

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 1-2

12 januari 1970

BIAFRA IN DE TWEDE KAMER

MACHTELOOS EN TOCH!

De schrijver van de ingezonden brief in Trouw, Jan Hoekstra uit Hoenderloo, heeft wel gelijk als hij schrijft dat een christelijke visie je onrecht doet zien voordat het, zakelijk bekeken, wenselijk wordt om in te grijpen. Maar aan de andere kant moet worden beseft, dat als een wenselijke ingreep met de beste wil ter wereld een feitelijke onmogelijkheid blijkt te zijn, een christelijke partij in de volksvertegenwoordiging voortdurend dit onrecht moet blijven onderkennen en er aandacht aan schenken.

Zo was dit het geval met het debat over Biafra. Het kleine Nederland is in feite machteloos, in deze situatie verandering aan te brengen, maar tocht blijft het geroepen op alle fronten te pleiten voor een oplossing van het lijden door oorlog en terreur, in concentratiekampen en in hongergebieden in vele landen van deze wereld.

De volksopinie en in Nederland en in de wereld moet daartoe wakker worden en wakker blijven. Maar daarnaast zal er in die ellende moeten worden bijgestaan, de gevolgen van die ellende zullen moeten worden verzacht. Een duidelijke opdracht voor een christelijke partij. Dat was menen wij ook de basis-inhoud van het betoog van dr. N. G. Geelkerken (AR) bij het Biafradebat even voor de kerstdagen.

MACHTELOOS — EN TOCH

Wij zijn het gehele debat overziende toch teleurgesteld. Er zijn niet minder dan 10 moties uit de bus gekomen. Met name de oppositie was daar sterk in: zeven van de tien stonden op haar naam, waaruit (met uitzondering van één motie van de P.v.d.A.) bleek dat men slechts oog had voor de politieke kant van deze verschrikkelijke zaak-Biafra. En daartoe middelen aanraade waar van te voren vaststond dat aanvaarden daarvan averechts zou werken. De onmacht van de oppositie om één lijn te volgen bleek wel heel duidelijk. Men kon niet geheel aan de indruk ontkomen, dat bewust of onbewust deze trieste huiveringwekkende aangelegenheid werd aangegrepen om er een politiek debat in de ongunstige zin van het woord van te maken, namelijk een debat ten behoeve van de binnenlandse, Nederlandse situatie; het eigen achterland.

Dr. Geelkerken zei terecht, dat als men economische boycot op welke manier dan ook zou toepassen, dat niet betekent, dat Nigeria minder wapens aanschaft, maar wel dat de bevolking het er slechter door krijgt. De ervaring over een groot aantal jaren heeft dit immers overduidelijk aangetoond. Een volkenrechtelijke erkenning of het eisen van het zelfbeschikkingsrecht van en voor Biafra is al evenzeer een gevaar-

Dr. N. G. Geelkerken
....menselijke hulp brengen waar dit mogelijk is — maar daarnaast het hoofd koel houden opdat dit ons nader kan brengen tot het gewenste doel; herstel van de vrede.

lijke zaak.

Afrika is, aldus de heer Geelkerken, het laatste continent dat aan het kolonialisme is ontgroeid en het is daarom zeer gevoelig voor het neo-kolonialisme. De O(rganisatie) voor A(frikaanse) E(enheid) heeft duidelijk en nadrukkelijk gezegd dat de Nigeriaanse burgeroorlog een Afrikaanse aangelegenheid is die in Afrikaans verband moet worden opgelost. Volkenrechtelijke erkenningen en een zelfbeschikkingsrecht zijn middelen nog erger dan de kwaal. De oorlog zou geen dag eerder eindigen en de mogelijkheden tot hulp in de nood zouden sterk verkleinen. Zowel de heer Geelkerken als de woordvoerders van de K.V.P. en de C.H.U. waren van oordeel dat deze wegen onbegaanbaar waren. Niet alleen „slagen in de lucht” maar gevaarlijk werkende boemerangen. Waren de regeringsfracties slechts negatief, alleen maar afhoudend (overigens terecht) van wat anderen voorstelden? Geenszins naar onze overtuiging. Zij voelden zeker de noodzaak een politieke oplossing na te jagen en zij legden dit vast in een motie, waarin van het kabinet gevraagd werd stappen te ondernemen bij de Veiligheidsraad — met andere landen zo mogelijk — om te komen tot een embargo op de levering van wapens aan beide bij het conflict betrokken landen.

Eenzijdige acties zijn bij voorbaat tot mislukking gedoemd. Alle landen, met name Engeland en Rusland zijn hierbij betrokken! Waarbij moet worden geconstateerd dat Engeland een kabinet heeft dat gestoeld is op dezelfde uitgangspunten als de P.v.d.A. hier te lande. En dat weet de P.v.d.A.

DUIDELIJK

De heer Geelkerken was op het punt van politieke drukmiddelen bijzonder

duidelijk. „Mijn fractie zou onmiddellijk bereid zijn een of meer of desnoods alle aanbevelingen te ondersteunen als er een redelijke kans zou zijn dat daardoor het doel, einde van het conflict, einde van de slachtingen, werd bereikt, ongeacht de politieke of economische gevolgen, ook wanneer zij zeer nadelig zouden zijn voor ons land. De vraag is echter of dit doel wordt bereikt door de aanbevolen middelen.”

De jonge staten van het zwarte deel van Afrika hebben goeddeels grenzen die in de koloniale tijd zijn getrokken. De inwoners van zo'n staat gevoelen zich gewoonlijk tesamen allerm minst een echte eenheid. De grote massa van de bevolking voelt zich wel geborgen binnen het stamverband. De horizon van het overgrote deel van de bevolking reikt ook niet verder dan de eigen stam. Zelfs de politieke partijen vallen samen met de stammen. In totaal zijn het er meer dan 2.000. Alleen in Nigeria zijn er al 300. Steeds wanneer er in de Afrikaanse landen een coup d'état plaatsvindt, een rebellie ontstaat of een oorlog op grotere of kleinere schaal ontbrandt, staan de stammen tegenover elkaar.

In de Afrikaanse landen bevindt zich voorts een establishment, dat wordt gevormd door mensen die uit verschillende stammen afkomstig zijn, maar leerling zijn van bepaalde, meestal Europese scholen. Zij komen uit hetzelfde land maar uit verschillende stam en hebben samen in Parijs of Londen gestudeerd. Onderling zijn zij het eens. Zij groeien buiten het enge stamverband uit. Veel van deze Afrikaanse leiders hebben aanvankelijk één federale Afrikaanse staat, de verenigde staten van Afrika, als ideaal voor ogen gehad.

GEEN EENHEID

Van die hele eenheidsdroom is niets terechtgekomen. Men vindt een zwakke afschaduwing ervan in de Organisatie van Afrikaanse Eenheid. In het charter van deze organisatie prevaleert heel sterk de eerbied voor de soevereiniteit en de territoriale integriteit van de staat. De verklaringen van de secretaris-generaal van de O.A.E. hameren telkens op dit grondbeginsel. Alle politiek van de Afrikaanse landen gaat uit van de grondstelling dat de staten sovereen zijn en hun eigen zaken regelen. De buurman heeft er niets mee te maken. Stamtwisten, die zich in alle landen regelmatig voordoen, zijn interne aangelegenheden en 't buitenland heeft zich daar niet mee te bemoeien.

Het gevolg van dit alles is, dat zwart Afrika eenvoudig niet duldt dat zelfs een andere Afrikaanse staat zich bemoeit met het Biafra-conflict, dat men een binnenlandse aangelegenheid noemt. Men verzet zich a fortiori als een niet-Afrikaanse land zich hiermee gaat bemoeien. Dit is voor de Afrikaan ten enenmale niet te accepteren. Als men deze zaak in de V.N. in officiële contacten met Afrikaanse vertegen-

IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over:
een 5 en een 6.

Aan het aftreden van de
minister van Economische Zaken
de heer L. de Block
wordt op pagina 3 aandacht
besteed d.m.v. een open
afscheidsbrief van de heer
G. A. Kieft.

Het tweede artikel over
Zwakzinnigheid en zwak-
zinnigenzorg van de heer
D. W. Dondorp staat op pagina
4 en 5. Het eerste artikel
verscheen in N.G. van 26 dec.
1969.

Op pagina 6 staan Oude en
nieuwe citaten. Op deze pagina
ook Kamernieuws evenals op
pagina 7.

RADIO

Op vrijdag 16 januari 1970
heeft de A.R.P. een radio-
uitzending. Luister dan van
18.20-18.30 uur naar
Hilversum II (298 m.)

woordigers probeert aan te snijden, is de reactie een schouderophalen en de opmerking: Waar bemoeien jullie je eigenlijk mee; het gaat jullie niets aan; jullie, oude kolonialisten, hebben altijd de paternalistische neiging om te vertellen hoe wij het moeten doen maar wij zijn vrij en wij doppen onze eigen boontjes. Natuurlijk kan men de juistheid van deze opvatting betwisten — wij Nederlanders doen dat ook — maar dat doet niets af aan het feit dat dit standpunt wordt ingenomen door praktisch alle Afrikaanse landen en ook door de Aziatische en Latino staten. Tegen deze achtergrond moet men de onderhavige kwestie zien en ook de middelen die worden genoemd om verbetering in de situatie te brengen. En dan zijn middelen als erkenning, wapenembargo's etc., zacht gezegd ondeugdelijk.

Intussen is de nood ontzaglijk; het lenigen van die nood is in de gegeven situatie één van de taken die moet worden gerealiseerd, waarbij de maatstaf voor ons handelen niet dient te zijn wat het gemiddelde land of het gemiddelde volk deed, maar de maatstaf dient te zijn de nood die gelenigd behoort te worden. Ik hoop daarom dat de regering zal voortgaan met op zo groot mogelijke schaal humanitaire hulp te bieden. Dankbaar mag men zijn voor de humanitaire hulp die van particuliere zijde, in het bijzonder door de kerken, is verleend.

VERVOLG OP PAG. 3

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines
OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

EEN 5 EN EEN 6

DRIE zaken vragen — even — uw aandacht. Dit te lezen kost een paar minuten. Drie zaken, welke zeer nauw verband met elkaar houden. Op een bepaalde wijze tenminste. Een opmerking vooraf. Wanneer u niet verder leest, schiet dit verhaal zijn doel voorbij. Merkwaardig, maar waar.

HAND IN HAND

Wanneer van een elftal sommige spelers in vorm zijn, maar anderen niet op gang komen, maakt de voetbalclub als geheel waarschijnlijk geen goede beurt. Het is pas voldoende als allen aan hun goede vorm werken en zich werkelijk samen inspannen om er met elkaar het beste van te maken.

ALLEEN SAMEN

Dit geldt op velerlei gebied. In feite overal waar mensen samen een geheel vormen. Zo dus ook in een politieke partij. In welke partij dan ook. Beperken wij ons tot de A.R.P. Daaraan hebben wij de handen al vol. Wanneer wij „ons samen” voor een bepaald doel inzetten, komen wij „ander twijfel een stuk verder”, dan wanneer alleen „een aantal van ons” **ergens wat aan doet**.

GEZAMENLIJK

Wij hadden in onze partij daarvan in 1969 een zeer duidelijk voorbeeld. Gevraagd werd: „9 gulden voor 90 jaar A.R.P.” Wat is f 9,—? Wanneer 10 mensen op dit verzoek reageren, levert dit f 90,— op. Bij honderd is het f 900,—. Bij duizend: f 9.000,—. Duizend mensen is heel wat. Maar het is toch slechts „een aantal van ons”. Gelukkig gaven ruim 30.000 (dertig maal duizend) mensen een bijdrage.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

Toen werd het bijna f 400.000,—; vier ton. Dat was al veel beter. „Ons samen” zou echter meer hebben opgebracht. Met elkaar „zonder twijfel een stuk verder”. (Nog steeds worden overigens dagelijks giften ontvangen). Dit was één voorbeeld.

MET ELKAAR

Het punt is: Je moet het samen doen. Als club; als partij. Je moet niet op elkaar zitten wachten. Wie begint? Dan moeten wij natuurlijk allemaal wachten en zitten. Je moet niet denken: wat maakt mijn kleine daad nu uit; die kan ik als van zo weinig betekenis in het grote geheel wel achterwege laten. Als iedereen zo zou denken, zouden wij samen immers nooit tot een groot geheel komen; op geen enkel gebied.

SAMEN

Nu de drie zaken met een zeer nauw verband. Op een bepaalde wijze tenminste. Leden betekenen geld. Abonnees betekenen geld. Geld betekent geld. Leden, abonnees en ook geld (merkwaardig, maar waar) betekenen ook andere dingen dan geld. Daarover volgen de keer.

Een partij, welke goed haar werk wil doen, heeft voldoende geld nodig. Onze partij gebruikt geld plaatselijk, regionaal, provinciaal en uiteraard landelijk.

Alleen landelijk gebruikt de A.R.P. per jaar ongeveer f 600.000,— (zes ton).

U betaalt als lid uw contributie alleen aan de kiesvereniging. De penningmeester van uw kiesvereniging houdt een deel zelf en draagt delen van uw contributiebedrag af aan de regionale, provinciale en landelijke partijorganen waaronder de kiesvereniging ressorteert.

Wij bepalen ons verder tot dit landelijk partijorgaan, het hoofdbestuur van de partij, het Centraal Comité.

Van uw contributiebedrag ging in 1969 f 7,— naar het Centraal Comité. Die afdracht is in 1970 f 7,50. De verplichte afdracht per lid aan het Centraal Comité is — volgens besluit van de Deputatenvergadering van de partij — immers gekoppeld aan de stijging van de index van de regelingslonen.

De penningmeester van uw kiesvereniging komt natuurlijk in moeilijkheden, wanneer u niet van jaar tot jaar, althans regelmatig nagaat, of uw contributie aan de kiesvereniging nog voldoende is.

Wat is voldoende?
Zeer globaal duiden wij dit als volgt aan:
de contributie moet per lid gemiddeld minimaal f 15,— per jaar zijn.

NOG EENS SAMEN

Gemiddeld. Wij zijn een volkspartij. Ieder naar beste weten naar draagkracht. Dat wil — bijvoorbeeld — zeg-

gen, dat vijf leden niet ieder f 15,— behoeven te betalen (samen f 75,—) maar dat het doel ook bereikt wordt wanneer die vijf respectievelijk f 10,—, f 12,50, f 15,—, f 17,50 en f 20,— (samen f 75,—) contributie bijdragen.

Dat kan op alle mogelijke wijze naar draagkracht variëren. Als het gemiddelde maar tenminste f 15,— is.

En eigenlijk is dit aan de te lage kant. In feite moesten wij zeggen: gemiddeld f 20,—.

Gemiddeld is dit in deze tijd een heel reëel bedrag voor een politieke partij. Een politieke partij, waarvan u goed en deugdelijk werk vraagt, eist. Hetgeen u overigens terecht doet.

Wij kennen de bezwaren. Er is er geen, die wij inmiddels niet gehoord hebben.

De kerk vraagt geld, enz., enz., enz. Natuurlijk. En niet weinig. En u vindt dat ook juist.

De partij vraagt ook geld. En bij elkaar niet weinig. En ook dat is natuurlijk juist.

Ja, zegt iemand — bijvoorbeeld — maar aan de vakbeweging kan je wat hebben, heb je wat.

Ja, zeggen wij: aan een partij dan niet. Probeert een politieke partij dan niet bijvoorbeeld een zo goed mogelijk beleid te voeren in overeenstemming met uw gevoelens?

En zou voor al dat vele werk, dat een politieke partij daarvoor wil en moet doen dan het genoemde (gemiddelde) bedrag aan de hoge kant zijn?

Wij moeten met elkaar beseffen, beter gaan beseffen, wat een werk een politieke partij moet verzetten om de gewenste doelen na te streven en te mogen te realiseren.

En wat een geld dat kost!

En daarom: — moeten wij er ieder (samen) voor zorgen, dat onze contributie aan de kiesvereniging voldoende is om de penningmeester op een goede manier zijn verplichtingen tegenover de eigen kiesvereniging, en de regionale, provinciale en landelijke partijorganen te kunnen voldoen.

En daarom: — moeten wij er ieder (samen) voor zorgen, dat als wij daarnaast nog eens — bijvoorbeeld — een rijksdaalder extra kunnen afstaan, die f 2,50 over te maken, rechtstreeks op het gironummer van de partij.

U denkt wellicht:
Wat is f 2,50?
Herinner u het eerder gegeven, bijvoorbeeld:
honderd maal f 2,50 is f 250,—
duizend maal f 2,50 is f 2.500,—
Beginnen of wachten?

En daarom: — moeten wij er ieder (samen) voor zorgen eens een lid te werven. Dat is dan immers ook iemand, die (gemiddeld, minimaal) voor weer f 15,— zorgt, waarvan f 7,50 voor het Centraal Comité in Den Haag.

Wat is f 7,50
Vijfduizend maal f 7,50 is f 37.500,—.
Wie begint?
Wij hebben als A.R.P. toch ongeveer 85.000 leden?
Beginnen of wachten?

En daarom: — moeten wij er ieder (samen) voor zorgen eens een abonnee op Nederlandse Gedachten te werven. De abonnementsprijs is f 14,— per jaar; f 7,— per half jaar voor wekelijks politieke voorlichting en informatie.

Tweduizend abonnees meer betekenen een meer-opbrengst van f 28.000,—. Dat moet men naast die f 7,— per halfjaar niet vergeten.
Wie brengt een abonnee aan?
U of wacht u op een ander?

**GIRO
712.000
FONDS
A.R. PARTIJ
STICHTING
DEN HAAG**

IEDEREEN

Wij vragen niet van u persoonlijk alle activiteiten „op alle punten” tegelijk. Maar wie zou nu in 1970 niet „iets” kunnen doen?

Dan wordt het toch bij elkaar voldoende.

Wij hebben waarschijnlijk allemaal wel eens een „5” gehad op een van de rapporten.

Een „vijf” wordt dan vertaald soms als „onvoldoende”; soms als „net voldoende”; soms als „twijfelachtig”. U kent dit rijtje dan ook verder:

- 6: voldoende
- 7: ruim voldoende
- 8: goed
- 9: zeer goed
- 10: uitstekend.

De partij heeft jaarlijks tekorten. Wij geven met elkaar (samen) „onvoldoende”. Laat „ons allen” ervoor zorgen met elkaar — de een op dit, de ander op dat, nog een ander op dit en dat front — een voldoende te bereiken; een 6. Door „ergens wat aan te doen”.

ONS ALLEN

Het ging over geld.

Ja, maar in feite over méér.

U kunt zeggen: ik heb dit desgevraagd gelezen.

Het geldt niet voor mij.

Okay. U hebt al eens een lid aangebracht, een abonnee gewonnen, extra geld gegeven, en u doet het nog wel weer.

Dan geldt u onze gezamenlijke dank, als partij.

Kunt u dan nog één ding doen?

Even nadenken of u dit verhaal kunt overbrengen aan een ander die dit nog niet op deze wijze bekeek?!

Waarom zouden niet „velen van ons” terecht komen bij „uitstekend”?

Dat kan „ons allen” alleen maar verheugen.

Vragen van Kamerleden

OVERZETVEREN

De heer Schakel e.a. willen een overzicht van de overzetveren die het vervoer over de rijksrivieren in stand houden waarvan de veerrechten door het rijk aan particulieren worden verpacht — met alle huidige moeilijkheden voor pachter, wijzeringsstelsel, betere bekendmaking van overzeturen en de grotere risico's voor het zwaarder wordende vrachtgoederenverkeer.

Enfin — de gehele problematiek moet op tafel.

Minister Bakker deelt mee, dat alles wel wat meevalt. Daar waar verbetering nodig is zal het onverwijld gebeuren.

★ ★ ★ NIET ONGUNSTIG

Het kwartaalverslag van de Nederlandse Bank voor de eerste drie maanden 1969 geeft een aantal feiten.

Deze feiten houden toch wel positief nieuws in. Als deze lijn zich zou voortzetten zou men kunnen stellen dat ons land weer een tegenvaller zou kunnen opvangen. De produktiestijging was boven verwachting groot en het volume van de consumptie is gebleven binnen de perken van een redelijke stijging.

Dat betekent een vergroting van de export waardoor een grotere invoer kan worden opgevangen.

Een andere niet ongunstige ontwikkeling is het feit dat ook de produktiviteit is toegenomen.

Met andere woorden: de zoëven gesignaleerde stijging van de produktie is niet gepaard gegaan met méér werkers, waardoor een stukje inflatie teruggedrongen wordt; althans niet is vergroot. Maar ook op dit terrein bevat de oude zegswijze „een zwaluw maakt nog geen lente”, waarheid.

Het beleid 1970 op basis van de begroting 1970 met de daarin aanwezige spanningen moet bovendien nog worden gerealiseerd.

★ ★ ★ ONVERDRAAG- ZAME INTIMIDATIE

Opnieuw heeft de „tomatenclub” op een kinderachtige en tevens misselijke wijze op ondemocratische manier haar wil opgelegd. Valse uitnodigingskaarten hebben zij laten drukken voor een bepaalde traditionele voorstelling teneinde ruzie te ontketen onder toneelbezoekers, even vóór dat de voorstelling zou beginnen.

Als daárin de kracht, de visie en de gewenste vernieuwing van het openbare culturele leven moet worden gezocht,

gaan wij daaraan voorbij; met zulke burgers van Nederland is open overleg kennelijk onmogelijk. Dit soort methoden — vooral in het jaar waarin wij de bevrijding van ons land van de horden herdenken — doen ons te zeer denken aan de wijze waarop de Hitlerbenden de maatschappij terroriseerden ter voorbereiding van de daarop volgende onderdrukking van de geestelijke vrijheid.

In dit verband merken wij op dat wij het volledig eens zijn met de A.R. afgevaardigde, de heer Kieft, die bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van Cultuur zich van deze methoden nadrukkelijk wenste te distancieren — met de daarbij behorende onontkoombare gevolgen.

Het leven in Nederland, in geestelijke zin, wordt op „lichamelijke” manier bedreigd. Dat is geen schokken — waartegen wij op zichzelf geen bezwaar hebben — meer. Zo iets noemen wij onverdraagzame intimidatie tegenover de naaste.

★ ★ ★ TOP- CONFERENTIE

De Tweede Kamer heeft de resultaten van de E.E.G. topconferentie als niet ongunstig beoordeeld. Wij zijn het daar mee eens. De regering kan met voldoening terugzien op haar periodiek terugkerende halfjaarlijkse voorzitterschap. Het E.E.G. parlement zal een verdere stap kunnen zetten op de weg naar méér parlementaire controle. Weliswaar nog niet op het terrein van de wetgevende bevoegdheid, maar alvast op het vlak van het budget-recht.

Er is voorts een redelijke verdeling verkregen met betrekking tot de lasten van de gemeenschap en er is reden tot een gematigd optimisme over de voortgang van de Europese integratie.

Zo is er meer. Toch willen wij er voor waarschuwen — vooral nu de conferentie een nuttige functie heeft vervuld — dit soort topconferenties niet te institutionaliseren. Als er in E.E.G. verband zaken moeten worden gedaan, die uitsluitend betrekking hebben op die gemeenschap, behoren deze te worden gedaan in de ministerraad te Brussel. Dat is de normale en de meest gezonde weg.

VERVOLG VAN PAG. 1

MACHTELOOS, MAAR TOCH!

Wij vragen de regering, alles te doen om voedsel naar Biafra te helpen zenden en daartoe de particuliere activiteiten te blijven steunen en nog sterker te steunen dan tot nog toe het geval is. Als het mogelijk is, zou dit kunnen gebeuren door beide partijen toestemming te doen geven tot het onderhouden van een luchtbrug, maar ook zonder dat, door via Joint Church Aid en welke andere organisatie ook vervoer mogelijk te maken. Bij het redden van mensens levens mogen de financiën nooit een belemmering zijn. Vandaar dat mijn fractie de desbetreffende motie van de heer Mommersteeg, van harte steunt.”

Het kabinet is bereid gebleken al het mogelijke te doen de nachtelijke luchtbrug van de gezamenlijke kerken op Biafra te helpen uitbreiden, dat is het gevolg geven aan een motie van de regeringsfracties.

Als er geld nodig is zal de regering dit beschikbaar stellen. Voor de komende maanden alvast 1,2 miljoen gulden. Sinds februari 1969 is ten behoeve van Biafra rond 17 miljoen gulden beschikbaar gekomen. De minister voor ontwikkelingshulp zal met de gezamenlijke kerken rond de tafel gaan zitten om te spreken over mogelijke uitbreiding van de luchtbrug der kerken. Waarbij de uitbreiding van de luchtvloot der kerken zeer nadrukkelijk onder ogen zal worden gezien.

De heer Dankert (P.v.d.A.) vroeg in dit verband om een concreet bedrag van 30 miljoen gulden te betalen uit de „winst”

die de overheid maakt met de zilveren tiengulden gedenkmuur. Het kabinet vond het echter onjuist nu al een totaal bedrag te noemen voor de komende maanden waarin de omvang van de hulp geenszins vaststaat. Wel staat vast, dat als er geld nodig zal blijken te zijn Nederland zijn aandeel beslist zal bijdragen, aldus minister Udink. En gelet op de opgedane ervaring in vorige maanden, is deze toezegging die het antwoord was op een motie van de regeringsfracties, te accepteren.

MOTIE

Ook de Kamer zelf heeft zich niet onbetuigd gelaten. Een motie van de regeringsfracties waarin een beroep werd gedaan op de parlementen van landen die wapens leveren aan beide oorlogvoerende partijen, deze levering te staken, werd aanvaard. Met name werden het Engelse Lagerhuis, het Franse parlement en de Opperste Sowjet genoemd.

Het Kamerdebat inzake Biafra, heeft bij al de bestaande verschillen van inzicht duidelijk laten weten, dat kabinet en Kamer — hoe wel de middelen beperkt zijn — alles willen proberen wat mogelijk is om ginds de vrede te bereiken met de dwingende noodzaak tot humanitaire hulp.

AFSCHEIDSBRIEF AAN DE HEER L. DE BLOCK OUD-MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

BESTE LEO,

Je was niet zomaar een K.V.P.-minister; een man, die plotseling aan het politieke firmament verscheen om even snel weer te verdwijnen. Integendeel, je had bijzonder veel ervaring opgedaan in de bestuurlijke en de politieke sector. Er lag een ambtelijke carrière, zowel op Financiën (plaatsvervangend thesaurier-generaal) als op Economische Zaken (directeur-generaal). Er was ervaring in de politieke sector als staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, in een drietal (opeenvolgende) kabinetten: Marijnen, Cals, Zijlstra.

In dit kabinet had je een bijzondere positie, waarvan de zwaarte — vóór en tijdens deze periode — allerwege bekend was. Je bezette immers één zijde van de driehoek, die het hart van het kabinetsbeleid uitmaakt, de sociaal-economische driehoek. De andere zijden van de driehoek zijn „bezet” door minister Witteveen (VVD) en minister Roolvink (AR).

Je wist ook, dat je — vanaf het jaar 1970 er. volgende jaren — voor een moeilijke opgaaf zou worden geplaatst op je eigen, economische terrein. Niettegenstaande dat en het feit dat je in 1904 geboren bent, heb je toch de verantwoordelijkheid niet geschuwd. Heel menselijk, materieel gesproken had je ook nee kunnen zeggen. De wettelijke wachtgeldregeling, naast het uitzicht op een stuk pensioen, waren niet van dien aard, dat je om den brode „ja” zou moeten hebben zeggen. Dat je deze taak hebt aanvaard vind ik niet alleen respectabel maar ook bijzonder te waarderen.

Dat er moeilijkheden lagen binnen het kabinet over de realisatie van de gezamenlijk aanvaarde beleidslijn wisten wij, wij in de zin van politiek meeleven.

Je schreef dit ook zelf tenslotte: „ik til erg zwaar aan het feit dat van de voorgenomen doorbreking van de loon-prijsspiraal weinig of niets terecht zal kunnen komen.”

Zo iets concludeer je niet van de ene op de andere dag, dacht ik. Het is naar mijn gevoel meer iets van: de aanvaarding van de metaal c.a.o. is, mee gelet op mijn ervaring in dit kabinet, de laatste druppel, die mij tot het besluit tot aftreden heeft gebracht.

Met die ervaring doel ik op het feit, dat het kabinet tegen jouw visie in, op een erg laat tijdstip de bevroezingspolitiek van de, na de BTW al maar hoger oplopende prijzen heeft menen te moeten realiseren. De economische zijde heeft het toen tegen de financiële zijde van de kabinetsdriehoek moeten afleggen.

Je gebruikte bij je aftreden, naar mijn smaak nog een aansprekelijk argument: je was bezorgd voor de toekomstige werkgelegenheid, met name in de zwakke sectoren van het bedrijfsleven en de regio's. Het ging jou in de eerste plaats er niet om de sterken in het bedrijfsleven te beschermen, maar je aandacht ging uit, en terecht, naar de zwakkeren. In die situatie heb ik er begrip voor, dat je de verantwoordelijkheid voor het economische beleid niet meer wilde dragen.

Er waren ook — wie zal dat willen ontkennen — moeilijkheden tussen jou en de volksvertegenwoordiging over het door jou gevoerde beleid. De oppositie had over de gehele linie kritiek op jouw beleid. Maar ja, daar moet in verdisconteerd worden, dat een goede oppositie dit behoort te doen, bij overdrijving zelfs.

Maar ook de regeringsfracties waren beslist niet zonder kritiek op een aantal punten. Integendeel.

Zeker, je hebt in de achterliggende jaren tientallen afzonderlijke moeilijke zaken op moeten vangen: scheepsbouwaangelegenheden; de benauwende werkgelegenheid in vaak verschillende bedrijfssectoren (textiel b.v.); de sluiting van de mijnen; de zo nodige ontwikkeling van een aantal regio's in ons eigen land en de kernenergiezaken, om er maar enkele te noemen.

Maar de vraag die overbleef was deze: had jij voldoende mogelijkheden een beleid in grote lijnen te voeren, waarvan de door jou voorgestelde incidentele oplossingen van de vele knelpunten, die er bij Economische Zaken nu eenmaal zijn, logische gevolgen waren.

De historici zullen dit later, mede aan de hand van kabinetsstukken, wel concreter uit de doeken doen dan ik voorshands vermag.

In elk geval mag je van mij weten, dat ik voor een aantal niet onbelangrijke beslissingen waardering heb.

Ik denk dan aan het industrialisatiebeleid, het werkgelegenheidsbeleid, je onderhandelingen over het ultracentrifugeproject en het opvangen van de Limburgse moeilijkheden na de sluiting van de mijnen. Je was, en dat wil ik met nadruk schrijven, een bijzonder harde werker met duidelijke kwaliteiten en je was een integer man. Er viel ook met je te praten. Achteraf vraag ik me van tijd tot tijd af, of deze op zichzelf aantrekkelijke menselijke eigenschap je soms niet teveel parten speelde.

Je hebt het nu kennelijk moeten afleggen tegen de sociale zijde van de kabinetsdriehoek. Volgens jouw minister-president immers heeft het voorkomen van sociale onrust nu een belangrijke rol gespeeld.

De tijd zal leren of je al dan niet voor een groot deel gelijk krijgt.

Vast staat — dat weet je veel beter dan ik, dat het kabinet, gelet op haar doelstelling in 1970-71, volgens de miljoenennota, voor grote moeilijkheden komt te staan. Het zal daarom zaak zijn zo spoedig mogelijk voor jou een goede KVP-opvolger — liefst geen buitenstaander — te vinden, maar dat is tenslotte een zaak van het kabinet.

In elk geval Leo, heb je door je aftreden op een reële en aanvaardbare manier de weg mee vrij gemaakt voor meer duidelijkheid. Ik weet dat je het met de metaal-c.a.o., geheel op zichzelf genomen, wel eens bent. Maar ik meen te weten, dat je binnen het voorgenomen huidige beleid geen reële kans ziet de gevolgen van de c.a.o. zonder kleerscheuren te kunnen opvangen.

Ik wens jou — minder aangename herinneringen vallen op den duur heus wel weg — voor de komende jaren van harte goede jaren voor jezelf en je gezin.

Met vriendelijke groet,

G. A. KIEFT

ZWAKZINNIGHEID EN ZWAKZINNIGENZORG (2)

DE HULPVERLENING

DOOR D. W. DONDORP

Wat nu de hulpverlening betreft kunnen wij stellen dat de „blauwdruk” daarvoor wel ongeveer gereed is.

De komende tijd zal het vooral gaan om een kwantitatieve toename, regionalisatie en kwalitatieve verdieping met daarop aansluitende beheers- en bestuursvormen.

Hoewel beide componenten sterk samenhangen, kunnen we de hulpverlening indelen in de residentiële zorg en de zogenaamde sociaal-pedagogische zorg.

Residentiële Zorg is de naam voor het werk van inrichtingen en internaten. Kenmerk is dat de zwakzinnige zijn basis-milieu niet in het eigen gezin vindt. In de verhouding tussen de zwakzinnige en de mogelijkheden van zijn gezinssituatie ligt dan ook het uitgangspunt voor de beantwoording van de vraag of een zwakzinnige residentiële zorg nodig heeft. Naarmate de mogelijkheden in het gezin toenemen, onder meer door het steeds groter wordende aantal naast het gezin opgestelde „dagvoorzieningen” en de intensivering van de gezinsbegeleiding, wordt het vooral de groep van de diep en ernstig zwakzinnigen die op residentiële zorg is aangewezen. Zij vinden daar hun totale leefmilieu.

Bij de andere groepen zijn het meest bijkomende factoren, die residentiële zorg uitlokken. Op het gebied van behandeling, training, activering en bezighoudingsverschaffing maken de inrichtingen belangrijke vorderingen. Mogelijkheden voor een speciale behandeling gedurende enige tijd, waarna de pupil terugkeert naar huis, komen daarmee binnen het gezichtsveld.

Een kwalitatief hoogwaardig gedifferentieerd advies wordt geleverd door de observatie-inrichtingen, die de onderzoeksmogelijkheden sterk hebben uitgebreid.

Licht zwakzinnigen hebben nogal eens behoefte aan een sterk opvoedkundige hulp in internaatsverband. Er zijn voor hen een aantal opvoedingsinrichtingen en tehuizen. Een speciaal programma daarin bieden de internaten voor bijzonder jeugdwerk van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, waarvan er enkele bestemd zijn voor licht zwakzinnigen, bij opnamen gedurende drie maanden of een jaar.

Enkele van deze internaten leveren speciaal een bijdrage in de arbeidsvoorbereiding. Zij blijken vooral de sociale redzaamheid van hun pupillen te kunnen vergroten. Voor jongeren specialiseerde een voormalige gezondheidskolonie zich op een dergelijk stuk werk. Tehuizen voor werkende jongeren bieden in deze categorie een opvang als in deze leeftijd een brugfunctie naar de maatschappij wenselijk is. Een bijzondere doelstelling hebben de zogenaamde „short stay homes” en gezinsvervangende tehuizen.

Short stay homes, tehuizen voor korte

verblijfsduur, dienen vooral matig en ernstig zwakzinnigen in perioden dat tijdelijke gezins-omstandigheden uithuisplaatsing gewenst maken.

Gezinsvervangende tehuizen, wel „semi-residentiële” genoemd, komen in de plaats van 't verouderende of weggevalen gezin van zwakzinnigen die qua persoonlijkheidsstructuur in het milieu van het eigen gezin goed op hun plaats waren, vanaf plm. 20 jaar. Het zijn „open” tehuizen, in het regio waar de pupil altijd al woonde, van waaruit hij kan blijven deelnemen aan de samenleving zoals hij die gewend was.

Hij blijft op zijn werkplaats of dagverblijf, houdt familie en kennissen bij de hand en kan zijn vrije tijd op de gebruikelijke wijze blijven besteden.

In grootte en opzet wordt het gezinsleven zo veel mogelijk benaderd. Voor deze categorie bracht onze vereniging een interessant landelijk bouwplan tot stand. Wat architectonische vormgeving betreft past het tehuis in de nieuwbouwwijken zoals die overal in ons land verrijzen. Wat grootte en indeling betreft draagt het ontwerp duidelijk bij

tot de doelstelling van dit type tehuizen.

De Sociaal-Pedagogische Zorg zouden we in de volgende, historisch gerangschikte, vijf categorieën kunnen indelen:

1. Onderwijskundige zorg.
2. Maatschappelijk Werk en Sociale Welzijnszorg van de sociaal-pedagogische diensten.
3. Sociaal-Pedagogische Voorzieningen.
4. Teams voor onderzoek en begeleiding.
5. Ouderverenigingen.

(Helaas moeten wij er hier op wijzen dat er in dit veld geen eensluidende terminologie en indeling worden gebruikt.).

ONDERWIJSKUNDIGE ZORG

Buitengewoon Lager Onderwijs is de oudste vorm van niet-residentiële zwakzinnigenzorg. Omstreeks de eeuw-

wisseling zag men hier reeds de eerste initiatieven tot stand komen. De invoering van de leerplicht (1901) betekende een extra stimulans. Men werd dwingend geconfronteerd met een groep leerlingen die aan de geldende normen niet konden voldoen of die onvoldoende profijt konden trekken van de bestaande vormen van onderwijskundige zorg. Men heeft wel eens gezegd: „De leerplichtwet maakte de zwakzinnigen”. Het is wat te sterk uitgedrukt, maar een feit is dat deze wet er mede aanleiding toe was dat ook de groep, die wij als „licht zwakzinnig” omschreven, als sociale probleemgroep werd onderkend. Het vormt een illustratie van de regel dat het desbetreffende culturele patroon sterk meebepaalt in hoeverre zwakzinnigheid sociaal problematisch is.

Ook welke graden van zwakzinnigheid worden onderkend en welke de aard van de problematiek is. In de loop van de verdere ontwikkeling kwamen bij een steeds verbeterende regionale spreiding twee vormen van b.l.o. voor zwakzinnigen tot stand. Het b.l.o. voor licht zwakzinnigen (debielen) en voor matig zwakzinnigen (imbecielen). Van de 634 scholen voor twaalf vormen van b.l.o. waren er in 1967 374 voor zwakzinnige kinderen. De ontwikkeling van een goede didactische en pedagogische benadering van de kinderen op deze scholen houdt de leerkrachten en hun hulpkaders voortdurend bezig.

Voor geïnteresseerden is er dan ook heel wat op didactisch gebied te zien. De vraag, welke de indicatie is om een licht zwakzinnige b.l.o. te geven in aparte, toch wat isolerende en soms wat stigmatiserende school houdt de gemoe-deren telkens weer bezig. Momenteel vooral ook door de discussies rondom het begrip debiliteit, waarvan wij hiervoor iets aangaven. De uitbouw tot een grotere veelzijdigheid van het toelatingsonderzoek en het herhalen van onderzoeken staat sterk in de belangstelling.

Een eerste mogelijkheid voor voortgezet onderwijs bood het individueel lager beroepsonderwijs voor jongens en meisjes. Soms in aparte scholen (I.T.O. voor jongens), soms in speciale afdelingen van scholen voor gewoon lager-beroepsonderwijs.

Deze onderwijsmogelijkheid is echter alleen weggelegd voor die oud-leerlingen van het b.l.o. voor licht zwakzinnigen, welke de beste leermogelijkheden in hun groep toonden.

Zij ontmoeten daar mede-leerlingen die op andere gronden niet in staat zijn het gewone lagere beroepsonderwijs te volgen.

Een toelatingsonderzoek stelt hun leermogelijkheid nader vast, waarbij ook nauwgezet bezien wordt of de handvaardigheid groot genoeg is voor het aanleren van een vak.

VERVOLGONDERWIJS

Nu voor een grote groep werknemers de arbeidsoefening van groter belang schijnt te worden dan een ver doorgevoerde vakkennis, vooral bij onze pupillen, staat dit onderwijs voor de vraag hoe men goed kan aansluiten op de gang van zaken in de bedrijven en de arbeidsmarkt.

De voorbereiding op de factor „arbeid” moet steeds meer in een juiste verhouding komen te liggen met die voor andere levensgebieden. Ook in beroepsgericht onderwijs is dit nodig. Gemiddeld kan — mede afhankelijk van het acceptatiebeleid van de school — plm. 8 pct. van de oud-leerlingen van het b.l.o. van dit onderwijs profiteren.

De resultaten van de toegelaten oud-leerlingen b.l.o. zijn bemoedigend, ook als zij later in het bedrijfsleven werkzaam zijn als schilder, metaalbewerker, metselaar of timmerman. Met deze vorm van onderwijs hebben we niet de enige mogelijkheid van vervolgonderwijs genoemd. Het Besluit Buitengewoon Onderwijs 1967 biedt de overige leerlingen van het b.l.o. voor licht zwakzinnigen verdere onderwijskundige zorg in de vorm van Voortgezet Buitengewoon Onderwijs. De inhoud van het onderwijskundig programma zal hierin nog verder zijn vorm moeten vinden.

Arbeidsvoorbereiding, vorming en bijdragen tot redzaamheid in vele facetten van het sociale leven zijn de doelstellingen van de activiteiten die men binnen het leerplan onderneemt in de thans reeds tot stand gekomen projecten. Nadat de leerplicht vervuld is, hebben sommige scholen nog speciale projecten voor arbeidstraining, in samenwerking met sociale werkplaatsen of met een groep bedrijven. Het komt ons van belang voor dit soort activiteiten te inte-

gieren binnen het Voortgezet Buitengewoon Onderwijs. Het Besluit Buitengewoon Onderwijs 1967 opent voor het b.l.o. voor matig zwakzinnigen de mogelijkheid een afdeling voor „zeer jeugdigen” aan de school te verbinden. Het daarvoor benodigde leerlingenaantal maakt dit niet gemakkelijk te realiseren. Bovendien maakt de toename van het aantal zogenaamde kinderdag-verblijven in zeker opzicht de behoefte minder groot, alhoewel in principe deze afdelingen in dit kader nog wel een functie zouden kunnen hebben. Leerlingen mogen tot 18 jaar het b.l.o. bezoeken, waarvan vooral de matig zwakzinnigen profiteren. Voor hen behoort verlenging van het verblijf bij bepaalde gevallen tot de mogelijkheden.

MAATSCHAPPELIJK WERK

Maatschappelijk Werk en Sociale Welzijnszorg van de sociaal-pedagogische diensten.

Het maatschappelijk werk voor zwakzinnigen heeft zich ontwikkeld uit de zogenaamde „Nazorg B.L.O.”. Toen omstreeks 1920 het b.l.o. met zo'n dertig scholen tot stand was gekomen, was al gebleken dat het werk van de onderwijzers niet afgestemd was op het moment dat de leerling de school ging verlaten.

De oud-leerlingen vielen nog vaak op hun onderwijzers terug en deze volgde op zijn beurt het wedervaren van zijn oud-leerlingen nadat zij het beschermend milieu van de school hadden verlaten.

De onderwijzers rekenden dit tot hun vanzelfsprekende taak en zo ontstond spontaan een „nazorg”. In 1917 gaf het rapport „After Care” al een structuur aan voor dit werk.

Daarin werd op het grote belang van de nazorg voor een kans van slagen in de maatschappij gewezen in termen die tot gevleugelde woorden werden. Het rapport gaf ook al aan dat het werk te uitgebreid was om blijvend door de onderwijzer, naar zijn onderwijskundige taak, te kunnen worden gedaan en pleitte voor de aanstelling van ambtenaren voor de nazorg.

Daarop volgde in enkele steden de benoeming van een „vrijgestelde” voor de Nazorg en namen elders hoofden van b.l.o.-scholen de nazorgopdracht op zich. In protestants-christelijke kring waren het de laatstgenoemden die tot de vijftiger jaren het werk voor hun rekening namen. De arbeidszorg was daarbij een centraal thema.

Van deze nog immer belangrijke „revalidatiemogelijkheid” bleek het vooral in de vooroorlogse jaren met een tekort aan werkgelegenheid voor een groot deel af te hangen of de oud-leerling zijn plaats kon vinden in de maatschappij. Men zette zich dan ook vooral in voor de arbeidsbemiddeling en de begeleiding na de plaatsing.

Relaties met werkgevers werden gezocht en benut. In arbeids- en huishoudklassen trachtte men de leerlingen

voor te bereiden. Hoe men naar mogelijkheden zocht blijkt wel uit het feit, dat een hoofdonderwijzeres, zich realiserend dat men in crisistijd zijn schoenen een paar keer extra laat lappen, na het vak zelf geleerd te hebben haar jongens in dit vak oefende.

Voor degenen die niet plaatsbaar of te handhaven waren in het vrije bedrijf werden werk-inrichtingen en weefkamers opgericht. De produktie daarin was niet lonend, zodat er geen loondienstverhouding mogelijk was. Soms werd nog wel een bescheiden zakgeld uitgekeerd. Het doel was bezigheidsverschaffing door arbeid. De bezoeken van en aan de ouders werden ook na het schoolverlaten voortgezet. Er werd met instanties voor sociale zorg en kindbescherming samengewerkt. Een ontmoetingspunt met de oud-leerlingen zelf werd vooral gevonden in de richting van avondscholen, waarin ook de onderwijskundige zorg werd voortgezet. Daar gaf men in de protestants-christelijke en rooms-katholieke scholen ook „godsdiensstige en morele” nazorg, soms in aparte catechisaties.

NIEUWE ONTWIKKELING

Zo bleef de situatie in grote lijnen tot aan de vijftiger jaren. Met de verdere uitgroei van het b.l.o. zetten toen ook nieuwe ontwikkelingen in de „nazorg” in.

De rede van G. H. van Dijk in 1949 „Drie schakels maar één keten” betekende een mijlpaal.

Naast de uitvoerige analyse van de vele taken die er nog lagen gaf hij in deze inleiding aan dat maatschappelijke zorg voor en tijdens de leerplichtige leeftijd minstens zo belangrijk waren als „nazorg”.

Dit idee groeide uit tot de belangstelling van **vroegtijdige onderkenning** en **vroegtijdige behandeling** van het zwakzinnige kind in zijn gezinssituatie.

In 1957 bracht het destijds jonge Ministerie van Maatschappelijk Werk de zoglang verbeide Rijkssubsidieregeling (40 pct.) voor de maatschappelijke begeleiding van zwakzinnigen tot stand. Op grond van deze regeling namen in de navolgende jaren maatschappelijk werkers steeds meer de wacht van de onderwijzers over. De regeling achtte voor deze taak namelijk vooral de opleiding aan een sociale academie aangewezen. In dienstverband werden door middel van cursussen en werkbegeleiding deze maatschappelijke werkers voor de toepassing van hun deskundigheid in dit speciale veld geschoold. Als onderwijzers in de „nazorg” bezig waren, noemden zij zich „**sociaal-pedagogen**”.

Zo bleven de maatschappelijk werkers in deze taak van hulpverlening vaak genoemd, ondanks hun verzet tegen deze naamgeving. Steeds minder gingen zij vanuit de b.l.o.-scholen werken en steeds meer kwamen sociaal-pedagogische bureaus tot stand, van waaruit zij hun werk gingen doen.

Momenteel zijn er in welhaast ieder bevolkingscentrum een of meer van deze bureaus. Meer als men werkt op confessionele basis. Ruim 160 maatschappelijk werkers zijn op dit terrein werkzaam.

Overbelast met de begeleiding van grote aantallen cliënten. (Degene die vanuit het maatschappelijk werk hulp wordt verleend wordt **cliënt** genoemd). Hun aantal zal de komende jaren dan ook minstens verdubbeld moeten worden.

Met toepassing van methoden van

maatschappelijk werk, die een juiste omgang met de cliënt en een doelbewuste behandeling naar aanleiding van onderzoek en observatie moeten waarborgen, wordt sociaal georiënteerde hulp verleend door de sociaal-pedagogische bureaus aan zwakzinnigen in alle wenselijke leeftijdsfasen.

Daarbij komen alle eerder genoemde vormen van zwakzinnigheid voor. Soms kan de hulpverlening zich direct richten op de zwakzinnige zelf. Vaak echter ook indirect door middel van de hulpverlening aan de sociale milieus waarin deze zijn plaats moet vinden en die met hem om moeten gaan.

Het gezinsleven heeft hierin vooral alle aandacht. De wisselwerking tussen zwakzinnigheid en gezinsleven is een essentieel punt in tal van vraagstukken en problemen op dit terrein. De wederzijdse beïnvloeding is groot. In nauw verband hiermee is het totale sociale welzijn van de zwakzinnige onderwerp van zorg, werkzaamheden en initiatieven van de bureaus. Daardoor is er een voortdurende interactie met de overige sociale milieus, de sociaal-pedagogische voorzieningen en de residentiële zorg.

Waar de sociaal-pedagogische bureaus een centrumfunctie hebben in de zwakzinnigenzorg kunnen zij voor de lezer een vraagbaak zijn en een wegwijzer in het complexe patroon van hulpverleningsmogelijkheden.

Als het telefoonboek het adres voor zijn woonplaats niet oplevert wordt dit gaarne verstrekt door het landelijk bureau van de Protestants-Christelijke Vereniging tot bevordering van Sociale en Pedagogische Zorg, Dillenburgstraat 33, Utrecht. Telefoon 030-512341.

(Volgende week het laatste artikel over dit onderwerp).

De foto is ter beschikking gesteld door het Landelijk Bureau „Philadelphia” te Utrecht.

TE KOOP:

Landelijk gelegen

bungalows in Twente

met grote tuin.

Luxueus uitgevoerd.

Prijzen vanaf f 75.000,—

Inlichtingen:

MAKELAARS-

KANTOOR

J. A. M. ROETGERINK

Deldensestraat 27,

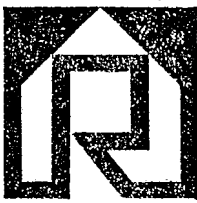
GOOR

Telefoon no. 05470 - 2551

Makelaar o.g. -

Beëdigd taxateur

Lid N.B.M.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

G. Vogler & Co. n.v.

Mauritsweg 49, Rotterdam.
Tel. 010 - 137878 en 129652.

GROND- EN HULPSTOFFEN
voor de keramische industrie.

TOESLAGSTOFFEN
voor lichtbeton.

WEGENBOUWMATERIALEN

OUDE EN NIEUWE CITATEN

LEVENSERVARING

Een uitspraak van mr. H. van Riel, gedaan in een interview in de Haagse Post:

„De confessionele fracties mogen niet in de verleiding gebracht worden. Zij moeten niet in verband met oppositionele stromingen in eigen kring gaan afwelen van de eenmaal gekozen beleidslijn. Het is maar het beste als hun moraal samenvalt met eigenbelang; dat is geen cynisme van mij, maar levenservaring”.

Wat een levenswijsheid! Gespeend ook van ook maar enige zweem van opportunisme!

POLITIEKE FUTUROLOGIE

De voorzitter van de C.H.U., prof. dr. J. W. van Hulst heeft zich in „De jonge Nederlander” beziggehouden met politieke futurologie.
Een citaat:

De schoolmelk

Die is afgeschaft. Er is ook geen vruchterschap voor in de plaats gekomen. Een initiatief-wetsvoorstel van de C.H.U. is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel luidde: „Elk gemeentebe-stuur is verplicht om aan de gehele schoolgaande jeugd — leerplicht tot 18 jaar — elke dag een glas zuiver drinkwater te verstrekken. De kosten worden door het Rijk gedragen”.

N.B. De kosten worden geschat op plm. f 1,— per glas.

De Kamerfracties

Na een geweldige discussie in de Unieraad in 1973 is nochtans met grote meerderheid besloten, dat de C.H.U. als eerste politieke partij in Nederland een ongehuwde moeder op een verkiesbare plaats zal zetten.

(Ongehuwde vaders waren er in de andere fracties al genoeg.)

Dat was dan een proeve van Uniekoffiedikkijkerij.

VEILIG RIJDEN

„De Volkskrant” gaf enkele conclusies weer uit de A.N.W.B.- studie „De Brokkenmaker”. Wij lezen o.a.:

„Er is reden om aan te nemen dat de verkeersveiligheid zal worden bevorderd door de minimum-leeftijd, waarop het rijbewijs kan worden verkregen, te verlagen.

Hoe jonger autorijden wordt geleerd hoe minder „ongevalsvatbaar” de chauffeur zal zijn. Hoewel vast staat dat de vrouw in het algemeen niet beter of slechter rijdt dan een man, is haar kans om bij een verkeersongeval te worden betrokken toch groter”.

En wie maken de brokken?

ERFGENAMEN

„Kinderen van nu erven 21ste eeuw” zo luidt de titel van een artikel in „De Rotterdammer”.
Een citaat hieruit

Over dertig jaar begint een nieuwe eeuw. Nog één generatie scheidt ons van de, door velen gedroomde, toekomst waarin de hedendaagse problemen door de wetenschap zijn opgelost. Het is echter de vraag of men voortbouwend aan de tegenwoordige maatschappij daaraan wel toekomt. De sterke groei van de bevolking doet de vraag rijzen of wel iedereen in de toekomst van de vooruitgang op velerlei gebied zal profiteren.

Dit geldt in het bijzonder voor Nederland.

Rond de eeuwwisseling verwacht men achttien à negentien miljoen inwoners in Nederland.

De bewoonde oppervlakte zal echter nagenoeg hetzelfde zijn als honderd jaar geleden. Waar blijft de ruimte waarin men zichzelf kan zijn, onbespied en ongestoord door de anderen. Op de speelterreinen van de nieuwbouwwijken hangen de kinderen vermoeid als oude apen aan de stalen rekken of fantasieloze stenen bouwsels. De doelstellingen van een volk kunnen het best worden beoordeeld, naar datgene wat voor de kinderen wordt gedaan, want zij zijn de volwassenen van de toekomst.

De plannen die gemaakt worden voor 2000 zijn in feite voor de kinderen van nu, want zij moeten de 21ste eeuw erven.

Als er dan tenminste nog iets te erven valt.

PRAGMATICUS

Gelezen in de rubriek „Terzijde” in Vrij Nederland

Een pragmaticus doet als het donker is zijn ogen dicht. Het is immers niet-pragmatisch om in het donker te kijken. Maar wie moet de pragmaticus vertellen dat het weer licht is geworden?

Wij hebben altijd al gedacht, dat pragmatici met de ogen dicht zitten.

TWEEDE KAMER VOOR HET RECES

Kamervoorzitter Van Thiel heeft even voor de Kerstdagen de Tweede Kamer op reces gestuurd.

Dat wil zeggen: tot 27 januari geen openbare vergaderingen meer. Dat wil ook zeggen: het werk gaat voor een deel toch door, al is het dan in commissieverband. En er moet nog veel voorbereidend werk worden verzet voor de komende openbare vergaderingen.

Er is vanaf de derde dinsdag in september bijzonder veel werk verzet. Zowel door het kabinet, als door de Kamerleden — maar óók door de medewerkers in Kamerverband: medewerkers van de fractie, bodes, bedienden, stenografische dienst en de Kamergriffie medewerkers. Het werd vaak erg laat in de avond — ook als de Kamer 's morgens om elf uur al begon. Men mag — en daar komt het op aan tenslotte — over het resultaat van al dat werk tenslotte niet ontevreden zijn.

Het oordeel over dit resultaat zal evenwel verschillend zijn naarmate het verschil in positie (regeringsfractie en oppositie). De waardij van de Kamer als vertegenwoordiging van de burgerij is zeker gebleken niettegenstaande alle kritiek. Spel en tegenspel, afweging van privé of groepsbelang tegen het algemeen belang en de waardering van het internationale belang boven het concrete nationale belang heeft duidelijk gefunctioneerd, waarbij tevens kan worden opgemerkt, dat de regeringsfracties het kabinetsbeleid niet klakkeloos volgden. Integendeel: meer dan eens werd door opbouwende kritiek het kabinetsbeleid meerdere malen bijgehouden.

Het was een niet gemakkelijke periode van de derde dinsdag tot de Kerst 1969. Maar de vertrouwensbasis tussen het kabinet en de regeringsfracties en die tussen de regeringsfracties heeft men nog niet kunnen scheuren — al zijn er soms belangrijke spaanders gesignaleerd.

JONGE MEISJES!

Wij bieden u

een prettige werkkring

in een prachtige omgeving

Eigen kamer.

5-daagse werkweek.

1 x per maand reiskostenvergoeding naar huis.
Goede busverbindingen met Utrecht.

Sollicitaties aan het Hoofd van de Huishouding, telef. 03404-16953.

Verzorgingsflat „MIDLAND”

ARNHEMSE BOVENWEG 12 - ZEIST

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

• **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo

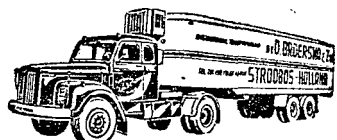
• **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

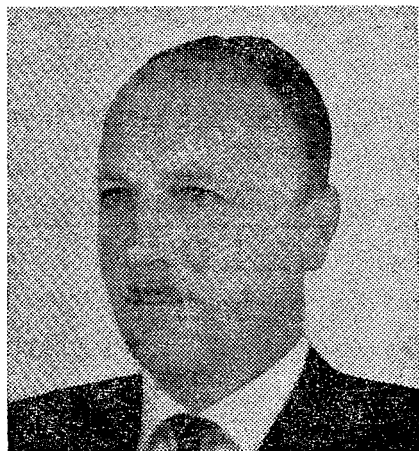
- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

DUBBELDAM EN DORDRECHT

Er waren niet zoveel Kamerleden die het wetsontwerp, dat betrekking had op een nieuwe gemeentelijke herindeling van het eiland van Dordrecht, niet steunden. Slechts de Boerenpartijen (die praktisch tegen elke grenswijziging stemmen), de S.G.P. en een aantal V.V.D.-ers waren tegen. De kern van het debat werd gevormd door het betoog van de A.R. spreker *Schakel*. De tegenstanders zetten zich af tegen zijn argumentatie, de voorstanders deden niet veel meer dan zich aansluiten, met hier en daar wat randopmerkingen.

Mej. **Goudsmit** van D'66 merkte op, dat het voor haar een prettig moment was het eens 'n keer eens te kunnen zijn met de heer Schakel. Waarom ze het prettig vond kwam niet uit de verf; net zo min als bij het toenmalige Kamerlid me-

M. W. Schakel

vrouw van Someren-Downer (V.V.D.) die eens een zelfde opmerking maakte bij een omroepdebat. Waarschijnlijk vanwege het feit, vermoeden wij, dat de heer Schakel op een hoffelijke wijze tegenstanders weet tegemoet te treden. Hoffelijk, maar zonder te vergeten dat er principiële verschillen blijven liggen.

DE KEUZE

De keuze was een moeilijke zaak, ook voor de A.R. fractie. Dubbeldam, aldus de heer Schakel, groeit snel, wordt bekwaam bestuurd en de sterke uitbreiding is uitnemend opgevangen, ook in financieel opzicht.

Dubbeldam: een dorpsvogel in fraai zomerkleed

Dordrecht, ondanks de bouw van een paar rianten wijken ziet z'n inwonertal slinken. Een stad overigens met mooie binnenhavens, patriciërswoningen en pakhuizen. Een gemeente met een sterke behoefte om krotten te saneren.

Dordrecht: een stadspauw in de rui

En waarom dan toch een sterke gemeente met 10.000 inwoners opheffen? De heer Schakel meende dat men verder moest zien dan Dubbeldam en Dordrecht alleen. Het gaat om meer. Het gaat om het eiland van Dordrecht in zijn totaliteit. Dat eiland ligt in het hart van Holland. Daarom moet het „eiland van Dordrecht” een stuk overloop uit de randstad Holland opvangen. Omdat nog steeds in Dordrecht 'n stedelijke infrastructuur aanwezig is die van

beslist voldoende importantie is, is het mogelijk die overloop op te vangen. Maar de omvang van Dordrecht is van dien aard, dat met geen redelijke mogelijkheid de toekomstige groei tot 200.000 inwoners is op te vangen. Zelfs niet door Dubbeldam uit te laten groeien.

Die komende ontwikkeling kan niet door beide gemeenten afzonderlijk worden opgevangen. Twee aparte gemeentebesturen op een beperkt grondgebied waarbij beide belangen zó vervlochten zouden moeten worden en dus veel taken gezamenlijk zouden moeten verzetten zou in feite betekenen een uitholling van de taak van beide gemeentebesturen. De niet-gezamenlijke bestuurlijke taken die dan overblijven zijn zo minuscuul dat men lege bestuurshulzen zou krijgen.

Als er niet geïntegreerd werd zou men twee middelgrote steden krijgen, rug aan rug, rivalen zijnde. De oppervlakte van het eiland van Dordrecht is niet voldoende om te streven naar twee groot stedelijke centra, aldus ook de heer Tolman (C.H.U.).

VROEGER OOK AL

In het debat deed de heer **Koning** (V.V.D.) nog een interessante mededeling. Dubbeldam heeft met meerdere grenswijzigingen te maken gehad: 1856, 1871, 1903 en 1960. Reeds in 1871 werd in de Kamer de opmerking gemaakt dat bij de nieuwe toekomst die Dordrecht tegemoet gaat, het wenselijk zou zijn geheel Dubbeldam met Dordrecht te verenigen zodat het eiland van Dordrecht één burgerlijke gemeente vormde.

Eén van de punten die toen bijzondere aandacht kreeg was de wachtgeldregeling van de straks „overbodig” geworden burgemeester en ambtenaren, ter-

Christelijk internaat schipperskinderen Krimpen a.d. IJssel

De heer Schakel en ds. Abma (S.G.P.) vonden de nood aan het christelijk internaat zó hoog geklommen — reeds 24 jaar slecht gehuisvest zodat de plaatselijke burgemeester moest constateren: het gebouw is mij een doorn in het oog — dat zij de hulp van staatssecretaris Grosheide inriepen.

Oók van de nood overtuigd heeft de staatssecretaris toegezegd spoedig mee te werken aan een aanvaardbare subsidieregeling.

Dordtse Biesbos

Aan de slachtoffers in de Brabantse Biesbos is tengevolge van de stormvloed 1965 een schadevergoeding toegekend waarom dan niets ten behoeve van de Dordtse Biesbos die óók schade leed, vroeg de heer Zijlstra (A.R.P.) Het is een moeilijke zaak, aldus de landbouwminister: de schade is van 1965, voor het eerst opgenomen in 1967 en pas te mijner kennis gekomen in 1969.

Maar toch zal hij — als het beginsel van de rechtsgelijkheid blijkt geschonden te zijn — ook hier de rijksportie bij te dragen.

Dordrecht: een stadspauw in de rui

wijl bovendien de regeling in de huidige pensioenwetgeving niet klopt met reeds vroeger verkregen pensioenrechten. Waarvan de minister constateerde dat hij op weg is naar een redelijke oplossing te zoeken.

RUIMTELIJKE ORDENING

Naar het ons voorkomt was dit de eerste maal, dat ook de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening aanwezig was. Het was van het kabinet een goede gedachte. Gemeentegrenzen wijzigen is meestal niet alleen een zaak van binnenlandse zaken. De Ruimtelijke Ordening heeft er heel

vaak duidelijk mee te maken. Misschien is het verstandig in voorkomende gevallen in het voorlopige verslag hieraan aandacht te schenken. Zeker indien de ruimtelijke ordening van beheersende betekenis is.

Wij menen overigens, dat dit punt al weer aantoonde dat tijdig voor de komende kabinetsformatie de taakindeling van departementen nadrukkelijk aan de orde moet worden gesteld.

De doorzichtigheid neemt af en de overlappingsen nemen toe.

Politieschool onder Enspijk

Is dat nou wel verantwoord om onder Enspijk twee nieuwe geheel gescheiden politiescholen te stichten — vroeg de heer Schakel.

Ja zeker, zegt de justitieminister Polak (V.V.D.) op deze wijze wordt overheids-geld toch verantwoord besteed. Beide scholen hebben een geheel eigen karakter en er is zoveel mogelijk gecombineerd. De ene schoolopleiding, verkeersschool rijkspolitie, is gericht op het verkeerstoezicht op autosnelwegen; de andere, verkeersschool gemeentepolitie op het verkeerstoezicht in stedelijke gebieden.

De zaak Weinreb

Er is zoveel materiaal nu op tafel gekomen stelt prof. Diepenhorst dat er een onderzoek behoort te worden ingesteld om de opgelegde straf aan Weinreb op-nieuw te bezien.

Ik ben — aldus de minister — helaas niet in staat om binnen de „wettelijke termijn” (30 dagen) uw vraag te beantwoorden.

Met andere woorden: er wordt toch aan gewerkt.

WIJ KOMEN BIJEE

Het Provinciaal Comité in Drenthe vergadert op zaterdag 17 januari a.s. in „Bellevue" te Assen.

's Morgens wordt de kandidatenlijst vastgesteld en het A.R. Provincieprogram 1970.

's Middags spreekt drs. J. de Koning te Voorschoten over: „Napraten over het Partij Convent en lijnen trekken naar de toekomst". Aanvang 's' morgens 10.00 uur - 's middags 14.00 uur.

Op vrijdag 16 januari 1970 houdt de Kamercentrale Tilburg haar vergadering in hotel „Goderie" te Roosendaal (tegenover het station). Aanvang 20.00 uur.

Spreker: drs. D. Mantz, lector aan de K.M.A. te Breda over: Onze visie op de samenwerking met andere politieke partijen.

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst

LEERLING- VERPLEEGSTERS

Sollicitanten die op 1 september 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die eind april a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een Ulo-, Inas-, A.O.L.V.- of A.V.V. II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling. Reiskostenvergoeding tweemaal per maand, voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zuster A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

HOTEL „DE KROON"

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides"

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in bouwmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakker gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

In de Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland

bouwdan wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA
AANNEMERSBEDRIJF

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER BEU-
KEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZON

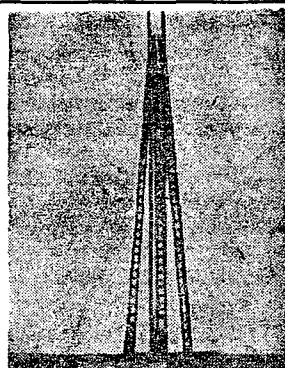
Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269

LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien
met stoom en van 2000
tot 800t

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade, 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

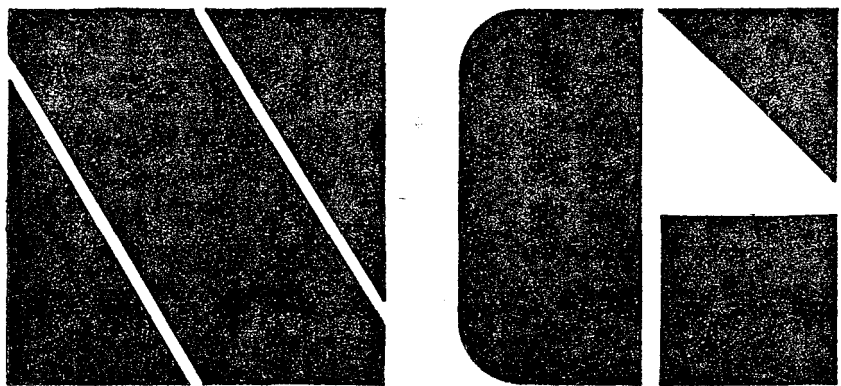
N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGLO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 3

17 januari 1970

WERELDGEWETEN MOET WAKKER BLIJVEN

Na dertig maanden van lijden heeft Biafra de zeer ongelijke strijd om een eigen bestaan moeten opgeven. Het verzet is gesmoord door overmacht. Wij willen hierbij enkele dingen opmerken.

De grote mogendheden, die uiteraard hun macht hadden kunnen gebruiken om de strijd te beëindigen, hebben dat om politieke redenen niet gewild.

De internationale samenlevingsorganisatie heeft wederom gefaald. Deze samenwerkende staten, die toch voor vrede en veiligheid behoren zorg te dragen in de wereld hebben moeten ondervinden, dat de internationale rechtsregels niet volledig functioneren. Heel duidelijk is bovendien gebleken dat er dringend behoefte is aan een internationale rechter en aan internationale machtsmiddelen.

Het realiseren van een internationale rechtsorde is een onontkoombare eis. Nu de politieke facetten rondom het Biafradrama niet langer een overwegende rol meer spelen is thans het woord aan de helpende handen. De Nederlandse regering heeft zich in het verleden niet onbetuigd gelaten — ook nu niet — en zij zal dat ook niet doen. Het particulier initiatief in Nederland heeft zich evenmin onbetuigd gelaten en het zal het nu evenmin mogen laten afweten. We hebben daar het volste vertrouwen in gelet op de houding van onze landgenoten in het verleden. Wij menen juist te doen er op te wijzen, dat hulpverlening dan het meeste effect zal kunnen sorteren, als zowel in nationaal als in internationaal verband samenwerking wordt gezocht. Tenslotte ligt het op het terrein van de politiek er voor te zorgen, dat het gevaar voor een dreigende massamoord geen werkelijkheid wordt. Het drama van Biafra mag niet worden gevolgd door afschrikwekkende moordpartijen.

Hier ligt naar onze mening thans een taak voor de georganiseerde staten in de wereld.

Waarbij grote spoed in het geding is.

HULP VOOR BIAFRA

Het Biafra-comité heeft deze week besloten een grootscheepse actie te beginnen om hulp te verlenen aan de mensen in de noodgebieden in Nigeria en Biafra.

Gestreefd wordt naar een bedrag van tien miljoen gulden.

Hulp is dringend nodig. Het comité vraagt om zo snel mogelijk giften te storten op het gironummer van het comité.

GIRO 400

t.n.v. BIAFRA-COMITE, UTRECHT

EXCELLENTIE NELISSEN

Het K.V.P. Kamerlid Nelissen is tot het kabinet De Jong toegetreden. Hij zal de plaats innemen van de heer De Block. Wij kunnen ons met deze keuze zeker verenigen. Het parlementaire karakter van het kabinet De Jong is tevens nog eens onderstreept.

Minister Nelissen zal het niet gemakkelijk krijgen, vanwege de moeilijke problematiek waarmee hij te maken zal krijgen. Maar gelet op de wijze waarop hij als Kamerlid tegenspel bood bij het economisch beleid van het kabinet, mag worden geconcludeerd dat hij de moeilijkheden, die hij onderkent, niet uit de weg zal gaan.

Hij weet wat hij wil, maar hij is bereid tot reëel overleg. Wij wensen hem met deze benoeming geluk.

Wij zouden hem er echter op willen wijzen dat het van belang is zijn staatssecretaris, de heer Van Son, een ruimere taak toe te wijzen dan deze tot nu toe heeft. Wij denken daarbij aan de regionale industrialisatie en aan een taak op het terrein van de buitenlandse betrekkingen.

Het zou beider werk ten goede komen.

IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over:
Meer dan geld!

Het derde en laatste artikel over zwakzinnigheid en zwakzinnigenzorg van de heer D. W. Don-dorp staat op pagina 4 en 5, de titel is: Zwakzinnigenzorg is complex geheel en gaat velen aan.

Op pagina 6 schrijft raadslid over: Eens subsidie altijd subsidie? Op deze pagina ook Oude en nieuwe citaten.

Brazilië; de reus die ontwaakte is de titel van een artikel op pagina 7, waarin informatie wordt gegeven over een boeiende Arjos-documentatie, die gewijd is aan dit grote Zuid Amerikaanse land.

PUZZEL

Veel lezers hebben de puzzel uit NG van 27 dec. j.l. opgelost. Volgende week publiceren wij de oplossing en de namen van de prijswinnaars.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

MEER DAN GELD

**GIRO
712.000
FONDS
A.R. PARTIJ
STICHTING
DEN HAAG**

Het gaat in de samenleving om meer dan geld.

Ja, logisch, zult u dan zeggen. Maar hoevelen zeggen niet steeds bij alles:

Wat kost het?

Wat brengt het op?

Wat koop ik ervoor?

Op zichzelf geen onredelijke opmerkingen; soms zelfs zeer reële vragen.

Maar het gaat er in de samenleving — in een club, in een vereniging, in een groep, in een partij, in een organisatie — natuurlijk altijd niet in de eerste plaats om wat je er uitgerekend zelf, althans in directe zin beter van wordt.

Langs indirecte weg word je er soms wel beter van, omdat er ergens in de samenleving, in je groep in je omgeving, iets verbetert. Dat kan op korte termijn gebeuren of op langere termijn.

Je zult er soms nauwelijks dankbaar voor zijn. Punt een, omdat je het nauwelijks merkt; elke verbetering is niet direct zó opvallend; zeker niet als het wat langer duurt alvorens die tot stand komt. Punt twee, omdat je inmiddels vergeten bent, dat je er zelf een bijdrage toe hebt gegeven. En omdat je het zó vanzelfsprekend vindt, dat die verbetering er komt, dat je het gek vindt, dat die er niet eerder is gekomen. Wij moeten ons wel eens een keer realiseren, dat als „men”, als u, niets zou doen (werken of geld beschikbaar stellen) er echt niets zou gebeuren, dat als een verbetering zou kunnen worden aange-merkt.

PROVINCIALE STATEN

Dit geldt ook voor de Provinciale Staten. Op woensdag 18 maart 1970 worden weer de leden van de Provinciale Staten door de kiezers gekozen voor een periode van vier jaar. De provinciale, regionale en plaatselijke partijorganen treffen de nodige voorbereidingen voor de verkiezingscampagne. Dat vraagt heel wat activiteit en zorg (en geld).

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

Maar het gebeurt. Want het gaat om een belangrijke zaak.

Het provinciaal bestuur timmert niet vaak spectaculair aan de weg. Maar het provinciaal bestuur doet wel belangrijk en zeer noodzakelijk werk in onze samenleving. In de komende weken zullen daarover in ons blad diverse artikelen verschijnen.

Zaken waarmee de Provinciale Staten bezig zijn, betreffen o.m. de milieuhygiëne, lucht-, bodem- en waterverontreiniging, recreatie, geluidshinder, sport, cultuur, jeugdwerk, maatschappelijk werk, verkeer en vervoer, ruilverkaveling, waterschappen, stimulering van de werkgelegenheid.

Zijn wij bij deze dingen, direct of indirect, niet allen nauw betrokken?

Inderdaad, je merkt meestal niet zo duidelijk, dat die Provinciale Staten met deze zaken bezig zijn. Wat dit betreft zou bepaald naar meer publiciteit moeten worden gestreefd, naar meer openheid en ook naar meer inspraak van de burgers. Daarvoor wordt dan ook o.a. gepleit in de A.R. provincieprogramma's. Daarvoor zullen ook de A.R. Statenleden hun krachten inspannen.

Inmiddels moeten wij bedenken, dat het werk dat door het provinciaal bestuur verricht moet worden geld kost. Dat betekent belastinggeld. Ons geld, dat wij verplicht zijn (vinden wij niet zó leuk; „wat kopen wij er eigenlijk voor?”) te betalen om als gemeenschap in een redelijke samenleving te kunnen leven. Een punt om gewoon eens over na te denken.

VRAGEN

De provincies hebben geldgebrek — evenals de gemeenten — om alles uit te voeren, wat wij toch eigenlijk wel prettig zouden vinden als het tot stand zou komen. Daarom blijven allerlei zaken liggen, daarom moeten allerlei activiteiten wachten. En dan wordt de vraag: wat geef je voorrang, prioriteit? En ook blijven de vragen: wat willen wij betalen en wat kunnen wij betalen en worden de lasten goed verdeeld?

Duidelijk is, dat waar gewerkt moet worden, geld voorhanden moet zijn. Voor gezamenlijke doelen, waarbij wij zelf betrokken zijn, moeten wij zelf (voldoende) geld op tafel leggen. Dat geldt wanneer de Provinciale Staten zaken moeten uitvoeren, wanneer de gemeenten taken moeten verrichten, wanneer de landelijke overheid ons aller belang moet behartigen, wanneer onze club of vereniging zijn taak moet verrichten en ook uiteraard wanneer onze partij haar werk moet doen.

WAT DOET DE A.R.P.?

Werk vraagt geld.

Juist. Wat kopen wij ervoor?

Wij moeten wel eens verder kijken dan onze neus lang is. ook al kost dit inmiddels geld uit onze portemonnee.

Wat doet de A.R.P.?

Dat is de titel van een zojuist verschenen boekje van 96 pagina's, uitgave van de A.R.P.

Over meer dan honderd politieke problemen, dus meer dan honderd samenlevingsvraagstukken, wordt een zeer beknopte documentatie gegeven betreffende de A.R. benadering terzake. Een alfabetisch register maakt het geschrift gemakkelijk hanteerbaar. (Prijs f 2,50, bestellingen op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, onder vermelding „publikatie nr. 225”).

De titel is niet:

„Wat doet de A.R.P. voor mij?”

De A.R.P. is bezig om haar aandeel

bij te dragen tot een zo goed mogelijke samenleving volgens haar visie.

Als haar benadering de uwe is, heeft zij zeker recht op uw steun? Bent u dan niet „verplicht” ook tot geldelijke steun? „Moet” u dan niet voor haar werk (voldoende) geld op tafel leggen?

WAT DOET U?

Wat doet de A.R.P.?

Een goed motto zou mogelijk zijn:

Wat doet u voor de A.R.P.?

Niet voor de A.R.P. als doel op zichzelf. Maar voor de A.R.P. als middel tot haar doel: een zo goed mogelijke politiek voor heel de samenleving, bedreven vanuit haar visie.

Wat doet de A.R.P.?

Zoveel als u mogelijk maakt.

Door:

- uw stem aan haar te geven,
- uw aanmelding van een nieuw lid,
- uw aanbrenging van een nieuwe abonnee,
- uw verlening van puur geld,
- uw steun aan haar te verlenen.

Al uw steun, ook uw geld betekent (merkwaardig maar waar) meer dan geld.

Wat is dat „meer”?

Dat is:

- 1) dat daardoor dingen kunnen worden gedaan, welke anders niet verricht zouden kunnen worden;
- 2) dat daardoor duidelijk wordt uw houding tegenover de dingen, uw opvatting, uw emotie, uw visie, uw daad.

MEER DAN GELD

Onze daad, uw daad; naast onze, naast uw woorden, woorden, woorden.

Wanneer wij willen, dat de partij werkt, moeten wij willen dat wijzelf (voldoende, ruim voldoende) betalen.

En:

uit „meer geld”
blijkt „meer dan geld”.

WAT DOET DE A.R.P.?

Veel beslissingen die door AR-politici genomen worden en veel plannen die zij graag willen uitvoeren komen lang niet altijd in de publiciteit. Er leefde al enige tijd de behoefte nu eens globaal al die punten die door AR-politici worden voorgestaan of zijn uitgevoerd in de laatste jaren op een rijtje te zetten. Dit nu is gebeurd. In een keurig uitgevoerd boekwerkje, getiteld „Wat doet de ARP?”, treft u aan:

— een overzicht van belangrijke uitspraken van de partijvoorzitters over wat zij onder „radicaal-evangelische” politiek verstaan, samengevat in het gedeelte „Vanuit de radicaliteit van het Evangelie”; ook hun belangrijkste uitspraken over de groep van „18” treft u daarbij aan. Ter completering van dit hoofdstuk over de partij zijn de door Partij Conventen aanvaarde resoluties daarbij geplaatst.

Vaak wordt gesteld dat de ARP-koers met betrekking tot de samenwerking tussen CHU en KVP niet duidelijk is. Maar als u deze samenvattingen van belangrijke uitspraken leest, zult u ontdekken dat er wel degelijk een lijn in te ontdekken is.

— een overzicht — zij het zeer globaal — van door de fractie ingenomen standpunten, in alfabetische volgorde. Om u enkele actuele problemen te noemen: Belastingen, BTW, Woningbouw en doorstroming, Huren, de Economische Macht, Inkomens- en vermogensverdeling, Loonbeleid, Medische Hulp-middelen, Midden- en Kleinbedrijf, Minimumloon, Prijnsbeleid, Biafra, de Navo, Europese Integratie en Ontwikkelingshulp. Zeer informatief en overzichtelijk.

— een overzicht van genomen en nog te nemen maatregelen van de ministers Bakker, Roolvink en Schut, en de staatssecretarissen van Es en Grosheide. De lijst van de genomen maatregelen is indrukwekkend. Zo kort mogelijk worden op spelende, politieke problemen globaal de oplossingen of gedachten van de bewindsman weergegeven. Bij dit onderdeel van het boekje blijkt dat er veel beslissingen in de politiek wat ongemerkt voorbijgaan, die toch voor onze samenleving van wezenlijk belang zijn.

Het boekje heeft een zeer handzaam formaat. Als informatiebron voor de a.s. Provinciale Statenverkiezingen is deze uitgave uiterst nuttig. Achter in het boekje is een index opgenomen, waardoor u gemakkelijk de visie van fractie, bewindsman of partij over een probleem kunt vinden. Geen lange verhalen, korte formuleringen en standpuntbepalingen.

Deze uitgave moet elk actief lid van onze partij bij zijn politieke werkzaamheden op zak hebben, vooral nu wij voor een tweetal verkiezingen staan. Daarom bestel nu! Dat kan door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-stichting, Den Haag met vermelding „publikatie nr. 225”.

HET BELEID SCHERMERHORN-DREES

DOOR H. ALGRA

Onlangs hebben wij in een overzicht van de gang van zaken bij verschillende kabinetsformaties gesteld, dat in 1952 de formateur dr. Drees wel op loyale wijze heeft getracht de A.R. bij de kabinetsformatie te betrekken, maar dat zulks in 1945, bij de formatie door de heren Schermerhorn en Drees niet het geval is geweest.

Van dr. Drees kregen we naar aanleiding van die opmerkingen een stuk, waarin hij zijn beleid en dat van zijn mede-formateur in 1945 verdedigt. Wij nemen dat stuk in zijn geheel op. Het luidt als volgt:

NOG EENS DE KABINETSFORMATIE IN 1945

Wat de heer Algra in Nederlandse Gedachten van 29 november jl. nader schrijft over de kabinetsformatie van 1945 maakt meer dan de in een eerder nummer gemaakte korte opmerkingen een wederwoord nodig om te doen zien hoe de zaken nu werkelijk zijn gegaan.

De kwestie van de volksvertegenwoordiging

Het ging om de vraag of deze zou worden bijeengeroepen zoals zij was in 1940, met de opgevallen plaatsen aangevuld uit de lijsten van 1937, dan wel uit de oude leden plus figuren uit het verzet op de opgevallen plaatsen (overigens zoveel mogelijk in overeenstemming met de politieke richting van wie zij vervingen).

Wij hebben het laatste voorgesteld. De heer Algra schrijft daarbij dat „sommige anti-revolutionairen” het met ons eens waren. Dit is wel een zwakke uitdrukking voor wat de achtergrond was. Uit Londen hadden Koningin Wilhelmina (uiteraard onder verantwoordelijkheid van het kabinet-Gerbrandy) en de anti-revolutionaire minister-president Gerbrandy bij herhaling verzekerd dat niet de oude volksvertegenwoordiging ongewijzigd zou terugkeren en dat dadelijk figuren uit het verzet mee moesten kunnen spreken.

Hoe ver dat ging, kan blijken uit het feit, dat ik nog na de bevrijding ben uitgenodigd om in een vergadering van het kabinet-Gerbrandy toe te lichten waarom niet eenvoudig de Centrale Contactcommissie van de illegaliteit voorlopig als volksvertegenwoordiging kon optreden.

Het Politiek Contact (van de 6 politieke partijen) had lang aangedrongen op ongewijzigd laten optreden van de Staten-Generaal maar naarmate de jaren verstreken en de verklaringen uit Londen positiever waren, werd dit moeilijker.

Toen is het compromis tot stand gekomen dat ik boven aangaf. Er was overeenstemming bereikt in alle commissies waarmee ondergronds in redelijkheid overleg kon worden gepleegd en alle daarin zitting hebbende anti-revolutionairen waren akkoord gegaan (Vertrouwensmannen, prof. Oranje; Contactcommissie Illegaliteit dr. Bruins Slot; Vaderlands Comité mr. Donner; Politiek Contact dr. Rutgers).

Dit was dus aanvaard voordat Schermerhorn en ik ook maar konden vermoeden, dat wij formateurs zouden worden.

De dag nadat wij als formateurs waren aangewezen, zijn wij naar mr. Donner gegaan en daarna naar Schouten en De Wilde, terwijl alles nog open was, program en samenstelling kabinet, behalve de bovengenoemde overeenkomst.

Helaas hadden Schouten en de Wilde, door de Duitsers van hun vrijheid beroofd, niet aan de besprekingen kunnen deelnemen. Nu wezen zij af wat wij niet vrij waren terug te nemen. Elke verdere bespreking met hen

Dr. W. Drees

over program of samenstelling van het kabinet werd daardoor onmogelijk gemaakt. Na deze ervaring zijn wij rechtstreeks personen van verschillende richting gaan vragen. Niemand werd daarbij voor voldongen feiten gesteld. Het program is met allen, die zich in beginsel beschikbaar stelden, besproken. Het enige dat van het begin af vaststond, was het bovengenoemde punt.

Wie nagaat wie zitting hebben genomen in het kabinet, begrijpt dat dat geen mensen zijn, die bereid waren mee te werken zonder mee te kunnen spreken over het program.

In het program stond geen plan voor een nationale omroep. Het is bekend dat Schermerhorn en van der Leeuw daarvoor voelden, maar de kwestie van de omroep zou in het kabinet en met de omroepen worden besproken. Er staat dan ook geen woord over in de zeer uitvoerige regeringsverklaring, die Schermerhorn voor de radio uitsprak onder de leuze Herstel en Vernieuwing.

Is het plan waarover professor Oranje met de omroepverenigingen tot overeenstemming was gekomen, van een federatie van omroepverenigingen, door ons getorpodeerd? Dat is in werkelijkheid gebeurd door het kabinet-Gerbrandy.

Oranje handelde als lid van het college van Vertrouwensmannen, waarvan ook ik lid was, en met onze instemming. Het was ook aan Londen bekend (Merkwaardig genoeg had het kabinet-Gerbrandy in het college van Vertrouwensmannen geen antirevolutionair benoemd en hebben wij er op moeten aandringen Oranje er alsnog aan toe te voegen). Het contact tussen Oranje en de omroepverenigingen is via mij tot stand gekomen. Het plan hield in dat de omroepverenigingen, verenigd in een federatie, onmiddellijk na de bevrijding gezamenlijk één program zouden uitzenden. Men kon hopen dat daaruit verdere nauwe samenwerking zou voortvloeien. Na de bevrijding was er geen kabinet Schermerhorn-Drees maar een kabinet-Gerbrandy. Wij kwamen pas eind juni. In opdracht van het kabinet-Gerbrandy heeft Militair Gezag het plan-Oranje opzij geschoven en zonder enige noodzaak de omroep voorlopig in handen genomen. In de toelichting van een Koninklijk Besluit onder het kabinet-Gerbrandy, E.118, werd dit aldus gemotiveerd: „Of het mogelijk en raadzaam is aan de radio-distributie-centrales de vroeger ingenomen plaats in het omroepbestel te hergeven is stellig aan twijfel onderhevig”.

Dit was niet een uiting van Schermerhorn en van der Leeuw, laat staan van het kabinet Schermerhorn-Drees. Dit besluit was in het bijzonder verzorgd door de ministers Gerbrandy en Van Boeyen. Ik heb meer op mijn hart maar zal mij beperken. Wel wil ik echter nog stellen dat de anti-revolutionairen met twee belangrijke portefeuilles (Binnenlandse Zaken en Oorlog) niet ondervertegenwoordigd

zouden zijn geweest, vergeleken bij drie katholieken en drie leden van de S.D.A.P. (die wel bleef functioneren).

Zou nu na bijna 25 jaar, niet eindelijk in anti-revolutionaire kring kunnen worden aanvaard, dat wij, na gedurende de gehele bezetting zo goed met anti-revolutionaire vertegenwoordigers te hebben samengewerkt, niet anders hebben gewenst dan dat zij in volle gelijkberechtiging zouden meewerken en dat de verantwoordelijkheden toch wel anders liggen dan men heeft gemeend?

w.g. W. Drees

Er is over dit verslag van een van de beide toenmalige formateurs meer dan een kritische opmerking te maken. Het is b.v. een volkomen onbelangrijke zaak, dat de formateurs wel twee AR ministers hadden willen opnemen (voor Defensie en Binnenlandse Zaken) terwijl toch ook maar drie oude SDAP-ers werden opgenomen. Want dat laatste zijn de boer zijn ganzen niet.

N.V.B.

Er was nl. een nieuwe actie gestart, de Nederlandse Volksbeweging, die een geheel nieuwe politieke partijformatie in Nederland voorstond, en die het bestaan van Christelijke partijen principieel afwees en naar Engels voorbeeld een tweedeling wilde in conservatieven en socialisten. De minister-president, de heer Schermerhorn, was een van de prominenten in dit streven, dat uitliep op de stichting van de PvdA, en toen die PvdA er was, verklaarde de minister-president dr. Schermerhorn, dat daarmee het ideaal van de Nederlandse Volksbeweging was bereikt. Aan dat ideaal werd toen gewerkt, en in het kabinet Drees-Schermerhorn waren negen of tien voorstanders van dit streven opgenomen met de minister-president voorop. Dan doet het er weinig toe, dat er maar drie leden van de oude SDAP in zaten.

Maar nu gaan we verder. Het is nooit de bedoeling geweest, de A.R. als volwaardige partners op te nemen in het kabinet.

Het kabinetsprogram kon wel met hen worden besproken, het kon hun als het ware wel worden onthuld, maar een echt overleg, waarbij zij van de aanvang af waren betrokken, zoals in 1952, was er niet.

Dat weten wij in A.R. kring en dat weten wij sinds 1945, en de punten, waarop het aankwam, zijn door dr. Bruins Slot, die voor Binnenlandse Zaken was gevraagd, op 2 jan. jl. nog eens door Trouw uiteengezet.

TROUW

Maar wij verwijzen hier naar een artikel van Trouw, geschreven vrijwel onmiddellijk na de formatie in 1945. Toen lichtte Trouw ons aldus in:

„Voor sommigen onzer was de wijze waarop de Regeering het vraagstuk der volksvertegenwoordiging dacht op te lossen, onaanvaardbaar.

Maar de reden, waarom er tenslotte geen representatieve figuur van onze richting in dit kabinet zitting heeft genomen, ligt voornamelijk in hetgeen bij de formatie voorgenomen was op het gebied der geestelijke vernieuwing.

Hierbij overheerschte kennelijk de ideëenwereld van de Nederlandsche Volksbeweging. Dat is gebleken uit de Regeeringsverklaring en nu reeds duidelijk aan de dag getreden bij de Radio. De Regeering neemt een uitgesproken

afwijzend standpunt in tegenover de Radioverenigingen en de heer Schermerhorn is kennelijk geporteerd voor een radio, die de facto een staatsradio zal blijken. Het heengaan van Prof. Oranje uit de Radiocommissie is niet mis te verstaan, wat dit betreft.

Bij de formatie bleek, dat ten aanzien van het Departement van Onderwijs bij de formateurs bedoelingen voorzaten, waardoor naar het oordeel van de formateurs dit departement niet door iemand uit onze kring kon worden beheerd. Het spreekt echter vanzelf, dat daardoor niemand uit onzen kring medeverantwoordelijkheid voor de kabinetspolitiek als geheel kon overwegen. Men kan geen minister zijn, zonder daarvoor medeverantwoordelijk te zijn. Vervolgens bestond bij de formateurs geen geneigdheid verzekeringen te geven aangaande het tijdstip waarop verkiezingen zouden worden gehouden, waardoor terugkeer tot normale verhoudingen, wat dringend nodig is, onzeker wordt.

In de derde plaats bleek dat men aan figuren van onze richting tenslotte de kleinst mogelijke ruimte wenste te geven, een ruimte, die gezien de grootte van het kabinet nog te opvallender was. S.D.A.P. en N.V.B. beheerschen dit kabinet. Zij drukken er een stempel op, dat in de opdracht tot kabinetsformatie ten deele reeds gegeven was en dat bij de gehouden besprekingen niet te verwijderen bleek te zijn.

Programmatisch kan het kabinet derhalve niet een nationaal kabinet zijn. Het programma stond vast en daaraan viel niet te tornen. Daarom werd dit kabinet een partijministerie in dien zin dat daaraan door de onzen geen deel kon worden genomen.”

Zo heeft Trouw de stand van zaken in juli 1945 onmiddellijk na de formatie uiteengezet en die uiteenzetting klopt geheel met de verklaringen, die dr. Bruins Slot toentertijd in verschillende vergaderingen van de A.R.P. heeft afgelegd.

Centraal was daarbij o.a. de mededeling: „het departement van onderwijs vertrouwen wij (d.w.z. de heren Schermerhorn en Drees) aan een A.R. niet toe.” En — „dat zaakje van Oranje (bedoeld was het plan, dat prof. Oranje op verzoek van de illegaliteit met de omroepverenigingen had opgesteld) vegen wij van de tafel”. Bitter teleurgesteld en gegriefd heeft prof. Oranje zich toen teruggetrokken.

Maar nu we toch aan de gang zijn, ontdekken we hoe langer hoe meer, dat er over dat beleid van het duo Schermerhorn en Drees als leiders van de politiek in Nederland nog heel wat meer te zeggen valt, dat niet alleen interessant is maar ook leerzaam, bovenal leerzaam.

Wij houden dus nog wel het een en ander in petto, want wij hopen nu de heren Schermerhorn en Drees volledig recht te doen, door het geheel van hun beleid en bedoelingen uit de jaren 1945 en 1946 nader in beschouwing te nemen.

ZWAKZINNIGENZORG IS COMPLEX GEHEEL EN GAAT VELEN AAN

DOOR D. W. DONDORP

Naast het buitengewoon onderwijs en de sociaal-pedagogische bureaus kennen we een aantal instituten die met verschillende doelstellingen hulp verlenen aan zwakzinnigen, die in het oorspronkelijk gezin verblijven.

Niet zelden is hun handhaving in het eigen gezin mede afhankelijk van het beschikbaar zijn van deze voorzieningen.

De behoefte eraan is dan ook vaak gesignaleerd vanuit nazorg en maatschappelijk werk; in een later stadium ook door de ouderverenigingen.

SOCIALE WERKPLAATS

Dit betreft in de eerste plaats de sociale werkplaatsen

Wij zagen reeds, hoe in de „nazorg-periode” werkinrichtingen en weefkamers werden opgericht, met een zogenaamde charitatieve productie: Er werden maten, borstelwerk en weefstukken gemaakt die aan welwillende particulieren werden verkocht.

Haast bij toeval werden in de oorlogsjaren andere arbeidsmogelijkheden ontdekt dan deze tot dan traditionele. Bij gebrek aan grondstoffen voor de matenfabricage werd montagewerk voor de industrie gedaan, waarin de uitstekende mogelijkheden tot productieve arbeid van een groep zwakzinnigen in eenvoudige herhalingsarbeid werden ontdekt. Bij de verdere ontwikkeling van het werkplaatswezen en de werkvoorziening na de oorlog bleek dit steeds opnieuw.

In tal van artikelen werd dit, onder meer door prof. dr. N. Speijer, met nadruk naar voren gebracht als een mogelijkheid tot revalidatie en meefunctioneren in een samenleving. Door deze ontwikkeling kwam de werkinrichting in de sfeer te liggen van de Gemeentelijke Sociale Werkvoorzienings-regeling (G.S.W.-regeling), welke zo sterk de na-oorlogse ontwikkeling heeft beïnvloed.

De regeling werd ook in toepassing gebracht op werkinrichtingen voor zwakzinnigen, die met de andere mee de naam van beschuttende, later sociale werkplaats gingen dragen.

Op deze werkplaatsen ging men twee groepen aantreffen:

In G.S.W.-verband tewerkgestelden die de productiviteitsnormen van deze regeling wisten te halen, en de minderproductieven, aanvankelijk nog vaak werkzaam met het restant van de traditionele charitatieve productie, die in de wandeling „zakgelders” werden genoemd. Hoe meer de productieve arbeid karakteristiek werd voor het „image” van de sociale werkplaats, hoe meer deze „zakgelders” toch als een probleemgroep in de nieuwe ontwikkelingen werden gezien. Met de nieuwe wet op de sociale werkvoorziening die hier een strakker beleid voert dan de oorspronkelijke regeling, is dit stringent geworden.

Andere werkinrichtingen maakten een soortgelijke ontwikkeling door. In doelstelling en werkuitleiding ontstond een zekere gelijkvormigheid. Ook de voor deze groep niet speciaal opgerichte werkplaatsen begonnen zwakzinnigen op te nemen, tezamen met andere gehandicapten. Soms in aparte afdelingen, vaak ook echter in algemene werkverbanden. De G.S.W.-b-regeling maakte

een ander toelatingsbeleid tot de G.S.W. mogelijk, terwijl die tevens ertoe bijdroeg dat 't „selectie- en begeleidings-team” tot een begrip werd.

Deze regeling is bedoeld om door een test- en trainingsperiode de toepassing van de G.S.W. mogelijk te maken voor hen die niet van de aanvang af tot voldoende productiviteit kwamen.

Het was een „sluisregeling”.

In de praktijk kwam het nog al eens voor dat een zwakzinnige langdurig in het kader van deze regeling moest worden opgevangen. De nieuwe Wet op de Sociale Werkvoorziening heeft de mogelijke tijdsduur van een opname in deze regeling thans duidelijk begrensd, terwijl die alleen besteed kan worden aan de werkelijke training die een opname in de definitieve regeling mogelijk moet maken. Met de „zakgelders” vormen de niet doorgestroomde W.S.W.-werknemers een probleem voor de productienormen van de Sociale Werkplaats. Waar vroeger de werkinrichting de opvangmogelijkheid voor bezigheidsvoorziening was zonder productiviteitsnoodzaak en productiviteits-eisen, moet in de ontwikkeling van de sociale werkplaats steeds meer het onderscheid worden gemaakt tussen zwakzinnigen, waarvan het welzijn wordt gediend door hen te laten deelnemen aan voor hen mogelijke of mogelijk te maken productieve arbeid en die waarvan het welzijn wordt gediend door het verschaffen van zinvolle bezigheid buiten de productieve arbeidskaders van de geheel op de uitvoering van de W.S.W. ingestelde sociale werkplaatsen.

Waar de laatstgenoemde groep dit nog vindt op de sociale werkplaats, blijkt dit steeds meer een probleem te worden. Zij worden met ontslag bedreigd met alle gevolgen van dien: ook financiële.

Een veranderend, door de ontwikkeling van de W.S.W. ingegeven toelatingsbe-

leid maakt de sociale werkplaats onbereikbaar voor zwakzinnigen die voorheen nog wel toegelaten konden worden. Dit vraagt om het creëren van adequate alternatieven, waarin mogelijk de dagverblijven kunnen voorzien, al is de overgang voor reeds op een werkplaats geplaatsten problematisch. Mogelijk zal het winstpunt worden dat zij die gebaat zijn bij productieve arbeid beter uit de verf kunnen komen en dat voor anderen het bezig-zijn kan worden aangepast en gevarieerd zonder dat productiviteits-eisen grenzen stellen.

Gedifferentieerde mogelijkheden kunnen een totale hulpverlening verbeteren.

De sociale werkplaats biedt zo vanaf de leeftijd van 18 jaar arbeidsmogelijkheden voor een groep matig zwakzinnigen en voor een aantal licht zwakzinnigen die niet plaatsbaar of te handhaven blijven in het doorgaans voor hen bereikbare vrije bedrijf.

DAGVERBLIJVEN

De dagverblijven vormen een veel recentere voorziening. Wij kennen twee vormen:

Het kinderdagverblijf en het dagverblijf voor ouderen

Het eerste dagverblijf (bestemd voor vrouwen) werd in 1963 te Didam geopend.

Nadat in 1965 de voorlopige subsidieregeling dagverblijven voor gehandicapten door het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk tot stand was gebracht, volgden er overal initiatieven voor het oprichten van dagverblijven. Hier ontmoeten we een moderne voorziening in meniglei opzicht. De groepen kunnen klein zijn door de intensieve leiding. Allerlei deskundigen kunnen in de behandeling betrokken worden. 'n Toelatings- en begeleidings-team, bestaande uit vertegenwoordig-

gers van de medische psychologische, opvoedkundige en sociale wetenschappen, is voorgeschreven.

Voor de kinderdagverblijven ontwikkelt zich een methodiek, die erop gericht is door een veelzijdige behandeling op tijd en zo ver mogelijke ontwikkeling tot stand te brengen.

Zo kan een goede basis worden gelegd voor een behandeling op latere leeftijd. Met de sociaal-pedagogische bureaus wordt tegelijkertijd aandacht aan het gezin gegeven. De kinderen kunnen vaak meer en eerder het b.l.o. bereiken. Blijkt dit uitgesloten, dan kunnen zij nog enige tijd op het dagverblijf blijven, eventueel overgeplaatst worden naar het dagverblijf voor ouderen. Soms zijn zij tenslotte toch nog op residentiële zorg aangewezen, doch daar kan men dan voortbouwen op het werk van het dagverblijf.

Het dagverblijf dient vooral de matig zwakzinnigen en enkele ernstige zwakzinnigen. Vanaf plm. 15 jaar kunnen degenen, die niet op residentiële zorg zijn aangewezen en voor wie de sociale werkplaats (nog) niet bereikbaar is, eventueel via het b.l.o., op het dagverblijf voor volwassenen worden geplaatst. Door de gevolgen van de W.S.W. voor de plaatsingsmogelijkheden op de sociale werkplaats is het belang van deze dagverblijven toegenomen.

Doel is een zinvolle bezigheidsverschaffing in allerlei vormen door bijvoorbeeld werkzaamheden handenarbeid expressiemogelijkheden bewegingsspel en recreatie. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan eventuele verdere ontwikkelingsmogelijkheden en het tot stand brengen of onderhouden van een zo groot mogelijk sociale redzaamheid.

De overige voorzieningen betreffen de vrijetijdsbesteding. Men vindt ze in allerlei vormen van club- en groepswork in avondschole en voor de licht zwakzinnigen in vormingswerk. Vrijwillige medewerkers vinden er vaak naast de beroepskrachten een taak. Maatschappelijk Werk en Oudervereniging werken hier nauw samen. In de zomervakantie zijn er een reeks speciale voorzieningen. Ouders kunnen met hun kinderen naar speciale recreatiecentra. Er zijn vakantiehuizen. De inrichtingen bieden vakantie-opnamen aan. Voor matig en licht zwakzinnigen zijn er uitgebreide kampprogramma's waarbij de laatstgenoemden zelfs naar het buitenland gaan.

Teams voor onderzoek behandeling en begeleiding

Wij schreven reeds in de inleiding dat naarmate de visie op het verschijnsel zwakzinnigheid zich verdiept steeds meer behandelingsmogelijkheden worden ontdekt. Deze kunnen gegeven worden door de toepassing van verschillende wetenschappen (disciplines) die bijdragen tot een multi-dimensionele benadering van ons vraagstuk.

Daar zijn de verschillende medische specialismen de psychologie en orthopedagogiek. (Opvoeding van het gehandicapte kind.). Ook logopedie en fysiotherapie. Naast de sociale wetenschappen die reeds aan de orde zijn gesteld. Het maatschappelijk werk heeft zijn informatie nodig uit deze disciplines.

Ook is het wenselijk dat men in onderlinge samenwerking komt tot een behandelingswijze die aan alle facetten recht doet. Men zegt dan dat de zwakzinnigenzorg multi-disciplinair moet werken. Met het oog daarop geeft men momenteel veel aandacht aan het tot stand brengen van „teamwork” en goed gestructureerde samenwerkingsvormen. Men vindt teams in verschillende samenstellingen en verschillende organisatiepatronen. Het zou te ver voeren ze alle in kaart te brengen.

De noodzaak van dit teamwork vraagt om veel overleg veel samenwerking ook interdepartementaal en om passende organisatiepatronen. Het ideaal waarbij zeker is gesteld dat iedere zwakzinnige kan profiteren van alle hulpverleningsmogelijkheden die voor hem wenselijk zijn, continue en in logische opeenvolging, zal zo spoedig mogelijk verwezenlijkt moeten zijn.

OUDERVERENIGINGEN

De ouderverenigingen, ontstaan in de vijftiger jaren, zijn een nieuw verschijnsel in de zwakzinnigenzorg. Eigenlijk een nieuw fenomeen in de maatschappelijke welzijnszorg namelijk een organisatie van belanghebbenden naast de vele traditionele organisaties voor de sociale dienstverlening. Juist de ouders konden vanuit eigen beleving de behoefte aan dienstverlening met een eigen dimensie signaleren. Vanuit een familiäre betrokkenheid konden zij van de samenleving om aan-

Philadelphia

dacht voor „hun” kinderen en om acceptatie vragen. Zij hebben niet nagelaten dit in alle toonaarden te doen. Dit heeft zeker bijgedragen tot een groeiend begrip.

Van meet af aan hebben de verenigingen veel belangstelling getoond voor het tot stand komen van nieuwe voorzieningen. Zij gingen deelnemen aan besturen en namen ook geheel zelf initiatieven. Vooral in de oprichting van tehuizen en internaten die enig soelaas konden bieden voor het enorme tekort aan plaatsen in de residentiële zorg.

Stonden zij daarin aanvankelijk wat apart er is een groeiende tendens om samen te werken met het traditionele particuliere initiatief dat reeds veel tot stand bracht en zich sterk inzet voor vernieuwing en uitbouw. *Een voorbeeld daarvan is de gezamenlijke opzet van vrijetijdsbestedings- en vakantieprojecten door de Protestants Christelijke Vereniging van Ouders en Vrienden van het Gehandicapte Kind „Philadelphia” en onze vereniging in een gezamenlijke Stichting. Van meer belang nog zijn de ouderverenigingen echter in de onderlinge verbondenheid en steun die zij voor de individuele ouder kunnen betekenen. Zij vormen bij uitstek een kader voor voorlichting en vorming van de ouders.*

De moderne zwakzinnigenzorg heeft voor participatie aan hulp- en dienstverlening ouders nodig die op de hoogte en gevormd zijn.

Organisaties met deeltaken

Tot dusverre ging het ons om de specifieke zwakzinnigenzorg. Talrijk zijn de organisaties die hier deeltaken hebben in de hulpverlening of die zich open moeten stellen voor deelneming door (vooral licht) zwakzinnigen. Men kan een bonte, niet gauw complete opsomming geven: Universiteit (opleiding research) en ziekenhuizen. Pastoraat en diaconaat, wandelclubs en padvinderij jeugdhonken en vormingscentra arbeidsbureaus en gemeentelijke sociale diensten zijn maar een willekeurige greep ter illustratie. Vooral de sociaal-pedagogische zorg heeft hier talrijke contacten. Wij schreven het reeds: Zwakzinnigenzorg is een complex geheel en gaat velen aan.

ORGANISATIE

Initiatiefnemers en Bestuurlijke Organisatie

Het organisatiepatroon van de zwakzinnigenzorg is bijzonder ingewikkeld. Het onderscheid tussen verschillende facetten komt meer voort uit de historie waarin verschillende groepen van initiatiefnemers een bepaalde deeltaak op zich namen dan uit een structuurplan. De wenselijke structuur ging en gaat voor de zwakzinnigenzorg zich pas al werkende aftekenen als men steeds weer nieuwe facetten ontdekt. Zo kon op een congres de structuur van de zwakzinnigenzorg met een bonte lappendeken worden vergeleken

met hier en daar nog een gat en op sommige plaatsen slechts bijeengehouden met grove en losse steken. Allerwegen wordt thans getracht door samenwerkingsorganen en Overheid tot een goed patroon te komen.

Enkele belangrijke organisaties willen we hier met een accent op de protestants-christelijke weergeven.

Voor de residentiële zorg kennen we van oudsher twee grote landelijke verenigingen:

De Vereniging tot Opvoeding en Verpleging van Geesteszwakke Kinderen en de Stichting Ned. Herv. Inrichtingen voor Geestelijk Hulpbehoevenden. Daarnaast is de oudervereniging Philadelphia hier een rol gaan spelen.

Op lokaal en regionaal niveau vindt men de stichtingen voor gezinsvervangende tehuizen en internaten bij b.l.o.-scholen. Rondom de gezinsvervangende tehuizen ziet men gewoonlijk gezamenlijke initiatieven van de sociaal-pedagogische zorg en de ouderverenigingen. Ook bij de dagverblijven is dat vaak het geval.

De verenigingen en stichtingen voor

In de „Nazorg B.L.O.”-periode ontwikkelde zich uit de besturen en werkers van het b.l.o. overal verenigingen stichtingen en commsisies voor de „Nazorg”. Deze evolueerden tot aparte organisaties voor sociaal-pedagogische zorg waarin ook anderen, zoals bijvoorbeeld de kerken, gingen participeren.

Onze vereniging, de Protestants-Christelijke Vereniging tot bevordering van Sociale en Pedagogische Zorg, bundelt deze in een landelijk verband. Hoe men deze met de oudervereniging tezamen op één adres in een Protestants-Christelijk Centrum vindt, met onder andere gezamenlijke initiatieven voor de vrijetijdsbesteding, werd reeds aangegeven. Met de Rooms-Katholieke en Algemene zusterorganisaties vormt onze vereniging de Stichting Federatie Sociaal Pedagogische Zorg.

Ook de ouderverenigingen vormen een landelijke federatie. Beide federaties ontmoeten elkaar regelmatig. De sociaal-pedagogische bureaus gaan niet alle uit van het protestants-christelijk particuliere initiatief. Er zijn ook interconfessionele stichtingen met verschillende afspraken betreffende het een

samenhangende zorg te komen. Met de vele afkortingen weten alleen de insiders raad. *Een ontmoetingspunt voor allen is het Nationaal Overlegorgaan voor de Zwakzinnigenzorg (N.O.Z.), dat momenteel een nieuwe vorm wordt gegeven. Daarin zullen alle bijdragen op elkaar afgestemd moeten worden. In de praktijk van de hulpverlening spelen de sociaal-pedagogen (gespecialiseerde maatschappelijk werker voor de zwakzinnigenzorg) gewoonlijk een grote rol in de communicatie.*

TOEKOMSTIG BELEID

De komende jaren zal het er vooral om gaan het complete patroon van hulpverlenende voorzieningen overal beschikbaar en bereikbaar te maken. Dit zal om grote budgetten vragen. Men zal actief moeten zijn in een vroegtijdige opsporing en onderkenning, die een tijdige behandeling die zoveel uitzicht op resultaten, ondanks het feit dat die begrensd zullen blijven, bleek te geven. Een alert „eerste echalon” van onder meer artsen, consultatiebureaus, wijkverpleging en gezinsverzorging zal daarvoor moeten worden gevormd. Alle aandacht zal nodig zijn voor een goede methodische vormgeving. Deze zal moeten steunen op nieuwe initiatieven, research, voorlichting en opleiding.

In dit kader moet nog heel veel, zo niet alles, worden gedaan. In alle velden is een actieve „man power strategy” nodig. De reeds bestaande behoefte aan meer en beter geschoolde werkers zal naar wij verwachten nog sterk groeien. Wettelijk kan nog worden bekeken of de rechten van de geestelijk gehandicapte mens, zoals die vorig jaar in Jeruzalem werden opgesteld, voldoende gewaarborgd zijn. Onze sociale wetgeving moet nog verder in toepassing worden gebracht — (A.W.B.Z.). De gevolgen van de Wet Sociale Werkvoorziening voor onvoldoende arbeidsproductieve geestelijk gehandicapten op Sociale Werkplaatsen moet goeddeels nog worden ondervangen.

Tenslotte zullen vernieuwingen en aanpassingen in bestuurlijk en organisatorisch vlak alle aandacht nodig hebben. De grote veranderingen in onze samenleving vragen hierom. Hier liggen de vraagstukken van schaalvergroting en samenwerking. Van interconfessionalisatie en zuilvorming in plaats van verzuiling. Van nieuwe eigentijdse taken voor het particulier initiatief, mede in zijn relatie tot de Overheid, zijn deskundige functionarissen en zijn werknemers.

Van de protestants-christelijke organisaties in de zwakzinnigenzorg zal hier de komende jaren veel wijs beleid worden gevraagd.

Literatuur: De Onderwijskundige en Sociale Zorg voor Gehandicapte Jeugd in Nederland. Door N. Y. Vlietstra en Drs. T. Kingma. The Problem of Mental Retardation. Uitg. U.S. Department of Health, Education and Welfare.

Philadelphia

christelijk buitengewoon lager onderwijs vormen samen de Bond van Besturen van Scholen en Inrichtingen voor Afwijkende Kinderen. (Men ziet dus dat hier het b.l.o. ook de residentiële zorg ontmoet.)

plaats geven van de levensbeschouwing. Ook zijn er bureaus als afdeling van gemeentelijke of provinciale diensten voor de Geestelijke Volksgezondheid. Men zal zich kunnen voorstellen dat er druk overlegd moet worden om toch tot

VERKLARING VAN DE ALGEMENE EN SPECIALE RECHTEN VAN GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

Aangezien de universele verklaring van de rechten van de mens, zoals die is aangenomen door de Verenigde Naties, proclameert dat ieder mens, zonder enige uitzondering, gelijkelijk en onvervreembaar recht heeft op menselijke waardigheid en vrijheid, Aangezien de verklaring van de rechten van het kind, zoals die eveneens aangenomen is door de Verenigde Naties, het recht van ieder lichamelijk, geestelijk of sociaal gehandicapt kind op gespecialiseerde behandeling, opvoeding en zorg, die zijn buitengewone toestand vereist, proclameert; formuleerde „The International League of Societies for the Mentally Handicapped” tijdens haar congres, gehouden in oktober 1968 te Jeruzalem over het thema „van gunst tot recht” de algemene en bijzondere rechten van de geestelijke gehandicapte nader als volgt:

Artikel I.

De geestelijk gehandicapte heeft dezelfde grondrechten als andere burgers van hetzelfde land en van gelijke leeftijd.

Artikel II.

De geestelijk gehandicapte heeft recht op geëigende medische zorg en lichamelijk herstel en op een opvoeding, opleiding, leefmilieu en begeleiding die hem in staat stelt zijn bekwamheden en vermogens tot een zo groot mogelijke ontplooiing te brengen, ongeacht de mate waarin hij gehandicapt is. Geen geestelijk gehandicapte mag van dergelijke hulp verstoken blijven, vanwege de kosten die daaraan verbonden zijn.

Artikel III.

De geestelijk gehandicapte heeft recht op economische zekerheid en op een behoorlijke levensstandaard. Hij heeft recht op produktieve arbeid of andere zinvolle bezigheden.

Artikel IV.

De geestelijk gehandicapte heeft recht op gezinsleven met zijn eigen ouders of met pleegouders; op deelname aan alle samenlevingsvormen en op voorzieningen voor vrijetijdsbesteding.

Als residentiële zorg nodig is dient die gegeven te worden in een omgeving en onder omstandigheden die het normale leven zo dicht mogelijk benaderen.

Artikel V.

De geestelijk gehandicapte heeft recht op een gekwalificeerde voogd als zijn persoonlijk welzijn en zijn belangen veilig gesteld moeten worden. Niemand die de geestelijk gehandicapte directe diensten verleent, mag als voogd optreden.

Artikel VI.

De geestelijk gehandicapte heeft het recht op bescherming tegen uitbuiting, misbruik en vernedering.

Als hij gerechtelijk vervolgd wordt, heeft hij recht op een billijke behandeling, die ten volle rekening houdt met de mate van zijn toerekenbaarheid.

Artikel VII.

Er zijn geestelijk gehandicapten die door de ernst van hun zwakzinnigheid zelf niet van hun rechten op een zinvolle manier gebruik kunnen maken. Voor anderen is wijziging van sommige van deze of van al deze rechten nodig.

De procedure die wordt toegepast bij wijziging of onthouding van rechten moet wettelijk waarborgen tegen iedere vorm van misbruik bevatten, moet worden gebaseerd op een waarde-oordeel van gekwalificeerde deskundigen over de sociale mogelijkheden van de geestelijk gehandicapte, moet regelmatig herbezien worden en er dienen mogelijkheden tot hoger beroep aanwezig te zijn. Bovenal heeft de geestelijk gehandicapte recht op respect.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

NIEUWJAARSREDE

Blijkens een bericht in De Volkskrant heeft de burgemeester van Bergen, de heer De Ruiter, per post zijn nieuwjaarsrede laten bezorgen. In een begeleidende brief schreef hij:

„Ik had hem dit jaar zelf weer willen voorlezen, maar nu ik het geheel nog eens doorkijk vind ik, dat ik u dit niet mag aandoen, want dan zou u zeker drie kwartier naar mij moeten luisteren”.

Een eerste aanzet tot het afschaffen van iets dat overbodig is. Veel mensen, die niets nieuws te vertellen hebben, menen ieder jaar een nieuwjaarsrede te moeten houden.
Menselijke ijdelheid.

SPORT

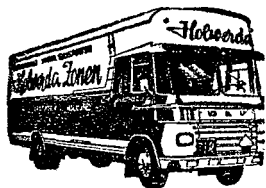
Wereldkampioen schaatsen, de 21-jarige wiskundestudent Dag Fornæss, in een vraaggesprek met Rien Bal in Het Parool o.a.:

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Snelle pers en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken.
periodieken boeken en handelsdrukwerk
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscurant
TEL. 05190-2141 - 2142

Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

N. Griffioen & Zonen
BAAMBRUGG

Thermoshell huisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

6 NG 17 januari 1970

„Ik hou er van om te winnen. Het gaat nu eenmaal om de eerste plaats. Dat is het doel van de strijd. Schaatsen is een fijne sport, maar voor mij is het geen levensvulling. Er zijn belangrijker dingen dan hardrijden. Men neemt mij wel kwalijk, dat ik er zo over denk en dat ook niet voor mij houdt. De perioden tussen de wedstrijden in bijvoorbeeld vind ik vervelend. Het is nogal een leeg bestaan. Ik zou, als het moet, best zonder sport kunnen”.

Helaas niet een algemeen verbeide opvatting!

GEBODEN

„Het Vrije Volk” vermeldde (in de rubriek „Déze meneer”) onlangs de tien geboden, welke de heer A. J. A. M. Weehuizen — was jarenlang werkzaam bij de Geïllustreerde Pers — voor de journalist van toepassing vindt.

De laatste drie geboden volgen hieronder:

8. Stel je steeds voor ogen dat elk door jouw geschreven of toegelaten woord door honderdduizenden wordt gelezen. Het kan zowel goed onthaald worden als misverstaan opwekken, kwetsen zelfs.

9. Indien je het plan hebt je lezers te prikkelen, dien je daarmee een duidelijk doel te hebben.
Vraag je vooraf af of je redenen gerechtvaardigd zijn. Zijn ze eigenlijk wel de moeite waard?

10. Overweeg steeds dat je een dienende functie hebt ten opzichte van je abonnees. Kom, maak je niet schuldig aan arrogantie, de voornaamste zonde van journalisten.

Dat iedere journalist zich in ieder geval deze geboden mag aantrekken en, zoals dat t.a.v. geboden verwacht mag worden, er naar mag leven.

VERKIEZINGEN

In de Haagse Post schreef Robert Ammerlaan over „1970: het jaar van de aarzende kiezer”:

„Stemmen Anti-Revolutionairen en Christelijk Historischen nog voor hun evangelische voorhoedepartij of steunen zij slechts de vorming van een grote kleurloze CHU, waarin de evangelische grondslag spoedig zal zijn afgezworen?”

Waarom moet die C.H.U. nu weer beleidigd worden?
Voor de schrijver is de wens kennelijk de vader van de gedachte en dan kun je aardige dingen verzinnen.

SUBSIDIËRING

De hoofdredacteur van Het Vrije Volk, E. Messer, verklaarde tegenover Het Parool o.a.:

„De kwaliteit van de krant moet als functioneel ding zo hoog zijn, dat zij voor vriend en vijand boeiend, helder en informatief is. De kwaliteit van de progressieve pers bepaalt haar toekomst. Ik ben geen voorstander van subsidiëring. Degenen, die daarom vragen, geven goedwillend hun vijand een wapen in handen.”

De heer A. Abspoel drukt dit citaat in Vrijheid en Democratie af en voegt er aan toe:

„Zo ziet men het. Terwijl politieke vrienden nog over subsidiëring debatteren, weigert Het Vrije Volk deze zelf bij voorbaat. Alle hulde! Wij zijn het nog nooit zo volkomen met de hoofdredacteur van dit socialistische dagblad eens geweest als in deze kwestie!”

Wie weet echter hoe vaak de heren het nog volkomen eens zullen zijn.

Wat de opvattingen in A.R. kring betreft hangt het er maar van af wie men tegenkomt b.v. de heer Algra of de heer De Kwaadsteniet.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

EENS SUBSIDIE ALTIJD SUBSIDIE

?

Het totaal aan gemeentelijke subsidies vormt in de begrotingen van gemeenten van enige omvang een respectabel bedrag. Sommige mensen die liefst niets zouden willen subsidiëren zeggen dan dat Jan Rap en zijn maat worden gesubsidieerd. Dat is natuurlijk niet waar maar toch is het goed elk jaar, bij de begrotingsbehandeling de subsidies eens nader onder de loep te nemen.

Niet alleen dan in de zin van „moeten er niet meer subsidies komen” of „zijn de subsidies wel hoog genoeg” maar veelmeer met de bedoeling om na te gaan of de verleende subsidies nog wel allemaal nodig zijn. Is het beoogde doel al niet bereikt, is de gesubsidieerde vereniging nog wel in staat de nodige werkzaamheden te verrichten, is de organisatie nog levenskrachtig genoeg enz. Het lijkt er soms op dat men de stelling huldigt „eens subsidie altijd subsidie”.

In enkele gemeenteraden heeft men bij de begrotingsbehandeling zo ontdekt dat er nog subsidies gegeven werden die eigenlijk weinig zin meer hadden. Daarom is het nuttig dat men elk jaar of althans eens in de zoveel jaar nagaat of de redenen waarvoor oorspronkelijk subsidie gegeven werd nog wel bestaan.

Belangrijker echter dan het incidenteel spreken over subsidies is het hebben van een subsidiebeleid. Zo'n beleid moet gebaseerd zijn op normen. Die normen kunnen van velerlei aard zijn. Wij willen er enkele noemen zoals

- het doel dat men nastreeft
- de activiteit van de gesubsidieerde organisatie
- de gepresteerde hoeveelheid arbeid
- de zelfwerkzaamheid bijv. tot het verkrijgen van eigen inkomsten
- eventuele exploitatietekorten
- het aantal gesalarieerde arbeidskrachten in dienst van de gesubsidieerde vereniging.

Het verlenen van subsidie alleen op grond van exploitatietekorten is in het algemeen niet aan te bevelen. Dat stimuleert de eigen activiteit zeker niet al zijn er natuurlijk organisaties die gezien het na te streven doel nooit de exploitatie uit eigen middelen zullen kunnen bekostigen. Men denke hier bijv. aan kruisverenigingen.

Gewaarschuwd moet ook worden tegen de nog steeds in sommige gemeenten bestaande gewoonte om de verruiming van de eigen middelen in mindering te brengen op het subsidie. Daarmee bevoordeelt men de weinig actieve verenigingen. Het verdient aanbeveling de eigen middelen voor een bepaald percentage buiten beschouwing te laten. Als de verruiming van de eigen middelen de vereniging rechtstreeks ten goede komt dan zal men harder donateurs werven dan wanneer het niet het geval is.

Een subsidie dat vaak nog te weinig gebruikt wordt is het startsubsidie. Dit kan gebruikt worden bij allerlei nieuwe activiteiten in de sectoren van jeugd, cultuur, sport enz. waarbij het resultaat nog niet bij voorbaat vast staat. Een startsubsidie kan dan de mogelijkheid bieden met de gewenste activiteit een begin te maken. Meent de raad dat zo'n activiteit zich op de duur zelf moet kunnen bedruipen dan kan men het startsubsidie een aflopend karakter geven.

Tenslotte: de gemeente moet alleen die activiteiten subsidiëren die de behartiging van plaatselijke belangen of van de eigen regio ten doel hebben. Het is niet de taak van de gemeente landelijke activiteiten te subsidiëren tenzij die activiteiten duidelijk ook van betekenis zijn voor de eigen gemeente.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

BRAZILIE: DE REUS DIE ONTWAAKTE

DOOR M. N. G. KOOL

ARJOSDOKUMENTATIE

„Brazilië” is de titel van een documentatie, die eind december door de Arjos is uitgegeven. Een werkgroep van de buitenlandse commissie van de Arjos te Groningen heeft het werkstuk samengesteld, mede ter voorbereiding van de conferentie die op 24 januari te Zwolle wordt gehouden. Prof. Verkuyl zal daar over Latijns-Amerika spreken.

De documentatie is te bestellen door storting van 75 cent op giro-nummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „Brazilië”.

Mensonwaardige toestanden

In Brazilië mogen alleen alfabeten stemmen d.w.z. alleen diegenen die minimaal hun eigen naam kunnen schrijven.

Dat kan in Brazilië. Een land van 87,5 miljoen inwoners, een land dat 235 maal zo groot als Nederland is.

In de documentatie van de Groningse buitenlandse werkgroep staat heel veel cijfermateriaal over „de reus die ontwaakte”, Brazilië.

BEVOLKING

De samenstelling van de bevolking is zeer geschakeerd, terwijl de cijfers daaromtrent tamelijk onbetrouwbaar zijn. De meest recente data van 1950...

Met grote voorzichtigheid kan worden gezegd dat ca. 62 procent blank is en ca. 27 procent kleurling, terwijl de negers 11 procent van de bevolking uitmaken. Omdat tegen het eind van de negentiende eeuw de slavernij werd afgeschaft, ontstond een grote behoefte aan arbeidskrachten. In die tijd zijn veel Europeanen, met name Spanjaarden, Portugezen en Italianen, naar Brazilië geëmigreerd.

Maar ook uit Duitsland, Japan en Nederland kwamen nieuwe bewoners het land binnen.

Veel inwoners van Brazilië wonen in de steden nl. ongeveer 45 procent. De grootste stad, Rio de Janeiro, telt 4 miljoen burgers. Rond de grote steden liggen dan ook de grootste bevolkingsconcentraties.

Brazilië heeft een overwegend jonge bevolking, die hoofdzakelijk in de landbouw werkzaam is (51,6%). Ook werkt een belangrijk deel in de industrie (14,9%).

Schrijnend zijn de passages over het grootgrondbezit. „We kunnen zonder meer stellen dat 1 procent van de boeren, de grootgrondbezitters, meer dan twee-derde deel van alle landbouwgrond in bezit hebben. De boeren in de categorie tot 20 ha. grond kunnen vaak niet eens genoeg verdienen om hun gezinnen te voeden en te kleden. Vele boeren zijn dan ook verplicht om nog eens extra te gaan werken bij een groot grondbezitter of in de mijnen. Vrouwen

en kinderen worden zoveel mogelijk bij het arbeidsproces ingeschakeld.” Het verschil tussen rijk en arm is een groot probleem.

Enkele cijfers laten zien dat op een bevolking van 87 miljoen mensen 750.000 miljonairs worden geteld, terwijl 45 miljoen Brazilianen slechts een hoofdelijk inkomen hebben van ca. duizend gulden per jaar.

ECONOMIE EN ONDERWIJS

Brazilië is vooraanstaand producent van koffiebonen, bananen, sisal, sinaasappelen, cacao, graan, en vee. De reeds leidende positie van Brazilië in Zuid-Amerika als industrieland wordt nog steeds verstevigd.

Edelstenen, ijzererts en steenkool worden gevonden. De industrialisering wordt wel belemmerd door de afhankelijkheid van buitenlands kapitaal vnl. van de Verenigde Staten. De uitvoer van Brazilië is dan ook voornamelijk gericht op de V.S., terwijl het grootste deel van de invoer eveneens uit de V.S. afkomstig is. Het buitenlandse kapitaal vloeit in de vorm van gemaakte winsten weer snel het land uit. „Amerikaanse ondernemingen hebben in 1960 en in 1961 in Latijns Amerika geïnvesteerd voor resp. 267 en 500 miljoen dollar. Het inkomen dat naar de V.S. terugvloeiende is voor dezelfde jaren resp. 641 en 770 miljoen dollar”.

Het aantal analfabeten in Brazilië is ongeveer 50 procent. Gebrek aan schoolruimte en onderwijzend personeel, dat vaak ongediplomeerd is, bemoeilijken de oplossing. Sommige delen van het land zijn zeer dun bevolkt. Dit is een extra belemmerende factor.

De Braziliaanse student zoekt vaak een studie, die hem perspectieven voor zijn verdere bestaan geeft. Hij wil het land van dienst zijn, doch zijn eigen promotie daarbij niet vergeten. Het is dan ook geen wonder dat in dit land velen economische en wiskundige wetenschappen gaan studeren. Godsdienstig is het land sterk Europees georiënteerd en dat is gezien de geschiedenis van het land niet vreemd.

Naast de katholieke kerk is ook de pinksterbeweging actief.

LEGER

Het leger bestaat hoofdzakelijk uit dienstplichtigen. In vredetijd dienen ongeveer 200.000 man, terwijl er in oorlogstijd 1 miljoen mensen op de been gebracht kunnen worden.

Het leger is uitgerust met veel materieel. Omdat in Brazilië de democratie niet goed functioneert is het niet verwonderlijk, dat de militairen een macht van betekenis vormen. Dit is trouwens in meerdere Latijns-Amerikaanse landen het geval.

OVER DE REVOLUTIE

Het grootste gedeelte van de documentatie handelt over de revolutie in Brazilië. Wanneer men Brazilië „de reus die ontwaakte” noemt, dan bedoelt men te zeggen „dat de massa van de bevolking van dit reusachtige land tot het besef komt, dat zij in een mensonwaardige toestand leeft en tegelijkertijd enige hoop begint te krijgen op een verbetering. De doffe berusting in de uitzichtloosheid is bezig te verdwijnen; er dienen zich mogelijkheden aan, waaraan geloof kan worden gehecht. Deze mogelijkheden komen, als per definitie niet van de kant van de officiële regering. De bevolking gelooft allang niet meer in de beloften die de regeringen, de ene na de andere, hebben gedaan en niet zijn nagekomen.”

In diverse organisaties ijvert men voor bewustmaking van de Brazilianen. De huidige Braziliaanse samenleving zal fundamenteel veranderd moeten worden en wel zodanig, „dat de rechten van de bevolking op een menswaardig bestaan gerealiseerd moeten worden.”

De organisaties signaleren de kloof die er bestaat tussen de macht van de feodale heersers, die via de militaire dictatoren hun wil opleggen aan de bevolking en de machteloosheid van de massa. Zij zien verder dat de arme Braziliaan door zijn rijke landgenoot wordt uitgebuit en bovendien zien ze dat deze uitbuiting goedgepraat en gezegend wordt door de conservatieve hoogwaardigheidsbekleders in de katholieke kerk die met de leus „voor traditie, gezin en

bezit” gemakkelijk steun kan vinden bij de huidige machthebbers.

Het verwondert niet dat de slachtoffers hiervan door middel van bewustmakingsprojecten erop gewezen worden dat ze zelf hieraan iets moeten en kunnen doen. „De geadviseerde methoden variëren al naar gelang de samenstelling van de actiegroepen van „binnen de wet vreedzame pressie uitoefenen” tot en met een gewelddadige revo-

In ieder geval zal sprake moeten zijn van een sociaal-economische revolutie, terwijl velen menen dat dit gepaard moet gaan met een politieke revolutie, waarbij de huidige machthebbers verdwijnen.

PROGRESSIEVE KATHOLIEKEN

In het armzalige noord-oosten van Brazilië bevindt zich het grootste deel van de progressieve katholieke geestelijkheid. Zij zijn voor het merendeel voorstander van een vreedzame vorm van actie, de bisschop van Recife, Dom Helder Camara, is exponent van deze groep, die een geweldloze verzetsbeweging heeft opgericht naar het voorbeeld van dr. Martin Luther King. Het Latijns-Amerikaanse continent zal bevrijd moeten worden van het imperialisme en de rechten van de mens dienen hersteld te worden.

Andere katholieken staan een radicalere houding voor. „Zij voelen zich teleurgesteld in de regering, die van geen effectieve sociale verandering blijk wil geven.” Het geweld wordt hoe langer hoe meer als iets onvermijdelijks gezien. Andere groepen die veranderingen voorstaan zijn de communisten, de „beweging van de 8e oktober” (Che Guevara) en de studenten.

HOUDING BEPALEN

Naast de beschrijving van een aantal andere bewustmakingsbewegingen, vinden we in de documentatie een serie uitspraken van bekende personen, zoals Camilo Torres, Regis Debray, Herbert Marcuse. Ook van prof. Verkuyl zijn een aantal uitspraken opgenomen. Hij is voorstander van vreedzame acties, zoals door Dom Helder Camara worden gevoerd. Hij is tegen legalisering van het geweld. „Als laatste middel een revolutie te ontketen kan een daad van gehoorzaamheid zijn aan de levende God en van liefde aan de mensen, bijvoorbeeld in een machtsstructuur die tot doel heeft de fundamentele rechten van de mens te vertrapen en te verstoren, of een overheid, die zulke rechten grondwettelijk heeft aanvaard maar daar zelf van afwijkt.”

De documentatie wordt afgesloten met de opmerking, dat wij onze houding ten opzichte van de ontwikkelingen in Zuid-Amerika zullen MOETEN bepalen.

De documentatie zal op de conferentie in Zwolle een discussie op gang brengen. Zij zal nog meer onze ogen moeten openen voor de mensonterende toestanden in Latijns-Amerika. De A.R.P. zal er toe moeten komen in het nieuwe program van actie 1971-1975 een passage over de problematiek op te nemen. Ook wij zullen bewust moeten worden.

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

**„ANIMO”
KOFFIEZETAPPARATUUR**
voor inrichtingen, horecabedrijven,
kantines, vergaderzalen enz.
In elke gewenste capaciteit en uitvoe-
ring.
**APPARATENFABRIEK
L. SCHEEPSTRA N.V.**
Amersfoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst

LEERLING- VERPLEEGSTERS

Sollicitanten die op 1 september 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die eind april a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een Ulo-, Inas-, I.O.L.V.- of A.V.V. II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling. Reiskostenvergoeding tweemaal per maand, voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zuster A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN
A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

H. Struik en Zoon N.V.
**Fabriek van dekkleden en
tenten**

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
DORPSSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

FA J A VISSCHER & ZOON
Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546
ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.
FIRMA A. LANSER
Slidrecht - Holland

Sleepdienst Broedertrouw n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)
Alle transporten te water

**Scheepsbouwerven
A. VUYK EN ZONEN**
CAPELLE AAN DE IJSSEL
NIEUWBOUW EN REPARATIE
TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

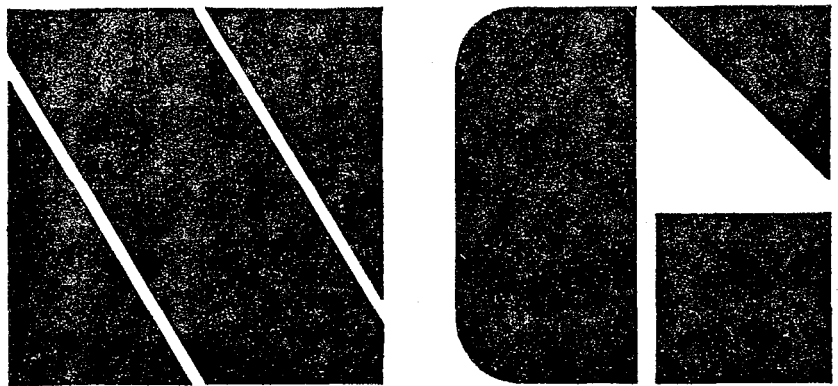
Scheepswerf A BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
Experts op het gebied van scheepselektronica
• Scheepsradiotelefoons • Automatische piloten
• Echoloden • Alarmsystemen
• Radars • Oproepsystemen
• Marifoons
Dijnseburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

6e jaargang - nr. 4

24 januari 1970

MEER INSTRUMENTEN

De minister van Financiën en zijn staatssecretaris hebben in de Miljoenennota uiting gegeven aan hun voornemen, om het bestaande instrumentarium ter beheersing van de conjunctuur uit te breiden. De voortdurende wisseling in de conjunctuur van spanning naar ontspanning en omgekeerd maakt het gewenst, zo niet noodzakelijk, om te zien naar middelen ten einde deze golfbewegingen te stabiliseren. Een begrotingsbeleid is daartoe onvoldoende.

Dit kabinet stelt nu voor — voorlopig in de vorm van een voorontwerp dat aan de SER is voorgelegd om advies — bij een aantal belastingen de mogelijkheid in te bouwen de bestaande tarieven op korte termijn met 5 percent te verhogen of te verlagen. Ter wille van de slagvaardigheid zouden de ministers van Financiën en Economische Zaken de realisatie van dit recht voor zichzelf willen opeisen, met een goedkeuring achteraf van het parlement.

Het percentage van 5 betekent, dat hiermee per toepassing een bedrag van 1 miljard gulden is gemoeid.

In tijden van teruggang in de economie worden de belastingen verlaagd, zodat de koopkracht toeneemt. In tijden van een economische hausse (inflatiedrei-

ging) worden de belastingen verhoogd, maar de overheid mag deze opbrengst niet besteden voor het doen van uitgaven.

Zo is de theorie.

Wij zijn van oordeel, dat er geen reden is op voorhand deze gedachte af te wijzen. Eer het tegendeel lijkt het geval: als het mogelijk is de spanningen en ontspanningen in de economie gelijkmatiger te verwerken is er alles voor te zeggen.

Toch zien wij voorshands een aantal praktische bezwaren. Het bedrijfsleven zal het er moeilijk mee krijgen — het klaagt nu reeds (en niet ten onrechte) dat bedrijfsplanning op langere termijn moeilijk is vanwege de veelvuldige belastingwijzigingen. De vraag is voorts of de gewenste prijseffecten voor diensten en goederen als de tijdelijke tariefswijzigingen worden gehanteerd haalbare zaken zijn, als niet daarnaast een stringente prijspolitiek wordt gevoerd. De ervaring met de B.T.W. maakt ons aarzeland, terwijl het antwoord op de vraag in hoeverre de druk van de directe belastingen (loon-, inkomsten en vennootschapsbelasting) in de prijzen wordt verwerkt nog niet te geven is.

Hoe zullen deze tariefsverlagingen c.q. verhogingen werken als er tegelijkertijd een verlaging van loon en inkomstenbelasting plus een verhoging van een aantal indirecte belastingen moet

volgen om een correctie in de tarieven aan te brengen, die nodig is als gevolg van de inflatie?

Een ander bezwaar leeft voor ons gevoel heel sterk: hoe is dit alles de belastingbetalende Nederlander duidelijk te maken?

Dat is toch wel voorwaarde voor een acceptabel beleid. Een geheel ander facet is het feit, dat de grootte, de omvang van belastingopbrengsten een politieke zaak is, ook al gaat het om de conjunctuurbeheersing.

Dat betekent in elk geval twee bedenkingen. De eerste is, dat het parlement er op bedacht moet zijn — als zij een stuk bevoegdheid uit handen geeft — goede garanties in te bouwen tegen misbruik, zelfs tegen minder gewenst gebruik.

De tweede bedenking is, dat, indien voortaan de inflatie (prijsverhoging) mede norm wordt voor de hoogte van lonen en salarissen, aan het kabinetsvoorstel ook loonpolitieke kanten zitten, die bij het voorontwerp buiten bespreking zijn gebleven.

Alles overziende, waarbij wij met waardering kennis hebben genomen van het feit, dat de SER om advies is gevraagd, zijn wij van oordeel, dat als de zo noodzakelijke verruiming van ons economisch gereedschap niet op een andere wijze kan worden verkregen, dit voorontwerp niet zonder meer mag worden afgewezen.

IN DIT NUMMER

Kunt u op pagina 2 lezen wat u moet doen als u bij de verkiezingen van de Provinciale Staten niet zelf kunt stemmen of wanneer u niet in uw eigen woonplaats naar de stembus kunt.

De Defensiebegroting is door de Eerste Kamer aangenomen, zie pag. 4.

De kleine zelfstandige is de titel van het artikel van drs. P. F. van Herwijnen op pag. 5.

Op pag. 6 en 7 schrijft prof. mr. I. A. Diepenhorst kritisch over het rapport van de commissie duidelijkheid. Was men duidelijk, vraagt hij zich af.

Op pag. 8 informatie over de Arjos.

Drs. H. van Ruller schrijft over wijkraden op pagina 9.

Op pag. 11 iets over het laatste nummer van A.R. Staatskunde.

De oplossing van de politieke puzzel uit N.G. van 27 december j.l. en de prijswinnaars staan vermeld op pag. 10.

RADIO

Vrijdag 30 januari heeft de ARP weer een radio-uitzending. Luister dan van 18.20-18.30 uur naar Hilv. II (298 m.).

BREDE PARTIJCONFERENTIE

In het kader van de voorbereidingen om te komen tot de opstelling van een ontwerp-Program van Actie voor de periode 1971-1975 zal op vrijdag 13 en zaterdag 14 februari a.s. een brede partijconferentie worden gehouden.

De voorbereidingen om tot een nieuw program te komen zijn op landelijk niveau reeds geruime tijd aan de gang. Door allerlei commissies en werkgroepen is in 1969 reeds gewerkt aan werkstukken, welke van betekenis zullen kunnen zijn bij opstelling en formulering van standpunten ten aanzien van diverse vraagstukken. Inmiddels is ook het moderamen van de partij met eerste besprekingen bezig.

Na al het nodige voorbereidende werk zal het Centraal Comité op 21 maart 1970 het concept vaststellen. Het ontwerp-Program van Actie zal dan op 25 maart aan alle kiesverenigingen en Kamercentrales worden toegezonden. Deze plaatselijke en regionale partijorganen kunnen met dit tijdschema dus rekening houden. Op 22 april moeten de Kamercentrales de amendementen van de kiesverenigingen hebben ont-

vangen. Tussen 22 april en 8 mei 1970 vergaderen dan de Kamercentrales ter beslissing over de amendementen van de kiesverenigingen. Vervolgens moet het landelijk partijsecretariaat op 12 mei de amendementen van de Kamercentrales hebben ontvangen. Na verwerking van de amendementen en behandeling daarvan in het Centraal Comité, wordt het dan vastgestelde ontwerp-program toegezonden aan het Partij Convent en aan de Kamercentrales en kiesverenigingen, welke overeenkomstig het reglement amendementen hebben ingediend.

Het Partij Convent vergadert, zoals ook reeds eerder werd medegedeeld, op vrijdag 12 en zaterdag 13 juni 1970, waar voorlopig het Program van Actie zal

worden vastgesteld. Gevolgd wordt de normale procedure, zoals die is vastgelegd in het bestaande reglement voor de vaststelling van een Program van Actie.

Ook door middel van de brede partijconferentie wordt mede getracht tot een zo goed mogelijke inhoud en formulering van het ontwerp-program te komen, dat aan de kiesverenigingen en de Kamercentrales zal worden aangeboden.

Aan de conferentie zullen driehonderd personen deelnemen. Het Centraal Comité heeft met name tot deze gezamenlijke openbare brainstorming ook uitgenodigd alle leden van de hiervoor bedoelde landelijke commissies en werkgroepen, naast bijvoorbeeld de A.R. Kamerleden en personen uit de diverse landelijke partijorganen. Tevens zal aan de kiesverenigingen, welke in de afgelopen maanden een gespreksgroep hebben gevormd over de onderwerpen „welzijn” en „inflatie” de gelegenheid worden geboden een deelnemer tot bijwoning aan de conferentie aan te wijzen. Wanneer daarnaast belangstellenden deze conferentie gaarne zouden willen bijwonen, bestaat daartoe gelegenheid hoewel deze beperkt is. Het vastgestelde totaal aantal deelnemers kan op deze werkvergadering niet worden overschreden. Men kan schrif-

telijk bij het partijsecretariaat een aanmeldingsformulier aanvragen, dat dan volledig ingevuld naar het secretariaat dient te worden teruggezonden. De aanvragen worden op een wachtlijst geplaatst. Op basis van de ingezonden aanmeldingsformulieren en de beschikbare plaatsruimte worden de deelnemersbewijzen aan de aanvragers toegewezen.

De conferentie begint op vrijdag 13 februari om half vier haar werkzaamheden in een viertal secties, waarin respectievelijk de onderwerpen welzijn, bestuurlijke vormgeving van Nederland, internationale politiek en sociaal-economisch beleid zullen worden behandeld. De conferentie zal uitmonden in een plenaire zitting, welke op zaterdag 14 februari 's middags om vijf uur wordt gesloten.

Het gaat bij deze conferentie in het kader van de voorbereiding van het Program van Actie 1971-1975 dus om een open discussie over belangrijke politieke aspecten. De conferentie heeft derhalve uiteraard geen beslissende bevoegdheden. Zij kan aanbevelingen doen ter attentie van de partijorganen, betrokken bij de opstelling van het program.

STEMMEN IN EEN ANDERE GEMEENTE OF STEMMEN BIJ VOLMACHT

Op woensdag 18 maart 1970 worden de verkiezingen gehouden voor de leden van de Provinciale Staten. U weet: elke stem telt. Daarom is het van belang, dat u deze datum noteert en er rekening mee houdt dat u dan zelf naar de stembus kunt gaan. Er kan echter een verhindering zijn. In dat geval zijn er de volgende mogelijkheden.

1. STEMMEN IN EEN ANDERE GEMEENTE

Wanneer u op de dag van de stemming niet in uw eigen woonplaats aanwezig bent, kunt u in elke willekeurige gemeente binnen dezelfde provincie naar de stembus gaan. Daartoe moet u dan op een gemeentesecretarie een formulier (model J-4) halen en dit uiterlijk veertien dagen

voor de dag der stemming, dus uiterlijk op woensdag 4 maart 1970, ingevuld inleveren op de secretarie van de gemeente, waar u op de dag der kandidaatstelling (dat is op dinsdag 3 februari 1970) in het kiezersregister bent opgenomen.

U ontvangt daarna op het door u opgegeven adres een zogenoemde kiezerslegitimatiekaart tevens geldend als oproepingskaart (formulier J-6). Daarmee kunt u dan op de dag der stemming, op woensdag 18 maart 1970, naar elk willekeurig stemlokaal in elke willekeurige gemeente (binnen uw eigen provincie) gaan om uw stem uit te brengen.

U moet uw ontvangen kiezerslegitimatiekaart goed bewaren. Wanneer deze in het ongereede is geraakt, wordt namelijk géén nieuwe verstrekt.

2. STEMMEN BIJ VOLMACHT

Wanneer u op de dag van de stemming niet zelf naar de stembus kunt gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom

of afwezigheid (verblijf buiten eigen woonplaats én buiten de eigen provincie), kunt u, als volmachtgever, een andere persoon als uw gemachtigde voor u bij volmacht laten stemmen. Een daartoe bestemd formulier (model K4-1) is verkrijgbaar op de gemeentesecretarie. U kunt u voor deze formulieren ook wenden tot bestuursleden van uw eigen kiesvereniging en zonodig tot het partijsecretariaat.

Het formulier moet uiterlijk op woensdag 4 maart 1970 ingevuld worden ingeleverd op de secretarie van de gemeente, waar u op de dag der kandidaatstelling (dat is op dinsdag 3 februari 1970) in het kiezersregister voorkomt.

Als gemachtigden kunnen voor u optreden:

- de echtgenoot/echtgenote;
- een der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
- een der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad;
- de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
- een huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Men vergelijke het hierbij afgebeelde schematisch overzicht.

De gemachtigde moet op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 3 februari 1970) ingeschreven zijn in een kiezersregister. De gemachtigde kan als zodanig optreden, ook als hij in een andere gemeente dan die van de volmachtgever woont. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, maar binnen dezelfde provincie, mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstem uitbrengen. (Tot voor kort moest zo'n gemachtigde zich nog naar de woonplaats van de volmachtgever begeven. Dat is nu niet meer nodig).

Eén kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als volmachtgever aannemen. De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, tevens geldend als oproepingskaart.

3. STEMMEN BIJ VOLMACHT DOOR SCHIPPERS E.D.

Zoals hiervoor bleek, is de kring van gemachtigden, die de volmachtgever mag aanwijzen, beperkt. Voor een aantal personen mag echter iedereen bij volmacht stemmen. Voor deze personen

geldt het weergegeven verwantschapsvereiste dus niet.

Kort omschreven: De beperking geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt.

De beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote, voor zover zij met hem, in verband met zijn beroep of werkzaamheden afwezig pleegt te zijn. (Bijvoorbeeld schippers, zeevarenden, vissers, e.d.).

Voor deze groep geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier (model K4-2).

Men vergelijke verder hetgeen onder 2 is opgemerkt over het stemmen bij volmacht.

4. VOLGENDE VERKIEZINGEN

Op woensdag 3 juni 1970 volgen de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraden (en ook in de betreffende gemeenten voor de leden van de Rijnmondraad). De laatste dag om dan te regelen, dat iemand anders voor u bij volmacht stemt, is woensdag 20 mei 1970. Wij komen hierop t.z.t. wel nader terug.

5. TENSLOTTE

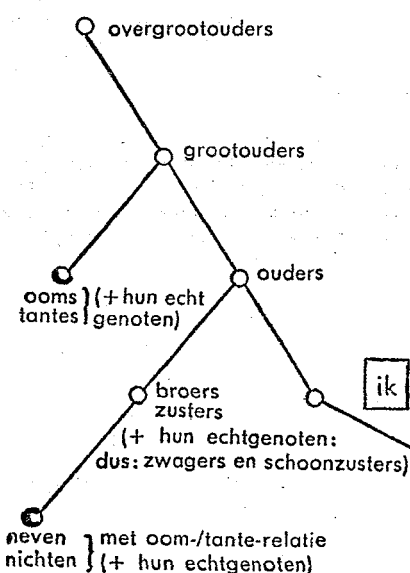
Mocht voor u persoonlijk het voorafgaande niet van belang zijn, wilt u dan in voorkomende gevallen hiermee dan anderen in uw omgeving van dienst zijn. Elke stem is van gewicht.

Draag het uwe bij, dat er géén verloren gaat.

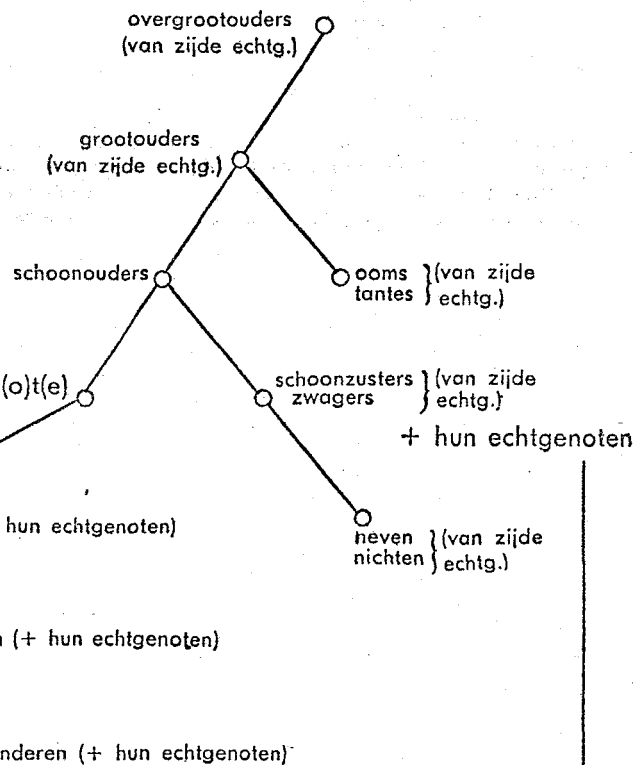
Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.,
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

WET EN WILLEKEUR

DOOR H. ALGRA

In 1928 werd op normale wijze een wet tot stand gebracht, waarbij o.a. werd bepaald, dat er voor radio-uitzendingen een zendmachtiging nodig is en dat de minister de zendtijd op billijke wijze moet verdelen over de omroepverenigingen. Over die verdeling is vóór de tweede oorlog nog al wat strijd gevoerd, maar het feit zelf, dat krachtens de wet de omroepverenigingen aanspraak konden maken op zendtijd, werd er niet door aangetast. Wel is er een felle actie geweest om te bereiken, dat de AVRO als de enige algemene omroep de gehele week zendtijd zou moeten hebben via de beste zender, terwijl de „sectarische” omroepen, zoals de NCRV, de VARA en de KRO elk een deel van de zendtijd zouden kunnen krijgen op de minder goede zender.

Het is inderdaad waar, dat een der kabinetten-Gerbrandy er twijfel over heeft uitgesproken, of het oude omroepbestel na de bevrijding wel moest worden gehandhaafd. Oude dan in betrekkelijke zin: vóór de tweede wereldoorlog was de wettelijke regeling nog maar 12 jaar van kracht.

Maar wat een der kabinetten-Gerbrandy eens mag hebben beweerd, doet nu niets ter zake. Het ging ons om het beleid van het kabinet-Schermerhorn-Drees.

Dat kabinet heeft zich ten opzichte van de omroepverenigingen schuldig gemaakt aan schromelijke willekeur en daarbij de wet zonder enige parlementaire machtiging ter zijde geschoven. Na de bevrijding had het Militair Gezag, eerst in Eindhoven en toen in Hilversum gezorgd voor de omroep-Herrijzend Nederland.

De studio's die het wettig eigendom van de omroepverenigingen waren, werden of bleven „bezet gebied”.

Het kabinet Schermerhorn-Drees trad op, 24 juli 1945, dus zeer kort na de bevrijding en heeft die dictatoriaal opgelegde toestand zeven maanden laten bestaan. Dat kabinet wilde een geheel ander omroepbestel met uitschakeling van de omroepverenigingen.

Dat zgn. nationale omroepbestel werd krachtig gepropageerd door de Nederlandse Volksbeweging en de Nederlands Hervormde Synode nam een besluit aan, dat het wettelijk nog altijd geldende omroepbestel diende te worden vervangen door een nationale omroep.

De omroepverenigingen werden zoveel mogelijk weggedrukt door dit kabinet. Toen zij weer te voorschijn traden na de verdrukking is aan die organisaties zelfs een tijdlang belet, haar eigen orgaan te laten verschijnen, door een papiertoewijzing te weigeren.

Minister van der Leeuw van het kabinet-Schermerhorn-Drees benoemde nieuwe leden in de Radioraad, die het met dit streven eens waren. Toen de Minister die radioraad installeerde, droeg hij hem op, een nieuw ontwerp omroepwet te maken, en de minister zei er dadelijk bij, hoe die wet er in grote lijnen moest uitzien. De omroepverenigingen moesten niet meer de uitzendingen voor haar verantwoordelijkheid hebben, zoals de wet dat eiste, maar een nieuw nationaal orgaan. De eenheidsomroep, die de Minister voorstond, heette te passen bij een „vernieuwd en groeiend besef van saamhorigheid”. De programma's moesten de gehele dag programma's zijn „voor allen”. De minister-president hield in Leeuwarden op een massameeting een rede, waarin hij zich nadrukkelijk keerde tegen de

omroepverenigingen. Wie al die redevoeringen en uitspraken nu nog naleest en wie de plannen, die toen werden gesmeed, nog eens toets, die staat bijna versteld over zoveel geladenheid tegen de „verzuiling” van de omroep.

Nadat het kabinet Schermerhorn-Drees ongeveer zeven maanden aan het bewind was geweest, verving het Herrijzend Nederland van het Militair Gezag door een nieuw bestel: Radio Nederland in Overgangstijd. Toen kon een omroepvereniging wekelijks weer voor enkele uren een eigen programma verzorgen. Dat was aanvankelijk niet de bedoeling van het kabinet geweest. Het had eerst het plan gemaakt, dat de Stichting de gehele omroep ook programmatisch zou verzorgen. Het schijnt vooral druk van het Episcopaat op R.K. Ministers in dit kabinet te zijn geweest, waardoor er voor de Omroepverenigingen weer enige ruimte kwam. Maar de willekeur bleef.

Toen het compromis, waarbij de omroepverenigingen weer wat ruimte kregen, tot stand kwam, werd daarbij afgesproken, dat de Regering de kerken eigen zendtijd zou geven.

Zij hield zich niet aan die afspraak.

Zij gaf wel zendtijd aan de R.K. Kerk maar niet aan de Protestantse kerken. Het IKOR kreeg de zendtijd en de kerken, die daar niet bij waren aangesloten en daar ook niet bij wensten aan te sluiten, kregen bericht van de Radioraad, dat zij, als zij een kerkdienst wilden uitzenden, dit maar moesten aanvragen bij het IKOR, „het orgaan van de Ned. Herv. Kerk.” Zo stond het letterlijk in de brief. De R.K. Kerk liet haar kerkdiensten verzorgen door de KRO, maar toen een protestantse kerk vroeg aan de NCRV, om voor haar een kerkdienst uit te zenden, vond de Regering, dat de door haar voorgestane monopoliepositie van het IKOR zou worden aangetast en verbood zij telegrafisch de uitzending van de kerkdienst via de NCRV.

Toen het kabinet-Beel was opgetreden heeft de heer Tilanus dat kabinet gevraagd, nog eens na te lezen, wat er allemaal voor willekeur was bedreven door het vorige kabinet, tot de laatste dag toe. En dat kabinet-Beel, waarin ook de heer Drees zitting had, heeft toen de zaken zo geregeld, dat er van rechtsherstel kon worden gesproken, nadat de Stichting Radio-Nederland in Overgangstijd was geliquideerd.

Dit hele willekeurige beleid van het kabinet Schermerhorn-Drees hing samen met een fictie en een wensdroom. De fictie, dat het Nederlandse volk het oude bestel niet weer wilde en de wensdroom van veel wijdere strekking, dat het kabinet, gesteund door de Volksbeweging, er voor zou kunnen zorgen, dat het culturele beleid blijvend in handen zou kunnen worden gespeeld van een élitegroep, die het Nederlandse volk verder zou „vernieuwen”.

De uitslag van de verkiezingen van 1946 was een zware nederlaag voor deze politiek, die nu vrijwel alleen nog in beperkte kringen van de VPRO en van liberaal gezinden wordt voorgestaan.

Maar het was volkomen eerlijk en wel overwogen, dat de formatie Drees en Schermerhorn, aan wie dit radiobeleid voor ogen stond, waarbij de willekeur boven de wet ging, er van uitgingen, dat zij voor zulk een beleid in géén geval een A.R. voorman konden of mochten vragen. En het was een politieke naïviteit van deze zelfde heren, om te menen, dat een A.R.-politicus dan wel op een andere stoel in dit kabinet zou kunnen zitten om dit stuk kabinetsbeleid stilzwijgend te aanvaarden.

De heer Bruins Slot heeft toen terecht neen gezegd en de ARP was er hem dankbaar voor.

★ ★ ★ Pedagogische academies

Sinds 1 september heten kweekscholen pedagogische academies. Voorlopig is daar dan ook alles mee gezegd, omdat naar het ons voorkomt deze naamsverandering niet gelijk op is gegaan met een daaraan aangepast onderwijsprogramma.

Het is daarom niet te verwonderen, dat er bij leerlingen en bij docenten onrust, onbehagen, zelf acties worden ondernomen. Zeker, hier en daar zijn de levensverlangens van bijvoorbeeld leerlingen om meer inspraak wel gehonoreerd, maar het blijkt toch, dat de onderwijsprogramma's de ontwikkeling nog onvoldoende hebben bijgehouden, terwijl meestal ook de structuur van de vroegere „kweekscholen” nog niet is geëvolueerd tot de structuur van een pedagogisch centrum.

Wij menen, dat meer vrijheid in het onderwijsprogram met meer keuzevaken gewenst is, terwijl ook de inspraak van leerlingen en docenten beter gestructureerd kan worden. Maar om te doen alsof alle schuld van dit achterlopen bij het ministerie van Onderwijs ligt is natuurlijk nonsens.

Als de behoefte aan vernieuwing zo groot is op alle fronten, wij ontkennen dit ten principale niet, is het een heel normale en ook juiste zaak dat „het grondvlak” (leerlingen, docenten, directeurs en besturen) de handen ineen slaat om een actieprogram op korte en op langere termijn te ontwerpen. Wellicht zou het bijzonder gewenst zijn om enkele alternatieven op tafel te leggen. Is de gedachte om aan de definitieve herstructurering een experimentele fase vooraf te laten gaan ook niet het overwegen waard? Ongenuanceerde terreuracties, waarbij bovendien niet (direct) belanghebbende personen of groepen betrokken zijn, vernielen meer dan men denkt. Er zijn ook nog ouders, die hun leerplichtige kinderen naar school moeten sturen!

★ ★ ★ Minister Witteveen leent

De minister van Financiën heeft — de schatkist beschikt nauwelijks meer over reserves — een lening uitgeschreven om de overheidsuitgaven te kunnen financieren. Een deel van de opbrengst van deze leningen moet nog worden gebruikt om het tekort aan financieringsmiddelen over 1969 aan te vullen. Voor de rest zal deze leningopbrengst gebruikt worden om de uitgaven 1970 te financieren. Dat bedrag is vrij hoog. Volgens de miljoenennota zal op de kapitaalmarkt 1970 in elk geval 850 miljoen moeten worden geleend. Als de tekelen niet bedriegen zal dat bedrag zeker toenemen.

Bij een niet te ruime markt zal dat niet mee vallen. Immers op deze markt staan anderen ook te dringen. Niet alleen het bedrijfsleven, dat zijn geplande investeringen etc., moet realiseren, ook de gezamenlijke gemeenten zitten bijzonder krap en moeten ook van geld worden voorzien.

Wij achten het juist dat minister Witteveen op een zo vroeg mogelijk tijdstip aan financieringsgelden van de kapitaalmarkt tracht te komen. In verband met zijn strijd tegen inflatievergroting zou een financiering van definitieve uitgaven van inflatoire gelden (monetaire financiering) een niet ongevaarlijke geste betekenen. Maar de minister zal bij zijn beroep op de kapitaalmarkt moeten bedenken dat de mogelijkheden voor de gemeenten ook open moeten blijven.

★ ★ ★ Nederlandse Bank

Het inflatiegevaar 1970, mee gelet op de

verwachtingen omtrent loon-prijskostenstijging in dat jaar, heeft de duidelijke aandacht ook van de Nederlandse Bank. Scherper nog dan in 1969 zijn de teugels van de kredietverlening door banken (aan bedrijven en particulieren) strak gehouden voor het eerste kwartaal 1970.

De groei van het korte krediet in het eerste kwartaal van dit jaar moet globaal genomen 1 percent minder worden dan in de overeenkomstige periode 1969. Weliswaar wordt de basis waarover een en ander becijferd wordt ietwat ruimer, maar daar staat tegenover, dat de eerste vier maanden van het jaar de korte kredietverlening het meest toeneemt.

Als het gaat om langlopende kredieten mag de toeneming niet groter zijn dan de toeneming van hun langlopende passiva: (o.m. spaarsaldi, deposito's etc.) Wij verheugen ons over deze maatregel — meestal in feite het enige wapen dat de Nederlandse Bank kan hanteren als het gaat om een beteugeling van de inflatie. Tenslotte heeft de Nederlandse Bank tot taak: 'hoeder van de waarde van de gulden'.

Verheuging, ook al weten wij, dat dergelijke maatregelen zo globaal (moeten) werken, dat er hier en daar fricties kunnen ontstaan.

★ ★ ★ Woningbouw

De onrust omtrent de vraag of minister Schut het aangekondigde woningbouwprogramma al dan niet in de periode waarvoor hij verantwoordelijk is heeft gerealiseerd ebt niet weg.

Dan weer stelt een woordvoerder van het Landelijk Werkverband Huisvestingsnood, dat de door de minister gegeven cijfers ondeugdelijk zijn, dan weer geven de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek een Kamerlid aanleiding vraagtekens te zetten achter de resultaten-overzichten van de minister.

Wij menen, dat het daarom een goede gedachte is — van de heer Van den Doel — om zo vlug mogelijk, via een interpellatie, deze zaak in het openbaar aan de orde te stellen. Onrust over de voortgang van het inhalen van het bestaande woningtekort moet worden weggenomen.

Hierbij willen wij twee opmerkingen maken.

Enerzijds is natuurlijk een bepaald aantal nieuwe woningen niet alleen doorslaggevend. De doorstromingsresultaten — waardoor de minderdraagkrachtigen duidelijk worden geholpen — behoren ook mee te wegen in het bouwresultaat.

Anderzijds moet voor iedereen duidelijk zijn, dat de minister slechts bouwvergunningen kan verlenen. Het bouwen moet aan anderen worden overgelaten. Tenzij men de overtuiging is toegedaan dat de overheid „de bouw” maar moet nationaliseren.

★ ★ ★ Adres der gemeenschap

De PVDA heeft besloten, dat zij er naar zal streven dat alle grond van particulieren in handen komt van de gemeenschap. Dat is een weinig heldere uitdrukking. Want zij bedoelt, dat de staat alle grond in eigendom zal krijgen, en dat niemand meer een akker of stuk weiland zal kunnen pachten dan alleen door zich bij een staatsambtenaar te vervoegen. Toen minister Mansholt nog minister van Landbouw was, heeft hij ook al gezegd, dat de cultuurgrond aan de gemeenschap moest komen. En toen hem gevraagd werd, waar het adres van de gemeenschap was, waar de pachter zich dan zou moeten vervoegen, gaf hij toe, dat dit bij de staat zou moeten zijn.

DEFENSIE IN DE EERSTE KAMER

Op dinsdag, 13 en woensdag 14 januari j.l. heeft de Eerste Kamer zich bezig gehouden met de behandeling van de Defensiebegroting. De heer P. C. Elfferich voerde voor het eerst namens de A.R. fractie het woord bij deze begroting, nadat de heer Algra, die vorig jaar bij de Eerste Kamerverkiezingen niet in de Kamer terugkeerde, dit vele jaren lang heeft gedaan.

Door de diverse sprekers van de verschillende partijen is er heel wat gezegd alvorens de begroting woensdagavond werd aangenomen.

De heer Burger (P.v.d.A.) meende, dat t.a.v. Defensie een merkwaardige situatie bestaat. Volgens de bewindslieden van dit departement, dat blijkt althans uit de stukken, is er reden tot tevredenheid over de krijgsmacht en wat daarmee verband houdt. De heer Burger meende dan ook, dat een oppositiepartij in een dergelijke situatie niet veel anders te doen staat dan te zwijgen en zich enigszins te verbazen. Hij vond het echter verwonderlijk, dat van de kant van de regeringspartijen, inplaats van dat men zich op de borst klopt over de goede resultaten bij Defensie, er-in tegendeel nogal wat geluiden worden gehoord als zou er allerlei ontbreken.

De heer Burger constateerde, dat in de Navo, door gebrek aan samenwerking, nodeloze kosten worden gemaakt en hij vroeg zich af wie die kosten moeten betalen. Gaat dat ten koste van de dienstplichtige of van de Nederlandse belastingbetaler.

De heer Burger bestreed, dat een Europese kernmacht enig effect zou sorteren. Een dergelijke macht is niet geloofwaardig.

De heer van Wijk (P.S.P.) wees op de steun, die Navo geeft aan landen, die vrijheidsbewegingen onderdrukken zoals b.v. Portugal in Afrika.

De heer De Rijk (P.v.d.A.) belichtte vooral de democratisering in de krijgsmacht en het vraagstuk van de dienstweigering. De Wet gewetensbezwaarden moet dringend op de helling.

De heer de Vries (C.H.U.) meende, dat er van wapenbeheersing niets terecht

komt als we niet bereid zijn de conventionele bewapening te handhaven en verder uit te bouwen.

De heer de Vries vroeg zich af, waarom er van regeringszijde eerst niet, en later uiterst summier is gereageerd op het vorig jaar gehouden anti-Navocongres in Amsterdam.

De A.R. woordvoerder de heer Elfferich stelde zich achter de minister van Defensie, waar deze zegt, dat het criterium voor de Nederlandse krijgsmacht is, het in staat moeten zijn te voldoen aan de toegewezen taak in geallieerd verband en om hun nationale taak inderdaad uit te voeren.

Volgens opinie-onderzoeken wil 45 procent van het volk bezuinigen op het defensiebudget en 65 procent meent dat er teveel geld wordt uitgegeven aan defensiedoeleinden. Opmerkingen als: Hef dat leger maar op en besteed het geld aan ontwikkelingshulp zijn gespeend van elk besef van realiteit en inzicht in de werkelijke situatie, aldus de A.R. spreker.

De heer Elfferich stelde twee vragen. Ten eerste: „hoe wij het Nederlandse volk kunnen overtuigen van de noodzaak adequate bijdragen te verstrekken voor de instandhouding van een goed ingericht en doeltreffend bewapend verdedigingsapparaat.”

Ten tweede wilde spreker weten op welke manier het mogelijk is de financiering op langere termijn veilig te stellen. Het wordt naar de mening van de heer Elfferich hoog tijd om niet het defensiebudget steeds het slachtoffer te laten worden van loon- en prijsmaatregelen.

KERNWAPENCONTROLE

Volgens de A.R. spreker moet worden gestreefd naar het onder controle brengen van kernwapens, voorkomen moet worden dat deze wapens worden gebruikt. Helaas is het nog niet zover, dat een wereldorganisatie deze wapens onder controle houdt, daarom zal voor-

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. f 1.-

bereiding, opbouw en samenstelling van het gebruik der strijdkrachten erop gericht moeten zijn de atoomdrempel zo hoog mogelijk te houden. Met name bepalend hiervoor is de kwaliteit en de kwantiteit van de conventionele bewapening.

Sprekend over de mens in de krijgsmacht, stelde de A.R. woordvoerder, dat militairen niet kunnen bogen op een bovenmatige populariteit. Dat hoeft ook niet, maar spreker vond het ernstiger, dat men de indruk krijgt dat velen in de geüniformeerde man of vrouw te weinig de burger ziet, die zijn werk doet. Het is onbillijk om militairen, die bereid zijn zich in te zetten „om vorm en inhoud te geven aan de noodzakelijke veiligheidsstructuur voor Nederland, Europa en de wereld anders te behandelen als mensen in de samenleving dan wie ook”.

Als dat niet beseft wordt en er geen adequaat antwoord op gegeven wordt is

P. C. Elfferich

onvermijdelijk dat het moreel van de krijgsmacht wordt ondermijnd. Spreker meende dat er gestreefd moet worden naar een situatie waarin de civiele maatschappij en de krijgsmacht optimaal van elkaars mogelijkheden gebruik kunnen maken. Dat is mogelijk in het materiële vlak, maar ook op het punt van opleidingen.

DIENSTPLICHT

Over een beroepsleger was de heer Elfferich vooralsnog niet direct enthousiast. Hij zag nog niet dat ons land in staat zou zijn het potentieel aan beroepskrachten op te brengen.

Het begrip algemene dienstplicht wordt volgens de heer Elfferich nogal uitgehold, als men beseft dat, zoals de situatie nu is 37 procent van de ingeschreven daadwerkelijk in dienst moeten. Het begrip „rechtvaardige lastenverdeling” begint op die manier wel wat te rammelen. Hoewel huisverig voor een beroepsleger meende spreker, dat het misschien over een periode van tien of vijftien jaar zo zou kunnen zijn, dat „de krijgsmachtonderdelen een opbouw vertonen, waarbij de sector beroeps- en specialistische militairen zo groot is geworden dat naar verhouding de overige mankracht een algehele dienstplicht verbodig doet zijn”.

Ten aanzien van de militaire oefenterreinen zei spreker, dat een leger veel meer moet kunnen oefenen en dat daarvoor oefenterreinen noodzakelijk zijn. T.a.v. de verschillende krijgsmachtonderdelen beperkte de heer Elfferich zich tot de marine. Spreker wees erop dat de Sovjet-Unie bezig is met de uitbreiding van haar politieke invloed door middel van uitbreiding van haar vloot op de wereldzeeën. Spreker vond dat het essentieel is dat een daaraan aangepaste Navo-strategie aanwezig is. Hij vroeg zich af of dit het geval is.

MARINE EN NAVO

„Een niet volledige beheersing van de Atlantische Oceaan zou desastreus kunnen zijn voor ieder pogen, de z.g. atoomdrempel zo hoog mogelijk te houden. Is onze marine, qua bouwprogramma en qua inpassing in het Navo-beleid op de goede weg?”

Spreker vroeg of de bewindslieden gerust zijn op het punt van de maritieme inspanning van de Navo, vooral tegen de achtergrond van de Russische vloot-

expansie. Spreker was daar niet helemaal gerust op.

De heer Elfferich vroeg tenslotte of de minister nog wel zo gelukkig is met wat er staat in de Defensienota 1968 t.a.v. de externe voorlichting inzake het ontwapeningsoverleg. Dit overleg zou volgens de nota bij uitstek een zaak voor Buitenlandse Zaken zijn. De heer Elfferich meende, dat juist dit punt de voorlichting op dit punt voor het gezicht van Defensie niet zonder betekenis is. Het is de andere kant van de medaille van Defensie.

De heer Van Hulst (C.H.U.) vroeg de minister of de medewerkers aan biologische defensieresearch offensieve research unaniem afwijzen en of zij opdrachten in die richting zonder enige reserve weigeren.

De heer Van Hulst ging uitgebreid in op de hulpverlening van Nederlandse militairen bij rampen, met name noemde hij Tunesië. Spreker wilde graag, dat er bij deze hulpverlening veel aandacht wordt besteed aan de menselijke nood in zulke gebieden. De militairen hebben alleen te maken met de technische hulpverlening maar zij worden geconfronteerd met de grote menselijke ellende, waar zij niets aan kunnen doen. Spreker pleitte in dit verband voor een van meet af aan goede samenwerking tussen Defensie, Ontwikkelingshulp en Volksgezondheid, terwille van de hulp aan de bevolking alsmede t.a.v. het psychologisch effect daarvan op de Nederlandse soldaat.

De heer Gooden (K.V.P.) wees met name op de daling van het aandeel van defensie in de jaarlijkse begrotingsuitgaven. Wanneer zal het tekort aan gelden voor investeringen zo groot zijn geworden dat de kwaliteit van de strijdkrachten begint te dalen? vroeg hij.

De heer Van Riel (V.V.D.) wees eveneens op de uitbreiding van de Russische invloedssfeer, vooral op maritiem gebied. Slechts een goede conventionele bewapening zal een Russische poging om West-Europa binnen haar invloedssfeer te brengen kunnen tegengaan.

In zijn antwoord betoogde minister Den Toom, dat in de handhaving van de Navo als defensiestelsel tevens een waarborg ligt tegen een ontwikkeling van een Europese kernmacht.

Eens was de minister het ook met de stelling, dat de atoomdrempel hoger komt te liggen naarmate de conventionele bewapening beter zal zijn.

Het werk van het bureau Ontwapeningsaangelegenheden ligt in eerste instantie bij Buitenlandse Zaken. Het werk behoeft volgens de minister echter niet in het verborgene te geschieden. Maar dat gebeurt ook niet.

Wat betreft het gebruiken over en weer van militaire en civiele opleidingsmogelijkheden worden reeds goede resultaten bereikt, aldus de minister.

Staatssecretaris Van Es meende, dat we niet gerust kunnen zijn over de Navo-inspanning ter zee. Een duidelijk aangepast antwoord aan de Russische maritieme ontplooiing zal de atoomdrempel verhogen. De huidige militaire inspanningen van de Navo op maritiem gebied laten echter een steeds groter wordende achterstand zien zowel kwalitatief als kwantitatief.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
ETC.
SCHAFT-
WAGENS

HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

DE KLEINE ZELFSTANDIGE

DOOR DRS. P. F. VAN HERWIJNEN

Een van de stukken, die maandag a.s. op de partijconferentie over de positie van de kleine zelfstandige aan de orde zal komen, is een nota over ditzelfde onderwerp, vorig jaar door onze Tweede Kamerfractie gepubliceerd. Over deze nota willen wij hier in algemene zin een aantal opmerkingen maken. De specifieke wensen, en concrete verlangens komen de volgende week aan de orde, gelijk met een verslag van de conferentie.

GEEN BLOK AAN 'T BEEN

„De land- en tuinbouw”, zo merkt de fractie-nota ergens op, „wordt wel eens afgeschilderd als een uitermate zieke bedrijfstak, die slechts met behulp van vele en kostbare geneesmiddelen op de been kan worden gehouden”. Niets is minder waar. Hetzelfde kan worden gezegd van het midden- en kleinbedrijf in de detailhandel, het ambacht, het vervoer en het horecabedrijf. De oorzaken van dit negatieve beeld laten we nu maar in 't midden. Belangrijker is nog eens te onderstrepen hoe essentieel de positie van het midden- en kleinbedrijf in de agrarische-, industriële- en dienstensector voor onze economie is. Voor het aanvoeren van cijfers moeten men zich meestal excuseren, hier kunnen ze toch echt niet gemist worden. Zo schiep het midden- en kleinbedrijf in de industriële- en dienstensector in de periode 1950-1968 150.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Van elke vijf mensen in loondienst is er één werkzaam in het midden- en kleinbedrijf en aan elke gulden van ons nationaal inkomen wordt achttien cent bijgedragen door diezelfde groep bedrijven. Het midden- en kleinbedrijf in de landbouw ontleent zijn betekenis met name aan zijn bijdrage aan de Nederlandse export. Meer dan een kwart van onze export bestaat uit land- en tuinbouwprodukten. Het midden- en kleinbedrijf in de agrarische- en niet agrarische sectoren is derhalve géén blok aan 't been van onze economie, maar veeleer een van de bronnen van onze welvaart. Een gezonde landbouw en een gezonde middenstand vormen derhalve niet uitsluitend een groepsbelang, maar hebben nationale betekenis.

SOCIAAL PROBLEEM

Niet alleen bestaat de neiging de vraagstukken van middenstand en land- en tuinbouw voor onze economische groei en welvaart van ondergeschikte betekenis te achten, ook in ander opzicht vindt er veelal een vertekening van het beeld plaats. Vergissen wij ons, als wij constateren dat het woord „sociaal” veelal beperkt wordt tot de positie van de werknemer? De industriële revolutie had, met alles wat daaraan vastzat, de positie van de arbeider eind vorige eeuw tot een zeer benarde gemaakt. Met recht was dat de sociale kwestie, die om een oplossing vroeg. Maar het moet toch duidelijk zijn, dat dezelfde technologische ontwikkeling, die aanvankelijk grote groepen werknemers in de knel bracht, ook andere groepen, i.c. menige kleine zelfstandige, in 't nauw kan brengen. En dat dit gebeurt behoeft verder geen betoog. Reeds in 1959 merkte de toenmalige partijvoorzitter, dr. Berghuis, op dat de sociale kwestie in wezen geen specifiek arbeidersvraagstuk is. „Zij (de sociale kwestie) heeft zich zelfs in toenemende mate buiten het terrein der arbeidersverhoudingen doen gelden”. „Zij omvat het probleem van rechtvaardigheid in de

Tuinbouw

internenselijke verhoudingen als geheel”. „Ik behoef in dit verband maar de bekende term „vergeten groepen” te gebruiken”. Spreken wij vandaag over het sociale vraagstuk en beperken wij ons tot de nationale grenzen, dan is daarvan de positie van de kleine zelfstandige een belangrijk onderdeel.

GROEI EN TECHNIEK

De economische groei die eind vorige eeuw op gang kwam, en de daaraan ten grondslag liggende geweldige technologische ontwikkeling hebben o.m. grote verschuivingen teweeggebracht in de opbouw en regionale spreiding van onze beroepsbevolking. Naast ambachten en beroepen die verdwenen, ontstonden geheel nieuwe. Naast een sterke teruggang van het aantal werknemers en zelfstandigen in de landbouw vertoonden de industriële- en dienstensector een sterke expansie. Mechanisering, veranderingen in smaak en leefgewoonten, verschuivingen in de prijsverhoudingen tussen bijvoorbeeld arbeid en andere produktiefactoren bewerkten ingrijpende veranderingen in het voortbrengingsproces van goederen en diensten. Een sterke vergroting van de schalen waarop geproduceerde en gedistribueerd wordt is waarneembaar. Het is als een snel stromende rivier met gevaarlijke draaikolken, een proces, dat de ene groep voortstuwt tot bloei en de andere neertrekt tot armoede en stagnatie. Spontane expansie en koude sanering gaan hand in hand. Het is dit proces dat de belangrijkste achtergrond vormt van ook de problematiek in landbouw en middenstand. Een fundamentele aanpak dient hiervan uit te gaan.

SOC.-ECONOMISCH BELEID GEWENST

Bovengenoemde problematiek kan, grof gezegd, op twee manieren worden benaderd. Men kan de economische ontwikkeling haar gang laten gaan en de slachtoffers van deze ontwikkeling de helpende hand toesteken. De sociale politiek die dit zou moeten doen heeft dan primair het karakter van een rode kruis in oorlogstijd. De achterliggende gedachte is, dat tot op grote hoogte het economische krachtspel de vrije loop kan worden gelaten, maar dat hier en daar sociale correcties nodig zijn. Met

betrekking tot de arbeidsmarkt is deze gedachte al ver voor de laatste wereldoorlog losgelaten. Ter zake van de positie van de kleine zelfstandige wordt ze nog, zij het in afnemende mate, gehuldigd.

Ook hier is echter een andere aanpak gewenst. Namelijk dat de economische ontwikkelingen tijdig worden onderkend en zodanig worden gestuurd, dat de onvermijdelijke aanpassingen en overschakelingen geleidelijk plaatsvinden en door zoveel mogelijk betrokkenen kunnen worden meegemaakt.

Het sociale beleid is dan niet meer primair aanvullend en corrigerend, maar mede bepalend voor de gang van zaken. De koude sanering maakt dan plaats voor een sociaal begeleide en geplande sanering. Zo'n beleid voorkomt veel menselijk leed en alleen zo'n beleid is in staat aan grote groepen kleine zelf-

standigen nieuw maatschappelijk perspectief te geven. Alleen dan is het ook verantwoord jonge mensen een bedrijf in landbouw of tuinbouw, in detailhandel of ambacht te laten opzetten.

Behalve sociaal wenselijk is zo'n beleid ook economisch noodzakelijk.

In onze technisch hoog ontwikkelde maatschappij en bij het huidige hoge groeipercentage is een grote beweeglijkheid van de produktiefactoren een eerste vereiste. In een snel tempo wisselen de toepassingen van grote groepen werknemers en belangrijke kapitalen elkaar af.

In een maatschappij waarin van leegloop der produktiefactoren geen sprake meer is, is niet meer primair van belang dat ze aangewend worden, maar hoe en in welke richting de aanwending plaatsvindt. Dit laatste kan niet aan het vrije spel der marktfactoren worden overgelaten. Daarvoor werkt de markt te grof en te langzaam. Ook vanuit dit opzicht is een de ontwikkelingen voorziend beleid noodzakelijk.

Kortom de positie en toekomst van de kleine zelfstandige behoort evenals die van de werknemer onderdeel te zijn van een sociaal-economisch beleid. Een sociaal-economisch beleid dat wordt gekenmerkt door een geïntegreerde aanpak vanuit sociale en economische gezichtspunten. Waarbij op grond van een tijdig onderkennen van economische ontwikkelingen de noodzakelijke omschakelingen worden gepland en voor het merendeel der betrokkenen worden mogelijk gemaakt.

Sociaal leed wordt dan groten-deels voorkomen en de economische groei wordt er door gestimuleerd.

DE KAMER KOMENDE WEEK

Veel reces-„rust” hebben veel Kamerleden niet gehad. Er is een aantal belangrijke commissievergaderingen gehouden.

De vaste commissie voor Suriname heeft de Statenvoorzitter van Suriname in gehoor ontvangen, de commissie van buitenlandse Zaken heeft zich uitvoerig beziggehouden met Biafra en de commissie van Economische Zaken hield zich met de Verolme-zaak bezig.

Daartussendoor liep nog het aftreden van de minister van Economische Zaken en de benoeming van een opvolger. Ook de Kamer zal op 27 januari weer over een aantal belangrijke zaken beslissingen moeten nemen. Ministerpresident De Jong heeft zijn bijwoning van een niet onbelangrijke samenkomst in

Arnhem (met een daarbij behorend openingswoord) moeten afzeggen. Hij zal o.a. de benoeming van de heer Nelissen tot minister verdedigen. Dan komt er ook de interpellatie-aanvraag over de door het departement van Volkshuisvesting verstrekte cijfers van de woningbouw over 1969. Daarna is de begroting van minister Roolvink aan de orde, met de daarbij behorende zaken zoals, de industriële herstructurering van Zuid-Limburg, water- en luchtverontreiniging, kunstmatige zoetmiddelen (cyclamaten) enz. De begroting zelf bevat al een aantal knelpunten met betrekking tot het te volgen sociale beleid! Ook regeringsfracties hebben het over een aantal beleidspunten niet zó gemakkelijk. De hele week zal er wel mee gemoeid zijn, ook de avonden. Het aantal moties — er ligt al reeds een drietal — zal nog wel groter worden.

WAS MEN DUIDELIJK?

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

Het rapport van de Commissie Duidelijkheid, welke werd ingesteld door de groep van Achttien, is een zeer beknopt helder stuk, dat over de inzichten van het negental deskundigen, die voor de redactie verantwoordelijk zijn, geen twijfel laat.

Er wordt dadelijk even klaar aan toegevoegd dat ik tal van denkbeelden, zoals deze hier verdedigd worden, beslist verwerpelijk acht. Gelukkig was het de bedoeling der Commissie „grondstof te verschaffen voor de mening — en vooral besluitsvorming binnen de betrokken politieke partijen”. Stellig zullen leden van de Katholieke volkspartij en van de Christelijk Historische Unie zich nog doen horen. Dat ook een antirevolutionair zich in het koor mengt, heeft dus niets bevreemdends.

Om een korte kritische toetsing nog door lof te verlengen heeft geen zin. Er van overtuigd dat de commissie en als geheel en in haar afzonderlijke leden benijdenswaardige deskundigheid bezit, wil ik er toch op wijzen, dat zij af en toe overdrijft. Ieder weet dat voor veler besef onze samenleving doordat de persoonlijke verantwoordelijkheid geringer en de gelegenheid individueel invloed te oefenen zeldzamer werd, iets onheilspellends kreeg. De enkeling betekent niet zoveel. Er worden stakingseisen van een organisatie op tafel gelegd. Bij geweigerde inwilliging moet hij het werk neerleggen. Politieke woordvoerders kunnen elkaar niet vinden. Een kabinetswisseling al of niet voorafgegaan door verkiezingen, vindt plaats en de burger mag in de krant lezen wat er gebeurd is. Ondernemingen worden stopgezet of fuseren; de werknemer heeft af te wachten wat er over hem wordt beschikt. Dat de democratisering in de lucht zit, weet ieder. Of echte, de huidige moeilijkheden fundamenteel van vroegere verschillen, kan men betwijfelen. Dat voor de door de commissie gevraagde inspirerende leiding „verandering in mentaliteit, procedures en instituties” vereist is en dat in het bijzonder aan de leden van de Tweede Kamer nieuwe eisen van „zowel bekwaamheid als gezindheid” worden gesteld, lijkt van het goede te veel. Waarom alleen de Tweede Kamer zo voor de noodzakelijke reformatie naar voren gehaald? Ik zeg niet dat zij beter is dan de Eerste Kamer, dan de Raad van State, dan het kabinet. De commissie zal misschien aanvoeren dat aan de Kamer van Honderdvijftig door haar een grote rol voor de toekomst wordt toegekend. Over de wenselijkheid daarvan kan nog verschillend worden geoordeeld naar zal blijken. Maar is het in de gedachtengang van de Commissie logisch een veel gewichtiger taak aan een volgens haar moeilijk krachtig te vernieuwen lichaam toe te kennen?

REGEERAKKOORDEN

De Commissie slaat voor — met het doel de invloed der kiezers te verruimen — in elk geval een klein en zo mogelijk een groot regeerakkoord voor de verkiezingen van 1971. Ik stel vast dat aan deze akkoorden de kiezers niet te pas komen. Het zijn partijbestuurders

en vrij zeker ook niet op kousenvoeten door het leven gaande fractieleiders, die zulke akkoorden zullen tot stand brengen. Wat het klein akkoord betreft, zal het „verkiezingsprogram geen traditioneel schablonen mogen worden, maar van een nieuwe gezindheid en prioriteitenbesef blijk moeten geven”; Ook zal er over de voornaamste uitvoerders te onderhandelen zijn. Het wil mij voorkomen dat geen zinnig mens tegen dit klein akkoord bezwaar behoeft te maken, als werkelijk het program „fris” is; een zwaardere aanduiding zou ik, wetend hoe zeer hier steeds een compromis zal worden getroffen, nooit durven gebruiken.

Wat het groot regeerakkoord betreft, val ik zonder overdrijving mijnerzijds van de ene verbazing in de ander. Het heeft geen zin veronderstellenderwijs te redeneren. Het gaat om de realiteit in Nederland. Welnu voor de verkiezingen hoort men in de gedachtengang der Commissie te verklaren: wij willen met de socialisten of wij willen met de liberalen in zee. Men kan niet zeggen: wij zijn bereid om met beiden het ruime sop te kiezen, want nu reeds hebben socialisten en liberalen betuigd elkaar te zullen torpederen. Zal men over D'66 zwijgen? Wat indien na de stembus blijkt dat een bepaalde oude of nieuwe partij als een meteor omhoog is geschoten? Hoe zal — wat bepleit wordt — voordat de verkiezingen gehouden zijn, voordat de kiezers gesproken hebben, de kandidaat-ministerpresident worden aangewezen? Hoe zal dit met de kandidaat-ministers geschieden? Het psychologisch bezwaar dat de „vervelendheid” der politiek met vooraf aangewezen kandidaten vergroot wordt, laat ik rusten. Ik stip slechts het gebrek aan logica aan: de tot groter invloed te brengen kiezers krijgen een niet met de uitslag van de verkiezingen rekening houdende oplossing voorgeschoteld. Zij hebben te „nemen” of te „verwerpen”, wat de partijonderhandelars „bekokstooften”. Ik leg de nadruk op het gevaar van de binding aan ander probleemstelling, aan ander strijdwijze, aan ander politieke „capriolen”; het betreft niet geestverwanten in enger of ruimer zin — met wie reeds dikwijls genoeg te stellen valt —, integendeel het betreft liberalen van velerlei schakering, het betreft socialisten van allerhande trant; het betreft wellicht D'66ers of E'71ers van groot improviserend en nog indrukwekkender fantaserend talent. In plaats van op eigen verantwoordelijkheid met een eigen program onder volledige handhaving van eigen bewegingsvrijheid de verkiezingen in te gaan om daarna in trouw aan het program naar bevind van zaken te kunnen handelen, loopt men de kwade kans in tegenstellingen, welke onzuiver zijn, in politieke twist, die slechts onvruchtbaar moet heten, betrokken te raken. Voor het volledig tot partijbestuur en partijleden is doorgedrongen, zijn zij al ingedeeld. Wat de uitweg aangaat die de commissie gewezen heeft, te weten de intentieverklaring bij het schipbreuk lijden der pogingen om een groot regeerakkoord te sluiten, voegt enkel het oordeel dat een aarzelend minnaar terecht door zijn schoonmoeder in hope kan worden aangeraaden: kom met een duidelijke betuiging. Ook de ideeën door de commissie Veldspreek uit wat de plannen zijn doch dat het in politiciens op vrijersvoeten zich

Prof. I. A. Diepenhorst

voortbewegen een uiterst kwetsbare positie oplevert.

POSITIE KAMER

Ook de ideeën door de commissie-Veldkamp over de Tweede Kamer ontwikkeld zijn niet aantrekkelijk. Haar wordt verweten dat zij niet „uitputtend” van haar staatsrechtelijke bevoegdheden gebruik maakt en zich door de regering wat laat terugschuiven. Het ligt niet in de bedoeling de invloed der oppositie te vergroten. Beoogd wordt om de Kamer zelf een belangrijker taak toe te delen, wat dan geschiedt door de positie van de regeringsfracties te verstevigen. Het is de Kamer welke na de verkiezingen een voordracht voor een formateur aan de Kroon doet, zulks na beraadslaging: het is de Kamer die bewilligt in de door de premier opgestelde ministerslijst; het is eveneens de Kamer waaruit deze bewindslieden zijn gekozen; het is de Kamer waarvan de ministers ook deel blijven uitmaken als zij in functie zijn getreden. Daarboven zijn het de geestverwante Kamerfracties met wie de departementshoofden bij tijden contact onderhouden. Als laatste punt zij in dit verband vermeld — bijna had ik geschreven als „klapstuk” — dat de regering een Kamermotie voor de toekomst niet langer naast zich neer mag leggen. Bekend is hoe ieder land een eigen staatsrecht heeft ontwikkeld. Engeland en de Verenigde Staten verschillen in tal van opzichten. Al kennen beide landen een tweepartijstelsel, de bevoegdheden van regering en parlement zijn zeer verschillend geregeld. Over en weer hecht men aan de eigen situatie, soms het elders aangetroffene minachtend. Een Amerikaanse jurist zei eens tegen Asquith: „Ik weet niet of u getrouwd bent met onze constitutie”; Asquith onderbrak hem: „De slechtste ter wereld”.

Een één-kamer-stelsel en een twee-kamer-stelsel, de eerste plaats voor het staatshoofd dan wel voor het parlement, scheiding der machten en vereniging van bevoegdheden, een grote of een kleinere ruimte voor het gewoonterecht, dat alles is mogelijk met enkel de beperking dat een zekere historische gebondenheid verbiedt blindelings wat in het ene land goed voldeed in het andere over te planten. Het Amerikaanse presidentschap is berekend op de Verenigde Staten, de Britse monarchie op het Verenigd Koninkrijk en verwisseling heeft geen zin. Waartoe het verschil tussen de Westduitse volksverte-

genwoordiging en de Franse Kamer van afgevaardigden verwaarloosd?

Wij Nederlanders kenden steeds een speling in de bevoegdheden tussen regering en Kamers. Soms wilde kabinet en staatshoofd zich te veel autoriteit aanmatigen — het ministerie van Zuylen-Heemskerk onder Willem III — een ander maal wenste de Kamer te veel voor het zeggen te hebben — zo in de jaren aan 1933 voorafgaande. Dat er de mogelijkheid voor spanning is houdt het politieke leven fris. Een dualisme dat niet tot bevrozing leidt, verhoedt eenzijdige samentrekking van macht. Veelgeleedheid van het staatsrecht kan ondoelmatig en zwak bestuur begunstigen echter ook eigenmachtigheid en willekeur in de weg treden. Wat de Commissie wil bewerkt goeddeels het tegendeel van wat wordt beoogd. Als de verkiezingen duidelijk een partij aanwijzen als winnares, is er ook geen twijfel omtrent de kabinetsformateur. Hoe zal het gezag zijn van een met 76 tegen 74 stemmen tot het ambt geroepen premier? Immers bij een ongewisse uitslag zal ook de stemming daarvan de weerslag vertonen. Het debat in de Kamer is bij een onduidelijke verkiezingsuitslag overbodig, is anders onnodig prikkelend en alles behalve verheffend. Wat hier West-Duitsland aan leering kan bieden gaat zeker niet in de richting om een snelle discussie en aanwijzing van de eerste minister als ideaal te stellen. Volstrekt verwerpelijk is het die ministerkeuze tot parlementariërs te beperken. Ruys de Beerenbrouck, Kan, van Lidt de Jeude, Zijlstra zouden nooit minister geworden zijn bij deze zware eis; evenmin Beelaerts van Blokland, Welter of Gerbrandy. De Tweede Kamer welke toch reeds gevaar van zekere bedrijfsblindheid loopt te maken tot uitsluitend ministers-reservoir zal dientengevolge ook niet aan populariteit winnen, in een tijd dat men zozeer aan psychologische gegevens hecht, niet geheel gunstig. Is de Kamer de onpartijdige beoordelaarster van mede-leden? Uitmennende parlementariërs waren zwak achter de regeringstafel. Weinig uitblinkende Kamerleden deden het als minister heel goed.

Zal verder een kabinet geheel uit volksvertegenwoordigers samengesteld vrij zich gevoelen tegenover het parlement?

STAATSHOOFD

Niet de geringste rekenschap geeft de commissie zich van het al of niet aanbevelenswaardige de band tussen regering en kamer toe te snoeren. Daartoe wordt de macht van het staatshoofd beperkt. Het is een kiese aangelegenheid en ik weid er niet breed over uit. Zij echter, die zoals ik, van oordeel zijn dat niet alles nadrukkelijk moet worden vastgelegd, dat ieder staatsrecht een zekere speling moet kennen, zullen het uit dien hoofde al betreuren dat aan de positie van de Kroondraagster getornd wordt. Het kan aanbeveling verdienen, dat dit geschiedt. De veranderingen in 1848 aangebracht en in 1866-1868 tot vastheid gekomen, waren goed. Wanneer in Nederland partijcombinaties elkaar bijna in de balans houden of wanneer het moeilijk is voor partijen zich tot een kabinet te verenigen is het uiterst nuttig dat er een onpartijdige, een bovenpartijdige figuur is die moeilijkheden uit de weg vermag te ruimen, die de gelegenheid heeft tegenstellingen te

verzoenen, of althans te verkleinen, die met een zelfstandige oplossing kan komen. Zoals George V in 1922 en 1931 gelukkig optrad en Elisabeth II dit in 1957 en 1962 deed, is ook de houding van koningin Wilhelmina veelal profijtelijk voor het beëindigen geweest van wat men een „regeringscrisis” noemt. Over koningin Juliana staat nog veel minder publiek materiaal ter beschikking dan over haar moeder, doch wat bekend werd rechtvaardigt een heel gunstig oordeel. Het is voor ons land niet juist de draagster der Kroon of meer onpersoonlijk het koningschap te beperken tot een buiten en boven de partijen staand nationaal loyaliteitscentrum. Om een verdeelde Kamer heel machtig te maken en in weerwil van het feit dat deze verdeeldheid om objectieve bemiddeling kan vragen hiertoe de weg af te snijden door beknutting van de koninklijke positie, is al bijzonder ongerijmd.

EENZIJDIG

Het commissie-rapport spreekt uit dat de regering „in gevolge” van het haar door de Tweede Kamer geschonken vertrouwen „een grote mate van zelfstandigheid, eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid” bezit. Dat „in-gevolge” is al dadelijk merkwaardig. Hier wordt alle regeringszelfstandigheid tot geschonken vertrouwen herleid, wat te kras is. Nog eenzijdiger wordt het om het kabinet aan moties der Kamers te binden. Alsof niet ons gehele stelsel van een tweeheid uitging: regering en volksvertegenwoordiging. Alsof in deze dubbelzijdigheid, in dit dualisme niet voor Nederland mede gewaarborgd was dat het gezag niet in tirannie, de vrijheid niet in bandeloosheid zou ontfaarden.

Dat het heden nodig is voor het parlement de eigen mogelijkheden tot bevredigende taakvervulling te vergroten, laat zich kwalijk bestrijden. Maar vooreerst is het beperkt om enkel de Tweede Kamer naar voren te halen, waar de Eerste Kamer dikwijls met wijsheid scherpe kantjes afvijlt en deskundig een soms snel werkende Kamer van Honderdvijftig corrigeert. In de tweede plaats doet het aan een vroom bedrog denken om als de regering op het pijpen der Tweede Kamer dansen moet, te betuigen dat noodzakelijkerwijs de fractieleiders der regeringspartijen „een enkele maal” bij het overleg van het kabinet zullen worden genodigd. Het zal in werkelijkheid een geregeld beraad zijn. Tot dusver was er reeds af en toe te grote gemeenzaamheid tussen ministers en fracties. Met name socialisten gingen hier sedert het terugtrekken van Dr. Drees ver in. Als de commissie mocht menen dat fracties zouden kunnen besturen, dat regeringsmeerderheden verstandige en vruchtdragende besluiten zouden kunnen nemen, zoals dit voor kabinetten, of voor kleinere uit het kabinet gevormde ministeriële groepen mogelijk is, vergist zij zich grondig.

Wat wonderlijk doet aan, dat de commissie niet schijnt te begrijpen, hoe bezwaarlijk het voor ministers zou wezen vrij geregeld de vergaderingen van het parlement bij te wonen. De constructie van het „lidmaatschap met adviserende stem” is wereldvreemd; hoe stelt men zich dit voor? In dier voege dat de minister van maatschappelijk

Kiezers meer dan om de vier jaar raadplegen?

werk aanraadt om een samenvoeging van gemeenten op een der Zuidhollandse eilanden niet tot stand te brengen wijl dit de spreiding van dorpshuizen zou doorkruisen of voor de ontwikkeling van de volksdans weinig aantrekkelijkheid zou bezitten?

Al even slecht doordacht is de aan de minister toegekende bevoegdheid om een door het parlement verplicht opgelegde ondervraging van ambtenaren met zijn tegenwoordigheid op te luisteren. Hier ligt de mogelijkheid om bewindslieden uit te putten: men geeft als parlement te verstaan dat de aanwezigheid op prijs wordt gesteld. Hier zal zeker van het ambtenaarij kunnen misbruik worden gemaakt: men zal van bepaalde zijden de ambtenaren eindeloos vermoeien. Dat de Commissie Duidelijkheid goed deed de hand in eigen boezem te steken kan worden bewezen met de volgende aanhaling — die geen woord frans bevat zonder helder te zijn — „De ministers zijn momenteel de bottleneck voor een speciale communicatie tussen bestuur en parlement, en mede hierdoor is de grote invloed van ambtelijke organen ongrijpbaar geworden”. De stelling is niet gewaagd dat er nog wel meer ongrijpbaar in de betekenis van onbegrijpbaar werd.

NIET TE SOMBER

De commissie verklaart — niemand zal aan haar oprechtheid twifelen — in haar zorg over de politieke verhoudingen in ons land te zijn bevestigd gedurende haar beraad. Ik geloof dat men op dit punt niet te somber behoeft te zijn. Men spreekt tegenwoordig heel snel over de onregeerbaarheid van ons land. Geschiedt dit terecht wanneer er een twee of drie maanden aan een kabinet gedokterd wordt, dat daarop drie of vier jaar blijft zitten? Goed beschouwd is het dwaas na een stembus over de regeringscrisis te spreken. Het is heel gewoon, dat wanneer er verkiezingen werden gehouden een ander kabinet na een periode van onderhandelen optreedt. Of het hoogst ongewenst is wanneer zonder raadpleging der kiezers een regeringsploeg van geheel andere samenstelling dan de voorafgaande wordt geformeerd? Ik zie niet in waarom, als een Kamermeerderheid voor de nieuwe combinatie aanwezig is, zulk een verloop van zaken steeds verwerpelijk zou zijn. Wanneer een verkiezingsuitslag en dus ook een samenstel-

ling van het parlement verschillende regeringscombinaties mogelijk maakt, moet dit — goed democratisch — worden aanvaard. Om daarentegen — wat de Commissie bepleit — de kiezers vaker dan alleen bij de vierjaarlijkse verkiezingen te raadplegen, waarbij men gebruik schijnt te willen maken van moderne onderzoeksmethoden, is bedenkelijk. Reeds Thorbecke wist wat de waan van de dag waard was. Ogenblikkelijke stembepaling door de grote menigte brengt bij uitstek gevaren met zich. Om op moderne werkwijze voor de bepaling der opiniepeiling te vertrouwen, is gewaagd. Consultatieve referenda, zijn in de regel ondingen. Het kiezersvolk kan zich uitspreken over de grote lijn van het beleid, over de personen die worden vertrouwd, over een of meer fundamentele, de grondslagen der staatkunde rakende problemen. Maar nog afgedacht daarvan dat uitkomsten van consultatieve referenda door een regering terzijde kunnen worden gelegd, is het beslissend bezwaar dat een politiek van enige stijl niet in afhankelijkheid van toevallige meerderheden die zich over ingewikkelde kwesties in feite een opinie „aanmatigen” kan worden gevoerd. Democratie is niet dat ieder over alles beslist. Democratie is dat ieder over het hem rakende en door hem enigermate doorschouwde beslist. Is het verkeerd dat het Engelse parlement de doodstraf verwerpt terwijl vele hierover anders oordelen. De algemene kiezersvergaderingen door het gehele land te beleggen werken bevredigend in dagen als die van Wilhelm Tell, ze halen nog wel iets uit in de huidige Zwitserse uit kleinere eenheden samengestelde staat, maar voor het overige zijn zij onbruikbaar geworden.

NIET ONTZIEN

Eerlijk duurt het langst. Het zou verkeerd zijn een veelzins helder geschreven maar onaanvaardbaar rapport te zeer te ontzien. Daarvoor is het door de commissie voorgestelde te weinig historisch gefundeerd en voor de praktijk te ongenoegzaam kritisch doordacht. Houdt de verwerping der commissoriale gedachte ook het afwijzen in van het samengaan der drie christelijke partijen te onzent? Ik herinner er aan, dat door mij die samenwerking, zij het met voorzichtigheid, is bepleit, lang voor de „Achtien” hun werk aanvingen en de Commissie Duidelijkheid instelden. Naar mijn vaste overtuiging zal men tot

eensgezind optreden, op den duur ook tot één organisatie dienen te geraken. De Europese ontwikkeling, de aansluiting van liberalen en socialisten vraagt er om. Het optreden der dusgehete „équippés chrétiennes politiques” veronderstelt een vereniging in de aanbrekende jaren. Noodlottig zou evenwel een te rap optreden zijn. Bestaande protestantse kiesverenigingen in het Noorden zullen met bestaande katholieke organisaties aldaar zich niet gemakkelijk van eenzelfde geest gevoelen. Op bruiloften is de brug vlugger geslagen dan op verkiezingsbijeenkomsten. Als het ware geforceerde eenheid drijft een aantal protestante en een aantal rooms-katholieke kiezers uit de hen meer of minder vertrouwde politieke schaapskooien. Men dient zich goed te realiseren hoe groot de te brengen offers mogen wezen.

Het meest wordt bedorven door onnodig scherpe en ten diepste niet behoorlijk gemotiveerde positie-keuze, het zaaien van niet gerechtvaardigd wantrouwen en het vertekenen der werkelijkheid. Waarom kunnen in Nederland liberalen en socialisten niet, in West Duitsland wel samengaan? Uit welke hoofde is de Westduitse Christliche Democratische Union een volstreckte veroordeling van een Nederlandse christelijke democratische volkspartij. Wordt bij tijden niet te snel over iemands politieke bekwaamheid of moraliteit de staf gebroken? Is werkelijk vol te houden dat Nederland onbestuurbaar dreigt te worden omdat partijen en partijleiders de weg tot elkander aanvankelijk niet willen vinden.

Als echter gebreken naar voren gehaald zouden worden, ware voor alles te noemen de weigering verantwoordelijkheid te nemen, de zucht steeds van twee of meer walletjes te eten. Men wil alles tegelijk om tevens niet zelf de lasten daarvoor te dragen, doch deze op anderen af te wentelen. Evenzeer stelt het niet vaak gehekeld verschijnsel teleur, dat gepoogd wordt principieel te kleuren wat in de kern beschouwd enkel met het belang te maken heeft. Dan is er een op sensatie beluste stelselmatig wat ondermijnende schrijffrant, die gebruikelijk lijkt als staatkundige geschillen worden behandeld. Men stuit ook op een gebrek aan zelf-beperking bij de politieke woordvoerders en bij hun aanhang. Ieder wil alles zeggen, elke groep wil alles namens zich gezegd hebben. Tenslotte is er de onbereidheid zich te schikken als een beslissing genomen, een beleid uitgezet werd. Men blijft zich verzetten, gaat dwarsliggen, neemt een mokkende houding aan, ondergraaft cynisch ander constructief werk.

Van deze thema's nog een uitwerking te bieden, voerde op te grote afstand van het uitgangspunt: de opinie van de Commissie Duidelijkheid. Zij zal vermoedelijk de eerste zijn welke het waardeert dat haar arbeid een stevig — dat is beter dan een warm onthaal vindt. Ik vlei mij met de hoop in dit opzicht niet te hebben teleurgesteld.

I. A. Diepenhorst

ARJOS Kiest Nieuwe Voorzitter

HANS DE BOER, de huidige Arjos-voorzitter, heeft te kennen gegeven per 1 oktober 1970 af te zullen treden.

Het hoofdbestuur heeft zich onlangs met de kwestie van de opvolging bezig gehouden. Na beraad is een dubbelstal gesteld. Op 7 maart a.s. zullen op de jaarvergadering van de Arjos (in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht) in alfabetische volgorde kandidaat staan:

Hans Borstlap, Amsterdam - 23 jaar - student Politicologie.

Gerrit v. Dongen, Amsterdam - 26 jaar - student Peadagogische Academie (Hoofdacte)

Beiden zijn reeds jaren actief in de Arjos. Ook zijn beide kandidaten redactielid van 't Arjosblad Op Wiek. Tijdens de jaarvergadering zal ook over een opvolger van Peter Rhebergen worden beslist. Peter heeft als vrijgekozene in het hoofdbestuur zijn termijn van 3 jaar „uitgezeten” en is statutair niet herkiesbaar.

Door het hoofdbestuur is een vrouwelijk dubbelstal gesteld, dat er in alfabetische volgorde als volgt uit ziet:

Jannie Hengelaar, Emmeloord - 21 jr - apothekersassistente en
Grada ter Maat, Borger - 26 jaar - onderwijzeres

Het spreekt voor zich dat deze dames actief in het regionale of provinciale Arjoswerk in hun provincie zijn.

OP WIEK

Over Op Wiek gesproken. Dit is het

maandblad van de Arjos. Alle leden krijgen het in de bus. Op Wiek is een aktueel blad met puntige artikelen. Wat houdt jongeren bezig? Op Wiek laat het u weten.

In december werden artikelen over de Sportnota en de verkrotting in Nederland gepubliceerd. In januari wordt aandacht besteed aan de VARA-uitzending „Goed Leven” en aan Buitenparlementaire Oppositie. In maart komt een themanummer over de jeugd uit.

Misschien dat u op de hoogte wilt blijven over wat er onder Anti-Revolutionair oriënteerde jongeren leeft. Neemt u een abonnement op Op Wiek. Voor f 8,— krijgt u Op Wiek een jaar lang thuis.

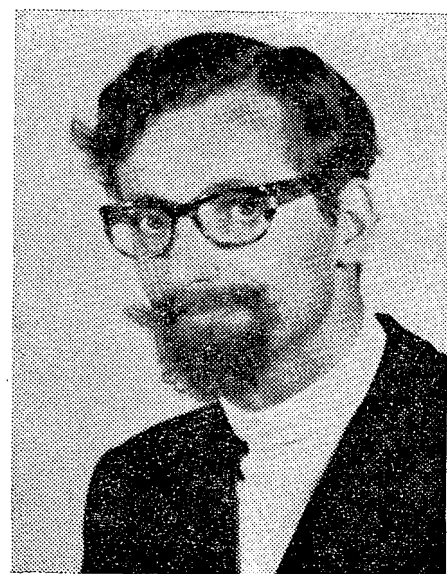
Een abonnement kunt u opgeven door een briefkaart te sturen naar het secretariaat van de Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

DRS. W. VAN DEN BOS

STAFMEDEWERKER

BIJ

DR. KUYPERSTICHTING

Op 14 januari j.l. is drs. W. van den Bos als wetenschappelijk medewerker in dienst getreden van de Dr. Kuiperstichting. De heer Van den Bos is politoloog; hij heeft kort geleden zijn studie aan de V.U. beëindigd.

De heer Van den Bos heeft grote politieke belangstelling. Dit blijkt niet alleen uit de keuze van zijn studie, maar ook uit het feit dat hij intensief heeft deelgenomen aan het werk van de ARJOS. Hij is vice-voorzitter van de buitenlandse commissie van de ARJOS. In die kwaliteit heeft hij o.m. een documentatie verzorgd over twee onderwerpen: „Het Amerikaanse volk kiest een president” in 1968 en „West-Irian” in 1969.

Zijn studie was in het bijzonder gericht op de bestuurskunde, een sector waarin de Dr. Kuiperstichting de laatste jaren te zwak bezet was.

Het doet ons genoegen drs. Van den Bos als stafmedewerker bij de Dr. Kuiperstichting te kunnen introduceren.

HET BEELD DER VADEREN

KINDERBIJSLAG

Het begon ruim een halve eeuw geleden, tijdens de eerste wereldoorlog, vooral naar voren te komen bij de duurtetoelagen. Gemeentebesturen, directies van fabrieken en vele andere werkgevers erkenden de noodzaak, vanwege de grote duurte aan de arbeiders toe te geven boven het overeengekomen loon. Maar in die duurtetoelagen pasten zij vaak een zekere differentiatie toe. Ze gaven een duurtetoelag per werknemer, maar de werknemers met een gezin met kinderen kregen er voor elk kind wekelijks nog een bedrag bij, een kwartje bijv.

En toen kwamen de pleidooien, dat deze kinderbijslag eigenlijk een normale zaak moest zijn.

Het is bijna onvoorstelbaar, tot welke hevige reacties zulke pleidooien leidden.

Een christelijk werkgever schreef: een jonge werkmán op mijn fabriek, zonder kinderen, zou zich liever de vingers afbijten dan het lijdelijk aanzien, dat zijn oudere collega, die beslist niet meer presteert, elke zaterdag toch meer loon zou ontvangen om iets, dat niets met zijn prestaties op het werk heeft te maken.

Gelijk loon voor gelijke arbeid was ook toen een stelregel. En men kon theoretiseren over loon naar prestatie en loon naar behoefte, het baatte niet. Als twee

mannen precies hetzelfde presteren, is het onrechtvaardig, dat de ene meer ontvangt dan de andere.

Maar daarmee was het verhaal niet uit. Een gemeentebestuur kan het zich permitteren een werkmán meer te geven, omdat die kinderen heeft. Maar 'n particuliere werkgever is er niet, om aan dit soort filantropie mee te doen. Dat laat het karakter van zijn bedrijf niet toe. Loonkosten-zijn produktiekosten, en het is zijn voortdurend streven, de produktiekosten, en dus ook de loonkosten, zo laag mogelijk te houden. Het is niet gezond, als hij van deze regel afwijkt.

Wij hebben een tijd gekend, dat vooral de moderne vakbeweging zich tegen de kinderbijslag verzette. Maar dat is al in een later stadium. Een halve eeuw geleden was er verzet in allerlei kringen en wij hebben artikelen gelezen van patrimoniummannen, die even kras zich tegen de kinderbijslag verklaarden als anderen.

Maar toen kwam uit de discussie de verwijzing naar de ongevalwet te voorschijn. Die wet heeft in wezen een omslagstelsel. De schade van de ongevallen, voorzover de arbeiders die zouden lijden, wordt omgeslagen over alle lonen. Zo zou men ook een centrale kas moeten hebben, waaraan alle werkgevers mee betalen, en waaruit de kinderbijslagen worden vergoed.

Zo was de stand van de discussie een halve eeuw geleden, toen er praktisch nog nergens een kinderbijslag werd uitbetaald.

ZUIDELIJK AFRIKA

In samenwerking met de NESBIC (Studenten Bureau voor Internationale Samenwerking) heeft het dagblad Trouw een extra editie uitgegeven met een aantal artikelen over de problematiek van Zuidelijk Afrika. De situaties in Angola en Mozambique worden aan de kaak gesteld. De Arjos doet mee aan de verspreiding van het nummer.

U kunt nog aanvragen: secretariaat Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.
De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.
Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”,

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

ONZE LAAGSTE BESTUURSLAAG OF DE WIJKRADEN (I)

In oktober heeft onze partij een partijconferentie belegd over de bestuurlijke organisatie. De commissie van het College van Advies, die over dit onderwerp een rapport uitbracht, verdedigde daar de handhaving van drie bestuurslagen. Het nieuwe in dit standpunt was, dat zij wilde komen tot een nieuwe gewestelijke bestuurslaag en tegelijkertijd de geleidelijke verdwijning van de provinciale bestuurslaag.

Een van de deelnemers aan deze conferentie verdedigde een stelsel met twee bestuurslagen: het rijk en de gewesten. Hij had een zeer goede reden om dit standpunt in te nemen, want — zo sprak hij ongeveer — wij moeten naar een zeer flexibel systeem. Als wij iets geleerd hebben van het verleden, dan is het dit, dat wij nooit meer in een situatie mogen komen, die gekenmerkt wordt door een star net van grenzen. De grenzen zijn tot heilige koeien geworden. Hij verweet de commissie, dat zij ons land bedreigde met een nieuw star net van gewestgrenzen.

Ter vergadering is deze opposant te verstaan gegeven, dat de commissie dit gevaar had voorzien en dat tegen deze verstarring wel middelen waren.

Om dezelfde reden, die verstarring, wilde deze spreker af van de gemeenten als laagste bestuurslaag. Geen verkiezingen om de vier jaar op basis van partijen en lijsten, die personen in de vertegenwoordigende organen brengen, waarvan men zich terecht af kan vragen of zij nu werkelijk wel de mening van de bevolking vertegenwoordigen. Geen starre gemeentegrenzen, welke wijziging een excuus is voor chauvinistische kerktoeren-romantiek en voor carnavalleske demonstraties.

Deze deelnemer wilde een soepeler functionerend systeem van maatschappelijke groeperingen, die zich om bepaalde onderwerpen heen, bemoeien met onderwerpen, die door het gewest moeten worden besloten.

Wij beperken ons in dit en de volgende twee artikelen tot de wijkraad in stedelijke gemeenten.

MAATSCHAPPELIJK OPBOUWWERK OF DE CORPORATIEVE WIJKRADEN

DOOR DRS. H. VAN RULLER

DE hierboven weergegeven mening is een zeer moderne. Zij komt voort uit het denken van het „maatschappelijk opbouwwerk”. Voorbeelden van (toekomstige) maatschappelijk opbouwwerkorganen kan men vinden in verschillende streken van ons land (provinciale en regionale opbouworganen) en in wijken van de grote steden (sociale wijkopbouworganen). Naast dergelijke organisaties bestaan ook nog stedelijke organen voor maatschappelijk opbouwwerk (ook wel genoemd Raden voor Maatschappelijk Welzijn).

De doeleinden van dergelijke organisaties kan ik het beste aangeven met het citeren van art. 5 van de „Rijksbijdrageregeling voor de subsidiëring van plaatselijke instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein” (een nieuwe subsidieregeling is in de maak).

a. Het ten dienste van de overheid en het particulier initiatief bijeenbrengen van gegevens over en het verschaffen van inzicht in de behoeften aan maatschappelijke voorzieningen en activiteiten.

b. Het adviseren van de overheid en het particulier initiatief op verzoek of eigener beweging, omtrent het beleid van de sub a genoemde voorzieningen en activiteiten.

c. Het bevorderen van overleg en raad van gemeentelijke overheid en particulier initiatief ter plaatse inzake een doelmatige voorbereiding en uitvoering van de sub a genoemde voorzieningen en activiteiten.

d. Het, in daarvoor in aanmerking komende gevallen, bevorderen van het tot stand brengen van de sub a genoemde voorzieningen en van het op gang brengen van de aldaar genoemde activiteiten.

TWEE FUNCTIES

Men kan de zaak ook wat eenvoudiger benaderen en stellen, dat deze maatschappelijke opbouworganen twee functies hebben:

1. De opbouw van een voldoende, gezonde en eventueel weerbare organisatorische infrastructuur van de bevolking, die op een bepaald omgrensd territoir bijeenwoont. Daartoe moet het maatschappelijk opbouworgaan stimuleren als er geen verenigingen of groepen zijn waar de mensen elkaar

vinden voor alle mogelijke activiteiten. Indien de wijk bestaat uit verschillende groeperingen, dan kunnen de maatschappelijk opbouwwerkers er voor proberen te zorgen, dat deze groepen niet langs elkaar heen werken en elkaar al te zeer beconcurreren. Voor ons onderwerp is het van belang op te merken, dat een dergelijke gespieerde groepsstructuur in een wijk van groot belang is voor de tweede functie.

2. Het vormen van een contactpunt, een brug, tussen de overheid en de bewoners van de wijk. In het maatschappelijk opbouworgaan onderzoekt men de behoeften van de wijkbevolking en probeert daarin te voorzien. Meestal komt het er op neer, dat men dan naar de gemeentelijke overheid gaat om de gevraagde voorziening te verschaffen. Maatschappelijk opbouwwerk is een vrije vertaling van de Amerikaanse term „community organization”. In de veel meer op particulier initiatief ingestelde Amerikaanse situatie lag de nadruk meer op het activeren van de wijkbevolking. De

meest effectieve manier om hier in Nederland iets van de grond te krijgen is een beroep op de overheid: in het algemeen om subsidie.

Centraal staat bij het maatschappelijk opbouwwerk de figuur van de maatschappelijk opbouwwerker. In het algemeen is deze verbonden aan een bureau met een paar arbeidskrachten. Men kan deze organisatie vergelijken met de kerkorganisatie, die de mogelijkheid had, of heeft, om af en toe de bevolking tot activiteiten te brengen en als verdediger van die bevolking bij de overheid op te treden. In Amsterdam ziet men zo af en toe een dominee of een pastoor de rol van maatschappelijk opbouwwerker vervullen. Wellicht zou de kerk in de toekomst weer een actievere rol in dit geheel kunnen gaan spelen.

Het zal duidelijk zijn, dat een onderzoekende en signalerende en zelfs organiserende opbouwwerker dit alles niet alleen af kan. Hij heeft mensen om zich heen nodig. En nu komen wij op het begrip wijkraad.

CORPORATIEF

Eén van de vormen van de opbouw van een wijkraad is de corporatieve. De verenigingen in een wijk bundelen zich samen tot secties rondom een bepaalde werksoort b.v. jeugdwerk, sportwerk, gezondheidszorg, culturele activiteiten. In een dergelijke sectie zijn per definitie alle groepen in de wijk vertegenwoordigd. Deze secties vaardigen één of meer leden, vaak de voorzitter of de secretaris, af naar een centraal wijkorgaan: de zogenaamde Wijkraad.

De voorzitter van het dagelijks bestuur van een dergelijke wijkraad is dan de man, die de wijk vertegenwoordigt. In vele gevallen komen de secties zelfstandig tot actie. De maatschappelijk opbouwwerker behoort de motor, de spil, te zijn van een dergelijke organisatie.

Vergis u niet: formeel opgeleide maatschappelijk opbouwwerkers zijn er erg

VERVOLG OP PAG. 11

WAT IS ER IN 1970 VERANDERD IN DE BELASTINGWETGEVING?

VERLICHT

Inkomstenbelasting

De verdeling van de inflatie-correctie IB over de jaren 1970-1971 was het politiek moeilijkste punt Nadat de A.R. fractie een amendement had ingediend om de verdeelsleutel te wijzigen, werd dit amendement ingetrokken omdat minister Witteveen het onaanvaardbaar uitsprak. De door de regering voorgestelde verdeling van f 600 miljoen verlaging in 1970 en een verdere f 300 miljoen verlaging in 1971, is geaccepteerd.

GELIJKGEBLEVEN

I. Accijnzen

De tijdelijke verhoging van de tarieven voor het tweede halfjaar 1969, wordt definitief gemaakt. De gehele materie van de tariefstelling in de accijnswetgeving komt echter geheel opnieuw aan de orde in het kader van de Benelux-onderhandelingen over de unificatie van de accijnzen.

II. Omzetbelasting

Er is thans aanvaard dat de tarieven van de B.T.W eerst ingaande per 1 januari 1971 zullen worden gesteld op 13 pct. en 4,3 pct. Dit uitstel is bereikt mede op sterke aandrang van de A.R.-fractie. Indien echter in het komende jaar zou blijken dat de opbrengst van de B.T.W structureel te laag is, zal een wijzigingsvoorstel worden ingediend om de tarieven nog verder te verhogen. Het per 1 januari 1971 bereikte tarief zal evenwel nog wel lager zijn dan het tarief dat in de E.E.G als het gemeenschappelijke tarief zal gaan gelden. Dat hangt ons later boven ons hoofd!

III. Vermogensbelasting

Het zesde punt vermogensbelasting zal ook in de jaren 1970 en 1971 worden ge-
heven.

IV. Vennootschapsbelasting

Het tarief van de vennootschapsbelasting wordt onder de werking van de nieuwe Wet op de vennootschapsbelas-

ting vastgesteld op 46 pct., hetgeen een handhaving van het thans geldende tarief betekent.

VERZWAARD

I. Motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting-verhoging is eveneens geaccepteerd, zij het dat om technische redenen de verhoging niet van kracht zal worden op 1 januari 1970, doch op 16 januari 1970.

II. Voorraadrestituties omzetbelasting

De restituties, waarop het bedrijfsleven recht had wegens de aanwezigheid van voorraden per 1 januari 1969, worden volgens de wet zoals die thans geldt, verdeeld over vier kwartalen, waarvan de laatste tranche valt aan het einde van het eerste kwartaal van het jaar 1970.

De Tweede Kamer heeft een regeringsvoorstel aangenomen, waardoor het bedrag dat aan het einde van het eerste kwartaal 1970 wordt gerestitueerd, eerst zal worden uitbetaald aan het einde van het vierde kwartaal 1970.

Het gaat hier om een bedrag aan restituties van in totaal f 380 miljoen. Kleine ondernemers, die recht hadden op niet meer dan f 1500 restitutie (dus niet meer dan f 375 per kwartaal), zullen de restitutie ontvangen zoals tot dusverre in de wet was opgenomen. De restitutie wordt dus voor hen niet verschoven mede dankzij een A.R.-amendement. Andere ondernemers, die recht hebben op meer dan f 375 restitutie per kwartaal zullen dus de inning van deze vordering voor zover betreft de laatste tranche negen maanden moeten uitstellen. De Kamer heeft een amendement aanvaard, dat aan deze ondernemers 6 pct. toeslag op deze restitutie zal worden verleend als vergoeding voor het renteverlies.

III. Investeringsbelasting omzetbelasting

De voorstellen van de regering met betrekking tot de investeringsbelasting, zijn aanvaard. Belasting, die in 1970 bij levering of invoer van bedrijfsmiddelen wordt betaald, is slechts aftrekbaar voor 30 pct., bij levering of invoer in 1971 voor 60 pct. en bij levering of invoer in 1972 voor 90 pct. Indien de B.T.W.-tarieven zelf in 1971 worden verhoogd, betekent dit dus dat de investeringsbelasting mee omhoog gaat.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

KEMPHANEN

In „Politiek”, maandblad van de K.V.P. schreef dr. W. J. A. Visser — filosoof en gepensioneerd leraar van de Middelbare school — een artikel „Ontwerp-kern-programma: opdracht en wens” Een citaat:

Links - of bijbels - radicalen kunnen met „verontrusten” op alle mogelijke gebied — ieder met de Bijbel in de hand — als kemphanen tegenover elkaar komen te staan om op grond van het „Woord” hun gelijk te bewijzen of om ongelijk aan te tonen. Wanneer dan na zo'n woordenduel een „verontruste” tot een bijbels-radicaal de tekst van Matt. 19, 21: „Verkoop wat gij bezit en geef het aan de armen” zou richten, dan weet hij zeker, dat hij een eclatante overwinning op zijn tegenstander heeft behaald.

Zo'n woordenduel is zinloos.

INKOMSTENBELASTING

Citaat uit een onlangs gehouden lezing door dr. F. H. M. Grapperhaus, staatssecretaris van Financiën:

„Het valt op dat de slopers in spe van de inkomstenbelasting er tot nu toe niet in zijn geslaagd een bruikbaar alternatief te ontwerpen. Ik zou, al was het alleen maar bij gebrek aan zo'n alternatief, voorzichtigheidshalve de huidige inkomstenbelasting maar liever intact willen laten”.

Bij Grapperhaus begint de victorie ook al niet.

Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL en PUROL-poeder

OPLOSSING POLITIEKE PUZZEL

Een groot aantal lezers heeft de politieke puzzel, die wij in N.G. van 27 december jl. afdrukten opgelost en ingestuurd. De redactie dankt alle inzenders hartelijk voor hun reactie.

De vele inzendingen bewijzen in ieder geval, dat de puzzel op prijs werd gesteld.

De naam van het Tweede Kamerlid Boersma werd door alle inzenders gevonden, alleen de letterwoorden, die gevonden moesten worden om aan deze naam te komen waren niet allemaal goed.

OPLOSSING

Hieronder volgen de namen van de politici en de letterwoorden, die, met de eerste letter van de gevonden namen, gevormd moesten worden.

1. Berghuis, van Tuinen, Walburg (BTW); 2. Oud, Toxopeus, van Aartsen, Nolens (OTAN); 3. Elfferich Franssen, Tolman, Abma (EFTA); Roolvink, Veerman, Diepenhorst (RVD); Schakel, Van Es, Ruppert (SER); 5. Van Mierlo, Van Riel, Aarden (MRA); 7. Aantjes, Nederhorst, Wierda, Biesheuvel (ANWB).

Er was slechts een beperkt aantal prijzen, zodat maar een klein aantal van de goede oplossingen met een prijs gehonoreerd kon worden. Dat neemt niet weg, dat de redactie alle

inzenders van een goede oplossing hierbij feliciteert.

De namen van degenen, die in de prijzen vielen staan hieronder vermeld. Hun prijs wordt hen zo spoedig mogelijk toegestuurd.

LIMERICKS

Het aantal limericks, dat werd ingezonden was bijzonder groot.

Het was niet makkelijk om de beste limerick eruit te halen. Niet alle limericks voldeden overigens aan het voor een dergelijk gedichtje voorgeschreven schema.

Hierbij zijn de drie limericks, die de jury na lang zoeken het beste vond afgedrukt.

Hoewel in het derde gedichtje niet de naam van een van de personen uit de puzzel wordt genoemd, is het idee, de 90-jarige partij hierin te betrekken, door de jury gewaardeerd.

De inzenders van de winnende limericks krijgen eveneens hun prijs toegestuurd.

Puzzelwinnaars: K. van Dam, Den Haag; D. G. de Voogd, Zwolle; G. J. Hoornenbergh, Aalten; T. Bouma, Anjum; C. J. van Kempen, Voorburg; L. Huizinga; Warffum; W. Sizoo, Nederhorst den Berg; J. ten Have, Amsterdam.

Winnaars limericks: H. G. van Teylingen, Sassenheim; P. Quak, Maasdiijk; W. J. A. Goedhard, Nieuwveen.

De woordenvloed van Schakel

Is meer dan loos gekakel

Bepleit vol vuur

Goed recht en bestuur

Citeert zowel Kuyper als Brakel

H. C. van Teylingen

Het kwieke Kamerlid Schakel

Houdt niet van zinloos gekakel;

Hij zei toen gevat:

„Ik zeg liever wat”.

En de Kamer die vond het mirakel.

P. Quak

Een 90-jarige zonder kwalen

Doet nog vele stappen zonder dwalen

Als bewijs van haar jeugd

Is zij onlangs vol vreugd

Bevallen van een paar flinke radicalen.

W. J. A. Goedhard

VRIJHEIDSSTRAF

Vanwege het College van Advies van de A.R.P. heeft een werkgroep zich beziggehouden met de problematiek rond de vrijheidsstraf. In de uitgebrachte nota spreekt de werkgroep haar grote verontrusting uit over de wijze waarop de straf in het algemeen en de vrijheidsstraf in het bijzonder functioneert in de huidige maatschappij. Zij formuleert tevens een aantal voorstellen om in deze situatie verbetering te brengen.

Uitgangspunt van de werkgroep is de opvatting, dat de straf - en ook de maatregel - niet mag dienen om een vergeldend leed toe te brengen, maar integendeel er op gericht moet zijn de maatschappelijk gestrande mens terecht-te-wijzen, hem te helpen zijn plaats op een verantwoorde wijze in de samenleving in te nemen, zonder dat daarbij uit het oog wordt verloren, dat de beveiliging van de maatschappij kan eisen bepaalde burgers voor een zekere tijd uit de gemeenschap weg te houden. Dit weghouden, dit „gevangen“-houden, moet het laatste zijn waartoe wordt overgegaan. Indien het echter noodzakelijk blijkt, moet het zo gebeuren, dat de kansen voor de terugkeer en met name het zich kunnen handhaven op de weer ingenomen plaats optimaal zijn.

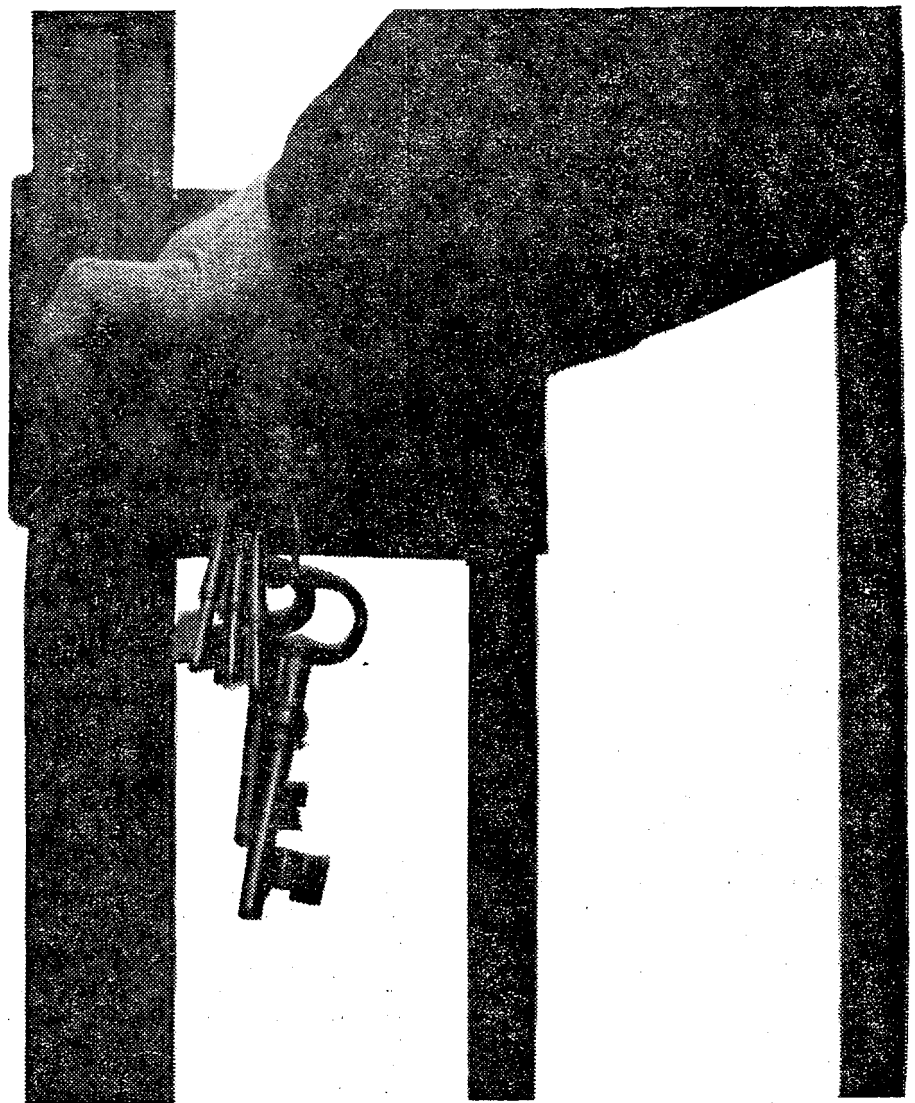
De werkgroep is van mening, dat de wijze waarop thans de vrijheidsbenemende sancties worden geëxecuteerd aan dit „terecht-wijzende“ karakter van de straf schromelijk tekort doet. Gevangenisstraf bijvoorbeeld is in feite niet meer dan een synoniem voor opsluiting, uitsluiting van de

vrije maatschappij, zo wordt gesteld. Het zou volgens de werkgroep een belangrijke stap in de goede richting zijn, wanneer wij in ons straf- en executiesysteem met betrekking tot de vrijheidsstraf zouden overgaan tot een stelsel van „eensporige“ executie.

Daaronder wordt verstaan, dat de rechter niet meer een gevangenisstraf oplegt, ter beschikking van de regering stelt, dan wel beide sancties tegelijk oplegt, maar uitspreekt, dat de dader zijn vrijheid wordt ontnomen. In het geval van een niet gestoorde toerekeningsvatbare dader voor een bepaalde tijd; in het geval van een gestoorde, maar toch toerekeningsvatbare dader voor hetzij een bepaalde, hetzij een onbepaalde tijd; in het geval van een gestoorde niet-toerekeningsvatbare dader voor een onbepaalde tijd. Bij beslissingen voor onbepaalde tijd dient periodiek te worden bekeken of verdere vrijheidsbeneming nog noodzakelijk is.

Aan de met de executie belaste organen (de executierechter) staat vervolgens ter beoordeling hoe de sanctie wordt geëxecuteerd. Deze organen bepalen bijvoorbeeld waar de gedetineerde zijn detentie doorbrengt en welke behandeling hij ontvangt. Op deze manier kan, ongeacht de vraag of men te maken heeft met een wel- of een niet-toerekeningsvatbare dader, die aanpak worden gekozen die in een gegeven situatie voor de gedetineerde noodzakelijk is.

Verder bepleit de werkgroep de stichting van meer open en half-open inrichtingen; versoepeling van de regels betreffende de voorwaardelijke invrijheidsstelling; verruiming van de mogelijkheid tot voorwaardelijke veroordeling en seponering; beter equiperen van de reclassering. Een ietwat pikante noot is wellicht de

uitspraak van de werkgroep, dat er in ons rechtsbestel een einde moet komen aan de discriminatie, die de strafrechtsector ondervindt van de zijde der „civilisten“.

ANDERE BIJDAGEN

Onder de titel „Bestuurlijke vormgeving“ wordt een tweetal artikelen gepubliceerd.

Het eerste is de aangepaste rede, die is gehouden door prof. mr. P. J. Verdam op de A.R. partijconferentie van 13 oktober 1969, welke conferentie was gewijd aan de bestuurlijke problematiek in Nederland, meer in het bijzonder aan de vraag hoe te staan tegenover gewestvorming.

Voor deze conferentie was een preadvies uitgebracht door een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. Dit preadvies is gepubliceerd in „A.R. Staatskunde“ van oktober 1969. In zijn rede geeft prof. Verdam, voor-

zitter van evengenoemde werkgroep, een toelichting op het preadvies, waarbij hij tevens in zijn beschouwingen betreft de belangrijkste publikaties die met betrekking tot deze bestuurlijke problematiek zijn verschenen. In het bijzonder de departementale „Nota Bestuurlijke Organisatie“ krijgt daarbij de aandacht.

Het tweede artikel is een nabeschuiving van de genoemde conferentie door mr. W. Blanken, rapporteur van de werkgroep die het preadvies uitbracht.

Tenslotte bevat dit nummer van A.R. Staatskunde een artikel van drs. D. Th. Kuiper over „Dilemma's van christelijke samenwerking en radicaliteit“.

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

MAATSCHAPPELIJK OPBOUWWERK OF DE CORPORATIEVE WIJKRADEN

VERVOLG VAN PAG. 9

weinig. Deze rol, zie boven, wordt echter meestal wel vervuld. In veel gevallen zijn het de leiders van in een buurt gevestigde jeugthuizen of gezinsverenigingen.

Dit verhaal is niet compleet zonder er op te wijzen, dat een dergelijke organisatie nog zeer weinig voorkomt. De praktijk is vaak anders dan de theorie. In Amsterdam is een organisatiepatroon van de z.g. wijkcentra, dat erg veel lijkt op het door het gemeentebestuur ideaal gestelde wijkopbouworgaan. Deze wijkcentra zijn ook corporatief van opbouw; zij zijn ontstaan na de tweede wereldoorlog, toen er

een geest van saamhorigheid heerste. Het gemeentebestuur zou graag zien, dat deze wijkcentra werden omgezet in wijkopbouworganen, hetgeen er op neer komt, dat in de wijkraad van het wijkcentrum ook plaats wordt ingeruimd voor politieke partijen en vakbondsafdelingen. Ik kom daar in het vervolg nog op terug.

De wijkraad is het gespreksforum, het kader waarin men kan werken aan de leefbaarheid in de buurt.

Indien alles volgens de regels zou gaan dan is dit organisatiepatroon zeer flexibel. Indien er in de wijk iets mis is, of indien (een groep van) de bevolking iets wil bereiken, dan behoort dit slechts ter ore van de opbouw-

werker te komen en hij gaat aan het werk.

Indien de bevolking last heeft van ratten en de stedelijke overheid doet er niets aan, b.v. omdat de buurt waar het om gaat toch maar een achterbuurt is en de mensen de ratten aan zich zelf te danken hebben, omdat zij slordig met etensresten omgaan, dan zal de opbouwwerker eerst rustig het gemeentebestuur tippen en vragen er wat aan te doen. Helpt dit niet, dan zal hij overgaan tot het organiseren van demonstraties, zelfs zo, dat zij met een (beperkt) gebruik van geweld gepaard gaan.

U begrijpt, dat dit wel het Amerikaanse model is.

VOORBEELDEN

Er zijn tientallen voorbeelden te geven.

Soms wordt er ook al door de overheid gebruik gemaakt van dergelijke opbouworganen. In Amsterdam kan men b.v. de volgende situatie tegenkomen. De Dienst van Publieke Werken heeft een herbestrating op zijn programma staan in een bepaalde wijk. Deze herbestrating gaat gepaard met een herprofilering. Wat zijn nu de wensen van de omwonenden ten aanzien van deze herprofilering b.v. ten aanzien het eeuwige probleem van „groen- of parkeerplaats“ De Dienst stelt zich dan, eventueel via een bij de

gemeentesecretarie aangestelde ambtenaar voor bestuurscontacten, in verbinding met het wijkcentrum. In een gunstig geval (meestal gaat het niet zo) organiseert het wijkcentrum (lees de opbouwwerker) een hearing van de bewoners waarop zij hun wensen kunnen kenbaar maken.

Het is zaak er voor te waarschuwen, dat dit niet gaat over de grote lijnen van de verkeerscirculatie, want daar hebben veel grotere groepen bewoners wat mee te maken. Het gaat ook niet om een beslissing van de bewoners, omdat de groep nooit representatief is (de samenstelling luistert b.v. erg nauw; moeders willen graag groen en vaders parkeerruimte), het gaat om inspraak: het meepraten.

In een volgend artikel zal ik verder schrijven over de politiek georganiseerde wijkraden, om dan tenslotte te komen tot een afweging van de voor- en nadelen van deze beide mogelijke organisatievormen van onze laagste bestuurslaag.

MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS

VRAAG EN ANTWOORD

vestigt dat en wijst er op dat voortaan niet meer de rang, maar de functie bepalend is voor de vraag of een vóórproef nodig is.

Departementaal commentaar

Volgens een krant — aldus mr. Aantjes — zou een woordvoerder van minister Schut gezegd hebben: een van de voor de woningbouw ongunstige factoren is 'het door de Tweede Kamer afgedwongen uitstel van de huurverhoging'.

Is dát verantwoord, vraagt mr. Aantjes?
Minister Schut: de geciteerde zin is niet uit de mond van mijn woordvoerder gekomen bij een telefoongesprek tussen hem en de krant. Het zou ook onwaar zijn, want het is de waarheid immers niet.

Weinreb

De heer Diepenhorst heeft gevraagd of er geen termen aanwezig waren een opdracht te geven ter bestudering van de zaak F. Weinreb.

Justitieminister Polak was het daarmee eens en deelt mee dat hij aan het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie opdracht heeft gegeven de zaak uit te pluizen. Dat rapport zal openbaar worden gemaakt.

Herhalingsoefeningen.
Militaire herhalingsoefeningen schijnen op de helling te komen, aldus de heer

Walburg. Maar is de nieuwe opzet ook gericht — naast bezuinigingsoogmerken — op het voorkomen van de zgn. leegloop bij herhalingsoefeningen?

Minister Den Toom van Defensie be-

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

**Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie**
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-1561 Telefoon 05750-3748

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113-3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846-2156-2539 - Hardinxveld-Giesendam

GRONINGEN

GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73-81 - Telef. 16507 - Zwolle

Fa. H. J. WIBBELING & ZON
**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGE SLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273-1541 (4 lijnen).

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
c.c.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF

v/h W. NIEBOER EN ZON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW

GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

VERTROUWENSADRESSET
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276-2460

Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146-1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkun ilge aansluiting

RIVEL

*Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES*

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124-1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178-3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190-3341-3342 b.g.g. 2534

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14-38-42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

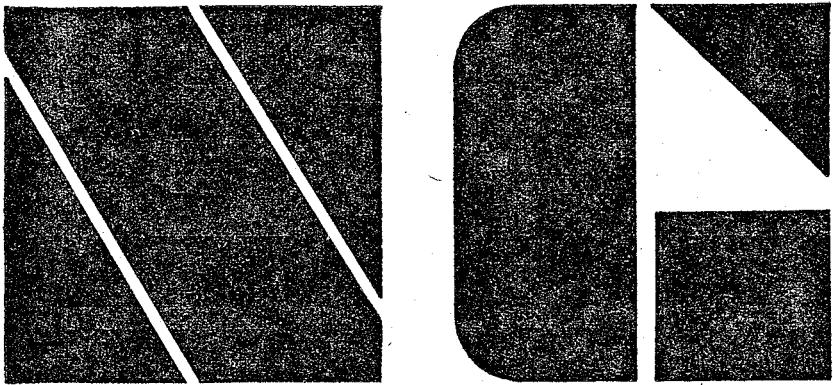
Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang no. 5

31 januari 1970

DEFENSIEPROBLEMATIEK

Op deze pagina en op pagina 7 en 9 treft u een aantal samenvattingen van nota's aan, die zijn samengesteld door commissies van het College van Advies van de ARP.

Deze nota's zijn opgenomen in het februari/maart-nummer van AR-staatkunde en zullen binnenkort in brochurevorm verkrijgbaar zijn.

De nota's dienen mede als discussiestukken voor de partijconferentie die op 13 en 14 februari a.s. wordt gehouden.

Samenvatting nota defensieproblematiek

1. De nota, in de eerste plaats bedoeld als discussiestuk, gaat uit van de huidige situatie. Niet omdat de samenvattingen zweren bij de status quo, maar omdat de verantwoordelijkheid voor het ontstaan van de situatie zoals die nu is niet ontlopen kan worden, en derhalve door de A.R. Partij moet worden aanvaard.

2. Een streven naar losmaking van Europa (van de Atlantische Oceaan tot de Russische westgrens) uit de Oost-West controverse door middel van de vorming van een Europese eenheid als *Derde Macht* tussen beide wereldmachten heeft volgens de werkgroep geen perspectief.

3. Een streven naar zelfstandigheid van West-Europa mag in beginsel niet ten koste gaan van de Noordamerikaanse-Westeuropese samenwerking ten behoeve van de veiligheid en vrijheid. Een zodanig streven mondt immers vroeg of laat uit in een onafhankelijke *Europese kernmacht* en vergroot daarmee de spanningen in de Oost-West verhouding.

4. Zolang er van een algemene Europese ontspanning uitmondend in een nieuw, uit de huidige bipolaire controle van Navo en Pact van Warschau te ontwikkelen veiligheidssysteem, nog geen sprake is, zolang zal het *Duitse vraagstuk* moeten wachten op een definitieve oplossing.

De huidige status quo zal in zijn militaire en territoriale vorm moeten worden gerespecteerd.

Geprobeerd moet worden hem kwalitatief te veranderen. Dit betekent o.a. dat:

a. niet de bestaande machtsposities maar de barrières moeten worden afgebroken; b. niet de nu bestaande grenzen moeten worden verschoven, maar het scheidende karakter ervan moet worden afgezwakt en c. niet de Duitse deling hoeft te worden opgeheven, maar met name voor de Duitsers verdraaglijk moet worden gemaakt.

De D.D.R. zal de huidige positie van West-Berlijn moeten respecteren, het

Westen zal het bestaan van de D.D.R. collectief moeten erkennen.

5. Het Navo lidmaatschap staat de beleving van de eigen verantwoordelijkheid door ons land bij het bevorderen van de internationale ontspanning niet in de weg. Ons land dient hierin zelf creatief te zijn. Dit houdt o.m. in:

a. een meewerken aan een versterking van de crisisbeheersende en vredesbewarende organen en middelen van de Verenigde Naties;

b. het bijdragen met alle mogelijke middelen tot een doorbreking van verstarde conflictsituaties;

c. het bevorderen dat elke mogelijkheid wordt aangegrepen om, bij handhaven van de internationale stabiliteit, te komen tot internationale overeenkomsten terzake van wapenbeheersing, wapenbeperking en ontwapening;

d. het leggen van contacten tussen West en Oost Europa;

e. het aandringen op een collectieve erkenning van de D.D.R.;

f. het bevorderen van een op zo kort mogelijke termijn te houden *Europese veiligheidsconferentie*.

De werkgroep noemt punten die op deze conferentie aan de orde kunnen komen.

6. Een te sterke *ideologische geladenheid* van de Navo mag geen blokkade zijn op de toenaderingsweg tussen Oost en West.

7. De *geloofwaardigheid* van de Navo is in belangrijke mate afhankelijk van de wijze waarop de leden zich kwijten van hun regionale en mondiale verantwoordelijkheid. De regering is verplicht van al haar middelen gebruik te maken, om ontwikkelingen die de geloofwaardigheid aantasten om te buigen. Als voorbeelden van dergelijke ongunstige tendenzen noemt de werkgroep *Griekenland en Portugal*.

Mede op deze grond moet een eventueel lidmaatschap van *Spanje* worden voorkomen.

8. Het specifieke karakter van het gebruik van *nucleaire middelen* ziet de werkgroep liggen in: het destructief vermogen; de praktische moeilijkheden verbonden aan de regulatie; het non-discriminatoire karakter van de wapens (combattanten en burgers, belligerenten en neutralen, tegenwoordige generatie en nageslacht) en de waarschijnlijkheid dat het gebruik ervan vergelding oproept die het doel dat het veiligheidssysteem nastreeft onbereikbaar maakt (relatie doel middelen verbroken).

De invoering van kernwapens beschouwt de werkgroep als een discontinuë, spronggewijze ontwikkeling die het wezen van de oorlog radicaal heeft gewijzigd. De situatie waarin we verkeren is paradoxaal. Aan de ene kant is op grond van het voorgaande het gebruik van nucleaire middelen onaanvaardbaar en een nucleaire oorlog zinloos, aan de andere kant bevinden wij ons in een situatie waarin het kernwapen aanwezig is en een oorlogsvoorko-

mende functie vervult. Als oorlogsvoerende middel is het onaanvaardbaar, als oorlogsvoorkomend middel op dit moment functioneel. Een militair gebruik leidt tot onaanvaardbare risico's, zolang echter andere middelen en/of methoden de oorlogsvoorkomende functies niet overnemen zal ook het afzien van nucleaire middelen onder de huidige politieke omstandigheden tot onaanvaardbare risico's leiden. De situatie is ernstig en noopt tot het zoeken naar veiligheidssystemen waarin het nucleaire wapen is afgeschaft. Een minderheid van de werkgroep wil wanneer dit zoeken vruchteloos blijft, bij handhaving van de internationale stabiliteit overgaan tot een *aandringen van Nederlandse zijde op het afzien van het gebruik van kernwapens als eerste*.

9. Indien de politieke strategie van oorlogsvoorkoming faalt ontstaat een nieuwe situatie. De verantwoordelijkheid voor de dan te volgen weg ligt uitsluitend bij de regering. Van overdracht ervan aan internationale organen mag geen sprake zijn. Onderzocht moet worden welke alternatieve keuzemogelijkheden er in deze situatie aanwezig zijn. In ieder geval moet worden voorkomen dat wij als land in een zeker „automatisme” terechtkomen.

10. Tenslotte is de werkgroep van oordeel:

a. dat nagegaan moet worden of en zo ja in hoeverre de *territoriale verdedigingsorganisatie* moet worden ingericht, opdat ook bij een vijandelijke bezetting het bieden van tegenweer, in welke vorm dan ook, mogelijk blijft;

b. dat de *organisatievorm van het departement van defensie* geen partijpolitieke kwestie mag zijn;

c. dat de modaliteiten van de tewerkstelling van *principiële dienstweigeraars* nader dienen te worden onderzocht, waarbij opgemerkt wordt dat deze tewerkstelling niet het prerogatief van het ministerie van Defensie behoeft te zijn;

d. dat de *betaling van dienstplichtigen* in overeenstemming moet zijn met de maatschappelijke normen voor de financiële waardering van arbeid;

e. dat het betrekken van het personeel bij de bedrijfsvoering in de gehele hiërarchie optimaal moet zijn en dat bij de *interne structurering van de krijgsmacht* bepalend dient te zijn de erkenning van de mens als medemens met een geheel eigen individualiteit;

f. dat, tot besluit, het aanbeveling verdient voor de *financiering van de krijgsmacht* het „rolling 5 year plan” als budgettair systeem over te nemen en het uittrekken van ongeveer 4% van het bruto nationaal inkomen voor het defensie-plafond alleszins acceptabel lijkt. De werkgroep was als volgt samengesteld: dr. C. Boertien (voorzitter), drs. P. F. van Herwijnen (secretaris), drs. R. Th. Jurrjens, prof. dr. P. H. Kooijmans, M. H. von Meyenfeldt (rapporteur), L. van der Put, dr. G. van Roon, ds. N. A. Schuman en prof. dr. W. H. Velema.

IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over „Het standpunt van Moordrecht”.

* * * *

Op pagina 4 een overgenomen artikel over het bouwbeleid van minister Schut.

De partij belegde een conferentie over de problematiek van de kleine zelfstandigen op maandag 26 januari j.l. Een verslag vindt u op pagina 5.

* * * *

Op pagina 6 en 7 een eerste artikel van de heer W. in 't Veld over het onderwijssysteem in Engeland.

Drs. H. van Ruller schrijft deze week over „De politieke wijkraad”. Volgende week volgt het slotartikel. (pag. 8).

* * * *

Op pagina 9 samenvattingen van nota's over stads- en streek-gewesten en over technologische ontwikkeling.

* * * *

Op pagina 7 staat een samenvatting van een nota over geweldloze weerbaarheid.

* * * *

Een verslag van de Arjos-conferentie over Latijns-Amerika staat op pag. 11 en 12.

HET STANDPUNT VAN MOORDRECHT

Moordrecht is een niet zo grote gemeente in de provincie Zuid-Holland.

Er is ook daar een niet zo kleine kiesvereniging van de A.R.P. Een van de ongeveer duizend in het land.

De kiesvereniging Moordrecht is een goede kiesvereniging; een plaatselijk partijorgaan dat werkt. Er zal ook wel wat op aan te merken zijn; er zullen ook wel eens fouten gemaakt worden. Wij zeggen dit maar „op voorhand” (zoals sommigen dat zo deftig kunnen zeggen), om niet het risico te lopen, dat men zegt, dat wij ons — in ons passende gevallen — aan overdrijving schuldig maken.

MAAKT MEER INDRUK

Wat is nu het standpunt van de kiesvereniging Moordrecht, dat wij hier voor het voetlicht willen brengen? Het standpunt van de kiesvereniging Moordrecht is, dat de A.R.P. een volkspartij is. Een standpunt, dat ook onzerzijds met grote regelmaat te pas wordt weergegeven. Maar wij kunnen ons voorstellen, dat wanneer Moordrecht het zegt dit meer indruk maakt. Daar komt bij, dat de kiesvereniging Moordrecht niet alleen praat, maar ook concreet handelt.

NIHIL

Wij hebben tot hier toe niets geschreven waarvan u de kriebels zou kunnen krijgen. Maar nu moet het toch wel komen.

Ook de kiesvereniging Moordrecht verwachtte kriebels en zij schreef dit dan ook maar gelijk aan het begin van haar brief aan alle leden. Een brief aan alle leden aan het begin van dit jaar 1970. Gedateerd 2 januari. Het zou ook overdreven zijn geweest de brief op 1 januari 1970 te dateren. Maar in ieder geval: aan het begin van het jaar. De — goede — brief van de kiesvereniging Moordrecht aan al haar leden ter plaatse begint dan aldus: *Ieder jaar worden de lasten, die ons door de verschillende partijorganen worden opgelegd, verzuurd. U krijgt al de kriebels; ja, wij vinden het ook niet plezierig, maar wij hebben daar toch begrip voor. Denkt u eens aan de kosten die verbonden zijn aan de propaganda*

via pers, radio en televisie, kaderwerk, loonstijgingen van het administratief personeel, steeds stijgende porto- en papierkosten enz.

KRIEBELS

Zo is het.

De kiesvereniging Moordrecht wordt nog concreter en rekent voor 1970 voor: *Onze kiesvereniging draagt per lid af: aan het Centraal Comité f 7,50 aan de Kamercentrale Leiden „ 1,50 aan de Statencentrale Gouda „ 1,—*

totaal f 10,—

Daarbij zegt de kiesvereniging Moordrecht, dat de contributie over het algemeen f 10,— is.

Blijft over: nihil.

Maar, zo wordt vervolgd:

„Voor ons eigen kiesverenigingswerk hier in Moordrecht (vergaderkosten, circulaire, porto, enz.) blijft niets over. Op deze wijze zijn wij niet alleen binnen een jaar failliet, maar is het ons tevens natuurlijk onmogelijk een redelijke campagne te voeren voor de gemeenteraadsverkiezingen”.

ZO IS HET

Zo is het.

En dan is de kiesvereniging Moordrecht nog niet eens zo slecht uit. Want wel is voor alle kiesverenigingen de afdracht aan het Centraal Comité gelijk, namelijk f 7,50, maar vele andere Kamercentrales dan Leiden en andere Statencentrales dan Gouda hebben voor hun activiteiten meer nodig dan respectievelijk de genoemde f 1,50 en f 1,—, namelijk soms f 3,— en f 2,—. En dan komt dus alleen het totaal van de afdracht reeds voor de kiesverenigingen op f 7,50 + f 3,— + f 2,— = f 12,50. En dan kunnen die kiesverenigingen verder zelf nog niets doen; nihil.

De contributie moet dus hoger.

Wat is het standpunt van de kiesvereniging Moordrecht? Het standpunt, dat een volkspartij moet innemen!

Moordrecht schrijft:

„Een contributieverhoging van f 10,— naar bijvoorbeeld f 15,— zonder meer, kunnen wij ons niet meer veroorloven”.

Dan komt men in strijd met die gedachte van de volkspartij. Er zijn leden die een dergelijke contributie niet kunnen (wél willen, maar niet kunnen) betalen. Denkt u bijvoorbeeld aan de mensen, die uitsluitend van hun A.O.W. moeten rondkomen.

Wat schrijft de kiesvereniging Moordrecht dan nu verder aan al haar leden?

Zeer concreet:

„Daarom doen wij een dringend beroep op u de bijgevoegde strook in te vullen volgens onderstaande tabel.

Wanneer uw bruto inkomen per maand bedraagt:	Dan wordt uw contributie per jaar:
f 600,— — f 700,—	f 11,—
f 700,— — f 800,—	f 12,—
f 800,— — f 900,—	f 14,—
f 900,— — f 1.000,—	f 16,—
f 1.000,— — f 1.100,—	f 18,—
f 1.100,— — f 1.200,—	f 20,—
f 1.200,— — f 1.300,—	f 22,—
f 1.300,— — f 1.400,—	f 24,—
f 1.400,— — f 1.500,—	f 26,—
f 1.500,— — f 1.600,—	f 28,—
f 1.600,— — f 1.800,—	f 30,—
f 1.800,— — f 2.000,—	f 32,—
Minder dan f 600,—	f 10,—
Meer dan f 2.000,—	meer dan f 32,—

Als man en vrouw beiden lid zijn, dan kan de contributie voor hen samen op anderhalf maal het vermelde bedrag worden gesteld”.

De stroken worden binnenkort opgehaald bij de leden, zo wordt medegedeeld. En men kan er van verzekerd zijn, zo wordt ten overvloede onder-

streept, dat de penningmeester van de kiesvereniging, de gegeven vertrouwelijk behandelt.

„Op deze wijze zullen wij een krachtig Anti-Revolutionair geluid kunnen doen horen op landelijk en provinciaal niveau en ook straks bij de gemeenteraadsverkiezingen”, aldus eindigt de brief van Moordrecht.

Ons commentaar kan na deze concrete duidelijkheid kort zijn.

Moordrecht voert een beleid.

Moordrecht heeft een standpunt.

Moordrecht kiest niet de weg van de minste weerstand. Zegt niet: er is onvoldoende geld, dus wij doen maar wat minder en minder en minder.

Moordrecht zegt: er moet noodzakelijk werk gedaan worden. Daarvoor is nog onvoldoende geld. Dat geld moet er dus komen!

En voor deze sterke overtuiging zullen de leden in Moordrecht begrip hebben.

Naast de kriebels, ook begrip. En het geld zal er dan ook komen.

Voor een politieke partij liggen bovendien vandaag nog allerlei taken te wachten, waaraan wij niet kunnen toekomen, omdat er onvoldoende geld is. Je kunt zeggen: dan doen wij maar wat minder. Dan doen wij maar minder dan wenselijk en nodig is.

Wie staat op dat standpunt?

Moordrecht niet.

Wij ook niet.

Wij staan op het standpunt van Moordrecht!

Wij hebben de afgelopen jaren gezegd: de gemiddelde **minimumcontributie** moet ongeveer f 15,— zijn.

Dat bedrag is, gemiddeld, niet genoeg. Dat moet, nogmaals **gemiddeld**, minimaal f 20,— worden.

Maar dan op de wijze van Moordrecht. Ieder naar draagkracht.

En dan kunnen wij ons voorstellen, dat een ander nog een andere tabel kan opstellen; dat men elders vindt dat het nog anders kan.

Maar de richting waarin Moordrecht denkt is juist.

Het moet naar draagkracht.

En:

Het geld móet er komen.

Wij willen niet minder werk gaan doen.

Wij willen meer — noodzakelijk — werk gaan doen.

Dat kost meer geld.

De leden zullen dat zeker naar draagkracht willen opbrengen.

Als „wij” het de leden maar vertellen.

„Wij” zijn met name ook de plaatselijke besturen, die de mensen kennen.

Zij hebben een zware taak.

Zij zullen die willen verrichten en kunnen verrichten, omdat ons doel de moeite waard is.

Dan zullen wij op korte termijn kunnen zeggen:

De A.R.P. staat — over de gehele linie — op het standpunt van Moordrecht.

STEMMEN IN EEN ANDERE GEMEENTE OF STEMMEN BIJ VOLMACHT

WANNEER u op woensdag 18

maart a.s. in verband met de verkiezingen voor de Provinciale Staten niet zelf naar de stembus kunt gaan, dan zijn er twee mogelijkheden om toch uw stem tot gelding te doen komen.

In de eerste plaats is er de mogelijkheid in een andere gemeente dan de eigen woonplaats te stemmen. In de tweede plaats is er de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen.

1. Wanneer u op de dag van de stemming niet in uw eigen woonplaats aanwezig bent, kunt u in elke willekeurige gemeente — maar binnen dezelfde provincie — naar de stembus gaan. Daar toe moet u op een gemeentesecretarie een formulier (model J-4) halen en dit uiterlijk op woensdag 4 maart 1970 ingevuld inleveren op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari 1970 in het kiezersregister bent opgenomen. U ontvangt daarna op het door u opgegeven adres een zogenaamde kiezerslegitimatiekaart, tevens geldend als oproepingskaart. Daarmede kunt u dan op woensdag 18 maart 1970 naar elk willekeurig stemlokaal in elke willekeurige gemeente (binnen uw eigen provincie) gaan om te stemmen.

2. Wanneer u vermoedelijk op de verkiezingsdag niet zelf naar de stembus kunt gaan — bijvoorbeeld wegens ouderdom, ziekte, afwezigheid — kunt u een ander als gemachtigde voor u laten stemmen. Een daartoe bestemd formulier (model K4 - I) moet uiterlijk op woensdag 4 maart 1970 ingevuld worden ingeleverd op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari 1970 in het kiezersregister bent opgenomen.

Als gemachtigde kan worden aangewezen de echtgenoot of echtgenote; één der bloed- of aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad; de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager; een huisgenoot van de volmachtgever.

De gemachtigde moet op dinsdag 3 februari 1970 zelf ingeschreven zijn in een kiezersregister, de bevoegdheid hebben om te stemmen, 21 jaar zijn. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, maar binnen dezelfde provincie, mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstem uitbrengen. Een kiezer mag niet meer dan twee machtigingen aannemen.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, tevens geldend als oproepingskaart.

Voor schippers, vissers, zeevarenden e.d. mag iedereen bij volmacht stemmen, dus geldt het verwantschapsvereiste niet. Daarvoor is er een speciaal volmachtaanvraagformulier (model K4-2).

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per jr. Losse verkoop f 0.30.

**GIRO 712.000
FONDS
A.R. PARTIJ-
STICHTING
DEN HAAG**

★ ★ ★ **Industrieel beleid**

Mede dankzij het rapport van de heren Langman en Biesheuvel zal er schot komen in een te voeren industriebeleid voor de scheepsbouw. Een weg, die ook reeds vroeger, in een rapport van de huidige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat was aangewezen.

De huidige minister van Economische Zaken heeft alvast voor de contracten, die getekend worden tussen 20 januari en 31 juli 1970, een verbeterde rentevergoeding toegezegd. Naar het ons voorkomt heeft de minister daaraan een aantal juiste voorwaarden verbonden. Ter wille van een evenwichtig en gerechtvaardigd te voeren beleid zal een scheepsbouwindustrie zich moeten onderwerpen aan een uniform administratiesysteem en tevens lid moeten zijn van de Stichting Nederlandse Scheepsbouwindustrie.

Met het oog op de gewenste samenwerking, integratie en de versterking van de concurrentiepositie achten wij dit een belangrijke voorwaarde. Temeer omdat hier overheidsgelden beschikbaar worden gesteld.

Daarnaast zal de problematiek van de middelgrote en kleine werven, waarnaar reeds een structuuronderzoek wordt ingesteld, onder de loep worden genomen. Maar om de boot niet te missen is de minister bereid tot tussentijds overleg, vooruitlopend op de gehele afronding van dit onderzoek. Wij hebben de indruk, dat nu met voortvarendheid aan een beleid wordt gewerkt, waarbij overheid en bedrijfsleven samenwerken. De scheepsbouwindustrie is voor de Nederlandse economie een te belangrijke zaak om haar aan haar lot over te laten.

★ ★ ★ **Buitenlandse werknemers**

Het kabinet heeft thans een inzicht gegeven, op verzoek van de Kamer, van het beleid dat zij wil voeren inzake de buitenlandse werknemers.

Het aantal is niet gering: 1.500 Grieken, 10.000 Italianen, 1.850 Zuidslaven, 14.900 Marokkanen, 2.200 Portugezen, 12.550 Spanjaarden en 15.400 Turken. Totaal per 15 september jl. rond 84.000 man. Dit aantal is veel te groot om, zonder enige begeleiding en coördinatie van de zijde van de overheid, toelating te bevorderen. De komst van de buitenlandse werknemer is weliswaar economisch bepaald, maar in sociaal en cultureel opzicht is hij kwetsbaarder dan zijn Nederlandse collega. Hoewel de minister van Sociale Zaken de eerst verantwoordelijke man is heeft het kabinet terecht beslist, dat zowel de bewindslieden van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, als die van Economische Zaken en Justitie een duidelijke medeverantwoordelijkheid dragen.

Na een uitvoerige uiteenzetting, die klaarheid brengt op een aantal punten, met name een inzicht in de huidige gang van zaken, komt het kabinet tot een aantal conclusies.

Nu voldoende vaststaat, dat de te werkstelling van buitenlanders door de bestaande tekorten van structurele aard is moeten er voorwaarden worden geschapen, die hun aan- en inpassing in de Nederlandse samenleving bevorderen.

Centraal staat daarbij het belang van de buitenlander en zijn achtergebleven gezin. Zij moeten niet alleen als nodige en gewaardeerde arbeidskrachten, maar evenzeer als mens de nodige ont-plooiingskansen krijgen waarop zij recht hebben.

Wij menen, dat het kabinet er goed aan gedaan heeft te pogen tot een aanvaardbaar gecoördineerd beleid te geraken. Het is ook waardevol de Raad voor de Arbeidsmarkt in de bezinning daarover te betrekken. Uit dit voorgenomen beleid spreekt een stuk warme menselijkheid.

DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS

DOOR H. ALGRA

De secretaris-generaal van het Departement van Onderwijs en Wetenschappen heeft samen met zijn tweede man, de plaatsvervangend secretaris-generaal, die evenals zijn directe chef met rood mag parafieren, een onderhoud gehad met de redactie van Resonans. Resonans is een algemeen onderwijsblad, uitgegeven door Wolters-Noordhoff N.V. Het is een leerzaam interview, waarbij ook een onderwerp aan de orde kwam, dat van politieke betekenis is.

Prof. Idenburg, de voorzitter van de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs heeft namelijk onlangs gezegd, dat de top van het departement moet worden gesaneerd. De leiding is in handen van juristen. Deze ambtenaren van de oude slag zijn minder geschikt voor de constructieve onderwijspolitiek, die de distributieve dient te vervangen. Het ligt voor de hand, dat de beide hoofdamttenaren het daar niet mee eens zijn. En zij hebben gelijk, dat zij bezwaar maken.

Want de bedoeling van prof. Idenburg is blijkbaar dat het departement het onderwijs in Nederland vorm en gestalte moet geven. Het departement verdeelt nu de middelen, die voor het onderwijs beschikbaar zijn, volgens wetten en voorschriften. Maar dat verdelen aan de hand van de geldende bepalingen moet plaats maken voor iets anders, waarbij het departement, de regering uitmaakt, hoe het onderwijs zich dient te ontwikkelen. De regering kan die ontwikkeling bepalen en min of meer afdwingen, want zij beschikt over het geld, dat nodig is.

Wij hebben hier te maken met een gedachte, die niet helemaal nieuw is. Vlak na de bevrijding in 1945 zou het ook in die richting gaan, met visie en vaart. Maar het ging niet door.

Ten onrechte meende men blijkbaar, dat in Nederland de cultuur, het onderwijs daarbij inbegrepen, in die mate een voorwerp van zorg is voor de over-

★ ★ ★ **Slapende rijk**

Zo'n verhaal doet het natuurlijk wel: „als je maar die en die aandelen gekocht had was je slapende rijk geworden”. Om dan tot de conclusie te komen, dat er toch iets mis is met de vermogens-verhoudingen in Nederland.

Wij zeggen nadrukkelijk niet, dat het met de bestaande vermogensverhoudingen botertje tot de boom is. Eerder het tegendeel is het geval. Maar het is naar onze mening niet juist de problematiek van een aanvaardbare vermogensverdeling als boven genoemd aan de orde te stellen, hetgeen meer dan eens geschiedt.

Uit een gepubliceerd overzicht van de koersen van een 25-tal effecten op de New Yorkse beurs is gebleken dat slechts zes een koerswinst over 1969 hebben geboekt. De rest leverde gemiddeld genomen een behoorlijk verlies voor de aandeelhouder op.

De moeilijkheid is, dat men te voren praktisch niet weten kan dat bepaalde aandelen het goed zullen gaan doen.

heid, dat zij de aard en de richting van de ontwikkeling bepaalt. Op deskundige wijze uiteraard, door een top op het departement, die eerst van juristen is gezuiverd.

De anti-revolutionairen denken daar anders over. Zij hebben enkele jaren geleden een onderwijscongres georganiseerd, waar de puntjes op de i zijn gezet.

De overheid zorgt wel voor wettelijke kaders, zij vraagt ook waarborgen, in 't belang van het volk, dat het onderwijs deugdelijk zal zijn. Dat zijn de twee taken, die zij heeft en die zij zo goed mogelijk moet behartigen, maar met eerbiediging van de vrijheid van onderwijs, wat de richting betreft helemaal, en wat de inrichting betreft, zo ruim mogelijk. We zouden ook kunnen zeggen: de overheid zorgt voor een stevig geraamte, maar daarmee houdt het op. Het leven, de bezieling, de richting, de kracht, het wordt in vrijheid geboren en het ontstaat niet door het volgen van richtlijnen, die van staatswege door het

V.N. WAARNEMERS NAAR BIAFRA

De heer Zijlstra e.a. vroegen alles in het werk te stellen de voedsel-aanvoer snel doorgang te doen vinden en om V.N.-waarnemers te zenden.

Ja, zegt de heer Luns, wij staan voort-

departement worden verstrekt. De beide hoofdamttenaren hebben op dit punt geen principieel politieke uitspraak gegeven, dat is ook hun taak niet. Maar zij hebben wel gezegd:

Het pleidooi voor een constructieve onderwijspolitiek van het ministerie gaat voorbij aan de grondwetsbepalingen over de onderwijsvrijheid.

Het is nodig, dit goed vast te houden. Het is opmerkelijk, dat verschillende kamerleden, toen zij lazen of hoorden, dat aan sommige paedagogische academie moeilijkheden waren ontstaan, direct bij de minister en de staatssecretaris aan de bel trokken met de vraag, „te bevorderen” wat deze kamerleden wenselijk achtten, zonder dat zij er enig besef van bleken te hebben, wie in zulke gevallen krachtens de wet het bevoegde gezag is, en waar dus de verantwoordelijkheden liggen. Het blijft uitkijken, zolang de gedachten, door de Nederlandse Volksbeweging na 1945 voor onze gehele cultuur voorgestaan, nog blijken te leven.

durend in contact met bevriende westerse landen, met Nigeria en de hulpverlenende organisaties om de voedsel-aanvoer te doen bespoedigen. Ook is contact opgenomen met het secretariaat van de V.N. teneinde een zo groot mogelijke effectiviteit te bevorderen van de V.N. inzake humanitaire activiteiten. Nederland is van harte bereid, indien gewenst, zelf waarnemers te sturen.

T. DE VRIES STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

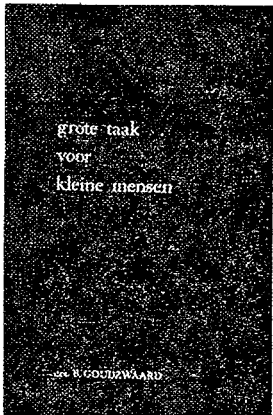
**Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk**

Telefoon 030 - 41602

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

HET BOUWBELEID VAN MINISTER SCHUT

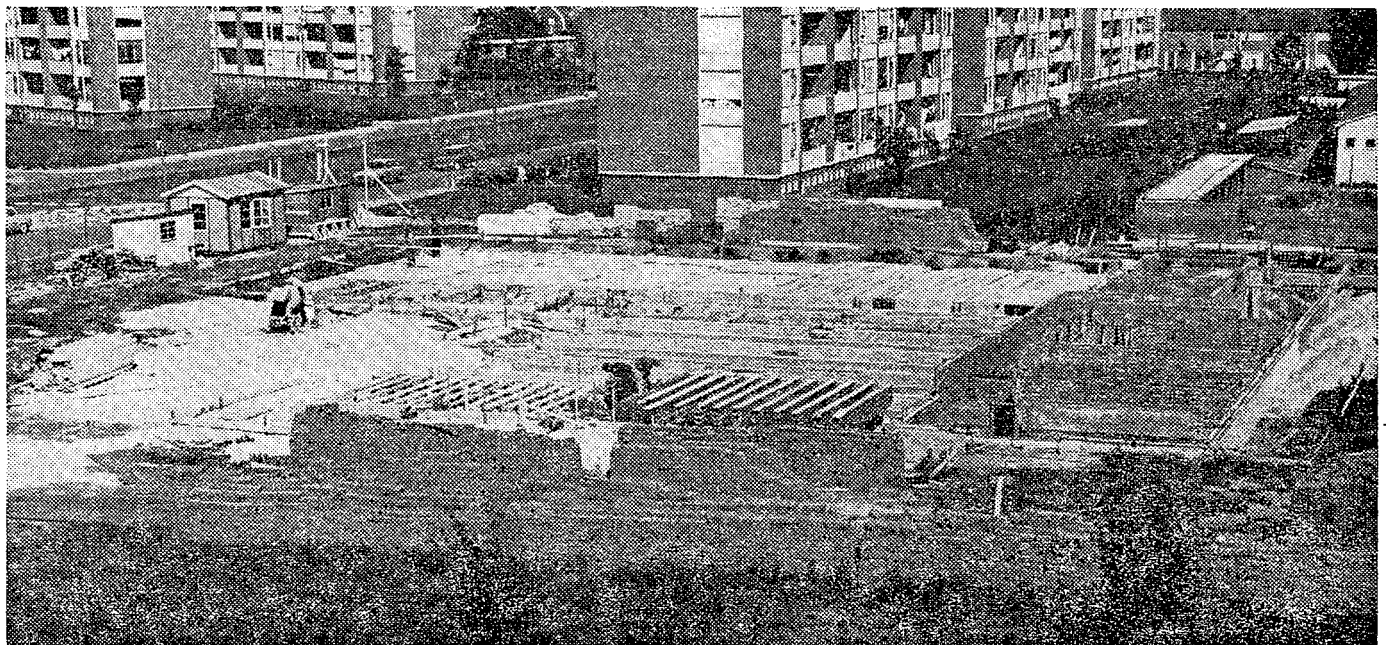
De bouwwereld heeft een wekelijks orgaan, waarin van tijd tot tijd, ook van anderen dan mensen uit de aannemerswereld, belangwekkende artikelen voorkomen. Wij troffen in dat orgaan — *Co-bouw* — een rustig en evenwichtig betoog aan over het bouwbeleid van minister Schut, dat wij graag onze lezers ter informatie voorleggen, temeer omdat, naar het zich thans laat aanzien, er geen mogelijkheid is in dit nummer van Nederlandse Gedachten een overzicht van de op dit onderwerp betrekking hebbende interpellatie-Van den Doel (P.v.d.A.) te verschaffen. De cursivering is van ons.

SCHUT EN ZIJN WONINGEN

Het woningbouwbeleid van minister Schut is opnieuw onderwerp van heftige discussie. Dat is ook niet helemaal verwonderlijk. Nog slechts kort geleden heeft de minister zelf cijfers gepubliceerd, waaruit kon worden afgeleid dat hij ten aanzien van de realisering van het bouwprogramma-1969 aan zijn verplichtingen had voldaan.

Woordvoerders der regeringspartijen spraken er hun voldoening over uit. Nauwelijks enkele weken later komt het Centraal Bureau voor de statistiek met cijfers, die erop wijzen dat het bouwprogramma in 1969 niet is gehaald. Nu is natuurlijk de beurt aan de oppositie, die haar verontwaardiging over het beleid uitspreekt. Drs. Van den Doel van de Partij van de Arbeid noemt de positie van minister Schut „onhoudbaar” en kondigt aan direct bij het bijeenkomen van de Tweede Kamer op 27 januari a.s. een interpellatie te zullen aanvragen. Ook het zeer roerige Landelijk Werkverband Huisvestingsnood springt er weer boven op; daarbij alle bescheidenheid uit het oog verliezend, waartoe het zich toch wel verplicht zou mogen achten, nadat het nog geen half jaar geleden met betrekking tot de betrouwbaarheid van zijn eigen cijfers gevoelig op de vingers was getikt.

Geen wonder, dat de gewone burger er geen touw meer aan kan vastknopen. Dat op zichzelf geeft al een gevoel van onbehagen, dat gemakkelijk op de minister terugslaat. Dit beseft een man als Van den Doel natuurlijk ook wel, die daarom de verwarring alleen maar aanwakkerd. Nadat minister De Block, die het meest onder de aanvallen van de oppositie te lijden heeft gehad, inderdaad het veld heeft moeten ruimen (zij het niet als gevolg van een conflict met het parlement, maar door een intern meningsverschil binnen het kabinet) is er de opposi-

tie alles aan gelegen ook de volgende zwaar aangevallen minister (de PvdA stemde enkele maanden geleden tegen de begroting van minister Schut!) van zijn stoel te krijgen.

De nuchtere toeschouwer doet er wel goed aan deze politieke achtergronden van de oppositionele verontwaardiging mee in zijn oordeel te betrekken.

Niettemin blijft het feit overeind staan dat de CBS-cijfers teleurstellend zijn. Tegenover een bouwprogramma van 125.000 woningen blijken er in 1969 nauwelijks 123.000 te zijn voltooid.

Op zichzelf behoeft dit niet zo verontrustend te zijn, want de periode van 1 januari tot 1 januari is voor dit doel tamelijk willekeurig. In 1968 bleef het aantal voltooide woningen echter nog onder de 123.000. Ook over een periode van twee jaar ziet het beeld er dus niet erg optimistisch uit. Bovendien bedraagt het aantal in aanbouw genomen woningen (in 1968 nog ruim 127.000) in 1969 nog geen 121.000 en daar zullen nog de in 1970 te voltooien woningen goeddeels uit moeten komen.

De grote moeilijkheid bij een beoordeling van het beleid is, dat men van verschillende categorieën cijfers kan uitgaan.

Minister Schut baseert zich voor de realisering van het bouwprogramma op het aantal afgegeven subsidiebeschikkingen en machtigingen tot gunning. Dat betekent dat hij uitgaat van die categorieën, waarop hij direct invloed kan uitoefenen. Hij gaat uit van het aantal woningen, waarvan hij de bouw mogelijk maakt. Dat is zijn verantwoordelijkheid. Of die woningen ook werkelijk gebouwd worden, hangt niet meer van hem af. Dit is een heel redelijk standpunt, want hij kan tenslotte niet eigenhandig 125.000 woningen bouwen en uit eigen zak financieren. Volgens dit criterium heeft hij in 1969 inderdaad ruimschoots aan zijn verplichtingen voldaan, al kan de term „realisering” in dit verband wellicht tot enig misverstand aanleiding geven.

Het CBS baseert zich op het totaal aantal in een kalenderjaar voltooid opgeleverde woningen en

op het aantal in een kalenderjaar in aanbouw genomen woningen. Dat zijn duidelijk geheel andere categorieën.

Er is zelfs nog een vierde categorie, namelijk het aantal woning-equivalenten, dat is de totale voortgang in de woningproductie in een bepaald jaar, omgerekend in hele woningen (6 voor de helft gevorderde woningen maken 3 woning-equivalenten). Dit lijkt de meest zuivere maatstaf om de werkelijke ontwikkeling in de woningbouw te kunnen beoordelen. Het aantal woning-equivalenten vertoonde in de laatste jaren een steeds stijgende lijn en bedroeg in 1968 zelfs ruim 128.000. Over 1969 is dit cijfer echter nog niet bekend en dat is toch wel nodig om tot een verantwoord oordeel te kunnen komen.

Het is wel duidelijk dat al deze verschillende categorieën ook

verschillende cijferuitkomsten kunnen geven. Evenzeer duidelijk is echter, dat over een reeks van jaren genomen al deze categorie en toch dicht bij elkaar moeten uitkomen en zo een betrouwbaar inzicht in de werkelijke ontwikkeling geven.

Wij geloven daarom, dat mr. W. Aantjes één der trouwste steunpilaren van het beleid van minister Schut in het parlement, gelijk had toen hij — los van de politieke bijbedoelingen van de heer Van den Doel — de interpellatie nuttig noemde. Zij verschaft de minister de gelegenheid zich tegenover de Tweede Kamer te verantwoorden. Wij hopen dat de minister de gelegenheid zal aangrijpen de werkelijke betekenis van de verschillende cijferopstellingen uiteen te zetten en tevens het noodzakelijke inzicht over een langere periode dan een jaar te verschaffen.

Het is niet onmogelijk dat de Eerste Kamer, waar de begroting van minister Schut op de agenda van 27 januari staat, de show van de Tweede Kamer afsnoept.

Met emotionaliteit en demagogie is niemand gediend. Waar het belang van zo veel mensen op het spel staat, is iedere partijpolitieke vliegenafvangrij uit den boze. Alleen een betrouwbaar inzicht in de werkelijke ontwikkeling, gemeten volgens de meest zuivere maatstaf, mag het doel zijn. Ook het doel van Van den Doel. Wij hopen en vertrouwen dat de minister bij de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer en bij de interpellatie in de Tweede Kamer dat inzicht zal weten te verschaffen.

Tot zo lang is ieder oordeel over het beleid, laat staan over de positie van de minister, naar onze mening voorbarig.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoerders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

WAARDERING VOOR FRACTIENOTA KLEINE ZELFSTANDIGEN

Op maandag 26 januari j.l. hebben in het Jaarbeurscongrescentrum in Utrecht omg. 75 leden van de A.R.P. uit de sector van het midden- en kleinbedrijf en de landbouw geconferencieerd over de problematiek in hun bedrijfstak.

Op de conferentie kwam vooral de nota ter sprake, die de A.R. Tweede Kamerfractie heeft opgesteld over de problematiek van de kleine zelfstandigen. De Kamerleden de heren H. de Mooy Azn. en drs. R. Zijlstra gaven beiden een korte toelichting op de nota, waarna er een forumdiscussie werd gehouden onder voorzitterschap van drs. J. de Koning, secretaris van de CBTB en lid van de Eerste Kamer. In het forum hadden naast beide genoemde Kamerleden verder zitting, ir. J. Achterstraat, de heer K. J. de Jong en mr. G. van der Kaa. De vergadering stond onder leiding van partijvoorzitter dr. A. Veerman. Hieronder treft u een verslag aan van deze conferentie. In Nederlandse Gedachten van volgende week hopen wij nader in te gaan op een aantal aspecten van de problematiek die tijdens de conferentie naar voren kwamen.

In zijn openingswoord zei dr. Veerman dat het de moeite waard is in partijverband brede aandacht te schenken aan de fractienota over de problematiek van de kleine zelfstandige. Er is een kloof tussen het sociaal-economische beleid en de doelstellingen van de betrokken groep, die kloof moet overbrugd worden. Dr. Veerman vond het doel van de conferentie dat de partij er wijzer van zou worden, vanwege de programvorbereiding.

De heer De Mooy zei in zijn toelichting, dat de fractienota is voortgekomen uit een onvrede met de situatie bij de middenstand. Hij vond het een gevaarlijke gedachte dat het midden- en kleinbedrijf een verdwijnende zaak zou zijn. Er is in deze sector sprake van een groot bestand werknemers, met de ondernemers mee vindt een kwart van de werkende bevolking emplooi in deze bedrijfstak.

In tegenstelling tot de industrie neemt de werkgelegenheid in het midden- en kleinbedrijf toe.

Spreker legde de nadruk op de noodzaak om te komen tot een structuurbeleid voor de toekomst.

De heer De Mooy noemde als voorname klacht van het midden- en kleinbedrijf het ontbreken van een integratiebeleid. De middenstandsbelangen worden onvoldoende meegenomen in het grote sociaal-economische beleid.

Spreker noemde een prijsbeleid noodzakelijk. Daarin moet een open oog zijn voor de ontwikkeling van service, ruimte moet worden gegeven voor de ontwik-

keling van kwaliteitsprodukten. Aandacht moet tevens besteed worden aan het feit dat de ondernemer in zijn bedrijf te maken heeft met dure grond, duur geld, dure investeringen.

MINISTER VOOR MIDDENSTAND

De heer De Mooy pleitte voor een eigen minister voor de middenstand. Hij meende, dat met een eigen minister de problemen van het midden- en kleinbedrijf, zoals de integratie van het beleid, de structuur voor de toekomst en de loonpolitiek op een betere manier zouden kunnen worden aangepakt.

Drs. Zijlstra, zei dat het antwoord op de vraag „Wat doet de politiek voor deze groep (de kleine zelfstandigen)” is te geven, maar dan is er speur- en graafwerk nodig op een groot aantal departementen.

De heer Zijlstra concludeerde, dat we in een „inflatoire” maatschappij leven. De stijgende lonen kunnen door steeds meer ondernemers niet meer opgevangen worden. Grote ondernemingen, kijk naar de metaal-CAO, kunnen de rekening doorschuiven, maar vele anderen niet. Die velen worden gevonden in de groep van het midden- en kleinbedrijf.

De economische politiek schijnt meer gericht op de grote ondernemer. De mensen vragen zich af aldus dr. Zijlstra waarom de scheepsbouw wel rentekredieten krijgt en waarom bijvoorbeeld niet de fruittelers. Dat wekt een gevoel van discriminatie.

Hij pleitte voor meer sociaal-economische belangstelling voor de zelfstandigen door: een fiscale politiek en sociale politiek; een doorzichtiger maken van de administratieve structuur.

Drs. Zijlstra vond, dat het beleid meer gericht moet worden op de hedendaagse problematiek. Er moet een adequater voedselproductie komen, een betere handelspolitiek, er moet rekening worden gehouden met de ontwikkelingslanden.

Aandacht moet worden geschonken aan een wereldvoedselpolitiek en er moet een ordening komen in de internationale voedselmarkt.

VEEL VRAGEN

Ten aanzien van de middenstandsproblemen werden er heel wat vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Teveel, aldus een vragensteller, blijkt men in het midden- en kleinbedrijf nog over ondergeschikte punten te praten, zoals winkelsluiting en vakantieregeling.

De sanering moet minder dramatisch aan de orde worden gesteld. Ook de partij moet dat niet doen. Men moet zich bewust worden dat er bedrijven moeten verdwijnen.

In de komende jaren moet er meer integratie komen, ook meer oog voor de ruimtelijke ordening i.v.m. de middenstand. Er zijn veel raakvlakken tussen overheid en midden- en kleinbedrijf. De partij moet op dit gebied opgeroepen

worden tot activiteit. Dezelfde vraagsteller zet vraagtekens bij een eigen minister voor de middenstand. Naar zijn mening zou dit juist niet de integratie, die zo wordt bepleit, bevorderen.

Opgemerkt werd of niet te gauw de problemen op de schouders van de regering worden gelegd. Moeten we ons niet afvragen of we niet zelf de schulden zijn werkgevers zowel als werknemers.

Een aantal andere vragen waren: de kredietverlening functioneert niet geweldig, de overheid gooit alles op een hoop, hoe moet het daarmee? Kan nader omschreven worden wat mobiliteit precies inhoudt? Kunnen structuuronderzoeken beter gericht worden en kunnen de gegevens daarvan beschikbaar komen? Kunnen de bedragen van ontwikkelingskredieten verhoogd worden? Waarom wordt er van overheidswege voor de landbouw zo goed gezorgd en waarom kan dit voor het midden- en kleinbedrijf niet?

Gewezen werd op het feit, dat visie ontbreekt t.a.v. de kostenlijn tegenover de achterblijvende opbrengstenlijn; meer aandacht moet worden besteed aan de kapitaalvoorziening. Betreurd werd dat het C.I.M.K. niet als financieringscentrale gezien kan worden.

In de beantwoording van de vragen merkte de heer K. J. de Jong op, dat er aan het middenstandsbeleid van de gemeenten nogal eens iets mankeert.

Winkelcentra worden dikwijls gebouwd tot meerdere glorie van de betrokken gemeenten.

De heer De Jong pleitte voor een aanpassing van de prijsgedragsregels, het dienstbetoon moet kunnen worden ingebouwd in de prijsgedragsregels. Mr. Van der Kaa was van mening dat de A.R.P. moet pleiten voor een herstel van de rentabiliteitsregel in het prijsbeleid.

Ir. Achterstraat gaf de middenstand in overweging meer mogelijkheden te benutten om invloed uit te oefenen. De middenstandsorganisaties laten verstek gaan, zij moeten meer als strijdorganisaties naar buiten treden. Dat gebeurt namelijk volgens spreker wel bij de landbouworganisaties.

De heer De Mooy wees erop, dat jonge ondernemers met duur geld hebben te maken. Het rente- en aflossingsvraagstuk moet worden gezien.

LAND- EN TUINBOUW

Ook in de sector van de land- en tuinbouw rezen er heel wat vragen. Uitvoerig werd door enkele deelnemers stilgestaan bij de problemen, met name in de fruitteelt. De maatregelen, die hier zijn genomen om de problemen, het hoofd te bieden werden gekenschetst als korte termijnmaatregelen. Sanering lost het probleem niet op. Overbruggingskredieten maken het eigen vermogen kleiner en het vreemd vermogen groter, waardoor de levensvatbaarheid van de bedrijven verkleind wordt. Wat doet de A.R.P. aan dit probleem, zo werd gevraagd.

Gewezen werd op de noodzaak van een sterk investeringsbeleid. Tevens moeten er belastingfaciliteiten komen.

Ten aanzien van allerlei wensen, die geuit werden en worden van verschillende zijde, wees een der deelnemers erop dat de partij geen „gouwe heren” moest beloven tegen de verkiezingstijd. Blijf nuchter want het is anders niet haalbaar en betaalbaar.

Door een der deelnemers aan de discussie werd de nadruk gelegd op het internationale aspect van de landbouwproblematiek. Hij pleitte voor een politiek, die over landbouw en middenstand heengaat, voor sociale wetten, die die mensen helpen die door de technologische ontwikkelingen hun beroep kwijt raken.

Zorg werd uitgesproken over de voortschrijdende inflatie. Gevraagd werd om een betere toepassing van het beleid t.a.v. de bedrijfsbeëindiging. T.a.v. kansen voor de toekomst werd gewezen op een vroegtijdig onderkennen van de ontwikkelingen. Gewezen werd ook op het feit, dat als we internationaal moeten denken in de landbouw, dit ook moet gebeuren ten aanzien van de fiscale zaken.

De Nederlandse landbouwer ligt wat dat betreft ongunstiger dan zijn buitenlandse collega. Als E.E.G. partners subsidies blijven verstrekken moet ook Nederland dit gaan doen om daarna te gaan praten over afschaffing.

In zijn antwoord merkte drs. Zijlstra op, dat in onze kring de opvattingen over eigendom de laatste jaren sterk zijn veranderd. Er is nu een tendens, die gaat in de richting van: overheid neem de grond maar over. Dit is aantrekkelijk voor de ondernemer, maar ook hier, aldus spreker, betaalt iemand de rekening, in dit geval de gemeenschap.

De oplossing van de landbouwproblemen zag hij in een regionale aanpak, dat betekent een regionale structuurpolitiek waarbij ook zaken als industrialisatie, ruimtelijke ordening enz. betrokken worden.

Ir. Achterstraat zei, dat in de fruitteelt de hoofdoorzaak van de problemen ligt in de scheefgegroeide verhouding tussen vraag en aanbod, maar dat komt niet door de produktie in Nederland. De fruittelers zijn zelf niet schuldig aan de huidige moeilijkheden. De rooieregeling helpt wel maar is in Europees verband een druppel op een gloeiende plaat. De getroffen regelingen voor de fruittelers in moeilijkheden zijn voor verbetering vatbaar.

SUBSIDIES

Primair is het probleem echter een E.E.G. vraagstuk.

Binnen één tot twee jaar moet blijken, dat men in de E.E.G. landen de subsidies wil afschaffen, lukt dat niet, dan zou spreker er noodgedwongen toe willen overgaan ook subsidies te gaan verlenen.

VERVOLG OP PAGINA 10

In de nota met betrekking tot de onderwijsproblematiek van het College van Advies van de A.R.P. (o.a. afgedrukt in AR Staatskunde, 39ste jg. nr. 6/7) wordt ergens opgemerkt: er bestaat trouwens altijd nog een zekere huiver om iets van het buitenland te leren.

Jarenlang hebben we elkaar aangepraat, dat het Nederlandse onderwijs-systeem tot het beste van de wereld behoorde. Vandaar die huiver waarschijnlijk. We gaven met name hoog op over het peil van ons onderwijs. De laatste tijd zijn we wat minder zelfverzekerd geworden en dreigen zelfs naar de andere kant door te slaan.

Onlangs keerden vijf rectoren van Nederlandse middelbare scholen terug van een studiereis naar de Verenigde Staten. Naar aanleiding van wat zij daar hadden gezien en hun ervaringen met eigen onderwijs kwamen zij tot de conclusie: „Alleen in Brits Honduras is het vervolgonderwijs nog slechter. Ik laat die opmerking graag voor wat ze is. Zelf heb ik na een reis door de dan in Nederland”.

U.S.A. ontdekt, dat er voor Nederlandse onderwijsmensen daar heel wat te leren is. In dit artikel zou ik evenwel graag iets willen vertellen over m'n ervaringen tijdens een 16-daagse studiereis naar Engeland om daar het onderwijssysteem te bekijken.

ONS ONDERWIJS- SYSTEEM EEN ACHTER- GEBLEVEN GEBIED?

DOOR W. IN 'T VELD

PERSOONLIJKHEIDSVORMING

Een van de dingen, die wij m.i. van het Engelse onderwijs kunnen leren is de nadruk, die men er legt op de persoonlijkheidsvorming van de leerlingen. Karakterontwikkeling en (sociale) instelling spelen een voorname rol in de Engelse schoolopleiding. Om het wat extreem te stellen: houden wij in ons onderwijs wel voldoende rekening met de capaciteiten, de mogelijkheden van een leerling en kneden we hem niet net zo lang totdat hij past in ons systeem?

Natuurlijk is het niet zwart-wit, maar aan de overzijde van de Noordzee probeert men het onderwijs ondergeschikt te maken aan de jonge mens als individu. De intellectuele vorming komt pas op de tweede plaats. Daarom zullen wij al snel met onze opmerkingen komen over het peil, dat zoveel lager ligt.

Afgezien van het feit of dit laatste waar is (de ervaringen van de groep leraren, die over Engeland en Wales was

uitgezworven waren zeer verschillend; van matig tot heel goed) speelt men die twee elementen daar niet tegen elkaar uit. Persoonlijkheidsvorming en verstandelijke ontwikkeling daarna, moeten hand in hand gaan. Wel heb ik de opmerkingen gehoord zoals deze: waar halen jullie onderwijsmensen het lef en de zekerheid vandaan om de leerstof zo belangrijk te vinden?

Wie zegt, dat de vandaag aangeboden leerstof nog geldig zal zijn op het moment, dat de leerlingen de praktijk ingaan?

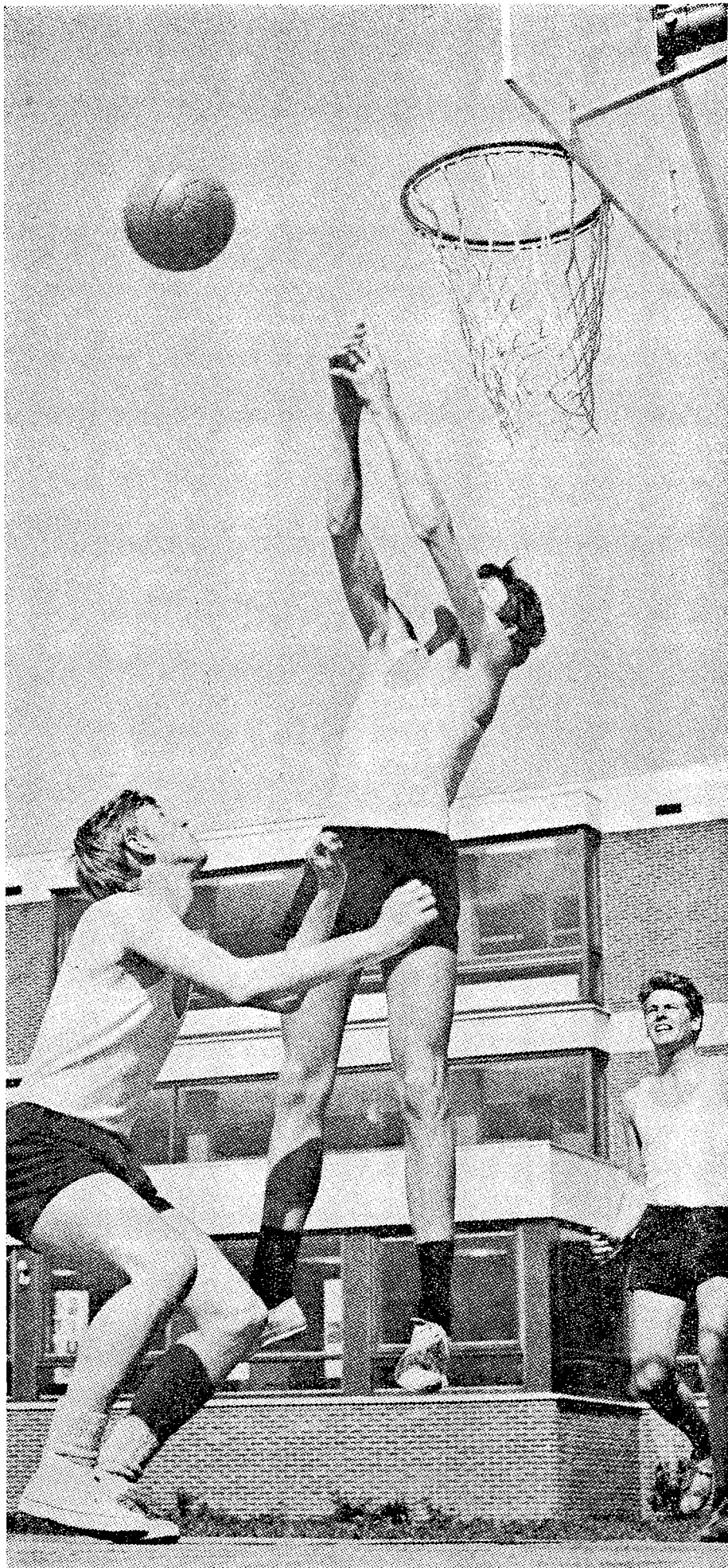
SELECTIE

Nederlandse onderwijsmensen zijn beroepsselecteurs. Van de eerste schooldag tot de laatste (het eindexamen) zitten onze leerlingen in een afvalrace.

Wij bepalen de inhoud van het onderwijs en stellen de normen vast, waaraan alle leerlingen moeten voldoen.

Kunnen zij dat niet dan blijven zij zitten, zakken voor het eindexamen of kunnen misschien naar een „lager” type onderwijs.

In Engeland bevinden de leerlingen zich in een bepaalde klas volgens leeftijd. Iedere leerling werkt per vak op het niveau, dat zoveel mogelijk bij hem past, bij zijn aanleg en mogelijkheden.

Hiermee is het probleem van het zitten-blijven goeddeels opgelost.

Er is leerplicht van 5 tot 15 jaar voor zowel jongens als meisjes. Hoewel er sprake is dit te veranderen, is het nu in het algemeen zo, dat de „primary school” (lagere school) verdeeld is in een gedeelte, dat bestemd is voor de 5-7-jarigen (infant part) en één voor 7-11-jarigen (junior-part). In bijna de helft van de gevallen zijn de scholen gescheiden en hebben zij een eigen hoofd. Als het goed is, is de overgang van de infant-school naar de junior-school niet groot. Er is een verschil: het proces van „streaming” begint, of beter gezegd: de selectie-procedure van het elf-plus examen werpt zijn schaduwen vooruit. De leerling komt in die parallel klas te zitten, waar hij qua begaafdheid het best aan z'n trekken komt. Een wat minder begaafde leerling doet het wat kalmer aan, doet er misschien wat minder omheen, maar krijgt meer aandacht. *Hij blijft echter nooit zitten!*

Wat wij de B.L.O.-kinderen noemen, zij zitten in 'n speciale klas. Overigens wat zijn dat eigenlijk precies: B.L.O. kinderen? Allerlei onderzoeken in Nederland van de laatste tijd hebben uitge-wezen, dat veel kinderen uit zwak sociale milieus gewoon naar het B.L.O. toe gepraat worden. Wat een verspillung van intellect. Uiteraard zijn er de scholen en institu-

ten voor de groep, die ik gemakshalve de debielen noem, in al z'n gevarieerdheid. Sinds de onderwijswet van 1964 hebben de lokale onderwijsautoriteiten de bevoegdheid de leeftijd, waarop de leerlingen van het lager naar het vervolgonderwijs gaan te variëren, b.v. tot op 12-jarige leeftijd. Er gaan ook stemmen op deze leeftijd te verhogen tot 13 jaar en de naam „junior scholen” te wijzigen. Een nieuwe naam kan dan worden „middenschool”, bestemd voor leerlingen van 8 of 9 tot 13 jaar. Er bestaan momenteel twee van zulke scholen.

ELF-PLUS EXAMEN

Sinds de grote onderwijshervormingen van 1944, ingevoerd bij de Schoolwet-1944 (die kan vergeleken worden met onze Mammoetwet van 1963) kennen Engeland en Wales het elf-plus examen (dus niet Schotland en Noord-Ierland; deze delen van Groot-Brittannië hebben een afwijkend onderwijssysteem).

Dat is een radicale selectiemethode en waarschijnlijk het meest beroemde aspect van het Engelse onderwijs. In het land zelf is men er wat verlegen mee en begint men al met opmerkingen als: buitenlandse bezoekers ergeren en amuseren zich afwisselend aan en over dit examen.

Wat is er aan de hand?

Net als bij ons, wil men in Engeland aan het einde van de lagere schoolpe-

riode kijken welke kinderen geschikt blijken voor de zogenoemde „Grammer School”, voorzichtig te vergelijken met onze H.B.S. en Gymnasium. Het examen omvat testen, waarbij de moedertaal een belangrijke rol speelt en (een soort rekenen-wiskunde. Vervolgens een oordeel van de onderwijzers, bepaling van de intelligentie (I.Q.) en interviews met de kinderen, soms ook met de ouders.

Niemand weet eigenlijk wat de grondslag is van dit examen. De landelijke commissie, die deze examens „beheert” en voorbereidt, houdt dit alles absoluut geheim. De plaatselijke onderwijsautoriteiten weten zo ongeveer waar ze aan toe zijn, maar doen er ook het zwijgen toe.

Ouders en kinderen weten dat die ene dag van het elf-plus examen bepalend is voor de opleiding van de leerling en dus in zekere richtinggevend voor het leven.

U kunt zich de frustraties en zenuwen voorstellen, waarmee dit alles gepaard gaat.

De resultaten van de test zijn bepalend; de wens of beslissing van de ouders doen er niets toe. Het voordeel is, dat daardoor de deelneming aan „lagere” milieus aan het middelbaar onderwijs in Engeland groter is dan in Nederland, waar ouders (terecht in zekere zin) veel meer inspraak hebben. De drempel is hier voor vele ouders helaas nog steeds erg hoog.

Daarentegen is ook de afval van leerlingen uit het „hogere” milieu in Engeland groter, waarschijnlijk omdat de

ouders toch niets te vertellen hebben. Waarom zou je je druk maken als de uitslag van het 11-plus examen toch bepalend is voor toelating tot het middelbaar onderwijs. Daardoor gaat het zo even genoemde gunstige effect van dit examen ten aanzien van de democratisering weer gedeeltelijk verloren. Ondanks deze democratiseringstendens wil men in onderwijskringen van deze radicale seelctie-methode af.

Eén dag en dan op 11-jarige leeftijd kunnen niet bepalend zijn voor de rest van het leven. Daarbij komt dan nog het ongewenst status-effect: vele ouders beschouwen het als een degradatie, wanneer uitgerekend hun kind zakt voor dit examen. Maar ook de leerling zelf krijgt op dat moment een klap en kan het later als een ernstig falen beleven.

Er is opgemerkt, dat hoe efficiënter de selectie-methode, hoe duidelijker deze nadelen naar voren komen. Het gevoel van geestelijke minderwaardigheid zal

dan ook eerder sterker dan zwakker worden. De ogenschijnlijke rechtvaardigheid van de selectie zou wel eens moeilijker te verdragen kunnen zijn dan de vroegere sociale onrechtvaardigheid, gebaseerd op stand- en klasseverschillen.

REACTIE

Als reactie op dit elf-plus examen besloot men alle leerlingen, die op 11-jarige leeftijd van de lagere school komen toe te laten tot de „Comprehensive Schools”. Ik herinner nog even het feit, dat niemand blijft zitten, dus alle elf-jarigen gaan naar een of andere vorm van voortgezet onderwijs.

Eerst iets over de „Comprehensive Schools”. Letterlijk betekent comprehensive: veel omvattend. De school waar ik een week lang meeliep is een mengvorm van gymnasium (hoofdzaak Latijn, geen of weinig Grieks) H.B.S. (Atheneum zo u wilt), Mulo (Mavo)), lagere technische school en huishoud-

school, terwijl er allerlei dieren verzorgd werden en er getunierd kan worden.

Dat heeft een aantal consequenties. Hoewel je geweldig moet oppassen, waag ik het er maar op vast te stellen, dat zo'n Comprehensive School bezocht wordt door leerlingen met een intelligentiequotiënt van minder dan 80 tot meer dan 130. Wat wij dan de erg dommen tot de heel knappen noemen.

Er is op de Comprehensive School nogal wat kritiek uit te oefenen. Dat is geen wonder: het schooltype is nog betrekkelijk jong. Als ik de lijst met 300 scholen van dit veel omvattende karakter doorloop kom ik twee keer als stichtingsjaar 1945 tegen, 1 keer 1946, 1 keer 1947, 2 keer 1948, 1 keer 1949, een paar maal de jaren 1951-1955, enkele van 1956-1963. Verreweg de meeste scholen zijn 5 jaar of minder oud. De kinderziekten zijn er nog lang niet uit.

INDELING

Nu het 11-plus examen hier en daar al is afgeschaft, gaan vele meisjes en jongens naar de C.S. Op grond van de resultaten op de lagere school behaald en met advies van het schoolhoofd worden zij in een bepaalde klas geplaatst.

Bij voorbeeld als volgt (uit de praktijk): er zijn 163 nieuwe leerlingen. Op grond van bovenstaande selectie-methoden, maakt men eerst 3 groepen van 30 leerlingen elk. Dat zijn de pientersten tot de normaal-begaafden. (Het woord „normal” kom je in dit verband nogal vaak tegen, een nogal gevaarlijk woord in het onderwijs, mijns inziens). Zij zitten in de klasse 1 X, 1 IJ en 1 Z. Dan volgen er 2 groepen 1 R en 1 S met de minder-begaafden (2 x 27 leerlingen) en tenslotte nog een groep 1 T van 19 leerlingen. Er zijn dus drie afdelingen. Tijdens het eerste jaar is het mogelijk van afdeling te veranderen; het gebeurt ook.

Die leerlingen, voor wie het voortgezet onderwijs maar een moeilijke zaak is, zijn aangewezen op „remedial teaching” (remedial is verbeterend, herstellend en teaching onderwijs). Dat is geen wassen neus, maar een hoogst ernstige zaak. De directeur of rector zal bij voorkeur zijn bekwaamste leraren daarbij inzetten. Die zullen proberen met name de langzamen en nog-niet-schoolrijpen niet op de domme hoop te gooien, maar speciaal te helpen.

Nogmaals, nooit blijft iemand zitten. Een schoolleider is alr achtig in alle opzichten. De leraar weet, dat zijn baas een te groot aantal onvoldoenden niet slikt. Of de stof is niet goed uitgelegd, of de leraar stelt te hoge eisen of hij kan niet cijferen.

GEWELDLOZE WEERBAARHEID

Samenvatting nota „Geweldloze weerbaarheid tegen vreemde mogendheden”.

1. Het is de vraag, of in strategisch opzicht geweldloze weerbaarheid als alternatief kan worden beschouwd voor militaire defensie.

2. Een ontkennend antwoord op deze vraag levert op zichzelf nog geen voldoende argumenten op, om het denkbeeld van geweldloze weerbaarheid te verwerpen. Door geweldloze verdediging uitsluitend als alternatief te zien voor militaire verdediging wordt het probleem versmald. Vergeten wordt, dat er behalve het nationale grondgebied nog andere belang-

rijke zaken zijn, waard om verdedigd te worden. Bovendien gaat diegene, die geweldloze verdediging afwijst vanwege zijn inferioriteit ten opzichte van gewelddadige verdediging, er van uit dat gewelddadige verdediging superieur is ten opzichte van geweldloze verdediging.

En het is maar de vraag of militaire defensie in een hoog ontwikkelde maatschappij nog wel een bruikbaar alternatief kan zijn voor civiele defensie.

3. Het tegelijkertijd organiseren van een militaire defensie en een civiele verdediging voor het geval de militaire defensie mocht mislukken, biedt psychologische moeilijkheden. Deze moeilijkheden zijn echter kleiner dan de, door brede kringen aanvaarde combinatie van

het wel hebben van en dreigen met kernwapens enerzijds en het toch niet willen gebruiken van deze wapens anderzijds.

Het moet mogelijk zijn de psychologische moeilijkheden op te lossen door middel van uitgebreide informatie.

4. De noodzaak om de mogelijkheden die de geweldloze defensie biedt zo goed mogelijk te benutten is urgent. De werkgroep wijst namelijk het politiek en daadwerkelijk gebruik van massavernietigingsmiddelen en -methoden af als garantiemiddel voor het behoud van de nationale zelfstandigheid en het behoud van de burgerlijke rechten en vrijheden.

5. De onder 4. genoemde mogelijkheden

zijn groter naarmate het verzet massaler en duurzamer is.

De duurzaamheid neemt toe naarmate het verzet minder door wraakgevoelens wordt geleid.

5. De mogelijkheden liggen voornamelijk op ideologisch terrein. De strijd zal dan ook in belangrijke mate met geestelijke wapens moeten worden gevoerd. De scholen en met name de kerken hebben hier een belangrijke taak.

7. Tenslotte doet de werkgroep een aantal concrete suggesties:

a. het opstellen en publiceren van een erecode voor ambtenaren terzake van de door hen aan te nemen houding tegenover een bezetter;

b. het uitvaardigen van geheime instructies voor diverse groepen ambtenaren terzake van door hen te vernietigen administratieve bescheiden tijdens een bezetting;

c. het geven van voorlichting over geweldloze defensie aan alle militairen;

d. het inschakelen van het Nationaal Instituut voor Vredesvraagstukken o.m. bij het onderzoek naar de mogelijkheden van verschillende geweldloze strijdmethoden voor de civiele defensie.

De commissie stond onder voorzitterschap van dr. B. J. Brouwer; secretaris was de heer P. F. van Herwijnen.

Van de commissie maakten verder deel uit de heren P. Bouma, mr. P. J. A. Idenburg, B. van Kaam, ds. R. J. van der Veen.

DE POLITIEKE WIJKRAAD

DOOR DRS. H. VAN RULLER

MEN kan zich een laagste bestuurslaag voorstellen uit maatschappelijke opbouworganen. Centraal staat de maatschappelijk opbouwwerker en daaromheen een corporatief opgebouwd stelsel van secties en een raad, die de bevolking van de wijk moet vertegenwoordigen.

WIJKRADEN

Reeds ver voor 1964 is er reeds veel gesproken en geschreven over wijkraden. Ook heeft men voor 1964 al wijkraden ingesteld en er mee geëxperimenteerd. In sommige gevallen met succes. Toch heeft het vraagstuk van het al of niet instellen van wijkraden een nieuwe dimensie gekregen door het in 1964 van de zogenaamde commissie-bepalingen (art. 61 en volgende).

De voornaamste bepalingen zijn:

De raad kan commissies instellen met het oog op de behartiging van belangen voor een deel van de gemeente hetwelk daarvoor hetzij door zijn ligging, hetzij door zijn karakter in aanmerking komt. De raad kan aan een commissie bevoegdheden van de raad toekennen, behoudens de volgende uitzonderingen:

- Het vaststellen van de plaatselijke begroting.
- Het voorlopig vaststellen van de rekening.
- Het vaststellen van verordeningen door strafbepaling of politiedwang te handhaven.
- Het heffen van andere belastingen dan een aantal elders in de gemeentewet opgesomde.

Indien aan een commissie andere dan adviserende, bestuurs-)bevoegdheden worden toegekend, dan moet de raad er voor zorgen dat de volgende aangelegenheden worden geregeld:

- De werkwijze van de commissie.

- De openbaarheid van de vergaderingen.
- De voorbereiding, de uitvoering en de openbaarmaking van de besluiten van de commissie.
- Het toezicht van de gemeenteraad of van B. en W. op de uitoefening van de bevoegdheden van de commissie.
- De verhouding van de toegekende bevoegdheden tot die van andere organen van de gemeente (raad, B. en W. en de burgemeester).

- De verantwoording aan de gemeenteraad.

Het is mij niet bekend of al deze bepalingen alreeds toepassing hebben gevonden ten aanzien van een zogenaamde de wijkraad. In ieder geval is daar een zeer spaarzaam gebruik van gemaakt. Juist daarom lijkt het mij juist, in een politiek blad als Nederlandse Gedachten, de wettelijke mogelijkheden voor deze instellingen breed uit te meten.

In een aantal gevallen hebben de commissiebepalingen toepassing gekregen voor het instellen van zogenaamde functionele raden. Dit zijn samensprekingsorganen voor overheid en georganiseerde burgerij uit een bepaalde sector van het maatschappelijk leven: de kunst, de sport etc. Ten aanzien van een wijkraad is uiteraard van allesoverheersend belang of de bevolking van een wijk „andere dan adviserende” bevoegdheden kan worden toegekend. Dit hangt af van oplossing van een paar problemen:

WELKE ZAKEN

a. Welke zaken wil men door de wijkraad laten besturen? Ik ken het geval van een openluchttheater, dat wordt gerund door een soort van wijkraad. Zo zijn er meer voorbeelden. In principe kunnen naar mijn mening zeer veel zaken door een wijkraad geregeld worden, mits men het hierna ter sprake komend probleem van de representativiteit weet op te lossen. Men zou kunnen

denken aan: inrichting en werkwijze van een hulpsecretarie, straatindeling die niet van belang is voor het doorgaande verkeer, inrichting en onderhoud van plantsoenen, exploitatie van lagere scholen, subsidiëring van het sociale en culturele leven etc. etc. Laat men het slechts bij adviserende bevoegdheden (dat zijn eigenlijk geen bevoegdheden), dan is van zeer groot belang het vormen van een mond, die kan „inspreken” en kan worden „gehoord” in de gemeenteraad van de gehele stad. Indien men er in kan slagen deze onderwerpen zodanig in juridische taal te formuleren en procedures weet uit te denken, die er voor zorg dragen, dat de eenheid van het bestuur wordt gewaarborgd en er geen vertraging optreedt in het behartigen van de taken van het gemeentebestuur, dan kan men een bijna grenzeloos gebruik maken van de wijkraad voor het besturen van de wijk. Wij zijn echter nog lang niet zo ver.

VOORWAARDEN SAMENSTELLING

b. Als de wijkraad juridisch in staat wordt gesteld te besturen, aan welke voorwaarden van samenstelling moet zij dan voldoen? Om reden van handhaving van de eenheid van bestuur heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel behelzende de commissiebepalingen zodanig gewijzigd, dat er geëist wordt, dat er minstens één lid van de raad in zit. Tenzij dit lid gezien wordt als de voorzitter („de wijkburgemeester”) lijkt het mij niet erg verstandig. Deze constructie kan worden verklaard uit het feit, dat men er kennelijk van uit gegaan is, dat de wijkraad wordt benoemd door het orgaan dat haar instelt. (dus de burgemeester, het College van B. en W. en/of de gemeenteraad).

Indien het om een wijkraad met besturende bevoegdheden gaat, dan is de gemeenteraad het aangewezen orgaan. Indien er reël bestuurd mag worden, dan is er maar één wijze van samenstelling

mogelijk nl. verkiezing. Men moet van de fictie uitgaan, dat de bevolking slechts bestuurd mag worden door een op democratische wijze samengesteld orgaan dus door middel van vrije, algemene en geheime verkiezingen van vertegenwoordigers van de wijkbevolking. Dit is heel wel mogelijk: de gemeenteraad moet dit bepalen. Het ene gemeenteraadslid zit er dan wel wat raar in. De oorzaak van het uitgaan van de fictie is, dat er in de wijkraad moet kunnen worden afgewogen tussen de verschillende belangen. Indien men de bevoegdheid heeft te beslissen tussen een vergroting van de parkeermogelijkheden of een vergroting van de groenvoorzieningen op een bepaalde plaats, dan moet de bevolking geacht worden daarover een afgewogen oordeel te geven: daartoe is een op democratische wijze tot stand gekomen representatief lichaam noodzakelijk, indien men althans de democratische grondslagen van onze staat wil handhaven. Uiteraard kan men voor tussenvormen kiezen. Deze zijn acceptabel indien men zeer lichte bevoegdheden aan een wijkraad wil toekennen b.v. alleen adviserende of b.v. het besturen van een openluchttheater. De Rotterdamse wijkraden worden b.v. benoemd door de gemeenteraad. Hij verdeelt de zetels overeenkomstig de politieke sterkte van de partijen in de wijk zoals gebleken bij de laatste verkiezingen. De lijsten worden ingediend door de politieke partijen.

Naar mijn mening kan men slechts met vrucht van dergelijke politieke wijkraden gebruik maken, indien men ze wil voorzien van een eigen ambtelijk en technisch uitvoerend apparaat. Ze behoren een eigen (door de gemeenteraad goed te keuren) budget te hebben. Zij zijn van groot belang om tot een reële decentralisatie van de gemeentebesturen van grote steden te komen. Daarover in een volgend artikel.

WAT DOET DE A.R.P.?

Veel beslissingen die door AR-politici genomen worden en veel plannen die zij graag willen uitvoeren komen lang niet altijd in de publiciteit. Er leefde al enige tijd de behoefte nu eens globaal al die punten die door AR-politici worden voorgestaan of zijn uitgevoerd in de laatste jaren op een rijtje te zetten. Dit nu is gebeurd. In een keurig uitgevoerd boekwerkje, getiteld „Wat doet de ARP?”, treft u aan:

— een overzicht van belangrijke uitspraken van de partijvoorzitters over wat zij onder „radicaal-evangelische” politiek verstaan, samengevat in het gedeelte „Vanuit de radicaliteit van het Evangelie”, ook hun belangrijkste uitspraken over de groep van „18” treft u daarbij aan. Ter completering van dit hoofdstuk over de partij zijn de door Partij Conventen aanvaarde resoluties daarbij geplaatst.

Vaak wordt gesteld dat de ARP-koers met betrekking tot de samenwerking tussen CHU en KVP niet duidelijk is. Maar als u deze samenvattingen van belangrijke uitspraken leest, zult u ontdekken dat er wel degelijk een lijn in te ontdekken is.

— een overzicht — zij het zeer globaal — van door de fractie ingenomen standpunten, in alfabetische volgorde. Om u enkele actuele problemen te noemen; Belastingen, BTW, Woningbouw en doorstroming, Huren, de Economische Macht, Inkomens- en vermogensverdeling, Loonbeleid, Medische Hulpmiddelen, Midden- en Kleinbedrijf, Minimumloon, Prijsbeleid,

Biafra, de Navo, Europese Integratie en Ontwikkelingshulp. Zeer informatief en overzichtelijk.

— een overzicht van genomen en nog te nemen maatregelen van de ministers Bakker, Roolvink en Schut, en de staatssecretarissen van Es en Grosheide. De lijst van de genomen maatregelen is indrukwekkend. Zo kort mogelijk worden op spelende, politieke problemen globaal de oplossingen of gedachten van de bewindsman weergegeven. Bij dit onderdeel van het boekje blijkt dat er veel beslissingen in de politiek wat ongemerkt voorbijgaan, die toch voor onze samenleving van wezenlijk belang zijn.

Het boekje heeft een zeer handzaam formaat. Als informatiebron voor de a.s. Provinciale Statenverkiezingen is deze uitgave uiterst nuttig. Achter in het boekje is een index opgenomen, waardoor u gemakkelijk de visie van fractie, bewindsman of partij over een probleem kunt vinden. Geen lange verhalen, korte formuleringen en standpuntbepalingen.

Deze uitgave moet elk actief lid van onze partij bij zijn politieke werkzaamheden op zak hebben, vooral nu wij voor een tweetal verkiezingen staan. Daarom bestel nu! Dat kan door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-stichting, Den Haag met vermelding „publikatie nr. 225”.

TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN WERKGELEGENHEID

Samevatting rapport Technologische Ontwikkeling en Werkgelegenheid

1. De groei van de volkshuishouding naar „volle wasdom” en de daarmee samenhangende technologische ontwikkeling hebben belangrijke verschuivingen veroorzaakt in opbouw en regionale spreiding van de beroepsbevolking in ons land.

Genoemde verschuivingen zijn vaak zeer geleidelijk verlopen, vertoonden een tempo, dat grotendeels samenviel met dat waarmee generaties elkaar opvolgen.

Verwacht mag worden, dat in de toekomst dit „natuurlijk” verloop te traag zal zijn, om de vereiste aanpassing van het arbeidsaanbod aan de snelle structuurwijzigingen in het economisch proces te bewerkstelligen.

Tussentijdse beroeps- en functiewisseling en sterke geografische mobiliteit zullen, in veel sterkere mate dan in het verleden, soelaas moeten geven.

2. De technologische ontwikkeling kan tot werkloosheid leiden. „Kan”, want het behoeft niet. Of de technologische ontwikkeling tot werkloosheid leidt is in laatste instantie een zaak van overheidsbeleid.

Dezelfde technologische ontwikkeling die bepaalde soorten arbeid elimineert roept, bij een groeiend nationaal produkt, nieuwe takken van arbeid in het leven. Alleen deze compensatie verloopt niet automatisch, noch direct, noch in

dezelfde plaats of regio. Technologische ontwikkeling en economische groei zorgen niet zelf voor compensatie maar bieden wel de mogelijkheden daartoe. Een optimaal gebruik van deze mogelijkheden vraagt om een actief arbeidsmarktbeleid, een actief industriebeleid en een actief infra-structureel beleid.

3. Een actief arbeidsmarktbeleid richt zich primair op beïnvloeding van het beloop van het arbeidsmarkt-proces, om daarmee de afloop, het resultaat van dat proces reeds bij voorbaat te beïnvloeden. Een passief arbeidsmarkt beleid beperkt zich voornamelijk tot correctie en aanvulling van de afloop van het arbeidsmarktproces. Dit geldt met name de inschakeling van wat wel genoemd wordt de „marginal man”. Een actief arbeidsmarktbeleid daarentegen richt zich op de gehele actieve beroepsbevolking, op verbetering van het allocatieproces, op inschakeling van niet-actieve groepen en op vergroting van de bereidheid tot omscholing en verhuizing. Dit zijn namelijk essentiële voorwaarden voor een beleid gericht op economische groei. Met betrekking tot een actief arbeidsmarktbeleid moet derhalve de norm van de economische groei voorop worden gesteld. Waarbij direct wordt opgemerkt dat economische groei geen doel in zichzelf is, maar als een soort „tussennorm” moet worden gezien, afgeleid van normen als gerechtigheid en naastenliefde. Accentuering van

de economische groei als norm voor het arbeidsmarktbeleid mag de zo noodzakelijke humanisering van het economische leven niet in de weg staan.

4. De technologische ontwikkeling heeft binnen het kader van het merendeel der vestigingsfactoren voor industrie en dienstensector een zich vrijwel autonoom voortzettend proces in het leven geroepen: de agglomeratie-tendentie. Deze tendentie doet zich niet overal noch overal in dezelfde mate voor in ons land. Waar ze ontbreekt leidt dat tot structurele werkloosheid.

Het regionaal beleid is erop gericht de agglomeratie-tendentie ook in achtergebleven regio's tot ontwikkeling te brengen. In de daarvoor nodige regionale conversie speelt met name de omschakeling van de aanwezige beroepsbevolking een belangrijke rol. Het regionale beleid, hetgeen zowel stimulering als afremming van de agglomeratie-tendentie kan inhouden, komt eerst goed van de grond binnen een geïntegreerd kader van ruimtelijke ordening en sociaal-economische planning.

5. De „gastarbeiders” vormt een schrijnend bewijs van de afwezigheid van een Europees arbeidsmarktbeleid, gebaseerd op sociaal-economische planning. Voor zulk een planning mist Europa het politieke en economische kader. Ook uit dien hoofde is een politieke integratie van Europa dringend gewenst.

6. Het onderwijs is een belangrijke fac-

tor bij de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Bij beïnvloeding van deze factor zijn verbodsen dwangmaatregelen onverenigbaar met het democratisch kader waarin wij leven. Veeleer moet worden gedacht aan het informeren van leraren en leerlingen omtrent de huidige en toekomstige arbeidsmarkt-situatie, aan het bevorderen van contacten tussen onderwijs en maatschappij met name waar het gaat om de samenstelling van de leerstof en het scheppen van bijscholingsmogelijkheden voor leerkrachten. Deze laatste mogelijkheden dienen trouwens op alle onderwijsniveaus voor oud-leerlingen en studenten te worden verruimd.

7. De vraag naar vrouwelijke werknemers zal in de toekomst eerder toe dan afnemen. Daartegen vertoont het aanbod van ongehuwde vrouwen een sterke tendentie tot daling. Willen stagnaties worden voorkomen, dan zal een grotere participatie van de gehuwde vrouw in het arbeidsproces moeten worden bevorderd. Met betrekking tot de overheid wordt hierbij met name aan het wegnemen van fiscale barrières gedacht.

8. De technologische ontwikkeling maakt sociaal-economische planning op het niveau van de centrale overheid noodzakelijk. Een eerste stap in deze richting is de vorming van een apart ministerie voor de sociale en economische planning. Bij de opstelling van de sociale en economische programma's en plannen zou de SER de tegenspeelster moeten zijn van de regering. De regering zou moeten plannen in en niet na overleg met de SER.

M. C. van Staaveren

A A L S M E E R - T E L E F O O N 4051

Specialiteit in

A N J E R S T E K K E N - F R E S I A K N O L L E N

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

STADS- EN STREEKGEWESTEN

Samenvatting nota „Vorming en inrichting van stads- en streekgebieden”.

Een commissie van het College van Advies van de A.R.P. heeft een nota opgesteld, waarin wordt getracht een oplossing te geven voor de vraag hoe stads- en streekgebieden zouden moeten worden gevormd en ingericht.

De commissie signaleert de grote ruimtelijke problemen waarmee wij in ons overbevolkte land te kampen hebben.

Als een der belangrijkste oorzaken wordt aangewezen de voortgaande verstedelijking. De commissie wijst daarbij op de voortdurende „botsing” tussen stedelijk en landelijk gebied.

Tevens wordt de aandacht gevestigd op het feit, dat er een uitbreiding plaats vindt van het lokale naar het gewestelijke milieu, waarbij de commissie het begrip „gewest” opvat als een sociaal-ruimtelijke eenheid. Steden en dorpen raken in toenemende mate op elkaar betrokken. Er ontstaat een bepaalde samenhang tussen één of meer kernen en het omliggend gebied. Naar de mate van verstedelijking kan men spreken van stads- of streekgewest. Deze ontwikkelingen leveren allerlei moeilijkheden op, vooral ook in ruim-

telijk opzicht. Het betreft hier de zorg voor goede woongebieden, verkeer- en vervoersvoorzieningen, recreatie, mogelijkheden tot agrarische productie in stedelijke gebieden, enz.

Naar de mening van de commissie is er in dezen een andere aanpak nodig dan de huidige, waar men kan spreken van versnipperde, tegen elkaar inwerkende en elkaar beconcurrerende krachten. In de nota wordt gesteld, dat deze gedestintegreerde gang van zaken in sterke mate het welzijn van de mens bedreigt, op zichzelf een reden om in te grijpen.

De commissie is dan ook van mening dat de huidige situatie niet mag voortduren. Zij stelt voor te komen tot een geïntegreerd inrichtingsbeleid; van zowel het stedelijk als het landelijk gebied; een en ander te realiseren, op gewestelijk niveau.

Het inbouwen van nieuwe functies betreffende het wonen, het werken enz., het aangeven van de plaats waar en het tijdstip waarop dat gebeuren moet, het omvormen van de bestaande infrastructuur, dit alles zal geïntegreerd moeten plaatsvinden.

Voor stedelijke gebieden b.v. is het belangrijk te weten waar en wanneer maatregelen getroffen zullen worden betreffende grondverwerving, het bouwrijp maken van gronden, de inrichting van recreatiegebied, de woningbouw, de sanering, sociaal-culturele voorzieningen, wegeaanleg enz.

Ook de onzekerheid waarin de eigenaars/gebruikers van gebouwen en bedrijfspanden verkeren t.a.v. de financiële vergoeding dient zo vroeg mogelijk te worden weggenomen.

Voor wat betreft de landelijke gebieden is het b.v. van groot belang dat voor een termijn van 10 à 20 jaar in grote lijnen vaststaat welke gebieden op welke termijn aan het agrarisch gebruik zullen worden onttrokken ten behoeve van woningbouw, wegeaanleg, industrievestiging, recreatie, enz.: welke prijs aan de eigenaars en gebruikers zal worden betaald; welke maatregelen zullen worden getroffen om het overblijvend gebied in te richten voor optimaal agrarisch gebruik; welke gronden gedurende een bepaalde termijn en op bepaalde voorwaarden voor agrarisch gebruik zijn te benutten.

In de nota wordt in grote lijnen aangegeven hoe de commissie zich een geïntegreerd inrichtingsproces voorstelt. Het spreekt vanzelf dat daarbij de planning een belangrijke rol speelt. De werkgroep pleit een soepel ruimtelijke ontwikkelingsplanning over een periode van tenminste 10 jaar, uiteenvallend in lange, middellange en korte termijnplanning.

Als een vereiste wordt tevens genoemd de mogelijkheid tot inspraak van de betrokkenen, ook al ter voorkoming van bureaucratisch bedillen.

De commissie ziet daarbij hier een taak weggelegd voor de plaatselijke en re-

gionale afdelingen van politieke partijen.

De voorstellen van de commissie houden in maatregelen op diverse terreinen. Zo zal er in de eerste plaats een bestuurlijk kader nodig zijn, waarbinnen een gecoördineerd inrichtingsprogramma kan worden opgesteld en uitgevoerd.

Tevens is op rijksniveau gewenst een goede coördinatie van gewestelijke infrastructuurprogramma's.

Als zodanig is deze nota een onderstreping van de diverse reeds verschenen rapporten die de instelling van een gewestelijk bestuur voorstaan.

Maar evenzeer op planologisch, sociaal, financieel en technisch gebied zullen de nodige maatregelen moeten worden genomen.

De commissie stelt, dat de lasten van een geïntegreerd inrichtingsprogramma vrij aanzienlijk zijn.

Daar staan weliswaar vele baten tegenover, maar die zijn meestal niet zo eenvoudig in geld uit te drukken.

Te denken valt aan milieu-hygiëne, recreatie e.d. Opgemerkt wordt dat economische rentabiliteit niet beslissend mag zijn voor de vraag of een plan al of niet moet worden uitgevoerd.

Primair dient te zijn de zorg voor het welzijn van de huidige en de toekomstige bevolking. Daarin ligt ook de rechtsgrond voor een bijdrage van overheidswege aan een geïntegreerd inrichtingsprogramma besloten.

WAARDERING VOOR FRACTIENOTA KLEINE ZELFSTANDIGEN

VERVOLG VAN PAGINA 5

De heer De Jong wilde de vrije limiet van f 10.000,— bij bedrijfsbeëindiging opgetrokken zien. Dat de perceptiekosten voor ondernemers betreft meende hij, dat ook gedacht moet worden aan die kosten die gemoeid zijn met de sociale verzekeringen.

Mr. Van der Kaa merkte op dat er ten onrechte per definitie wordt aangenomen, dat kleine bedrijven inefficiënt zijn. Via het O. en S. fonds moet aan die bedrijven, die dat waard zijn, de mogelijkheid worden gegeven zich te onwikkelen.

Een W.A.O. voor zelfstandigen zou gunstig zijn voor het O. en S. fonds. Het ziektekostenvraagstuk is een brandend probleem voor de zelfstandigen.

De heer van der Kaa vond een grotere mobiliteit in het midden- en kleinbedrijf nodig, de middenstand is te stabiel.

De heer Mooy wees erop, dat tot nu toe te weinig het oog is gericht geweest op

de ondernemer van de toekomst. Het midden- en kleinbedrijf heeft te weinig gedaan en doet te weinig aan wetenschappelijk onderzoek. Een werkelijk op de toekomst gericht beleid gaat geld kosten. Ook het onderwijs zal aangepast moeten worden.

Drs. De Koning zei aan het eind van de discussie, dat gebleken was, dat de fractienota weer veel waardering heeft gekregen.

In het Program van Actie van de A.R.P. zal in sterke mate aandacht van de overheid wordt gevraagd voor de positie en de problematiek van de kleine zelfstandige. De groep van kleine zelfstandige is economisch de moeite waard, aldus de heer De Koning. 500.000 gezinnen zijn daarvan afhankelijk.

Een werkelijk christelijke politiek zal zich op dit punt pas inzetten voor de kansen van de blijvers maar tegelijkertijd zorgen dat de slachtoffers, die moeten vallen, worden geholpen.

Dr. Veerman besloot de conferentie, en merkte daarbij o.m. op, dat eigen verantwoordelijkheid vooruitlopend is, maar het accent moet vallen op verantwoordelijkheid voor elkaar en voor het geheel.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

OUDE EN NIEUWE CITATEN

BESTUURDERS

Onlangs werd in „De Tijd” de penningmeester van de Nederlandse Volleybalbond de heer H. H. Spruit, geïnterviewd.

Hij zei o.a.:

„Je moet je als bestuurder naar links en rechts bewegen. Niet recht vooruit doorstomen. Dan loop je tegen een muur op. Je moet horen wat anderen zeggen. Soms is dat niet prettig. Wij hebben vaak van spelers de meest harde kritiek gekregen. Als je dat in een krant leest is dat niet altijd leuk. Maar de moeilijkheid is, dat die jongens zo vaak gelijk hebben. Het enige wat soms niet gebeurt is het wederhoor, waardoor men enig inzicht kan krijgen waarom iets wel of niet is gedaan. Dat kan je zo'n jongen niet kwalijk nemen. Daarom ben ik een fervent tegenstander van schorsen. Schorsen vind ik altijd maar: baasje spelen als je geen poot hebt om op te staan.”

Niet alleen van toepassing op sportbestuurders.

GEKOZEN BURGEMEESTER

De P.v.d.A. heeft zich op haar congres in Groningen zonder meer uitgesproken voor de gekozen burgemeester.

Die uitspraak heeft de heer Van Mierlo, zoals hij tegenover „Het Parool” verklaarde „beslist doen huiveren”.

„Dit is toch een punt waaraan wij zwaar getrokken hebben en dat bij ons nog steeds tot grote discussie voor en tegen leidt. Ik ben stom verbaasd dat ze in Groningen zonder slag of stoot dit punt aannamen of het niets is. Dat is onwaarschijnlijk, ongeloofwaardig”.

En nu maar wachten op een bestuursverklaring van de P.v.d.A.

10 NG 31 januari 1970

STAATSDEELNEMING

De P.v.d.A. sprak zich ook uit voor staatsdeelneming, o.a. bankwezen en monopolies.

Van Mierlo daarover:

„Maar het idee, als de overheid nu maar streeft naar grotere deelneming, als je dat aandeel maar versterkt, dat dat goed is, dat is niet mijn denkbeeld. Stel dat de overheid voor een belangrijk deel in Philips gaat deelnemen en dat er een overheidscommissaris in dat bedrijf komt, dacht je dan dat die commissaris de overheid vertegenwoordigde? Vergeet dat maar, binnen drie jaar vertegenwoordigt hij Philips in het overheidsbeleid”.

De liberaal Van Mierlo in actie.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transsters, o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel 04494 - 5888

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

HET BEELD DER VADEREN

DE KEIZER

Op 11 november 1918 eindigde de Eerste Wereldoorlog met een volledige capitulatie van Duitsland.

Keizer Wilhelm II was naar Nederland gevlucht en had een kasteel in Doorn tot verblijfplaats gekregen. Hoe hij daar leefde en welke verwachtingen hij koesterde, dat is allemaal door een van zijn adjudanten beschreven.

Maar de geallieerden, vooral Engeland zaten nog altijd met het probleem van de Keizer. De Engelse Eerste Minister, Lloyd George had herhaaldelijk aan het Engelse volk beloofd, dat de Keizer, die in de eerste plaats schuldig was aan het uitbreken van de oorlog, zou worden gestraft.

Maar om hem te straffen, moest men hem eerst hebben. En hij zat in Nederland. Zou Nederland bereid zijn, een politieke balling uit te leveren? Het leek hoogst onwaarschijnlijk. Er waren wel Nederlanders, die een eenvoudige oplossing voorstonden. Zij zeiden: de Keizer is zonder enige twijfel een Duitser. En in Nederland is hij een ongewenste vreemdeling. Zet hem dus bij Zevenaar of bij Oldenzaal over de Duitse grens. De Duitsers kunnen hem niet weigeren. En dan kunnen de Geallieerden zich tot Duitsland wenden en de uitlevering vorderen. Maar onze regering stond op het standpunt, dat een politieke balling niet tegen zijn zin mag worden uitgeleverd, aan wie ook. Dus bleef de keizer. En eindelijk, veertien maanden na de capitulatie van Duitsland, kwam de brief van de Geallieerden, waarin zij de uitlevering vroegen. Het was in meer dan een opzicht een huichelachtige brief. In de eerste plaats, omdat zij, die de uitlevering vroegen, helemaal niet bedroefd zouden zijn, als zij werd geweigerd. De Westminster Gazette schreef, dat uitlevering de Britse rechters voor een moeilijke taak zouden plaatsen. Want stel eens, dat zij, na

alles onderzocht te hebben, tot de conclusie kwamen, dat de Duitse staat schuldig was aan de oorlogsverklaring, maar dat daarvoor de Rijkskanselier de politieke verantwoordelijkheid droeg? Dan zouden de rechters de Regering voor schut zetten. Als de Regering een Keizer opeist om hem te straffen, dan kan geen rechtbank hem meer vrijspreeken. Dan moet de rechter vonnissen met de wetenschap, dat hij om politieke redenen maar één vonnis kan vellen. Velen, met name in Engeland, hoopten dan ook zeer, dat de Nederlandse Regering zou weigeren.

Maar er zat nog een huichelachtig element in de brief. Daarin werd namelijk betoogd, dat men, door de uitlevering te vragen, ook aan het Nederlandse volk een dienst bewees. Het moest namelijk voor het Nederlandse volk een moeilijk te verdragen gedachte zijn, dat in zijn midden een man vertoefde, die zich aan zulk een groot kwaad had schuldig gemaakt. Het Nederlandse volk zou wel blij zijn, dat het die Keizer straks zou kunnen uitleveren tot het ondergaan van zijn verdiende straf. Veertien maanden had het geduurd, voordat de brief kwam. Na een week kwam het antwoord. Daarover een volgende keer.

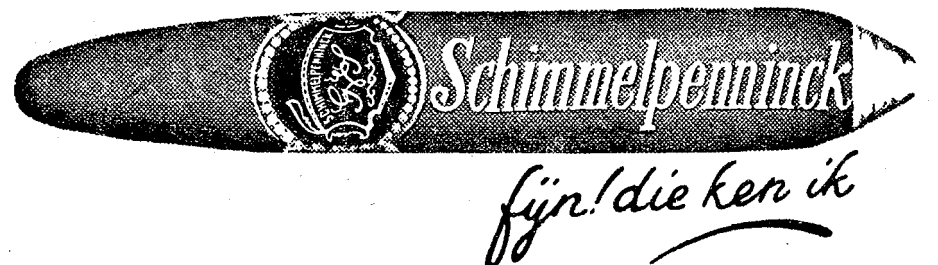
Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELN
- GEPROFIELEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

Zaterdag, 24 januari jl. werd in Zwolle door de Buitenlandse Werkgroep van de Arjos een conferentie georganiseerd over Latijns-Amerika. Voor deze conferentie hadden de ongeveer vijftien deelnemers als informatie-materiaal o.a. een toespraak van de bekende aartsbisschop van Recife, Dom Helder Camara en een goede documentatie over Brazilië, verzorgd door de Groningse Buitenlandse Werkgroep, thuisgestuurd gekregen. Na de openingstoespraak van Aart Platteel konden de aanwezigen kijken naar de onlangs in de T.V.-rubriek „Hier en Nu” vertoonde, boekdelen sprekende film „Zuid-Amerika”, van Henk Mochel (die ook even ter conferentie aanwezig was).

Prof. dr. J. Verkuyl, hoogleraar aan de V.U., hield een toespraak over de maatschappijstructuur van Latijns-Amerika. In de middaguren werd er na een discussie in groepen, in forum gediscussieerd door prof. Verkuyl alsmede dr. A. L. Constandse, publicist en docent aan de Universiteit van Amsterdam.

Als gasten waren aanwezig dr. W. P. Berghuis, oud-voorzitter A.R.P. en mr. W. C. D. Hoogendijk, directeur van de Dr. Abr. Kuypersstichting.

Voor belangstellenden is de documentatie over Brazilië nog te verkrijgen. De prijs is 75 cent. Storting van dit bedrag kan plaatsvinden op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag met vermelding van „Brazilië”. De documentatie wordt dan toegezonden.

Prof. dr. J. Verkuyl

PROF. VERKUYL OP ARJOSCONFERENTIE OVER LATIJNS-AMERIKA

APPLAUDISEER NIET VOOR GUERILLA

DOOR PIETER VAN ESSEN

„De invloed van de Franse revolutie op „Liberator” Simon Bolivar is er mede debet aan geweest, dat de regimes in Latijns-Amerika niet zozeer totalitair, dan wel autoritair van aard zijn”, aldus prof. Verkuyl in zijn inleiding tot de Arjos-conferentieangangers. Hij schetste het historisch perspectief waarin we de huidige situatie moeten bezien. Ruim 150 jaar na de politieke omwentelingen laten de sociale, economische en culturele omwentelingen nog steeds op zich wachten. Prof. Verkuyl achtte echter minstens vier belangrijke factoren aanwezig, die bovengenoemde omwentelingen eindelijk naderbij zouden kunnen brengen.

1. De bevolkingstoename: in 1960 kende Latijns-Amerika ong. 200 miljoen inwoners, de verwachting voor het jaar 2000 is 600 miljoen.

2. Demografische factoren, zoals o.a. het steeds sneller groeiend stadsproletariaat.

3. Toenemende communicatie

4. Spanningen tussen oude en nieuwe elites: Vroeger was er geen sociale mobiliteit, doch deze situatie verandert omdat steeds meer jonge mensen (hoger) onderwijs en de arbeiders een grotere greep op de politiek krijgen.

Dat het hoog tijd wordt voor veranderingen moge o.a. blijken uit het volgende: in 1954 hadden in Columbia 500.000 boeren geen en nog eens 500.000 boeren een minimaal stukje land en uit de documentatie blijkt dat 1 procent der Braziliaanse boeren meer dan tweederde deel van alle landbouwgrond in bezit hebben.

ANTWOORDEN

Op de feodale, mensonterende structuren van Latijns-Amerika zijn van verschillende kanten antwoorden gekomen. Prof. Verkuyl deelde deze als volgt in: 1. Het (semi)-fascistische antwoord van militaire junta's. De „oplossingen” die deze voor ogen staan liggen ergens tussen het Braziliaanse parool: handhaaf de structuren, en het Peruviaans Pentagonisme: het zich geroepen voelen tot uitvoerster der modernisatie, samengaande met het doorvoeren van enige structuurveranderingen.

2. Het communistische antwoord van Castro, die echter een linkse dictatuur heeft gevestigd. Daarom moet volgens prof. Verkuyl dit antwoord afgewezen worden, ondanks de bewerkstelling van een sociale revolutie.

Hij wees er voorts op, dat de communistische partij van Cuba aanvankelijk tegen Castro was, doch dat Castro door het optreden der V.S. in feite gedwongen werd zijn steun te zoeken bij de communisten. Prof. Verkuyl, die niet veel op had met Che Guevarra, o.a. vanwege diens belangrijke rol in de slachtpartij op Zanzibar, benadrukte verder de tactiekverandering van Castro m.b.t. infiltraties (mede door de slechte ervaringen met Che) en pleitte voor afschaffing van het door de V.S. opgelegde handelsembargo tegen Cuba.

3. Het christen-radical geweldadige antwoord van Camillo Torres, dat prof.

Verkuyl wel begreep, doch niet goedkeurde. Torres, een priester uit Bogotá, is vermoord, doch zijn invloed is nog groot. Daarnaast bestaat het christen-radical geweldloze antwoord van Camara, waarvoor prof. Verkuyl grote bewondering had, doch wiens acties met een overmaat aan geweld worden beantwoord: Camara's huis heeft reeds een keer onder mitrailleurvuur gelegen en een zeer bekwame assistent van hem is vermoord.

4. Het antwoord van Christen-Democratische groeperingen, zoals in Chili (Frey) en Venezuela (Galdera). Deze groeperingen zullen zich echter ontwikkelen tot een soort C.D.U. (wat prof. Verkuyl niet hoopte) of evangelisch-radical bewegingen.

Aan het eind van zijn inleiding kwam prof. Verkuyl tot de volgende aanbevelingen, die Latijns-Amerika uit de zeer

diepe put zouden kunnen trekken: vorm de massa en maak haar bewust, herstel de parlementaire democratie ter plaatse, bouw economische modellen en steun openlijke, geweldloze oppositie. Voor wat betreft de houding van het Westen in deze haalde hij Castro (briljant Argentijns theoloog) aan: heb begrip voor de verkeerde structuur, applaudiseer niet voor guerilla, bevorder job-educationing (d.w.z. leidt Latijns-amerikanen op voor lagere en hogere functies in de industrie en handel) en management agreements (d.w.z. laat buitenlandse ondernemingen in Latijns-Amerika runnen door Latijns-Amerikanen), bouw in contracten naastingsclausules in en verstrek beurzen.

DISCUSSIEGROEPEN

In de vier discussiegroepen werd ingegaan op het al dan niet toestaan van geweld in Latijns-Amerika en de afwijking van Europa daartegenover. De conclusie binnen de discussiegroepen aangaande het gebruik van geweld varieerden van „geweld is toegestaan, doch slechts in het uiterste geval” tot „gebruik nu al geweld”.

Wat de eerste variant betreft, helaas kwam niet duidelijk uit de verf wanneer er sprake was van „het uiterste geval”. Aangaande de houding van Europa kwam men met vele suggesties, die voor een gedeelte overeen kwamen met de hierboven genoemde suggestie van Castro. Een discussiegroep stelde voor steun te geven aan de CLASC*.

Dr. Constandse legde er in de discussie de nadruk op dat alle revolutionaire bewegingen geweldloos beginnen. Vaak is het begin van opstandige bewegingen, dat boeren en landarbeiders zich braakliggende grond toeëigenen en weigeren pacht te betalen. De moeilijkheid voor een geweldloze beweging is echter dat er een sterke ideologie aan ten grondslag moet liggen.

Dr. Constandse wees erop, dat de opstanden zelf (in chronologische volgorde) in Mexico, Bolivia en Cuba steeds minder bloedig verlopen. Een extrapolatie van deze trend voor de toekomst is echter moeilijk aan te geven. Revoluties, uitgevoerd door militairen, moeten we met een zekere achterdocht bekijken. Er kan echter een kaste van officieren ontstaan die anti-feodale structu-

Che Guevarra

Uit de discussie bleek voorts dat prof. Verkuyt en dr. Constandse het oneens zijn over de vraag hoe men Che Guevarra moet beoordelen. Prof. Verkuyt wees er o.a. op, dat men Che Guevarra in Bolivia als een vreemde beschouwde (hij sprak de taal der boeren niet en verzuimde contact op te nemen met de mijnarbeiders). Dr. Constandse wees erop dat Che een golf van reacties heeft teweeg gebracht, waardoor de massa bewuster is geworden. Dr. Constandse betwijfelde of het door prof. Verkuyt bepleite herstel van de parlementaire (burgerlijke) democratie mogelijk is, daar hiervoor zijns inziens een derde stand (bourgeoisie) nodig is, die in Latijns-Amerika echter ontbreekt.

Zowel door dr. Constandse als door enkelen uit de zaal werd benadrukt, dat ons kapitalistisch systeem fundamenteel moet veranderen, willen we kunnen komen tot voor ontwikkelingslanden doelmatige hulpverlening. De belangen van een kapitalistische onderneming (die per definitie een zo groot mogelijke winst nastreeft) botsen in verreweg de meeste gevallen (zie o.a. Latijns-Amerika) met de belangen van het ontwikkelingsland, waarin men investeert. Prof. Verkuyt voerde als tegenvoorbeelden Japan en Taiwan (Formosa) aan.

Suggesties

Een conferentie zoals deze is mooi, maar praten is zeker in dit geval, ontzettend vrijblijvend. Daarom hieronder een suggestie om onze verbondenheid met de Latijnsamerikaanse paupers daadwerkelijk te tonen.

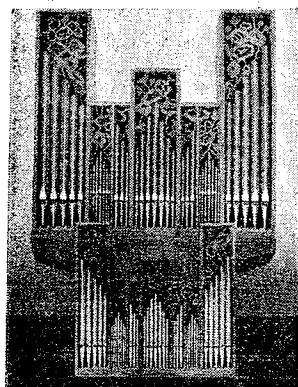

Een vorm van actieve solidariteitsbetuiging is een lidmaatschap van de Federatie van Latijnsamerikaanse Vrije Vakbonden, de reeds genoemde CLASC. De CLASC wil de bitter noodzakelijke structurele veranderingen afdwingen d.m.v. sociale bewustmaking en door gebruik te maken van potentiële macht van de arbeiders, zonder tot gewelddadige acties over te gaan. Onlangs is er een Nederlandse afdeling van CLASC, die geleid wordt door secretaris-gene-

raal Emilio Maspero, van de grond gekomen. Als u daarvan lid wordt dan krijgt u regelmatig informatie over de activiteiten van CLASC en de situatie in Latijns-Amerika. Het adres voor inschrijvingen en aanmeldingen is: CLASC-Nederland, Betouwstraat 30 A, Nijmegen. Tel. 08800-23308.

* Federatie van Latijnsamerikaanse Vrije Vakbonden.

ren oprichten zonder dat er geweld gebruikt hoeft te worden. Een (nog voorzichtig te hanteren) voorbeeld is Peru, waar men grootgrondbezit nationaliseert, danwel in handel geeft van in coöperaties verenigde boeren en andere op Nasseristische leest geschoeide hervormingen tracht door te voeren.

ECHE KERKORGELS

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW
Ernst
Leeflang
APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken*

TELEFOON 05983 - 360

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000, 28886

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop
van uw ruwvoerders

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZAND: POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSF
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Jevastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreeuwenpark 3 - Ribesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

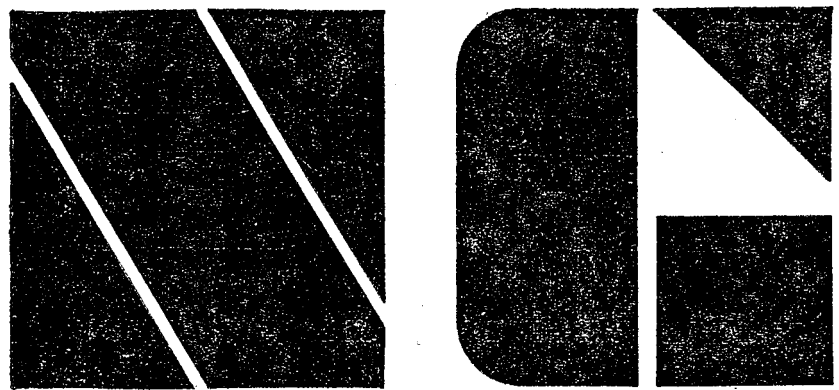
Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVAN, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 6

7 februari 1970

A.R. FRACTIE:

VOOR VERBETERING IN PENSIOENSFEER VOOR UITBREIDING W.A.O. TOT NIET-LOONTREKKERS

Er blijken hier en daar enkele vragen te leven rond het tijdens de behandeling van de begroting van Sociale Zaken door de A.R.-fractie ingenomen standpunt m.b.t. een komende structurele verhoging van de AOW/AWW pensioenen.

Om alle kortsluiting te voorkomen en bovendien omdat deze zaak binnenkort in de Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp aan de orde komt, willen wij er nu reeds uitvoerig op ingaan.

In het volgende nummer komen dan de overige onderdelen aan de beurt, alsmede de uitslag van de stemmingen over alle moties.

UITGAVEN SOCIALE VERZEKERING

Voor een goed begrip van de speech van onze woordvoordster, mej. van Leeuwen, is een korte duik in de geschiedenis onvermijdelijk. Het is zo langzamerhand wel bekend, dat de uitgaven in het kader van de sociale verzekering de afgelopen jaren - mede als gevolg van autonome verhogingen, maar ook i.v.m. nieuwe voorzieningen - bijzonder sterk zijn opgelopen. Als cijfers voor de laatste 5 jaren kunnen worden genoemd:

1965	7.636 miljoen gulden
1966	8.949 miljoen gulden
1967	10.366 miljoen gulden
raming 1968	11.998 miljoen gulden
raming 1969	14.017 miljoen gulden

Voor 1970 worden de uitgaven op plm. 16 miljard gulden geschat met een totale premielast van 37.10 pct. (werknemers 17.15, werkgevers 19.95).

Deze ontwikkeling werd ook door de grootste voorstanders van de sociale verzekering wel met enige bezorgdheid gadeslagen, temeer daar het einde van de stijgingen nog niet in zicht was en nog steeds niet is. Immers, allerhande oorzaken - bijvoorbeeld de steeds toenemende vergrijzing, de meerdere mogelijkheden in medisch opzicht - zullen de uitgaven steeds verder doen oplopen. Hiernaast zijn er zo nog wel enkele lacunes die om uitbreiding van bestaande of zelfs nieuwe voorzieningen vragen.

PRIORITEITEN

In verband hiermede werd het ook door het bedrijfsleven noodzakelijk geacht nu niet langer allerhande verbeteringen stap voor stap aan te brengen, maar eerst eens een behoorlijk prioriteiten-schema op te stellen. De minister van Sociale Zaken, Roolvink, was het hiermee eens en heeft dan ook in november 1967 een zogeheten programmeringsadvies aan de SER gevraagd.

In augustus 1968 is bovendien over de meest gewenste structuur van de verzekeringen tegen de kosten van geneeskundige verzorging een advies aan deze Raad gevraagd.

Aan deze adviesaanvragen was bovendien al iets voorafgegaan.

In maart 1967 had de toenmalige minister van Sociale Zaken, dr. Veldkamp namelijk een commissie-Vos (genoemd

naar de voorzitter) ingesteld met de opdracht het vraagstuk van de premiedrukverdeling nader te bezien.

Door alle verbeteringen, met name in het kader van de volksverzekeringen begonnen de bezwaren tegen een overtrokken solidariteitsdruk, vooral voor de middengroepen en de ongehuwden, steeds sterker te worden.

Om een voorbeeld te geven: alleen al in het kader van de AOW, even uitgaande van f 8.000 als minimum inkomen is de premiedruk al 2.2 pct. zo hoog. Reken dit maar even uit over 50 jaren. Voor de ongehuwden is dit zelfs 3 maal. Deze solidariteitsdruk is dan echter voor iemand met een inkomen van f 40.000 verhoudingsgewijs véél minder.

Een belangrijke vraag is dan ook, of de premie-inkomensgrens niet hoger (veel, weinig ??) kan worden, waardoor auto-

matisch de druk voor de middengroepen lichter zal worden.

Verder is er ook het moeilijke vraagstuk van de kapitaalintensieve en arbeidsintensieve bedrijven; de laatste dragen uiteraard veel meer bij in de sociale verzekeringspot. Moet hierin geen verandering komen? Het zijn zo maar enkele van de vele vragen.

Kortom een zekere rust was voorlopig geboden in afwachting van de verschillende adviezen en studies.

Hoogste prioriteit voor verbetering A.O.W.-A.W.W.-pensioen

Op 26 november 1969 verscheen er echter plotsklaps een nota van de Stichting van de Arbeid, waarin werd voorgesteld aan verbetering van de AOW-AWW pensioenen prioriteit te geven door deze in 1970 structureel te verhogen met 3 pct. en 3 pct. vakantietoeslag en in 1971 deze vakantietoeslag tot 6 pct. uit te breiden. Hierbij ging de Stichting van de Arbeid af op een mededeling van het Ministerie, dat hiermede 0.4 pct. premieverhoging 1970 gemoeid zou zijn. Intussen valt het op, dat in punt 13 van genoemde nota wordt gesteld: „De in de vorige punten uiteengezette pensioenverbetering dient grote prioriteit te krijgen. Zij zal dienen te worden inge-

VERVOLG OP PAGINA 6

BREDE PARTIJ CONFERENTIE

Belangstellende partijleden kunnen zich nog aanmelden voor deelneming aan de volgende week vrijdag en zaterdag 13 en 14 februari a.s. te houden brede partijconferentie, welke plaatsvindt in het kader van de voorbereidingen om te komen tot de opstelling van een ontwerp-Program van Actie voor de periode 1971-1975.

Er is nog een aantal plaatsen beschikbaar.

Aanmeldingen bij het secretariaat A.R.P., dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, met vermelding van de sectie waaraan men wil deelnemen.

De conferentie begint op vrijdag 13

februari om vier uur 's middags met een korte plenaire zitting. Onmiddellijk daarna beginnen de discussies in vier secties, waarin respectievelijk de onderwerpen welzijn, bestuurlijke vormgeving van Nederland, internationale politiek en sociaal-economisch beleid aan de orde komen. De secties vergaderen tot 's avonds omstreeks tien uur. Op zaterdag 14 februari worden de sectierapporten in de plenaire vergadering besproken vanaf 's morgens kwart over negen.

De sluiting zal 's middags te ongeveer vijf uur plaatsvinden.

IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over het krijgen van kriebels.

Op pagina 4 kunt u lezen, hoe u moet stemmen bij volmacht of wat u moet doen bij het stemmen in een andere gemeente.

Mr. W. Aantjes gaf zijn mening in een radiogesprek over de interpellatie-Van den Doel, over het woningbouwbeleid; zie pagina 5.

De heer W. in 't Veld schrijft een slotartikel over het Engelse onderwijssysteem; pagina 7.

Wat de Tweede Kamer de afgelopen weken deed, kunt u nagaan op pagina 8.

Op pagina 9 schrijft de heer E. van Strien over de gedachten van de Arjos over de Financieringsmaatschappij Ontwikkelingslanden N.V.

Op pagina 11 schrijft drs. H. van Ruller een laatste artikel over „Onze laagste bestuurslaag of de wijkraden”.

RADIO

Op vrijdag 13 februari heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister van 18.20—18.30 uur naar de radio, Hilv. II (298 m.).

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

HET KRIJGEN VAN KRIEBELS

GIRO 712.000
FONDS
A.R. PARTIJ
STICHTING
DEN HAAG

EEN van onze secretaresses krijgt, wanneer zij weer een verhaal krijgt te typen over geld, de kriebels. Dat kun je zo hebben. Wij weten niet of zij zelf soms van haar geld moeilijk kan rondkomen. Dat zou een reden kunnen zijn, niet waar?

Hoe dit ook zij, wij zullen het dus nu maar over iets anders hebben. Wij hadden derhalve boven dit verhaal ook als titel kunnen plaatsen: „Widek over... iets anders”. Maar waarom zouden wij? Het behoeft immers niet alleen over geld te gaan om de kriebels te krijgen. Dan kan het net zo goed over andere dingen gaan. Zodoende nu open en bloot over het krijgen van kriebels.

VAN (BIJNA) ALLES

Kriebels kun je krijgen ten aanzien van (bijna) alles wat je erg veel doet. Mensen kunnen derhalve de kriebels krijgen van veel werk, ook van veel partijwerk.

Nee, ten aanzien van het partijwerk zit het er dik in, dat velen in onze partij deze weken en deze maanden — tot aan de zomer 1970, voorlopig — de kriebels zullen krijgen. Misschien zelfs reeds hebben.

Tenslotte is er heel wat te doen. Verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten op woensdag 18 maart a.s. Verkiezingen voor de leden van de gemeenteraden (in het betreffende gebied tegelijk ook voor de leden van de Rijnmondraad) op woensdag 3 juni a.s. Daar tussen door zal de partij haar Program van Actie 1971-1975 voor de Tweede Kamerverkiezingen in 1971 in deze maanden reeds moeten vaststellen. Daarna komt dan overigens ook weer de kandidaatstelling voor de leden van de Tweede Kamer. En dan hebben wij nu alleen maar een paar hoofdpunten uit de vele werkzaamheden genoemd.

PROVINCIALE STATEN

De kandidaatstelling voor de verkiezingen van de leden van de Provinciale Staten heeft gelukkig inmiddels deze week — dinsdag 3 februari j.l. — plaats gevonden. Dat is gebeurd. Eén zorg

minder voor alle betreffende partij-organen. Maar nu komen de Statenverkiezingen zelf zeer snel naderbij. Woensdag 18 maart a.s.

Er moet een goede, duidelijke, opvallende en enthousiaste verkiezingscampagne voor onze partij worden gevoerd. De kiezers kennen de Provinciale Staten niet erg best. Wat de Tweede Kamer doet valt veel meer op. Ook bij hetgeen de eigen gemeenteraad doet is men veel meer betrokken.

Wat de Provinciale Staten doen is voor de kiezers over het algemeen weinig spectaculair. Maar daarom is dat werk niet minder belangrijk. Integendeel.

Dat blijkt wel hieruit, dat de Provinciale Staten zaken behartigen zoals o.m. milieuhygiëne, lucht-, bodem- en waterverontreiniging, recreatie, geluidshinder, sport, cultuur, jeugdwerk, maatschappelijk werk, verkeer en vervoer, ruilverkaveling, waterschappen, stimulering van de werkgelegenheid.

TRIEST

Wij hebben duidelijk allemaal met deze zaken — direct of indirect — te maken. Zij raken ons. En het is dan ook eigenlijk triest, dat wij van alles wat de Provinciale Staten doen, zo weinig weten; er nauwelijks bij betrokken zijn. Er zal dan ook in de komende jaren nadrukkelijk naar meer publiciteit moeten worden gestreefd; naar meer inspraak van de burgers.

HOOFDLINIEN

De hoofdlijnen van een provinciaal beleid voor de komende jaren zijn van A.R. zijde als volgt aangeduid:

- een welzijnsbeleid, dat de burger in staat stelt ook inderdaad van de grotere welvaart te genieten;
- het geven van meer inspraak aan de burger en aan de maatschappelijke instanties in het overheidsbeleid;
- het beter waarborgen van de rechtszekerheid van de burger tegenover de overheid;
- het bevorderen van de welvaart.

U kunt zich nader informeren, door u aan te schaffen de brochure „Provincie '70 - '74; om het welzijn van de burger”. Te bestellen door overmaking van f 1,75 op gironummer 89673, t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

U kunt wellicht een ander ook van dienst zijn met deze brochure. Het is verkiezingstijd. Helpt anderen, zich goed te kunnen informeren. De goed geïnformeerde burger kiest het meest overtuigd.

GEMEENTERADEN

Dit geldt natuurlijk eveneens voor de gemeenteraadsverkiezingen op woensdag 3 juni a.s.

Daarvoor zijn de voorbereidingen voor de kandidaatstelling en — als het goed is — voor de opstelling van een gemeenteprogram volop aan de gang.

Er wordt vaak aan de opstelling van een gemeenteprogram onvoldoende aandacht besteed. Men zegt soms te gemakkelijk: dat zoeken onze raadsleden maar uit. Dat zullen zij dan ook wel.

Maar het is, afgezien van een blik van vertrouwen in de eigen raadsleden, overigens natuurlijk een vorm van luiheid om de zaak zo te benaderen. Bovendien maakt men op deze wijze

het zelfs de eigen leden niet mogelijk, om bij de bespreking en de opstelling van een gemeenteprogram een inbreng te leveren.

Inspraak en democratie beginnen natuurlijk — dat vergeten wij te vaak — in het klein en dicht bij huis. Maak ter plaatse met medewerking van zoveel mogelijk mensen een goed en duidelijk gemeenteprogram.

RICHTLIJNEN

Er zijn op het partijsecretariaat richtlijnen voor zo'n gemeenteprogram verkrijgbaar. Te bestellen door overmaking van f 0,25 per exemplaar, op gironummer 89673, t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Met deze „richtlijnen voor een A.R. gemeenteprogram” is men natuurlijk niet klaar. Men kan ze gebruiken bij het opstellen van het gemeenteprogram voor de eigen gemeente met de eigen omstandigheden en problemen.

De burger is het nauwst en het meest direct betrokken bij hetgeen er in de gemeentepolitiek wordt gedaan. Laat de burger er dan onzerzijds zo nauw mogelijk bij betrokken worden. Maak een goed program met medewerking van velen.

Het vraagt wat werk. Je kunt er de kriebels van krijgen. Inspraak vraagt werk en tijd. Dat moet je er voor over hebben. Geen inspraak geeft ook kriebels! Dat moeten wij nu maar eens niet vergeten.

VEEL LECTUUR

Er is — zoals hiervoor ook bleek — allerlei materiaal voorhanden. De secretarissen van alle kiesverenigingen en centrales hebben in de afgelopen weken nog twee geschriften ontvangen. In de eerste plaats de brochure „Bezinning”, met alles wat op het Partij Convent van 8 november 1969 aan de orde kwam. Prijs f 1,75.

In de tweede plaats het boekje „Wat doet de A.R.P.?” Een informatiebron in

een zeer handig formaat. Geen lange verhalen, maar korte formuleringen en standpuntbepalingen van A.R.P., A.R. fractie en A.R. bewindslieden. Prijs slechts f 2,50.

Alle bestellingen door overmaking van het betreffende bedrag op giro 89673, t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Tenslotte ontvangen de kiesverenigingen binnenkort het speciale nummer van A.R. Staatskunde, dat is verschenen ter gelegenheid van de brede partijconferentie, welke op vrijdag 13 en zaterdag 14 februari a.s. te Utrecht wordt gehouden.

Daarin zijn opgenomen een nota „Vorming en inrichting van stads- en streek-gewesten”, een nota „Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa”, een nota „Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden”, een artikel over „Buitenlands beleid nieuwe stijl”, een bijdrage „Vrede - Oorlog - Defensiebeleid?” en een nota „Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid”. Binnenkort verschijnen de genoemde stukken ook als afzonderlijke brochures en zijn dan op het partijsecretariaat verkrijgbaar.

De kiesverenigingen gaven tenslotte dezer dagen een brochure uit over bestuurlijke vormgeving in Nederland, alsmede een overdruk van de nota „De vrijheidsstraf”, welke verscheen in het januari-nummer van A.R. Staatskunde. Er is werk aan de winkel. Er zijn verkiezingen op komst. Er moet propaganda gemaakt worden.

Dat wil zeggen: er moet gepraat worden.

Er is materiaal aanwezig. Gebruik het. Het is de moeite waard. U krijgt er geen kriebels van.

Overigens:

Wij staan op het standpunt van Moordrecht.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
 Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

★ ★ ★ A.O.W. en A.W.W.

Uit verschillende reacties is ons gebleken dat er misverstanden dreigen te ontstaan. Men suggereert namelijk, dat o.a. de A.R. geen warm voorstander zou zijn voor een structurele verbetering van de A.O.W.-pensioenen.

Niets is minder waar. Waar mej. Van Leeuwen wel aandacht voor heeft gevraagd bij het begrotingsdebat sociale zaken de vorige week is dat het kabinet zich heel goed bewust moet zijn van de gevolgen van een beslissing de A.O.W. etc. structureel te verbeteren.

Immers voor alle gewenste overheids-uitgaven is er geen onbeperkte ruimte. Andere ook zo hoog genoteerde verlangens als de A.O.W. verhoging zouden dan wel eens tussen wal en schip komen te vallen.

Wij denken hierbij aan de arbeidsongeschiktheidsverzekering — door het A.R.-program van actie 1967 heel duidelijk als een prioriteit beschouwd — voor niet loontrekkenden: o.m. de middenstanders, de landbouwers en andere zelfstandigen. Wij denken hierbij ook aan een noodzakelijke verbetering van de verdeling van premiedruk in de sector van de sociale verzekeringswetgeving. De vraag rijst immers of het gerechtvaardigd is opnieuw mee te werken aan verdere verzwaring o.m. op de middengroepen en de ongehuiden.

Het is voorts momenteel nog een ondoorzichtige situatie als het gaat om de vraag op welke wijze de meerdere financiële lasten moeten worden opgevangen? Door de overheid? Door het bedrijfsleven? Door de werkende (beroeps) bevolking t.o.v. de niet meer actieven?

Indien er tenslotte één belangrijke overweging moet gelden is het toch wel deze: als in de loop van dit jaar de beslissing wordt genomen is het noodzakelijk te weten of er geen lastenverschuiving plaats vindt naar de jaren na 1970.

Wij vertrouwen er echter op, dat de behandeling van het toegezegde wetsontwerp tot verbetering van de A.O.W. etc. het mogelijk zal maken, een verantwoorde beslissing te nemen.

★ ★ ★ Scheiding der geesten

Het Groningse congres van de P.v.d.A. deed voorkomen in grote zelfbewustheid dat de rijen in de socialistische gelederen gesloten waren.

De leiders lieten niet na aan te kondigen, dat zij bereid waren tot het dragen van regeringsverantwoordelijkheid en van zichzelf zeiden zij, dat zij het goed zouden doen ook.

Al werd dan opengelaten de beantwoording van de vraag: met wie. Alleen in het negatieve was er duidelijkheid: niet met... vult u de bekende partijen maar in.

In het land was er aarzeling. Was dit congres wel een teken van rust, van eensgezindheid en van discipline?

Zo langzamerhand wordt deze aarzeling sterker. In Eindhoven is er definitief sprake van een scheidingsscheuring met landelijke bedoeling — niettegenstaande partijvoorzitter Vondeling zich het vuur uit de sloffen heeft gelopen de Eindhovense gemoederen tot bedaren te brengen. Het is de partijleider niet gelukt.

Vóór Eindhoven was er het democratisch appél.

Na Eindhoven — Gorkum, Leiden, Rotterdam?

Wij weten het niet — maar zijn er niet gerust op.

Te meer omdat het in Eindhoven beslist niet de oude generatie is die aan de bel trekt.

★ ★ ★ Verolme

De heer Verolme, laten wij dat ook op dit moment niet vergeten, is een man die na 1945 bepaalde, duidelijke visie had op de toekomstige ontwikkeling

Heeft ons aller vriend de heer J. A. van Bennekom te vroeg of te lang gedut? Hij is toch der Zeeuwen kampvechter! En er komt in Zeeland, zo is het plan, een nieuwe fabriek, een aluminiumfabriek. En het is de vraag, of er wel voldoende gerekend is, bij het opstellen van die plannen, met de gevaren voor luchtverontreiniging.

Vijftien leden van de Tweede Kamer hebben toen, sommigen tesa-men en in vereniging, daarom-trent vragen gesteld aan de verantwoordelijke bewindslieden.

Schriftelijke vragen - overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer. Ziet u, dan worden het officiële vragen, die in de Handelingen worden opgenomen, nl. in het aanhangsel. En als je er een beetje op let, komen die vragen ook in de kranten. Met de naam van de vraagsteller.

Er is ook een andere manier, om actief te zijn voor algemene en streekbelangen, en om op te treden voor recht en orde. Die manier is: rechtstreeks even contact opnemen met het departement, desnoods met de minister persoonlijk. De secretaresse van elke minister heeft de opdracht, nimmer een gesprek met een kamerlid af te wijzen, zij moet integendeel bevorderen, dat het tot stand komt. Zij is bereid, terug te bellen, als de minister net in gesprek is. Contact met de minister en zijn departement is voor een kamerlid helemaal niet moeilijk. En de directe weg is vaak nuttiger, sneller en effectiever dan de weg van de schriftelijke vragen, die eerst bij de president van de Kamer moeten worden ingeleverd met verzoek ze door te zenden, die door de griffie moeten worden behandeld en dan eindelijk de minister bereiken. Die zet dan via zijn ambtenaren een hele procedure op gang om een antwoord klaar te krijgen, dat ook weer in het aanhangsel van de Handelingen wordt opgenomen. Het is vaak een lange weg met een nodeloze omslachtigheid.

En er spelen nog twee elementen een rol.

Men komt er door in de krant en na een eeuw kan iedereen, die er belangstelling voor mocht hebben, nog in de Handelingen nalezen, dat toen en toen vragen zijn gesteld over een verkeersopstopping bij Oudenrijn, over een kwekeling, die van school werd verwijderd, of over de stank van een fabriek.

De ijver in het stellen van vragen neemt hand over hand toe. Het loopt ver in de

van de scheepsbouwindustrie. Hij heeft die visie kunnen realiseren waarvan de Nederlandse samenleving in veel opzichten de gunstige gevolgen heeft ondervonden. Zijn levenswerk wordt nu in deze snel veranderende tijd, door een aantal anderen voortgezet.

Wij hebben er vertrouwen in, mee geleit op de wijze waarop de minister van Economische Zaken en de betreffende bedrijfssectoren zich hiervoor inzetten, dat de genomen beslissingen straks vruchten zullen afwerpen.

Het is voor de heer Verolme uiteraard niet een gemakkelijke beslissing geweest. De wijze echter waarop hij tenslotte het heft aan andere handen heeft toevertrouwd toont toch de grootheid van de persoon Verolme.

ARTIKEL 107

DOOR H. ALGRA

honderden elk jaar. Het zijn er over enkele jaren duizenden, als het zo door-gaat. En nu zijn er nog Kamerleden, die zich zelf bedwingen, die het niet eens nodig achten, ook nog een vraag te stellen, als vijftien anderen er al aandacht aan hebben geschonken. Zij verdienen lof in plaats van blaam. Zij hebben niet gedut, maar zij waren alleen maar verstandig.

Overigens, er is heel wat te doen, als men zich echt er voor inzet, om schriftelijke vragen te stellen overeenkomstig artikel 107.

Een heel goede methode is de volgende. Bij het lezen van het ochtendblad maakt men notities op een bloc-nota. Daar worden dan in genoteerd de onderwerpen, die zich zouden kunnen lenen voor schriftelijke vragen. Het zijn er per krant ongeveer tien. Over kwekelingen, die van school zijn gestuurd, over een meisje, dat voor straf een veertien dagen lang niet mag terugkomen, omdat zij hatelijke gedichten maakte over een lerares — de dichteres was de dochter van een professor — over de vele fiet-sen, die de laatste tijd worden gestolen, over een verklaring van een man van Caritas, dat het hem in Biafra is mee-

gevallen, over een interview van een minister, over een burgemeester, die een ander flink de waarheid heeft gezegd en over een schaatsenrijder, die niet mee mocht doen. Het is maar een héél kleine bloemlezing.

Toen eens aan Frederik de Grote werd uitgelegd, hoe omvangrijk het hofceremonieel in Versailles was, zei hij: als ik koning van Frankrijk was, zou ik een tweede koning aanstellen voor de ceremoniën, om zelf te kunnen regeren. Zo kan het ook tijd worden, dat minister Klompé een tweede minister naast zich moet hebben, ingevolge art. 107.

In feite is deze stroom van vragen een demonstratie van de onmacht van de Kamer. En de AR-fractie verdient enige lof, omdat zij zich niet door deze rage laat meeslepen. Het zou intussen wel gewenst zijn, wanneer de Voorzitter van de Tweede Kamer de voorzitters van de fracties eens bij zich nodigde en ze dan vroeg, de leden van hun fracties enig onderricht te geven omtrent de manieren, waarop men zich tot de departementen kan wenden, zonder die officiële lange en omslachtige weg, die sommigen blijkbaar alleen maar willen kennen.

BELGISCHE ONDERSCHIEDING VOOR MINISTER ROOLVINK EN STAATSSECRETARIS KRUISINGA

Koning Boudewijn van België heeft de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, de heer B. Roolvink, benoemd tot grootkruis in de kroonorde van België en staatssecretaris dr. Kruisinga tot grootkruis in de orde van Leopold.

De minister van Sociale Zaken en Voorzorg van België, de heer P. H. de Paepe, heeft de bij deze onderscheidingen behorende versierselen vanmorgen aan de beide bewindslieden uitgereikt ten departemente van Sociale Zaken en Volksgezondheid. De uitreiking geschiedde in aanwezigheid van de Belgische ambassadeur, dr. W. van Cauwenberg, de secretaris-generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, mr. A. D. Kuiper, en de kabinetschefs van de ministers De Paepe en Roolvink, de heren J. Petit en J. van der Kooij.

Minister De Paepe speldde minister Roolvink ook het hem tevens toegekende bijzondere voorzorgsereteken eerste klasse op.

STEMMEN IN ANDERE GEMEENTE OF STEMMEN BIJ VOLMACHT

De verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten worden gehouden op woensdag 18 maart a.s. Die datum komt snel naderbij.

Wanneer u op die datum uitstедig bent of verhinderd om zelf uw stem uit te brengen, dan zijn er de volgende mogelijkheden om uw stem toch tot gelding te doen komen.

In de eerste plaats is er de mogelijkheid zelf in een andere gemeente dan de eigen woonplaats te stemmen.

In de tweede plaats is er de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen.

U hoeft dus niet zo gauw uw stem verloren te laten gaan. En u weet, dat het op één stem kan aankomen.

STEMMEN IN EEN ANDERE GEMEENTE

Wanneer u op woensdag 18 maart a.s. niet in uw eigen woonplaats aanwezig

denkt te zijn, kunt u in elke willekeurige gemeente — overigens echter gelegen binnen dezelfde provincie — naar de stembus gaan.

Dit moet u dan echter uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. geregeld hebben. Hoe?

U haalt op een gemeentesecretarie een daartoe bestemd formulier (model J-4), dat u ingevuld inlevert — uiterlijk dus op woensdag 4 maart — op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen.

Daarna ontvangt u op het door u opgegeven adres een zogenoemde kiezerslegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt (formulier J-6).

Daarmede kunt u dan op woensdag 18 maart a.s. naar elk willekeurig stembureau in elke willekeurige gemeente (echter: binnen uw eigen provincie) gaan om uw stem uit te brengen.

De kiezerslegitimatiekaart, welke u ontvangt, moet u goed bewaren. Wanneer deze in het ongereede geraakt, wordt namelijk géén nieuwe verstrekt.

STEMMEN BIJ VOLMACHT

Wanneer u vermoedelijk niet in staat zult zijn om zelf persoonlijk op woensdag 18 maart a.s. aan de stemming deel te nemen — bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid (verblijf buiten de eigen woonplaats en buiten de eigen provincie) — dan kunt u een verzoek indienen om bij volmacht te stemmen.

Ook dit moet u dan uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. geregeld hebben. Hoe? Een daartoe speciaal bestemd formulier (model K 4-1) is verkrijgbaar op de gemeentesecretarie. (U kunt u voor deze formulieren ook wenden tot bestuursleden van uw eigen kiesvereniging en zó nodig tot het partijsecretariaat).

Het formulier moet ingevuld ingeleverd worden — uiterlijk dus op woensdag 4 maart a.s. — op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen.

Behalve uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook die van uw

gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening plaatsen.

Als gemachtigde kan voor u optreden:

- de echtgenoot/echtgenote;
- een der bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- een der aanverwanten in de eerste tweede en derde graad;
- de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager;
- een huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Het hierbij afgedrukte schematisch overzicht laat duidelijk zien wie allemaal door u als gemachtigden kunnen worden aangewezen.

De gemachtigde moet op de dag van de kandidaatstelling, dus dinsdag 3 februari j.l., zelf ook ingeschreven staan in een kiezersregister. De gemachtigde mag woonachtig zijn in een andere gemeente dan die van de volmachtgever. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, maar binnen dezelfde provincie, dan mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstem uitbrengen. Eén kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmacht stem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

De volmachtgever is niet meer bevoegd de volmacht in te trekken of zelf alsnog aan de stemming deel te nemen. Zoals hiervoor werd aangegeven, is de kring van gemachtigden, die de volmachtgever mag aanwijzen, beperkt. Voor een aantal personen mag echter iedereen bij volmacht stemmen. Voor deze personen geldt het hierboven weergegeven verwantschapsvereiste derhalve niet.

De beperking geldt namelijk niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij — herhaaldelijk of althans gedurende het gedeelte van het jaar, waarin de stemming gewoonlijk valt — werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid — indien hij gedurende het tijdvak of de tijdvakken, waarin hij aldus werkzaam is, een of meer malen in die gemeente terugkomt — als regel telkens langer dan drie dagen duurt. De beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote, voor zover zij met hem, in verband met zijn beroep of werkzaamheden, afwezig pleegt te zijn.

(Voorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers, e.d.).

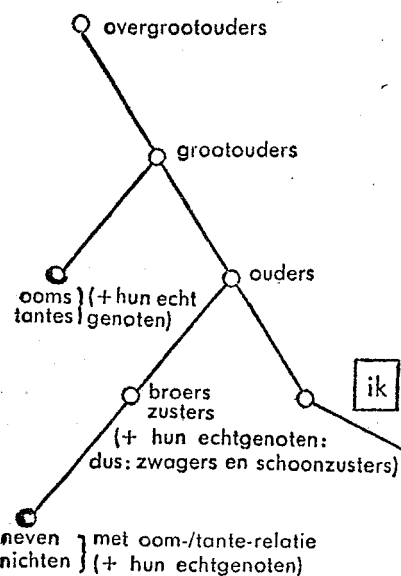
Voor deze groep personen geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier (model K 4-2).

Wanneer het voorafgaande voor u persoonlijk niet van belang is, wilt u dan in voorkomende gevallen anderen hiermede van dienst zijn.

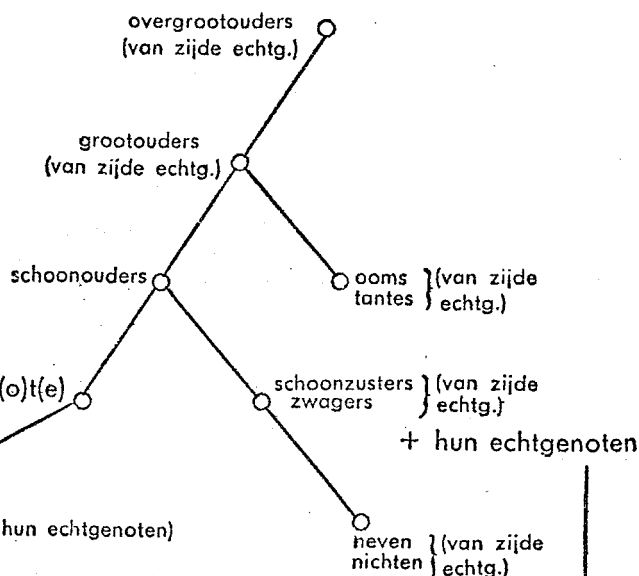
Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

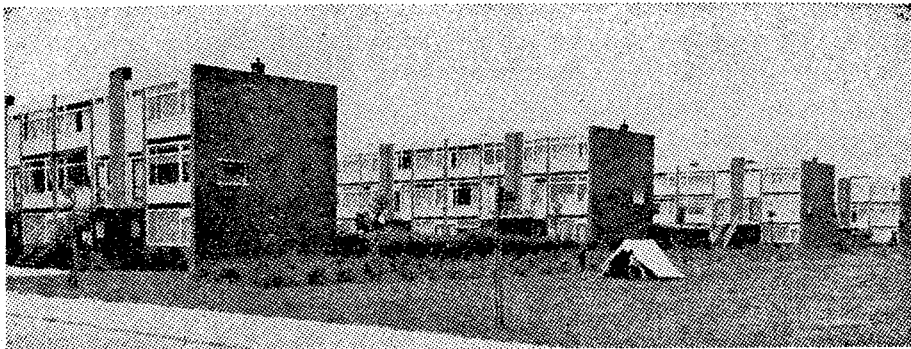

huisgenoten

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

Tekst radio-vraaggesprek van Piet van Tellingen met mr. W. Aantjes, lid A.R. Tweede Kamer-fractie, over de woningbouw, uitgezonden in de zendtijd voor de A.R.P. d.d. 30 januari 1970.

HUISVESTINGSNOOD VEEL MEER ZAAK WONINGVERDELING DAN VAN WONINGPRODUKTIE

Kunt u eerst nader verduidelijken of u vindt dat minister Schut nu wel of niet het woningbouwprogramma heeft gehaald en proberen enige orde in de chaos van cijfers, die wij allemaal gezien hebben, te scheppen?

Ja, dat is niet zo eenvoudig. Je kunt van verschillende categorieën cijfers uitgaan. Je kunt uitgaan van het aantal woningen dat voltooid is in een jaar, van het aantal woningen dat in aanbouw genomen is en van het aantal woningen, waarvoor door de minister vergunning is afgegeven. En die cijfers hoeven niet allemaal over een periode gelijklopend te zijn. En dat op zichzelf kan al een sfeer van onbehagen scheppen, dat gemakkelijk op de minister terugslaat. En wie wat demagogisch te werk wil gaan, heeft daar een gemakkelijk middel in.

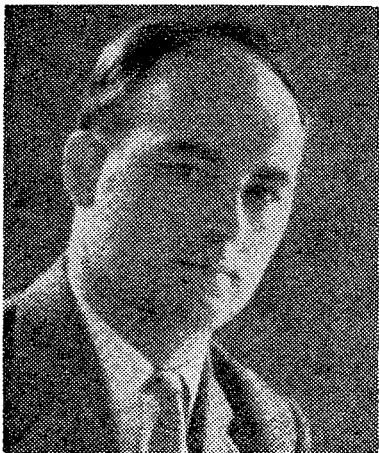
Als u vraag: „Heeft de minister zijn woningbouwprogramma gehaald?“, dan moet ik zeggen voor wat de taak van de minister betreft, — hij kan ze tenslotte niet zelf bouwen, hij kan ze ook niet uit eigen zak financieren, — het woningbouwprogramma, dat het aantal woningen bepaalt, dat de minister mogelijk moet maken, de minister aan z'n verplichtingen heeft voldaan.

Maar er is een „maar“ bij waarschijnlijk!

Ja, en dat is, dat in het afgelopen jaar het aantal voltooide woningen — en tenslotte kun je alleen daarin wonen — dat die beneden het aantal gebleven is, dat geprogrammeerd was. Maar wil je dat billijk beoordelen, dan moet je het niet over een betrekkelijk willekeurige periode als een kalenderjaar zien, dan moet je het over een langere periode zien. En als je het over een langere periode ziet, dan is er tot nog toe geen redelijk motief te vinden om minister Schut enig verwijt te maken. Hij is drie jaar aan het bewind. Wij hebben nu drie jaar een bouwprogramma gehad van 125.000, dat is bij elkaar 375.000. Er zijn er ruim 373.000 voltooid. Dan is hij nog net een half procent er onder gebleven.

Dat is over zo'n periode — vind ik — niet noemenswaard.

Wat is nu eigenlijk de oorzaak van het feit, dat dus verleden jaar minder klaar

Mr. W. Aantjes

gekomen is, dan de minister zelf graag had gewild?

Er is een groot aantal onzekerheidsfactoren, dat is normaal in het bouwbedrijf. Ik vond het buitengewoon fair, dat oud-minister Bogaers in een interview in het Vrije Volk dat ook gezegd heeft, dat je deze minister hiervan geen verwijt kunt maken, omdat nu een keer die factoren in het bouwbedrijf altijd optreden. Alleen ze zijn dit jaar inderdaad wat ongunstig gevallen. We hebben een arbeidstijdverkorting gehad, die op den duur natuurlijk wel door produktiviteitsverhoging moet worden inverdiend, maar op het moment dat die ingevoerd wordt, gebeurt dat niet meteen natuurlijk. Eén uur arbeidstijdverkorting kost 4.000 woningen, als dat niet door produktiviteitsstijging wordt goedgemaakt. We hebben dit jaar een arbeidsverkorting gehad van één uur en een kwartier. De feestdagen zijn bijzonder ongunstig gevallen aan het eind van het jaar, want dat heeft tot het gevolg gehad dat de mensen die tussenliggende dagen, als snipperdagen, hebben opgenomen. Als je rekent, dat één dag betekent een woningproduktie van ongeveer 500 woningen. De minister is bijna 2.000 woningen tekort gekomen op het programma, dat betekent een produktie van drie à vier dagen. Als in december Kerstmis bij wijze van spreken op zaterdag en zondag gevallen was, was de minister zonder twijfel 2.000 woningen boven zijn programma uitgekomen. En het gaat er dus maar om, je moet het ook echt over een hele kabinetsperiode beoordelen.

Nu hebben we nog een paar jaar voor

de boeg en nu is het aantal in aanbouw genomen woningen ook wat teruggelopen. Het is ook weer minder dan eigenlijk de bedoeling was. Hoe moet dat nu met het woningbouwprogramma voor 1970 en ook voor 1971?

Ja, u zult zien dat over twee of drie maanden het aantal in aanbouw genomen woningen met sprongen gaat stijgen, want de minister heeft in de laatste drie maanden van 1969 bijzonder veel vergunningen afgegeven. Dan gaat er altijd een maand of drie-vier overheen voor met de bouw van die woningen begonnen wordt. Dat hij dat zo laat gedaan heeft, dat is noodzakelijk geweest, geloof ik, om de prijzen in de hand te houden. En ik geloof dus stellig, dat er in 1970 een sprong komt in het aantal begonnen woningen en in 1971 — u zult het zien, dat durf ik te voorspellen — een bijzonder hoge produktie aan voltooide woningen wordt gehaald, als gevolg van het beleid, dat minister Schut in het laatste halfjaar van 1969 heeft gevoerd.

U durft niet te zeggen, dat het in 1970 zo is, dat wij de 125.000 weer halen?

Aan voltooide woningen niet, dat durf ik niet zeker te zeggen, hoewel, dan moet het wel bijzonder tegenzitten. Als het een normaal jaar wordt, dan haalt hij het ruimschoots.

Nu heeft u gisteren in het debat — en met name van de oppositie — het verwijt gekregen van: u bent wel als A.R. voor de belastingverlaging geweest. Had u die gelden, of althans een gedeelte van die gelden, niet beter kunnen besteden om de woningbouw een extra injectie te geven?

Ja, ik heb de heer Den Uyl gisteren geantwoord, dat wil hij met zo'n interruptie enige indruk maken, dan moet hij het natuurlijk niet bij iedere begrotingsbehandeling weer herhalen. Maar, wat ik vooral vind, dat het toch teveel de indruk wekt, — en dat gebeurt nogal eens — alsof de woningbouwproduktie eigenlijk alleen maar een zaak zou zijn van overheidsgeld, dat daarin gestoken wordt. Het is niet alleen een zaak van geld en ook niet alleen een zaak van de overheid. Er zijn zoveel factoren die daarop van invloed zijn. Ik heb er gisteren in de Kamer ook een aantal genoemd, in een volkomen willekeurige

volgorde, nl. deze: als de grote beleggers niet uitsluitend zouden kijken naar het economische rendement van hun beleggingen, maar ook rekening zouden houden met de achterstand in de volkshuisvesting, dan zou dat helpen; als de Eerste Kamer het wetsontwerp huurdersbijdragen niet verworpen had, zou dat geholpen hebben; als de Partij van de Arbeid-fractie — ook als ze niet in het kabinet zitten, want als ze wel in het kabinet zitten doen ze het n.l. altijd wel — bereid is een huurbeleid te steunen, dat er op gericht is, dat niet de verkeerde mensen in de verkeerde woningen blijven wonen; als alle partijen — ook de regeringspartijen — in het parlement niet als de begroting van volkshuisvesting aan de orde is, maar als de andere begrotingen aan de orde zijn, zich realiseren, dat ze prioriteit behoren te geven aan de volkshuisvesting; als de ondernemers in het bouwbedrijf hun uiterste best zouden doen om maatregelen te treffen om bij ongunstige weersomstandigheden door te werken; als de werknemers bij de eerste de beste vorstverletdag niet blij zijn met een extra vrije dag, maar ook hun baas stimuleren om maatregelen te treffen, zodat er doorgewerkt zou kunnen worden; als het Nederlandse volk de spaarquote zou opvoeren, als we dat allemaal op deze manier zouden doen heb ik in de Kamer gezegd, dan haalden we de 150.000 woningen gemakkelijk en dan zouden de lagere inkomensgroepen in voor hen betaalbare woningen gehuisvest kunnen worden.

U hebt bij de behandeling van de begroting een motie ingediend over de doorstroming. Kunt u tenslotte daar nog iets over zeggen?

Ja, ik ben erg blij, dat u die vraag nog stelt, want dat hoort hier stellig ook bij. We moeten niet te zeer de huisvestingsnood nog zien als een zaak van woningproduktie, het is veel meer een zaak geworden van woningverdeling. Als de gemeenten en de woningbouwcorporaties met name bereid zouden zijn hun woningbezit zo te verdelen, dat de lagere inkomensgroepen in de goedkope woningen wonen en de hogere inkomensgroepen in duurdere woningen, zou het een belangrijke bijdrage zijn tot een oplossing van de woningnood.

VOOR VERBETERING IN PENSIOENSFEER VOOR UITBREIDING W.A.O. TOT NIET-LOONTREKKERS

past in de sociale programmering, waarbij de invoering van de WAO verzekering voor zelfstandigen eveneens bijzondere aandacht verdient".

De Minister heeft op 1 december over deze nota advies gevraagd aan de SER en van de SER te horen gekregen dat zij voor 1970 akkoord kon gaan en voor 1971 de maatregelen nog open wilde laten.

Sedertdien gonsde het van geruchten m.b.t. de financiering van deze zaak, die bepaald niet rond zou zitten; reeds op 11 december probeerde de heer Van Lier (PvdA) nog door een interpellatie de minster een vroegtijdige beslissing af te dwingen — uiteraard zonder succes, want het was een onredelijk verzoek, omdat de minister eerst omstreeks 5 december over het advies beschikte. Intussen is het wetsontwerp er nog niet en het lag dus voor de hand dat door alle fracties deze zaak aan de orde zou worden gesteld.

PRIORITEITEN PROGRAM VAN ACTIE

En nu dan de discussie in de Tweede Kamer.

Mej. Van Leeuwen stelde van meet af aan duidelijk dat de AR fractie tegen verbeteringen in de pensioensfeer beslist geen bedenkingen heeft. Deze wenselijkheid is bovendien in het Program van Actie 1967-1971 uitgesproken, zij het dan dat hierin voornamelijk wordt gesproken over maatregelen in de sfeer van de aanvullende pensioenvoorzieningen.

Het gaat er echter om, dat de ene prioriteit niet ten koste van de andere mag worden vervuld.

In het program van actie gaat namelijk in het kader van de sociale verzekeringen de duidelijke voorkeur uit naar een Wet op de Arbeidsongeschiktheid voor anderen dan loontrekkenden. Met andere woorden hulp aan de zelfstandigen en de van hun jeugd af aan gehandicapten die op dit terrein geen enkele wettelijke voorziening hebben.

Vanuit deze achtergrond betreurde mej. v. Leeuwen het, dat zonder het programmeringsadvies of liever een interimadvies, dat zeer binnenkort gereed zal komen en zonder de resultaten van de studiegroep-Vos te kennen al een bepaalde keuze zou moeten worden gedaan.

De AR fractie wilde aan de hand van deze beide werkstukken zelf tot een uitspraak komen of in het kader van de sociale verzekering aan een verbetering van de AOW-AWW pensioenen de hoogste prioriteit moet worden gegeven. Zo is trouwens ook de afspraak.

GEGOOCHEL MET CIJFERS

Hierna ging mej. v. Leeuwen nader op de verhoging van de pensioenen als zodanig in. Hierbij merkte zij op:

Bejaarden het allermoeilijkst

„Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, dat hier en daar bewust of onbewust met premiepercentages wat wordt gegoocheld. Het voor mij een raadsel hoe de verzekeringsdeskundigen, waarover het bedrijfsleven toch in alle sectoren in ruime mate beschikt, met de voorgestelde verhogingen kunnen uitkomen bij een premie van 0.4 pct, ingaande 1 april a.s.

Terecht heeft de S.E.R. deze luchthartige visie, deze kortzichtige politiek van de hand gewezen en voor 1971 de maatregelen nog open gelaten. Nu is het ons natuurlijk niet bekend wat het Kabinet met deze verschillende, in zekere zin tegenstrijdige visies gaat doen, maar van onze kant hechten wij eraan nu reeds duidelijk te stellen, dat bij eventueel voor te stellen maatregelen er

ten eerste: géén lasten mogen worden verschoven naar de toekomst,

ten tweede: géén lasten mogen worden verschoven van de overheid naar de premiebetalers,

ten derde: de spelregels voor het loonpolitieke beleid in acht dienen te worden genomen.

Met betrekking tot het eerste punt kan nog worden gewezen op de achterliggende jaren. Door de al te snelle verbeteringen, die niet altijd door premieverhogingen zijn gedekt, moesten in de afgelopen jaren de premies versneld worden opgetrokken. Dit verklaart ook de passage in de Regeringsverklaring op pag. 57: „De indruk bestaat, dat ten aanzien van de totaliteit van de sociale verzekeringswetten, de premielast, tezamen met andere lopende inkomsten, niet geheel toereikend is om het uitkeringsniveau volledig te dekken. Een onderzoek terzake is gewenst.”

Bij een opnieuw te lage premie-verhoging voor de komende operatie, moeten we in 1971 en volgende jaren de tol betalen!

Wat het tweede punt betreft, door een verhoging van de AOW-AWW pensioenen behoeft de Overheid voor zo'n 200.000 bejaarden minder bijstand uit te keren. Uiteraard derft de Overheid ook inkomsten — de hogere premie is aftrekbaar, de premie voor de ambtenaren moet worden betaald (hiertegenover staan weer hogere belastingopbrengsten door de hogere uitkeringen), — al zijn deze posten een zaak van een andere orde dan de bijstandsmiljoenen.

In deze sfeer moet ook het soulaas voor de middengroepen worden gevonden en in deze geest is ook bij alle begrotingsbehandelingen sedert 1967 door mej. v. Leeuwen gesproken. Deze zaak luistert uit rechtvaardigheidsoogpunt zo nauw, dat we hier gewoonweg niet mogen „kurieren am Syptom”.

INTEGRALE UITVOERING MET 0.8 PROCENT PREMIE 1 JULI A.S.

Minister Roolvink ging in zijn antwoord duidelijk in op alle gestelde vragen.

Zo deelde hij mede, dat het een beslissing van het Kabinet was om de verbeteringen van de AOW-AWW-pensioenen integraal door te voeren — dus tegen het advies van de SER in ook de maatregelen voor 1971, namelijk verdere uitbreiding van de vakantietoelagen tot 6 pct.

Hierbij deelde hij tevens mede, dat de voorgestelde premieverhoging (0.4 pct. per 1 april) inderdaad niet kostendekkend zou zijn en dat hierom zal worden voorgesteld de premie met 0.8 pct. per 1 juli a.s. te verhogen. Voorts deelde hij mede, blij te zijn met deze keus vóór structurele verbetering van AOW-

AWW-pensioenen als hoogste prioriteit, omdat deze keuze de oplossing van het pensioenprobleem vergemakkelijkt. Dit betekende overigens niet, dat de WAO de ijskast in zou gaan. (Later bleek dat een wetsontwerp in deze periode een moeilijk haalbare zaak wordt). Tenslotte probeerde hij de AR fractie gerust te stellen terzake van de drie uitgesproken voorwaarden. Op dat moment echter nog niet tot volle bevrediging. En dat was geen wonder, want de Minister moest toegeven, dat de Sociale Verzekeringsbank aan de hand van deze voorstellen de premieverhoging nog moest vaststellen. En het bestuur van deze bank is indertijd ook m.b.t. tot de 0.4 pct. met een heel ander, véél hoger percentage uit de bus gekomen!

Ook kon de minister nog niet duidelijk maken of er metterdaad géén lasten naar de toekomst zouden worden verschoven; hiervoor zijn nog vele berekeningen noodzakelijk, zodat de fractie zich terecht m.b.t. dit punt haar oordeel meende te moeten voorbehouden. Tenslotte verklaarde de Minister de vrij forse premieverhoging (een verdubbeling bij wat eerst was voorgesteld en op grond waarvan de Stichting van de Arbeid haar nota heeft uitgebracht) zelf ook een moeilijke zaak te vinden, maar na hernieuwd contact met de Stichting van de Arbeid wel de stellige indruk te hebben, dat men dit zou aanvaarden. Al met al voldoende reden om op alle punten t.z.t. bij de behandeling van het wetsontwerp uitvoerig terug te komen.

ZEER GOEDE GRONDEN NODIG VOOR HET AFSTAPPEN VAN HET PROGRAM VAN ACTIE

Waarom houdt de fractie zo sterk vast aan het zelf kunnen beoordelen van de prioriteiten aan de hand van de adviezen en het rapport-Vos. Wel, omdat zij slechts op zeer goede gronden wil afstappen van het Program van Actie, dat slechts de Wet op de arbeidsongeschiktheid in het kader van de sociale verzekering als enige prioriteit had. Daar hebben de vele tienduizenden uit de kring van de zelfstandigen, die ons hun stem hebben gegeven, recht op. Temeer, daar o.i. er in de pensioensfeer nog andere oplossingen mogelijk zijn en bovendien de nood voor de bejaarden, die het het allermoeilijkst hebben, met een méér gerichte maatregel op een doelmatige wijze in deze overgangsfase tot een oplossing had kunnen worden gebracht.

Temeer ook omdat de Minister — wanneer hij niet wil wachten op het rapport-Vos, dan toch zelf wel stappen zal moeten gaan ondernemen om enige verlichting te brengen voor de middengroepen, die nu opnieuw met een vrij forse premiestijging zullen worden geconfronteerd.

ONS ONDERWIJSSYSTEEM EEN ACHTERGEBLEVEN GEBIED? (2)

HET ENGELSE SYSTEEM

DOOR W. IN 'T VELD

Er komen, nu de Comprehensive scholen het toelatingsexamen hebben afgeschaft, uiteraard vele leerlingen naar die scholen, die qua aanleg en interesse niet direct geschikt zijn voor de middelbare school. Zij zijn typische doe-mensen en kunnen goede vaklieden worden. Voorzover ik kan overzien komen zulke leerlingen in Engeland niet zo goed aan hun trekken, te meer waar men daar geen technische scholen in onze betekenis bezit.

BEZWAREN

Er wordt inderdaad met zulke jongens meer praktisch werk gedaan, maar het „peil” van dat onderwijs binnen de Comprehensive school is niet hoog. Dat blijkt ook wel in de praktijk; een jongen, die op 15-jarige leeftijd (einde leerplichtige leeftijd) van school af wil, komt als ongeschoold arbeider bij een baas. Die geeft hem (verplicht!!) 1 of 2 dagen per week de gelegenheid dagonderwijs op een technische school te volgen. Die scholen staan pas open voor 15-jarigen.

Terecht zeggen de Comprehensive scholen, waarom dan pas? Nu men binnenkort de leerplichtige leeftijd wil optrekken, voelt men dat voor zulke meisjes (voor de huishoudafdeling geldt hetzelfde) en jongens als een groot bezwaar.

RAAR TOCH

Aan deze bezwaren wil ik niets afdoen. Ze zijn reëel. Zo'n grote school kan het peil van het onderwijs omlaag trekken. Toch ben ik enthousiast over het democratische van het systeem. Iedereen over de drempel, die (en dat wijzen de statistieken glashard uit) in Nederland voor vele kinderen uit bepaalde milieus nog te hoog blijkt te zijn. Ik weet, dat enkele kinderen in veel opzichten gehandicapt zijn en een achterstand hebben, maar de lagere scholen in Engeland besteden aan de moedertaal en de wijze van uitdrukken grote zorg. De Comprehensive School is geen elite school (geestelijk noch sociaal) meer, zoals de „Grammar schools” veelal nog zijn.

STREAMING AND SETTING

De leerlingen die wat hun intelligentie betreft bij elkaar behoren komen zoveel mogelijk in dezelfde groep terecht („streaming”). Zo worden dus schoolafdelingen gevormd met gedifferentieerde lessenspakketten. Binnen die afdelingen worden de lessen in een bepaald vak voor hetzelfde leerjaar op een lager of hoger niveau gegeven („setting”). Zo is het dus heel goed mogelijk, dat een leerling in

een vakkenpakket, dat hij heeft gekozen, een of meer vakken op H.B.S.-niveau volgt, en andere vakken op Mulo-niveau.

Waarom zou hij in alle vakken moeten uitblinken? Door „setting” komen ook de goede leerlingen aan hun trekken. Elke leerling tracht voor de verplichte vakken (w.o. Engels, wiskunde, aardrijkskunde en geschiedenis) zo snel mogelijk zijn niveau te vinden. Opgemerkt dient te worden, dat bij automatische doorstroming naar hogere leerjaren het aantal verplichte vakken afneemt, terwijl de keuzevakken steeds grotere verscheidenheid bieden.

Op deze wijze ontstaan er voor de leerling zeer veel mogelijkheden. Tevens werkt elke leerling de voor hem passende leerstof in eigen tempo door.

EXAMENS

Op de Comprehensive school worden sinds 1965 en de loop van het 4de of 5de leerjaar examens per vak afgelegd, het z.g. „Certificate of Secondary Education (C.S.E.)”, waarschijnlijk te vergelijken met ons Mavo-examen. De leerling kan in zoveel of zo weinig vakken examens doen als hij zelf maar wil. Het is niet zozeer een kwestie van slagen of zakken: het resultaat van het examen

W. in 't Veld

wordt uitgedrukt in graden 1-5 of geen graad.

Graad 1 is de hoogste, 5 de laagste. Een leerling kan zijn C.S.E. al krijgen voor één vak.

Hij mag in net zoveel vakken examens doen als hij maar wil. Voor vele leerlingen is dit examen het opstapje voor de volgende schooljaren. Is hij bijvoorbeeld „gezakt” voor een bepaald vak, dan gaat hij toch gewoon door en probeert het in de loop van het vijfde of zesde jaar nog eens (winterexamen). Hij is nu op weg naar de afronding van zijn middelbare schooltijd en probeert het „General Certificate of Education” (G.C.E.) te halen, dat hem toegang kan verschaffen tot de universiteit of andere vormen van hoger onderwijs.

Dat examen kent twee niveaus, namelijk de „A en O” (A is advanced, het hoogste niveau en O is ordinary, een lager niveau). Het plezierige is dat graad 1 van het C.S.E. gelijk staat met G.C.E.-O-niveau. Veel leerlingen hebben dus op het eind van het 4de of 5de leerjaar al een gedeelte van hun eindexamen op zak.

In het algemeen gesproken vragen de universiteiten om toegelaten te worden minstens een diploma (G.C.E. dus) met 2 vakken op A-niveau en 5 of 6 op O-niveau. Ten overvloede, de leerling heeft zelf zijn pakket samengesteld en bepaald of hij doorgaat voor een A-niveau. Zo heb ik leerlingen gesproken, die bij hun C.S.E.-examen al genoeg vakken op O-niveau gedaan hadden. Zij bepalen zich nu tot enkele vakken om hun G.C.E.-A niveau te behalen. Daarvoor hebben zij tijdens de (vijfdaagse) schoolweek tijd over. Die besteden zij aan studie in de bibliotheek en om op vrijwillige basis „leuke” vakken te volgen.

TENSLOTTE

De Engelsen zien kans hun onderwijsstelsel zo ingewikkeld te maken, dat er heel wat gestudeerd en gevraagd moet worden voordat men enigszins op de hoogte komt hoe het eigenlijk in elkaar zit. De ongeveer 20.000 Amerikanen, die in Engeland verblijven zitten er kennelijk ook een beetje mee; daarom is er onlangs een boek verschenen, waarin het voor hen nog eens uit de doeken wordt gedaan. Het is ook wat moeilijk om te be-

grijpen, dat „public” school, helemaal niet is wat je er op het eerste gezicht onder zou verstaan.

Ik heb een bezoek aan Eton gebracht, een van de beroemdste van dat soort scholen. Je vraagt je af hoe dat allemaal in 1970 nog mogelijk is. Het was een zondagmiddag en de jongens liepen (schreden) in jacquet met vest en strikje. Wat je er op zo'n middag van ziet en hoort is genoeg om te zeggen: voor mij hoeft 't niet. Ook al staat het onderwijs op het hoogste peil en zouden de doelstellingen van een dergelijk instituut goed zijn, dan nog is het voor deze tijd te exclusief. En dan te weten, dat vaders hun pas-geboren zoons al opgeven, om te zijner tijd van een plaats verzekerd te zijn!

Voorts heb ik met veel verbazing naar de cane (het rietje) gekeken. Op de meeste Engelse scholen is het ding nog in gebruik. Voor bepaalde vergrijpen kunnen de jongens (niet de meisjes, een vorm van discriminatie!) er een paar lellen mee op hun achterwerk krijgen. Er wordt een straflijst van bijgehouden, bijv. onoirbare taal in de schoolbus: 2 tikken, brutaliteit tegenover een leraar: 3 tikken. Dat leerlingen zo iets nemen

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDELIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

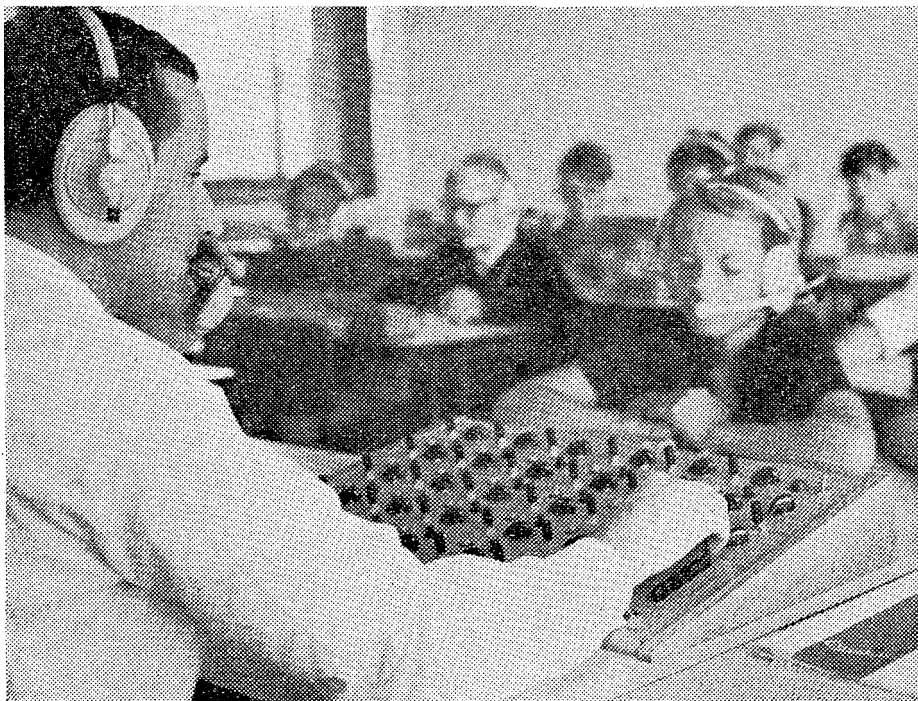
VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
ETC. HOUTBOUW
SCHAFT- HAHBO
WAGENS HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

DEBAT OVER DE BLOCK INTERPELLATIE VAN DEN DOEL SOCIALE ZAKEN

Het was voor ministers en kamerleden een drukke week. Naast de begrotingsbehandeling Sociale Zaken en Volksgezondheid (waarvan alleen de afdeling sociale zaken kon worden afgehandeld; niettegenstaande een vrij krappe spreektijd) was er een aantal series mondelinge vragen, een debat over de vervanging van minister De Block, en een interpellatie van Van den Doel die uitmondde in een verzoek aan minister Schut om af te treden.

VERVANGING MINISTER DE BLOCK

De minister-president hield het kort, zakelijk en staatsrechtelijk formeel. Niettegenstaande die pogingen van de oppositie om meer aan de weet te komen, handhaafde de minister-president zijn stelling dat hij, opnieuw formateur, maar dan voor één minister, gehouden

zijn vervanging lost niets op. Wij hebben de kwestie-Witteveen — die houden wij zolang hij in het kabinet zit." De heer Bakker, communist, ging wel wat verder: een minister-president die namens een reutelende partij een ziel-togende regering leidt".

De heer Biesheuvel constateerde dat het aftreden een gevolg was van verschil in inzicht binnen het kabinet over de metaal CAO. Er was geen conflict met de Kamer — ook niet inzake de motie-Goudswaard-Nelissen.

Bij de Kamerbehandeling voor de Kerstdagen had minister De Block dit duidelijk laten weten.

De A.R. fractie was — hoe ook begrip voor dat standpunt kon worden opgebracht — het niet met de heer De Block eens. Wel getuigt het standpunt van deze ex-minister van een consequente houding en ook van moed, vond de heer Biesheuvel.

Overigens, dit debat mondde in tweede termijn tenslotte wat uit in een debat, niet rond het aftreden en de benoeming, maar veeleer in een *Geertsema-debat*. Geertsema, V.V.D., had gezegd dat een barstje heel gemakkelijk zou kunnen zijn ontstaan tussen K.V.P. en de protestantse partijen bij die gelegenheid.

De heer Biesheuvel ontkende dit ten stelligste, maar de heer Den Uyl probeerde een en ander zo te interpreteren, dat ook de V.V.D. enige angst begon te tonen als het ging om het voortbestaan van dit kabinet. Hetgeen echter ook de heer Geertsema positief ontkende. Het interpellatiedebat bracht daarnaast nog een tweetal beloften:

1. de achterstand voor 1969 wordt ingelopen.

2. komt er weer stagnatie, dan zullen er tijdig geëigende maatregelen worden getroffen.

Nadere informatie vindt u in dit nummer van Nederlandse Gedachten (pag. ...).

Een overzicht van voltooide woningen (beleid gericht op 125.000 per jaar in deze kabinetsperiode) staat links onderaan.

SOCIALE ZAKEN

De behandeling van deze begroting was daarom belangrijk, omdat de aangekondigde structurele verhoging van de A.O.W. de gelegenheid gaf al dan niet nader tot elkaar te komen met betrekking tot de vraag of hierdoor andere prioriteiten gevaar lopen en of de te verwachten verhoogde premie in 1970 niet extra moeilijkheden oproept bij de voorgenomen inflatiebestrijding en met de huidige verdeling van de sociale premiedruk.

Wij verwijzen naar een van de driestaren op pag. 3 en naar het Kamerverslag op pag. 1 en 6.

De oppositie nam de huidige moeilijkheden in Curaçao tot uitgangspunt om staatssecretaris Van Es te vragen het voorgenomen bezoek van een tweetal fregatten aan deze havens niet door te laten gaan.

De staatssecretaris bestreed deze opvatting. Beide schepen maken qua oefening een wereldreis. In die route liggen de Antillen en in Curaçao moeten zij een onderhoudsbeurt ondergaan. Van een verzwakking van de Atlantische zeestrijdkrachten is bovendien geen sprake. Binnen 20 dagen, in het ongunstigste geval, zijn de schepen weer in de vloot opgenomen.

De heer Schakel kreeg toestemming een aantal bewindslieden te interpellieren over concrete overlast en moeilijkheden die door een klein aantal woonwagengedwongen bewoners regelmatig worden veroorzaakt.

INTERPELLATIE

De Kamermeerderheid — die ook niet zonder kritiek op het bouwbeleid was — wenste het aftreden van minister Schut bepaald niet. De heer Van den Doel heeft — door het hoofd van minister Schut te vragen — zich grandioos verkeken op de concrete situatie en zich vertild aan de door hem aan de orde gestelde zaak. Minister Schut vroeg zich niet ten onrechte af of de heer Van den Doel zelf nu nog wel houdbaar was in de fractie van de P.v.d.A. Maar ja — oppositie is oppositie, right or wrong! Met uitzondering van de P.v.d.A., P.S.P., groep Aarden Boerenpartij en de communisten was de Kamer van

oordeel, dat 1969 werkelijk een moeilijk jaar is geweest en dat — zoals de minister zei: „met een gevoel van opluchting het resultaat kon worden meege-deeld”.

Merkwaardig was wel dat de heer Van den Doel, die de minister verweet dat zijn prognoses niet uitkwamen, zelf helemaal de kluts kwijt was. Van den Doel had nl. eerder voorspeld, dat er voor 5.500 woningen te weinig zou zijn gesubsidieerd. Het zijn er nu 600 te „veel” geworden!

Overigens: het is wel zaak dat concrete cijfers op concretere basis voortaan zullen moeten worden geproduceerd. De minister zelf erkende dat het verleden onvoldoende is, gelet op het aantal woningen, dat werd voltooid. Dat zal verbeterd worden.

KAMER VAN 3-5 FEBRUARI

De begrotingsbehandeling van sociale zaken moet nog verder worden afgehandeld: de sector van de staatssecretaris Kruizinga (C.H.U.), **volksgezondheid**. Met name zullen de milieuhygiëne, vervuiling van water en lucht zeker aan de orde komen.

Er liggen al twee moties op dit terrein. Ook financiën komt aan de orde. Het vraagstuk van de „beheersing” van de kapitaalmarkt in tijden van schaarste aantrekkelijk; de vraag in hoeverre de overheid een SERadvies moet inwinnen, ook als het gaat om belastingherzieningen en de nota met betrekking tot een evenwichtige belastingheffing voor energieke leveranciers (kolen, gas, olie, benzine etc).

Ongetwijfeld zal ook worden aangestipt de wijze waarop de belastingheffing van de gehuwde werkende vrouw moet worden opgezet. De oppositiepartij P.v.d.A. wilde nauwelijks deze zaak aan de orde stellen. De overige fracties waren van oordeel, dat — zeker tijdig — aan dit debat een schriftelijke voorbereiding moest voorafgaan.

Het vraagstuk omvat immers veel meer dan alleen het fiscale probleem van de buitenshuis werkende gehuwde vrouw. Ook de ongehuwden, de weduwen, weduwnaars en de gescheiden mannen en vrouwen zijn hierbij betrokken.

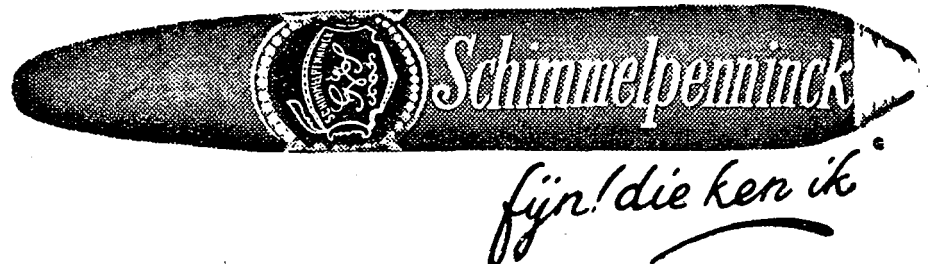
Oud-minister De Block

was tot een concrete mededeling van vervanging van een minister. Immers het aftreden had noch de politieke grondslag noch het karakter van het kabinet aangetast. De benoeming noch het ontslag heeft wijziging gebracht in het totale beleid terwijl het beleid in de financieel economische driehoek gewaarborgd is.

De heer Den Uyl had tevoren gesteld: „er was een kwestie-De Block, maar

Voltooide woningen

	1967	1968	1969 +
Woningwetwoningen	69.440	62.071	
Gesubsidieerde part. woningen	26.540	39.504	
Totaal gesubsidieerde woningen	95.980	101.575	
Ongesubsidieerde woningen	31.453	21.198	
Totaal aantal woningen	127.433	122.773	123.079
+) voorlopig			

ONTWIKKELINGSDOEL SECUNDAIR

DOOR E. VAN STRIEN

Op 10, 11 en 12 februari a.s. wordt in de Tweede Kamer gesproken over de F.M.O., zoals deze maatschappij afgekort zal heten, als het wetsvoorstel tot oprichting van deze N.V. zou worden aangenomen. Het motto van dit wetsvoorstel van Udink wordt na het gebruikelijke „saluut! doen te weten” aldus geformuleerd:

„Alzo wij in overweging genomen hebben dat het wenselijk is, in het kader van het beleid ten aanzien van de hulpverlening aan de ontwikkelingslanden enige maatregelen te treffen ter bevordering van de ontplooiing van het bedrijfsleven in DIE landen ten gunste van HUN economische en sociale ontwikkeling”.

Het zal u na lezing van dit artikel duidelijk zijn, waarom onder andere de Arjos meent, dat de Minister zonder Portefeuille in genen dele zijn eigen motto in het daarna volgende wetsvoorstel waar maakt, maar veel-er er voor zorg draagt, dat met overheidsgelden en nog specifiek met die nauwelijks bereikte 1 pct beschikbare ontwikkelingsgelden, het belang van het Nederlandse bedrijfsleven primair wordt gediend. Dat dan secundair het belang van de ontwikkelingslanden zou zijn gewaarborgd, blijkt daarbij nog niet eens duidelijk uit dit wetsvoorstel.

Juridische zekerheden zijn ingebouwd voor de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven op elk denkbare wijze, maar nergens kan men die zekerheden vinden voor de „begunstigde partij”, nl. de ontwikkelingslanden.

WAT IS HET DOEL ?

A' voor New Delhi de een ieder ongetwijfeld bekende confrontatie tussen „ontwikkelaars” en „nog niet ontwikkelden”, maar vooral ook in New Delhi, waar een resolutie over dit onderwerp werd aangenomen, bestond er een behoefte aan het vergroten van de kapitaalstroom naar arme landen door particulieren. Het is, meen ik, een overheidstaak het doen van particuliere investeringen in ontwikkelingslanden te stimuleren. Niet om een groepje ondernemers de gelegenheid te verschaffen een nieuw marktterrein open te leggen en zo hun inkomsten te vergroten, maar om (zie Udinks motto) mede de sociale en economische vooruitgang der ontwikkelingslanden te bevorderen.

DREMPELPROJECTENPROGRAMMA

Tot op heden kende de overheid het drempelprojectenprogramma, een programma dat sinds 1965 financiële hulp verleende aan ondernemingen, die in ontwikkelingslanden wilden investeren, in de vorm van giften of zachte leningen verstrekt, ter tegemoetkoming in de als excessief geachte initiële kosten (zgn. drempels), die verbonden waren aan de investering in een ontwikkelingsland. Het is namelijk niet ongebruikelijk, dat de eis wordt gesteld aan de ondernemer door het land, waar hij zijn bedrijf vestigt, dat hij b.v. een school bouwt of een weg aanlegt.

Nu wil de overheid, nadat is gebleken, dat er niet zoveel belangstelling van de zijde van het bedrijfsleven was voor dit programma, dat het jaarlijks budget wel wordt besteed. In de jaren 1965 t.e.m. 1968 beliepen de oorspronkelijk begrote bedragen voor dit programma totaal 56 miljoen gulden, waarvan 30 miljoen naar andere bestemmingen werd overgeheveld, zodat slechts 26 miljoen overbleef. Daarbij kwam, dat het tijdens deze periode tevens mogelijk werd om normale financiële steun voor investeringen te verkrijgen tegen 9 pct; gelden die dus in de ontwikkelingslanden die dus in de ontwikkelingslanden die eventueel bij een mislukking van het project aan de ondernemer konden worden kwijtgescholden.

Een evaluatie door drs. A. Klaasse Bos

onthult vervolgens, dat van de eerste 15 goedgekeurde aanvragen er bij 2 een echte „drempel” bestond; er bij 2 misschien een „drempel” bestond; er bij 11 duidelijk geen „drempel” bestond. Er bestaat voor dit gebeuren een eenvoudige verklaring:

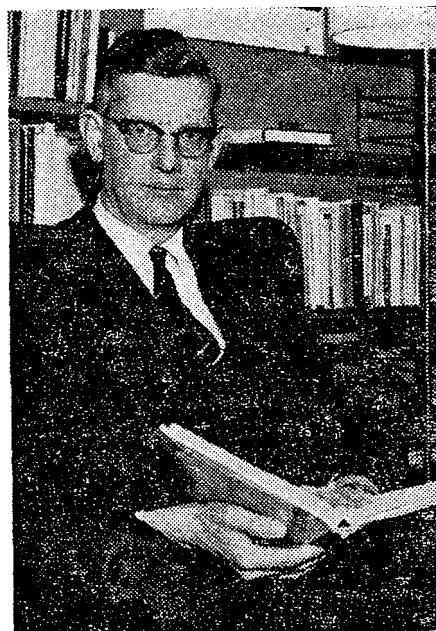
De tot uitlenen bevoegde ambtenaren kennen slechts twee criteria, namelijk: 1. Er moet een „drempel” worden aangetoond door de aanvrager (iedere ondernemer moet in staat worden geacht zo'n drempel te creëren — zie bovenstaande feiten als bewijs)

2. De investering moet bijdragen aan een evenwichtige economische en sociale ontwikkeling van het ontwikkelingsland. (Een zo vaag geformuleerd criterium leidt er in de praktijk toe, dat elke investering goed is voor een ontwikkelingsland. Dit lijkt hier een duidelijk gevaar, alleen al omdat er een ruim budget is, zodat selectie tussen de aanvragen om budgettaire redenen nooit nodig was.) Deze en andere kritiek gaf aanleiding tot herstructurering, waarbij vooral de oplossing gezien werd in een meer rechtstreeks gaan betrekken van het Nederlands bedrijfsleven bij deze problematiek.

Daarnaast zou het een goede gelegenheid zijn andere activiteiten op dit gebied onder dezelfde noemer, in dit geval is het de F.M.O. geworden, onder te brengen, zoals de een fiasco geworden N.V. de Nederlandse Overzeese Financieringsmaatschappij (N.O.F.); een maatschappij, waarvoor de Staat garant staat en die nu nog hoofdzakelijk schulden en verplichtingen op de balans heeft. Daarnaast bestaat tot op heden een aparte post „Ontwikkelingsbanken”, waaruit kredietverlening aan en, of kapitaaldeelname in nationale en regionale ontwikkelingsbanken wordt verstrekt.

F.M.O.-CONSTRUCTIE

De F.M.O., zoals voorgesteld, is een public agency, zegt minister Udink. Een definiëring hiervan zou kunnen zijn: „een door de overheid ingesteld lichaam met beperkte macht en functies, echter financieel onafhankelijk, bestuurd door een raad van bestuurders, die een gedeelte van de overheidstaak uitvoert. De kapitaalsstructuur en fi-

Drs. B. Udink

nanciële manipulaties zijn gelijksoortig aan die van een N. V., maar de **aandeelhouders (zo die er zijn) hebben geen stemrecht in beleidszaken noch de macht om bestuurders te benoemen**”.

Voor minister Udink is het hoogstens een uitvoerend lichaam op privaatrechtelijke basis, dat zonder winstoogmerk een gedeelte van de overheidstaak uitvoert. Daarom wil de minister ALLE bestedingen van de F.M.O. tot publieke ontwikkelingshulp rekenen en dus ten laste van zijn budget brengen. Maar hoe zit het dan met de controle door de overheid op de aard van de bestedingen om nog maar te zwijgen over de parlementaire controle?

Hier blijkt nu, dat het belang van het Nederlandse bedrijfsleven primair is gesteld in het wetsvoorstel.

De F.M.O. kent een goedkeuringscommissie, die beslist over het al of niet verlenen van leningen, subsidies of giften. De commissie besluit bij unanimiteit, en haar advies is bindend (tegenover het parlement zal de minister dus altijd aanvoeren, dat de commissie besloot, en dat hij het maar te doen had). Nu blijkt de samenstelling van de commissie een paritaire verdeling te hebben van drie man uit het bedrijfsleven en drie man van overheidszijde, omdat de aandelen ook 50 - 50 verdeeld zijn. Hier wil ik even terugverwijzen naar zijn definitie van een public agency. Ik meen, dat hier tegen de regels wordt gezondigd (namelijk, dat de aandeelhouders wel macht uitoefenen).

Daarbij moet u niet uit het oog verliezen, dat „beslissen bij unanimiteit” inhoudt, dat er een negatief vetorecht bestaat. Een man kan een voorstel torpederen, al zal in de praktijk zelden of nooit gebruik worden gemaakt van het vetorecht en er meestentijds zal worden gezocht naar een gemeenschappelijk standpunt. Het feit blijft bestaan, dat slechts één vertegenwoordiger binnen de commissie het belang van de ontwikkelingslanden zal behartigen (namelijk de vertegenwoordiger van de minister zonder portefeuille). De andere vijf zijn „ex professo” geïnteresseerd in het Nederlands belang, hoezeer zij ook bewogen kunnen zijn met het ontwikkelingsprobleem (nl. 3 uit het bedrijfsleven, 1 voor het ministerie van Econo-

Een subgroep Ontwikkelingssamenwerking van de Arjos heeft zich de afgelopen maanden, samen met afvaardigingen uit andere jongerenorganisaties, bezig gehouden met de bestudering van het door minister Udink aangeboden wetsontwerp F.M.O. Uit de beraadslagingen is gebleken, dat de jongeren fundamentele kritiek hebben op het wetsontwerp. Dit heeft geresulteerd in een alternatief voorstel.

Over het wetsontwerp en het alternatief heeft de heer E. van Strien, lid van de Arjosgroep Ontwikkelingssamenwerking, een artikel geschreven, dat u hierbij als Arjosbijdrage vindt afgedrukt

Voor belangstellenden is de letterlijke tekst van het tegenvoorstel te verkrijgen bij de Arjos. Wilt u als tegemoetkoming in de kosten 50 cent storten op gironummer 127164, t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag, met vermelding van „F.M.O.”?

U krijgt het document dan prompt toegezonden.

mische Zaken en 1 voor het ministerie van Financiën).

Dus om het kort samen te vatten; de minister spreekt over publieke uitgaven (nl. ontwikkelingshulp), maar verleent feitelijk subsidies aan Nederlandse ondernemingen, die over dat verlenen in zeer belangrijke mate zelf meebeslissen.

F.M.O.-CRITERIA

Het wekt ook verbazing, dat het wetsvoorstel wel spreekt over criteria voor de toewijzing van overheidsgelden, maar daarvoor verwijst naar een overeenkomst die ter VERTROUWELIJKE kennisgeving is gedeponneerd bij de griffie der Tweede Kamer. Er bestaan namelijk gerechtvaardigde twijfels t.a.v. het nut van bepaalde vormen van particuliere investeringen in ontwikkelingslanden. En de geheimzinnigheid omtrent de door de overheid gehanteerde c.q. voorgestelde criteria doen er aan twifelen of er wel een diepgaand onderzoek heeft plaatsgevonden naar de: — vóór- en nadelen van Nederlandse particuliere investeringen vanuit het oogpunt van de belangen der ontwikkelingslanden;

— voorwaarden onder welke deze investeringen een wezenlijke en optimale bijdrage tot de ontwikkeling van de arme landen betekenen;

— omstandigheden onder welke er inderdaad sprake is van een „drempel”, zoals bedoeld in het oorspronkelijke drempelprogramma (zie Evaluatie Klaasse Bos)

NU stelt de minister in zijn Memorie van Antwoord op 15 oktober jl., dat het toesingscriterium van particuliere investeringen, die een groei-effect voor de ontwikkeling van een land willen hebben, de mate van rentabiliteit van de geïnvesteerde gelden moet zijn. En dat is een juist uitgangspunt. Rentabiliteit is een noodzakelijke voorwaarde. Maar niet iedere rendabele investering heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van een land. En de beslissing hierover in eigen hand houden, betekent dat men nog steeds, of steeds weer, koloniaal denkt, namelijk wij zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het zuidelijk halfrond. Met onze kennis, mét ons geld, onze manpower moet het gebeuren, het is de „white man's burden”.

ONTWIKKELINGSLANDEN

Deze „white man's burden”-gedachte komt ook naar voren bij de uitwerking van de gedachten, die de overheid heeft over de kapitaaldeelname in nationale ontwikkelingsbanken via de te stichten F.M.O. Het gaat hier om een zuiver **publieke** aanleg, die in dit geval aan de **publieke** besluitvorming wordt onttrokken, omdat ze aan de goedkeuringscommissie der F.M.O. wordt voorgelegd. Dus ook het bedrijfsleven krijgt invloed op het beleid aangaande deze zaken. En als in de Memorie van Antwoord dan ook nog wordt gerept over: „... dat de F.M.O. door haar trustee-functie (dat is de deelneming in ontwikkelingsbanken) mogelijkheden krijgt Nederlandse ondernemingen in ontwikkelingslanden, ook die welke reeds van de F.M.O. subsidies, zo h'e of harde leningen kregen, verder te steunen”, dan staat dus vast, dat de F.M.O. van plan is invloed uit te oefenen op het bestedingsbeleid van ontwikkelingsbanken in andere landen.

VERVOLG OP PAGINA 10

POLITIEKE DWALING IN LEIDEN

DOOR H. ALGRA

IN Leiden zullen de PvdA, de PPR en de PSP samenwerken bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dat is niets bijzonders. Maar dat D'66 er ook bij is, valt wel enigszins op.

Deze vier samenwerkende partijen noemen zich samen PAK, dat wil zeggen Progressief accoord.

En zij hebben een merkwaardige verklaring afgegeven. Na de gemeenteraadsverkiezingen zullen zij alleen dan zitting nemen in het college van B en W, als zij in dat college de meerderheid kunnen krijgen.

De drie Christelijke partijen hebben daarop een verklaring afgegeven, die een duidelijkheid niets te wensen overlaat en waarin signaleerd wordt, dat de heren van dit PAK het wezenlijk verschil tussen een gemeenteraad en het parlement, tussen een ministerie en een college van B. en W niet begrijpen. Aan het hoofd van de gemeente staat een raad. Dat staat in de grondwet. Die raad kiest uit zijn midden de wethouders, die met de burgemeester het dagelijks bestuur van de gemeente vormen. Het is altijd zo geweest, dat een gezonde gemeentepolitiek betekent, dat verschillende groepen in de raad in dat dagelijks bestuur vertegenwoordigd zijn.

Maar dat dagelijks bestuur heeft niet homogene te zijn en is het in de meeste gevallen ook niet. Niet zelden komen B en W met een meerderheidsvoorstel in de raad, terwijl de minderheid haar volledige vrijheid behoudt om in de raad tegen dat voorstel te stemmen en zich er ook in het debat tegen te verzetten. Die minderheid kan ook de burgemeester zijn, hij stemt wel mee in het college, maar niet in de raad. Hij kan zijn van de meerderheid afwijkende opvatting in volle vrijheid in de raad verdedigen. Het is er dus helemaal naast, als men meent, dat een op een gezonde, democratische wijze deelnemen aan het werk van het college

alleen mogelijk is, als men tot de meerderheid in dat college behoort.

Maar er komt nog iets bij. Stel, dat in Leiden b.v. ook de drie Christelijke Partijen nu al bij voorbaat bekend maakten aan de kiezers, alleen dan plaatsen in het dagelijks bestuur te zullen aanvaarden, als zij op hun beurt de meerderheid kunnen krijgen, dan zouden de gemeente onbestuurbaar kunnen maken.

Gelukkig zijn de Christelijke partijen wijzer, en hebben zij blijkbaar van politiek beleid ook wat meer verstand. Zij hebben duidelijk gereageerd, zij zullen de consequenties van het standpunt van het PAK onder de ogen zien, maar van hun kant blijven streven naar een zo democratisch mogelijk samengesteld college van B. en W.

Gelukkig, mag men wel zeggen, is de burgemeester van Leiden geen lid van een van de vier in het PAK samenwerkende partijen. Anders zou hij in elk geval in een scheve positie geraken, zowel als het PAK zich van de meerderheid van het college kon verzekeren of „in de oppositie zou gaan”.

Wij zijn benieuwd.

Want er zijn méér gemeenten, waar een PAK aan de verkiezingen deelneemt. Zal daar dezelfde eis worden gesteld: of de meerderheid in het college, of helemaal er niet in?

En wat dit punt betreft, geldt hetzelfde van de gedeputeerde staten. In verschillende provincies zal waarschijnlijk een PAK aan de Staten-verkiezingen deelnemen. Blijft men dan buiten het college van G.S., tenzij men daar de meerderheid kan krijgen?

Waarschijnlijk zal dat zo'n vaart niet lopen. De verklaring van het Leidse PAK is te zeer vreemd aan kennis van onze staatsinstellingen en aan inzicht omtrent democratie in het gemeentebestuur, dan dat zij overal navolging zal vinden.

VERVOLG VAN PAGINA 9

En toch keurt de minister als basisprincipe, dat „zich ontwikkelen een zaak is van de ontwikkelingslanden zelf”. En, zo zegt hij in een rede voor S.I.D. (Society for International Development) op 14 tot 17 november 1969 bijeen in New Delhi: „Daarom is het verlangen naar „zelfverwezenlijking”, het verlangen de zich ontwikkelende wereld te herscheppen naar het eigen ideale beeld *paternalistisch* en leidt zulks tot „donorcentrisme”.

Het is daarom, dat de Arjos een verklaring mede heeft ondertekend, waarin duidelijk afstand wordt genomen van dit wetsvoorstel, want en nu citeer ik een artikel van C. Lagerberg en J. Vingerhoets, dat verscheen op 20 augustus j.l. in de Economisch-Statistische Berichten: „Zowel naar vorm als inhoud is de op te richten N.V. geen „public agency”. Haar uitgaven, waarover de overheid niet de beslissingsmacht heeft en

welke voor ongeveer 2/3 rechtstreeks op de kapitaalmarkt geleend zullen worden, kunnen onmogelijk als publieke uitgaven beschouwd worden, en mogen derhalve NIET onder het plafond (budget) voor ontwikkelingshulp worden gebracht. Het ontwikkelingsdoel is zeer duidelijk secundair. Daarom is het geen eerlijk wetsontwerp”.

Literatuurverwijzingen:

- Drs. C. Lagerberg en Drs. J. Vingerhoets: Nieuwste hulpconceptie van Minister Udink; E.S.B. 20 augustus 1969 no. 2709.
- Drs. C. Lagerberg en Drs. J. Vingerhoets: De F.M.O. van Minister Udink; E.S.B. 7 januari 1970 no. 2728.
- Drs. A. Klaasse Bos: Evaluatierapport, Bijlage V.
- Memorie van Antwoord betr. de voorgenomen oprichting van een Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (F.M.O.) op 15 oktober 1969.
- Ontwikkelingshulp en Ontwikkelingswerk, door Prof. J. A. Ponsioen in Wereld-informatie
- Internationale Samenwerking 2e jaargang no. 10 - december 1969: Het hoe en het waarom van de Nederlandse Ontwikkelingssamenwerking.
- Verklaring aan Regering en Staten-Generaal van de Werkgroep Kerk en Ontwikkelingssamenwerking van de Raad van Kerken in Nederland.
- De Nota aan de Regering en Staten-Generaal n.a.v. het wetsontwerp F.M.O. van de Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking (NOVIB), 20 oktober 1969.

HET BEELD DER VADEREN

HET ANTWOORD

De Nederlandse regering zond op het verzoek van de Geallieerden, om de Keizer uit te leveren, een antwoord, dat een duidelijke weigering inhield. Die weigering werd aldus gemotiveerd: Harer Majesteits Regering, harerzijds eveneens bewogen door onaantastbare redenen, kan de door het verzoek der mogendheden gerezen vraag niet anders beschouwen dan uit het oogpunt van haar eigen plichten.

Zij is volkomen vreemd geweest aan de omstandigheden, waaruit de oorlog is voortgekomen en heeft, niet zonder moeite, haar onzijdigheid tot het einde toe bewaard. Zij staat mitsdien tegenover de oorlogsfeiten anders dan de mogendheden. Zij wijst met kracht elke verdenking af als zoude zij met haar soeverein recht en haar zedelijk gezag schendingen van de grondbeginselen der solidariteit tussen de volkeren willen wekken; maar zij kan geen internationale plicht erkennen om mede te werken tot de daad van hoge internationale politiek der mogendheden. Indien in de toekomst door de Volkenbond een internationale rechtspraak mocht worden ingesteld, welke bevoegd zou zijn, om in het geval van een oorlog, recht te spreken over feiten, welke tot misdrijven gestempeld en aan sanctie onderworpen zijn door een aan de pleging voorafgaand statuut, zal het aan Nederland staan zich bij die nieuwe orde van zaken aan te sluiten.

Harer Majesteits Regering kan in het tegenwoordige geval geen andere plicht erkennen dan die, welke haar de wetten des Rijks en de nationale traditie opleggen.

Welnu, noch op de alom erkende rechtsbeginselen gegronde fundamentele wetgeving des Rijks, noch enige traditie van eeuwen her, welke van dit land te allen tijde een toevluchtsoord heeft gemaakt voor hen, die in internationale conflicten het onderspit hebben gedolven, veroorloven aan de Nederlandse Regering gevolg te geven aan het verlangen der Mogendheden en aan de gewezen Keizer de bescherming van

die wetten en van die traditie te onttrekken. Het recht en de nationale eer, is, verzetten zich daartegen. Het Nederland te eerbiedigen een heilige plicht landse volk, geleid door gevoelens, waaraan in de geschiedenis de wereld recht heeft doen wedervaren, zou het vertrouwen niet kunnen beschamen van hen, die zich op zijn vrije instellingen hebben verlaten”.

Dat was de motivering, en de Nederlandse Regering voegde er nog één zin aan toe:

„Harer Majesteits Regering vertrouwt, dat de Mogendheden de gegrondheid zullen erkennen van deze overwegingen, welke zich boven een beoordeling van mensen verheffen en welke haar zo afdoende voorkomen, dat zij redelijkerwijze geen vrijheid kunnen geven Nederland in een verkeerd daglicht te stellen”.

Met deze laatste zin werd bij voorbaat afgewezen een methode, die de Mogendheden zouden kunnen toepassen, namelijk de weigering van Nederland om propagandistische redenen in een kwaad daglicht te stellen.

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed-gereed te maken

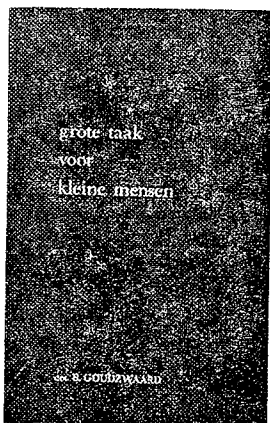
**periodieken
boeken en
handeldrukwerk**

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

CORPORATIEVE OF POLITIEKE ORGANISATIE

DOOR DRS. H. VAN RULLER

In de beide voorgaande artikelen in deze serie werden summier twee mogelijkheden onderzocht op basis waarvan wijkraden gevormd konden worden. Ik zou nu graag de voordelen en de nadelen van de beide organisatievormen willen onderzoeken om tenslotte tot een conclusie te komen. Ik zou dit willen doen door een paar vragen te stellen, die opkomen als men het probleem van de grote afstand van bestuur tot bestuurden in een grote stad moet oplossen.

a. Moeten op wijkniveau de verschillende belangen tegen elkaar worden afgewogen?

Het politiek proces is een aaneenschakeling van voortdurende compromisafweging. Belangen van kleine groepen en van minderheden zullen in dit proces gemakkelijk het loodje leggen. Een mogelijke minderheid in een grote stad is de bevolking van een bepaalde wijk.

Besturen is na afweging tot beslissingen komen. Een politiek samengestelde wijkraad kan afwegen en tot beslissingen komen. Zij past in een democratisch stelsel.

De corporatief samengestelde wijkraad kan uiteraard ook tot een goed afgewogen beslissing komen, maar dit vloeit niet voort uit de theorie. Zij is immers samengesteld uit een x-aantal belangenvertegenwoordigers. Zij zijn niet benoemd om het algemeen belang te vertegenwoordigen, maar de sportbelangen, de culturele belangen, de belangen van de schaakclub etc. Zij vormt echter wel een klankbord voor de verenigingen in de wijk en een achtergrond, een stramien, waarop de maatschappelijk opbouwwerker zijn arbeid kan doen. Indien men uit deze wijkraden dan ook wensen naar voren ziet komen dan lijken die verdacht veel op verlanglijstjes uit de sfeer van St. Nicolaas. Het is een optelsom van sectiebelangen, groepsbelangen, stoelend op de samenstelling van het orgaan.

Indien men nu de wijkraad een functie wil laten vervullen in een meer gedecentraliseerd bestuursstelsel van de grote stad, dan moet de bovenstaande vraag met ja worden beantwoord. In dat geval moet men dus kiezen voor de politieke wijkraad.

Gaat men er van uit, dat de laagste bestuurslaag moet bestaan uit zeer grote gemeenten, dan is de kans zeer groot, dat bepaalde minderheidsbelangen worden doodgedrukt. In dit geval is een corporatief stelsel zeer voor de hand liggend, omdat men dan ook zicht krijgt op deze minderheidsbelangen in de gemeenteraad van de grote stad. Men kan er vanuit gaan, dat of de wijkbevolking geholpen door de maatschappelijk opbouwwerker of de maatschappelijk opbouwwerker, die de wijkbevolking probeert te activeren, in het geweer komt, indien een (vermeend) minderheidsbelang geschaad wordt. Indien een grote man in het gedrang op de tenen gaat staan van een klein doofstom jongetje, dan is de kans groot dat hij dit wezentje in het geheel niet opmerkt. Indien dit jongetje echter niet doofstom is of indien hij een werktuig heeft waarmee hij een schel geluid kan produceren (de opbouwwerker), dan zal het jongetje worden opgemerkt. In de meeste geval-

len zal rekening met zijn aanwezigheid worden gehouden.

In grote, veelal ondoorzichtige, bureau-cratisch en technocratisch werkende gemeenten moet er voor gewaakt worden, dat er op het niveau van de wijkraad niet wordt afgewogen. In dat geval zou veel van haar waarde verloren gaan. De vraag moet dus met nee worden beantwoord.

b. Moet een wijkraad de bevolking van de wijk representeren?

De beantwoording van deze vraag hangt nauw samen met de voorgaande. Decentralisatie van bestuurlijke bevoegdheden mag naar mijn mening niet plaatsvinden aan een niet volgens de maatstaven van de Nederlandse democratie met behulp van algemene en geheime verkiezingen samengestelde raad. Het probleem blijft of een op deze wijze samengesteld orgaan voldoende garanties biedt voor een werkelijke representatie. Ik ben geneigd te zeggen van neen. Maar wie geeft een beter stelsel aan? In een op bovengenoemde wijze

samengestelde raad kan men tot afweging van belangen komen.

Dit is niet nodig en niet aanbevelenswaardig voor de corporatief samengestelde wijkraad in het kader van het maatschappelijk opbouwwerk. Hier moet ik overigens wel iets dieper op ingaan. In Amsterdam gaat men tegenwoordig nog al eens van de theorie uit, dat een corporatief samengestelde wijkraad de bevolking van de wijk wel kan vertegenwoordigen. De gemeenteraad stelt de eis, dat geen enkele organisatie mag worden geweigerd. Dit geldt ook voor politieke partijen. Is aan deze voorwaarde en een paar andere voldaan, dan kan de gemeente het orgaan erkennen en als vertegenwoordiger van de wijk beschouwen. Het zal u duidelijk zijn, dat ik dit een zeer ongewenste situatie vind. In de eerste plaats komt hier de theorie van de fascistische staat naar voren. Ik ga hier niet dieper op in. In de dertiger jaren was een zeer principiële stellingname (bijvoorbeeld van prof. Anema) nodig. Op dit moment kan men in Spanje en Portugal zien hoe dergelijke systemen werken. Daarbij hebben wij dan nog de ervaringen uit

de oorlog en de geschiedenis van Italië om conclusies te trekken. In de tweede plaats is er de praktijk. Men wordt geen lid van een schaakclub of een kerk of een sportvereniging om een mening tot uitdrukking te brengen over de algemene problemen van de wijk. Wie zit er namens een bepaalde organisatie in de sectie van de desbetreffende soort van maatschappelijke arbeid? Uiteraard de secretaris of de voorzitter. Zijn deze mensen op een democratische manier op deze zetels gekomen? Natuurlijk niet. Als ze er voor zorgen, dat de vereniging kan draaien interesseert niemand zich meer voor het bestuur. Democratie is in het algemeen helemaal niet nodig. De sectie kiest uit deze secretarissen en voorzitters dan weer een vertegenwoordiger voor de wijkraad. In wezen geldt hier weer dezelfde mechaniek: als iemand de belangen van de club maar goed naar voren weet te brengen is het best. Het criterium is niet: wie heeft een goede kijk op de problemen van de wijk. Dat kan men niet verwachten. Als men tenslotte nog constateert, dat politieke partijen terdege door hebben, dat via deze corporatieve weg invloed kan worden uitgeoefend dan ziet men duidelijk de gevaren van het stelsel.

Wat was bedoeld als een zeer flexibel klankbord kan op deze wijze verworven tot een zich in belangrijke mate zelf instand houdend college van regenten, die erg moeilijk van hun zetel zijn te krijgen. Zelfs niet door een algemene verkiezing. In het gunstigste geval kunnen B. en W. andere mensen aanwijzen als vertegenwoordiger van de wijk: een zeer belabberde en betuttelende situatie, waarin B. en W. of de Raad zich niet zullen laten manoeuvreren.

Antwoord op de vraag dus: indien de wijkraad besturende bevoegdheden heeft, dan moet zij de bevolking representeren. Dat is alleen mogelijk als men gebruik maakt van verkiezingen. In de corporatieve gedachte moet de wijkraad als klankbord fungeren van steeds wisselende belangengroepen, die op de een of andere manier hun mening kenbaar maken. Deze belangengroepen voor grote en kleine, blijvende of tijdelijke belangen, representeren niets anders dan hun eigen niet tegen andere belangen afgewogen belang. De corporatief samengestelde wijkraad kan deze deelbelangen slechts samenvoegen tot een verlanglijst, die vele tegenstrijdige zaken zal bevatten.

c. Moet een wijkraad de beschikking hebben over een administratief en uitvoerend apparaat?

In de corporatieve denksfeer redenerend kan men volstaan met een klein, maar zeer deskundig apparaat. In ieder geval moet de opbouwwerker de kans hebben om bepaalde onderzoeken te laten plegen, zijn brieven en rapporten te laten typen etc. Uitvoerende werkzaamheden zijn voor een opbouworgaan uit de boze. Ze moet juist anderen stimuleren tot deze werkzaamheden: de wijkbevolking door haar organisaties zelf of de overheid. Op het moment, dat men zelf uitvoerende werkzaamheden gaat doen krijgt de wijkraad zelf belangen en zal niet zo flexibel en alert kunnen reageren op plotseling opkomende (vermeende) misstanden. Hij zal dan zijns ondanks aan afweging van belangen gaan doen en dat betekent, dat hij

VERVOLG OP PAGINA 12

ONTWERP - GEMEENTEPROGRAMMA GEMEENTEBEELD

A.R. PRAATPLAN VOOR AMSTERDAM

3. Bestuursorganisatie

De samenwerking van de gemeenten in de agglomeratie Groot-Amsterdam, waartoe wij ook rekenen, gemeenten die niet voorkomen in het ontwerp van wet voor de agglomeratie Groot-Amsterdam (bijv. Zaanstreek, Purmerend, IJ-mond) moet informeel op gang worden gebracht.

Op de regering in Den Haag moet druk worden uitgeoefend om te komen tot een bestuursvorm voor het stedelijk gebied van Amsterdam, waardoor er stabiele bestuurlijke verhoudingen kunnen ontstaan. Grote vraagstukken kunnen dan worden aangepakt.

De huidige gemeente Amsterdam moet bereid zijn een groot deel van het gemeentelijk apparaat (bijv. van de dienst publieke werken, het vervoerbiedrijf, de dienst havens en handelsinrichtingen, het energiebedrijf, etc.) aan de agglomeratie over te dragen.

Een directe relatie van de agglomeratie met het Rijk, zonder tussenkomst van de provincie, voorkomt een extra schakel in de bestuursvorm.

Voortgang moet worden gemaakt met een werkelijke bestuurlijke decentralisatie. De rayons van de gemeentelijke diensten en bedrijven moeten aan elkaar worden aangepast, zodat zij zoveel mogelijk samenvallen. Er ontstaan dan stadsdelen: noord, west, zuid, enz. Op een centraal in het stadsdeel gelegen plaats moeten nu al kantoren van de gemeentelijke diensten (politie, sociale zaken, burgerlijke stand, publieke werken, energiebedrijf, bouw- en woningtoezicht, enz.) worden gevestigd.

Deze diensten moeten gecoördineerd werken.

In de Bijlmermeer moet hiermee nu reeds een begin worden gemaakt. Een „Bijlmermeerecoördinator" moet worden aangesteld. Door en uit de burgerij wordt een adviesraad gekozen. De gemeenteraad van Amsterdam draagt aan deze raad alle zaken over, die het bestuur in de Bijlmermeer betreffen. Een zelfstandige gemeente als onderdeel van de agglomeratie Groot Amsterdam, kan gaan werken. Deze procedure wordt daarna tevens toegepast in de overige stadsdelen.

zijn functie niet goed meer kan vervullen.
De politieke wijkraad zal een kind met een waterhoofd zijn, indien bij bepaalde zaken niet zelf kan opknappen. Ik heb in het tweede artikel een aantal zaken gesuggereerd, die door hem zouden kunnen worden gedaan.

d. Hoe groot moet het aantal inwoners zijn waarvoor een wijkraad kan werken?

Alle drie de artikelen gaan met name over het bestuur in onze grote steden. Daar leeft een dicht op elkaar wonende bevolking. Ik dacht, dat een corporatieve wijkraad niet veel meer inwoners moest „vertegenwoordigen” dan 20.000 à 30.000. Het aantal hangt nogal af van de begrenzingen van de buurten en van de organisatiepatronen. Deze beide ele-

menten hangen ook vaak nauw met elkaar samen. Het getal van 25.000 wordt genoemd in de laatste nota-Beernink over de bestuurlijke organisatie. Het gaat dan om een minimum. Deze getallen moeten wij ten aanzien van de corporatieve wijkraad zien als van erg weinig belang: het gaat immers om een zeer flexibele organisatorische infrastructuur? Verandering moet bij wijze van spreken van dag tot dag kunnen plaatsvinden.

Dit geldt niet van de politieke wijkraad. Goed overwogen grenzen (hoewel geen heilige koeien) moeten voor langere tijd geldig kunnen blijven. In de Amsterdamse situatie zou ik kiezen voor eenheden van ongeveer 100.000 à 150.000 inwoners. In stadsdelen uitgedrukt bv de Bijlmermeer, Noord, de westelijke tuinsteden etc.

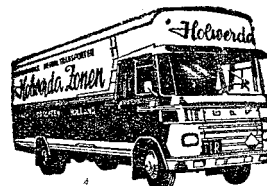
Gemeentebeleid

Ik ben van mening, dat onze grootste steden aan de ene kant te klein zijn aan de andere kant te groot. De benauwde grenzen en de antwoorden daarop (gevesten) zijn bekend. De knellende problematiek van de afstand tussen be-

stuur en bestuurd is wel gezien, maar daar worden nog geen uitgebalanceerde en op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde oplossingen voor gepropageerd.

Als specimen van het zoeken naar oplossingen zou ik u een gedeelte van het concept-gemeenteprogram van de AR te Amsterdam willen citeren, het z.g. praatplan voor Amsterdam, opgesteld door de heren W. B. Herstel en H. Doorn. Daar wordt de gewestelijke (agglomeratie)problematiek gezien in relatie tot de noodzaak van bestuurlijke decentralisatie.

Men ziet daar ook een voorbeeld van een mogelijk in elkaar grijpen van de verschillende vormen van wijkraden als begin voor een werkelijke bestuurlijke decentralisatie. Daarbij zou ook de hulp van het maatschappelijk opbouwwerk kunnen worden ingeroepen. Het is in feite hulp in een situatie van bestuurlijke nood. Het behoort zichzelf overbodig te maken.

Holwerda-Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-
O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides”
Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in

CHRYSA NTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel
Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

Vicon Landbouwwerktuigenfabriek
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 3041

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOEIEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

OVERIJSSSEL

Fa. H. J. WIBBELING & ZON
GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39
MARKNESSE
TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING
J. Voerman & Zonen
Assendorperstraat 73 - 81 - Telel. 16507 - Zwolle

GELDERLAND
MAGAZIJN „HET ANKER”
HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL
Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN
VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
c.c.
FIRMA T. VIETS
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie
Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf
G. Mulder Pzn. n.v.
NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN
APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

UIT ONZE BOUW- EN
AANNE MERSWERELD

Aannemersbedrijf
GE BR. HAKKERS
Handel in lijsmaterialen, riet en teen
Rietmattenfabriek
Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON
FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek **DEN BOER**
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1893

Visser Electrotechniek N.V.
Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37
Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZON
Aannemersbedrijf
KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOEL EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Lak- en Verfindustrie
v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGE BIED
Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

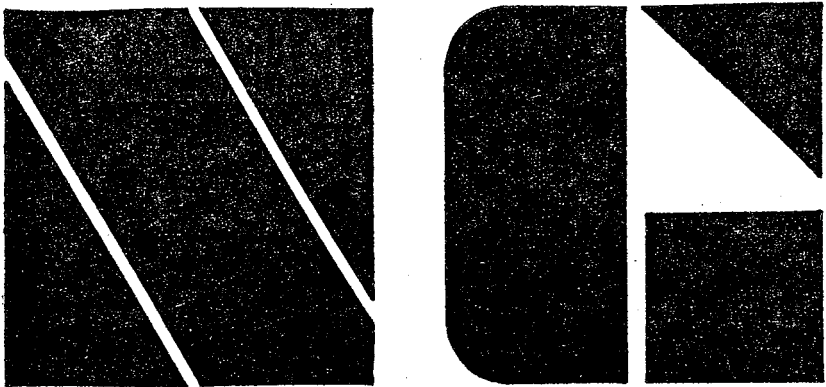
N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
Van Oord
Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS
uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken
EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen.
houten woningen, directieketen, barakker gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZAND POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 7

14 februari 1970

BELASTINGEN EN FINANCIËN

HET was niet de financiële kant van het beleid alleen dat aan de orde was. Ook de — met name door de heer *Vondeling* gewenste — overheidsordening van de kapitaalmarkt en het vragen van een SER-advies ook als het om fiscale wetten ging die grote economische of sociale gevolgen met zich mee brachten zijn uitvoerig aan de orde geweest.

Om van de inflatie — onder het bewind van minister Witteveen — maar niet te zijwgen.

De oppositie legde eenzijdig de nadruk op de tegenstelling inflatiestijging in de periode-Witteveen en het V.V.D.-programma 1967, dat er van uitging die inflatie te bestrijden. Het was „opgelegd pandoer” zouden ouden gezegd hebben. Minister **Witteveen** ontkennde de feiten niet, al heeft hij de zwart-wit tegenstellingen, die door de heer *Vondeling* uitstekend waren gehanteerd, zeker weten te vervagen.

Maar waar de heer Witteveen wel op wees was de bijzonder moeilijke situatie die hij aantrof na de val van het kabinet *Vondeling-Cals*. Werkloosheid met een tendens naar verslechtering en een slechte betalingsbalans toen! Vergeleken bij nu is die situatie op beide fronten stukken beter. Waarbij moet worden opgemerkt, dat de betalingsbalanspositie van nu z'n waarde ontleent aan een extra grote voorraadsvorming. Wat misschien niet een zo sterke poot is onder deze balans! Te minder, omdat die voorraad is gevormd door het bedrijfsleven uit een zekere angst voor komende prijsstijgingen.

De heer **Goudzwaard** (A.R.) interumppeerde niet voor niets: „De voortdurende prijsstijgingen blijven toch wel een grote bedreiging”.

INFLATIE

De heer *Kieft* (A.R.) maakte zich duidelijk zorgen over de verbrede mogelijkheden voor monetaire financiering door de overheid. D.w.z. een financiering die de inflatie kan aanwakkeren. Met name het tekort aan ontvangsten omzetbelasting 1969 (plm. 600 miljoen), waarvan de gevolgen in 1970 ook nog zichtbaar en voelbaar zullen zijn. Zelfs als het „tekort” aan omzetbelasting 1969 in 1970 zou worden ingelopen — dan nog!

Te meer, omdat de overheid ook nog een betalingsplicht heeft over oude jaren zelfs, aan de gemeenten van rond 300 miljoen gulden.

De heer *Kieft* stelde heel nadrukkelijk, dat als de minister in de komende periode zich te slap zou verzetten tegen de inflatie — met haar nadelige gevolgen voor de werkgelegenheid en de betalingsbalans — dit een niet verantwoord beleid was in de ogen van de A.R. fractie.

D'66, bij monde van de heer **De Goede**, profeteerde (overigens niet voor het

UIT DE TWEDE KAMER

eerst — dat er in 1970 zeker een structureel tekort van een half miljard gulden zou ontstaan, waar bovenop nog komen de hogere uitgaven voor de scheepsbouw en die van de probleemgebieden.

„Er hangt een zware bui”. En mitsdien legde hij alvast een motie op tafel, waarin hij een komende belastingverhoging, die hij kennelijk in 1970 al noodzakelijk achtte, n.l. de verhoging van de vermogensbelasting alvast accepteerde.

Waarop de heer *Kieft* repliceerde, dat men niet te voren het onheil over zichzelf moest inroepen. Zoals de heer *De Goede* voorbarig is in zijn prognoses en schattingen in het verleden, is hij dat ook over de wijze waarop in een mogelijke dekking moet worden voorzien. Daar was de heer *Kieft*, nu in maart a.s. een concreter beeld kon worden verschaft door de minister, volgens zijn eigen mededeling, niet voor.

BEGROTING 1971

Vaststaat nu wel, dat de begroting 1971 niet zoveel ruimte voor uitgaven zal bieden. Weliswaar was er geen concrete mededeling gedaan, zoals de heer *Kieft* had gehoord, aan de collega's ministers van de heer *Witteveen*, dat de uitgaven-groei niet groter mocht zijn dan 4 procent — maar de 6 procent kan voor 1971 niet worden gehaald. Dat betekent een verkrapting voor 1971 in de uitgavensector. Die kennis werd de Kamer dan toch wel tijdens de debatten. Waarmee het probleem (voor 1971) levensgroot op tafel ligt: bevrozing van bestaande uitgaven, afkalking van uitgaven, minder nieuwe uitgaven en/of opnieuw belastingverhoging. De Kamer kan zich nu reeds instellen op deze problematiek.

ORDENING

Het socialistische stokpaardje — ordening van de kapitaalmarkt — werd vrijwel door ieder ander afgewezen. De overheid zou een te grote macht en te grote verantwoordelijkheid in deze tijd tot zich trekken. Met name als het gaat om de vraag of, en in hoeverre, en gemeenten en het bedrijfsleven mogen investeren. Aldus de heer *Kieft*, waaraan de heer *Scholten* (C.H.U.) toevoeg-

de: de visie *Vondeling* is niet alleen in strijd met de maatschappelijke ontwikkeling, maar ook onuitvoerbaar. De kapitaalmarkt is immers een internationale aangelegenheid. Maar aldus de heer *Kieft* — naar aanleiding van een interruptie van de heer *Joeke*s (V.V.D.) — een principiële zaak zoals voor de V.V.D. dit kennelijk is, is het voor de A.R. fractie niet. Voor hem geldt als uitgangspunt de billijkheid en de rechtvaardigheid, niet het vrije marktmechanisme. Als dat het V.V.D.-principe is — is dit in de ogen van de A.R. fractie dogmatisme.

PLEIT VOOR GEMEENTEN

Fel is gevochten voor de belangen van de gemeenten. In oktober werd door de ministers *Beernink* en *Witteveen* toegezegd, zodra mogelijk, een voorschot te betalen op het door het rijk verschuldigde bedrag van rond 190 miljoen aan de gemeenten. Nu bleek — de heren *Kieft* en *Vondeling* hadden daarnaar geïnformeerd — dat het in februari nog niet zeker was, dat dit bedrag bij voorschot over drie maanden zou worden uitgekeerd.

De minister voerde onverwachte technische oorzaken aan, die de vertraging hadden veroorzaakt. Hij bood de Kamer excuus daarvoor aan en beloofde zo spoedig mogelijk nu de betalingen te doen met name aan de gemeenten, die grote bedragen te vorderen hebben.

WIE VERANTWOORDELIJK?

Een duidelijk verschil werd ook openbaar toen het tijdens het debat ging over de vraag, wie van de kabinetsploeg de grootste verantwoordelijkheid droeg voor de inflatie over de achterliggende jaren.

Gij — zei de heer *Vondeling* tot minister *Witteveen*. Dat is de meest normale situatie: bij financiën berust de eerste en grootste verantwoordelijkheid. Zo was dat vroeger en zo is het nog. Minister *Witteveen* verwierp deze stelling. Hij meende verantwoordelijk te zijn voor zover dit zich uitstrekte tot het financiële beleid.

De heer *Kieft* was het met beiden niet eens. Elke minister van financiën draagt voor de inflatie zeker een zeer bijzondere verantwoordelijkheid — al is het dan niet diens eerste en grootste verantwoordelijkheid.

Als men let op het totale instrumentarium van de minister van financiën: de belastingpolitiek, de begrotingspolitiek, het rente-instrumentarium en dat voor de kredieten — dan moet de conclusie zijn, dat er een zeer bijzondere verantwoordelijkheid aanwezig is. Een conclusie uit dit debat is wel te trekken: de oppositie heeft felle kritiek op het beleid van de heer *Witteveen* en dat zal zich onherroepelijk voortzetten. De regeringsfracties zijn evenmin zonder zorg, maar blijven opletend en kritisch het beleid voortdurend volgen.

VERVOLG OP PAG. 7

IN DIT NUMMER

Stemmen bij volmacht of in een andere gemeente, hoe gaat dat?
Zie pag. 2

't Zit niet zo lekker met de politiek, zie pag. 3

Wat de Tweede Kamer vorige week deed kunt u lezen op pag. 4.

Op pagina 5 schrijft drs. D. Koning over het vervoer van gehandicapte kinderen naar school. Artikel 13 van de Lager Onderwijswet 1920 wordt ongelijk geïnterpreteerd.

Wat is de stand van de Deltawerken op het ogenblik?
Ir. A. Smid schrijft op pag. 6 en 7 een eerste artikel over dit gigantische werk.

De verkiezingen voor de Provinciale Staten op 18 maart a.s. komen naderbij. Op pag. 9 staan de lijsten met de A.R.kandidaten in de provincies.

Op pagina 10 en 11 staat de rubriek Lezers schrijven ons. Twee onderwerpen worden aangesneden, maar wel uitgebreid.

STEMMEN IN ANDERE GEMEENTE OF STEMMEN BIJ VOLMACHT

Nog ongeveer twee weken hebt u thans de tijd om het zo te regelen, dat u of in een andere gemeente dan uw eigen woonplaats zelf naar de stembus kunt gaan of een ander bij volmacht voor u te laten stemmen.

Zowel voor het een als voor het ander moet u een verzoek indienen bij de gemeentesecretarie, door middel van daartoe bestemde formulieren.

De laatste dag, dat u dit kunt doen is woensdag 4 maart a.s.

De verkiezingen zelf vinden voor de leden van de Provinciale Staten plaats op woensdag 18 maart a.s.

STEMMEN IN ANDERE GEMEENTE

Wanneer u op de verkiezingsdag niet in uw eigen woonplaats aanwezig denkt te zijn, kunt u in elke willekeurige gemeente, gelegen binnen dezelfde provincie, naar het stemlokaal gaan.

U moet dan, uiterlijk dus op woensdag 4 maart a.s. een daartoe bestemd formu-

lier, model J-4, ingevuld inleveren op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiesregister was opgenomen.

U ontvangt daarna op het door u opgegeven adres een zogenaamde kiezerslegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt. Daarmede kunt u in elke willekeurige gemeente (echter binnen uw eigen provincie) naar een stembureau gaan om uw stem uit te brengen.

STEMMEN BIJ VOLMACHT

Wanneer u vermoedelijk niet in staat bent om zelf aan de stemming deel te nemen — bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom, afwezigheid (verblijf buiten de eigen woonplaats en buiten de eigen provincie) — dan kunt u door middel van een daarvoor bestemd formulier, model K4-1, een verzoek indienen om bij volmacht te stemmen, eveneens uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. For-

mulieren zijn verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie. U kunt zich daarvoor ook wenden tot bestuursleden van uw eigen kiesvereniging en zonodig tot het partijsecretariaat.

Behalve uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook die van uw gemachtigde worden ingevuld.

Als gemachtigde kan voor u optreden de echtgenoot/echtgenote; een der bloed- of aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad; de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager; een huisgenoot van de volmachtgever.

De gemachtigde mag woonachtig zijn in een andere gemeente dan die van de volmachtgever. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, maar binnen dezelfde provincie, dan mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstemmen uitbrengen.

Een kiezer mag niet meer dan twee

aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

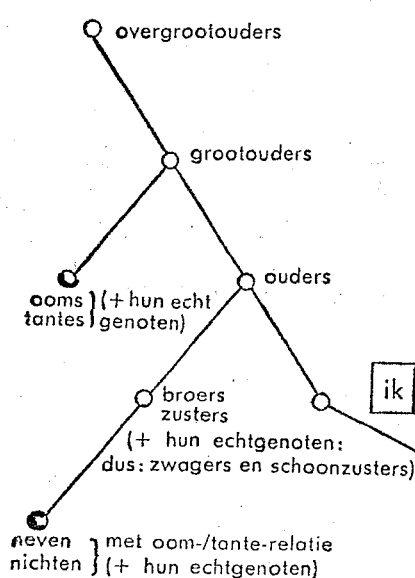
De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

Voor een aantal personen mag iedereen bij volmacht stemmen. Voor hen geldt het hiervoor weergegeven verwantschapsvereiste dus niet. Dit betreft personen, van wie beroep of werkzaamheden medebrengen, dat zij werkzaam plegen te zijn buiten de eigen gemeente, mits hun afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld zeevarenden, schippers, vissers e.d. Voor deze personen moet gebruik gemaakt worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier, model K4-2. Wilt u van de hier weergegeven mogelijkheden ook anderen op de hoogte stellen?

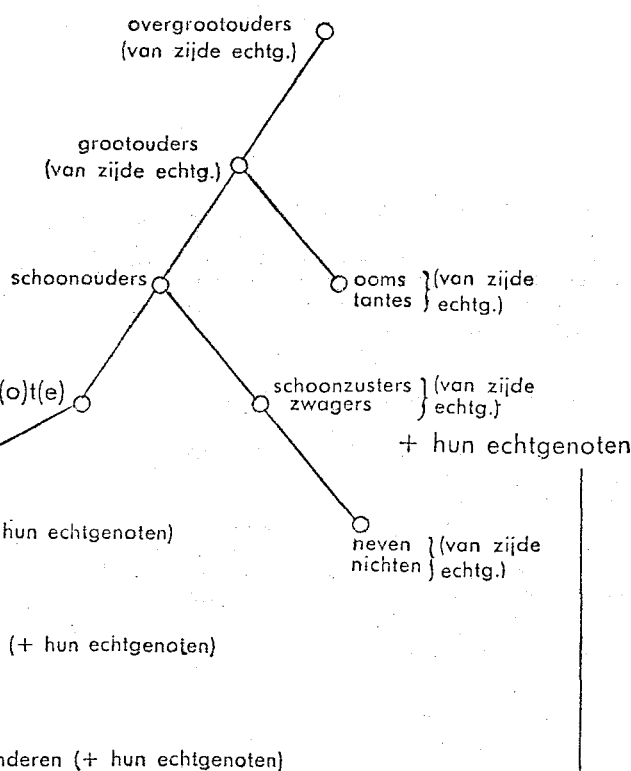
Voor uw medewerking hartelijk dank. Elks stem telt.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

**GIRO 712.000
FONDS
A.R. PARTIJ
STICHTING
DEN HAAG**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

'T ZIT NIET ZO LEKKER

't Zit op het ogenblik niet zo lekker met de politieke partijen. Veel mensen geloven er niet meer in.

Dit staat op de voorkant van een zo juist gereedgekomen folder van de A.R.P. Een folder met name bestemd voor jonge kiezers.

Er kan gebruik gemaakt worden van dit vlugschrift ter gelegenheid van de Provinciale Statenverkiezingen op woensdag 18 maart a.s., maar ook bij de Gemeenteraadsverkiezingen in juni a.s.

Deze folder is niet bestemd voor massaverspreiding huis-aan-huis, maar voor gerichte aanbieding aan jongere kiezers.

In dit vlugschrift worden weinig woorden gebruikt. Aangeduid wordt op welke wijze de A.R.P. de samenlevingsvraagstukken wil benaderen en wil aanpakken.

Men kan de gewenste aantallen van deze folder bestellen bij het partijsecretariaat. De prijs is f 0,10 (een dubbelte) per exemplaar.

Bestellingen door overmaking van het betreffende bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, onder vermelding „folder jonge kiezers”.

De kiesverenigingen in de provincies Groningen, Overijssel en Gelderland raden wij in dit verband aan, alvorens tot eventuele bestelling bij het partijsecretariaat over te gaan, zo nodig contact op te nemen met het Provinciaal Comité in hun respectievelijke provincies, omdat deze reeds centraal bestellingen hebben gedaan.

Wij hopen, dat de kiesverenigingen van deze landelijke folder een goed gebruik zullen weten te maken.

HET STATUUT

Het Statuut van het Koninkrijk is een voorlopige oplossing van een in wezen onoplosbare zaak.

Ver uiteengelegene Rijksdelen met de in de gegeven omstandigheden grootst mogelijke autonomie en toch in één Koninkrijksverband, een verband dat praktisch onmisbaar is, Zelfstandige landen op het westelijk halfrond, economisch kwetsbaar, met een zeer gemengde bevolking. Een statuut, dat ruimte biedt voor ontwikkeling en verschuiving, maar dat ook plotseling voor zeer bijzondere moeilijkheden kan plaatsen. Zoals nu.

Dr. Jonckheer was benoemd. Hij heeft goede kwaliteiten als bestuurder, hij is bekwaam en niet bang. Maar anders dan de tegenwoordige, bijna onvervangbare gouverneur is hij sterk verbonden met de politieke partij, die tijdens zijn benoeming het heft nog stevig in handen scheen te hebben, maar die daarna in moeilijkheden is geraakt en die in de latente conflictsituatie bijzonder kwetsbaar is. Bij dr. Jonckheer was kennelijk het besef overheersend, dat het beleid, waarvoor hij gedurende een aantal jaren als minister-president verantwoordelijk was geweest, niet had gefaald en met kracht diende te worden voortgezet. Een groot deel van de bevolking van de Antillen denkt daar anders over. In deze nieuwe situatie zou de handhaving van de benoeming van dr. Jonckheer bijna het karakter krijgen van een provocatie en de Koninkrijksregering heeft daaruit de consequenties getrokken. Maar een deel van de Antillianen

voelt de intrekking van de benoeming ook als een uitdaging, want het Antilliaanse kabinet was tegen de intrekking. Als drie vakbondsbestuurders na een kort bezoek in Nederland teruggekeerd al op Schiphol gaan zeggen, hoe het moet of niet moet met die gouverneursbenoeming, dan steigeren vele Antillianen en zeggen: zie je wel, hoor je wel, de heren van het moederland willen uitmaken, wat het beste is voor de kolonie.

Nederland kan veel bederven door te doen, als of men hier alles beter kan beoordelen dan de Antillianen zelf. Minister Bakker heeft zulk een houding niet aangenomen. Hij heeft zijn conclusie getrokken, maar na zich aan alle kanten in de Antillen te hebben laten voorlichten. Hij beschikte over heel veel vertrouwelijke gegevens uit allerlei kringen, uit de Antillen zelf, en weet dat het passeren van dr. Jonckheer weliswaar een pijnlijke operatie is, maar de minst kwade keus in dit precaire stadium. Wij hopen, dat zijn advies, dat in het Koninkrijkskabinet beslissend was en ook door de regering van Suriname werd gesteund, en de daarop aansluitende beslissing een bijdrage mag zijn tot ontspanning en bevorderlijk mag zijn voor een nieuwe start.

En laten we in Nederland vooral niet doen, alsof wij de Antillianen en hun problemen zo'n beetje in de zak hebben en dus maar stoer kunnen zeggen, op Schiphol of elders, hoe het moet.

HET BEVOEGD GEZAG

DOOR H. ALGRA

OP verschillende scholen voor voortgezet onderwijs verschijnt soms een *gast*, die vooraf belet heeft gevraagd, en die alleen komt nadat het *bevoegd gezag* hem heeft gezegd, dat hij welkom is. Hij komt namens de Minister van Defensie, om aan *die leerlingen, die daar belangstelling voor hebben*, iets te vertellen over de mogelijkheden en perspectieven van een militaire loopbaan. Het is géén propaganda, maar informatie, al behoort niemand te verwachten, dat de jonge officier komt, om kwaad te spreken van de militaire dienst.

Wij hebben meermalen zulke voorlichting kritisch kunnen bekijken, en wij vonden haar eerder te zakelijk, dan dat wij haar propagandistisch achtten.

Op een bijzondere school in het zuiden des lands, zou een dergelijke voorlichting worden gegeven. Dezelfde morgen hoorde de directie van de school, dat er ook andere heren werden verwacht. Principiële tegenstanders van de krijgsmacht, die eens aan de leerlingen zouden vertellen, hoe de vork werkelijk in de steel zat. De directie wist niet, dat de heren zouden komen en had ze ook niet uitgenodigd.

Dat hadden een paar leerlingen achter de rug van de directeur gedaan.

En als een paar jongelui op eigen houtje die heren vragen om te komen, dan verschijnen zij. Alsof de school een discussie-café is. Maar de directie nam dit niet en heeft deze heren de toegang tot de school verboden.

Wat gebeurt er dan?

Dan wordt fluks de P.S.P. ingelicht. En dan gaat een Kamerlid schriftelijk vragen stellen aan de staatssecretaris, hoe dit zit en hoe dit kan, enz. enz. Men kent het verhaal.

De staatssecretaris antwoordt. Hij rapporteert, hoe het allemaal is gegaan. Hij heeft zich ambtelijk op de hoogte laten stellen.

En hij voegt er aan toe, dat de zaak hem verder niet competeert.

De staatssecretaris heeft gelijk.

Maar wij hadden ook in dit geval liever gezien, dat hij harder en forser had gesproken.

Naar onze mening had hij kunnen volstaan met enig *elementair* onderricht aan een *Kamerlid* dat vragen stelt.

Het antwoord had aldus kunnen luiden: De *wet*, jawel mijnheer, de *wet* onderscheidt openbare en bijzondere scholen. U weet dat misschien. De *wet* bepaalt ook, wat bij een bijzondere school onder het *bevoegd gezag* wordt verstaan. Dat is het bestuur, mijnheer. Misschien wist u dat ook wel, heel misschien hebt u er zelfs wel eens mee te maken gehad, met zulk *bevoegd gezag*.

Dat gezag bepaalt, wie de school mag binnenkomen en wie buiten moet blijven. Dat gezag, vertegenwoordigd door de directeur, kan een officier, die graag voorlichting wil geven, de toegang weigeren. Dat gezag kan hem ook toelaten als gast.

Datzelfde gezag kan ook vertegenwoordigers van de P.S.P. en aanverwante artikelen toelaten of de deur wijzen. Dat laatste had u ondervonden.

Maar in elk geval, mijnheer het Kamerlid, hebt u als Kamerlid geen barst te maken met de vraag, wie het *bevoegd gezag* als *gast* in de school wil toelaten en wie niet.

En ik heb er als staatssecretaris ook niets over te zeggen.

Dat is alles, wat ik u over uw vragen heb te vertellen, mijnheer het Kamerlid.

O, ja, nog dit. Dat zulk een bijzondere school een eigen bevoegd gezag heeft krachtens de wet, dat is een uitvloeisel van de in de grondwet verankerde vrijheid van onderwijs. Die vrijheid is zo'n groot nationaal goed, mijnheer het Kamerlid, dat zelfs u er af moet blijven en uw vragen daarnaar in het vervolg zoudt kunnen inrichten”.

Wij weten wel dat dit antwoord niet in ambtelijke stijl is geschreven.

Daar is waarschijnlijk wel een ambtenaar beschikbaar, die het verhaal wat meer ambtelijk kan maken.

Dat mag ook wel, mits de strekking daardoor maar niet minder duidelijk wordt. Want de strekking moet in zo'n geval een afstraffing zijn.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

TWEEDE KAMER VORIGE WEEK

VOORDAT de begroting van financiën kon worden besproken, moest de begroting van sociale zaken nog tot een einde worden gebracht. Met name de volksgezondheidssector waarvoor de staatssecretaris Kruisinga (C.H.U.) bijzondere verantwoordelijkheid draagt. In beginsel was de Kamer met zijn beleid niet ontevreden. Ook het eindoordeel over Sociale Zaken moest worden gegeven. Dat laatste werd o.m. gerealiseerd door een door mej. Van Leeuwen (A.R.) uitgebrachte stemverklaring, mede namens K.V.P. en C.H.U.

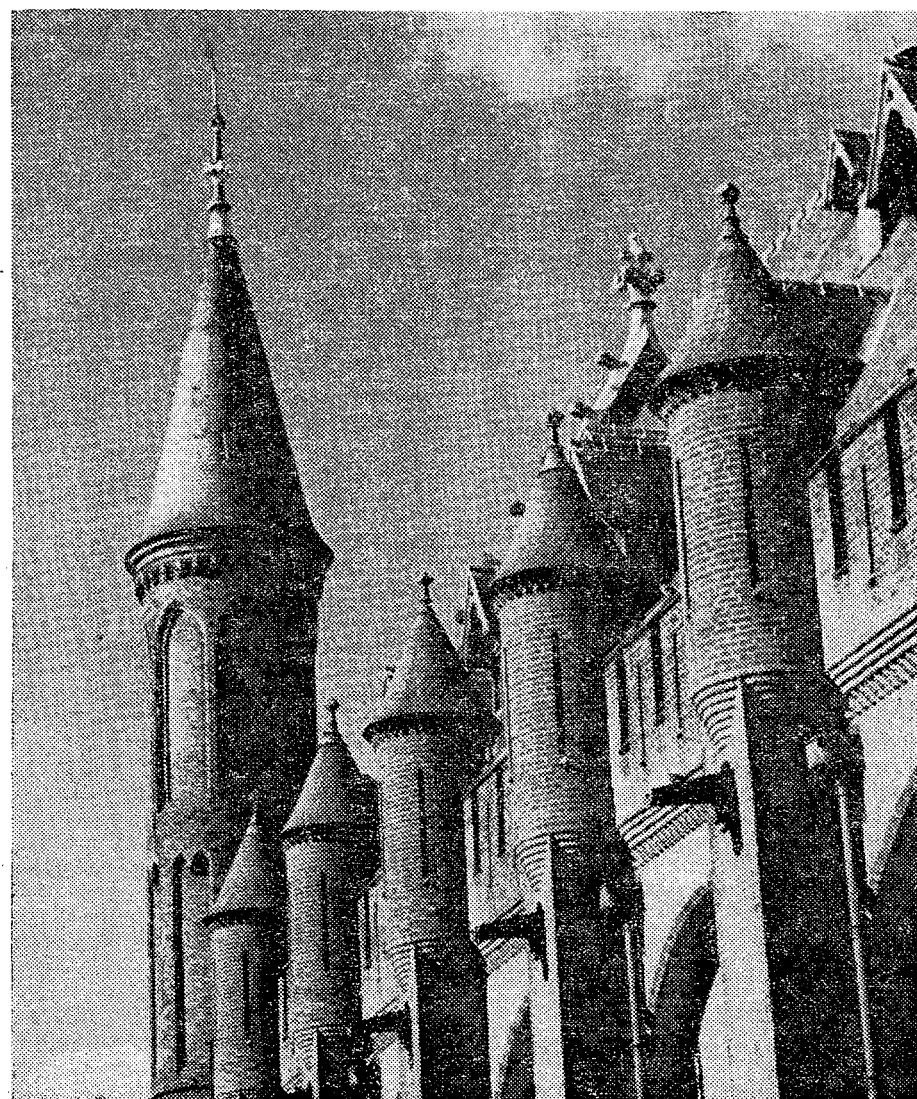
Deze fracties handhaafden hun standpunt, dat op het ruime terrein van de sociale verzekeringen een inventariserend onderzoek toch nodig is. Het vaststellen van prioriteiten kan, bij wijze van spreken, niet reëel in een vloek en een zucht plaatsvinden. Er was tevoren nog even sprake van dat een derde debatronde zou worden gevraagd aan de Kamervoorzitter om te pogen nu tot een eindbeslissing te komen.

Na de stemverklaring was dit in feite niet meer nodig. Het vraagstuk van „de arbeidsongeschiktheiduitkering aan de „oud-invaliden” kan toch niet tussen wal en schip vallen — te meer omdat het een groep is die in aantal sterk terugloopt — hoezeer een structurele verhoging van de A.O.W. ook gewenst en noodzakelijk is.

De genoemde fracties hebben zich het recht voorbehouden op deze taak terug te komen bij de behandeling van het ontwerp dat de A.O.W. (gelukkig!) structureel zal verbeteren.

VOLKSGEZONDHEID

De A.R. fractie heeft bij de Volksgezondheid, ditmaal bij monde van mej.

Van Leeuwen (de heer Boersma moest in E.E.G. verband belangrijk werk verrichten) een aantal punten aan de orde gesteld.

De vraag of marihuana en hasjij voortaan onder de werking van de wettelijke wet moest worden gebracht en uit het wetboek van strafrecht moet worden

gelicht valt naar het oordeel van het overgrote deel van de fractie in de laatste richting. Opium etc. hebben méér facetten dan het nationale — o.m. in verband met de bestaande internationale opium conventie.

Een „nationale” wetgeving op dit punt zou in de zo dringend noodzakelijke internationale samenwerking een bres slaan. De vraag werd ook gesteld of het niet bijzonder wenselijk zou zijn niet alleen een *verbod van sigarettenreclame* voor de Televisie te verbieden, maar eveneens drankadvertenties. Roken en drinken herbergen ook duidelijke gevaren voor de volksgezondheid. Zeker als sociale en „culturele” omstandigheden aanleiding geven tot groter verbruik. Er is een duidelijke geneigdheid de *eigenrisico-gedachte* bij ziekte uitkeringen te ondersteunen. Maar gelet op de vele factoren, w.o. ook technische die een grote rol spelen, is het nog niet mogelijk een definitief standpunt in te nemen. Een gedachte die ook overigens in de Kamer weerklank vond evenals bij de staatssecretaris.

INVLOED VERKIEZINGEN

De komende verkiezingen van 18 maart hebben nu reeds hun invloed op de Kamergebatten. Van alle kanten werd er op aangedrongen de opkomstplicht bij verkiezingen te laten vallen vóór 18 maart.

De Tweede Kamer wil daarom het bewuste wetsontwerp behandelen op 17 februari. Ook minister Beernink. Nu de zaak zo ligt, is het eigenlijk niet meer nodig.

Er zal geen enkel gemeentebestuur noch een officier van justitie zijn die een vervolging in zal stellen als een kiezer zijn stem niet uitbrengt!

Een tweede invloed van de komende verkiezingen was duidelijk te bespeuren bij de D'66-er, de heer De Goede.

Hij suggereerde nl. dat de V.V.D-er Geertsema gesteld zou hebben, nu de belastingverlaging van 900 miljoen binnen is en de dreiging van een belastingverhoging eind 1970 boven de markt ligt, dat er na de statenverkiezingen — als die voor de regeringspartijen wat ongelukkig uit zouden vallen — maar eens gedacht moest worden aan vervroegde Kamerverkiezingen. De heer Joekes (V.V.D.) ontkende dat wel, en beslist niet ten onrechte, maar D'66-er De Goede, een man met een niet te dempen zelfvertrouwen, aldus de heer Kieft, weigerde dit te aanvaarden.

Nette tongen vertellen echter — na de felle discussies tussen beide heren — dat ze samen in de koffiekamer onder het genot van een glaasje deze zaak tot een oplossing brachten. Openheid was er dus niet bij.

Opvallend is de laatste maanden dat de heren Koekoek en Nuyens niet zoveel meer in de Kamer aanwezig zijn. Men laat het politieke beleid over aan de „hotelier” Verlaan, die vanwege zijn totaal onbewezen beschuldigingen van de voorzitter der Kamer te horen heeft gekregen dat hij voortaan daarmee moet oppassen. Hij moet het peil van de debatten niet verlagen door dat soort insinuaties.

BELASTINGEN EN FINANCIËN

Woensdag en donderdag werden besteed aan de financiën, de belastingen en de domeinen. Voor een deel onder leiding van de heer Aantjes als voorzitter. Namens de fractie heeft de heer Kieft het woord gevoerd. Een overzicht van de A.R.-inbreng vindt u op pag. 1 van dit nummer.

De heer Schakel heeft deze week, in verband met de geruchten dat de heren Beernink en Polak hun visie op de nieuwe politie-organisatie zouden hebben laten varen, hierover mondelinge vragen gesteld. Die geruchten bleken op waarheid te berusten. Het kabinet is op dit punt wel om. Kennelijk was de heer Schakel tevreden — nadere vragen werden noch door hem noch door andere Kamerleden gesteld.

Eén ding was opmerkelijk nog: de heer Imkamp van D'66 had een motie ingediend om in E.E.G.verband de verontreiniging van de Rijn aan de orde te stellen. Ondeskundiger en onzorgvuldiger kon het niet. Zwitserland heeft geen boodschap aan de E.E.G. — Italië niet aan de Rijs.

Na interventie van de regeringsfracties werd de motie gewijzigd: dit kabinet moet bij de Internationale Commissie ter bescherming van de Rijn, tegen verontreiniging, aandringen op het instellen van een beheerorgaan over de Rijn.

Maar de principieel gewijzigde motie bleef staan op naam van de heer Imkamp. Waarom ook niet? Al doende leert men — ook D'66 — tot dat ook zij een volledig normale partij is.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

HET VERVOER VAN LICHAMELIJK GEHANDICAPTE KINDEREN NAAR SCHOOL

DOOR DRS. D. KONING

Op deze pagina schrijft drs. D. Koning over de problemen die zich voordoen bij het vervoer van lichamelijke gehandicapte kinderen naar school.

Dit artikel verscheen reeds in het blad Bosknieuws, het orgaan van de Bond ter Bevordering van de Belangen van Spastici (Bosk). Binnenkort hopen wij op een reactie op dit artikel te plaatsen van de heer J.A. van Bennekom, lid van de A.R. Tweede Kamer fractie.

„Ouders met kinderen op een B.L.O.-school die van woonplaats willen veranderen, dienen zich vooraf in de nieuwe gemeente te laten voorlichten over de regeling van de vervoerskosten naar school. Dit is vooral van belang voor Rijks-ambtenaren, die in het kader van de „spreiding van rijksdiensten” gedwongen worden 's-Gravenhage te verlaten. De gemeente Den Haag vraagt aan ouders boven een bepaald inkomen slechts een symbolische bijdrage en voldoet op deze wijze aan de wet. Het is echter de vraag of in de nieuwe woonplaats van hen, de wet op dezelfde wijze wordt uitgelegd. Niet zonder reden, wil ik in het bijzonder de ambtenaren van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds met een gehandicapt kind waar- schuwen niet zonder meer te verhuizen naar de nieuwe vestigings- plaats. Het zou honderden of duizenden guldens per jaar kunnen gaan kosten”.

AFSTAND

Ouders van gehandicapte kinderen hebben dikwijls vervoersproblemen als hun kind naar school moet. De oorzaken zijn duidelijk:

Gemeenten bouwen in iedere stadswijk en in ieder dorp tal van scholen voor gezonde kinderen. Maar uit economische overwegingen doet een gemeente dit niet in deze mate voor gehandicapte kinderen. Naar mijn mening terecht. De overheid zorgt dan voor een streek- school of een school in een grote stad.

Terwijl de gemiddelde afstand van een gezond schoolkind naar de Lagere School misschien 500 meter is, moet een kind, dat een Mytyschool bezoekt wellicht 20 km afleggen. Bij dergelijke afstanden komen uiteraard vervoersproblemen naar voren. Dit zou voor gezonde kinderen reeds het geval zijn. Zij zullen bij een dergelijke afstand meestal van openbaar vervoer gebruik kunnen maken. Lichamelijke gehandicapte kinderen kunnen dit echter in de regel niet. Zij zijn op grond van hun handicap aangewezen op taxivervoer of speciale busjes. De kosten hiervan zullen meestal niet ver verwijderd zijn van f 150,— per maand. Menig ouder schrikt van deze hoge kosten, maar van de zijde van de school wordt meestal met- een de geruststellende mededeling ge-

daan, dat deze kosten door de gemeente worden betaald als men even een formuliertje invult, dat aan het gemeente- bestuur moet worden ingezonden. En inderdaad zijn dan in veel gevallen de kosten geen probleem meer. Dit is echter afhankelijk van de gemeente waar men toevalig woont en/of afhankelijk van het inkomen.

De kosten van het vervoer naar school zijn geregeld in de Lager Onderwijs- wet 1920, artikel 13 luidt:

„Aan ouders, voogden, verzorgers van leerlingen ener lagere school wordt desverlangd uit de gemeentekas een tegemoetkoming verleend in de aan het schoolbezoek verbonden vervoerskosten..

Tegemoetkoming wordt slechts verleend, indien en voor zover de financiële toestand der ouders, voogden of verzorgers daartoe aanleiding geeft..”

In de praktijk betalen op grond van dit artikel tal van gemeenten de vervoerskosten van de gehandicapte kinderen uit hun gemeenten. Sommige gemeenten stellen zich daarentegen op het standpunt, dat de kosten van vervoer naar school in de eerste plaats ten laste van de ouders dienen te komen. Zolang zij geen droog brood eten, worden zij geacht de vervoerskosten zelf te kunnen betalen. Om iets van deze tegengestelde standpunten van de verschillende gemeenten te begrijpen, moeten wij ons verdiepen in de geschiedenis.

BIJDRAGE VERVOERSKOSTEN

Enige jaren nadat de leerplicht in Nederland is ingevoerd, is in 1920 de huidige L.O.-wet tot stand gekomen. In die tijd dacht men in de eerste plaats aan het onderwijs van gezonde kinderen. In iedere stadswijk en in ieder dorp stonden scholen. Slechts in uitzonderingsge- vallen woonde een kind meer dan 4 à 5 km van school. In een dergelijk geval zou een kind wellicht van openbaar vervoer gebruik moeten maken. Om nu de ouders niet met deze kosten te belasten werd in art. 13 bepaald, dat door de gemeenten een bijdrage verleend zou worden, voor zover de financiële toestand der ouders daartoe aanleiding gaf. In 1920 zou men dit kunnen zien als een goed stuk sociale wetgeving binnen de L.O.-wet. De gehele sociale wetgeving was toen nog jong.

Ik acht het begrijpelijk, dat, als ouders in de twintiger jaren bij de gemeente aanklopten om een bijdrage in de kosten van openbaar vervoer (enkele dubbel- tjes of enkele guldens) over een afstand van b.v. 5 km het gemeentebe- stuur zich afvroeg of deze ouders inderdaad in de onmogelijkheid verkeer- den dit zelf te betalen. Hoewel de wets- tekst alle ruimte geeft tot een royale uitleg met betrekking tot de financiële toestand van de ouders, is men in de jurisprudentie de richting gegaan van: Als er meer inkomen is dan het be- staansminimum dienen de ouders het vervoer zelf te betalen. Zolang het gaat om vervoerskosten met openbaar ver- voer over een korte afstand (vnl. bij ge- zonde kinderen) zal bij weinigen het rechtsgevoel zijn gekwetst.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft het Buitengewoon Lager Onderwijs een grote vlucht genomen. Artikel 13 van de L.O.-Wet 1920 is ook van toepassing verklaard op het B.L.O.-onderwijs. Dit zou billijk zijn als bij de interpreta-

tie van art. 13 dan ook rekenine werd gehouden met het bijzondere bij het vervoer van deze B.L.O.-kinderen:

a. dat de ouders reeds zeer veel extra kosten hebben die direct of indirect in verband staan met het hebben van een kind met een handicap,

b. dat het vervoer over abnormaal grote afstanden plaatsvindt,

c. dat het (taxi)vervoer veel duurder is dan openbaar vervoer,

d. dat het de publieke opinie in Neder- land is, dat sinds de Algemene Wet Bij- zondere Ziektekosten in werking is, ie- der met een handicap verzekerd is van de wieg tot het graf.

Het blijkt buitengewoon moeilijk enig inzicht te krijgen in de uitleg van artikel 13 in de verschillende gemeen- ten. Ambtenaren van het Ministerie van Onderwijs deelden mij mede, dat zij het niet wisten, omdat dit zich aan hun ge- zichtsveld onttrekt; het is een stukje gemeentelijke autonomie.

Toen ik aanklopte bij een provinciale griffie om inlichtingen over de inter- pretatie van artikel 13 in de desbetref- fende provincie, antwoordde een zeer hoog geplaatste ambtenaar mij, dat hij het niet wist, omdat Gedeputeerde Sta- ten er niet aan te pas komen als de gemeenten op grond van artikel 13 de ge- hele vervoerskosten voor hun rekening nemen. Er komt dan immers geen be- zwaarschrift binnen!

Om met mijn onderzoek verder te ko- men heb ik inlichtingen ingewonnen bij een streek-B.L.O.-school in een bepaal- de provincie met ca. 100 gemeenten. Desgevraagd deelde men mij mede, dat er slechts van twee gemeenten in die provincie bekend was, dat zij ouders boven een bepaald inkomen in principe het vervoer naar die school geheel of gedeeltelijk laten betalen.

Mij is een geval bekend van een vader (ambtenaar) uit één van deze twee gemeenten die na veel moeite slechts de helft van de taxikosten voor zijn kind (ca. f 100 per maand) vergoed kreeg. Hij had pech, dat hij in de verkeerde ge- meente woonde. Zijn bezwaarschrift werd door G.S. verworpen, omdat „het voorliggende beroepschrift dient te worden beoordeeld aan de hand van de op dit punt thans geldende wettelijke voorschriften”.

Deze vader maakte promotie en vertrok naar een andere gemeente buiten deze provincie. In deze gemeente wordt op grond van diezelfde wettelijke voor- schriften aan vervoerskosten van deze vader slechts f 6,50 peer maand (kos- ten tramabonnement) gevraagd als bij- drage voor het taxivervoer.

Conclusie

Artikel 13 van de Lager Onderwijswet 1920 wordt in sommige gemeenten voor het vervoer van gehandicapte kinderen niet op een eigentijdse wijze uitgelegd. De wetstekst geeft in sommige gemeen- ten blijkbaar te veel mogelijkheid tot een enge interpretatie. Een minder so- ciaal voelend gemeentebestuur en een gemeente met een moeilijke financiële positie heeft naar mijn mening nog te veel mogelijkheden om de vervoerskos- ten van gehandicapte kinderen tot een sluitstuk van een begroting te maken. Derhalve dient art. 13 gewijzigd te wor- den in die zin, dat de gemeenten ver-

plicht worden de gehele vervoerskosten te betalen. Dit past in de huidige sociale opvatting.

Zolang de wet niet is gewijzigd, dienen ouders die toevalig wonen in gemeen- ten, die in principe de ouders voor deze vervoerskosten laten opdraaien, hun bezwaren kenbaar te maken bij het Ge- meentebestuur. Mocht dit niet baten dan is het gewenst om massaal in be- roep te gaan bij Gedeputeerde Staten en daarna bij de Kroon. De bonden van ouders van gehandicapte kinderen die- nen hun leden hierbij desgewenst be- hulpzaam te zijn b.v. door een model- beroepschrift te publiceren.

De ouderverenigingen dienen stappen te ondernemen bij de minister en/of het Parlement om te bewerkstelligen, dat op korte termijn aan gemeenten richt- lijnen worden verstrekt tot een sociale interpretatie van artikel 13 in de hul- dige vorm.

Ik vind het anno 1969 een schande, dat het mogelijk is dat sommige gemeenten hun inwoners laten op- draaien voor de hoge vervoerskos- ten naar school. Dit zijn kosten die vnl. veroorzaakt zijn doordat deze gemeenten zelf uit economische overwegingen geen aangepaste school hebben voor gehandicapte kinderen.

SAMENVATTING

De betaling van de vervoerskosten van gehandicapte kinderen wegens school- bezoek is geregeld in art. 13 van de Lager Onderwijswet 1920. Dit artikel kon in de tijd waarin het tot stand is gebracht, als een goed stuk sociale wetgeving worden aangemerkt. In de vijftig jaar na de totstandkoming van deze wet, heeft de sociale verzeke- ringsgedachte een dusdanige vlucht genomen, dat het noodzakelijk is de wetstekst van art. 13 hieraan aan te passen. Anno 1969 moet het normaal zijn de kosten die samenhangen met gehandicapt zijn te doen dragen door de gehele samenleving. Derhalve dient de Lager Onderwijswet zodanig gewij- zigd te worden dat ouders van ge- handicapt kinderen recht krijgen op een volledige vergoeding van de vervoers- kosten naar school. Dit te meer, daar de overheid uit economische overwe- gingen het aantal B.L.O.-scholen zo be- perkt mogelijk houdt, waardoor de af- standen groter worden. Omdat een wetswijziging een tijdrovende zaak is, dienen de gemeenten de huidige wet op een eigentijdse wijze te interprete- ren. Onwillige gemeentebesturen die- nen hiertoe door Gedeputeerde Staten van hun provincie of door de Minister gedwongen te worden.

Zolang art. 13 niet is gewijzigd of de gemeenten niet verplicht zijn het hui- dige art. 13 modern te interpreteren, dient ieder die verhuisplannen heeft, zich vooraf op de hoogte te stellen van de regeling van de vervoerskosten in de nieuwe gemeente. Rijksambte- naren, die in het kader van de „Sprei- ding van rijksdiensten” worden ge- dwongen te verhuizen, worden in het bijzonder gewaarschuwd.

DE STAND VAN DE DELTAWERKEN

DOOR IR. A. SMID

Nederland is — de naam zegt het al — een laag gelegen land. Een groot gedeelte ligt beneden de zeespiegel. Zonder duinen en dijken zou de westelijke helft met water bedekt zijn. In dat deel leeft 60 pct van ons volk.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat er in ons land vanouds veel aandacht is geweest voor de verdediging van het land tegen de zee. Nog minder is het verwonderlijk dat direct na de catastrofale stormvloed-ramp van 1 februari 1953 — waarbij in het zuidwesten de buitenwater-stand 50 tot 70 cm hoger kwam dan voordien bekend was — zich in alle scherpste de vraag aandiende hoe het lage land duurzaam tegen de zee zou kunnen worden beveiligd. Die vraag legde de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat, mr. J. Algera, voor aan de „Deltacommissie”.

AFSLUITING ZEEGATEN

Reeds spoedig kwam deze commissie tot het eenstemmige advies de zee-gaten in het zuidwesten, behalve de Westerschelde en de Rotterdamse Waterweg, aan de mond af te sluiten. Dat werd niet alleen gewenst geacht uit een oogpunt van veiligheid, maar ook in verband met de aantrekkelijke mogelijkheden die deze oplossing zou bieden voor de waterhuishouding, verkeersontsluiting, landaanwinning en recreatie. Tegenover deze voordelen kon niet opwegen het nadeel dat de in de zee-aren beoefende oester- en mosselcultuur tengevolge van de afsluiting onmogelijk zou worden.

Intussen betekende deze oplossing dat de afsluiting aan de mond van het Veerse Gat, de Oosterschelde, het Brouwershavense Gat en het Haringvliet om technische redenen vooraf zou moeten worden gegaan door de aanleg van enige secundaire dammen, en wel door de Zandkreek, de Grevelingen en het Volkerak.

Dit zogenaamde Deltawerk werd door minister Algera belichaamd in de Deltatwet, welke in 1957 door de Tweede Kamer werd aangenomen. Volledigheids-halve merk ik op dat de Deltatwet ook voorziet in de versterking van de bestaande hoogwaterkering langs het overige deel van onze kust, met inbegrip van die van de Waddeneilanden. Maar aan dit onderdeel van de deltawerken ga ik in dit korte artikel verder voorbij.

ZANDKREEK EN VEERSE GAT

Wanneer we de beweegbare stormvloedkering aan de mond van de Hollandse IJssel even buiten beschouwing laten, vormde de afsluiting van de Zandkreek in 1960 en het Veerse Gat in 1961 het eerste zelfstandige onderdeel van het Deltaplan dat tot stand kwam. Daarmede werd een gebied van ongeveer 4000 ha definitief van de zee afgesloten. In dit Veerse Meer gebied viel ongeveer 2000 ha. droog. Het niet drooggevallene deel — ook ongeveer 2000 ha. — werd een binnenmeer met beheerste waterstand.

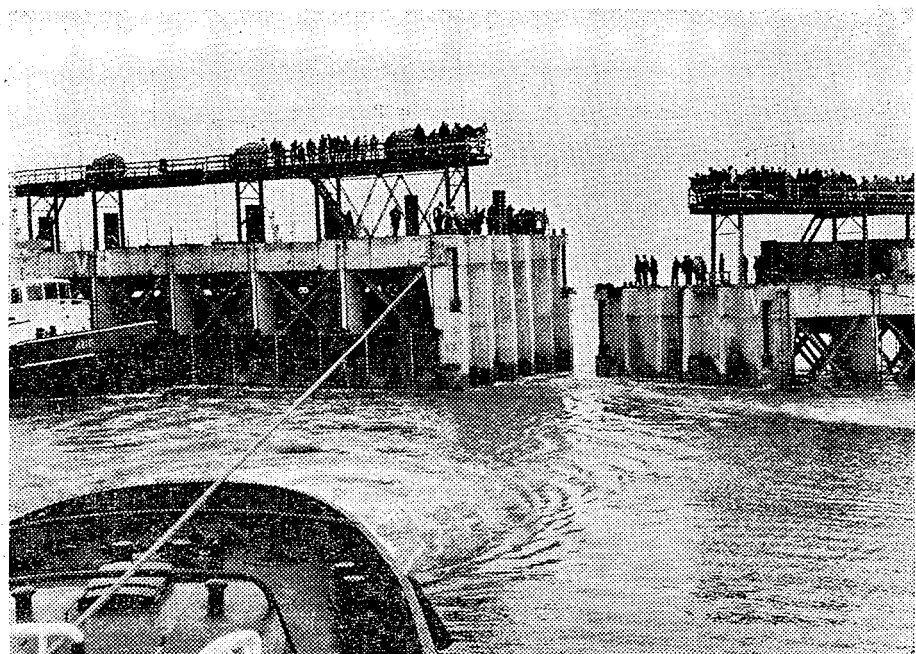
VOLKERAK

Een ander belangrijk werk dat gereed kwam, is de afsluiting van het Volkerak, ongeveer ter hoogte van Willemstad. De betreffende secundaire dam, die in het voorjaar van 1969 in eerste aanleg werd voltooid, ontleent haar bij-

zondere betekenis aan de omstandigheid dat zij scheiding heeft gebracht tussen het noordelijk en het zuidelijk Deltabekken. Deze beide delen nu gaan waterhuishoudkundig geheel verschillende functies vervullen.

Het zuidelijk Deltabekken zal, nadat de afsluitingen zijn voltooid, worden gekenmerkt door de aanwezigheid van grote, zoete binnenmeren die vooral zullen dienen voor de wateraanvulling ten behoeve van de land- en tuinbouw en de drinkwatervoorziening. Hoe ook de peilbeheersing zal worden geregeld, vast staat wel dat de waterstand in deze meren op korte termijn beschouwd niet sterk zal fluctueren.

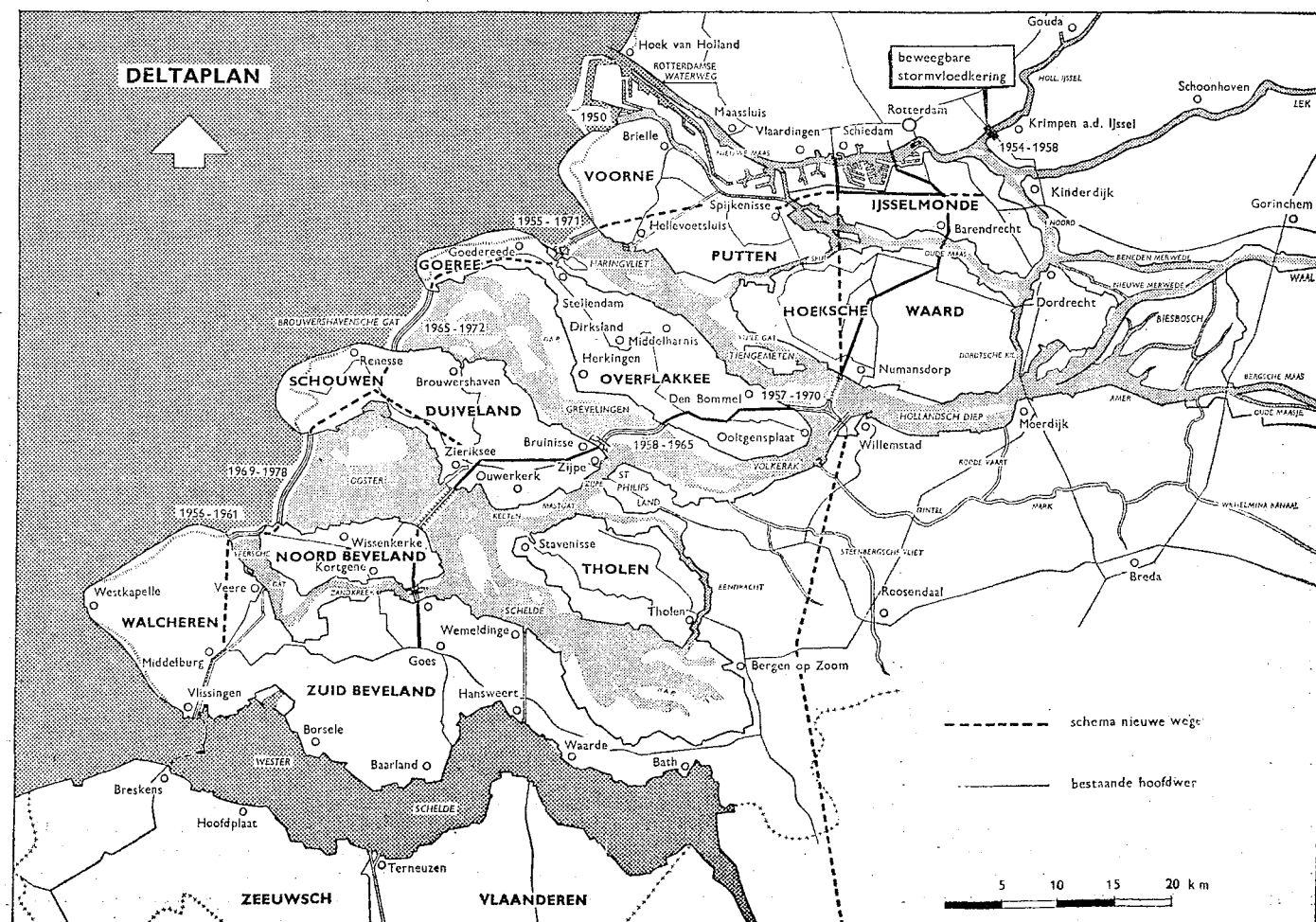
Anders ligt dit in het noordelijk Deltabekken. Daar zal namelijk de (verticale) getijbeweging — weliswaar sterk gedempt — blijven bestaan doordat dit

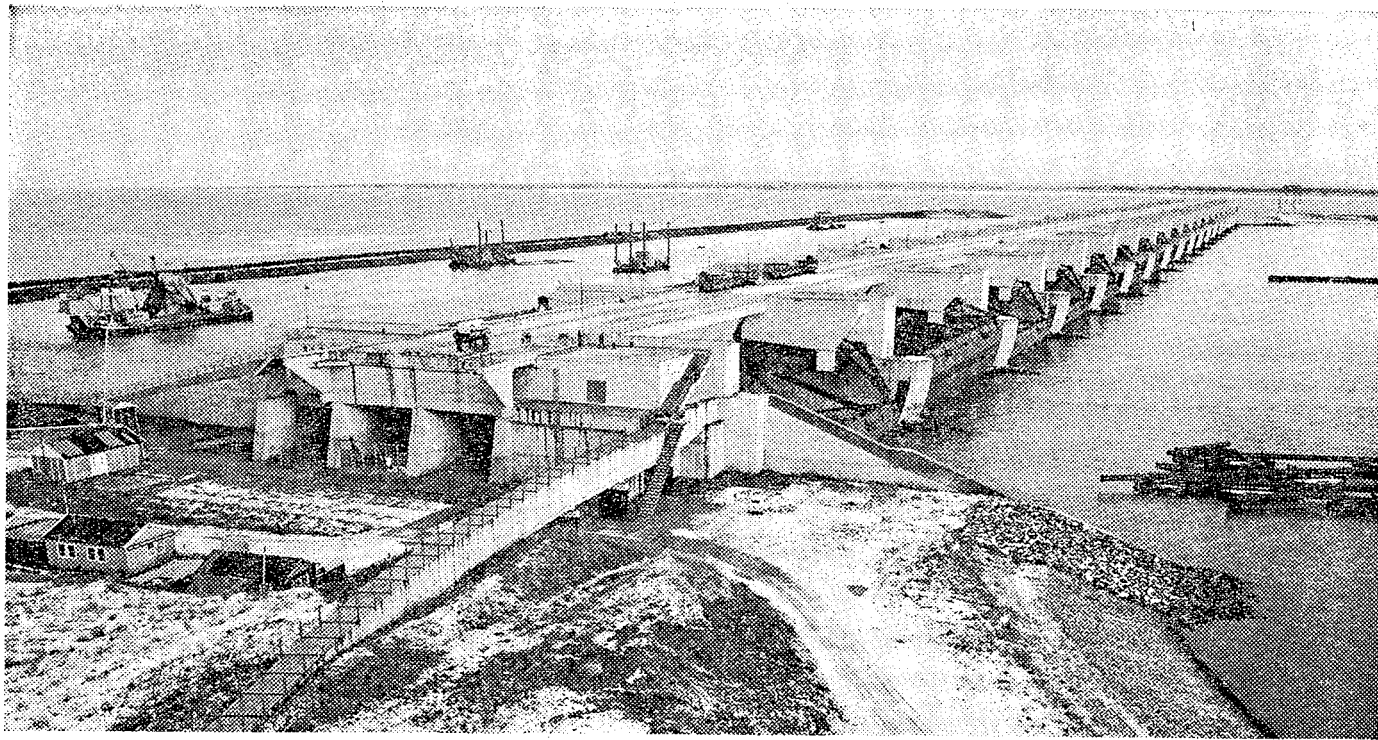

Sluitingsoperatie met doorlaatcaissons. Foto Rijkswaterstaat.

gebied, zij het alleen via de Rotterdamse Waterweg, in open verbinding blijft met de Noordzee. Ook zal dit gebied het Maaswater en het leeuwendeel van het Rijnwater blijven ontvangen. Dit is een gelukkige omstandigheid want dit water kan, wanneer de kwaliteit voldoende is, worden gebruikt voor de voeding van de zoetwatermeren van het zuidelijk Deltabekken. Daartoe zal te zijner tijd — omstreeks de afsluiting van de Oosterschelde — in de Volkerakdam

nog een inlaatsluis worden gemaakt. Anderzijds zal het rivierwater worden gebruikt voor de terugdringing van de zouttong in de Rotterdamse Waterweg. De mate waarin dit laatste gebeurt — of anders gezegd de mate waarin het rivierwater wordt gedwongen via de Rotterdamse Waterweg naar zee af te stromen — wordt bepaald door de stand van de spuisluizen in het Haringvliet, en dus door de wijze waarop deze sluisen zullen worden bediend.

Spuisluisencomplex Haringvliet: straks kraan van Nederland. Foto Rijkswaterstaat

HARINGVLIET

Het evenbedoelde sluisencomplex is inmiddels voltooid. Wat alleen nog moet worden gemaakt, alvorens de sluisen hun voor onze waterhuishouding zo belangrijke functie kunnen vervullen, is het gedeelte van de Haringvlietdam tussen de sluisen en de kust van Voorne. Dit damgedeelte hoopt men in het begin van de komende zomer in eerste aanleg gereed te krijgen en wel door middel van het storten van betonblokken vanuit een kabelbaan. Binnenkort zal dus in het kader van de uitvoering van het Deltaplan een belangrijke mijlpaal worden bereikt: de vorming van het noordelijk Deltabekken, van eminent belang voor de veiligheid en waterhuishouding van dit deel van ons land en evenzeer — maar de beperkte opzet van dit artikel laat niet toe dat

verder uit te werken — van de waterhuishouding naar de noordelijke helft van Nederland.

GREVELINGEN EN BROUWERSHAVENSE GAT

In het zuidelijk deltabekken kwam, zo zagen wij reeds, de afsluiting van het Veerse Meer gebied in 1961 tot stand. De volgende dam die in dit deel van de delta werd aangelegd, was de secundaire dam door de Grevelingen. Deze dam kwam gereed in 1964. Daarna kon worden begonnen met de werken tot afsluiting van het Brouwershavense Gat. Intussen zijn deze werken zover gevorderd dat de beide sluisgaten goeddeels zijn gevormd en het voorbereidende werk voor de in 1971 geprojecteerde sluiting in volle gang is. Het is de bedoeling het

zuidelijke sluitgat te blokkeren met betonblokken die door middel van een kabelbaan op hun plaats zullen worden gedeponeerd. Het noordelijke sluitgat zal, zo is de opzet, worden afgesloten met behulp van doorlaatcaissons. Met de voltooiing van deze werken zal dan opnieuw een deel van het uitgestrekte buitendijkse gebied in het zuidwesten van ons land definitief van de zee zijn afgesloten.

Het betreft hier een oppervlakte van ongeveer 14.000 ha waarvan ongeveer 11.000 ha water — zij het binnenwater — zal blijven en ongeveer 3000 droog zal vallen.

OOSTERSCHELDE

De laatste afdamming die zal moeten worden uitgevoerd, is de afdamming

van de Oosterschelde. De voor uitvoering van dit ongekend grote project benodigde werkhavens aan de zuidkust van Schouwen en de noordkust van Noord-Beveland zijn intussen gereed gekomen. Ter uitvoering van de eigenlijke afsluiting van deze zeer brede zee-arm zullen op de verschillende platen waarop de dam is getraceerd, eerst een drietal werk-eilanden — waarvan de eerste in uitvoering is — worden aangelegd, waarna deze zullen worden uitgebouwd tot dammen. De tenslotte overblijvende sluitgaten zullen volgens het voor de Oosterscheldewerken gehanteerde uitvoeringsschema, in 1978 worden geblokkeerd. Kan dit uitvoeringsschema inderdaad worden aangehouden — en technisch is dat mogelijk — dan zal het Deltaplan zijn voltooiing vinden in het jaar dat daarvoor vanaf het begin is gesteld: 1978.

VERVOLG VAN PAG. 1

BELASTINGEN EN FINANCIËN

Behoudens dan de V.V.D., die van haar eigen minister eigenlijk van geen kwaad wil horen. Maar ook de heer Vondeling moest toegeven: „dat de minister niet alles kan”. Hij moet echter wel denken aan de beloften aan zijn kiezers.

BELASTINGEN

De Kamer heeft naast het beleid van de heer Witteveen — die ditmaal agres-siever was ten opzichte van de oppositie dan vroeger ooit het geval was — (hetgeen ook niet te verwonderen was, gelet op de wijze waarop zij — met name D'66 via de heer De Goede — de zaken voorstelde) ook de belastingsector uitvoerig besproken.

Met name werd aangedrongen op een spoedige indiening van de toegezegde nieuwe regeling van de buitengewone lasten. Ook, als het nodig blijkt te zijn, een verhoogde omzethelasting. Immers — aldus de heren Kieft en Notenboom

(K.V.P.) een verantwoorde behandeling van dergelijke wetsontwerpen verdraagt zich niet met een te krappe behandelingstijd — zoals dit het geval zou zijn bij indiening, gelijk met de miljoenennota!

De toezegging werd verkregen, dat knelpunten in de nieuwe stukken fiscale wetgeving, zowel wat betreft de uitvoering als de jurisprudentie, zullen worden verzameld, geanalyseerd en zo nodig gewijzigd!

ZELFSTANDIGEN

Zowel de A.R. als de C.H.U. als de K.V.P. hadden hun ernstige teleurstelling uitgesproken over de trage wijze, waarop de studie inzake fiscale positie van de zelfstandigen verliep. Een tussenrapport over bepaalde problemen bleek zelfs niet mogelijk te zijn. Hoezeer acceptabel — toch een trieste zaak voor het zelfstandige bedrijfsleven, dat al jaren hiermee worstelt.

De heer Kieft concludeerde tenslotte bij de replieken, dat het een nare zaak betekent als dit probleem in deze kabinetsperiode niet tot oplossing komt. Zijn fractie zal zich dan nader beraden wat haar te doen staat. Gelukkig wordt nu het probleem: gastuinder en oliestooktuinder erkend.

GASTUINDER

Een gastuinder „stookt” duurder dan zijn collega oliestooktuinder — met name vanwege de olieaccijnsteruggaaf bij uitvoer. En een gastuinder verbetert de luchthygiëne tevens. Binnen vier weken zal dit probleem tot een oplossing komen, zo mag de toezegging o.a. door de heer Kieft wel worden uitgelegd.

Het is te hopen — de Kamer zal kritisch moeten blijven toezien. Temeer, omdat een aantal gemeenten bij nieuwe tuinbouwontwikkelingen met moeilijkheden zit als er niets wordt gedaan.

HUISBRANDOLIE EN AARDGAS

De ongelijke, niet meer rechtvaardige, concurrentiepositie tussen huisbrandolie en aardgas is door de staatssecretaris eindelijk erkend.

Maar de kosten, (80 miljoen), die deze ongelijkheid moet opheffen, zijn niet op te brengen. De heren Kieft en Scholten waren het hier niet mee eens. Als de staatssecretaris dit als een stuk onrecht erkent, moet er een oplossing komen, temeer, omdat de overheid zelf hiervan de oorzaak is.

Een oplossing is zeker te vinden — als men het budgettaire facet wat breder wil zien in een situatie, waarin aan een (andere) belastingverhoging niet te ontkomen is.

Een oplossing moet ook (voor een deel) te vinden zijn als straks de besprekingen geopend worden over de fiscale harmonisatie in Beneluxverband. Waarom, aldus de heer Kieft, wordt de aardgasprijs niet aangepast? Dat is toch geen heilig huisje? Zekerheid voor een oplossing werd niet verkregen — wel wil de staatssecretaris te ernstiger proberen een oplossing te vinden.

Het fiscale debat heeft overigens verhelderend gewerkt. Onrust (geen belasting over verhoogde A.O.W., bijv.) is voorkomen, een aantal knelpunten zal worden opgeruimd en voor een aantal andere fiscale zaken zijn er „wolkjes als een mans hand”.

De staatssecretaris Grapperhaus, is een bekwaam man. Met gevoel voor rechtvaardigheid en sociaal inzicht.

Waarbij hij een open oog heeft voor de noodzakelijke aanpassing aan een veranderende maatschappij.

A.R. KANDIDATENLIJSTEN VERKIEZINGEN VOOR PROVINCIALE STATEN

VERVOLG VAN PAG. 9

UTRECHT

1. mr. W. R. van der Sluis, 2. J. Nieuwenhuis, 3. J. Berentschot, 4. J. van Houwelingen, 5. H. P. Ester, 6. L. W. H. de Geus, 7. mr. J. A. Oosterhoff, 8. D. Niezing, 9. mevr. E. Boers-Leguit, 10. W. Th. Veenhout, 11. E. C. Diepeveen, 12. C. J. van Vliet, 13. mevr. M. I. C. Klijn-Vogelzang, 14. J. H. van Lonkhuijzen, 15. mej. drs. J. M. Heukels, 16. dr. ir. P. L. Walraven, 17. F. Brouwer, 18. mr. P. Achterhof, 19. drs. J. Brouwer, 20. S. de Haan.

NOORD-HOLLAND LIJST 6

Kieskring I (Amsterdam)

1. mr. dr. P. J. Boukema, 2. C. M. Tonkens-Kaajan, 3. drs. J. Tamminga, 4. W.

B. Herstel, 5. dr. J. H. Jonker, 6. T. Cardol, 7. E. Heerma, 8. dr. O. Kooy, 9. prof. dr. G. Kuyper Hzn, 10. G. van der Meer, 11. A. Niemantsverdriet, 12. B. A. Postma, 13. mevr. M. van Tuinen-Scheepma, 14. D. Ven, 15. mej. A. C. W. Visser.

Kieskring II, III en IV (Den Helder, Hoorn, Alkmaar)

1. drs. A. v. d. Mark, 2. J. W. Bol, 3. F. Omta, 4. Y. Amels, 5. K. Horjus, 6. J. Pieters, 7. mej. N. A. C. Wissel, 8. J. Abma, 9. J. Daalder, 10. J. F. G. Knor, 11. J. Gutter, 12. mevr. M. M. den Hollander-Knibbe, 13. mevr. A. M. Debels-v. d. Leer, 14. P. Top, 15. J. Visser, 16. E. R. Kadijk, 16. P. Houter, 18. J. de Vries, 19. J. de Kool, 20. J. W. v. d. Heuvel.

Kieskringen V, VI en VII (Zaandam, Haarlem, Velsen)

1. Hans A. de Boer, 2. R. Bakker, 3. mr. O. H. van Wijk, 4. D. A. J. Spek, 5. D. Koger, 6. S. Huigen, 7. J. van Driel, 8. D. van Alten, 9. D. Mentjes, 10. ir. A.

Broek, 11. drs. S. van Popta, 12. J. Gulchelaar, 13. P. Brune, 14. K. Kroesen, 15. P. Flens, 16. L. A. van den Heuvel, 17. M. van Veelen, 18. K. Kramer, 19. J. van der Schaaf, 20. F. Houtstra.

Kieskring VIII (Amstelveen)

1. drs. J. Achterstraat, 2. dr. J. F. Rang, 3. A. Mederlof, 4. ir. A. H. J. van Tol, 5. drs. G. Hoogerwerf, 6. H. Boomgaard, 7. mr. dr. P. J. Boukema, 8. mevr. J. Zwart-de Jong, 9. C. van Stam, 10. H. Dierdorp, 11. S. O. de Raadt, 12. M. J. v. d. Heuvel, 13. A. v. d. Beukel, 14. mevr. Kruijs-wijk-Sap, 15. prof. mr. J. H. van Wijk, 16. M. Kamper, 17. ir. W. Dijkshoorn, 18. A. J. Visser, 20. arch. C. v. d. Bom.

Kieskring IX (Hilversum)

1. J. de Jong Czn., 2. B. Visser, 3. mr. J. W. Beks, 4. P. de Kam, 5. ir. Z. Tukker, 6. mr. J. van Santbrink, 7. Joh. Gerholt, 8. W. Endendijk, 9. T. C. Bouwer, 10. W. R. Tjepkema-Bertema, 11. J. Slikkerveer, 12. G. J. Hoiging, 13. W. H. L. J. van der Maas, 14. dr. J. Brug, 15. ir. J. G. Bijleveld, 16. E. B. van Moorselaar-van Pelt, 17. P. M. H. Quist, 18. H. Kruijmer.

ZEELAND LIJST 4

De nummers 1 t.m. 12 zijn in alle kieskringen gelijk.

1. J. van den Bos, 2. J. A. van Bennekom, 3. C. Balkenende, 4. D. Geuze, 5. W. Huson, 6. I. Filius, 7. drs. G. M. Kerkhof, 8. P. S. Dekker, 9. P. van der Ende, 10. C. A. van Oord, 11. mevr. F. A. de Lange-Middelkoop, 12. G. Christiaanse.

Kieskring I (Middelburg)

13. C. Joziase, 14. M. Beinema, 15. mevr. A. E. van Huis-Drijfkamer

Kieskring II (Vlissingen)

13. B. Koole, 14. J. Kodde, 15. K. Wouters.

Kieskring III (Zierikzee)

13. J. C. Spaans, 14. S. Franck, 15. L. bij de Vaate

Kieskring IV (Tholen)

13. P. J. Drooger, 14. W. C. van Kempen, 15. C. van Strien.

Kieskring VI (Sluis)

13. G. W. Buijze, 14. J. Haak, 15. J. de Koeijer.

Kieskring VII (Hulst)

13. J. Schiele, 14. P. van Hoeve, 15. J. D. Dieleman.

NOORD-BRABANT

In deze provincie komen A.R. en C.H. met een gecombineerde lijst uit. De A.R. kandidaten op de lijsten in de verschillende kieskringen zijn:

Kieskringen I, II, IV, V en VI (s-Hertogenbosch, Heusden, Helmond, Eindhoven)

1. mr. J. M. Scholten, 3. K. de Geus, 5. H. Padmos (kieskringen Heusden, Den Bosch, Eindhoven), T. F. Praasterink (kieskring Helmond), 5. Reijenga (kieskring Grave), 7. J. Biesheuvel, 9. drs. J. Koning, 11. S. J. Hoekstra, 17. mr. S. J. Hartkamp, 15. J. de Vroome, 17. drs. B. Combeé, 19. L. G. van der Beek.

Kieskringen III, VII, VIII, IX (Tilburg, Breda, Zevenbergen, Bergen op Zoom)

1. K. de Geus, 3. mr. J. N. Scholten, 5. C. D. van Oosten, 7. drs. D. Mantz, 9. mevr. J. Jonkers-Tiemensma, 11. A. J. de Jong, 17. B. van Dueren den Hollander, 19. D. Westerhof.

LIMBURG

In deze provincie vormen K.V.P., C.H.U. en A.R.P. één lijst. Hieronder volgen de A.R. kandidaten

N. van Rooyen, Heerlen (verhuisbare plaats), Chr. C. van Ree, ing; Sittard, mevr. P. C. Lodders-Elferich, Milsbeek, L. v. d. Blom, Venlo; G. Wolzak, Roermond; mej. A. A. van Kolken, Maastricht, dr. H. L. Tan, Venray.

N.V. Rederijen Haringhandel

IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

G. Vogler & Co. n.v.

Mauritsweg 49, Rotterdam.
Tel. 010 - 137878 en 129652.

GROND- EN HULPSTOFFEN
voor de keramische industrie.

TOESLAGSTOFFEN
voor lichtbeton

WEGENBOUWMATERIALEN

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

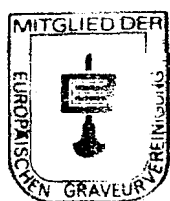
Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor
autoportieren gevelsleiers,
graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN- en -FABRIEK
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04484 - 5888

HET BEELD DER VADEREN

Kerk en sociale kwestie

In februari 1920 nam de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Haarlem een besluit, dat in de pers circuleerde.

Die kerkeraad sprak nl. uit, dat het lidmaatschap van een vereniging, die zich theoretisch of praktisch stelt op de grondslag van de klassenstrijd, aan leden der gemeente moet worden ont-raden.

Voorts sprak de kerkeraad uit, „dat elk Christen individueel of gemeenschappelijk, ieder op zijn terrein, hetzij in de handel, in zijn bedrijf of in de organisatie van de arbeid de beginselen van Gods Woord voor het maatschappelijk leven naarstig heeft te onderzoeken en toe te passen, en dat in de prediking en bij het huisbezoek deze eis ernstig aan de leden der gemeente moet worden voorgehouden”.

In Het Seinlicht heeft prof. Slotemaker de Bruïne over deze uitspraak uitvoerig geschreven. Zij had zijn volle instemming. Een kerk, die over de maatschappelijke vragen zwijgt, maakt zichzelf volgens de professor tot een non-valeur. Een kerk, die dwingend optreedt, loopt gevaar, de Roomse praktijk te volgen. Deze kerkeraad doet geen van beide. Hij zwijgt niet en hij decreeteert evenmin. Hij geeft leiding.

Prof. Slotemaker de Bruïne verklaarde, deze uitspraak als een zeer gelukkige uiting te waarderen.

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFIELEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

A.R. KANDIDATENLIJSTEN VOOR VERKIEZINGEN PROVINCIALE STATEN

GRONINGEN LIJST 2

Een gelijklopende lijst in alle vijf kieskringen

1. A. P. Veenkamp; 2. O. Bakker; 3. drs. F. von Meyenfeldt; 4. Jan van der Ploeg; 5. T. Lycklema à Nijeholt; 6. mr. B. Beumer; 7. K. Wassenaar; 8. M. Bult-huis; 9. Jan Vries; 10. K. v. d. Heide; 11. A. Smallembroek; 12. K. van Smeden; 13. J. F. Dijksterhuis; 14. H. G. Sijl besma-Beukema; 15. S. Scholten; 16. L. H. Post; 17. J. Koning; 18. ir. J. G. Bakker; 19. drs. J. B. Klatzer; 20. J. B. Hui-ting.

FRIESLAND LIJST 1

In de vijf kieskringen komen A.R.P., K.V.P. en C.H.U. met een gecombineerde lijst uit. Hieronder volgen de A.R. kandidaten op de verschillende lijsten.

Kieskring I (Leeuwarden)

1. P. v. d. Mark; 4. P. Wybenga; 5. J. P. Reehoorn; 9. N.B. Feddes-v. d. Wetering; 11. C. F. Eijgelaar; 13. M. Vis; 15. A. de Geus; 17. K. Moedt; 19. IJ. de Vries.

Kieskring II (Dokkum)

1. R. Renkema; 4. drs. S. van Tuinen; 5. D. v. d. Til; 7. IJ. de Vries; 8. N. B. Feddes-v. d. Wetering; 11. R. Atsma; 12. P. v. d. Mark; 13. A. de Geus; 15. L. Meekma; 17. R. van Wensen; 19. J. P. Stuursma; 20. J. K. Zandberg.

Kieskring III (Heerenveen)

2. R. Kok; 4. W. Duursma; 6. J. K. Zandberg; 8. N. B. Feddes-v.d. Wetering; 9. R. Renkema; 11. P. v. d. Mark; 13. J. J. Dijkstra; 15. H. Faber; 16. K. Tuinstra; 18. R. Atsba; 20. IJ. de Vries.

Kieskring IV (Sneek)

2. drs. J. Mulder; 5. J. P. Reehoorn; 7. N. B. Feddes-v. d. Wetering; 9. K. Moedt; 13. P. v. d. Mark; 17. A. Sijbesma

Kieskring V (Franeker)

3. A. de Geus; 4. T. Bijlsma; 6. N. B. Feddes-v. d. Wetering; 8. A. Stallinga; 11. P. v. d. Mark; 12. K. Tuinstra; 16. P. Wybenga; 19. IJ. de Vries.

DRENTE LIJST 3

Kieskring I (Assen)

1. J. Oosterhuis, Diever; 2. J. Hollenbeek Brouwer, Assen; 3. J. van Noord, Dwingelo; 4. Mej. A. R. van Dellen, Assen; 5. E. J. Blokzijl, Hoozeveen; 6. H. Scholtens, Emmen; 7. H. Bruna, Schoonebeek; 8. Drs. R. L. Hoornstra, Meppel; 9. G. Francke, Roden; 10. P. Nijdam, Hoozeveen; 11. H. Eleveld, Smilde; 12. G. Schouten, Hoozeveen; 13. H. B. D. Kuipers Munneke, Zuidlaren; 14. C. Numan, Vries; 15. A. de Goede, Assen; 16. Mej. A. Westerbrink, Roden; 17. J. Koops, Boven-Smilde; 18. H. Dekker, Smilde; 19. P. Vos, Boven-Smilde; 20. Mevr. M. Oosterbrink-Horlings, Eelde.

Kieskring II (Meppel)

1. J. Oosterhuis, Diever; 2. J. Hollenbeek Brouwer, Assen; 3. J. van Noord, Dwingelo; 4. E. J. Blokzijl, Hoozeveen;

5. H. Scholtens, Emmen; 6. Mej. A. R. van Dellen, Assen; 7. H. Bruna, Schoonebeek; 8. Drs. R. L. Hoornstra, Meppel; 9. C. Francke, Roden; 10. P. Nijdam, Hoozeveen; 11. H. Eleveld, Smilde; 12. G. Schouten, Hoozeveen; 13. Mevr. J. M. Blanken-v. d. Hilst, Pesse; 14. W. van Arragon, Zuidwolde; 15. D. Haitzma, Nijveen; 16. P. Holtrop, Meppel; 17. J. Bosma, Ruinerwold; 18. J. A. Oldebesten, Meppel; 19. R. Steenbergen Rzn., Koekange; 20. A. Streutker, Zuidwolde.

Kieskring III (Hoozeveen)

1. J. Oosterhuis, Diever; 2. E. J. Blokzijl, Hoozeveen; 3. J. Hollenbeek Brouwer, Assen; 4. H. Scholtens, Emmen; 5. J. van Noord, Dwingelo; 6. Mej. A. R. van Dellen, Assen; 7. H. Bruna, Schoonebeek; 8. Drs. R. L. Hoornstra, Meppel; 9. C. Francke, Roden; 10. P. Nijdam, Hoozeveen; 11. H. Eleveld, Smilde; 12. G. Schouten, Hoozeveen; 13. L. Euving, Gees; 14. Mevr. P. W. Klaver-van Meer, Hoozeveen; 15. A. H. Booi, Westerbork; 16. J. H. Dijkema, Beilen; 17. R. Kremers, Zweeloo; 18. Ir. J. A. de Vries, Hoozeveen; 19. L. Wimmenhove, Hollandscheveld; 20. D. Langemaat, Coevorden.

Kieskring IV (Emmen)

1. J. Oosterhuis, Diever; 2. H. Scholtens, Emmen; 3. J. Hollenbeek Brouwer, Assen; 4. E. J. Blokzijl, Hoozeveen; 5. J. van Noord, Dwingelo; 6. Mej. A. R. van Dellen, Assen; 7. H. Bruna, Schoonebeek; 8. Drs. R. L. Hoornstra, Meppel; 9. C. Francke, Roden; 10. P. Nijdam, Hoozeveen; 11. H. Eleveld, Smilde; 12. G. Schouten, Hoozeveen; 13. H. Hilgen-ga, Drouwenmond; 14. A. Paas, Emmen; 15. R. Koops, Gasselte; 16. L. Rabbers, Nieuw Amsterdam; 17. B. de Hoop, Emmen; 18. Mevr. R. Tees-Roffel, 2e Exloërmond; 19. G. Luinstra, Nieuw Weerdinge; 20. J. de Graaf, Emmen.

OVERIJSSSEL LIJST 4

Een gelijklopende lijst voor alle zeven Statenkiezkringen

1. Dr. Jan Meulink, Enschede; 2. Drs. J. J. Knibbe, 's Heerenbroek; 3. J. van Leeuwen, Wierden; 4. Ir. W. Gerholt, Hardenberg; 5. A. Lieuwen, Genemuiden; 6. Mej. H. N. Knol, Dalfsen; 7. H. Rusch, Emmeloord; 8. J. J. Joldersma, Dedemsvaart; 9. Ir. S. B. Braaksma, Deventer; 10. J. Tamminga, Ommen; 11. K. Hoekstra, Urk; 12. G. W. Borghuis, Rijssen; 13. Mevr. H. R. Koster-Zuide-ma, Ommen; 14. F. Hamhuis, Hardenberg; 15. L. Doeve, Enschede; 16. Mevr. J. J. H. v. d. Kooy-Feenstra, Almelo; 17. H. J. Overweg, Rijssen; 18. D. J. Bril, Den Hulst; 19. J. Bosma, Lutten; 20. J. G. Schuitemaker, Hengelo.

GELDERLAND LIJST 6

Nummer 1 tot en met nummer 10 in alle kieskringen:

1. Ir. J. Achterstraat; 2. H. W. v. d. Brink; 3. Dr. A. Vermaat; 4. A. J. A. van der Heide-W. P. J. van der Schans*) 5. H. W. Wiggers; 6. W. P. J. van der Schans-A. J. A. van der Heide*); 7. Mr. M. W. Dirksen, Arnhem; 8. G. J. van Anken, Lochem; 9. Mevrouw mr. J. A. Delver-Griede, Apeldoorn; 10. G. Bolhuis, Randwijk.

*) De heer W. P. J. van der Schans staat als vierde kandidaat in de Sta-

tencentrales Arnhem, Nijmegen, Tiel en Wychen. In de overige zes centrales is de heer A. J. A. van der Heide nummer vier.

Kieskring I, VIII, IX en X (Arnhem, Nijmegen, Tiel en Wychen)

11. H. A. J. Luiten, Aalten; 12. H. van Manen, Ede; 13. Mr. A. A. Veerbeek, Nijmegen; 14. J. Scholte, Lichtenvoorde; 15. R. A. van Ginkel, Nijkerk; 16. D. J. Pott, Opheusden; 17. F. J. van Brenk, Geldermalsen; 18. Mr. J. E. Wiggelinkhuizen, Culemborg.

Kieskring II (Ede)

11. G. van Zijteld, Barneveld; 12. H. A. J. Luiten, Aalten; 13. Mr. A. A. Veerbeek, Nijmegen; 14. H. van Manen, Ede; 15. J. Scholte, Lichtenvoorde; 16. R. A. van Ginkel, Nijkerk; 17. G. Assies, Kootwijkerbroek; 18. Dr. J. Bouw, Wageningen; 19. R. Witteveen, De Glind; 20. R. Bos, Ede.

Kieskring III (Harderwijk)

Statencentrale Harderwijk: 11. H. A. J. Luiten, Aalten; 12. Mr. A. A. Veerbeek, Nijmegen; 13. H. van Manen, Ede; 14. J. Scholte, Lichtenvoorde; 15. R. A. van Ginkel, Nijkerk; 16. J. Slot, Ede; 17. R. Bos, Ede; 18. F. J. van Brenk, Geldermalsen.

Kieskring IV (Apeldoorn)

11. H. van Manen, Ede; 12. P. J. Ashouwer, Apeldoorn; 13. Ir. A. Boks, Beekbergen; 14. J. Scholte, Lichtenvoorde; 15. Mr. A. A. Veerbeek, Nijmegen.

Kieskring V (Zutphen)

11. Mevr. mr. J. G. B. E. de Ruiter-Been, Zutphen; 12. H. A. J. Luiten, Aalten; 13. Mr. A. A. Veerbeek, Nijmegen; 14. J. Scholte, Lichtenvoorde; 15. R. A. van Ginkel, Nijkerk.

Kieskringen VI en VII (Winterswijk en Doetinchem)

11. H. A. J. Luiten, Aalten; 12. G. P. Vels, Hummelo en Keppel; 13. J. Scholte, Lichtenvoorde; 14. G. J. Hiddink, Hengelo; 15. A. Wildeman, Winterswijk; 16. P. S. Kodde, Doetinchem; 17. J. H. Hiddink, Zelhem; 18. H. Heeze, Bredendbroek; 19. K. J. Joldersma, Aalten; 20. G. Rijnberk, Doesburg.

ZUID-HOLLAND LIJST 4

Kieskring I (Rotterdam)

1. H. A. Brokking; 2. ir. C. Wielenga; 3. dr. W. de Kwaadsteniet; 4. drs. A. Pool; 5. H. Verschoor; 6. J. H. J. Rose; 7. drs. T. Spaan; 8. H. Vink; 9. J. van Katwijk; 10. N. v. d. Brugge; 11. J. J. C. la Fleur; 12. drs. P. Helder; 13. K. Fibbe; 14. L. van der Houwen; 15. drs. J. Boomsma; 16. mr. E. K. Paulusma; 17. H. Beenhakker; 18. J. H. Slik; 19. L. W. J. van Atten; 20. J. van der Schalk.

Kieskring II ('s Gravenhage)

1. H. Verschoor, 's Gravenhage; 2. J. H. J. Rose, 's Gravenhage; 3. L. van der Weide, 's Gravenhage; 4. drs. E. J. Otter, 's Gravenhage; 5. drs. T. Spaan, Voorburg; 6. N. van der Brugge, Gorinchem; 7. H. A. Brokking, Rotterdam; 8. ir. C. Wielenga, Rotterdam; 9. J. van Katwijk, Schiedam; 10. J. J. C. la Fleur, Middel-harnis; 11. H. Vink, Gouda; 12. mevr. mr. W. J. R. Derksen-Koppe, 's Gravenhage; 13. mr. C. van de Wetering, Bleiswijk; 14. B. de Jong, 's Gravenhage; 15. G. H. Krispijn, 's Gravenhage; 16. mevr. M. T. H. de Gaay Fortman-Woltjer, 's Gravenhage; 17. drs. J. W.

Jager, 's Gravenhage; 18. mr. H. M. Krans, 's Gravenhage; 19. A. van den Beukel, 's Gravenhage; 20. drs. A. R. van Nes, 's Gravenhage.

Kieskring III (Leiden)

1. drs. T. Spaan, Voorburg; 2. S. H. Attema, Katwijk; 3. L. L. Lamers, Voor-schoten; 4. mevr. I. Geelkerken-Brusse, Leiden; 5. N. van der Brugge, Gorinchem; 6. H. A. Brokking, Rotterdam; 7. J. H. J. Rose, 's Gravenhage; 8. H. Vink, Gouda; 9. C. Wielenga, Rotterdam; 10. H. Verschoor, 's Gravenhage; 11. J. van Katwijk, Schiedam; 12. J. J. C. la Fleur, Middelharnis; 13. H. de Mooy, Rijnsburg; 14. C. van Rij, Was-senaar; 15. P. Léver, Leiden; 16. D. Algra, Noordwijk; 17. H. J. Hylkema, Hillegom; 18. G. L. Hey, Katwijk; 19. A. J. Stolp, Leiderdorp; 20. A. T. de Weerdt, Lisse.

Kieskring IV (Gouda)

1. H. Vink, Gouda; 2. ir. P. W. Maris, Zoetermeer; 3. ir. W. Brink, Schoonho-ven; 4. M. Paats, Alphen aan den Rijn; 5. H. A. Brokking, Rotterdam; 6. N. van der Brugge, Gorinchem; 7. ir. C. Wie-lenga, Rotterdam; 8. H. Verschoor, 's Gravenhage; 9. J. H. J. Rose, 's Gra-venhage; 10. drs. T. Spaan, Voorburg; 11. J. van Katwijk, Schiedam; 12. J. J. C. la Fleur, Middelharnis; 13. mr. P. van Dijke, Gouda; 14. C. M. Eijgenraam, Delfgauw; 15. drs. Th. Heukels, Capelle aan de IJssel; 16. P. Binee, Gouda; 17. J. in 't Veld, Woerden; 18. C. A. van der Hooft, Waddinxveen; 19. F. M. van Tol, Waddinxveen; 20. C. Rijkaart, Ouder-kerk aan den IJssel.

Kieskring V (Delft)

1. J. van Katwijk, Schiedam; 2. P. W. Hordijk, Naaldwijk; 3. G. Wapstra, Vlaardingen; 4. J. P. Verheul, Rijswijk; 5. F. V. Jonker, 's Gravenzande; 6. N. v. d. Brugge, Gorinchem; 7. Drs. T. Spaan, Voorburg; 8. H. A. Brokking, Rotterdam; 9. H. Verschoor, 's Gra-venhage; 10. H. Vink, Gouda; 11. J. J. C. la Fleur, Middelharnis; 12. ir. C. Wie-len-ga, Rotterdam; 13. J. H. J. Rose, 's Gra-venhage; 14. Drs. W. M. Dolman, Delft; 15. T. G. Boeckstijn, De Lier; 16. I. v. d. Knaap, Maassluis; 17. L. Kruihof, Rozenburg; 18. C. v. d. Kruk Fzn., Monster; 19. G. Penning, Honselersdijk (Gem. Naaldwijk); 20. L. Witkamp, Maasland.

Kieskring VI (Dordrecht)

1. N. van der Brugge; 2. L. van Bohe-men; 3. S. Top; 4. C. van den Berg; 5. H. A. Brokking; 6. ir. C. Wielenga; 7. H. Verschoor; 8. J. H. J. Rose; 9. drs. T. Spaan; 10. H. Vink; 11. J. van Katwijk; 12. J. J. C. la Fleur; 13. L. van Valen Pzn.; 14. A. D. Viezee; 15. P. J. Wetselaar; 16. T. H. van Drimmelen; 17. J. Verschoor; 18. W. den Hartog; 19. H. van Bockel; 20. P. G. Jonker.

Kieskring VII (Ridderkerk)

1. J. J. C. la Fleur; 2. G. van Sliedregt; 3. J. H. F. Quartel; 4. A. C. Taktor; 5. N. van der Brugge; 6. drs. T. Spaan; 7. J. van Katwijk; 8. H. A. Brokking; 9. ir. C. Wielenga; 10. H. Vink; 11. H. Ver-schoor; 12. J. H. J. Rose; 13. A. van Wal-sum; 14. C. A. van Loon; 15. mr. M. A. van der Hout; 16. M. K. van Enck; 17. N. P. Kremer; 18. H. J. Emmink; 19. W. den Boer; 20. W. F. van Spronsen.

VERVOLG OP PAG. 8

MOZAMBIQUE

ENIGE NADERE GEGEVENS OVER PERSONEN EN TOESTANDEN IN DE FRELIMO-BEWEGING

In het nummer van Nederlandse Gedachten van 27 september 1969 heeft een bericht gestaan over een actiecomité Mozambique '69. Aangezien mijn inlichtingen zo geheel anders zijn dan die in dat bericht vermeld, wil ik mijn gegevens ter nadere kennisname doorgeven. Het is niet geheel gelukt dit zonder commentaar te doen.

Het is mogelijk dat Eduard Mondlane 25 jaar geleden, in 1944 dus, met de Frelimo-organisatie de strijd voor de onafhankelijkheid begon. Hij was toen 24 jaar. Volgens hier ontvangen inlichtingen heeft hij in Johannesburg gestudeerd, ging vandaar via Lissabon naar de Verenigde Staten (van Amerika). Daar was hij eerst lector, later professor in de volkenkunde aan de universiteit van Syrakuse. Daar is hij ook met (de blanke) Janet Johnson in het huwelijk getreden. Volgens deze inlichtingenbron zou hij eerst in 1963 aan de strijd zijn gaan deelnemen, toen hij plotseling uit Syrakuse naar Mozambique vertrok om de bevrijdingsoorlog te leiden. Aan het front zag men hem nooit, hij leidde de verrichtingen van uit zijn villa in Dar-es-Salaam. Begin 1969 is Mondlane door een bomaanslag om het leven gebracht. Een soortgelijk lot ondergingen in 1966 en 1967 de Frelimo aanvoerders Sigauke en Magaia. Het meest waarschijnlijk wordt geacht dat deze moorden op Frelimoleiders samenhangen met de wrijving tussen de verschillende groepen in deze organisatie, vooral die tussen pro-Russen en pro-Chinezen. Daarnaast moet de onderlinge stamnaaijver genoemd worden. Ook is bekend dat menigeen zich er aan stootte dat Mondlane een blanke vrouw had, en zich in weelde baadde, terwijl de gewone man mocht sneuvelen in Mozambique.

Een nieuw element voor twist is ingevoerd door het feit dat van de 3 huidige voormannen er één, Simango, een protestantse voorganger is, terwijl Juengere een rooms-katholiek priester is. Simango, en voor hem ook al de protestantse Mondlane, beweert dat Juengere een Portugese agent is, terwijl deze van zijn kant hen beschuldigt instrumenten te zijn van buitenlandse machten. De derde man, Dos Santos, is pro-Russisch, en heeft ook een blanke vrouw, wat hem volgens sommigen (o.a. zijn vrouw) op het lijstje gebracht heeft voor de volgende executie.

De tweede alinea van het genoemde bericht in Nederlandse Gedachten begint met: „Een deel van het land is nu bevrijd”. Dit kan zo geweest zijn, maar sinds de overgave, of beter het overlopen in april 1969 van hoofdmans Lazaro Kavandame met zijn 60.000 Makondo-volgingen is er geen georganiseerd Frelimoverzet meer in Mozambique. Terzijde zij opgemerkt dat bij de gevechtsactiviteiten vrijwel uitsluitend Makondokrijgers betrokken waren. Deze bleken bij gevangennamen zelden te weten wie Mondlane was, of wat Frelimo was. Zij kenden maar één leider: Kavandame. Het is ook tekenend dat sinds deze zijn onderhandelingen met de Portugezen begon, er niet meer gevochten is in Mozambique (sinds februari 1969).

Het genoemde berichtje gaat verder over het door de Frelimo te organiseren onderwijs en wat dies meer zij. De waarde van deze opmerking valt al te leiden uit het vermelde over Kavandame. Dat 98 pct. van de bevolking analfabeet zou zijn is apert niet waar. Al-

leen reeds bij de protestantse zendingen is het aantal schoolgaande kinderen dat lezen en schrijven kan hoger dan 2 pct., terwijl daarnaast uiteraard de veel uitgebreidere missie met haar scholen toch ook wel enig succes geboekt heeft. Hoewel dit alles zo is, meldt het bericht dat er in Tanzania een Mozambique-instituut is opgericht. „Het werk van de daar opgeleide leerlingen komt de bevolking in Mozambique rechtstreeks ten goede”. Wanneer men weet dat het Mozambique-instituut alleen opleidde tot guerilla-activiteiten, door de bevolking ondergaan als terrorisme, danervaart men bovenaangehaald zinnetje als een wrang grapje. Overigens is het Instituut in 1968 door de politie van Tanzania gesloten, nadat zij had moeten ingrijpen bij de hevige onlusten die er toen in de beweging waren.

De doelstelling van de actie-Mozambique wordt in 2 punten samengevat:

- a. Meer informatie over Mozambique.
- b. Veel geld voor het Mozambique-instituut.

Ad a.: Meer en betere informatie kan alleen maar toegejuicht worden. Men zie dan wel toe op de bron. Er mag hier op gewezen worden dat de ambassade van Engeland en het departement van inlichting van Zuid-Afrika beiden naar

de Portugezen verwezen. Blijkbaar hebben dezen niets te verbergen en zeggen ze de waarheid. Dit artikel werd opgesteld met gegevens uit andere bron. Ad b.: Zoveel mogelijk geld voor het Mozambique-instituut. Zoals reeds opgemerkt bestaat het Instituut niet meer. Trouwens wie van de 3 voormannen zal het geld moeten ontvangen? En wat zal hij er mee doen?

Onlangs hebben 4 uit de guerilla-opleiding ontsnapte soldaten een brief verzonden aan het V.N. comité voor noodleniging aan politieke vluchtelingen. Ook andere organisaties (b.v. Wereldraad van Kerken) kregen bericht over de toestanden in de opleidingskampen in Tanzania. Enkele punten:

1. Terwijl de leiders in weelde leven zijn de soldaten in opleiding ondervoed.
2. Voedsel-, kleren- en sigarettenvoorraden die door bevriende organisaties gestuurd worden, worden door de leiders naar de zwarte markt gekanaliseerd ter eigen verrijking.
3. Tegenstanders van de kampleiders welke tot een andere stam behoren, worden op zelfmoordacties uitgestuurd, terwijl intussen de Rhodesische en Portugese autoriteiten gewaarschuwd worden.
4. Stamgevechten zijn dan ook al in de

opleidingskampen uitgebroken, waar de orde gehandhaafd wordt met methodes die de SS niet versmaad zou hebben.

Mijn gegevens, in Zuid-Afrika verzameld, vergelijkend met die uit het reeds eerder genoemde berichtje in Nederlandse Gedachten van 27-9-69, meen ik te mogen stellen dat de voorlichting in dat bericht op zijn zachtst gezegd misleidend is. Trouwens waarom het zo ver gezocht, waarbij men af moet gaan op oncontroleerbare berichtgeving. Indien men als Nederlander iets wil doen tegen kolonisatie en de kwalijke gevolgen ervan is er in huis misschien ook nog wel wat. Daar wonen in Nederland tegenwoordig 2 volksgroepen uit het voormalig Nederlands-Indië, die zich met de huidige situatie tekort gedaan voelen mede op grond van Nederlandse toezeggingen.

Diegenen die inzien dat onze eerste verantwoordelijkheid is voor de brokken die we zelf gemaakt hebben, zullen over Ambon en Nieuw-Guinea veel beter voorgelicht kunnen worden, dan blijkbaar het geval is met Mozambique. Nkhensani-Sendinghospitaal, Giyani,

Transvaal

Dr. V. H. Rutgers

Wij vroegen ir. E. Voet, secretaris van de Dr. Eduardo Mondlane Stichting om een reactie op de brief van dr. V. H. Rutgers. Het antwoord van de heer Voet volgt hieronder.

EEN WEERWOORD

Hetgeen Dr. Rutgers stelt over de levensloop van Dr. Mondlane is juist: eerst in 1963 kwam hij terug in Afrika en stichtte hij het Frelimo waarin de diverse bevrijdingsbewegingen voor Mozambique gebundeld werden.

Wel was hij al eerder politiek werkzaam: in 1949 werd hij al een keer gearresteerd in verband met de oprichting van een Afrikaanse studentenvereniging.

Ik maak graag twee opmerkingen bij dr. Rutgers mededeling: „Aan het front zag men hem nooit, hij leidde de verrichtingen van uit zijn villa in Dar es Salaam”.

1e Als het gaat om het bereiker van een bepaald doel, dan dienen de middelen dat doel zo efficiënt mogelijk te steunen. Als dat doel het best gediend wordt door acties zoveel mogelijk vanuit één punt te leiden, waarom dan niet? Komt een directeur van een groot bedrijf soms vaak in zijn fabriek? Zag men Salazar vaak aan „het front”?

2e De bewering is niet juist. De Zweedse journalist Anders Johanson geeft in het blad Dagens Nyeter (Febr. 1968) een verslag van een tocht die hij met dr. Mondlane maakte naar en door het gevechtsterrein van het Frelimo in Mozambique.

Dr. Rutgers noemt twee andere namen van vermoorde leiders: Sigauke werd in 1966 bij Lusaka in Zambia vermoord door een Portugese agent. Magaia vond eveneens in '66 (niet '67) de dood, maar bij guerilla-activiteiten. Wie de moord

op dr. Mondlane op zijn geweten heeft zal wellicht nooit bekend worden. Wel is zeker dat de bom waarmee de aanslag werd uitgevoerd een technisch hoogwaardig apparaat was, waarvan de herkomst een technisch hoogontwikkeld land moet zijn.

Als een van de huidige voormannen noemt dr. Rutgers: Juengere. Deze man werd al jaren geleden uit het Frelimo gezet. Hij speelde er nooit een belangrijke rol.

Dat Dos Santos gevaar loopt de volgende te zijn om vermoord te worden vrees ik ook. De vraag is echter niet of hij op 't lijstje staat, maar wie dat lijstje opstelt. En als de leiders van het Frelimo successievelijk allemaal vermoord worden, ligt het voor de hand naar de dader(s) te zoeken buiten het Frelimo, niet er binnen.

Dr. Rutgers stelt dat menigeen zich er aan stootte dat Dr. Mondlane een blanke vrouw had. Iedere racist stoot zich aan zo iets. Het feit dat de blanke weduwe van dr. Mondlane door de leiding van het Frelimo zonder meer gehandhaafd is als directrice van het Mozambique Instituut toont wel duidelijk dat Afrikanen minder racistisch zijn dan blanken.

Ca. een vijfde deel van Mozambique wordt beheerst door het Frelimo. De Portugezen hebben daarbinnen nog wel versterkte posten, maar kunnen van de wegen geen gebruik maken zonder door de guerilla's lastig gevallen te worden. Aan deze toestand heeft het overlopen van Kavandane met 6 (niet 60.000) volgelingen, niets veranderd. Kavandane verklaarde op 25 mei '65 voor het Deko-

lonisatie Comité van de Verenigde Naties: „Ik ben een Mozambikaanse boer”. Hij is een Makonde. Hij werd later ambtenaar in de bevrijde Cabo Delgado Provincie, misbruikte zijn positie ten bate van zichzelf en werd daarom op 3 jan. 1969 door de leiding van het Frelimo van zijn post ontheven. Hij vluchtte nadat 16 van zijn medewerkers waren gearresteerd en liep toen over naar de Portugezen. Hij was nooit leider van de Makonde stam. Dat de Portugezen uit zijn overlopen propagandistische munt trachten te slaan, is een geheel andere zaak.

Het cijfer van gemiddeld 98 pct. analfabeten in Mozambique kan moeilijk worden bestreden met cijfers die gelden voor bepaalde door Zending en/of Missie bereikte gebieden. Buiten die gebieden is het analfabetisme 100 pct. want al het onderwijs in Mozambique is in handen van Missie en Zending. Het genoemde gemiddelde (98 pct.) is natuurlijk geen exact cijfer (hoe zou dat kunnen in een gebied zonder bevolkingsregistratie), maar ligt waarschijnlijk dicht bij de werkelijkheid.

Wat betreft het Mozambique Instituut: De middelbare school van het instituut is enige tijd gesloten geweest door moeilijkheden tussen leiding en leerlingen. De leerlingen beschouwden zich door de opleiding die zij daar ontvingen als elite en stelden de eis verder te mogen studeren, zonder daartegenover bereid te zijn na het beëindigen van hun studie terug te gaan naar hun land om daar hun volk te dienen.

De andere delen van het instituut, o.a. lagere school, ziekenhuis, verpleegstersopleiding, zijn nooit gesloten geweest. Momenteel worden opnieuw leerkrachten voor de middelbare school aange trokken en de regering van Tanzania steunt dit door vlot visa te verlenen.

De mededeling dat het Departement van Voorlichting en de Engelse Ambassade in Zuid-Afrika voor het verkrijgen van meer gegevens over de Portugese gebieden naar Portugese bronnen verwijzen is weinig verrassend. Wie hieruit de conclusie trekt „Blijkbaar hebben deze niets te verbergen en zeggen ze de waarheid” debiteert een wrange grap, of hij heeft met succes een Zuidafrikaanse hersenspoeling ondergaan.

Bloemendaal

ir. E. Voet

DE KWANTITATIEVE DUIDELIJKHEID VAN HET PROGRAM VAN ACTIE

Het ontwerp Program van Actie 1967-1971 omvatte 22 hoofdstukken en telde circa 8000 woorden. Na de democratische behandeling van dit ontwerp in de partij was het Program van Actie uitgegroeid tot 25 hoofdstukken met een 9 à 10.000 woorden. Dit Program van Actie ging kwalitatief uitvoerig in op een groot aantal onderwerpen. Echter het Program van Actie 1967 was slechts in een beperkt aantal onderwerpen min of meer duidelijk in kwantitatieve zin. Deze kwantitatieve aspecten waren als volgt:

a. Overheidsinkomen

Ten aanzien van het overheidsinkomen uit belastingen pleit de AR-Partij voor „een verschuiving van de belastingdruk voor een groter deel naar de sector van de indirecte belastingen.

b. Overheidsuitgaven

Met het voorbijgaan van de bekende ontsnappingsclausule kan ten aanzien van de overheidsuitgaven als totaal aangehaald worden dat „de toeneming van de overheidsuitgaven dient te worden afgestemd op de toeneming van het nationale inkomen”.

c. Ontwikkelingshulp

Het Program van Actie 1976 stelde: „de uitgaven voor dit doel zullen in de eerstvolgende jaren, zowel in absolute cijfers als in verhouding tot ons nationale inkomen, een aanzienlijke stijging moeten vertonen”.

d. Woningbouw

Zonder het effect van de woningbouw-activiteiten op de rijks-uitgaven direct te benaderen werd gesteld dat „naar een vrijere woningmarkt kan worden teruggekeerd, waarbij het accent uiteindelijk niet meer ligt bij subsidiëring en huurbescherming door de overheid”.

In de periode na de totstandkoming van het Program van Actie 1967-1971, was de AR-Partij door haar medewerking aan het kabinet mede-verantwoordelijk voor het regeringsbeleid. In dit verband is het verheugend te kunnen constateren dat de twee genoemde uitgaven-posten, n.l. (c.) de toename van de ontwikkelingshulp en (d.) de verminderde subsidie van de woningbouw, zich min of meer ontwikkelden volgens het Program van Actie.

Ten aanzien echter van het totaal van de overheidsuitgaven (b.) en de verkrijging van de overheidsmiddelen (a.) is het Program van Actie niet gevolgd. De totale overheidsuitgaven zijn na 1966 achtereenvolgens gestegen met 10,4%, 18,1% en met naar raming 9,8% per jaar. Dit betekent dat de overheidsuitgaven duidelijk sterker toenamen dan het nationale inkomen. Over de belastingvoorstellen voor 1970 is in de afgelopen maanden uitvoerig gediscussieerd. Echter met inbegrip van de inflatiecorrectie van de loon- en onkostenbelasting en met inbegrip van de voorgestelde B.T.W.-verhoging zijn in de begroting 1970 in vergelijking met die van 1969 de directe belastingen sterker gestegen dan de indirecte belastingen.

Samenvattend kan men stellen, dat de democratische effectiviteit van het Program van Actie 1967 van de hier gememoreerde aspecten voor een deel bevredigend is geweest en voor een ander deel onbevredigend. Echter naast de hier genoemde aspecten onttrekt het grootste deel van het Program van Actie zich aan een kwantitatieve beoordeling. Deze onduidelijkheid in kwantitatieve zin wordt nog vergroot door de onduidelijkheid die bestaat ten aanzien van de mogelijke bezwaren van de fractiëleden in de Tweede Kamer tegen het Program van Actie. De effectiviteit van het Program van Actie 1967 als schakel in het democratisch systeem is hierdoor minder dan de kiezer zou mogen wensen.

PROGRAM VAN ACTIE 1971

Naar aanleiding van de bovenstaande situatie was reeds geruime tijd geleden een voorstel ontwikkeld om het Program van Actie ook in kwantitatieve zin meer inhoud te geven. Ongeveer het volgende werd voorgesteld:

Per regeringsfunctie dient naast de bestuurlijke programma-aspecten een uitgangspunt geformuleerd te worden ten aanzien van het financiële aspect. Aangegeven dient te worden, welk deel van het nationale inkomen bij de uitvoering van deze regeringsfunctie dient te worden besteed in vergelijking met voorgaande jaren. Onder het hoofd „Financiën” dient een samenvattend overzicht opgenomen te worden van de financiële aspecten van de andere regeringsfuncties.

Ter toelichting van dit voorstel is hier bijgevoegd een overzicht van de overheidsuitgaven in enkele jaren. Aan deze tabel zou in het Program van Actie een aanvulling moeten plaats vinden met de betreffende procenten van het nationale inkomen en de gewenste verdeling in de komende jaren.

Op deze wijze kan de duidelijkheid van het Program van Actie voor de kiezers worden vergroot. Bovendien is de partij zelf in staat haar radicaliteit niet alleen kwalitatief te omschrijven, maar bovendien de mate van radicaliteit te kwantificeren.

De kwantificering van het Program van Actie zal echter de interpretatie-vrijheid van de volksvertegenwoordigers verminderen.

Echter deze sterkere binding wordt van hen gevraagd als hun bijdrage aan de verdere democratisering van de samenleving.

Het was te verwachten dat dit voorstel bezwaren zou ondervinden. Vooral deskundigen met autocratische neigingen zullen de grotere democratische invloed van leken schuwen.

COMMISSIE IJSKAST

Het bovengenoemde voorstel is met andere voorstellen door ondergetekende in augustus 1967 bij zijn plaatselijke kiesvereniging ingediend. Het door de kiesvereniging overgenomen voorstel is in het najaar van 1968 aan de betreffende Kamercentrale doorgezonden met het verzoek het voorstel te steunen.

De Kamercentrale besloot in maart 1969 een commissie in te stellen om in over-

OVERHEIDSUITGAVEN IN PROCENTEN	1962	1966	1969 (voorlopig)	1970 (begroting)
Algemeen Bestuur	4,9	4,0	4,0	3,9
Justitie en Politie	4,5	4,8	4,9	4,9
Oorlog en Rampschade	0,4	0,1	0,0	0,0
Nationale Schuld	11,0	8,0	7,6	7,8
Totaal Binnenlands Bestuur	20,8	16,9	16,5	16,6
Defensie	19,6	15,1	13,8	13,4
Buitenlandse Zaken	1,7	1,3	0,7	0,7
Ontwikkelingshulp	2,0	1,5	2,0	2,7
Totaal Relaties Buitenland	23,3	17,9	16,5	16,8
Handel en Nijverheid	1,6	2,0	2,5	2,4
Landbouw en Visserij	5,8	5,1	4,0	4,2
Totaal Produktiebegeleiding	7,4	7,1	6,5	6,6
Onderwijs en Wetenschappen	21,8	25,3	26,0	26,8
Verkeer en Waterstaat	8,4	9,8	10,5	10,5
Volkshuisvesting	7,7	11,1	9,5	8,8
Totaal Fysieke Faciliteiten	16,1	20,9	20,0	19,3
Cultuur en Recreatie	0,0	1,8	2,2	2,3
Sociale Voorzieningen	9,8	9,2	11,3	10,6
Volksgezondheid	0,8	0,9	1,0	1,0
Totaal Welzijnszorg	10,6	11,9	14,5	13,9
Totaal Overheidsuitgaven	100,0	100,0	100,0	100,0

leg met de kiesvereniging de voorstellen verder af te werken. Over de activiteiten van deze commissie heeft de kiesvereniging en ondergetekende echter nooit iets vernomen.

Door de nu ontstane urgentie van dit onderwerp wordt op deze wijze aandacht gevraagd voor een kwalitatieve verbetering van het Program van Actie met kwantitatieve elementen.

Krimpen a.d. Lek ir. H. Batelaan

Uiteraard ligt het niet aan ons als redactie, om te beoordelen of de behandeling van een bepaald voorstel in de partij-organen met de meest mogelijke snelheid en zorgvuldigheid en die twee op de juiste wijze verbonden geschiedt. In elk geval kan het soms nuttig zijn, data op een rijtje te onthouden.

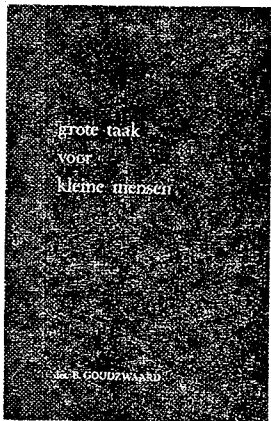
Bij wijze van controle en ter aansporing.

De redactie

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s-GRAVENZAND - POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT Telef. (01850) 28000 - 28886

**Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 10 2 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 363 en 221

RIVEL

**Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS**

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 1545

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

*Alle textielgoederen,
bedden, dekenen,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

*affiches
showcards
verpakkingen*

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983 - 360

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

•

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

•

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

•

Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

**N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING**

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS

VRIJBLIJVEND

INLICHTINGEN

omtrekt de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Algän, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

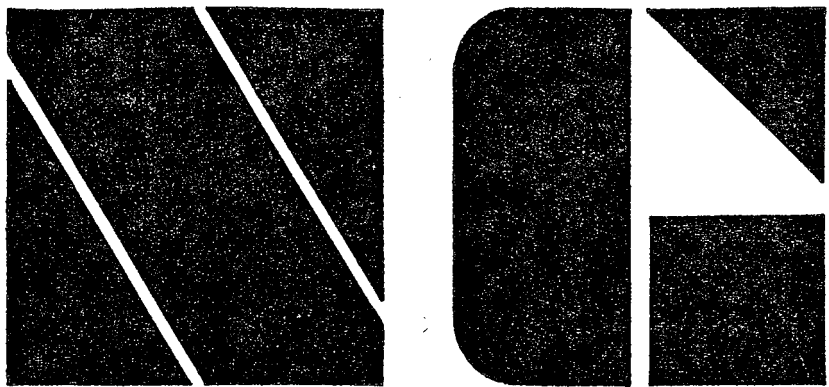
Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 8

21 februari 1970

WAARDERING VOOR WELZIJSBELEID

VAN verschillende zijden (Van der Ploeg (K.V.P.) en Janssen (P.P.R.) werd tijdens de begrotingsbehandeling van Sociale Zaken de minister lof toegezwaaid voor wat in de Memorie van Toelichting te lezen valt over de verdere uitbouw van het welzijnsbeleid.

Onze woordvoerder, drs. J. Boersma, had m.b.t. dit punt als derde spreker in de rij weinig behoefte aan herhalingen; hij sloot zich dan ook aan bij het betoog van de heer Van der Ploeg.

Deze vond het vooral belangrijk, dat het door de minister voorgestane welzijnsbeleid zo sterk aansloot bij de gedachten, neergelegd in het welzijnsrapport van de Groep van Achtien.

Met name werd ook de visie van de minister onderstreept, dat er geen tegenstelling bestaat tussen de begrippen welvaart en welzijn. Zo leveren een rechtvaardige verdeling van inkomens en vermogens, een effectief werkgelegenheidsbeleid en een sociaal arbeidsbeleid, aldus de heer van der Ploeg, een fundamentele bijdrage tot het welzijnsbeleid.

Eveneens werd benadrukt, dat menselijk welzijn in belangrijke mate mede wordt bepaald door de mogelijkheden, die een mens krijgt om mee te spreken, medeverantwoordelijkheid te dragen, mee te beslissen en ook door zijn ervaring als persoon mee te tellen in een bedrijf of samenleving.

Kortom, zoals de heer Boersma het samenvatte, de noodzaak van de verdere uitbouw van de inspraak van de werknemers als een bijzonder essentieel onderdeel van het welzijnsbeleid.

Terecht wees hij er voorts op, dat wij nu niet aan het einde staan van een uitgestippelde koers wat het welzijnsbeleid betreft. Dat is een zaak van jaren en jaren.

ONMISKENBARE LICHTPUNTEN EN TRIESTE TEGENHANGER

Het jaar 1969 aan een beoordeling onderwerpend, wees de heer Boersma allereerst op een aantal onmiskenbare lichtpunten: de gunstige ontwikkeling van de werkgelegenheid en van de betalingsbalans. Verder de zeker niet minder verheugende ontwikkeling van de produktiviteit. Op dit punt gekomen moest ook de tegenhanger onmiddellijk volgen: het trieste record, dat wij in het afgelopen jaar hebben gevestigd met betrekking tot de prijsontwikkeling.

Onze woordvoerder plaatste hierbij de volgende kanttekeningen:

„Was ik er bij de behandeling van de begroting voor 1969 al enigszins benauwd voor dat er van de toch niet geringe loonstijging nogal wat zou wegvloeien aan prijsverhogingen, de ervaringen van het jaar hebben helaas geleerd dat er voor veel mensen maar heel weinig is overgebleven. Ik denk dan niet alleen aan de vele werknemers, maar ook aan de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, die bepaald een aantal klappen hebben moeten incasseren. Dat betekent automatisch dat 1970 geen gemakkelijk jaar zal worden. Dat was trouwens in 1969 al te voorzien. In de komende maanden zal dat nog wel duidelijker blijken. Het kabinet moet een aantal problemen oplossen. Ik denk ook aan de financiering van de uitgaven. De financiering van de uitgaven, waaronder die voor de sociale zekerheid, zou wel eens een harde kraak kunnen worden. Ik denk ook aan de ontwikkeling van de prijzen, die zeker ook voor dit jaar van bijzonder groot gewicht is. Tevens denk ik aan het vraagstuk van de verhouding tussen de sociale partners onderling en de verhouding tussen de sociale partners en de regering”.

Al met al voldoende reden om te stellen, dat er met name voor de minister van Sociale Zaken in 1970 een zware taak ligt. Temeer daar ook nog moest worden gewezen op het gevaar van een groot aantal dreigende bedrijfssluitingen in 1970, de onmiskenbare toeneming van de arbeidsonrust — een voorbeeld hiervan is de situatie in Groningen en de ontwikkeling in de sector van het kleinsmetaal.

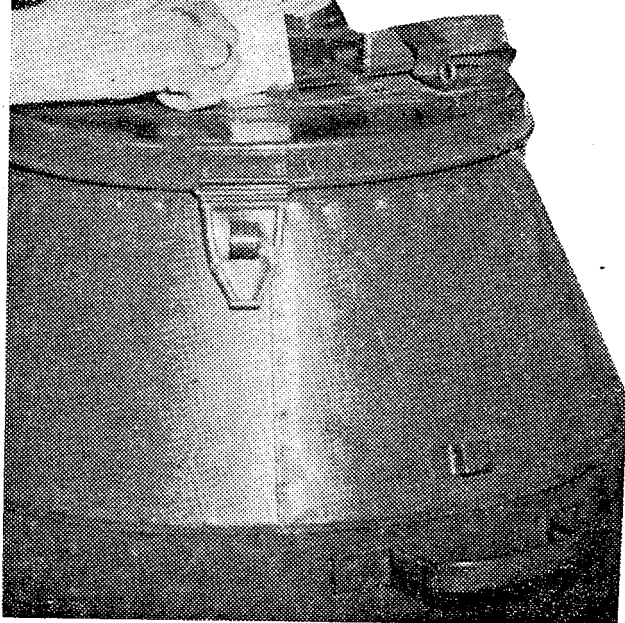
Hierna werd een aantal opmerkingen gemaakt rond de ontwikkeling van de werkloosheid. Al is er stellig sprake van redelijk gunstige vooruitzichten, toch vragen verschillende groepen bijzondere aandacht. In aansluiting op het betoog van de heer Wieldraaijer (P.v.d.A.) werd gewezen op de problematiek van de oudere werklozen.

Bijzondere aandacht vroeg de heer Boersma ook voor de problematiek van het Noorden, want — zo stelde hij — op grond van de ervaring vrees ik, dat, hoewel de cijfers zijn verbeterd, er toch weer sprake is van een versluierend effect en dat wanneer de conjunctuur enigermate terugloopt wij opnieuw te maken zullen krijgen met een vrij sterke stijging van de werkloosheidscijfers. Het is een ingewikkeld structuursprobleem. De agrarische structuur en de

VERVOLG OP PAG. 12

OM HET
WELZIJN
VAN DE
BURGER

ZIE PAGINA 5, 6, 7 en 8

Vrijdag 27 februari a.s. heeft de A.R.P. een radiouitzending. Luister dan van 18.20—18.30 uur naar Hilv. II (298 m.).

STEMMEN IN ANDERE GEMEENTE OF STEMMEN BIJ VOLMACHT

Indien u op woensdag 18 maart a.s. uitstendig bent of verhinderd om zelf uw stem uit te brengen, dan zijn er nog twee mogelijkheden.

1. U kunt zelf stemmen in een andere gemeente dan uw eigen woonplaats. U kunt in elke willekeurige gemeente, gelegen binnen dezelfde provincie, naar de stembus gaan. Dit moet u dan uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. geregeld hebben door inlevering van een ingevuld formulier (model J-4) op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen.
2. Wanneer u vermoedelijk niet in staat zult zijn om zelf persoonlijk aan

de stemming deel te nemen — bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid (verblijf buiten eigen provincie) — dan kunt u een verzoek indienen om bij volmacht te stemmen.

Ook dit moet u dan uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. regelen, door inlevering van een ingevuld formulier (model K4-1) op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen.

Voor hen, die regelmatig afwezig zijn (schippers, vissers, zeevarenden, e.d.), geldt een formulier model K 4-2.

Voor eventuele inlichtingen kunt u zich uiteraard wenden tot de bestuursleden van de kiesvereniging.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Fa. H. W. KLOOTS en ZN.
Algehele verzorgingstehuizen voor
bejaarden te Lochem

vraagt voor spoedige indiensttreding

a. verpleegster

diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. verpleegster

diploma B

c. ziekenverzorgsters

d. bejaardenhelpsters

(gediplomeerd)

e. leerl. bejaardenhelpsters

Salariëring a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen

d. aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring

minimum f 510,- per maand.

e. aanvangssalaris f 410,- per maand.

Sollicitaties schriftelijk p.a.

NIEUWEWEG 5 - LOCHEM

Inlichtingen, tel. 05730-2226

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

BUREAU „DE NIEUWE WEG”

verantwoorde huwelijksbemiddeling door psychologe

EENVOUDIGE DAMES EN HEREN ZIJN WELKOM

AFSPRAKEN : telefonisch 05400 - 13918

SCHRIFTELIJK : M. A. de Ruyterstraat 46, HENGEL0 (O.)

Een bijzondere uitgave!

De sprookjesvlinder vertelt ...

Een bundel vrolijke sprookjes geschreven door onbekende Nederlandse vaders en moeders, ooms en tantes, opa's en oma's en geïllustreerd door Nederlandse kinderen voor alle kinderen

DE OPBRENGST VAN DIT BOEK KOMT TEN BATE VAN

Het Nederlandse Astma-Fonds

Prijs f 6.90.

Steunt het werk van het Astma-Fonds en doet kinderen een plezier. Radio en TV besteedden aandacht aan deze unieke uitgave.

Vraagt het uw boekhandelaar.

EEN UITGAVE VAN U.M. „WESTFRIESLAND” - HOORN.

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken
als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13,
AMSTERDAM. TELEFOON 020 - 23 25 40.

U kunt zich ook wenden tot :

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010—13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070—63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030—1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085—42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtstraat 36	— Telefoon 030—6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050—2.14.42

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst

LEERLING- VERPLEEGSTERS

Sollicitanten die op 1 september 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die eind april a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een Ulo-, Inas-, A.O.L.V.- of A.V.V. II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling. Reiskostenvergoeding tweemaal per maand, voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zuster A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

Onze vereniging omvat een 14-tal tehuizen, onderverdeeld in:

- **TEHUIZEN VOOR KINDERBESCHERMING :**
- **TEHUIZEN VOOR VOLWASSENENZORG :**

zorg voor sociaal en geestelijk gehandicapte volwassenen.

In de tehuizen voor kinderbescherming wordt door een team van medewerkers gewerkt aan de realisering van het opvoedingsplan.
In de tehuizen voor volwassenen aan een zo groot mogelijke ontplooiing van de in deze dames of heren aanwezige mogelijkheden.

Om dit streven te steunen zoeken wij op dit moment

groepsleiders groepsleidsters verzorgsters

Voor medewerkers binnen de sectie volwassenenzorg vragen wij het diploma Z.A.Z. of Kinderbescherming A. Voor de functies binnen de sectie Kinderbescherming achten wij minimaal het diploma Kinderbescherming A noodzakelijk.

Minimumleeftijd voor alle medewerkers: 23 jaar.

WIJ BIEDEN :

- een aantrekkelijk salaris
- goede secundaire arbeidsvoorwaarden
- in- of extern wonen
- studiefaciliteiten

Is dit iets voor u? Zo ja, neemt u dan vrijblijvend contact op met het hoofd van de afdeling personeelszaken,
Hoflaan 4 te Groesbeek, tel. (08891) 1644.

HOUTHANDEL EN KISTEN- FABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

houtzagerij-houthandel-kistenfabriek

Het bestuur van de Stichting
„Prot. Chr. Tehuizen voor
Zwakzinnigen”
TE ROTTERDAM

vraagt op korte termijn:

LEIDSTERS EN ASSISTENT-LEIDSTERS

voor de verzorging van geestelijk gehandicapten, waarvan de meesten overdag buitenshuis werkzaam zijn.

Enige ervaring hiermede, maar vooral begrip voor de minder begaafde medemens is gewenst.

Leeftijd vanaf ca. 20 jaar.

Er bestaat gelegenheid deel te nemen aan de 'A.Z.'-opleiding.

Plaatsing als leidster of als ass. leidster is afhankelijk van ervaring en opleiding.

Brieven met uitvoerige inlichtingen gaarne richten aan de directeur der Stichting.
Avenue Concordia 39 - Tel. 14 29 61 - Rotterdam.

HET VAN EEGHENHUIS

zorgt er voor dat u in alle rust van het voorjaar en de zomer kunt genieten!

U bent altijd van harte welkom in dit prachtige

Doopsgezind Broederschapshuis te Aardenburg

Gelegen in een uniek stukje natuur

Een comfortabel huis (centrale verwarming en warm water op alle kamers), in een land rijk aan historie en natuurschoon.

Vraagt inlichtingen:
VAN EEGHENHUIS,
Herendreef 67, Aardenburg.
Telefoon (01177) 259

Zowel voor

recreatie of permanente bewoning

kunnen wij U veel bieden in Overijssel en Drente. Vraagt U ook eens geheel vrijblijvend onze woninglijst.

Bemiddelingsbureau
in onroerende goederen

H. v. d. VEGTE Jr.

Nieuwendijk 37 Asserstraat 4
WIJHE GIETEN
Telefoon 05702 - 1688

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

Haast u, nog oude prijs!

Jubileum-Aanbod

SCHWARZWALDER KOEKOEKKLOKKEN

Dit is een groot model klok (28 cm) met echt handsnijwerk, 2 gewichten en regelbare slinger.

DE KOEKOEK ROEPT DE UREN VOLUIT en komt uit een deurtje naar buiten! Bovendien slaat de gong!

Bovendien slaat de gong! Het gepatenteerde uurwerk met repetitief slagwerk KAN NIET VAN SLAG af: zelfs niet al draait men de wijzers naar achteren!

Alle moderne technische vindingen zijn er in toegepast zodat het precies op tijd loopt! De koekoek roept ook op het halve uur en de gong slaat, zodat men ook 'snachts de tijd weet. Deze klok is speciaal vervaardigd voor landen, waar weinig of geen klokkenmakers zijn en laat u nooit in de steek! U zult verbaasd zijn over de lange levensduur en wat zullen de kinderen er blij mee zijn!

De klok brengt gezelligheid in huis!

COUPON

NAAM:
ADRES:
PLAATS: (als brief verzenden)

Gelieve omgaand te zenden: echte rospande Schwarzwälder Koekoeksklok(ken) à f 49,95

Wij sturen deze mooie klok, welke door de beste vaklieden werd gemaakt, aan hen, die binnen 10 dagen de coupon inzenden, tegen tijdelijk verlaagde prijs f 49,95 met **garantiebewijs** v. 1 jaar. (betaling aan de postbode)

Niet goed - geld terug mits binnen 5 dgn franco onbesch. retour of ruilen voor ander artikel. Post de coupon vandaag nog.

GRAND COMPTOIR UNIVERSEL d'HORLOGERIE
Homeruslaan 83 - Postbus 44 - UTRECHT
Gevestigd sedert 1935

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

GOUDEN GEBORTEPENNING VAN Z.K.H. PRINS CARLOS XAVIER BERNARDO

Goudgehalte 21,6 krt

OPLAGE	DOORSNEDE	GEWICHT	PRIJS
GOUD	18 mm	3,364 gr.	f 37,-
	22 mm	6,729 gr.	f 60,-
500 ex.	28 mm	13 gr.	f 125,-
500 ex.	30 mm	17,5 gr.	f 170,-

Penningen met een gelimiteerde oplage zijn genummerd. Prijzen incl. B.T.W. Prijswijzigingen voorbehouden. Leverijd 6 weken. Bestel nu reeds via de bank, grenswisselkantoren, munt-handel en juwelier of...rechtstreeks bij de

van Alkemadelaan 201, den Haag tel. 070-24 22 33-24 13 89

NUMINT Keizersgracht 722, Amsterdam tel. 020-22 40 40-24 87 48

'GROOT EMAUS' - ERMELO

De Directie van bovengenoemd Internaat voor jongens en meisjes met opvoedingsmoeilijkheden zoekt voor het over enige tijd te openen vormings- en recreatiecentrum „De Pölle” te Westhem (Fr.), gelegen aan het Rietmeer, een

BEHEERDER

die met de leiding, zorg en verantwoordelijkheid voor dit object kan worden belast.

Gegadigden dienen van Pos. Chr. levensopvatting te zijn.

Gedacht wordt aan een inwonende functionaris, waarbij de mogelijkheid, dat een echtpaar wordt aangesteld ook met het oog op het huishoudelijk deel van de taak, niet bij voorbaat uitgesloten moet worden geacht. Ervaring in de omgang met opgroeiende jongeren is belangrijk, terwijl het in prettige sfeer leiding geven aan een kleine kring van personeel mede tot de dagelijkse dingen zal behoren.

Bedrevenheid op het gebied van de watersport is gewenst, terwijl enig begrip van economisch beheer niet overbodig zal zijn. Het geheel zal functioneren als buitenactiviteit van en in nauwe samenwerking met „Groot-Emaus” te Ermelo.

Brieven met volledige inlichtingen aan de Directie der Stichting „GROOT-EMAUS” te ERMELO.

'GROOT EMAUS' - ERMELO

De Directie van dit Internaat voor jongens en meisjes met opvoedingsmoeilijkheden, zou gaarne contact opnemen met belangstellenden voor de functie van

VORMINGSLEIDER

en

ASSISTENT- VORMINGSLEIDER

ten dienste van de opgroeiende jeugd van deze inrichting.

Wij stellen ons voor het vormingswerk te ontwikkelen in ons vormings- en recreatiecentrum „De Pölle” gelegen te Westhem (Fr.) aan het Rietmeer, dat over enige tijd zal worden geopend. De overweging bestaat om de sportieve mogelijkheid van de gunstige ligging van dit object tot een bestanddeel te maken van de vormingsprogramma's.

Het diploma sociale academie met als specialisatie Cultureel Werk voor de ene en de jeugdleidersopleiding met eventueel vervolgoopleiding van b.v. de Jelburg voor de andere functie worden wenselijk geacht.

Pos. Chr. levensopvatting.

Brieven met volledige inlichtingen aan de Directie van de Stichting „GROOT-EMAUS” te Ermelo.

In onze afdeling STEMPELMAKERIJ hebben wij direct plaats voor een all-round

STEMPELMAKER

Wij hebben ons gespecialiseerd in toelevering van gereede produkten en halfabrikaten aan uiteenlopende industrieën en branches. Wij verwerken daartoe staf- en plaatmateriaal in vele uitvoeringen tot onderdelen met de meest uiteenlopende vormen.

Vereisten:

- Gegadigden moeten zelfstandig kunnen werken naar zowel model als tekening, en moeten vertrouwd zijn met de constructie van volgsnij-, buig- en trekstempels voor serie- en massafabrikage.

Geboden wordt:

- Verantwoordelijk en afwisselend werk.
- Beloning in overeenstemming met capaciteiten.
- Goede sociale voorzieningen.
- Mogelijkheid tot deelneming aan bedrijfs-spaarregeling.
- Volledige reiskostenvergoeding aan personen die buiten Winterswijk wonen.
- Nieuwe woning omstreeks september a.s. beschikbaar.

Sollicitaties te richten aan:

METAALWARENFABRIEK „SORBA” N.V.

Industrieweg 20 - Winterswijk
Telefoon 05430-4666 - Na 20.00 uur 4153.

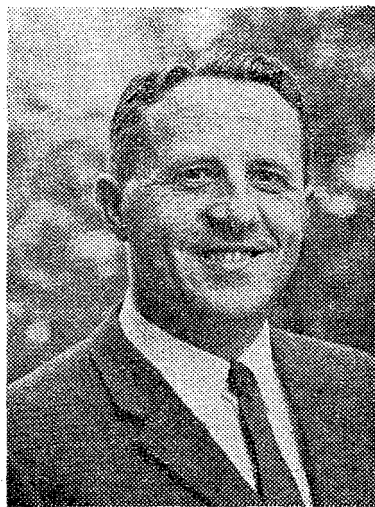
OM HET WELZIJN VAN DE BURGER

DE BETEKENIS VAN UW STEM

DOOR DR. A. VEERMAN, VOORZITTER VAN DE A.R.P.

Wat is de betekenis van uw stem?
In diverse verhalen van deze tijd geeft men voor het antwoord op die vraag de keus uit twee mogelijkheden: men kan zijn stem gebruiken om daarmee uitdrukking te geven aan een *gezindheid*, een overtuiging; men kan ook door zijn stem uitdrukking geven aan zijn politieke *wil*.
Daar zit natuurlijk een hele beschouwing achter, die ik in dit bestek alleen maar noemen kan. Wij komen dan terecht bij het dilemma tussen beginselpartij en programpartij.
Kiest u voor een partij, omdat u het eens bent met haar uitgangspunt of ligt voor u de nadruk op haar program?

Wij komen ook terecht bij het vraagstuk van de vertegenwoordigende democratie, met haar vertrouwensband tussen kiezer en gekozene, en de directe democratie.
Ik ga daar nu niet op in. Ik wil er trouwens geen zwart-wit tegenstelling in zien.
Het gaat nu over de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Hoe zit het daar?
Wij hebben in alle provincies een program opgesteld. Daarin zullen duidelijke, concrete punten staan, over wegenaanleg, over recreatie, energievoorziening, geestelijke volksgezondheid.

Ik zou daarop — hoewel ook belangrijk — niet alle nadruk willen leggen. Er is ook — in landelijk verband — een „model-program” opgesteld. Daarin vindt u dus, wat wij in het algemeen, landelijk bezien, de voornaamste taken van de provincies in deze tijd achten. Vier trefwoorden trekken daarin de aandacht: welzijn, inspraak, rechtszekerheid, welvaart.

Die woorden springen er uit, en terecht. Bij de zaken, waarmee het provinciaal bestuur zich bezig houdt, gaat het heel sterk om de „leefbaarheid” van de samenleving, om een harmonische ontplooiing van de *mens* en een goede ontwikkeling van zijn *leefmilieu*. Ik meen, dat die benadering centraal

moet zijn. Dan wil ik een program met allerlei concrete punten, allerlei desiderata, niet van tafel af hebben. Maar dan gaat het in de kern om een *visie*. Een visie op de mens en op de samenleving. En dan komen wij ook bij uw overtuiging terecht. Een levend en voortvarend beleid moet rusten op een levende, bewuste overtuiging.
En tenslotte: deze verkiezingen en de landspolitiek.

Ik twijfel er niet aan, dat zij met elkaar te maken hebben. Met enig voorbehoud. De kans op vertekening zit er dik in. Dat is bij vorige gelegenheden al wel gebleken.

Dan vergat men bijvoorbeeld er rekening mee te houden, dat in Noord-Brabant en Limburg A.R. en C.H. met één lijst uitkwamen. Het scheelde maar weinig op het geheel, maar het gaat vaak ook maar over luttele procenten of tienden daarvan.

Voor ons is het bijvoorbeeld ook een ervaringsfeit, dat wij er bij Statenverkiezingen altijd een tikkeltje slechter af komen dan bij de landelijke stembus.

Maar, met de reserves er bij, is het ook een ervaringsfeit, dat de trend van de Statenverkiezingen wordt aangegeven door de landelijke situatie.

En omgekeerd hebben Statenverkiezingen weer hun invloed op het landelijk gebeuren.

Dat zal ditmaal vanwege al het rumoer zeker ook het geval zijn.

A.R. VOOR INTEGRAAL WELZIJSNBELEID

In verband met de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 18 maart a.s. stelden wij de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, een drietal vragen.

1. Hoe belangrijk acht u de verkiezingen voor de Provinciale Staten?

Antw.: De verkiezingen voor de Provinciale Staten acht ik uitermate belangrijk. Vooral na 1945 zijn de provinciebesturen vele belangrijke taken opgedragen. Ik denk daarbij in de eerste plaats aan de ruimtelijke ordening. Provinciale Staten geven door het vaststellen van streekplannen aanzetten tot ingrijpende structuurveranderingen in de regio's. De gemeenten werken deze streekplannen uit in algemeen bindende bestemmingsplannen. In het kader van de ruimtelijke ordening en door het regionale beleid van de centrale overheid worden eens

geïsoleerde gebieden ontsloten. Provinciale wegen worden aangelegd die harmoniëren met het rijkswegenplan. Nieuwe industrieën worden aangetrokken, vele nieuwe arbeidsplaatsen geschapen. Daardoor is ook de bouw van woningen, kerken scholen en culturele centra en de aanleg van recreatieterreinen en sporthallen noodzakelijk. De gemeentebesturen werken hierbij nauw met de provinciebesturen samen. De provinciebesturen spelen voorts een belangrijke rol in de bestuurlijke schaalvergroting op gemeentelijk niveau. Zij hebben een belangrijke taak op het gebied der milieuhygiëne, zien toe op het goed functioneren van waterschappen, veenschappen en veenpolders. Zij hebben toezicht op de gemeentelijke financiën. Aan Gedeputeerde Staten is dan ook nog de uitoefening der

MR. B. W. BIESHEUVEL, VOORZITTER
A.R. TWEDE KAMERFRACIE

rechtspraak over bestuursgeschillen opgedragen, o.a. op het gebied van de Algemene Bijstandswet en de Lager Onderwijswet 1920. Deze opsomming, die ik nog wel met tientallen voorbeelden kan uitbreiden, geeft u wellicht een idee van de veelomvattende taak die Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Commissarissen der Koningin hebben te verrichten. Zij geven mede vorm aan het moderne welzijnsbeleid. Daarom zijn er mensen nodig met een heldere visie op mens en samenleving, wier beleid ook van die visie getuigt. De werkzaamheid van Anti-Revolutionaire provinciebestuurders wordt gedreven door de overtuiging dat juist in

dit dynamische tijdperk de mens zijn van God gegeven taak heeft te vervullen, het leven voor zich en zijn naaste leefbaar te maken, voor ieder mens als schepsel Gods voorwaarden te scheppen waardoor hij zich in deze samenleving tenslotte naar zijn vermogen kan ontplooiën.

Daarom voert de A.R. niet alleen een welvaartsbeleid, doch een integraal welzijnsbeleid, ook op provinciaal niveau.

2. De financiële positie van de provincies is moeilijk. De huidige financieringsregeling via het Provinciefonds is niet toereikend.

Op welke manier kan de financiële positie van de provincies worden verbeterd?

Antw.: De financiële positie van de provincies is niet overal ongunstig. Daar, waar die positie verbetering behoeft, dient de rijksoverheid doeluitkeringen in te voeren of bestaande uitkeringen te verhogen.

Tijdens de laatste begrotingsbehandeling van Binnenlandse Zaken heeft de heer Schakel aangedrongen vanaf 1971 hogere prioriteit aan de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen te verlenen.

3. Bent u van mening dat de provincies in hun tegenwoordige structuur nog goed functioneren, of moeten wij streven naar gewestvorming?

Antw.: Sinds 1945 is de economische

VERVOLG OP PAG. 8

WAAROM PROVINCIALE STATEN?

De Provinciale Staten besturen uw provincie.

U kiest dit bestuur

Partijen stellen kandidaten

Hoe groter het aantal stemmen op de kandidatenlijst van een partij, hoe meer vertegenwoordigers van die partij in het provinciaal bestuur.

De gekozen vertegenwoordigers vormen samen de Provinciale Staten.

Deze Staten kiezen uit hun midden de Gedeputeerde Staten, te vergelijken met de wethouders in een gemeente.

Voorzitter van de Provinciale Staten is een door de Kroon benoemde Commissaris der Koningin

Gedeputeerde Staten en de Commissaris vormen samen het dagelijks bestuur van de provincie.

De A.R.P. is er voorstander van dat bij benoeming van de Commissaris der Koningin het provinciaal bestuur geraadpleegd wordt.

**NAAR DE STEMBUS
OP WOENSDAG
18 MAART A.S.
VAN
08.00
TOT
19.00
UUR**

*Wij nemen aan, dat u uw stem uitbrengt.
Maar helpt u zo goed mogelijk mee, liefst door middel van persoonlijke benadering, het stemmenaantal voor de A.R.P. zo groot mogelijk te maken.*

Het gaat u en ons om een harmonische ontwikkeling van de samenleving, waarin de mensen zich ontplooiën kunnen. Er is veel te veranderen en te verbeteren. Hoe de A.R.P. blijkens haar programma hieraan vorm wil geven, treft u - in grote lijnen - op deze pagina aan.

**OM HET
WELZIJN
VAN DE
BURGER**

INSPRAAK

„Een verantwoordelijke maatschappij is een maatschappij, waarin vrijheid betekent de vrijheid van mensen, die hun verantwoordelijkheid erkennen voor gerechtigheid en openbare orde en waarin degenen, die politieke of economische macht bezitten voor de uitoefening hiervan verantwoordelijk zijn jegens God en jegens de mensen”

Een belangrijke uitspraak. De toespising daarvan op de verhouding overheid-burgers betekent, dat er op ieder beleidsniveau verantwoording dient plaats te vinden met betrekking tot het gevoerde of te voeren beleid. En dan in de eerste plaats ten opzichte van de

gekozen volksvertegenwoordigers. Voor een democratisch bestel betekent dit een voortdurend appel tot kritisch zelfonderzoek en verbetering. Echte democratie waardeert de verantwoording en de confrontatie met de publieke opinie.

In ons land is duidelijk merkbaar, dat men het democratisch proces opnieuw wilijken en waar nodig wil veranderen. De A.R. kandidaten voor de Provinciale Staten zullen vanuit deze visie proberen de inwoners van de provincie van dienst te zijn. Het landelijk provincieprogramma 1970 van de A.R.P. acht de inspraak van de burgers in het provinciaal beleid onvoldoende. Ook voor de provinciale overheid geldt, dat zij een gemakkelijk con-

tact met de burgers moet bevorderen. Ter verbetering van de inspraak-mogelijkheden van de burgers moet met name worden gedacht aan

- het houden van hoorzittingen of voorlichtende vergaderingen met de betrokken burgers, speciaal wanneer er recreatie-, streek-, of verkeersplannen worden opgesteld;
- het publiceren van de stukken, welke de overheid uitgeeft en die voorzien moeten worden van een voor de burgers begrijpelijke toelichting;
- het meer betrekken van de burgers bij het bestuur, onder meer door het vormen van adviesraden, stichtingsbesturen, beheerscommissies e.d., welke dan in meerderheid moeten bestaan uit niet-Statenleden.

RECHTS- ZEKERHEID

De taak van de overheid neemt toe. Steeds meer zal zij ter wille van een harmonische samenleving regelend moeten optreden. Tengevolge van deze groeiende taak breidt het administratieve apparaat uit. De rechtszekerheid van de burger dreigt hierdoor echter in het gedrang te komen. Daarom zullen Gedeputeerde Staten, als beroepsinstantie, de rechtszekerheid moeten waarborgen door

- snelle schadevergoedingsregelingen;
- snelle afhandeling van ingestelde beroepen o.m. door het stellen van korte termijnen of het bevorderen van spoedprocedures;
- verantwoording van het beleid inzake beroepen door Gedeputeerde Staten tegenover de Provinciale Staten.

RECREATIE

Provinciaal bestuur raakt steeds meer uw recreatie.

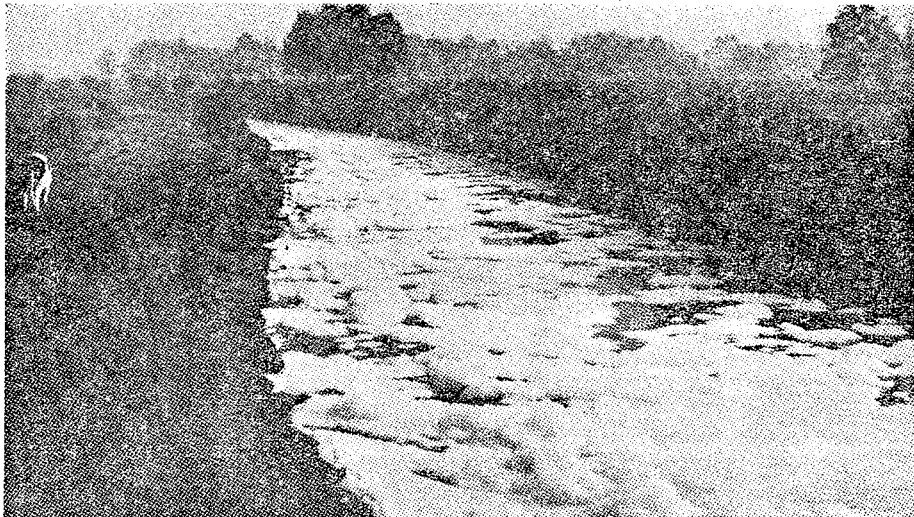
Er komt meer vrije tijd.

Voor recreatie is ruimte nodig. En het provinciaal bestuur heeft de taak door een zo evenwichtig mogelijke ordening van de ruimte te zorgen voor genoeg recreatiemogelijkheden.

Daarom is de A.R.P. voor

- zodanig toezicht op gemeentelijke bestemmingsplannen, dat daarin genoeg ruimte wordt gereserveerd voor sportterreinen, speelplaatsen voor kinderen en groenstroken;
- het vroegtijdig verwerven van de voor recreatie bestemde gronden. Daartoe kan een provinciaal grondbedrijf goede diensten bewijzen;
- voldoende groene zones voor openluchtrecreatie in de streekplannen.

LUCHT-, BODEM- EN WATERVERONTREINIGING

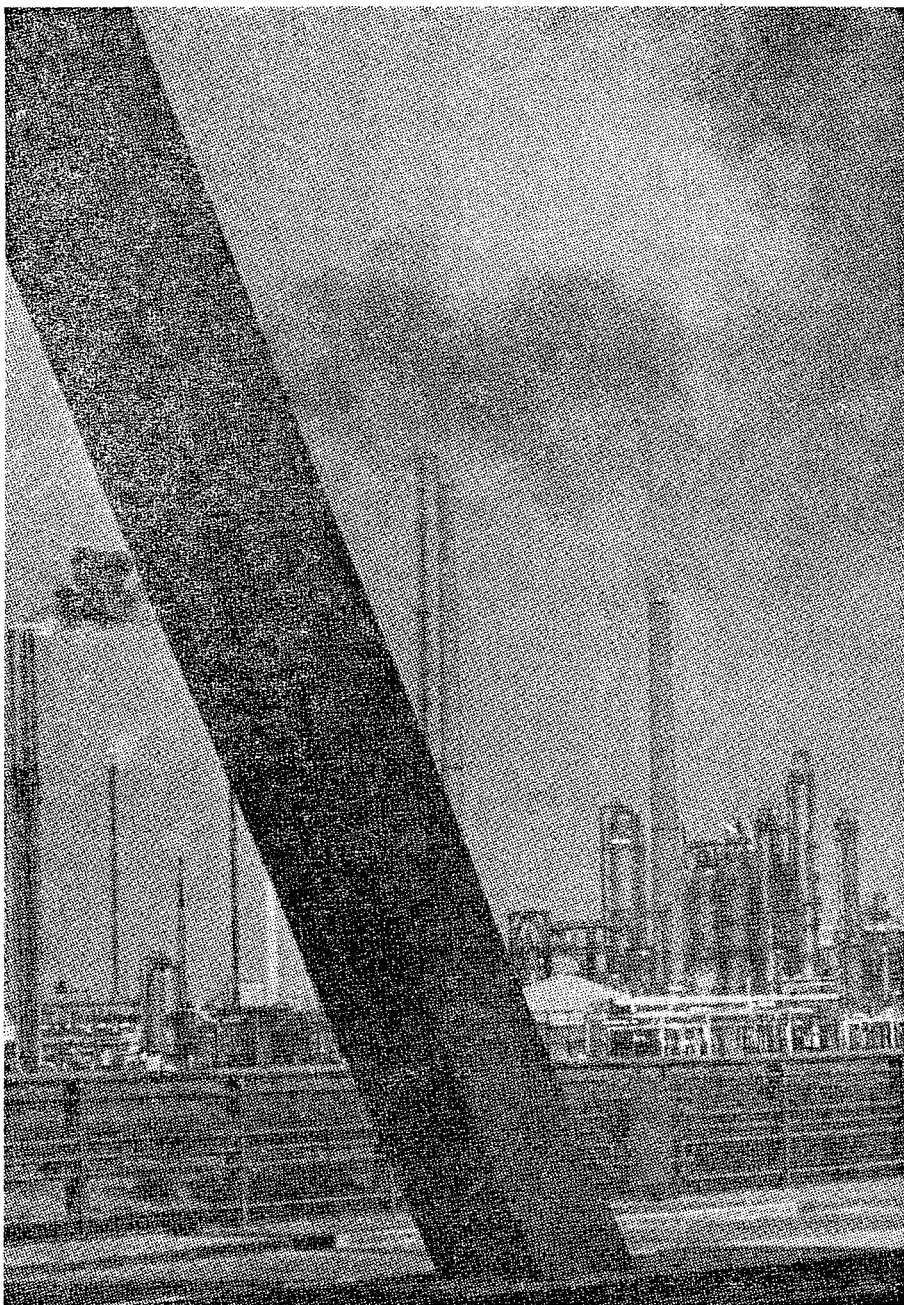
Industrie zorgt voor werkgelegenheid. Dat is van groot belang voor onze samenleving. Toenemende industrialisatie houdt echter tevens gevaren in voor ons leefmilieu. Een groeiende bevolking, vaak sterk geconcentreerd in industriegebieden, vraagt van de overheid ook maatregelen ter bescherming van het klimaat, waarin wij recreëren, wonen en werken.

Wie had zich, jaren geleden, kunnen indenken, dat het beschikken over goed en betrouwbaar drinkwater in Nederland problemen zou geven? Nu is het een zaak van de eerste orde.

In het kader van de lucht-, bodem- en waterverontreiniging wordt gepleit voor

- een doelmatige afvoer en verwerking van huis- en industrievuil door de oprichting te stimuleren van regionale vuilverwerkingsbedrijven, zo nodig van een provinciaal bedrijf;
- streng toezicht op de naleving van de voorschriften tegen de verontreiniging van bodem en water;
- de oprichting van waterzuiveringsinstallaties.

Voor bestrijding van de luchtverontreiniging is van belang de oprichting van meetnetten om de aard en de omvang van de verontreiniging vast te stellen. Binnenkort zal men in ons land deze meetnetten moeten oprichten. Ook hier ligt voor de provincies een belangrijke taak.

BEVORDERING WELVAART

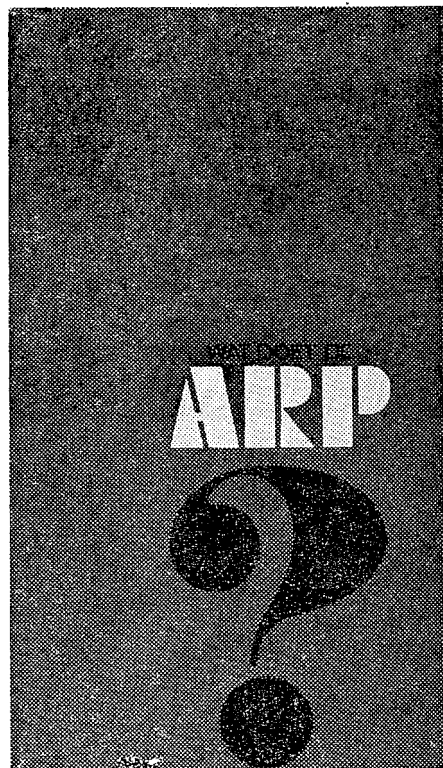
Niet in alle delen van ons land zijn voldoende mogelijkheden voor blijvende werkgelegenheid. Dit wordt vaak versluierd vooral in een tijd van hoogconjunctuur. Maar wanneer zich in de conjunctuur inzinkingen voordoen, stijgen bijvoorbeeld in Limburg en in het noorden van ons land de werkloosheidspercentages tot ver boven het landelijke gemiddelde. Hieruit blijkt, dat structureel de werkgelegenheidspositie van bepaalde stre-

ken verbeterd moet worden. Ook de provinciale overheid kan hier toe bijdragen, namelijk door bij het maken van streekplannen en het goedkeuren van de gemeentelijke bestemmingsplannen er op toe te zien, dat voldoende terreinen voor stuwende werkgelegenheid worden opgenomen. Daarbij kan ter verbetering van de infrastructuur van deze gebieden aandacht worden geschonken aan

- de verbetering van het bestaande wegennet en bijvoorbeeld de bouw

van bruggen. Een wegenplan voor vijf jaar met duidelijke prioriteiten strekt hier tot aanbeveling;

- De coördinatie van de verschillende vormen van openbaar vervoer. De sociale functie van het openbaar vervoer krijgt terecht steeds meer accent. Vandaar dat, in samenwerking met het rijk, financiële hulp aan het openbaar vervoer moet worden geboden, met name als het betrekking heeft op onrendabele lijnen.

„Wat doet de A.R.P.?", is een uitgave van deze partij, waarin — kort samengevat — de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de A.R., standpunten van de A.R. Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van A.R. ministers en staatssecretarissen staan vermeld. Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de A.R.P. Het boekje is te bestellen door storting van f 2.50 op postgirorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van 'publikatie nr. 225'.

IK WIL NIET BESTAAN

IK WIL LEVEN

Meer inspraak... zegt de politicus van nu. Is dat een likhoutje voor veront-ruste jongeren?

Welzijnsbevordering en leefbaarheid. Slagwoorden van onze dagen. Is dat een mode waaraan je mee moet doen om nog in te zijn, of zit er meer achter? Op deze pagina geef ik die begrippen wat accent. Soms extra dik. Vanwege de duidelijkheid, weet u.

ZO TIJDEN... ZO DEMOCRATIE

De tijd, waarin wij opbouwden wat crisistijd en wereldoorlog afbraken, ligt achter ons.

Ook achter ons ligt het politieke raam-werk van de vooroorlogse generatie, en dat was dezelfde als de vlak-na-oorlogse.

En of u er aan wilt of niet, ook dat wat bij dat raamwerk hoorde is verdwenen, of aan hevige kritiek onderworpen. Verbaast u zich er niet over. Als men-sen met andere behoeften, andere zor-gen, andere vooruitzichten, andere vastigheden en een andere geestelijke instelling dan 20 jaar geleden, zijn wij de zeventiger jaren ingestapt.

En omdat wij andere mensen zijn dan in 1950, hebben wij voor onze relatie tot de politiek, de overheid, ook andere kanalen nodig. Iedereen ziet dit nog niet in. Er zijn ook geen uitgekende nieuwigheden aan te bieden. Maar de democratiseringsgolf rolt.

Waarom?

DE SPECIALIST IN DE KOKER

De ontwikkeling gaat versneld voort. Techniek en wetenschap geven men-sen ongekende mogelijkheden. Maanlanding, biochemie, computer en transplantatie.

Trefwoorden van een nieuwe tijd. Het windt ons amper op. De gevolgen kunnen evenwel ontzagwekkend zijn. Er is zo veel. 't Is zo complex. Het groeit ons boven de oren. Ze doen maar, zeggen wij dan.

En dat zeggen is gevaarlijk.

Want wie zijn „ze” en wat doen „ze”. De timmerman snapte wat de tuinman deed. Computerspecialist A kijkt nau-welijks door het werk van specialist B heen. Arme, eenvoudige u.

De steeds verder doorgevoerde vak-specialisatie brengt een toenemende verwijdering met zich mee. Men ver-kokert. Binnen wordt men verstaan, buiten niet begrepen.

En weer zeggen wij: dat is gevaarlijk.

OPSTOKERS GEVRAAGD

De verwijdering tussen hen die voor mensen werken en de mensen voor wie gewerkt wordt, dient tot staan ge-bracht.

De groeiende problematiek voor de

KLEINE ZELFSTANDIGEN

heeft de grootst mogelijke aandacht van de A.R.P. Binnen een jaar organi-seerde de A.R.P. twee conferenties om de problematiek van deze belangrijke bevolkingsgroep te bespreken en we-gen aan te geven om de kleine zelf-standigen in zowel de middenstands-als land- en tuinbouwsector te helpen. Onlangs werd een nota van de A.R. Tweede Kamerfractie besproken. Tij-dens deze conferentie werden enkele conclusies getrokken.

Deze nota en de conclusies over de problematiek van de Kleine Zelfstan-digen is te bestellen door storting van f 1.— op girorekening 89673 t.n.v. de A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van „Nota kleine zelfstan-digen”.

Daarnaast wordt steeds duidelijker, dat in onze maatschappij alles met alles samenhangt.

Ieder kan maar niet op eigen houtje experimenteren. Men dient de ander in het blikveld te hebben.

De mens moet het gevoel hebben dat het in de politiek, in de maatschappij, om hem gaat.

Dit betekent, dat er doorzicht en openheid moet zijn. De verantwoordings-plicht moet echt gaan leven.

Zeker voor jonge mensen is een gro-tere betrokkenheid bij de dingen, die hen net zo goed aangaan, noodzaak. Nu verhindert vaak alleen de leeftijd reeds toelating tot beleidsniveaus. Specifieke jongerendeskundigheid valt zo tussen wal en schip. Het is de be-doeling, dat de democratiseringsgolf ieder weer een brok verantwoordelijk-heid in de schoot werpt.

Wat doen wij er mee?

Ik dring aan op een geïntensiveerde dialoog, gevoerd vanuit een nieuwe mentaliteit.

Degene, die meer inspraak ziet als een tornen aan gegeven gezagsverhoudin-gen, en het daarom afwijst, vraag ik nog eens over het gezag na te denken. Ook gezag leidt geen op zich zelf staand leven.

Het is onderworpen aan het axioma: christelijke politiek = dienst.

Laat ons werken aan een toestand, waarin de één aan de waarde van de ander iets toedoet. Dat gaat niet buiten de ander om.

Daar ligt de kiem van een nieuwe de-mocratische gezindheid. Elkaar daartoe „opstoken” is eis.

MENSELIJKE POLITIEK

De democratiseringsgolf wil de mens weer bij de politiek, bij zijn werk, zijn deel hebben aan de samenleving, bren-

DOOR HANS DE BOER

gen. Bij de houding: 't is ook van mij, dus doe, denk, beslis ik mee. Dan krijgt de mens weer zicht op de dingen. Begrijpt de maatschappelijke problemen, ziet dat er manco's zijn en heeft oog voor zwakke groepen. Als vanzelf is er zo de verbinding met wel-zijnsbevordering. Wat is dat eigenlijk? Twee voorbeelden.

Je kunt zeggen: voor mij is werkge-legenheid nummer 1. Wij moeten zor-gen, dat wij beleg op ons brood hou-den. Daarom zijn er havens en indus-trieën nodig en moet de handel zijn vrije loop hebben. Met eventuele na-delen moeten wij leren leven.

Of... legers zijn nodig, voortgaande

bewapening is nodig. Er zijn nu een-maal machtsblokken in de wereld. Daar moet je mee rekenen. Wat zal een miniland de wereld verbeteren?

Politiek maken in een christelijke par-tij moet vanuit een andere invalshoek plaats hebben.

Het gaat niet om de werkgelegenheid. Het gaat om het geluk van mensen, en daar is werk een onderdeel van.

Het gaat niet om systemen, theorieën, prestigecomplexen of een blokken-evenwicht, maar om een beleid waar menselijkheid doorheen straalt.

Daarom praten wij tegelijkertijd over industriëvestiging en over milieuhy-giëne. Over werken en recreëren.

Over een dak boven je hoofd hebben en een plek waar je speelt, leeft, je zelf kunt zijn.

VOL MAKEN

Menselijk geluk wordt van alle kanten bedreigd.

Een verfijnd instrumentarium van af-kijk- en af luisterapparaten ontleemt mensen een illusie nog met zich zelf alleen te kunnen zijn. De betekenis van biochemische wapens benaauwt ons. Vergiftigd Rijnwater liet ons een ogen-blik onze machteloosheid ervaren te-genover machten die in staat waren het water te vergiften.

Fabrieken sluiten. Mensen raken tus-sen de raderen van een zich doorzet-tende ontwikkeling.

Kleine man. Gemanipuleerd door soms anonieme machten.

De politiek moet daar doorheen prik-ken.

Welzijnsbevordering wil dat proberen. Het is een toevoegen aan het geluk van mensen. En waar het kwaad al is geschied: helpen verminderen, herstel-len. Het gaat niet om een aantal de-tails.

Wel om een diepgang voor het totale beleid. Om een nieuwe instelling van waaruit je werkt. Om zo toe te werken naar een harmonische samenleving, waardoor het de bevrijde mens moge-lijk wordt gemaakt zich optimaal te ontwikkelen en zijn opdracht tegenover God en mensen te vervullen.

Met een welzijnsbeleid bedoelen wij de politiek weer een menselijk gezicht te geven. Nee, geen likhoutje, geen modewoord. Welzijnsbevordering raakt het hart van een christelijke politiek.

VERVOLG VAN PAG. 5

en sociale kaart van ons land ingrij-pend gewijzigd. De stormachtige ont-wikkeling van de Randstad Holland en de snelle economische integratie bin-nen de E.E.G. met de daaraan ver-bonden regionale problemen hebben een regionaal beleid door de centrale overheid noodzakelijk gemaakt. De veelheid van problemen waarmede de gemeenten thans worden geconfron-teerd, heeft geleid tot het aangaan van gemeenschappelijke regelingen. De laatste jaren is de gewestvorming op gang gekomen. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een ondoorzichtig bestuurspatroon.

Het gevaar bestaat dat hierdoor het contact tussen bestuurders en bestuur-den verloren gaat. In bepaalde streken is de sociaal-economische ontwikkeling zelfs dwars door de provinciegrenzen heengegaan, waardoor aan weers-zijden van die grenzen gebieden ont-stonden die rechtstreeks op elkaar zijn aangewezen. De vraag doet zich nu voor of de bestaande historisch ge-groeide provinciegrenzen nog wel be-antwoorden aan de huidige eisen van modern en doelmatig bestuur. De in-stelling van gewesten is noodzakelijk gebleken.

Teneinde de bestuurlijke doorzichtig-heid te herstellen is een krachtige aanpak van de bestuurlijke vormgeving nodig. De centrale overheid dient in samenspel met provinciale en ge-meentelijke overheden de opbouw van de gewestelijke structuur in vaste ba-nen te leiden. In het kader van de gewestvorming is het noodzakelijk dat een onderzoek wordt ingesteld naar de vraag of er een blijvende behoefte bestaat aan territoriale bestuursorga-nen tussen de gewesten en het rijk.

EERSTE A.R. KANDIDATEN

Alle kieskringen Groningen
Alle kieskringen Drente
Alle kieskringen Overijssel
Alle kieskringen Gelderland
Alle kieskringen Utrecht
Alle kieskringen Zeeland

Statenkieskring(en)

Leeuwarden
Dokkum
Heerenveen
Sneek
Franeker
Amsterdam
Den Helder, Hoorn, Alkmaar
Zaandam, Haarlem, Velsen
Nieuwer-Amstel
Hilversum
Rotterdam
Den Haag
Leiden
Gouda
Delft
Dordrecht
Ridderkerk
Den Bosch, Heusden,
Helmond, Eindhoven
Tilburg, Breda,
Zevenbergen, Bergen op Zoom
Gulpen, Heerlen, Weert,
Venlo Maastricht
Sittard
Horst

Roermond

VEENKAMP
J. OOSTERHUIS
MEULINK
ACHTERSTRAAT
VAN DER SLUIS
VAN DEN BOS

LIJST 2
LIJST 3
LIJST 3
LIJST 6
LIJST 4
LIJST 4

P. VAN DER MARK
R. RENKEMA
R. KOK
J. MULDER
A. DE GEUS
BOUKEMA
A. VAN DER MARK
HANS DE BOER
J. ACHTERSTRAAT
J. DE JONG C.ZN.
BROKKING
VERSCHOOR
SPAAN
H. VINK
VAN KATWIJK
VAN DER BRUGGE
LA FLEUR

LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1
LIJST 6
LIJST 6
LIJST 6
LIJST 6
LIJST 6
LIJST 4
LIJST 4
LIJST 4
LIJST 4
LIJST 4
LIJST 4

SCHOLTEN

LIJST 3

DE GEUS

LIJST 3

N. VAN ROOYEN
CHR. C. VAN REE
MEVR. P. C. LODDERS.
ELFFERICH
G. WOLZAK

LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1
LIJST 1

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

Jachtlustweg 4, tel. 05130 - 6055

LEVERING VAN

Polyester opslagsilo's

voor graan en meel

Polyester bulkinstallaties

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

Polyester hallen en

varkensstallen

Polyester tanks

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

**Aan boord van een goed schip is het
beslist anders en beter!**

Hier een greep uit ons zojuist verschenen vaarprogramma 1970

- ★ 10-daagse cruises naar Straatsburg
 - ★ 7-daagse cruises over Rijn en Moezel
 - ★ 7-daagse cruises naar Heidelberg en Rudesheim
- per m.s. Rijnpoort - m.s. Rijnhaven - m.s. Rijnstroom - m.s. Rijnmond.

Deze schepen zijn ook beschikbaar voor:
varende tentoonstellingen, conferenties en partijen, maar ook als hotel-schip.

N.V. REDERIJ RIJNVAKANTIE

Postbus 2109 - Rotterdam - Tel. 010 - 14 15 22

Zendt u mij de gratis kleurenbrochures.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

REISBUREAU BAK

**Marktstraat 6, Alkmaar,
tel. 02200 - 11044**

ONS ZOMERPROGRAMMA 1970

biedt u een keur van goed verzorgde

vlieg-, autocar-, trein- en bootreizen

o.a. naar

Spanje - Portugal

Rome - Napels - Pompei - Capri

Italiaanse Riviera - Gardameer

Aurach - Skt. Johann - Pertisau

Lourdes - Parijs

Zwarte Woud (Calw)

Rijnreis (Boppard), Z. Limburg

Boekingskantoor voor reisbureaus:

Hotelplan / FIT / F.T.S. / Nespanda Tours

Red. Rijnvakantie e.a.

Zend mij uw programma 1970

Naam

Adres

Woonplaats

TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN BOERDERIJEN ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en winkelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.

In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland inclusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen

VRIJE VESTIGING GEGARANDEERD.

Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT
TELEFOON 03484 - 409.

ONBEZORGD wonen

goed VERZORGD wonen in

Coöp. VERZORGINGSFLAT

'De Stadsfenne' U.A. te Sneek!

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen.

IN DEZE VERZORGINGSFLATS ZIJN ONDERGEBRACHT

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzement op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,—, plus f 80,— per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekmeer)
- Dicht bij Burg. de Hooppark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor

BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis!”

**LEUSDEN
MONTFOORT
AMEIDE**

Geheel vrijblijvend verstrekken wij u inlichtingen omtrent de series te bouwen

**PREMIE-
WONINGEN**

in deze gemeenten.

Tevens volledige voorlichting omtrent de meest gunstige financierings-mogelijkheden.

**WONINGSTICHTING
CENTRAAL
NEDERLAND**

PRINSESSENWEG 1

VREESWIJK

TELEFOON 03470 - 9577 - 9568

ZEELAND

Unieke aanbieding

BINNENKORT BEGINNEN WIJ met de bouw van

**UNIEKE
BUNGALOWS**

MET GARAGE

in verschillende gemeenten in de omgeving van Goes, voor

**PRIJZEN VAN f 49.000.-
INCL. B.T.W.**

Door ons efficiënt bouwen zijn wij in staat deze bungalows met garage voor een fantastisch lage prijs te bouwen.

Kortom een werkelijk 100% bungalow met klasse-materialen en luxe, zoals

**OPEN HAARDVUUR IN WOONKAMER
COMPLETE CENTRALE VERWARMING**

Veel tegelwerk in hall, gang, keuken, douche of badkamer en toilet.

Ruime financiering is bij ons mogelijk, zelfs tot 100%, bij een voldoende inkomen. Eventueel kunnen wij in ons rayon bouwen op uw eigen bouwgrond naar uw wensen.

BOUW- EN EXPLOITATIE-ONDERNEMING

„REIMERSWAAL”

TERWELSTRAAT 14, GOES - TELEFOON 01100 - 8891

**ALGEHEEL VERZORGINGSTEHUIS
VOOR MINDER VALIDE BEJAARDEN,**

**HUIZE DE PAAS-EIK
LUNTEREN**

VRAAGT

- verpleeg(st)er
- ziekenverzorgsters
- bejaardenverzorgsters
- bejaardenhelpsters
- leerling-bejaardenhelpsters
- meisjes voor de huishouding

SOLLICITATIES te richten aan J. A. Kloots,
Dingerlaan 2 te Lunteren, telefoon 08388 - 2402

BETONFABRIEK DEN BOER

OPGERICHT
1883

TELEFOON 01848 - 202

NIEUW
LEKKERLAND
Z.-HOLLAND

Raf HiFi Stereo N.V.
AMSTERDAM

RIJNSTRAAT 142 - TELEFOON 739103

Quad — Sony — JBL — Leak — Kei — Sansui — Tric — Ken-wood — Lenco — Akai — Revox — Tandberg — AR — Dynaco

MAASSTRAAT 169 - TELEF. 426123

Braun — B & O — Saba — Wega
VOLLEDIG PROGRAMMA — EXCLUSIEVE VORMGEVINGEN

RIJNSTRAAT 139 - TELEFOON 713597

Stereo acht -
Cassette(s) recorders - (kleuren) T.V. - HiFi - Occasions

Vezetsspel „KLEIN OVERZICHT”

door P. ALBLAS - DE ZEEUW.

Toneelspel voor 4 dames en 2 heren i.v.m. herdenkingsfeesten op 5 mei 1970. Tijdsduur ongeveer 50 minuten.

Kosten f 20,— per 8 exemplaren, te storten op giro nr. 813878 t.n. J. C. Alblas te Ommen.

Te bevragen: P. Alblas - de Zeeuw, Windestraat 28, Ommen.

N.V. Staalsteiger „Gelria” Nijmegen

ROGGEWEG 13
POSTBUS 126
TELEFOON 53198

Complete
roestvrije
steigerwerken

Specialiteit:

met vaste
wiggen!

OP HET ZENDINGSCENTRUM VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

wordt gevraagd:

Boekhoudkundige kracht

VEREIST wordt het bezit van het Praktijkdiploma Boekhouden en Moderne Bedrijfsadministratie of hiervoor studierend. Leeftijd tot 30 jaar. VOOR ACCURATE PERSONEN zijn goede toekomstmogelijkheden aanwezig.

SALARIS overeenkomstig de regels van de arbeidsrechtelijke rechtspositie voor medewerkers in dienst van de Gereformeerde Kerken in Nederland. AOW/AWW premie voor rekening van de werkgever. INFORMATIES over genoemde functies worden u gaarne verstrekt door het hoofd van de financiële administratie de heer H. Huijgen. Telefonisch bereikbaar onder nr. 02154 - 4051, toestel 19. Na kantoor-tijd 02154 - 5325.

REFLECTANTEN voor genoemde functies dienen hun sollicitaties te richten aan de directie van Het Zendingscentrum, Wilhelminalaan 3 te BAARN.

HOLLAND TYPING OFFICE

STENCIL
OFFSET
LINTDRUK
VERTALINGEN
FOTOCOPIEën

Damrak 44, Amsterdam-C., tel. 224025 - 244625

De Stichting "De Opbouw"

algemene instelling voor kinderbescherming
roept sollicitanten op voor de functie van

VOOGDIJ MAATSCHAPPELIJK WERK(ST)ER

voor de rayonkantoren te Dordrecht en Haarlem. De werkzaamheden zullen bestaan uit het onderhouden van contacten met en ten behoeve van de kinderen waar de stichting de zorg voor heeft, verblijvende in pleeggezinnen en tehuizen. Het werk geschiedt in teamverband met het unithoofd en de psycholoog van het rayon. Supervisie is mogelijk.

Voor het werk staat een dienstauto ter beschikking.

Het diploma van een sociale academie is vereist. Eigenhandig geschreven sollicitaties met opgave van referenties te richten aan de directie van de stichting „De Opbouw”, Burg. Reigerstraat 86 te Utrecht.

Informaties worden telefonisch en na afspraak mondeling gaarne verstrekt door het unit-hoofd, aan het zelfde adres, tel. 030-512231.

STICHTING HERVORMDE INTERNATEN VOOR SCHIPPERSJEUGD

Centraal Station, kamer 50

AMSTERDAM

Wegens uitbreiding van onze internaten voor schoolgaande schippersjeugd te ZWOLLE vragen wij:

a. Een ervaren LEIDSTER

leeftijd tenminste 25 jaar, die in staat is de directie bij afwezigheid te vervangen.

b. Een LEIDSTER

leeftijd tenminste 23 jaar, die in staat is de zorg voor een groep jongens (12-16 jr.) op zich te nemen.

- prettige afwisselende werkkring;
- vakantie 6 weken per jaar.

SOLLICITATIES te richten aan bovenstaand adres.
TELEFONISCHE INLICHTINGEN 020 - 67779.

SCHRIFTELIJK PRAKTISCH ONDERWIJS

Dokters- en tandartsass., med. secretaresse dierenartsass., leerling analist, laborant (basis-ex.), apothekersass., med. en chem. laborant, artsbezoeker, kinderverz., pedicure, sportmassage, vooropl. v. verplegenden, analist en apoth.-ass. Gratis studiegidis bij I.Me.Vo., afd. A.R., Baljuwenlaan 22, Amstelveen. Telefoon 020 - 431840.

Het drama van de EINDTIJD

door
DR. ORAL ROBERTS
prijs f 3,50
te verkrijgen of te bestellen bij

„HET BIJBELHUIS”
Apeldoornselaan 2,
DEN HAAG,
telef. 635929. Giro 4420

Snelle personen
vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk
vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 19446
 utrecht

VAKANTIE binnen de grenzen

Chr. Vakantie-oord voor Bejaarden

prachtig gelegen aan rand Edesebos, 72 bedden. Uitsluitend 1- en 2-pers. kamers. Groepen speciale cond. Vraag prosp. Vak.-oord „INGENETTA”, Ede. Tel. 08380 - 10580

WESTERBORK (Midden-Drenthe). Recreatiecentrum en Conferentie-oord „DE PIETER-BERG”, aan de rand van 20 ha bos en heide, biedt gezinnen, scholen, verenigingen enz. in alle jaargetijden een goed verblijf in uitstekende sfeer. 3 Recreatiezalen, kantine, 2 speelvelden, eigen wandelbos. Het centrum ligt naast het gem. verw. zwembad. Vrijblijvend recreatieprogramma. Volgeboekt: 20/6 t/m 8/8. Advies bij of medewerking aan groepsactiviteiten. Vraag folder of inlichtingen. Telefoon 05933 - 1468.

Sevenum Bondskampeertreinen „DE SCHATBERG”

Mooi gelegen in 300 ha. bos. Grote camping van 22 ha. Restaurant, zwembad, midget-golfbaan, kantine, en supermarkt. Forellen en karpervijvers. Bijzonder fraaie speeltuin en diverse aardige attracties voor de jeugd, uitstekend geschikt als doel voor uw groeps- en schoolreisjes. Tarieven op aanvraag. Telefoon (04767) - 1756. Campingkantoor, telefoon (04767) - 1974, alleen bereikbaar tussen 15 april en 15 september.

Door uitbreiding van ons terrein kunt u nu reeds een

seizoenplaats voor tent of caravan

bespreken. Camping gelegen tussen Voorhuizen en Garderen. Bos, heide en grasmat, ook huisjes te huur. „De Zanderij”, Hoge Boeschoterweg 96, VOORTHUIZEN. Telefoon 03429 - 1343 of 1975.

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGELAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en aug. Huur plm. f 190.— p. w. N. G. Hinloopen, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

HENGLO GELDERLAND. Te huur vakantieverblijf op 'n nieuwe boerderij. 4 à 5 pers. Mooie bosrijke omgeving. Ook zeer geschikt voor oudere mensen of 2 echtparen die samen met vakantie gaan. Alles aanwezig. Tel. 05753-7380. Aug. en verder nog vrij

Te huur **GEMEUB. KAMERS** op boerderij en zomerhuisje aan de voet van de Lemelerberg, 6 km van Ommen, in bosrijke omgeving. Tel. 05723 - 229.

MOOI HOLTEN (O.), Te h. voll. inger. 6-pers. BUNGA-LOWS. Vrij vóór 4/7 en na 8/8. Bill. prijs. Jan Wiggers, Kolweg 14, Holten, tel. 05483-1356.

GA NU VOORDAT UW ARTS HET VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK.
Telefoon 08307 - 3169.

HOTEL „CATIEN”, Daalhemerweg 16, Valkenburg L. Tel. 04406 - 2713 - 7009. Halen en brengen + 2 buitenl. dagtocht. Voor- en na-seizoen f 125,50. Hoogseiz. f 132,50. Voll. pens. f 12,50 en f 13,50 p.p.p.d. Kind., groep. reductie. Warm en koud str. water.

Nunspeet, Chr. Vakantieoord „DE DUIVENTIL”
Uitstekend gel. in een ideale omg. Moderne accommodatie. 4- en 6-pers. gezinskamers. Ook voor beschaafted. jongelui. Prettige sportieve sfeer. Pr. verzorging. Vraag uitgebr. prospectus. Tel. 03412-2352.

DIEVER (Dr.):

Mooiste en grootste natuurreservaat in Drente.
Inl. bij het V.V.V. te Diever. Tel. 05219 - 1241 b.g.g. 1748.

„UIT” in Nederland is „IN”.
We zijn naar de „UIT”-kijk gegaan.
We hebben er „IN” gekeken.
We zijn er nog lang niet „UIT”-gekeken.
Hotel-Pension de Uitkijk.
Bergweg 8, Hellendoorn (Ov.), telefoon 05486 - 4117.

VAKANTIE IN MONTFERLAND

8- of 15-daagse touringcarreizen naar het Montferland, de Parel der Achterhoek. Reeds vanaf f 165,— per persoon.
— met keuze uit 4 verschillende standplaatsen en
— 20 hotels en pensions. Vraag gratis kleurenfolder.
Frans Moors ANVR-reisbureau - Zeddam - Montferland, Tel. 08345-349 (ook 's avonds en in het weekend bereikbaar) of bij uw ANVR-reisbureau in uw woonplaats.

BUNGALOW- EN CARAVANPARK „DE VERS”

Overloon - Noord-Brabant

Voor uw stacaravans bieden wij unieke privacy plaatsen in onze prachtige bossen. Aansluiting op elektr. waterl. en afvoerput mogelijk. Goed verzorgde camping voor toucaravans en tenten (gezinscamping). Onze bungalows, inger. met koelkast, geiser en oliestookverwarming, zijn volgeboekt van 20/6 tot 8/8. Prosp. voor camping-bungalow, Isabellaland 1742, Den Haag. Tel. 070-850022, b.g.g. 360762.

Varende zeilschool ELAN

SPECIAAL VOOR JONGE MENSEN

U zwert met uw zeilboot, vergez. door het hotel-schip, o.l.v. een erv. instr. door geh. FRIESLAND

Zeilschool HOEVE ELAN

Stijlvol, romantisch en uitstekende accommodatie. Speciale cursussen voor jeugdigen van 10-16 jaar, ouderen en echtparen. Vr. prosp. C. Melis, Zeilschool Elan, Terhorne, telefoon 05668-280, b.g.g. 03406-2602.

SCHOORL:

Te huur: kamers, huisjes en caravans. Bezet van 27/6 - 8/8. Kamphoeve „Jamarco”, Voorweg 47, tel. 02209-1492.

RECREATIEOORD SCHILDMEER

gelegen tussen Slochteren en Appingedam - Delfzijl met zijn strandbad Schildmeer, schitterend gelegen, goed geoutilleerd kampeertreinen 't Olle Schild-Steedam (ook voor sta-caravans, de zg. „livingvans”); verder gelegenheid tot zeilen, roeien, zwemmen en vissen. Inl. gemeentehuis Slochteren. Tel. 05982 - 231 (Gr.).

VAKANTIE OP TERSCHELLING

Voor de maand mei, de eerste week van juni, de laatste helft van aug. en de gehele maand september nog beschikbaar 6 pers. BUNGALOWS en 8 pers. HUISJES, met indien nodig verwarming. Prijs per week v.a. f 95.— en f 150.— tot f 300.—. Te bevr. mevr. A. KNOP-PALS, Commandeurstraat 5, West-Terschelling, tel. 05620 - 2068.

LOCHEM - „Buitencentrum RUIGHENRODE”

☆ Luxe bungalowpark vrij voor 27/6 en na 8/8 ☆ Camping eveneens jaarplaatsen ☆ Vrij gelegen groepsaccommodaties ☆ Geheel verzorgde jongerenkampen van 5-15 jaar ☆ C.V. hoofdgeb., recreatiezaal, restaurant, conversatiezaal, bar, kleuren t.v., wasserette, kapsalon, supermarkt etc. ☆ Recreatie o.a. groot verw. gratis zwembad, kinderbad, midgetgolf, recr. weekpr. etc. ☆ 500.000 m2 eigen rustgebied. ☆ Kleurenfolder op aanvraag. M. C. VAN 'T LAM-PLUYM, Telefoon 05730 - 1619 (Gld.).

afvloeiing van de mensen uit de landbouw nopen tot een rationaal beleid. Dit betekent ook, dat de minister blijvend aandacht moet besteden aan de ontwikkeling in dat gebied, juist op dit moment nu het redelijk gunstig gaat.

In dit kader paste ook aandacht voor de situatie in Oost-Groningen. Deze woordvoerder deed deze opmerkingen uitloppen op een concrete vraag, namelijk om een onderzoek te doen instellen naar de achterliggende factoren. Hoe valt het te verklaren dat de ontwikkeling is, zoals deze nu is en — dat volgt daar dan uit — wat kan daartegen worden gedaan.

Na enkele korte opmerkingen over de arbeidsmarktpolitiek en de beroepskeuzevoorlichting — kan er geld voor verdere uitbreiding ter beschikking worden gesteld? — en het uitlenen van arbeidskrachten — kan de huidige ontwikkeling voldoende bestreden worden met behulp van de bestaande wetgeving? — kwam de heer Boersma aan zijn politieke hoofdschotel — de loonpolitiek — . Op bijzondere doelmatige en efficiënte wijze nam hij hierbij de P.v.d.A. op de hak. Uiteraard hierbij ook veelvuldig geïnterrupteerd.

OVERHEID ALS GROTE BELAAGSTER

Al had de heer Boersma er dan geen behoefte aan zijn behandeling van de loonwet nog eens dunnetjes over te doen; hij wilde er wel op wijzen, dat de benadering van de overheid van de kant van de Partij van de Arbeid op dit punt duidelijk geschiedt vanuit de sfeer van Openbaringen 13, waar het gaat over het grote beest. De heer Van Lier ziet de regering als het grote beest, als de grote belagster van de belangen van de werknemers, zoals uit zijn gehele betoog was gebleken.

Om iets van de sfeer van het betoog van de heer van Lier te proeven een enkele passage: Ik kom nu tot de derde en voorlopige laatste grote wet van de minister: zijn loonwet (de tweede grote wet — minimumloonwet — was toen al gekraakt als zijnde een sociale blunder). Het zal je wet maar wezen! De heer Roolvink zet het heen schrap en geeft niet toe, al heeft hij ongelijk. Met dat al zijn de verhoudingen bij de loonpolitiek met een belangrijk deel van het bedrijfsleven ernstig verstoord, zo ernstig verstoord als in de Nederlandse sociaal-politieke verhoudingen nog nooit is voorgekomen.

En dan als slotconclusie: Ik houd het er voor, dat als het kabinet blijft vasthouden aan zijn standpunt over de loonwet, het alleen al om die reden zich zelf veroordeelt vervroegd met politiek pensioen te gaan.

Terug naar de heer Boersma. Deze oordeelde de gehele affaire rond artikel 8 schromelijk overdreven en prees zich in dit verband gelukkig, dat een man als Vondeling in een interview er blijk van had gegeven de zaak nuchterder en in zijn proporties te bezien.

„Wat is er in wezen aan de hand met artikel 8. Ik noem het confrontatiepolitiek. Artikel 8 is een middel om confrontatiepolitiek te bedrijven. Artikel 8 is geen middel om de aandacht van interne spanningen af te leiden”.

Dit was de kern van het betoog, waarbij uiteraard niet werd vergeten, dat hierbij ook een verandering van mentaliteit in de gehele samenleving in het geding is.

Verder wees onze woordvoerder er terecht op, dat de heer Van Lier, sprekend over loonpolitiek, hem niet duidelijk had kunnen maken wat nu wel het samenhangend socialistisch totaal beleid is, waarvan in de resolutie „inkomens en vermogensverdeling” sprake is.

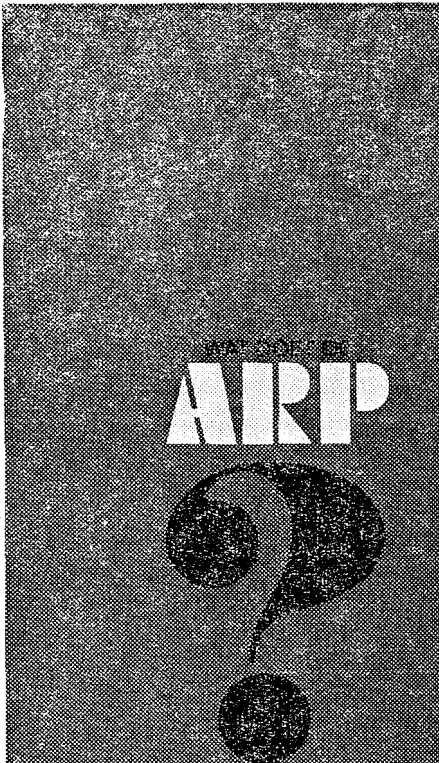
UITERMATE VERSTANDIG BELEID.

Tenslotte de metaal c.a.o.: een uitermate verstandig beleid, dat deze is gepasseerd. Maar hoe denkt de minister over de inhoud van het contract? Nuchter in zijn onderdelen bekeken bestaan er met

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

„Wat doet de A.R.P.?” is een uitgave van deze partij, waarin — kort samengevat — de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de A.R., standpunten van de A.R. Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van A.R. ministers en staatssecretarissen staan vermeld. Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de A.R.P. Het boekje is te bestellen door storting van f 2.50 op postgirorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van „publikatie nr. 225”.

name wanneer het om de loonindexering gaat, toch wel een aantal bezwaren. Er is sprake van een indexering ook in 1971, hiernaast is er de kwestie van het integraal zijn van de indexering.

Als grootste bezwaar van het over de gehele lijn tot loonindexering overgaan werd genoemd, dat dit er dan voor een deel op neer komt, dat grote groepen van werknemers niet meer betalen aan vergroting van ontwikkelingshulp en uitbreiding van de collectieve voorzieningen!

Tenslotte: het kan m.b.t. de andere contracten niet worden: gaat heen en wordt warm!

SLECHTS ENKELE GREEP

Vanwege de beperkte, toegestane ruimte slechts een enkele greep uit het uitvoerige antwoord van de minister, met name toegespitst op de metaal c.a.o. De loonwet zal in ander verband wel weer ter sprake komen.

De minister wilde in het algemene zin positief oordelen over een indexeringsbepaling in een c.a.o. Het voordeel is, dat men begint met een lagere loonstijging, die op zichzelf geen extra zware impuls voor een prijsstijging kan betekenen. Een tweede uitgesproken voordeel — aldus de minister — is dat men duidelijk van tevoren afsprekt welke netto-inkomensverbetering in een periode kan worden gerealiseerd, ook in het kader van de te verwachten produktiviteitsontwikkeling. Bovendien garandeert elke meerjarige c.a.o. een bepaalde rust in een bedrijfstak. Voor 1970 wilde de minister, los van de vraag of een drempel is aangebracht, stellen, dat die drempel niet principieel is. Principieel zijn veel meer de hoogte van de overeengekomen loonsverhoging en de eenvoud van het systeem. Voor 1971 ligt de zaak iets anders. De minister wilde naast de punten van de heer Boersma nog een tweetal andere noemen: de b.t.w. en de ruilvoet. Door het zich indekken tegen de lasten, die hierdoor ontstaan van bepaalde groepen, die hiervoor over een machtsinstrument beschikken, zou het wel eens kunnen zijn, dat de last terecht komt op de zwakste schouders.

Voor- en nadelen tegen elkaar afwegend, had de minister — zo verklaarde hij nadrukkelijk er weinig moeite mee toch een zeer postief standpunt t.a.v. deze collectieve arbeidsovereenkomst in te nemen.

Door zich zo op te stellen, maakte de minister méér nog dan met de woorden van verzekering, dat artikel 8 slechts bij hoge uitzondering zal worden gehanteerd, met deze daad het waar!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

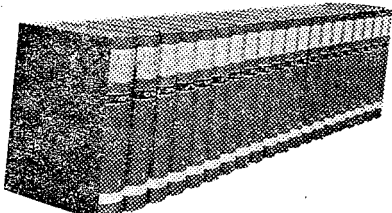
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

De Grote Winkler Prins

20 DELEN

Nu al 9 delen verschenen, f 57,50 p. deel, ook f 20,— p.m. 3 dlg. KLEINE W.P. waarde f 109,50
GRATIS IN BRUIKLEEN tot deel 20 is verschenen.

Maak uw wensen kenbaar door ☐ in te vullen.
☐ Ik teken in op de Grote W.P. 20 dln. en betaal: ☐ bij aflevering f 57,50 per deel incl. B.T.W.
☐ in abonnement f 20,— p. mnd.
☐ Stuur mij uitvoerige prospectus met inlichtingen.
Naam
Adres
Woonplaats
Handtekening
t WATERLANDS BOEKHUIS
Keerngouw 2
BROEK IN WATERLAND

Voor onze kantoren te Amsterdam, Dordrecht, Leiden en Rotterdam vragen wij

eerste assistenten

met ruime controle-ervaring en studierend bij het NivRA

gevorderde assistenten

met enige jaren controle-ervaring

Geboden wordt

- volledige vergoeding van auto-en studiekosten
- een uitstekende honorering
- opname in het pensioenfonds
- bij gebleken geschiktheid prima vooruitzichten

Brieven met volledige gegevens worden ingewacht aan onderstaande adressen, mondelinge sollicitaties na telefonische afspraak.

de Tombe en Dementint Registeraccountants

Amsterdam, Honthorststraat 30, tel. (020) 72 92 64
Dordrecht, Singel 472, tel. (01850) 3 06 11
Leiden, Zoeterwoudsesingel 50, tel. (01710) 2 11 45
Rotterdam, Schiekade 79, tel. (010) 28 74 33
Rotterdam, Schiekade 123, tel. (010) 24 44 26

De Vrije Universiteit en het Gereformeerde emancipatie-proces

In de negentig jaar van haar bestaan is de relatie tussen de V.U. en het Gereformeerde volksdeel grondig gewijzigd. Over deze veranderingen gaat het boek:

DE GEREFORMEERDEN EN DE VRIJE UNIVERSITEIT

DOOR DR. J. VAN DER ZOUWEN

De schrijver gebruikt de resultaten van diverse enquêtes om een zo objectief mogelijk antwoord te geven op vele vragen, o.a.:
Waarom steunen tweehonderdduizend gereformeerden deze universiteit?
Waarom gaan meer dan tienduizend mensen naar de door de V.U. georganiseerde forumavonden over de interpretatie van de bijbel en de medezeggenschap in de onderneming?

Dit boek is een waardevolle aanwinst voor iedereen, die interesse heeft voor de veranderende maatschappelijke verhoudingen. — De prijs bedraagt f 22,50.

UITGEVERIJ — ALPHEN AAN DEN RIJN
Telefoon (01720) 6633, toestel 230
OOK VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 9

28 februari 1970

ERFLATINGS NOTA

DOOR G. A. KIEFT

Een zittend kabinet is er niet verantwoord mee klaar als het blijft bij de enkele mededeling: „wij zijn nu demissionair en zullen de lopende zaken voorthelpen tot het optreden van een nieuw kabinet”. Het aftredend kabinet heeft naar onze overtuiging de morele plicht de arbeid van het komende kabinet te verlichten teneinde het de kans te geven zo spoedig mogelijk het eigen beleid van de grond te krijgen.

Daartoe is het noodzakelijk dat het aftredende kabinet een duidelijke, objectieve rapportering overhandigt in elk geval aan de komende kabinetsformateur. Om een voorbeeld te noemen: de situatie van de financiën van gemeenten zullen een helder inzicht moeten geven in de bestaande noden. Die rapportering behoort echter meer te bevatten dan een opsomming van wat men zou kunnen noemen „de onder handen werken”. (Met een inzicht van het daaraan ten grondslag liggende beleid). Zoiets moet er overigens zeker zijn ten behoeve van de komende departementenhoofden. Maar daarmee kan niet worden volstaan. De kabinetsformateur — mede ten behoeve van de aan te trekken ministers — moet meer weten naar het ons voorkomt.

HERVERDELING MINISTERIES

1. Het huidige kabinet heeft immers ervaring opgedaan met de vraag of de huidige overheidstaken op een juiste wijze over de verschillende departementen zijn verdeeld. Onze ervaring is dat er vele overlappings zijn waardoor soms twee, drie of meer ministers moeten worden ingeschakeld voordat een beslissing kan vallen. Men probeert deze toenemende overlappings weliswaar te verbeteren door stuurgroepen, interdepartementale commissies en overleg op ministerieel niveau in te stellen, maar de doorzichtigheid wordt er meestal niet beter van, de flexibiliteit gaat er meestal niet op vooruit, terwijl de slagvaardigheid er minder op wordt.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 69 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

Wij zouden het betreuren als het kabinet de gelegenheid niet zou aangrijpen, ook al gelet op de nieuwe werkteerren die zich hebben aangediend (en zich nog zullen aandienen) de bestaande werkverdeling over de verschillende departementen kritisch door te lichten met daarbij behorende conclusies.

Wij beseffen heel wel dat een structurele herindeling der ministeries een politieke beslissing behoort te zijn, maar deze beslissing dient ook verantwoord te zijn! Licht hier niet een (voorbereidende) taak voor de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken die toch over een groot stuk organisatiedeskundigheid — ook q.q. — beschikt.

STAATSSECRETARISSEN

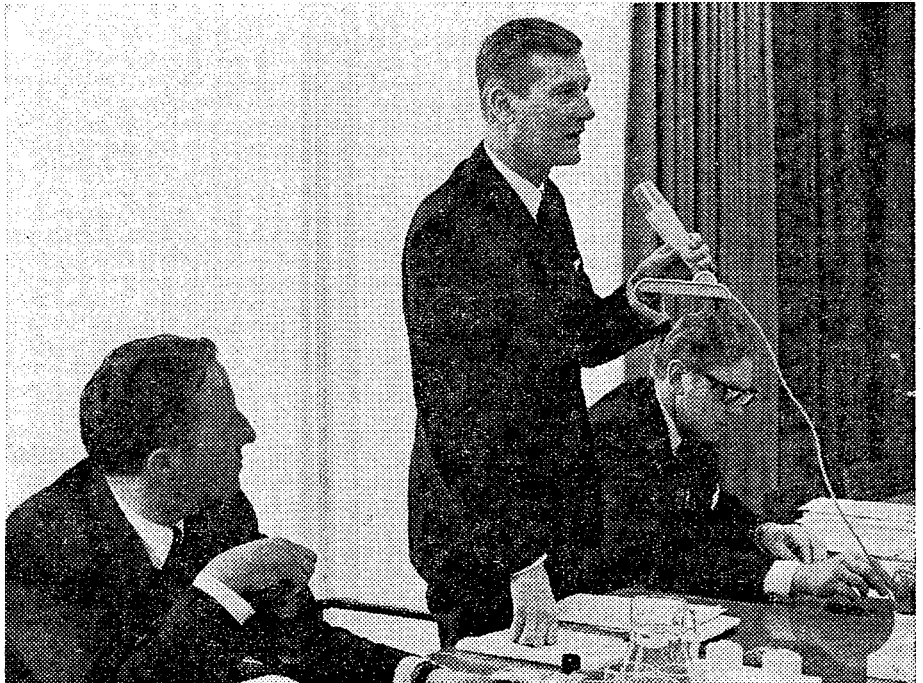
2. Een tweede wens zou zijn een concreter inzicht in de gebleken behoefte aan staatssecretarissen bij de verschillende ministeries. De ministers moeten niet alleen niet overbelast worden, maar dienen zeker te beschikken over ruime mogelijkheden — in tijd gemeten — het gewenste beleid regelmatig te doordenken, te evalueren maar ook om zich kritisch af te vragen, of 't gevoerde beleid in het (nabije) verleden aanleiding geeft tot redres. De huidige ministers hebben op dit punt een rijke ervaring opgedaan met een verdeling van het totale werk over een of meer (of zonder!) staatssecretarissen. Zeker: de politieke situatie en de persoon van de staatssecretaris speelt bij het vraagstuk duidelijk mee, maar aan de zo noodzakelijke ruimte voor een minister mag men niet voorbijgaan.

STAFBEZETTING

3. Het werk van de overheid neemt onontkoombaar toe — de Staten Generaal erkennen dat. Maar het zou naar ons oordeel onjuist zijn de ambtelijke bezetting — met name in de stafbezetting — te laten zoals die is. Wij voeren hiermede niet het pleit voor een ongeremde uitbreiding — natuurlijk niet. Aan een efficiënte bezetting moet een hoge prioriteit worden gegeven. Maar wij hebben er veel oog voor dat ook de beste minister welhaast moet falen als een adequate staf van topmedewerkers hem wordt onthouden. De huidige ministers hebben ook op dit punt een grote ervaring opgedaan. Waarom zouden zij hun opvolgers daarvan niet mee laten profiteren? Bijvoorbeeld door een nota hieromtrent gereed te hebben — uiteraard met de daarbij behorende financiële consequenties — voor hun opvolgers?

FINANCIËN

4. Een nieuw kabinet moet zonder meer een grondig inzicht krijgen in de financiële erfenis van het voorgaande. Dat moet als een kabinet onder norma-

CONFERENTIE

Op bovenstaande foto ziet u van links naar rechts: dr. A. Veerman, drs. J. de Koning en dr. W. de Kwaadsteniet.

De foto is genomen tijdens de opening van de brede partijconferentie, die op 13 en 14 februari in het Jaarbeurscongrescentrum in Utrecht werd gehouden.

Dr. Veerman opende de conferentie. Drs. J. de Koning was conferentievoorzitter.

Op pagina 6, 7, 8, 9 en 10 kunt u meer lezen over wat er op deze conferentie is besproken.

Op pagina 6 staat de openingstoespraak van dr. Veerman.

Op pagina 7 vindt u een algemeen overzicht van het verloop van de conferentie.

Op pagina 8, 9 en 10 staan de sectierapporten, zoals die

geformuleerd zijn na behandeling in de plenaire vergadering.

VERDER IN DIT NUMMER:

Op pagina 2 schrijft Widek over de methode van Heerhugowaard.

Op pagina 4 wordt u herinnerd aan de mogelijkheid tot stemmen bij volmacht. Het is kort dag.

Op pagina 5 staat een verslag van wat dr. N. G. Geelkerken bij de begroting van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer heeft gezegd.

Op pagina 11 tenslotte vindt u een overzicht van de nevenfuncties van de A.R. Tweede Kamerleden.

T.V.

Op woensdag 4 maart heeft de A.R.P. een televisie-uitzending. Kijkt u van 20.20 tot 20.30 uur naar Nederland I.

le omstandigheden demissionair wordt, beslist mogelijk zijn. Voor een inzicht in de reële mogelijkheden van een uitgavengroei voor de komende kabinetsperiode is het o.m. nodig te weten welke lasten uit de voorgaande periode een beslag leggen op de nieuwe „ruimte” 1971-1975 (vooruitgeschoven lasten). Dat geldt eveneens voor de consequenties van tijdelijke dekkingen uit het verleden die in de komende periode opnieuw moeten worden gezien. (Wij denken bijvoorbeeld aan de tijdelijke verlaging van de suikeraccijns). De situatie 1967, waarbij achteraf bleek dat bij een ongewijzigde beleidsvoorzetting van het kabinet Cals-Vondeling een niet onbelangrijke overschrijding van de wezenlijk beschikbare ruimte zou plaatsvinden, mag zich niet herhalen. Waarbij wij erop willen wijzen dat een inzicht in de gemaakte afspraken — ook belastingafspraken — in Benelux verband of in EEG verband die van invloed zijn op de Nederlandse economie, niet langer kan worden gemist. Het behoort eveneens duidelijk te zijn

voor een nieuw op te treden kabinet hoe het staat met de financiering van de uitgaven, waartoe reeds verplichtingen zijn aangegaan zodat een inzicht wordt verkregen in de consequenties daarvan voor de komende periode. Deze erflatingsnota zal indien mogelijk vergezeld moeten gaan met een weergave van de prognoses van het Centraal Planbureau voor de jaren 1971-1975 en van de veronderstelling waarop deze zijn gebaseerd. Wij beseffen wel dat een zo ver vooruitzien op een aantal niet onbelangrijke moeilijkheden zal stuiten, maar men zal er toch eens aan moeten beginnen.

De budgettaire situatie moet niet in de periode van de kabinetsformatie globaal worden verkend. Dat zal daarvoor moeten gebeuren, opdat de formateur zich vooral tijdig kan oriënteren en zijn conclusies kan trekken m.b.t. de gewenste groei van de relevante uitgaven in zijn

VERVOLG OP PAGINA 3

DE METHODE VAN HEERHUGOWAARD

GIRO 712.000
FONDS
A.R. PARTIJ
STICHTING
DEN HAAG

Heerhugowaard is een gemeente in de provincie Noord-Holland. Ter plaatse is er een A.R. kiesvereniging. Eén van de — gelukkig vele — actieve kiesverenigingen van onze partij. Het is een plaatselijk partijorgaan, dat werkt; er leeft wat en er wordt dus wat gedaan. En, als men daar wat wil bereiken, bereikt men daar ook wat. Men zal ook daar wel niet *alles* bereiken wat men wil. Wij zeggen dit er maar gelijk bij om te voorkomen, dat sommigen zeggen zullen, dat wij overdrijven. Dat doen wij overigens — zoals men weten kan — nooit (bijna).

MAAKT MEER INDRUK

Wat zijn nu de goede werken van Heerhugowaard, zodanig, dat wij daarbij stilstaan? Men werft er leden. Leden van de partij. In niet geringe mate. Wij wijzen onzerzijds herhaaldelijk op de belangrijke mogelijkheden tot ledenwerving. Met voor ons doen grote — soms zelf enigszins overdreven — regemaat. Maar wij kunnen ons voorstellen, dat wanneer Heerhugowaard het in de praktijk doet — en een duidelijk voorbeeld geeft hoe goed dit mogelijk is — dit meer indruk maakt. Heerhugowaard zegt niet maar met woorden dat het kan, maar laat ook met daden zien dat het kan.

HOE?

Welke methode heeft Heerhugowaard toegepast? Geen schokkende; geen geheel nieuwe. Een — mogen wij wel zeggen — ouderwetse, een gedegen methode. Tevens een moderne; dialoog, contact met kiezers. Een voor de hand liggende methode: praten. In het pas afgelopen jaar werd een bij-

na geheel nieuw bestuur geformeerd. Op de bestuursvergadering vorige maand, januari 1970, werd gezamenlijk vastgesteld, dat de kiesvereniging maar 54 leden bleek te hebben. De gedachte tot het voeren van een ledenwerfactie wat tegelijk daarmede geboren. Namen en adressen van potentiële leden zijn altijd voorhanden, bijvoorbeeld via jaarboekjes.

Er werd niet lang gepraat over de vraag wie dan de actie zouden moeten voeren. Gewoon alle zeven bestuursleden samen.

Aan het begin van de maand februari zijn alle zeven bestuursleden ongeveer vijf avonden op pad geweest om ieder ongeveer twintig huisbezoeken af te leggen.

Resultaat? Op 13 februari j.l. kwam de ledenstand van 54 op precies 100 leden. Inmiddels zijn de namen en adressen van de 46 nieuwe leden op het partijsecretariaat ontvangen, zodat zij in de landelijke ledenadministratie konden worden verwerkt.

BIJNA 100 PROCENT

Heerhugowaard bereikte in zeer korte tijd bijna een verdubbeling van haar ledental. Een zeer goed resultaat, waarmede het bestuur van de kiesvereniging en trouwens heel de partij mag worden gelukkiggewent. Want wat is een partij zonder leden, zonder voldoende leden?

Het zou bepaald geen kwaad kunnen wanneer opnieuw een hele serie kiesverenigingen in alle delen van het land de ledenwerving weer eens ter hand nam.

Geïnspireerd door het voorbeeld van Heerhugowaard.

METHODE

Sommigen zeggen wel eens: er zijn geen leden meer te werven voor een organisatie, voor een politieke partij.

Inderdaad zijn er heel wat mensen, die er geen behoefte aan hebben hun beelginstelling te uiten door middel van een lidmaatschap.

Maar er zijn er tevens velen, die dat wel willen; Wanneer het hun gevraagd wordt.

Gelukkig! Om twee redenen:

1. Je moet met anderen kunnen praten om tot een goede meningsvorming te komen.

2. Een organisatie, ook een politieke partij, heeft geld nodig om haar werk te kunnen doen.

Onze partij heeft voor haar werk nodig:

— voldoende leden en

— voldoende geld.

Heerhugowaard had onvoldoende leden. Heerhugowaard heeft niet gezegd: ach, er zijn geen leden meer te werven voor een politieke partij.

Heerhugowaard heeft gezegd: wij gaan naar de mensen toe; praten; hun vragen lid te worden.

Drieëndertig pct. van degenen, die opgezocht werden, zei „ja”. Dat is een flink percentage. Dit landelijk toegepast zou betekenen tenminste een verdubbeling, mogelijk verdrievoudiging van het totale aantal partijleden.

En waarom zou men niet over heel het land de methode van Heerhugowaard toepassen?

Het is niet ingewikkeld. Het is mogelijk.

Elke kiesvereniging met alle bestuurs-

leden een keer per jaar een paar avonden op stap.

Dat is de methode van Heerhugowaard. Zo krijgt de partij voldoende leden.

Wij bewonderen de methode van Heerhugowaard.

RESULTAAT MOORDRECHT

De methode van Heerhugowaard staat naast en sluit aan bij het standpunt van Moordrecht.

Het standpunt van Moordrecht: voldoende geld (Ned. Ged. dd. 31 januari j.l.).

De kiesvereniging in Moordrecht constateerde, dat de leden met elkaar te weinig geld opbrachten voor al het partijwerk, dat uit de contributie aan de kiesvereniging moet worden bekostigd; plaatselijk, regionaal en landelijk.

Ook het bestuur van de kiesvereniging Moordrecht vergaderde en bepaalde een beleid.

Moordrecht koos ook niet de weg van de minste weerstand. Moordrecht zei niet: er is onvoldoende geld, dus wij doen maar wat minder. Moordrecht zei integendeel: er moet noodzakelijk werk worden verricht. Daarvoor is nog onvoldoende geld. Dat geld moet er dus komen.

Moordrecht heeft alle leden van de kiesvereniging gevraagd de contributie — naar draagkracht — te verhogen.

En wij verheugen ons er over, dat wij nu — na slechts een paar weken — kunnen mededelen, dat die actie van Moordrecht ook zeer goed is geslaagd.

SANEREN

Zó saneer je financiën.

Er is soms een kiesvereniging, die een andere — gemakkelijker — weg zoekt. Die zegt: ik geef maar een paar leden, die — gelet op de afdrachtverplichtingen van de kiesvereniging — eigenlijk onvoldoende contributie betalen, niet door aan „Den Haag”. Anders kom ik financieel niet uit. Dan moet ik teveel afdragen.

Deze methode kan natuurlijk helemaal niet.

Immers: dit is geen „oplossing” van de zaak.

En bovendien benadert het Centraal Comité vanuit Den Haag schriftelijk elk

lid, dat — als hebbende „bedankt” — door de kiesvereniging ter afvoering uit de landelijke ledenadministratie wordt doorgegeven. En dan blijkt soms, dat zo'n „afgevoerd” lid helemaal niet heeft „bedankt”. Twee redenen dus, dat deze methode niet kan. Wij „begrijpen” de methode wel, maar hebben er geen begrip voor.

NOODZAKELIJK

Wanneer wij als partij in haar geheel en in haar diverse organen van oordeel zijn, dat noodzakelijk werk wordt verricht en verricht moet blijven worden, dan kunnen wij, noch individueel, noch gezamenlijk zeggen: dan doen wij maar wat minder. Want dan doen wij dus te weinig.

Wij willen een partij, die haar werk goed doet en doet wat zij kan en moet doen.

Dan moet ons beleid er op gericht zijn, dat wij mensen vragen lid van de partij te worden en dat wij mensen vragen voldoende contributie bij te dragen.

Dan moeten wij zorgen voor voldoende leden en voor voldoende geld.

Als er niet voldoende leden zijn, dan moeten wij leden werven. Dat kan!

Als er niet voldoende geld op tafel komt, dan moeten wij de leden daarom vragen. Dat kan!

Wij staan op het standpunt van Moordrecht. En moeten daarnaar handelen.

Wij bewonderen tevens — en moeten navolgen — de methode van Heerhugowaard.

Zo voeren wij een goed beleid.

Dat dient ons beleid te zijn.

Niets anders!

„ANIMO” KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK
L. SCHEEPSTRA N.V.

Amerstoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
ETC. HOUTBOUW
SCHAFT- WAGENS
TEL. GIESSENDAM-HARDINKVELD 2141

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage.

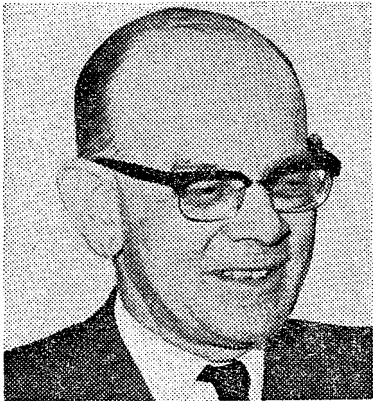
Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

WIJ STAAN OP MET STANDPUNT VAN MOORDRECHT

WIJ BEWONDEREN DE METHODE VAN HEERHUGOWAARD

Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman heeft bij de behandeling van de nieuwe loonwet in de Eerste Kamer een motie op tafel gelegd. In deze motie werd dit kabinet uitgenodigd om binnen een redelijke termijn te komen tot een welbewust inkomensbeleid. Dat wil zeggen, dat niet alleen de lonen het onderwerp van regeringsbeleid behoren te zijn. Loon is een onderdeel van het inkomensbeleid. De corrigerende vinger van de overheid dient zich ook uit te strekken tot bijvoorbeeld de winsten en andere winstuikeringen. Wij vinden, dat prof. De Gaay Fortman het geëigende moment heeft aangegrepen, dat verlangen uitdrukkelijk nog eens kenbaar te maken. Wij stellen het op prijs, dat minister Roolvink zich open heeft opgesteld. Maar wij verwachten vóór het einde van de kabinetsrit nu ook concrete resultaten van dit kabinet. Het is wel een trieste zaak, dat de P.v.d.A. tegenstemde. Een goede motie werd om „politieke” redenen van de hand gewezen. Jammer, het vertrouwen in het eerlijke realisme van de P.v.d.A. wordt er niet groter op.

★ ★ ★ ZELFSTANDIGEN

Zeker, de eerste zwaluw maakt nog geen lente. Maar het feit, dat het kabinet de zware positie van de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf onderkent geeft wat meer hoop. Dit erkennen heeft in elk geval tot resultaat gehad, dat zeer onlangs ten behoeve van deze ondernemers de mogelijkheden zijn uitgebreid om ontwikkelingshulp te krijgen. Het verkrijgen van een bedrijfsontwikkelingskrediet onder overheidsgarantie, de tegemoetkoming bij noodzakelijke verhuizing of ook omschakeling naar een andere branche en de tegemoetkoming tot 90 procent in de kosten van cursussen ter verbetering van het ondernemersschap, zijn verruimd. Voorheen lag de inkomensgrens waaronder de hulp kon worden verkregen op f 16.500, thans is deze grens verhoogd tot f 25.000. Wij hopen, dat de staatssecretaris van Economische Zaken nog meer in petto heeft. Het is voor deze groep Nederlanders wel dringend nodig.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuyperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

Het wordt een ziekte bij de Tweede Kamer, om over alle mogelijke en onmogelijke zaken vragen te stellen. Wij hebben daar onlangs op gewezen. Het kwaad woekt onverminderd voort. Opmerkelijk is, dat b.v. herhaaldelijk wordt gevraagd, wanneer dit of dat wegge-deelte zal worden verbeterd en dan komt niet zelden het antwoord, dat het bestek al klaar is en dat de aanbesteding binnen enkele dagen tegemoet kan worden gezien. De leden, die zulke vragen stellen, hadden best even op het departement kunnen informeren, hoe het er mee staat, maar dan wordt hun naam niet vereeuwigd in de witte stukken, die in de archieven worden bewaard. Bovendien is het mogelijk, dat zij wisten, dat de aanbesteding aanstaande was, en dan lijkt het, alsof zij door hun vraag die aanbesteding hebben vervroegd.

Een ander kwaad is de stroom van moties, die bij de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken wordt ingediend. Bij buitenlandse zaken was het ditmaal dertien. Van verreweg de meeste moties weet men bij het indienen, dat zij zullen worden verworpen. Zij zijn niets dan gebaren. Soms zijn ze ook pesterijen, om andere fracties te dwingen, door hun tegenstem te kennen te geven, dat zij de opvattingen van de indianers niet delen. Minister Luns was over de stroom van

DOOR H. ALGRA

moties duidelijk geïrriteerd. En daar was ook wel reden toe.

En soms zijn de moties zó slecht gere-digeerd en getuigen zij van zo weinig kennis van zaken, dat het alleen maar beschamend is. In het vorige nummer van Nederlandse Gedachten is daar een duidelijk voorbeeld van genoemd.

De heer Imkamp diende een motie in over de verontreiniging van de Rijn. Geen onbelangrijk vraagstuk. De Rijn, de „grootvorst van Europa's stromen”, is al het riool van Europa genoemd. De heer Imkamp van D'66 meende, dat de EEG zich er mee bezig moest houden en schreef dat in een motie. Niemand van zijn fractie merkte blijkbaar, dat hij blunderde. Want de Rijn is een „internationale rivier”. Er is een Centrale Commissie voor de Rijnvaart, waarin ook Nederlandse Commissarissen zitting hebben. Er is een Internationale Commissie ter bescherming van de Rijn tegen verontreiniging. Voortdurend is er overleg gaande en worden er maatregelen getroffen of aanbevolen, om het Rijnwater zoveel mogelijk te beschermen tegen vervuiling.

Die hele internationale samenwerking is een zaak van de oeverstaten. Zwitserland is er dus bij betrokken, maar Italië niet. Maar Zwitserland is geen lid van de EEG en Italië wel. Toch wou de heer Imkamp van D'66 de EEG aanspannen, om wat aan de vervuiling te doen. Dat de EEG dat niet zou kunnen en dat er al andere commissies waren, die deze moeilijke zaak hadden te behartigen, dat was blijkbaar allemaal aan D'66 ontsaan. Vooruit maar, een motie.

Zo worden moties soms op ondoordachte wijze ingediend. Maar afgezien daarvan, niemand kan duidelijk maken, waarom er zoveel moties worden inge-

diend, die niets zijn dan slagen in de lucht. Die net zo goed achterwege konden blijven, omdat zij helemaal geen sluitstuk behoeven te vormen van een redevoering of een discussie. Hier komt een stuk dilettantisme tot uitdrukking, dat schade doet aan het gezag van het parlement. Misschien ook, evenals bij het vragen stellen, een soort van gevoel van machteloosheid. Men wil zich laten gelden, maar meent daartoe in het normale „gemeen overleg” niet voldoende gelegenheid te hebben en komt met een motie.

Men kan het ook forser zeggen: **de rede heeft te weinig gewicht en moet met een motie worden verzwaaard.**

Soms lijkt het, alsof de aankondiging van een motie de regering zou moeten dwingen, wat meer over de brug te komen. Als het antwoord van de regering op dit punt niet bevredigend is, dan overweegt mijn fractie om met een motie te komen. De commissie-duidelijkheid heeft als haar mening te kennen gegeven, dat aangenomen moties door de regering zouden moeten worden uitgevoerd. Moties, althans aangenomen moties, zouden dan **opdrachten** aan de regering zijn van de zijde van de Tweede Kamer.

Staatsrechtelijk zijn daartegen wel bezwaren aan te voeren. Maar sommigen menen: als inderdaad de regering een aangenomen motie zou moeten uitvoeren, dat zal men wel voorzichtiger worden met het indienen van moties. Want dan kunnen er nog al verstrekkende consequenties aan vast zitten. Wij vinden dat optimisme ongegrond. Want de stroom van moties bestaat vrijwel zonder uitzondering uit moties, waarvan men **vooraf** op zijn vingers kan uitrekenen, dat ze tóch niet worden aangenomen. Ze zijn gebaren en ze zijn als **zodanig bedoeld.**

VERVOLG VAN PAGINA 1

ERFLATINGSNOTA

periode. De vraag of deze uitgavengroei al dan niet groter kan zijn dan de procentuele groei van het nationaal inkomen — en zo ja met welk percentage extra — is immers een van de belangrijkste uitgangspunten voor een duidelijk beleid.

OPENHEID

Met een dergelijke erflatingsnota op zichzelf is de kous niet af. Terwille van de mogelijkheid tot een goede positiebepaling in de formatieperiode is het dringend gewenst deze nota in elk geval aan alle fractievoorzitters tijdig ter hand te stellen. Wij willen eigenlijk wel een stap verder gaan; wat is er tegen om een dergelijke nota, die toch niet anders wil zijn dan een (overigens belangrijke) informatie ten behoeve van een beleidsbepaling in de toekomst, openbaar te maken. Het voordeel daarvan is bovendien dat het mogelijk wordt het gevoerde beleid van het aftredend kabinet evenwichtiger te beoordelen. De situatie na het kabinet-Marijnen en na het kabinet-Cals, waarbij afgetreden ministers de nieuw opgetreden ministers „om de oren slaan” met door de Tweede Kamer niet te controleren verwijten, moet worden voorkomen. Misschien zou nog wat verder kunnen worden gegaan opdat de verantwoordelijkheid voor een belangrijk stuk van het gevoerde beleid wat beter is vast te stellen. Wij vragen ons in dat verband af of deze erflatingsnota niet vóór de verkiezingen aan het parlement zou moeten worden voorgelegd als daartoe een redelijke mogelijkheid bestaat.

Wellicht zijn in dit verhaal een aantal zaken ten onrechte niet aan de orde gesteld m.b.t. de erflatingsnota.

De mogelijkheid mankementen aan te wijzen is er nog volop. Waar het ons in wezen om ging, is de noodzaak ten behoeve van de komende kabinetsformatie met een nieuw beleidsprogramma meer duidelijkheid en openheid te verkrijgen.

DOELBEWUST INKOMENS BELEID

Hieronder volgt de tekst van de motie die prof. mr. W. F. de Gaay Fortman (A.R.) bij de behandeling van de loonwet in de Eerste Kamer, indiende. De motie werd mee ondertekend door de heren Middelhuis (K.V.P.), Heij (C.H.U.), Albeda (A.R.) en Franssen (K.V.P.)

(Zie ook driestar Verheugend op deze pagina).

„De Kamer, gehoord de beraadslaging inzake het ontwerp van wet op de loonvorming; van oordeel, dat een loonwet onderdeel behoort te zijn van een samenhangend inkomensbeleid, gericht op het bereiken van redelijke inkomensverhoudingen; van oordeel voorts, dat, hoewel verscheidene inkomenscategorien thans reeds op enigerlei wijze door het overheidsbeleid worden beïnvloed, van een samenhangend inkomensbeleid thans niet kan worden gesproken; nodigt de Minister uit te bevorderen, dat de Regering binnen een redelijke termijn tot de formulering van een doelbewust inkomensbeleid zal komen, en gaat over tot de orde van de dag.”

Woensdag 4 maart a.s. is de laatste dag, dat u een regeling kunt treffen om een ander voor u bij volmacht te laten stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen van woensdag 18 maart 1970.

Het is verstandig van deze regeling nu gebruik te maken wanneer u vermoedelijk niet in staat zult zijn zelf aan de stemming deel te nemen — bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom, afwezigheid (verblijf buiten de eigen woonplaats en buiten de eigen provincie).

U kunt deze regeling gebruiken door een daarvoor bestemd formulier, model K 4-1, in te vullen. Deze formulieren zijn verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie. U kunt zich daarvoor ook wenden tot bestuursleden van uw eigen kiesvereniging en zonodig eveneens tot het partijsecretariaat.

Het formulier moet uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. ingevuld ingeleverd worden op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen. Behalve uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook die van uw gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening plaatsen.

Als gemachtigde kan voor u optreden:

UITERSTE DATUM VOOR REGLING STEMMEN BIJ VOLMACHT

- de echtgenoot-echtgenote;
- een der bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- een der aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager;
- een huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Het hierbij afgedrukte schematisch overzicht laat duidelijk zien wie allemaal door u als gemachtigden kunnen worden aangewezen.

De gemachtigde moet op de dag van de candidaatstelling, dus dinsdag 3 februari j.l. zelf ook ingeschreven staan in een kiezersregister.

De gemachtigde mag woonachtig zijn in een andere gemeente dan die van de volmachtgever. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan die van de volmachtgever, maar binnen dezelfde provincie, dan mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstem uitbrengen.

Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een vol-

machtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

De volmachtgever is niet meer bevoegd de volmacht in te trekken of zelf alsnog persoonlijk aan de stemming deel te nemen.

Zoals hiervoor werd aangegeven, is de kring van gemachtigden die door de volmachtgever mogen worden aangewezen, beperkt.

Voor bepaalde personen mag echter iedereen bij volmacht stemmen. Voor deze personen geldt het hierboven weergegeven verwantschapsvereiste dus niet. Welke personen zijn dit?

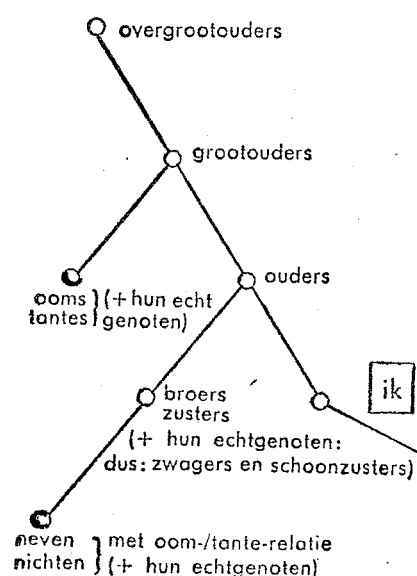
De beperking geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij — herhaaldelijk of althans gedurende het gedeelte van het jaar, waarin de stemming gewoonlijk valt — werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid — indien hij gedurende het tijdvak of de tijdvakken, waarin hij aldus werkzaam is, een of meer malen in die gemeente terugkomt — als regel telkens langer dan drie dagen duurt.

De beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote, voor zover zij met hem, in verband met zijn beroep of werkzaamheden, afwezig pleegt te zijn. Bijvoorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers, e.d.

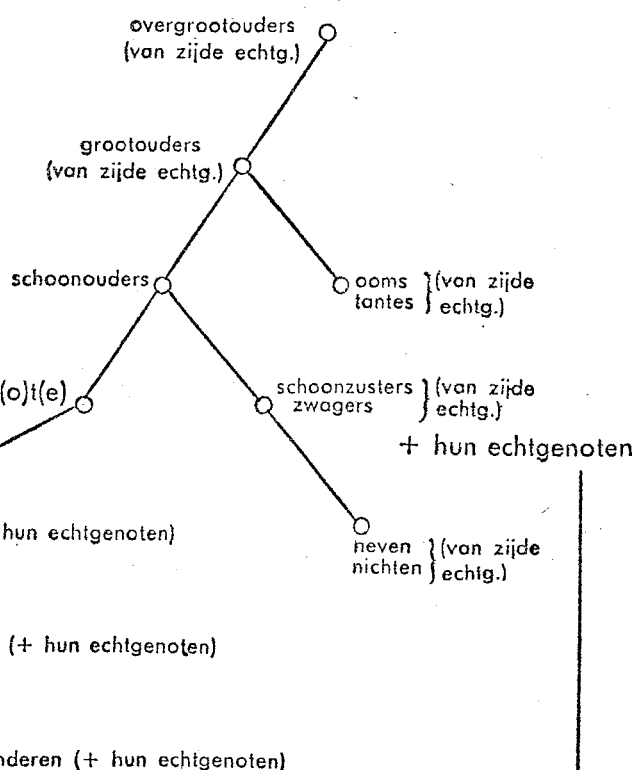
Voor deze groep personen geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmacht aanvraagformulier, model K 4-2.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

STEMMEN IN ANDERE GEMEENTE

Wanneer u op woensdag 18 maart a.s. niet in uw eigen woonplaats aanwezig denkt te zijn, dan kunt u in elke willekeurige gemeente — overigens echter gelegen binnen dezelfde provincie — naar de stembus gaan.

Dit moet u dan eveneens uiterlijk op woensdag 4 maart a.s. geregeld hebben. U haalt op een gemeentesecretarie het daartoe bestemde formulier, model J-4, dat u ingevuld inlevert — uiterlijk dus op woensdag 4 maart a.s. — op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 3 februari j.l. in het kiezersregister was opgenomen.

U ontvangt daarna op het door u opgegeven adres een zogenaamde kiezerslegitimatie kaart, welke tevens als oproepingskaart geldt. Daarmede kunt u in elke willekeurige gemeente (echter: binnen uw eigen provincie) naar een stembureau gaan om uw stem uit te brengen.

Misschien wilt u — indien deze regelingen voor u zelf niet direct van belang zijn — anderen in uw omgeving, voor wie dit wel het geval kan zijn, op de hoogte te stellen.

Nog steeds geldt:

- elke stem is van belang;
 - in vele gevallen komt het op één stem aan.
- Voor uw medewerking uiteraard hartelijk dank.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL - Tel. 05990-2004

OM DER WILLE VAN DE VREDE

UIT DE KAMER

HET is een ervaringsfeit helaas dat het gesprek over de vrede en de veiligheid vaak wordt gevoerd in een besef van onmacht. Het weten dat het gebruik van kernwapens alleen verwoestend is werkt verlammend, omdat dit gevaar nog niet uit te bannen schijnt te zijn.

De heer Geelkerken (A.R.) benaderde dit probleem anders.

Uitgaan van de overtuiging, dat er iets onmogelijks gevraagd wordt is niet juist. De strijd om meer sociale gerechtigheid voor werknemers heeft ook duidelijk resultaten gehad — en ook goede.

Minister Luns was het met hem eens, dat de strijd voor en over de vrede niet alleen zo maar een (pragmatische) taak was van elk kabinet. Het is een taak die met name te maken heeft met onze levensbeschouwing op het evangelie gebaseerd.

EÉN THEMA

Het is geen kunst om veelheid van de onderwerpen die bij Buitenlandse Zaken aan de orde zijn te bespreken. De vele moties die ingediend waren wijzen daar al op. Zeker — óók de belangrijke onderdelen van het beleid moeten kritisch worden besproken. Maar het was van de heer Geelkerken een goede gedachte zich te beperken ditmaal tot de wapenbeheersing en de ontwapening binnen het kader van de vredespolitiek. Dit kon te gemakkelijker omdat hij globaal genomen zich kon aansluiten bij het oordeel van de heren Bos (C.H.U.) en Mommersteeg (K.V.P.) over de door hen aan de orde gestelde zaken.

Wie de ontwikkelingen van de wereldpolitiek gedurende de laatste weken een ogenblik de revue laat passeren — aldus de heer Geelkerken — vraagt zich af, of het eigenlijk nog wel reëel is thans te spreken over wapenbeperking, ontwapening, vrede, want bitter zijn wij geconfronteerd met alle mogelijke wapenleveranties aan Nigeria en Biafra, nota bene juist door die landen, die zijn geroepen, in de eerste plaats als leden van de Veiligheidsraad, om de vrede en de veiligheid in de wereld te bevorderen. Zo mogelijk nog funester voor de vrede is de nog steeds verder opgevoerde wapeningspolitiek, die Rusland in het Nabije Oosten voert, de wapeningsexplosie ten bate van Lybië, welke Frankrijk te zien geeft in het kader van zijn Middellandse Zee-politiek, is ook de wapeniging van alweer datzelfde Lybië, waaraan Engeland meent zich te buiten te moeten gaan.

Verder dan ooit verwijderd schijnt daardoor de kans op een vreedzame co-existentie tussen een zelfstandig, een veilig Israël en zijn Arabische broedervolken, dit door de extreme wapeningspolitiek. De wapenleveranties naar die landen zijn des te funester, omdat een en ander geschiedt door landen, die lid zijn van de Veiligheidsraad en bovendien zichzelf hebben opgeworpen als de landen, die zich een co-existentie tussen de twee strijd voerende machten in het Midden-Oosten ten doel hebben gesteld. Zij wilden de vrede en vrijheid herstellen en zowel de Israëliër als de Arabier hadden van hen vreedzame oplossingen mogen verwachten.

SOMBER, TOCH LICHTPUNTEN

In deze voor de ontwapening en vrede zo sombere situatie, is het goed nog even terug te blikken op een toch niet al te ver verwijderd verleden, dat niet minder somber scheen en waarin ook de uitzichten voor vrede en ontwapening bijzonder weinig mogelijkheden schenen te bieden, tot korte tijd later er ineens een reeks van lichtpunten was, welke lichtpunten ook thans nog aanwezig zijn. Ik bedoel de periode, waarop

Oe Thant zijn laatste jaarverslag aan de V.N. tot 15 juni 1969 beëindigde. Op dat ogenblik schreef Oe Thant uitermate somber te zijn. Het non-proliferatieverdrag stagneert. De supermachten geven geen gehoor aan mijn aandrang te onderhandelen over stopzetting van de bewapeningsrace. Integendeel, steeds nieuwe wapens worden ontwikkeld en de uitgaven voor de bewapening bewegen zich thans op een hoogte van ca. 200 miljard dollar per jaar, nota bene twintig maal zoveel als voor de hele ontwikkelingshulp wordt uitgegeven.

Men denke zich dat eens een ogenblik in. Een besparing van 5 procent op de bewapeningsuitgaven — een uitermate geringe besparing dus — zal al voldoende zijn om de ontwikkelingshulp te kunnen verdubbelen. Ter vermindering van elk misverstand, men moet geen enkele directe relatie leggen tussen ontwikkelingshulp enerzijds en militaire uitgaven anderzijds. Ik noemde dit voorbeeld alleen om de orde van grootte te onderstrepen. Men geeft ongelooflijke bedragen uit voor de bewapening vergeleken bij de zeer bescheiden uitgaven, die voor de ontwikkelingshulp worden gedaan.

Dat schreef Oe Thant, lettend op de situatie van 15 juni. Korte tijd daarna is er echter ongelooflijk veel veranderd. De zon is nog niet doorgebroken maar er zijn wel tal van lichtpunten gekomen. In de eerste plaats is het verdrag van Tlatelolco inwerking getreden. Geheel Zuid-Amerika is daarmee een gebied geworden waaruit nucleaire wapens gebannen zijn. De betrokken landen zullen nucleaire wapens maken noch verwerven. De nucleaire staten zullen deze wapens daar niet stationeren, niet gebruiken en er zelfs niet mee dreigen. Ik acht dat een prachtig resultaat van langdurige planning en onderhandeling. Mogelijk zal dit succes een aanmoediging zijn voor andere delen der aard.

Het tweede lichtpunt. Na vier-en-eenhalf jaar onderhandelen werd op 1 juli 1968 het non-proliferatieverdrag getekend. Sedertdien bleef het evenwel zonder voldoende ratificaties. In het bijzonder werd het niet geratificeerd door de Verenigde Staten en Rusland, terwijl de bezwaren van West-Duitsland tegen het verdrag bekend waren. Ineens, zonder dat er indicaties zijn dat de situatie gaat veranderen, deelt een van de ambassadeurs van de Verenigde Staten in de Verenigde Naties mede — de datum is 25 november — dat zowel Rusland als de Verenigde Staten binnen veertien dagen tot deponering van de akte van bekrachtiging zullen overgaan. Enkele dagen later verklaart de nieuwe Duitse regering dat zij tot het verdrag zal toetreden.

Van historische betekenis zijn de in november begonnen en inmiddels afgesloten besprekingen tussen de V.S. en Rusland in Helsinki over beperking van de strategische wapens. Wat jarenlang in de gehele wereld werd gewenst, namelijk dat beide supermachten eindelijk eens met elkaar zouden praten, is gebeurd en het schijnt gunstig te verlopen. Vanavond is reeds gezegd dat wij ons er niet te veel in moeten mengen. Dat heeft Nederland ook reeds in de Verenigde Naties gezegd. Laten deze twee nu zien hoever zij het samen kunnen schoppen en laten wij ons er niet te veel mee bemoeien. Vol spanning wachten wij op de voortzetting van de contacten in Wenen.

Een ander lichtpunt. In het kernstopverdrag van augustus 1963, waarbij atoomproeven bovengronds, in de ruimte en onder water werden verboden, hebben de ondertekenaars de toezegging gedaan overleg te zullen plegen over een verdere uitbreiding van de stop en ondergrondse atoomproeven te voorkomen. Die toezegging werd tot op heden nog niet gehonoreerd. In samenwerking met de ontwapeningsconferentie in Genève zal men nu echter komen

Dr. N. G. Geelkerken

tot een behoorlijke uitwisseling van seismologische gegevens, waardoor de totstandkoming van een verdrag ook voor ondergrondse atoomproeven mogelijk zal worden, omdat daardoor de controle ten eerste zal worden vergemakkelijkt. Het is dus een klein stapje in de goede richting.

Over de chemische en bacteriologische wapens is een studie gepleegd en het merkwaardige is, dat ineens de mogelijkheid wordt geschapen deze wapens te beperken. Er is en in Genève en in New York de mogelijkheid geopend het gebruik van de verschillende wapens te beperken. Het resultaat van het overleg is nog niet zeker. Maar in ieder geval heeft president Nixon op 25 november al in de Verenigde Staten afgekondigd af te zien van het gebruik van de meeste chemische wapens en van het gebruik van alle biologische wapens, terwijl bovendien het Geneefse protocol van '25 alsnog ter goedkeuring aan de senaat van de Verenigde Staten zal worden voorgelegd.

Als laatste lichtpunt zie ik de uitbreiding van de Geneefse ontwapeningsconferentie: de commissie van de 18 is nu geworden de commissie van de 26. Nederland is ook toegelaten. De grote moeite die hiervoor is gedaan is met succes beloond en ik dacht, dat de dank van het volk voor wat de regering hier heeft gepresteerd ook algemeen was.

MEER DAN OOIT

Al deze lichtpunten kunnen erop wijzen, dat wij staan aan een begin van een periode, waarin de mensheid zich meer dan ooit de absolute noodzaak realiseert om tot wapenbeperking en tot ontwapening over te gaan. Het is misschien een periode waarin ook de beide supermachten meer dan ooit inzien, dat het noodzakelijk is, ook voor hen, zich te beperken wat betreft hun middelen. Het is de wens van de A.R. fractie, dat de regering elke mogelijkheid tot internationale wapenbeperking bij voortduring blijft aftasten en dat zij ook bij voortduring initiatieven blijft nemen, die ook maar enige kans bieden om tot een versoepeling te geraken.

Kortom, dat zij zich ten volle inzet om de jaren '70 niet slechts te helpen maken tot een echte tweede ontwikkelingsdecade, maar ook tot de eerste decade, waarin de wapens tot ploegscharen worden omgesmeed.

Wanneer men de moeite neemt, de verschillende redevoeringen op dit punt van praktisch de gehele wereld te lezen, ziet men, hoe de ganse schepping zucht met grote zuchten, hoe er een ellendig gevoel van onveiligheid, van onvrede, in de wereld bestaat. Dit moet ons bijzonder aanspreken. In het bijzonder moet dit de landen van de westerse wereld aanspreken. Zeker, er wordt ten aanzien van tal van oorzaken van onveiligheid en onvrede veel gedaan door de V.N. Er wordt ook door ons land

veel gedaan. Op allerlei terreinen heeft de regering initiatieven genomen.

WAT NU MOET GEBEUREN

Er ontbreekt echter iets. Er is mijns inziens geen aanpak over de gehele linie, die gericht zou kunnen zijn op een veilige internationale samenleving. Er is geen concreet plan en er zijn geen wegen, die gewezen worden om tot de gewenste situatie te komen. Mijn fractie meent, dat Nederland in dit opzicht een speciale taak heeft. Met alle waardering, die zij heeft voor de activiteiten, die zijn ontplooid — incidenteel op allerlei terreinen — ontbreekt naar haar mening een algemeen groot plan de campagne.

Onze partijen beijveren zich telken male in het zich uitputten in verzekeringen dat men moet komen tot een internationale rechtsorde. Hoe een en ander in concreto moet zijn, blijft in het midden. Ik meen, dat langzamerhand een concreet plan moet worden uitgewerkt, betrekking hebbend op de wereldorde, die veiligheid biedt. Aangegeven moet worden, hoe deze wereldorde is te bereiken. Ik ontveins mij allerm minst, dat er velen zullen zijn, die zeggen, dat iets dergelijks een utopie is, een vredige wereldgemeenschap is veel te hoog gegrepen en kan nooit worden bereikt. Ik meen, dat wij bijzonder voorzichtig moeten zijn.

Het was destijds volkomen onmogelijk geloof te vinden voor de uitspraak: Er komt een sociaal stelsel in ons land, dat de mensen volledige veiligheid geeft en dat de armoede tegengaat. Door het met eindeloos geduld maken van plannen en door zich in te zetten voor verwezenlijking daarvan, heeft men ten slotte in ons land een goed stelsel van sociale wetten weten te bereiken. Ik meen dan ook, dat het mogelijk moet zijn, ook de internationale veiligheid en vrede tot in de perfectie te organiseren. Waarschijnlijk zullen hele generaties moeten komen en gaan, voordat het bereikt is. Waarom zouden het menselijk denken en organisatievermogen hier te kort moeten schieten? Hoofdzakelijk is, dat men met een dergelijk plan begint. Mijn fractie verzoekt de regering dan ook te overwegen een plan te maken voor een veiligere internationale samenleving, waarin de wegen worden aangegeven, waarlangs een dergelijke samenleving bereikbaar is, een plan dat ter discussie kan worden gesteld op nationaal en internationaal niveau.

ANTWOORD MINISTER

De heer Luns reageerde niet afwijzend, maar wees erop — wat de heer Geelkerken trouwens ook al had gedaan — dat wij nuchter moeten blijven. De regering, aldus de minister, neemt deze suggesties ter harte zonder aanstonds in het vooruitzicht te kunnen stellen, dat zij op korte en zelfs op langere termijn in staat zal zijn deze verlangde nieuwe rechtsorde te kunnen bereiken. Ik leg deze reserve aan niet alleen omdat het een zware opgave betreft, doch ook en vooral omdat de geschiedenis bewijst, dat in vele gevallen dergelijke plannen, zelfs indien er een begin van uitvoering aan wordt gegeven, uiteindelijk in feite niet brengen wat men daarvan verwacht. Men denke slechts aan de ongelukkige gang van zaken met betrekking tot de Volkenbond, terwijl ook in de huidige situatie in de Verenigde Naties elementen zijn aan te wijzen, die niet op opbouw duiden.

Wat dan meer in het bijzonder wapenbeheersing en wapenbeperking betreft — een belangrijk facet van vrede en veiligheid — de Geneefse ontwapeningsconferentie is opgedragen een programma uit te werken, dat richtlijnen zal moeten bevatten voor een beleid inzake wapenbeheersing en ontwapening dat uiteindelijk zou moeten voeren tot complete ontwapening. Zulk een programma zou zich moeten bezighouden met alle aspecten van het ontwapeningsproces, dus ook met de politieke context, waarin zich dit zal moeten afspelen, aldus minister Luns.

Het zal noodzakelijk zijn, het uitbannen van de wapens vergezeld te doen gaan van maatregelen op het gebied van de wereldrechtsorde, ook van het welzijn in de wereld, opdat een wereld met vergaande wapenbeperking inderdaad een veiliger, vreedzamer doch ook rechtvaardiger wereld zal zijn. Geen eenvoudige opgave, aldus ook de minister, waarbij hij er met nadruk op wees, dat hierbij de zonde van de mens in geding is.

FUNDAMENTEEL GESPREK OVER PROGRAM EN UITGANGSPUNT

OPENINGSTOESPRAAK DR. A. VEERMAN

Het houden van een conferentie als deze is een nieuw fenomeen in onze partij. Daarom is het nuttig bij de betekenis en de bedoeling ervan even stil te staan.

Deze conferentie heeft haar plaats in de voorbereiding van ons program voor de volgende parlementaire periode. Die voorbereiding is al vroeg begonnen. Bij vorige gelegenheden lag de eerste aanzet voor de opstelling van een nieuw program rond een jaar voor de nieuwe verkiezingen. Nu kan men het begin stellen op najaar 1968, anderhalf jaar na de vorige verkiezingen. Waarom zo vlug? Het is voor ieder zichtbaar, dat partijpolitieke motoren in deze periode in een hoge versnelling draaien.

De vraag komt steeds tot ons, wat de opstelling van de partij is. Nieuwe ideeën, nieuwe problemen doen zich voor. Veranderingen en ontwikkelingen voltrekken zich in een snel tempo. Dat deed bij ons de behoefte opkomen, ons op een vroeg tijdstip al bezig te gaan houden met bezinning op onze programmatische opstelling. In het najaar van 1968 werd door het College van Advies een aantal kleine werkgroepen ingesteld, die zich met actuele vragen gingen bezighouden. De gedachte was daarbij ook, de resultaten van deze werkgroepen niet zomaar de publiciteit in te sturen, maar daaraan ook reliëf en doorwerking te geven door ze op een conferentie te bespreken. Wij hoopten en hopen, dat ze daardoor meer kunnen betekenen voor de meningsvorming in de partij. Onze partij wil zich zeer bewust richten op de toekomst. Door actuele probleemstellingen willen wij aan die gezindheid concrete inhoud geven. Daar komt nog iets bij. Op zich genomen is onze partij goed democratisch opgebouwd, ook als het over de vaststelling van het program gaat. Dat doorloopt de weg van moderamen naar Centraal Comité, vervolgens naar de kiesverenigingen, die amendementen kunnen indienen en ten slotte vindt de vaststelling plaats op een Partij Convent.

Toch willen wij graag méér; naar de huidige opvatting is meer inspraak mogelijk en gewenst, namelijk ook al in het stadium van voorbereiding. Het moderamen streeft ernaar aan het eerste concept al een zo breed mogelijke basis te geven. Dat geschiedt o.m. door de genoemde rapporten met elkaar door te praten en te trachten samen tot een visie op belangrijke beleidspunten te komen.

Deze bedoeling geeft ook de aard van deze conferentie aan. Om een uitdrukking uit de C.H. taalschat te gebruiken: autoriteit is belangrijker dan majoriteit. Het gaat er om, standpunten tot uitdrukking te brengen en tot hun recht te doen komen. Het gaat erom het denken in de partij te verdiepen en te leiden. Dat is ons doel: samen trachten inhoud te geven — verfriste of nieuwe inhoud — aan de A.R. politiek. En daardoor

bouwstenen aan te dragen aan het program, dat straks langs de geordende weg op formeel democratische wijze — dat is niet louter formeel! — vastgesteld zal worden.

Ik wil dit partijgebeuren nog in een ander verband plaatsen. Daartoe word ik nog eens te meer gebracht door de open brief van de tien, die enkele dagen geleden is gepubliceerd.

De brief gaat uit van de vaststelling, dat de partijverhoudingen in ons land in een impasse zijn geraakt. In bepaalde opzichten is dit inderdaad zo. Er is een afwijzen van eventuele samenwerking, een soort non-possumus politiek, die voor ons politieke bestel bedenkelijke gevolgen kan hebben. Er is een verstijving van posities op meer dan een front. Bij de Partij van de Arbeid is dit de laatste maanden nog weer duidelijk gebleken o.m. uit de reacties op de invitatie van de voorzitter van de K.V.P.J.G. D'66 vertoont niet de minste neiging om zich van het zelf gekozen isolement te ontdoen. De V.V.D. blijft bereid tot samenwerking, maar met een toenemende liberale zelfverzekerdheid, die mogelijke partners alleen maar kan afschrikken. De impasse is inderdaad wel compleet.

De decem viri trekken daaruit voor dit ogenblik een duidelijke conclusie: met grote kracht werken aan een werkelijk vernieuwingsgezinnd program. Daar ligt dan, dunkt mij, de link met deze conferentie. Ik ben het met deze gedachte eens. In het verleden — ik denk bijvoorbeeld aan het congres in Scheveningen in november 1967 — is vaak de nadruk gelegd op twee elementen: een vooruitstrevend program — en een daarmee overeenstemmende samenwerking. Van onze kant is toen al gesteld, dat in dit stadium de nadruk moest vallen op het eerste element: het program — van onszelf en van de drie grotere confessionele partijen tezamen. Voor sommige anderen was vooral de komende samenwerking de toetssteen voor een echte vernieuwingsgezindheid. Hoe dit zij, in de sindsdien verlopen maanden zijn de wegen tot samenwerking steeds meer geblokkeerd.

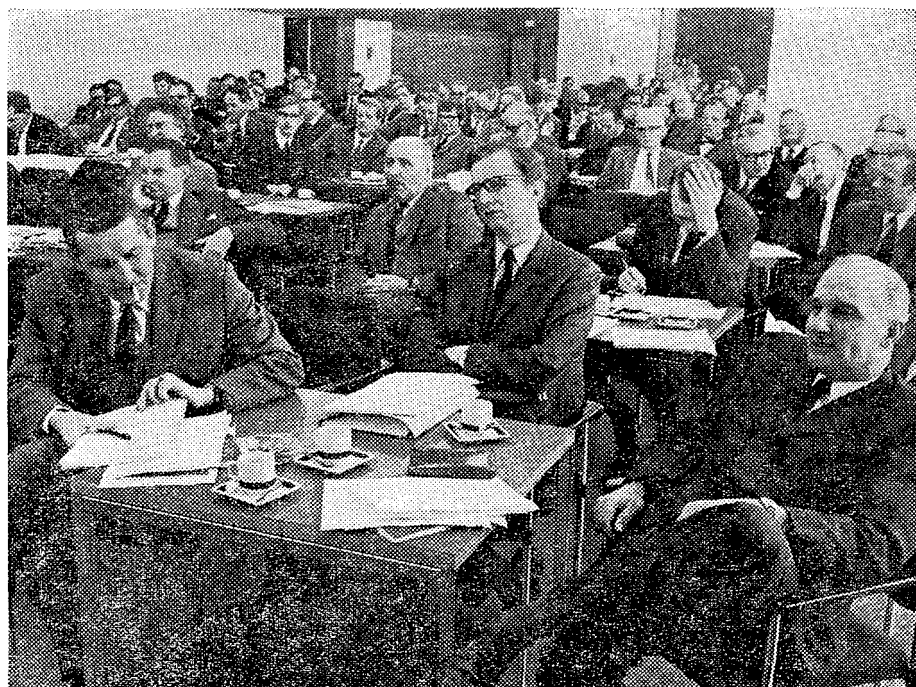
Het is wat merkwaardig, dat naarmate de blokkaden zwaarder werden, toch door sommigen de samenwerking steeds meer het beslissend punt werd. Ik meen dat de tien gelijk hebben, wanneer zij stellen, dat nu onze eerste taak ligt in het program dat blijkt moet geven van een waarachtige vernieuwingsgezindheid, van een open en duidelijk en heel bewust zich richten op een politiek voor de toekomst, op een politiek in wereldperspectief. Nogmaals — onze conferentie kan daar ook toe bijdragen.

Nog even de brief. Zij bevat ook een duidelijke kritiek, namelijk dat wij de gezamenlijke bezinning op onze principiële grondslag verwaarloosd hebben. Deze kritiek is juist. Wel zijn we in

Foto boven: v.l.n.r. conferentievoorzitter drs. J. de Koning en partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet.

Foto onder: Aandacht voor een bijdrage in de discussie.

1967 begonnen met die principiële vragen; zij zijn toen uitgemond in het stuk over evangelie en politiek. Maar daarmee was de zaak niet ten volle uitgesproken. Wij zullen dat gesprek verder moeten hebben, wij voor ons zelf ook, en dat zal binnenkort gaan gebeuren in onze bezinningscommissie, maar daarna ook samen.

De heer Schmelzer heeft vorige week een verder stadium van samenwerking aangegeven, de vorming van een partij. Hij heeft daar ook een jaartal bij gezet. Ik ben op school bij de geschiedenis nooit sterk geweest in jaartallen. Die vergat ik altijd. Het gaat om de zaken, om verbanden en samenhangen, dacht ik. Dat is in deze context het gesprek — een fundamenteel gesprek — over program en uitgangspunt.

Daar is — ik stel het met nadruk — al veel positiefs uitgekomen. Maar wij moeten nog verder. Wat het program betreft zal het moeten gaan over harde zaken, over de kernen van het toekomstig beleid — wat het uitgangspunt betreft over fundamentele vragen van christelijke politiek.

Beide problemen zijn overigens ook bij ons in eigen kring nog volop aan de orde. Bescheidenheid past ons.

Dat is het grote perspectief, waarin wij vandaag en morgen ons werk doen. Ik hoop op een goede conferentie.

GESLAAGDE CONFERENTIE

„Deze conferentie heeft haar plaats in de voorbereiding van ons program voor de volgende parlementaire periode”, aldus kenschetsende partijvoorzitter dr. A. Veerman, de brede partijconferentie, die op 13 en 14 februari in Utrecht werd gehouden. In zijn openingstoespraak, die u in dit nummer vindt afgedrukt, zette dr. Veerman uiteen wat de bedoeling van de conferentie was. Ter voorbereiding van het Program van Actie 1971-1975 werd in het najaar van 1968 al een aantal werkgroepen ingesteld door het College van Advies, die zich bezig gingen houden met actuele vragen. De resultaten van deze werkgroepen zijn op de brede partijconferentie besproken. Dit is gedaan omdat het partijbestuur hoopt, dat de rapporten van de werkgroepen meer kunnen betekenen voor de partij dan wanneer de bevindingen van de werkgroepen zonder meer in de publiciteit zouden zijn gebracht.

Daarbij komt, dat het moderamen van de partij meent, dat meer inspraak mogelijk en gewenst is. Ook al in het stadium van voorbereiding van het program van Actie is het wenselijk met zoveel mogelijk mensen te komen tot een visie op belangrijke beleidspunten. Wat dat betreft is de conferentie zeker geslaagd te noemen. Ongeveer 200 partijleden hebben zich bezig gehouden met de onderwerpen: welzijn; bestuurlijke vormgeving; internationale politiek en sociaal-economisch beleid.

Op vrijdagavond werden deze onderwerpen behandeld in vier secties, aan de hand van een speciaal voor de genoemde onderwerpen geschreven werkstuk.

Voor ieder sectie was een sectieteam geformeerd bestaande uit: de schrijver van het werkstuk, een voorzitter en een rapporteur.

De sectieteams waren als volgt samengesteld:

Welzijn: werkstuk, mr. W. C. D. Hoogendijk, sectie-voorzitter drs. D. Th. Kuiper; rapporteur, H. A. de Boer. Bestuurlijke vormgeving: werkstuk, dr. P. J. Boukema; sectie-voorzitter, prof. mr. P. J. Verdam; rapporteur, ir. G. J. van der Heide.

Internationale politiek: werkstuk, prof. mr. P. H. Kooijmans; sectie-voorzitter, drs. P. A. J. Wijnmaalen; rapporteur, mr. P. J. A. Idenburg. Sociaal-economisch beleid: werkstuk, drs. P. F. van Herwijnen; sectie-voorzitter, prof. dr. W. Albeda; rapporteur, dr. A. J. Vermaat.

Conferentievoorzitter was drs. J. de Koning, die samen met de sectievoorzitters het conferentiepresidium vormde.

Na de uitvoerige discussies in de secties, die van 16.45 tot ongeveer 22.30 uur duurden, werd door de sectieteams een rapport opgesteld, welke rapporten 's nachts op stencil werden gezet.

Deze rapporten werden in de plenaire vergadering van zaterdag achtereenvolgens in discussie gegeven. Van die gelegenheid tot discussie is zeer goed gebruik gemaakt. Tijdens de plenaire vergadering werden wijzigingen en aanvullingen aangebracht in de uitgebrachte sectierapporten.

Algemeen bestond bij de deelnemers aan de conferentie het gevoel, dat

voor een uitvoerige en effectieve discussie over belangrijke vraagstukken een tweedaags congres geen overbodige luxe is. Mede door een goede conferentieleiding en een uitgekiende organisatie was het nu mogelijk om in een toch nog betrekkelijk korte tijd een groot aantal belangrijke zaken door te spreken. Dr. Veerman zei over het te bereiken resultaat op de conferentie in zijn openingstoespraak: „Wat het program betreft zal het moeten gaan over harde zaken, over de kernen van het toekomstig beleid — wat het uitgangspunt betreft over de fundamentele vragen van christelijke politiek”.

Dat het op de conferentie over deze zaken is gegaan, zal ieder die er is geweest beamen. In zijn slotwoord legde conferentievoorzitter drs. De Koning er de nadruk op, dat de conclusies die uit de verschillende sectiebesprekingen waren getrokken zullen meespelen bij de totstandkoming van het Program van Actie.

De belangstelling van pers, radio en televisie voor de openbare conferentie was erg groot. Sommige delen van de discussie werden zelfs rechtstreeks over de radio uitgezonden. Daarnaast is er in de t.v. actualiteiten rubrieken en in het t.v. journaal alsmede in de pers ruim aandacht aan de conferentie geschonken.

Spreken en luisteren in de plenaire vergadering.

BRAINSTORMING

DE brede partijconferentie, die op 13 en 14 februari 1970 in het Jaarbeurscongres- en vergadercentrum is gehouden, had ten doel een openbare brainstorming over een aantal hoofdpunten uit het Program van Actie.

Nu wil het woord brainstorming niet zeggen — zoals iemand meende —: hevige hersenstoring.

Maar het woord betekent, dat men hardop denkend over een aantal problemen praat.

In sommige gevallen kan men al bezig zijnde tot bepaalde conclusies komen; in andere gevallen zal men geen conclusies trekken, hetzij omdat de standpunten nog onvoldoende duidelijk zijn, hetzij omdat het onderling gesprek erover nog niet ver genoeg is voortgeschreden.

Trouwens de conferentie kon aanbevelingen doen aan de partijorganen, maar bindend mandaat had de conferentie niet. Dat past ook niet bij een brainstorming. Bovendien zijn het de statutair bevoegde partijorganen die beslissen over de inhoud van het Program van Actie. Vanaf begin april zullen de kiesverenigingen kunnen beschikken over het ontwerp Program van Actie en zullen zij bij de Kamercentrales amendementen op het ontwerp kunnen indienen.

Maar dit terzijde. Op de brainstormingsconferentie hebben de deelnemers hun persoonlijke mening naar voren kunnen brengen over diverse onderwerpen en dat is een goede zaak.

Er was daarbij geen sprake van, dat de conferentieleiding de deelnemers in een bepaald keurslijf dwong. En omdat ieder vogeltje zong zoals het gebekt is waren de geluiden nogal verschillend van aard.

Om het eens heel mooi te zeggen: de A.R.P. toonde zich een echte pluriforme volkspartij; van rechts-radicaal tot links-radicaal. Dat sommigen menen uit de verscheidenheid van opvattingen allerlei fraais te moeten concluderen als „godenschemering bij de mannenbroeders?” of „radicalen eisen uittreden uit Navo” e.d. kreten meer, is voor rekening van die betreffende schrijvers. De partij behoeft zich dat niet aan te trekken. Per slot van rekening wordt er vaak meer geschreven vanuit de gedachte wat men graag zou willen dat gebeurde of gebeurd was, dan vanuit hetgeen gebeurd is.

Een beetje zelfspot is goed voor ieder mens en ook voor iedere politieke partij. Het is niet de sterkste kant van anti-revolutionairen om die zelfspot te beoefenen.

Toch moeten wij daar — in het kader van de dagelijkse bekering — wat meer mee bezig zijn.

Ditmaal zijn wij te rade gegaan bij het Friesch Dagblad — een blad dat pal staat tegen de zondagssport, behalve waar het de schaatssport betreft, maar ja, het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gaan kan — waarin de hoofdredacteur, de ex-senator H. Algra, geïnspireerd door (wijlen) een hervormd predikant, een artikel schreef onder de titel: „De Brains stormen”. Wij laten dit artikel integraal volgen.

DE BRAINS STORMEN

Hoort gij het, mijne vrienden, het stormt. De wind is verschrikkelijk, vlaag op vlaag. Hij rukt aan alle taboes, hij loeit door de schoorstenen van alle heilige huisjes, hij doet de oude knotwilgen kraken en zuchten. Alle wilde haren brengt hij nog meer in verwar- ring. De grote compromissenparaplu gaat de lucht in als een reusachtige vleermuis. De veerman legt z'n boot aan de ketting en neemt bij de kachel een van zijn oude schrijvers ter hand. De depressie is ontstaan in de Dr. Kuypersstraat en nam snel in diepte en om- vang toe, en nu gaan stapels mooie pa- pieren in een wilde werveling de lucht in. Want alles komt op losse schroeven te staan en schijnt te wankelen, nu de Brains stormen. Bij de NAVO sluit men haastig de luiken voor dit geweld. In het verre Hanoi luistert men naar Ra- dio-Hilversum en belt Mao uit zijn bed. De Brains stormen.

Het land is in rep en roer.

Zelfs de manipulaties van de radicalen worden ontmaskerd — door een domi- nee, die nog radicaler is.

En straks gaan de jutters langs het strand, als de Brains zijn uitgeraasd, en zij kijken of er iets van hun gading is aangespoeld. Er zit licht een handeltje in, of een berichtje voor de krant.

(Vrij naar Nicolaas Beets)

WELZIJN

Sectierapport Welzijn, behandeld in de plenaire vergadering van de brede partijconferentie op zaterdag 14 februari 1970.

De hieronder staande tekst is niet geheel de letterlijke tekst van het sectierapport welzijn. In het rapport werd diverse malen verwezen naar het werkstuk zodat de tekst van het rapport hier en daar een kleine wijziging heeft ondergaan. Ter verduidelijking voor diegenen, en dat zullen de meeste lezers zijn, die geen kennis van het werkstuk hebben genomen.

ALGEMEEN; BEGRIPPEN

Het woord „welzijn” wordt als vlak ervaren. Brengt geen vonk over. Andere termen: harmonie in de samenleving, vrijheid - recht en verantwoordelijke maatschappij. Men was het er over eens dat de „identiteit” van het A.R.-program blijkt uit de achtergrondvisie dat de mens, die als beelddrager Gods tot zijn bestemming moet komen, centraal dient te staan in program en beleid. Benadrukt werd dat, naast de taak van de overheid, ook de samenleving zelf krachtige impulsen dient te geven. De mentaliteitsverandering werd sterk beklemtoond, alsmede de samenhang der dingen. Het gaat om een structureel verhaal. De structurele kant vinden we in schaalvergroting. Daarnaast dient tegelijkertijd de persoon tot zijn recht te komen door schaalverkleining. De conclusie van de sectie was dat het voorgaande de mogelijkheid biedt van een „filosofie”, die ons het programma als een totaliteit, een eenheid, doet herkennen.

VERLOOP EN BEHEERSING BESTEDINGEN

In het werkstuk werd een passage gemist over scheppers van een stuk welzijn (cultuur). Geconstateerd werd dat veler individuele positie in het economisch proces zo beperkt is, dat de gefrustreerde” mens zich via een bepaald bestedingspatroon probeert compensa-

ties te verschaffen. Een grotere mogelijkheid tot participatie kan hier helpen.

CONCLUSIES

1. De besteding van de welvaart heeft nadelige gevolgen voor het welzijn. Deze gevolgen moeten bestreden worden.
2. Een greep op het bestedingsproces kan op verschillende wijzen — zowel aan de produktie als aan de consumptiekant — verkregen worden. Hierbij zij te denken aan doorberekening van sociale kosten, vergunningenstelsel, consumentenorganisaties, faciliteiten bij bevordering spaarzin. Het betreft hier voorbeelden die in elke situatie op hun waarde getoetst moeten worden. Het effect op de minst draagkrachtigen dient nauwlettend in de gaten te worden gehouden.
3. De A.R. heeft niet alleen via haar program maar ook in haar functie van vormster van de publieke opinie — zowel in- als extern — de taak, om prioriteit te geven aan het wakker maken van de mensen in het zien van de problemen en in het aangeven van mogelijke oplossingen. Bewustwordingsproces.

INKOMENSVERWERVING

1. De sectie acht het noodzakelijk dat er — in overleg met de sectie economie — aanbevelingen terzake van een samenhangend inkomensbeleid tot stand komen. (motie De Gaay-Fortman).
2. In de toekomst is meer nadruk op publieke voorzieningen onvermijdelijk. Tot nu toe werd daarbij bijna uitsluitend gedacht aan de sociale wetgeving. De sectie meent dat dit accent moet verschuiven in de richting van het waarborgen van de ontplooiingsmogelijkheden van individuen en groepen door middel van een gecoördineerd welzijnsbeleid.

DE BIOSFEER

Veel aandacht voor mentaliteitsverandering. Vorming in deze dient door de overheid te worden gesubsidieerd. Hierbij zij te denken aan het in het rapport van De Achttien genoemde onder „In-

valshoek persoonlijke mogelijkheden”. De sectie pleit voor het opnemen van een paragraaf volksgezondheid waarin een doorbreken van discriminatie t.a.v. minderheidsgroepen aan de orde komt. Gedacht wordt aan: druggebruikers, gehandicapten, ongehuwde moeders en homofielen.

Meer aandacht voor verkeersproblematiek en -opvoeding is vereist. In het program dienen enkele aanbevelingen te worden gedaan waaruit blijkt dat de A.R.P. een beleid wenst te bevorderen met betrekking tot de bedreiging van de biosfeer, w.o. begrepen de milieuhygiëne.

Aan de Centrale Commissie van het College van Advies zal worden verzocht een studiec ommissie in te stellen voor, dan wel een studie te wijden aan de problematiek van de bedreiging van de biosfeer teneinde daar beleidsconclusies aan te verbinden. Een en ander op een dergelijke termijn, dat het nog kan functioneren in de komende verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer bij het beleid ten aanzien van de volgende kabinetsperiode.

T.a.v. produktie, internationale verhoudingen en bestuursstructuur, werd de relatie met een welzijnsbeleid duidelijk onderkend.

PARTICIPATIE

Een van de krachten die misschien in staat zal blijken op een breed gebied tal van vernieuwingsprocessen in onze samenleving op gang te brengen, is de toenemende drang tot participatie. Participatie in tweeërlei zin: in de vruchten van de samenleving en in de verantwoordelijkheden.

Bovendien is de sectie van mening dat — naast de reeds bestaande vormen

van particulier initiatief — nieuw opkomende vormen in beginsel positief benaderd moeten worden. Te denken zij aan allerlei actiegroepen. De overheid dient de doeleinden van particuliere organisaties onverlet te laten. Onderstreept werd dat participatie dikwijls niet vrijwillig mogelijk wordt gemaakt, doch vaak afgedwongen moet worden. Bij een meer concreet maken van het onderwerp participatie, dient ook gedacht aan een verdergaande wetgeving inzake ondernemingsraden en raden van commissarissen nieuwe stijl.

Aan de Centrale Commissie van het College van Advies zal worden verzocht een studie te wijden aan de participatie van de vrouw in de samenleving.

SEXUELE ETHIEK

De sectie constateert dat partij en fractie er tot nog toe onvoldoende in slagen, ten aanzien van veranderende opvattingen over de seksuele ethiek (voorzover die tot uiting kunnen komen in een veranderde wetgeving) programmapunten te formuleren. Toch wordt ten deze een beleid gevoerd. De sectie was unaniem van mening dat er op deze punten meer moet worden geluisterd naar de opvattingen en beleidsadviezen van geestverwante organisaties als P.S.V.G. en Gezond Gezin. Een versnelling van de discussie, die in concrete programmapunten dient uit te monden, moet worden gestimuleerd.

Aan de Centrale Commissie van het College van Advies zal worden verzocht een studie te wijden aan de juridische en politieke aspecten van de verschuivende opvattingen inzake seksuele ethiek.

De principiële en programmatische discussie dient op deze wijze op gang gebracht te worden.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mckabo - Fokkabo

Mengvoerders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

BESTUURLIJKE VORMGEVING

Sectierapport bestuurlijke vormgeving, behandeld in de plenaire vergadering van de brede partijconferentie op zaterdag 14 februari 1970.

1. De instelling van gewesten is noodzakelijk.

2. Een gewest moet worden ingesteld voor een gebied waarin duidelijk eenzelfde ontwikkeling zich aftekent, een globaal zelfde taakstelling zich opdringt en dat op grond van de samenhangen een (potentieel) sociaal-geografische eenheid vormt.

3. Gewesten moeten die taken vervullen die een gemeente-grens overschrijdend karakter dragen of voor de betrokken gemeenten niet naar behoren

kunnen worden vervuld. Het territoire van een gewest kan zich over meer dan een provincie uitstrekken. Dit zal leiden tot pluriformiteit in de gewestelijke taakstelling.

Er moet naar gestreefd worden om de gemeenten bij de uitvoering van het op gewestelijke niveau vastgestelde beleid (ontwikkelingsplan; eventueel streekplan) te betrekken. De omvang van de gemeenten moet daarop zijn afgestemd. (eventueel door samenvoeging). De wet dient de minimumtaken van het gewest vast te leggen (volkshuisvesting; openbaar vervoer en verkeer; economische ontwikkeling en recreatie) en het gewest in staat te stellen het takenpakket uit te breiden. Het moet mogelijk zijn dat het gewest ook niet-gemeentelijke taken vervult (bv. politie).

4. De sectie is in grote meerderheid

van mening dat omvang en karakter van het gewest zodanig kunnen zijn, dat het gewens is, dat de provincie de bevoegdheid tot het vaststellen van streekplannen aan het gewest overdraagt.

Een kleine minderheid meent dat vaststelling van streekplanning in een groter dan het gewestelijk kader dient te geschieden.

5. Gelet op deze taakstellingen en op de eis een gewest als een sociaal-geografische eenheid te zien meent de sectie dat dit in de praktijk voor het gehele land zal neerkomen op een aantal gewesten waarvoor het getal van 30 een ruwe benadering vormt. „Witte plekken” zullen niet mogen overblijven.

6. In beginsel dient gekozen te worden voor de instelling van gewesten door de

Rijksoverheid, waarbij een procedure moet worden gevolgd, die voldoende inspraak waarborgt. Initiatief van onderop is zeer waardevol.

7. Het bestuursorgaan van het gewest dient door rechtstreekse verkiezingen te worden samengesteld. Een waarborg voor goed overleg met de gemeentebesturen dient te worden ingebouwd.

8. De financiering van de gewesten zal voor een groot deel door het Rijk moeten geschieden op een zodanige wijze, dat daardoor niet de financiële positie van de gemeenten verslechterd wordt. Dit kan geschieden door de instelling van een gewestfonds.

9. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of er een blijvende behoefte bestaat aan territoriale bestuursorganen tussen gewesten en Rijk.

INTERNATIONALE POLITIEK

Sectierapport internationale politiek, behandeld in de plenaire vergadering van de brede partijconferentie op zaterdag 14 februari 1970.

Voorop moet worden gesteld dat slechts enkele aspecten, en dan nog zeer ten dele, van het buitenlands beleid zoals de Verenigde Naties, aan de orde zijn geweest. Naar het oordeel van de sectie dient met name het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid door de partij nog op adequate wijze aan de orde te worden gesteld.

De volgende punten kwamen aan de orde:

- I. De democratisering van het buitenlands beleid.
- II. De Europese samenwerking.
- III. De defensieproblematiek in het kader van de NAVO.
- IV. De geweldloze defensie.

I DEMOCRATISERING VAN HET BUITENLANDS BELEID

Voor een goed buitenlands beleid is een voortdurende wisselwerking tussen de maatschappij en degenen die haar in het buitenlands beleid vertegenwoordigen, noodzakelijk. Behalve door meer democratie bij de samenstelling van het apparaat, dat voor dit beleid verantwoordelijk is, een versterking van de positie van het parlement ook ten aanzien van het buitenlands beleid, de bevordering van het onderzoek naar de invloed van het bedrijfsleven op dit beleid zal vooral gestreefd moeten worden naar een grotere dialoog met alle geleidingen van de maatschappij. Deze dialoog zou ondermeer bevorderd kunnen worden door de oprichting van een nationale raad van advies voor vrede en veiligheid waarin diverse groepen die zich in het bijzonder met dit soort vraagstukken bezighouden vertegenwoordigd zouden moeten zijn. Voor een voorstel in deze richting in het Program van Actie zou nader moeten worden onderzocht uit welke groepen zulk een raad zou moeten worden samengesteld en met welke zaken deze zich in het bijzonder zou moeten bezighouden.

II EUROPESE SAMENWERKING

De Europese samenwerking zoals deze gestalte krijgt in de Europese Gemeenschappen moet positief worden gewaardeerd als een stap naar een betere internationale rechtsorde.

Waar dit gemeenschappelijk beleid steeds meer ingrijpt in alle aspecten van het nationale beleid wordt de bevordering van de democratie binnen deze gemeenschappen een zaak van de allerhoogste prioriteit. De positie van het Europese Parlement speelt hierbij een belangrijke rol. Bevorderd dient te worden naast een uitbreiding van het budgetrecht ook het recht van medewetgeving. Voorts dient Nederland de rechtstreekse verkiezingen van het Europese Parlement te bevorderen. Mochten voor 1974 nog niet alle partners bereid zijn dit gezamenlijk te doen, dan zou binnen Nederland zelf hiertoe al overgegaan moeten worden. Verder maakt de uitbreiding van de Gemeenschappen en de vergaande afspraken op het gebied van samenwerking, die ook consequenties hebben van politieke aard zoals die over een economisch-monetair unie, welke door de partij dient te worden ondersteund, de versterking van de Europese instellingen noodzake-

lijk. Vooral ook naar buiten zal een verenigd Europa een bijdrage moeten leveren aan de internationale rechtsorde. In de eerste plaats mag dit verenigd Europa geen verscherping opleveren van de tegenstelling tussen Noord en Zuid, maar integendeel moeten bijdragen deze tegenstelling te helpen verminderen: een verbetering van de positie van de arme landen dient daarom eveneens een zaak van de hoogste prioriteit te zijn. In dit kader werd genoemd de instelling van een aanpassingsfonds om de verplaatsing van de in ontwikkelingslanden passende industrieën van Europa naar deze ontwikkelingslanden te helpen bevorderen. Voorts zal deze Europese integratie de toenadering tussen Oost en West niet in de weg mogen staan. Tenslotte zou bij het Europees beleid de werkelijke wil tot politieke samenwerking ook naar buiten primair moeten staan.

III DEFENSIEPOLITIEK IN HET KADER VAN DE NAVO

1. Geconstateerd moet worden, dat met de nodige nuanceverschillen, drie standpunten naar voren kwamen die zich nog niet tot één standpunt lieten verzoenen, behalve dan dat men elkaar vond in de grote onrust over het bestaan van de N.B.C.-wapens en in de gedachte dat gestreefd moet worden naar een ordening, waarbij oorlog niet meer nodig is, en in de afwijzing van een zelfstandig Europees kernwapen.

Op zichzelf leverde deze geconstateerde verdeeldheid van inzichten echter wel de conclusie op, dat de voortzetting van de discussie van deze problematiek binnen de partij hoogst noodzakelijk is. De volgende standpunten kwamen naar voren:

A. — een bijdrage te leveren aan de huidige stabiliteit in de Oost-Westverhouding door deel te blijven uitmaken van het Navo-bondgenootschap;

— aanvaarding van de geldende Navo-strategie, welke haar basis vindt in het evenwicht van de afschrikwekkende werking van de nucleaire macht van de Sovjet Unie en de Verenigde Staten. Hoofddoel van deze strategie is het voorkomen van oorlog. Tweede doel is op elke daad van agressie, welke desondanks plaats mocht vinden, tegenweer te bieden, allereerst met conventionele strijdkrachten, bij vijandelijke overmacht echter ook door inzet van een of meer tactische kernwapens tegen uitsluitend militaire doelen, als een laatste waarschuwing dat de grens tot

waar de Navo het gevecht conventioneel kan of wenst te voeren is bereikt; — handhaven van de waarborgen dat dreigen met het kernwapen nimmer tot automatisme leidt, daadwerkelijke inzet blijve steeds onderworpen aan een politieke beslissing, welke afhankelijk van de concrete situatie dient te worden genomen;

— gebruik maken van de huidige ontspanning, welke voortkomt uit het bereikte evenwicht, om tussen Navo en Warschau Pact tot onderhandelingen te komen over een geleidelijke vermindering van kernwapens en conventionele bewapening.

B. Voorgesteld wordt dat de A.R.P.:

alle politiek en militair gebruik van NBC-wapens afwijst:

zich op grond daarvan distantieert van de Navo-politiek;

en nastreeft dat Nederland de positie inneemt van een ongebonden natie.

Motivering

a. Het politiek en militair gebruik van demonische wapens gaat voorbij aan de bevoegdheid van de overheid als dienaar Gods, en dient als immoreel te worden afgewezen;

b. De deelname aan de Navo staat een geloofwaardige en krachtige bijdrage aan het belangrijkste vraagstuk van de werelddemocratie in de weg, nl. het één gemeenschap vormen met het arme en niet-blanke deel der mensheid;

c. Het risico van het lijden onder onrecht en verdrukking mag door een christelijke politieke partij niet worden vermeden door de bereidheid zelf deel te nemen aan massaal onrecht en absoluut geweld.

C. Het Nederlands Defensiebeleid in het verband van de NAVO behoort zich — ziende de ontwikkelingen op wapentechnologisch gebied, de verminderde defensiebereidheid en de toenemende verontrusting over het bezit en gebruik van massavernietigingswapens — te richten op:

a. het afzien van het gebruik als eerste van kernwapens;

b. conventionele 'pariteit' tussen NAVO en Warschau Pact;

c. voorbereiding van andere verzetsvormen (zie geweldloze defensie).

Het terugdringen van de afhankelijkheid van NBC-wapens is essentieel voor de geloofwaardigheid van onze veilig-

heidsstructuur: ethisch geboden en praktisch mogelijk. Dit impliceert als verdere concrete actiepunten:

d. non-proliferatie;

e. geen Europese kernmacht;

f. aandrang (zeker bij bondgenoten: Engeland en Frankrijk) op opheffing van voor machtsevenwicht niet essentiële kernmachten (deproliferatie);

g. beperking van het bezit (denuclarisatie).

Deze voorstellen zijn bedoeld als een eerste stap in de uiteindelijk te bereiken ontspanning tussen Oost-West.

2. In verband met het probleem van de internationale wapenhandel werd de suggestie geopperd, dat Nederland bij de Verenigde Naties het initiatief zou moeten nemen tot regulering van deze handel. Tevens werd opgemerkt, dat Nederland geen medewerking zou moeten verlenen aan de vestiging van wapenbedrijven die in andere landen geweigerd zijn.

3. Het stimuleren in bondgenootschappelijk verband van een regeling van de Duitse kwestie, inclusief Berlijn, die de ontspanning bevordert. De Oost-politiek van de regering-Brandt verdient duidelijke steun van de A.R.P.

IV GEWELDLOZE DEFENSIE

De Nederlandse overheid zou de volgende maatregelen in voorbereiding van de geweldloze verdediging kunnen treffen. In een later stadium zou samenwerking met andere democratische landen overwogen kunnen worden.

1. Opstelling en bekendmaking van een erecode voor ambtenaren, welke algemene richtlijnen bevat voor de houding die deze ambtenaren tegenover een bezetter hebben aan te nemen. (Vanwege het belang der zaak verdient vaststelling bij wet de voorkeur; het initiatief tot zulk een wet zou eventueel kunnen uitgaan van leden der Tweede Kamer).

2. Uitvaardiging van geheime instructies voor diverse categorieën ambtenaren betreffende de vernietiging van apparaturen, documenten, administratieve gegevens enz., in geval de bezetter er een onwettig gebruik van dreigt te maken.

3. Het treffen van de eerste voorbereidingen voor de organisatie van nationale verzetsdemonstraties vlak na de vijandelijke inval. (om een snelle uitvoering van verdere voorbereidingen mogelijk te maken wanneer een vijandelijke inval op handen lijkt, zouden nu reeds verschillende technische voorzieningen kunnen worden getroffen, met name op het terrein der massacommunicatiemiddelen.)

4. Onderzoek naar het nut van training in geweldloze strijdmethoden voor de civiele defensie tegen vreemde mogendheden, en training van een deel der politieambtenaren in de voor dit doel geschikt bevonden strijdmethoden.

5. Het geven van gedegen voorlichting over de geweldloze defensie aan alle militairen, en opnemng van die voorlichting in de programma's van alle militaire opleidingen. (Nog afgezien van de betekenis die de verkregen kennis kan krijgen voor de dienstplichtigen, zal deze voorlichting binnen de strijdkrachten het inzicht bevorderen dat de natie ook met andere dan militaire middelen verdedigd kan worden).

6. Inschakeling van het Nationaal Instituut voor Vredesvraagstukken bij:

a. het onderzoek naar de mogelijkheden die de afzonderlijke geweldloze strijdmethoden voor de civiele defensie hebben;

b. de publieke voorlichting, inbegrepen de voorlichting aan het onderwijs, over de civiele defensie.

Het sectieteam internationale politiek: v.l.n.r. dr. C. Boertien, drs. P. A. J. Wijnmaalen en mr. P. J. A. Idenburg

SOCIAAL ECONOMISCH BELEID

Sectierapport sociaal-economisch beleid, behandeld in de plenaire vergadering van de brede partijconferentie op zaterdag 14 februari 1970

1. Economische orde. Dit is geen heilige koe. Pro wijzigingen in het huidige stelsel, waardoor rekening gehouden kan worden met het publieke aspect van de produktie. Pro het zoeken naar een systeem waarbij de sociale kosten kunnen worden toegerekend. Er bestonden nuance-verschillen over de vraag in welke vorm het coördinerend samenspel tussen overheid en bedrijfsleven moet plaatsvinden. Dit gold met name de vraag of er indicatieve (met sancties) of vrijwillige planning moet komen.

2. Bestreden moet worden de tendens dat in onze maatschappij de mens verwordt tot een object, een producerend en consumerend werktuig. Hiertoe moet bevorderd worden:

- a. de participatie in de leiding van het productieproces van alle bij dat proces betrokken personen;
- b. het subsidiëren van de consumenten-organisaties ter vorming en voorlichting van de consument;
- c. interne en externe democratisering van het onderwijs.
- 3. Veilig stellen van de natuur als basis van het menselijk leven (milieuhygiëne en sociaal-psychologische hygiëne).
- 4. Gezien alle politieke wensen moet er nadrukkelijk geconstateerd worden dat de financiële ruimte beperkt is. In dit verband moet verwacht worden:
 - a. een trendmatige stijging van het aandeel der overheidsbestedingen in het nationaal inkomen en van de belastingdruk;
 - b. een verschuiving van de directe naar indirecte belastingen;
 - c. het beperken van sommige overheidstaken na toetsing aan een nieuw prioriteitenstelsel.
- 5. Terdege zal in de komende jaren rekening gehouden moeten worden met de voortschrijding van de E.E.G. als supra-nationale gemeenschap. Hierdoor wordt de effectiviteit van de nationale beleidsinstrumenten verminderd, zodat gestreefd moet worden naar effectieve beleidsinstrumenten op Europees niveau.

Een verwezenlijking van de politieke eenheid wordt daardoor noodzakelijk.

6. Bij het nastreven van de bekende door de SER geformuleerde zes doelstellingen van het sociaal-economisch beleid moet er voor gewaakt worden, dat men niet onkritisch het primaat van de private consumptie aanvaardt.

7. Verdere ontwikkeling moet worden gegeven aan de uitvoering van een actief arbeidsmarktbeleid. Hierbij verdient speciale aandacht:

- a. de positie van de buitenlandse arbeidskrachten; (Dit vraagstuk mag niet primair vanuit Nederlands belang worden gezien, maar vanuit het belang der thuislanden. Met name moet gelet worden op het welzijnsaspect van dit vraagstuk).

b. het wegnemen van de belemmeringen voor het werken van de gehuwde vrouw; hetgeen zowel uit een oogpunt van economische groei als van emancipatie wenselijk is.

8. Er moet een consequent en samenhangend industriebeleid worden gevoerd. Nadruk moet hierbij liggen op het streven naar een kwalitatief hoogwaardig industrieel pakket, zowel nationaal als regionaal. (o.a. in het noorden des lands).

Hierbij is van groot belang de regionale spreiding van de onderwijsmogelijkheden.

Gedacht wordt aan een wettelijk kader waarin zowel de vestiging van nieuwe industrieën als de begeleiding van bestaande industrieën mogelijk wordt gemaakt. Gegeven de discrepantie tussen de groei van de grote concerns en de middelgrote bedrijven moet het economisch klimaat voor deze laatste groep verbeterd worden.

9. Geconstateerd wordt dat de inflatie niet voldoende bestreden kan worden. Daarom moet grotere aandacht worden besteed aan de getroffen groepen en moet een uit de pas lopen met het buitenland worden vermeden. Intussen moet de strijd tegen de inflatie op Europees en mondiaal niveau op gang gebracht worden.

Hieronder volgt de tekst van twee open brieven die het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen de afgelopen weken ontving.

Brief 1 is afkomstig van 10 A.R. en K.V.P. leden, de brief is ondertekend door mr. P. J. A. Idenburg.

Brief 2, ondertekend door C. van Dijk is afkomstig van 111 anti-revolutionairen.

BRIEF 1

Ondergetekenden, leden van de A.R.P. en K.V.P. spreken hun verontrusting uit over de impasse waarin het proces van partijvernieuwing in ons land is geraakt. Hoewel zij van oordeel zijn dat alle partijen medeverantwoordelijk zijn voor de ontstane situatie, menen zij er goed aan te doen hun eigen partijbesturen op hun bijzondere verantwoordelijkheid in deze te wijzen.

Sinds enige jaren bestaat er een overleg tussen de drie grote confessionele partijen om tot een nauwere samenwerking te geraken. Een concentratie in het politieke krachtenveld zou op zichzelf moeten worden gewaardeerd, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. In de eerste plaats zal bij elk van de deelnemende partijen een duidelijke wil tot vernieuwing moeten blijken. Deze wil kan blijken uit een vooruitstrevend program, de aanwijzing van vooruitstrevende figuren en de wil tot samenwerking met andere vooruitstrevende partijen. Ondergetekenden hebben er begrip voor dat de twee laatste aspecten eerst tot uiting kunnen komen kort voor de volgende kamerverkiezingen.

Adjunct-secretaris D. Corporaal (voorgond) bekijkt met bureaumedewerksters Jannie van Bree en Marjolijn Kuipers de presentielijsten.

10. Gestreefd moet worden naar een integraal inkomensbeleid:

- a. het voeren van een loonpolitiek, gericht op het verminderen van inkomensverschillen tussen gelijkwaardige functies en het stellen van aanvaardbare normen voor inkomensverschillen tussen functies van een verschillend niveau;
- b. het tegengaan van het uiteengroeien van de beloningsstructuur door het toepassen van procentuele verhogingen;
- c. de invoering van een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor het gehele volk (basisverzekering);
- d. een sterke uitbreiding van het verstrekkingspakket ingevolge de A.W.B.Z. — eerste jaar ziekenhuisverpleging, klinische- poliklinische- en gewone specialistische hulp — en op z'n minst de invoering van beperkte volksverzekering voor het rest-pakket;
- e. het corrigeren van de gevolgen van monopolioide inkomensvorming;
- f. een beleid gericht op bezitsspreiding, met name door spaar- en investeringsloon;
- g. een gericht prijsbeleid in samenhang met het te voeren loon- en inkomensbeleid.

Aan het partijbestuur wordt in overweging gegeven op korte termijn een studiegroep in te stellen die zich bezig houdt met de uitwerking van een ge-

integreerd inkomensbeleid. Zo met name t.a.v. de volgende punten:

- het gefaseerd optrekken van de A.O.W. en A.W.W. pensioenen tot het netto minimumloon;
- de vervanging van het huidige pluriforme pensioenstelsel voor de werknemers door de invoering van een geïntegreerde pensioenwet voor de werknemers met waardeovaste of zo mogelijk welvaartsvaste aanvullende pensioenen.

„Daarbij zij aangetekend, dat bezwaar is gemaakt tegen het feit, dat in voorgaande zin ten aanzien van een aanvullende pensioenregeling reeds is vastgesteld, op welke wijze dit ten uitvoer zou komen en voor welke groep dit zou gelden. Het is onjuist in dit stadium alleen over aanvullende werknemerspensioenverzekeringen te spreken, terwijl ook over de wijze van uitvoering nog een en ander te zeggen valt.

Wel moet in de kortst mogelijke tijd gekomen worden tot waardeovaste, zo mogelijke welvaartsvaste pensioenen”.

11. Het is noodzakelijk op mondiaal niveau te zoeken naar een oplossing voor het vraagstuk van de reallocatie van de produktie en de economische groei.

OPEN BRIEVEN

Maar daarom zijn zij ook van oordeel dat een te nauwe samenwerking zonder deze essentiële waarborgen prematuur en schadelijk is.

In de tweede plaats mag geëist worden dat voorafgaand aan iedere nauwere samenwerking in alle openheid de discussie plaats vindt over de principiële grondslag voor zulk een samenwerking. Eerst wanneer werkelijk op overtuigende wijze bij elk van de confessionele partijen van zulke wil tot vernieuwing blijkegegeven wordt, zullen, naar het oordeel van ondergetekenden, deze partijen de verantwoordelijkheid voor het niet tot stand komen van een progressieve meerderheid voor de rekening van andere partijen kunnen laten

w.g. mr. P. J. A. Idenburg

BRIEF 2

Zoals u bekend bestaat bij een groot aantal leden van de antirevolutionaire partij een groeiende bezorgdheid over de toekomst van de A.R.-partij als zelfstandige politieke organisatie; immers zelfstandigheid is voorwaarde tot hervorming van de partij in radicaal evangelische zin. Deze ongerustheid bleek

reeds uit de open brief die 31 oktober 1969 door 69 anti-revolutionairen aan het convent van de A.R.-partij werd gezonden en waarin aangedrongen werd op het als afgerond beschouwen van de oriënterende besprekingen tussen onze partij, de C.H.U. en de K.V.P.

Onze bezorgdheid is niet weggenomen door de op het jl. partijconvent aangevaarde resolutie. De vele vormen van samenwerking bij de komende verkiezingen voor de provinciale staten en de gemeenteraden met C.H.U. en K.V.P. als ook publieke uitingen van leidende figuren in de A.R. partij, die getuigen van de begeerte om met C.H.U. en K.V.P. een politiek verband aan te gaan, (zie b.v. het Handelsbladinterview van 13 dec. '69 met mr. B. W. Biesheuvel) geven ons de overtuiging dat in onze partij onderling volstrekt onvereenigbare wensen leven ten aanzien van de toekomst van de A.R. partij. Vrijwel algemeen leeft in de partij het besef dat een voortbestaan van de A.R. partij

VERVOLG OP PAGINA 11

OVERZICHT NEVENFUNCTIES A.R. TWEEDE KAMERLEDEN

MR. W. AANTJES

Algemeen adviseur Algemeen Verbond Ondernemers Bouwnijverheid
Voorzitter P.T.T.-raad
Voorzitter psychiatrisch centrum „Zon en Schild” te Amersfoort.

J. A. VAN BENNEKOM

Wethouder der gemeente Middelburg
Lid van de Provinciale Staten van Zeeland (fractievoorzitter)
Voorzitter van het Provinciaal Comité van A.R.-kiesverenigingen in Zeeland
Voorzitter van de Vereniging voor Chr. V.H.M.O. voor Zeeland
Vice-voorzitter van de gemeenschappelijke regeling Werkplaatsen Walcheren
Vice-voorzitter van het Gereformeerd Sociaal Centrum voor Zeeland
Bestuurslid van het Oecumenisch Vormingscentrum „Hedenesse”
Secretaris van de Federatie van Vormingscentra
Lid van de Raad van Bijstand van de Vrije Universiteit
Lid van de Raad van Beheer van de Unie „School en Evangelie”

MR. B. W. BIESHEUVEL

Voorzitter van het College voor de Scheepsbouw
Voorzitter van het Bestuur Stichting Noordzee Mijnbouw
Voorzitter van het Medisch Wetenschappelijk Instituut Paramaribo
Voorzitter van de Commissie Heroriëntatie Overheidsvoorlichting
Commissaris van Wessanen's Koninklijke Fabrieken N.V. te Wormerveer
Lid van het algemeen bestuur van de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij

DRS. J. BOERSMA

Economisch adviseur verbondsbestuur C.N.V.
Voorzitter Consumenten Contact Orgaan
Voorzitter Stichting Vergelijkend Warenonderzoek
Plv. lid Commissie Consumentenaangelegenheden S.E.R.
Lid Centrale Commissie v.d. Statistiek
Lid Centrale Plan Commissie
Lid Bestuur Nederlands Instituut voor Toegepast Huishoudkundig Onderzoek
Lid Bestuur Nationaal Ziekenhuis Instituut
Lid Bestuur Economisch Instituut voor de Middenstand

DR. C. BOERTIEN

Lid landelijk bestuur „Effatha”
Lid bestuur Intern. Reformatorisch Verbond
Lid bestuur Christelijke Persstichting
Voorzitter Kon. Wilhelminafonds, Geldrop
Lid van de Raad van Bijstand van de Vrije Universiteit
Lid Deputaten Adma der Christelijk Gereformeerde Kerken
Lid Commissie Wiarda (herziening kinderbeschermingsrecht)
Adviseur voor buitenlandse zaken t.b.v. Nederlands Instituut van Register-accountants.

PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

Buitengewoon hoogleraar algemene staatsleer Vrije Universiteit
Voorzitter Onderwijsraad
Curator Rijksuniversiteit Utrecht
Erelid van het vrouwelijk studentendispuut van de Vrije Universiteit
Voorzitter Bartimëus

MR. DR. N. G. GEELKERKEN

Advocaat en procureur (niet practiserend)
Voorzitter bestuur Psychiatrisch Ziekenhuis „Vogelenzang”
Vice-voorzitter dagelijks bestuur Ver. tot Chr. Verzorging Geestes- en Zenuwzieken
Adviseur Prov. Diaconale Commissie (Zuid-Holland) der Ned. Hervormde Kerk
Curator Vrije Universiteit

DRS. B. GOUDZWAARD

Geen nevenfuncties

G. A. KIEFT

Secretaris N.C.R.V.
Lid dagelijks bestuur Raad voor de Kunst
Voorzitter Utrechts Conservatorium
Lid Raad van Bestuur Vormingscentrum „Oud Poelgeest”
Adviseur voor fiscale aangelegenheden C.N.V. en Chr. Werkgeversverbond
Lid bestuur „De Gansenhoeft” Maarssen
Commissaris N.V. Kersbergen te Utrecht
Commissaris N.V. Bemco te Utrecht

MEJ. J. VAN LEEUWEN

Presidente Christelijke Plattelandsvrouwen Bond
Vice-presidente Nederlands Vrouwen Comité
Presidente Centrale van Plattelandsvrouwenorganisaties
Presidente A.R.-vrouwencomité
Lid Bestuur Sociale Verzekerings Bank
Lid Centraal Comité A.R.P.
Lid landelijk bestuur Stichting voor Gereformeerde Sociale Arbeid
Lid landelijk bestuur „Effatha”
Lid provinciaal comité Zuid-Holland-Noord v. d. Vrije Universiteit (tevens secretaresse)
Adviserend lid commissie Voorlichting en Stichting Welzijn ten Plattelande van de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuinders Bond
Lid Hoofdbestuur Stichting voor Huishoudelijke Voorlichting ten Plattelande
Lid bestuur Nederlands Instituut voor Toegepast Huishoudkundig onderzoek

H. DE MOOIJ AZN.

Voorzitter Federatie Ondernemersverbanden
Voorzitter Nederlands Christelijk Ondernemersverbond
Voorzitter Federatie Slagerspatroonsbonden
Voorzitter Bond Christelijke Slagerspatroons
Voorzitter Centraal Bureau Slachtveeverzekering
Commissaris Nederlandse Middenstands Bank
Lid bestuur Christelijke Persstichting

M. W. SCHAKEL

Burgemeester Noordeloos e.a.
Secretaris Waterschap „De Overwaard”
Voorzitter Christelijk Sociaal Verbond „Patrimonium”
Voorzitter Protestants Christelijk Beroepsgoederenvervoer
Voorzitter Nederlands-Zuid-Afrikaanse Werkgemeenschap
Voorzitter Vereniging voor Christelijk Voorbereidend en Middelbaar Onderwijs te Gorinchem
Voorzitter Christelijk Onderwijs aan Schipperskinderen
Voorzitter Ruilverkaveling Alblasserwaard
Secretaris Kring Alblasserwaard der Christelijke Boeren- en Tuindersbond

Mr. Dr. A. VEERMAN

Lid gemeenteraad van Rijswijk (Z.-H.)
Voorzitter Anti-Revolutionaire Partij

TJ. WALBURG

Lid gemeenteraad van Het Bildt
Lid hoofdbestuur Koninklijke Militaire Vereniging „Pro Rege”
Voorzitter Provinciaal Verband „Pro Rege”
Voorzitter afdeling Nederlands Christelijke Officiersvereniging Friesland

Drs. R. ZIJLSTRA

Voorzitter Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuinders Bond
Lid dagelijks bestuur Landbouwschap
Lid van het bestuur van het Centraal Orgaan voor Economische betrekkingen met het buitenland
Lid van de commissie ontwikkeling nationale economie, S.E.R., internationaal sociaal-economische aangelegenheden S.E.R.
Voorzitter bestuur Christelijke Hogere Landbouwschool - Dronten
Lid bestuur Christelijke Persstichting
Commissaris N.V. „Grontmij”

VERVOLG VAN PAGINA 10

OPEN BRIEVEN

als volkomen zelfstandig opererende politieke organisatie in de huidige vorm weinig perspectieven biedt en dat het aangaan van verbanden met één of meer andere partijen in strakkere of lossere vorm vereist is. Een diepgaand verschil van inzicht leeft in de A.R. partij met wie een verband zou moeten worden aangegaan. Onze indruk is dat het verschil van inzicht zó diepgaand is dat twijfel mag worden uitgesproken of alle leden de partij kunnen volgen in een nieuwe situatie van een samenwerkingsverband.

Om elke onzekerheid weg te nemen over de bij ons levende verlangens ten aanzien van de A.R. partij, gevoelen wij de behoefte bij u aan te dringen op het doen van voorstellen aan het volgende partijconvent, die o.a. behelzen:

1. Een herroeping van het principe-besluit om door middel van besprekin-

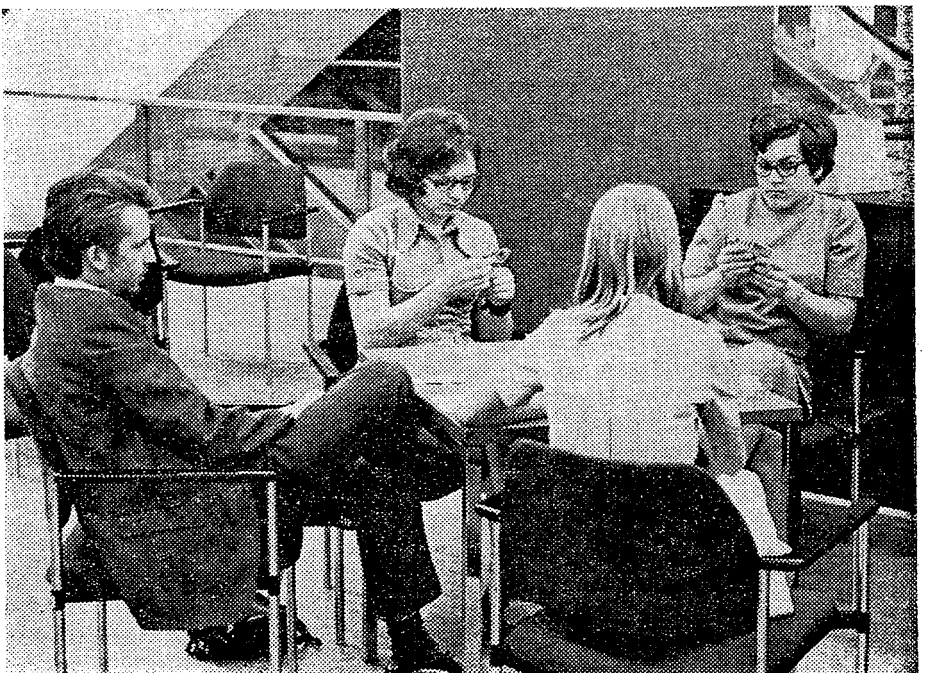
gen met C.H.U. en K.V.P. te komen tot een vorm van programmatische samenwerking voor de komende kamerverkiezingen.

2. Het openstellen van de Anti-Revolutionaire Partij voor bij de rooms-katholieke kerk aangesloten christenen door een herziening van het beginselprogramma.
3. De opneming in het verkiezingsprogramma van een uitspraak dat indien de A.R. Tweede Kamerfractie na de verkiezingen bij de te vormen regeringscoalitie een keuze zal moeten maken tussen de P.v.d.A. en de V.V.D. of tussen de P.P.R. en de K.V.P. de P.v.d.A. en de P.P.R. als coalitiepartners worden gekozen.

Uit onze instemming met de aan het partijconvent gezonden open brief van 31 oktober 1969 heeft u reeds kunnen afleiden dat bij ons geen vertrouwen bestaat dat een beleid gericht op vernieuwing en herstructurering van de maatschappij in een verband met de C.H.U. en de K.V.P. kan worden gerealiseerd.

w.g. C. van Dijk

Tijdens discussies hadden de medewerkers van het Partijbureau het even niet zo druk

WIJ KOMEN BIJEEN

De Statencentrale Vlissingen houdt op vrijdag 27 februari a.s. een Verkiezingsbijeenkomst in het „Maarten Lutherhuis“, Walstraat 23/Groenenwoud te Vlissingen.

Aanvang 19.45 uur.
Sprekers: drs. R. Zijlstra, lid A.R. Tweede Kamerfractie; drs. G. M. Kerkhof, raadslid Middelburg en de heer I. Filius, wethouder Vlissingen.

De Statencentrales Bedum Noord en Zuid organiseren op vrijdag 27 februari a.s. een propaganda-avond in „Ons Centrum“ te Ezinge.

Aanvang 19.30 uur.
Spreker: dr. C. Boertien, lid A.R. Tweede Kamerfractie.
De Vereniging van A.R. gemeente- en provinciebestuurders in Overijssel houdt

op vrijdag 27 februari a.s. een ledenvergadering in hotel Gijtenbeek te Zwolle.

Aanvang 20.00 uur.
Spreker: de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders, over Welzijnsbeleid.

Verkiezingsbijeenkomsten
Groningen: Op 10 maart a.s. spreekt mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie in „Het Tehuis“ in Groningen.

Drente
Meppel, 6 maart, Zaal Slot. Spreker: mr. B. Biesheuvel + forum.
Hoogeveen, 9 maart, Tamboer. Spreker: minister drs. J. Bakker + forum.
Emmen, 9 maart, „Ichtus“. Spreekster:

meij. J. van Leeuwen + forum.
Assen, 16 maart, „Bellevue“. Spreker: drs. B. Goudzwaard + forum.

Overijssel

28 februari, Urk, Gebouw Irene. Aanvang 16.00 uur. Spreker: M. W. Schakel. Aanwezig, alle Statenleden (eerste 10 van de lijst (werkbezoek)).

2 maart, Hengelo, Hotel Royal, Langestraat 16 (nabij het Stadhuis). Spreker: dr. A. Veerman. Aanwezige Statenleden dr. J. Meulink; J. v. Leeuwen; H. N. Knol.

3 maart, Ommen, d'Olde Wheeme. Spreker: drs. J. J. Knibbe. Forum dr. J. Meulink; H. N. Knol; J. J. Joldersma; J. Tamminga.

6 maart, Zwolle, Hotel Van Gijtenbeek. Spreker: mr. W. Aantjes. Aanwezige Statenleden, drs. J. J. Knibbe; J. v. Leeuwen; ir. S. B. Braaksma.

9 maart, Hardenberg, Kantine ELTEM, Burg. Schuitemstraet (dicht bij het station). Spreker: mr. B. W. Biesheuvel. Aanwezig alle Statenleden (eerste 10 v. d. lijst) werkbezoek.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DFVENTER

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZAND POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

Voor uw WASGOED
èn uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

H. R. van Triest N.V.

FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen Keukens

REGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

TIELSA
ROSF
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Aannemersbedrijf J. Walraven

Nieuwe woningen en bungalows te koop, ook aan de kust van Walcheren

NOORDWEG 487. MIDDELBURG. TEL. 01180 - 2589

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350

M. VAN REIJN'S

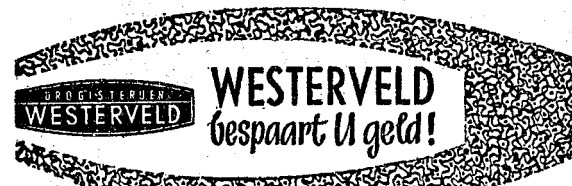
LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

AMSTERDAM

Postlaanweg 91 - Javstraat 199 - Krugersplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 69
Jan Everaertstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Gulden Oranjestraat 28 - v.d. Heijstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwerpark 3 - Ribessraat 39
Tulnstad Osdorp, Tussenmeer 62

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING.	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE.	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN, CARAVAN, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN.

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND STUKADOORSWERK

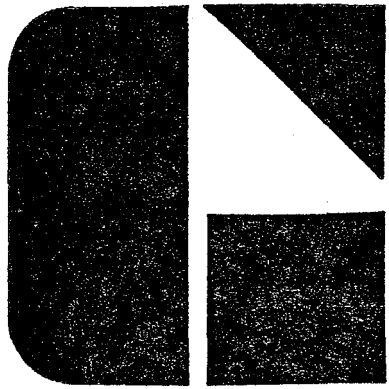
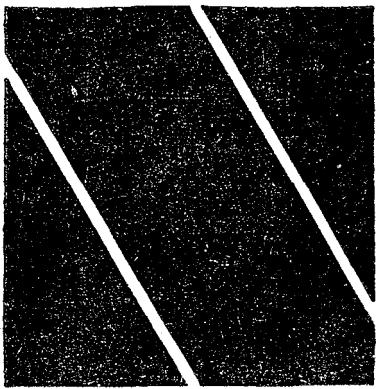
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 10

7 maart 1970

TOESPRAAK MINISTER-PRESIDENT TOT TWEEDE KAMER NA DE KAMERVERKIEZINGEN OP 1 JULI 1971

DOOR G. A. KIEFT

„UIT hetgeen ik zoëven heb gezegd is de conclusie duidelijk. In het huidige tijdsgewricht zal de door ons onderkende versnelde ontwikkeling van de maatschappij in de richting van een consumentenmaatschappij, moeten worden omgebogen. In verband daarmee zal o.m. de plaats en de omvang van de reclame nader worden overwogen.

Ik kom nu op het door mijn kabinet te voeren financiële beleid. Het kabinet is — zoals u reeds uitvoerig is gebleken — van oordeel dat in de voor ons liggende zittingsperiode het nadrukkelijk ge-

wenst is bijzondere aandacht te schenken aan de sterke uitgavenacressen in verband met de snelle ontwikkeling van de maatschappij, zowel in Nederland als daarbuiten. Daarnaast moet worden gerekend op een aantal andere zaken waaraan in deze periode prioriteit moet worden gegeven. Ik herinner u aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, aan de intensivering van cultuurbeleid, aan de krotopruijing, aan de woningbouw, de gemeentefinanciën, de ontwikkelingshulp en die van defensie.

Het is echter uitgesloten in de komende periode dat alle op zichzelf belangrijke en ook veelal noodzakelijke wensen vervuld kunnen worden.

Binnen het raam van de budgettaire situatie in de periode 1971-1975 zullen in gezamenlijk overleg met de Staten-Generaal die prioriteiten kwantitatief en kwalitatief moeten worden vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met een reserve van x% voor de in de loop van deze periode onverwacht opkomende onvoorziene maar noodzakelijke uitgaven. Het ongebruikte deel van deze reserve over een bepaald jaar wordt echter in beginsel aan de komende jaren toegerekend.

Uit de verkenning van de budgettaire situatie is — ik verwijs u naar bijlage I van de aan u overgelegde brief — gebleken dat het verantwoord is voor de jaren 1971-1975 te rekenen met een groeimogelijkheid der relevante uitgaven van maximaal 6%. Dit percentage wordt mogelijk geacht op basis van de trendmatige toeneming van de ontvangsten.

De in dit percentage begrepen progressiewerking die optreedt door de stijging van het reële nationale inkomen, kan — hoezeer daarvoor op zichzelf begrip bestaat en moet bestaan, mede gelet op de mogelijke drukverzwaring in de indirecte sector — in de komende periode niet worden gerealiseerd. Ook is gebleken dat de zgn. neutralisatie van de inven- helaas niet tot de mogelijkheden behoort.

Wel is mijn kabinet de overtuiging toegedaan dat onder deze omstandigheden een verzwaring van de huidige progressie in de tarieven loon- en inkomstenbelasting moet worden afgewezen.

De noodzaak erkennende van een verantwoorde groei van de relevante uitgaven, is het kabinet van oordeel dat

waarschijnlijk aan verhoging van belasting niet geheel is te ontkomen. Een verzwaring die hiervan het gevolg is, dient naar ons oordeel mee gelet op de conjuncturele situatie redelijk verdeeld te worden over de directe en de indirecte sector van de belastingen.

Wij hebben alle aandacht ervoor — indien een verzwaring nodig blijkt te zijn in de indirecte sector (O.B. en accijnzen) dat deze voor de minder draagkrachtigen zal moeten worden gecompenseerd ten laste van de algemene middelen. Meer nog dan voordien zal het kabinet de strijd tegen de inflatie indringend blijven voeren en zo mogelijk deze terugdringen. Een stringente begrotingspolitiek is bij de voorgestelde prioriteiten onvermijdelijk.

Uiteraard is het beleid gericht op de efficiency en op het voorkomen van niet noodzakelijke perfectie in beleid en uitvoering. Daartoe zijn een aantal efficiency-onderzoekingsopdrachten verleend.

De binnengekomen rapporten zullen aan u worden voorgelegd.

Op basis van de u bekende gemaakte afspraken m.b.t. de hoofdlijnen, heb ik het volledige vertrouwen dat uw Kamer bereid is het financiële raam te onderschrijven:

Als het nieuwe kabinet zó de lijnen trekt zal de A.R.P. noch de A.R. fractie zich behoeven te generen.

IN DIT NUMMER

staat op pagina 2 hoe de A.R. Tweede Kamerfractie t.a.v. het echtscheidingsvraagstuk denkt.

Op pagina 4 schrijft dr. W. de Kwaadsteniet over „De Provinciale Staten”. De heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van Ver. van A.R. gemeente- en provinciebestuurders, stelt op pagina 5 de vraag „Wat maken de Provinciale Staten eigenlijk uit?”

Prof. mr. I. A. Diepenhorst schrijft op pagina 6 en 7 over „Een christelijke partij heden?”

Wat de vaste commissie voor Defensie heeft besproken kunt u lezen op pagina 8.

De A.R.P. heeft de laatste tijd over een groot aantal actuele onderwerpen documentatie uitgegeven. Welke uitgaven dat zijn en hoe u ze in bezit kunt krijgen staat op pagina 9.

Op pagina 10 Beeld der vaderen en Overpeinzingen over nevenfuncties.

Op pagina 11 nieuws van de Arjos en Lezers schrijven ons.

RADIO

Luister op vrijdag 13 maart naar de radio op Hilv. II (298 m). Van 18.20—18.30 uur heeft de A.R.P. een uitzending.

BRIEF AAN DE LEDEN VAN DE PARTIJ

Op 3 maart j.l. heeft het moderamen van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen de volgende brief aan de kiesverenigingen verstuurd:

Aan de leden van de kiesverenigingen

Geachte leden,

Het partijbestuur heeft enkele open brieven ontvangen met betrekking tot de partijvernieuwing en de samenwerking tussen de partijen. Ongetwijfeld hebt u ook van deze brieven kennis genomen.

Naar aanleiding van deze brieven stelt het moderamen het op prijs het partijstandpunt nog eens uiteen te zetten.

Het moderamen acht samenwerking van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. een zaak van positieve betekenis. Het Partij Convent van 25 mei 1968 sprak reeds uit, dat onze tijd niet rechtvaardigt een gescheidenheid van diegenen, die vanuit dezelfde evangelische inspiratie een politiek willen bedrijven, die streeft naar vernieuwing van de samenleving.

Christelijke politiek is geen anti-revolutionair monopolie. Het Evangelie heeft een verplichtend karakter voor het politieke handelen. Om dit in praktijk te brengen is het van belang allereerst te zoeken naar en te werken aan samenwerking met andere christelijke partijen. Het gaat om een werkelijk christelijke politiek, die op adequate manier probeert te verwerkelijken wat het Evangelie voor deze tijd vraagt.

Het gesprek daarover is gaande. De ontwikkeling ervan is zodanig, dat het moderamen — in overeenstemming met de uitspraken van het Partij Convent — meent dit gesprek te kunnen en moeten voortzetten. Dit gesprek betreft, zoals men weet, het uitgangspunt voor onze politiek en de mogelijkheid van een gemeenschappelijk program. Vorming van één partij, één zogenaamde C.D.U., is niet aan de orde. Het gaat niet om een zich exclusief opstellen; steeds zal in de Nederlandse situatie ook met anderen samengewerkt moeten worden. Daarvoor kunnen in aanmerking komen zij die programmatisch dicht bij ons staan en die bereid zijn mede verantwoordelijkheid te dragen voor een vernieuwingsgezinde politiek.

Het moderamen vertrouwt er gaarne op, dat alle partijorganen en alle leden van de partij zich ten volle er voor in zullen zetten het aantal stemmen op anti-revolutionaire kandidaten of op lijsten waar anti-revolutionairen op staan, zo groot mogelijk te maken.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Dr. A. Veerman, voorzitter

Dr. W. de Kwaadsteniet, secretaris

HET ECHTSCHIEDINGS VRAAGSTUK

ER ligt in de Kamer een wetsontwerp ter tafel waarbij het bestaande huwelijksrecht wordt herzien. De A.R. fractie heeft in het voorlopig verslag een begin van een eigen standpunt vastgelegd. Terecht naar het ons voorkomt: de mondelinge behandeling in de Kamer met de mogelijkheid van amendering moet al definitieve beslissing geven.

Om het gesprek in — naar

aanleiding van het concrete wetsontwerp op gang te brengen — menen wij dat het daartoe belangrijk kan zijn het vorenbedoelde aanvankelijke standpunt in Nederlandse Gedachten weer te geven.

Een globaal overzicht van de voorstellen — vergeleken bij de feitelijke bestaande echtscheidingsregeling — geeft het volgende beeld.

huidige situatie;	in feite mogelijk;	volgens het w.o. mogelijk na minimum 2 jaar;
echtscheiding met onderling goedvinden;		
echtscheiding op verzoek van één echtgenoot;	niet mogelijk;	niet mogelijk als eiser zelf schuld heeft.
scheiding van tafel en bed met onderling goedvinden;	mogelijk;	mogelijk.
scheiding van t.e.b. op verzoek van één;	niet mogelijk;	mogelijk.
echtscheiding na scheiding van t.e.b. (5 jaar);	mogelijk als beiden willen;	altijd mogelijk.

FRACTIESTANDPUNT

De poging van de bewindsman om het huwelijksrecht te herzien werd op prijs gesteld. Men beseftte de moeilijkheid een bevredigende algemene regeling tot stand te brengen. Wetgevende bepalingen ter zake van het huwelijk kunnen slechts een algemeen raam bieden. Toepassing van de voorschriften door de rechter blijft evenzeer aan de buitenkant zonder de kern van echtelijke verbintenissen te raken. De ook bij zekere toenadering der standpunten in het Nederlandse volk aanwezige verscheidenheid van opvattingen maakte dat voorzieningen, die allen bevredigen, niet te treffen waren.

Zij oordeelden dat de staat een regeling voor allen biedend, zich niet aan religieus-zedelijke opvattingen van bepaalde volksgroepen met voorbijgaan van andere overtuiging bij uitsluiting binden kon. Wel meenden zij met stelligheid dat hij in zijn wetgeving moet uitgaan van de opvatting dat het huwelijk moet worden erkend als de innigst denkbare duurzame levensgemeenschap van één man en één vrouw welke tevens in het volksbestand een geheel enige plaats vervulde in zijn uitzonderlijkheid; een opvatting die dezerzijds ten diepste gefundeerd werd in

de goddelijke wet. Dit betekent ook, dat de staat echtscheiding beschouwde als een doorbreking van het huwelijk naar zijn eigenlijke zin en er zich rekenschap van gaf dat voor sommige zijner onderdanen in hun persoonlijke leven het doorsnijden van een eenmaal gelegde band onaanvaardbaar was. Zulks sloot echter niet uit dat hij zich evenzeer had te realiseren dat sommige huwelijken schipbreuk leden en dat er steeds noodzakelijke behoefte had bestaan de aangegane verbintenis te beëindigen. Als hij regels voor de sluiting van een huwelijk stelde, moesten deze ook voor de beëindiging worden gegeven.

ONBEVREDIGEND

Het voor dit ogenblik in Nederland geldende recht bevredigde niet in zover het de — waarschijnlijk niet vaak benutte — mogelijkheid in zich droeg hun, die wilden scheiden dit bijzonder gemakkelijk te maken, wanneer zij aan de waarheid enig geweld doend, schuld voor een niet gepleegd feit op zich namen; anderen werden daarentegen stellig belemmerd hun huwelijk te beëindigen omdat zij weigerden een onjuiste verklaring af te leggen of een niet plaats gegrepen hebbend voorval

stilzwijgend te erkennen. Ook was het de vraag of in het stelsel van bijzondere gronden er steeds reden was bij aanwezigheid van zulk een grond de verbintenis te beëindigen; bovendien werd te onzent aan bepaalde zeer ernstige feiten voorbijgegaan. Een verdere moeilijkheid vormde dat bij de bijzondere gronden zware nadruk op vaak nauwelijks vast te stellen schuld werd gelegd, hetgeen weer de alimentatie onbillijk kon beïnvloeden.

Zij waren ervan overtuigd dat een geheel sluitend echtscheidingsrecht onbereikbaar was. Zij stelden in het algemeen de eis dat bij het treffen van wat zij als noodvoorzieningen beschouwden de wet vooreerst al te lichtvaardige echtscheiding moest tegengaan en iedere indruk diende te vermijden dat van geringe oorzaken en gemakkelijk na te komen formaliteiten sprake was. Dus behoorde er ook de mogelijkheid te zijn voor de rechter om tussenbeide te treden, al leert de huidige praktijk dat van een verzoening door bemoeienis van de magistraat weinig terecht komt. Uiteraard moest veel aan de partijen, welke zelf ook het huwelijk hadden gesloten, worden overgelaten.

Noch de wet, noch de rechter konden andere dan uitwendige maatstaven hanteren. Uit dien hoofde verdient het aanvaarden van een algemene grond tot echtscheiding, waarbij aan het inzicht der partijen veel werd overgelaten, aanbeveling. Tegelijk ging het niet aan, bij verschil van wil het huwelijk voort te zetten geheel het schuldbegin-sel te veronachtzamen, wat ook grote onrechtvaardigheid kan teweeg brengen.

BEZWAREN NIET VERDWENEN

Het voorgaande betekende dat men geneigd was in meerderheid met het wetsontwerp in te stemmen, zich niet ontveinzend dat zekere ernstige bezwaren niet verdwenen. Veel bleef aan de rechter ter beslissing. De uitleg van wat duurzame ontwrichting en schuld was berustte bij hem, zo of er meer in objectieve dan wel in subjectieve rich-

ting zou worden gegaan. Verdiende het geen aanbeveling uitdrukkelijk in de wet de kans te scheppen een maatschappelijke instelling in te schakelen om het voortduren van het huwelijk te bevorderen en te beoordelen of de noodlottige gevolgen der ontbinding zoveel mogelijk werden opgevangen? Waar artikel 152 aanleiding kan geven tot naargeestige kwesties leek iets dergelijks eveneens aanbevelenswaardig. Met betrekking tot de financiële bescherming welke geboden werd, konden zich afvragen of niet de regering het opnemen van bevredigende pensioenbepalingen bevorderen moest.

Stellig was het de taak van de minister van Justitie maatregelen te treffen, opdat het te verwachten veel uitgebreidere werk van de rechterlijke macht kon worden opgevangen, wellicht door een gespecialiseerde rechter. Dit klemde te meer indien veelvuldig van de termijn dat het huwelijk twee jaar moest hebben geduurd afgeweken zou worden en dikwijls in een behandeling sneller dan een jaar in verband met de feiten bewilligd zou worden.

Ter afsluiting vestigden zij er de aandacht op dat de bepaling van hun positie tegenover het onderhavige ontwerp eerst bij de mondelinge behandeling een definitief karakter zou krijgen; eenzijdige amendering met bewilliging van de bewindsman zou wellicht de bereidheid tot aanvaarding wegnemen.

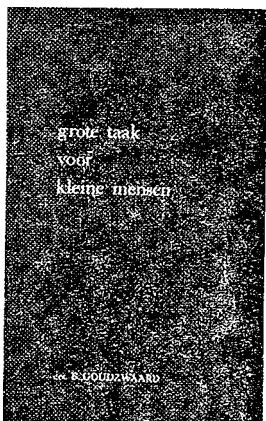
T.V.-UITZENDING

Tot onze spijt was het ons niet mogelijk de tekst van de televisieuitzending d.d. 4 maart 1970 nog in dit nummer op te nemen. De tekst is verkrijgbaar bij het partijsecretariaat, dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. In het nummer van volgende week hopen wij de belangrijkste passages op te nemen.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen“.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GIRO 712.000

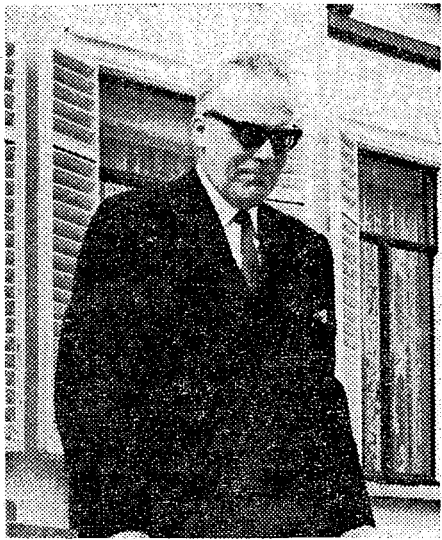
FONDS

A.R. PARTIJ

STICHTING

DEN HAAG

*** Commissaris der Koningin

Prof. mr. P. J. Verdam

Het is geen alledaagse gebeurtenis dat een anti-revolutionair benoemd wordt tot Commissaris der Koningin. Per slot van rekening is Nederland slechts elf van deze commissarissen rijk. Daarom is een commissarisbenoeming altijd voorpaginanieuws voor de dagbladen. Terecht overigens, want voor iedere provincie is de Commissaris der Koningin een sleutelfiguur, waarvan voor een provincie veel afhangt. Voor de vervulling van deze functie zijn dan ook zeer uiteenlopende eigenschappen nodig, maar vooral goede bestuurscapaciteiten en visie op de ontwikkeling van de Nederlandse samenleving.

De provincie Utrecht kunnen wij dan ook gelukwensen met haar nieuwe commissaris, omdat de heer Verdam vele eigenschappen in zich verenigt, bewezen heeft o.a. als minister van Binnenlandse Zaken over goede bestuurscapaciteiten te beschikken en o.a. als voorzitter van de werkgroep bestuurlijke vormgeving heeft doen blijken van een visie op onze samenleving.

Onze felicitaties gelden in bijzondere zin ook de heer Verdam zelf. Wij verheugen ons over deze benoeming. Reeds vele jaren speelt hij een actieve rol in de partij o.a. als voorzitter van de Organisatie Commissie en daarna als voorzitter van het College van Advies. Door deze functie is hij ook nauw betrokken bij het werk van het moderamen en het Centraal Comité. En dan zwijgen wij verder nog maar over zijn nu tot een einde komende werkzaamheden als lid van de Eerste Kamer.

Zijn milde humor kan in allerlei hevige discussies bevrijdend werken en daardoor de gedachtenwisseling in een ander licht plaatsen.

Gaarne wensen wij de heer Verdam toe, dat hij veel vreugde in zijn nieuwe werkkring zal ondervinden.

*** Weduwnaars

In onze maatschappij wordt terecht aandacht gevraagd voor de weduwe en de wees. Verschillende mogelijkheden zijn gelukkig aanwezig om indien nodig de gewenste hulp te verkrijgen — al geven wij toe dat wij op dit punt nog niet zijn waar we moeten zijn.

Maar de problematiek waarvoor de weduwnaar met name met kinderen staat, schijnt tot nu toe nog niet voldoende te zijn doorgedrongen tot de kerkelijke, maatschappelijke en overheidsinstanties. Toch bestaat deze problematiek in een omvang die groter wordt. Het aantal weduwnaars met kinderen wordt groter, ook in de kringen van de jongere weduwnaars.

Na het overlijden van de echtgenote moet er gezocht worden naar een nieuwe levensweg. Het opnieuw aanpassen aan de maatschappij en het alleen moeten gaan vereist een grote psychische sterkte die iedereen — zeker in de eerste tijd niet kan opbrengen. Vaststaat ook dat buitenstaanders zich geen voorstelling kunnen maken wat het betekent de kinderen alleen te moeten opvoeden.

Ook in financiële zin wordt de situatie na het overlijden van de echtgenote er bijzonder moeilijk op. Het vinden van een goede hulp is op zichzelf een zware opgave. Maar als deze dan gevonden is speelt het kostenprobleem een belangrijke rol — waarvoor de fiscus geen

Als wij kiezen voor de Anti-Revolutionaire Partij, dan is dat, of behoort dat althans te zijn, een ernstige keus. Die keus heeft een heel ander karakter, dan wanneer wij kiezen tussen de verschillende waren, die ons via de tv-reclame worden aangeprezen.

Wij kiezen voor de ARP, omdat wij hebben gezien en evaren, dat er gekozen moet worden tussen een christelijke partij en een partij, die weigert een christelijke partij te zijn. Dat alternatief ligt er en niemand komt er onder uit. De PvdA en de VVD komen daarin overeen, dat zij zelf géén christelijke partij of partij op christelijke grondslag willen zijn en nog verder gaan, door het af te keuren, dat anderen wel een christelijke partij willen. De christelijke partijen zijn een gevaar voor de parlementaire democratie, zo is het in socialistische kring geformuleerd.

Aan elke partij in Nederland wordt de vraag voorgelegd, of zij een christelijke partij wil zijn, en zich zo wil presenteren aan het Nederlandse volk. Die vraag is legitiem. Die vraag is onvermijdelijk. Geloof en politiek hebben wat met elkaar te maken. Dat erkent ook de P.v.d.A. Maar zij zegt: voor de leden van onze partij, voor elk lid persoonlijk, kan de politiek nauw verbonden zijn met zijn geloof. En een ander lid heeft géén geloof maar wel een wereld- en mensbeschouwing, en daar heeft zijn politiek wat mee te maken. Alles in het persoonlijke vlak. Maar het blijft buiten de partij.

Wij praten niet over de relatie tussen politiek en enig geloof, maar over de betrekking tussen politiek en Christelijk geloof. Of naar de objectieve zijde: de gebondenheid van de politiek aan het Woord van God. Als wij „vastelijk geloven“, „met ons hart geloven“, dat politiek alleen het volk ten baat kan komen, als het politieke bedrijf gebeurt

oog heeft noch ook de bijstandswet. Redenen te over om verheugd te zijn met het feit dat deze gebroken gezinnen (weduwnaars en weduwen) elkaar hebben gevonden in een eigen organisatie: de Nederlandse Weduwen en Weduwnaarsbond. Het komt ons voor dat deze organisatie steun verdient — van kerk, staat en maatschappij.

*** Jachtakte

Het aantal jachtaktehouders is snel stijgende. Dat betekent, dat de risico's voor de jagers, de helpers en de niets vermoedende burgers groter worden. Immers een groter wordend aantal nieuwkomers met weinig jachtervaring komt in het veld.

Overigens heeft ook de ervaren rot zijn black outs! Jagen blijft niet ongevaarlijk en houdt dus grote risico's in. Wij menen dat het mede daarom hoog tijd wordt dat elke jager bij wet wordt verplicht een goede verzekering te sluiten. Naar onze overtuiging zou een jachtakte alleen dan mogen worden afgegeven indien de aanvrager een verzekeringsbewijs kan tonen van hoog niveau.

De kosten van het jagen zullen wat hoger worden maar derden mogen niet het slachtoffer worden van ongelukken — zelfs ongelukken zonder welke „schuld“ dan ook.

SERIEUS GEMEEND

DOOR H. ALGRA

in gebondenheid aan het Evangelie, dan kiezen wij voor de Christelijke partij en dan is het een ernstige keus, waar ons hart mee getuigt en beslist. Dan wordt het absurd, als iemand zegt: ik ben lid van de A.R.P. en belijd met haar, dat wij in de politiek gebonden zijn aan Gods Woord, maar tegelijk ga ik deze keer maar eens adviseren, te stemmen op een partij, die welbewust heeft geweigerd, bij de christelijke partijen gerekend te worden. Die nee zei, toen haar gevraagd werd, of zij als een christelijke partij moest aangesproken en beschouwd worden.

Wanneer het ons ernst is met onze keuze voor een christelijke partij, dan volgt daaruit dat we allereerst samenwerking begeren met andere partijen, die het op dat fundamentele, alles beslissende punt met ons eens zijn. Zouden we die samenwerking niet in de eerste plaats begeren, dan schort er wat aan de ernst van onze keus. Dan menen we het maar half als we pleiten voor een christelijke partij.

Nu weten we heel goed, dat een christelijke partij in zekere zin een waagstuk is, omdat zij haar eigen verzoeken meebrengt. Zij kan nooit in deze zondige wereld ongerept en gaaf als Christelijke partij blijven staan. Maar als leden van de eigen partij kunnen mogen en moeten we elkaar aanspreken op onze politieke belijdenis. De koers is uitgezet, maar wij hebben soms moeite met wind en stroom en als we niet opletten, dan drijven wij af. Maar er is iets om op te appeleren, om elkaar op aan te spreken. En datzelfde geldt ook van andere partijen, die evenals wij begeren christelijke partijen te zijn. Wij moeten ons wachten voor de hoogmoed, die zegt: onze eigen partij is wel echt christelijk en mag in dat opzicht gerust bekeken worden, maar die andere christelijke partijen, zie je, daar deugt nou net iets te weinig van. Daar kunnen we niet mee in zee. Dan liever met een partij, die helemaal niet christelijk wil zijn. Inplaats van bescheidenheid te leren en met de andere christelijke partijen in die bescheidenheid te spreken over de gemeenschappelijke roeping tot belijden, duidelijkheid en voortvarendheid, om niet achterop te raken. Zulk spreken kan plicht zijn. Het kan ook zegenrijk zijn, mits onze hoogmoed er buiten blijft.

Daarbij is er één verschijnsel, waartegen nadrukkelijk moet worden gewaarschuwd, speciaal omdat het in onze tijd vaak zo duidelijk is te merken. Dan zien we, dat sommigen zeggen: op die partij heb ik niet zo veel aan te merken, haar program is wel een christelijk program, haar fundamentele

uitgangspunten worden door mij als christen onderschreven, maar zie je, de vooraanstaande leden van die partij, in partijbestuur en fractie, die sla ik, wat hun christelijkheid betreft, bepaald niet hoog aan. Als die zusterpartij een wat ander garnituur zou willen presenteren, dat mij meer vertrouwen inboezemt, dan zal ik bereid zijn te geloven, dat er een basis is om samen te werken.

Zulke redeneringen zijn namelijk alleen mogelijk, als men kwade trouw insluit. Wie zegt: ik hoor de woorden wel en zij klinken goed, maar je moet horen, wie het zegt. Wij kunnen niet best zeggen tegen een Christelijke zusterpartij: wij hebben uw program gelezen en met uw fundamentele uitgangspunten zijn wij het eens, zelfs helemaal eens, dus wat dat betreft zouden we best kunnen samenwerken, maar hebt u ook een lijst van mensen, want die willen wij eerst wel eens bekijken, om te zien, of zij het echt wel menen, als zij hun handtekening zetten onder uw program? Want ziet u, wij hebben dat in onze vingertoppen, van ouds al, om goed te voelen of een ander wel gelóofd kan worden, als hij zegt, dat hij gelóoft. Zie verder Jacobus 4:12. En nu ten slotte.

Als wij het met andere christelijke partijen eens worden over fundamentele uitgangspunten, dan geeft dat geen enkele waarborg, dat wij samen de meerderheid behalen. Het bevreemdt mij, dat sommigen dat ook maar gelukkig vinden. Zij zeggen dan: wij zullen, doordat we geen meerderheid kunnen halen, niet in een christelijk getto terecht komen. Want we zullen toch met Geertsema of Vondeling in zee moeten en daar zijn wij blij om. Ik deel die blijdschap niet.

Want ik zou het heerlijk vinden, als er zo'n verandering kwam in het Nederlandse volk, dat héél velen, en altijd meer, in ernstige, gelovige overtuiging zouden kiezen voor christelijke politiek.

Maar anderen voelen daar niets voor, blijkbaar. Zij zijn er zelfs bang voor, want dan moeten zij hun stille wens, om weer met Vondeling en Den Uyl in hetzelfde wagentje te rijden, opgeven. *Het lijkt er niet veel op, momenteel, dat de meerderheid van ons volk met overtuiging zal kiezen voor een christelijke politiek.*

Maar dat mag ons niet verhinderen, vol te houden met getuigen.

Te strijden en te bouwen, opdat het openbare leven van ons volk weer komt onder het beslag van Gods Woord.

Dat laatste is een citaat, en voor iedere Anti Revolutionair een bekend citaat.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

DE PROVINCIALE STATEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

De verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten worden gehouden op woensdag 18 maart a.s. Dus binnen twee weken.

Het lijkt verstandig de datum nog eens te herhalen, met het verzoek anderen op deze verkiezingsdag te attenderen. Immers, dagelijks ervaren wij, dat tientallen mensen niet weten, dat op woensdag 18 maart a.s. verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten worden gehouden.

De Provinciale Staten verrichten belangrijke taken in onze samenleving. Het provinciale werk is in het algemeen veel minder opvallend, lang niet zo spectaculair als hetgeen zich op landelijk politiek niveau afspeelt. Maar dat betekent niet dat het provinciale beleid van geen wezenlijk belang zou zijn. Een en ander maal wordt daar in deze weken in ons blad aandacht aan geschonken.

PROVINCIAAL BESTUUR

Het provinciaal bestuur behartigt de belangen van de provincie en van de ingezetenen van die provincie.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

T. DE VRIES

STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk**

Telefoon 030 - 41602

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD“

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

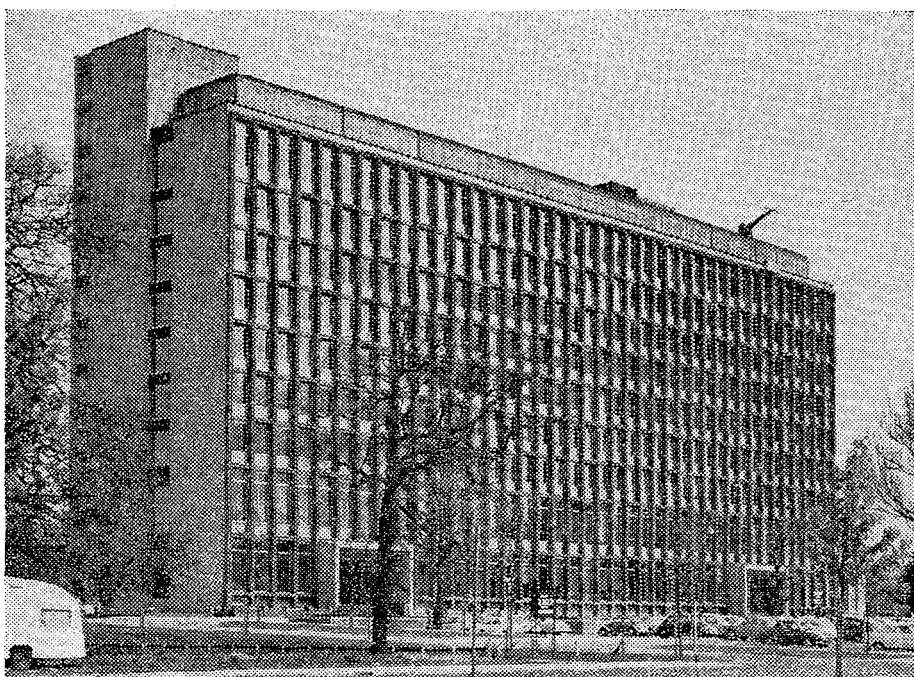
Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Hout- en
HOLZ-MER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

Wat is het provinciaal bestuur? Artikel 5 van de Provinciewet zegt het kort en duidelijk: 'Het provinciaal bestuur bestaat uit provinciale staten, gedeputeerde staten en Onze commissaris'.

Er zijn dus drie provinciale bestuursorganen, welke samen het provinciaal bestuur vormen. Op elk van deze drie gaan wij hier in het kort in.

PROVINCIALE STATEN

De Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie, zo zegt artikel 6 van de Provinciewet.

Het zal u opvallen, dat de Provinciale Staten hiervoor nu reeds op twee manieren zijn aangeduid, namelijk als bestuursorgaan en als volksvertegenwoordiging.

Zonder hier thans verder op in te gaan ligt hier een verschil met betrekking tot hetgeen op landelijk niveau geldt. Daar kennen wij naast de volksvertegenwoordiging in de Tweede Kamer en Eerste Kamer der Staten-Generaal tevens de Regering, de Kroon (Koningin en Kabinet).

Bij de Provinciale Staten liggen de zaken wat dit betreft dus anders. In dit opzicht zijn de Provinciale Staten in de provincie vergelijkbaar met de gemeenteraad in de gemeente. In een gemeente bestaat het bestuur immers eveneens uit drie organen: de raad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester.

De Provinciale Staten in elk van onze elf provincies hebben niet een gelijk aantal leden. Het aantal Statenleden is afhankelijk van het aantal inwoners in de provincie. De Provinciewet bepaalt:

tot 200.001 inwoners	39 leden
200.001 - 300.000	43 leden
300.001 - 400.000	47 leden
400.001 - 500.000	51 leden
500.001 - 750.000	55 leden
750.001 - 1.000.000	59 leden
1.000.001 - 1.250.000	63 leden
1.250.001 - 1.500.000	67 leden
1.500.001 - 1.750.000	71 leden
1.750.001 - 2.000.000	75 leden
2.000.001 - 2.500.000	79 leden
boven de 2.500.000	83 leden

In het volgende staatje wordt een overzicht gegeven van de laatst bekende cijfers van de inwoneraantallen per provincie met daarachter de nu te verwachten aantallen zetels en de thans geldende aantallen zetels sinds de laatste verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten in 1966.

Provincie	Inwoner- aantal	Statenzetels 1970	Statenzetels 1966
Zeeland	305.659	47	43
Drente	366.511	47	47
Groningen	517.355	55	55
Friesland	521.602	55	55
Utrecht	801.202	59	55
Overijssel	920.778	59	59
Limburg	998.433	59	59
Gelderland	1.505.576	71	67
Noord-Brabant	1.787.689	75	71
Noord Holland	2.244.081	79	79
Zuid-Holland	2.968.313	83	83
Totaal		689	673

Uit dit overzicht blijkt o.a. dat in zeker vier provincies het aantal Statenzetels elk met vier wordt vermeerderd: Zeeland komt van 43 op 47 zetels, Utrecht van 55 op 59 zetels, Gelderland van 67 op 71 zetels, Noord-Brabant van 71 op 75 zetels. Een totale stijging dus van zestien zetels.

Limburg mist, gelet op de bekende cijfers, nog slechts 1.568 inwoners om er vier Statenzetels bij te krijgen. Het is niet ondenkbaar, dat het aantal van 1.000.001 inwoners nog op tijd wordt gehaald.

De Provinciale Staten vergaderen in de provinciale hoofdsteden. Zij krijgen een vergoeding voor reis- en verblijfkosten en een vergoeding (presentiegeld) voor het bijwonen van de vergaderingen.

De Provinciale Staten worden voor vier jaar gekozen. Zij treden af met ingang van de eerste woensdag van juni.

GEDEPUTEERDE STATEN

De Provinciale Staten benoemen uit

hun midden de leden van Gedeputeerde Staten, ten getale van zes, aldus artikel 29 van de Provinciewet. Zij worden voor vier jaar benoemd.

Het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten valt dus samen met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De gewone tijd voor benoeming en aftreding is de eerste woensdag van juni.

Het College van Gedeputeerde Staten is het college voor het dagelijks bestuur. In elke provincie is het aantal Gedeputeerden even groot. Zij 'genieten een jaarwedde', welke door de Kroon, Provinciale Staten gehoord, wordt vastgesteld.

Het College van Gedeputeerde Staten in de provincie is globaal te vergelijken met het college van burgemeester en wethouders in de gemeente, temeer als men denkt, dat naast de Gedeputeerden er in de provincie ook nog is de Commissaris der Koningin, wiens functie ook weer vergeleken kan worden met die van de burgemeester van een gemeente.

COMMISSARIS DER KONINGIN

De Commissaris der Koningin wordt door de Kroon voor het leven (leeftijdsgrens echter 65 jaar) benoemd. Hij heeft een jaarwedde, welke door de Kroon wordt vastgesteld.

De Commissaris moet zijn vaste woonplaats hebben in de gemeente, waar de vergaderingen van de Provinciale Staten worden gehouden, dus de provinciale hoofdstad. De Kroon kan hem echter, Gedeputeerde Staten gehoord, toestaan elders in de provincie zijn vaste woonplaats te hebben. Indien de Commissaris meer dan vijf dagen buiten de provincie zal vertoeven moet hij daarvan tijdig mededeling doen aan de minister van Binnenlandse Zaken.

De Commissaris zit de vergaderingen voor van Provinciale en Gedeputeerde Staten. In de vergaderingen van de Provinciale Staten heeft hij een raadgevende stem en uit hij zijn gevoelen, zo dikwijls als hij het nodig oordeelt. In de vergaderingen van Gedeputeerde Staten heeft hij stem.

DE ELF

De namen van de Commissarissen der Koningin zijn de volgende:

in Groningen: mr. E. H. Toxopeus;

in Friesland: mr. H. P. Linthorst Homan, als opvolger is inmiddels benoemd: mr. H. Rijpsstra;

in Drente: mr. K. H. Gaarlandt;

in Overijssel: jhr. mr. dr. O. F. A. H. van Nispen tot Pannerden;

in Gelderland: mr. H. W. Bloemers;

in Utrecht: prof. mr. P. J. Verdam, opvolger van mr. C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg;

in Noord-Holland: mr. F. J. Kranenburg;

in Zuid-Holland: mr. J. Klaasesz;

in Zeeland: mr. J. van Aartsen;

in Noord-Brabant: dr. C. N. M. Kortmann;

in Limburg: mr. dr. Ch. J. M. A. van Rooy.

Opvallend is, dat alle elf commissarissen juristen zijn

WAT MAKEN DE PROVINCIALE STATEN EIGENLIJK UIT?

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

WAT maakt het nou uit, of ik „op 18 maart ga stemmen of niet?“, zei dezer dagen een kiezer tegen mij. „Wat maakt het nou uit, die provinciale staten betekenen immers toch niets. En of nou de ene partij of de andere wint maakt ook niks uit. Zij kunnen toch niks veranderen“.

Deze opvatting leeft niet bij die kiezer alleen. Er zijn er velen, die er zo over denken: Het doet er niets toe of je gaat stemmen. Het haalt weinig of niets uit of je op de één of op de ander stemt.

Vanzelfsprekend zijn wij het met een dergelijk standpunt niet eens. De figuur van Gallio uit de Handelingen, die zich „geen van deze dingen aantrok“, heeft onze sympathie niet. Lauwheid, onverschilligheid zijn woorden, die in het woordenboek van een christen niet mogen voorkomen. En, want dat hoort erbij, die ook in zijn levenspraktijk contrabande moeten zijn.

Christen-zijn betekent altijd actief zijn. Het betekent werken zolang het dag is.

Wat voor de christen geldt, geldt ook voor de christelijke politiek. Het voeren van christelijke politiek heeft alleen zin, is alleen gerechtvaardigd, wanneer men die ziet als een opdracht uit het evangelie, de opdracht tot het verbeteren, het vernieuwen van de samenleving, opdat elk mens als verantwoordelijk mens, want zo is hij geschapen, leven kan.

Die verantwoordelijkheid dreigt in onze dagen wel eens in het gedrang te komen. De overheid heeft bemoeienis met allerlei zaken met als gevolg, dat het administratieve apparaat zich voortdurend uitbreidt en het aantal regelingen, reglementen, verordeningen, enz., regelmatig toeneemt.

RECHTSZEKERHEID

Nu leven wij in Nederland in een rechtsstaat. Dat betekent, dat er voor de burger altijd de mogelijkheid bestaat in beroep te gaan als zijn rechten in het gedrang komen, als hem door overheidsbeslissingen nadeel dreigt te worden toegebracht.

Het provinciaal bestuur speelt bij die rechtszekerheid van de burger ook een

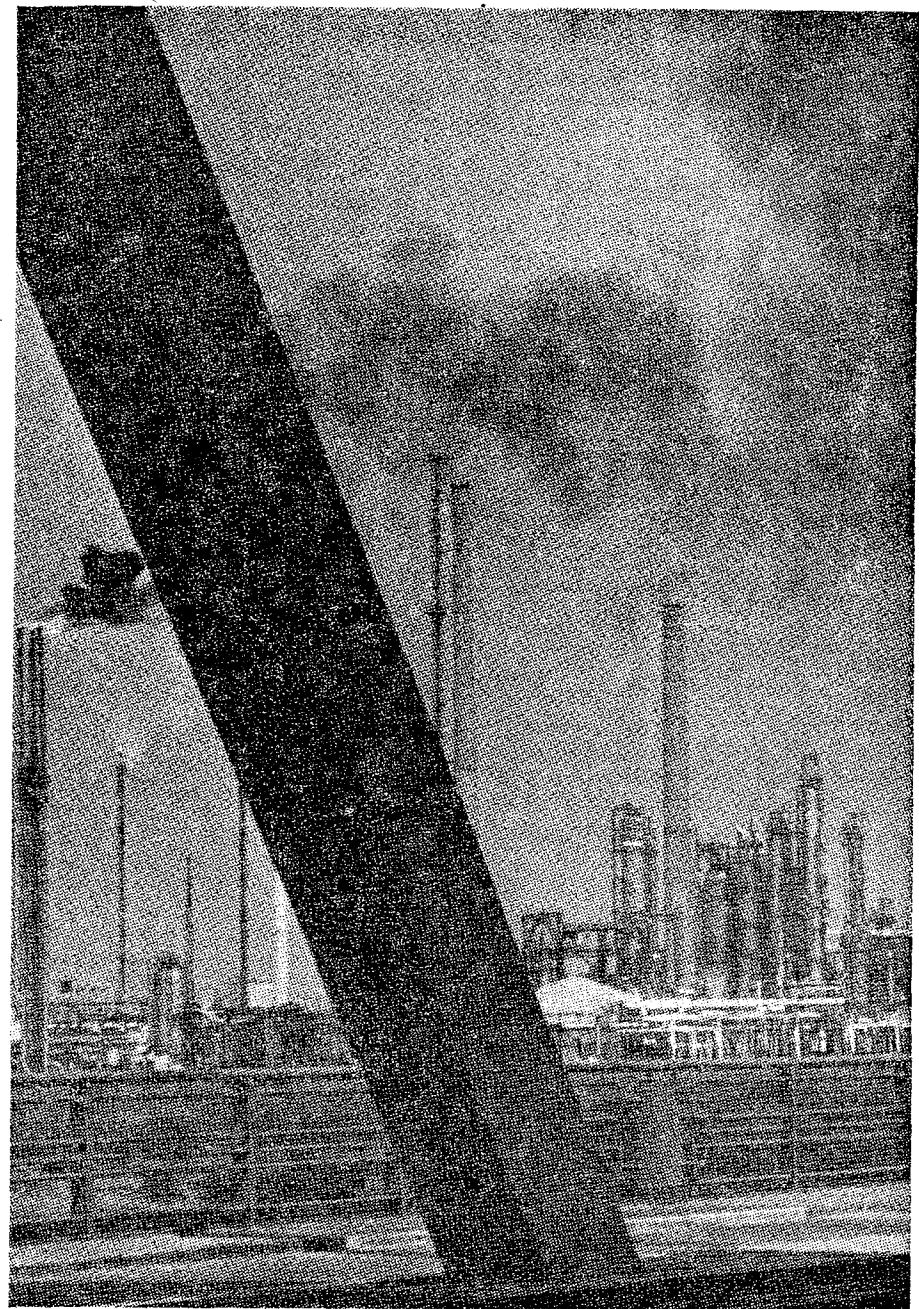
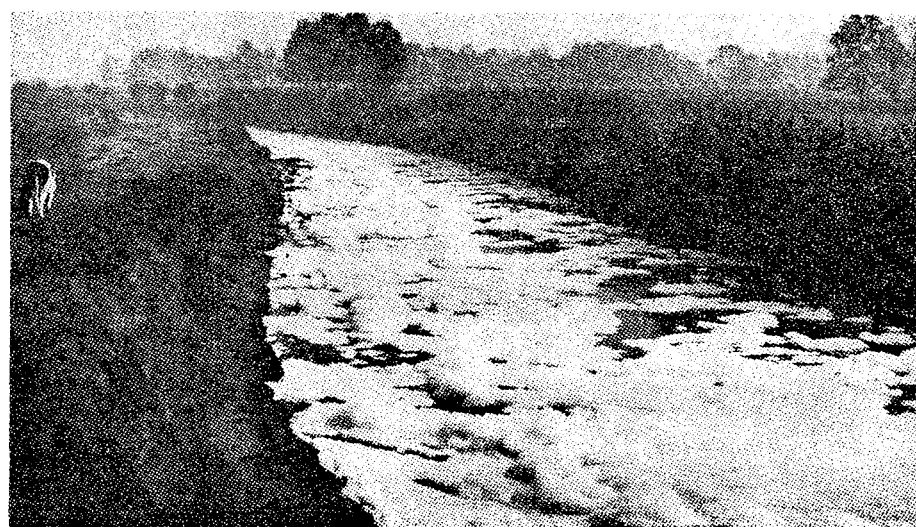
belangrijke rol, omdat het college van Gedeputeerde Staten zo'n beroepsinstantie is. Burgers, die het niet eens zijn met besluiten van B. en W. of van de gemeenteraad, kunnen bij Gedeputeerde Staten in beroep komen, kunnen daar hun „recht halen“. Dat kan gaan over bestemmingsplannen, over onteigening en schadevergoedingen, over geweigerde of te lage uitkeringen krachtens de Algemene Bijstandswet, enz.

De A.R. partij komt met kracht op voor het veilig stellen van die rechtszekerheid van de burger. In haar program pleit zij dan ook voor snelle afhandeling van de beroepen. Als iemand meent, dat hij recht heeft op schadevergoeding, of dat hem ten onrechte een uitkering krachtens de A.B.W. is geweigerd, dan moet zo iemand op korte termijn antwoord krijgen.

Bovendien moet die beroepsprocedure zo eenvoudig mogelijk zijn. De weg om recht te krijgen moet voor de burger zelf duidelijk zijn. Voorkomen moet worden dat hij in de doolhof van bepalingen het spoor bijster raakt en er zonder advocaten niet uitkomt.

Daarom wil de A.R. partij ook, dat Gedeputeerde Staten zich ten aanzien van hun beleid inzake beroepen verantwoord tegenover de provinciale staten. Juist in het belang van de rechtszekerheid moet het beleid inzake de beroepen en beroepsprocedures duidelijk zijn.

Water niet verontreinigen.

Toezien dat luchtvervuiling wordt voorkomen.

LEEFBAARHEID

Als de burger als een verantwoordelijk mens wil leven dan moeten de omstandigheden ook zo zijn dat dit mogelijk is. Ook hierin springt de betekenis van de provincie weer duidelijk naar voren, want door het vaststellen van streekplannen, het bestrijden van verontreiniging van water en lucht, het creëren van grote recreatiegebieden kan de provincie de leefbaarheid en daarmee het welzijn belangrijk bevorderen. Het bevorderen van de milieuhygiëne is een uitermate belangrijke zaak. Zou dat achterwege blijven dan zouden bepaalde gebieden in ons land onleefbaar worden. In de wet ter bestrijding van de luchtverontreiniging zal de provincie een belangrijke taak krijgen. De gemeenten kunnen hier slechts ten dele ingrijpen. De gemeente Den Haag kan wel ernstig klagen over de luchtverontreiniging uit het Westland met zijn honderden schoorstenen van de tuinbouwbedrijven maar Den Haag heeft in het Westland niets te zeggen. Dat zal de provincie moeten doen. En als het Westland klaagt over de verontreiniging door de industrie in Botlek- en Europoortgebied dan moet ook daar de provincie weer optreden, omdat het Westland in het Europoortgebied geen zeggenschap heeft. In de provincie Zeeland en andere provincies geldt hetzelfde.

In de streekplannen zal de provincie nauwkeurig moeten plannen waar gewoond kan worden en waar industrie kan komen, waar een vliegveld zou kunnen worden aangelegd of niet aangelegd,

zodat men van elkaar geen last heeft. Om de hinder door stank te voorkomen zal er tussen woongebied en industriegebied tenminste een afstand van vier kilometer moeten zijn. Om woonwijken voor geluidshinder te vrijwaren dient de industrie tenminste vijf kilometer van het woongebied verwijderd te zijn.

AANVAL OP LEEFMILIEU

Al was het alleen om de sluipende en vaak onherkenbare aanval op het leefmilieu door de luchtverontreiniging te voorkomen, dan zou het provinciaal bestuur al nuttig zijn. De provincie zal door het oprichten van meetnetten de vinger aan de pols moeten houden om maatregelen tegen de verontreiniging te kunnen nemen en om bij dreigend gevaar tijdig te kunnen waarschuwen.

In dit kader van de milieuhygiëne en van de streekplannen zal de provincie erop moeten toezien, dat lucht en water niet worden verontreinigd en natuurgebieden niet worden bestemd voor woon- of werkgebied. Men heeft jarenlang de schouder opgehaald over biologen, die opkwamen voor het beschermen van planten en dieren, maar geleidelijk aan begint men te beseffen, dat het terwille van de industrialisatie opruimen van stukken natuurgebied kwalijke gevolgen heeft. Er is ook nog zo iets als een biologische kringloop. Kleine plantjes, mossen, e.d., zeggen de gewone mens weinig, evenmin als allerlei insecten, kleine dieren, enz. Maar roeit men ze uit, dan heeft dat gevolgen voor bepaalde diersoorten en zo weer voor grotere planten, heesters, enz. De natuur verarmt, enz.

In het begin van deze eeuw heeft een Amerikaans bioloog eens gezegd, dat als op een bepaald moment alle vogels uitgeroeid zouden zijn, de biologische kringloop zodanig verstoord zou zijn, dat er 25 jaar daarna ook geen mens meer leven zou.

De belangrijke taak van de provincie, zowel voor de leefbaarheid als voor de rechtszekerheid is overduidelijk. Daarom moet ieder burger op woensdag 18 maart zijn stem voor een nieuw college van provinciale staten uitbrengen. Gezien het program kan hij ervan verzekerd zijn, dat de A.R. statenleden voor zijn belangen als burger, voor zijn recht om als mens met verantwoordelijkheid jegens God en de naaste te kunnen leven, met kracht zullen opkomen.

EEN CHRISTELIJKE PARTIJ HEDEN?

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

Het lijkt wel alsof het steeds moeilijker wordt van christelijke politiek te spreken. Wie nagaat wat nu de strijdpunten van heden zijn, komt tot de ontdekking dat men het niet eens is over de hoogte van de belastingen, over de verdeling ook van de fiscale druk voor de verschillende groepen, over de volgorde van te verwezenlijken doeleinden, over meer steun voor het Noorden of meer steun voor het Zuiden, over hulp aan de scheepvaart of aan het hotelwezen. Lastiger is het „princiële” verschillen te vinden. Natuurlijk zijn er vandaag zogoed als vroeger voorstanders van christelijk en voorstanders van openbaar onderwijs. Maar hoewel de aanhangers uit beide kampen, over en weer met reden op hun tellen passen, er is van echte rechtsongelijkheid geen sprake. Soms doet zich een kwestie voor die samenhangt met iemands diepste overtuiging: zullen de Bredase oorlogsmisdadigers worden gegratieerd; moet homosexualiteit door de wet zwaarder worden gestraft dan een zedenmisdrijf gepleegd tegen hen die tot het andere geslacht behoren. Wat echter als de meningsverschillen hier dwars door de partijen lopen ongeacht of deze zich op een christelijke of een religieus neutrale grondslag plaatsen?

Geen partij wil thans conservatief heten. Geen partij of zij besteedt grote aandacht aan de jeugd en haar verlangens. Geen partij die niet bij democratisering als het ware zweert en deze overal wil realiseren. In de politieke lichamen, in het maatschappelijk leven, bij onderwijs en wetenschap, voor het gezin, binnen de kerk. De onderscheiden programma's van actie wedijveren in actualiteit. De bijeenkomsten der jongerenorganisaties worden door oudere politieke figuren druk bezocht; zij voelen zich daar weer echt jong, zoals zij zeggen; misschien denkt ook een enkele aan de mogelijkheid dat de poten onder zijn zetel minder makkelijk worden doorgezaagd als hijzelf aanwezig is. In het streven naar democratische gelijkheid wordt soms elk onderscheid verwaarloosd, vergeet men dat aller mondigheid niet sommiger gezag uitsluit en is er weinig begrip voor het gevaar om wat in staatkundige verhoudingen goed past naar andere levenskringen over te plaatsen zonder zich kopzorg te maken of dit nu wel gaat.

Anderzijds wordt met beslistheid verkondigd dat vandaag meer dan ooit de opdracht tot een radicaal evangelische politiek aanwezig is. Deze zou zich onderscheiden door een toetsing van al het bestaande aan christelijke normen, door voortdurende ombouw der vertrouwde en velen zo behagelijk aandoende structuren, door aanvechting van gevestigde posities, door voortdurend fel verzet tegen politiek egoïsme, dat zich vooral in een wat zelfgenoegzaam en geheel verzakelijkt liberalisme openbaart. Niet naar beginselen en fraai uitgewerkte leerstellige opvattingen moet er in de eerste plaats worden gekeken. Het gaat om daden, om praktisch beleid dat misschien gebrekkig gefundeerd, laat zien wat het christendom in het leven van alle dag uithaalt. Daarbij zou zich verwantschap met het evenzo niet over zichzelf of over het huidige bestel tevreden socialisme kenbaar maken. Het is bovendien mogelijk

dat ook door sommige communisten iets van de werkelijke evangelische omwentelingsdrang om het leven te vernieuwen, werd gegrepen. De christen-radicalen hebben met een principiële politiek weinig moeite. Zij werken kwistig met hoofdletters. Overtuigd verwijten zij slapheid en halfhartigheid aan wie anders oordelen dan zij. Slechts stemt tot enig nadenken hun opinie dat mocht de door hen gevoerde actie geen weerklank vinden, een geheel ander optreden wellicht onvermijdelijk zou wezen; het prijsgeven van een christelijke politieke partij ligt binnen hun gezichtskring: de evangelische radicaliteit kan de puur radicale staatkundige organisatie eisen, welke geen rechtstreekse religieuze binding meer kent.

VERZAKELIJKING

Omdat zij die zo vaardig met een evangelische politiek schermen, tegelijk zich bereid tonen tot een volledige verzakelijking rijst de vraag of men niet te vlot zich op een christelijke inspiratie beriep, daarbij een tweetal punten veronachtzamt. In de eerste plaats is kennelijk vergeten dat politiek „de kunst van het mogelijke” is. Zelf vind ik deze omschrijving onvoldoende en voeg er steeds aan toe „binnen de grenzen van het geoorloofde”. Maar wat hiervan zij, het is uitgesloten om in Nederlandse belastingen te heffen, sociale voorzieningen te treffen, culturele bedrijvigheid te ontwikkelen los van de overweging: wat is haalbaar? Geen beleid is verantwoord dat zou leiden tot het schuwen van Nederland door buitenlandse ondernemingen vanwege de hoogte der heffingen, nog gezwegen over de vlucht door kapitaalkrachtige burgers naar den vreemde. Vermeden moet ook worden een verzwakking van de munt, welke ons in het internationale betalingsverkeer duur zou komen te staan, als gevolg van roekeloze financiering. Het kopen van een tijdelijke verhoging van de levensstandaard met een blijvend veel kostbaarder worden van het leven is al even verkeerd. Wat blijft er over van aan achtergebleven gebieden te verlenen steun bij verschrompelde nationale economische bloei? Het behoeft geen betoog dat welvaart niet moet worden nagestreefd als het een en het al. Maar een staatkunde, welke schijnbaar idealistisch de realiteit verwaarloost, schiet tekort. Er moet nog aan toegevoegd dat heel wat

als ideëel ter bekostiging uit de staatskas voorgedragen belangen, in wezen minder verheven zijn.

Vervolgens werd over het hoofd gezien, dat men aan staat en politieke partij soms opdraagt wat niet dadelijk onder de huidige omstandigheden, wat soms ook nooit van hen in redelijkheid te vergen is. Het lijkt gemakkelijk om de gemeenschap de taken toe te schuiven, die in het persoonlijk leven niet zo licht vallen. Dat de staat amoreel zou behoren te zijn, is natuurlijk moeilijk vol te houden. Dat de staat ethisch handelend geen op de enkele mens toegesneden moraal kan volgen is duidelijk. Heel eigenaardig verliest men in protestantse kring — begrijpelijk genoeg, maar nog niet goed te keuren — geregeld uit het oog dat evangelisch handelen voor afzonderlijke mens, partij en staat verschillen. Partijen zijn samengesteld uit bestuurders en leden. Staten kennen overheden en burgers. Telkens gaat het weer om mensen, die ook voor wat zij in partij en staat doen, verantwoordelijkheid dragen. Groot verschil maakt het evenwel, dat zij het in hun persoonlijk leven op een bepaalde manier geheel voor het zeggen hebben, maar minder in de partij, nog minder in de staat. In de partij bevindt men zich met politiek in hoofdzaak gelijkgezinden, in de staat met politiek evenzo- en met politiek andersdenkenden, en zelfs met hen die een volstrekt tegengestelde opvatting huldigen. Bij verdeeldheid van inzichten en bij ontstentenis van een groep die de volstreekte meerderheid bezit, zal in een democratie menigmaal met anderen moeten worden samengewerkt en is er de noodzaak van het vergelijk, of onsympathieker uitgedrukt, de noodzaak van het compromis.

Hier doen zich twee mogelijkheden voor. Het vergelijk — een eerste oplossing — wordt door hen, die evangelisch radicaal zijn, verworpen, daar 't onverenigbare niet verenigd kan worden: het evangelisch radicale vergelijk of compromis is een tegenspraak in zichzelf. Enkel een getuigend staatkundig optreden, een voortdurend zoal niet oppositioneel dan toch kritisch zich laten gelden wordt als de bij uitstek aanvaardbare houding verdedigd. Tevens toont men — gelijk gezegd — soms bereidheid om wanneer uit een niet geijkt christelijke gedachtengang als die der socialisten geijverd wordt voor realisering van overeenkomstige radicale ide-

alen met behoud der eigen innerlijke overtuiging tot een vorm van samenwerking te komen.

De tweede mogelijkheid is dat men dadelijk besluit om een uitgesproken christelijk karakter voor politieke georganiseerde werkzaamheid niet langer te verdedigen. Het moet stellig bij het uitzetten van het beleid rechtvaardig toegaan, daaraan twijfelt niemand. Aan ieder moet het zijne worden toegeleend. Maar dit bevorderen van wat rechtvaardig is, deze toelating van datgene waarop iemand aanspraak kan maken, behoeft niet in deze gedachten-gang religieuze of levensbeschouwelijke verscheidenheid van overtuiging te weerspiegelen. Een confessionele agrarische politiek, een „horeca-beleid” dat een principieel merk draagt, een gedragslijn ten opzichte van middenstand of tegenover studenten, die als het ware door geloofsopvatting zou zijn bepaald, doen gekunsteld aan. De woningnood moet worden beëindigd. Lucht- en waterverontreiniging zijn afschuwelijk. De grote steden dienen leefbaar te blijven. Het bejaarden-probleem te laten liggen is harteloos. Stevig werkende arbeiders bij reinigingsdiensten weinig, matig zich inspannende intellectuelen in „middenposities” heel behoorlijk te betalen roept terecht verzet op. De achterstand die kinderen uit sociaal zwakke milieus maar zelden bij een niet op hun manco's afgestemd onderwijs kunnen inhalen, bevredigt geen mens met een normaal billijkheidsbesef. Wie zou er bezwaar tegen maken aanwijsbare en ophefbare oorzaken van jeugdcriminaliteit weg te nemen. Met religie heeft dit alles niet in de verste verte van doen.

Aldus beschouwd zou het te zwak zijn uitgedrukt wat in de aanvang werd opgemerkt: Het wordt steeds moeilijker van christelijke politiek te spreken. Beter houdbaar is gelet op het tot

Prof. mr. I. A. Diepenhorst

duisver betoogde dat het thans onge-rechtvaardigd is een christelijke politiek te bepleiten. Meestal loopt het geding over wat billijk dan wel zakelijk verantwoord was, zulks beoordeeld naar algemene maatstaven; specifiek christelijke overwegingen lieten zich in deze zienswijze nauwelijks gelden. De „ont-christelijking” der politiek biedt tevens nog het voordeel dat veel, op zichzelf beschouwd heel verklaarbare machtsstrijd, dat de wens om invloed te oefenen en te regeren, niet langer een nodeloos onsympathieke indruk maken, omdat zij te gemakkelijk van een principiële decoratie werden voorzien: men dient niet zichzelf maar de partij en in de partij het beginsel en in de dienst aan het beginsel openbaart zich de religieuze gehoorzaamheid. Voor een deel is dit alles voor kringen, binnen welke een christelijke politiek zonder voorbehoud wordt voorgestaan, nog wel waar en voor een vroegere periode gold het in sterke mate. Wie het verleden der Nederlandse christelijke politiek onbevangen naspeurt doet niettemin zeer teleurstellende ontdekkingen. Bij grote figuren zelfs treedt het „menselijke al te menselijke” slag op slag onverhuld aan het licht. Macht hoe onmisbaar, machtsbegeerte hoe verklaarbaar ook, doen de mens geen goed.

CHRISTELIJKE STAATKUNDE

NIET OVERBODIG

Persoonlijk zou ik er desondanks een tegenstander van zijn heden in ons land de christelijke staatkunde voor

Geen partij wil thans conservatief heten

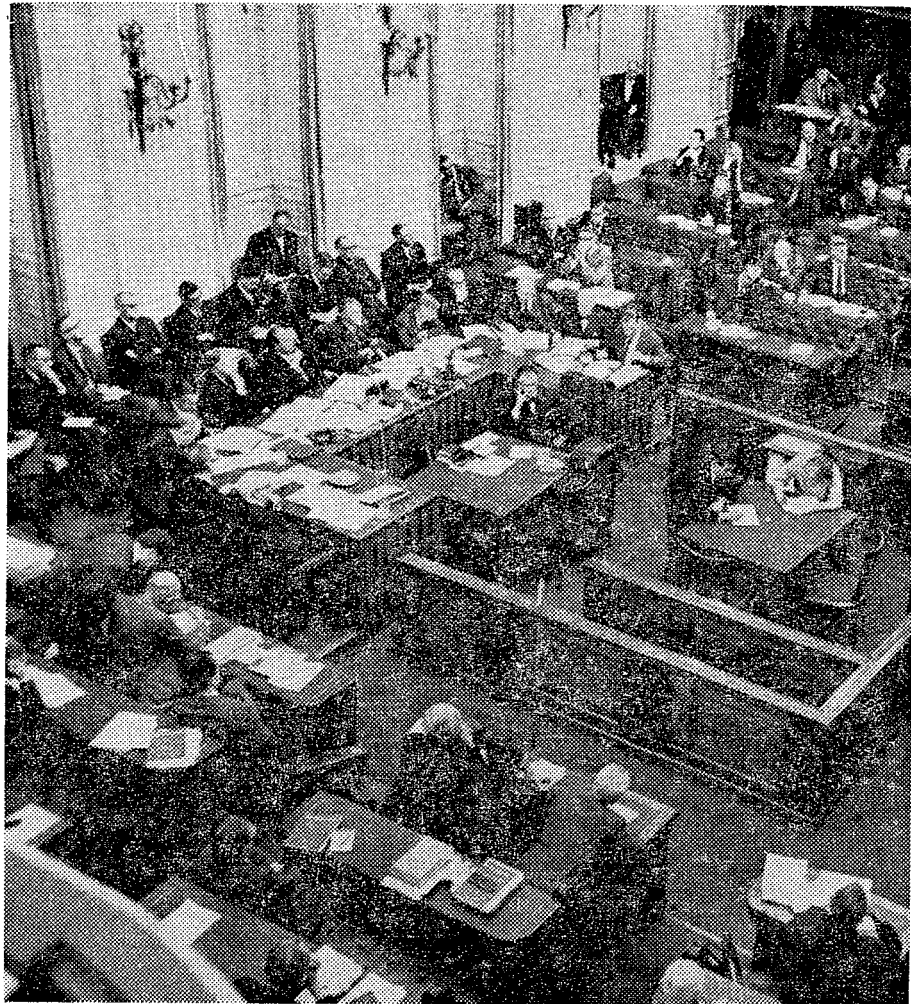
overbodig of, sterker nog, voor onmogelijk te verklaren. Wel meen ik dat de verdediging in sommige opzichten anders dan voorheen zou moeten worden gevoerd. Wat ik gemakshalve technisch-economische vraagstukken noem, nemen tegenwoordig een heel grote plaats in. Telkens zal het landelijk, provinciaal of gewestelijk tot een afwegen van interesse, tot beslissingen, na het doen gelden van diverse overwegingen, moeten komen. Zolang er wordt vastgehouden aan grote de westerse democratie schragende grondgedachten, een verzekeren van orde en rust met zo weinig mogelijk dwang; een geestelijke vrijheid en gelijkheid der burgers voor de wet, een behoorlijke rechtswaarborging voor de onderdaan, en een behartigen van aller welzijn, of nog kernachtiger, een evenwicht van gezag en vrijheid in de bevordering van het publiek belang, kan onder bepaalde omstandigheden de diepere fundering aan ieders eigen inzichten en diepste overtuiging worden overgelaten.

Vandaar dat in Engeland en in de Verenigde Staten de stichting van christelijke partijen is uitgebleven. Of in die landen de toestand bevredigt is een andere zaak. De oppositie terwille van de oppositie in Engeland gevoerd, het merkwaardig verschijnsel dat in Amerika eerder een voorliefde ten opzichte van personen dan een goedkeuren van programma's de stem pro of contra een partij bepaalt, vormen een belemmering om met het elders aangetroffene, daar het bijzonder zou voldoen weg te lopen. Om op dit ogenblik in Nederland een christelijke partijformatie te breken stuit naar mijn mening op de volgende bezwaren af.

REALITEIT

Vooreerst is er — ik acht dit een belangrijk gegeven — de realiteit. Men heeft zich mede naar geestelijke verschillen en verscheidenheid georganiseerd. Wie zijn eigen overtuiging ernstig neemt, wie daarom de invloed van die overtuiging wenst te bewaren en zo mogelijk te vergroten, zal de zelfstandige partij niet dadelijk opheffen. Gesteld dat men zich niet in de gedachtenwereld van een star liberalisme thuis voelt, en evenzeer tegen autoritaire stelsels van welke vorm ook grote bezwaren koestert, wordt het moeilijk zichzelf staatkundig onderdak te brengen. Verscheidenen voelen zich misschien aangetrokken tot een socialistisch vernieuwingspogen, omdat vernieuwing aan reformatie herinnert, maar zij zullen moeilijkheid ondervinden met de gewinning aan het socialistische gedachtenklimaat en af en toe verward of verontrust zich gevoelen als de socialisten zich rekenschap bieden van hun leer. Dat het gevaarlijk kan zijn om bij een hernieuwde aanwas van nationalistische stromingen of een versterkte groei van communisten niet te beschikken over een beginselpartij, zou ik met nadruk willen vaststellen.

Dit brengt mij tot een tweede overweging. Er bestaat op dit ogenblik stellig vrijwel een noodzaak om in vergaande mate samen te werken op tal van terreinen. Gebrek aan mankracht, schaarse geldmiddelen, dreigende verspilling van energie, nopen er toe de handen ineen te slaan. Verder is het een zaak van eerlijkheid te erkennen dat telkens belangen tot het innemen van een standpunt bewegen. Daarenboven zijn er beslissingen, die worden getroffen op grond van nauwgezet zakelijk beraad; deskundigen zullen dikwijls verschillen maar dit hangt dan

De laatste jaren weinig echte beginsel tegenstellingen in de Staten Generaal.

samen met een uiteenlopend waarden van het voorhanden, allen gelijkelijk ter beschikking staande materiaal. Toch is men het in ons land vaak met betrekking tot de uitgangspunten niet eens. Men kan elkaar evenmin vinden, wanneer de maatstaven, waaraan de te kiezen oplossingen gemeten worden, in het geding zijn. Het appèl op het evangelie, zelfs wanneer niet aanstonds duidelijk is wat dit voor bepaalde kwesties betekent, zal vandaag misschien op betrekkelijk weinig, zal straks wellicht wederom op meer punten doen kiezen ten gunste van deze of gene gedragslijn. Voor het oog zullen kernprogramma's van diverse staatkundige partijen een aanmerkelijke overeenkomst vertonen. Opvattingen van leerstellige aard, eisen van „christelijkheid” aan het openbare leven gesteld, spelen een geringere rol dan een zestig of veertig jaar geleden. In vragen van staatsrecht is toenadering tot elkaar mogelijk, ook als men principieel sterk verschilt. Tegelijk openbaart zich in feite verscheidenheid. Heel wat kiezers kunnen een religieuze fundering voor hun staatkundig optreden niet missen. Ieder die meent dat vanuit het evangelie een bijdrage aan het politieke leven geboden kan worden, welke zoveel mogelijk tot gemeenschappelijk en slechts noodgedwongen tot geïsoleerd handelen drijft, zal er dan ook naar streven dat met de grootste zorgvuldigheid onder vermindering van wereldvreemd drijven, het juiste beleid wordt ontwikkeld; dan is een zelfstandige politieke organisatie nodig. Bovendien zijn de tegenstellingen in andere partijen af en toe van verontrustende aard zonder dat er daar mogelijkheid is zich te richten naar gemeenschappelijke beslissende normen, over wier interpretatie misschien onzekerheid heerst, maar die zelf vast staan. Tenslotte bedenke men in dit verband dat de geestelijke sfeer, niet in de zin van geestelijke knusheid, erg belangrijk is.

MOEILIKHEDEN

Er blijven moeilijkheden. Men kan ethisch heel indrukwekkend de oorlog gevoerd met atoomwapens rechtvaardigen en voor ongeoorloofd verklaren met en zonder hantering van christelijke normen. Bestrijders van rassenshoofmoed worden gevonden binnen en buiten het christendom. Voorstanders van hulp aan de bevolking van niet ontwikkelde gebieden zijn evenzo gespreid. Met het verzet tegen economisch of sociaal ongerechtvaardigde machtspositie is het niet anders gesteld. Soms valt de samenwerking met religieuze geestverwanten zwaar, daarentegen die met „andersdenkenden” beslist gemakkelijk. Zomin echter als een christelijk huwelijk en een christelijke huwelijksopvatting behoeven te worden prijsgegeven, omdat er zoveel voortreffelijke huwelijken tussen niet christenen be-

staan, behoeft men een christelijke politiek of een christelijke politieke leer te laten varen omdat ook elders een gezonde staatkunde en behoorlijke staatkundige opvattingen worden aangetroffen. Trouwens de toestand zal door niemand worden geïdealiseerd, want er is ook veel verwerpelijke staatkunde en er zijn afschuwelijke staatkundige theorieën te over. Al blijft het waar dat gedurende de laatste jaren zich weinig echte beginsel tegenstellingen in de Staten Generaal voordeden, niet minder waar is dat de actualiteit van enkele kernvragen tot de sobere handhaving van een religieus gefundeerde partij noopt.

Een eerste acuut punt is dat op dit ogenblik de gedachten der democratie overspannen worden. De idee der gelijkheid voor allen, die waardevol is, mag geen gelijkheid doen aannemen, wanneer ongelijkheid aanwijsbaar is. Hoe kan er nu beter afstand genomen worden van een te zeer zich bij de geest van de tijd aanpassend politiek streven dan vanuit een meer algemene principiële beschouwing die niet tevreden is met opvattingen der meerderheid, maar vraagt om een laatste toetsing van maatstaven aan waarheid en recht. Te recht is opgemerkt dat bezwaren tegen de geest der eeuw neer te schrijven beslist niet een zo nutteloos bedrijf is als men tegenwoordig gemeenlijk aanneemt.

Als tweede punt wijs ik er op dat men 't gezag niet enkel kan herleiden tot de wil van hen die gezag dragen of ook van degenen die door gezagsdragers aan te wijzen in zekere zin gezag overdroegen. Zoals het huwelijk meer is dan de wilsovereenstemming van hen die het sloten, is het gezag — dat helaas stellig verspeeld kan worden — meer dan een toevertrouwen van bevoegdheid en een zich onderwerpen aan de tot uitoefening van die bevoegdheid dienende macht. Dit betekent niet dat er een goddelijk recht van de overheid bestaat in die zin, dat zij die de hoogste macht uitoefenen geen onrecht kunnen doen en alleen in hun geweten verantwoordelijk zijn tegenover de Almachtige. Het houdt wel in dat de souvereiniteit in twee vlakken, het horizontale en het verticale, zich bevindt. De oude Pitt wist heel goed wat hij zei toen hij twee eeuwen geleden op 2 maart 1770 in het Hogerhuis uitsprak: „Er is iets achter de troon, groter dan de koning zelf”.

Het derde punt hangt nauw met het voorafgaande samen. Te eniger tijd gegroeide staatkundige toestanden zijn als zodanig niet onaantastbaar. Insteede van sacrosanct te wezen behoren zij voortdurend op aanvaardbaarheid te worden onderzocht. Revolutie onder tusschen vanwege de begeerte naar verandering, uit vervreemdheid, in ergernis over het voorhandene zonder enige ze-

kerheid van verbetering voor de toekomst, ongeveer in de stemming dat als de eieren maar gebroken worden, de omelet wel zal rijzen, luidt een chaotische toestand in.

Een vierde punt is te vinden in de „verpolitisering”, het „politiek maken” van wat een eigen bestaan toekomt: het onderwijs, en algemener, de cultuur alsook heel ruim, het met elkaar in onderlinge omgang geleide maatschappelijk leven.

De school, die heel begrijpelijk in een westerse of oosterse gemeenschap de daarbinnen aangetroffen opvattingen afspiegelt, en zich daarbij aansluit, die het merk van stad of platteland draagt, die in een welvaartsstaat daarvan enigmatische de weerslag toont, moet niet als bunker ter beveiliging, moet niet als stormram ter vernietiging van verkregen posities worden gebezigd. Indien vooral van de maatschappijkunde — op zichzelf een aanvaardbaar vak — verwacht wordt dat zij het onderwijs niet enkel zal afstemmen op de realiteit — het lesrooster in zijn totaliteit mag nooit wereldvreemd zijn — maar voor alles helpen zal nieuwe sociaal-staatkundige doeleinden te verwezenlijken, waarbij aan het gewenste doel, de geestelijke vrijheid wordt opgeofferd, is er reden voor grote principiële waakzaamheid.

BESTAANSREDEN

CHRISTELIJKE PARTIJ

Werd dus het pleit ten gunste van een christelijke partij in het voorafgaande voldoende beslecht? Ik antwoord ontkennend. Een christelijke partij toont haar bestaansreden aan in de dagelijkse praktijk. Indien zij in hoofdzaak een belangengroep vormt, onder veronachtzaming of aanvankelijke verwaarlozing van hogere idealen, heeft zij aan geloofwaardigheid op noodlottige wijze ingeboet. Indien zij weigert de brandende vragen van heden onvermoeid te bestuderen; het werkelijk menselijke leven voor zoveel mogelijk mannen, vrouwen en kinderen, mogelijk maken, de opheffing van het nucleaire gevaar, het wegnemen van de honger, de vergroting van bestaansmogelijkheden, een streven naar gerechtigheid, vrede en welvaart vanuit christelijk verantwoordelijkheidsbesef, dan wordt het heel moeilijk om haar bestaansrecht te verdedigen. Indien er binnen haar kring aan ambitie overmatig werd geofferd, en waardevolle ballast ter wille van de manoeuvreerbaarheid in het water verdween, verdient het de voorkeur, omdat men eerlijk behoort te zijn, het christelijk als karakteristiek, als kenmerk bij uitnemendheid te laten varen. Ik zou zulk een verloop van zaken diep betreuren, van mening dat het niet gebeuren moet, dat het tot heel ongewenste situaties voeren zal; ik hoop tevens dat het niet gebeuren zal. Maar het verschijnen van deze beknopte beschouwing wil toch wel uitdrukking geven aan bezorgdheid. Het zou jammer wezen door eigen schuld kostbare kansen te verspelen.

DEFENSIE IN HET VIZIER

Defensiespecialisten in de Kamer hebben zo hun eigen vakjargon. Op de agenda van de Vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer kwamen dan ook onderwerpen voor zoals: RIM-onderdelen, logistiek, cruise-type missies en troepenreducties. Deze termen werden geregeld gebezigd in de laatstgehouden vergadering van de Commissie, waar onderwerpen besproken werden, die bij de begrotingsbehandeling in plenaire zitting niet aan de orde waren gekomen. Namens de A.R. Tweede Kamerfractie werd aan de vergadering deelgenomen door de heren dr. N. G. Geelkerken en Tj. Walburg.

De heer Geelkerken vroeg of de Russische militaire macht — gericht op de N.A.V.O. — verminderd was als gevolg van de bedreiging van Rusland vanuit het Oosten.

Minister den Toom antwoordde, dat van geen vermindering van welke strijdmacht dan ook in de centrale sector ten opzichte van de N.A.V.O. sprake is. Integendeel is eerder, sinds de crisis in Tsjechoslowakije, een versterking van de Russische strijdkrachten opgetreden; bovendien is de paraatheidsgraad opgevoerd.

In dit verband wenste de heer Geelkerken een duidelijke uitspraak van de minister inzake de krachtsverhouding op het gebied van de conventionele strijdkrachten tussen Warschaupactlanden en N.A.V.O.

Minister Den Toom zei hierop, dat de oostbloklanden ten aanzien van de conventionele middelen een groot overwicht hebben. Wij moeten proberen door opvoering van onze eigen conventionele bewapening de nucleaire middelen zo lang mogelijk buiten de strijd te houden. Daar zit de spanning. Immers, enerzijds „daalt het percentage, dat de nationale budgetten voor defensie van de nationale inkomens vormen”, terwijl het anderzijds noodzakelijk is, dat wij in de N.A.V.O. tot een versterking van de conventionele middelen komen.

Die verhouding is bepaald nog niet goed. De krijgsmacht is uiteraard in de eerste plaats bestemd voor de verdediging van land en volk, wat niet wegneemt,

dat ze in vredetijd een taak kan hebben bij de bestrijding van rampen. De heer Geelkerken wees de minister daarbij op de mogelijkheid deze soort hulp in het kader van de N.A.V.O. te verlenen, waardoor gemeenschappelijk zo effectief mogelijk opgetreden kan worden. De minister voelde hiervoor, als in de N.A.V.O. over dit punt gesproken zou worden; voorlopig moet deze hulpverlening nog op bilaterale basis geschieden.

Een drietal onderwerpen trok vervolgens bijzonder de aandacht nl. de oefenterreinen, de kwestie van de weddeverhoging en dat van de politieke discussies in de kazerne.

OEFENTERREINEN

Sedert het verschijnen van de Nota inzake de oefenterreinen verleden jaar, is deze zaak regelmatig in de aandacht geweest. De heer Walburg vroeg de minister om opheldering over berichten, die in de pers verschenen waren, dat Frankrijk weer bereid zou zijn oefenterreinen ter beschikking te stellen.

De bewindsman begon met de opmerking, dat ten tijde van de indiening van bovengenoemde Nota de houding van de Franse regering tamelijk afwijzend was op het gebied van de hele samenwerking in de N.A.V.O. Er blijkt nu een proces gaande, dat deze houding langzaam aan verbetert; de minister heeft namelijk van Franse zijde de mededeling gekregen, dat over het ter beschikking stellen van oefenterreinen te praten valt. Maar we weten nog niet hoe groot de terreinen zijn, hoeveel troepen erheen kunnen, enz. Eerst zal dit bekend moeten zijn voordat bezien kan worden wat de invloed daarvan is op de Nota oefenterreinen.

WEDDE

„De berg heeft een muis gebarnd” zei de heer Wieldraaijer (P.v.d.A.) als reactie op de voorgestelde weddeverhoging. Deze per 1 juli voorgestelde weddeverhoging betekent, dat het netto-inkomen van de ongehuwde dienstplichtige op f 205,— per maand komt, d.w.z. een stijging van 18%. Hierbij komt dan nog een vakantieuitkering van 6% van de wedde. De beslissing over het vakantiegeld noemde de heer Wieldraaijer een fopspeen, daar deze in de plaats komt van de huidige uitkering bij klein verlof. Als men deze uitkering van het vakantie-

geld aftrekt — zo berekende hij — geeft dit een verbetering van hooguit 25 gulden per jaar per man.

De heer Walburg echter was blij met de nieuwe maatregel. In de wedde der dienstplichtige moet verandering komen. Het behoort niet zo te zijn, dat de opgeroepen voor de militaire dienst — vier van elke tien — bijzondere financiële lasten dragen. Met deze stap zijn wij daarom op de goede weg.

De heer Maenen (K.V.P.) vond deze beslissing van de regering slechts een halve beslissing. De regering zegt nl. niet hoe de definitieve wedderegelgeving eruit zal zien en wanneer deze in zal gaan. Hij diende daarom, mede namens zijn partijgenoot Kleisterlee en de heer Kikkert (C.H.U.) een motie in, waarin de regering wordt uitgenodigd te bevorderen, dat de definitieve wedderegelgeving per 1 januari 1972 tot stand zal komen.

De minister meende, dat deze motie voor hem moeilijk aanvaardbaar was. Op jaarbasis gaat het hier ruw geschat om een bedrag van f 130 à 140 miljoen. Een komend kabinet zou met het gevraagde in de motie te maken krijgen en hieraan wilde de minister het opvolgende kabinet niet binden.

POLITIEK IN KAZERNE

Een ander punt, dat in de defensiecommissie aan de orde kwam was dat van „de politiek in de kazerne”.

De P.v.d.A. diende een motie in, waarin gevraagd werd een proef te nemen met politieke discussiebijeenkomsten in de kazernes.

Uit de opmerkingen van de heer Kleisterlee (K.V.P.) was op te merken, dat binnen zijn fractie verschillend over deze materie wordt gedacht. Zelf voelde hij ervoor bij wijze van experiment de praktijk op dit punt eens de kans te geven.

De minister verzekerde, dat hij zich beslist tegen zo'n proef zal verzetten. De soldaat is vrij in de kazerne te lezen wat hij wil, terwijl hij ook politieke bijeenkomsten elders kan bezoeken. De tijd is nog niet rijp voor politieke discussies in de kazerne, omdat deze een uitholling van de krijgsmacht in de hand kunnen werken, meende de minister. Het zou de mensen tegenover elkaar zetten, terwijl juist binnen de krijgsmacht gestreefd moet worden naar de vorming van een eenheid.

De heer Walburg was het met de mi-

nister eens, dat politiek in de kazerne toch niet op zijn plaats is. Met de vermaatschappelijking in de krijgsmacht is de minister — ook op aandrang van de A.R. fractie terecht ver gegaan. Na de dienstdag mag de militair burgerkleding dragen en in de avonduren kan hij vergaderingen van politieke partijen buiten de kazerne bijwonen. Men kan derhalve zeker niet zeggen, dat de dienstplichtige van alle politieke voorlichting verstoken is en daarom acht de heer Walburg de motie van de P.v.d.A. overbodig.

Steun voor de motie van de P.v.d.A. kwam ook van de heer van der Spek (P.S.P.), die er een manier in zag om de krijgsmacht uit te hollen.

Als de motie in de plenaire zitting aan de orde komt, zal ongetwijfeld over deze motie nog nader gesproken worden.

KAMERLEDEN

VRAGEN

MINISTERS

ANTWOORDEN

Giroafrekeningen worden afgewerkt door de girodienst.

Het is voor verenigingen, bedrijven en particulieren van belang, dat girobetalingen bedoeld voor 1969 ook in 1969 worden afgewerkt door de girodienst. Kan, als dit bij de girodienst in de knel komt, deze wens niet op een andere wijze toch worden verwezenlijkt — aldus dr. Boertien (A.R.)

Jawel — aldus minister Bakker — stuur de giro-opdrachten allereerst wat vroeger in. Tussen kerst en nieuwjaar is het overmatig druk!

Overigens: alle rekeninghouders moeten van de girodienst een verklaring vragen van de datum van ontvangst van de opdracht. Deze zaak is nu wel rond dachten wij.

Trage gang van zaken

De gebroeders V. d. Berg uit Den Haag hebben bij de Kroon (Koningin en kabinet) beroep ingediend inzake een schadevergoeding. Nota bene — aldus drs. Zijlstra (A.R.) — vanaf 2-5-1960 loopt die zaak al. Nu is het 1969: Sindsdien buigt de minister van Binnenlandse Zaken zich opnieuw over deze zaak. Wanneer valt nu eindelijk de beslissing?

Ja, zegt minister Beernink — ik wil wel m'n best doen maar een nauwkeurig antwoord kan ik echt niet geven. De procedure der wet moet worden gevolgd!

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303. 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

•
Kalvermelk
Mekabo - Fokkabo

•
Mengvoeders
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

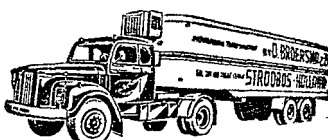
•
Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM de fijnste margarine GEBR. VAN DER SPEK N.V.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
★ Behandeling douane-formaliteiten
★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

VAN politieke partijen wordt verwacht, dat zij standpunten innemen over actuele problemen en dat zij zich bezig houden met de bezinning over die problemen.

De A.R.P. is daar volop mee bezig. In het speciale nummer van A.R. Staatskunde, dat ter gelegenheid van de brede partijconferentie verscheen, is een aantal nota's opgenomen over zaken, die in de belangstelling staan. Dit nummer van A.R. Staatskunde is nog verkrijgbaar; daarnaast is ook een aantal afzonderlijke brochures verschenen van de nota's uit

A.R.S. en van reeds eerder in dat blad verschenen nota's en verslagen.

Nu de verkiezingen naderen en nu de partij zich dit jaar ook speciaal bezig houdt met het Program van Actie voor de periode 1971-1975 is het van betekenis kennis te nemen van de verschillende publikaties, die de partij uitgeeft. **Publikaties zijn te bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, onder vermelding van het bij iedere uitgave behorende bestelnummer. De publikaties, hier bedoeld zijn:**

A.R. Staatskunde: conferentienummer, 131 pag.; prijs f 3,50; bestelnummer: 227.

Inhoud: nota over 'vorming en inrichting van stads- en streekgewesten'; no-

ta over 'Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa; nota over „geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden”; studie van mr. P. J. A. Idenburg over 'Buitenlands beleid nieuwe stijl'; bijdragen ter discussie van jhr. mr. M. W. C. de Jonge, M. H. von Meyenfeldt en H. Volten over 'Vrede-Oorlog-Defensiebeleid?'; nota over 'Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid'.

Bestuurlijke vormgeving: brochure van 36 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 228.

De brochure bevat het preadvies van een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeenten en Provinciebestuurders, voor een op 13 oktober 1969 gehouden openbare partijconferentie over bestuurlijke vormgeving. Tevens is opgenomen de openingsrede van prof. mr. P. J. Verdamm op de conferentie en een nabeschuiving over de conferentie van mr. W. Blanken.

Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten: brochure van 44 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 229.

In deze nota van een werkgroep van het College van Advies komt vooral het verschijnsel aan de orde van de zich uitbreidende bevolkingskernen en de toenemende vervlechting van deze kernen in één ruimtelijk kader. Een aantal bijlagen is opgenomen o.a. over de inter-gemeentelijke samenwerking in de regio Gouda, over criteria voor de afgrenzing van (stads) gewesten en over een planprocedure ontwikkelingsplan.

Defensiepolitiek als buitenlandse politiek: brochure van 16 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 230.

De nota van een werkgroep van het College van Advies behandelt aspecten van de defensieproblematiek in het bijzonder met betrekking tot Europa. In dit verband komen ter sprake: Europese kernmacht, het Duitse vraagstuk, de Oost-West-verhouding, nucleaire middelen, territoriale verdediging, organisatie en personeelsopbouw van de krijgsmacht.

Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid: brochure van 39 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 231.

Deze nota van een werkgroep van het College van Advies bevat o.a. uiteenzettingen over volkshuisvesting en arbeidsmarkt; over het werkloosheidsvraagstuk en het verband met de technologische ontwikkeling, over doelstellingen en aspecten van het arbeidsmarktbeleid. In dit kader krijgen o.a. aandacht: regionale politiek, buitenlandse arbeidskrachten, onderwijs en arbeidsmarkt, gehuwde vrouw en arbeidsproces.

De vrijheidsstraf: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 232.

De werkgroep 'Gevangeniswezen' van het College van Advies stelde deze nota samen. Op een aantal aspecten en facetten van de vrijheidsstraf wordt nader ingegaan.

Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 233.

Deze nota van een commissie van het College van Advies geeft feitelijke informatie over de mogelijkheden en effecten van het geweldloze verzet in de moderne samenleving. De commissie voegt een aantal conclusies en suggesties aan de nota toe.

ER zijn mensen, die bijzonder in beslag worden genomen door de vraag welke nevenfuncties iemand uitoefent. Want, zo is hun redenering, als je weet wat iemand naast zijn gewone werk doet, dan kun je tenminste nagaan hoe die ander verder zijn tijd doorbrengt. En dat is weer van belang om te beoordelen of iemand zijn werk wel goed doet en of hij (zij) zich niet teveel in beslag laat nemen door andere zaken.

Het kennen van die nevenfuncties is vooral van belang ten aanzien van mensen die publieke functies vervullen. En speciaal geldt dat voor Kamerleden. Vooral sinds „de 200 van Mertens” ter discussie zijn gekomen.

Bovendien is het zo aardig de bekleders van hogere publieke functies af en toe te wijzen op hun hoofdwerkzaamheden, als je als kritikus te werk wilt gaan.

Vreemd, dat er nog geen „wet op de publicatie van nevenfuncties” is. Want in deze tijd van openbaarheid, meespraak en inspraak moet je van elkaar weten wat je doet of niet. Er moet dan ook nodig een „register op de nevenfuncties” komen. Het ontsnapt bijvoorbeeld aan veler aandacht wat allerlei wetenschappelijke medewerkers aan universiteiten en hogescholen naast hun werk doen. Van hen mag toch verwacht worden, dat zij maatschappelijk geëngageerd zijn, zoals dat heet.

De Kamerfracties beginnen er onder de drang der omstandigheden toe te komen de nevenfuncties te publiceren: K.V.P., P.v.d.A. en V.V.D. waren de eerste drie. De A.R.Tweede Kamerfractie heeft dit voorbeeld gevolgd en zich daarmee aangesloten bij „de grote coalitie van publiceerdere nevenfuncties”.

In Nederlandse Gedachten namen de nevenfuncties nog geen hele pagina in. Wie had kunnen denken, dat zo weinig ruimte nodig zou zijn. De dagbladen hebben op gepaste — nou ja, wie maakt dat uit! — en bescheiden wijze aandacht aan de publicatie geschonken. Zo meldde „De Volkskrant” — voormalig rooms-katholiek met speciale katholieke belangstelling —: „Alleen Goudzwaard geen nevenfunctie in A.R. Tweede Kamerfractie”.

Die arme drs. Bob Goudzwaard — stijl

OVERPEINZINGEN OVER NEVENFUNCTIES

Haagse Post — zit hij daar in de Tweede Kamerfractie zielig zonder iets daarnevens; kan hij nooit zeggen, dat hij als commissaris zus vernam en als commissielid zo. Je vraagt je af hoe zo'n man aan zijn informatie komt; Schmelzer en Witteveen moeten haast wel denken, dat hij voor zijn Kamerwerk veel nuttige informatie ontbeert. Volgens het jaarverslag van de partij over 1968 maakt hij echter deel uit van de leiding van de kadercursus van de A.R.P. Wellicht, dat de vervulling van deze nevenfunctie het gesignaleerde gemis goed maakt.

De fractie is, zo vertelde een deskundige, niet ver genoeg gegaan; ze had ook de inkomsten uit de nevenfuncties moeten publiceren. Dan pas krijg je een beeld! Maar dan had de fractie veel verder moeten gaan naar onze mening. Meer punten zijn dan: hoe duur is het huis waarin ze wonen? hoe groot is de auto waarin ze rijden? welke levensverzekering hebben ze afgesloten en welke risicoverzekering voor verval Kamerlidmaatschap? (1971 nadert per slot van rekening met rasse schreden). Ja en als er dan toch werd gepubliceerd, waarom dan ook niet meteen de voornamen. Per slot van rekening is dit in het buitenland „in” waarom zou het dat in Nederland ook niet worden.

Trouwens wij zijn op weg; weekbladen beijveren zich er iets van te maken en nieuwere partijen „Hans-en” en „Erik-en” gewoon. En heeft de A.R.P. niet reeds een „Barend” en een „Hannie?”

Nou dan, daar kunnen zo bijkomen een Willem, Jan, Jaap, Cornelis (Kees), Isaac, Nicolaas, Bob, Garnt, Hendrikus, Maarten, Anton, Tjebbe en Rinse.

Nietwaar, de democratisering schrijdt voort en klinkt het niet veel aardiger wanneer je tegen de buurman zegt „morgenavond ga ik met Tjebbe praten op de kiesvereniging” dan wanneer je zegt „morgenavond spreekt Walburg op de kiesvereniging”.

In de A.R.P. is het met die voornamen een vreemde boel: Guillaume en Abraham kent iedereen, maar hoe waren de voornamen van Rutgers, Idenburg en Colijn? Juist u weet ze ook niet, maar Jan Schouten, dat weet iedereen en ook Wiert Pauwel is geen onbekende. Maar Gerbrandy's voornaam weet u die?

Toch is het goed, dat die nevenfuncties gepubliceerd zijn. Wie zou nu van die vijftien tot de bekende 200 behoren? Of zouden die nog de partij zijn die zelf nog zoveel „kleine luyden” in de partij doet? Hoe dit ook zij; door de publicatie is het in een keer duidelijk, waarom prof. Diepenhorst enkele jaren geleden een boekje schreef over de vrouwenemancipatie. Als erelid van het vrouwelijk studentendispuut van de V.U., kan hij dat of niet nalaten of — en dat is ook mogelijk — hij werd er door de toenmalige Dolle Mina's toe gedwongen.

Bij dr. N. G. Geelkerken staat als nevenfunctie vermeld: advocaat en procureur. Tussen haakjes staat er achter: niet praktizerend. Conclusie:

het is geen nevenfunctie, want de man doet er niets mee. Moet je nu Tweede Kamerleden ook nog gaan uitleggen wat nevenfuncties zijn?

De nazaten van de mannenbroeders hebben voor een belangrijk deel de trits, kerk, staat en maatschappij laten vallen. Ouderlingen en diakenen zijn er niet bij. Geelkerken blijft nog enigszins in het voorvaderlijke spoor, omdat hij nog een diaconie adviseert, maar in de „smalle” komt hij er dan toch niet aan te pas.

Boertien is deputaat; om precies te zijn, hij is „lid Deputaten Adma” der Christelijk Gereformeerde Kerken. Boeiend, maar je zou zo graag willen weten wat Deputaten Adma zijn.

Voor het overige is er een duidelijke scheiding tussen kerk en staat. Hier is in ieder geval geen sprake van „een zilveren koorde”. Dat Kieft lid is van de Raad van Bestuur Vormingscentrum „Oud Poelgeest” verbaast ons niet. Sinds de baardgroei lijkt Kieft een geboren vormingsleider.

Mej. Van Leeuwen had nog kunnen vermelden, dat ze adviserend hoofdbestuurslid van de Arjos is; dan was het gehate aantal van 13 tenminste verdwenen.

Nevenfuncties kunnen aanleiding geven tot allerlei beschouwingen en overpeinzingen. Daarom is het zo nuttig, dat ze gepubliceerd zijn. Er wordt veel te weinig overpeinsd en beschouwd. Wij leven in een tijd van vervlaking niet waar, maar nevenfuncties zijn relevant. Of niet soms?

HET BEELD DER VADEREN

DE EERSTE KAMER

Een halve eeuw geleden, in februari 1920, werd er een Centralen-Convent gehouden van de A.R.P. onder leiding van dr. H. Colijn. Aan de orde was vooral de vraag, wat er overeenkomstig A.R.-inzicht naar voren moest worden gebracht bij de komende grondwetsherziening. Daarover is toen veel gedebatteerd aan de hand van een rapport van een commissie onder voorzitterschap van prof. Anema.

Vooraf de Eerste Kamer kwam in discussie. Prof. Bavinck was lid van de Eerste Kamer. Aanvankelijk moesten de leden van de Eerste Kamer worden gekozen uit lijsten van hoogstaangeslagenen in de directe belastingen. Alsof politieke wijsheid en rijkdom iets met elkaar te maken hadden.

Bij de grondwetsherziening van 1887 werden ook verkiesbaar gesteld degenen die een hoog ambt bekleedden of bekleed hadden. Die „Hoge en gewichtige betrekkingen,” zoals 't in de Grondwet van 1887 in artikel 90 werd geformuleerd, moesten bij een afzonderlijke wet worden aangewezen en in die wet werd ook het hoogleraarschap aan een Nederlandse Universiteit genoemd.

Nu zaten de A.R. niet zo dik in de hoogstaangeslagenen, maar het hoogleraarschap aan de Vrije Universiteit viel krachtens de wet onder de betrekkingen, die in art. 70 van de Grondwet wa-

ren bedoeld. Zo konden de hoogleraren J. Woltjer en H. Bavinck lid worden van de Eerste Kamer, al voor de grondwetsherziening van 1917.

In de nota-Anema werd de gedachte geopperd, dat de Eerste Kamer voortaan zou worden gekozen door de Tweede Kamer. Daartegen kwam veel verzet. Als dat gebeurde, dan had de Eerste Kamer nauwelijks reden van bestaan. Trouwens, prof. Bavinck met name vond, dat de commissie maar matige waardering had voor het werk van de Eerste Kamer.

Er waren ook andere opvattingen. Sommigen speelden nog altijd met de gedachte, dat de Eerste Kamer moest worden tot een soort Corporatieve Kamer, waarvan de leden zouden worden aangewezen door een aantal corporatiën, de universiteiten, de Kamers van Koophandel en Fabrieken enz.

En verder was er nog een opmerkelijk voorstel. Daarin werd bepleit, dat de Eerste Kamer het recht zou hebben een wetsontwerp eenmaal terug te zenden naar de Tweede Kamer met een nota van aanmerkingen, waarmee de Tweede Kamer haar winst zou kunnen doen, als zij aan de hand van die nota het wetsontwerp nog eens bekeek.

Het debat liep zo wild uit, dat andere punten, zoals de losmaking van de „zilveren koorden” waarover prof. H. H. Kuyper graag het zijne wou zeggen, nauwelijks in bespreking kwamen.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

KLEIN EN GROOT

De rubriek „Lezers schrijven” wordt de laatste tijd qua hoeveelheid niet door brieven overstroomd, terwijl er in de partij discussies worden gevoerd, die tot een grotere belangstelling aanleiding zouden kunnen geven. Als zodanig geeft dat stof tot nadenken. Samenwerking met andere partijen ligt wellicht in de lijn van een te verwachten ontwikkeling, maar werkelijk relevante gesprekken hierover worden in te kleine kring gevoerd, waardoor in breder kring nauwelijks de „problematiek” wordt aangevoeld. Immers: waarom zou een samenwerking met andere christelijke partijen niet moeten worden gestimuleerd?

Waarom is voorts een centrale positie in de politiek te versmaden en waarom wordt dit begrip gekoppeld aan het woord „kleurloos”?

Er wordt zelfs betoogd, dat sommigen enkele jaren geleden ten onrechte zouden hebben aanbevolen, ten minste op één der christelijke partijen te stemmen. Niet alleen is een steekhoudende argumentatie voor deze kritiek nergens te vinden, maar tevens komt hierbij de vraag naar voren of er niet een gebrek aan werkelijkheidszin wordt gecombineerd met een voorbijlopen aan een opdracht, waarmee christelijke partijen zich in elk geval hebben bezig te houden.

In de geneeskunde wordt een doeltreffend gebruik gemaakt van antibiotica. Het zou niet verstandig zijn om van dit inzicht in de politiek te weinig te laten blijken. De strijd tegen de splijtingszwam, die ook in de politiek voortwoekert, met behulp van het streven naar en het realiseren van een nauwere samenwerking is geen overbodige luxe en biedt gelegenheid om meer aandacht te besteden aan nationale en internationale problemen, die zo omvangrijk zijn, dat in het licht daarvan de betekenis van Nederlands politiek gekraak spoedig verbleekt.

Ede

Ir. E. Lagerweij

EEN SCHEVE VERHOUDING ?

Volk en Vaderland moeten we kunnen verdedigen tegen een eventuele vijand. Daarvoor hebben we het leger; helaas is dit nog steeds noodzakelijk. Deze mening zijn de meeste Anti Revolutio-nairen nog steeds toegedaan, terecht mijns inziens; zij het dat de hier gebruikte formulering zeker niet volledig is.

Langzamerhand zijn we ook tot het besef gekomen dat voor vrede op langere termijn meer nodig is. Ik bedoel de ontwikkelingshulp, de kloof tussen arm en rijk zal gedempt moeten worden. Op grond van het evangelie zullen we hier aan moeten werken, en hard moeten werken.

Een onderdeel van die hulp vormen de vrijwilligers. Het streven is in 1971 permanent 500 Nederlanders als vrijwilligers in de ontwikkelingsgebieden te hebben.

Onder andere en onder meer dit „legertje” bindt de strijd aan tegen de armoede, de onrechtvaardigheid in de wereld, vecht voor vrede op de lange duur.

In dit opzicht kun je een vrijwilliger dus vergelijken met iemand die in militaire dienst gaat. Beiden doen werk in het belang van de gerechtigheid. Nu vergt het naar mijn mening meer zelfopoffering om 24 maanden te worden uitgezonden naar een ontwikkelingsland, dan om 16 maanden in het Nederlandse leger te dienen.

Je mag dan ook verwachten dat een vrijwilliger niet verplicht wordt in militaire dienst te gaan, gelukkig is dit ook het geval. Echter, een eventuele jongere broer is dan de klos! Mijn oudste broer is in mil. dienst geweest, zou ik 2 jaar uitgezonden worden en vrijstelling krijgen, dan moet mijn jongere broer alsnog in mil. dienst. Naar mijn mening is dit een scheve verhouding; temeer daar er ook gezinnen zijn waar jongens „buitengewoon dienstplichtig” worden.

Op het bovenstaande zag ik graag reactie, wellicht iets voor onze militair deskundige in de Tweede Kamer.

Terschuur Aalt v. d. Glind
Uw brief wordt doorgestuurd naar onze Tweede Kamerfractie. Red.

TWAALF STELLINGEN

Op 22 april van dit jaar vinden in Zuid-Afrika algemene verkiezingen plaats.

Met meer dan gewone belangstelling wordt naar de verkiezingsuitslag uitgezien.

Niet alleen nemen aan de verkiezingen deel de Nationale Partij, De Verenigde Partij en de Progressieve Partij, maar ook de Herstigte Nationale Partij. Deze laatste partij bestaat uit de zgn. Hertzoggroep, die zich afsplitste van de Nationale Partij (de regeringspartij), omdat zij deze partij o.a. te verwaterd vond in haar apartheidsbeleid.

Uiteraard heeft deze afsplitsing nogal wat stof doen opwaaien. Dat laatste geldt ook voor het manifest, dat 70 Zuidafrikaners hebben gepubliceerd onder de titel „Twaalf Stellinge vir Oorweging deur alle Stemgeregtigde Christene in die Republiek van Suid-Afrika”.

De twaalf stellingen — volgens het blad Dagbreek „priesterlike snert” — luiden aldus:

1. Elke Christen het 'n onontwykbare politieke verantwoordelijkheid, veral hy wat stemgeregtig is.

2. Die politiek hou hom besig met die inrigting van die samelewing en affekteer daarom die lewens van mense, geskape na die beeld van God, ten diepste.

3. Dit is die Christen se plig om deur sy stem by te dra tot die instelling van 'n landsregering wat wet en orde sal handhaaf en die belange en welvaart van die hele samelewing waaroor hy aangestel is, sal bevorder ooreenkomstig die Bybelse gebooe van waarheid, geregtigheid en liefde.

4. Enige inrigting van die volkslewe wat niet geskied volgens die eise van waarheid, geregtigheid en liefde nie, benadeel die algemene welsyn, bedreig wet en orde, is strydig met die wil van God en moet daarom uitloop op die ondergang van so 'n volk.

5. In sy skeppingsdaad en in sy verlossingsdaad openbaar God dat Hy besorg is sowel oor die menslike gemeenskap as oor die lewe en lotgevallen van elke enkeling. Hieraan is die intrinsieke waarde wat die Christen aan die gemeenskap en aan die waardigheid van elke individu heg, te danke.

6. Die Christen is mede-verantwoordelik vir die inrigting van die samelewing ooreenkomstig die geopenbaarde gebooe en beloftes van God. Daarom moet hy in sy politieke getuieis en optrede aan die geopenbaarde wil van God gehoorsaam wees, en verwerp wat daarteen stry.

7. Elke Christen moet dus aan God verantwoording doen wat betref sy ondersteuning al dan nie van enige besondere politieke party en sy beleid. Hy moet sy eie deelname aan die politiek toets aan die volgende basiese vereistes.

8. VERSOENING. In gehoorzaamheid aan God kan geen Christen 'n politieke beleid ondersteun wat gebaseer is op 'n willekeurige en onregverdige diskriminasie tussen mense wat dieselfde land bewoon en bewerk, op grond van kleur, ras, godsdiens of geslag alleen nie. So 'n beleid van diskriminasie moet voorts ook deur hom verwerp word as dit lei tot 'n konsekwente gedwonge skeiding van sulke mense sonder hulle algemene toestemming. Die mens se sondige drang tot diskriminasie en skeiding druis lynreg in teen die versoeningsboodskap van die Bybel.

9. WAARHEID. In gehoorzaamheid aan God kan geen Christen 'n politieke beleid ondersteun wat, terwyl dit klaarblyklik prakties onuitvoerbaar is, sy beroep op die kiesers op valse aansprake en beloftes baseer nie. So 'n wesenlik oneerlike beleid kan nie met die Christen se verbintenis tot die waarheid versoen word nie.

10. GERECHTIGHEID. In gehoorzaamheid aan God kan geen Christen 'n politieke beleid ondersteun wat vir sy toepassing in die praktyk onvermydelik openlike of bedekte onreg teenoor enige individu of bevolkingsgroep veroorsaak nie. 'n Beleid, waarvan dit wesenlik is dat dit die menswaardigheid van enige landsburger aantast, krenk of skaad, moet vir die Christen in sy geloof geheel verwerpelig wees.

11. LIEFDE. In gehoorzaamheid aan God kan geen Christen 'n politieke beleid ondersteun wat in sy wese op groepsselfsug berus en die eensydige bevordering van seksionele belange beoog nie. So'n beleid moet onvermydelik gepaard gaan met die beoefening van gevoelloosheid en liefde-loosheid en moet gevolglik indruis teen die liefdeswet wat Christus gegee het.

12. Dit is die Christen se dure plig en verantwoordelijkheid om die beleid van elke politieke party in Suid-Afrika deeglik te ondersoek en hom van die praktiese implikasies daarvan te vergewis. Hy moet alle politieke uitsprake en beleidsrigtings toets aan die waarheid van God. Hierin mag hy vind dat geen beskikbare politieke beleid volkome gehoorsaamheid aan hierdie waarheid verteenwoordig nie; in die bereiking van sy oordeel sal hy nietemin verplig wees om so na aan volkome gehoorsaamheid as moontlik te kom.

Die stemgeregtigde Christen moet daarteen waak dat hy hom nie laat meevoer tot 'n terugval op beslissinge wat op persoonlike of groepsselfsug berus nie. Sy verantwoordelijkheid word des te groter in 'n politieke samelewing waar die lede van die sentrale parlement deur 'n klein minderheid burgers verkies word.

Die Christen se deelname aan die politiek moet, op stuk van sake, bepaal word deur sy onontkoombare verantwoordelijkheid teenoor God en sy naaste.

WAT DE TWEEDE KAMER BEHANDELDE DE AFGELOPEN WEKEN

MOTIES

De stemming over de moties bij Buitenlandse Zaken hebben nog al erg veel tijd gekost. Elke fractie was van oordeel dat er toch nog een korte stemmotivering moest worden gegeven — praktisch over elk van de 13 moties.

Niet alle oppositiemoties sneuvelen. De motie **Dankert** betreffende een bijdrage aan het V.N. Trust Fund voor de slachtoffers van de apartheidspolitiek werd aanvaard evenals een andere motie **Dankert** betreffende leveranties van wapens aan Portugal: „nu blijkt dat niet alle landen uit de NAVO zich aan de afspraak houden — zoals Nederland dit wel doet — is het noodzakelijk bij alle regeringen er op aan te dringen zich aan de afspraak te houden” — aldus dr. Geelkerken.

ANTILLEN EN SURINAME

De begroting met betrekking tot de Antillen en Suriname is door minister **Bakker** uitstekend verdedigd. Natuurlijk waren er moties: D'66 wilde met spoed een „oplossing” van het Statuut en de P.v.d.A. wenste in een motie vast te leggen dat als het Statuut hoe dan ook werd gewijzigd, de hulp aan deze landen op dezelfde voet moest worden

Minister drs. J. A. Bakker

voortgezet. Eerlijk gezegd: een wat belachelijke motie — de minister had in eerste instantie niet anders betoogd en herhaalde dit bij de replieken op uitdrukkelijk verzoek van de heer Kieft — de A.R. woordvoerder.

Met betrekking tot het bestaande Koninkrijksverband had de heer **Kieft** gezegd: „bij ons staan het eigen oordeel en de eigen verlangens van beide landen als het gaat om deze zaak, hoog genoteerd. Tegen het uitdrukkelijk oordeel van deze landen is het moeilijk gerechtvaardigd eenzijdig onze wil op

te leggen. Aan de andere kant, gelet op de onmiskenbare snelle ontwikkelingen zou het bijzonder nuttig kunnen zijn als Nederland een initiatief in deze neemt — als het ware als katalysator dient. Wij hebben niet alleen te maken met de interne problematiek in het Koninkrijk, maar ook met de internationale complicaties die hiervan het gevolg kunnen zijn.”

Een nuance-verschil ligt er dus wel tussen de A.R. opvatting en die van het kabinet, dat nog vasthoudt aan een stuk lijdelijkheid in dit opzicht. Maar zover als de oppositie wil: neem het initiatief tot herziening en beëindiging van het statuut — ging de A.R. fractie welbewust niet.

OPKOMSTPLICHT

De opkomstplicht bij verkiezingen is afgeschaft: geen dwang meer — maar wel een morele plicht. De kiezende burger is zelfstandig geworden — aldus de heer **Schakel** (A.R.). Een verlangen van de A.R.P., eigenlijk zo lang deze partij bestaat.

Toch was een aantal Kamerleden tegen — ook bij de C.H.U. en de V.V.D. het gevaar van extra invloed van extreme groeperingen bij kiezers mocht niet worden bevorderd. Als de staat het kiesrecht aan de burgers verleent heeft de staat het recht dit dus ook af te dwingen. Het zij zo: in overgrote meer-

derheid aanvaardde de Tweede Kamer dit ontwerp. Ook daar de communisten bleven en bloc tegen!

ONDERWIJZER-RAADSLID

Initiatiefwetje van de P.v.d.A. om onderwijzend personeel van gemeentelijke scholen dat woont en werkt in dezelfde gemeente de mogelijkheid te geven lid van de gemeenteraad te worden, heeft het niet gehaald. Waarom wel de onderwijzer en niet de gemeentesecretaris — vroeg de heer **Schakel** zich o.m. af! Met discriminatie moet men zeer voorzichtig zijn. Trouwens, het is, zacht gezegd, een vreemde zaak dat deze onderwijzman als raadslid de staf zou gaan breken over het beleid van het hoofd van zijn school, van „zijn” inspecteur en van „zijn” wethouder van onderwijs. Bovendien, aldus mej. Goudsmit D'66, een opeenstapeling van functies in de politiek is een ongewenste zaak. Hoewel toch een ander deel van D'66 er voor stemde.

KIENAVONDIE

D'66 vond dat kienavonden niet meer onder de loterijwet vielen. Jawel zei de justitieminister: als het gaat om een flesje wijn of een taart als prijs, is er geen bezwaar. Maar de officier van justitie zal moeten ingrijpen als de prijzen bestaan uit meerdaagse reizen of wascombinaties. Gecommercialiseerde kienavonden blijven een verboden gokspel.

ARJOSJAARVERSLAG:

JONGERENORGANISATIE MOET BESTAANSRECHT VOORTDUREND AANTONEN

„Het karakter van de Arjos — en van andere politieke jongerenorganisaties in het land — is de laatste jaren sterk gewijzigd. Soms worden andere standpunten ingenomen dan de moederpartij”. Dit lezen we in het jaarverslag over 1969, zoals dat zal worden aangeboden ter behandeling op de algemene vergadering van de Arjos, die op 7 maart a.s. te Utrecht zal worden gehouden. Aan het verslag ontlenuen we verder: „De stemverheffing van politieke jongerenorganisaties zou als een vorm van „buitenparlementaire oppositie” gezien kunnen worden. De geschetste ontwikkeling heeft tot gevolg, dat de Arjos voortdurend in het spanningsveld van ideaal en werkelijkheid verkeert; de Arjos is dan ook geen politieke partij. Standpunten worden niet altijd gedeeld of overgenomen door politieke partijen. Het verwondert niet, dat sommigen pleiten voor een volledige integratie van jongeren in de partij. Waarom dat aanbrengen van die scheiding tussen ouderen en jongeren? Inderdaad kan dit een punt van discussie zijn. Een politieke jongerenorganisatie moet voortdurend het nut en de

zin van de organisatie aan kunnen tonen. Wij geloven, dat de Arjos vandaag een effectiever middel is om de belangen van A.R.-gezinde jongeren te behartigen, dan wanneer ze individueel in de A.R.P. optreden. Er kunnen echter andere tijden aanbreken”.

In het jaarverslag treffen we verder een overzicht van alle Arjosactiviteiten in 1969 aan. Het waren er zoveel, dat het jaarverslag 40 pagina's telt.

Voor belangstellenden is het jaarverslag aan te vragen bij de Arjos. Als bijdrage in de kosten gelieve u één gulden (f1,—) over te maken naar gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „jaarverslag”. U hebt het snel in de bus.

Op de algemene vergadering van 7 maart a.s. zal een nieuwe voorzitter worden gekozen. Zoals reeds eerder in N.G. gemeld zal Hans de Boer, de huidige voorzitter, per 1 oktober aftreden.

In alfabetische volgorde staan kandidaat: Hans Borstlap, Amsterdam, Gerrit van Dongen, Amsterdam.

Hans Borstlap

Geboren: 28 juli 1946 — 23 jaar.

Dagelijkse bezigheid: Student politiekologie aan de V.U. te Amsterdam.
Godsdienst: Gereformeerd.
Burgerlijke Staat: ongehuwd.

Gerrit van Dongen

Geboren: 18 sept. 1943 — 26 jaar.
Dagelijkse bezigheid: Studerend voor Hoofdakte aan de Hervormde Akademie te Amsterdam.
Godsdienst: Ned. Hervormd.
Burgerlijke staat: ongehuwd.

WIJ KOMEN BIJEEN

Verkiezingsbijeenkomsten

Groningen: Op 10 maart a.s. spreekt mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie in „Het Tehuis” in Groningen.

„Grote verkiezingsbijeenkomst in Gelderland.

Dinsdag 10 maart a.s. in jeugdgebouw „De Open Haard”, Willem de Zwijgerlaan 3 te EDE. Aanvang 8 uur n.m. Hiervoor zijn de eerste 6 kandidaten van de Gelderse A.R.-lijst uitgenodigd.

Dit zijn:

1. J. Achterstraat, Arnhem.
2. H. W. van den Brink, Harderwijk.

3. A. J. Vermaat, Voorthuizen.
4. A. J. A. van der Heide, Apeldoorn.
5. H. W. Wiggers, Winterswijk.
6. W. P. J. van der Schans, Well-Ammerzoden.

De Statencentrale Ede en de ARJOS herten u alvast hartelijk welkom op deze grote provinciale bijeenkomst.”

Op dinsdag 10 maart houden de Statencentrale en de Kamercentrale Leiden een verkiezingsvergadering in de Foyer van de Stadsgehoorzaal in Leiden. Aanvang 20.00 uur.

Spreekers: minister drs. J. Bakker en drs. T. Spaan, lid van Provinciale Staten in Zuid-Holland.

Op donderdag 12 maart, beleggen de Kamer- en Satencentrale Haarlem en de Statencentrale Velsen een verkiezingsvergadering in de Tuinzaal van het Concertgebouw en Haarlem. Aanvang 20.00 uur.

Spreekers: mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter A.R. Tweede Kamer fractie en H. A. de Boer, landelijk voorzitter Arjos, Statenlid Noord-Holland. Onderwerp: Naar nieuwe verhoudingen. De Statencentrale Winterswijk houdt haar jaarvergadering op zaterdag 14 maart a.s. in „Fides et Concordia” in Winterswijk. Aanvang 14.15 uur.

Spreeker: ir. J. Achterstraat, lijsttrekker van de A.R.P. in Gelderland.

Drente

Hoogeveen, 9 maart, Tamboer. Spreeker: minister drs. J. Bakker + forum.

Emmen, 9 maart, „Ichthus”. Spreekster: mej. J. van Leeuwen + forum. Assen, 16 maart, „Bellevue”. Spreker: drs. B. Goudzwaard + forum.

Overijssel

9 maart, Hardenberg, Kantine ELTEM, Burg. Schuitemstraet (dicht bij het station). Spreeker: mr. B. W. Biesheuvel, Aanwezig alle Statenleden (eerste 10 v. d. lijst) werkbezoek.

12 maart Steenwijk Burg. Goeman, Bor-geusstr. 23. Spreekster: Mej. J. v. Leeuwen. Alle Statenleden (eerste 10 v. d. lijst) werkbezoek.

13 maart Nijverdal Rehoboth, Nijkerk-kendijk. Spreekster: Mej. J. v. Leeuwen. Aanwezige Statenleden drs. J. J. Knibbe; dr. J. Meulink; J. v. Leeuwen; J. J. Joldersma; Ir. W. Gerholt.

Aanvangstijd 8 uur.

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in afdrukmateriaal, „riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertien

WERKENDAM — TELEFOON 514

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT.
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

Jan Lingen's Betonindustrie N.V.

Betoncentrale „Papendrecht” N.V.

VEERDAM 29, PAPENDRECHT

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwdan wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA AANNEBERSBEDRIJF

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

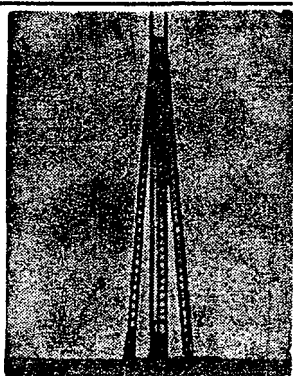
Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakker garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen. etc. EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZAND POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

AMSTERDAM

Postlaag 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Benelckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Heijplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwpark 3 - Ribesstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

Alle textielgoederen,
bedden, dekens.
matrassen. complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURF

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie

MEILINK N.V.

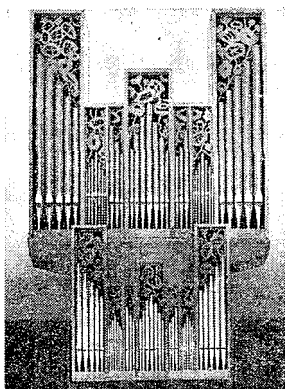
BORCULO - Hofstraat 10. ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

ECHE KERKORGELS

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW

Ernst Leeflang

APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

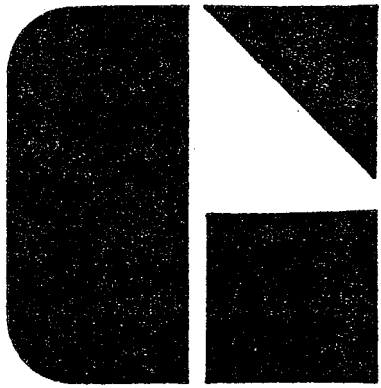
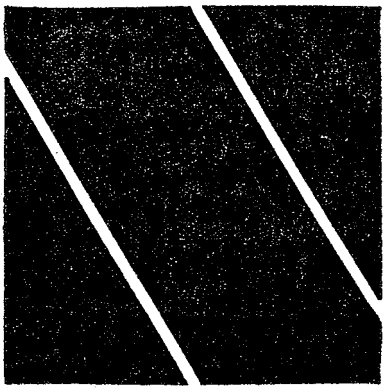
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 11

14 maart 1970

DEMOCRATIE: EEN UITDAGING!

DOOR MR. J. N. SCHOLTEN

Het is niet gemakkelijk om democraat te zijn. Bestuurders zowel van ondernemingen als van organisaties hebben nogal eens de neiging om vooral te letten op de efficiëntie en de participatie van alle betrokkenen niet op het eerste plan te zetten. In de sfeer van de overheid is dit verschijnsel bepaald ook niet onbekend. Hiermede hangt samen de klontering van macht bij weinige personen.

De echte democraat zal dwars gaan liggen bij dit soort situaties en streven naar wijziging van de structuren. De politicus, die dit zegt, moet vooral zelf het goede voorbeeld geven, wil hij of zij de politiek niet in discrediet brengen. Hieruit zal ook blijken of de betrokken politicus een schijn-democraat is of een echte.

INSPRAAK INBOUWEN

Het streven moet er continu op gericht zijn de participatie van de betrokken personen en groepen te optimaliseren. Dit betekent o.m. dat we niet kunnen volstaan met het houden van verkiezingen, eens in de zoveel jaar, maar dat tussentijdse inspraak van de bevolking als een structuurelement moet worden ingebouwd. Op dit terrein moet nog veel worden geëxperimenteerd, waarbij we ons moeten hoeden voor fixaties in de trant van: zo is het dan nu of zo is het beslist niet.

Het is opvallend hoeveel bestuurders

verstrikt blijken te zitten in de klassieke leren en ideologieën en niet met een open gezicht de nieuwe tijd en de daarbij passende oplossing willen geven.

Politieke vernieuwing is voor een groot stuk mentaliteitsvernieuwing. Dit speelt sterk op het gebied van de materiële democratie, dat is een wezenlijke democratie.

Deze democratie vraagt een ander type bestuurder, dan we gewend waren. Mensen, die vroeger onaantastbaar waren, zullen in deze tijd zich lang niet altijd kunnen handhaven. Bij de selectie zou hier meer rekening mee dienen te worden gehouden, zowel in het belang van de zaak als van de betrokken persoon zelf.

OPDRINGERIGHEID

Een zijstraat: waarom bemoeien vele landelijke politici zich zo intensief met de Statenverkiezingen, terwijl ze van de provinciale politiek veelal niet veel weten?

Is deze Haagse opdringerigheid niet in strijd met de participatie-gedachte? En geven deze politici tesamen niet te kennen, dat er aan de top nog wel wat mentaliteitswijzigingen zouden kunnen worden nagestreefd? Provinciale zaken dienen allereerst provinciaal te worden uitgevochten en de keus voor de kiezer dient op dat niveau te worden gemaakt. Het is echt jammer, dat dit voor een groot deel door het nationale parlement is vertroebeld.

Laten de dames en heren een volgend maal met elkaar afspreken, dat ze de provinciale democratie een faire kans willen geven en dat ze zich niet of op bescheiden wijze met de provinciale campagnes zullen bezig houden. Dat zou een waardevolle bijdrage aan een stuk nieuwe democratie kunnen zijn. We moeten in ieder geval de lijn-Geertsema met alle kracht afwijzen, zoals terecht ook reeds door Biesheuvel is gebeurd. De provincie staat niet zo erg in belangstelling. Zou dit ook kunnen samenhangen met het feit, dat provinciale bestuurders vaak weinig direct contact hebben met de bevolking? Wel moet direct gezegd, dat dit in de ene provincie beter is, dan in de andere, maar in het algemeen is de band tussen bestuur en bestuurder een vrij slap geval. De provincie heeft echter steeds meer kansen om deze band tot leven te brengen. De ruimtelijke ordening van het gewest geeft haar een enorme kans. Ook wegenplannen, cultuurnota's enz. dienen volledig in de publiciteit te worden gebracht. Het bestuur dient een discussie met de bevolking aan te gaan en eerst daarna de plannen vast te stellen. De moderne provinciale bestuurder

kan zo veel goodwill maken voor de provincie en de democratie echt steunen. Dat laatste is de moeite waard en dat gevecht zou wel eens feller moeten worden in de toekomst. Vernieling afwijzen, maar vernieuwing steunen behoort tot de taak van de A.R.

Democratisering van de provincie is dus vooral: participatie van de bevolking.

Het spreekt vanzelf, dat de Staten, het hoogste bestuurscollege van de provincie van stonde af aan beleidsbepalend dienen op te treden.

Dit geschiedt vooral via de commissies. Als regel zullen deze commissievergaderingen openbaar dienen te zijn. De pers kan haar voorlichtende taak bij een gesloten systeem niet goed waarmaken. Door deze openheid groeit ook weer de belangstelling voor de publieke zaak.

STALEN HOOGSTE ORGAAN

De Staten zullen metterdaad het hoogste orgaan van de provincie moeten zijn, hetgeen o.m. inhoudt een algehele verantwoordingsplicht van het College van Gedeputeerde Staten en van de Commissaris van de Koningin aan de Staten. Dit vraagt om enige wetswijzigingen.

De moderne bestuurder wacht hier

VERVOLG OP PAGINA 5

ELKE STEM TELT

Velen staan daar niet bij stil. Maar toch bewijst de praktijk bij elke verkiezing, dat elke stem telt.

Het komt regelmatig voor — met name ook bij verkiezingen voor leden van de Provinciale Staten en van de gemeenteraden — dat men op het nippertje een zetel meer niet haalt. Daar is de partij dan voor een periode van vier jaar de dupe van.

In 1962 kwam de protestants-christelijke lijst in Noord-Brabant zegge en schrijve 4 (vier) stemmen tekort voor de vierde Statenzetel. Vier jaar lang moest al het werk door slechts drie in plaats van vier worden gedaan. In 1966 kwam de A.R.P. in Overijssel slechts zegge en schrijve 5 (vijf) stemmen tekort voor de zesde Statenzetel.

En zo zijn er tal van voorbeelden te geven, provinciaal en gemeentelijk, waarbij zo duidelijk aan het licht kwam, dat elke stem telt. Het kan vijf, stemmen zijn, vier, drie of twee stemmen; het kan één stem zijn, die uitmaakt of de partij een zetel meer of minder krijgt.

Wij rekenen er dus gaarne op, dat niemand zal vergeten op woensdag 18 maart a.s. tijdig naar de stembus te gaan.

Wij moeten wat dat betreft op elkaar kunnen rekenen. Want elke stem telt mee.

De opkomst p l i c h t is gelukkig afgeschaft.

Mondige burgers gebruiken hun s t e m r e c h t in vrijheid.

Wij vragen van u: wil gebruik maken van uw recht.

Uw stem is van belang.

A.R. kandidaten voor de Provinciale Staten vragen uw vertrouwen.

Zij vragen uw stem. Geef hun die !

**Geurt's
Conservenfabriek
C.V. Dodewaard**

De fijnste fruitprodukten
uit de Betuwe boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk:
JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN
OP SAP - ETC.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES

BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

UIT DE KAMER

De heer *Schakel* (A.R.) heeft het in de Kamer de laatste drie weken bijzonder druk gehad. Gemeentegrenswijzigingen, Gemeentefondsbegroting, het aanvragen van een interpellatie inzake moeilijkheden door een bepaalde groep van woonwagengewoners opgeroepen en de interpellatie zelf, de opkomstplicht, het passieve kiesrecht voor onderwijzers aan openbare scholen in de eigen gemeente - het zijn „slechts” een aantal voorbeelden. Er is intussen ook nog de begroting van verkeer en waterstaat geweest, samen met de heer Boertien.

Soms komt veel op éénmaal! Dat gaat zo in de Kamer. Maar Schakel kan er tegen - daar niet van. De *Sportnota* is ook behandeld - met succes. Eindelijk heeft de sport die politieke aandacht gekregen die noodzakelijk was. Een pluspunt voor de minister. De heer *Kieft* was van oordeel dat een nationaal sportbeleid niet door de overheid moet worden „getrokken”.

Het particulier initiatief - de sportorganisaties (en dat is naast de NSF ook de NCSU en de katholieke sportorganisatie!) moeten een duidelijke inbreng hebben. Een tweetal moties werden daartoe door hem en mej. Van Leeuwen (met KVP, CHU en VVD) ingediend om de minister en de sportorganisaties daartoe aan te zetten. Mej. Van Leeuwen vroeg bijzondere aandacht voor een sterk verbeterde financiële begeleiding van de kaderopleiding bij de sport en vroeg het dopingsvraagstuk nader onder de loep te nemen. Zowel de heer *Kieft* als de heer *Abma* (SGP) vroegen - ook over het hoofd van de minister heen - aan de sportorganisatie de zondag zoveel mogelijk te ontzien gelet op haar eigen karakter.

De oppositie vond de nota evenmin een slecht stuk - al hadden zij liever nu reeds een beleidsnota op tafel gehad en geen discussiestuk! Maar dat was eigenlijk wat mosterd na de maaltijd: de Kamer had in 1968 genoeg genomen met een discussiestuk. Het woord is nu aan de gezamenlijke sportorganisaties, waarbij ze weten dat de overheid in elk geval de accommodaties en

de kaderopleiding als haar bijzondere taak ziet.

Onder voortdurend gehamer van de Kamervoorzitter heeft de Kamer gesproken over de - wat men noemt - verspreking van de minister president. Het debat werd wat chaotisch, omdat de oppositie over meer zaken wilde spreken dan alleen over de verspreking: in plaats van woningproductie had hij gebruikt het woord „woningbeleid”. En dat was niet de bedoeling want daarmee suggereerde hij dat hij zich van het beleid van minister Schut distantieerde. Hetgeen nadrukkelijk niet het geval was: ook het woningbeleid is kabinetsbeleid.

Van een mug is een olifant gemaakt. Van de bedoeling de AR tegen de KVP op te zetten, door te blijven zeuren over de Roermondse verspreking, is niets terecht gekomen. De minister-president kwam er dan ook zonder kleerscheuren af.

Twee KVP-leden hadden een initiatiefwet ingediend om de nagelaten betrekkingen van overleden werknemers nog ten minste twee maanden loon of sociale uitkering te garanderen.

Het was mej. Van Leeuwen die er op wees dat er behalve vrouw en kinderen, ook kostwinners zijn! En zij diende daarom een amendement in - bijna zolang als het gehele wetsontwerp - om de discriminatie t.a.v. de ongehuwden weg te nemen. Zowel het een als het ander lukte: de Kamer nam het geheel aan. Nu is het wachten op de Eerste Kamer en daarna op minister Roolvink.

Hij wil eerst het advies van de SER afwachten, zei hij.

KAMERLEDEN VRAGEN MINISTERS ANTWOORDEN

DE OUDERE IJSSELMEERVISSERS

Wil de minister nu eens opschieten met het onderzoek naar de schrijnende gevallen van oudere IJsselmeer-vissers - vroeg de heer *Walburg*. Het verzoek is al twee jaar oud!

Akkoord - antwoordde de minister - het onderzoek is nu afgerond en mijn standpunt heb ik inmiddels bekend gemaakt.

B.T.W. TEN LASTE VAN DE WINST

Het niet aftrekbare deel van de omzetbelasting op bedrijfsmiddelen vormt een stuk kostprijs van de investeringen. Het wel aftrekbare deel van deze omzetbelasting mag dus niet in 1969 ten laste van de winst komen; wel door middel van afschrijving aldus de staatssecretaris

van Financiën aan de heren *Goudzwaard* en *Kieft* op hun vraag. Zou er nog een belastingprocedure uitgelokt worden?

WET OP DE ONDERNEMINGSRADEN

Is het mogelijk het advies van de Raad van Staten - bij wijze van uitzondering - over te leggen bij het ingediende wetsontwerp op de ondernemingsraden, vroegen de heer *Goudzwaard* e.a.

Nee - aldus de heer *Roolvink* - de gehele zaak van openbaarheid van adviezen is nog in studie en ik wil hierop niet - ook niet bij wijze van uitzondering - vooruitlopen.

„DE STUKKEN” VAN JAN CREMER

Mej. Van Leeuwen en de heer *Goudzwaard* vroegen of dit toneelstuk voor subsidie in aanmerking is gebracht. Zo ja, of de minister dan niet van oordeel is dat een dergelijk subsidiebeleid in strijd is met de normen die i.v.m. de eisen van openbare orde en goede zeden moeten worden gehanteerd. Het antwoord van de minister van C.R.M. is van dien aard dat het van belang is, dit in zijn geheel over te nemen.

1. Het is niet juist, dat twee actrices van de toneelgroep Studio geweigerd hebben mede te werken aan de opvoering van een van de beide eenakters van Jan Cremer, omdat deze opvoering voor hen kwetsend was. Deze actrices hadden andere gronden om de gevraagde medewerking te weigeren zoals blijkt uit de bijlage.

2. Ik heb mij destijds tegenover de toneelgroep Studio op haar verzoek bereid verklaard een bedrag te reserveren ten einde haar in de gelegenheid te stellen aan de auteur Jan Cremer opdracht te geven tot het schrijven van een avondvullend toneelprogramma, zulks in het kader van de geldende regeling opdrachten dramatische letterkunde.

* * * Een goede zaak

In de afgelopen week heeft het ministerie van Sociale Zaken een wijziging van de arbeidsvoorwaarden van de werknemers in de sociale werkvoorziening aangekondigd. Dit als het concrete resultaat van de reeds door de minister tijdens de recente behandeling van de begroting van zijn departement in de Tweede Kamer gedane toezeggingen. En niet als gevolg van welke actie ook van Fré.

Naast de reeds per 1 januari jl. doorgevoerde loonsverhoging gaat het thans om:

1. een gelijktrekking van het minimumloon met het in het bedrijfsleven geldende minimumloon voor werknemers van 24 jaar en ouder, met terugwerkende kracht tot 1 februari 1970;

2. een verkorting van de arbeidstijd tot 8½ uur per dag, 42½ uur per week, met ingang van 1 april 1970;

3. 95% doorbetaling van het werkelijk verdiende loon bij onwerkbaar weer (voorkeur van het basisloon) met terugwerkende kracht tot 1 januari 1970. Bovendien gelden van het begin van 1970 af twee verbeteringen t.a.v. de vakantie-aanspraken, namelijk:

a. een verhoging van het aantal jaarlijkse verlofdagen met een dag en

b. de invoering van een regelmatig aan te passen minimumvakantietoelage van f 550 voor werknemers in de A-categorie, die kostwinner zijn. Een pakket van maatregelen, waarvoor wij de minister dankbaar zijn en waarmee hij opnieuw heeft bewezen op de bres te staan voor de belangen van deze nu ruim 40.000 werknemers.

* * * Kabinet

In de periode 1935-1939 hebben vele anti-revolutionairen zich wel eens geërgerd aan de tactiek van de r.-k. pers. Er zaten toen in het kabinet-Colijn vier ministers van de R.K. Staatspartij. De r.-k. pers, waar het hier om gaat, had toen de gewoonte, van het kabinet-Colijn veel kwaad te zeggen. Maar die vier roomse ministers vormden het betere deel. Die deden nog veel goeds, vooral Romme. Jammer, dat hij in zo'n kabinet zat. Later heeft de heer Oud die tactiek overgenomen. Hij probeerde het kabinet-Drees te kraken, maar hij had veel vertrouwen in minister Stikker, die verdiende in een beter kabinet te zitten. Later keek hij meewarig naar een ander kabinet-Drees, waarin o.a. dr. Zijlstra, mr. Cals ieder een portefeuille hadden. Wij waren er toen getuige van, dat mr. Oud het allemaal tweede-rangs vond, behalve minister Klompé. Dat was de enige bloem in het overigens zo dorre boekje.

Sedertdien heeft deze methode zich verder ontwikkeld. eHt staat nu heel goed, eerst te zeggen, dat het kabinet als zodanig niets voorstelt, maar dan dat er x uitzonderingen moeten worden gemaakt, waarna men zijn papertje raadpleegt, om de uitzonderingen de nodige bekendheid te geven.

Natuurlijk is dat kiezen van uitzondering en een zaak van persoonlijke voorkeur, en vaak ook van onkunde, zodat men afgaat op bepaalde tv-rubrieken. Maar in elk geval is het een zonderlinge methode, omdat ook de brave uitzonderingen mee het beleid van het kabinet maken en dat beleid een geïntegreerd geheel is. Het heeft te maken met prioriteiten en met beschikbare ruimte, en het komt tot stand in kabinetsberaad.

Minister Klompé werd eens geprezen in het parlement en de lofprijzers zeiden: wij begrijpen best, dat u het moeilijk hebt. Natuurlijk zou u graag meer geld los willen peuten bij de minister van Financiën, maar wij zullen het u niet kwalijk nemen, dat u niet méér beschikbaar hebt, om de muzen te voeden en te kleden. De minister beet toen fel van zich af. Zij zei: ik laat mijn beleid niet scheiden van dat van het kabinet.

Moedig en waardig. Maar het helpt alleen niet bij hen, die een overjarige methodiek nog altijd willen toepassen. Een methodiek, die al gebruikelijk was, toen zij nog niet waren geboren.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GIRO 712.000

FONDS

A.R. PARTIJ

STICHTING

DEN HAAG

*** Waddenzee

Het kon niet uitblijven. De Waddenzee is, gelet op mogelijkheden tot inpoldering waarbij voor Friesland belangrijke facetten in het geding zijn, onderwerp van studie.

De overheid heeft — voordat een beslissing is of wordt genomen — een commissie ingesteld die tot taak heeft alle facetten van een gehele of gedeeltelijke inpoldering, te bestuderen op relatief korte termijn.

Wij zijn er verheugd over dat minister Bakker drie zaken heel duidelijk heeft gesteld. Het eerste punt is dat als straks de Deltawerken klaar zijn het Waddenzeeproject niet zal dienen om de leegloop die het gevolg is van het klaar komen van de Deltawerken op te vangen.

Het tweede belangrijke feit is dat de minister heeft laten weten dat — hoezeer het inpolderen een fascinerende Nederlandse job is en dus een inpoldering technisch mogelijk is — het niet mag gaan om in te polderen vanwege de kunst van het inpolderen.

Een derde facet is de opmerking dat de mens een duidelijke verantwoordelijkheid voor de natuur heeft.

Wij hopen dat deze commissie binnen de gestelde tijd de richting kan aangeven waarbinnen met name de minister van Ruimtelijke Ordening en die van Waterstaat hun beleidslijnen kunnen uiteenzetten.

*** Takkebos

Van de Ieren wordt gezegd, dat zij zeer vechtlustig zijn. Vechten twee Ieren en komt er een derde voorbij, dan vraagt die derde: pardon, heren, is het zuiver particulier of mag ik ook meedoen?

Onder de Nederlanders ontwikkelt zich meer een mentaliteit, die vanouds bij de Duitsers bekend was en in Konstanz al openbaar werd, toen Johannes Hus werd verbrand. Toen kwam immers een oud vrouwtje aanschuifelen met opvallende ijver, omdat zij ook een takkebos wou toevoegen, háár takkebos, aan de brandstapel, waarop Johannes Hus moest sterven. Als hij toch verbrand moest worden, dan wilde zij hem zo graag mee helpen verbranden.

Als in Nederland door de socialisten een voortdurende actie wordt gevoerd tegen minister Schut, alsof die minister er niets van terechbrengt, dan zijn er ook elders van die ijveraars, blijkbaar even onwetend als het vrouwtje van Konstanz, die met hun takkebos komen aandragen.

Onwetend, want in werkelijkheid is minister Schut echt een bewindsman met visie, die telkens verrast door zijn frisse opvattingen, maar die heeft op te boksen tegen een mentaliteit, die alleen werken kan met jaarcijfers, en bepaalde ontwikkelingen en misstanden niet durft aanpakken. Misstanden, zó erg, dat het nu nog mogelijk is, dat iemand met een inkomen van minstens 40.000 gulden per jaar, nóg in een woningwetwoning woont, die gebouwd werd voor een arbeidersgezin en die 125 gulden huur doet per maand. (Het schijnt, dat na de enquête over de nevenfuncties een nieuwe enquête wordt overwogen, om na te gaan, welke prominente politici nog een woningwetwoning bewonen.)

Die misstanden zijn bekend en minister Schut wilde dat kwaad aanpakken. De socialistische oppositie in de Tweede Kamer stemde tegen, bijna de hele Eerste Kamer stemde tegen, en sommige van die tegenstemmers zijn voortdurend met een takkebos onderweg. Gelukkig heeft minister Schut in de laatste tijd in korte en forse zinnen nog al eens van zich afgebeten en één van die zinnen is zelfs — het lijkt ongelooflijk, maar het is zo — door de radio uitgezonden.

*** Verkeerde bed

Wij ervaren het allen: bepaalde patiënten die verblijf houden in ziekenhuizen of verpleeginrichtingen zouden vaak veel beter — gelet op de aard van hun

DE BAND DIE BINDT

DOOR H. ALGRA

Bij de stembus kunnen wij gelukkig kiezen. Niet overal is dat zo. Er zijn verscheidene staten, waar maar één lijst is, en op die ene lijst mag en moet men stemmen.

De glorie van de uitslag is dan alleen, dat het percentage stemmen op die ene lijst heel dicht bij de 100 % komt. Toen in Oost-Duitsland weer eens de gebruikelijke show was vertoond, werd door de BBC in een Brandenburgs dialect een voor Oost-Duitsland bestemde uitzending verzorgd, waarin iemand vertelde, dat zijn moeder altijd zeer actief was in de politiek en altijd als ideaal had gedroomd, dat háár stembus, waar zij voorzitter van was van het stembureau, het zou brengen tot 100 % ja-stemmen, zoals dat ook al in een paar naburige dorpen was vertoond. Maar nu was zij met de partij in de ijver naar die 100 % iets te ver gegaan, er was nl. één stem méér uitgebracht dan er kiezers waren en het waren allemaal ja-stemmen. De sabotage zat er blijkbaar tussen. Er moest iemand zijn geweest, die twee stemmen in de bus had geworpen.

In elk geval, kiezen kunnen de burgers in dit door de Russen bezette deel van Duitsland niet. Zij mogen wel stemmen, maar niet kiezen. En zo is het in verscheidene landen, die dictatoriaal worden geregeerd, niet alleen in Europa, maar ook in Afrika. Toen er enkele jaren geleden een presidentsverkiezing was in de Verenigde Staten, bevatte The Young Calvinist een merkwaardig artikel over die verkiezingen. Op een aardige wijze werd

getekend, hoe twee partijmachinerieën op volle toeren werkten en daarbij door experts werden bediend. Maar, zo was het betoog: op één vraag weten die machines en die haar bedienen, één antwoord. De vraag nl. hoe alles wat er wordt gezegd en beloofd, iets te maken heeft met het evangelie van Jezus Christus. Misschien was de vraag verkeerd gesteld en moest zij luiden: hééft het er wel iets mee te maken? Of is de hele verkiezing een ontkerstende zaak?

In zulke landen kan men wel kiezen, maar het is de keus van een vrouw, die graag verse groente wilde hebben, en alleen kon kiezen tussen snijbonen in blik en sperziebonen in blik. Zij had toch een keus, maar vond deze keus een kwalijke zaak.

Wij hebben het voorrecht, dat wij bij het stemmen kunnen en mogen kiezen voor een christelijke partij. Dat is iets meer, dan een partij van christenen. Dat is een partij, die er rond voor uitkomt, dat zij de vrijheid begeert, die leeft in gebondenheid aan het Woord van God.

Dat dit in Nederland zo is geworden, is een *gegeven*, die ons *gegeven* is. Wij kunnen deze situatie historisch verklaren. Wij kunnen er op wijzen, dat zij werd geboren als een gelovig verzet tegen een gezindheid, die het evangelie in het openbare leven wilde uitschakelen. Tegen een beleid, dat er op gericht was, de bijbel uit de school te bannen.

Tegen streven, om de leer van de klassenstrijd te prediken als het nieuwe geloof voor de schare. Zo is er een geschiedenis te schrijven van het ontstaan van de christelijke partijen in Nederland.

Maar dan ontbreekt er toch iets, en dat ontbrekende is het voornaamste. Het voornaamste is, dat God *mensen heeft gegeven*, die ons volk hebben leren zien en verstaan, dat de enige

ware keuze is, ook bij de stembus, de keuze vóór een politiek, die leven wil bij de bijbel. Als we dat uit het oog verliezen, wordt alles betrekkelijk en vaag en van vraagtekens voorzien. Dan krijgt de willekeur het hoogste woord, dan gaan menselijke sympathieën en antipathieën een grote rol spelen, en dan wordt het levensmotto: hier sta ik en morgen sta ik weer ergens anders. Daarom zal ook de volgende week bij de Statenstembus voor ons hart en geweten de *beslissende* vraag zijn, hoe onze keus reeds ligt in de diepste en hoogste betekenis van het woord.

Wanneer iemand mij vertelt, dat er in de A.R.P. tegenwoordig soms vreemde dingen gebeuren en zonderlinge opvattingen worden verkondigd, dan zeg ik: dat weet ik ook wel.

Wanneer iemand zegt, dat we gevaar lopen in de A.R.P. om nog al het een en ander ook voor de toekomst te bederven, dan zeg ik: dat weet ik ook wel.

En als er tijd en gelegenheid komt, dan wil ik het ook wel heel precies noemen met man en paard.

Maar nu zeg ik: ik heb geen keus, want ik mag kiezen en ik zal kiezen in dit vrije land voor de christelijke politiek en voor de partij, die volgens haar eigen papieren het als haar roeping aanvaard heeft en blijft aanvaarden, om te zoeken naar de beste wegen voor de christelijke politiek.

Voor iemand, die zich zelf al een politiek huis heeft ingericht met een vraagteken als toegang en met het relativisme als een haard vol sintels en met actualiteitenrubrieken als het enige gerecht, dat op tafel komt, voor zo iemand is dit appél niet bestemd. Het is bestemd voor allen, die weten van een band, die bindt, en die dus het volk vormen, waarop de A.R.P. kan blijven rekenen.

PER AUTO NAAR DE STEMBUS

Over een paar dagen — woensdag 18 maart a.s. — vinden de verkiezingen plaats voor de leden van de Provinciale Staten.

Er is nu geen gelegenheid meer om van de mogelijkheden bij volmacht of van het zelf in een andere gemeente stemmen gebruik te maken.

Voor wie van deze beide mogelijkheden geen gebruik heeft gemaakt, blijft nu slechts de mogelijkheid over om zelf naar het stemlokaal te gaan.

Op eigen gelegenheid of door zich er per auto door een ander te doen brengen.

Hier ligt nog een belangrijke taak voor elke kiesvereniging. Laten de besturen er voor zorgen, dat deze zaak plaatselijk perfect geregeld is.

Het is prettig wanneer alle partijleden het bestuur van hun kiesvereniging hierbij behulpzaam zijn door:

a. de aandacht te vestigen op personen van wit zij weten of vermoeden, dat die zich niet op eigen gelegenheid ter stembus kunnen begeven (b.v. bejaard-

den, zieken, gehandicapten e.d.) en b. voorzover zij over een auto beschikken hun diensten aan te bieden.

In vele gemeenten is het halen en brengen van deze kiezers van hun huis naar het stemlokaal en terug reeds geregeld, of is men daarmee druk bezig.

Er is nog tijd om deze zaak overal in orde te brengen.

De stemmen van hen, die zich niet op eigen gelegenheid naar de stembus kunnen begeven, mogen niet verloren gaan.

Het is prettig, wanneer de plaatselijke kiesvereniging zelf deze dienst aanbiedt aan hen, voor wie dit een oplossing zou zijn.

Overigens moeten zij, voor wie dit vervoer per auto nodig is, zich vrijmoedig tot het bestuur van hun kiesvereniging wenden met het verzoek deze dienst te willen verlenen.

Het gaat immers om een belangrijke zaak. Het gaat om elke stem. Laat er niet één verloren gaan.

Van D. C. Wilson verscheen na het succes van DOKTER MARY VERGHESE, nieuw

TIEN VINGERS

een werkelijk goede roman die het levensverhaal vertelt van de arts Paul Brand, die in Vellore (India) vecht voor het leven van duizenden lepra-patiënten.

Gebonden f 12,90

Dokter Mary Verghese f 12,90

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V. DEN HAAG

VROUW OOK FISCAAL GELIJKWAARDIG

DOOR G. A. KIEFT

In De Rotterdammer van 14 februari jl. lezen wij bijgaand artikel over de fiscale positie van de gehuwde vrouw van de heer J. A. Kieft.

Dit onderwerp is nog steeds omstreken. Een gedachtenwisseling hierover in A.R. kring lijkt gewenst, vandaar dat wij dit artikel in Nederlandse Gedachten opnemen, voorlopig nog zonder commentaar.

Wellicht is dit voor een aantal lezers aanleiding hun mening over dit onderwerp te geven.

Opvattingen verschuiven over de gehele linie. Dat wil op zich zelf niet zeggen, dat het beginsel, het principiële uitgangspunt opzij wordt geschoven. „De tijden zijn anders geworden”, zei in zijn dagen reeds dr. A. Kuyper. „Dat betekent, dat het menselijk bewustzijn ook mee verandert”.

Prof. dr. Bavinck verbond hieraan de conclusie: „Wat wij van onze vadersen erfdien wordt alleen dan ons geestelijk eigendom als wij het met inspanning van alle krachten verwerven en dan hetgeen in zijn wezen een vrucht van de tijd is, de vorm geven van deze tijd”.

Zo is er ook een verschuiving met betrekking tot de positie van de vrouw. Sedert 1937 moest de huwende ambtenares automatisch worden ontslagen. Dat is nu voorbij! De technische ontwikkeling maakt het mogelijk, dat de gehuwde vrouw het gezin kan blijven verzorgen, ook al werkt zij buitenshuis. Noch de positie van de vrouw, noch de waarde van het gezin behoeft hierdoor te worden ondermijnd, indien de eigen verantwoordelijkheid wordt gezien.

In 1937 diende minister Romme nog een voorontwerp van de wet in, dat de gehuwde vrouw verbodt tot betaald werk buitenshuis. Dat is nooit een wet geworden. De tijden waren veranderd.

Die verschuiving heeft eveneens gevolgen voor de heffing van belasting en vermoedelijk ook voor de volksverzekeringen (AOW, AWW e.d.). Feit is, dat in deze maatschappij de vrouw m.i. terecht een positie begint in te nemen, gelijkwaardig aan die van de man. Zowel de ontwikkeling van de techniek voor de huishouding zelf (machines in allerlei soort) als de nieuwe efficiënte woningbouw en de hand over hand toegenomen verkoop van verpakte en klaargemaakte levensmiddelen - leggen de weg naar verdergaande emancipatie voor de gehuwde vrouw open. Naar mijn mening zal de fiscus zich aan deze verschuiving van sociale en economische opvattingen moeten aanpassen.

VERANTWOORD ?

Het is b.v. voor mij de vraag of de huidige wijze van belastingheffing voor buitenshuis werkende gehuwde vrouwen nog wel verantwoord is. Voor 1958 ging de inkomstenbelastingwet er eenvoudig vanuit, dat de gehuwde vrouw fiscaal opging in de man. Haar inkomsten en haar aftrekposten werden geacht de echtgenoot te betreffen.

In 1959 werd een begin gemaakt met een zekere aanpassing aan de nieuwe

situatie. Gehuwde vrouwen, die buitenshuis werken en daaruit een inkomen hebben, dragen bij tot het gezinsinkomen dat uiteraard via de man moet worden belast. Maar, aldus de redenering, het echtpaar heeft toch een geringere draagkracht, dan een echtpaar met een zelfde inkomen, waarvan de echtgenote zich uitsluitend wijdt aan haar huishoudelijke taak.

Er zijn extra kosten aan huishouding, terwijl de grotere zelfstandigheid van deze vrouw zich uit haar levenssfeer en behoeftenpatroon. Vandaar de ingevoerde reductie: Een aftrek van een derde deel van de arbeidsinkomsten van echtgenote met een minimum van 500 gulden en een maximum van 2000. Voor meewerkende middenstandsvrouwen in eigen bedrijf gold een wat ruimere regeling.

Die huidige regeling is niet langer volledig juist. Bovendien stuit de toepassing van deze regeling in de praktijk vaak op onoverkomelijke moeilijkheden.

Niet juist, omdat ten onrechte bij de belastingstructuur er vanuit gegaan is, dat, indien de vrouw het huishouden doet, er besparing optreedt. Als die besparing in een huishouden wegvalt, doordat de vrouw buitenshuis gaat werken, zou er aanleiding zijn, volgens deze redenering, een reductie op het gezamenlijke inkomen van man en vrouw te verlenen.

Overigens - ook al zou dat wellicht zo zijn - dan nog is het niet redelijk te stellen dat de niet-werkende huisvrouw niet ook extra kosten zou hebben, optredend in het maatschappelijk verkeer van deze tijd, evenals buitenshuis werkende gehuwde vrouwen.

Als de redenering achter de (fiscale) reductieregeling juist zou zijn, waarom dan niet een reductie ook voor buitenshuis werkende weduwen, gescheiden vrouwen en in geval van samenwoning buiten het verband van een huwelijk. Ik denk ook aan de ongehuwde mannen en vrouwen, die na hun werk al dan niet via extra uitgaven, hun „eenpersoonsgezin” moeten (willen) verzorgen.

ONBEHAGEN

In de praktijk is gebleken, dat de bestaande reductieregel niet gemakkelijk te hanteren is, en de toepassing bij velen onbehagen oproept, vooral de meewerkende middenstandsvrouwen. Het NVV heeft aan dit onderwerp een gedegen studie gewijd, waarvoor ik bijzonder veel waardering heb. Dit rapport schenkt uitvoerig aandacht aan de maatschappelijke positie van de ongehuwde werkende vrouw, aan de samenstelling van de beroepsbevolking in ons land en aan de achterblijvende plaats die de gehuwde werkende vrouw daarin heeft.

Het rapport concludeert o.m. dat de te kleine Nederlandse beroepsbevolking vergroot moet worden om te bereiken dat per hoofd van de bevolking een groter nationaal produkt wordt gehaald. Opnemen ook van de gehuwde vrouwen in het arbeidsproces is daartoe praktisch het enige middel. Stimuleer daarom een groter aantal gehuwde vrouwen tot buitenshuis werken en verruim dus de bestaande reductie. Geadviseerd wordt de reductie voor de gehuwde vrouw te baseren op het aantal uren dat zij werkt en op het aantal kinderen. Bij een werktijd van b.v. 1500 uren een reductie op het inkomen van f 2000.—. Voor elk inwonend kind beneden 16 jaar komt daar 450 gulden bij, als zij meer dan 1500 uren werkt, anders dit bedrag lager. 's Rijks schatkist kan de kosten hiervan (rond 70 miljoen) wel lijden, want er ontstaat

immers een groter nationaal produkt, waardoor de belastingopbrengst zal stijgen.

Afgezien van de vraag of de voorgestelde methode, die ingewikkelder is dan de huidige, praktisch hanteerbaar zal zijn, hetgeen ik betwijfel (zeker in een tijd van computerisatie, ook in de fiscale uitvoerings sfeer) acht ik het uitgangspunt van dit NVV-rapport niet acceptabel, nl. om via fiscale tegemoetkomingen te proberen de gehuwde vrouwen aan het produktieproces te laten deelnemen. Als men een dergelijke stimulans wil invoeren, zal het m.i. noodzakelijk zijn een veel breder opgezet beleid voor te staan: Voldoen de crèches, overblijfmogelijkheden op scholen, daaraan aangepaste werktijden en vakanties, enz.

Ik wil er ook voor waarschuwen, al is dat niet mijn sterkste argument, dat men het fiscale instrument niet moet gebruiken om van alles en nog wat in de economische, culturele of sociale sector te bereiken. Niet vergeten mag worden, dat een inkomstenbelasting is gecreëerd om de bijdrage van de burgers ten behoeve van de overheidsuitgaven zo reëel mogelijk naar draagkracht te verdelen.

Mijn hoofdbezwaar, zoals reeds lag opgesloten in het eerste deel van dit artikel, is gelegen in het feit, dat de problematiek niet bij de kern is aangepakt. Het gaat niet om het vraagstuk van reducties voor buitenshuis werkende gehuwde vrouwen. In deze tijd is niet alleen aan de orde de veranderende positie van deze vrouw, maar ook die van de gehuwde die zelf geen salaris (loon) verdient.

FISCALE STRUCTUUR HERZIEN

Het gaat er om, dat, gelet op de veranderingen in opvatting over de zelfstandige inkomensverwerving van de gehuwde vrouw, en die met betrekking tot de echtgenote die geen geld verdient, de fiscale structuur moet worden herzien. Ik meen dat wij moeten afstappen van het uitgangspunt dat het huwelijk een „besparende” werking heeft. Deze factor dient bij het fiscale tarief buiten beschouwing te blijven. Niet alleen omdat de praktijk aanmerkelijk maakt dat dit niet zo is (een gezin „trekt” overigens ook extra kosten aan) maar veeleer gelet op de gelijkwaardigheid van man en vrouw.

Het vasthouden aan het uitgangspunt van het NVV-rapport (waarbij een grotere reductie wordt voorgesteld) heeft bovendien tot gevolg dat buitenshuis werkende vrouwen, die niet (meer) gehuwd zijn, ook extra kosten moeten dragen, zich naar mijn mening terecht gediscrimineerd zullen achten. Ik geef de voorkeur aan een oplossing, die gebaseerd is op de verdergaande ontwikkeling van een met haar man gelijkwaardige positie van de gehuwde vrouw. De fiscus zal daarbij moeten blijven uitgaan van de erkenning van het huwelijk. Alle inkomsten van de man en die van zijn vrouw zullen daarom wel moeten worden samengeteld. Maar met dit grote verschil in vergelijking tot de huidige wettige regeling: deel daarna de helft van het gezamenlijke inkomen toe aan de man en de andere helft aan de vrouw afzonderlijk - ook al heeft de gehuwde vrouw geen inkomen.

VRAGEN MR. BIESHEUVEL

Mr. B. W. Biesheuvel, vroeg aan de minister van Justitie: Kan de minister mededelen, binnen welke termijn een wetsontwerp inzake de herziening van het Vennootschapsrecht bij de Tweede Kamer zal worden ingediend?

Toelichting

Bij de Kabinetsformatie is door de A.R.-fractie gesteld, dat de herziening van het vennootschapsrecht voor haar een zaak van beslissende betekenis is. Nu de SER over deze aangelegenheid zijn advies heeft uitgebracht, mag derhalve van de minister worden verwacht, dat hij bij de indiening van bedoeld wetsontwerp een zo groot mogelijke spoed zal betrachten. Mede gelet op de nauwe relatie tussen dit wetsontwerp en het reeds aan de Kamer voorgelegde ontwerp inzake de herziening van de Wet op de ondernemingsraden is het uitermate wenselijk, dat de indiening van het bedoelde wetsontwerp vóór de plenaire parlementaire behandeling van het wetsontwerp op de Ondernemingsraden zal (kunnen) plaatsvinden.

De gelijkwaardigheid van man en vrouw wordt hierdoor fiscaal erkend - een erkenning waarvan reeds eerder het nieuwe burgerlijk wetboek is uitgegaan.

Het is voorts een politieke zaak, op welke wijze op basis van deze uitgangspunten de tarieven moeten worden opgebouwd, mede in vergelijking met het ongehuwdentarif. Politiek daarom, omdat belastingtariefszaken uitkomst zijn van beleidsprioriteiten die door kabinet en Kamer worden vastgesteld.

Ik weet niet of deze oplossing nu al een haalbare zaak is; misschien is de tijd voor een reële structurele aanpak nog te onrijp. Als dit het geval is, meen ik dat het niet verstandig zou zijn de huidige reductieregeling anders op te zetten dan nu het geval is. Niet dus in de geest van het NVV-advies, noch volgens de oplossing van de commissie-Hofstra, die omtrent deze zaak een rapport aan de staatssecretaris van financiën heeft uitgebracht. De structurele herzieningskansen verminderen dan in sterke mate.

Maar omdat de huidige reductieregeling sedert de invoering qua bedrag niet is aangepast aan de inflatie, zou in dat geval er veel voor te zeggen zijn, de huidige vaste bedragen te verhogen met een X-percentage.

In zoverre vind ik dat de staatssecretaris - die ook met een nota kwam over deze zaak - er goed aan heeft gedaan, hiervoor de aandacht van de Kamer te vragen. Maar hiermee komen we nog niet uit de problemen. Ook de staatssecretaris niet, omdat hij helaas blijft uitgaan van de huidige „belastingtechniek”. Misschien kon hij daartoe nog geen opdracht krijgen - dit lijkt mij dan wel een beleidspunt te worden voor het komende kabinet.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mckabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

DE FRACTIES IN DE PROVINCIALE STATEN

DE A.R.P. is in de Provinciale Staten van alle elf provincies vertegenwoordigd.

De hierbij afgedrukte staatjes geven een indruk omtrent de plaats welke de A.R. fracties en de fracties van de andere partijen op dit ogenblik in de Provinciale Staten van de verschillende provincies innemen.

De A.R.P. is, zoals gezegd, in alle provinciale besturen vertegenwoordigd; in Noord-Brabant en in Limburg althans via een gecombineerde protestants-christelijke lijst.

Ook de K.V.P., de P.v.d.A., de V.V.D. en de B.P. zijn in de Provinciale Staten van alle provincies vertegenwoordigd. De C.H.U. ontbreekt momenteel in Limburg en de P.S.P. heeft geen enkele zetel in Limburg en Zeeland. De C.P.N. is niet vertegenwoordigd in Gelderland, Utrecht, Zeeland en Noord-Brabant, dus vier provincies.

De S.G.P. is slechts in vijf provincies vertegenwoordigd, namelijk in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland; het G.P.V. slechts in twee provincies, namelijk Groningen en Overijssel.

De P.P.R. houdt tussentijds ingenomen zetels bezet in Noord-Holland, Zuid-Holland en Limburg. In Noord-Brabant treedt één onafhankelijke op en in Friesland een vertegenwoordiger van de Friese Nationale Partij. Derhalve:

partijen	aantal provincies
A.R.P.	11
K.V.P.	11
P.v.d.A.	11
V.V.D.	11
B.P.	11
C.H.U.	10
P.S.P.	9
C.P.N.	7
S.G.P.	5
P.P.R.	3
G.P.V.	2
Fr. Nat. Partij	1
Onafh.	1

Het aantal partijen, vertegenwoordigd in de Provinciale Staten in de verschil-

lende provincies, loopt momenteel slechts weinig uiteen, namelijk van zeven tot tien partijen.

Het volgende staatje geeft hiervan een beeld.

Provincies	Aantal partijen
Groningen	9
Friesland	9
Drenthe	8
Overijssel	10
Gelderland	8
Utrecht	8
Noord-Holland	9
Zuid-Holland	10
Zeeland	7
Noord-Brabant	8
Limburg	7

Het hierna volgende staatje geeft de plaats aan, welke de A.R. fracties in de Provinciale Staten wat betreft het aantal vertegenwoordigers innemen.

Provincies	plaats A.R. fractie
Groningen	2e plaats
Friesland	2e plaats
Drenthe	gedeelde 2e plaats
Overijssel	gedeelde 4e plaats
Gelderland	6e plaats
Utrecht	5e plaats
Noord-Holland	gedeelde 5e plaats
Zuid-Holland	4e plaats

AANTAL ZETELS PER PARTIJ PER PROVINCIE

	A.R.P.	C.H.U.	K.V.P.	S.G.P.	G.P.V.	P.v.d.A.	V.V.D.	B.P.	P.S.P.	Onafh.	C.P.N.	P.P.R.	Fr. Nat. Partij	Tot. zetels
Groningen	10	6	3	—	2	20	6	3	3	—	2	—	—	53
Friesland	13	10	4	—	—	18	4	2	2	—	1	—	1	53
Drenthe	7	6	3	—	—	18	7	4	1	—	1	—	—	47
Overijssel	5	9	17	1	1	15	5	4	1	—	1	—	—	59
Gelderland	5	10	21	2	—	16	6	6	1	—	—	—	—	67
Utrecht	6	8	14	1	—	13	7	4	2	—	—	—	—	55
Noord-Holland	6	6	17	—	—	20	10	6	8	—	5	1	—	79
Zuid-Holland	9	8	14	3	—	25	12	4	5	—	2	1	—	83
Zeeland	5	8	9	4	—	11	4	2	—	—	—	—	—	43
Noord-Brabant	2	2	50	—	—	8	3	4	1	1	—	—	—	71
Limburg	1	—	40	—	—	6	2	4	—	—	1	5	—	59
Totaal	69	73	192	11	3	170	66	43	24	1	13	7	1	673

AANTAL GEDEPUTEERDEN PER PARTIJ PER PROVINCIE

Provincies	A.R.P.	C.H.U.	K.V.P.	P.v.d.A.	V.V.D.	Totaal
Groningen	1	1	—	4	—	6
Friesland	2	1	—	3	—	6
Drenthe	1	1	1	2	1	6
Overijssel	1	1	2	2	—	6
Gelderland	1	1	2	2	—	6
Utrecht	1	1	2	2	—	6
Noord-Holland	1	—	2	2	1	6
Zuid-Holland	1	1	1	2	1	6
Zeeland	1	1	2	2	—	6
Noord-Brabant	—	—	5	1	—	6
Limburg	—	—	5	1	—	6
Totaal	10	8	22	23	3	66

VERVOLG VAN PAGINA 1

echter niet op. Hij bouwt al experimenterend ook mee aan het nieuwe recht.

Een Commissarisbenoeming zonder wezenlijke inspraak van de Staten past niet meer in de geest van deze tijd, zoals wij die althans verstaan.

Ook is onjuist, dat terzake van burgemeesterbenoemingen een zo grote macht ligt in de handen van één man: de Commissaris van de Koningin.

In afwachting van wetswijziging dienen de Raden een wezenlijke inspraak te hebben en dient ten minste de Commissaris zijn beleid in hoofdlijnen door te spreken met het college van Gedeputeerde Staten en met het Senioren Convent.

Een modern provinciaal beleid is ook een geïntegreerd beleid d.w.z. een beleid, waarbij de onderdelen een samenhangend geheel vormen. Een raar voorbeeld, maar helaas niet helemaal onwerkelijk: geen put graven, waar over een paar jaar een weg moet lopen. Een geïntegreerd beleid stelt zeer hoge eisen aan de kwaliteit van de Statenleden; willen deze althans hun functie waar maken.

In het provinciaal program van Brabant (A.R. en C.H.U.) staat terecht, dat een lid zijn zetel zal prijs geven als hij tijdens de rit het niet waar kan maken. Een voorbeeld ter navolging.

VERRE NAASTE

Tenslotte: op ieder beleidsniveau dient aandacht te zijn voor de verre naast. Wij pleiten voor provinciale ontwikkelings-samenwerking. In overleg met de Rijksoverheid kunnen goede projecten worden aangepakt.

Welke provincie zal hierin de eerste zijn? Christelijke politiek is een geëngageerde politiek. Werken vanuit het geloof voor vernieuwing van de samenleving. Dat is werken vanuit het inclusieve denken; niet voor onzelf alleen, maar tegelijk voor de ander. Dat is ook en vooral werken voor de achterblijvers: A.O.W.-ers en gehandicapten bijv.

Een uniek en fraai geschenk de

REMBRANDTBIJBEL

met 44 reproducties in kleur en 112 etsen van Rembrandt.

Kleine uitgave, kunstleren band f 51,—

Grote uitgave, kunstleren band f 137,70

Eveneens bij ons verkrijgbaar, in verschillende uitvoeringen, psalm- en gezangboeken alsmede kerkboeken van vele kerkgenootschappen.

In de boekhandel verkrijgbaar.

BOEKENCENTRUM N.V. DEN HAAG

A.R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.
Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

ARJOS MOET A.R.P. OP IDEALEN VASTPINNEN

Op 6 en 7 maart j.l. heeft de Arjos in Utrecht haar jaarvergadering gehouden. Op vrijdagavond waren de A.R. bewindslieden en Kamerleden te gast bij de Arjos. Zaterdag hield Hans de Boer zijn laatste jaarrede als Arjos-voorzitter. Na veertien jaar jongerenorganisatie verlaat hij op 1 oktober van dit jaar de Arjos. Tot zijn opvolger werd gekozen Gerrit van Dongen uit Amsterdam. Hij zal over zes maanden de voorzittershamer overnemen.

Zaterdagmiddag was er een discussie over „Structurele veranderingen in de maatschappij”, waarbij als inleiders optraden ds. C. P. van Andel, directeur Diakonaal Bureau Ned. Herv. kerk te Amsterdam en de heer J. Lanser, voorzitter van het C.N.V.

Op deze pagina's vindt u een overzicht van het belangrijkste uit de jaarrede van Hans de Boer. Met name ging hij in op het kabinet-De Jong, de samenwerking tussen de drie christelijke partijen en de positie van de politieke partijen in het algemeen in Nederland. Tevens hekelde hij het vastzitten in traditionele denkpatronen. De discussie, die op de rede van Hans de Boer volgde leverde twee moties op die eveneens bij dit artikel staan afgedrukt.

In Nederlandse Gedachten van 21 maart hopen wij terug te komen op de discussie n.a.v. de inleidingen van ds. Van Andel en de heer Lanser.

Tijdens de jaarvergadering werd afscheid genomen van drie leden van het dagelijks bestuur van de Arjos te weten: mevr. P. C. Lodders-Elfferich, Aart Platteel en Bouwie Huiting.

Gekozen werd tot hoofdbestuurslid Jannie Hengelaar.

„De relatie met het „christelijke” ligt in 't woord „particulier” Uitingen van particulier initiatief worden in verband gebracht met de eigen verantwoordelijkheid als individu, als beelddrager Gods. Ik zie die relatie niet zo gemakkelijk. Wanneer de particuliere ondernemingswijze produktie de enkele mens in de klem houdt, dan loopt het al fout af met de verantwoordelijkheid van de beelddrager die werknemer heet. En is het gevolg van particuliere ondernemingslust en particuliere ondernemingsdurf ook niet automatisch het bevorderen van de consumptie?”

Aldus Hans de Boer, sprekend over de sociaal-economische orde en het traditionele denkpatroon, wat daarover nog steeds bestaat in de A.R.P. De Arjos-voorzitter haalde het rapport van de „18” aan waarin gezegd wordt, dat de economische groei niet bovengeschiedt is aan het streven naar rechtvaardiger inkomens- en vermogensverhoudingen. Het sectierapport over het sociaal-economisch beleid van de brede partijconferentie van 14-2-1967 zegt, dat de economische orde „geen heilige koe” is. De Boer merkte op, dat hier totaal andere accenten worden gelegd dan in de A.R.P. in het recente verleden werd gedaan. De doelstellingen van het sociaal-economisch beleid dienen opnieuw te worden geformuleerd en de instrumenten dienen erbij aangepast te worden.

OVERHEIDSETHIEK

Het traditionele denken bestaat ook t.a.v. de overheidsethiek, aldus Hans de Boer. Hij noemde artikel 13 van het Beginselprogramma van de A.R.P. waarin gezegd wordt dat de overheid heeft te waken voor de openbare zedelijkheid. Dat beginselprogramma dateert uit 1961, maar het draagt volledig het stempel van de crisisjaren.

„Het dient zo spoedig mogelijk te worden herzien. Daarbij mag wat mij betreft de vraag of wij naast het Program van Actie een apart beginselprogramma nodig hebben, de hoogste prioriteit krijgen.

Dat hele artikel 13 blijft in het vage. Wat is eigenlijk het zedelijk bewustzijn van de natie?

Elke concrete uitwerking ontbreekt.

Toch kwam er een beleid uit de bus rollen.

Tegen kermissen, tegen vertoning van een toneelstuk als „De Smoeshaan”, tegen erkenning van het C.O.C., tegen openstelling van zwembaden op zondag, tegen de wet op anti-conceptionele middelen, tegen het schrappen van BW 248-bis (discriminatie homofielen), tegen subsidies aan „onzedelijke” schrijvers. De lijst is uit te breiden.”

Hans de Boer zei, dat de A.R.P. geneigd is deze vraagstukken te laten liggen omdat zij er niet goed raad mee weet en om de traditioneel denkenden niet voor het hoofd te stoten. „Bij alle economische verhalen is het 't summum van A.R.-denken dat de overheid terugtreedt, waar particulieren het kunnen klaren. Het zedelijk leven geeft ploteling aanleiding de overheid alle waakkracht in handen te geven.

Ook op dit gebied dienen de traditionele denkpatronen beslist te worden doorbroken. De bijbel plaatst het seksuele in zulk een bevrijdende positie, dat men zich slechts verbaast af kan vragen waar we die krampachtigheid opgedaan hebben.”

NAVO

De Navo en de defensie was het volgende punt dat aangesneden werd. Een leger, het Navolidmaatschap en het gebruik van massale vernietigingswapens is voor velen een vanzelfsprekendheid. Tien jaar terug was er voor een pacifist, zelfs een atoom-pacifist eigenlijk geen klimaat in de A.R.P. Nu huizen er velen die niets meer zien in de Navo en die onze defensiepolitiek met een zeer kritische blik volgen.

In het Program van Actie staat, dat de Navo zal moeten worden aangepast aan de gewijzigde politieke en militaire verhoudingen. Daarbij willen we dat Europa volwaardige inspraak krijgt in het nucleaire strategische beleid in de Atlantische gemeenschap, ook met betrekking tot het Amerikaanse kernwapen. Welke inhoud heeft de A.R.P. aan deze beide programwensen gegeven? Het blijkt bitter weinig te zijn. Aldus Hans de Boer. Hij somde op welke wensen e. bij de Arjos t.a.v. de Navo leven.

„Wij pleiten voor meer invloed van het parlement op het NAVO-gebeuren. Wij eisen dat Portugal via de NAVO geen wapens geleverd krijgt om in Angola en Mozambique zijn koloniale politiek kracht bij te zetten.

Wij willen dat de NAVO zijn handvest

Foto boven: Het dagelijks bestuur tijdens de discussie.

Foto onder: Gerrit van Dongen, Hans de Boer en Hans Borstlap (v.l.n.r.)

ernstig neemt. Griekenland en Portugal maken dat handvest belachelijk. Er moet permanente druk op beide landen worden uitgeoefend, en we willen weten wat die permanente druk inhoudt. Wanneer die druk blijvend tot niets leidt, dienen Portugal en Griekenland de NAVO te verlaten. De president van Sabeltjesland zal dan wel voor bilaterale overeenkomsten zorgen.

Ik dring aan op een hernieuwde bezinning t.a.v. al deze vragen inzake veiligheid en oost-westverhoudingen.

Als mijn persoonlijke mening deel ik u mee te vinden dat wij dienen te komen tot afschaffing van NBC-wapens, en onze deelname aan deze wapens binnen NAVO-verband dienen te herzien.”

KABINET-DE JONG

Iets wat Hans de Boer beslist ook a traditioneel wilde bekijken was het kabinet-De Jong. Hoewel men meestal vindt dat een kabinet vier jaar moet blijven zitten, wilde De Boer bij het huidige kabinet niet aan deze periode vasthouden. Hij had de indruk dat alleen de leden van het kabinet dit nog wel wilden doen.

„Bij de kabinetsformatie in 1967 hebben wij onze aarzelingen over de liberale partner naar voren gebracht. Ik heb geen liberalen-frustratie. En het is niet mijn standpunt de liberalen voorgoed bij het vuile goed te gooien. Maar ze zijn een blok aan 't been, wanneer je een vernieuwingsgezinnd beleid wilt doorvoeren. Witteveen denkt nu aan bezuinigingen. Dat denken is — gelet op de continuïteit van het uitgavenbeleid — in strijd met het vierjarenplan. Wanneer het uitgavenbeleid in de knel komt, wordt nog duidelijker dat de belasting-operatie een grote misser is.”

Hans de Boer zei, dat de Arjos het kabinet niet met vuurwerk heeft begroet. Het is op zakelijke merites beoordeeld. Het beleid is nog niet zo, dat men alsnog vuurwerk zou willen afsteken. De ploeg als geheel is aan het eind. Het kabinet maakt een uitgebluste indruk.

„Wat uitgeblust is moet je niet te lang laten smeulen, dat bergt gevaren in zich. Ik kan mij vinden in een spoedig vertrek van dit kabinet, waarna ver-

vroegde verkiezingen noodzakelijk zullen zijn.”

REGEERBAARHEID

De verantwoordelijkheid voor de regeerbaarheid van het land ligt niet uitsluitend bij de A.R.P. of bij de drie christelijke partijen, aldus de Arjos-voorzitter. Ook de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. zijn hiervoor verantwoordelijk. De uitsluiting van de K.V.P. door de P.v.d.A. heeft de Arjos, gezien in het licht van de nacht van Schmelzer, kunnen begrijpen, maar een voortzetten van deze isolementshouding keurt zij af. De Arjos heeft voor deze P.v.d.A.-houding steeds minder begrip, naarmate deze partij zich dwars blijft gedragen. De Boer meende, dat het voor een constructieve partij als de P.v.d.A., waarbij hij Nieuw Links beslist insloot, niet is vol te houden de eigen interne moeilijkheden af te wentelen op anderen.

De V.V.D. en de drie christelijke partijen worden afgewezen en D'66 blijft de begeerde bruid, maar de socialist hebben nog steeds geen „ja” te pakken. „Door de genoemde partijen af te wijzen, en wat resteert als alternatief voor te stellen, maakt de P.v.d.A. zich schuldig aan ernstige versluiering. Hetgeen in flagrante tegenstelling staat tot de aan de kiezer beloofde duidelijkheid. Wij wijzen de P.v.d.A. niet af. K.V.P. en C.H.U. hebben dat evenmin gedaan.” Hans de Boer meende, dat de socialisten en D'66 door hun opstelling, zelf ervoor zorgen, dat er vóór de verkiezingen nog geen voorkeuren worden uitgesproken. Hij vond, dat het weinig zin had officiële voorkeuren uit te spreken voor partijen, die om strijd beweren, dat de omgekeerde voorkeur geheel ontbreekt. De christelijke partijen zullen ieder voor zich moeten zorgen voor een goed program en voor een kandidatenlijst met mensen waarvan men weet, dat zij voor dat program zullen staan. Voor K.V.P., C.H.U. en A.R.P. valt er daarnaast te werken aan een concreet prioriteitenprogramma en als deze partijen een vernieuwingsgezinnd pakket op tafel hebben gelegd berust opnieuw de verantwoordelijkheid bij de P.v.d.A.

DUIDELIJK- HEID BEVORDEREN DOOR KEIHARD PROGRAM

Dr. Veerman in gesprek met Arjosleden.

GERRIT VAN DONGEN NIEUWE VOOR- ZITTER ARJOS

„Ik voel me verlegen", zei Gerrit van Dongen op de algemene vergadering van de Arjos, kort nadat hij de uitslag van de verkiezingsstrijd vernomen had. Met een voorsprong van 14 stemmen had hij mededinger Hans Borstlap verslagen.

„Je bent dicht bij iets, waar je toch nog niet naar grijpen mag". Dat klopt. Hans de Boer blijft nog even. Tot 1 oktober zal Arjos-leider De Boer in functie blijven. Daarna zal Gerrit van Dongen — hij is dan „uit"-gestuurd — de A.R. jongeren gaan aanvuren. Volgens A.R.P.-voorzitter Veerman moet hij lastig zijn. In een slotwoord op de Arjos-bijeenkomst wees dr. Veerman op de kritische medeverantwoordelijkheid van de Arjos.

Gerrit van Dongen (26 jaar), zal in diverse A.R. partijorganen een lastig jongerengeluid laten horen. En hij heeft daar uitgesproken ideeën over. In een interview in het februari-nummer van Op Wiek heeft hij er over verteld.

Over het kabinet-De Jong: „Het kabinet houdt de zaken lopende: geen nieuwe visie, geen gedurfd uitgangspunt, een stabiliserende politiek".

Over de A.R.P.: „De A.R.P.-leiding volgt teveel de ontwikkeling. Er wordt weleens gezegd, dat de achterban van de A.R.P. conservatief is, maar kun je dat wel zo stellen? Ik heb meer het gevoel, dat je van apathie kunt spreken en men is in de A.R.P. nogal traditioneel gestemd; men beziet de A.R.P. te weinig kritisch. Door het optreden van de radicalen is aan de kritiek op de organisatie en op de gevestigde structuren vorm gegeven".

Over de band van Arjos met A.R.P.: „Ik voel er geen steek voor aan de leiband van de A.R.P. te lopen. De kracht van de organisatie zit 'm juist daarin, dat ze zich kritisch opstelt t.o.v. de A.R.P."

Wij feliciteren Gerrit van harte met zijn verkiezing tot Arjosvoorzitter. Dat het een moeilijke, maar tegelijk boeiende taak is, zal iedereen duidelijk zijn.

Arjossecretaris Frits Kool.

PARTIJVOORZITTER dr. A. Veerman, sprak op de Arjos-aarvergadering een slotwoord. Hij heette de nieuw gekozen voorzitter alvast hartelijk welkom. De Arjos heeft de laatste jaren de partij kritisch begeleidt. Als Van Dongen straks als voorzitter in functie treedt, zal hij lastig moeten zijn.

Over de rede van Hans de Boer, zei dr. Veerman o.m. blij te zijn met de toon van kritische medeverantwoordelijkheid. Hij was blij, dat dit weerklank had gevonden bij de Arjos. Vervolgens ging de heer Veerman in op de politieke situatie. Hij haalde een toespraak aan van de heer Geertsema, V.V.D. fractievoorzitter in de Tweede Kamer, van december van vorig jaar. De heer Geertsema had toen gezegd,

dat er drie mogelijkheden voor de christelijke partijen waren voor samenwerking: P.v.d.A., D'66 en V.V.D. De P.v.d.A. heeft zichzelf geëlimineerd. D'66 zou haar geloofwaardigheid volstrekt verliezen bij een samengaan met de christelijke partijen. Maar in de eerste maanden van dit jaar heeft de heer Geertsema D'66 weer ingevoerd. Hij bepleit nu een concentratie van vijf partijen, de drie christelijke, D'66 en de V.V.D. D'66 en de A.R.P. (de heer Biesheuvel in Meppel) hebben het, wat dit betreft af laten weten. De heer Geertsema echter ziet deze concentratie als een droom. Dr. Veerman citeerde in dit verband Willem Kloos: „Schone dromen komen nooit weerom". Hij wees de „Geertsematieve concentratie" op principiële en programmatische gronden af. Onaanvaardbaar, vond hij.

Dr. Veerman zei, dat er een impasse bestaat in de politieke situatie. Er is een soort gezelschapspel, hoe zullen we de partijen combineren. Er is gezegd: „Als het kan voor de verkiezingen een voorkeur uitspreken. Dr. Veerman zei: „Ik zie dat vandaag niet meer".

De duidelijkheid kan worden bevorderd door te streven naar een keihard program. Arjos en A.R.P. zullen daar samen voor moeten zorgen, voor een visieprogram en een beleidsprogram. Er zal dan concreet moeten worden aangegeven wat wij daarmee gaan doen. Dr. Veerman besloot met de oproep aan de Arjos mee te doen in kritische medeverantwoordelijkheid, met de partij en met de samenleving.

„De heer Biesheuvel doet er geen goed aan steeds met z'n twee collega's op te treden. Hij loopt daarmee vooruit, en dat is bij een zaak als de samenwerking tussen de drie christelijke partijen, waarbij nadelige effecten tot een minimum dienen te worden beperkt, niet verstandig.

GEEN STEUN

Iemand die alleen maar nadelige effecten ziet is Bas de Gaay Fortman. Om die te ontgaan heeft ook hij een wat moeilijk plan.

Anti-Revolutionairen dienen P.P.R. te stemmen in provincies waar er een vorm van samenwerking met K.V.P. en C.H.U. bestaat. De radicaal De Gaay Fortman vindt b.v. dat we de radicaal Boukema in de centrale Amsterdam maar niet moeten stemmen, vanwege het gezamenlijke provinciale program. De Arjos heeft niet nagelaten op de nadelige effecten van christelijke samenwerking te wijzen. Dat gebeurde meestal zo fel dat je moeit moest doen om er ons principiële „ja - onder voorwaarden" nog in te herkennen. Maar er is ook een ons verbonden voelen met de club, er is ook nog zo iets als solidariteit. Wie als lid van de A.R.P. opwekt zijn stem aan de P.P.R. te geven, die overschrijdt die grens. Bas de Gaay Fortman heeft geen recht op onze steun."

SAMENWERKING A.R.P., C.H.U. EN K.V.P.

„Het gaat erbij die samenwerking om, te trachten vanuit evangelische drijfveren een op de vernieuwing van de samenleving gericht beleid te voeren. Organisatorische samenklontering wordt daarbij afgewezen."

Hans de Boer meende, dat er geen reden is om van dit standpunt af te wijken. „De nadruk moet echter liggen op noodzakelijke overeenstemming, over de inhoud en de waarde van onze visie, ons vertrekpunt, over een duidelijk program en over de uitvoering daarvan." De verontrusten hebben een herroeping van het principebesluit om tot een vorm van programmatische samenwerking te komen met de beide andere christelijke partijen. Zij willen dat de A.R.P. de

de P.v.d.A. kiest boven de V.V.D., dat vraag ik ook aldus Hans de Boer. De verontrusten willen ook, dat de P.P.R. boven de K.V.P. verkozen wordt. Er is bij deze groep geen vertrouwen, dat er bij samenwerking tussen de drie christelijke partijen een op vernieuwing gericht beleid zal komen.

Hans de Boer vroeg zich af, hoe het komt, dat mensen, die eerst ja hebben gezegd tegen de start van een gesprek tussen de christelijke partijen zich nu daar tegen keren. Christen-radicalen en Arjossers hebben gezegd, dat de teneur van de rapporten van de „Achtien" goed zat.

Nu wil men aan 'n prioriteitenprogram gaan werken. Op die manier worden de vrijblijvende wensen doorbroken en worden de financiële gevolgen aangegeven.

Het officiële beraad heeft slechts opgeleverd wat er vanaf het begin is geweest. De A.R.P. kan, wil ze geloofwaardig blijven, dan ook alleen maar „nee" zeggen tegen een voorstel de samenwerking te verbreken.

Hans de Boer kende de bezwaren. Hij ging daar op in: Natuurlijk zal Schmelzer niet kunnen terugkeren als fractievoorzitter. Vanzelfsprekend is dit kabinet geen kabinet wat om een vervolg vraagt. En de V.V.D. moeten we vergeten. En de K.V.P. zal haar ideeën over machtspartij zijn, moeten prijsgeven. Beerninks rol in de C.H.U. van 1971 is uitgespeeld.

„Maar de vraag blijft of men midden in ontzaglijke ontwikkelingen die christenmensen in hun verworvenheden en schema's aangrijpen, de zaak zo mag stellen als de verontrusten doen. Ik vind van niet."

ABSOLUTISME

De Arjosvoorzitter vond in het optreden van de verontrusten een absolutistische inslag zitten. „Zo moet het en anders trekken we consequenties". De Boer noemde dit een stukje abandonnement van het gereformeerde volksdeel. De hervormden hebben dat gehad en ook de rooms-katholieken zijn op deze weg bezig.

Jurgens en Aarden zijn niet in dialoog getreden met hun volksgroep, zij heb-

„Dat ik voor het voeren van een vernieuwingsgezin beleid niet langer aan de V.V.D. denk, acht ik bekend. De aardigheden aan Anti-Revolutionair adres van Geertsema, hebben onze opstelling niet veranderd. Vasthouders, die de progressieve combinatie zonder V.V.D., K.V.P., C.H.U. en A.R.P., en zonder zekerheid over D'66, toch nog zien, wijzen op het PAK-program.

Gelet op wat P.v.d.A.-voorzitter Vondeling over dit program opmerkte, lijkt het een wat moeilijke bevalling te worden."

„Als één van de destijds geuite vernieuwingspunten bij uitstek gold de wens naar een program met prioriteiten in plaats van wenslijsten. Het K.V.P.-program komt er, aan dit vernieuwingspunt getoetst, dan beter af dan het PAK-verhaal."

Hans de Boer zei over het optreden van de heer Biesheuvel met de heren Mellema en Schmelzer, dat hij het recht van de heer Biesheuvel om te spreken niet aangetast wenste te zien. Maar na de woorden van de Friese afgevaardigden op het najaars-Partij Convent, over het optreden van mr. Biesheuvel indertijd in Dronten, hadden de Friezen de heer Biesheuvel niet mogen vragen in Leeuwarden te spreken, samen met de beide andere fractievoorzitters, aldus De Boer.

ben geabandonneerd. Hans de Boer zei dat hij zijn twijfels behoud tegenover de poging van de drie christelijke partijen, om vanuit het evangelie een vernieuwingsgezinde politiek te maken. De Arjos zal uitermate lastig moeten zijn voor de partij en haar op haar idealen vast moeten pinnen.

VERVOLG OP PAG 9

NIEUWE RUIMTE IN DE DELTA

DOOR IR. A. SMID

IN ons vorige artikel — over de stand van de Deltawerken — kwam reeds naar voren dat de uitvoering van het Deltaplan méér betekent dan uitsluitend een belangrijke stap in de verdere beveiliging tegen overstroming van het zuidwesten des lands en de verbetering van de waterhuishouding.

Het Deltaplan is ook van grote betekenis voor de ruimtelijke structuur van dit deel van Nederland. Zo zullen er door de dammenaanleg verkeersverbindingen ontstaan die van groot belang zijn voor de noord-zuidrelaties aan de beide zijden van het Deltagebied. En zo zullen er ook uitgestrekte gebieden binnendijs komen te liggen waarvoor geheel nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden. Op dit laatste nu wordt hieronder iets nader ingegaan met betrekking tot het zuidelijk Deltagebied.

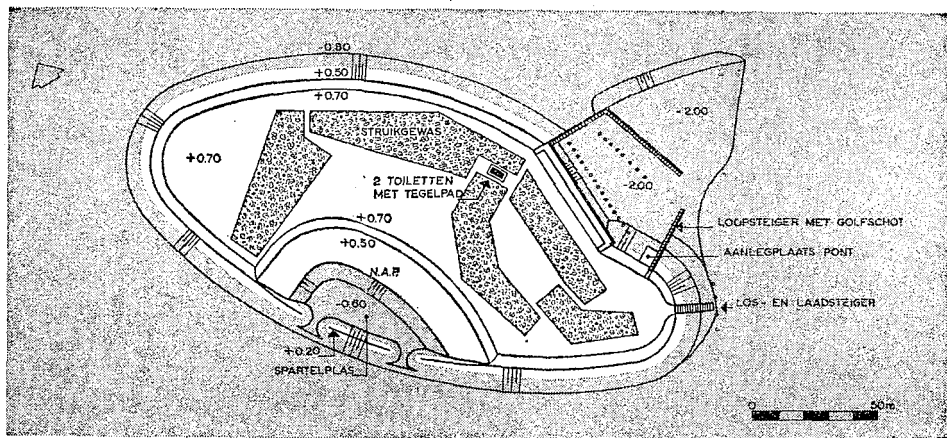
VEERSE MEER

Met de afsluiting van de Zandkreek en het Veerse Gat werd in 1961 een gebied van ongeveer 4.000 ha onttrokken aan

de invloed van de zee, waarbij ongeveer 2.000 ha droogviel.

Dit gebied kon aldus voor nieuwe bestemmingen worden ingericht. Het laat zich verstaan dat daarbij rekening moest worden gehouden met vele belangen. Naast de landbouw — de „klassieke” bestemming voor op de zee gewonnen gronden — diende zich de openluchtrecreatie aan. Eveneens moest rekening worden gehouden met het aspect van de natuurbescherming en met het belang dat, alleen reeds uit een oogpunt van recreatie en landschapsbouw, is verbonden aan bebos- sing.

Toch bleek het mogelijk te geraken tot een inrichtingsplan dat op evenwichtige wijze recht doet aan de verschillende belangen. Dit was temeer zonder grote problemen mogelijk omdat vele drooggevallen gronden bodemkundig niet geschikt bleken voor de landbouw, terwijl juist deze gronden, ondermeer door hun ligging ten opzichte van het water, dikwijls bijzonder geschikt waren voor andere bestemmingen. Volgens de tot dusverre ontwikkelde plannen beslaat de landbouwgrond ruim 40% van de drooggevallen oppervlakte, terwijl het overige nieuwe land vrijwel geheel wordt ingenomen door recreatie-, bos- en natuurterreinen.

Plattegrond van het in aanleg zijnde eilandje Arneplaat in het Veerse Meer.

De inrichting van dit fraaie, aanvang- kelijk maagdelijke, gebied vergt de uitvoering van vele werken. Te den- ken valt hier ondermeer aan ontslui- tingswegen, bekadingen en bemalin- gen, ontginningswerken, beplantingen, lig- en speelweiden en andere dag- recreatieve voorzieningen. Daarnaast moet voor de watersport melding wor- den gemaakt van de aanleg van een zestal jachthavens, alsmede van de uit- voering van een bagger- en eilanden- plan ter verruiming van de vaar- en aanlegmogelijkheden en ter beteugeling van de golfslag.

Behalve de jachthavens die door de betrokken gemeenten, bijna steeds met Rijkssubsidie, zijn gerealiseerd, ge- schiedt de primaire inrichting van het Veerse Meer vrijwel geheel door de Staat. Deze basisinrichting van het ge- bied nadert intussen zijn voltooiing. Nog vele jaren zal echter moeten wor- den gewerkt aan detailvoorzieningen als parkeerplaatsen, voet- en rijwiel- paden, aanlegplaatsen, trailerbootjes- hellingen e.d.

De vraag dringt zich thans op door welke instantie de algemeen verzor- gende recreatieobjecten straks, na de eerste afronding van de inrichting, moeten worden beheerd en c.q. verder ontwikkeld. Moet dat een taak blijven

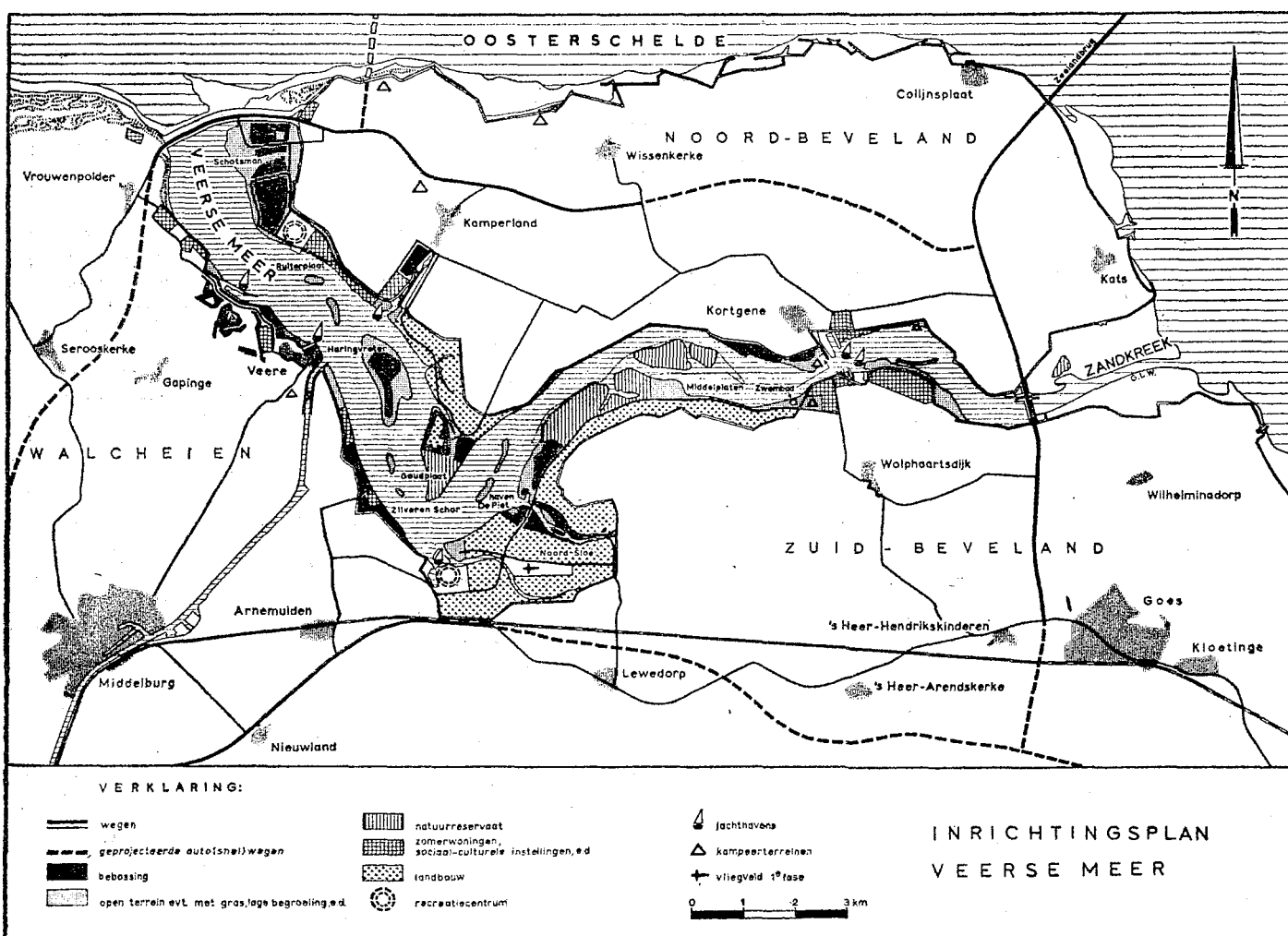
van de Rijksoverheid? Of ligt hier een taak voor de regio? In het laatste ge- val zal het in 1965, op de grondslag van de Wet Gemeenschappelijke Rege- lingen, opgerichte rechtspersoonlijk- heid bezittend lichaam „Het Veerse Meer” zeker verder moeten worden uitgebouwd, niet alleen door een uit- breiding van haar taak en bevoegdhe- den, maar wellicht ook door middel van een vergroting van het aantal met de provincie samenwerkende gemeen- ten (door deelname van de eveneens belanghebbende gemeenten Middell- burg en Vlissingen).

GREVELINGENBEKKEN

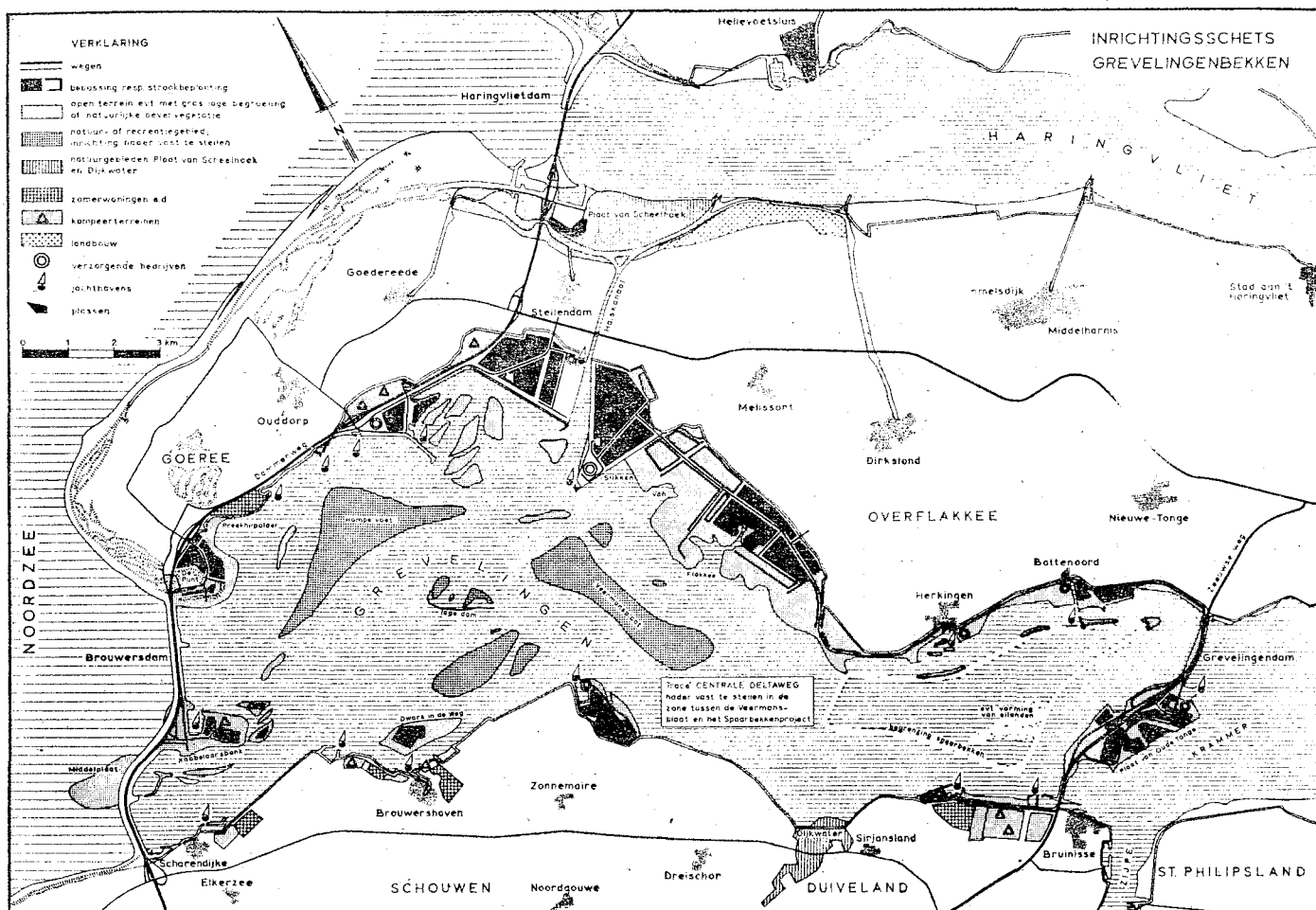
Met de in 1971 geprojecteerde afslui- ting van het Brouwershavense Gat zal wederom een belangrijk gebied — on- geveer 14.000 ha — aan de invloed van de zee worden onttrokken. Weliswaar is de landwinst — ruim 3.000 ha — niet spectaculair, toch opent dit gebied, door zijn ligging (o.m. ten opzichte van het zuidelijk deel van de Randstad), aard en uitgestrektheid wijde perspec- tieven voor de realisering van een rijke verscheidenheid aan gelegenhe- den voor de openluchtrecreatie. Dat is reeds in een vroeg stadium, zowel van provinciale als van Rijkszijde, onder- kend. In de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland wordt het Grevelingenbekken aange- duid als een park- en watersportge- bied van nationale betekenis dat ont- wikkeld dient te worden voor de dag-, weekend- en vakantierecreatie. Daar- naast moet er bij de uitwerking van het inrichtingsplan rekening mee wor- den gehouden dat van het uitgestrekte binnenwater en de droogvallende gronden, bepaalde gedeelten zich tot belangwekkende natuurgebieden zul- len ontwikkelen. Voorts dient ruimte te worden gereserveerd voor een spaarbekken ten behoeve van de drinkwatervoorziening.

De landbouwkundige waarde van de droogvallende gronden is in het alge- meen slechts gering, zodat de bestem- ming tot (in hoofdzaak) recreatie- en natuurgebied geen ontwikkelingsmo- gelijkheden ontnemt aan de land- en tuinbouw.

Het beraad over de toekomstige in- richting van het Grevelingenbekken geschiedt de laatste jaren vooral in het kader van de werkzaamheden van de door de ministers van Verkeer en Wa- terstaat en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening ingestelde Com- missie Inrichting Deltawateren. Ten dele in aansluiting daarop vindt in de Stichting Recreatieplan Grevelingen overleg plaats tussen de besturen van de betrokken provincies en gemeenten over de voorbereiding van een plano- logisch beleid voor het Grevelingen- bekken en over een eventueel andere vorm van samenwerking ter behartig- ing van de belangen van de recreatie en natuurbescherming.

VERVOLG OP PAG. 9

VERVOLG VAN PAG

DE OOSTERSCHDELDE

Wanneer te zijner tijd de Oosterscheldedam is aangelegd, zal daarmee het laatste gedeelte van het Deltagebied van de zee zijn afgesloten. Het is tevens veruit het grootste gebied dat in het kader van het Delta-plan binnendijs komt te liggen. Zich uitstreckende van de Oosterscheldedam tot de gehele westkust van de provincie Noord-Brabant, beslaat het niet alleen de Oosterschelde maar ook de Eendracht, Krabbenkreek, Keeten, Mastgat, Zijpe, Krammer en Volkerak. De oppervlakte die in dit gebied zal droogvallen, is uiteraard afhankelijk van de beslissing omtrent het na te streven peil op het Zeeuwse Meer. Indien daarvoor N.A.P. wordt gekozen, zal een oppervlakte van bijna 9.000 ha droogvallen.

Veere: vroeger vissershaven, nu jachthaven (foto Rijkswaterstaat)

Het is moeilijk thans reeds veel te zeggen over de bestemming en inrichting van dit in 1978 binnen te dijen gebied. Volgens de huidige inzichten ligt een ontwikkeling tot recreatie- en natuurgebied voor de hand. Wel moet in de nabijheid van de langs de Westbrabantse westkust in uitvoering zijnde Schelde-Rijnverbinding plaatselijk rekening worden gehouden met een industriële ontwikkeling (o.m. Reimerswaalplan), alsmede met een bescheiden stedelijke ontwikkeling (ten zuidwesten van Bergen op Zoom). Of moet ook nog rekening worden gehouden met een situering in de Oosterschelde van het tweede nationale vliegveld (voor supersonisch verkeer)? Agrarische bestemmingen zijn in het in beschouwing zijnde gebied nauwelijks te verwachten, alleen reeds omdat het leeuwen-deel der droogvallende gronden bodemkundig niet zonder meer geschikt is voor de uitoefening van de landbouw.

VERVOLG VAN PAG. 7

ARJOS MOET A.R.P. OP IDEALEN VASTPINNEN

De houding van de Arjos is het best gekarakteriseerd met een „ja mits”, maar dan moet dat „ja” een faire kans hebben.

Partijvoorzitter Veerman heeft een C.D.U. afgewezen, vorming van één partij is voor de A.R.P. niet aan de orde. Ook de Arjos wil geen C.D.U. Als er zulke duidelijke partijuitspraken liggen mag de partijvoorzitter ook op vertrouwen van de Arjos rekenen.

Hans de Boer wekte op elkaar niet voortdurend met de radicale maat na te meten.

Bij het werken voor een nieuw Program van Actie is het de plicht van de Arjos daar wat goeds van te maken. Er zullen prioriteiten moeten worden aangegeven. Steun aan de ontwikkelingslanden moet daarbij een eerste plaats krijgen.

De periode 1971-1975 wilde Hans de Boer zien als een proefperiode, waarin de drie christelijke partijen waar moeten maken wat zo mooi op papier staat. Daarbij legde hij er de nadruk op dat, urgentieprogramma of niet, de A.R.P. als zelfstandige partij aan de formatieopgave mee moet doen.

„Daarmee bedoel ik te zeggen dat net vanzelfsprekend is dat A.R.P., C.H.U. en K.V.P. — indien zij tot een urgentieprogramma komen — zullen trachten dat programma dan ook samen verwezenlijkt te krijgen.

Dit sluit echter tegelijkertijd niet uit dat er zich — nu niet bekende — situaties kunnen voordoen, waarbij de A.R.P. alleen een oppositierol, of welke rol dan ook, meent te moeten verkiezen. Die vrijheid van handelen dient behouden te blijven.

Zò met voorwaarden omgeven, zie ik geen reden om niet op een positieve wijze te trachten mee te doen. Op voorhand geen vertrouwen hebben, strookt niet met ons vertrekpunt. Het waarmaken is opdracht voor allen”.

MOTIES

Tijdens de discussie werden de beide onderstaande moties, ingediend door het stedelijk verband Amsterdam, met overgrote meerderheid aangenomen

I

De Algemene Vergadering van de Arjos in vergadering op 7 maart 1970 te Utrecht bijeen

— overwegende enerzijds de uitspraak van de heer Schmelzer, dat in 1975 één Nederlandse christelijke partij tot stand gekomen zal zijn;

— overwegende anderzijds, dat zowel in het verleden als nu niet naar de eenheid om de eenheid gezocht is doch samenwerking gezocht wordt om te komen tot een vernieuwingsgezinde politiek vanuit het evangelie;

— distantieert zich van bovengenoemde uitspraak en wenst daar geen enkele medeverantwoordelijkheid voor te dragen.

II

De leden van de Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie in vergadering bijeen op 7 maart 1970.

— overwegende de uitspraken van de heer Geertsema, dat de rapporten van de „18” de basis van een komend kabinet met de V.V.D. kunnen vormen;

— blijven evenwel bij het reeds ingenomen standpunt tijdens de vierde Witte Hei-conferentie, dat onzerzijds voor het uitvoeren van een vernieuwingsgezinde politiek niet aan de V.V.D. gedacht wordt.

MR. B. W. BIESHEUVEL

IN T.V. UITZENDING

Op 4 maart jl. sprak de voorzitter van de AR Tweede Kamerfractie in een televisie-uitzending van de ARP n.a.v. de verkiezingen op 18 maart a.s. voor de Provinciale Staten. Wij drukken hieronder deze toespraak af. De tekst is verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Er zijn mensen die deze verkiezingen voor de Provinciale Staten alleen door hun landelijke politieke bril bekijken. Ik noem een enkel voorbeeld. De heren Den Uyl en Vondeling, fervente leiders van de oppositie, trekken op dit moment door onze elf provincies alsof ze tegen elf kabinetten-De Jong ten strijde trekken. En één kabinet-De Jong vinden ze al zo erg!

De heer Geertsema sprak er onlangs over, toen hij een suggestie deed om vervroegde kamerverkiezingen te houden, als de provinciale statenverkiezingen grote verschuivingen teweeg zouden brengen. Het zou betekenen, dat er een voortijdig einde zou komen aan het kabinet-De Jong, zonder dat er sprake zou zijn van een politiek conflict tussen kabinet en Kamer.

De heer Geertsema verwierf onmiddel-

lijk hartelijk bijval van de heer Den Uyl. Niet van mij. Ik had daar twee redenen voor. In de eerste plaats is het al moeilijk in Nederland — de ervaring heeft dat al geleerd — kabinetten te vormen. Wij hebben in het recente verleden het al dikwijls meegemaakt dat er kabinetswisselingen plaatsvonden, die volstrekt onnodig waren. Ik zie geen reden, dat wij nu ook de provinciale verkiezingen daarvoor zouden gebruiken. Een tweede punt: de verkiezingen van deze maand gaan over de Provinciale Staten, het provinciaal bestuur. Het zittende kabinet komt er, zo te zeggen, niet aan te pas. U gaat straks immers uw vertegenwoordigers in uw provinciaal bestuur kiezen. Velen uwer hebben toch al vaak het nare gevoel, dat Den Haag veel te veel regelt. Straks gaat u dicht bij huis uw eigen afgevaardigden voor het bestuur van uw provincie in uw provinciale hoofdstad kiezen.

Dit brengt mij tot de conclusie dat, hoezeer de komende verkiezingen ook landelijke aspecten hebben — ik zie die natuurlijk ook wel — de landspolitiek er niet de boventoon mag voeren. Er gaat tegenwoordig veel om bij het bestuur van een provincie. Onze partij gaat deze verkiezingen niet in met belofte, dat alles er wel zal komen. U weet net zo goed als ik dat niet alles tegelijk kan gebeuren. Telkens moet in alle redelijkheid een keuze worden gedaan, een voorkeur worden uitgesproken, het een boven het ander, omdat er geen geld is voor beide. Goede politiek betekent een redelijke, een verantwoordelijke keuze maken; verkeerde politiek belooft alles, zonder te vermelden of het financieel ook kan.

Ik wil nu iets zeggen over mijn eigen partij. Ik weet wel, dat velen uwer zich de vraag stellen wat eigenlijk de positie van de ARP is temidden van alle, vaak onstuimige en vaak frustrerende, partijpolitieke ontwikkelingen in ons land, ontwikkelingen, die tot veel verwarring aanleiding geven. Ik wil graag proberen u daarop een zo'n duidelijk mogelijk antwoord te geven.

Ik begin eerst met de provinciale verkiezingen.

Alle verkiezingsprogramma's zijn beschikbaar en verkrijgbaar op ons partijbureau. Het beleid, daarin vertolkt, is gericht op openbaarheid en openheid van bestuur en grotere rechtszekerheid voor de burger.

In de tweede plaats heeft onze partij een open oog voor een moderne bestuurlijke vormgeving van ons land, aangepast aan de eisen van onze tijd. Dankzij de medewerking van de jonge intelligentia in onze partij, is een uitstekend rapport daarover verschenen. Ook onze fractie heeft daaraan de afgelopen weken ruimschoots aandacht geschonken.

Een derde kenmerk van onze partij is onze bereidheid tot samenwerking met alle andere, constructieve partijen om het algemeen belang en het welzijn van de burgers te dienen. In een land als het onze, waarin geen enkele partij de meerderheid heeft — en die binnen afzienbare tijd ook niet zal krijgen —, is zo'n bereidheid tot samenwerking noodzakelijk voor de bestuurbaarheid van ons land, en ook van onze provincies. Dat geldt vandaag destemmer nu sommige partijen alleen met zichzelf schijnen te willen samenwerken.

Een vierde kenmerk is, dat onze partij zich gebonden weet aan vaste normen, aan vaste uitgangspunten van levensbeschouwelijke aard, als fundament voor ons politieke werk. Ook dat vind ik van grote betekenis in een tijd, waarin sommigen menen dat grote politieke problemen alleen maar pragmatisch opgelost zouden moeten worden. Tenslotte wijs ik u erop, dat bij de komende verkiezingen voor Provinciale Staten in een verheugend groot aantal provincies samenwerking tot stand is gekomen tussen ARP, CHU en KVP. Geen versplintering van krachten, maar juist bundeling van krachten.

En nu onze landelijke koers. Daar ligt het niet anders. De marsroute is bepaald. Juist vandaag heeft dr. Veerman, de ARP-voorzitter, een brief ge-

publiceerd, die hij gericht heeft aan alle leden van de anti-revolutionaire partij. Daarin heeft hij dat nog eens duidelijk onderstreept. In onze tijd past niet meer een gescheiden optrekken van al diegenen, die vanuit dezelfde evangelische uitgangspunten politiek willen proberen te bedrijven. Dat betekent heel concreet dat de ARP al het mogelijke wil doen om in het komende jaar samenwerking tot stand te brengen tussen CHU, KVP en ARP, met het oog op de kamerverkiezingen van 1971.

Maar wie wil samenwerken moet ook weten wat hijzelf wil. Daarom is de ARP thans in eigen kring volop bezig een politieke wenslijst voor de jaren 1971-1975 op te stellen. Ook wordt gewerkt aan de voorbereiding van een gezamenlijk programma. Niets wijst erop dat dit niet zal slagen. Het moet trouwens slagen, naar mijn mening.

Met dit landelijk perspectief voor ogen, gaat u op 18 maart uw stem uitbrengen voor de provinciale verkiezingen. De ARP kan rekenen op de vaste steun van honderdduizenden kiezers, die ons trouw blijven. Daarnaast — recente ervaringen hebben ons dat geleerd — zijn er tienduizenden kiezers die ook hun stem op de ARP uitbrengen, om uiteenlopende redenen. Omdat zij vrouwen hebben in onze partij, of in het program, of in het gevoerde beleid of in de personen, die leiding geven aan onze partij.

Ik hoop van harte, dat u uw stem op 18 maart op onze partij wilt uitbrengen. U kunt dat in volle vrijheid doen, sedert een aloude AR-wens — de afschaffing van de opkomstplicht — in vervulling is gegaan.

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

**periodieken
boeken en
handelsdrukwerk**

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

N. Gritioen & Zonen
BAAMBRUGGE

Thermoshell huisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING

BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

**NAAM- EN
NUMMERPLATEN**

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor
autoportieren gevelletters
graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel 04494 - 5888

G. Vogler & Co. n.v.

Mauritsweg 49, Rotterdam.
Tel. 010 - 137878 en 129652.

GROND- EN HULPSTOFFEN

voor de keramische industrie.

TOESLAGSTOFFEN

voor lichtbeton.

WEGENBOUWMATERIALEN

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
SCHAFT-
WAGENS
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.
Uw apotheker of drogist heeft het.

U hebt nú nog de kans!

Inderdaad, u kunt nú nog f 25,— besparen op de nieuwe uitgave (4e druk, totale oplaat 20.000 exemplaren!) van het vermaarde geschiedeniswerk **DISPEREERT NIET** — Twintig eeuwen historie van de Nederlanden, door A. en H. Algra. Tot aan de verschijning van deel 2 (op 28 maart a.s.) kunt u namelijk nog profiteren van de lage voorintekenprijs (f 19.50 per deel) die voor deze 5-delige uitgave is vastgesteld. Daarna wordt de prijs verhoogd tot f 24.50 per deel. Met andere woorden: nú bestellen geeft een prijsvoordeel van 5 x f 5,— = f 25,— in totaal!

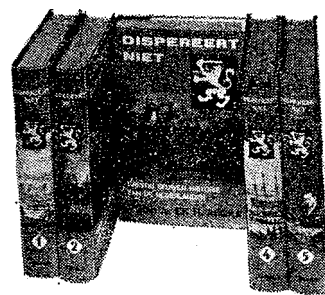
Natuurlijk zegt dit prijsvoordeel niet alles (al mag het er zijn). Belangrijker zijn de **inhoudelijke kwaliteiten** van dit standaardwerk. Om u daarvan te overtuigen zouden wij honderden recensies kunnen citeren, die alle even enthousiast zijn. Wij moeten echter volstaan met een enkele beoordeling, maar die laat dan ook niets aan duidelijkheid te wensen over!

De schrijver P. J. RISSEUW, auteur van vele bekende romans (o.m. 'De glazen stad'), schreef over

DISPEREERT NIET:

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornamelijk uitgegeven.”

Recensies als deze laten er geen twijfel aan bestaan: **DISPEREERT NIET** spant werkelijke de kroon onder de geschiedenisboeken. Oud én jong kunnen hier ontdekken, hoe boeiend en leerzaam onze geschiedenis is. Schaf dit werk aan, voor uzelf én (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze boeiende ontdekkingsstocht door 's lands historie te maken, door nú in te tekenen op dit prachtige kijk-en-lees-boek, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van

**SLECHTS
f 5.- PER MAAND!**

Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan: profiteer van de lage voorintekenprijs (besparing f 25,—) én van de gunstige betalingsmogelijkheid. Gebruik daarom de bestelbon en verzend deze in open envelop met vermelding: **drukwerk. Plak geen postzegel!** die betalen wij voor u! Adresseer als volgt:

Uitgeverij T. WEVER

ANTWOORDNUMMER 5
FRANEKER

Tel. 05170-2469; b.g.g. 2120 of 2405.

BESTELBON

Zend mij tegen voorintekenprijs rechtstreeks/via boekhandel.*

..... ex. A. en H. Algra:
DISPEREERT NIET.

Compleet in 5 gebonden delen à f 19.50.

Ik betaal elk deel onmiddellijk na ontvangst ineens/in termijnen van f 5,— per maand.*

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Datum:

Handtekening:

* Doorhalen a.u.b. wat niet bedoeld is.

NG

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

SAMEN UIT?

Algemeen is thans wel duidelijk, dat omtrent de huidige koers van de ARP, met betrekking tot mogelijke samenwerkingen, binnen de partij de meningen, zacht gezegd, enigermate genuanceerd liggen. Ook is duidelijk, dat de van de huidige koers afwijkende opvattingen, ondanks alle publiciteits-tamtam van buiten de partij, nauwelijks vanuit de wortels bij de andere leden doorkomt.

Daar ik geloof, dat het juist altijd een van de zeer goede dingen in onze partij is, dat we werkelijk geïnteresseerd zijn in elkaars opstelling — dat we daardoor ook elkaar tot nu toe konden vasthouden en vinden — lijkt het me gerechtvaardigd om als mede-opsteller van de open brief van de 69, maar ook als bestuurslid van een kiesvereniging, uiteen te zetten, wat zo'n gewoon AR-lid, — niet bepaald rechts en niet bepaald links — beweegt zich tegen de huidige koers te verzetten.

De ARP was en is vanouds een partij voor Christenen met een laagkerkelijke inslag. Dit geldt niet slechts voor de Gereformeerde leden, maar evengoed voor Hervormde partijleden. Dit laagkerkelijke karakter hangt nauw samen met een sterk democratisch besef, gevoed door de structuur van die kerken, waarin sprake was van een grote plaatselijke en/of regionale zelfstandigheid, voortkomend uit de opvattingen over de zgn. „Soevereiniteit in eigen kring”. Hierdoor hadden we een sterke mogelijkheid van appèl op elkaar en mede daardoor was er een sterke onderlinge binding, omdat dit laagkerkelijke karakter een sterk gevoel gaf van erbij betrokken en persoonlijk medeverantwoordelijk te zijn. Mede hierdoor konden in onze partij links en rechts elkaar op een redelijke manier in evenwicht houden en aanvullen. De CHU en de KVP daarentegen hebben vanouds een sterk hoogkerkelijke mentaliteit gehad, waardoor deze partijen een stempel droegen van een Constantinische opvatting over het functioneren van het Christendom in de maatschappij. Hierdoor zijn deze partijen steeds zeer sterk gebonden geweest aan de gevestigde orde en waren zij veelal zelfs onderworpen aan gevestigde belangen.

De hiërarchische dan wel hoogkerkelijke structuur van resp. de Rooms-Katholieke en de Hervormde kerk hebben bij de leden van deze kerken ook in de politiek veelal tot gevolg gehad, dat zij veel minder een gevoel hadden van er persoonlijk bij betrokken en ervoor verantwoordelijk te zijn. Ook bij het optreden in het parlement van vertegenwoordigers voor de onderscheiden groepen gaf en geeft dit verschil in achtergrond dikwijls een duidelijk verschil te zien in de benadering der problemen.

De „hoogkerkelijke” inslag van de CHU- en KVP-vertegenwoordigers manifesteert zich vaak in een weinig principieel bepaalde stellingname, veelal voornamelijk pragmatisch van aard. Bij de AR-vertegenwoordigers was en is er veelal meer sprake van een grondige oriëntatie waarbij ook de gehoorzaamheid aan transcendent levensbeschouwelijke normen meer naar voren komt.

Jammer genoeg moet worden geconstateerd, dat (mogelijk door een tekort aan scholing) ook in de Gereformeerde Kerken de laagkerkelijke instelling sterk aan invloed inboet. Ook in de politieke opstelling van de ARP (vanouds een bolwerk van deze laagkerkelijke instelling) is dit te merken. Steeds

meer wordt ook de opstelling van de ARP bepaald door haalbaarheid en (vaak weinig gefundeerde) wenselijkheid, dan door gehoorzaamheid en opdracht. Doordat door deze ontwikkeling hoe langer hoe meer een gemeenschappelijke basis gaat ontbreken, wordt de kloof tussen de verschillende modaliteiten binnen de ARP hoe langer hoe groter. Voor vele leden echter dreigt het breekpunt te komen nu de ARP bij alle programmatische „progressiviteit”, niet alleen hoe langer hoe meer haar eigen karakter dreigt te verliezen, maar nu ook door een nauwere aansluiting van de ARP bij de meer rechtse en conservatief-pragmatische CHU en KVP zelfs de mogelijkheid tot een eigen opstelling verloren dreigt te gaan, omdat de getalsverhoudingen volledig scheef zullen komen te liggen tussen de groepen met een verschillende opstelling, welke elkaar vroeger binnen de ARP redelijk in evenwicht hielden, terwijl mede hierdoor de mogelijkheid tot appèl dan nauwelijks nog reëel mag worden genoemd.

Als deze ontwikkeling zich doorzet en de fundamenteel structuur-kritische inslag van de ARP ten offer valt (zoals gedeeltelijk al is gebeurd) aan een weinig visionair, meer economisch bepaald pragmatisme, zoals dit bij de CHU en KVP naar voren komt, zal een breuk in de ARP onvermijdelijk zijn. Veel jeugd en jong academisch kader heeft zich reeds van de ARP afgewend, nadat na de veelbelovende opstelling bij de laatste parlementsverkiezingen al spoedig de „Berghuiskooers” verzandde in traditionalisme, pragmatisme en haalbaarheidsmentaliteit, waardoor de gewekte verwachtingen de bodem werden ingeslagen.

Weliswaar zullen enkele teleurgestelde AR-leden met hun teleurstelling leren leven en zich conformeren, maar zeker is te verwachten, dat velen een thuis (misschien beter - onderdak) zullen zoeken bij de PPR en PvdA. Of, omdat vele Christenen gelukkig blijven vasthouden aan Christelijke partijformatie men moet rekening houden met het ontstaan van een nieuwe christelijke partij; een soort van Evangelisch Alternatief. En dan zal de ARP helemaal niet meer zijn wat ze was — en ook graag wilde en moest zijn.

Er is echter nog redding mogelijk. Als de ARP zichzelf zou willen blijven; zich niet zo nodig zonder voldoende argumentatie aan andere christelijke partijen zou binden, waar ze mentaal en qua achtergronden helemaal niet bijhoort. Als de ARP niet altijd terwille van het rendement (meestal geëta-leerd als verantwoordelijkheidsbesef) zo nodig zou moeten meeregeren — en als de ARP weer werkelijk de gehoorzaamheidspartij zou willen zijn; gehoorzaam aan haar opdracht en dus aan haar basisnormen.

Dan zou echter bij het komende voorjaarsconvent de beslissing moeten vallen om op z'n minst de partij zelfstandig te laten blijven, zodat bovendien bij het vormen van een mogelijke regeringscombinatie een opgedrongen partnerkeuze, zoals thans met de VVD niet meer een onontkoombaarheid is, door anderen voor ons bepaald en beslist.

Hopelijk zullen vele leden van het Partij Convent hun verantwoordelijkheid in dezen beseffen en er niet aan meewerken, dat de ARP haar ziel verkoopt en daardoor vele van haar actieve leden (voorgoed?) de woestijn instuurt.

Amsterdam-Nieuwendam B. Postma

ARTIKEL 107

Heeft de heer H. Algra zich helemaal teruggetrokken? Het lijkt alsof het voormalige Eerste Kamer-lid zijn rug naar de maatschappij, met al zijn veranderingen en bewegingen, toegekeerd heeft. In een tijd, waarin inspraak en democratiseringstendensen tekens zijn, die wijzen naar nieuwe structuren en verhoudingen in de samenleving komt de heer Algra met een verhaal — in Ned. Gedachten 7 febr. — dat de lezer doet vermoeden, dat de schrijver geenszins van plan is mee te werken aan het doorbreken van de macht en manipulatie. Hij schijnt een voorstander te zijn van geconcentreerde machten, waarop de bevolking het zicht verliest. Tegen alle vernieuwingsgezindheid in, zoals meepraten, meebeslissen, het open gooien van ingewikkelde technische structuren, uit de heer Algra kritiek op hen die met behulp van de huidige democratische spelregels het moeilijk doordringbaar machtsapparaat trachten open te breken.

Als ervaren politicus heeft de heer Algra wel begrepen waarom een partij als D'66 zoveel sympathie vindt bij jongere kiezers; waarom sprake is van onbehagen t.a.v. de huidige organisatievormen. Het is duidelijk, dat onze maatschappij-structuren de weg blokkeren om de mensen te laten meedoen, écht te laten meedoen, te laten meewerken aan de opbouw van een democratische maatschappij. Akkoord, er zijn weliswaar wegen en middelen om de stem te laten horen, maar ieder die daadwerkelijk een bijdrage wil leveren aan onze samenleving zal geïnformeerd willen zijn. De mondige mens moet toegang krijgen tot alle informatie die beschikbaar is. Daar ligt vaak de moeilijkheid: velen weten zich onmachtig omdat het ingewikkelde veld van mogelijkheden en onmogelijkheden zonder deze informatie niet is te overzien en wat meer te beoordelen valt. Is het niet zo, dat de mondigheid van de burger pas overkomt op het moment dat de wezenlijke beleidsbeslissingen reeds genomen zijn? Zo verwordt de inspraak meer tot naspraak, en de besturen, die op dergelijke wijze de inspraak gestalte denken te geven tonen niet meer dan hun repressieve tolerantie t.a.v. hen die wezenlijk inhoud aan die inspraak willen geven, d.w.z. beslissingsrecht, geen medebeslissingsrecht.

In de komende verkiezingstijd zullen alle partijen op alle mogelijke manieren proberen hun issues als lokaas te gebruiken voor de kiezer. Daarbij zal zeker het democratiseringsproces een grote rol gaan spelen.

De kiezer van 1970 is mondig. Hij weet wat het essentiële punt is in de politiek van vandaag. Hij zal zich uitspreken over zijn onbehagen t.o.v. de ongrijpbare machtsinstrumenten, waarbij hij zich zo hopeloos onmachtig voelt. Partijen, die oog hebben voor dat belangrijk probleem kunnen op de steun van de kiezer rekenen. Partijen die uit dit onbehagen emotioneel munt weten te slaan zullen opnieuw fungeren als Freudiaanse uitlaatkleppen. Tegen deze achtergrond komt het verhaal van de heer Algra bij mij, als jongere hard aan.

Ons hele parlementaire stelsel staat volop in discussie. Juist i.v.m. de besproken openheid. De middelen die ons in het huidige systeem openstaan om

de overheid en de maatschappelijke structuren kritisch te controleren voor het front van de kiezer dienen optimaal gebruikt te worden. D.w.z. art. 107 is een instrument in deze controlerende taak.

De functie van dit artikel is m.i. tweeledig:

— het geeft de Kamer de mogelijkheid om het kordon rondom geheimzinnige ingewikkelde machtsstructuren te doorbreken;

— de beantwoording in het openbaar geeft de bevolking de mogelijkheid een opinie over bepaalde zaken te kunnen vormen om van daaruit acties te voeren.

Dit alles doet de heer Algra af met het argument: „het is vaak een lange weg met een nodeloze omslachtigheid.”

„Neem toch liever direct contact op met de Minister”, suggereert de heer Algra. „Dat gaat een stuk eenvoudiger.”

Op deze wijze wordt er weer een stuk democratisering zienderogen vernietigd. Achter de schermen, buiten het blikveld van de kiezers dus, moeten de zaken maar uitgemaakt worden. De heer Algra noemt dan diverse voorbeelden van vragen, die zijns inziens beter niet gesteld hadden kunnen worden. In ieder geval waren ze de lange en moeilijke weg niet waard.

De kwekeling die van school verwijderd is... vraag: moet niet duidelijk worden nagegaan of dit verwijderen voortkomt uit een autoritaire houding van een schoolbestuur.

Opstopping op Oude Rijn... vraag: is deze vraag geen indicatie van de hopeloze verkeerssituatie die in ons land rampzalige vormen dreigt aan te nemen?

Stank van een fabriek... vraag: moet hier niet ingegrepen worden ten behoeve van het welzijn van de bevolking?

Als dergelijke vragen achter de gesloten deuren verdwijnen ontgaat ons daarmee weer opnieuw een stuk informatie en heeft de bevolking een controlemogelijkheid minder. Op deze wijze kan misschien een Beverwijk-affaire vermeden worden, kunnen economische nadelige maatregelen op het terrein van de ruimtelijke ordening achterwege blijven; want het zijn vaak de pressuregroepen, die op het openbare antwoord van de overheid actief en spontaan reageren en dergelijke zaken in brede belangstelling brengen. Uit een schijnbaar onbelangrijke vraag kan het proces van de bewustwording op gang gezet worden. Is dit niet één van de taken van een Kamerlid?

Als de heer Algra kritisch schrijft over lastige vragen, die misschien de rotte plekken in onze samenleving aanwijzen, moet hij ingaan op de probleemstelling van de vraag. Wat hij nu doet is het gebruik van het systeem aanvallen. Dit doet mij denken aan het Agnew-effect: niet ter zake op de kritiek op het beleid ingaan, maar de pers beschuldigen van het misbruiken van een democratisch grondrecht.

Vindt de heer Algra de uitwerking van art. 107, d.w.z. de procedure, „een lange weg met een nodeloze omslachtigheid”, dan kan hij daar gelijk in hebben. Dan zal hij het systeem moeten bekritisseren en niet hen, die op juiste wijze gebruik maken van dit systeem.

Tenslotte: Zoals gezegd zal het in de komende verkiezingstijd menigmaal over deze punten gaan. Kiezers moeten ook in dit opzicht geïnformeerd worden over de Anti-Revolutionaire politiek.

Welke mogelijkheden schept de A.R.P. om te komen tot een werkelijke doorstroming van de invloed die de kiezers na de dag van de verkiezingen hebben. Openheid aan twee kanten: van beneden naar boven, maar ook van boven naar beneden.

Amsterdam, Gerrit van Dongen

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

WIJ KOMEN BIJEEN

De Statencentrale Hilversum belegt op maandag 16 maart a.s. een vergadering in de grote zaal van „Hotel Jans”, Stationsstraat Hilversum.

Aanvang 20.00 uur.

Spreker: minister B. Roolvink over „Denken vanuit de toekomst.

Op zaterdag 21 maart a.s. belegt de afdeling Gelderland van de Vereniging van A.R. gemeente- en provinciebestuurders een vergadering in Motel Arnhem, Europaweg 25, Arnhem (Rijks-weg 12, Ede-Arnhem)

Aanvang 10.30 uur.

Spreker: de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Landelijk Verband over „Tussentijdse Balans”, waarna discussie.

Verder behandeling jaarverslagen en bestuursverkiezing

OM HET
WELZIJN
VAN DE
BURGER

NORIT N.V.-ZAANDAM

vraagt voor haar sterk GEMODERNISEERDE FABRIEK

BEDIENINGS- EN PRODUKTIEMEDEWERKERS

voorlopig voor dagdienst, echter met de kans op plaatsing in 4-ploegendienst.

- BELONING OP MAANDSALARISBASIS
- GOEDE SOCIALE VOORZIENINGEN
- WINSTDELING
- VRIJE WERKKLEDING
- REISKOSTENVERGOEDING

Mondelinge, schriftelijke of telefonische sollicitaties aan

NORIT N.V.

PIETER GHIJSENLAAN 42 - ZAANDAM (HEMBRUG)
Telefoon 02980 - 23077

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspiraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten. Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13311

12 NG 14 maart 1970

A BAARS A zn Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A zn N V

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 26166 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

NIJWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE
TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 10 2 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

-BAILEY- CONSTRUCTIE- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

FA J A VISSCHER & ZOON

Sluisstraat 41 Telefoon 05208 1259 - 1546

ZWARISLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschurten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

DORDRECHT en omstreken

Uw adres voor

Tapjten - Gordijnstoffen - Dekens
Tateltkleden - Stoelen overtrekken enz.

Woninginrichting M. van Schaik

Voorstraat 41 - Tel. 4530 - Vlaardingen

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTS, CARAVAN, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GED.

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING.	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE.	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
ABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
Z A A G M O L E N S T R A A T 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 12

21 maart 1970

DR. A. VEERMAN NA STEMBUS- UITSLAG PROVINCIALE STATEN, OVER POSITIE A.R.P.

Op deze pagina kunt u lezen wat partijvoorzitter dr. A. Veerman, de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie mr. B. W. Biesheuvel en Arjosvoorzitter H. A. de Boer als eerste reactie zeiden op de uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten, die woensdag 18 maart j.l. werden gehouden.

Verkiezingsuitslagen konden in dit nummer niet meer worden opgenomen. De uitslagen per provincie en de zetelverdeling in de Staten van de provincies hopen wij volgende week in ons blad af te drukken.

UITSLAG GOEDE START VOOR VERKIEZINGSACTIE 1971

DR. A. VEERMAN

„Ik wil beginnen te zeggen, dat ik het een trieste zaak vind, dat meer dan een kwart van de kiezers verstek heeft laten gaan. Het ligt bij de Provinciale Staten altijd anders maar mijn eerste indruk is niet gunstig”. Aldus dr. Veerman n.a.v. de opkomst van de kiezers na het afschaffen van de opkomstplicht. Wat de A.R. betreft zei dr. Veerman, dat hij met de uitslag niet ontevreden was. Weliswaar is er t.o.v. de Tweede Kamerverkiezingen van 1967 een achteruitgang, maar van de vijftien zetels, die toen werden behaald zijn er naar het zich laat aanzien veertien behouden. De vooruitgang van 1967, die als tijdelijk werd beschouwd is dus voor een deel geconsolideerd.

De partijvoorzitter zei: „Ik zou het liefst zeggen, dat deze uitslag een goede start is voor de verkiezingsactie van volgend jaar. Bij een goede actie en een duidelijk beeld van de partij kan de A.R.P. de Tweede Kamerverkiezingen met vertrouwen tegemoet gaan”.

Opvallend vond dr. Veerman dat de P.P.R. duidelijk niet heeft aangeslagen. Het behaalde percentage van de P.P.R. is nog minder dan de enquêtes van de laatste weken hebben laten zien. D'66 is duidelijk achtergebleven bij de hooggespannen verwachtingen, aldus dr. Veerman. Hij achtte dit daarom gunstig, omdat hieruit blijkt, dat het pragmatisme blijkbaar bij ons volk niet aanslaat. Als er bij deze verkiezingen partijen ontploft zijn, dan zou dat kunnen gelden voor de P.S.P. Voor de rest is er niets ontploft.

Van de mensen, die dit jaar voor het eerst mochten stemmen is het percentage dat voor de A.R.P. koos betrekkelijk laag. Dr. Veerman zei hiervan, dat het duidelijk is dat de jongeren in de A.R.P. ondervertegenwoordigd zijn, zoals zij in D'66 oververtegenwoordigd zijn. De trend is echter, dat er weer een groter aantal jongeren naar de A.R.P. toekomt, terwijl het aantal jongeren bij D'66 sterk is teruggelopen. In dat verband sprak de heer Veerman van: het demasqué van D'66.

MR. B. W. BIESHEUVEL

De heer Biesheuvel zei, dat zijn eerste indruk was dat de A.R.P. ongeschonden uit de strijd was gekomen. De Provinciale Staten verkiezingen zijn voor de A.R.P. altijd ongunstiger dan die voor de Kamer. Er is nu echter winst t.a.v. de Staten verkiezingen 1966. T.a.v. de Kamerverkiezingen van 1967 zei mr. Biesheuvel, dat de winst, die toen is gemaakt, is betiteld als conjuncturele, tijdelijke winst. Een stuk van die winst blijkt nu echter geconsolideerd te zijn. Hij meende, dat de uitslagen van deze verkiezingen een goede positie geven om de Kamerverkiezingen van 1971 tegemoet te gaan.

De heer Biesheuvel geloofde, dat deze uitslag alle anti-revolutionairen duidelijk moet maken de gelederen te sluiten. Dat betekent niet dat er geen verschillen kunnen zijn maar men zal moeten ophouden elkaar brieven te schrijven. Eensgezind zal men straks achter het Program van Actie moeten gaan staan, dat op het komende Partij Convent aan de orde komt.

De A.R.P., aldus de heer Biesheuvel, blijkt een springlevende partij te zijn, met een trouwe aanhang. Dat verplicht allen in de partij solidair met elkaar te zijn.

Mr. Biesheuvel achtte het een belangrijk punt, dat in de strijd tussen de voorstanders van een levensbeschouwelijke basis voor de politiek en de aanhangers van het pragmatisme van D'66 de eerste aanval van de pragmatisten is afgeslagen.

T.a.v. het lage percentage nieuwe kiezers dat op de A.R. stemde, merkte hij op dat het duidelijk is dat de A.R.P. meer aandacht zal moeten gaan besteden aan de jonge kiezers.

ZORGEN
DAT
A.R. VISIE
OVERKOMT
BIJ
JONGE
KIEZERS

H. A. DE BOER

De voorzitter van de Arjos, Hans de Boer, vond het plezierig, dat een stukje van de winst die in 1967 is behaald is gehandhaafd. In sommige provincies is er zetelwinst voor de A.R.P. Hij wees echter op het verlies van de A.R.P. in de grote steden. Wat hem tevens opviel was, dat van de jongeren, die voor het eerst mochten stemmen slechts 5,8 procent de A.R.P. heeft gekozen. Dat is dan wel aanmerkelijk meer dan het aantal jongeren dat voor de C.H.U. koos, maar de heer De Boer vond het toch een verontrustend klein percentage. Het bevestigt opnieuw, dat de A.R.P. vergrijst.

Er zal door de partij veel meer aandacht voor de jongeren moeten komen. Er is een kleine verschuiving, waarschijnlijk van A.R. kiezers naar S.G.P. en G.P.V. De Arjosvoorzitter acht dit echter toch voor het merendeel oudere kiezers.

Hans de Boer zag in de uitslag van deze verkiezingen een sterke beklemtoneing dat de A.R.P. een eigen gezicht moet tonen bij de Tweede Kamerverkiezingen, gezien ook de uitslag in Drente, waar de A.R.P. winst boekte, ook t.a.v. 1967. Behouden moet worden de goede wil om, waar mogelijk, vormen van samenwerking te stimuleren. Dat zal echter moeten gebeuren met wijs beleid en voorzichtigheid.

EEN PASSEND PAAS- EN BELIJDENISGESCHENK

is het nieuwe bijbelse dagboek van de bekende dominee Giesen

VANDAAG!

Waarin als thema de liefde van God en mens centraal staat.

Geb. f 12,90.

Van de hand van deze auteur verschenen verder:

Een ogenblik 4e dr. geb. f 11,25
Vijf minuten 14e dr. geb. f 11,25

Een geschenk waar Nederlanders in het buitenland heel blij mee zijn is het dagboek:

KOMEN EN GAAN, geb. f 12,90

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.

DEN HAAG

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 69 jaar drukkers

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

RADIO

Op vrijdag 27 maart a.s. heeft de ARP een radio-uitzending.

Luister van 18.20—18.30 uur naar de radio Hilv. II (298 m).

DE KAMER DEZE WEEK

EEN WEEK VAN INTER- PELLATIES

Het was de vorige week een week van interpellaties. Dat wil zeggen dat de Kamer in het openbaar een aantal ministers aan de tand wilde voelen over zeer concrete aangelegenheden die in het Nederlandse volk leven.

D'66 voegde daar nog een interpellatie aan toe: het strafrechtelijk vervolgen, op grond van de loterijwet, van bedrivers van het kien-spel met name als het gaat om forse prijzen.

Minister Schut moest het wederom ontgelden: de grotere vrijheid inzake de eigen keuze van vestigingsplaatsen kon in de ogen van de oppositie geen genade vinden. De nu vervallen eis van economische gebondenheid moest in ere worden hersteld.

Mej. Barendrecht (P.v.d.A.) gebruikte een aantrekkelijk beeld: vrijheid geven op zo'n schaarse markt is hetzelfde als voorntjes en snoeken in dezelfde vijver los te laten.

Minister Schut ontkende dat niet. Diezelfde situatie bestond ook in de vroegere situatie! Met die ervaring voor ogen is ook aan 30 gemeenten algehele ontheffing verleend van de nieuwe richtlijnen en aan 46 gemeenten een gedeeltelijke of tijdelijke ontheffing. Een groot voordeel voor deze richtlijnen is, dat het ambtelijke apparaat nu meer tijd krijgt voor hulp aan woningzoekenden die zichzelf moeilijk kunnen helpen.

Na de argumentatie van de regeringsfracties bij monde van de heer Andries-

sen (K.V.P.), wilde minister Schut wel begrip er voor opbrengen, dat de economische gebondenheid wel geldt voor agglomeraties.

De noodsituatie in de fruitteelt was voor drs. Zijlstra aanleiding de landbouwminister op het hart te binden vooral tijdig met begeleidingsmaatregelen te helpen. Een verslag van deze interpellatie vindt u op pag. 5.

WOONWAGENS

De derde interpellatie was van de heer Schakel (A.R.), die op indringende en overtuigende wijze aan de kaak stelde dat een kleine groep van woonwagenebewoners door intimidatie vaak misbruik maakt van bestaande bijstandsmogelijkheden, ten koste van de gemeenten! Het resultaat was dat en Justitie en C.R.M. deze nare aangelegenheid binnen de perken zullen terugdringen. De vierde interpellatie van de heer Egas (P.v.d.A.) over de door hem zo geheten afremming van de bouw van bejaardentehuizen zal deze week worden gehouden.

JOODSE VERVOLGDEN

Naast de interpellaties heeft de Kamer bijzondere aandacht geschonken aan de positie van de Joodse vervolgd. De oppositie eiste in een motie een pensioenregeling in plaats van de huidige bijstandsregeling. Een regeling overigens, die door de huidige staatssecretaris Van der Poel — toen deze nood bleek — op bijzonder korte termijn had getroffen. Wat dit betreft was het goed van mej. Van Leeuwen (A.R.) hierop nog eens nadrukkelijk te wijzen. Mej. Kok en mej. Van Leeuwen meenden dat alleen een uitzonderingsregeling voor deze slachtoffers boven vele andere groepen (Indonesië en Birma

b.v.) niet rechtvaardig was. Bovendien: bijstand is een recht — geen armenzorg.

De heer Voogd (P.v.d.A.) meende dat het enkele feit dat zij exconcentratiekampbewoners waren voldoende rechtsgrond was voor die uitzondering. Wel wordt nu op korte termijn de bestaande regeling verbeterd en op wat langere termijn het ehele pensioen- en bijstandsbeleid voor alle oorlogsslachtoffers — de verzetsstrijders inclusief. Overigens is heel duidelijk gebleken, dat de huidige procedure te langdurig en te pijnlijk is. "Ik ben er van geschrokken" zei mej. Van Leeuwen, "toen ik inzage kreeg van het vragenformulier. Daarin worden precieze details van arrestaties, duur van de vervolging en bijzondere voorvallen gevraagd! „Ik heb me diep geschaamd", zei de pacifist Van der Lek, „toen ik dat las. Dat mag geen week mer duren". Deze situatie zal binnenkort veranderen.

De heer Kieft merkte tenslotte op, dat vorige kabinetten — o.a. het kabinet-Cals/Vondeling — ook met deze Joodse oorlogsslachtoffersvraagstukken in aanraking was gekomen, er ook mee was geconfronteerd om tenslotte tot de conclusie te komen dat extra hulp onmogelijk was. De staatssecretaris Van der Poel komt de eer toe in een vroeg stadium hulp te bieden — zij het dan met nare tekortkomingen waarop men bij de uitvoering is gestuit.

Als die bestaande regeling met de grootst mogelijke spoed wordt gewijzigd zal dat de beste bijdrage zijn bij de komende (laatste?) viering van de bevrijding.

EEN BELANGRIJKE POST

Dr. C. Boertien

Nu het Europese parlement straks beter zal functioneren als parlement worden de vaste commissies, die worden ingesteld, hand over hand belangrijker. Een van die commissies is de juridische commissie. Deze commissie heeft een nieuwe voorzitter gekozen.

Het is met grote vreugde dat gemeld kan worden dat het A.R. Tweede Kamerlid dr. Boertien — lid van het Europese parlement — tot voorzitter is gekozen.

Wij wensen hem met deze belangrijke benoeming van harte geluk en hebben er alle vertrouwen in dat deze niet gemakkelijke functie op de juiste wijze zal worden uitgeoefend.

Rechtsvinding en rechtsoefening in het nieuwe Europa is van hoge orde.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GIRO 712.000

FONDS

A.R. PARTIJ

STICHTING

DEN HAAG

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoerders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

Voor een groot deel van de werknemers bestaat er geen verantwoorde pensioenregeling. Grote groepen hebben naast de A.O.W. (± 5400 per jaar voor een echtpaar) ontvangen daarnaast een aanvullend pensioen van 200 - 800 gulden per jaar.

Wij hebben vaker reeds voor deze ontoereikendheid de aandacht gevraagd; daarbij wetend dat een gerechtvaardigde oplossing van dit probleem offers zal kosten. Immers: de pensioenverbetering moet tenslotte uit de ene pot van het nationale inkomen worden betaald. Minister Roolvink heeft alvast bij zijn voorstel tot verhoging van de A.O.W. in het betreffende wetsontwerp opgenomen dat de voordelen die werknemers hebben van de straks verbeterde A.O.W. volledig veilig worden gesteld. Deze verbeteringen mogen voortaan niet meer gekort worden, in mindering worden gebracht op de particuliere pensioenen, die zij in hun actieve jaren zelf hebben opgebouwd.

Bovendien betekent dit wetsontwerp-Roolvink dat een eerste stap wordt gezet naar het optrekken van de A.O.W. tot een sociaal verantwoorde voorziening: het peil van het netto-minimumloon.

Deze stappen zijn van wezenlijker betekenis dan gratis of goedkope tarieven voor wat dan ook. Wij hopen, dat de noodzakelijke verdere stappen zullen worden gezet ter gelegenheid van de komende kabinetsformatie.

★ ★ ★ Sociaal huisvestingsbeleid

In 1947 maakten de toen heersende omstandigheden het noodzakelijk, dat voorschriften werden vastgesteld ter bevordering van een doelmatige verdeling van de woongelegenheden over de bevolking. Overal was woningnood, alle groepen werden er door getroffen. Er werd niet gesproken over inkomens of huurklassen, evenmin over gemeentegrenzen.

Nu, na 23 jaren, blijkt, dat er ook in de niet-geliberaliseerde gedeelten van ons land (520 gemeenten na 1 mei), dringende redenen zijn, om de toepassing van deze voorschriften eenvoudiger en doorzichtiger te maken. Door deze vereenvoudiging zal het mogelijk zijn de nood, die er in bepaalde gebieden nog is, effectiever te lijf te gaan en de mensen om wie het gaat er zelf meer in te laten meespelen.

Als gevolg van een te stringente werking van de Woonruimtetwet 1947 blijft ondoelmatig bewoonde woonruimte bezet. Gemeentelijke regels roepen in hun toepassing, hoe kan het anders, problemen op van sociale aard. Ze verzetten zich soms tegen de gewenste mobiliteit in onze samenleving. De toepassing van die regels is, indien objectief, moeilijk van geval tot geval; indien subjectief, voorwerp van twijfel aan de noodzaak van de regels. Die toepassing staat veelal op gespannen voet met grote belangen als zuinig te zijn met tijd, ergernis te voorkomen, nodeloze leegstand te vermijden, en passiviteit van de woningzoekenden tot het noodzakelijke minimum te beperken.

Dit alles spreekt nog sterker, wanneer wij het zetten tegen de in feite bestaande achtergrond: er is geen sprake meer van, dat er op grond van deze wet voortdurende controle op het hele woningbezit, voorzover bewoond, plaats heeft, laat staan dat daarop correctie wordt toegepast.

M.a.w., en dat blijkt ook uit verschillende reacties op de uitgevaardigde nieuwe voorschriften, allengs is een situatie ontstaan, waarbij veel van de werkelijkheid van het eerste uur heeft plaats gemaakt voor de theorie van het heden. Terwijl de voorschriften toch van dien aard moeten zijn, dat ze scherp inspelen op de actuele situatie en op die van de naaste toekomst. Dat betekent: meer doelmatigheid bevorderen door concentratie op die groepen, die zichzelf niet kunnen helpen en de overigen zoveel mogelijk ongehinderd voor zichzelf te laten zorgen.

Dát is sociaal huisvestingsbeleid.

Onze kritiek op de overdaad van schriftelijke vragen van Kamerleden heeft een reactie verwekt, die wij nauwelijks hadden verwacht. Bij wijze van debuut, en niet zonder „de pralende overmoed der jeugd” om met Kurtz te spreken, is daarop een kritiek opgenomen in Nederlandse Gedachten, waarop enig antwoord, maar dan bij wijze van onderricht, niet overbodig schijnt. Wij kunnen daarvoor wel het nodige geduld opbrengen. Als vergoeding voor dat betoonde geduld menen wij dan te moeten rekenen op een echte poging, om te begrijpen, waar het om gaat.

Strikt genomen kent de Nederlandse wet de naam volksvertegenwoordiging niet. Wel staat in de grondwet: De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk.

De bedoeling is uiteraard, dat zij het volk vertegenwoordigen bij de regering. En dus niet zelf de regering zijn. Die gedachte: het volk te vertegenwoordigen, namens het volk te spreken, voor het volk te pleiten, „de stem te zijn van het volksgeweten”, is nog altijd levend en zinvol. Waarbij wel moet worden aangetekend, dat de volksvertegenwoordiging ook nog iets anders doet dan voor het volk op te treden bij de regering. Zij heeft deel aan de wetgevende macht. Ook dat staat in de grondwet: De koning deelt de wetgevende macht met de Staten-Generaal. En in de inleiding van elke wet staat vermeld, dat zij is tot stand gekomen in gemeen overleg met de Staten-Generaal. En daarbij is het van enorm belang, dat de begrotingen worden vastgesteld bij de wet. Elke begroting is een stuk beleid, en dat beleid wordt dus mee vastgesteld door de Staten-Generaal.

Maar die oude en altijd weer levende gedachte van een volksvertegenwoordiging te zijn, die namens en voor het volk spreekt bij de regering, blijft gezond.

Het is inderdaad van groot belang, dat wij een volksvertegenwoordiging hebben, die opkomt tegen onrecht (misbruik van recht daarbij inbegrepen) en die de aandacht vraagt voor alles, waarin de regering met haar ambtenaren tekort schieten. Daarom is het ook nodig, dat de ministers voor hun gehele beleid en voor elk onderdeel daarvan verantwoordelijk zijn. Niet jegens Jan en Alleman, maar jegens de Staten-Generaal. Daarom mogen de volksvertegenwoordigers geen langslapers zijn, maar hebben zij in grote waakzaamheid er op te letten, waar het zwakke wordt gekrenkt en de onmondigen in het nauw worden gedreven.

De Staten-Generaal hebben daartoe een heel wapentuig ter beschikking. Zij hebben, wat de Tweede Kamer betreft, het recht van initiatief, zodat zij zelf een voorstel kunnen doen om door middel van een wet in een bepaalde nood te voorzien. In elk leerboekje staat als voorbeeld het Kinderwetje van Van Houten (1874) dat diende „om overmatige arbeid en verwaarlozing van kinderen tegen te gaan”.

De beide Kamers hebben het recht van enquête: zij kunnen er toe overgaan, een onderzoek in te stellen naar misstanden.

Zij hebben het recht van interpellatie, waarbij de regering in het openbaar verantwoording moet afleggen over wat zij heeft gedaan of nagelaten. En behalve deze speciale middelen heeft elk van beide Kamers de gelegenheid om bij elke begrotingswet alles aan de orde te stellen, wat tot het

BIJ WIJZE VAN ONDERRICHT

DOOR H. ALGRA

beleid en de verantwoordelijkheid van de betrokken Minister behoort. Men zou bijna kunnen zeggen, dat je het niet zo vreemd kunt bedenken, of er is wel een Kamerlid, die er voor zorgt, dat het aan de orde komt.

En nu kom ik tot de vragen overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer. Dat artikel begint als volgt: „Ook zonder bijzonder verlot van de Kamer kan ieder lid aan een of meer ministers vragen stellen.” Wij hebben hier dus te maken met een **individueel** recht. Wil een kamerlid een interpellatie, dan moet de Kamer dat goedvinden. Voor de vragen, waar het hier om gaat, is géén verlot van de Kamer nodig. Deze individuele vragen kunnen zowel mondeling of schriftelijk zijn en meestal worden zij schriftelijk gesteld.

Tegen de manier, waarop dit tegenwoordig vaak gebeurt, hebben wij ernstige bezwaren, omdat zij **de positie en het gezag van de Kamer ondermijnen**. Er wordt nl. van dit recht een veel te overvloedig gebruik gemaakt. Het nieuwe parlementaire jaar is eind september begonnen en een half jaar later zijn we de 800 vragen al gepasseerd. Dat betekent in de eerste plaats, dat er nauwelijks meer aandacht aan wordt geschonken. Geen krant neemt ze meer op, behalve in uitzonderlijke gevallen. In Nederlandse Gedachten kunnen wij de vragen van AR kamerleden nog wel verwerken, omdat de AR fractie een grote zelfbeheersing betracht en niet aan de rage meedoet. Het is begrijpelijk, dat een belangstellende lezer vraagt: maar hoe in vredesnaam slagen die Kamerleden er in, om in een half jaar 800 schriftelijke vragen uit te vinden of te bedenken? Is het dan zo'n bende bij de Regering, dat alles, wat er gebeurt, aanleiding geeft tot vragen?

Antwoord: neen!

Maar deze **schadelijke overproductie** van vragen is alleen mogelijk, doordat er veel **slechte** vragen worden gesteld. En juist daardoor wordt het gezag van de Kamer ondermijnd.

Slechte vragen, doordat aan de regering wordt gevraagd over dingen, waar zij niets over te zeggen heeft, waar zij gelukkig vaak ook niets mee te maken heeft. Als een Kamerlid vragen stelt over maatregelen van het bestuur ener bijzondere kweekschool omtrent de orde op die school, dan heeft de Minister daar niets over te zeggen. Volstrekt niets, tenzij de subsidievoorwaarden worden genegeerd. En het is goed, dat de minister daar niets over te zeggen heeft. Als een Kamerlid er niettemin vragen over stelt, dan kan de Minister

alleen antwoorden, dan moet hij alleen antwoorden: ik heb daarover niets te zeggen, u bent aan het verkeerde adres. Als er vragen worden gesteld over het vonnis van de rechterlijke macht, dan kan de minister alleen maar antwoorden, dat hij over de rechters niets heeft te zeggen. En dat is goed ook. Een onafhankelijke rechterlijke macht is noodzakelijk voor de rechtsbescherming van de burger.

In de tweede plaats worden er slag op slag vragen gesteld, die alleen maar betrekking hebben op iets wat men gehoord heeft of gelezen, zonder dat eerst wordt onderzocht, of het inderdaad zo is. Er zijn bijzonder zotte vragen van dit genre te vinden.

Dan zijn er volstrekt **overbodige** vragen. Een postkantoor is aan verbetering en verbouwing toe. Vraag van een Kamerlid: wanneer wordt die verbouwing aanbesteed? Antwoord van de Minister: nog deze maand. Toen het antwoord verscheen, was de aanbesteding echter al achter de rug. Speciaal van dit soort vragen hebben wij gezegd, dat het veel nuttiger en handiger en eenvoudiger is, dat even ten departemente wordt geïnformeerd.

Een sprekend voorbeeld:

Vragen van een (socialistisch) kamerlid

1. Waarom is nog geen nieuwe beplanting aangebracht in de middenberm van Rijksweg 4, tussen het spoorwegviaduct (K.M. paal 9,5) en de brug over de Ringvaart (K.M. paal 25)?

2. Wanneer zal deze beplanting worden aangebracht?

3. Wanneer zal een dergelijke beplanting worden aangebracht op het laatst gebouwde weggedeelte van deze Rijksweg bij de Haagse Schouw (K.M. paal 12,5 tot K.M. paal 16,5)?

Antwoord van Minister Bakker:

1, 2 en 3. De middenberm op de in de vragen aangeduide gedeelten van Rijksweg 4 Burgerveen-(Wassenaar)-Den Haag is, zodra deze wordt voorzien van de thans ontwikkelde dubbeluitbouwde beveiligingsconstructie, te smal om beplanting voldoende groeimogelijkheden te bieden.

Het is derhalve niet de bedoeling op de aangegeven wegvakken een beplanting in de middenberm aan te brengen. Het is zonder meer duidelijk, dat wanneer op die manier allerlei schriftelijke vragen worden gehanteerd, het mes bot is tegen de tijd, dat het werkelijk zou moeten worden gebruikt.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

UNIE „SCHOOL EN EVANGELIE”

In de week van 12 tot 18 oktober 1970 wordt door de Unie „School en Evangelie”, weer de Uniecollecte gehouden. De Unie vestigt nu reeds de aandacht op de collecte, opdat de plaatselijke activiteiten ruim van te voren kunnen worden voorbereid. De Unie heeft een beroep op comités, scholen en schoolbesturen gedaan, om de data van de collecte nu reeds te reserveren.

In 1968 werd de Unie „Een School met den Bijbel” veranderd in Unie „School en Evangelie”. Zette de Unie zich oorspronkelijk in voor de hulp aan de werkelijk noodlijdende christelijk onderwijs in eigen land, met de Unie-nieuwe-stijl werd het doel „de bevordering van het welzijn van het protestants-christelijk onderwijs, zowel hier te lande als daarbuiten. De actie School Slag, in 1966, was in feite de eerste Uniecollecte-nieuwe-stijl. De Uniecollecte 1969 heeft al een fors bedrag opgeleverd. Tot nu toe werd een bedrag van f 500.000 afgedragen aan de Uniekas.

Op de projectenlijst van de Unie staan echter scholen, die met elkaar steun nodig hebben van een miljoen gulden.

Wat moet de Unie nu doen? Selecteren, de verschillende projecten slechts de helft van het gedachte bedrag geven?

De Unie is van mening dat het mogelijk moet zijn, het ontbrekende bedrag bijeen te brengen.

HET GIRONUMMER VAN DE UNIE IS: 5116, UNIE „SCHOOL EN EVANGELIE”, VOORBURG.

Wie iets van het werk van de Unie wil zien kan terecht op de Uniestand op de Nederlandse Onderwijs Tentoonstelling die van 1 t/m 3 en 6 t/m 8 april gehouden wordt in Utrecht, Jaarbeursgebouw, Croeselaan.

Inlichtingen kunt u krijgen bij het bureau van de Unie te Voorburg, Oost-einde 114, tel. 070 - 694201, of bij de secretaresse van het werkcomité, mevr. W. M. Ridderbos-de Rooij, Van Breestraat 14, Amsterdam, tel. 020 - 724275.

Op 3 april a.s., om 22.30 uur, zal de N.C.R.V. via Ned. II een televisie-uitzending verzorgen gewijd aan o.a. de resultaten van de Uniecollecte en aan de Uniestand op de Nationale Onderwijstentoonstelling.

ARJOS EEN WASMIDDEL?

NEE, AL ZIJN ER MENSEN DIE DAT DENKEN.

ER IS WEL EEN OVEREENKOMST.

DE ARJOS SCHUIMT EN BRUIST VAN ACTIVITEIT.

ONTDEK HET ZELF. WORDT LID :

NAAM :

STRAAT :

PLAATS :

Ik geef mij op als lid van de ARJOS en ontvang nu maandelijks Op Wiek en andere informatie. De 10 gulden voor 1970 heb ik vandaag gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.
Bon sturen naar: Secretariaat Arjos — Dr. Kuiperstraat 3 — Den Haag.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Prins N.V.-Dokkum

Metaalverwerkende industrie)

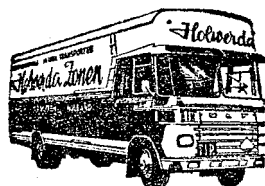
FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

WOUDA & ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 2142

Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

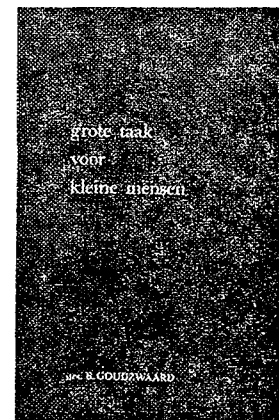

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.
De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.
Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam:

adres:

woonplaats:

datum:

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J.F.P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

DE NOOD ONDER DE FRUITTELMERS

UIT DE TWEEDE KAMER

De heer Koekoek meende wel, dat de interpellatie Zijlstra (A.R.) niet zou zijn gehouden als er geen verkiezingen op komst waren, maar de gehele Kamer was er van overtuigd dat duidelijk en vlot moest worden gereageerd op de nood die na slechts enkele jaren tot grote hoogte is gestegen. Geheel afgezien van komende verkiezingen!

De A.R. interpellant drs. R. Zijlstra is daar trouwens ook niet om heen gedraaid. Hij begon er mee:

„De vraag is gerezen — ook vorige weken — : waarom dan toch deze interpellatie? De heer Van der Ploeg (P.v.d.A.) heeft er een aantal vraagtekens bij gezet toen ik het verzoek deed. Hij gebruikte daarbij zelfs — naar ik aanneem een verspreking — het begrip 'politieke stuntelarij'. Nu ik toch een verbinding leg tussen een verspreking en politieke stuntelarij, moet ik zeggen dat in dit gebouw wel eens andere staaltjes van politieke stuntelarij zijn te constateren.

ONDERGANG

Mocht men het zo blijven beschouwen, dan moet ik toch zeggen dat mijn interpellatie een onderwerp behandelt dat alleszins een interpellatie rechtvaardigt. De Kamer houdt zich vandaag bezig met een bedrijfstak, die tot voor kort tot de bloeiendste van de Nederlandse landbouw behoorde. En thans — en dat is niet overdreven — wordt hij met volledige ondergang bedreigd. Het gaat hier met name om de ruim tienduizend gespecialiseerde fruitteeltbedrijven die hierbij het slachtoffer dreigen te worden, maar ook 14.000 gemengde bedrijven waarop de fruitteelt wordt uitgeoefend zijn in moeilijkheden.

OORZAKEN

Welke zijn nu de oorzaken van deze moeilijkheden? Ik meen, kort samenvat, het volledig ineenstorten van de markt, met name de laatste jaren. Een enkel cijfer. De veilingprijzen van februari 1970 waren voor wat de golden delicious betreft 30 tot 40 pct. lager dan in februari 1969. De cox oranje was 45 tot 64 pct. lager dan in 1969 en de algoede goudreinet moet het met 30 tot 50 pct. minder doen wat de prijs betreft dan in 1969. Ook voor 1 januari waren de prijzen globaal 30 tot 40 pct. lager dan in 1969. Die cijfers hebben natuurlijk hun invloed op de bedrijfsuitkomsten. Ik zal nog een paar kerncijfers noemen. In 1966 was er 9 pct. verlies per f100 kosten; in 1968 liep het op tot 23 pct. en in 1969 zal ongetwijfeld een nog veel slechter beeld vertonen. Ik kan het ook anders zeggen: de verliezen zullen in 1969 meer dan f2.000 per ha. zijn. De vraag die hierbij rijst is: waar komt deze overproduktie vandaan?

HET BUITENLAND

Als ik negatief begin: niet uit Nederland. Als ik het voortschrijdende gemiddelde neem over de jaren 1965 tot en met 1968 en ik vergelijk die met de jaren 1957 tot en met 1961, dan zie ik dat de produktie in Nederland constant is gebleven. In België en Duitsland is de produktie constant gebleven; de produktie in Italië is met 35 pct. gestegen en de produktie in Frankrijk is met 200 pct. gestegen. Helaas moet

Lage prijzen.

worden verwacht dat, wanneer de rooiregeling die thans geldt ook in andere landen — met name in Frankrijk — niet voldoende wordt toegepast of wanneer klimatologische omstandigheden hun invloed niet doen gelden, nog enkele jaren met onbevredigende prijzen gerekend moet worden.

Heeft deze situatie de regering onberoerd gelaten? Ik meen dat degenen die dit zeggen het beleid van minister Lardinois geen recht doen. Het instellen van de rooiregeling, het verbeteren van de saneringsregeling, de mogelijkheid een overbruggingskredietregeling toe te passen, het verbeteren van de interventieregelingen, dit zijn evenzovele voorbeelden van een actieve instelling van de minister van Landbouw.

Toch moet worden geconstateerd dat ondanks de goede bedoelingen en ondanks de maatregelen die getroffen zijn, deze maatregelen in het licht van de ernst van de situatie verbetering behoeven en wel op zeer korte termijn. Hier geldt zeker dat spoedige hulp dubbele hulp is.

DE KERN

De kern van mijn vraagstelling is dan ook gericht op een verbetering van de thans geldende financiële regeling, alsmede op de vraag op welk perspectief de fruitteelt, bij aanhoudende moeilijkheden, mogen rekenen.

1. Een belangrijke verbetering kan worden bereikt wanneer het bedrag

rijksgroepsregeling zelfstandigen geschiedt.

2. Een volgende verbetering zou zijn dat de mogelijkheid werd opgenomen om in geval van grote moeilijkheden op de bedrijven ook de bestaande regelingen om te zetten in een regeling zoals die geldt voor de overbruggingsfinanciering.

3. Het is voorts zeer wenselijk dat de minister in zijn beantwoording van de vragen die ik heb gesteld, duidelijk maakt welke de houding zal zijn bij een onverhoopt voortduren van de crisissituatie gedurende de eerstkomende jaren.

Moeilijkheden van een bedrijfstak of zelfs van individuele bedrijven onder de loep genomen. Als voorbeelden mag ik textiel en scheepsbouw noemen. Daarbij is de rentabiliteit en de werkgelegenheid aan de orde. Die zaken hebben bij deze problemen onze aandacht en zijn een voorwerp van onze zorg. Vandaag zijn de ogen van meer dan tienduizend gezinnen op ons gericht. Vandaag gaat het niet alleen om iets meer of iets minder rentabiliteit van het bedrijf, maar om het bestaan of het niet bestaan.

Minister Lardinois kon terecht wijzen op een aantal genomen steunmaatregelen. Hij kondigde een aantal toezeggingen aan — met name als het zou gaan om fusies van veilingen. En hij is bereid verder te overleggen met zijn collega's en het bedrijfsleven.

MOTIE

Het zijn stappen in de goede richting maar, aldus de heer Zijlstra:

'Ik had graag gewild, dat wij in dit geval iets naders hadden vernomen omtrent de richting, waarin de Minister denkt — conclusie is iets te sterk uitgedrukt; ik zie wel in, dat hij overleg met zijn collega's nodig heeft — een aanduiding van het standpunt ter zake, omdat het dan niet alleen een kwestie van procedure is, van bespoediging van het overleg, maar omdat wij dan ook in de Kamer inzicht krijgen in de opvattingen omtrent de wensen, die ik in die vragen heb geformuleerd. Ik zal wat dat betreft gaarne, omdat ik meen, dat het wenselijk is, dat omtrent de concretisering van deze maatregelen een duidelijk standpunt wordt ingenomen, een motie aan de Kamer willen overleggen'. Vóór 1 april zullen aanvullende maatregelen genomen moeten zijn.'

De oppositie vond, dat de motie Zijlstra aanvullingen behoeft en vroeg om realisatie van een drietal concrete maatregelen.

a. het bedrag voor levensonderhoud moet niet op crediet maar à fonds perdu worden verstrekt.

b. verstrek gratis appels aan de schoolkinderen.

c. geef subsidie op de hagelschadeverzekeringspremie.

Deze moties betekenen in feite dat door de Kamer wordt vooruitgelopen op het overleg tussen kabinet en bedrijfsleven — waar juist de motie Zijlstra op gericht was.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

GEVOLGEN VAN DELTA- WERKEN VOOR BELANGHEBBENDEN

DOOR IR. A. SMID

In de vorige artikelen zagen we welk een unieke betekenis het Deltaplan heeft voor onze volksgemeenschap: beveiliging tegen overstroming van een belangrijk deel van het land, verbetering van de waterhuishouding en nieuwe ruimtelijke mogelijkheden in het delta-gebied.

Deze spectaculaire gevolgen doen gemakkelijk over het hoofd zien dat de deltawerken ook voor allerlei groepen van individuen belangrijke gevolgen hebben. Daaraan wordt in dit afsluitende artikel enige aandacht gegeven.

GEVOLGEN VOOR BELANGHEBBENDEN

Reeds kwam ter sprake dat de Deltawerken desastreuze gevolgen hebben voor de schelpdierencultuur in het zuidwesten van ons land. Het behoeft geen betoog dat de betrokken oester- en mosselkwekers ernstig in hun bestaansmogelijkheden worden bedreigd. Eveneens kwam al aan de orde het aspect van de landaanwinning. Ten gevolge van de afsluitingswerken vallen in het zuidelijk deltagebied gronden — schorren, slikken en zandplaten — droog, die door de mens voorheen nauwelijks werden geoccupeerd, maar die door de afsluiting ineens velerlei gebruiksmogelijkheden krijgen. Het laat zich verstaan dat dat zulks van invloed is op de waarde van die gronden. In het algemeen zien de betreffende eigenaren hun voorheen buitendijkse gronden plotseling een waardevermeerdering ondergaan.

Maar ook het tegengestelde kan zich voordoen. Zo zullen in het noordelijk deltagebied — alwaar de buitendijkse gronden vanouds veelal wel door de mens werden gebruikt — de griend-, riet- en biezencultuur na de afsluiting van het Haringvliet, zonder voorzieningen, vaak niet kunnen worden gecontinueerd. Dat geldt ook voor niet onaanzienlijke oppervlakten bekaad (maar niettemin buitendijks gelegen) gras- en akkerbouwland (o.m. in de Biesbos), welke door het wegvallen van de lage ebstanden het overvloedige water niet meer natuurlijk kunnen lozen. In dergelijke gevallen is het dan ook niet denkbeeldig dat de deltawerken voor de betrokken eigenaren een waardevermindering van hun eigendommen met zich mee brengen en voor de betrokken grondgebruikers een verslechtering van hun inkomenspositie.

Een geheel andere categorie wordt gevormd door de scheepswerven en scheepssloperijen. Doordat hun bedrijfsinrichting is afgestemd op het huidige getijverschil en op de thans bestaande stroombewegingen, kunnen deze bedrijven schade ondervinden wanneer als gevolg van de afsluiting van het Haringvliet een nieuw rivierregiem ontstaat.

Zo zouden nog wel meer economische activiteiten te noemen zijn welke door de uitvoering van de deltawerken in meer of minder ernstige mate worden bemoeilijkt.

Ook straks nog griendwerker?

Ook voor werknemers kunnen de deltawerken ernstige gevolgen hebben. Het is immers denkbaar dat er onder hen zijn wier arbeidsverhouding moet worden beëindigd doordat hun werkgever zijn bedrijf als gevolg van de afsluitingswerken niet op dezelfde voet kan voortzetten.

De Deltawet voorziet in beginsel in een regeling van de boven gesignaleerde gevolgen van de Deltawerken. Toch heeft men bij de totstandkoming van die wet, zeker aanvankelijk, bijna alleen het oog gehad op de schade voor de visserij en de waardevermeerdering van buitendijkse gronden.

Ten aanzien van dit laatste bracht de wetgever — in artikel 7 — tot uitdrukking, dat indien tengevolge van de afsluitingswerken buitendijkse gronden een waardevermeerdering ondergaan, het bedrag van de waardevermeerdering toekomt aan de instantie welke die — zeer dure — werken bekostigde: de Staat.

Met betrekking tot het overige werd — in artikel 8 — bepaald dat bij afzonderlijke wet regelen zouden worden gesteld omtrent een tegemoetkoming in schade welke door de afsluitingswerken zou ontstaan voor de visserij en

aanverwante bedrijven, en — naar hieraan door de Tweede Kamer bij amendement werd toegevoegd — voor 'andere daarvoor in aanmerking komende'.

Het heeft 8 jaar geduurd alvorens een eerste gevolg werd gegeven aan deze toezegging. En dat betrof dan nog slechts een wettelijke regeling voor een zeer beperkte groep van gedupeerden, namelijk de oesterkwekers. Zoals onlangs naar aanleiding van vragen van het Tweede Kamerlid J. A. van Bennekom bleek, is intussen helaas stagnatie opgetreden in de afwikkeling van de betreffende schadegevallen.

DELTASCHADEWET

Gelukkig heeft minister Bakker direct na zijn optreden als minister van Verkeer en Waterstaat de moeilijke materie van de tegemoetkoming in andere schade dan die van oesterkwekers met voortvarendheid ter hand genomen. Tegen het einde van 1968 werd bij de Tweede Kamer een daartoe strekkend wetsontwerp ingediend.

Deze (ontwerp-) Deltaschadewet stelt een tegemoetkoming in het vooruitzicht

Griencultuur: voor hoevelen hierin straks nog een bestaan?

aan elkeen die als gevolg van de aanwezigheid van een afsluitingswerk rechtstreeks en onevenredig zwaar in zijn inkomsten uit bedrijf wordt getroffen door de verandering van de waterbeweging in en het zoutgehalte van de binnen de afsluitingswerken gelegen wateren, alsmede door de bemerking van de vaart naar zee. Eveneens wordt een tegemoetkoming in het vooruitzicht gesteld aan degene die rechtstreeks en onevenredig zwaar in zijn inkomsten uit bedrijf wordt getroffen door het wegvallen van de vraag naar of het aanbod van goederen of diensten aan de zijde van een in de overige zin bedoelde getroffen. Iemand wordt naar de in het wetsontwerp neergelegde maatstaf, onevenredig zwaar getroffen geacht indien de te verwachten vermindering van de bedrijfsinkomsten meer zal bedragen dan 10% van de gemiddelde jaarlijkse winst in de oude situatie. Met inachtneming daarvan wordt de tegemoetkoming verstrekt zowel in de kosten van een economisch verantwoorde aanpassing van het bedrijf aan de nieuwe toestand, bedrijfsverplaatsing daaronder begrepen, als in de schade bij verminderde exploitatiemogelijkheden (die niet door bedrijfsaanpassing kan worden voorkomen) of bedrijfsbeëindiging.

Het wetsontwerp voorziet mede in een tegemoetkoming in de schade die een werknemer lijdt indien zijn arbeidsverhouding moet worden beëindigd doordat zijn werknemer zijn bedrijf tengevolge van de afsluitingswerken niet op dezelfde voet kan voortzetten. Minister Roolvink is dan ook medeondertekenaar van het wetsontwerp.

Het komt mij voor dat de beoogde voorzieningen als alleszins redelijk zijn aan te merken.

AANVULLINGEN

Evenzeer is het toe te juichen dan men van de gelegenheid heeft gebruik maakt enige aanvullingen te bevorderen in het boven reeds genoemde artikel 7 van de Deltawet.

Wordt volgens de bestaande redactie alleen rekening gehouden met tengevolge van de afsluitingswerken intrappende waardevermeerdering van buitendijkse gronden — welke door de betreffende rechthebbende aan de Staat moet worden betaald — de voorgestelde aanvulling voorziet ook in de gevallen waarin waardevermindering optreedt — welke dan door de Staat van de betreffende rechthebbende moet worden uitgekeerd. Een het rechtsgevoel zeer aansprekende aanvulling, evenals die volgens welke ook de waardeverandering van water zal moeten worden verrekend. Ook voor de oplossing van een geschil over de grootte van de waardeverandering wordt een meer bevredigende regeling voorgesteld.

Waar de Deltawerken reeds in een vergevorderd stadium van uitvoering verkeren, is het te hopen dat het onderhavige ontwerp voor de Deltaschadewet spoedig tot wet wordt verheven. Temeer nu de afsluiting van het Haringvliet zeer snel nadert.

HET NEDERLANDS INSTITUUT VOOR VREDESVRAAGSTUKKEN

Op 15 december van het vorig jaar is officieel opgericht het Nederlandse Instituut voor vredesvraagstukken en enige weken later werd bekend gemaakt dat tot directeur is benoemd de heer H. J. Neuman, een bekend televisie- en radiocommentator.

Ik kan mij voorstellen dat velen, toen zij van de oprichting van dit instituut hoorden, zich afgevraagd hebben wat voor zin het had om naast de reeds bestaande universitaire instituten, waarvan het Polemologisch Instituut van Prof. Röling te Groningen wel het bekendste is, nog weer een nieuwe instelling te creëren, die zich met de problematiek van oorlog en vrede gaat bezighouden. Het lijkt mij daarom goed aan de doelstelling van dit nieuwe instituut enige nadere aandacht te besteden.

VOORGESCHIEDENIS

Maar eerst iets over de voorgeschiedenis. Het was de regering-Cals, die de gedachte van de oprichting van een Nationaal Instituut heeft gelanceerd.

De regering-De Jong verklaarde zich van de aanvang af bereid haar medewerking te verlenen aan de realisering van dit plan. Na een periode waarin van regeringszijde allerlei deskundige personen en instellingen waren geraadpleegd, werd eind 1968 een niet-ambtelijke commissie benoemd, bestaande uit een viertal personen, die de daadwerkelijke totstandkoming van dit instituut moest voorbereiden. Deze commissie heeft een jaar nodig gehad om haar opdracht te volvoeren. In sommige kranten is gesuggereerd dat zich in dit jaar een enorme machtsstrijd tussen verschillende belangengroepen zou hebben afgespeeld, die zouden hebben getracht het op te richten instituut vast in hun greep te krijgen. Zonder de indruk te willen wekken dat het werk van de voorbereidingscommissie, zonder enige strubbelingen zou zijn verlopen (dat zou al te mooi zijn geweest), stel ik er, als lid van deze commissie, toch uitdrukkelijk prijs op mede te delen dat de in genoemde kranteberichten geschilderde gang van zaken volstrekt onjuist is. Ik betreur het ten zeerste dat daarbij namen zijn genoemd van personen, die zich op generlei wijze — noch ten goede, noch ten kwade — met de totstandkoming van het instituut hebben ingelaten.

DOELSTELLINGEN

Maar het instituut is er dan nu en ik wil graag iets nader ingaan op de doelstelling ervan; deze doelstelling kan met een drietal begrippen worden weergegeven: studie, voorlichting en vorming. Allereerst de studie. De problematiek van de internationale verhoudingen is een bijzonder ingewikkelde problematiek; zij wordt bepaald door een veelheid van factoren, waarvan de betekenis en het belang niet gemakkelijk is vast te stellen. Onderzoek en studie is dus een eerste vereiste. Het ligt daarbij in de bedoeling dat

het instituut zich met name zal bezighouden met actuele, politieke problemen. Onderzoek naar bijv. de agressiviteit van de mens en de betekenis daarvan voor internationale conflicten dient in eerste instantie een zaak te blijven van universitair niveau. De studie van het Nederlands Instituut zal in de eerste plaats betrekking hebben op onderwerpen die voor de beeldvorming van belang kunnen zijn. Juist daarom dient onder het hoofdje studie ook begrepen te worden het uitbrengen van adviezen. Adviesaanvragen kunnen worden gedaan door de regering, het parlement, politieke partijen, vredesorganisaties, kerken, onderwijsinstanties, etc., etc. Kortom, het instituut is een dienstverleningsinstelling voor de Nederlandse samenleving in zijn geheel: iedereen moet er kunnen aankloppen, doch moet er dan ook op kunnen rekenen verantwoorde — ook wetenschappelijk verantwoorde — raad en voorlichting te verkrijgen.

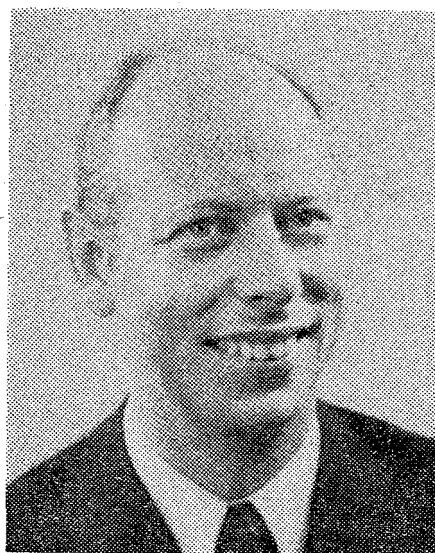
Dat brengt mij op de tweede doelstelling: die van de voorlichting. Er bestaat in Nederland een schreeuwende behoefte aan goed gedocumenteerde, goed geselecteerde informatie, in de eerste plaats bij de informatie-media zelf, doch ook elders (politieke instituten, vredesorganisaties, etc.). Dat maakt de aanwezigheid van een instelling, waarbij men kan aankloppen om achtergrondinformatie wanneer zich ergens in de wereld een gebeurtenis voordoet, waarvan de betekenis voor de internationale samenleving moet worden vastgesteld, tot een dringende behoefte. Dat betekent dus dat het instituut zodanig moet worden ingericht dat het op zeer korte termijn deze informatie kan verschaffen. Maar ook daarnaast is het verstrekken van inlichtingen over allerlei ontwikkelingen in het krachtenveld van de internationale politiek van groot belang.

Om een voorbeeld te noemen: wanneer binnenkort in Wenen de Amerikaans-Russische besprekingen over beperking van de strategische wapenering van start gaan, is het een zaak van gewicht dat duidelijk gemaakt wordt wat de betekenis van deze besprekingen is voor het internationale klimaat in het algemeen en voor de ontwapeningsproblematiek in het bijzonder. Hieruit blijkt overigens al hoe nauw de verschillende doelstellingen van het instituut met elkaar samenhangen: goede voorlichting zonder daaraan voorafgaande gedegen studie is niet mogelijk.

VORMING

Het belangwekkendst acht ik persoonlijk wel de derde doelstelling: die van de vorming, al wil ik daaraan onmiddellijk toevoegen dat ik geen sluitende definitie kan geven van wat onder vorming moet worden verstaan. Maar ik kan wel duidelijk maken, waaraan ik in dit geval denk. Voor mij is vorming — en ik neem het risico dat ik nu alle vormingsdeskundigen tegen de haren in strijk — **bewustwording**, en wel een bewustwording die zich in handelen gaat omzetten.

In de wereld van vandaag worden wij overstroomd met informatie. Maar in veel gevallen — in de meeste misschien wel — laten wij die informatie over ons heenkomen; wij doen er niets mee, wij betrekken het niet op onszelf als iets waar wij op een actieve wijze mee

DOOR PROF. MR.
P. H. KOOIJMANS

bezig moeten en kunnen zijn. Vorming nu is het verschaffen van informatie op een zodanige wijze dat wij die betrokkenheid wel gaan ontdekken, dat wij de situatie waarin wij verkeren, beter gaan verstaan als een situatie die mede door ons doen of nalaten is bepaald. Vorming is dus in zekere zin een activering, een opwekken uit apathie en traagheid van denken en handelen. Juist ten aanzien van de problematiek van oorlog en vrede, van de buitenlandse politiek in het algemeen, is die apathie wijd verspreid. Wij hebben het gevoel dat deze problematiek zich helemaal buiten ons gezichtsveld afspeelt, dat wij op de loop der gebeurtenissen geen enkele invloed kunnen uitoefenen. Ofwel, wij nemen een krachtig emotioneel standpunt in, hetzij voor, hetzij tegen een bepaalde gebeurtenis of een bepaald beleid. Nu is er niets tegen emotionele stellingname — het bewijst in ieder geval dat men zich er wel bij betrokken voelt — maar men realiseert zich veelal niet de consequenties van het standpunt dat men inneemt, omdat men niet over de noodzakelijke kennis van zaken beschikt. Vormingswerk beoogt nu a. interesse te kweken en b. als die interesse eenmaal gewekt is, deze tot een bewustte interesse te maken, die zich laat omzetten in een politieke of sociale stellingname. Daarvoor is informatie nodig, maar een speciale vorm van informatie, die de verschillende alternatieven met hun mogelijke consequenties laat zien.

Wij beschikken in ons land over vele voortreffelijke vormingsinstituten, waarvan de school niet de minst belangrijke is, maar deze instellingen moeten van goed en — wat minstens even belangrijk is — van bruikbaar materiaal worden voorzien en het is één van de taken van het nieuwe instituut om deze materiaal-voorziening ter hand te nemen. Het is dus niet de bedoeling dat het instituut zelf vormingswerk gaat verrichten. Het fungeert ook hier als dienstverleningsinstituut.

„OPEN HUIS”

Deze dienstverlenende functie kan ik niet genoeg onderstrepen. Het instituut moet als het ware een 'open huis' worden, waar iedereen, die iets over de

problematiek van oorlog en vrede te weten wil komen, terecht kan. Als zodanig kan het instituut echter slechts slagen als aan een tweetal voorwaarden is voldaan. In de eerste plaats dient het instituut volstrekt onafhankelijk te zijn van de overheid. Ik meen dat in de statuten deze onafhankelijkheid voldoende is gewaarborgd. Velen trekken echter fronsend de wenkbrauwen op als zij horen dat het instituut met overheidsgeld wordt gefinancierd.

Zij vrezen dat de 'zilveren koorden' toch niet zonder gevolgen zullen blijven. Eerlijk gezegd kan ik die vrees niet zo goed begrijpen. Overheidsgeld is het geld van ons allemaal en op de besteding daarvan is een behoorlijke controle mogelijk. Ik zou het veel bedenkelijker vinden als het instituut gefinancierd werd met gelden, waarvan de herkomst en de eventueel daaraan verbonden voorwaarden onduidelijk zouden kunnen blijven. Daar komt nog bij dat ik de voorlichting over de voor ons allen zo uiterst belangrijke vraagstukken van oorlog en vrede een overheidstaak bij uitnemendheid vind, die dan ook met gebruikmaking van de publieke middelen dient te geschieden. Een andere voorwaarde voor het wel slagen van het instituut is evenwel dat men ook van de zijde van de bevolking en van de verschillende politieke en maatschappelijke groeperingen onafhankelijkheid wil respecteren m.a.w. dat men het succes van het instituut niet gaat afmeten naar het aantal malen dat het een standpunt inneemt dat afwijkt, dan wel overeenstemt met het regeringsbeleid. Men moet het instituut niet naar het eigen standpunt toedwingen, men moet integendeel bereid zijn om dit eigen standpunt kritisch te toetsen aan de gegevens die het Instituut verschaft. Dat wil niet zeggen dat het Instituut feilloos zal zijn; kritiek op de bevindingen ervan is natuurlijk mogelijk en zelfs wenselijk. Maar ik hoop van harte dat men ten aanzien van dit Instituut niet zal toegeven aan de zo langzamerhand tot een nationale 'ondeugd' uitgroeende neiging om iets of iemand in een bepaald vakje te stoppen, als men de bepaalde uitlatingen ervan niet leest. Behalve een "open huis" zal het Instituut ook een "glazen huis" zijn, en niets is eenvoudiger dan een glazen huis met de grond gelijk te maken.

De oprichting van het Nederlandse Instituut voor Vredesvraagstukken is een belangwekkend gebeuren. Het raakt een problematiek, die ons allen direct aangaat, een problematiek die van een buitengewoon gecompliceerde aard is. We moeten het instituut dan ook even de tijd lateren om zich in deze problematiek in te werken en niet van vandaag op morgen resultaten verwachten. De baten zullen eerst op langere termijn zichtbaar kunnen worden. Het is te hopen dat dit Instituut mede zal mogen bevorderen dat Nederland en de Nederlandse bevolking een actieve bijdrage kunnen leveren aan de totstandkoming van een vreedzamer en rechtvaardiger werelddamenleving.

GESCHUT OF GESCHUTTER TEGEN SCHUT?

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

Ir. W. F. Schut de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening geniet de laatste tijd het twijfelachtige genoegen te mogen fungeren als kop van Jut. Om het in artilleristische termen te zeggen: men richt het geschut waarmee men het kabinet-de Jong voor goed onder water zou willen schieten op deze minister. Natuurlijk, zo zegt men, want deze minister en zijn beleid is de zwakste althans meest kwetsbare plek in dit kabinet.

Dat de oppositie zich ijverig met deze schietoefeningen bezig houdt, valt nog te begrijpen. Naar hun mening is dat juist de taak van de oppositie. Het meest doet in dit opzicht het kamerlid Van den Doel van zich spreken. Met jeugdige overmoed attaqueert hij onophoudelijk de minister. Dit nog betrekkelijk jonge kamerlid moet zich als woningbouwspecialist waarmaken, ook binnen zijn eigen fractie. Eenvoudig is dat niet, want zijn voorganger, wijlen de heer J. Bommer, was op volkshuisvestingsgebied een erkend deskundige. Die deskundigheid krijgt men niet tegelijk met de kamerzetel, die moet verworven worden. Dat vergt tijd, studie en inzicht in de vele problemen. En dan is het wel eens verleidelijk om de gaten in de profetiemantel wat te camoufleren door een soort show op te voeren.

Kan men een dergelijke houding van een lid van de oppositie nog enigermate begrijpen, erger wordt het wanneer in eigen kring de kanonnen op een bewindsman worden gericht, kanonnen van hetzelfde kaliber en met dezelfde kardoezen als in gebruik bij de oppositie. Het is een wat afgeleefde kreet! Maar men vraagt zich toch wel af — wat bezielt ze? —, die critici in eigen kring, die achter het geschut van de oppositie aanlopen. Is dat werkelijk omdat men het volkshuisvestingsbeleid verkeerd vindt of omdat men ook het kabinet-De Jong wil torpederen? Maar dan zal men toch geschut van een ander kaliber en munitie van betere samenstelling moeten gebruiken. Zo als het nu gaat lijkt het op geschutter. Men wil deze minister niet en zonder zijn beleid volledig te onderschrijven, een dergelijke beschieting verdient hij beslist niet.

WONINGZOEKENDEN

Ik heb het heel onplezierige gevoel dat wanneer het over de volkshuisvesting gaat, als het erom gaat minister Schut te treffen, alles geoorloofd is. Dat bleek vorige week weer in een uitzending van 'Hier en Nu'. Het landelijk comité Huisvestingsnood had in een aantal gemeenten boven 20.000 inwoners geënquêteerd hoeveel ingeschreven woningzoekenden er waren. In 38 gemeenten in de Randstad bleken dat er ongeveer 120.000 te zijn. Wat zei de tv-reporter?

Dat dit betekende dat op een aantal van een miljoen gezinnen in deze gemeenten er dus 120.000 of meer dan 10 procent geen eigen woning hadden. Als men zoiets maar domweg hoort beweren, kijkt men wel op. Want iedereen kan weten dat ingeschreven woningzoekenden niet alleen mensen zonder woning zijn, maar in hoofdzaak

mensen die een andere woning willen hebben. De een wil een grotere woning, de ander een kleinere, de een wil van een bovenwoning naar een benedenwoning, de ander juist van beneden naar boven. Al die mensen staan ingeschreven als woningzoekenden. In de tv-uitzending werd Vlaardingen vermeld met 3500 ingeschreven woningzoekenden. Maar uit de officiële cijfers van het gemeentebestuur van Vlaardingen blijkt, dat van die 3500 er minder dan 300 geen zelfstandige woonruimte hadden. Die aantallen ingeschrevenen zeggen niets. Wat zijn de normen voor inschrijving? Zijn die overal gelijk? Men zou bij de gemeentelijke huisvestingsbureaus eens moeten nagaan hoe lang vele ingeschrevenen al staan ingeschreven. Daar geldt vaak de regel 'eenmaal ingeschreven altijd ingeschreven'.

Als iemand geen andere woning meer wenst, maar hij laat bij het huisvestingsbureau niets meer van zich horen, dan blijft hij ingeschreven en para-deert hij mee in het grote aantal woningzoekenden. Ten onrechte natuurlijk. Maar zijn niet meer bestaande geval is ammunisie om het geschut tegen de minister te laden. Als men die enorme lijsten van woningzoekenden eens zou saneren zou men verrassende resultaten te zien krijgen. In Rotterdam werkt men jarenlang met 15 à 16.000 huurmachtigingen, 15 à 16.000 woningzoekenden dus. Soms waren die huurmachtigingen al 10 of 12 jaar oud, had men al lang geen woning meer nodig, alleen men gaf het niet op. Toen men de kaartenbakken ging saneren bleven er voorlopig 8000 over.

Gaat het in Enschede of in Tilburg waar men de gemeentelijke huisvestingsbureaus ophief slechter dan in andere gemeenten?

Maar als minister Schut met maatregelen komt om het afgeven van woonvergunningen ruimer en soepeler te maken, dan stijgen allerlei gemeenten, in elk geval de colleges van B. en W.

Wat wil de minister? Hij wil dat iedereen die een woning wil betrekken

waarvan de huur 50% hoger is dan van de woning die men thans bewoont, zonder meer een woonvergunning krijgt. Laat de mensen zelf zoeken, zegt de minister, dan zal het heel wat vlugger gaan. Maar dan is Leiden in last, dan zeggen de gemeenten: dat kan niet! Zij zitten met vele medisch of sociale urgente gevallen, die zouden dan niet geholpen kunnen worden. Waarom eigenlijk niet? Kunnen die gevallen niet evengoed zelf een woning zoeken? Mag men sommige gemeentebesturen geloven: neen.

Men prefereert het systeem waarbij de woningzoekenden die inderdaad zelf een woning zoeken bij het huisvestingsloket te horen krijgen:

'O, maar er is zo'n wachtlijst, voor die woning komt u echt niet in aanmerking'. Is het vreemd, dat deze mensen, na zo enkele malen het hoofd te hebben gestoten, er de brui aangeven? Waarom hangen de gemeentebesturen zo aan die gemeentelijke huisvestingsbureaus en aan hun eigen normen. Is dat beleid zo'n succes geweest? Er zijn gemeenten waar men na de oorlog duizenden woningen heeft gebouwd en waar het aantal ingeschreven woningzoekenden van jaar tot jaar tussen de 3 en 4000 schommelde. Ook in jaren dat er eerder sprake was van een vertrekoverschot dan van een vestigingsoverschot. Is dat op zichzelf al niet een bewijs dat er 'something rotten in the state' is?

Maar o wee, als de minister deze dodelijke administratieve rompslomp wil doorbreken.

NIET OVERAL TOEPASBAAR

Natuurlijk de maatregelen van de minister zijn, ondanks de goede intentie, niet in alle gemeenten zonder meer uitvoerbaar. In Rotterdam waar naar men, misschien tot eigen verbazing, ontdekte dat daar niet minder dan 95.000 woningen (d.i. meer dan 40% van de gehele woningvoorraad) een huur hadden van minder dan f 70 per maand, zou volledige uitvoering van de ministeriële maatregel tot grote moeilijkheden kunnen leiden. De opheffing van de economische binding aan een

bepaalde gemeente zou inderdaad in bepaalde aantrekkelijke woongemeenten, in Gelderland bijv., problemen met zich kunnen brengen. Maar dan is er toch altijd de weg van het overleg? Wanneer de minister, juist om de minderdraagkrachtigen aan een redelijke woning te helpen, de gemeenten en de woningbouwcorporaties voorhoudt geen goedkope gesubsidieerde woningen te verhuren aan mensen die een inkomen hebben dat groter is dan zevenmaal het huurbedrag, dan geven vele gemeenten en woningbouwverenigingen niet thuis. Daar praat niemand over.

De oppositie heft bij voortduur de kreet aan meer goedkope woningen, meer woningwetwoningen. Men krijgt de indruk, dat de woningwetwoning voor sommigen de alleenzigmakende woning is. Maar dat kunnen alleen diegenen beweren die niet gehinderd worden door enige kennis of die om politieke redenen een ander beleid willen. Dat nl. is ook een van de grote euvelen bij de volkshuisvesting nl. dat de politiek er zich meester van heeft gemaakt.

WONINGWET NIET ALTIJD GOEDKOOP

Woningwetwoningen zijn niet goedkoop meer. Wij bouwen geen goedkope woningen meer. Gemiddeld lag de huurprijs van de nieuw gebouwde woningwetwoning in 1969 op f 163 per maand. Maar in de Randstad waar de nood nog het grootst is kan men die huur rustig op minstens f 200 per maand stellen.

Meer woningwetwoningen betekent dus helemaal niet dat er goedkope woningen zouden komen voor de minderdraagkrachtigen of voor jongelui die willen gaan trouwen. De suggestie, dat door meer woningwetwoningen de nood zou worden opgelost, is vals. Natuurlijk moeten er woningwetwoningen gebouwd worden, maar juist voor minderdraagkrachtigen en jonggehuwden moet ook het middel van de doorstroming gebruikt worden. Het is juist deze veel gesmade minister die via

VERVOLG OP PAGINA 10

A.R. FRACTIES BRACHTEN BEZOEK AAN DRENTHE

Voor sommige Nederlanders ligt Drenthe nog een heel eind uit het interessepatroon. Bij hen leeft het beeld, dat Nederland eigenlijk achter Zwolle eindigt en dat daar de wereld als het ware met krantenpapier is dichtgeplakt. Anderen denken, dat de mensen in Drenthe met schoppen gewapend bezig zijn turf te steken in een troosteloze natte, kale vlakte met af en toe een plaggenhut.

Hoe sterk verouderd dergelijke ideeën zijn, bleek weer eens bij het werkbezoek, dat de leden van de Eerste- en Tweede Kamerfracties aan deze provincie brachten op 5 en 6 maart j.l.

De maatregelen van de afgelopen jaren hebben een versnelde ontwikkeling te zien gegeven, waarbij, zowel van de provinciale- als van de gemeente-bestuurders veel gevraagd werd.

De opzet van de planning en de uitvoering daarvan waren de toetssteen of een goede bestuurskracht aanwezig was. De industrialisatie is op gang gekomen; de ervaringen van de industrie met de 'nieuwe' werknemers zijn goed. Tegelijkertijd daarmee komt ook het sociale en culturele leven tot nieuwe bloei. Het gevoerde beleid zal in de toekomst ongetwijfeld tot gevolg hebben, dat mensen, die vroeger uit de provincie weggetrokken, zullen 'repatriëren'. Drenthe heeft iets eigens en heel wat Drenten zullen naar hun geboortestreek terug willen keren.

Naast het opmerkelijke feit, dat elk van de bezochte gemeentebesturen de parlementsleden ontving in een goed geoutilleerd cultureel- c.q. ontmoetingscentrum, was het opvallend, dat zo weinig klachten gehoord werden. Dit kwam niet, omdat er geen problemen waren — de werkgelegenheid is nog steeds een heet hangijzer — maar wel, omdat men zich opgewassen voelt tegen de moeilijkheden. En dat is een goede zaak! Hier en daar wellicht nog wat aarzelend, gaat de provincie zijn partij in het nationale orkest meespelen.

HOOGEVEEN AANTREKKELIJK VOOR INDUSTRIE

Burgemeester en Wethouders van Hogeveen ontvingen hun gasten in het culturele centrum 'de Tamboer'. Na de begroetingswoorden van burgemeester J. H. de Goede werd de gedachtenwisseling spoedig algemeen. Er werd apart aandacht gevraagd voor het feit, dat Hogeveen regelmatig behoort tot de tien snelst groeiende gemeenten van ons land. Het jaar 1969 was het 11e achtereenvolgende jaar, waarin een vestigingsoverschot geregistreerd kon worden. Het gemeentebestuur ziet zich voor de taak gesteld te zorgen, dat er voldoende werkgelegenheid is voor de bevolking. **Daarvoor is industrialisatie vereist.** Deze vraagt op zijn beurt om goede verkeersverbindingen, kruising-vrije autowegen, en — om up to date te blijven — aanleg van een verharde startbaan op het eigen vliegveld.

En dan natuurlijk woningen en wel in zo'n aantal, dat de werknemers kunnen wonen. Dit laatste eist ook weer de

De A.R.parlementsleden in Hogeveen

nodige voorzieningen. Dit legt een zware druk op de gemeentekas. Gewezen werd ook op de kostbare maar urgente saneringsmaatregelen, waarvoor de gemeente zich geplaatst ziet.

Opvallend waren de cijfers, die ter tafel kwamen betreffende de afvloeiing uit de landbouw. Waar elders in ons land de uitstoot al over het hoogtepunt heen lijkt te zijn, is dit hier zeker niet het geval. De voortschrijdende rationalisatie en mechanisatie zullen ongetwijfeld ook in de komende tien jaren nog tot een belangrijke daling van de werkgelegenheid in deze bedrijfstak leiden. De arbeidskrachten, die hierdoor „vrijkomen” moeten onder meer door de industrie worden opgevangen.

Speciale aandacht moet daarom besteed worden aan het aantal in aanbouw te nemen woningen. Dit moet op een hoog peil gehandhaafd blijven. Gelukkig kan

het gemeentebestuur constateren, dat de maatregelen, welke de laatste jaren op zoveel terreinen genomen zijn — industrialisatie, woningbouw, wijkontwikkeling — hun positieve invloed reeds doen gelden. Het is gelukkig niet meer zo, dat het westen alle zich nieuw vestigende industrieën naar zich toe 'stofzuigert'.

Na de bezichtiging van het prachtige culturele complex begaven de gasten zich naar Hotel Homan, waar de ontmoeting plaats vond met de provinciale afgevaardigden van de eigen partij.

VERKIEZINGSBIJENKOMST

In deze bijeenkomst, die onder leiding stond van de heer Th. Brouwer, werd een viertal korte inleidende speeches gehouden.

Mr. H. Postema sprak over de financiële

Deelnemende Kamerleden aan het werkbezoek waren:

Eerste Kamerleden:

prof. dr. W. Albeda
P. C. Elfferich
drs. S. van Tuinen

Tweede Kamerleden:

mr. W. Aantjes
J. A. van Bennekom
mr. B. W. Biesheuvel
drs. J. Boersma
drs. B. Goudzwaard
G. A. Kieft
mev. J. van Leeuwen
M. W. Schakel
dr. A. Veerman
Tj. Walburg.

positie van provincie en gemeenten. In 1970 is de situatie in de provincie zodanig, dat 22 van de 34 gemeenten om een aanvullende bijdrage zullen vragen. Hierbij is de tendentie waarneembaar het college van Gedeputeerde Staten op de achtergrond te schuiven; 'Binnenlandse Zaken' doet alsof de aanvullende uitkering alleen een zaak is van haar en de betreffende gemeente. De heer E. J. Blokzijl, die de volkshuisvesting en de bouwnijverheid onder de loupe nam, meende, dat er geen reden was voor een mineurstemming. Er moet echter wel heel wat gedaan worden! Op het ogenblik is Drenthe namelijk de snelst groeiende provincie van ons land. Dit zou op zich reeds een reden zijn hiermede bij het toewijzingsbeleid rekening te houden.

Gelet op het verleden spreekt dit echter dubbel. Vóór de oorlog was de woonsituatie kortweg slecht en dat uit zich nu hierin, dat 9% van de provinciale woningvoorraad voor vervanging in aanmerking komt.

De sociaal culturele ontwikkeling — met name sport en onderwijs — werd door de heer J. Hollenbeek Brouwer belicht. Wie het verkiezingsprogramma voor de komende verkiezingen leest, dat uitgaat van een welzijnsbeleid, merkt direct, dat sport niet zo maar een maatschappelijk randverschijnsel is, maar essentiële voorwaarde voor een welzijnsbeleid.

Het basis-onderwijs is nog te eenzijdig gericht op kennis-overdracht en besteedt te weinig aandacht aan de expressievakken; slechts 10% van de leerlingen volgt muziekonderwijs. 'Neem dit vak in het onderwijspakket mee', zo pleitte de heer Hollenbeek, 'en bouw de muzikalscholen uit tot creativiteitscentra'.

De heer J. Oosterhuis, lijsttrekker bij de provinciale verkiezingen, belichtte met name de werkgelegenheidsproblematiek en de industrialisatie. We zijn

VERVOLG OP PAGINA 10

Emmen —

FRACTIEBEZOEK AAN DRENTHE

VERVOLG VAN PAGINA 9

met de industrievestiging op de goede weg; dit impliceert niet, dat we er al zijn. Als er een economische inzinking komt, moet gevreesd worden, dat de werkloosheid weer hoog zal zijn. Wat de spreiding van overheidsdiensten betreft geldt, dat Drenthe ook hierbij een rol wil spelen.

Na de pauze, waarin verdeeld over een aantal secties met de kamerleden gediscussieerd werd, dankte de heer Biesheuvel voor de gegeven voorlichting en sprak vervolgens over de eigen koers van de a.r.p. Moderne politiek is gebonden aan vaste normen; aan de opdracht de samenleving te vernieuwen kunnen we alleen voldoen als we de maatstaven van het Evangelie als uitgangspunt nemen. Hierna begon de discussie, waaraan door alle aanwezige kamerleden werd deelgenomen.

De heer Veerman sprak in een slotwoord over de noodzaak van een christelijke politiek. Dit is een integrale zaak, die hoort bij het christelijk leven, dicht bij de Bijbel, dicht bij de Heer. Alleen vanuit die Bijbel kunnen we met vrucht de lijnen trekken naar de toekomst waar het in de politiek om gaat.

ASSEN CENTRUMGEMEENTE

Rond 9.00 uur de volgende dag werd de kamerleden door het gemeentebestuur een rondrit per autobus door de gemeente Assen aangeboden. De bouwactiviteiten op het industrieterrein toonden aan, dat de groei door uitbreiding en nieuwe vestiging doorzet.

Alle aandacht is en wordt gegeven aan de woningbouw, waarbij veel 'groen' en een ruime situering opvallen. (In deze gemeente ziet men ook bungalows in de woningwetsector.) De ontvangst door Burgemeester en Wethouders vond plaats in het ontmoetingscentrum 'de Kolk'. Nadat de gasten kennisgemaakt hadden met de aldaar repeterende Johan Willem Friso Kapel, gaf burgemeester G. Grolleman een overzicht van 'zijn gemeente'. Met een

greep eruit en uit de daarop volgende gesprekken moet hier volstaan worden. Bij een inwonertal van om en nabij de 40.000 is de capaciteit van het structuurplan berekend op 80.000 inwoners, welk aantal naar verwachting vóór het jaar 2000 bereikt zal zijn. Het stadshart zal zodanig vergroot worden, dat de nodige centrale stedelijke voorzieningen daarin een plaats kunnen vinden. In een aantal gevallen vraagt dit ingrijpende sanering. De verwerving van de daarvoor benodigde gronden en panden vergt bedragen, die in de miljoenen guldens lopen.

De ligging van de stad in een prachtig recreatiegebied en de centrumfunctie trekken ook bedrijven in de dienstensector. Zo heeft het hoofdkantoor van de Nederlandse Aardolie Maatschappij zich hier gevestigd. Van deze ontwikkeling zullen middenstand en horeca profijt trekken.

De burgemeester benadrukte nog eens, dat rijksdiensten in de gemeente welkom zijn; wat de personeelsvoorziening betreft, zal dit niet op moeilijkheden stuiten.

Hoewel bijvoorbeeld op de onderwijsuitkeringen veel wordt toegelegd, is de gemeentebegroting voor 1970 sluitend. In zijn slotwoord zegde de heer Aantjes de bestuurders dank voor hun deskundige en heldere uiteenzetting van de problematiek. Verfrissend was het te vernemen, dat men ook hier de eigen kansen heel goed weet te grijpen en te benutten.

GEDEPUTEERDE STATEN

Men moet voorzichtig zijn met het sleutelen aan het kernenbeleid. Het is beter het gehele Noorden des lands als kerngebied aan te wijzen, zei de Commissaris van de Koningin, mr. K. H. Gaarlandt, tijdens het gesprek, dat Gedeputeerde Staten met de Kamerfracties voerden op het Provinciehuis. Gevraagd naar zijn mening over de gewestvorming, betoogde gedeputeerde Th. Brouwer, dat deze zaak in Drenthe

anders bekeken moet worden dan elders in het land. Gedeputeerde Lambers, die zich enige tijd geleden zeer optimistisch had uitgelaten over de woningnood in Drenthe, handhaafde dit standpunt. Er is behoudens enkele uitzonderingen, niet zozeer sprake van woningnood als wel van woon-nood. In dit verband wees de heer Lambers erop, dat de krotopruijing met kracht aangevat moest worden. Toen de kwantitatieve woningnood nog zwaar drukte was het niet steeds mogelijk zó te bouwen als men graag wilde. Nu deze nood meer en meer bedwongen wordt, gaat men door op de reeds ingeslagen weg de kwaliteit te benadrukken, waardoor gebouwd zal worden zoveel mogelijk in overeenstemming met de woonwensen van de toekomstige bewoners.

Nadat hij het overleg in de Bestuurscommissie Noorden des Lands gereleveerd had, kwam mr. K. H. Gaarlandt over de doorstroming te spreken. Hij hoopte, dat de Regering hier met een 'harde stok' achter de deur zou komen. De heer Aantjes wees op 'zijn stok' om mensen met hoge inkomens uit goedkope woningwetwoningen te krijgen, doelend op zijn amendement, dat door de Staten Generaal aanvaard was. Deze stok is geschikt en kan best door Gedeputeerde Staten gehanteerd worden, zo meende de heer Aantjes. Evenals de heer Postema de avond tevoren reeds gedaan had, werd ook door het College gewezen op het feit, dat tweederde deel van de Drentse gemeenten financieel niet rond kan komen. Dit heeft tot gevolg, dat de herstructurering van het platteland en de ruilverkaveling gestagneerd worden. Ruilverkaveling is geen louter agrarische zaak meer. Het is te betreuren, indien de herstructurering van een gebied vast dreigt te lopen op conflicten tussen departementen die met elkaar 'kissebissen' over de vraag of een bepaald percentage al dan niet voor rekening van het Gemeentefonds moet komen. Over werkgelegenheid, werklozen, woningbouw, milieuhygiëne en andere belangrijke vraagstukken, werd in deze bespreking van beide zijden openhartig gediscussieerd.

EMMEN GROEIT STERK

's Middags werd de rit naar Emmen ondernomen. Het gemeentebestuur van Emmen ontving de parlementariërs in 'de Muzeval', het culturele centrum van de gemeente. Het trof bijzonder, dat juist die dag de 80.000ste inwoner was ingeschreven. Typerend voor deze

gemeente is het, dat het niet ging om een 'borelingske', maar om een 'geim-porteerde' volwassene, die zoals zovelen, het werkende deel van de bevolking komt versterken.

De burgemeester drs. H. A. Beusekamp, gaf een overzicht van wat tot stand gebracht was, de toekomstmogelijkheden en de knelpunten, waar de bestuurder op stuit. De ontwikkeling van Emmen is apart te noemen. Nog geen 100 jaar geleden woonden er verspreid over een uitgestrekt — voor een deel nog moerasachtig — gebied nog geen 3000 mensen. De situatie is zelfs kritiek geweest, toen de behoefte aan turf voor huisbrand afnam en men overging op kolen. Door de noodsituatie in dit gebied na de tweede wereldoorlog kwam het zwaartepunt op de ontwikkeling van Emmen te liggen, welke zonder meer spectaculair te noemen is. De industrie, aangelokt door de grote aantallen aanwezige arbeidskrachten, ontdekte dit gebied. De industrie vroeg arbeidskrachten van zo verschillende aard en kwaliteit, dat ook 'import' noodzakelijk werd. Voor velen daarvan is de kennismaking met deze regio zo prettig geweest, dat ze niet meer uit de gemeente weg willen. De aanleg van de woonwijken — Emmermeer, Angelslo en Emmerhout — is dan ook zodanig, dat een groot woongenot verzekerd is. De heer Baakman, voorzitter van de protestants-christelijke raadsfractie, wees op de complexe problematiek en de voor de bestuurder boeiende mogelijkheden. In dit verband vroeg hij aandacht voor het feit, dat Emmen met de buitendorpen eigenlijk als een regio beschouwd moet worden. Er zijn vele taken, met name de verkeersverbindingen, die duidelijk boven de gemeentelijke uitgaan.

De bustocht, die op het gesprek met het gemeentebestuur volgde, voerde onder meer over het terrein van Emmens grootste industrie — het imposante complex van de A.K.U.; ruime aandacht werd ook besteed aan de verschillende woonvormen, die tot stand gekomen zijn.

Dit gaf de bezoekers een duidelijk inzicht van het besprokene.

Op de persconferentie, die het officiële deel van het werkbezoek afsloot, kwam als indruk van de fracties onder meer naar voren, dat in Drenthe voor wat de werkgelegenheid betrof, vooral aandacht geschonken zou moeten worden aan de dienstverlenende sector.

GESCHUT OF GESCHUTTER TEGEN SCHUT?

VERVOLG VAN PAGINA 8

allerlei maatregelen de doorstroming stimuleert. Nog nimmer was er een minister van volkshuisvesting die zich zo zeer beijverd heeft om de mogelijkheid te scheppen dat een gezin de woning kan betrekken waarvan de huur past bij het inkomen als juist minister Schut.

VERKEERDE KRITIEK

Maar als de gemeentebesturen zich daar niets van aantrekken of als sommige woningbouwverenigingen toch de voorkeur blijven geven aan mensen met hogere inkomens (je moet immers zorgen dat er geen huurschuld komt) dan helpt geen enkele ministeriële bepaling. Maar dan moet de kritiek zijn geschut richten op de werkelijke vijand en niet staan schutteren voor een verkeerd doel. Het is deze minister die de vergoedingen voor krotopruijningen, voor stadssanering en reconstructie, voor woningverbetering (niet alleen losse woningen, maar speciaal ook woningcomplexen) belangrijk heeft verruimd. Het is alweer deze minister die een begin wil maken met aanvullende individuele huursubsidies wat ook weer miljoenen kosten zal. Maar dat wil men niet zien, want we moeten immers het imago hooghouden dat de liberalen de teugels in handen hebben. En wie is Schut dat hij iets zou vermogen tegen

Witteveen? Nogmaals, als de oppositie zo redeneert dan kan ik dat op zekere hoogte hebben, maar als de eigen mensen zo praten, dan vraag ik me af wat ons anti-revolutionairen toch bezielt; waarom wij bang zijn voor een eigen geluid.

Maar Schut heeft dan toch de beloofde 125.000 woningen niet waar gemaakt en dus dient hij te vertrekken, aldus het kamerlid Van den Doel. Hij interpeleerde de minister daarover. Als het niet zo triest was, zou het een lachertje geweest zijn. Zijn geschut was geladen met confetti. Wat was het geval. De ministeriële cijfers over het aantal afgegeven bouwvergunningen klopte niet met het aantal gebouwde of in aanbouw zijnde woningen. Dat heeft onder geen enkele minister geklopt. Maar nu was het: vuur op Schut! Als de bouwvergunningen het departement verlaten is de zaak voor de minister af. Maar als dan een gemeente na veel aandrang harerzijds vergunningen heeft gekregen om 348 premiewoningen te bouwen en die gemeente besluit na maanden toch maar niet te bouwen omdat de huren wel te hoog zullen worden dan zijn de vergunningen wel afgegeven maar het C.B.S. heeft niets te registreren omdat er niet gebouwd wordt.

Maar dat moet men de minister niet verwijten. Eén dag minder werken betekent een mindere produktie van rond

500 woningen, maar onwerkbaar weer is bij deze minister geen excuus. De Bilt was trouwens helemaal niet zo ongunstig. Maar aan vorstverlet zal in de winter '69/'70 zeker 150 miljoen gulden worden uitbetaald tegen 21,21, 52,8 en 102 miljoen in de winters '66/'67, '67/'68 en '68/'69.

ONJUIST

Zo blijkt het geschut dat tegen minister Schut wordt opgesteld herhaaldelijk onjuist geladen te zijn. Het is geen werkelijk schieten maar schutteren. Laat de kritici van dit beleid eens gaan informeren op hun respectieve raadhuizen of de plannen, die uit het contingent 1970, dat eind vorig jaar al bekend was, kunnen worden verwezenlijkt al ingediend zijn bij de bevoegde instanties. Zo niet laat ze dan eens vragen of men misschien geen haast maakt, omdat men hoopt dat het departement in de tweede helft van het jaar, als het aantal niet gehaald dreigt te worden, wat toeschietelijk zal zijn met de prijs.

Hoe dat alles ook zijn mag, feit is, dat men op het departement veel minder plannen heeft dan op grond van het verstrekte contingent verwacht mocht

worden. De minister gaat daar nu maatregelen tegen nemen. Dat zal ook wel niet goed zijn misschien. Maar gelukkig doet hij het.

Of wij dan zo tevreden zijn over het woningbouwbeleid? Neen! Dat zijn we nog nooit geweest. Zeker niet toen minister In 't Veld (daar hoort men de P.v.d.A. niet over) meende de woningbouw wat te moeten matigen omdat er anders werkloosheid onder de bouwvakarbeiders zou komen. We waren dat ook niet onder minister Bogaers, toen er wel meer woningen gebouwd werden maar zijn aanvullende begrotingen achteraf de tekorten op de begroting met vele, vele miljoenen deden stijgen. Iets waarop Vondeling mede zijn ministeriële nek heeft gebroken.

Het woningbouwbeleid blijft sukelen zolang regering en parlement de moed missen om het huurbeleid drastisch te wijzigen. En het parlement draagt hier meer schuld dan de regering die althans een schuchtere poging waagde. De oplossing is alleen te vinden in een algemene herwaardering van de huren. Dat is iets anders dan een algemene huurverhoging. Maar dat is een verhaal apart.

*Werkelijk bijzondere en unieke
geschenken:*

AFRIKA BIDT

een bundel negergebeden, verzameld door F. Pawelzik, met prachtige foto's verlicht, f 9,75.

ZIE HIER DE MENS. . .

een prachtig boekje met kruiswegmeditaties van Ernst Lange, waarin 2 houtsneden, f 3,90.

Uitgaven van
BOEKENCENTRUM N.V.
In de boekhandel verkrijgbaar.

DE PORTUGEGE KOLONIES

DOOR G. VAN DER MEER

Verzet tegen koloniaal regiem

De laatste jaren is naast de Vietnamese oorlog en de strijd in Biafra vooral de situatie in de Portugese koloniën in de belangstelling gekomen. Portugal is de enige Europese staat die nog volledig in koloniale termen denkt en handelt. Portugal beschouwt nl. de Afrikaanse gebieden als Portugese provincies; een gedachte die duidelijk aantoonst dat zij er niet aan denken om deze gebieden vrijwillig zelfstandigheid te verlenen. Er zijn op dit moment geen aanwijzingen dat deze houding gewijzigd is nu Caetano Salazar opgevolgd is.

De belangrijkste gebieden nl. Angola en Mozambique zijn op de conferentie van 1885 te Berlijn aan de Portugezen toegewezen. Een voorwaarde was dat er een effectieve bezetting plaats zou vinden. De 'pacificatie' werd pas in 1920 met behulp van militairen voltooid. In de binnenlanden merkte men erg weinig van de Portugese bezetting. Pas in de laatste tientallen jaren kwam hier verandering in. Vooral na 1960 toen andere Afrikaanse staten zelfstandig werden zijn de bevrijdingsbewegingen actief geworden. In 1961 kwam het in Angola tot een uitbarsting en een jaar later in Mozambique. Op dit moment is er in beide gebieden een strijd bezig tussen Europeanen en Afrikanen. De situatie in dit deel van Afrika wordt des te ernstiger als men ziet dat de ontwikkeling in deze richting zich ook voordoet in Rhodesië, Zuid-West-Afrika en Zuid-Afrika. In al deze gebieden tracht een blanke minderheid een zwarte meerderheid onmondig te houden. Als deze ontwikkeling zich doorzet is het gevaar levensgroot aanwezig dat er een totale strijd tussen twee rassen in dit deel van Afrika uit zal breken. Nederland en de andere noordelijke staten zullen er niet aan kunnen ontkomen hier positie te kiezen, te meer daar wij min of meer nauwe betrekkingen hebben met Portugal (via de N.A.V.O) en Zuid-Afrika (historische band). Het is dan ook gewenst dat wij nagaan wat er in dit gebied aan de hand is. Dit artikel zal vooral betrekking hebben op de Portugese koloniën nl. Angola en Mozambique.

Het verkrijgen van informatie uit de Portugese koloniën is altijd zeer moeilijk geweest. Objectieve onderzoeken zijn zowel tegengewerkt als overspoeld met eenzijdige informatie (o.a. via door de Portugese autoriteiten georganiseerde rondreizen) en propaganda-materiaal van de Portugese regering. De laatste tijd is er in Nederland vrij veel betrouwbaar materiaal ter beschikking gekomen. Hieruit zijn ook de gegevens voor dit artikel afkomstig. Vooral het boek van Bosgra en Van Dijk geeft veel informatie en ik kan iedereen dit aanbevelen.

KOLONIALE GESCHIEDENIS

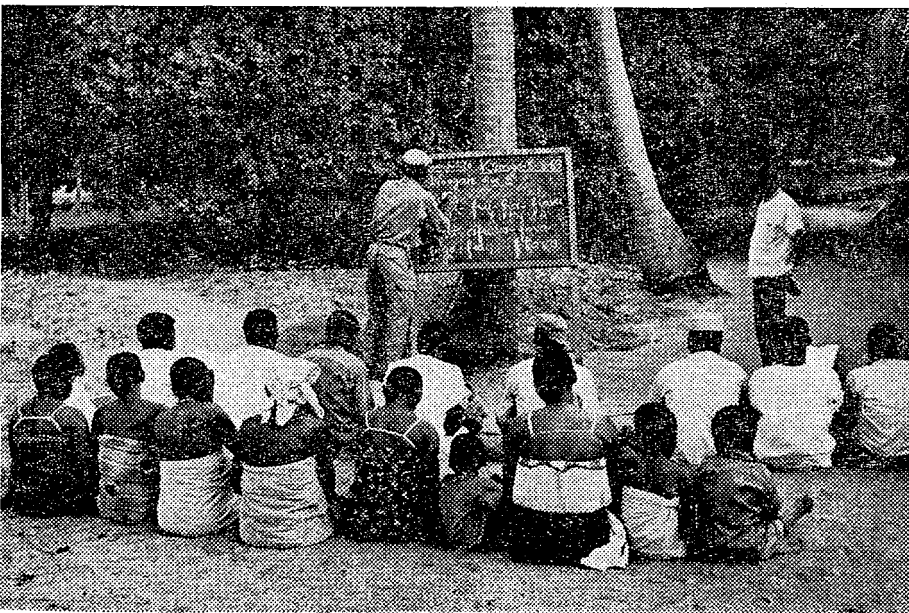
De Portugezen behoorden in de 15e eeuw tot de belangrijkste zeevaarders, waarbij zij zich vooral op Afrika richtten. Nadat zijn al verscheidene handelsposten gevestigd en forten gesticht hadden op o.a. Madeira, de Azoren, de Canarische en de Kaap Verdische eilanden bereikten zij in 1483 de monding van de Kongo. Al spoedig trokken zij rond Kaap de Goede Hoop richting Indië. We kunnen dus wel stellen dat omstreeks 1500 Portugal al voet aan land gezet heeft in de gebieden, welke ze nu nog bezet.

ANGOLA

De Portugezen drongen het eerst het koninkrijk Kongo binnen, waar de eerste contacten op voet van gelijkheid plaatsvonden. De vorst van dit gebied (de Manikongo) verzocht de Portugezen hem te helpen bij de ontwikkeling van zijn land en hij aanvaardde tevens het christelijk geloof. Al spoedig bleek dat de Portugezen meer belangstelling voor de slavenhandel hadden dan voor de ontwikkeling van het gebied. Kongo, dat een hoog ontwikkelde cultuur bezat, raakte door de ontvolking vanwege de mensenroof in verval. Na een langdurige oorlog met de Portugezen stortte het Kongorijk ineen en werd in 1883 bij Angola ingelijfd.

In Angola zijn de Portugezen gelijk met geweld opgetreden, waarbij hun belangstelling vooral uitging naar de slavenhandel in de zilvermijnen. Ook hier vond een eeuwenlange strijd tussen Afrikanen en Portugezen plaats. Na 3 eeuwen had Portugal Angola niets anders dan oorlogen, militaire expedities, slavenhandel en ontvolking en nauwelijks iets positiefs op technisch of op onderwijsgebied gebracht.

Bevrijdingsbeweging richt scholen op

MOZAMBIQUE

Omstreeks 1500 drongen de Portugezen met ongekennde wreedheden en geweld daden het kustgebied van Mozambique binnen. Na een opstand in ± 1650 werden zij teruggedrongen naar Kaap Delgado, waar zij enkele eeuwen bleven. Omstreeks 1570 vonden ook de eerste expedities langs de Zambesi plaats op zoek naar vermeende rijke goud- en zilvermijnen en om het Zambesigebied op de Monomotapa te veroveren. In het Zambesigebied ontstond het zgn. prazosysteem: een honderdtal Portugezen en Indiërs wisten uitgestrekte gebieden te bemachtigen. Zij werden eigenaar van de grond, van alle produktie van die grond en van de Afrikanen die erop woonden. Zij werden rijk door het laten verrichten van slavenarbeid en van de belastingen en de slavenexport. Het systeem werkte sterk demoraliserend en vormde een belemmering tegen elke vooruitgang. Pas onder het regiem van Salazar slaagde men erin het systeem definitief af te schaffen. In het eind van de 19e eeuw werd Mozambique verdeeld onder drie koloniale handelsmaatschappijen met bestuursbevoegdheden nl. de Zambesi Maatschappij, de Mozambique Maatschappij en de Niassa Maatschappij.

SLAVENHANDEL

De slavenhandel heeft ook in de Portugese koloniën een zware tol geëist. Al in de 15e eeuw haalden de Portugezen slaven uit Afrika, welke eerst in Portugal verkocht werden, maar ook al spoedig daarna naar Amerika. De Paus gaf in 1492 aan de koning van Portugal volledige rechten om 'de ongelovigen in zijn bezittingen te vangen, te onderwerpen en tot eeuwige slavernij te brengen'.

De slavenhandel maakte lange tijd zelfs meer dan 80% van de export van Angola uit. Vooral de Portugese Gouverneur Generaal en de Jezuïeten waren in de slavenhandel zeer actief. In 1810 beperkte Portugal als één van de laatste landen de slavenhandel en verbood deze pas in 1836, maar in de koloniën stoorde men zich er niet aan. Dit veranderde pas toen Engeland besloot slaven schepen aan te houden en op te brengen. Er bleven echter tot 1880 klachten binnenkomen dat er Afrikanen onder dwang uit Mozambique weggevoerd werden. In de koloniën werden tot 1920 slaven verkocht voor o.a. werk op de plantages.

CONTRACT- OF DWANGARBEID

Formeel is sinds 1870 de slavernij bij de wet verboden, maar nog lange tijd werden in Angola en Mozambique openlijk slaven verhandeld. De slavernij werd vooral beëindigd omdat er een nieuw systeem ingevoerd werd, dat voor de werkgevers veel voordeliger was. De officiële naam hiervoor is 'contractarbeid', maar het is niets anders dan dwangarbeid. Met dit systeem is Portugal in conflict met een verdrag van de I.L.O., waar Portugal zelf lid van is. De grondslag van dit systeem ligt in arbeidswetten, waarin o.a. gesteld wordt dat niet alleen iedere inlander volledig vrij is het werk te kiezen dat hem het beste ligt, maar ook dat iedere Afrikanen de wettelijke en zedelijke plicht heeft om te werken. Iedereen die geen werk heeft kan door het bestuur te werk gesteld worden. Hoeveel Afrikanen er onder dit systeem vallen is niet precies bekend; het is echter wel het overgrote deel. In 1964 viel in Noord Angola 85% van de ongeschoolden hieronder en in 1955 waren in Mozambique van de 6 miljoen Afrikanen slechts 10.000 als zelfstandigen werkzaam. Men wordt als zelfstandig werkzaam beschouwd als men een bepaalde opbrengst produceert. Uit verschillende bronnen en verslagen is gebleken dat de werkgevers zich om hun shibalos (= dwangarbeiders) veel minder zorgen maken dan vroeger om hun slaven. Als er sterven dan kunnen ze via recruteurs vrij eenvoudig weer vervangers krijgen. In 1961 werd de dwangarbeid formeel verboden. De shibalos werden nu voluntarios (vrijwilligers). Er veranderde echter weinig want er ging tegelijk een verklaring van de Gouverneur-Generaal uit, waarin stond, dat alle gezonde mannen verplicht zijn om te werken en waarin de regering aanbeveelt de leegloperij onverbiddelijk te onderdrukken, daar deze uiterst schadelijk voor de maatschappij is.

RASSENDISCRIMINATIE

De Portugezen gaan er prat op dat zij zoveel achting hebben voor de primi-

VERVOLG OP PAGINA 12

tieve rassen in Afrika, dat zij ze opne-
men in hun midden. Zij voelen zich
hierdoor duidelijk verheven boven an-
dere Europese staten.
De praktijk is echter wel anders. In de
Portugese koloniën worden 5 catego-
rieën onderscheiden nl. 1. Portugezen
geboren in Portugal; 2. Portugezen ge-
boren in Afrika; 3. mulatten en Azia-
ten; 4. assimilados en 5. indigenas (97%
van de Afrikaanse bevolking).
De verdeling werkt door bij het werk
dat beschikbaar is en eveneens bij de
betaling voor het werk. Volgens mis-
sionarissen zijn in Zuid-Afrika de wet-
ten het strengst, maar is in de Portuge-
se gebieden de praktijk veel erger. Van

de indigenas wordt ongeveer absolute
gehoorzaamheid en ondergeschiktheid
aan de Europeanen geëist.
Het toelaten tot assimilado (in theorie
gelijkgeschakeld met een Portugees) is
in het statuut van 1954 (Estatuto Indi-
gena) geregeld. Enkele voorwaarden
zijn: vloeiend Portugees spreken, lezen
en schrijven; katholieke godsdienst be-
lijden en een aantal documenten over-
leggen, waar veel moeite, tijd en geld
voor nodig is.
Een half jaar na het begin van de op-
stand in 1961 is dit systeem formeel af-
geschaft, maar volgens een Amerikaanse
zendeling is dit in de praktijk eer een
verslechtering van de positie van de as-
similados dan een verbetering van de
positie van de indigenas.

De discriminatie op sociaal en econo-
misch gebied werkt ook door op onder-
wijsgebied. In Angola is 80% analfabeet.
Er is wel sinds kort leerplicht inge-
voerd, maar door de hoge sociale bar-
rières is het absentisme zeer groot. In
Mozambique is de situatie op onder-
wijsgebied nog veel slechter. Omstreeks
1960 was hier ± 97% van de bevolking
analfabeet.

VERSCHIL TUSSEN THEORIE EN PRAKTIJK

Uit het voorgaande blijkt, dat in de
Portugese koloniën discriminatie op so-
ciaal en economisch gebied plaatsvindt.
Er bestaat een duidelijk verschil tussen
de wetten welke in Lissabon uitgevaar-

digd worden en de uitvoering ervan in
Afrika. Wat de juiste oorzaken van deze
discrepancie zijn is niet precies bekend.
Veronderstelde oorzaken kunnen zijn:

1. Portugal tracht via wetten en rege-
lingen een gunstiger beeld te scheppen
dan de feitelijke toestand is;
2. Portugal is onmachtig om de situa-
tie in overeenstemming te brengen met
de wetten. Het bedrijfsleven, dat vaak
afkomstig is uit westerse landen en
Zuid-Afrika, heeft een te sterke greep
op de samenleving.

Wat de juiste oorzaak dan ook mag zijn:
het is een feit dat Portugal geen moeite
doet aan deze toestanden een einde te
maken.

Het bestuur van de
**VERENIGING TOT OPVOEDING EN VERPLE-
GING VAN GEESTESZWAKKE KINDEREN**
(protestants-christelijk) zal gaarne in contact
treden met geestverwante belangstellenden voor
de functie van

DIRECTEUR

op een door genoemde vereniging binnen afzien-
bare tijd te openen nieuwe inrichting te Juliana-
dorp (gemeente Den Helder).

Voor die functie wordt gedacht aan:

- a. Artsen met een gespecialiseerde opleiding, die
voor het werk van de zwakzinnigenzorg van
betekenis kan worden geacht.
- b. Artsen, die reeds ervaring bij de verzorging
en behandeling van zwakzinnigen hebben of
daarvoor belangstelling hebben.
- c. Andere academici of personen van dit niveau,
die zich tot het leiding geven aan een cen-
trum voor geestelijk gehandicapten aange-
trokken voelen en daarvoor — gelet op hun
antecedenten — in aanmerking komen.

Voor genoemde functie geldt de volgende salaris-
regeling:

Minimum f 37.680,— per jaar, met 12 jaarlijkse
verhogingen van f 2.235,—, opklimmend tot het
maximum van f 64.500,— per jaar.

Boven genoemde salarisbedragen wordt een
vakantietoelage genoten van 6% van het jaar-
salaris.

Volwaardige pensioenregeling. Eigen pensioen-
bijdrage 7,9 % van de pensioengrondslag.
Voor het verkrijgen van woongelegenheden zal
alle medewerking worden verleend.

Sollicitaties kunnen worden gericht aan het be-
stuur van de vereniging, p/a de heer mr. W. R.
van der Sluis, secretaris-penningmeester, Pieter
Bothlaan 1 te Amersfoort, die gaarne alle nadere
gewenste inlichtingen wil verstrekken.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

*Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel*

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FRIESLAND

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

RIVEL

*Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS*

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 1545

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURF

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
c.c.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDF - TELEFOON 8373

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF

v/h W. NIEBOER EN ZON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW

GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

OVERIJSSSEL

Fa. H. J. WIBBELING & ZON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

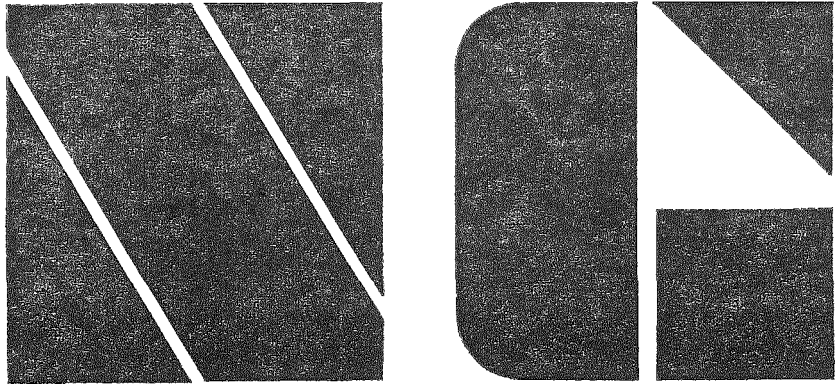
ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken*

TELEFOON 05983 - 366

TERUGBLIK OP PROVINCIALE STATEN VERKIEZINGEN

DOOR DRS. G. P. NOORDZIJ

Als het meest frappante nieuws naar aanleiding van de uitslagen van de statenverkiezingen van 18 maart j.l. brachten vrijwel alle Nederlandse kranten het feit dat zegge en schrijve 31,1% van de kiezers thuis bleef!

Dit percentage ligt stellig hoger dan in de lijn der verwachtingen lag. Volgens sommige commentaren betrof het hier een blijk van totale ontreding van de kiezer: hij ziet het niet meer. Anderen signaleren een apathie die massale vormen heeft aangenomen. Weer anderen vinden het zo erg nog niet en verwijzen daarbij naar de ongekend hoge opkomst van het Duitse electoraat in 1933, ervan uitgaande, dat een hoge opkomst niet altijd een kenmerk van een gezonde democratie behoeft te zijn. Zoals zo vaak zal ook hier de waarheid wil in het midden liggen. Zoals het onmogelijk is om zonder onderzoeksgegevens vol te houden dat de thuisblijvers een voor de democratie ongevaarlijke, ja zelfs gezonde groep vormen, valt het evenmin vol te houden dat het hoge percentage een onheilspellend teken is. We weten het eenvoudig (nog) niet.

Onderzoek zal moeten uitwijzen wat voor mensen die thuisblijvers nu eigenlijk zijn, wat hun motieven waren om niet naar de stembus te gaan en hoe ze in sociaal-economisch opzicht zijn te karakteriseren.

THUISBLIJVERS

Hoewel slechts 16% van de ondervraagden in het VU-verkiezingsonderzoek 1967 zei dat ze niet van plan waren om naar de stembus te gaan als dat niet meer verplicht was, kunnen we uit de VU-cijfers toch wel indicaties winnen omtrent de identiteit van die thuisblijvers.

Zo bleek dat CPN-ers, ARP-ers en GPV-ers veel vaker naar de stembus zouden gaan als het niet meer hoefde dan de BP-ers, SGP-ers en PSP-ers. Kiezers van de overige partijen zaten daar tussenin.

Gereformeerden zouden veel vaker ter stembus gaan dan rooms-katholieken. Laag opgeleide kiezers blijven vaker thuis dan hoog opgeleide kiezers. Met behulp van bovenstaande gegevens krijgen we dus al een beetje een beeld van de thuisblijver. Maar om een beter beeld te krijgen zou additioneel onderzoek moeten worden geentameerd.

VERKLARINGEN VOOR LAGE OPKOMST

Nu we de thuisblijvers dan zo'n beetje hebben getypeerd, zullen we trachten enkele verklaringen te geven voor het feit dat de werkelijke opkomst zoveel lager was dan we op grond van voorspellingen hadden verwacht.

In de eerste plaats is het met de duidelijkheid in de politiek naar het oordeel van de meeste kiezers waarschijnlijk nog droevig gesteld. De kiezer wordt alternatieven geboden die hem nauwelijks aanspreken. Hij beschikt over een veelheid van keuzemogelijkheden en vindt bij deze verkiezingen naast de mogelijkheid om een proteststem uit te brengen, blanco of ongeldig te stemmen, of een partij van ontevreden te steunen, eindelijk een way-out door thuis te blijven.

In de tweede plaats zijn de voorspellingen van het opkomstpercentage die we voor de verkiezingen voorgeschooteld kregen allemaal gebaseerd op opinie-onderzoekingen.

Aan een opiniepeiling doen alleen mensen mee, die mee willen doen. Daarmee is te weinig rekening gehouden. Ruwweg zo'n 20% van de mensen weigert aan opiniepeilingen mee te werken. De VU heeft in 1967 via een speciale procedure over deze „weigeraars” een aantal gegevens verzameld. Een van die gegevens was dat zij veel minder vaak dan de „respondenten” naar de stembus zouden gaan wanneer dat niet meer verplicht was. Een voorspeld percentage van bijv. 18% thuisblijvers zal dus, wanneer men met de categorie weigeraars rekening houdt, een aantal procenten hoger komen te liggen.

In de derde plaats is het natuurlijk zo, dat, nu de opkomstplicht is afgeschaft, de weersomstandigheden een belangrijke politieke factor zijn geworden.

En tenslotte zal het feit dat het op 18 maart verkiezingen voor de provinciale staten betrof een rol hebben gespeeld. Landelijke verkiezingen werken nu eenmaal veel sterker op de verbeelding van de kiezer dan provinciale. Geografisch is de afstand bestuur-bestuurden landelijk groter dan provinciaal, psychologisch lijkt ze kleiner te zijn.

OPKOMST PER PROVINCIE BEZIEN

Ook voor de afschaffing van de opkomstplicht was het aantal uitgebrachte stemmen in procenten van het aantal kiezers bij statenverkiezingen al kleiner dan bij Tweede Kamerverkiezingen, zoals blijken moge uit de volgende cijfers.

PrSt62	2eK63	PrSt66	2eK67	PrSt70
93,5	95,1	94,6	94,9	68,9

VERVOLG OP PAGINA 2

Deze week verschijnt Nederlandse Gedachten met 8 pagina's. Dit nummer is bijna geheel gevuld met commentaren en uitslagen van de Statenverkiezingen. Volgende week verschijnt Nederlandse Gedachten/AR Post met 16 pagina's. In dat nummer wordt het ontwerp-Program van Actie afgedrukt.

DRS. B. GOUDZWAARD VOOR DRIE JAAR NAAR CANADA

In de vergadering van de Tweede Kamerfractie van 24 maart j.l. deed de heer Goudzwaard mededeling van zijn besluit, dat hij in de loop van 1971 een tijdelijke benoeming aanvaard heeft tot associate professor aan het Institute for Christian Studies te Toronto in Canada.

De benoeming, die voor drie jaar zal gelden, betreft het doceren in de Theoretische Economie en de Leer van de Economische Politiek. Vanuit Canada is op de heer Goudzwaard een dringend beroep gedaan „over te komen”. Voor hem en zijn gezin is deze beslissing moeilijk geweest. De opdracht, zich dienstbaar te maken aan de christelijke wetenschapsbeoefening en de wens verdere praktische ervaring op te doen, hebben de doorslag gegeven.

De fractie heeft het besluit van haar zeer gewaardeerd medelid gerespecteerd. Gelukkig zowel voor de fractie als voor de gehele partij betreft het hier geen definitief afscheid, al zal men moeten begrijpen, dat kandidering op een verkiesbare plaats op de lijst voor de parlementaire periode 1971-1975 niet mogelijk is.

PROGRAM VAN ACTIE

Na veel voorbereidend werk, met name in allerlei werkgroepen en tijdens de brede partijconferentie in februari j.l., heeft het Centraal Comité in zijn vergadering van vrijdag 20 en zaterdag 21 maart j.l. het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 vastgesteld.

Dit ontwerp is woensdag 25 maart j.l. aan alle kiesverenigingen en Kamercentrales toegezonden ter brede bespreking in de gehele partij.

Tijdens een, eveneens op woensdag j.l. gehouden, persconferentie is het ontwerp tevens in de algemene publiciteit gebracht. U hebt daarover in de kranten kunnen lezen. Eind volgende week ontvangen alle leden van de A.R.P. de volledige tekst van het ontwerp-program thuis. Het wordt namelijk van a tot z gepubliceerd in het nummer van Nederlandse Gedachten/AR Post van zaterdag 4 april a.s. Bewaart u dit nummer zorgvuldig.

Het ontwerp kan vanaf heden dus op democratische wijze in heel de partij worden besproken. Elk lid kan aan de

discussie over het ontwerp-program deelnemen tijdens een vergadering van zijn eigen kiesvereniging. Het ontwerp zal worden vastgesteld op het Partij Convent van vrijdag 12 en zaterdag 13 juni a.s.

Wat de procedure in de partij betreft wijzen wij gaarne nogmaals op het volgende.

De kiesverenigingen moeten op korte termijn vergaderen. Wanneer men wijzigingen en/of aanvullingen wil aanbrengen dient dit te gebeuren niet in de vorm van algemene, vaag omschreven wensen, maar in de vorm van concreet geformuleerde amendementen.

De amendementen moeten door de secretarissen van de kiesverenigingen schriftelijk worden ingediend bij het bestuur van hun eigen Kamercentrale, voor woensdag 22 april a.s.

De Kamercentrales beleggen vervolgens een vergadering, waar over de ingediende amendementen wordt gesproken. De Kamercentrales beslissen dan welke amendementen door haar worden over-

genomen, om vervolgens als amendementen van de Kamercentrale te worden doorgezonden aan het Centraal Comité. Deze amendementen dienen door de Kamercentrale voor 12 mei a.s. te zijn ingezonden bij het partijsecretariaat.

Indien een amendement van een kiesvereniging niet door de Kamercentrale is overgenomen, is die kiesvereniging bevoegd zelf dat amendement toe te zenden aan het Centraal Comité, vergezeld van een schriftelijke toelichting op dit amendement, waarbij tevens het verschil van opvatting tussen haar en de Kamercentrale wordt aangegeven. Ook deze amendementen dienen voor 12 mei a.s. op het partijsecretariaat binnen te zijn.

Wij verzoeken de besturen van de Kamercentrales om tijdig goede besprekingen van het ontwerp-program te organiseren en daar zoveel mogelijk leden bij te betrekken.

TERUGBLIK OP PROVINCIALE STATEN VERKIEZINGEN

Opvallend is wel dat de kiezersopkomst in de westelijke provincies (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland) en in Noord-Brabant en Limburg duidelijk lager ligt dan in de overige provincies. Een aantal verklaringen is daarvoor natuurlijk mogelijk. Wellicht is de ontevredenheid van in het westen wonende kiezers groter. In elk geval zijn z'n levensomstandigheden anders: hij leeft in sterker geurbaniseerde en geseculariseerde gebieden en zo zijn er nog wel enkele dingen te noemen die wellicht alle bijdragen tot het lage opkomstpercentage.

Voor de opkomst in Brabant en Limburg ligt de verklaring voor de hand dat het hier kiezers betreft die zich hebben losgemaakt van de confessionele partij waarop ze traditioneel stemden, in casu de KVP, maar de grote stap naar een niet-confessionele partij niet durven zetten. Het meest voor de hand liggende alternatief voor dergelijke kiezers is: thuis blijven.

Met het hoge opkomstpercentage in de overige provincies hangt wellicht samen het feit van de perifere ligging van die provincies. De provincie zal bij de bewoners van die provincies waarschijnlijk eerder in het gezichtsveld komen dan bij de bewoners van de andere provincies.

STEMPERCENTAGES VOOR A.R.P.

Wanneer we dan tenslotte nog even ingaan op het beeld dat de ARP in deze provinciale verkiezingen te zien geeft,

dan blijkt dat toch wel gezegd kan worden dat een deel van de winst in 1967, waarvan velen beweerden dat het een 'Jelle-effect' was, in 1970 is behouden: iets dat moeilijk valt te ontkennen en dat aanleiding is voor een gematigd optimistische toekomstverwachting (zie onderstaande tabel).

stemmen- percentage voor de ARP	Staten 1966	Kamer 1967	Staten 1970
Groningen	17,0	16,7	16,5
Drente	14,6	15,1	15,6
Overijssel	9,5	10,5	10,0
Gelderland	7,9	9,5	8,4
Utrecht	10,5	12,2	10,8
Noord-Holland	7,2	8,4	6,9
Zuid-Holland	10,3	11,7	10,7
Zeeland	11,7	12,6	11,8
Nederland	7,37	8,31	7,69

Wanneer we de ontwikkeling van de percentages voor de ARP in elk der provincies afzonderlijk bezien dan krijgen we toch een gedifferentieerder beeld. We bekijken hier slechts die provincies waarin de ARP met een eigen lijst uitkwam.

Een percentage-belooft van 1966 via 1967 naar 1970 dat vrijwel overeenkomt met het landelijk percentage-belooft (dus eerst omhoog, dan weer iets omlaag, maar toch boven het niveau van 1966) vinden we in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland. In deze provincies is dus sprake van een teruggang vergeleken met 1967, maar van groei vergeleken met 1966.

Een minder gunstig beeld treffen we in Noord-Holland: na groei in 1967 viel de ARP hier terug tot onder het niveau van 1966.

Ook in Groningen vertonen de percentages voor de ARP een dalend beloop: hier was zelfs in 1967 niet zo iets als een 'Jelle-effect' te bespeuren!

Maar als een kleine troost zien we dan dat in Drente de percentages stijgen en dat in deze provincie 1970 zelfs 1967 overtrof.

Al met al, zoals reeds eerder gezegd, een beeld van de ARP dat ons aanleiding kan geven tot gematigd optimisme.

WOENSDAG 3 JUNI 1970

Over ongeveer twee maanden kunnen wij opnieuw kiezen. Na de Staten, zijn dan de Raden aan de buurt.

Op woensdag 3 juni a.s. maken wij uit wie onze gemeenten zullen besturen. Een belangrijke zaak, dicht bij huis.

Wij verzoeken u nu reeds de datum te willen reserveren om naar de stembus te gaan.

Wij verzoeken de kiesverenigingen ter plaatse de kiezers zo goed en zo duidelijk mogelijk voor te lichten en te informeren over de zaken, welke in de gemeenteraad nu aan de orde zijn en in de komende jaren aan de orde zullen (moeten) komen.

De kiezer moet weten waarom en waarvoor zijn of haar belangstelling wordt gevraagd, zijn of haar mening van betekenis is. Naast algemene voorlichting zijn persoonlijke contacten met kiezers van bijzonder veel belang.

Een zaak om op te letten is, dat heel wat kiezers omstreeks die tijd met vakantie gaan. Daarom mag thans wel reeds de vraag gesteld worden te letten op de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen. De laatste dag, waarop men de volmachtformulieren ingevuld kan inleveren op de gemeentesecretarie is **woensdag 20 mei a.s.**

Het is bepaald zinvol hier aan tijdig op ruime schaal algemene bekendheid te geven. Ook voor de pas gehouden Statenverkiezingen informeerden tientallen mensen te laat bij het partijsecretariaat hoe zij bij volmacht konden stemmen en wanneer. Velen denken er te laat aan en menen dat dit ook nog een paar dagen voor de verkiezingsdatum geregeld kan worden. De laatste dag om volmachtsformulieren in te leveren is voor de raadsverkiezingen **woensdag 20 mei a.s.**

In de gemeenten in het Rijnmondgebied wordt van de kiezers op 3 juni a.s. tevens hun stem gevraagd ter verkiezing van de leden van het openbaar lichaam Rijnmond.

De kiezers in die gemeenten krijgen voor elk van beide verkiezingen op die ene dag een oproepingskaart. Wil men voor beide verkiezingen voor zich bij volmacht laten stemmen, dan moet men zowel voor de gemeenteraadsverkiezing als voor de Rijnmondraadsverkiezing een volmachtformulier invullen.

★ ★ ★ Na de verkiezingen

In een aantal provincies bestond een gezamenlijke verkiezingslijst van A.R., C.H.U. en K.V.P. Dat brengt met zich mee, dat niet nauwkeurig is vast te stellen hoe groot de achteruitgang van de A.R.P. precies is geweest. Maar gelet op de vergelijkende cijfers zoals die donderdag 19 maart zijn gepubliceerd, is het juist er van uit te gaan, dat de A.R.P. geen winst heeft gemaakt.

Toch geeft de totaal uitslag ons aanleiding op een drietal facetten te wijzen. Allereerst is vast te stellen dat verkiezingsstrijd 1970 zich heeft gekenmerkt door het feit, dat zowel de oppositiepartijen als ook vanuit eigen christelijke kringen de grondslag van de christelijke partijen fel is bestreden. Naar ons oordeel feller dan in de jaren van de doorbraak van na de bezetting. Niettegenstaande dat zijn de drie grote christelijke partijen niet in de vernieling terecht gekomen. Integendeel is er sprake van een zekere consolidatie, hetgeen vertrouwen in de toekomst geeft. Het tweede feit is dat vanaf 1967 niets is nagelaten om het huidige kabinet bijzonder scherp te kritiseren.

De parlementaire en niet parlementaire oppositie heeft, vaak hand in hand met pers, radio en televisie, voortdurend aan de kiezer voorgehouden dat het gevoerde beleid eigenlijk op geen enkel belangrijk punt deugde. Men was van oordeel, dat de verkiezingsuitslag een vernietigend oordeel zou behoren uit te spreken. Het opmerkelijke is, dat de kiezers door dit rookgordijn hebben heen gekeken.

De kiezer heeft kennelijk de vaak overtrokken kritiek tot zijn juiste proporties teruggebracht. Dat is verheugend.

Een derde punt — misschien meer een conclusie — dat zich als vanzelf opdringt is, dat nu toch wel vast is komen te staan, dat de drie grote christelijke partijen bij de komende landelijke verkiezingen zich niet in het defensief behoeven te laten dringen. Zich niet in een hoekje behoeven te laten duwen, waar bij zij gedwongen zouden worden een keus te maken tussen socialisme of liberalisme. Veeleer geeft de uitslag aanleiding tot de veronderstelling dat deze partijen tot het offensief zullen overgaan; nl. het doen van een gefundeerd progressief aanbod. En dan hangt het af van de concrete programs met wie de christelijke partijen tenslotte in zee zullen gaan.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groependiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel (070) - 183960, giro 89673

Abonnementsprijs:
f 7 — per half jaar
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage

Studentenabonnement:
f 7 - per jr. Losse verkoop f 0 30

A.R. PARTIJ

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.
Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

GIRO 712.000

FONDS

A.R. PARTIJ

STICHTING

DEN HAAG

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS,
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

DE CIJFERS SPREKEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

De cijfers, welke het Nederlandse volk op woensdag 18 maart jl ter gelegenheid van de Provinciale Statenverkiezingen heeft geproduceerd, hebben — althans voor een korte periode — enige duidelijkheid opgeleverd.

Een zo zeer begeerde duidelijkheid! Want, hoe zat het nu eigenlijk? Drie jaar lang — sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 1967 — hadden wij er met elkaar maar op los gespeculeerd. De ene profeet wist het nog beter dan de andere.

Nu kunnen wij weer een paar weken en — als er niet veel schokkends gebeurt — zelfs een paar maanden bouwen op cijfers. Maar daarna wordt het weer gokken, deftiger gezegd komen er weer nieuwe prognoses, welke de verschuivingen in het oordeel van de bevolking zullen proberen aan te geven. Stellig zullen er weer verschuivingen plaats vinden. Stellig zullen er bij de Tweede Kamerverkiezingen weer (heel) andere cijfers uit de (stem)bus komen. Zelfs wellicht al bij de a.s. Gemeenteraadsverkiezingen op woensdag 3 juni a.s. Wat ons betreft, wij zullen daar trouwens ook met veel kracht aan proberen mee te werken. Wij wensen altijd weer — en streven daar ook naar — betere uitslagen.

OORDEEL OVER UITSLAG

Hoe de uitslag van 18 maart jl. te beoordelen?

Dat is voor een deel een wat moeilijke zaak. Er zijn enkele combinaties geweest. Naast P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R. afzonderlijk opereerde het PAK. Naast A.R.P., C.H.U. en K.V.P. afzonderlijk, traden zowel in Limburg als in Friesland A.R.P., C.H.U. en K.V.P. met een gezamenlijke lijst op, terwijl in Noord-Brabant A.R.P. en C.H.U. samen met een kandidatenlijst uitkwamen met daarnaast een afzonderlijke K.V.P.-lijst. De genoemde combinaties in Limburg en Friesland en Noord-Brabant (aan te duiden als C.C.P.) kwamen omgerekend samen op 10 Tweede Kamerzetels; daarnaast de A.R.P. op 12, de C.H.U. op 11 en de K.V.P. op 31 Kamerzetels; totaal 64. De 10 C.C.P. zetels, verrekend over de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. (zie tabel A), leveren uiteindelijk de A.R.P. in totaal 14 zetels, de C.H.U. 12 en de K.V.P. 38 Kamerzetels op. Vergeleken bij 1967, dus een teruggang van 5 Kamerzetels; vergeleken bij de inmiddels ontstane situatie — de afgescheiden P.P.R. kostte de K.V.P. reeds 3 zetels — een teruggang van 2 Kamerzetels.

TYPISCH

Typisch is, dat sommigen de tien C.C.P. zetels over het hoofd zien. Zij moeten natuurlijk aan de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. worden toegerekend. Of kan men niet rekenen? Zondag gaf drs. F. A. Hoogendijk, hoofdredacteur van Elsevier en herhaaldelijk op het t.v.-scherm te zien, ook zijn commentaar. Het commentaar daarop van de hoofdredacteur van het Rotterdammer-kwartet in „De Rotterdammer” van woensdag 23 maart jl. laten wij hieronder volgen:

DOM

„Hoofdredacteur Hoogendijk van Elseviers Magazine gaf gisteren voor de AVRO commentaar op de verkiezingen. Daarbij moest van de confessionele partijen vooral de A.R.P. het ontgelden.

Biesheuvel zou het verlies hebben goedgepraat, maar intussen zou de A.R.P. van vijftien zetels zijn teruggevallen op twaalf.

In werkelijkheid is de A.R.P., rekent men de uitslag in Kamerzetels, op veertien gekomen.

Zodat de spreker een domme rekenfout heeft gemaakt”.

Aldus zegt „De Rotterdammer” het. Je kunt het ook nog anders zeggen. Maar waarom zouden wij dat doen? Het is duidelijk.

Wat de A.R.P. zelf betreft, wij hebben vergeleken bij de Kamerverkiezingen 1967 duidelijk enig terrein moeten prijsgeven. Het is niet anders. Overigens heeft de A.R.P. de in 1967 geboekte winst niet geheel behoeven af te staan.

In 1967 werden twee zetels gewonnen vergeleken bij 1963; nu zouden wij er één hebben moeten afstaan en één behouden. De percentages in diverse pro-

TABEL A

	Tweede Kamer 1963	Tweede Kamer 1967	Tweede Kamer tussentijds	Tweede Kamer op basis P.S. verk. 1970
A.R.P.	13	15	15	14
C.H.U.	13	12	12	12
K.V.P.	50	42	39	38
	76	69	66	64
S.G.P.	3	3	3	4
G.P.V.	1	1	1	1
P.v.d.A.	43	37	37	37
P.S.P.	4	4	4	2
P.P.R.	—	—	3	3
	47	41	44	42
C.P.N.	4	5	5	6
V.V.D.	16	17	17	19
D'66	—	7	7	12
B.P. (Koekoek)	3	7	3	2
Harmsen (B.R.)	—	—	3	—
Kronen- burg (afgesch. boeren)	—	—	1	—
	3	7	7	2
Totaal generaal	150	150	150	150

Drukte in de NOS-studio in Hilversum op 18 maart jl. Rechts: mr. Biesheuvel.

vincies zijn voor de A.R.P. teruggelopen vergeleken bij de Tweede Kamerverkiezingen 1967, niettemin hoger gebleven bij de vorige Provinciale Statenverkiezingen in 1966. Het is overigens volstrekt duidelijk, dat er hard gewerkt moeten worden. De kiezers zullen duidelijker moeten kunnen begrijpen — en daar moeten wij zelf voor zorgen — wat de A.R.P. in de samenleving wil doen, wat zij belangrijk vindt en wat zij wil klaar maken. Tabel B laat zien, dat de A.R.P. met eigen lysten uitkomt, thans vergeleken met 1966, slechts in twee provincies enig verlies heeft geboekt, in Groningen een verlies van 0,5% en in Noord-Holland een verlies van 0,3%. In de overige provincies werd enige winst geboekt, variërend van 0,1% tot 1,0%. De A.R.P./C.H.U.-combinatie in Noord-Brabant wist zich eveneens goed te handhaven; van 5,4% in 1966 op 5,5% in 1970.

De A.R.P./C.H.U./K.V.P.-combinaties in Friesland en Limburg boekten duidelijker verlies, namelijk 2,8 resp. 10,9%. Het verschil in deze twee percentages mag verklaard worden uit de sterk overwegende positie van de K.V.P. in Limburg.

TOTAAL STATENZETELS

Het totaal aantal Statenzetels van de A.R.P. steeg van 69 tot 70. De C.H.U. verloor 9 zetels, de K.V.P. verloor 20 zetels. (Zie tabel C op pagina 4). De S.G.P. won 5 zetels en kwam van 11 op 16 Statenleden. Het G.P.V. zag zijn aantal Statenzetels stijgen van 3 op 6. De C.P.N. wist haar zeteltal te verdubbelen van 13 op 27. De V.V.D. steeg van 65 tot 80 zetels, winst 15 zetels. D'66 deed voor het eerst mee aan de Staten-

verkiezingen en kwam met 47 zetels uit de bus. De B.P. verloor van haar in 1966 gewonnen 43 zetels er thans niet minder dan 36.

De cijfers van het PAK zijn momenteel nog niet exact over P.v.d.A.; P.S.P. en P.P.R. te verdelen. Wij hopen daar binnenkort nog op terug te komen.

Het totaal aantal Statenzetels nam toe met 16. In verband met de bevolkingsgroei in de provincies Gelderland, Utrecht, Zeeland en Noord-Brabant werden steeds 4 zetels extra bijgeschoven.

TABEL B

A.R.P., A.R.P./C.H.U. en A.R.P./C.H.U./K.V.P. in percentages, met aanduiding van winst en verlies in 1970 vergeleken bij 1966.

A.R.P.	1966	1970	winst en verlies
Groningen	17,0	16,5	— 0,5
Drenthe	14,6	15,6	+ 1,0
Overijssel	9,5	10,0	+ 0,5
Gelderland	7,9	8,4	+ 0,5
Utrecht	10,5	10,8	+ 0,3
N.-Holland	7,2	6,9	— 0,3
Z.-Holland	10,3	10,7	+ 0,4
Zeeland	11,7	11,8	+ 0,1

A.R.P./C.H.U. N.-Brabant	5,4	5,5	+ 0,1
-----------------------------	-----	-----	-------

A.R.P./C.H.U./K.V.P.			
Friesland	45,5	42,7	— 2,8
Limburg	75,2	64,3	— 10,9

IK ABONNEER MIJ OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

OVERZICHT STATENLEDEN PER PARTIJ EN PROVINCIE

TABEL C

	Winst		Verlies		Totaal		Limburg		N.-Brabant		Zeeland		Z.-Holland		N.-Holland		Utrecht		Gelderland		Overijssel		Drente		Friesland		Groningen		Winst Verlies
	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	1966	1970	
AR.P.	10	10																											+ 1
CH.U.	6	5																											- 9
K.V.P.	3	2																											-20
Totaal	19	17																											
S.G.P.																													+ 5
G.P.V.	2	2																											+ 3
Totaal	2	2																											
Tussen totaal	21	19																											
P.v.d.A.	20	18																											+14
P.S.P.	3	1																											+15
P.P.R.																													+47
C.P.N.	2	8																											
V.V.D.	6	7																											
D'66		2																											
B.P.																													
B.R.																													
B.P. (Koekoek)	3	0																											-36
Harmen (B.R.)																													+ 1
Kronenburg																													- 0
afgesch. Boeren																													
F.N.P.																													+ 1
P.A.K.																													+ 1
Totaal-generaal	55	55																											

Uitslagen

In de provincies waar in 1970 partijen met een gezamenlijke lijst uitkwamen is in de kolommen voor 1966 en 1967 het totaal aantal stemmen van de toen afzonderlijk optredende partijen bij elkaar geteld. B.v. in Friesland staat in de kolommen 1966 en 1967 het totaal vermeld van de toen met eigen lijsten uitkomende A.R.P., C.H.U. en K.V.P. Hetzelfde geldt voor het P.A.K.

GRONINGEN

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen	%	stemmen	%	stemmen	%
Opkomst	301 651	94,9	296 553	94,1	262 206	79,3
Geldige stemmen	293 087	97,2	286 692	96,7	252.003	96,1
AR.P.	48 799	16,7	48 801	17,0	41 751	16,5
CH.U.	23 288	9,7	31.762	11,1	22 378	8,9
K.V.P.	16 108	5,5	16 992	5,9	10 524	4,2
Totaal	93 195	31,9	97 555	34,0	74.653	29,6
G.P.V.	11.029	3,8	10.196	3,6	11.973	4,7
P.v.d.A.	97 441	33,2	99 165	34,6	76 044	30,2
P.P.R.					2 950	1,2
P.S.P.	10 330	3,5	16.483	5,7	4 091	1,6
Totaal	107 771	38,7	115.648	40,3	83 085	33,0
C.P.N.	18 655	6,4	14.435	5,0	35 816	14,2
V.V.D.	35 236	12,0	34 008	11,9	29.954	11,9
D'66	7 942	2,7			11 796	4,7
B.P.	13 383	4,6	14 850	5,2	4 006	1,6
B.R.					720	0,3
Overigen	5 876	1,9				
Totaal-generaal	293 087	100,0	286 692	100,0	252 003	100,0

FRIESLAND

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen	%	stemmen	%	stemmen	%
Opkomst	289.640	95,3	283.985	94,7	245.410	77,4
Geldige stemmen	283 313	97,8	277 329	97,7	242 752	98,9
AR.P./CH.U./K.V.P.	126.427	44,6	126 280	45,5		
C.C.P.*)					103 580	42,7
Totaal	126 427	44,6	126 280	45,5	103 580	42,7
S.G.P.	1.888	0,7	1 922	0,7	3 141	1,3
G.P.V.	3 936	1,4	3 437	1,2	4 565	1,9
P.v.d.A./P.S.P.	99 860	35,2	100 012	36,1		
P.A.K.*)					76 301	31,4
Totaal	99.860	35,2	100.012	36,1	76 301	31,4
C.P.N.	7.920	2,8	6.098	2,2	9.580	4,0
V.V.D.	22 935	8,1	21.217	7,7	19 943	8,2
D'66	6 806	2,4			9 943	4,1
B.P.	9 326	3,3	11 716	4,2	3 241	1,3
B.R.					1 206	0,5
Kooiker					244	0,1
F.N.P.			6 647	2,4	11 008	4,5
Overigen	4 215	1,5				
Totaal-generaal	283 313	100,0	277 329	100,0	242 752	100,0

*) In de C.C.P. werken samen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

*) In het P.A.K. werken samen P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R.

DRENTÉ

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen	%	stemmen	%	stemmen	%
Opkomst	195 328	95,5	190 700	94,9	167.788	76,5
Geldige stemmen	188 657	96,6	184.299	96,6	165.955	98,9
AR.P.	23 412	15,0	26 883	14,6	25 910	15,6
CH.U.	21 458	11,4	23 431	12,7	17 942	10,8
K.V.P.	13 224	7,0	13 341	7,2	10 006	6,0
Totaal	63 094	33,4	63 655	34,5	53 858	32,4
G.P.V.	2 936	1,6	2 908	1,6	3.670	2,2
P.v.d.A./P.S.P.	70 248	37,2	71.393	38,7		
PAK *)					62 874	37,9
Totaal	70 248	37,2	71.393	38,7	62.874	37,9
C.P.N.	5 395	2,9	4 160	2,3	6 711	4,1
V.V.D.	26 475	14,0	27.658	15,0	25.928	15,6
D'66	3 982	2,1			7 702	4,7
B.P.	12 356	6,6	14 525	7,9	3.877	2,3
B.R.					1.335	0,8
Overigen	4 171	2,2				
Totaal-generaal	188 657	100,0	184 299	100,0	165 955	100,0

*) In het P.A.K. werken samen P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R.

Statenverkiezingen 1970 per provincie

OVERIJSEL

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	492 047	95,9	484 217	95,6	411 526	75,5
Geldige stemmen	482.704	98,1	474 259	97,6	408.055	99,2
AR.P.	50 920	10,5	45 127	9,5	40 828	10,0
CH.U.	61.061	12,7	68 226	14,4	54 458	13,3
K.V.P.	123 509	25,6	128.714	27,1	99.966	24,5
Totaal	235.490	48,8	242 067	51,0	195 252	47,6
G.P.V.	10.631	2,2	9 804	2,1	10 152	2,5
S.G.P.	12 943	2,7	13 667	2,9	14 518	3,6
P.v.d.A./P.S.P.	122 434	25,4	129 004	27,2	102 123	25,0
P.A.K. *)						
Totaal	122 434	25,4	129 004	27,2	102 123	25,0
C.P.N.	13 873	2,9	11 022	2,3	12 686	3,1
V.V.D.	39 154	8,1	37 616	7,9	37.301	9,1
D'66	13 170	2,7			20 778	5,1
B.P.	27 678	5,7	31 079	6,6	11 223	2,8
B.R.					3 266	0,8
Leferink					756	0,2
Overigen	7 331	1,5				
Totaal-generaal	482.704	100,0	474 259	100,0	408 055	100,0

*) In het PAK werken samen P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R.

NOORD-HOLLAND

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	1 286.269	94,1	1 277.839	94,0	973 791	68,0
Geldige stemmen	1 256 237	97,7	1 240.595	97,1	965 830	99,2
AR.P.	105 369	8,4	89 082	7,2	66.801	6,9
CH.U.	64.899	5,2	89 622	7,2	48.186	5,0
K.V.P.	248 950	19,8	278 825	22,5	167 531	17,3
Totaal	419 218	33,4	457 529	36,9	282 518	29,2
G.P.V.	5 119	0,4	5 070	0,4	5 325	0,6
S.G.P.	6 371	0,5	6 418	0,5	5 795	0,6
P.v.d.A.	310 322	24,7	300 766	24,3	242 952	25,2
P.S.P.	63 388	5,1	120 250	9,7	31 942	3,3
P.P.R.					26 631	2,8
Totaal	373 710	29,8	421 016	34,0	301 525	31,3
C.P.N.	109 399	8,7	81 517	6,6	95 964	9,9
V.V.D.	164 585	13,1	156 839	12,6	147 077	15,2
D'66	87 111	6,9			103 517	10,7
B.P.	52 998	4,2	99 752	8,0	14 976	1,6
B.R.					4 134	0,4
Lijst Steur					2 354	0,2
C.D.U.	10 841	0,9	7 048	0,6	2 645	0,3
Overigen	26 885	2,1	5 406	0,4		
Totaal-generaal	1 256 237	100,0	1 240 595	100,0	965 830	100,0

GELDERLAND

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	801 993	95,8	781.728	95,0	640 994	71,2
Geldige stemmen	783 435	97,7	760 588	97,3	634 034	98,9
AR.P.	74 771	9,5	60 266	7,9	53 558	8,4
CH.U.	92 072	11,8	106.977	14,1	80 548	12,7
K.V.P.	213 160	27,2	231 813	30,5	156.902	24,7
Totaal	380 003	48,5	399.056	52,5	291 008	45,8
G.P.V.	4 808	0,6	4 285	0,6	5.096	0,8
S.G.P.	25 308	3,2	25.118	3,3	26 441	4,2
P.v.d.A.	179 181	22,9	171.347	22,5	148 683	23,5
P.S.P.	11 642	1,5	18 239	2,4	8 149	1,3
P.P.R.					11.987	1,9
Totaal	190.823	24,4	189 586	24,9	168 819	26,7
C.P.N.	9 316	1,2	5.691	0,7	7.841	1,2
V.V.D.	75 961	9,7	68 634	9,0	70 987	11,2
D'66	26 534	3,4			36 462	5,8
B.P.	55 054	7,0	68 218	9,0	17 310	2,7
B.R.					9 906	1,6
Overigen	15 628	2,0			164	
Totaal-generaal	783 435	100,0	760.588	100,0	634 034	100,0

ZUID-HOLLAND

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	1 671 744	93,9	1 656 543	93,5	1 256 240	67,0
Geldige stemmen	1 629 011	97,5	1 606 505	97,0	1 243.405	99,0
AR.P.	190 275	11,7	165 309	10,3	132 936	10,7
CH.U.	150.618	9,2	178 998	11,1	112.411	9,0
K.V.P.	257 215	15,8	283.676	17,7	168 665	13,6
Totaal	598 108	36,7	627 983	39,1	414 012	33,3
G.P.V.	10 606	0,7	9 573	0,6	11.458	0,9
S.G.P.	57 848	3,6	61 233	3,8	56 242	4,5
P.v.d.A.	477 984	29,3	457 154	28,4	361.933	29,1
P.S.P.	55 765	3,4	107 778	6,7	23.332	1,9
P.P.R.					21 769	1,7
Totaal	533 749	32,7	564.932	35,1	407 034	32,7
C.P.N.	52.702	3,2	39 691	2,5	41.707	3,4
V.V.D.	210 467	12,9	205 343	12,8	178.826	14,4
D'66	82.176	5,0			112 674	9,1
B.P.	45 784	2,8	83 310	5,2	13 698	1,1
B.R.					7 754	0,6
Overige	37.571	2,4	14 440	0,9		
Totaal-generaal	1 629 011	100,0	1 606 505	100,0	1 243 405	100,0

UTRECHT

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	426.344	95,4	418 671	94,7	338 800	68,7
Geldige stemmen	415 667	97,5	408 050	97,4	330 982	99,2
AR.P.	50.676	12,2	43 026	10,5	35 664	10,8
CH.U.	45 893	11,0	55 270	13,5	37 488	11,3
K.V.P.	89 169	21,5	97.082	23,8	63 150	19,1
Totaal	185.738	44,7	195 378	47,8	136 302	41,2
G.P.V.	5 545	1,3	5 020	1,2	6 023	1,8
S.G.P.	12 651	3,0	13 318	3,3	14 025	4,2
P.v.d.A./P.S.P.	104 987	25,2	110 308	27,0	82 101	24,8
P.A.K. *)						
Totaal	104 987	25,2	110 308	27,0	82 101	24,8
C.P.N.	7.374	1,8	4 854	1,2	6 464	2,0
V.V.D.	54 459	13,1	47 546	11,7	51 446	15,6
D'66	18 640	4,5			26 876	8,1
B.P.	16 284	3,9	27 187	6,7	5 030	1,5
B.R.					2 715	0,8
Overigen	9 989	2,5	4 439	1,1		
Totaal-generaal	415 667	100,0	408 050	100,0	330 982	100,0

*) In het PAK werken samen P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R.

ZEELAND

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	173 362	94,4	169 987	93,8	139 596	72,3
Geldige stemmen	167 800	96,8	165 234	97,1	138.112	98,9
AR.P.	21 188	12,6	19 302	11,7	16 297	11,8
CH.U.	25 218	15,0	28 945	17,5	20 384	14,8
K.V.P.	29 501	17,6	32 463	19,6	16 814	12,2
Totaal	75 907	45,2	80 710	48,8	53 495	38,8
G.P.V.	1 878	1,1	1 756	1,1	1 944	1,4
S.G.P.	14 413	8,6	14 320	8,7	13 829	10,0
P.v.d.A.	40 795	24,3	40 806	24,7	34 256	24,8
P.P.R.					7 100	5,1
Totaal	40 795	24,3	40 806	24,7	41 356	29,9
C.P.N.	1 396	0,8	846	0,5	1 097	0,8
V.V.D.	17 475	10,4	15 369	9,3	14 868	10,8
D'66	3 627	2,2			5 727	4,1
B.P.	6 711	4,0	8 247	5,0	3 507	2,5
C.D.U.	758	0,5			491	0,4
Volleman					1 798	1,3
Overige	4 840	2,9	3 143	1,9		
Totaal-generaal	167 800	100,0	165 224	100,0	138 112	100,0

UITSLAGEN PROVINCIALE STATENVERKIEZING 1970

NOORD-BRABANT

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	912 863	96,3	890 699	96,0	646 428	63,0
Geldige stemmen	880 360	96,4	859 125	96,4	636 062	98,4
A.R.P./CHU	57.462	6,6				
P.C.G.*			46 157	5,4	35 377	5,5
K.V.P.	498 568	56,7	576 271	67,1	370 682	58,3
Totaal	556 030	63,3	622 428	72,5	406 059	63,8
G.P.V.	1 945	0,2			1 767	0,3
S.G.P.	4 845	0,6	4 157	0,5	3 252	0,5
P.v.d.A.	92 381	10,5	96 559	11,2		
P.S.P.	12 442	1,4	13 373	1,6	7 877	1,2
P.A.K.**)					83 906	13,2
Totaal	104 823		109 932	12,8	91 783	14,4
C.P.N.	11.627	1,3	6 473	0,8	9.454	1,5
V.V.D.	66 085	7,5	45 035	5,2	51 288	8,1
D'66	42 454	4,8			53 519	8,4
B.P. (Veraar)					7.505	1,2
Koekoek	59 143	6,7	62 099	7,2	8 930	1,4
B.R.					2.502	0,4
Overige	33 408	3,7	9 001	1,0		
Totaal-generaal	880 360		859 125	100,0	636 062	100,0

*) In het P.A.K. werken samen P.v.d.A. en P.P.R.

*) In de P.C.G. werken samen A.R.P. en CHU

LIMBURG

	Tweede Kamer 1967		P.S. 1966		P.S. 1970	
	stemmen %		stemmen %		stemmen %	
Opkomst	520 834	95,8	511 729	95,8	369 077	64,0
Geldige stemmen	493.543	94,8	488 065	95,4	360 163	97,6
A.R.P./C.H.U./K.V.P.	329 549	66,8	366 523	75,2		
C.C.P.*)					231.718	64,3
Totaal	329.549	66,8	366.523	75,2	231 718	64,3
P.v.d.A.	58 287	11,8	54 148	11,1	36.606	10,2
P.S.P.	6 509	1,3	7 553	1,5	8 342	2,3
P.P.R.					19 002	5,5
Totaal	64.796	13,1	61.701	12,6	63 950	17,8
C.P.N.	10 622	2,2	8 784	1,8	9.202	2,6
V.V.D.	24.935	5,1	16.827	3,4	22.482	6,2
D'66	15.219	3,3			24 486	6,8
B.P. (afg.)	29.107	5,9	33.089	6,8	6 450	1,8
B.R.					1.795	0,5
Overigen	19.315	3,8	1.141	0,2		
Totaal-generaal	493 543					

*) In de C.C.P. werken samen A.R.P., CHU en K.V.P.

*) Bij de Rijnmondverkiezingen kwamen A.R.P. en CHU met één lijst uit.
RIJMOND

	2e Kamer '67 Rijnmondverk. '65		P.S. 1966		P.S. 1970	
	%	stemmen %	stemmen %		stemmen %	
Opkomst	93,4		615.338	93,0	442.187	63,9
Geldige stemmen	97,0	551 830	593.643	96,5	437.264	98,9
A.R.P.	10,6		55.441	9,3	42 805	9,8
C.H.U.	7,5	94 453	53.015	8,9	32.004	7,3
K.V.P.	11,6	72 939	78.731	13,3	41.093	9,4
Totaal	29,7	167.392	187.187	31,5	115.902	26,5
G.P.V.	0,7	4.102	3.833	0,7	4 116	0,9
S.G.P.	2,5	16.225	16.821	2,8	14.622	3,3
P.v.d.A.	38,1	243 838	214 420	36,1	164 229	37,6
P.S.P.	4,2	23 452	55 056	9,3	9.189	2,1
P.P.R.					6 758	1,5
Totaal	42,3	267.290	269 478	45,4	180.174	41,2
C.P.N.	4,9	28.124	23 375	3,9	23.125	5,3
V.V.D.	10,4	58 429	63.810	10,8	47 888	11,0
D'66	4,8				46.154	10,6
B.P.	2,3	10 268	24.368	4,1	3.832	0,9
B.R.					1.451	0,3
Overigen	2,4		4.771	0,8		
Totaal-generaal	100,0	551 830	593.643	100,0	437.264	100,0

GEKOZEN A.R. LEDEN IN DE PROVINCIALE STATEN

Groningen (10)

O Bakker
drs B Beumer
H Bulthuis
K v d Heide
Th A Lycklama a Nijehoit
drs F H von Meyenfeldt
J van der Ploeg
A P Veenkamp
J Vries
K Wassenaar

D Wieringstraat 46
Hoofdweg 143 b
Koningsstraat 59
Kerkstraat 184
Watermuldersweg 8
Kraneweg 19
Maaslaan 11
Ossenweg 15
Eenrumerweg 4
Parksingel 12

Westernieland
Midwolda (Old)
Appingedam
Hoogkerk
Leek
Groningen
Groningen
Delfzijl
Baflo
Stadskanaal

Friesland (12)

T Bylsma
W Duursma
A de Geus
R Kok
P van der Mark
drs J Mulder
J P Reehoorn
R Renkema

Nassastraat 22
nr 30
Rozengracht 17 a
Moleneind Z Z 69
Leeuwarderweg 27
Beuckenswijkstraat 22
Dennenstraat 26
Keminghswaan 5

St Anna Parochie
Waskemeer
Harlingen
Drachten
Sneek
Sondel
Leeuwarden
Veenklooster
(post Buitenpost)
Murmerwoude
Dokkum
Giekerk
Leeuwarden

D van der Til
drs S van Tuinen
IJ de Vries
P Wybenga

Conradi Veenlandstr 1
Birdaarderstraatweg 42
N Haismastraat 30
Noordersingel 48

Drenthe (7)

E J Blokzijl
H Bruna
mej A R van Dellen
J Hollenbeek Brouwer
J van Noord
J Oosterhuis
H Scholtens

v Limburg Stirumstr 97
Europaweg 52
Marconistraat 20
Parkstraat 18
Lhee 7
Tussendarp 12
Kapelstraat 23

Hoogeveen
Schoonebeek
Assen
Assen
Dwingeloo
Diever
Emmen

Overijssel (6)

ir W Gerholt
drs J J Knibbe

Zwaluwstraat 3
Stuurmansweg 5

Hardenberg
's-Heerenbroek
(post Zwolle)
Dalfsen
Wierden
Genemuiden
Enschede

mej H N. Knol
J van Leeuwen
A Lreuwen
dr J Meulink

Dahliastraat 49
Westerkade 2
Getfertsingel 206

Gelderland (6)

drs J Achterstraat
H. W. van den Brink
A. J. A. van der Heide
W. P. J. van der Schans
dr. A. J. Vermaat
H W Wiggers

Lisztstraat 20
Schoenmakersstraat 11
Pr Mauritslaan 10
Slykwellsestraat 20
Tromplaan 36
Kottenseweg 65

Arnhem
Harderwijk
Apeldoorn
Well-Ammerzoden
Voorthuizen
Winterswijk

Utrecht (6)

J Berentschot
H. P. Ester
L W. H. de Geus
J van Houwelingen
J Nieuwenhuis
mr. W. R. van der Sluis

Straatweg 121 a
P. Brueghelstraat 45
Raadhuisstraat 18
Vijverlaan 36
Weth. D. M. Plompstr. 35
Julianalaan 268

Breukelen
Utrecht
Linschoten
Leersum
Utrecht
Bilthoven

Noord-Holland (5)

drs J Achterstaat
H. A. de Boer
dr P. J. Boukema
J de Jong Czn
drs A. van der Mark

Kamerlingh Onneslaan 149
Kruisberglaan 293
Fideliolaan 107
Loosdrechtseweg 8
Westerweg 142

Badhoevedorp
Ijmuiden
Amstelveen
Hilversum
Alkmaar

Zuid-Holland (9)

H. A. Brokking
N. van der Brugge
J. J. C. la Fleur
J. van Katwijk
drs. T. Spaan
H. Verschoor
H. Vink
ir C. Wielenga
1)

Meeuwenlaan 11
Dr. Biegelstraat 7
Hoflaan 46
Jan Steenstraat 21
Veurselaan 98
Lisztstraat 111
Joubertstraat 107
Pr Julianalaan 90 a

Rotterdam
Gorinchem
Middelharnis
Schiedam
Voorburg
's-Gravenhage
Gouda
Rotterdam

Zeeland (6)

C Balkenende
J. A. van Bennekom
J. van den Bos
I Filius
D. Geuze
W. Huson

Jufferswegje 6
Molenwater 71
Ten Ankerweg 108
Bachlaan 12
Stadhouderslaan 16
Jac. van Lennepstraat 18

Biezelinge
Middelburg
Tholen
Vlissingen
Oostburg
Terneuzen

Noord-Brabant (2)

K. de Geus
mr. J. N. Scholten

Julianalaan 18
Julianastraat 4

's-Gravenmoer
Andel (N Br)

Limburg (1)

N van Rooijen

Burg Waszinkstraat 112

Heerlen

1) In Zuid-Holland is de naam van één kandidaat nog onbekend.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

SAMEN- VOEGING GEMEENTEN IN HET LAND VAN HEUSDEN EN ALTENA

Het is een drukke periode geweest voor de bestuurders in t Land van Heusden en Altena

Twee geheime vergaderingen van alle college's van B en W's in dit gebied, de voorbesprekingen in de raden en openbare raadsvergadering. Van de politieke partijen is het wel de A.R.P. geweest die de meeste aandacht geschonken heeft, als Statencentrale en als kiesverenigingen aan de plannen

Van de gelegenheid die art 161 der gemeentewet geeft aan de burgers zich hierover uit te spreken en bezwaren in te brengen is bijna geen gebruik gemaakt, dus was het een aangelegenheid van de gemeenteraden Begin december 1969 hebben G.S. van Noord-Brabant de ontwerp-regeling toegezonnen, volgens art 157-165 van de gemeentewet voorgeschreven procedure

Hiermee was een volgende fase ingeluid, de eerste was voorafgegaan in 1966

Er was toen het zesgemeentenplan. Na veel samensprekingen hadden de gemeenteraden zich toen achter de burgemeesters geschaard (burgemeesters te zien als de beleidsambtenaren). Door de streek-gewestraad is toen een bezwaarschrift samengesteld onder leiding van burgemeester mr L. A. van Splunder, voorz. en de heer H. D. W. Boven, secretaris, inhoudende het afwijzen van de driedeling van G.S. te weten

- 1 Dussen waarbij gevoegd de kernen Meeuwen en Babylonienbroek
- 2 samenvoeging van Rijswijk-Giessen-Andel-Veen-Wijk en Aalburg en een ged. gem. Eathen met als nieuwe naam Aalburg.
- 3 samenvoeging van de gemeenten Werkendam-Almkerk en Woudrichem, nieuwe naam Altena

De inwonertallen zouden dan zijn 5.600, 10.500, 19.000. Dit is toen unaniem afgevoerd door allen. Er is toen een plan tot vorming van zes gemeenten naar voren gebracht en ten aanhoore van alle burgers met hand en tand verdedigd. De 'beleidsambtenaren' hielden de gemeenteraden drie jaar lang stil met te zeggen, stil maar, wacht maar, alles komt goed.

Nu G.S. weer het plan van driedeling gepresenteerd hebben en thans als ontwerp van wet, nu zijn de tongen los gekomen en valt de eerder genoemde eenheid in hoofdzaak in tweeën, waarbij de drie kleinste gemeenten, samen ± 5.000 inwoners (met sporthal), en de gemeenteraad van Almkerk zich uitspreken vóór één gemeente, waarbij opgemerkt zij dat onder deze bestuurders een minderheid is die zich uitspreekt voor het vier gemeentenplan en zich daarbij aansluiten bij de besluiten van Werkendam-Dussen-Eethen-Wijk en Aalburg en Veen Woudrichem wil vermoedelijk het zesgemeentenplan. Gelet op het aantal inwoners komen we dan tot de volgende gegevens ± 10.000 voor één gemeente en ± 26.000 voor vier gemeenten, te weten

- 1 bestaande gemeente Dussen gericht op het Dongennoordgebied en Biesbos.
- 2 Eethen-Wijk en Aalburg en Veen gericht op het zuiden, Waalwijk etc.
- 3 Middengemeente: Andel-Giessen-Rijswijk en Almkerk (met Kille) gericht op het noorden
- 4 samenvoeging van Werkendam en Woudrichem met het nationaal park 'De Biesbos' plus het monumentale van Woudrichem als woongebied, industrie, veel recreatie, jachthaven en scheepvaart. (Jammer is dat Werkendam Woudrichem afsloot en Nieuwedijk wil annexeren)

Het inwonertal bij bovengenoemde vier zou zijn 5.600, 9.000, 10.000 en ± 12.000 inwoners

Dit plan, dus een correctie op het plan van G.S., zou het meest aan te bevelen zijn, vooral om de evenredigheid in de streek-gewestraad gestalte te geven, een indeling in drie zou een goed functioneren van het streekgewest nadelig beïnvloeden

Burgemeester Boven van Almkerk, die voorheen negen jaar lang het opbouworgaan 'Stichting Streekorgaan' heeft geleid, heeft in een minderheidsnota van B en W van Almkerk keurig uiteengezet waarom het niet mogelijk is te denken aan één gemeente, de grote ervaring hierbij opgedaan wijst dat duidelijk af

Ook de burgemeesters drs. van Ganebeek van Dussen, mr G. A. Bax van Werkendam en burgemeester W. F. van Dijk van Wijk en Aalburg delen in hoofdzaak deze zienswijze

Tegenover deze overgrote meerderheid stelt burgemeester mr J. N. Scholten van Andel zich op als de grote voorvechter voor één gemeente

Om alles op z'n merites te kunnen beoordelen moet men de streek, de motieven en de gegevens kennen, maar dat zou hier niet passen om dit alles uitgebreid weer te geven

Aangevoerd wordt voor één gemeente

- a de geografische ligging tussen de grote rivieren,
- b de reeds bestaande samenwerkingsgedachte tot uitdrukking gebracht bij gemeenschappelijke regeling, het streekgewest,
- c het tot stand komen van een intergemeentelijk structuurplan, ook bases voor één gemeente, realisering van dit plan dan alleen mogelijk,
- d grotere bestuurskracht door aantekken van 'beleidsambtenaren';

e verbetering en bevordering van werken woongelegenheden, voortgezet onderwijs, sociale voorzieningen, wegennet, openbaar vervoer enz.

f twijfels ten opzichte van streek gewestraad,

g naast de grote ontwikkelingen in de streek is het openbaar bestuur achtergebleven

Aangevoerd wordt voor vier gemeenten

a het reeds aangevangen werk van het streekgewest meer waarderen, evenals G.S., die in intergemeentelijk structuurplan hebben overgenomen in het Streekplan West-Brabant,

b nota Boers geeft duidelijk meer steunpunten aan,

c de vele studies, die hierover verschenen zijn wijzen juist die ene gemeente af, evenals G.S.,

d geografisch wel één gebied maar met heterogene samenstelling en te grote verschillen in invloedsferen,

e zonder bestuurlijke ingrepen juist al veel tot stand gekomen o.a. ruilverkaveling, vernieuwing van wegensysteem, Centraal Technische Dienst, centrale reinigingsdienst, schooltandartsdienst enz.

f nodig is een evenwichtig en betrouwbaar beleid voeren waar de burgers op vertrouwen kunnen,

g vorming van één gemeente kan juist de nog niet te overziene ontwikkeling frusteren,

h bevordering van de lokale democratie wordt afgeremd, wanneer die ene gemeente gezien wordt als doelorganisatie,

i met de ontwikkeling van deze tijd is juist met name in de gemeente Almkerk het bestuur aangepast en gemoderniseerd (bv. administratief en er is een sportraad) en is veel voorlichting gegeven aan de burgers in het gemeentelijke periodiek 'Klanken rondom de Alm'

Almkerk

K. A. van Helden

Onverwachts hebben wij kennis genomen van het overlijden van onze voorzitter

J. J. Bosma

Dankbaar gedenken wij het vele werk dat door hem met toewijding en trouw voor onze partij is verricht

Sterke de Here zijn vrouw en kinderen.

Namens de Staten-Centrale van A.R. Kiesverenigingen in Bedum-Zuid

Th. A. Lycklama à Nijeholt

vice-voorzitter

J. Koning, secretaris

NIKKERK (W.K.) 22 maart 1970

HET BEELD DER VADEREN

HET RIJK KOOPT DURE PANDEN

In 1913 waren de sociale wetten van Talma tot stand gekomen. Maar in datzelfde jaar leed de rechtse coalitie een gevoelige nederlaag en kwam het kabinet Cort van der Linden aan het bewind. Dat kabinet besloot de uitvoering van deze wetten op te schorten. In 1918 kwam er weer een rechts kabinet en toen werden onder leiding van Minister Aalberse de wetten van Talma ingevoerd. Daarvoor waren nodig Raden van Arbeid in een aantal centra en ze zijn er vandaag nog.

Maar toen, in 1919, was de huisvesting geen eenvoudig probleem. De kantoren van de Raad van Arbeid moesten in de stad een beetje centraal gelegen zijn en er was heel wat ruimte nodig. Meestal werd een bestaand pand door de staat aangekocht, niet zelden een groot ouderwets herenhuis. De verkopers glunderden soms, want het pand, dat zij aan de staat tegen contante betaling kwijt konden, was niet altijd

een artikel, waarnaar veel vraag was. Je moest het echt treffen, dat er een koper kwam.

In Tiel werd het een heel vreemde geschiedenis door Het Algemeen Handelsblad nauwkeurig onderzocht en nauwgezet gerapporteerd.

Voordat er nog een voorzitter van de Raad van Arbeid was benoemd in Tiel, had de agent van de Rijksverzekeringsbank in opdracht van het departement al eens rondgekeken en hij was zelfs, naar zijn mening, goed geslaagd. Toen de nieuwbenoemde voorzitter alles vernam, stelde hij zich met de verkoper in verbinding. Er werd een voorlopige koopacte opgemaakt, waarbij het huis werd verkocht voor 17.000 gulden. Met het uitdrukkelijk beding, dat alles geschiedde behoudens goedkeuring uit Den Haag. Enige tijd later deelde de voorzitter aan de eigenaar van dit pand mee, dat de verkoop niet door kon gaan, omdat „de heren” geen goedkeuring wensten te verlenen. Weer enige tijd later kocht de staat een ander pand in Tiel, en dat pand was eigendom van de voorzitter van de Raad van Arbeid. Die beurde er 40.000 gulden voor. De transactie had plaats op 23 juli 1919. Het departement had het pand eerst laten taxeren. Achteraf bleek, dat de eigenaar, tevens voorzitter van de Raad van Arbeid, het zelf op 15 mei 1917 van zijn vader had gekocht voor 8500 gulden. Die vader was een bekend kamerlid, die in de Tweede Kamer juist in die dagen nog al met kracht gepleit had voor zuinigheid met 's lands financiën.

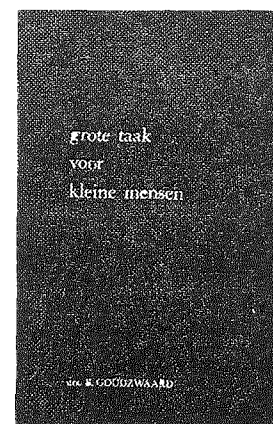
Wij hebben het hele verhaal uit het Handelsblad (maart 1920) naverteld, met weglating van namen en adressen. Die doen nu niet meer ter zake, maar in het artikel in het Handelsblad stonden ze wel, heel nauwkeurig.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag).

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag

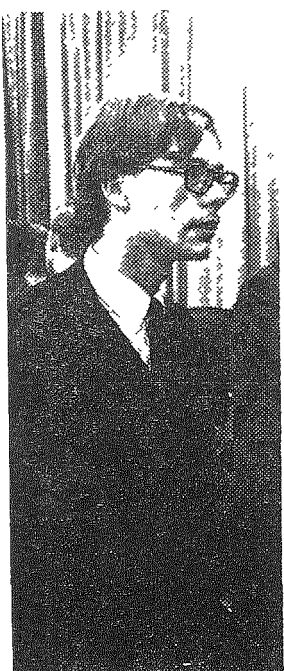
Zendt mij ex à f 3,- van „grote taak voor kleine mensen”

naam

adres

woonplaats

datum

ZIJN
ARJOSLEDEN
VRIJBLIJVENDE
PRATERS?

NEE

ER ZIJN WEL MENSEN DIE DAT DENKEN.
MAAR IN DE A.R. JONGERENORGANISATIE ARJOS BEPRATEN JONGEREN
TOT 30 JAAR POLITIEKE PROBLEMEN.
EN ZE LATEN HET NIET BIJ PRATEN.
ZE VALLEN DE A.R.P. ER MEE LASTIG OF VOEREN ACTIE
DE ARJOS PINT DE A.R.P. VAST OP HAAR IDEALEN.
ONTDEK HET ZELF. GEEF JE OP ALS LID.
VOOR DE RESTERENDE PERIODE VAN DIT JAAR KOST HET MAAR DRIE
KNAKEN.

Naam:

Straat

Plaats:

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks Op Wiek
(het Arjosblad) en andere informatie. De f 7.50 voor de rest van dit jaar
heb ik vandaag gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te
Den Haag.

Bon sturen naar: Secretariaat Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF 279755

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 - Zülphen - Tel. (0750) 4218

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303. 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVAN, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

H. Struik en Zoon N.V.

**Fabriek van dekkleden en
tenten**

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DFVENTER

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURF

Landbouwwerktuigenfabriek
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in bouwmaterialen met en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakernij
WERKENDAM - TELEFOON 514

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel 01835-444, Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL N - B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen.
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw kippenhekken veldschuren, loodsen etc
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co

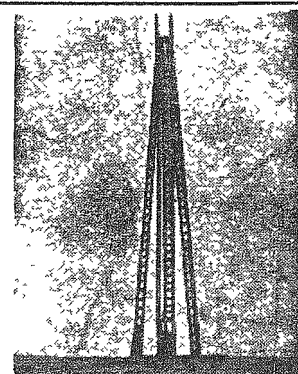
ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel 633923 (3 lijnen)

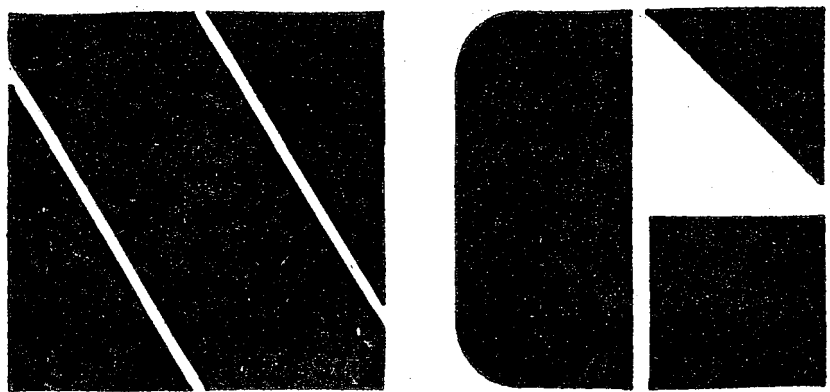
**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

Adverteer in Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 14

4 april 1970

PROCEDURE PROGRAM VAN ACTIE

De volledige tekst van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 treft u in dit blad aan. Het is dus van belang, dit nummer zorgvuldig te bewaren.

Na veel voorbereidend werk, met name in allerlei werkgroepen en tijdens de brede partijconferentie in februari j.l., heeft het Centraal Comité het ontwerp vastgesteld in zijn vergadering van 20 en 21 maart j.l. Woensdag 25 maart is het ontwerp aan alle kiesverenigingen en Kamercentrales toegezonden en op een persconferentie in de algemene publiciteit gebracht.

Thans hebt u zelf de tekst compleet in handen. Het ontwerp kan dus nu op democratische wijze in heel de partij aan de orde zijn. Elk lid kan aan de discussie over het ontwerp-Program van Actie tijdens een vergadering van zijn eigen kiesvereniging deelnemen. Wij verwachten, dat van deze gelegenheid ook deze keer weer veelvuldig gebruik zal worden gemaakt.

Wat is de reglementaire procedure?

De kiesverenigingen moeten zeer binnenkort vergaderen. Wanneer men wijzigingen en/of aanvullingen wil aanbrengen dient dit te gebeuren niet in de vorm van algemene,

vaag omschreven wensen, maar in de vorm van concreet geformuleerde amendementen.

Deze amendementen moeten door de secretarissen van de kiesverenigingen schriftelijk worden ingediend bij het bestuur van de eigen Kamercentrale, vóór woensdag 22 april a.s.

De Kamercentrale belegt vervolgens een vergadering, waarin over de ingediende amendementen wordt gesproken. De Kamercentrale beslist dan tevens, welke amendementen door haar worden overgenomen, om vervolgens als amendementen van de Kamercentrale te worden doorgezonden aan het Centraal Comité. Deze amendementen dienen door de Kamercentrale te worden toegezonden aan het partijsecretariaat, vóór dinsdag 12 mei a.s.

Wij verzoeken de besturen van de kiesverenigingen en van de Kamercentrales om tijdig besprekingen van het ontwerp-Program van Actie te organiseren en daarbij zoveel mogelijk leden te betrekken. Aan de leden vragen wij, over de inhoud van het program mee te denken en mee te spreken. De gelegenheid ertoe is aanwezig. Maak van de mogelijkheid tot inspraak metterdaad gebruik.

★ ★ ★ PROGRAM 1

Ons program 1971-1975 is in ontwerp klaar gekomen. Het is vorige week aan de kiesverenigingen toegezonden. In dit nummer krijgt elk lid de tekst in handen.

Het is geen sappige lectuur. Maar toch wel interessant, als u de moeite neemt er aan te beginnen. Want de opstelling van onze partij komt er wel in tot uitdrukking. En... als het niet helemaal rijmt met wat u ervan verwacht, dan kunt u aan de discussie deelnemen.

Daarom wordt aan dit ontwerp zoveel publiciteit gegeven. Om een levendige discussie mogelijk te maken, een gezonde inspraak.

★ ★ ★ PROGRAM 2

Het ontwerp-program geeft niet enkel een aantal concrete programpunten. Het geeft aan het begin en op verschillende plaatsen — en als het goed is ook tussen de regels door — een intentie aan. Het program wil zich duidelijk steeds weer laten leiden door onze grondovertuiging. En geprobeerd is dat te doen in een taal van onze tijd, van 1970.

Een program, zoals dat bij ons functioneert, heeft onvermijdelijk iets tweeslachtigs. Aan de ene kant vraagt men van ons concrete antwoorden op concrete vragen. Die vindt men er ook.

Maar daarmee willen wij niet volstaan. In de inleiding wordt opgemerkt, dat zo'n opstelling voor vier, vijf jaar niet te geven is. Nieuwe problemen komen, oude verliezen hun actualiteit. Daarom is ook getracht in algemene termen onze intentie aan te geven, de koers, die we willen volgen. Dat is dan, wat men soms 'vaag' noemt.

Daar komt dan nog bij, dat wij in ons program ruimte willen laten voor overleg. Daarom lijkt het niet juist op sommige punten al te zeer te preciseren. Wij moeten wel onze prioriteiten aangeven en ons rekenschap geven van de consequenties daarvan en ook wegen aangeven om deze te verwerken. Maar hoe dat nader uitgewerkt moet worden, daarvoor zal ruimte gelaten moeten worden voor overleg tussen partijen en vooral tussen 'de politiek' en het maatschappelijk leven.

IN DIT NUMMER

vindt u op de pagina's 5, 6, 7, 8, 9, 10 en 11 de volledige tekst van het ontwerp-Program van Actie.

RADIO

Op vrijdag 10 april a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister op die dag van 18.20—18.30 naar Hilversum II (298 m.).

GEURT'S CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de Betuwse boomgaarden.

Vraagt uw winkelier ons merk:
JAMS, APPELMOES,
VRUCHTEN OP SAP, etc.

WOENSDAG 3 JUNI 1970

Op woensdag 3 juni a.s. worden voor de tweede maal dit jaar verkiezingen gehouden. Het betreft:

a. in het gehele land: gemeenteraadsverkiezingen;

b. in het Rijnmondgebied: tegelijkertijd verkiezing van de leden van de Rijnmondraad.

Het gaat hierbij om een belangrijke zaak: het bestuur in de eigen gemeente, in de eigen regio.

Wij verzoeken u nu reeds die datum te willen noteren en de gelegenheid open te houden om naar de stembus te gaan.

INFORMATIE

Wij adviseren de kiesverenigingen met klem de kiezers ter plaatse zo goed en zo duidelijk mogelijk te informeren en voor te lichten over de zaken, welke in de gemeenteraad (en in de betreffende regio ook in de Rijnmondraad) thans aan de orde zijn en in de komende jaren — met name de voor ons liggende vierjarige periode — aan de orde zullen komen en de aandacht dienen te krijgen.

Elke kiezer moet weten, moet althans kunnen weten, waarom en waarvoor haar/zijn belangstelling wordt gevraagd, zijn/haar mening van betekenis is, haar/zijn stem van gewicht is. Naast algemene voorlichting zijn persoonlijke contacten met kiezers van bijzonder veel belang. Het is de moeite waard om vindingrijk goede aandacht te trekken voor de A.R. kandidaten en hun program.

VAKANTIE

Een zaak om met betrekking tot de komende verkiezingen op woensdag 3 juni a.s. goed op te letten is, dat veel kiezers omstreeks die tijd met vakantie gaan.

Daarom mag thans wel reeds de vraag gesteld worden te willen letten op de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen.

STEMMEN BIJ VOLMACHT

De laatste dag, waarop men aanvraagformulieren om bij volmacht voor zich te laten stemmen geheel ingevuld kan inleveren op de gemeentesecretarie van de eigen woonplaats is **woensdag 20 mei a.s.** En het is altijd beter het niet op deze laatste dag te laten aankomen.

Het is bepaald zinvol tijdig aan de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen en aan genoemde datum op ruime schaal algemene bekendheid te geven. Bij elke verkiezing opnieuw ervaren wij, dat men hieraan te laat denkt. Wanneer u vermoedelijk niet in staat zult zijn om zelf persoonlijk aan de stemming deel te nemen — bijvoorbeeld door vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte — dan kunt u door inlevering van een ingevuld formulier model K4-1 (op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 21 april 1970 in het kiezersregister was opgenomen) een verzoek indienen om bij volmacht te stemmen.

Uw gemachtigde mag in een andere gemeente dan uw gemeente wonen. Hij moet echter wanneer hij bij volmacht voor u stemt, die stem komen uitbrengen op een stembureau in uw gemeente. Voor eventuele nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot de gemeentesecretarie en uiteraard tot de bestuursleden van uw kiesvereniging.

REGELING RIJNMOND

Voor het Rijnmondgebied geldt volgens een K.B. van 6 maart j.l. de volgende regeling. Wanneer u zowel voor uw eigen gemeenteraad als voor de Rijnmondraad bij volmacht wilt stemmen, kan dit aangevraagd worden door middel van één volmachtformulier model K4-1. Uw gemachtigde ontvangt daarna ook slechts één volmachtlegitimatiekaart om voor u voor beide verkiezingen te stemmen. Ook hier geldt, dat uw gemachtigde in een andere gemeente dan uw gemeente mag wonen, maar dat hij de volmachtstem in uw gemeente moet komen uitbrengen.

Wanneer uw gemachtigde in een andere gemeente **binnen** het Rijnmondgebied woont kan hij in zijn eigen gemeente voor u en voor de Rijnmondraad stemmen, maar dan gaat de volmachtstem voor de gemeenteraad van uw woonplaats verloren.

Een voorbeeld. Spijkenisse en Rotterdam liggen beide in het Rijnmondgebied. Stel: een volmachtgever woont in Spijkenisse; zijn gemachtigde in Rotterdam. De Rotterdamse gemachtigde van de volmachtgever in Spijkenisse mag in Rotterdam de volmachtstem voor de Rijnmondraadsverkiezingen uitbrengen. Maar dan gaat automatisch de volmachtstem voor de gemeenteraadsverkiezingen in Spijkenisse verloren. De volmachtlegitimatiekaart wordt immers bij het stemmen door het stembureau ingehouden. Gaat in ons voorbeeld de Rotterdamse gemachtigde echter de volmachtstemmen uitbrengen in Spijkenisse dan kan hij daar op de ene volmachtlegitimatiekaart de volmachtstem en voor de Rijnmondraad en voor de gemeenteraad van Spijkenisse uitbrengen. Dat moet dus aangeraden worden. Wanneer echter de volmachtgever uit Spijkenisse alleen een Rotterdamse gemachtigde kan vinden, die evenwel slechts in Rotterdam een stem voor hem voor de Rijnmondraad kan uitbrengen, maar niet in de gelegenheid is naar Spijkenisse te gaan, dan moet die mogelijkheid toch maar worden aangegrepen. Dan wordt althans voor de Rijnmondraad een stem minder gemist.

En u weet: elke stem telt.

Een zetel kan afhangen van één stem.

VOOR DE SLAG

DOOR H. ALGRA

Nee, niet na de slag, maar voor de slag. Dat wil zeggen, voor de slag van 1971.

Want de verkiezingsstrijd van 1970 voor de Provinciale Staten is in vele opzichten een generale repetitie van wat nog komen moet.

De Statenverkiezingen hebben een andere uitslag gehad dan ons was voorspeld. De dag vóór de verkiezingen vermeldde Het Vrije Volk — en andere links georiënteerde bladen kwamen met hetzelfde verhaal uit dezelfde bron — dat de meerderheid, die het kabinet De Jong steunde, zou worden omgezet in een minderheid, zodat dit kabinet zou moeten verdwijnen. Een Nipo-onderzoek zou tot deze conclusie hebben geleid.

Later heeft de leiding van het Nipo-instituut zich van dit gehele verhaal gedistantieerd. Het onderzoek had onvoldoende basis, was maar een steekproef onder 411 personen, was alleen bedoeld voor interne voorlichting van de Vara en de P.v.d.A., maar het was niet bedoeld voor publikatie. Daarvoor is het wel gebruikt, op een tendentieuze manier. **Zgn.** resultaten van opinieonderzoekingen worden wel vaker gebruikt voor propagandistische doeleinden, omdat **men er nu eenmaal van uitgaat, dat nog altijd velen graag willen gerekend worden bij de aanbidders van de rijzende zon.**

Het werd dus een andere uitslag en een uitslag, die ons in **sommige** gedeelten van het land bepaald niet heeft teleurgesteld. Mogen wij daarbij Drente als een duidelijk voorbeeld noemen? In Drente haalde de A.R.P. bij de vorige Statenverkiezingen 14,6% van de stemmen en nu 15,6%. Al staat dan tegenover dat procent winst een vermindering van het aantal stemmen op onze lijst met ruim 900.

Maar vergelijk nu eens met Amsterdam. Daar zakte de A.R.P. van 5,6 op 4,9%, dat wil zeggen dat één achtste deel van het percentage verloren ging. Maar als we op de stemcijfers letten, dan is het: de vorige keer 29.000 stemmen en nu 18.000. Dat het percentage niet meer naar beneden ging, komt doordat er zoveel kiezers wegbleven. En dat is wel het meest opmerkelijke feit van deze verkiezingen. Er waren grote steden, waar de opkomst minder dan 60% bedroeg. En het is geen wonder, dat vele commentaren zich daarmee bezig houden. Haastige commentaren vaak, die alléén maar weten te constateren, dat de kiezers 'blijkbaar' tabak hebben van de bestaande politie-

ke partijen en wat anders en wat nieuws willen. Terwijl wij dachten dat wat anders en wat nieuws al gepresenteerd werd, in D'66, in de P.P.R., in combinaties van lijsten. In dat opzicht was er echt wel enige nieuwe keuze-mogelijkheid.

Het vraagstuk van de thuisblijvers is een onduidelijke zaak, waar we ons niet met een gemakkelijke slagzin kunnen afmaken. En allerm minst met de doodoener, dat het de schuld is van de politieke partijen, die partijen samen en zonder uitzondering. Dus van de A.R.P. en van D'66, van de K.V.P. en de P.P.R. van de V.V.D. en van de P.S.P. Wie dat zegt, zal enige moeite krijgen, als men verder gaat vragen, wat er voor **gemeenschappelijks** zit in het optreden van al die partijen, waardoor de tegenzin van de thuisblijvers werd gewekt.

Voor een deel is dit soms massale thuisblijven misschien te verklaren als een reflex-verschijnsel. Nadat **een halve eeuw** lang de kiezers wettelijk verplicht waren in het stemlokaal te verschijnen, kwam nu vlak voor de Statenverkiezing de beslissing, dat de verplichting was vervallen. 'Ziezo, eindelijk mag ik het zelf eens een keer weten, of ik zal gaan of niet. Laat ik dan deze keer eens fijn thuisblijven'. Mede met het gevolg, dat bijna niemand meer **uit zichzelf** van de gelegenheid gebruik maakte om bij volmacht te stemmen. De verzoeken, die wel binnenkwamen, waren verzorgd door propagandisten van politieke partijen. Waarschijnlijk heeft ook een rol gespeeld, dat het 'maar' Statenverkiezingen waren. Het provinciaal bestuur spreekt de mensen minder aan dan de landspolitiek en de gemeentepolitiek. De provinciale kandidaten zijn personen, die slechts zelden voor het voetlicht treden. Wat zegt het een Amsterdammer, dat er ook nog een provinciaal bestuur zetelt in Haarlem? Nu heeft men wel van verschillende zijden geprobeerd er de landspolitiek bij te betrekken, maar dat lukte niet helemaal en het wekte zelfs hier en daar weerstanden op.

Zonder twijfel speelde ook een rol een soort tegenzin tegen de politiek in het algemeen. Er is een sterke neiging, 'zich tot niets te binden', om zich 'vrijblijvend op te stellen'. We zien dat over de gehele linie, en niet het minst op kerkelijk gebied. Soms zit er een geestelijke onzekerheid achter, of een gevoel van onmacht. Het is, zo denkt men dan, toch allemaal 'één pot nat'. Dat hangt samen met het feit, dat de politiek, vooral op sociaal-economisch terrein, zo weinig speelruimten heeft. Dat is in alle democratisch geregeerde landen het geval en binnen de dictaturen komt de mogelijkheid van enige speelruimte zelden aan de orde, en als het wel gebeurde — vraag het maar aan Dubcek!

Daar komt bij, dat met name door sommige programma's in de massamedia de gehele politiek in een kwaad daglicht wordt gesteld als een verzameling van kwade praktijken van weinig scrupuleuze personen. Het bovenstaande is maar een voorlopige aanduiding van wat er zoal voor factoren kunnen zijn, die het wegblijven hebben beïnvloed.

Maar eerst als bij de Kamerverkiezingen het volgend jaar het percentage wegblijvers van dezelfde orde van grootte zou zijn als in 1970, zal men kunnen aannemen, met een meer blijvend verschijnsel van doen te hebben. Waarbij dan wel de opmerking past, dat men in landen, waar men nooit opkomstdwang heeft gekend, maar waar de democratie wel vast is geworteld, zoals in Engeland en in Zwitserland, een opkomst van 80%, zoals nu in Groningen, voor landschapsraden of

kantonale besturen een **ongewoon hoog percentage** zou vinden.

Maar nu wij! Wij moeten ons gereedmaken voor 1971. Wij hebben een goed startpunt in deze verkiezingen.

We kunnen twee wegen inslaan. We kunnen proberen, in concurrentie met een serie partijen in het land, ons zo 'populair' mogelijk te maken. Door véél beloften en fraaie slagzinnen. Door een radicalisme, dat ons in de buurt zou brengen van de bijna verongelukte P.S.P., of door een pragmatisme, dat ons zou doen gelijken op D'66. Het zou een slechte, een gevaarlijke tactiek zijn. **Niemand zou ons meer herkennen** en op de lange baan zouden wij het in geen geval halen.

Wij hebben iets anders nodig. Dat we onze **eigen kleuren** duidelijk tonen. Dat

wil zeggen, dat wij het Nederlandse volk tegemoet treden als een principiële partij, die duidelijke taal spreekt **vanuit haar eigen beginsel**. Zodat wij een vlag tonen, een eigen vlag, die **overal in het land wordt herkend**. Daarvoor is ook het verkiezingsprogram belangrijk. Dat mag geen verzameling zijn van wensen in hoofdzaak in één sector, maar het moet **over de gehele linie** een duidelijk, goed gefundeerd program zijn, waarin gezag en vrijheid beide worden geëerd.

Dat zal misschien niet betekenen, dat zulk een program in **deze** tijd de honderduizenden zal winnen, maar **wel dat het wat betekent voor de harten van tienduizenden**, die graag willen aantreden, als de bazuin maar geen onzeker geluid geeft

H. A.

DE ARJOS: LANGHARIG WERKSCHUW TUIG?

Nee, dat niet, al zijn er mensen die dat denken.

In de Arjos bespreken jongeren (tot 30 jaar) politieke problemen.

En zij laten het niet bij een vrijblijvende discussie.

Zij voeren actie of vallen de A.R.P. met hun mening lastig.

Arjosleden pinnen de A.R.P. vast op haar idealen.

Ontdek het zelf. Word lid !

Je krijgt dan ook maandelijks het Arjosblad „Op Wiek”.

Het staat berstens vol met activiteiten (landelijk, provinciaal of plaatselijk).

Het lidmaatschap kost maar f 7,50 voor de resterende periode van dit jaar.

Gireer dit bedragje en stuur de onderstaande bon snel in.

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek” (het Arjosblad) en andere informatie. De f 7,50 voor de rest van dit jaar heb ik vandaag gestort op gironummer 127164, t.n.v. de Stichting Arjos te Den Haag.

**BON STUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS,
Dr. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.**

GIRO 712.000

FONDS

A.R. PARTIJ

STICHTING

DEN HAAG

A.R. PARTIJ

Dr. Kuyperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.
Salaris afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

*** VERKIEZINGEN 1

Men heeft 'in den lande' wat smalend gesproken over de commentaren, die op de avond van de verkiezingen door politici voor de tv werden weggegeven. Er waren blijkbaar alleen maar winnaars, leek het. Verliezen werden goedgepraat; al commentariërend maakte men er bijkans winst van. En zo iets valt dan fout bij de kijkers.

En wij dan? Door de A.R. mensen in de studio werd het verlies ten opzichte van 1967 niet ontkend. Geen ogenblik. De vraag is maar, wat de beste, de redelijkste vergelijkingsmaatstaf was. De uitslag van 1967 was voor ons heel goed. De situatie, waarin hij tot stand kwam, was vrijwel rond-al-om gunstig.

Dat wil niet zeggen, dat men daarom gemakkelijk berusten moet in een verlies van nu, 1970. In 1971 moeten we zeker weer aan een goede uitslag werken. In 1970 was er geen centraal georganiseerde actie. Met in het land gedifferentieerde opstellingen. Met bijgeluiden, tot vlak voor de verkiezingen, die vermoedelijk niet gunstig werkten. En toch handhaafden we ons boven het niveau 1966; behielden dus een stuk van de winst van '67. Dat werkt bemoedigend. Wel, dat kwam ook voor de tv, in de commentaren tot uiting. Bemoedigend. 't Zit er in, voor 1971. Met wat meer samenbinding, een tikeltje wijsheid enz. komt een beroep op ons volk nog over.

*** VERKIEZINGEN 2

Vlak voor de verkiezingen gaf 'de Groene' als devies voor de stembus: 'Stem de confessionelen weg'. De confessionelen zijn niet weggestemd. 'Anti-confessionalist' zijn er altijd geweest; ze zijn er ook nu, in meerdere gedaanten. De pragmatisten zijn in wezen tegen iedere politieke partij, die haar streven grondt op een 'beschouwing', een filosofie; maar hun pijlen zijn toch in feite het felst gericht tegen die partijen, voor wie het christelijk geloof het uitgangspunt is van hun politiek; socialisme en liberalisme zijn huns inziens immers kennelijk toch minder 'gevaarlijk'.

Anderen aanvaarden wel een politieke doctrine als basis voor politiek handelen, maar niet een geloofsovertuiging;

daar kun je volgens hen geen politiek op baseren. Weer anderen aanvaarden wel een innig verband tussen levensbeschouwing en politiek inzicht, maar zien daarin niet een basis voor partijvorming. Wel christelijke politiek, geen christelijke partij. Vanuit allerlei motieven komt men toch tot dat ene devies, dat sommigen misschien te cru voorkomt, maar dat toch daarop neerkomt: Geen christelijke partijen; stem de confessionelen weg. Ze zijn niet weggestemd. Ook nu weer en ook nu nog blijkt de politieke keus voor velen van ons volk alles te maken te hebben met hun geloofsovertuiging. Om dat te behouden zullen we die relatie in ons beleid geloofwaardig moeten maken.

*** VERKIEZINGEN 3

We willen niet voorbijgaan aan een aspect van ons verlies, dat ook de aandacht trekt: ons verlies en de winst van de S.G.P. en het G.P.V. In getallen is die verschuiving niet zo sterk. Wij verloren vergeleken bij 1967 per saldo ongeveer 0,6 procent. Daarvan ging volgens het verkiezingsonderzoek 1/10 deel naar de S.G.P. en 1/10 deel naar het G.P.V., elk dus kreeg van ons 0,06 procent. Enkele duizenden stemmen. Waarbij we overigens moeten bedenken, dat ons verlies van 0,6 procent het resultaat kan zijn van een groter verlies met nog winst daartegenover. In de commentaren lag de nadruk vooral op het afwijzen van samenwerking met de K.V.P. zoals deze thans aan de orde is. Dat kan zeker bij sommigen een rol gespeeld hebben. De hoofdzaak ligt vermoedelijk ergens anders.

De A.R. Partij is al een aantal jaren bezig om een nieuwe vorm te geven aan haar politiek. Het ontwerp-Program van Actie duidt daar ook op. Daarbij gaat het niet om een ander

uitgangspunt 'een ander fundament'. Het gaat erom dit uitgangspunt operationeel te doen zijn in een veranderde en zich nog steeds veranderende samenleving. Een levenskrachtige boom maakt elk jaar nieuwe scheuten. En men moet er elk jaar aan snoeien om dat nieuwe hout z'n kans te geven. Maar de sappen komen uit dezelfde wortel. Zo vergaat het onze partij. Oude patronen worden soms doorbroken, oude standpunten prijsgegeven. Bepaalde schema's en thema's blijken bij nadere bezinning tijdgebonden (mensgebonden) geweest te zijn, meer dan wij zelf ons bewust waren. Trouwens, veel van het nieuwe zal eens ook zijn tijd gehad hebben. De boom moet nog doorgroeien. Vanuit de oude wortel. Dat alles moet doorgaan. Maar er zit ook een stukje pijn aan. Pijn, bij hen, die het in hun oude partij niet langer vinden kunnen. En ook pijn bij die oude partij. Maar de groei moet doorgaan. Jonge loten moeten er zijn. Daar komt op den duur de meeste vrucht aan.

IN MEMORIAM A. ALGRA

Na een leven vol arbeid op onderscheiden terreinen van het leven in dienst van zijn Heer en Heiland, is op de middag van Goede Vrijdag ingegaan in de eeuwige vreugde de heer A. Algra te Leeuwarden.

De heer Algra was oud-voorzitter van het Provinciaal Comité van A.R. Kiesverenigingen in Friesland, hij is lid geweest van het Centraal Comité en afgevaardigde naar het Partij Convent van de A.R.P.

Weinigen zullen bij een eerste kennismaking bij deze eenvoudige, beminlijke bescheiden man een zo grote werkkraft hebben vermoed als waarover hij beschikte.

Kerk en school in Indonesië van voor en na de tweede wereldoorlog kunnen daarvan vertellen. Een grote teleurstelling moet het voor hem zijn geweest, dat toen de gelegenheid daartoe in de zestiger jaren werd geboden zijn gezondheidstoestand het hem belette zijn vele vrienden daar weer te zien.

Als schrijver van boeken als „De kerke Christi in Batavia" en verschillende deeltjes uit „Dispersie niet", genoot hij veel bekendheid. Met graagte werden zijn artikelen in het Friesch Dagblad en de Friese Kerkbode gelezen. Hij leverde ook vele malen bijdragen voor Nederlandse Gedachten.

Dan is er het vele werk in de illegaliteit tijdens de oorlog in Nederland, het leraarschap aan

het Bogermanlyceum te Sneek, na de na-oorlogse Indonesiëperiode. Bij al wat hij deed had hij een vriendelijk woord voor ieder, een hulpvaardig uitgestoken hand.

We denken aan zijn achtergebleven vrouw en kinderen, die hun man en vader hier op aarde missen.

Moethoen (zijn schuilnaam) kon moeilijk gevraagde hulp weigeren. Zo ook in 1956 toen de A.R. Kiesverenigingen in Friesland een beroep op hem deden. Van oktober 1956 tot november 1966 was hij voorzitter van het Provinciaal Comité in Friesland.

Aartsverteller als hij was wist hij zijn gehoor te boeien met de hem eigen verteltrant, gelardeerd met milde humor. Zeker honderden spreekbeurten staan op zijn naam, waarvan een groot deel werd gehouden voor kiesverenigingen.

Naast gebeurtenissen, waaraan hij zijn vreugde beleefde, o.a. de onthullingen van het Talmamument te Bergum, heeft hij ook de donkere zijde van het politiek gebeuren ervaren. In verkiezings-tijd kunnen de hartstochten, ook onder partijgenoten, hoog oplopen, daaraan tilde deze vredelievende man zwaar. Thans is hij ingegaan in de vreugde van zijn Heer. Sterke de Heer zijn vrouw en familie.

Wij staren hem na en onze dank rijst op tot God voor de rijkdom ons gegeven in de heer A. Algra. B.-v. E.

„ANIMO" KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK L. SCHEEPSTRA N.V.

Amersfoort - Tel 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

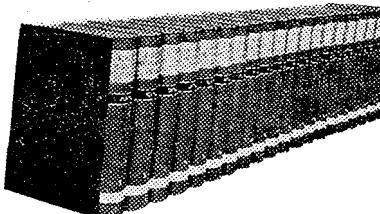
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Waadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

De Grote Winkler Prins 20 DELEN

Nu al 9 delen verschenen. f 57,50 p. deel, ook f 20,— p.m. 3 dlg. KLEINE W.P. waarde f 109,50
GRATIS IN BRUIKLEEN tot deel 20 is verschenen.

Maak uw wensen kenbaar door ☐ in te vullen.
☐ Ik teken in op de Grote W.P. 20 dln. en betaal: ☐ bij aflevering f 57,50 per deel incl. B.T.W.
☐ in abonnement f 20,— p. mnd.
☐ Stuur mij uitvoerige prospectus met inlichtingen.

Naam
Adres
Woonplaats
Handtekening
't WATERLANDS BOEKHUIS
Keerngouw 2
BROEK IN WATERLAND

...En zij werden verstrooid onder alle volken

Hét standaardwerk over de geschiedenis van Israël ná het bijbelse tijdvak. Met 512 bladzijden. 210 foto's en 8 kaartjes.

Werner Keller de beroemde auteur schreef dit epos van joodse tragiek.

BON La Rivière & Voorhoeve
Antwoordnummer 26
Zwolle

In envelop, adresseren en zonder postzegel op de bus. Doe het NU
Stuur mij zo spoedig mogelijk:

..... ex. En zij werden verstrooid onder alle volken à f 31.50
Ik gireer na ontvangst op nr. 808419.

Naam:
Adres:
Plaats:
(Ook verkrijgbaar in de boekhandel)

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

VISSERIJ-EXPERIMENT OP BOETZOLDER

MEER ECONOMISCH BEOEFENEN VAN DE VISSERIJ

DOOR C. DE JAGER

Op de boetzolder van de Katwijkse visserijsschool (de plaats waar de visserijsschoolleerling het breien en repareren van netten leert), is het N.I.P.G.-T.N.O. begonnen met een bijzonder experiment. Dit is een gevolg van een opdracht van het visserij-schap aan het: N.I.P.G.-T.N.O. onderzoekingen te doen betreffende 'Het bemanningsvraagstuk zeevisserij'.

In het kader van dit onderzoek voeren reeds studenten mee op trawlers en kotters om het werk en het leven aan boord van vissersschepen te onderzoeken en te bestuderen. Het blijkt uit deze waarnemingen dat er op de schouders van de schipper vooral een geweldige verantwoording rust. Met name de schippers van haringtrekkers hebben een zwaar bestaan, doordat zij praktisch geheel alleen alle beslissingen moeten nemen, zodat zij vrijwel 24 uur per etmaal in de weer zijn.

Teneinde nu door onderzoekingen van experimentele aard uit te vinden of, door onderlinge samenwerking van trawlerschippers verlichting van werkzaamheden

te verkrijgen is, is men met dit visserij-experiment begonnen.

De Katwijkse visserijsschool heeft daar een geschikte ruimte voor op de boetzolder. Er is daar een tiental cabines ingericht, die uitgerust zijn met telefoons en een microfoon, benevens een kaartentafel met visserijkaarten. Voorts ziet men een aantal knopjes en lampjes. Via een netwerk van kabels zijn de cabines onderling verbonden.

De bedoeling van dit alles is een verbetering van de tegenwoordige situatie te zoeken in meer onderlinge samenwerking op zee tussen de trawlers.

Doch niet alleen de grote spanning waaronder de schipper (en ook de overige bemanningsleden) hun werk moeten doen noodzakelijk tot dit experiment, ook de moeilijke economische omstandigheden van het visserijbedrijf spreken hierin mee. Mogelijk kan dit experiment leiden tot enige verbetering. Wij kunnen dan ook deze poging van harte toejuichen.

Samenwerking op zee kan het effect hebben, dat de haring doelmatiger en dus economischer opgespoord en gevangen kan worden. Om deze veronderstelling te verwezenlijken, moeten deze op hun waarde

worden getoetst. Een van de middelen om dit te doen is het wetenschappelijk experiment aan de wal, het zogenaamde simulatie-experiment'.

De genoemde cabines zijn geplaatst om de situatie op zee na te bootsen met het hierboven omschreven doel. De cabines zullen dienst doen als stuurhutten. De telefoons zorgen voor de lange en korte afstanden tussen de schepen. Op de kaarten wordt de koers, die de schippers wensen te volgen, uitgezet. Het 'schip' mag zich verplaatsen met een bepaalde denkbeeldige snelheid.

Op de 'centrale' die met al deze hutten is verbonden, is de informatie over de haringstand, over het weer, over de vangsten, de nettenschade, die men zou kunnen krijgen op bepaalde visgebieden, over de marktprijzen enz. opgeslagen. Een viertal proefleiders, die zich continu in de centrale bevinden, dragen er zorg voor dat de schippers de juiste informatie krijgen toegesend. Op grond van deze informatie kan de schipper beslissingen nemen wat te doen.

Waarom gaat men een dergelijk simulatie-experiment beginnen, terwijl men het zelfde zou kunnen doen op zee? Aan het in de praktijk toepassen van zulk een experiment loopt men wel degelijk het risico van financiële en menselijke consequenties. De kennis, opgedaan in een wetenschappelijk experiment, verkleint het risico, dat men later in de praktijk zou lopen, belangrijk.

Natuurlijk is het simulatie-experiment slechts een benadering van de realiteit en niet de realiteit zelf!

Afgezien echter van het in eerste instantie beoogde doel — experimenten met samenwerking — zijn er wat betreft deze

samenwerkingsexperimenten mogelijkheden op het gebied van het visserij-onderwijs.

Leerlingen kunnen in situaties worden geplaatst, waarin zij op dezelfde wijze informatie moeten verzamelen en waarin zij dezelfde beslissingen dienen te nemen als de schippers op zee. Hun activiteiten en hun beslissingen kunnen, evenals hun onderlinge contacten nauwkeurig geregistreerd worden.

Een analyse van deze gegevens kan de leerlingen inzicht geven in hun handelingen. Ook zij kunnen eventueel oefenen in samenwerking.

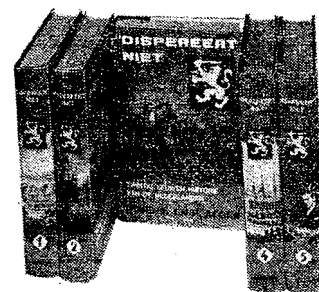
Al met al is deze unieke wijze van experimenteel onderzoek een belangrijke bijdrage tot het beter functioneren van het werk van schipper en bemanning. Het kan mee leiden tot een meer economisch beoefenen van de visserij. De Katwijkse visserijsschool heeft hiermee een mooie en praktische primeur.

Het drama van de EINDTIJD

door
DR. ORAL ROBERTS
prijs f 3,50
te verkrijgen of te
bestellen bij
„HET BIJBELHUIS”
Apeldoornsestraat 2,
DEN HAAG,
telef. 635929. Giro 4420

U HEBT NU NOG DE KANS!

Inderdaad, u kunt nu nog f 25,— besparen op de nieuwe uitgave (4e druk), totaal-oplage 20.000 exemplaren, van het vermaarde geschiedeniswerk

DISPEREERT NIET

TWINTIG EEUWEN HISTORIE VAN DE NEDERLANDEN

door A. en H. ALGRA

Compleet in 5 fraai gebonden delen, waarvan het eerste deel inmiddels verschenen is.

Totale omvang plm. 2200 tekstpagina's en ruim 400 bladzijden op kunstdruk-papier.

Bij voorintekening f 19,50 per deel.

Na verschijning van deel 2 (omstreeks 25 maart) f 24,50 per deel.

Nú BESTELLEN GEEFT DUS EEN PRIJSVOORDEEL VAN 5 × f 5,— = f 25,— IN TOTAAL!

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land te boek gesteld, maar ook — en die combinatie is in de Nederlandse geschiedenis een unicum! — de veelbewogen historie van onze voormalige koloniën en overzeese rijkssdelen, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, waarin de jongste geschiedenis (vanaf 1940) beschreven wordt, zal tot op het moment van verschijning worden bijgewerkt. Bovendien zal dit deel een uitvoerig alfabetisch register op het gehele werk bevatten. Dankzij dit register heeft DISPEREERT NIET alle eigenschappen van een handig naslagwerk, dat op elk willekeurig moment onmiddellijk kan worden geraadpleegd. De vijf delen van DISPEREERT NIET, fraai uitgevoerd in geheel linnen banden met geplastificeerde stofomslagen in drie-kleuren-druk, verschijnen met tussenpozen van ca. vier maanden, zodat het werk eind 1971 compleet zal zijn.

MEESTERLIJK VERTELD, UITMUNTEND GEILLUSTREERD!

Dat is het unanieme oordeel van de pers over deze geschiedschrijving. De volgende recensies geven daarvan een indruk:

„Zeer levendig en boeiend geschreven. De heren Algra geven een geschiedverhaal dat historisch volkomen verantwoord en bovendien prettig leesbaar is. De goed gekozen citaten, die in de tekst verwerkt zijn, dragen ertoe bij een helder beeld te geven van de behandelde periode, terwijl de vele portretten en illustraties de aantrekkelijkheid nog verhogen... Dit is populaire geschiedschrijving van uitstekend gehalte!”

Dr. J. A. van Arkel, historicus

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornamelijk uitgegeven.”

P. J. Risseeuw, auteur van o.m. „De Glazen Stad”.

„Wij kennen geen geschiedeniswerk, dat de weg van ons volk zo boeiend, zo illustratief en vanuit een zo bewogen positieve overtuiging beschrijft als dit... En in wat een fraaie uitgave. Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan, doet zichzelf tekort!”

Drs. T. M. Gilhuis, onderwijsdeskundige

Recensies als deze (en die zijn er honderden!) laten er geen twijfel aan bestaan: DISPEREERT NIET spant werkelijk de kroon onder de geschiedenisboeken. Oud en jong kunnen hier ontdekken, hoe boeiend en leerzaam onze geschiedenis is. Schaf dit werk aan, voor uzelf en (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze wonderlijke ontdekkingstocht door 's lands historie te maken, door nu in te tekenen op dit prachtige kijken leesboek, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van
SLECHTS f 5,- PER MAAND

Laat dit dubbele voordeel u niet ongaan! Profiteer van de lage voorintekenprijs (besparing f 25,—) en van de gemakkelijke betalingsregeling, door gebruik te maken van het intekenbiljet.

U kunt dit ongefrankeerd in open envelop zenden, met vermelding: **drukwerk**. Er behoeft dus geen postzegel op; die betalen wij voor u. Adresseer als volgt:

UITGEVERIJ T. WEVER
Antwoordnr. 5 — Franeker.
Telef. 05170 - 2469. b.g.g. 2405.

INTEKENBILJET

Zend mij tegen voorintekenprijs rechtstreeks/via boekhandel*:

... ex. A. en H. Algra:

DISPEREERT NIET.

Compleet in 5 delen. Prijs bij voorintekening f 19,50 per deel.

Ik betaal elk deel onmiddellijk na ontvangst in eens/in termijnen van f 5,— per maand*.

Naam

Adres

Woonplaats

* Doorhalen a.u.b. wat u niet wenst.

DE N.H. DIACONESSEN INRICHTING TE MEPPEL

vraagt

een verpleegkundige

in de rang van waarnemend eerste
verplegende

voor haar afdelingen

**NEUROLOGIE,
ORTHOPAEDIE,
CHIRURGIE,
PEDIATRIE**

Sollicitaties met opgave van uitvoerige referenties te richten aan Zr. A. G. Glasbergen, Besturend Zuster, Hoogeveneseweg 38, Meppel.

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

INLEIDING

Ingrijpende veranderingen vinden in deze tijd plaats, op vrijwel elk terrein van de samenleving. De ontwikkeling van wetenschap en techniek heeft ongekende mogelijkheden tot werkelijkheid gemaakt.

Dit houdt echter met name het gevaar in, dat wetenschap en techniek, economie en organisatie machten worden, die de mens aan zich ondergeschikt maken en hem van zijn menszijn, zijn vrijheid en zijn verantwoordelijkheid beroven.

Nu het levenspatroon en het denkpatroon van de mens zich diepgaand wijzigen moet de mens zich meer dan ooit rekenschap geven van de zin en het doel van het mensenleven. De opdracht van de A.R.P. is te trachten vanuit haar overtuiging deze veranderingen te toetsen en de politieke ontwikkelingen te leiden en daaraan vorm te geven.

Haar uitgangspunt daarbij is het Evangelie van Jezus Christus, aan wie alle macht gegeven is in de hemel en op de aarde. Zijn verlossing van mens en wereld schenkt uitzicht op een nieuwe wereld, waarin gerechtigheid en vrede bestaan en waarin de mens in vrijheid en verantwoordelijkheid leven kan. Dit uitzicht houdt anderzijds de opdracht in vanuit deze toekomstverwachting de strijd aan te gaan met de machten, die deze verlossing in de weg staan.

De A.R.P. is zich bewust, dat mensen niet ten volle kunnen voldoen aan de radicale eis van het Evangelie. Zij wil vanuit de opdracht tot die radicaliteit streven naar vernieuwing van de samenleving, haar instellingen en verhoudingen, nationaal en internationaal.

Centraal staat voor onze partij een beleid, dat erop gericht is, dat elk mens, persoonlijk en in zijn levensverbanden, in vrijheid en verantwoordelijkheid God en medemens kan dienen. Daarvoor is nodig zorg voor een verantwoord menselijk bestaan en voor ontplooiingsmogelijkheden van elk mens. Daarbij gaat het niet om een aantal deelproblemen; nodig is een beleid vanuit een visie op het geheel en op de samenhang van de dingen.

Een vreedzame en harmonisch geordende samenleving is, nationaal en internationaal, het doel van de A.R.P. De zorg en de aandacht van de overheid moet in het bijzonder uitgaan naar de zwakken en ontrechten; zij vooral dreigen slachtoffers te worden in een harde samenleving.

In deze tijd van snelle ontwikkeling is ook de manier van leven in een crisissituatie gekomen, die niet zelden tot normloosheid leidt. Het Evangelie brengt ons tot het in vrijheid aanvaarden van een levenshouding, gedragen door de liefde tot God en de naaste. Het Evangelie richt zich ook tot de overheid. De overheid dient zich bewust te zijn van haar grenzen; zij mag niet door wet en straf de geestelijke vrijheid en de eigen overtuiging van de mens aantasten.

Op alle terreinen moet de overheid ruimte maken voor de eigen verantwoordelijkheid en de medeverantwoordelijkheid van de mens. In alle structuren van de samenleving behoort een zo groot mogelijke inspraak en medezeggenschap van alle betrokkenen te worden verwerkelijkt, in overeenstemming met de aard van deze structuren.

Zowel de overheid zelf als de burgers behoren uit te gaan van de geheel eigen bevoegdheid van het overheidsgezag als een bijzondere opdracht van God aan mensen gegeven. Dit gezag heeft zijn zin in het dienen van de mens; bij de uitoefening ervan is wezenlijk de inspraak en medewerking van de burgers. Daarvoor is nodig een grote openheid en de bereidheid van de overheid voor al haar beleidsdaden rekenschap af te leggen.

De A.R.P. neemt met ernst kennis van de uitspraken van de kerken, zowel in nationale als in internationale organen, over de betekenis van de christelijke boodschap voor mens en samenleving.

De A.R.P. acht het noodzakelijk ter verwezenlijking van haar program te streven naar samenwerking en gemeenschappelijk optreden met andere partijen, welke in hun praktische politiek voor zulk een beleid mede verantwoordelijkheid willen dragen. In bijzondere mate is samenwerking gewenst met die partijen, met welke naast overeenstemming over het program, ook overeenstemming bestaat over het uitgangspunt. Met name geldt dit voor C.H.U. en K.V.P.

De aangegeven hoofdlijnen worden in dit program nader uitgewerkt. Voor het program is de volgende volgorde gekozen:

- bestuurlijke vragen,
- internationale politiek,
- sociaal-economisch beleid,
- vraagstukken betreffende de mens, zijn ontplooiing en zijn milieu.

De A.R.P. is zich bij het doen van uitspraken over actuele vragen bewust van onontkoombare beperkingen: volledigheid is niet mogelijk, nieuwe vraagstukken kunnen reeds op korte termijn actu-

VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

eel worden; zich wijzigende omstandigheden kunnen nieuwe behoeften naar voren brengen. De A.R.P. wil een dynamisch beleid. Hetgeen naar voren gebracht wordt, bedoelt een beeld te geven van de koers, die de A.R.P. wil gaan.

1 Bestuursvorm

Een wezenlijke behoefte in onze samenleving is, dat de mens aangesproken kan worden en wordt op zijn verantwoordelijkheid. Daarin dient zijn vrijheid en zijn volwaardig mens-zijn tot uitdrukking te komen.

Deze erkenning van medeverantwoordelijkheid sluit de erkenning van het gezag niet uit, maar veronderstelt deze. De A.R.P. aanvaardt de bijzondere betekenis en de eigen bevoegdheid van het gezag in allerlei verbanden, maar in het bijzonder het overheidsgezag als een bijzondere opdracht van God aan mensen gegeven. Deze opdracht vraagt ook de erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van alle mensen.

Daarom dient de overheid inspraak en medezeggenschap in gevarieerde vormen, al naar de aard van het samenlevingsverband, met kracht te bevorderen, met name ook op haar eigen terrein in de relatie met de burgers.

De overheid moet streven naar eenvoud en doorzichtigheid van haar apparaat, van wetgeving en van beleid. Duidelijk moet zijn hoe en waarom besluiten genomen zijn. Overheidsdocumenten — adviezen en rapporten — behoren in beginsel openbaar te zijn, volgens regels bij de wet te stellen. Leemten in de rechtsbescherming tegen de overheid dienen te worden opgevuld. Met name dient een algemene beroepsmogelijkheid tegen beschikkingen van de lagere overheid tot stand te komen. Ruime mogelijkheid voor rechtsbijstand voor minvermogenenden.

Toetsingsrecht van de rechter ten aanzien van de grondwettelijke grondrechten.

Bij de voorbereiding van het beleid behoren belanghebbenden in ruime mate gelegenheid te hebben hun zienswijze kenbaar te maken.

Onderzocht dient te worden in hoeverre de huidige departementale indeling voldoet aan de eisen, die deze tijd stelt.

Inspraak van de Gemeenteraad en de Provinciale Staten bij de benoeming van burgemeester respectievelijk commissaris der Koningin.

2 Kiesstelsel, volksvertegenwoordiging

De A.R.P. beschouwt evenredige vertegenwoordiging voor ons land als de beste vorm om via vertegenwoordigende lichamen de volksinvloed tot gelding te brengen.

De leeftijdsgrens voor het actief kiesrecht dient te zijn 18 jaar.

Handhaving van het parlementaire stelsel.

Bij een tussentijds conflict als gevolg waarvan de samenwerking tussen de regeringspartijen niet kan worden voortgezet, moet in de regel de Tweede Kamer onthouden worden en een nieuwe uitspraak van de kiezers worden gevraagd.

Voor een goed functioneren van de volksvertegenwoordiging dienen met name de fracties in de Tweede Kamer te beschikken over een goed toegestuurde staf.

3 Bestuurlijke vormgeving

De ingrijpende veranderingen, die zich in de samenleving voltrekken, maken ook ten aanzien van de bestuurlijke vormgeving van ons land een kritische bezinning noodzakelijk.

De toenemende behoefte van de burgers aan regelrechte betrokkenheid bij het overheidsbeleid moet er toe leiden, dat de overheidswerkzaamheden worden verricht door zo dicht mogelijk bij de burgers

staande organen. Dit kan overigens alleen geschieden, wanneer lagere organen inderdaad tegen die taken zijn opgewassen.

Wanneer een gemeente, ook in het kader van een gewest, niet in staat is haar taak naar behoren te vervullen, is samenvoeging met andere gemeenten vereist: Wanneer een gemeente ter behartiging van bepaalde belangen een gemeenschappelijke regeling met andere gemeenten treft, moet voor voldoende openheid en inspraak van alle betrokkenen worden gezorgd.

De A.R.P. is van mening, dat voor het behartigen van taken, die een gemeente-grens-overschrijdend karakter hebben, en voor het op elkaar afstemmen van het beleid van aan elkaar grenzende gemeenten, de instelling van gewesten noodzakelijk is. Het territorium van een gewest kan zich over meer dan een provincie uitstrekken.

De instelling van gewesten dient te geschieden door de centrale overheid op basis van een wettelijk vastgelegde gewestelijke indeling van Nederland en volgens een procedure, die voor de gemeenten optimale inspraak waarborgt. De bevoegdheden en taken van de gewesten dienen bij de wet te worden geregeld en wel zodanig, dat de kans op competentiegeschillen tussen gemeenten en gewest zo gering mogelijk is.

De inbouw van waarborgen voor goed overleg tussen gewest en gemeenten in de regeling is nodig. De gewestraden moeten door rechtstreekse verkiezingen worden samengesteld. Voor de financiering van de gewesten moet een gewestfonds tot stand komen.

Het moet mogelijk zijn, dat gewesten ook niet-gemeentelijke taken vervullen. Een nieuwe organisatie van de politie dient op de gewesten te worden afgestemd.

4 Buitenlands beleid

Ook bij het te voeren buitenlands beleid behoren centraal te staan de mens en zijn welzijn. Dit welzijn en de mens zelf worden in deze tijd in ernstige mate bedreigd door het oorlogsgevaar en door de ongelijkmatige verdeling van welvaart op de wereld.

Het buitenlands beleid moet derhalve gericht zijn op het tot stand brengen van een veilig en rechtvaardig politiek wereldbestel, terwijl grote aandacht dient te worden besteed aan de bescherming van de menselijke waardigheid en vrijheid.

Gestreefd moet worden naar een grotere openheid bij de totstandkoming en de presentatie van het te voeren buitenlands beleid.

Dit zou onder meer kunnen plaatsvinden door het bevorderen van de dialoog tussen de beleidsorganen en de verschillende maatschappelijke geledingen, bijvoorbeeld door de instelling van een nationale raad van advies voor vrede en veiligheid.

5 Internationale rechtsorde

De A.R.P. is van mening, dat de organisatie van de Verenigde Naties, ondanks haar tekortkomingen, krachtige steun verdient, zodat zij kan worden uitgebouwd tot een wereldomvattende organisatie, bekiesd met gezag en macht, handelend naar rechtsnormen.

Nederland dient zich derhalve in te zetten — en, waar mogelijk initiatieven te nemen — voor.

— versterking van het universele karakter van de organisatie, met name door het bevorderen van een regeling die het de Chinese volksrepubliek mogelijk maakt de zetel van China in te nemen, zonder dat dit leidt tot uitstoting van de republiek China (Taiwan) uit de Verenigde Naties

— versterking van de vredebewarende functie van de Verenigde Naties. Daartoe dient te worden nagegaan op welke wijze de bestaande methoden van vreedzame geschillenbeslechting bruikbaar en vertrouwenwekkender kunnen worden gemaakt.

VERVOLG OP PAG. 6, 7, 8, 9, 10 en 11

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

De totstandkoming van een permanente V.N. politiemacht met duidelijk omschreven bevoegdheden is noodzakelijk;
— uithouw van het Handvest der Verenigde Naties, teneinde het aan te passen aan de behoeften van deze tijd en het meer te baseren op recht dan op macht;
— doorbreking van denken en handelen in gesloten groepen binnen de volkerenorganisatie;
— versterking van de volkenrechtelijke positie van humanitaire organisaties als het Internationale Rode Kruis etc., in die zin, dat zij grotere bevoegdheden verkrijgen om onder internationale controle hun humanitaire werk te verrichten;
— versterking van de mondiale en regionale regelingen ter bescherming van de rechten van de mens en van de instellingen, die op de naleving daarvan toezicht houden. Derhalve dient Nederland zich uit te spreken tegen iedere discriminatie op grond van ras, geloof, sexe of politieke overtuiging. Het recht op ontplooiing van ieder volk dient te worden erkend. Het Portugese koloniale regime in Afrika moet worden veroordeeld en geëigende pogingen om in het kader van de Verenigde Naties aan dit regime een einde te maken dienen te worden gesteund.

6 Veiligheidsbeleid

De ontwikkeling van steeds krachtiger wapens van massavernietiging en het feit, dat het huidige machtsevenwicht, dat stabiliserend heeft gewerkt en werkt, mede berust op de mogelijkheid van het gebruik van deze wapens, hebben de mensheid in een paradoxale situatie gebracht. Moet immers een daadwerkelijk gebruik van deze massavernietigingswapens zedelijk onaanvaardbaar worden geacht, zo is anderzijds op dit moment ook een eenzijdig afzien door het Westen van deze wapens niet aanvaardbaar. Daardoor wordt het machtsevenwicht verstoord zonder dat daarvoor een nieuwe, de internationale veiligheid garanderende structuur in de plaats treedt, terwijl niet de mogelijkheid wordt uitgesloten, dat deze wapens ooit tegen de mensheid zullen worden gebruikt. Deze paradoxale situatie, die de mens voor grote spanningen kan plaatsen, maakt de opdracht om te streven naar internationale regelingen van wapenvermindering en wapenbeheersing des te beklemmender. Via haar lidmaatschap van de ontwapeningsconferentie van Genève kan Nederland in dit opzicht een actieve rol spelen. Met name moet daarbij worden gedacht aan regelingen, die beogen.
— bestaande voorraden strategische wapens te bevriezen en te verminderen;
— gebruik en produktie van biologische en chemische wapens te verbieden;
— toepassing van nieuwe vindingen op wapentechnisch gebied onder controle te houden,
— bepaalde gebieden kernwapenvrij te houden of te maken (bepaalde regio's, de oceanbodem, de ruimte);
— kernproeven volledig stop te zetten;
— en in het algemeen: het creëren van voorwaarden, waaronder van het gebruik van kernwapens kan worden afgezien.

Nederland moet zich inzetten voor internationale controle op en beperking van de wapenhandel door de Verenigde Naties, terwijl in eigen land blijvend scherp toezicht behoort te worden uitgeoefend op de vervaardiging en de verlening van uitvoervergunningen voor oorlogsmateriaal.

De ontspanning tussen Oost en West dient krachtig te worden bevorderd, onder andere door intensivering van economische, technische, en culturele contacten.

Het uiteindelijke doel is een voor heel Europa geldend veiligheidssysteem met deugdelijke garanties. Erkenning van de huidige statusquo is uitgangspunt voor de onderhandelingen. De totstandkoming van een Europese veiligheidsconferentie, zo mogelijk van permanent karakter, dient te worden bevorderd.

In afwachting van de totstandkoming van een dergelijk veiligheidssysteem is handhaving van de NAVO nodig.

Grote aandacht moet worden besteed aan de wijze, waarop zij haar oorlogsvoorkomende functie kan vervullen. Teneinde te voorkomen, dat de atoomdrempel te laag wordt, zijn belangrijke inspanningen in de sfeer van de conventionele bewapening noodzakelijk. Daarnaast dient gestreefd te worden naar een evenwichtige reductie van de strijdkrachten van Oost en West.

De middelen en methoden tot het beheersen van crises eisen blijvend grote aandacht en grondig onderzoek.

Voor een afzonderlijke Westeuropese kernmacht naast die van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie is geen plaats; zij zou spanningverhogend werken.

De NAVO dient geloofwaardig te blijven als organisatie voor de verdediging van gemeenschappelijke waarden, zoals eerbied voor de menselijke persoon en de beginselen van de rechtsstaat. Daarom moet op Griekenland en Portugal blijvend druk worden uitgeoefend deze waarden te herstellen. Er dient voor te worden gezorgd, dat uit NAVO-landen afkomstige wapens niet worden gebruikt in koloniale conflicten. Opneming in de NAVO van Spanje onder het huidige regime dient te worden afgewezen.

Het Duitse vraagstuk — een van de knelpunten in de Oost-West-verhouding — moet worden geregeld met als uitgangspunt de militaire en territoriale statusquo. Derhalve bepleit de A.R.P.

— een in bondgenootschappelijk overleg te regelen erkenning door het Westen van het bestaan van de DDR met als oostgrens de Oder-Neisse;

— respectering van de huidige positie van West-Berlijn door de DDR met als doel een nadere regeling van de status van Berlijn in een alomvattende regeling.

Daartoe dient de huidige, op ontspanning gerichte politiek van de regering van de Bondsrepubliek te worden gesteund.

De verantwoordelijkheid voor de na een onverhoopt falen van de politiek van oorlogsvoorkoming te volgen weg ligt bij de Nederlandse regering. Zij kan niet worden overgedragen aan internationale organen. De A.R.P. bepleit daarom o.a. met klem het zoeken van doeltreffende wegen, waardoor Europa volwaardige inspraak krijgt in het bepalen van de nucleaire strategie in de Atlantische Gemeenschap. Een onderzoek naar de mogelijkheden van geweldloze verdediging dient te worden ingesteld.

7 Verdediging

Nederland dient een krijgsmacht in stand te houden met het doel een geordende en rechtvaardige internationale samenleving te bevorderen.

Daar een goede en daardoor kostbare defensie bijdraagt tot de veiligheid van ons land, zodat in vrijheid kan worden geleefd, gewerkt, gestudeerd en activiteiten op velerlei gebied kunnen worden ontwikkeld, dienen zij die in het militaire verband zijn opgenomen zich gesteund te voelen door de Nederlandse samenleving.

De taak, die aan de strijdkrachten is toebedeeld houdt in, dat hoge eisen worden gesteld aan paraatheid, mobiliteit en vaardigheid. Dit geldt ook voor eenheden die aan de Verenigde Naties zijn toegezegd. De opleiding daarvan moet uit de aard der zaak mede gericht zijn op de vredesbewarende taken die aan deze eenheden kunnen worden opgedragen.

De organisatie van de strijdkrachten zal zodanig dienen te zijn, dat zij zoveel mogelijk geschikt zijn voor de veelheid van de taken, die aan hen kunnen worden opgedragen (NAVO, V.N. of meer nationale taken). De prioriteitsstelling dient te worden bepaald door de ontwikkelingen op internationaal gebied.

De samenwerking tussen de diverse krijgsmachtdelen (zee-, land- en luchtmacht) zal waar mogelijk moeten worden bevorderd. Deze samenwerking mag evenwel een integratie van één of meerdere krijgsmachtdelen in internationaal verband, uiteraard afhankelijk van de internationale politieke ontwikkeling, niet tegengaan. Samenwerking met bondgenoten op het gebied van materieelsvoorziening, opleiding en procedures moet worden bevorderd, waar dit tot een grotere doelmatigheid leidt.

Het verrichten van algemene nuttaken door het departement van defensie wordt toegejuicht. Nagegaan moet worden in hoeverre een uitbreiding van deze taken mogelijk is.

Voor de Nederlandse krijgsmacht dient te worden gestreefd naar meer vrijwillig dienend personeel. Gezorgd moet worden voor een efficiënt gebruik van de diensttijd. In verband met het feit, dat het aantal op te roepen dienstplichtigen veel geringer is dan het aantal beschikbaren, dienen de vraagstukken die hiermede verband houden met ernst bezien te worden. Onderzocht dient te worden in hoeverre vrijstelling van dienstplicht kan worden verleend aan personen, die bereid en geschikt zijn voor het verrichten van taken in het kader van de ontwikkelingshulp.

De modaliteiten van de tewerkstelling van principiële dienstweigeraars dienen nader te worden onderzocht. De tewerkstelling dient niet het prerogatief van het ministerie van defensie te zijn.

De wet gewetensbezwaren militaire dienst moet zo worden gewijzigd, dat ook rekening kan worden gehouden met hen, die onoverkomelijk gewetensbezwaren hebben tegen het gebruik van ABC-wapens.

De rechtspositie van het dienstplichtig personeel moet in overeenstemming worden gebracht met die van het vrijwillig dienend personeel. De betaling van dienstplichtigen zal in overeenstemming dienen

te zijn met de maatschappelijke normen voor de financiële waardering van de arbeid.

Het volgen van theologische studie behoort niet tot onvoorwaardelijke vrijstelling van dienstplicht te leiden.

De opleiding van de — meestal jonge — burger tot een bekwaam militair, vrijwillig of dienstplichtig, dient mede gericht te zijn op het bijbrengen van het inzicht, dat hij tot behoud van recht, vrede en vrijheid in de wereld tot deze zeer verantwoorde lijke taak wordt geroepen. De ernst van het militaire bedrijf moet hem in alle eerlijkheid worden voorgehouden.

Het betrekken van het personeel bij de bedrijfsvoering dient optimaal te zijn. Ten aanzien van de interne structurering van de krijgsmacht dient bepalend te zijn de erkenning van de mens als medemens met een geheel eigen individualiteit en de gedachte, dat ook in de krijgsmacht de mens zijn eigenschappen en kwaliteiten volledig moet kunnen ontplooiën. Deze voorwaarden zijn tevens bepalend voor de gezagsverhoudingen en gezagshandhaving.

De organisatie van de geestelijke verzorging in de krijgsmacht dient — met behoud van de eigen verantwoordelijkheid van de overheid — zodanig te zijn, dat daarin de verantwoordelijkheid van de kerken duidelijk tot uiting komt.

Het oefenen op zondag, ook in internationaal verband, dient tot het uiterste te worden beperkt.

Teneinde een continu en doeltreffend beleid te waarborgen dient gestreefd te worden naar een financieel stelsel dat waarborgt, dat op langere termijn de defensie als geïntegreerd deel van ons maatschappelijk bestel aan haar bovenomschreven opdracht kan voldoen.

8 Ontwikkelingsbeleid

Het nakomen van de eis van sociale gerechtigheid en het aan zijn bestemming doen beantwoorden van de medemens vragen om een actief beleid teneinde in samenwerking met de betrokken landen de scherpe tegenstellingen tussen rijke en arme landen te overwinnen.

Voor mondiale ontwikkelingssamenwerking is een mentaliteitswijziging in de rijke landen noodzakelijk. De mentaliteitswijziging dient in ons land te worden bevorderd, onder meer via het onderwijs.

Particuliere instanties, die zich met voorlichting over de ontwikkelingsproblematiek bezig houden, dienen financieel te worden gesteund. Daarnaast is er plaats voor een gerichte overheidsvoorlichting.

De vraag hoe de economische en maatschappelijke ontwikkeling van de landen van de Derde Wereld het beste kan worden bevorderd, dient een van de meest centrale vragen te zijn bij de opstelling van het eigen, nationale beleid.

Dit brengt onder meer met zich mede:

— gestadige verhoging van de overheidsbijdrage voor de ontwikkelingssamenwerking. Dit geldt ook de bijdrage, die via multilaterale kanalen wordt verschaft. Zo nodig dienen hiervoor aan de Nederlandse bevolking afzonderlijke lasten te worden opgelegd;

— een actieve bijdrage aan de wijziging van de internationale economische structuren, teneinde de ontwikkelingslanden ruimere mogelijkheden te bieden voor de afzet van hun produkten;

— een actieve bijdrage aan een herstructurering van het internationale arbeidspatroon. Daartoe dient het Centraal Planbureau sector-studies te verrichten en voorstellen voor te bereiden voor het interne sociaal-economische herstructureringsbeleid in Nederland;

— bevordering van de totstandkoming van een ontwikkelingshandvest, waarin de rechten en verplichtingen van de staten internationaal zijn geregeld en waarin verdere normen voor hulpverlening zijn vastgesteld.

Erkend dient te worden, dat het ontwikkelingsprobleem niet alleen een economisch probleem is, maar alle maatschappelijke structuren omvat. Het onderzoek naar wegen en middelen, waarmede ook op maatschappelijk, politiek en cultureel terrein de stabiliteit in de betrokken landen kan worden bevorderd, dient krachtig te worden aangepakt en voortgezet. De activiteiten van particuliere organisaties, waaronder zending en missie, op dit gebied dienen, ook financieel, te worden gesteund.

Aan de oplossing van het bevolkingsprobleem, waarvoor vele ontwikkelingslanden zich zien geplaatst, dient een actieve bijdrage te worden gegeven door het op verzoek opstellen en tot uitvoering helpen brengen van programma's van geboorteregeling, waarbij de eigen verantwoordelijkheid van de ouders wordt gerespecteerd, en het verrichten van onderzoeken.

Bijzondere zorg dient te worden besteed aan de ontwikkeling van Suriname en de Nederlandse Antillen en van die delen van de wereld, waarmede Nederland historische banden van culturele aard heeft en ten aanzien waarvan het derhalve een bijzondere verantwoordelijkheid draagt (Indonesië, inclusief West-Irian).

9 Europese samenwerking

Het streven naar Europese integratie wordt in belangrijke mate bepaald door het inzicht, dat in de huidige samenleving nationale grenzen vaak een belemmering zijn voor de ontplooiing van de mens. Zowel in het bedrijfsleven als op cultureel en sociaal gebied verliezen de nationale grenzen hun betekenis. Ook in staatkundig opzicht dient deze ontwikkeling tot uitdrukking te komen. De A.R.P. blijft daarom krachtig de éénwording van Europa voorstaan, ook in politiek opzicht. Een nauwere

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

politieke samenwerking dient te worden bevorderd. Een verenigd Europa zal dienstbaar moeten zijn aan een vermindering van de tegenstelling tussen de rijke en de arme landen en zal de toenadering tussen Oost en West niet in de weg mogen staan. De bestaande Europese Gemeenschap dient met kracht te worden uitgebouwd Dit houdt in:

— toetreding van de democratische Europese landen, die daarom hebben verzocht en die bereid zijn de structuur van de Europese verdragen te accepteren;

— versterking van de democratische instellingen van de Gemeenschap. Met name het Europese parlement dient grotere bevoegdheden te krijgen, zowel op het gebied van de toekenning van de financiële middelen als op het gebied van de vaststelling van wettelijke regels. Het Parlement dient rechtstreeks te worden gekozen;

— herstel van de bevoegdheidsverdeling tussen de instellingen van de Gemeenschap en van de besluitvormingsprocedure overeenkomstig de bepalingen van het verdrag van Rome;

— voortgaande en versnelde coördinatie van de economische, sociale, fiscale en monetaire politiek van de lid-staten, gericht op de totstandkoming van een economisch-monetaire unie. Daartoe dient het besef door te breken, dat slechts door politiek handelen overeenkomstig de verdragen en met eerbiediging van de oorspronkelijke bevoegdheden van de instellingen (gevoegd bij de vergroting van bevoegdheid en gezag van het Europese Parlement) nationalisme kan worden overwonnen.

10 Koninkrijk

Het Nederlands beleid dient erop gericht te zijn de menselijke waardigheid in alle landen van het Koninkrijk te verhogen en de sociale gerechtigheid te bevorderen. Hoewel geen inbreuk mag worden gemaakt op de zelfstandige bevoegdheden van de afzonderlijke landen, gaat het Koninkrijksstatuut uit van de verantwoordelijkheid van de drie landen voor elkaar in dit opzicht. Dit sluit volledige afzijdigheid ten aanzien van elkaars interne situatie uit.

Aan de wensen van Suriname en de Nederlandse Antillen voor een duidelijker presentatie van haar eigen identiteit in de internationale verhoudingen dient gevolg te worden gegeven. De drie landen moeten zich realiseren, dat hun optreden in de internationale politiek consequenties kan hebben voor het Koninkrijk als geheel.

Indien Suriname en/of de Nederlandse Antillen dit wensen, dient Nederland op constructieve wijze medewerking te verlenen aan een wijziging of eventuele beëindiging van het statuut; dit mag geen consequenties hebben voor de Nederlandse bereidheid bij te dragen aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling van de beide andere landen. Nederland moet op dit punt ook zelf initiatieven kunnen ontwikkelen.

11 Economische orde

Het sociaal en economische beleid van de overheid dient gericht te zijn op het welzijn van de enkeling en van de samenleving. Een zodanige inrichting van het economisch leven is nodig, dat aan een ieder zo groot mogelijke ontplooiingsmogelijkheden worden geboden. Bevordering van een welvaarts-ontwikkeling, die aan een ieder ten goede komt, is daartoe een belangrijke voorwaarde. In onze samenleving kunnen zowel de doelmatigheid van de productie als de vrijheid van hen die aan het productieproces deelnemen het meest tot hun recht komen in een sociaal-economisch stelsel, dat zich kenmerkt door de ondernemingsgewijze productie. De verantwoordelijkheid van de overheid voor het economisch leven dient gericht te zijn op het scheppen van een klimaat, waarin ondernemingen zich kunnen handhaven en zich verder kunnen ontwikkelen.

De verantwoordelijkheid van de overheid brengt ook met zich mede, dat de vrijheid van de onderneming moet worden begrensd, wanneer het belang van de werkers in de onderneming of het belang van andere groepen in de samenleving dit vereisen. Staatsdeelneming in bedrijven moet worden bevorderd, indien duidelijke motieven van algemeen belang daartoe aanleiding geven. Het beleid van de overheid moet ook in het bedrijfsleven gericht zijn op bescherming van de economisch zwakke groepen en op het tot ontplooiing brengen van menselijke mogelijkheden.

De ontplooiing van het menszijn in het bedrijfsleven veronderstelt een maatschappelijke structuur, waarin een ieder gelijke kansen krijgt op het gebied van onderwijs en vorming. Het vraagt van het bedrijfsleven een structuur, die voor ieder de mogelijkheid opent zich overeenkomstig zijn aanleg, belangstelling en begaafdheid te ontplooien. Daartoe is inspraak noodzakelijk van alle bij het

bedrijfsleven betrokken personen en groeperingen. Deze inspraak dient bevorderd te worden door:

— verdere ontwikkeling van de bedrijfsorganisatie, ook in die sectoren van het bedrijfsleven, waar tot dusver alleen privaatrechtelijk overleg tussen werkgevers- en werknemersorganisaties is tot stand gekomen;

— uitbreiding van de taak en de bevoegdheden van de ondernemingsraden;

— toekenning van invloed van de werknemers op het beleid van de grotere ondernemingen, die tenminste gelijkwaardig is aan de invloed van de kapitaalverschaffers; met name tot uitdrukking komen in de samenstelling van de Raad van Commissarissen;

— realisering van de verantwoordelijkheid van de overheid op sociaal-economisch terrein vraagt een samenhangend en actief beleid op financieel, economisch en sociaal terrein.

12 Financieel beleid

Het financieel beleid vormt één van de belangrijkste instrumenten, waarmee de overheid leiding kan geven aan het economisch leven. Het dient gericht te zijn op evenwichtige bevordering van:

— economische groei,

— beheersing van de conjunctuur,

— vermindering van inkomens- en vermogensverschillen,

— behoud van de waardevastheid van de munt; bevordering van het evenwicht vraagt, dat in de komende jaren aan inflatie-bestrijding grote nadruk wordt gegeven.

De A.R.P. is van mening, dat in de komende jaren een versnelde groei van de overheidsuitgaven noodzakelijk zal zijn. Het — op doelmatige wijze — treffen van verdergaande publieke voorzieningen is noodzakelijk. Een ruimere armslag voor de gemeentelijke en provinciale overheden is eveneens nodig. Zoveel mogelijk dient echter de omvang van de toeneming van de overheidsuitgaven te worden afgestemd op de toeneming van het nationale inkomen. In verband daarmee dient daarom o.a. de mogelijkheid te worden bezien van een verschuiving binnen het geheel van de overheidsuitgaven om de totale groei daarvan zo gering mogelijk te doen zijn.

Een belangrijke factor in het beleid dient te zijn het bevorderen van:

— een vermindering van de bestaande verschillen in inkomens en vermogens. Daartoe is met name een differentiatie in ons belastingstelsel nodig, waardoor niet uit arbeid verkregen inkomens zwaarder worden belast.

Te denken valt aan

— verhoging van de vermogensbelasting en belasting van tot onrechtvaardige verrijking leidende speculatiewinst;

— belangrijke verzwaring van de successierechten op de vererving van grote vermogens.

Voorzover deze vermogens dienen om familiebedrijven te financieren, zijn zodanige voorzieningen vereist, dat de continuïteit van deze bedrijven niet in gevaar komt.

Het fiscaal beleid zal in bijzondere mate rekening moeten houden met de belangen van de laagste inkomenscategorieën. Bij een verdere verschuiving van de belastingdruk naar belastingen op het verbruik, is compensatie voor deze groepen nodig. De belasting op de eerste levensbehoeften moet zo laag mogelijk zijn.

De huidige belastingdruk op het inkomen van de werkende gehuwde vrouw en van ongehuwden dient nader te worden bezien.

Een periodieke aanpassing van de belastingtarieven aan mogelijke waardevermindering van de munt-eenheid dient toegepast te worden, voorzover de overige doelstellingen van het financieel beleid daardoor niet worden aangetast.

13 Economisch beleid

Het economische beleid van de overheid moet naar de mening van de A.R.P. gericht zijn op

— efficiënte bevrediging van de behoeften;

— bevordering van de economische groei;

— betere verdeling van de welvaart;

— redelijke spreiding van de werkgelegenheid.

Van belang zijn met name:

— een permanent onderzoek naar de toekomstige wijzigingen in de economische structuur;

— een mededingsbeleid, dat misbruik van economische machtsposities voorkomt;

— een prijsbeleid, dat de verantwoordelijkheid voor de prijsvorming in de eerste plaats laat aan het bedrijfsleven. Het prijsbeleid mag een bedrijfs-economisch verantwoorde bedrijfsvoering in efficiënt geleide bedrijven niet aantasten. Ingrijpen van de overheid is geboden, wanneer de prijzen niet meer in redelijke relatie staan tot de kostprijzen van efficiënt producerende bedrijven;

— het scheppen van een infrastructuur, gericht op een doelmatige spreiding van de werkgelegenheid;

— het beschermen van de consument tegen agressieve verkoopmethoden en onredelijke verkoopvoorwaarden en -prijzen.

In het internationaal economisch beleid en met name in het E.E.G.-beleid vragen van de overheid de aandacht:

— harmonisatie van de concurrentievoorwaarden voor het Nederlandse bedrijfsleven met die van andere landen;

— bescherming van het Nederlandse bedrijfsleven tegen economisch niet-verantwoorde concurrentie;

— stimulering van handelsbetrekkingen met ontwikkelingslanden; waar mogelijk ook door medewerking te verlenen aan de totstandkoming van wereldhandelsovereenkomsten, waarin elementen van ontwikkelingshulp zijn opgenomen.

De overheid zal in haar beleid in het bijzonder aandacht moeten schenken aan bijverschijnselen van de economische ontwikkeling, die het welzijn bedreigen.

Daartoe behoren:

— de toenemende water- en luchtvervuiling. Nodig zijn strenge eisen voor bedrijven, die tot deze vervuiling bijdragen en het verhalen van de aangerichte schade en de kosten van waterzuivering op deze bedrijven. Deze vervuiling is met name verwerpelijk in de omgeving van belangrijke bevolkingscentra en van recreatiegebieden;

— de concentratie van industriële bedrijven in het Westen van het land aan de monding van de grote waterwegen en het ontbreken van voldoende gevarieerde werkgelegenheid in het Noorden van het land. Verandering is noodzakelijk door versterking van de economische en culturele structuur van het Noorden, terwijl voorlopig vestigingssubsidies onmisbaar zijn.

Tenslotte bepleit de A.R.P. de bevordering van de technologische vernieuwing en het toegepast wetenschappelijk onderzoek, met zo groot mogelijke inschakeling van de Nederlandse wetenschappelijke instellingen en de Nederlandse industrie. Gezien het belang van de technologische ontwikkeling en de verwevenheid daarvan met vele andere onderdelen van het overheidsbeleid, doet zich de vraag voor of wellicht de verantwoordelijkheid voor het technologiebeleid moet worden opgedragen aan een speciaal daartoe te benoemen bewindsman.

14 Industriebeleid

In samenhang met het gehele sociaal-economisch beleid van de overheid is de ontwikkeling van een specifiek industriebeleid nodig, dat waar nodig in een wettelijk kader vastligt.

In het industriebeleid dienen alle de industrie rakende maatregelen te worden geïntegreerd op de terreinen van handelspolitiek, fiscaal beleid, ruimtelijke ordening, sociale politiek, subsidiebeleid etc. Doel van het industriebeleid moet zijn:

— bevordering van een zo sterk mogelijke structuur van de Nederlandse industrie;

— ruimtelijke spreiding van de industrie, zodat een harmonische ontwikkeling in de onderscheidene delen van het land plaatsvindt en de volledige werkgelegenheid wordt benaderd;

— een actief arbeidsmarktbeleid, dat is afgestemd op de te verwachten structuurwijzigingen in de werkgelegenheid;

— voorkoming van industriële ontwikkelingen, die een bedreiging vormen voor het fysisch milieu of het sociaal klimaat;

— sociaal en economisch verantwoorde begeleiding van fusies, teneinde ongemotiveerde machtsconcentraties tegen te gaan;

— ontwikkeling van een steun- en saneringsbeleid voor bedrijfstakingen of bedrijven, die voor de noodzaak van ingrijpende structuurwijzigingen staan;

— het stellen van regelen voor een noodzakelijke overheidsdeelneming in bedrijven, indien in het kader van het gehele sociaal-economisch beleid, de instandhouding daarvan geboden is of het tot stand komen daarvan vereist is;

— afstemming van het nationaal industriebeleid op internationale economische verhoudingen, waarbij met name te letten valt op de bevordering van de Europese economische integratie en op de belangen van de ontwikkelingslanden.

15 Midden- en kleinbedrijf

Het midden- en kleinbedrijf vervult een belangrijke functie in de samenleving van vandaag en morgen. Een gezonde ontwikkeling van de bedrijven in ambacht, middenstand en landbouw vraagt echter bijzondere aandacht. Hun aanpak aan de snelle technische en economische ontwikkeling stelt hoge eisen aan de ondernemers, aan de produktiestructuur van hun bedrijven en aan de financiering van de economische groei in deze sectoren.

De overheid dient aan de belangen van deze groep van ondernemingen een hogere prioriteit toe te kennen.

Nodige overheidsmaatregelen voor de aanpassing van levensvatbare bedrijven zijn:

— het instandhouden en totstandbrengen van onderwijsvoorzieningen en voorlichtingsdiensten, die de kleine zelfstandige ondernemer op de hoogte brengen en op de hoogte houden van de moderne ontwikkelingen in zijn bedrijfstak;

— een actief ontwikkelingsbeleid, dat modernisering van levensvatbare bedrijven aanmoedigt;

— een verlichting van de financieringsproblemen door fiscale maatregelen (o.a. de vorming van een

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

belastingvrije reserve) en kredietverlening onder garantie van borgstellingsfondsen;
— een prijsbeleid, dat rekening houdt met een voldoende rentabiliteit van levensvatbare bedrijven. Een actief ontwikkelingsbeleid ten behoeve van levensvatbare bedrijven is op sociale en economische gronden niet los te maken van een actief saneringsbeleid ten behoeve van de niet (meer) levensvatbare bedrijven.

De overheid heeft daarom tot taak:

— oudere ondernemers, die hun bedrijf wensen te beëindigen, de mogelijkheid daartoe te bieden door het verstrekken van een beëindigingsuitkering, die gebaseerd is op een voor Nederlandse omstandigheden aanvaardbaar minimuminkomen;

— jongere ondernemers, die hun bedrijf wensen te beëindigen, faciliteiten te verlenen, die het hun mogelijk maken zich om te scholen voor een ander beroep;

— bevordering van een zodanige spreiding van de wergelegenheid, dat voor afvloeiende arbeidskrachten uit middenstand en landbouw en voor jonge mensen uit deze milieus alternatieve beroepsmogelijkheden aanwezig zijn.

A. MIDDENSTAND

Ten aanzien van de specifieke vraagstukken van detailhandel en ambacht dient de overheid er in haar beleid blijk van te geven, dat deze sector van het bedrijfsleven een eigen functie vervult in het sociaal-economisch leven.

Het midden- en kleinbedrijf en de grote bedrijven staan daarbij naast elkaar en vullen elkaar aan.

De verwevenheid van de belangen van het midden- en kleinbedrijf met vrijwel alle sectoren van overheidsbeleid, maakt het noodzakelijk grote aandacht te geven aan integratie van alle overheidsmaatregelen, die deze bedrijven raken.

De opbouw van een goede overlegstructuur is vereist tussen de overheid op rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau en de publiek- en privaatrechtelijke middenstandsinstanties.

In dit overleg vragen met name aandacht:

— een prijsbeleid, dat rekening houdt met de verschillen in produktiviteit tussen de onderscheidene bedrijfssectoren;

— het treffen van een wettelijke voorziening ter bevordering van een ordelijk economisch verkeer, waarbij rekening wordt gehouden met het verbod van oneerlijke concurrentie in het Wetboek van Strafrecht en met de wetgeving met betrekking tot de mededinging;

— de planning van winkelcentra op een zodanig (bovengemeentelijk) niveau, dat een goede coördinatie tussen de verschillende bestemmingsplannen in dit opzicht verzekerd is;

— een betere afstemming van de normen voor het landelijk en regionaal stimuleringsbeleid op de positie van het midden- en kleinbedrijf;

— het voorkomen van de afwenteling van stijgende grondkosten op het midden- en kleinbedrijf;

— het treffen van goede parkeervoorzieningen, zonder eenzijdige afwenteling van kosten op het midden- en kleinbedrijf.

B. LANDBOUW

Het overheidsbeleid ten aanzien van land- en tuinbouw dient zich rekenschap te geven van de snelle technische en economische wijzigingen, die zich in deze bedrijfstak voordoen.

De ernst en de omvang van de daaruit voortvloeiende problemen zijn in de afgelopen jaren snel toegenomen. De tot dusver getroffen maatregelen blijken onvoldoende om de ontwikkeling ten goede te keren. De oplossing van de landbouwvraagstukken in het kader van het regeringsbeleid zal een hogere prioriteit dienen te krijgen.

Het overheidsbeleid moet de levensvatbare agrarische bedrijven de mogelijkheden bieden mee te groeien met de economische ontwikkeling. Nationaal en in EEG-verband is daarom een landbouwbeleid vereist, dat de volgende doelstellingen nastreeft:

— een markt- en prijsbeleid, dat gericht is op het handhaven van de rentabiliteit van levensvatbare bedrijven en dat een evenwicht nastreeft tussen vraag en aanbod van agrarische producten;

— het bevorderen van de ontwikkeling van bedrijfsstructuren, die aangepast zijn aan de technische en economische ontwikkeling, zodat efficiënte aanwending van arbeid en kapitaal mogelijk is. Nationaal is vereist handhaving van het huidige tempo van ruilverkaveling en versterkte activiteit van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw;

— het gelijktrekken van de concurrentievoorwaarden in de EEG met name door harmonisatie van het subsidiebeleid, de sociale kosten, de fiscale lasten en het monetair beleid. Voorzover deze harmonisatie niet op korte termijn is te verwezen-

lijken, zijn in het nationale beleid compenserende maatregelen nodig;

— het verlichten van de financieringsproblemen van agrarische bedrijven o.a. door fiscale maatregelen;

— een vermindering van de omvang van het productie-areaal door in het kader van de ruimtelijke ordening bepaalde gebieden een niet-landbouwkundige bestemming te geven, op een zodanige wijze, dat geen belemmering ontstaat voor de ontwikkeling van de bedrijfsgroottestructuur;

— het inbouwen van de reconstructie van de landbouw in regionale plannen, waarin modernisering van de landbouw in verband staat met de ruimtelijke ordening, het werkgelegenheidsbeleid en de ontwikkeling van de recreatie.

C. VISSERIJ

De A.R.P. acht voortzetting van een actief visserijbeleid noodzakelijk. Zij bepleit in dit verband bij de overheid:

— verbetering van het visserijonderwijs;

— bevordering van onderzoek en voorlichting;

— voortzetting van het stimuleringsbeleid, gericht op verbetering van de structuur van de bedrijfstak. In dit verband dient met name aandacht te worden geschonken aan de modernisering van de vloot (aan een goede havenoutillage), aan de kwaliteitsverbetering van vis en visprodukten en aan verbetering van de afzetstructuur;

— actieve medewerking aan het visserijbeleid in de EEG, o.a. gericht op een gelijktrekken van de concurrentievoorwaarden in de verschillende partnerlanden;

— voorzieningen ten behoeve van de zich snel uitbreidende sportvisserij. In dit verband dient met name aandacht te worden geschonken aan de verbetering van het viswater en aan de uitbreiding van de visserijmogelijkheden voor de sportvissers.

16 Sociaal beleid

Een aantal lacunes op het terrein van de sociale zekerheid vraagt in de komende periode bijzondere aandacht.

De A.R.P. streeft de volgende prioriteiten na:

— uitbreiding van de wet op de arbeidsongeschiktheid (W.A.O.) tot een volksverzekering met zo nodig voor de zelfstandigen een bodemvoorziening. In dit kader moet tevens het probleem van de oudere ongehuwde vrouwen en van de 'oud-invaliden' een meer bevredigende oplossing krijgen. De extra-lasten als gevolg van het opnemen van de van hun jeugd af gehandicapten dienen voor rekening van de algemene middelen te komen. Bij te hoge extra-belasting van de zelfstandigen verdient invoering van deze W.A.O. in twee fasen de voorkeur;

— een eerste aanzet tot een definitieve oplossing van het pensioenvraagstuk met als einddoel welvaartsvast pensioen op basis van 70% van het laatst genoten bruto arbeidsinkomen. Hierbij zal in de komende jaren een verdere realisering van de optrekking van de A.O.W./A.W.W.-pensioenen nodig zijn met als einddoel het niveau van het netto besteedbaar minimumloon.

Hiernaast is een zodanig herziening van de aanvullende pensioenvoorzieningen vereist, dat het genoemde einddoel van 70% welvaartsvaste pensioenen binnen een redelijke termijn mogelijk is.

Bij uitvoering van deze prioriteiten is een herziening van de premiedrukverdeling ten gunste van de middengroepen en ongehuwden noodzakelijk.

De A.R.P. staat positief ten aanzien van versterking van het beleid ten aanzien van de economisch en sociaal zwakke groepen. Behalve aan uitbouw van het stelsel van sociale zekerheid valt te denken aan:

— welvaartsvast maken van het minimum-inkomen;

— bevordering van de werkgelegenheid, de opleiding en de omscholing van mindervalide en moeilijk plaatsbare arbeidskrachten.

Wensen op langere termijn zijn:

— gelijke behandeling van de loontrekkenden en de zelfstandigen in de kinderbijslagvoorzieningen;

— overweging van de financiering van de kinderbijslagvoorzieningen uit de algemene middelen;

— nadere studie van het probleem van de integratie kinderbijslag/kinderaf trek;

— integratie van werkloosheidszorg-werkgelegenheidsbeleid.

In het kader van een doelmatige opzet is nadere bezinning nodig op het probleem van de samenloop van uitkeringen. Gelet op de vele factoren, die hun invloed doen gelden op de inkomensverdeling (onderwijs, loon- en prijsbeleid, sociale wetgeving en belastingwetgeving) en gelet op het belang van een rechtvaardige inkomensverdeling voor het welzijn van de mens en samenleving, dient het inkomens-

beleid een centraal punt van regeringsbeleid te zijn.

Nadere studie is vereist naar de samenhang tussen de verschillende factoren, die de inkomensverhoudingen bepalen en naar de mogelijkheden ieder van deze factoren zodanig te wijzigen dat het beoogde doel — rechtvaardige inkomensverhoudingen — wordt bereikt.

Een aantal punten dat in dit verband van belang is, is in andere paragrafen van dit program aan de orde gesteld. In dit verband vallen nog te noemen de bezitsvorming en de loonvorming.

De A.R.P. bepleit een stimulering van de bezitsvorming in de lagere- en middelbare inkomensgroepen, ondermeer door middel van winstdeling, spaarregeringen en vormen van vermogensaanwasdeling.

De A.R.P. staat positief ten aanzien van de ontwikkeling van een inkomensbeleid, dat gericht is op gelijke beloning voor gelijkwaardige functies en op het stellen van aanvaardbare normen voor inkomensverschillen tussen functies van verschillend niveau. Daarbij moet worden nagegaan of een structurele verhoging van het minimum-inkomen een doeltreffend middel kan zijn om inkomensverschillen te verkleinen.

Met betrekking tot de loonvorming staat de A.R.P. een systeem voor, waarbij aan de contractsluitende partijen een grote mate van vrijheid wordt gelaten. De overheid dient echter beslissende bevoegdheden te behouden om zowel een sociaal verantwoord minimum-inkomen vast te stellen als excessieve loonstijgingen tegen te gaan, indien deze een gevaar vormen voor een evenwichtige ontwikkeling van de nationale economie. Bij de vaststelling van haar eigen loonbeleid, alsmede bij het beoordelen van het door het bedrijfsleven gevoerde loonbeleid, moet de overheid zich ernstig afvragen of het gebruikelijke systeem van procentuele loonsverhogingen nog strookt met de eisen van sociale rechtvaardigheid.

17 Planning

Plannen op middellange termijn zijn voorwaarde en instrument tot integratie van het sociaal-economisch beleid. Deze plannen dienen gebaseerd te zijn op een verkenning van de mogelijkheden tot economische groei van de Nederlandse economie en van de onderscheidene bedrijfstakken.

Op grond van een dergelijke verkenning heeft de overheid tot taak stimulerende en corrigerende factoren in haar beleid in te bouwen, voor een harmonische ontwikkeling van de economie.

Voor het uitvoeren van deze verkenningen levert het Centraal Plan Bureau het materiaal. De beleidsconclusies daaruit trekken overheid en bedrijfsleven gezamenlijk, met inschakeling van de Sociaal Economische Raad. Een toespitsing van het beleid per bedrijfstak is te verkrijgen in het overleg tussen de betreffende departementen en de betreffende publiekrechtelijke en privaatrechtelijke organen en organisaties.

De resultaten van dat overleg zijn taakstellend voor de overheid ten aanzien van haar begrotingsbeleid, industriebeleid, arbeidsmarktbeleid, loon- en prijspolitiek en monetaire politiek.

Het bedrijfsleven kan zich oriënteren aan deze verkenningen en het daaruit afgeleide overheidsbeleid.

18 Ruimtelijke ordening

Het regelen van de bestemming van de ruimte in ons dichtbevolkte land ziet de A.R.P. als één van de belangrijkste taken van de overheid. Op een zo harmonisch en doeltreffend mogelijke wijze moet daardoor de beschikbare ruimte ten dienste komen van de verschillende sectoren (wonen, werken, verkeer, recreatie), die daarop aanspraak maken. De hiervoor noodzakelijke hulp van vakplanologie dient duidelijk ondergeschikt te blijven aan de verantwoordelijke bestuurlijke instanties. De burgers in de betreffende gebieden dienen een zo groot mogelijk inspraak te hebben.

Voor de gebieden, die nog niet tot voldoende welvaartsontwikkeling gekomen zijn of waar de welvaart dreigt terug te lopen, wil de A.R.P. een krachtige voortzetting van een beleid, dat

— de voorwaarden schept voor een gezonde economische ontwikkeling door industrialisatie en door structuurverandering, onder andere in agrarische gebieden en in de mijnstreek;

— de openbare voorzieningen treft, die het vestigingsklimaat en de levensomstandigheden verbeteren, met name voor het Noorden en andere delen van het land, waar zich structurele moeilijkheden voordoen;

— deze gebieden een grotere functie geeft ook in het verschaffen van mogelijkheden van recreatie en ontspanning ten behoeve van de dichtbevolkte delen van ons land.

Toespitsing van deze ontwikkeling op daarvoor aangewezen kernen dient te worden voortgezet.

Voor de gebieden met reeds sterke bevolkingsconcentraties is een politiek vereist, die

— aanstuurt op een zodanig gebruik van de nog aanwezige ruimte, dat de economische functionering van die gebieden ook in de toekomst haar normale voortgang kan hebben, in voorkomende gevallen ook door het voorkomen van vestigingen die bij hun plaatskeuze niet aan deze gebieden gebonden zijn;

— gelegenheid schept voor voldoende recreatie op niet te grote afstand van grote bevolkingscentra;

— behoorlijke oppervlakten van aaneengesloten open gebied tussen de woonkernen in stand houdt, zowel ten behoeve van agrarische productie als uit

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

een oogpunt van recreatie. Het landschapsbeeld zal op deze beide functies moeten worden afgestemd. De overheid zal een aldus ingerichte 'groene ruimte' tot stand moeten brengen door bestemmingsplannen, aankopen en zo nodig onteigening, waarbij rekening moet worden gehouden met de rechtmatige belangen van alle betrokkenen.

Er dient een ruimtelijke planning op gang te komen, die de explosieve stedelijke ontwikkeling goed begeleidt.

Met name de spanningen tussen stedelijke uitbreiding en te gebruiken landelijk gebied dienen te worden verminderd of opgeheven door een integrale, planmatige aanpak van de inrichting van stedelijk en landelijk gebied op gewestlijk niveau.

19 Volkshuisvesting

Bij het woningbouwbeleid dient de gedachte voorop te staan dat de woning de mogelijkheid moet bieden voor een volledige ontplooiing van de mens in gezinsverband.

Bevorderd zal o.a. moeten worden in flatgebouwen e.d. voldoende speelruimte te reserveren voor met name de peuters en kleuters.

De nog steeds voortdurende ellende van de woningnood eist een krachtig beleid, dat er op gericht dient te zijn het tekort aan woningen op de kortst mogelijke termijn op te heffen. De overheid zal daartoe voor de dichtbevolkte delen van ons land speciale maatregelen moeten treffen.

Naast de omvang van de woningproductie vraagt daarom de kwaliteit van de woning en een ruime variatie in het woningbestand goede aandacht.

Het volkshuisvestingsbeleid dient vooral ook gericht te zijn op het beschikbaar komen van goede, betaalbare woningen voor de lagere inkomensgroepen. Krachtige bevordering van de doorstroming is daartoe onontbeerlijk.

Het contingeringsbeleid moet mede rekening houden met de mate, waarin gemeentebesturen en woningbouwverenigingen actief zijn een sociaal-rechtvaardige bezetting van het woningbestand — zowel in de nieuwbouw als in de bestaande voorraad — te bevorderen.

In die gevallen, dat de overheid bijdraagt in de exploitatie van de woning, mag niet worden geschroomd zonodig via de wettelijke ontruimingsmogelijkheden goedkope woningen vrij te maken voor woningzoekenden in de lagere inkomensgroepen, wanneer voor de bewoners een voor hen betaalbare en hen ook overigens passend te achten woning beschikbaar is.

Het subsidiebeleid dient primair te zijn afgestemd op de behoeften van de bewoners. Degenen, die financieel in staat zijn zelf de kosten voor hun huisvesting te dragen, dienen geen subsidie te ontvangen.

Degenen, die daartoe niet uit eigen middelen in staat zijn, moet een subsidieregeling de helpende hand bieden.

Het huurbeleid zal gericht dienen te zijn op het bereiken van kostprijshuren. Van het in de wet vastgestelde systeem van geleidelijke huuraanpassing mag slechts worden afgeweken, indien dat uit nationaal-economische overwegingen strikt onvermijdelijk is.

Het beleid van geleidelijke voortgang van de huurliberalisatie vraagt om voortzetting.

Het eigen-woningbezit moet van overheidswege worden bevorderd, o.a. door afschaffing van registratierecht.

De krotopruijing vormt een urgent punt in het volkshuisvestingsbeleid, vanwege de snelle veroudering van het woningbestand.

Voor sanering, krotopruijing en woningverbetering, zal de centrale overheid op grotere schaal gelden beschikbaar moeten stellen.

De grote institutionele beleggers dienen in het kader van hun beleggingsbeleid bijzondere aandacht aan de woningbouw te schenken. Zonodig zullen daartoe maatregelen van overheidswege moeten worden genomen.

20 Verkeer en Waterstaat

De zorg voor toereikende voorzieningen voor het steeds toenemende verkeer is een belangrijke taak voor de overheid. Daarbij is het niet voldoende de ontwikkelingen bij te houden; zij zal in een aantal gevallen door infra-structurele voorzieningen ook bepaalde economische en ruimtelijke ontwikkelingen moeten bevorderen.

Het toenemend aantal verkeersslachtoffers dient de overheid er toe aan te zetten op alle mogelijke manieren maatregelen te treffen ter bevordering van de verkeersveiligheid. Voortdurend onderzoek naar het gedrag in het verkeer verdient krachtige steun. Een goede mentale instelling van de weggebruikers moet ook door de overheid worden bevorderd.

Via het rijkswegenfonds zal zij een zo mogelijk nog versnelde aanleg van moderne wegen tot stand moeten brengen. Tevens dient zij te bevorderen, dat lagere organen zorg dragen (kunnen dragen) voor voldoende aansluitende wegen.

Verbetering van aansluitende verbindingen met de steden dient door haar gestimuleerd en waar nodig ook financieel gesteund te worden.

Mede in verband met de ontwikkeling naar grotere motorschepen en de verbreiding van de duwvaart zal het beleid ten aanzien van de binnenscheepvaartwegen primair gericht moeten zijn op capaciteitsvergroting en kwaliteitsverbetering van de hoofdvaarwegen.

In een nationaal zeehavenbeleid dient de overheid een evenwichtige verdere ontwikkeling van het Deltagebied — waar het accent in de eerstkomende jaren zal moeten liggen in het Scheldebekken — en van het Noorden van het land tot stand te brengen. De A.R.P. is voorstander van zoveel mogelijk spreiding van zeehavenindustrie, die niet aan het diepste vaarwater gebonden is.

Tot een krachtig nationaal luchthavenbeleid behoort een tijdige aanwijzing van een tweede grote luchthaven.

Een diepgaand onderzoek is geboden naar de mogelijkheid van de inrichting van een speciale luchtvrachthaven.

Een evenwichtige oplossing is nodig tussen de tegenstrijdige belangen van het burgerluchtvervoer enerzijds en de belangen van de omwonenden van de luchthaven anderzijds.

Voor een energieke voortzetting van de permanente strijd tegen de verkeersonveiligheid valt te denken aan:

- gericht wetenschappelijk onderzoek;
- beschikbaarstelling van middelen voor verbetering van de verkeersstructuur in de steden (scheiding van verkeerssoorten, betere beveiliging van kruispunten);
- voorzieningen aan motorrijtuigen, die de veiligheid bevorderen, luchtvervuiling en geluidshinder beperken.

Voorts is op korte termijn nodig:

- bevordering van het verkeersonderwijs;
- wettelijke regeling van het rijkschoolwezen;
- periodieke keuring van motorvoertuigen;
- invoering van een maximaal toegestaan alcoholpromillage;
- snelle realisatie van een net van praatpalen;
- coördinatie van hulpverlening bij ongevallen.

21 Vervoer

Mede ter ontlasting van wegen en steden is een krachtige planmatige bevordering van een efficiënt openbaar vervoer nodig. In tekorten van bedrijven, die zich bezig houden met het openbaar personenvervoer, dient de overheid, indien en voorzover deze diensten in een duidelijke maatschappelijke behoefte voorzien, zo nodig een bijdrage te leveren; een gezonde exploitatie is daarvoor voorwaarde.

Zowel het beroepsgoedernvervoer over de weg als de binnenvaart zijn uiterst conjunctuurgevoelige bedrijven; met de kwetsbaarheid van deze bedrijfstakken dient steeds rekening gehouden te worden. Zowel in het nationale als in het internationale beleid van de overheid behoort daarom het belang van deze bedrijfstakken, waar nog een belangrijk stuk particulier initiatief leeft, een daarmee overeenstemmende rol te spelen.

Bij een overal in het buitenland toenemende overheidssteun aan de zeevaart is het noodzakelijk, dat de overheid in Nederland meer aandacht aan deze tak van bedrijvigheid geeft dan tot nu toe. In het bijzonder is geldelijke steun vereist om de research — daaronder begrepen de kernvoortstuwung — op te voeren.

De kustvaart verdient tevens steun bij uitvoering van een saneringsprogramma, ter realisering van de technische en economisch noodzakelijke schaalvergroting. Dit is mede een belang voor de zeehavenpositie van Nederland, daar de kustvaarder-nieuwe stijl de aan- en afvoer moet verzorgen van onze havens, die in Europa een centrale functie hebben.

22 Onderwijs

In de moderne samenleving is het onderwijs een uitermate belangrijke factor; voor de individuele mens en voor de samenleving. Het onderwijs kan en moet bijdragen tot een volwaardige ontplooiing van de mens, persoonlijk en als lid van de samenleving. Tegelijk is er een nauw verband tussen de ontwikkeling van de samenleving en de stand van het onderwijs.

Daarom zal de overheid wetenschappelijk onder-

zoek van het onderwijs moeten bevorderen en coördineren en moeten komen tot een planmatig onderwijsbeleid, waarin uiteraard ook de financiering is betrokken.

De A.R.P. wil daarbij de in de grondwet neergelegde vrijheid van onderwijs voluit handhaven. De financiële gelijkstelling mag niet worden aangestast, maar dient ook te worden toegepast in verband met nieuwe eisen, die aan de school gesteld worden (randdiensten).

De uitkomsten van het onderzoek dienen, mede via de pedagogische centra, aan de scholen overgebracht te worden.

Het onderwijsbeleid moet tot stand komen in overleg met de eigen organen van het onderwijs, die daartoe ook financieel in staat moeten zijn.

Er moet gestreefd worden naar een evenwichtig geheel van onderwijsvoorzieningen, waarbij elk kind het voor hem wenselijke onderwijs, ook wat levensbeschouwelijke richting betreft, kan krijgen.

Democratisering van het onderwijs, zowel extern als intern, is dringend noodzakelijk. Een zo ruim mogelijke inspraak van allen, die bij het onderwijs betrokken zijn (docenten, ouders, leerlingen) moet worden benaderd, met inachtneming van de doelstellingen van het onderwijs. Het grote belang van het onderwijs voor enkeling en samenleving eist, dat ieder de best mogelijke kans krijgt tot ontplooiing van zijn talenten en dat barrières, die een ontplooiing zouden belemmeren, (fiscale, sociale), worden onderkend en zoveel mogelijk weggenomen.

Ook in onderwijskundig opzicht leidt een te sterke gecentraliseerde reglementering spoedig tot verstarring. Daarom is een redelijke mate van autonomie en vrijheid van inrichting noodzakelijk, behoudens het toezicht op deugdelijkheid en doelmatigheid.

Hoge prioriteit moet gegeven worden aan de opleiding van docenten op alle niveaus, aan hun her- en bijscholing, opdat zij geheel voorbereid zijn op de eisen, die de verdere opbouw en ontwikkeling van het onderwijs stelt.

In alle vormen van onderwijs dient meer aandacht geschonken te worden aan de ontwikkeling van de expressie-mogelijkheden, aan de sociale vorming, aan de voorbereiding van het actief en kritisch bezig zijn in de diverse samenlevingsverbanden.

Er moet gestreefd worden naar integratie van het kleuter- en basisonderwijs, waarbij een geleidelijke overgang mogelijk wordt van spelen naar leren en waarbij het begripsniveau meer de plaats van de leerling bepaalt dan de leeftijd; op deze wijze kan het euvel van het zittenblijven worden teruggedrongen.

Bij de overgang naar het voortgezet onderwijs dient een goede determinatie mogelijk te zijn, waarbij de definitieve beslissing ten aanzien van onderwijs en toekomstig beroep niet op een te vroeg tijdstip genomen behoeft te worden. Ter voorbereiding van deze maatregelen dienen de onderwijsprogramma's van de eerste leerjaren van het beroepsonderwijs en het algemeen vormend onderwijs meer op elkaar te worden afgestemd. De leerplichtige leeftijd dient geleidelijk opgetrokken te worden tot 18 jaar, mede door een gefaseerde invoering van een partiële leer- en vormingsplicht voor werkende jongeren, waarbij niet de arbeid, maar de vorming centraal staat.

De mogelijkheden voor bij-, her- en omscholing dienen uitgebreid te worden.

De scholing van de vrouw is van groot belang. Zowel een goede beroepsinvoering als beïnvloeding van de mentaliteit kan gunstig werken.

Bij de beroepenvoorlichting moeten ook de niet specifieke vrouwenberoepen onder de aandacht gebracht worden van de meisjes en de wat genoemd worden specifieke vrouwenberoepen onder die van de jongens.

Bij alle vormen van onderwijs verdient de mogelijkheid tot verkleining van de klassen grote aandacht.

Het hoger beroepsonderwijs (de academies) dient omgevormd te worden tot para-universitair onderwijs.

Ten aanzien van de herziening van de bestuursvorm van de universiteiten en hogescholen, dienen deugdelijke waarborgen aangebracht te worden zowel met betrekking tot de autonomie van de betrokken instellingen — met name ten aanzien van de bijzondere universiteiten en hogescholen — als met betrekking tot de rechten en de inspraak van alle betrokkenen.

Met betrekking tot het onderwijskundig aspect van het wetenschappelijk onderwijs dient gestreefd te worden naar een verkorting van de studieduur. In dat kader dienen de diverse doelstellingen voor het wetenschappelijk onderwijs — zoals de voorbereiding tot de maatschappelijke functies, de bevordering van de wetenschapsbeoefening en de bevordering van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef — op gelijkwaardige wijze tot hun recht te komen.

Noodzakelijk is een gecoördineerd wetenschapsbeleid, gebaseerd op onderlinge taakverdeling en middellange termijnplanning.

23 Ontplooiing van de mens

Tot de ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid behoort ook, dat hij uitdrukking kan geven aan zijn creativiteit en sociale gerichtheid, aan ontwikkeling van lichaam en geest in een bonte verscheidenheid van vormen. Van wezenlijk belang voor al deze activiteiten is, dat zij zich in vrijheid kunnen voltrekken.

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

De overheid dient van haar kant zulke activiteiten te bevorderen en zo nodig te steunen.

Een welzijnsbeleid vraagt in deze tijd met name ook meer kansen voor de gehuwde vrouw om in het arbeidsproces te kunnen worden betrokken. De beslissingsbevoegdheid van de gehuwde vrouw om (weer) deel te nemen aan het arbeidsproces ligt in eerste instantie bij de vrouw en de man zelf. Een drastische uitbreiding van het aantal kinderdagverblijven en speelzalen is in verband hiermede van groot belang.

Een nader onderzoek naar de invloed van een dagverblijf op het kind in de verschillende leeftijdsfasen is gewenst, zodat de omstandigheden aangepast kunnen worden aan het kind.

24 Jeugd

Bij de bepaling van het jeugdbeleid dient het recht van de jongeren om mede inhoud en vorm te geven aan de cultuur en aan de structuur van de samenleving, waarvan zij deel uitmaken, voorop te staan.

Behalve in gezinsleven en via onderwijs vindt algemene vorming van de jeugd in toenemende mate plaats in het al dan niet geïnstitutioneerde jongerenwerk, dat de steun van de overheid verdient. Het is gewenst te komen tot een Nationale Raad voor Jeugd- en Jongerenwerk.

De taken van deze Raad dienen gericht te zijn op: — fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, dat uitgangspunt dient te zijn voor de opbouw van zowel plaatselijk als landelijk jeugdbeleid; — coördinatie van de vele jeugdwerkangelegenheden van overheid en particulier initiatief; — opstellen van prioriteiten en advisering aan overheid en uitvoerend werk voor wat betreft de belangrijkste taken op het gebied van het jeugdwerk; — bevordering van deskundigheid.

De jongere generatie dient zelf verantwoordelijkheid te dragen voor haar aandeel in de vorming van de samenleving en de besteding van de vrije tijd. Het is dan ook geboden hen de gelegenheid te geven tot;

— medewerking aan uitvoerende werkzaamheden; — medezeggenschap door het beschikbaar stellen van beleidsbepalende bestuursfuncties; — betrokken zijn bij de opbouw van de samenleving, waarbij vooral te denken valt aan sociale planning en welzijnsbevordering.

De subsidiëring van het jeugd- en jongerenwerk dient met name gebaseerd te zijn op de eigen activiteiten ten behoeve van deze groepering. Bij de bepaling van subsidieverlening dienen de werkzaamheden van vrijwilligers betrokken te worden. Daar bepaalde vormen van jeugdwerk steeds meer gericht zijn op serviceverlening aan jongeren, verdient het overweging met betrekking tot deze vormen van jeugdwerk een financiële bijdrage van de jeugd te vragen, bijvoorbeeld in de vorm van toegangsprijzen.

Daar talrijke jongeren zich niet meer aangetrokken voelen tot de traditionele jeugdwerkvormen en jeugdwerkorganisaties, en als zodanig ook niet meer georganiseerd zijn, vraagt het open jeugdwerk hoge prioriteit.

Financiële tegemoetkoming door de overheid aan experimenten op dit terrein kan gewenst zijn. De overheid dient mogelijkheden tot stichting van jongeren-adviescentra voor dienst- en hulpverlening, waarbij mogelijkheden tot advisering met betrekking tot ontspanning en sociale hulpverlening aanwezig zijn, te onderzoeken en zonnig te stimuleren.

De mogelijkheid tot staats- en wereldburgerlijke vorming van de jeugd in en buiten schoolverband verdient stimulering. De A.R.P. is voor subsidiëring van politieke jongerenorganisaties.

25 Sport

De sport moet door de overheid als zelfstandig verschijnsel in de samenleving worden erkend en gewaardeerd. De sport moet, binnen het gehele welzijnsstreven, in het bijzonder worden benaderd vanuit haar wezenlijke waarden:

de lichamenlijk-geestelijke vorming van de (jonge) mens en de bestrijding van de bewegingsarmoede, die in de huidige samenleving leidt tot verwaarlozing van het lichamenlijk welzijn. Het is de taak van de overheid en particulier initiatief de bewustwording van deze betekenis van de sport te bevorderen.

In dit verband zal er bij de sportorganisaties op moeten worden aangedrongen bij de uitoefening van haar taken bijzondere aandacht te besteden aan die vormen van sportbeoefening, die zijn gericht op de deelneming van zo breed mogelijke

groepen van de bevolking (recreatiesport), naast de bevordering van de meer op het competitieve element gerichte activiteiten (wedstrijdsport).

De overheid zal door een gericht — en begrotings-technisch uitvoerbaar gemaakt — subsidiebeleid moeten stellen haar taken te vervullen; in het bijzonder de taken, die liggen op het terrein van een zo breed mogelijke sportbeoefening.

Behalve op het scheppen van voor deze activiteiten geschikte sportaccommodaties, zal dit subsidiebeleid vooral gericht moeten zijn op de vorming van zowel technisch als bestuurlijk kader.

Deze kadervorming behoort in de eerste plaats tot de taak van de sportorganisaties, zodat bij de opleidingen de levens- en maatschappijbeschouwing ten volle tot uitdrukking kunnen komen.

Voorts eist bij het overheidsbeleid ruime aandacht de bevordering van het wetenschappelijk onderzoek naar de pedagogische, psychologische, sociologische en medische aspecten van de sportbeoefening.

26 Recreatie

Naast de arbeid is de ontspanning van wezenlijke betekenis voor een harmonische ontplooiing van de mens. De eerste eis daarvoor is, dat de leefruimte van de mensen zo wordt ingericht, dat zij zich daarin ontspannen kunnen voelen.

Speciale voorzieningen voor recreatie op grotere schaal kunnen niet gemist worden. Dit geldt voor dagrecreatie, weekendrecreatie en recreatie in meer uitgebreide vorm. De overheid moet de totstandkoming van de vereiste voorzieningen bevorderen en in haar beleid inbouwen (ook bij wegeaanleg, ruilverkaveling enz.)

27 Cultuur

Het cultuurbeleid van de overheid zal enerzijds gericht moeten zijn op de deelneming van brede lagen van ons volk aan kunstzinnige ontwikkeling in allerlei vorm, anderzijds op de meer specifieke beoefening van de kunst.

Zij dient een beleid te voeren gericht op territoriale en maatschappelijke spreiding van cultuuruitingen. Zij moet de deelneming daaraan trachten uit te breiden door haar jeugdbeleid en door na het onderwijs mogelijkheden te scheppen voor amateuristische kunstbeoefening.

In haar kunstbeleid heeft de overheid de voorlichting van deskundige, veelzijdig samengestelde commissies nodig.

De A.R.P. aanvaardt, dat de kunstenaar voor zijn arbeid een brede marge van vrijheid heeft. Zij is van oordeel, dat het beleid van de overheid geleid moet worden door de erkenning van deze behoefte aan vrijheid, maar tevens gebonden is aan de aanvaarding van menselijke en maatschappelijke waarden in het licht van het Evangelie.

Tot het beleid van de overheid behoort ook het in ruime mate geven van verantwoorde opdrachten, mede ter beperking van de contraprestatie-regeling.

De A.R.P. wenst handhaving van een radio- en televisiebestel, gebaseerd op de werkzaamheid van in het volksleven gewortelde vrije organisaties. Naar wettelijk, objectief werkende maatstaven dient de beschikbare zendtijd over deze organisaties verdeeld te worden.

Ook bij de omroep moet het recht op vrijheid van meningsuiting — binnen de wettelijke grenzen — en het recht van antwoord worden erkend.

Aandacht moet geschonken worden aan een toenemende behoefte aan educatieve programma's.

De financiering van de wereldomroep behoort niet uit de luisterbijdragen voor de binnenlandse omroep te geschieden.

Op korte termijn is een diepgaand onderzoek nodig — door instelling van een daartoe geëigende Staatscommissie — welke maatregelen kunnen strekken tot het in stand blijven van een gevarieerde opiniërende dagbladpers.

28 Maatschappelijk werk

Op het gehele terrein van de welzijnszorg en van de samenlevingsopbouw liggen eigen verantwoordelijkheden voor de overheid en voor het particulier initiatief. Een goed gecoördineerd, geïnstitutionaliseerd overleg is dan ook noodzakelijk, waarbij het particulier initiatief gelijkwaardige partner is. Deze tijd van schaalvergroting vraagt, met het oog op de doelmatigheid op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening, om samenwerking. De overheid zal het aan de betreffende instellingen moeten overlaten, welke vorm van samenwerking zij verkiezen (territoriaal, levensbeschouwelijk,

functioneel of een combinatie hiervan). De overheid zal niet via haar subsidiebeleid een bepaalde vorm van samenwerking dienen af te dwingen. Zij mag slechts objectieve normen met betrekking tot doelmatigheid, vakbekwaamheid, en dergelijke hanteren, volgens wettelijk vastgestelde regels. Zolang in deze wettelijke vormgeving niet is voorzien, is doorvoering van wijzigingen in de bestaande opzet slechts toegestaan na volledige inspraak van en zo mogelijk met instemming van de betrokkenen.

Voldoende middelen moeten ter beschikking staan om de dienstverlening aan de maatschappelijke achterhoede op verantwoorde wijze te kunnen waarborgen.

Sterke nadruk dient op de preventie te liggen. In het bijzonder geldt dit voor dienstverlening ten behoeve van:

— lichamenlijk en geestelijk gehandicapten; — buitenlandse en de oudere werknemers; — bevolking in gebieden, steden of dorpen, die voor herstructurering of sanering in aanmerking komen, evenals de beroepsgroepen, die in hun bedrijf met soortgelijke problemen in aanraking komen; — onvolledige gezinnen; — bejaarden;

Met betrekking tot de bejaarden is — teneinde op zo kort mogelijke termijn te kunnen komen tot een gesloten circuit van voorzieningen — prioriteit nodig voor:

— uitbreiding en evenwichtige spreiding van het aantal bejaardenwoningen- en service-flats, verzorgings- en verpleegtehuizen; — uitbreiding van diverse vormen van open bejaardenwerk.

Sterke uitbreiding is vereist van de sociaal-culturele activiteiten ten behoeve van bejaarden.

Een te vergaande professionalisering op het terrein van de dienstverlening houdt gevaren in. Nog is het scheppen van mogelijkheden om binnen de subsidiekaders bepaalde activiteiten met vrijwillige hulpkrachten — al dan niet gedeeltelijk gehonoreerd — uit te voeren.

De inzet van vrijwillige hulpkrachten is ook geboden om het tekort aan beroepskrachten (gezinsverzorgsters, bejaardenhelpsters) op te vangen. In dit kader verdient de sociale dienstplicht nadere overweging.

Voor een te voeren gezinsbeleid is ruime financiële steun nodig voor het werk van de gezinsverzorging, de bureaus voor levens- en gezinsvragen, de medische opvoedkundige bureaus, de huishoudelijke- en gezinsvoorlichting.

De overheid zal het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen krachtig dienen te bevorderen.

De omstandigheid, dat wij leven in een levensbeschouwelijk pluriforme samenleving, maakt het noodzakelijk, dat ook het vormingswerk zich vanuit de verscheidenheid zal moeten kunnen aanbieden, waarbij een grotere samenwerking dient te worden nagestreefd.

In de komende jaren is steun nodig voor verschillende experimenten op het plaatselijk, regionaal en landelijk vlak.

Een subsidie aan de vrouwenorganisaties, die een belangrijke bijdrage leveren tot deze vorming van volwassenen, dient op korte termijn te worden bevorderd.

Bestaande vormingsinstituten en volkshogescholen moet het mogelijk zijn hun activiteiten uit te breiden.

Het bijstandsbeleid mag niet ontaarden in een generaliserende toepassing van richtlijnen. Het individualiserende karakter van de bijstandsverlening vraagt om onveroordeelde handhaving. Mogelijkheden voor deskundige assistentie aan bijstandsbehoevenden bij beroepszaken vragen aandacht.

29 Volksgezondheid

De A.R.P. acht het haar evangelische opdracht: — de geestelijke en lichamenlijke volksgezondheid in de breedste zin met alle kracht te bevorderen; — elke ontwikkeling op wetenschappelijk, maatschappelijk of zedelijk gebied, die de ontluistering van de mens in de hand werkt, onder meer door de medemens tot object te verlagen, met alle kracht te bestrijden.

Het beleid van de overheid moet gericht zijn op de handhaving en de bescherming van de geestelijke en lichamenlijke gezondheid van alle burgers, waarbij er ruimte dient te blijven voor het leven van de eigen verantwoordelijkheid van zowel de enkele mens als de maatschappelijke instellingen.

Milieu-aantasting

Voor de overheid staat voorop de zorg voor het behoud van een gezond leefmilieu. De A.R.P. bepleit daarom:

— het spoedig tot stand brengen van een wettelijke regeling ter beperking van de geluids- en trillingshinder;

— krachtige bevordering van de uitbreiding van het aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties;

— bespoediging van de opzet van regionale vuilverbrandingsinstallaties, zonodig met krachtige steun van de overheid;

— wijziging van de Bestrijdingsmiddelenwet in die zin, dat het beleid meer gericht wordt op de bescherming van het milieu als geheel;

— overheidstoezicht met betrekking tot de levensmiddelen — waaraan in toenemende mate hulpstoffen toegevoegd worden, terwijl deze ook ver-

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

ontreinigingen door bestrijdingsmiddelen, radioactieve stoffen, diergeneesmiddelen, enz. bevatten —, dat gelijke tred houdt met de voortgaande ontwikkelingen op dit gebied;
— krachtige bevordering van de internationale samenwerking op het terrein van milieuhygiëne; vaststelling van internationaal geldende maatregelen en codes, waarbij vastgestelde drempelwaarden ook in het economisch beleid geëerbiedigd dienen te worden.

Welvaartsziekten

Een krachtig beleid ter voorkoming van welvaartsziekten is nodig door:

— instelling van gericht preventief bevolkingsonderzoek naar kanker en naar hart- en vaatziekten;
— preventieve zorg voor de gebitten, zo mogelijk van de kleuterleeftijd af;
— ruime en systematische voorlichting om alle ongunstige levensgewoonten en onzorgvuldig gedrag tegen te gaan, waarbij met name wordt gedacht aan het roken, het gebruik van alcohol en verdovende middelen, niet aangepaste voedingsgewoonten, en dergelijke. De hiertoe geëigende instellingen dienen zodanig subsidie te krijgen, dat zij hun werk op verantwoorde wijze kunnen verrichten, waartoe een integrale aanpak noodzakelijk is.

Medisch-sociale gezondheidszorg

Teneinde tot een optimaal gebruik van middelen en diensten ten behoeve van de gezondheidszorg te komen, vraagt de functionele samenhang tussen de verschillende delen van de gezondheidszorg binnen het ziekenhuis- en inrichtingswezen, alsmede tussen de intra- en extra-murale voorzieningen sterk de aandacht.

De in dit kader noodzakelijke samenwerking (ook van de zijde van het particulier initiatief) zal niet via het subsidiebeleid mogen worden afgedwongen: een wettelijk kader is noodzakelijk, waartoe de Wet Ziekenhuisvoorziening een eerste stap is. Het wetenschappelijk behoeften-onderzoek verdient hiertoe hoge prioriteit.

De overheid dient alle mogelijkheden tot bezinning op de ontwikkeling van medische ethiek, noodzakelijk geworden door de snelle opmars van de moderne medisch-technische macht, krachtig te stimuleren.

De snelle ontwikkeling van het medisch-technisch kunnen vraagt om voortdurende heroriëntatie op het terrein van de opleidingen. Een betere aansluiting voor verschillende opleidingen (o.a. de verpleegstersopleiding) op de vooropleidingen is noodzakelijk.

Een goede gezondheidszorg maakt — teneinde de achterstelling van bepaalde bevolkingsgroepen in het deel hebben hieraan te kunnen opheffen — een herziening van de structuur van de verzekeringen tegen de kosten van geneeskundige verzorging noodzakelijk.

Een uitbreiding van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (A.W.B.Z.) met het eerste jaar ziekenhuisverpleging en specialistische hulp, en dergelijke met hiernaast als volgende stap een beperkte volksverzekering voor het restpakket is hiertoe het geëigende middel.

De positie van de ziektekostenverzekeraars, de assurantiebezorgers en dergelijke, vraagt bij verwezenlijking van het hiervoor genoemde punt bijzondere aandacht.

Verdere uitbreiding van de A.W.B.Z. — zo snel mogelijk — met alle verantwoorde extra-murale mogelijkheden van verpleging, terwijl ook degenen, die nog niet in erkende inrichtingen kunnen worden geplaatst, onder de werking van de A.W.B.Z. moeten komen.

In de nog steeds bestaande behoefte aan erkende inrichtingen is op zo kort mogelijke termijn voorziening nodig.

De revalidatie van lichamelijk en geestelijk gehandicapten eist een zeer hoge prioriteit.

Een integrale aanpak van de oorzaken van het stijgend ziekteverzuim is met spoed geboden.

Bevolkingspolitiek

Ten aanzien van de bevolkingspolitiek bepleit de A.R.P. onder meer:

— het uitbouwen van de voorlichting over geboorteregeling en bevolkingsvraagstuk via de daartoe geëigende organisaties;
— het bevorderen, dat anti-conceptionele middelen worden opgenomen in het verstrekingspakket van de ziekenfondsen.

Geestelijke volksgezondheid

Deze tijd confronteert ons met vergaande wijzigingen in de seksuele moraal. Gezien het feit, dat hier existentiële waarden in het geding zijn, die nauw samenhangen met onze

levensbeschouwing, is de A.R.P. van mening, dat een voortgaande bezinning op genoemde problemen dringend noodzakelijk is.

Daarbij dienen uitgangspunten te zijn:

— eerbied voor het leven;
— eerbied voor het huwelijk;
— bescherming van het gezinsleven.

De A.R.P. bepleit onder meer:

— het inbouwen van voorlichting en vorming met betrekking tot de seksuele vraagstukken via het onderwijs, in overleg met ouderaden en oudercommissies;

— het verlenen van financiële steun voor voorlichting en onderzoek door de daartoe geëigende organisaties;

— het opheffen van discriminaties met betrekking tot de homofiele medemens;

— het scheppen van voldoende mogelijkheden om op verantwoorde wijze te kunnen komen tot het verrichten van abortus provocatus op medisch-sociale indicatie. De inbreng van de vrouw — de eerst betrokkene — dient bij het vaststellen van de noodzaak van deze ingreep voldoende gewaarborgd te worden;

— de strafbepalingen met betrekking tot het verspreiden van pornografische lectuur dienen opnieuw te worden bezien, gezien de omstandigheid, dat verbodsbepalingen in deze een stimulerende werking plegen te hebben.

De organisatie van de geestelijke volksgezondheid dient opnieuw te worden bezien. Een bundeling van verschillende vormen van geestelijke gezondheidszorg en gespecialiseerd maatschappelijk werk moet worden bevorderd.

Financiële verantwoording ontwerp Program van Actie 1971-1975

In het Program van Actie 1967-1971 wordt reeds duidelijk rekening gehouden met een eventuele noodzakelijkheid van 'een versnelde groei van bepaalde overheidsuitgaven' en met 'zwaardere lasten ten bate van de toekomstige vervulling van overheidstaken'. Het program bepleit in verband daarmee: een zo efficiënt mogelijk bestuur; zo mogelijk verschuiving binnen het geheel van de overheidsuitgaven; een rechtvaardige verdeling van de lasten.

In feite heeft de periode 1967-heden een weerspiegeling daarvan te zien gegeven. Het uitgavenpatroon werd niet alleen gehandhaafd, maar op een aantal punten was een toeneming van de uitgaven nodig. Het overheidsbudget steeg — ten opzichte van het nationale inkomen — van 26,8% tot 29%. De A.R. Tweede Kamerfractie heeft daarbij op de bres gestaan voor een verlichting van de lasten voor de minst-draagkrachtigen.

Ook voor een nieuwe periode zal naar het oordeel van de A.R.P. een verdere stijging van de overheidsuitgaven onvermijdelijk zijn. Het ontwerp-program bepleit diverse voorzieningen, die alleen te verwezenlijken zullen zijn door daarvoor een beroep te doen op extra-overheidsmiddelen. De voornaamste onderdelen, waarvoor dit geldt en waaraan de A.R.P. voorrang wil geven zijn:

— uitbreiding van *ontwikkelingshulp*; hieraan zal ook in de komende regeringsperiode hoge prioriteit moeten worden gegeven;

— *defensie*. De A.R.P. acht belangrijke inspanning in de sfeer van de conventionele strijdmiddelen noodzakelijk teneinde een verantwoorde 'atoomdrempel' te kunnen handhaven;

— voorzieningen op het gebied van het *onderwijs*, in een in overleg met de organisaties te bepalen fasering;

— versterking van het beleid inzake de *volkshuisvesting*; met name krotopruiming;

— gerichte sociale maatregelen voor zwakke groepen; mede ter compensatie van de verhoging van de B.T.W.; verwezenlijking van een aaneensluitend geheel van voorzieningen voor bejaarden en lichamelijk en geestelijk gehandicapten;

— *stimuleringsbeleid* voor economisch achterblijvende gebieden en bedrijfstakken in structurele moeilijkheden;

— verbetering van de situatie van de kleine zelfstandigen (ontwikkeling en sanering; fiscale maatregelen);

— ontwikkeling van de sport en aanleg van recreatiegebieden.

Nadere quantificering van deze desiderata is achterwege gelaten, omdat een zekere onderlinge speelruimte onmisbaar is. Wel is duidelijk, dat ook reeds voor een niet-overdreven uitvoering van onze programpunten een uitbreiding van de overheidsuitgaven in een omvang, vergelijkbaar met die van de huidige periode nauwelijks toereikend zal zijn. Vandaar de volgende opstelling:

1. In de periode 1967-heden is de extra stijging van de overheidsuitgaven (boven de groei van het

nationale inkomen) vooral tot stand gekomen door het niet-teruggeven van reële progressie van de belastingdruk, terwijl daarnaast enkele belastingverhogingen een geringere rol speelden. Voor de periode 1971-1975 zou ten aanzien van de reële progressie in principe dezelfde gedragslijn kunnen worden gevolgd, hetgeen reeds een jaarlijkse stijging in de belastingdruk van tegen de ½% implieert.

2. In het program wordt ook genoemd: enige verhoging van belastingen op niet-uit-arbeid verworven inkomen. Voorts is de A.R.P. bereid ook een verhoging van de omzetbelasting (met compensatie voor de minst-draagkrachtigen uit de algemene middelen) te aanvaarden, rekening houdende met concurrentieverhoudingen in internationaal verband.

3. Daarnaast bepleit de A.R.P. periodieke aanpassing van de belastingtarieven aan mogelijke waardevermindering van de munteenheid; evenwel dienen de overige doelstellingen van het overheidsbeleid daardoor niet te worden aangetast.

Het geheel van deze maatregelen vindt zijn begrenzing in de mogelijkheid waarin de overheid beslag kan leggen op het nationale inkomen, zonder daardoor schadelijke effecten op te roepen. Daar dit beleid alleen uitgevoerd kan worden met medewerking van het gehele bedrijfsleven zal een nieuw te vormen kabinet terstond bij zijn optreden een gericht advies moeten vragen aan de Sociaal Economische Raad.

In het ontwerp-program van de A.R.P. worden, naar blijkt, een aantal duidelijke nieuwe accenten gelegd. Deze zullen betaald moeten worden. Onze voorlopige conclusie is, dat zij ook betaald zullen kunnen worden, mits de bereidheid daartoe aanwezig is.

AFZELIA DOUSSIÉ - EN TEAK BUITENDEUREN

levertijd 3 weken. Enkele standaardmodellen uit voorraad leverbaar.
Ook levering volgens tekening.

TRAPPEN - KOZIJNEN

hardhout - vurehout, korte levertijd.
Zend ons uw aanvraag tekeningen.

Houtindustrie

MACOVA N.V.

Pascalstraat 4 - Harderwijk - Tel. 03410 - 3522

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

HET VAN EEGHENHUIS

*zorgt er voor dat u in alle rust
van het voorjaar
en de zomer kunt genieten!*

U bent altijd van harte welkom in dit prachtige

Doopsgezind Broederschapshuis te Aardenburg

Gelegen in een uniek stukje natuur

Een comfortabel huis (centrale verwarming en warm water op alle kamers), in een land rijk aan historie en natuurschoon.

Vraagt inlichtingen:

VAN EEGHENHUIS,
Herendreef 67, Aardenburg.
Telefoon (01177) 259

Fa. H. W. KLOOTS en ZN.
Algehele verzorgingstehuizen voor
bejaarden te Lochem
vraagt voor spoedige indiensttreding

a. verpleegster
diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. verpleegster
diploma B

c. ziekenverzorgsters

d. bejaardenhelpsters
(gediplomeerd)

e. leerl. bejaardenhelpsters

Salariëring a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen
d. aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring minimum f 510,— per maand.
e. aanvangssalaris f 410,— per maand.
Sollicitaties schriftelijk p.a.
NIEUWEWEG 5 - LOCHEM
Inlichtingen, tel. 05730 - 2226

TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN BOERDERIJEN ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en winkelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.

In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland inclusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen

VRIJE VESTIGING GEGARANDEERD.

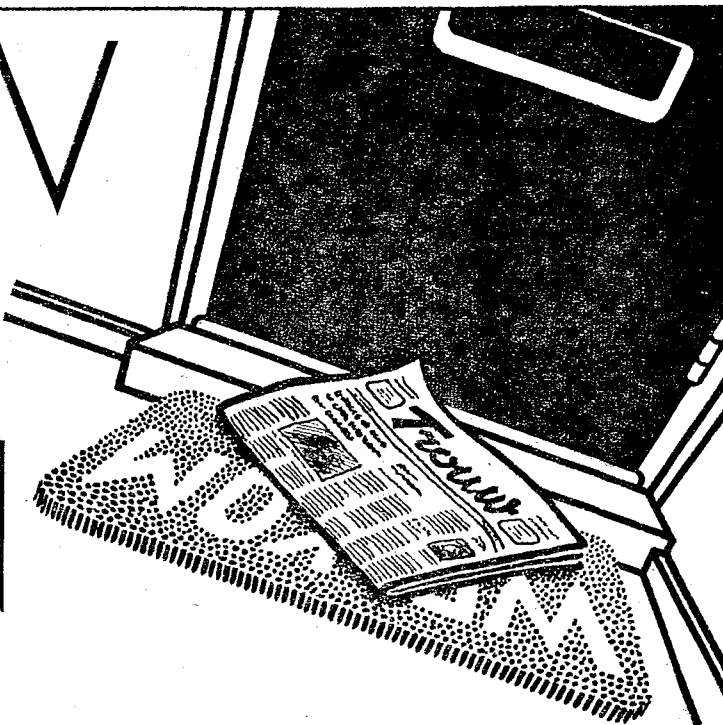
Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT

TELEFOON 03484 - 409.

TROUW MOET BLIJKEN

Het dagblad Trouw is een goed dagblad, goed in de zin van eerlijk, betrouwbaar, ernstig, menselijk.
(De Groene Amsterdammer)

Betrouwbaar, eerlijk...
Wat is een eerlijk dagblad?

Laten we eerlijk zijn. U leest uw krant niet omdat uw buurman of uw zwager toevallig zegt dat 't zo'n goeie krant is.
Dat maakt u liever zelf uit.

En ook Trouw gaat u niet lezen omdat De Groene Amsterdammer toevallig zegt dat Trouw zo'n goeie krant is.
Dat wilt u zelf eerst nog wel eens zien.

Nu, dat kan.
Trouw wordt u hier niet aangeprezen.
Trouw moet blijken.
Elke ochtend opnieuw.

Als u ons even uw adres geeft...

Trouw is nu een krant geworden, die vooral over buitenlandse politiek uitstekend voorlicht.
(Vrij Nederland)

Nou, en?

En binnenland?
En het commentaar?
En de sport?
En de zaterdagkrant voor het weekend?
En de advertenties?
En de kunst?
En de kerkelijke berichtgeving?
En wat zijn de financieel-ekonomische pagina's waard?

Wij hebben maar één antwoord: over al die punten kunt u hier niets lezen.
Dat kunt u alleen maar in de krant zelf.
Trouw moet blijken.
Gedurende twee weken elke ochtend een proefrit.
Let u vooral op de punten die u interesseren.

Geef ons even een seintje en laat Trouw maar komen...

In de belangrijke kwesties neemt Trouw een oprecht en verkwikkend standpunt in, levert het een steeds beter wordende nieuwsvoorziening en presteert zulks met behoud van het christelijke karakter van de krant.
(De Nieuwe Linie)

Precies wat u zoekt dus.

Of zoekt u niet?
Omdat u al een andere krant leest.

Maar dat geeft toch niet?
't Kan nooit kwaad om af en toe twee kranten te vergelijken.
Om wat bewuster te lezen.

Waarom dan niet een proefabonnement?
Trouw moet blijken.
En u moet wikken en wegen.
Samen met uw gezin.
Wat vindt uw vrouw van Trouw?
En uw studerende zoon?
(of heeft die zelf al een abonnement op Trouw?)

Luister naar hen en naar uzelf, maar niet naar ons.
Wij vertellen u hier niets over Trouw.
Trouw vertelt het u liever iedere morgen zelf.

Wat was ook alweer uw adres...

Stuur deze bon in een envelop (zonder postzegel) aan Trouw
(Antwoordnr. 2792, Amsterdam) of bel gewoon even 020-220383.

☐ Ik wil kennismaken met Trouw door middel van 12 proefnummers.

TROUW
MOET
BLIJKEN

Naam: _____
Straat: _____
Plaats: _____
Handtekening: _____
Postgiro: _____ Gem. giro: _____
Betaling: ☐ per maand ☐ per kwartaal ☐ per jaar

☐ Ik wil 12 gratis proefnummers met aansluitend abonnement.

TROUW
MOET
BLIJVEN

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

Jachtlustweg 4, tel. 05130 - 6055

LEVERING VAN

Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

ONBEZORGD wonen

goed VERZORGD wonen in

Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen.

IN DEZE VERZOR- GINGSFLATS ZIJN ONDERGEBRACHT

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzemenu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door ge-diplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,—, plus f 80,— per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekermoor)
- Dicht bij Burg. de Hooppark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis!”

LEUSDEN MONTFOORT AMEIDE

Geheel vrijblijvend verstrekken wij u in-lichtingen omtrent de series te bouwen

PREMIE- WONINGEN

in deze gemeenten.

Tevens volledige voorlichting omtrent de meest gunstige financierings-mogelijkheden.

WONINGSTICHTING CENTRAAL NEDERLAND

PRINSESSENWEG 1
VREESWIJK
TELEFOON 03470 - 9577 - 9568

VAKANTIE BINNEN DE GRENZEN

GA NU VOORDAT UW ARTS HET VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169
Waar de vrouw zich uit en de man zich thuis voelt.

VAKANTIE OP TERSCHELLING

Voor de maand mei, de eerste week van juni, de laatste heeft van aug. en de gehele maand september nog beschikbaar 6 pers. **BUNGALOWS** en 8 pers. **HUISJES**, met indien nodig verwarming. Prijs per week v.a. f 95.— en f 150.— tot f 300.—. Te bevr. mevr. A. KNOP-PALS, Commandeurstraat 5 West-Terschelling, tel. 05620 - 2068.

NUNSPET. CHR. VAKANTIEOORD „DE DUIVENTIL”

Uitstekend gel. in een ideale omg. Moderne accommodatie. 4- en 6-pers. gezinskamers. Ook voor beschaafde jongelui. Prettige sportieve sfeer. Pr. verzorging. Vraagt uitgebr. prospectus. Tel. 03412-2352.

HENGLO GELDERLAND. Te huur vakantieverblijf op een nieuwe boerderij, 4 à 5 pers. Mooie bosrijke omgeving. Ook zeer geschikt voor oudere mensen of 2 echtparen die samen met vakantie gaan. Alles aanwezig. Tel. 05753-7380.

KAMPING „DE KOM”

Temidden van fijne vrije bossen, kampwinkel en kantine, zwembad, ploeterrij, Nieuw toiletgebouw. Rijk viswater dichtbij. Goede sfeer. Staanplaats voor tent en caravan. Folders op aanvraag. Tevens caravan en zomerhuisjes te huur. Juli bezet.
Gebr. Ruinmans - Bultweg 25 - Eesveen.
(Post Steenwijkerwold) - Telefoon 05210-3736.

Chr. Vakantieoord voor Bejaarden

prachtig gelegen aan rand Edesebos, 72 bedden. Uitsluitend 1- en 2-pers. kamers. Groepen speciale cond. Vraag prosp. Vak.-oord „INGENETTA”, Ede. Tel. 08380-10580.

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in **NEDERLAND, ENGELAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc.** Juli en aug. Huur plm. f 190.— p.w. N. G. Hinloopen, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

Kampeercentrum „GERNER”

DALFSEN

— moderne aanleg — alle comfort —
— verwarmd gen. zwembad op 500 m afstand —
— recreatie boerderij en kleuterbadje op het terrein —
Inlichtingen-folder en reserveringen bij
KAMPEERCENTRUM „GERNER”
DALFSEN - TEL. 05293 - 224

Door uitbreiding van ons terrein kunt u nu reeds een

Seizoenplaats voor tent of caravan

bespreken. Camping gelegen tussen Voorthuizen en Garderen. Bos heide en grasmat. In voor- en naseizoen huisjes te huur. **Hoge Boeschoterweg 96 Voorthuizen, tel. 03429 - 1343 of 1975.**

ZOMERHUISJES (bezet v. 27-6 t/m 8-8) en **GED. v. BOERDERIJ** (bezet van 25-7 t/m 8-8) te huur. Beide voll. inger. Voor plm. 6 pers. m. elek.-gas. In rust. bosr. omg., o.a. groot natuurbad. **J. H. Eshuis, Diftelen F 32, Hardenberg, tel. 05235 - 375.**

Pension BEUKENHORST, Aangeboden kamers met volledige verzorging of logies met ontbijt. Ook voor uw Paas- en Pinkstervakantie. Prospectus op aanvraag.
Zuiderzeestraatweg W 42, Doornspijk.
Telefoon 05258 - 401.

VAKANTIECENTRUM „DE VOORST”

Kraggenburg N.O.P. - Tel. 05275-2483. Te huur 14 zomerhuisjes met volledig pension en c.v. Wij verzorgen ook diners en koffietafels. Groepsovernachtingen b.v. voor verenigingen o.d. met volledig pension. Verwarmd zwembad en volop viswater. Voor de Paasdagen speciale tarieven. Folders op aanvraag.

DE LUTTE.

Kom met vakantie of weekend naar

CAMPING „DE LUTT”

Een nieuwe camping met een ongekend comfort. In de mooiste streek van Twente. Weekends te bezichtigen. Folders worden op aanvraag gratis toegezonden.

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT CAMPING „DE LUTT”.
Tel. 05415-309. Beuningerstr. 20, De Lutte. Aan de Twente-route

Bespreek tijdig uw vakantie in ons nieuwe pension in rustige landelijke en bosrijke omgeving. Vlakbij verwarmd zwembad. Warm en koud str. water c.v. Ook voor de Paasdagen.

PENSION VAN GEENHUIZEN

Van Haersholteweg 3, DALFSEN, tel. 05293-818.

DEN HAM — ZOMERHUISJE

Voll. inger. met stookgel. Rustig gelegen in pracht omgeving. Nog vrij voor 11-6 en na 8-7.
Inl. H. Soepenbergh, Zomerweg 7, telefoon 05495-293.

ZUIDWOLDE (Drenthe). Keurig ingericht zomerhuisje, 6 pers., aan de rand van het dorp. Vlak bij de bossen. Winkels en verwarmd zwembad. Ruime speelruimte voor kinderen m. zandbak, schommels en wip. Geen last van het verkeer. Voorzien van gas, elektra, gasverwarming, str. water, koud en warm. Douche en prima bedden. In het seizoen f 185.— p.w., voor- en naseizoen f 135.—. Bezet van 27-6 — 8-8. Tevens nog keurig ingerichte vrije woning. Ook van alles voorzien geen douche. 6 pers. In het seizoen f 150.— p.w. voor- en naseizoen f 125.—, voor 65 j. f 65.— per week. Bezet van 4-7 — 8-8. Aangesl. bij VVV. T. Wildeboer, Steenberg 15, Zuidwolde (Dr.). Telef. 05287-489.

ZEILSCHOOL „WAMS” TE GAASTMEER. Ideaal gelegen aan Friesland's grootste meren, les in moderne Centaur zeiljachten. Prettige sfeer en deskundige leiding. Folders en reservering bij: Wams Watersport, postbus 108, Sneek, tel. 05150-3815.

MOOI HOLTEN (O.). Te huur voll. inger. 6-pers. BUNGALOWS. Vrij vóór 4/7 en na 8/8. Bill. prijs. Jan Wiggers, Kolweg 14, Holten, tel. 05483-1356.

Te huur **GEMEUB. KAMERS** op boerderij en zomerhuisje aan de voet van de Lemelerberg, 6 km v. Ommen, in bosrijke omg., nog vrij voor 11/7 en na 25/8 '70. Tel. 05723-229.

DRENTE

IN DE LINNENWAGEN, CENTRUM VOOR HUIFWAGEN-TOERISME. Verhuur van huiwagens per week.
INL. BRUGSTRAAT 2, ORVELTE, TEL. 05934 - 2 31.

In het hart van Westerwolde ligt uitspanning

Camping-Bad-Recreatie „Beetse”

aan de Blauwe meren bij Sellingen.
Paviljoen voor 300 personen.
Telefoon 05992-4274 of 05973-455.

ZEIL MET ELAN

Zeilschool Hoeve „ELAN”
STILVOL, ROMANTISCH EN
UITSTEKENDE ACCOMMODATIE
Varende Zeilschool „ELAN”

(VOOR JONGE MENSEN)
U zwerft met uw zeilboot door geheel Friesland, vergez. door een hotelschip, o.l.v. een ervaren instructeur. Speciale cursussen voor 10-16-jarigen, ouderen en echtparen. Vraagt prospectus aan C. Melis, Zeilschool „Elan”, Terhorne, telefoon 05668 - 2 80, b.g.g. 03406 - 26 02.

Zowel voor

recreatie of permanente bewoning

kunnen wij U veel bieden in Overijssel en Drente. Vraagt U ook eens geheel vrijblijvend onze woninglijst.

*Bemiddelingsbureau
in onroerende goederen*

H. v. d. VEGTE Jr.

Nieuwendijk 37 Asserstraat 4
WIJHE GIETEN
Telefoon 05702 - 1688

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

HOUTHANDEL EN KISTEN-FABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

houtzagerij-houthandel-kistenfabriek

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306, 291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

• **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

BUREAU „DE NIEUWE WEG”

verantwoorde huwelijksbemiddeling door psychologe

EENVOUDIGE DAMES EN HEREN ZIJN WELKOM

AFSPRAKEN: telefonisch 05400 - 13918

SCHRIFTELIJK: M. A. de Ruyterstraat 46, HENGLO (O.)

Een bijzondere uitgave! De sprookjesvlinder vertelt . . .

Een bundel vrolijke sprookjes geschreven door onbekende Nederlandse vaders en moeders, ooms en tantes, opa's en oma's en geïllustreerd door Nederlandse kinderen voor alle kinderen

DE OPBRENGST VAN DIT BOEK KOMT TEN BATE VAN

Het Nederlandse Astma-Fonds

Prijs f 6.90.

Steunt het werk van het Astma-Fonds en doet kinderen een plezier. Radio en TV besteedden aandacht aan deze unieke uitgave.

Vraagt het uw boekhandelaar.

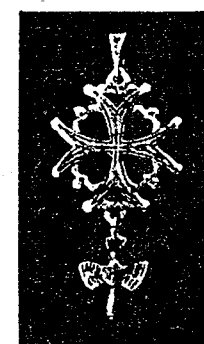
EEN UITGAVE VAN U.-M. „WESTFRIESLAND” - HOORN.

ZOETERMEERS ROEM de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Als Belijdenisgeschenk

DE STICHTING „VRIENDEN VAN PARON” heeft beschikbaar Hugenotenkruisen, in onderstaande uitvoeringen:

HANGER GROOT

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5.95
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 53.—
H.V.	Verzilverde hanger (groot)	f 3.20
H.M.	Zilveren hanger (middensoort)	f 5.20
H.M.G.	Gouden hanger (middensoort) (broche f 43.—)	f 40.50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 3.10
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 25.50)	f 23.—
P.	Zilveren broche f 6.75; P.G. Gouden broche	f 54.—
P.V.	Verzilverde broche	f 3.45
K.	Zilveren reversknoop	f 2.85
K.G.	Gouden reversknoop	f 23.—
S.	Zilveren speld f 2.85; S.G. Gouden speld	f 23.—
	Verz. Paronlepelkje	f 3.25
	Verz. Hugenotenkruislepelkje	f 3.50
	Wit en blauw geëmailleerde hangers	f 5.20
	Zilveren ketting	f 3.—
	Gouden ketting	f 28.—
	Groot smeedijzeren kruis met lange ketting	f 7.50

Bestellingen liefst per giro no. 77630 t.n.v. de Stichting „Vrienden van Paron”, verkoop Hugenotenkruisen en Paronlepeljes, Boezem-singel 180, Rotterdam - 1, tel. 125321 (9-5 uur).

ALGEHEEL VERZORGINGSTEHUIS
VOOR MINDER VALIDE BEJAARDEN,

HUIZE DE PAAS-EIK LUNTEREN

VRAAGT

- verpleeg(st)er
- ziekenverzorgsters
- bejaardenverzorgsters
- bejaardenhelpsters
- leerling-
bejaardenhelpsters
- meisjes voor de
huishouding

SOLLICITATIES te richten aan J. A. Kloots,
Dingerlaan 2 te Lunteren, telefoon 08388 - 2402

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken
als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13,
AMSTERDAM. TELEFOON 020 - 23 25 40.

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010—13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070—63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030—1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085—42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtestraat 36	— Telefoon 030—6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050—2.14.42

TE KOOP AANGEBODEN TE EPE:

zes en twintig zeer royale premiewoningen

waarvan met de bouw in april 1970 door het Bouwbedrijf Zwanink een
aanvang zal worden gemaakt. Deze woningen worden gebouwd royaal
van opzet, van goede kwaliteit en onder volledige architectuur van het
Architectenbureau J. Martini te Groningen.

Indeling: begane grond: royale hall, toilet, Z-vormige woonkamer groot
33 m², ruime keuken, ruime bijkeuken;

1e etage: 3 ruime slaapkamers, grote badkamer voorzien van douche-
installatie, toilet en mogelijkheid tot inbouw van een bad, balkon groot
plm. 8 m²; 2e etage: ruime slaapkamer en 3 bergkamertjes.

Deze woningen zullen worden voorzien van een compleet uitgevoerde
centrale verwarmingsinstallatie. Mogelijkheid tot bijbouw van garages
aanwezig.

Koopprijzen f 56.250,— en f 54.200,— incl. grond, notaris, makelaars en
andere kosten, waarop een premie zal worden verstrekt groot resp.
f 4.566,— en f 7.896,—. Ruime financiering mogelijk nl. tot 90% van voor-
melde koopprijzen.

Prospectus met tekeningen en uitvoerige technische omschrijving wordt
op aanvraag gaarne toegezonden.

KANTOOR „BUITENKAMP”

Eig. A. H. Buitenkamp: makelaar en beëdigd taxateur onr. goederen.
Gediplm. accountant en belastingconsulent.
Quickbornlaan-6 - EPE - Telefoon 05780 - 2552.

In recreatiegebied bieden wij te koop aan:

LUXE MOBIELE BUNGALOWS

Inlichtingen en bezichtigen

Drieërweg 130, Ermelo. Tel. 03417 - 2933

EXCLUSIEVE ZOMERHUIZEN

Inlichtingen en bezichtigen

Vledderweg 32, Vledder. Tel. 05212 - 1398

Toverberg bungalows

Drieërweg 130 - ERMELO - Telefoon 03417 - 2933

Aan boord van een goed schip is het beslist anders en beter!

Hier een greep uit ons zojuist verschenen vaarprogramma 1970

- * 10-daagse cruises naar Straatsburg
- * 7-daagse cruises over Rijn en Moezel
- * 7-daagse cruises naar Heidelberg en Rudesheim
per m.s. Rijnpoort - m.s. Rijnhaven - m.s. Rijnstroom - m.s. Rijn-
mond.

Deze schepen zijn ook beschikbaar voor:
varende tentoonstellingen, conferenties en partijen, maar ook als hotel-
schip.

N.V. REDERIJ RIJNVAKANTIE

Postbus 2109 - Rotterdam - Tel. 010 - 14 15 22

Zendt u mij de gratis kleurenbrochures.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

REISBUREAU BAK

Marktstraat 6, Alkmaar,
tel. 02200 - 11044

ONS ZOMERPROGRAMMA 1970

biedt u een keur van goed verzorgde

vlieg-, autocar-, trein- en bootreizen

o.a. naar

Spanje - Portugal

Rome - Napels - Pompei - Capri

Italiaanse Riviera - Gardameer

Aurach - Skt. Johann - Pertisau

Lourdes - Parijs

Zwarte Woud (Calw)

Rijnreis (Boppard), Z. Limburg

Boekingskantoor voor reisbureaus:

Hôtelplan / FIT / F.T.S. / Nespanda Tours

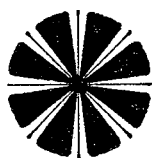
Red. Rijnvakantie e.a.

Zend mij uw programma 1970

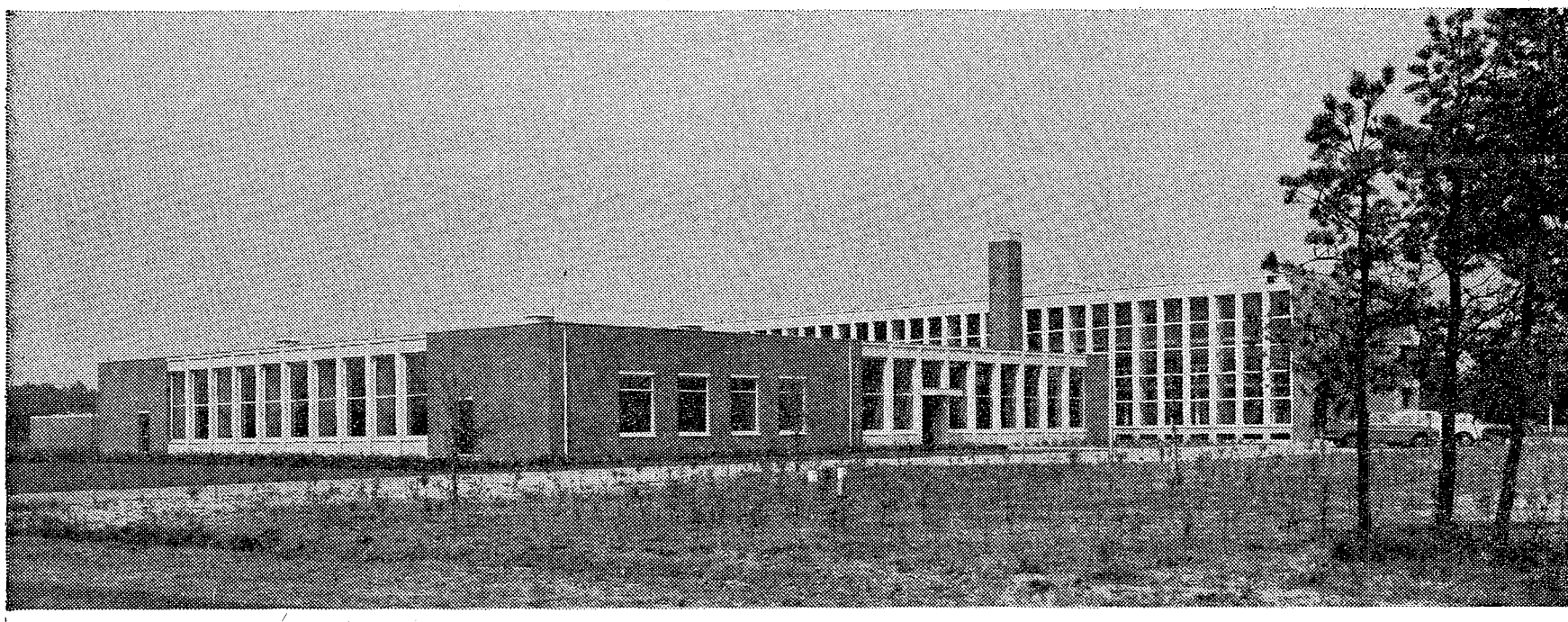
Naam

Adres

Woonplaats

VISSER & SMIT'S	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
	AANNEMING MIJ NV	
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

GOUDEN BEVRIJDINGSPENNING
1945-1970 NEDERLAND 25 JAAR VRIJ

ter herinnering aan dit heuglijke feit slaat de NUMINT een bijzonder fraaie gouden bevrijdingspenning. Goudgehalte 21,6 krt.

	OPLAGE	DOORSNEDE	GEWICHT	PRIJS
1000 ex.		18 mm	3,364 gr.	f 37,-
		(f 1,- p.s. gaat naar Biafra)		
		22 mm	6,728 gr.	f 60,-
		(f 1,50 p.s. gaan naar Biafra)		
2500 ex.		28 mm	13 gr.	f 125,-
		(f 3,- p.s. gaan naar Biafra)		
		30 mm	17 1/2 gr.	f 180,-
		met 25 oranje appeltjes		
100 ex.		(f 5,- p.s. gaan naar Biafra)		
		50 mm	70 gr.	f 640,-
		met 25 oranje appeltjes		
		(f 10,- p.s. gaan naar Biafra)		

Penningen met een gelimiteerde oplage zijn genummerd. Prijzen incl. B.T.W.
Prijswijzigingen voorbehouden. Leverijd ca. 6 weken. Bestellingen via alle banken,
grenswisselkantoren, munthandel en juweliere of ... rechtstreeks bij de

van Alkemadeaan 201, den Haag **NUMINT** Keizersgracht 722, Amsterdam
tel. 070 - 24 22 33 - 24 13 69 tel. 020 - 22 40 40 - 24 87 48

HOLLAND TYPING OFFICE

STENCIL
OFFSET
LINTDRUK
VERTALINGEN
FOTOCOPIËN

Damrak 44, Amsterdam-C, tel. 224025 - 244625

Raf HiFi Stereo N.V. AMSTERDAM

RIJNSTRAAT 142 - TELEFOON 739103

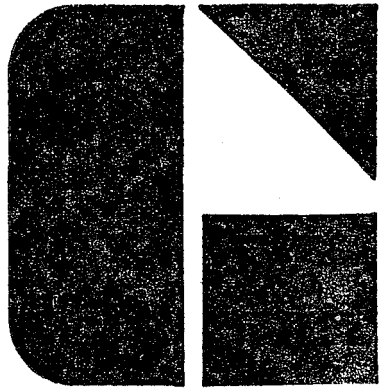
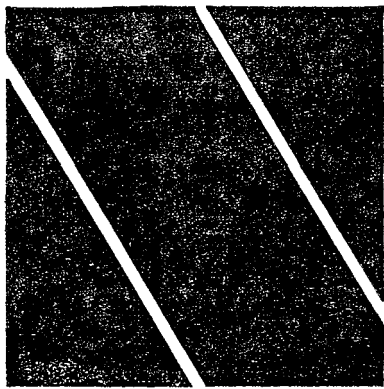
Quad - Sony - JBL - Leak - Kei - Sansui - Tric - Kenwood - Lenco - Akai - Revox - Tandberg - AR - Dynaco

MAASSTRAAT 169 - TELEF. 426123

Braun - B & O - Saba - Wega
VOLLEDIG PROGRAMMA - EXCLUSIEVE VORMGEVINGEN

RIJNSTRAAT 139 - TELEFOON 713597

Stereo acht -
Cassette(s) recorders - (kleuren) T.V. - HiFi - Occasions

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 15

11 april 1970

MONDIGHEID OF DE POSITIE VAN DE WERKNEMER IN DE ONDERNEMING

Het A.R. Program van Actie 1967 — 1971 vroeg voor de komende periode bijzondere aandacht voor de positie van de werknemer. De A.R.P. stelde daarbij nadrukkelijk, dat een versterking van de arbeidsrechtelijke kant van diens positie noodzakelijk is geworden. In de loop van dit kabinetstijdvak heeft de fractie niet met de handen in de schoot gezeten, noch 't kabinet. Een stuk realisatie van dit gerechtvaardigd verlangen is deze week in de Kamer aan de orde geweest. Dr. C. Boertien heeft daarbij het unanieme standpunt van de fractie vertolkt. Wij menen, dat het van belang is een deel van het betoog van de heer Boertien reeds nu weer te geven. Wij komen terug op het concrete — overigens niet boeiende — debat.

Toen onze fractie haar medewerking verleende aan de totstandkoming van het kabinet-De Jong heeft zij in de gepubliceerde briefwisseling verklaard de versterking van de arbeidsrechtelijke positie van de werknemer in en ten opzichte van de onderneming een zaak van beslissende betekenis voor het kabinetsbeleid te achten. De heer Biesheuvel heeft er onlangs in een schriftelijke vraag nog aan herinnerd.

Ik stel er prijs op bij het begin van mijn beschouwing aan deze woorden te herinneren. Het lijken twee nogal technische wetsontwerpen waarover wij vandaag te beslissen hebben. Toch zien wij beide wetsontwerpen in het ruimere raam van een proces van democratisering van de ondernemingen, een proces dat nog belangrijk verder moet worden ontwikkeld. In beide ontwerpen wordt een schrede gezet in een richting waar van onze fractie duidelijk een voorstander is, namelijk de erkenning dat aan de arbeid in de onderneming een gelijkberechtigde plaats toekomt.

Men kan een onderneming beschouwen als een bijeengebracht kapitaal dat met behulp van arbeid winst maakt. Wij vinden dat een eenzijdige visie. Op die wijze wordt aan het kapitaal een primaat gegeven en wordt de arbeid daaraan ondergeschikt gemaakt. Wij zien in de onderneming meer dan een louter op winst gerichte eenheid, te leiden volgens bedrijfseconomische normen. Natuurlijk hebben wij er geen bezwaar tegen, dat een onderneming rendabel is en niemand zal ons horen zeggen dat de verworvenheden van de bedrijfseconomie niet in de onderneming moeten worden toegepast. Maar wat we bedoelen is eigenlijk het best uitgedrukt met het woord gemeenschap. Wij zijn niet zo utopistisch om vandaag de dag te stellen dat Nederlandse ondernemingen gemeenschappen zijn. Waar wij naartoe willen werken is dat ondernemingen hoe langer hoe meer trekken gaan vertonen van een gemeenschap, waar niet de een op grond van geld te beslissen heeft over de ander op grond van arbeid.

Dr. C. Boertien

Ondernemingen hebben naar ons gevoel hoe langer hoe meer een sociale functie. Zij brengen mensen bijeen die op tweeërlei wijze afhankelijk worden. Zij worden afhankelijk van het wel en wee van de onderneming en zij worden in hun onderlinge relatie als werknemers bij dezelfde baas afhankelijk. Die afhankelijkheid heeft tot op heden haar grote nadelen bewezen en het is dan ook te begrijpen dat van allerlei kanten tegenstromingen ontstaan, die aan de werknemer een stuk medever-

antwoordelijkheid, en dat betekent op hetzelfde moment een stuk medezeggenschap, terug moet geven. Ik geef toe dat het woord teruggeven erg idealistisch is bedoeld, omdat het woord ervan uitgaat dat er een tijd geweest is dat de arbeider de primair verantwoordelijke was. Ik geloof toch dat het juist is om dit woord te handhaven, omdat de verantwoordelijkheid van de werkende mens in de loop der tijden door de opkomst van de moderne ondernemingen is teruggedrongen. Er zal een heel mentaal proces op gang moeten worden gebracht om te verwetenlijken wat ons voor ogen staat. Daarbij kan de wetgeving niet werkeloos toezien en ik ben blij dat we de eerste schreden nu duidelijk gaan zetten.

We hebben in de toekomst hier nog te bespreken het wetsontwerp inzake de herziening van de wet op de ondernemingsraden en ik hoop van harte dat een wetsontwerp inzake de structuur der vennootschappen, nu het het departement van de minister van Justitie heeft verlaten, spoedig de fase van de Raad van State voorbij zal zijn en aan de Staten Generaal kan worden voorgelegd. Dat zou een punt zijn dat wij, zoals ik aan het begin zei, van beslissende betekenis achten voor een verdere verwezenlijking van onze wensen.

IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over de Stem van een ander.
De heer J. W. Ooms belicht op pag. 3 het leenrecht van schrijvers.
Europees nieuws staat op pag. 4, dr. C. Boertien schrijft daar over de diploma's in Europa.
Op pagina 5 en 6 staan de meningen

van lezers en de Notities van een raadslid.
De Arjos hield een enquête, de uitslag staat op pagina 7.

ACHT

Door technische omstandigheden bij de drukker verschijnt ons blad deze week slechts met acht in plaats van de gebruikelijke 12 pagina's.

VOLGENDE WEEK

Nederlandse Gedachten van volgende week zal gewijd zijn aan de Gemeentepolitiek. De verkiezingen voor de gemeenteraad op 3 juni a.s. vragen nu reeds de aandacht. Vandaar dat aan verschillende facetten van de politiek in en het bestuur van de gemeente aandacht wordt geschonken, in het volgende nummer, maar ook in de weken daarna.

Geurt's Conservenfabriek C.V. Dodewaard

De fijnste fruitprodukten
uit de Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk:
JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN
OP SAP - ETC.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

DE STEM VAN EEN ANDER

Je kunt niet zeggen, dat de Nederlandse kiezers razend enthousiast naar het stemlokaal hollen, zodra er een van de schaarse verkiezingen wordt georganiseerd.

Voor alle „duidelijkheid”: wij zeggen niet, dat zij enthousiast moeten zijn en zelfs niet, dat er toch voldoende redenen zijn om enthousiast te gaan kiezen. Waarom zouden wij, niet waar?

NUCHTER

Wij willen het liever over de nuchtere (Nederlandse) boeg gooien. De verkiezingen zijn schaars. Drie verkiezingen in vier jaar tijds. En dan is het ook nog zo: twee jaren verkiezingen, twee jaren geen verkiezingen. In 1966 Staten- en Raadsverkiezingen; in 1967 Tweede Kamerverkiezingen. Nu in 1970 weer Staten- en Raadsverkiezingen; volgend jaar, in 1971 Tweede Kamerverkiezingen.

18 maart j.l., toen wij de Provinciale Statenverkiezingen beleefden, was het drie jaar geleden, dat wij voor het laatst een stemlokaal aan de binnenkant zagen. Nu was inmiddels de opkomstplicht afgeschaft: 30 % van ons, Nederlandse kiezers, ging op 18 maart j.l. niet stemmen; nog minder kiezen.

VERHAAL

Wij gaan dat die kiezers niet verwijten. Wie zijn wij, Nederlanders, om anderen, Nederlanders, dat te verwijten?

Wij mogen natuurlijk wel een verhaal afteken. Praten en schrijven is in Nederland vrij. Wij zouden dan deze keer dit willen zeggen. Men kan van oordeel zijn en zeggen: politieke partijen maken er niet veel van, het parlement maakt geen sterke indruk, het kabinet brouwt niet wat wij willen, wat stellen de Provinciale Staten eigenlijk voor, wat presteren ze nu eigenlijk in de gemeenteraad. Derhalve: waarom zouden wij naar de stembus gaan? Laten zij het zelf uitzoeken!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

REDELIJK

Het lijkt redelijk om toch te overwegen of je er metterdaad mee bereikt wat je eigenlijk wil; waarschijnlijk - algemeen omschreven - mogelijk aan te duiden met de woorden: het (op talloze punten) in de samenleving iets beter maken dan nu.

Dit moet in de samenleving voor een belangrijk deel gebeuren langs de vele politieke kanalen. Daarin spelen de politieke partijen de belangrijkste rol; met haar organisaties, haar programma's en haar kandidaten. En het ligt daarbij voor de hand, dat de Nederlandse kiezers dan een van die partijen - met haar organisatie, program, kandidaten - steunt. Die partij - en daarmee de Nederlandse mede-kiezers! - van wie zij het meest verwachten. Al is het dan weinig, dan toch relatief het meest.

REALISEREN

Je behoeft het natuurlijk niet te doen. Je behoeft niet te steunen en te stemmen.

Je moet je alleen realiseren, dat toch die Nederlandse mede-kiezers, die kandidaat gesteld worden door anderen, gekozen worden en van de samenleving gaan maken wat zij kunnen en wat zij het beste achten. Wil je die kandidaten en de partijen, welke hen naar voren schuiven, niet, dan moet je een andere, betere partij met een betere organisatie, een beter program, en betere kandidaten naar voren schuiven. Bevorderen, dat die gekozen worden en het voorgestelde program uitvoeren. Die steunen en die stemmen.

Dan bereik je wat je persoonlijk wilt: het in de samenleving (op talloze punten) iets beter maken dan nu.

SCHOKWERKING

Dit bereik je niet, door niet naar het stemlokaal te gaan. Althans op de duur niet.

Je kunt zeggen: dat er onbehagen over vele dingen in de samenleving is moet nu eens tot die politieke partijen doordringen; goed doordringen. Dat er onbehagen is en was, was en is de partijen natuurlijk ook bekend. Partijen zijn immers niet anders dan samenscholingen van mensen, kiezers. Niettemin gaat er in de samenleving bij verkiezingen een schokwerking uit van duidelijke manifestaties van onbehagen, bijvoorbeeld tot uiting komend door vele stemmen op de Boerenpartij, door massaal niet-stemmen, e.d. Schokwerking heeft vaak enkele voordelen. Bijvoorbeeld als iemand slaapt: hij wordt wakker; als iemand niet opschiet: hij gaat opschieten (als hij kan, en voorzover hij kan). Dit kan en moet positief beoordeeld worden.

INVLOED

Maar, wij moeten niet vergeten, dat de partijen de politiek maken; of zij wak-

ker zijn of suffen. Zij blijven de politiek maken. Ook als slechts 70 % van de kiezers stemt, of 60 % of nog minder.

En daarom is het toch beter wanneer je van je mogelijkheid tot invloed gebruik maakt door je stem uit te brengen. Zelfs al doe je dat in de houding van: nu, vooruit maar, mijn stem voor de kandidatenlijst van de partij waartegen ik dan nog het minste bezwaar heb.

DISCUSSIE

Dit verhaal kan uitvoeriger en gedocumenteerder worden gemaakt. Je kunt er een brochure van maken. Accoord. Het is tevens een verhaal, dat u zelf kunt aanvullen. Het is een verhaal, waarmee u een discussie kunt beginnen met die medekiezers, die eigenlijk niet van plan zijn, om op woensdag 3 juni a.s. naar de stembus te gaan om de leden van de gemeenteraad van hun eigen woonplaats te kiezen. Die gemeenteraad komt er toch, al wordt die door slechts 20 % van de kiezers op basis van de kandidatenlijsten van de aan de verkiezingen deelnemende partijen gekozen. Waar is de feitelijke invloed op het gemeentelijk beleid in de komende vier jaren van de kant van de des-

noods 80 % niet-stemmers? Nergens. Laat men dan liever samen met andere kiezers van ongeveer hetzelfde gevoelens gezamenlijk een andere kandidatenlijst inleveren.

STEM

Discussiestof genoeg. Iedere stem heeft z'n eigen betekenis.

Dit geldt niet alleen ten aanzien van de kiezer, die overweegt niet te stemmen uit onbehagen of gebrek aan belangstelling. Dit geldt ook degenen, die mogelijk op die dag niet zelf naar de stembus kunnen gaan. Wegens vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte, e.d.

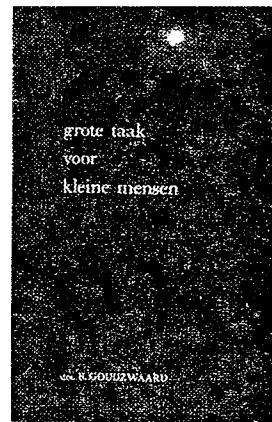
Iedere stem heeft z'n betekenis. Van één stem kan het afhangen welke partij een zetel meer of minder verwerft. Laat men dus, indien enigszins mogelijk, in dergelijke gevallen bij volmacht voor zich doen stemmen.

Onze vraag is: wilt u belangstelling hebben voor de stem van een ander? Wilt u bevorderen, dat ook de stem van een ander tot z'n recht komt?

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL - Tel. 05990-2004

LEESVREUGD EN SCHRIJVERS VERDRIET

DOOR J. W. OOMS

Het is op het kantje af geweest of de traditionele boekenweek zou een flop geworden zijn. Oorzaak: de schrijvers hebben iets tegen openbare bibliotheken en zijn voor het merendeel ook niet tevreden over de wijze van honorering van hun werk door uitgevers.

Dat de schrijvers in Nederland iets tegen de bibliotheken hebben, is niet van vandaag of gisteren. Op een jaarvergadering in 1961 van de Vereniging van Letterkundigen sprak mr. J. van Nus al over de wenselijkheid om een uitleenvergoeding te creëren voor auteurs, wier boeken in bibliotheken worden uitgeleend. Er werd toen gedacht aan een zogenaamd leeszegel, zoals dat ook in een van de Scandinavische landen gepro-pageerd werd.

De vraag is nu, of een leenvergoeding aan de schrijvers een redelijke zaak is. Iedereen weet, dat hij, zodra hij in een openbare vergadering een muziekstuk ten gehore brengt zonder daarvoor eerst toestemming te hebben gevraagd, de kans loopt, door de BUMA (afkorting voor Bureau Muziek-auteursrechten) in de kraag gegrepen te worden: Betalen voor het ten gehore brengen, zegt de BUMA dan. Want dat muziekstuk is niet van u, u hebt 't niet gecomponeerd en u hebt derhalve niet het recht, er mee te doen wat u wilt.

GEESTESKINDEREN ZIJN WEESKINDEREN

Schrijvers hebben niet die bescherming van hun werk zoals componisten die hebben. De gang van zaken is als volgt: een auteur schrijft een boek, hij vindt er een uitgever voor en die uitgever geeft hem daar een honorarium voor. Meestal gaat het volgens een royalty-systeem: de auteur ontvangt een zeker percentage van de prijs van elk verkocht exemplaar en daarmee is de zaak geregeld; met dien verstande evenwel, dat in een uitgeverscontract meestal ook nog bepalingen staan voor het geval het boek later in een andere taal zal verschijnen. De opbrengst daarvan is vaak 'n fifty-fifty zaak tussen uitgever en schrijver. In zeker opzicht betaalt de koper van een boek dus ook een deeltje aan de auteur.

Maar hoe is het met de openbare bibliotheken? Er verschijnt een nieuwe roman en omdat de auteur al enige bekendheid geniet schaft die bibliotheek er laten we zeggen vijftien

exemplaren van aan. De schrijver krijgt dus vijftien maal zijn royalty-percentage per boek voor die vijftien exemplaren.

Maar nu gaat het schrijversverdriet beginnen. De bibliotheken lenen die vijftien exemplaren laten we zeggen per exemplaar 34 keer uit in het eerste jaar. Dat is voor alle vijftien boeken dus 510 keer. U begrijpt, waar het wringt: 510 lezers genieten van het werk van de auteur. Hij laat de lezers huilen of lachen, diep nadenken dan wel in een vlinderdans over de problemen lopen - en hoewel hij die 510 lezers een goede avond - en zelfs méér goede avonden - bezorgt, krijgt de arme beklagenswaardige auteur toch niet meer dan vijftien keer laten we zeggen 10 procent van de verkoopprijs van het boek.

SCHRIJVERSVERDRIET

Dat nu vinden de meeste schrijvers een verdrietige zaak. Ze vinden het zelfs onbillijk. Daarom moet er een leengeld voor auteurs komen, vinden ze. Het zou door middel van een leeszegel kunnen gebeuren: Als een openbare bibliotheek een roman aanschafft van een binnenlands auteur, zou die bibliotheek er een zegel in moeten plakken aler het wordt uitgeleend. Dat zegel zou gekocht moeten worden. En de opbrengst van die zegels zou als bestemming krijgen de beurs van de schrijver, zodat die man ook eens een keer brood voor zijn vrouw en kinderen zou kunnen kopen.

Als het boek dat de bibliotheek aanschafft een vertaald werk zou zijn, zou de zaak iets minder eenvoudig liggen: daar zou een ander zegel (dat wat minder kost) in geplakt moeten worden.

De zaak van het leeszegel is niet eenvoudig, dat begrijpt u wel. Daarom

heeft men gezocht naar een nog gemakkelijker methode. Er kwam een ander plan uit de bus van de 'commissie uitleenrecht van het Fonds voor de letteren'. Deze commissie kwam op grond van een rapport van een raadgevend bureau tot de conclusie, dat de meest efficiënte methode om 'n uitleenvergoeding te verwezenlijken is: een systeem van individuele retributie op basis van het aantal aangeschafte boeken per jaar per auteur door de bibliotheken. Daarbij is voorgesteld, de gegevens hiervoor uit een jaarlijkse steekproef te verkrijgen. Geraamd werd, dat voor 1970 de uitleenrechtvergoeding ongeveer vijfhonderdduizend gulden zou moeten opbrengen.

Het was Herman de Man die in zijn boek De Kleine wereld een paar bedelaars laat zweren bij de levensregel: Het gaat alles om de metallieken.... Omdat van overheidswegen nog geen beslissing over een leengeld is genomen, meende een aantal schrijvers tot actie te moeten overgaan om zodoende hoge instanties min of meer te dwingen een gunstige beslissing omtrent een leengeld te nemen.

ALSTUBLIEFT, MINISTER

Eén van deze acties is geweest het weghalen door een aantal auteurs van hun werken uit een openbare leeszaal te Amsterdam en die boeken vervolgens te bezorgen in Den Haag, op het departement van Minister Klompé. In deze actie mocht dan weliswaar een min of meer ludiek element schuilen, wij vinden deze actie toch ongerijmd. De boeken van de auteurs zijn eigendom geworden - door aankoop - van de openbare leeszaal te Amsterdam, men mag dus die boeken niet weghalen zonder te voldoen aan de vastgestelde regels voor de uitleening. Een boycot van de boekenweek - want daar gaat het om - grieven die auteurs hebben tegen uitgevers - zou naar onze smaak redelijker geweest zijn. Zo'n boycot is op het laatste nippertje niet doorgeslagen.

Intussen heeft Minister Klompé er blijk van gegeven aan de op zichzelf gerechtvaardigde wensen van de schrijvers grote aandacht te besteden. In de auteurswereld heeft dat vertrouwen gegeven, dat er in ieder geval iets uit de bus zal komen dat enigermate tegemoet zal komen aan de verlangens. Daarbij kunnen de auteurs er op wijzen, dat bijvoorbeeld in Denemarken de overheid aldaar aan ongeveer 1700 auteurs een totaal bedrag per jaar uitkeert van twee miljoen gulden.

Het zal beslist niet eenvoudig zijn, een sluitende regeling te verkrijgen. Moeten vertalers van boeken ook profiteren van een leengeld? En de buitenlandse auteurs, wier werk in het Nederlands vertaald is, zullen die in de toekomst rechten kunnen laten gelden op het leenrecht-geld? En hoe dan te handelen met b.v. Amerikaanse auteurs, gezien vooral in het licht van het feit, dat Amerika zich niets gelegen pleegt te laten liggen aan de zgn. auteursrechtconventie? En belangrijk is ook, of alle ontspanningsboeken -

dus ook die werken die geen of uiterst geringe literaire kwaliteiten vertonen - voor een leenrechtregeling in aanmerking moeten komen. Geldt dan ook voor de 'niemendalletjes' die vroeger, toen er nog heuse keukenmeiden waren, 'stuiversromannetjes' werden genoemd, de regeling van het leenrecht en de metallieken die daar uit voortterd. Allereerst door de auteurs zelf, die vloeien?

Er wordt ernstig aan deze zaak gedok-hun ongenoegen over het uitblijven van een officiële regeling duidelijk laten blijken. Zo hoorden we dezer dagen de opmerking: de schrijver die en die valt lelijk van zijn voetstuk omdat hij op zijn stuk blijft staan voor dat leengeld.... De fijne kantjes van de zaak zullen te zijner tijd wel klaargemaakt worden. Hoofdzak is, dat het er nu om gaat of een leengeldregeling een rechtvaardige zaak zou zijn.

JA

Dan zeggen wij: ja. Er zal op democratische wijze, dus zonder pressie, zonder dwangmaatregelen van auteurs en die daar voor willen doorgaan gehandeld moeten worden om de op zichzelf redelijke wens van een leengeld gehonoreerd te krijgen.

Daarbij komt dan vanzelf wel de vraag aan de orde, of een uitleenvergoeding moet geworteld zijn op de huidige auteurswet. Het is overigens wel een punt van belang.

Het kan niet onbehoorlijk zijn mede te werken aan een regeling ten bate van de makers van werken waarvan men iets opsteekt of waarvan men alleen maar stil geniet. Want zeg nu zelf: Als u op een rustige avond thuis geniet van een roman die u leende uit een bibliotheek, een roman waar de auteur misschien een paar jaar van zijn leven aan heeft gezwoegd, mee heeft geworsteld, waarvoor hij zich bij herhaling afzonderde om te vechten met het probleem of het motief dat hem getroffen heeft en zich daarbij hoofdpijn, angst, misnoedigheid en onzekerheid op het lijf haalde om het allemaal op te schrijven - als u die schrijver of schrijfster een redelijke tegemoetkoming geeft voor zijn monnikenwerk dat hij niet laten kan, dan is dat beslist een goed ding.

OOSTEREEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD“

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

ELK MEENT ZIJN UIL EEN VALK TE ZIJN

Je kunt in Europa de vreemdste zaken tegenkomen. Terwijl het populaire praatje is, dat we met Europa geen draad opschieten, hebben de Europese parlementariërs toch de handen vol aan allerlei voorstellen voor verordeningen en richtlijnen, die door de Europese Commissie zijn gedaan, en waarover nu eenmaal de Raad van Ministers geen beslissing kan nemen, zonder dat het Europese Parlement er zijn advies over gegeven heeft.

Europese parlementariërs zitten veel in Brussel, Luxemburg en Straatsburg. De buitenwereld denkt dat ze samen een aardige reisclub vormen, die hun buitenlandse trips beschouwen als een aardige afwisseling voor hun nationale parlementaire leven. Uit eigen ervaring weet ik echter, dat je niet bepaald een lui leventje hebt als je je een beetje intensief met het werk van het Europese Parlement bemoeit.

Natuurlijk weet je van het werk van de commissies waar je zelf in zit het meeste. Als ik nu dus iets ga zeggen over een belangrijk onderdeel van het werk van de Juridische Commissie, wil ik daarmee bepaald niet beweren dat andere commissies minder belangrijk werk doen. Integendeel: als ik bij voorbeeld denk aan de financiële commissie of de economische, dan ben ik met respect voor het vele werk dat ze doen vervuld.

Nu dus iets over de juridische commissie: Op het moment dat ik dit verhaal schrijf, hebben we als commissie de opdracht, ongeveer vijftien rapporten uit te brengen en een stuk of tien adviezen te schrijven. Dat is nogal wat.

Vandaar de grote frequentie waarmee de commissie deze tijd vergadert.

Een belangrijk deel van het werk wordt de laatste tijd ingenomen door voorstellen van de Europese Commissie op het gebied van de vrije beroepen.

EUROPEES NIEUWS

DOOR
DR. C. BOERTIEN

Om het zo eenvoudig mogelijk voor te stellen: De gemeenschappelijke markt beoogt niet alleen een vrij verkeer van goederen en personen, maar ook een vrij verkeer van diensten. Laat ik een paar voorbeelden noemen.

Als een huisarts in Milaan goed genoeg is om om Italiaanse patiënten te worden losgelaten (excuses aan de artsenstand voor de wat oneerbiedige uitdrukking), waarom zou hij dan niet geschikt zijn, om in Sliedrecht zijn praktijk uit te oefenen?

Als een chemisch ingenieur in Duitsland zijn diensten verricht, waarom zou hij niet hetzelfde kunnen doen in Luxemburg?

Een laatste voorbeeld: Als een architect in Frankrijk prachtige gebouwen ontwerpt, waarom zou hij niet in Italië worden toegelaten?

Deze en nog veel meer vragen zijn het, waarmee we ons in Europa de laatste tijd intensief bezighouden. De Europese Commissie is namelijk bezig met het uitbrengen van een groot aantal voorstellen op het gebied van allerlei beroepen, zoals architecten, ingenieurs, artsen, tandartsen, apothekers, verplegend personeel, opticiens. En nog is de lijst niet volledig.

Ik ga nu niet op allerlei details in die aan de verschillende regelingen die voorgesteld worden haar typische eigen

moeilijkheden geven, maar ik wil dit artikel benutten om in algemene lijnen iets te zeggen over het schema waarlangs de Europese Commissie werkt op dit terrein.

Meestal zitten de voorstellen van de Europese Commissie verpakt in een drieluik van richtlijnen (een richtlijn is een voor de lid-staten bindende regeling die zij in de nationale wetgeving moeten uitvoeren).

a. De liberalisatie-richtlijn: Daarmee is bedoeld een samenstel van regels die het de lid-staten onmogelijk maken te discrimineren tussen onderdanen van het eigen land en onderdanen van een andere lid-staat. Je mag dus op grond van deze richtlijn niet meer de eis stellen dat je onderdaan moet zijn van de lid-staat om een bepaald beroep uit te oefenen: ook onderdanen van andere lid-staten moeten worden toegelaten.

b. De diploma-erkenning: Hier duiken de valken op die uilen zijn en de uilen die valken willen zijn. Met andere woorden: ieder land is geneigd zijn eigen opleiding, zijn eigen diploma, het hoogste niveau te achten. En als het er dan op aan komt, de eigen diploma's gelijk te stellen met die uit het buitenland, dan komen de moeilijkheden pas goed om de hoek kijken. Ik denk, dat veel lezers zich de problemen op dit punt wel kunnen voorstellen. Het is echt niet zo eenvoudig. Men kan niet domweg op grond van bijvoorbeeld de lengte van de verschillende studies tot vergelijkbaarheid concluderen. Men moet ook enig inzicht hebben in het niveau van de opleiding en in de vraag hoe in de praktijk het beroep blijkt te worden uitgeoefend. Soms is er een geweldige kloof tussen de verschillende opleidingen. Ik denk b.v. aan de opleiding tot apotheker die in Nederland (op dit moment nog) tegen de negen jaar loopt, terwijl in sommige andere landen die opleiding met vier jaar bekeken is. U begrijpt, dat uit zo'n verschil ook gemakkelijk andere verschillen voortvloeien, zoals bijvoorbeeld het veel grotere aantal apothekers per inwoner in het ene land vergeleken bij bijvoorbeeld Nederland.

c. De coördinatie-richtlijn: die richtlijn beoogt de uiteenlopende wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de verschillende landen dichter bij elkaar te brengen.

Het complex van vragen waarvoor we hier staan bewijst, hoezeer elk land zijn eigen ontwikkeling heeft doorgemaakt op het terrein van met name de academische opleidingen. Wil men de vrije beroepen „dooreen leverbaar” maken, dan zal men op de lange duur niet kunnen volstaan met een loutere onderlinge erkenning van de diploma's (hoe ingewikkeld dat vraagstuk in zijn details ook is), maar zal men moeten komen tot een Europese aanpak van het onderwijs. Maar vóór die tijd zal er nog wel heel wat water door de Europese rivieren hebben gevloeid.

* * * MISDADIG

De reeks ontvoeringen in enkele Zuid-Amerikaanse landen, in de afgelopen weken, heeft begin deze week een afschuwelijk dieptepunt bereikt in de moord op de West-Duitse ambassadeur in Guatemala, Graf Karl von Spreti. Deze daad, van een linkse guerrillabeweging, kan alleen maar op de meest scherpe wijze worden veroordeeld. Een normale oppositie is in een aantal Latijns-Amerikaanse landen praktisch niet mogelijk.

Men kan zich voorstellen dat er sympathie bestaat voor groeperingen, die al dan niet gewapend trachten hervormingen in hun land door te voeren.

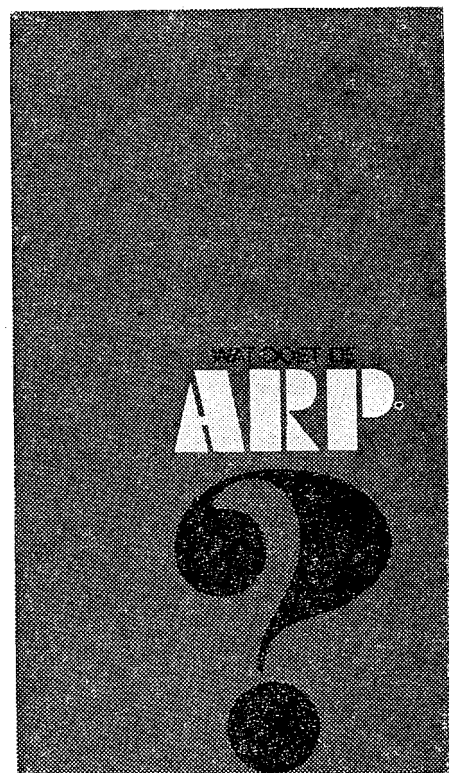
De nu gebruikte methode, het ontvoeren en tenslotte vermoorden van een niets met de interne geschillen te maken hebbende buitenstaander, is evenwel slechts misdadig te noemen.

Het is nu ook duidelijk, dat de veiligheid en het leven van buitenlandse diplomatieke vertegenwoordigers, met name in Guatemala, niet gegarandeerd is. De verantwoordelijkheid voor het leven en de veiligheid van diplomaten is een plicht van het land waar deze diplomaten hun regering vertegenwoordigen. De West-Duitse regering heeft terecht Guatemala voor de dood van de ambassadeur verantwoordelijk gesteld.

Daarnaast had de Guatemalteekse regering de humane plicht het leven van Von Spreti te redden, ook aan deze plicht is niet voldaan.

Formele bezwaren mogen in zaken als ontvoering, kaping van vliegtuigen en schepen geen rol spelen, als daarbij levens van onschuldige mensen op het spel staan. Het aanvoeren van het argument dat uitlevering van gevangenen in strijd is met de grondwet, zoals de regering van Guatemala heeft gedaan, is in dat licht bezien dan ook niet sterk. Zolang er geen oplossingen worden gevonden om ontvoeringen te bestrijden en tegen te gaan, rest er niets anders dan de levens van degenen, die in een dergelijke situatie worden gedwongen, te redden. Men zal dan voor de laffe terreur moeten wijken.

WAT DOET DE A.R.P.

„Wat doet de A.R.P.?” is een uitgave van deze partij, waarin — kort samengevat — de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de A.R., standpunten van de A.R. Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van A.R. ministers en staatssecretarissen staan vermeld.

Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de A.R.P.

Het boekje is te bestellen door storting van f 2,50 op postgirorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van 'publikatie nr. 225'.

Erkenning diploma's geen eenvoudige zaak.

DE KWANTITATIEVE RUIMTE VOOR HET PROGRAM VAN ACTIE

De partijprogramma's hebben veel punten gemeen met een kinderlijk verlanglijstje, waarin voor veel aantrekkelijke zaken verlangens worden geformuleerd. Het behoort echter tot de maatschappelijke spelregels dat deze verlangens wel vervuld kunnen worden als tegelijkertijd het vrij besteedbare zakgeld verlaagd kan worden.

Om tot een meer volwassen beoordeling van een Program van Actie te komen is het noodzakelijk, de verlangens te vergelijken met de daarbij behorende noodzakelijke overheidsuitgaven. Het verdient hierbij aanbeveling deze overheidsuitgaven uit te drukken in procenten van het Nationale Inkomen. Bij de vergelijking van verschillende jaren wordt op deze wijze de invloed van de economische groei en geldontwaarding genivelleerd, zoals dit een vorige maal reeds was bepleit 1). Op deze wijze „kan wie zich voor deze problematiek interesseert, streven naar betere (democratische) procedures en kan trachten informatie te vergaren en uitgaven te belichten. Naast zijn eigen waardeoordeel, waar iedere burger recht op heeft, kan hij objectief materiaal aandragen voor beter beslissingen door de „policy-makers” 2).

OVERHEIDSUITGAVEN EN NATIONAAL INKOMEN

In de bijgaande tabel zijn voor de periode 1961 - 1970 de overheidsuitgaven uitgedrukt in procenten van het Nationale Inkomen en samengevoegd in enkele hoofdrubrieken. Enkele opvallende elementen uit deze tabel zijn dat 't totaal aan overheidsuitgaven min of meer geleidelijk gestegen is van 27,7 procent in 1961 tot 29,5 procent in 1970, doch dat er per rubriek duidelijke afwijkingen bestaan. Zo is voor de relaties met het buitenland in het totaal relatief minder geld ter beschikking gesteld, terwijl een post als onderwijs en wetenschappen duidelijk duurder is geworden.

PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

Vooral voor een meerjarige periode is het misleidend de „ruimte” voor uitgavenverhoging voor sommige overheids-taken alleen te zien in het restant tussen de groei van het overheidsinkomen (belastingen) en de kosten van de bestaande uitvoering van taken. Op langere termijn kunnen zeker veel overheidsuitgaven verminderd worden door taken in te krimpen of efficiënter uit te voeren. Een indicatie hiervan vormt de laatste kolom in de tabel die het laagste percentage van overheidsuitgaven voor ieder van de taken aangeeft in de tienjarige periode 1961-1970. Het totaal van deze laagste percentages is 22,6 procent van het Nationale Inkomen.

Op deze wijze kan de ruimte, die er op langere termijn bestaat bij een uitgavenniveau als in 1970, geraamd worden op 6 à 7 procent. Bij het vaststellen van het Program van Actie eens in de vier jaar dient overwogen te worden of de uitvoering van bepaalde overheids-taken in een redelijke verhouding staat tot de kosten en kan de bestemming van de ruimte besproken worden.

Een min of meer vanzelfsprekende verhoging of verlaging van de kosten van bepaalde overheidstaken zullen verband houden met veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen. Voor de laatste tien jaar zijn bijvoorbeeld de volgende te noemen:

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

- groei van de bevolking, gemiddeld 1,2 procent per jaar;
- groei van het totale Nationale Inkomen, 9,2 procent per jaar;
- groei van het Nationale Inkomen per hoofd van de bevolking, 7,9 procent per jaar;
- groei van de overheidsuitgaven, gemiddeld 10 procent per jaar.

Verder is uit statistische gegevens te concluderen, dat in de particuliere dienstensector de produktiviteitstoename op een 2 procent per jaar te ramen is. Ook van overheidsdiensten zal men een produktiviteitsverhoging mogen verlangen.

Bij de democratische vaststelling van het Program van Actie moet getracht worden de redelijkheid en de wenselijkheid van kostenontwikkelingen bij de overheid te beoordelen. Om voor de discussies hierover enig materiaal aan te dragen, zullen enkele punten worden aangestipt zonder in vergaande details te treden.

BINNENLANDS BESTUUR

Onder deze rubriek zijn alle uitgaven samengevat voor het algemeen bestuur, justitie en politie en de nationale schuld. Het totaal van deze uitgaven bedraagt in 1970 ongeveer 4,9 procent van het Nationale Inkomen. Het totaal van laagste percentages in de periode 1961 - 1970 was 4,4 procent. In het algemeen lijkt in deze rubriek geen dringende noodzaak aanwezig om de uitgaven sterker te laten stijgen dan de groei van het Nationale Inkomen per hoofd van de bevolking. Een uitzondering zal mogelijk gemaakt moeten worden voor Justitie en Politie, door de toename van het aantal misdrijven en overtredingen, o.a. van de wegenverkeerswet, een toename die groter was dan de bevolkings-groei. Echter het politiekorps is in de periode 1958 - 1968 minder sterk gestegen dan de groei van de bevolking. Een produktiviteitsstijging kan hier geconstateerd worden.

RELATIES BUITENLAND

De kosten voor Defensie, Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingshulp zijn hier samengevoegd tot de rubriek Relaties Buitenland. Hier daalde het totaal aan uitgaven van 6,0 procent in 1961 tot 5,0 procent van het Nationale Inkomen in 1970. De som van de minimale uitgavenpercentages bedraagt hier 4,4 procent.

De vraag kan hier gesteld worden, of ons land bij het afnemen van de Defensiekosten niet een groter deel naar de post Ontwikkelingshulp had moeten overhevelen om daarmee de bescherming tegen het buitenland om te zetten in hulp aan het buitenland.

PRODUKTIEBEGELEIDING

De kosten voor produktiebegeleiding bij Handel en Nijverheid plus Landbouw en Visserij zijn in de afgelopen tien jaar vrij stabiel gebleven op ongeveer 2 procent van het Nationale Inkomen. In deze periode voltrok zich echter een

verschuiving door een relatieve afname van kosten voor Landbouw en Visserij en een toename voor Handel en Nijverheid. Dat voor Landbouw en Visserij echter nog bijna het dubbele wordt uitgegeven als voor Handel en Nijverheid, staat niet in verhouding tot de werkgelegenheid in beide sectoren en ook niet tot het aandeel in de nationale produktie en export.

Daarnaast bestaan er problemen in de verschillende bedrijfstakken, die bijvoorbeeld gekarakteriseerd kunnen worden met het aantal bedrijfssluitingen. In de landbouw vermindert het aantal bedrijven met een 6 à 7000 per jaar, terwijl bijvoorbeeld in de detailhandel het aantal verkoopplaatsen afneemt met ongeveer 3 tot 4000 per jaar.

ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN

De grootste post van overheidsuitgaven is onderwijs en wetenschappen. Deze uitgaven namen in de periode 1961 tot 1970 toe van 5,5 procent tot 7,8 procent van het Nationale Inkomen. Een deel van de kostenstijgingen is te verklaren uit de gunstige toename van het aantal leerlingen voor het voortgezet en hoger onderwijs. Indien men echter rekening houdt met de toename van het aantal leerlingen en bovendien met een kostenstijging per leerling, die gelijk is aan de groei van het Nationale Inkomen per hoofd van de bevolking, dan zouden voor 1970, in vergelijking met 1961, de kosten van Onderwijs en Wetenschappen de 7 procent niet overschrijden. Bij het onderwijs kan dus niet van produktiviteitsstijging gesproken worden. Eventuele kwalitatieve verbeteringen onttrekken zich aan deze vorm van beoordeling.

FYSIEKE FACILITEITEN

Onder fysieke faciliteiten zijn hier gerekend Verkeer en Waterstaat en Volkshuisvesting. Het kostenaandeel voor deze faciliteiten steeg van 4,5 procent in 1961 tot 5,7 procent van het Nationale Inkomen in 1970. De som van de laagste percentages in deze afgelopen periode was 4,2 procent (1962). De verscheidenheid van taken onder Verkeer en Waterstaat leent zich minder goed

voor deze globale analyse. De laagste overheidsuitgaven voor Volkshuisvesting deden zich voor in 1962 en 1963 met 2 procent van het Nationale Inkomen. In het laatstgenoemde jaar werden 79.523 woningen gerealiseerd. Rekening houdend met het huidige bouwvolume van ongeveer 125.000 woningen en de stijging van de bouwkosten per kubieke meter in de tussenliggende periode, dan zou bij een zelfde financieringswijze als in 1963 nu 2,2 procent van het Nationale Inkomen voldoende moeten zijn inplaats van 2,6 procent. Wil men echter bovendien rekening houden met de toename van de gemiddelde woningomvang, dan zou het kostenpercentage 2,4 procent mogen zijn. Opgemerkt kan worden, dat na 1967 de kosten voor de Volkshuisvesting zich in dalende lijn bewegen.

WELZIJNSZORG

De welzijnszorg met inbegrip van Cultuur en Recreatie, Sociale Voorzieningen en Volksgezondheid toont een stijging van de overheidsuitgaven van ongeveer 3 procent in 1961 tot 4,1 procent in 1970. Ten aanzien van Cultuur en Recreatie kan worden opgemerkt, dat deze post pas de laatste jaren afzonderlijk wordt vermeld. In het algemeen kan er op gewezen worden, dat de bezoeken aan vermakelijkheidsinstellingen en sportuitvoeringen dalen (1961 - 1967), maar dat het museumbezoek stijgt en eveneens het aantal uitgaven van boeken. Een sterke stijging is verder te constateren in het aantal vakantiegangers.

De gezinsuitgaven voor ontspanning nemen geleidelijk ook een grotere plaats in in het gezinsbudget. Deze stijging is echter minder dan de toename van de overheidsuitgaven. Bij de overheidsuitgaven is verder te constateren, dat de uitgaven voor sport en kunsten sterker toenemen dan bijvoorbeeld voor monumentenzorg en natuur- en landschapsbescherming. (1962 - 1966). Het is de vraag, of dit in overeenstemming is met de interesse van het publiek!

De overheidsbijdragen in de sociale voorzieningen stijgen sterker dan het Nationale Inkomen. Deze bijdragen vormen echter slechts de top van de ijsberg van de sociale wetten die ik in dit verband maar niet zal trachten boven water te halen. Alleen kan er nog op gewezen worden, dat de totale kosten van sociale verzekeringen in de periode 1961 - 1968 met gemiddeld 18 procent per jaar gestegen zijn, ongeveer het dubbele van de groei van het Nationale Inkomen.

Naar ik hoop, zal het bovenstaande een stimulans zijn bij de discussies over het Program van Actie 1971 - 1975 ook de kwantitatieve aspecten tot zijn recht te laten komen.

Krimpen a.d. Lek ir. H. Batelaan

- 1) In het N.G.-nummer van 14 februari 1970 werd vermeld dat in 1967 een voorstel was ingediend om tot meer kwantitatieve duidelijkheid te komen in het Program van Actie. Nu is de fase bereikt dat een Kamercentrale deze voorstellen heeft aangenomen, overigens met de mededeling dat het nu te laat was om deze voorstellen voor het Program van Actie 1971 een rol te laten spelen.
- 2) Prof. dr. W. Drees jr. en drs. F. Th. Gubbi, „Overheidsuitgaven in theorie en praktijk”, Wolters - Noordhoff N.V. - Groningen, 1968.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	Laagste
	1961-1970										
Algemeen Bestuur	2,0	1,3	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0
Justitie en Politie	1,2	1,2	1,3	1,2	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,2
Oorlog en Rampschade	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nationale schuld	3,3	2,8	3,0	2,2	2,3	2,2	2,2	2,5	2,3	2,3	2,2
Tot. Binnenlands Bestuur	6,7	5,4	5,5	4,6	4,9	4,6	4,7	5,1	4,9	4,9	4,4
Defensie	4,9	5,2	4,9	4,6	4,3	4,1	4,3	4,0	4,1	4,0	4,0
Buitenlandse Zaken	0,6	0,4	0,1	0,6	0,7	0,4	0,1	0,9	0,2	0,2	0,1
Ontwikkelingshulp	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,8	0,3
Tot. Relaties Buitenland	6,0	6,1	5,3	5,5	5,3	4,9	4,9	5,4	4,9	5,0	4,4
Handel en Nijverheid	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6	0,5	0,4	0,6	0,7	0,7	0,4
Landbouw en Visserij	1,6	1,5	1,7	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2
Tot. Prod. Begeleiding	2,0	1,9	2,2	1,9	2,0	1,9	1,8	1,9	1,9	2,0	1,6
Onderw. en Wetenschapp.	5,5	5,7	5,9	6,4	6,4	6,9	7,0	7,2	7,7	7,8	5,5
Verkeer en Waterstaat	2,4	2,2	2,3	2,2	2,2	2,7	2,6	2,9	3,1	3,1	2,2
Volkshuisvesting	2,1	2,0	2,0	2,4	2,7	3,0	3,1	2,9	2,8	2,6	2,0
Tot. Fysieke Facilit.	4,5	4,2	4,3	4,6	4,9	5,7	5,7	5,8	5,9	5,7	4,2
Cultuur en Recreatie	—	—	—	—	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,0
Sociale Voorzieningen	2,8	2,6	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	3,1	3,3	3,1	2,3
Volksgezondheid	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Tot. Welzijnszorg	3,0	2,8	2,5	2,5	3,3	3,3	3,5	4,0	4,2	4,1	2,5
Tot. Overheidsuitgaven	27,7	26,1	25,7	25,5	26,8	27,3	27,6	29,4	29,5	29,5	22,6

Overheidsuitgaven in procenten van het Nationaal Inkomen.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

VOLKS HUIS VESTING

Het zojuist verschenen ontwerp-Program van Actie 1971-1975 vraagt voor vele internationale en nationale zaken aandacht. Die aandacht zal het zeker krijgen.

Zeker ook wat betreft de volkshuisvesting.

Daar praten we nu al 25 jaar over en daar zal men over 25 jaar nog over praten als wij met elkaar niet de moed hebben de zaak radicaal, dat betekent tot in de wortel, aan te pakken.

Hoewel het program de volkshuisvesting tot een van de financiële prioriteiten rekent (met name wat de krotopruijing betreft) valt me de volkshuisvestingsparagraaf toch wat tegen.

Dat de woning mogelijkheid moet bieden voor een volledige ontplooiing van de mens in gezinsverband, is me uit het hart gegrepen.

Dat er in flatgebouwen voldoende speelruimte moet zijn voor met name de peuters en de kleuters, ook.

Dat „naast de omvang van de produktie de kwaliteit en de variatie in het woningbestand goede aandacht moet hebben”, akkoord.

*k Zou willen zeggen kwaliteit en variatie moeten allereerst en allermee de aandacht hebben. Want zonder betere kwaliteit en ruimere variatie kan men een doorstroming op ruime schaal wel vergeten. Als gemeentebestuurder maak je telkens mee, dat de mensen wel willen doorstromen als de duurdere woning ook inderdaad een betere woning is, d.w.z. een woning met meer ruimte, met een vertrek meer met een lift, of centrale verwarming of een ruim balkon dat men echt gebruiken kan om op te zitten enz.

Dat staat wel in het program, maar het kan mijns inziens duidelijker.

Hetzelfde geldt voor het subsidiebeleid. In het program leest men:

„Het subsidiebeleid dient primair te zijn afgestemd op de behoeften van de bewoners. Degenen, die financieel in staat zijn zelf de kosten voor hun huisvesting te dragen, dienen geen subsidie te ontvangen. Degenen, die daartoe niet uit eigen middelen in staat zijn, moet een subsidieregeling de helpende hand bieden”

Geen enkel bezwaar. Zelf heb ik herhaaldelijk voor het systeem van individuele huursubsidies gepleit. Maar

wil het program nu het huidige systeem van subsidiëring van de woning afschaffen of niet? Als men verder leest staat er:

„Het huurbeleid zal gericht dienen te zijn op het bereiken van kostprijschuren. Van het in de wet vastgestelde systeem van geleidelijke huuraanpassing mag slechts worden afgeweken, indien dat uit nationaal-economische overwegingen strikt onvermijdelijk is”.

Dat kan betekenen, dat men van het huidige systeem af wil, op langere termijn althans. Maar het willen bereiken van kostprijsuur betekent het steeds hoger worden van de kostprijs, dat de afstand tussen de nieuwbouw en het oude woningbestand steeds groter wordt. Nogmaals dan zullen de kwaliteit van en de voorzieningen in de nieuwbouw belangrijk beter moeten zijn dan van het bestaande woningbestand. Maar dan nog blijft het een hachelijke zaak — tenzij... men de moed heeft het noodzakelijke complement ook te realiseren.

Dat complement is de herwaardering van alle huren. Men zal de huren van oude zowel als van nieuwe woningen weer in overeenstemming moeten brengen met het woongenot. Vandaag speelt bij het bepalen van de huur alleen het bouwjaar een rol. Een woning van 1970 al is die als twee druppels gelijk aan een woning van 1965 is hoger in huur dan die van 1965.

Waarom?

Omdat de kostprijs, tengevolge van gestegen lonen, materialen en niet te vergeten de rente, hoger is geworden.

Dankzij hogere subsidies wordt het verschil verminderd, maar wil men de huur gaan berekenen alleen op basis van de kostprijs, dan komt het verschil levensgroot naar voren.

Daarom moet de huur in overeenstemming worden gebracht met de ruimte die de woning biedt, met het aantal vertrekken met het al of niet aanwezig zijn van douche of bad enz.

Dat dient dan te gelden zowel voor oude woningen als voor nieuwe, voor gesubsidieerde zowel als voor ongesubsidieerde.

Dan zal een deel van de vooroorlogse woningen in huur omhoog gaan en van de na-oorlogse zullen er misschien wel zakken. Maar zo alleen komt men tot een rechtvaardig huurbeleid. Zo'n huurwaarderingsoperatie is geen eenvoudige zaak. Maar ze is binnen vier jaar ongetwijfeld te realiseren.

Natuurlijk zal bij het hoger waarderen van particulier woningbezit de vraag rijzen of de particuliere huiseigenaren de eventuele hogere huur zo maar in hun zak mogen steken of dat bijvoorbeeld een gedeelte besteed moet worden aan verbetering van de woningen of aan beter onderhoud. Maar dat is van later zorg.

Het zou prachtig zijn als de A.R. Partij dit in haar program zou opnemen, daarmee aantonend dat die partij bereid is het woon- en huurprobleem in de wortel aan te tasten.

Ik zou als raadslid nog wat willen zeggen over de financiën van de gemeente, het openbaar vervoer, maar mijn notitie is al lang genoeg.

**N.V. Rederijen
Haringhandel
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283**

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

SPRING LEVEND

Op de frontpagina van N. G. van 21-3-1970 staat te lezen dat de heer mr. B. W. Biesheuvel — naar aanleiding van de stembus-uitslag Provinciale Staten, maar dat doet er zoveel niet toe — meent: „De A. R. P. blijft een springlevende partij te zijn, met een trouwe aanhang. „Je moet maar lef hebben: de heer mr. Biesheuvel is toch wel op de hoogte van de algemene politieke malaise? En weet hij niet, dat de door hem geconstateerde trouw in feite bij velen, wellicht de meesten, een soort verlegenheids-conservatisme geweest is?

Als we proberen de diagnose „springlevend” in zijn context te bekijken, rijst in de eerste plaats het vermoeden, dat hier een vorm van routine achter kan schuilen; en routine betekent zowel vaardigheid als sleur. Dat lijkt een riskante combinatie. De routineuze mens maakt schijnbewegingen, daartoe noodzaakt hem zijn verroutinisering. Hij trekt stuip. Hij is niet zo dood als een pier, want hij beweegt nog. Maar zijn beweging is perifeer en niet merkbaar betrokken op zijn menselijkheid. Hoe komt iemand er toe, in zijn routine te vluchten? Doordat er te veel van hem gevergd wordt. In N. G. van 28-2-1970 staat op pagina 11 een lijst van A.R. Tweede Kamerleden met hun „nevenfuncties”. Alleen de heer drs. B. Goudzwaard heeft geen nevenfuncties. Dat is opmerkelijk. Op die bijbaantjes, die „nevenfuncties”, kan men zich bekijken: iemand met dertien bijfuncties kan daaraan minder werk hebben dan een ander met vier. De zaak waar het om gaat is de aankweking van chronische vermoeidheid, die als automatisch leidt tot verroutinisering van mensenleven. Dat wil zeggen dat men zich laat drijven op zijn werktuigelijkheid, zijn fabriekse functie. Elk mens heeft uiteraard een fabriekse functie, hij is een werktuigenmakend schepsel. Maar als hij in zijn zelfherkenning de fatale fout maakt, zijn fabriekse functie voor zijn centrale menselijkheid aan te zien, vernedert hij zich tot fabrilist, met b.v. het gevolg dat hij in gemeede meent dat de A. R. P. springlevend is, terwijl zij alleen nog, routineus, stuiptrekt. Het teveel aan bijbanen is een hachelijke zaak. De praktische politiek vergt al zoveel van 's mensen krachten, dat hij door het aanvaarden van bijbanen beneden de menselijke maat geraakt. Dat blijkt o.m. uit het voorstel, het politieke leven te herstructureren. Dit voorstel zelf is een fabrilistische beweging, waardoor het euvel niet hersteld wordt, maar verergerd. De machine wordt gereconstrueerd, maar blijft machine, en kan dit makkelijk op intensiever wijze worden. Sleur, vaardigheid en chronische vermoeidheid kunnen dan alleen moeilijker bestreden worden. Een mens mag zich niet uitleveren aan zijn vaardigheid: hij moet mens blijven; anders zal hij een werktuig van zijn werktuigelijkheid worden. Hij kan dan niet anders, maar hij wil ook niet anders. Hij schuwt de humane discussie, want hij voelt aan dat die de neiging heeft zijn fabrilistische benedennenselijkheid te doorbreken. Hij wil zijn slavernij aan zijn werktuigelijkheid niet opgeven, omdat hij dan te lande komt in een vrijheid waarmee hij geen raad weet en die hem radeloos maakt.

De redactie van Nederlandse Gedachten behoudt zich het recht voor ingezonden stukken, uiteraard met behoud van de strekking, in te korten.

Toch is de weg naar de vrijheid, hoe onplezierig ook, de enig menselijke weg. Zonder de stoute stap naar de vrijheid helpt een herstructurering van het partijwezen niets. De weg naar de vrijheid wordt b.v. betreden door een grondige discussie over eenvoudige vragen: wat is dat, wat we „praktische politiek” noemen?, hoe herkent de deelnemer aan praktische politiek zichzelf?, wat is deconfessionalisering?, wat is het verschil en het verband tussen een beginselenprogram en een program van actie?

In het dagblad „Trouw” van 26-3-1970 vinden we op de frontpagina een bloemlezing uit een „ontwerp-programma” van de A. R. P. Dat moet wel een bijzonder opmerkelijk geschrift zijn. Het lijkt de statuur te hebben van een program van actie. Maar de opsteller(s) blijken geen flauwe notie te hebben van het feit, dat een program van actie begrensd wordt door een program van beginselen. In dit rapport blijkt dat wie deze begrenzing niet kent, zijn beginsel inlijft in zijn program van actie en dit beginsel daardoor blootstelt aan radicale verminking. Het kiezersvolk voelt dit aan en zijn trouw kan ook heel anders geïnterpreteerd worden; het merkt op dat het politiek fabrilisme veel weg heeft van maar—wat—aan—rotzooien; dat is ook zo, alleen, dit rotzooien gebeurt systematisch en daardoor grondig; deze interpretatie kan heel wel verdedigd worden: de trouw van het kiezersvolk is betrokken op een altijd nog mogelijke toekomst, en dit volk is het huidige politiek fabrilisme zo zat als gespogen spek en gekotste knoedels.

Er is verband tussen fabrilisme en goddeloosheid.

Gezien het reeds enige malen genoemde politiek fabrilisme (dat samenhangt met chronische vermoeidheid, vlucht in het fabriekse, en inkluistering in het gesloten inmaakvat van routine en verroutinisering) is een korte toelichting onvermijdelijk. Ik zeg niet dat mijn paperback „Venster op de wereld” (uitg. J. H. Kok N. V., 1969) op eens alle duister kan doen opklaren. Maar wel, dat kennismaking met dit boek aanleiding kan worden tot een grondslagendiscussie met betrekking tot politiek leven. Maar — zo schijnt het wel — men wil geen discussie; men wil geen menselijke zelfherkenning in het politieke bedrijf; men wil geen aandacht voor echte religieuze vrijheid. Men heeft in zoverre gelijk: zulk een principiële discussie is dynamiet onder het genoemde inmaakvat. Men is doodsbang voor Christelijke vrijheid: het is veel makkelijker af en toe, en dan volkomen onverwacht, de kreet „evangelisch” te kraaien, die dan nergens op slaat. Dat is goedkoop en verplicht tot niets.

Men wil geen levende en religieus gefundeerde discussie. In het ontwerp-programma wordt gesproken over belastingverhoging, verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, dienstweigering, discriminatie van homoseksuelen, strafbepalingen m.b.t. pornografie en nog enkele zaken. Het zijn allemaal stellig belangrijke onderwerpen, maar hoe kan men die realiseren als de grondslagdiscussie ontbreekt? Dit ontwerp-programma is een getuigenis voor politiek fabrilisme. Dat is: voor onmenselijkheid — met een fraaier woord: dehumanisering — van het politieke bedrijf. De leidende lieden hebben het te druk, zo erg dat ze hun uitdrukkelijke beloften niet nakomen: zij nestelen zich in hun vermoeidheid en routine; zij verraden hun menselijkheid; zij aanvaarden „nevenfuncties” en maken daardoor hun al bedenkelijke vermoeidheid chronisch. Ze verziekt het politieke leven nog meer.

Zo lokt men de dictatuur in een of andere vorm naderbij.

Of is ze er al? Min of meer deskundig, grondig en rommelig tegelijk, gecamoufleerd?

Over zulke vragen moet men natuurlijk niet in discussie treden.

Dat is veel te lastig.

Stel eens dat men wakker werd. Zou dat geen ramp zijn?

Utrecht

K. J. Popma

*) Het zou onmenselijk zijn, in dezen theologen te raadplegen: zij zijn, een enkele uitzondering daargelaten, zelf al radeloos genoeg.

ARJOS ENQUETE OVER:

PARTIJVERNIEUWING EN REGERINGSBELEID

DOOR M. N. G. KOOL

Wellicht is het u enkele weken geleden in de dagbladen reeds opgevallen, dat de Arjos de resultaten van een enquête publiceerde. Misschien dat u toen even het gevoel kreeg, dat de „schoolmeesters” van de Arjos toch wel de politieke wijsheid in pacht hebben. (Luns kreeg vier nullen op zijn rapport).

Het is nuttig dat u zelf een oordeel velt. Daarom kunt u in het volgende verslag de antwoorden op alle gestelde vragen nalezen. En dus zelf oordelen!

Eerst wat oriënterende gegevens. Omstreeks Kerstmis 1969 werd aan 300 Arjosleden een vragenlijst toegezonden. Van 93 personen, d.w.z. 30 procent, kwam een antwoord binnen. Zonder vertekening in de antwoorden kan men in 95 op de 100 gevallen de uitkomst met een interval van plm. 10 procent als representatief beschouwen. De verhouding tussen werkenden en studerende stemde precies overeen met uitkomsten van eerder gehouden enquêtes, n.l. twee-derde en één-derde van het totaal. De samenstelling naar regio leverde een lichte ondervetegenwoordiging op voor Overijssel en Groningen, tegen een overeenkomstige oververtegenwoordiging voor Noord-Holland en Gelderland. Naast een onderscheid werkend-studerend en stad-dorp (verhouding 55 procent tegen 45 procent) is bij de verwerking van de resultaten rekening gehouden met het gewest en de leeftijd.

Onderscheiden zijn gewest N(oord): Groningen, Friesland en Drenthe; gewest W(est): Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland; gewest R(est): Overijssel, Gelderland, Zeeland en Noord-Brabant. Verder is onderscheiden de leeftijdsgroep I: 16 t.m. 20 jaar; groep II: 21 t.m. 25 jaar en groep III: boven de 25 jaar.

Wij laten nu alle gestelde vragen, met daarbij de uitgewerkte antwoorden, volgen.

Acht u een herziening van het kiesstelsel in ons land noodzakelijk?

Ongeveer 65 procent antwoordde ja, tegen 30 procent neen en 5 procent had geen mening. De studerende waren sterker pro een herziening dan de werkenden. Qua leeftijd was er geen verschil te constateren.

Welk kiesstelsel vindt u in de huidige situatie het meest geschikt?

Opnieuw had 5 procent geen mening, terwijl circa 30 procent zich uitsprak voor het bestaande stelsel. De grootste groep, n.l. bijna 40 procent, koos voor evenredige vertegenwoordiging met een drempel van 5 procent. De resterende stemmen kwamen gelijkelijk terecht bij de andere twee mogelijkheden, n.l. de helft via een districtenstelsel en de helft via evenredige vertegenwoordiging en evenredige vertegenwoordiging binnen de 18 kamerkieskringen.

Pro het huidige stelsel waren zij, die als kenmerk hadden groep I, gewest N en woonplaats dorp. Het onderscheid werkend-studerend had geen invloed bij deze vraag.

Wie draagt het meeste bij aan de partijvernieuwing?

Van de drie voorgedecodeerde groepen kregen de „Achtien” de meeste stemmen, n.l. 23 procent tegen 18 procent voor D'66 en 12 procent voor het „PAK”. Maar liefst 33 procent had geen mening of vond dat niemand hiertoe bijdraagt. De overige 14 procent noemde op eigen initiatief een andere groep, meestal de A.R. radicalen. De voorkeur van de werkenden ging meer uit naar de

„Achtien” en D'66 en die van de studerende meer naar het „PAK” en de radicalen. Dezelfde tendens trad op bij het onderscheid dorp-stad. In gewest N wees men relatief vaker D'66 aan als partijvernieuwer tegen de „Achtien” in district R en „PAK” en radicalen in gewest W.

De Arjosraad achtte een klein-regeerakkoord (tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.) slechts zinvol, als er inderdaad een groot-regeerakkoord (een adspirant-regeringscoalitie) wordt gesloten en verwerpt daarmee de gedachten van Mellema over een „samen-uit-samen-thuis” der drie christelijke partijen. Wat vindt u van dit Arjos-standpunt?

Ruim 60 procent van de antwoorden steunden dit Arjos-standpunt. Bijna 15 procent vond dit standpunt te positief t.o.v. de „Achtien”, bijna 20 procent vond het te negatief t.o.v. de „Achtien” en de resterende 5 procent had geen mening over deze vraag. De werkenden waren wat sterker vertegenwoordigd in de eerste en derde wijze van antwoorden, terwijl de studerende vaker antwoorden dat het Arjos-standpunt te positief was t.o.v. de „Achtien”. Deze laatste tendens was ook terug te vinden bij de stedelingen en westelijken. Leeftijdsgroep III (de ouderen) steunden relatief vaker het officiële Arjosstandpunt, terwijl groep I, de dorpsbewoners en de leden uit N en R, het vaakst zeiden, dat het Arjos-standpunt wat negatief t.o.v. de „Achtien” is.

Hoe „links” of hoe „rechts” denken de Arjosleden?

Om hier achter te komen, werd een waardering van 1 (= het laagst) tot 0 (= het hoogst) aan een negental politieke doelstellingen gegeven. Hierbij waren drie rechtse punten (n.l. het op NAVO-peil brengen van de defensie, liberalisatie van huren en woningbouw en de invoering van de automatische inflatiecorrectie op de belastingtarieven), drie linkse punten (n.l. opvoering ontwikkelingshulp tot 2 procent van het nationale inkomen door middel van een belastingverhoging, netto loonsverhogingen in gulden inplaats van in procenten en vrijmaking van Europa van kernwapens, plus erkenning van de Oder-Neisse-grens en de D.D.R.) en drie doelen van een centumpartij (n.l. vergroting E.E.G. met concessies aan Frankrijk, harmonisch evenwicht tussen openbaar en privaat vervoer en optrekking A.O.W.-uitkeringen ten koste van de stijgende sociale verzekeringspremies).

Het commentaar op de (via wiskundige berekeningen) verkregen antwoorden kan kort zijn, n.l. dat de Arjos meer naar links dan naar rechts neigt. Deze tendens uit zich sterker onder studerende dan onder degenen die al een beroep uitoefenen en wat sterker in de leeftijdsgroep II dan in de twee andere groepen. Verder is deze neiging wat minder sterk bij hen, die in een dorp en/of in het gewest N wonen.

Wat is uw oordeel over het beleid van het kabinet-De Jong?

Slechts één inzender vond dat het kabinet-De Jong een slagvaardig beleid voerde. Drie inzenders hadden geen mening, terwijl van de overigen er 47 vonden dat het sterke en zwakke kanten heeft, en 42 personen, dat het kabinet geen visie op de echte problemen bezit. Het meest negatief waren de studerende, de leden uit groep II en zij, die ressorteren onder gewest R en W en in een stad wonen.

Wilt u een waarderingcijfer geven tussen 0 (= zeer slecht) en 10 (= uitstekend) aan de ministers uit het kabinet-De Jong?

Men mocht een streep zetten, wanneer men geen mening over een bepaalde minister had. Dit geschiedde het vaakst voor Lardinois (19 maal), Den Toom (17 maal) en Polak (11 maal); bij De Jong en Luns kwam dit nimmer voor. Een indruk van de waarderingen krijgt men uit het volgende lijstje:

	Totaal Werkend Studerend		
De Jong	6,1	6,4	5,3
Bakker	7,1	7,3	6,7
De Block	4,4	4,7	3,8
Luns	5,0	5,5	4,0
Polak	6,6	6,8	6,3
Lardinois	6,4	6,6	6,1
Den Toom	5,6	6,0	5,0
Klompé	6,5	6,6	6,3
Schut	5,5	5,7	5,2
Udink	6,6	6,8	6,4
Roolvink	6,2	6,3	6,1
Veringa	6,5	6,9	5,9
Beernink	5,0	5,3	4,4
Witteveen	5,5	5,6	5,2

De werkenden konden het kabinet dus over de gehele linie wat meer waarderen (gemiddeld gaven zij een 6+ aan het kabinet) dan de studerende (gemiddeld een 5½), die met name minder te spreken waren over de ministers Luns, De Jong, Veringa en Den Toom. Het geringste verschil bestond over Roolvink, die tevens de meeste tieners kreeg, n.l. 2 van de 3, de derde was voor Bakker.

Verder werd nog geconstateerd, dat de waardering het hoogst was in gewest N en het laagst in W. Er was geen verschil te vinden qua leeftijdsopbouw, terwijl er alleen onder de werkenden een wat hogere waardering was bij hen, die in een dorp wonen.

Uit welke van de partijen zal naar uw vermoeden na de verkiezingen van 1971 een kabinet worden gevormd?

Het gaat hierbij dus uitdrukkelijk niet om de gewenste, maar om de verwachte regeringscombinatie. Op deze vraag wist circa 15 procent geen antwoord, terwijl eenzelfde percentage een zakenkabinet verwachtte. De overige 66 inzenders gaven een veelheid van combinaties op. Hieruit werd een groepering in drieën gemaakt, n.l.:

a. combinaties van P.v.d.A. en A.R.P. en/of C.H.U., D'66, P.P.R. en P.S.P., maar zonder K.V.P. en V.V.D.;

b. combinaties van P.v.d.A., A.R.P. en K.V.P. en/of C.H.U. en D'66 en

c. K.V.P., A.R.P., C.H.U. en V.V.D. en/of D'66.

Het grootste aantal ging naar deze laatste combinatie (c.), n.l. ruim 40 procent van de antwoorden. Ruim 15 procent verwachtte een regeringscombinatie (a) en de overige bijna 15 procent voor-spelde (b).

Onder de werkenden verwachtte men relatief wat vaker de combinaties (a) en (b), terwijl onder de studerende (c) en (d) (= zakenkabinet) vaker voorkwamen. Onder de stedelingen kwam (c) meer voor en (a) meer onder hen, die in een dorp wonen.

Gezien de politieke ligging zou men uit het bovenstaande kunnen concluderen, dat men in het algemeen iets wat men niet prettig vindt, vaker verwacht.

Wilt u de resultaten nog gedetailleerder weten, dan kunt u het gehele verslag gratis aanvragen bij het Arjos-secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

arjos

EEN STATISCHE VASTGEROESTE ORGANISATIE?

Nee, dat niet, al zijn er mensen die dat denken.

De Arjos is flitsend, dynamisch en bij-de-tijds.

In de Arjos proberen jongeren (tot 30 jaar) vanuit het evangelie een antwoord te vinden op de vragen van deze tijd.

De Arjos voert actie, pint de A.R.P. vast op haar idealen.

De Arjos schuimt en bruist van activiteiten.

Ontdek het zelf. Word lid!

Doe eens iets ongewoons en stuur de onderstaande bonus snel in. Gireer het bedragje van f 7,50 voor de resterende periode van dit jaar. Je krijgt dan ook maandelijks het Arjosblad „Op Wiek”. Het staat boordevol met landelijke en provinciale activiteiten.

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek” (het Arjosblad) en andere informatie. De f 7,50 voor de rest van dit jaar heb ik vandaag gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

**BON STUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.**

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEHR. JOBSE

AANNEMERSBEDRIJF

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

VEROLME
UNITED
SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giesendam

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop
van uw ruwvoerders

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides"

Hooftaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1567 Telefoon 05750 - 3748

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

NAAM- EN
NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transters, o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graverwerken
ZUID-NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Gaat Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

v.h. GEHR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING

als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Doctor Abraham Kuypersstichting

is het wetenschappelijk bureau van de Anti-
Revolutionaire Partij. Door het uitbrengen van
rapporten en adviezen draagt zij bij aan de me-
ningsvorming over belangrijke politieke kwesties.
Voorts beschikt zij over een uitleen- en studie-
bibliotheek met een uitgebreide collectie werken
op staatkundig, politiek en maatschappelijk ter-
rein.

Voor de bedrijfsvoering van deze bibliotheek
wordt nu gevraagd een dynamische

bibliothecaris(esse)

die in staat is de zorg voor de nieuwe aanwin-
sten op zich te nemen, de uitleening te behartigen
en met de nodige fatasie de bibliotheek tot een
belangrijk onderdeel in de gehele dienstverle-
ning van de stichting uit te bouwen.

Voor deze functie is gewenst:
een grote mate van zelfstandigheid;
maatschappelijke en politieke belangstelling;
compactuele eigenschappen;
het diploma G.O. A2 of A3.

Geboden wordt: een werkring op een klein
kantoor alsmede een functie die tot op grote
hoogte „gemaakt" wordt door de man of vrouw
die haar gaat vervullen.
Bij de honorering worden overheidsmaatstaven
gevolgd.

Sollicitaties kunnen gericht worden aan 'de
directeur van de Dr. A. Kuypersstichting, Dr.
Kuypersstraat 5, Den Haag. Telefonische inlich-
tingen worden graag verstrekt. Het nummer van
de stichting is 070 - 116346.

HOTEL „DE KROON"

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.
Telefoon 01880 - 2988

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE

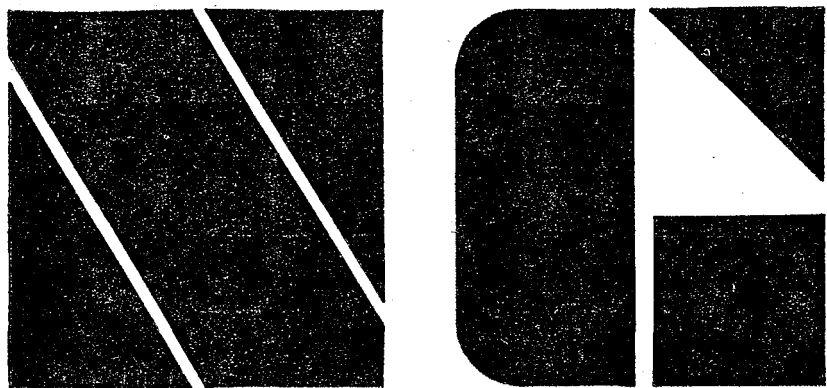
• Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

• Mengvoerders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• Fourages en kunstmest

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 16

18 april 1970

DE GEMEENTEN EN HUN GRENZEN

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

Voor de doorsnee Nederlander is een gemeente een stad of een dorp. In de regel klopt dat wel, maar toch zijn er heel wat uitzonderingen op die regel. Friesland vormt hier de belangrijkste uitzondering. Behalve de elf steden bestaan de overige gemeenten uit meer dan één dorp. Ook elders komt dat voor. Iedereen kent Nunspeet, een van de belangrijkste toeristenplaatsen op de Veluwe. Maar het is geen gemeente, het is een deel van de gemeente Ermelo. Slikkerveer, in Zuid-Holland is een "dorp" met duizenden inwoners maar een gemeente is het niet. Het is een van de vier dorpen van de gemeente Ridderkerk.

Een dorp kan men kenschetsen als een leefgemeenschap, een sociale gemeenschap. Een gemeente kan dat ook zijn, is het vaak ook. Maar een gemeente is toch meer. 't Is 'n publiekrechtelijk instituut dat voor en door de burgers de algemene belangen van de lokale bevolking moet behartigen, voorzover die belangen met het zijn van een lokale gemeenschap verband houden.

Deze definitie is natuurlijk niet volledig. Men kan ook andere omschrijvingen geven of terecht betogen dat de gemeenteraden van de grootste steden vaak heel andere belangen behartigen, althans daarover spreken, dan juist die van de lokale gemeenschap. In Nederland kunnen de gemeenten in beginsel alle taken ter hand nemen die vallen binnen wat men noemt de 'huishouding van de gemeente'. Natuurlijk mogen ze geen handelingen verrichten die in strijd zijn met de wet of die reeds door hogere publiekrechtelijke lichamen zijn geregeld.

LEEFTIJD

De gemeenten kunnen vaak op een hoge leeftijd bogen. Sommige gemeenten vieren hun zoveelste eeuwfeest reeds. Dat gaat dan terug tot op het jaar in de middeleeuwen, dat zij van een of andere graaf, 'stadsrechten' kregen. Gemeente en stad was toen identiek. Het platteland was in die tijd, en ook veel later nog, opgedeeld in heerlijkheden, ambachten, kerspelen enz. Ook al sprak men in de dagen van de Republiek wel van landgemeenten, ze waren toch anders dan de stedelijke gemeenten. Stonden de laatste rechtstreeks onder het gewestelijke gezag (de provincie), bij de landgemeenten stond

tussen dat gezag en de gemeente steeds de ambachtshoofd.

De Franse revolutie bracht door de afschaffing van de heerlijke rechten en door een andere gebiedsindeling wel verandering in deze situatie, maar na het herstel van de onafhankelijkheid bleek er toch vrij weinig veranderd te zijn.

De Grondwet van 1814 maakte in elk geval weer onderscheid tussen 'stedelijke gemeenten' en 'heerlijkheden, districten en dorpen'. Er was geen sprake van zelfde taken en bevoegdheden, die zouden bij afzonderlijke reglementen geregeld worden. Met name gold dit voor de heerlijkheden en dorpen waarvoor werd bepaald dat zij zouden worden ingericht in overeenstemming met de bijzondere omstandigheden van elk van die gemeenten, zowel als met de belangen van de ingezetenen en de verkregen rechten van de belanghebbenden. Die belanghebbenden waren de ambachtsheren enz. Hun rechten werden dus in het reglement vastgelegd. Ze konden van dorp tot dorp verschillend zijn en daarmee waren ook de rechten en bevoegdheden van die gemeentebesturen verschillend. De eenheid in taak en bevoegdheden komt pas in 1851 als Thorbecke zijn Gemeentewet in werking doet treden. Alle gemeenten zijn dan in rechte gelijk, hebben dezelfde bestuursvorm, enz. Onder deze langzamerhand stokoude Gemeentewet leven de gemeenten in Nederland nog steeds. Die Nederlandse gemeenten zijn nu zelfstandige gemeenten met autonome bevoegdheden en wettelijk vastgestelde grenzen.

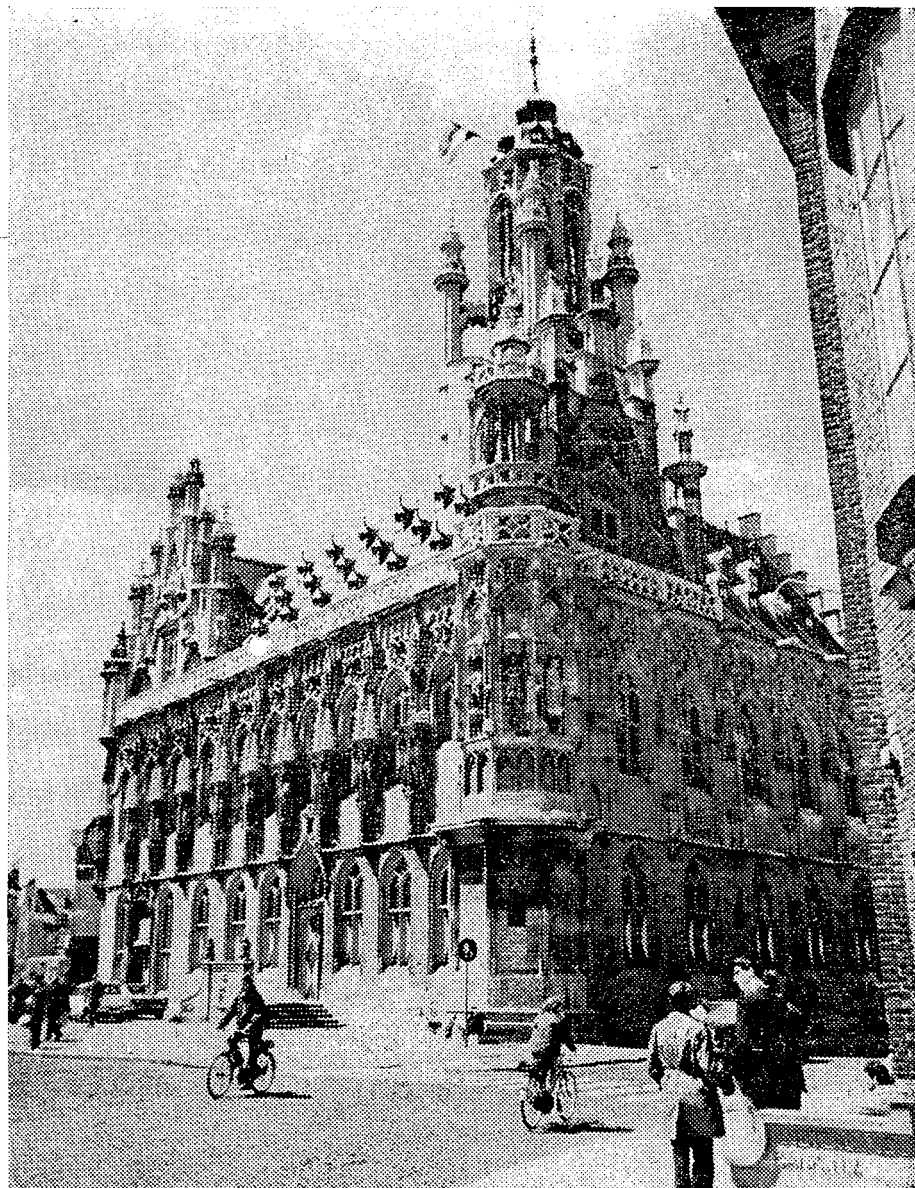
HEILIG

Met name die grenzen waren en zijn voor vele gemeenten als het ware heilig, althans wanneer het er om gaat een deel van het grondgebied aan andere gemeenten te moeten afstaan. In de loop der jaren is dat herhaaldelijk gebeurd. Grenzen zijn gewijzigd en soms helemaal verdwenen, doordat kleine gemeenten bij grote werden gevoegd. Rotterdam is een duidelijk voorbeeld hoe een gemeente door annexatie steeds groter worden kan ten koste van het bestaan van de kleine.

In de vorige eeuw begon dat reeds met o.a. Kralingen, Delfshaven, Charlois. Daarna werden Kralingse Veer, Hillegersberg, Pernis, Hoogvliet, Schiebroek en Overschie geannexeerd. Plannen tot grotere annexaties zijn niet tot uitvoering gekomen. De annexatie-gedachte is in de loop der jaren trouwens op steeds meer weerstand gestuit o.m. omdat men terecht beducht was voor nog grotere afstand tussen bestuurders en bestuurden.

HERINDELING

Maar al wordt er dan weinig meer geannexeerd, niettemin zijn er de laat-

Raadhuis Middelburg

GEMEENTEPOLITIEK

Woensdag 3 juni 1970 is een belangrijke dag voor de Nederlandse gemeenten. Op die dag namelijk zijn de verkiezingen voor de gemeenteraad. De kiesgerechtigde inwoner van een gemeente, groot of klein, kan dan meebeslissen wie de komende vier jaar zijn plaats gaan besturen.

Dit nummer van Nederlandse Gedachten is praktisch geheel gewijd aan de gemeentepolitiek, zodat de lezer over een aantal facetten van het plaatselijk bestuur wordt geïnformeerd.

Op pagina 1 schrijft de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders over „De gemeenten en hun grenzen”. De wethouder van Openbare Werken en Volkshuisvesting van Doorn, G. J. H. Griffioen schrijft op pagina 4 over woningbouw en sanering. Dr. P. J. Boukema belicht de taak van een gemeentebestuur op pagina 5.

Drs. H. van Ruller, raadslid van Amsterdam, schrijft op pagina 6 over inspraak, terwijl op pagina 7 drs. G. M. Kerkhof, raadslid van Middelburg schrijft over milieu-verontreiniging.

De burgemeester van Hardenberg, mr. L. A. Splunder behandelt op pagina 9 de intergemeentelijke samenwerking en raadslid gaat op pag. 10 op de financiële positie van de gemeente in.

De heer M. Paats, wethouder van Alphen aan de Rijn schrijft op pagina 11 over de A.B.W. en de taak van de gemeente.

RADIO

Op vrijdag 24 april heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.20-18.30 uur naar Hilv. II (298 m.).

ste jaren heel wat gemeenten van de kaart verdwenen. Dat geschiedde dan in het kader van 'gemeentelijke herindeling' van bepaalde gebieden. Zuid-Beveland, Goeree en Overflakkee, Schouwen en Duiveland en Zeeuws-Vlaanderen zijn de bekendste voorbeelden van grootscheepse herindeling. Voor gebieden in andere delen van het land zoals Voorne en Putten, Noord-West-Overijssel, Zuid-Limburg of de West-Betuwe zijn dergelijke indelingen in voorbereiding.

De historische grenzen zijn in vele gevallen historie geworden om de een-

voudige reden, dat de historie niet in een bepaald jaar stil blijft staan maar doorgaat. Er is ook nog zo iets als een historische groei. Vanuit het verleden gaat de historische ontwikkeling verder.

Die ontwikkeling is niet aan de gemeenten voorbijgegaan. De moderne communicatiemiddelen, met name het verkeer en vervoer, hebben afstanden doen verdwijnen en het isolement van vele gemeenten opgeheven. De taken van de gemeenten zijn uitgebreid.

VERVOLG OP PAGINA 4

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clercqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

WOENSDAG 20 MEI 1970: LAATSTE DAG INLEVERING FORMULIEREN STEMMEN BIJ VOLMACHT

Woensdag 3 juni 1970 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden in het gehele land. Op diezelfde dag vinden in het Rijnmondgebied tevens de verkiezingen voor de Rijnmondraad plaats. Het gaat om de vraag: wie zullen in de komende vier jaren de eigen gemeente, de eigen regio besturen. Een belangrijke zaak voor de betreffende burgers, de inwoners. Het is dan ook een goede zaak nu reeds de datum — woensdag 3 juni 1970 — te noteren en de gelegenheid open te houden om naar de stembus te gaan.

Kunt u niet zelf naar het stemlokaal — bijvoorbeeld wegens vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte e.d. — laat dan bij volmacht voor u stemmen. Er is geen opkomstplicht; wel stembelang.

Indien u op woensdag, 3 juni a.s. niet zelf naar de stembus kunt gaan, dan is woensdag, 20 mei a.s. voor u een datum om te noteren. Woensdag, 20 mei a.s. is de laatste dag, waarop men een aanvraagformulier om bij volmacht voor zich te laten stemmen geheel ingevuld kan inleveren op de gemeentesecretarie van de eigen woonplaats. En het is natuurlijk altijd beter om het niet op die laatste dag te laten aankomen.

De formulieren, model K4-1, zijn verkrijgbaar op de gemeentesecretarie en ook bij de bestuursleden van uw kiesvereniging kunt u terecht. Uw formulier

levert u ingevuld in op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag, 21 april a.s. in het kiezersregister bent opgenomen. Behalve uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook die van uw gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening op het formulier plaatsen.

Als gemachtigde kan voor u optreden:
— de echtgenoot, echtgenote;
— een der bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
— een der aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
— de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager;
— een huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

SCHEMA

Het hierbij afgedrukte schema laat duidelijk zien wie allemaal door u als gemachtigde kunnen worden aangewezen.

De gemachtigde moet op de dag van de candidaatstelling, dus dinsdag, 21 april a.s., zelf ook ingeschreven staan in een kiezersregister.

De gemachtigde mag in een andere gemeente dan uw eigen gemeente wonen. Hij moet dan echter wanneer hij bij volmacht voor u stemt, die stem komen uitbrengen op een stembureau in uw gemeente.

Voor eventuele nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot de gemeentesecretarie en uiteraard tot de bestuursleden van uw kiesvereniging.

Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

De volmachtgever is niet meer bevoegd de volmacht in te trekken of zelf alsnog persoonlijk aan de stemming deel te nemen.

Zoals aangegeven, is de kring van gemachtigden beperkt.

Voor bepaalde personen mag echter iedereen bij volmacht stemmen. De beperking van het verwantschapsvereiste geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers e.d.

Voor deze personen geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier, model K4-2.

REGELING RIJNMOND

Voor het Rijnmondgebied geldt volgens een K.B. van 6 maart j.l. de volgende regeling.

Wanneer u, zowel voor uw eigen gemeenteraad als voor de Rijnmondraad, bij volmacht wilt stemmen, kan dit aangevraagd worden door middel van één formulier model K4-1; in betreffende gevallen één formulier model K4-2.

Uw gemachtigde ontvangt daarna ook slechts één volmachtlegitimatiekaart om voor u voor beide verkiezingen te stemmen.

Ook hier geldt, dat uw gemachtigde in een andere gemeente mag wonen, maar dat hij dan de volmachtstem in uw gemeente moet komen uitbrengen.

Wanneer uw gemachtigde in een andere gemeente binnen het Rijnmondgebied woont, kan hij in zijn eigen gemeente voor u stemmen voor de Rijnmondraad, maar dan gaat de volmachtstem voor de gemeenteraad van uw woonplaats verloren. Wij geven u een voorbeeld. Spijkenisse en Rotterdam zijn twee gemeenten binnen het Rijnmondgebied. Stel: een volmachtgever woont in Spijkenisse; zijn gemachtigde in Rotterdam. De Rotterdamse gemachtigde van de volmachtgever in Spijkenisse mag in Rotterdam de volmachtstem voor de Rijnmondraadsverkiezingen uitbrengen. Maar dan gaat echter automatisch de volmachtstem voor de gemeenteraadsverkiezingen in Spijkenisse verloren. De ene volmachtlegitimatiekaart wordt immers bij het stemmen door het stembureau ingehouden. Gaat echter in ons voorbeeld de Rotterdamse gemachtigde de volmachtstemmen uitbrengen in Spijkenisse, dan kan hij daar op die ene volmachtlegitimatiekaart de volmachtstem uitbrengen en voor de Rijnmondraad en voor de gemeenteraad van Spijkenisse. En dit moet dus bepaald aangeraden worden.

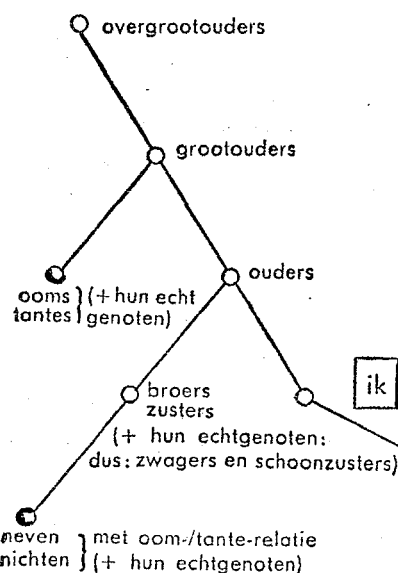
Wanneer nu echter de volmachtgever uit Spijkenisse alleen een Rotterdamse gemachtigde zou kunnen vinden, die evenwel slechts in Rotterdam een volmachtstem voor hem voor de Rijnmondraad kan uitbrengen, maar niet in de gelegenheid is naar Spijkenisse te gaan, dan moet die mogelijkheid toch maar worden aangegrepen. Dan wordt althans voor de Rijnmondraad een stem minder gemist.

En u weet nu wel: iedere stem telt. Een zetel meer of minder kan afhangen van één stem.

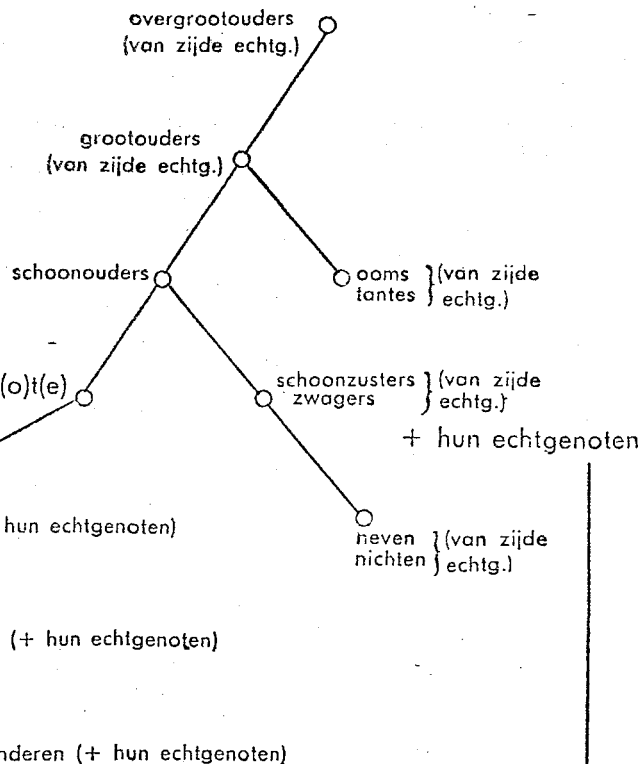
Laat geen stem verloren gaan.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HANBO
HOUTBOUW
TARDINXVELD

FEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Prins N.V.-Dokkum

Metaalverwerkende industrie

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

DR. BOUKEMA

EERSTE

KAMERLID

Dr. P. J. Boukema te Amstelveen zal de plaats van prof. mr. P. J. Verdam in de A.R. Eerste Kamerfractie gaan bezetten. Prof. Verdam verlaat de Eerste Kamer in verband met zijn benoeming tot Commissaris van de Koningin in Utrecht.

Dr. Boukema, die 36 jaar is, zal het jongste lid van de A.R. Eerste Kamerfractie worden. Tevens zal hij de jongste senator zijn.

Dr. Boukema is lector in de rechts-wetenschappen aan de faculteit der sociale wetenschappen van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij is lid van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen en lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland voor de A.R.P. Bij de laatste verkiezingen voor de Provinciale Staten trad hij op als lijsttrekker in de Statenkiekring Amsterdam.

Wij wensen de heer Boukema veel sterkte toe bij zijn werk als senator.

★ ★ ★ DE OMROEP

In de nieuwe omroepwet is heel nadrukkelijk vastgelegd op welke wijze het karakter van het NOS-programma moet worden bepaald. Dat was noodzakelijk, onder meer omdat de NOS geen 'achterban' (een ledenorganisatie van kijkers en luisteraars is in geen enkele vorm aanwezig) heeft. Niemand — behalve de NOS zelf — heeft invloed op het doen en laten van dit lichaam. In termen van de huidige tijd zou men kunnen stellen, dat de NOS het meest ondemocratisch instituut is in omroep-land.

De wet heeft deze programma's van de NOS (Scala is o.a. een NOS rubriek) binnen bepaalde kaders geplaatst. De heer Schakel heeft deze kaders nader aangescherpt bij de behandeling van de wet!

De NOS moet een gezamenlijk programma maken waardoor het totale omroepbeeld tot een evenwichtig geheel zou worden. Daartoe zou het gezamenlijk programma van de NOS met name ontmoetingspunten moeten geven en programma's, die zich bij uitstek voor een gezamenlijke aanpak zouden lenen — aldus artikel 36 van de wet.

Tot op heden is daar weinig van te merken. De minister heeft de NOS bijzonder ruime zendtijd toegemeten, die enkele malen de zendtijd van elke omroepvereniging overtreft. En dat terwijl bestaande en nieuwe omroepverenigingen de spil van de programmavereenzaming zouden moeten zijn. Het gevolg is dat de NOS haar toegewezen zendtijd

TUA RES AGITUR

DOOR H. ALGRA

Het staat eigenlijk in een brief van Horatius. En in die brief is de zin langer, en luidt: als het huis van je buurman brandt, dan gaat het (ook) om jouw zaak. Tua res agitur: het gaat om jouw zaak. Dat ervaren we vaak het meest direct, als het gaat om de grote en kleine dingen van het plaatselijk bestuur. En daar is heel wat over te zeggen.

Er is enkele jaren geleden door een wetenschappelijk team in Wurtemberg een onderzoek ingesteld in een bepaalde stad, hoe de brieven en documenten hun loop namen door de gemeentelijke bureaus. Twee hoofden van gezinnen wilden van woning ruilen. Dat gaat zomaar niet. Daar moet een toestemming voor komen van het stadhuis.

Mag A in het huis van B trekken en B in dat van A? Daar moeten velen zich over buigen. In de studie, waar het hier om gaat, werd vanaf het moment, dat het verzoek tot woningruil binnenkwam, nagegaan, van dag tot dag, waar die binnengekomen brief zijn weg nam, welke stempels en parafen er op werden gezet, welke notities er aan werden vastgehecht, welke rapporten dienden om het dossier te vervolmaken, waar de beslissing viel en hoe na die beslissing de papieren als planeten verder hun banen beschreven, totdat er via de expeditie twee brieven het stadhuis verlieten, meldende, dat de vergunning tot ruil was goedgevonden.

De studie bevatte niet alleen schematisch de gehele wandeling van lessenaar tot lessenaar, van kamer tot kamer, van gebouw tot gebouw, maar ook een nauwkeurige opgave van de tijdsduur, die voor elke voortgang van het „proces" nodig was. En de conclusie luidde, dat de inwilliging van zulk een eenvoudige verzoek minimaal 23 dagen vorderde en maximaal een maand, bij normale ijver der ambtenaren.

In de provincie Ontario in Canada ligt een stadje van bijna 10.000 inwoners en een Canadees van Nederlandse afkomst, die in het stadsbestuur zit en tevens de stad vertegenwoordigt in de graafschapsraad, vertelde ons de gang van zaken. De burgemeester wordt telkens voor twee jaar door de burgerij geko-

zen; de tegenwoordige burgemeester is fabrieksarbeider en blijft dat ook, want het burgemeestersambt levert hem nog geen 50 dollar per week op, zonder verdere kostendeclaraties. Zijn plaatsvervanger, tevens vertegenwoordiger in de graafschapsraad, heeft de titel van reeve en is ook voor twee jaar gekozen, evenals zijn plaatsvervanger, de deputy-reeve. En dan zijn er nog zes gekozen raadsleden. Samen een stadsbestuur van negen leden.

Het bestuur vergadert op een vaste avond om de twee weken in het openbaar. Nadat de burgemeester de vergadering met gebed heeft geopend, de notulen en ingekomen stukken zijn behandeld, vraagt de burgemeester, of er ook iemand van de burgerij is, die iets in het midden wil brengen. En dat gebeurt dan. Op een vrijmoedige, maar zeer correcte wijze voert iemand het woord om te vertellen dat ergens een fout is gemaakt bij graafwerk, zodat de straat er lelijk en onbruikbaar door geworden is. Of er is een andere moeilijkheid op het gebied van het verkeer, of de elektriciteitsvoorziening enz. enz.

De klacht of het bezwaar wordt verwezen naar de desbetreffende raadscommissie. Een college van B. en W. zoals wij dat kennen, bestaat er niet. De volgende week vergaderen de raadscommissies en bespreken wat op haar weg ligt, wat is binnengekomen of op andere wijze de aandacht heeft, en de commissie formuleert haar voorstellen voor de volgende raadsvergadering. Als de klagende burger dus over twee weken weer de openbare vergadering bijwoont, hoort hij, hoe de commissie de zaak heeft onderzocht en wat haar voorstel is aan de raad. En dan beslist de raad over dat voorstel. Tua res agitur.

In enkele kleinere kantons in Zwitserland kent men nog de echte volksvergadering, waar de volwassenen mannen bijeenkomen om over verschillende zaken in het openbaar te beraadslagen en te beslissen. Alleen de mannen. Geen vrouw wordt toegelaten, want het is een oude volksvergadering van vrije mannen, die gewapend komen, meestal gewapend met een of ander ouderwets en vervaarlijk mes. Dat is een statussymbool. Een vrije man is een gewapend man. In het midden van het plein is een aparte ruimte, waar de „jongelin-

gen", die nog geen stemrecht hebben, mogen luisteren en al luisterende leren. En iedereen heeft het gevoel: het is onze zaak en wij beslissen zelf.

Maar ook in andere kantons, waar men reeds vertegenwoordigers kiest en waar stembussen zijn als bij ons, wordt er méér gestemd dan wij gewend zijn. Er is stemming voor leden van het plaatselijk bestuur, maar er staat meer op het stembiljet. Een voorstel om een krediet van 100.000 francs uit te trekken voor de bouw van een nieuwe school. Een voorstel, om een nieuwe weg aan te leggen en de eerste termijn van de kosten toe te staan. Ook over zulke voorstellen stemt de burger mee, met ja of nee. Want sterk leeft de gedachte: wie het straks moeten betalen, moeten nu ook mee beslissen, persoonlijk mee beslissen.

De politocologen kunnen op dit gebied heel wat meer voorbeelden zoeken, uit vele streken van de wereld. Waar soms de macht en de beslissing ook over plaatselijke zaken in sterke mate schijnt te geschieden in een ambtelijke molen, waar veel papier doorheen gemalen wordt. Waar soms ook de regelingen zo zijn, dat de burger het gevoel heeft: ik sta er zelf bij en doe desnoods mijn woordje, als mijn zaak op het stadhuis aan de orde is: het komt niet alleen in de notulen, het komt ook in de krant. Alle publieke zaken zijn ook wat de behandeling en de beslissing betreft zoveel mogelijk openbare zaken.

En het zou een heel gezonde zaak zijn, wanneer de burgers als zij straks een nieuwe gemeenteraad kiezen, zich goed kunnen voorstellen, wat in hun gemeente aan de orde is, wat daar het meest urgent is, en of en hoe de kandidaten daarvan op de hoogte zijn. Dat behoeft de principiële keus niet op de achtergrond te dringen, maar het maakt wel, dat raadsleden en kandidaat-raadsleden de moed en de vrijmoedigheid moeten hebben om tot de kiezers te zeggen: pas op uw tellen en kijk uit, want: tua res agitur.

HERVORMD NEDERLAND

een opinieweekblad voor heel uw gezin

Het bevat een keur van artikelen, waarin de vraagstukken van kerk en wereld scherp worden belicht. Het draagt wezenlijk bij tot de oecumene, die ons allen bezig houdt.

U zult blij zijn met dit blad, dat steeds meer in de landelijke pers geciteerd wordt.

Kent u Hervormd Nederland nog niet?
Vraag dan een proefnummer aan.
Of liever nog: Neem een abonnement!

Deze bon kunt u zonder postzegel verzenden, als u de envelop zó adresseert:
HERVORMD NEDERLAND
MACHTIGINGSNUMMER 1776 - DEN HAAG

NAAM:
ADRES:
PLAATS:

Ik wil graag een gratis proefnummer *)
Ik wil een abonnement à f 10,— per half jaar *)
à f 20,— per jaar *)
Ik betaal na ontvangst van de acceptgirokaart *) Doorhalen wat u niet wenst

NIEUWBOUW EN SANERING BELANGRIJKE GEMEENTETAAK

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

In het kader van de gemeentelijke activiteiten neemt de nieuwbouw van woningen en de sanering van oude wijken een zeer belangrijke plaats in.

Wanneer wij hierover een aantal opmerkingen maken moet dit uiteraard gebeuren op basis van de geldende rijkswetten en uitvoeringsvoorschriften en binnen het kader van de subsidievoorschriften.

VOORUITZIEN

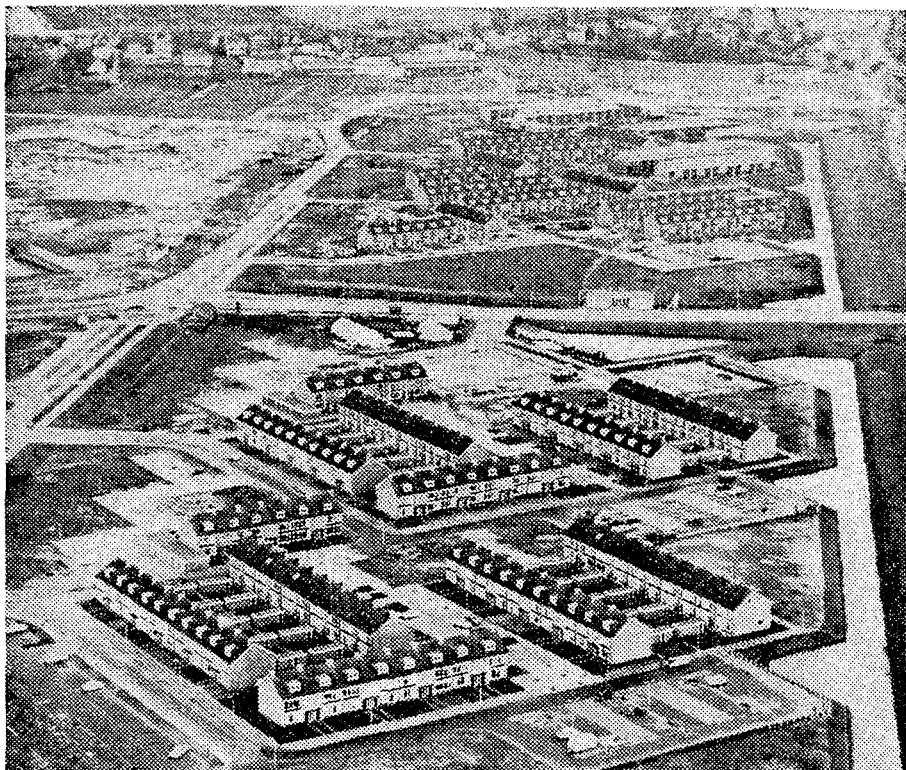
Zo ergens, dan geldt hier, dat regeren vooruitzien is. De realisering van woningbouw dient te geschieden overeenkomstig van kracht zijnde bestemmingsplannen. De procedures die hiervoor doorlopen moeten worden vergen zeer veel tijd. En ook het in eigendom verkrijgen van gronden (veelal na een daartoe strekkend onteigeningsbesluit) is een tijdrovende aangelegenheid. Een rapport van een efficiencybureau, dat alle te verrichten werkzaamheden in een gecoördineerd tijdschema samenvat, geeft aan dat de tijd tussen de eerste potloodstreep op papier en het slaan van de eerste paal voor de woningbouw ongeveer acht jaar bedraagt. De ervaring bevestigt dit gegeven. Dit betekent dat B. en W. en de raad dus ver vooruit moeten denken, willen zij niet in tijd- en ruimtenood komen.

INSPRAAK

Een tweede punt waaraan aandacht moet worden gewijd is, dat in de verschillende fasen van de voorbereiding der plannen gelegenheid tot ruime inspraak door de burgerij moet worden geboden.

Voor wat het tot stand komen van bestemmingsplannen betreft kan dit gebeuren door voorlopige schetsplannen of praatprenten tijdens hearings ter discussie te stellen. Meermalen komen daar aardige suggesties uit, die in de definitieve plannen kunnen worden verwerkt. Deze werkwijze biedt twee voordelen. De bevolking voelt zich nauwer bij de zaken betrokken en in een aantal gevallen kan zo het indienen van formele bezwaren bij de procedure tot vaststelling der plannen worden voorkomen. Een en ander kan leiden tot een soepeler en sneller werken. Wanneer de bestemmingsplannen zijn vastgesteld en tot realisering van een bouwplan wordt overgegaan verdient het aanbeveling over de schetsontwerpen van de woningen een hearing te houden. In het laatste geval kan het bezwaar worden ingebracht dat het gevaar van oeverloze discussies en het zich verliezen in onbelangrijke details tot vertraging leidt.

Elke gemeente zal, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden, methoden moeten ontwikkelen om deze bezwaren zo goed mogelijk op te vangen. Veelal zal dit kunnen gebeuren met

maatschappelijke organen zoals b.v. huisvrouwenorganisaties, vakbeweging e.d.

AFSTEMMING OP BEHOEFTE

Het is duidelijk dat het opmaken van de plannen voorafgegaan moet worden door een zo grondig mogelijke inventarisatie van de woningbehoeften en de woonwensen. In kleinere gemeenten zal men hierbij gebruik moeten maken van de gespecialiseerde diensten van economisch-technologische instituten, sociografische bureaus e.d.

De behoeften van speciale categorieën (bejaarden, invaliden, alleenstaanden) dienen hierbij gehonoreerd te worden. Uiteraard dient ook ruime aandacht geschonken te worden aan de jeugdspeelterreinen voor peuters, kleuters en opgroeiende jeugd.

ONTWIKKELINGSTEAM

Teneinde van stonde af aan een zo nauw mogelijke samenwerking tot stand te brengen tussen alle deskundigen en diensten die bij de realisering van een plan meespelen groeit in steeds meer gemeenten de praktijk om hiervoor een zgn. ontwikkelingsteam in te stellen onder leiding van de verantwoordelijke wethouders.

Met name gaat het hierbij om een goed samenspel tussen de stedenbouwkundige,

de architecten die de woningen ontwerpen, de groendeskundige, de woningbouwcorporaties en de gemeentelijke diensten en bedrijven.

Het verdient aanbeveling dat de betreffende wethouder op zijn beurt regelmatig nauw contact onderhoudt met de raadscommissies voor planologie en woningbouw.

RAAD VERANTWOORDELIJK

Tenslotte dient één punt goed in het oog te worden gehouden. Tal van deskundigen (stedenbouwkundige, architecten, gemeentelijke diensten, verkeersbureaus, sociografen, enz.) spelen een zeer belangrijke rol. Maar B. en W. en de raad moeten goed beseffen, dat zij uiteindelijk beslissen. Zij moeten niet de gevangenen van de deskundigen worden! Het beleid berust bij de raad. Dat betekent dat een zware wissel moet worden getrokken op de bestuurskracht en het beleidsvormend vermogen van de raadsleden. Zij moeten behoorlijk tegenstand kunnen bieden. Ook hier geldt dat het raadslidmaatschap geen sinecure is.

DE GEMEENTEN EN HUN GRENZEN

VERVOLG VAN PAG. 1

Nieuwe wetten hebben de gemeenten belast met de uitvoering van allerlei nieuwe voorzieningen. De behoeften van de bevolking zijn, mede als gevolg van de gestegen welvaart, toegenomen en hebben op hun beurt weer nieuwe voorzieningen nodig gemaakt. Ik denk hier aan onderwijs, openluchtrecreatie, openbaar vervoer, milieuhygiene e.a. Over het algemeen voorzieningen waarbij meer dan één gemeente betrokken is, waarbij de uitvoering vaak door een aantal gemeenten gezamenlijk moet geschieden en gezamenlijk moet worden betaald. Kleine gemeenten zijn bij het noodzakelijk overleg nogal eens in het nadeel, omdat zij niet beschikken over een voldoende bemand apparaat. Een apparaat dat zij trouwens ook niet zouden kunnen betalen.

Al deze redenen maken duidelijk waarom men naar grotere gemeenten streeft. Een gemeente van 356 inwoners, die officieel dezelfde status heeft als een gemeente van meer dan 100.000 inwoners, is uit de tijd, is een anachronisme. Natuurlijk is het gewenst, dat de hele kleine gemeenten verdwijnen.

Zij kunnen heel eenvoudig geen goede ambtenaren krijgen en zelfs voor de kleine gemeenten is dat al moeilijk. Maar het gaat er niet om, zoals sommigen willen, dat men een aantal inwoners bijv. 25.000 of 40.000 als minimum voor een gemeente zou moeten hanteren en om die reden het samenvoeging zou besluiten. Samenvoeging van een aantal gemeenten tot een grotere gemeente heeft alleen betekenis wanneer die gemeenten ook een aantal gemeenschappelijke belangen hebben. De ene grotere gemeente kan die belangen dan beter behartigen dan de kleine gemeenten elk afzonderlijk.

Herindeling is iets anders dan annexatie. Bij annexatie wordt de gemeente gewoon bij een andere, meestal grotere, gemeente gevoegd en daarin als het ware opgeslokt. Bij samenvoeging van gemeenten wordt een geheel nieuwe gemeente geschapen, waarin elk van de oorspronkelijke gemeenten zijn inbreng heeft.

Wanneer het gaat om de zelfstandigheid van de gemeenten moet ook aandacht geschonken worden aan de gewestvorming, de regionale organen. Namen als mammoet gemeente, gebiedscorporatie, stadsgewest en streek-gewest doen steeds meer opgeld. Speciaal de P.v.d.A. neemt het op voor de mammoetgemeente, die men tegenwoordig stadsgewest noemt. Zo'n stadsgewest komt tot stand door de opheffing van de binnen het toekomstige gewest gelegen gemeenten en de instelling bij wet. Krachtens diezelfde wet van het stadsgewest kunnen dan sub-

gemeenten gevormd worden met beperkte taken. Gemeenten in de echte zin van het woord zijn dat echter niet.

GEWEST

Het rapport 'Bestuurlijke vormgeving', dat onze partij het licht deed zien, wijst dat stadsgewest (mammoetgemeente) af. Men wil wel een gewest met eigen bevoegdheden (en die betreffen dan zaken, die regionaal, dus over de grenzen van de gemeenten heen, geregeld moeten worden), maar de gemeenten als zodanig blijven bestaan. Zij behouden de meeste van hun bevoegdheden en met name die, welke ten doel hebben de lokale belangen te dienen, zoals onderwijs, maatschappelijke zorg, recreatie en sport voor de eigen bevolking, het culturele leven enz.

Het contact tussen bestuur en bestuurd kan er alleen wel bij varen. Telkens blijkt echter dat A.R. raadsleden en wethouders dit rapport niet voldoende kennen. Zij zien daar ook de mammoetgemeente achter of wel ze koketteren met het woord stadsgewest en omhelzen dan ook het stadsgewest à la de P.v.d.A., wat in wezen niets anders is dan de mammoetgemeente.

Men zal er goed aan doen te beseffen, dat de ontwikkeling niet stil staat en dat bestuursstructuren niet in stand gehouden kunnen worden omdat ze meer dan een eeuw oud zijn. In de situatie van vandaag hebben de gemeenten vaak met het bedrijfsleven te maken. Denk slechts aan de industrievestiging. Tegenover dat ge-

coördineerde en gefuseerde bedrijfsleven dient als tegenspeler een krachtige overheid te staan, wil met althans een goede onderhandelingspositie kunnen innemen. Zo'n tegenspeler kunnen de kleine gemeenten niet zijn, de grotere gemeenten in een aantal gevallen wel, de grootste meestal wel. Maar omdat industrievestiging zijn invloed doet gelden in een grote kring rond de contracterende gemeente, zal het gewest, met zijn gebundelde kracht en als representant voor de gehele regio, altijd een betere tegenspeler zijn dan de belanghebbende gemeente en de onderscheiden belangen en bezwaren objectiever tegen elkaar kunnen afwegen.

In het begin van de vorige eeuw telde ons land ruim 1400 gemeenten op 1 januari 1969 was dat aantal geslonken tot 934. In het afgelopen jaar verdwenen er nog verscheidene. Dat proces zal doorgaan. De gewestvorming is nog maar nauwelijks begonnen, maar ook die zal met de jaren voort schrijven.

Maar laat men blijven bedenken dat binnen die grotere gemeente of binnen dat gewest de dorpen of de wijken echte leefgemeenschappen kunnen blijven. Zij zullen het nog beter kunnen worden omdat de grotere gemeente of het gewest nog betere mogelijkheden voor hun ontplooiing zal kunnen scheppen.

HET GEMEENTEBESTUUR

DOOR DR. P. J. BOUKEMA

„Aan het hoofd ener gemeente staat een raad...” zegt, duidelijk en kernachtig de Grondwet. En wanneer daar later nog aan wordt toegevoegd dat de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente aan die raad wordt overgelaten, wordt de indruk gewekt dat de bestuurlijke touwtjes in 'n gemeente vast in handen van de gemeenteraad liggen.

Er valt echter nog al wat af te dingen op het beeld van de gemeenteraad die onafhankelijk en zelfstandig het reilen en zeilen in de gemeente bepaalt.

DE RAAD

Allereerst vindt die zelfstandigheid haar grens in de financiële middelen. De financiën waarover de gemeente kan beschikken, worden grotendeels geput uit het op rijksniveau te verdelen gemeentefonds. Indien het ter beschikking gestelde bedrag slechts voldoende is om vroeger aangegane verplichtingen te voldoen en geen of nauwelijks ruimte laat voor het aanpakken van nieuwe taken, staat een gemeenteraad vrijwel machteloos.

Bovendien heeft de hogere overheid (rijk of provincie) de bevoegdheid om het beleid van de raad om te buigen. Dit kan niet alleen geschieden door het achteraf door de Kroon vernietigen van besluiten die door de gemeenteraad zijn genomen, maar ook door het onthouden van de door de wet vereiste goedkeuring aan bepaalde besluiten, zoals begroting, bestemmingsplan e.d.

De onafhankelijkheid van de gemeenteraad kan ook nadelig worden beïnvloed door de geringe omvang van de gemeente. Om alle voorzieningen die op gemeentelijk niveau nodig zijn te kunnen realiseren, is samenwerking met andere gemeenten nodig, waardoor, zoals de praktijk leert, de invloed van de raad verder vermindert. Factoren die de zelfstandige positie van de gemeenteraad verder ondergraven zijn de toeneming van de gemeentelijke overheidstaak en de ingewikkeldheid van het bestuur. Het gevolg hiervan is nl. dat de raadsleden die in de regel hun functie als vrijetijdsbesteding uitoefenen slechts ten dele in staat zijn het gevoerde beleid, anders dan op de resultaten, te beoordelen en het te voeren beleid, anders dan in zeer algemene doelstellingen, te formuleren. Hierdoor dreigt het plaatselijk bestuur te veramtlijken, d.w.z. bepaald te worden door het deskundig ambtelijk apparaat, waarop de gekozen raad zijn greep verliest.

Het feit, dat degenen die leiding aan het ambtelijk apparaat moeten geven merendeels lid van de raad en door de raad gekozen zijn — de wethouders — vormt tegen deze ontwikkeling een onvoldoende tegenwicht. Want wel is — vooral de fulltime — wethouder in staat zich dieper in de zaken in te werken, maar hij zal toch in deskundigheid vaak bij de topambtenaren van de onder hem werkende diensten achterblijven. Bovendien is daarmee het probleem dat de raad onvoldoende in staat is het beleid van het college van B. en W. te beoordelen, niet opgelost.

Er zal dan ook gezocht moeten worden naar andere middelen om de greep van de raad op het beleid te vergroten. Gedacht kan o.a. worden aan het verlenen van een financiële bijdrage aan de raadsfracties, teneinde hen in staat te stellen advies van deskundigen in te winnen of fractie-assistenten in dienst te nemen. Dat openheid en een zo groot mogelijke doorzichtigheid van het bestuur, naast een volledige verantwoordingsplicht van B. en W., voorwaarden zijn voor het door de raad kunnen uitoefenen van de hoogste macht in de gemeente spreekt vanzelf.

HET RAADSLID

Aandacht moet ook geschonken worden aan de positie van het individuele raadslid. Van belang is dat hem een redelijke vergoeding moet worden toegekend. Niet alleen heeft hij daar op grond van het door

hem verrichte werk recht op, maar ook is dit noodzakelijk teneinde te voorkomen dat minder draagkrachtigen het raadslidmaatschap zouden moeten afwijzen gezien het daaruit voor hen voortvloeiende financiële nadeel. De vergoeding zal derhalve tenminste zo hoog moeten zijn dat daarmee door deze groep gedeelde inkomsten worden gecompenseerd. Ook moet er voor gezorgd worden dat de werkgevers hun werknemers niets in de weg leggen om het raadslidmaatschap goed te kunnen vervullen.

Raadsleden zullen, willen zij in de raad een gefundeerd oordeel kunnen geven, niet alleen op de hoogte moeten zijn met de aan de orde zijnde problematiek maar ook moeten weten wat bij de bevolking leeft. Daartoe kunnen zij adviezen van deskundigen inwinnen en het gevoel van de bevolking trachten te peilen bv. door middel van hearings. Dat een dergelijke handelwijze in strijd zou zijn met het voorschrift dat raadsleden „stemmen zonder last van of ruggespraak met hen die benoemen” is onjuist. Zolang een raadslid geen bindende aanwijzingen van zijn kiezers in ontvangst neemt en zich zijn vrijheid voorbehoudt om naar eigen eer en geweten de belangen van zijn gemeente te behartigen, is er van strijd met genoemd voorschrift geen sprake.

COLLEGE VAN B. en W.

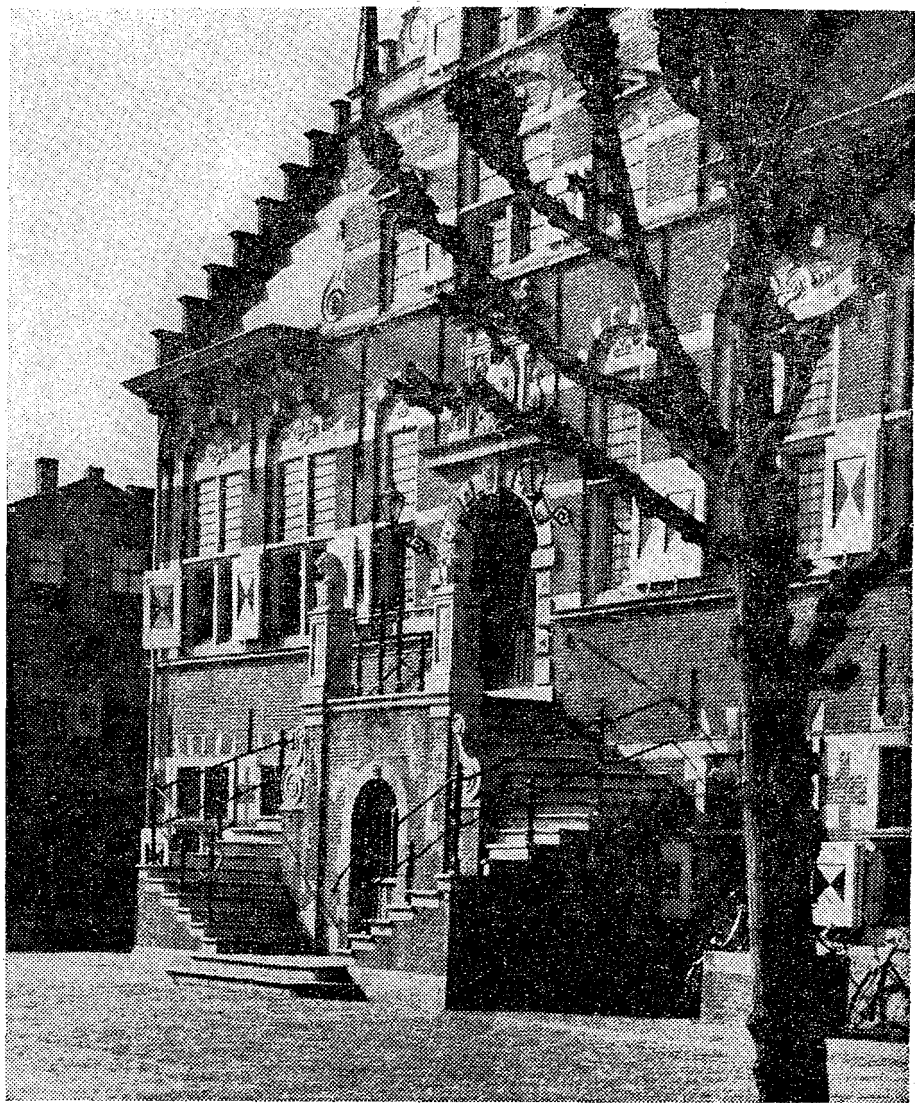
De samenstelling van het college van b. en w. is in de regel een afspiegeling van de politieke verhoudingen in de raad. De laatste tijd gaan er stemmen op om hierin verandering te brengen. Niet meer een „afspiegelingscollege” wil men, maar een „programcollege”, dat een concreet, bij de verkiezingen aan de kiezers voorgelegd program kan uitvoeren en bestaat uit vertegenwoordigers van de samenwerkende meerderheidspartijen.

Nu is mij niet duidelijk hoe men iets kan bepleiten dat op landelijk niveau, mede als gevolg van het ook voor de gemeenteraadsverkiezingen geldende kiesstelsel, zoveel moeilijkheden blijkt op te leveren: nl. het tot stand brengen van partijcombinaties die een meerderheid opleveren. Voorts moet gevreesd een kunstmatig opkloppen, zo niet opfokken, van gemeentepolitieke tegenstellingen, terwijl ook in dit systeem onvoldoende waarborgen aanwezig zijn dat met minderheden rekening wordt gehouden.

Bovendien kan men zich afvragen of het huidige systeem niet voldoende garanties bevat voor de uitvoering van het door de meerderheid van de raad gewenste beleid. Niet alleen moet het college de besluiten van de raad uitvoeren, maar ook is het bestuur collegiaal, d.w.z. dat besluiten van individuele wethouders voor rekening komen van het gehele college. Mocht een wethouder niet bereid zijn zich bij een meerderheidsstandpunt neer te leggen dan zal hij zijn portefeuille moeten neerleggen en desnoods gedwongen worden zulks te doen. Slechts indien de partijen die in de raad over de meerderheid beschikken bij de verkiezingen een program hebben aangeboden dat zeer duidelijk afwijkt van dat van de andere partijen en deze laatste niet bereid zijn aan de realisering van dat program mee te werken, is de vorming van een „programcollege” gerechtvaardigd.

DE BURGEMEESTER

Aan de burgemeester is het voorzitterschap van de gemeenteraad en van het college van b. en w. opgedragen. Daarnaast heeft hij een zelfstandige taak, vooral in het kader van de handhaving van de openbare orde. Meest actuele strijdzaak is of de burgemeester door de bevolking zou moeten worden gekozen. Belangrijkste argument ten gunste van die stelling is dat politieke macht gecontroleerd moet worden en dat controle en verantwoordingsplicht zonder verkiezingen niet goed functioneren. De kiezers moeten — stelt men verder — aangeven welk beleid er gevoerd moet worden. Ik meen dat de argumenten tegen de gekozen burgemeester nu, zwaarder wegen dan die er vóór worden aangevoerd. Het is allereerst onjuist om het plaatselijk bestuur op één plaats fundamenteel te wij-

De zetel van het gemeentebestuur, het raadhuys in Klundert.

zigen, zonder dat de gehele bestuursstructuur van de gemeente in de beschouwingen wordt betrokken. Wanneer men de burgemeester door de bevolking laat kiezen, dan zal dit immers een ingrijpende wijziging van het burgemeestersambt betekenen. Benoeming door verkiezing geeft minder waarborgen voor bestuurlijke deskundigheid dan de huidige procedure. De gekozen burgemeester zal een groter deel van zijn taak aan de ambtenaren moeten overlaten en meer nadruk gaan leggen op zijn representatieve functies, ook al nodig terwille van zijn herverkiezing.

Ook de positie van de raad als hoogste bestuursorgaan in de gemeente dreigt te worden aangetast, zeker als de burgemeester op een program wordt gekozen dat door de partijen die de meerderheid in de raad hebben niet gesteund wordt. De neiging om de burgemeester te zien als een representant van de meerderheid in plaats van als de behartiger van de belangen van de gehele gemeente, zal al of niet terecht, toenemen en het vertrouwen in het plaatselijk bestuur kunnen schaden.

Men zou al deze bezwaren kunnen negeren als alleen via het kiezen van de burgemeester bereikt zou kunnen worden wat op zichzelf het nastreven waard is: efficiënte controle op de uitoefening van de politieke macht van de burgemeester en invloed van de bevolking op het gemeentelijk beleid. Wat het laatste betreft: een meer doelmatig middel daartoe is een duidelijker programmatische opstelling en zo mogelijk samenwerking van de politieke partijen vóór de verkiezingen. De burgemeestersverkiezing te gebruiken om dat te forceren lijkt me een paardemiddel, terwijl overigens de suggestie dat zonder meer die verkiezing de invloed van de burgers op het gemeentelijk beleid vergroot bedenkelijk veel op kiezersbedrog lijkt.

Verkiezing om controle op de politieke macht van de burgemeester te realiseren lijkt me evenmin absoluut noodzakelijk. Allereerst mag — gezien de praktijk in het buitenland — de vraag gesteld of dit

middel de bedoelde uitwerking wel zal hebben. Maar bovendien is het niet juist te stellen dat de politieke macht van de burgemeester nu niet gecontroleerd wordt. Niet alleen kan de raad de burgemeester voor een groot deel van zijn beleid ter verantwoording roepen, maar ook bij de Minister van Binnenlandse Zaken blijft een zekere verantwoordelijkheid berusten voor het optreden van de burgemeester, hetgeen uiteindelijk kan resulteren in ontslag van de burgemeester.

Toch valt terzake van de burgemeestersbenoeming het één en ander te verbeteren. De burgemeester zal voor zijn gehele beleid door de raad ter verantwoording moeten kunnen worden geroepen. Bij weigering of een beleid dat anderszins de toets van de kritiek niet kan doorstaan zal eerder dan nu het geval is, eventueel op verzoek van de raad, tot schorsing of ontslag moeten worden overgegaan. Ook op de benoeming zal de invloed van de raad moeten toenemen. Tenminste zullen de fractievoorzitters en de wethouders van de betrokken gemeente hun mening moeten kunnen geven over de beschikbare kandidaten of zal er een aanbeveling van de raad moeten worden ingebouwd. Meer dan tot nu toe zal met plaatselijke omstandigheden en voorkeuren rekening moeten worden gehouden.

Dat de recente benoeming van de nieuwe burgemeester van Utrecht door zijn voorganger kon worden gekenschetst als het verschijnen van een duveltje uit een doosje, illustreert nog eens het onbevredigende van de huidige situatie: de minister dreigt een duivelkunstenaar te worden en de wensen van de raad worden tot zin-loze kreten.

INSPRAAK IN GEMEENTEBESTUUR

DOOR DRS. H. VAN RULLER

Wat met de mond beleden wordt, wil helaas in de politiek nog niet zeggen dat men er ook met het hart achter staat. Ik heb sterk de indruk dat elk kandidaat-gemeenteraadslid zich zo gevoelvol en/of krachtig als het hem maar mogelijk is de grote waarde van „de inspraak” zal belijden. Hij zal bereid zijn vrijwel alles te beloven. Het is echter ter dege nodig zich te realiseren welke problemen het realiseren van inspraak met zich meebrengt. Deze problemen hangen uiteraard af van hetgeen men onder het begrip verstaat, in welke situaties inspraak wil toepassen en welke technieken men daarbij gebruikt.

BEGRIIP INSPRAAK

Insprak moet men duidelijk onderscheiden van beslissingsrecht. Beslissingsrecht is de bevoegdheid van elke burger van een gemeente om beslissen over de zaken waarover het gemeentebestuur het te vertellen heeft. Dit beslissingsrecht wordt niet door elke burger rechtstreeks uitgeoefend maar via het middel van de representatie. De vertegenwoordigers worden door middel van verkiezingen aangewezen. Deze klassieke democratische werkwijze is goed en behoort te worden gehandhaafd. Elk besluit dat door de gemeenteraad is genomen wordt geacht te zijn genomen door de bevolking van de gemeente. De laatste tijd zijn wij met deze gang van zaken niet tevreden. Zij verdient te worden aangevuld met inspraak. Wat betekent nu dit begrip. Inspraak betekent dat de gemeenteraad alvorens tot besluiten te komen aan belanghebbenden en deskundigen buiten het gemeentelijk apparaat de gelegenheid geeft om hun mening over de voorstellen te geven. De mate waarin de gegeven opinies tot de inhoud van het door de gemeenteraad te nemen besluit bijdragen hangen af van het waarheidsgehalte van deze bijdragen en de geneigdheid van de gemeenteraad om te luisteren.

Insprak betekent dus heel duidelijk niet dat belanghebbenden en deskundigen de besluiten nemen in plaats van de gemeenteraad. Vaak wordt gesteld dat de belanghebbenden over hun eigen lot moeten kunnen beschikken. Hier onder zal duidelijk worden, dat dit soms wel kan worden toegestaan. Wij moeten echter uit blijven gaan van de fictie dat de burgers van een gemeente via de gemeenteraad de beslissing nemen. Wij kennen op het niveau van de gemeente heel duidelijk een monistisch stelsel. Uiteraard dragen de gemeenteraadsliden door hun verkiezing een bijzondere verantwoordelijkheid. Zij hebben hun mandaat echter van de burgers gekregen. Deze burgers hebben het recht na vier jaar dit mandaat terug te nemen. Inspraak komt dus niet in de plaats van de klassieke democratische leer maar vormt er een aanvulling op. Inspraak komt tot haar recht als zij is gegrond op deze klassiek geworden praktijk, zij vormt het stramen waarop kan worden voortgeborduurd.

BESTUUR DOOR COMMISSIES

Eén van de vormen van inspraak is het bestuur door middel van het instellen van commissies ex art. 61 en volgende artikelen van de gemeentewet. De gemeenteraad heeft het recht ten aanzien van bepaalde belangen een deel van haar bevoegdheden over te dragen aan door haar ingestelde commissies. In een dergelijke commissie moet minstens een gemeenteraadslid zitting hebben. De gemeenteraad kan bepaalde finan-

ciële bevoegdheden niet overdragen en bovendien mogen commissies geen verordeningen vaststellen, die door strafbepalingen of door politiedwang moeten worden gehandhaafd. De gegeven bevoegdheden kunnen steeds door de gemeenteraad worden teruggenomen. Van de mogelijkheid tot het overdragen van bestuursbevoegdheden is nog slechts een spaarzaam gebruik gemaakt. In een aantal gevallen zijn wel commissies ingesteld, die het gemeentebestuur adviseren. In de praktijk kan dit ook neerkomen op het uitoefenen van bestuur als blijkt dat de gemeentelijke bestuurscolleges vrijwel altijd (met name als er een eenstemmig advies wordt uitgebracht door de commissie) besluiten overeenkomstig het advies. Een voorbeeld van het overdragen van bestuursbevoegdheden is bijvoorbeeld het door een commissie laten exploiteren van een school, het bestuur via adviserende commissies komt heel vaak voor bij het verdelen van sportvelden of zaalruimte voor sportgebruik over de verschillende sportverenigingen in een gemeente. Het kan gaan om zowel deskundigen als belanghebbenden.

INSPRAAK BIJ BELEIDSVOORBEREIDING

Het proces van besluitvorming in een gemeente kan worden onderscheiden in een gedeelte dat men beleidsvoorbereiding zou kunnen noemen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het vaststellen van bestemmingsplannen, het 'voor kennisgeving aannemen' van beleidsnota's waarin een groot aantal later te nemen besluiten worden aangekondigd. Bij deze categorie zou ik ook de individuele besluiten van groot belang willen rekenen zoals bijvoorbeeld het in erfpacht uitgeven of verkopen van een deel van de grond van de gemeente aan een grote industrie. Aan de andere kant kan men theoretisch de uitvoering van het beleid onderscheiden. Het gaat hier om besluiten van minder belang voor de gemeente in haar totaliteit, maar veelal van groot belang voor individuele burgers. Naar mijn overtuiging moet

men ten aanzien van het realiseren van inspraak dit onderscheid in de gaten houden.

Bij de beleidsvoorbereiding gaat het veelal om de belangen van alle burgers van de gemeente. Het is van belang dat zoveel mogelijk deskundigen en belanghebbenden bij deze beleidsvoorbereiding worden betrokken. Indien men over eventuele voorstellen een openbare discussie organiseert dan komen wellicht nieuwe argumenten en ideeën naar voren, die kunnen worden verwezenlijkt. Men mobiliseert als het ware al het denkpotentieel dat de gemeente kan opbrengen in overheidsdienst of niet. Het is zelfs mogelijk deskundigen van buiten de gemeente uit te nodigen hun zegje te zeggen; ook de belangen waar het om gaat zijn vaak bovengemeentelijk van karakter.

Deze inspraak kan men zo men wil institutionaliseren in een commissie (een raad voor de stedenbouw, het verkeer, de jeugd etc.). Het gevaar van verstarring is dan zeer groot.

De techniek gebruikt in dit geval zal veelal zijn de een of andere vorm van hearing bv. voor hen die de moeite genomen hebben de gemeenteraad te laten weten hoe men over een voorgenomen beleid denkt. Een (protest)vergadering van bewoners kan een zeer zinvolle bijdrage betekenen om de gedachten die bij een groep van burgers leven naar voren te brengen, vooral als de deskundigen gevonden worden die in staat en bereid zijn de bezwaren tegen een beleid 'op niveau' uiteen te zetten of op schrift te stellen. Deze deskundigen kunnen zeer wel de raadsleden zelf zijn.

INSPRAAK BIJ UITVOERING

Indien een beleid goed wordt voorbereid gebeurt dit door de beste mensen die men daarvoor kan krijgen. Veelal zijn dit zeer gespecialiseerde lieden die een lange tijd van opleiding achter de rug hebben. Zij benaderen de zaak cijfermatig en vanuit de grote wetenschappelijk uitgedokterde lijnen. Onvriendelijk uitgedrukt technocratisch.

Indien men de belanghebbenden (in vele gevallen kan men beter spreken van slachtoffers) uitgebreid in de gelegenheid stel om hun mening over de voorstellen te geven dan kunnen wel eens zaken aan het licht komen, die eerst moeten worden opgelost voordat tot uitvoering kan worden overgegaan. Duidelijk komt dit bijvoorbeeld tot uiting bij het vaststellen van een saneringsplan, dat past in het gehele ruimtelijk beleid van de gemeente, maar dat een enorme sociale problematiek oproept (volksverhuizing). Men moet goed op de hoogte zijn van de feitelijke toestand en de opvattingen van de belanghebbenden voordat men tot uitvoering kan overgaan.

De techniek die hier gebruikt moet worden zal bestaan uit variaties op het gesprek: Enquetering, voorlichtingsvergaderingen, persoonlijk onderhoud etc.

SLOTOPMERKINGEN

Het is uiteraard volstrekt onmogelijk om in kort bestek dit immens brede onderwerp uit te diepen. Daarom tot slot een paar noodzakelijke opmerkingen.

1. Met name bij de beleidsvoorbereiding is het nodig ter stimulering van de discussie om met alternatieven te komen. Deze behoeven niet tot in detail te zijn uitgewerkt.
2. Het zal een ieder duidelijk zijn dat inspraak zonder een volledige openbaarheid nauwelijks te realiseren is. Kiest men voor een democratische handelwijze dan zal men bv. een oplossing moeten zoeken voor een probleem als grondspeculatie. Naar mijn opvatting kan men hieraan alleen tegemoet komen door een stelsel waarbij de eigendom van de grond bij de overheid berust. Juist door de nadruk op inspraak en democratisering zal men tot een dergelijke opvatting komen. Zo zal men meer consequenties van een programmatische nadruk op moderne democratische procedures kunnen aan-geven.
3. Het gemeentebestuur zal als hij voor inspraak kiest ook de voorwaarden moeten scheppen. Het op brede schaal verspreiden van de noodzakelijke stukken, het beschikbaar stellen van bestuurders en ambtenaren voor het geven van toelichting en als discussie-partner, het beschikbaar stellen van ruimte etcetera.
4. Inspraak kost tijd. Het gevaar is groot dat men nooit tot een beslissing komt. Inspraak moet uitlopen op uitspraak' pleegt de Amsterdamse wethouder De Wit te zeggen.
5. Inspraak zal eerder problemen scheppen dan ze oplossen. 'Het is geen asperientje', pleegt een andere Amsterdamse wethouder Verhey te poneren.

6. Inspraak is niet geheel nieuw. Tot onze normen van behoorlijk bestuur rekent men ook, dat de burgers behoren te worden ingelicht voordat men beslissingen neemt. Het systematisch zoeken naar wegen en middelen om inspraak als hierboven uiteengezet mogelijk te maken is wel nieuw. Het is een uitbreiding van de democratische uitvoering van de overheidstaak. De mens komt meer centraal te staan en als zodanig behoort een christen in de politiek de man of vrouw te zijn die met deze nieuwe vormen durft en weet te experimenteren ondanks de niet geringe moeilijkheden, die hij of zij zich hiermee op de hals haalt. Vraag van uw vertegenwoordigers die inspanning of zet ze anders niet op de lijst.

BENARDE VESTE DE GEMEENTE EN DE MILIEU VERONT REINIGING

DOOR DRS. G. M. KERKHOF

De populariteit van menig gemeentebestuurder berustte in de afgelopen jaren op de ijver waarmee hij het gemeentelijk troetelkind — het industrieterrein — naar merkwaardig spraakgebruik „van de grond” wist te krijgen. Zo de dankbaarheid der gemeentenaren zich al niet uitte in een ereburgerschap dan mocht hij er toch tenminste op rekenen, dat zijn naam verbonden werd aan 'n straat in een der nieuwbouwwijken, die door de ontsloten bronnen van plaatselijke welvaart snel doch eentonig verzezen.

De neiging tot dit soort eervolle vermeldingen schijnt evenwel tanende. En dat niet alleen onder invloed van het luidruchtig protest van een jonge generatie tegen de weelderigheid van het huidige bestaan. Onder alle groepen van de bevolking vindt men in toenemende mate mensen die onze hoogste na-oorlogse prioriteit — de economische groei — willen afwegen tegen het (door moderne methoden steeds beter calculeerbare) offer aan ingeboete leefbaarheid.

LOGISCH VERVOLG

Terecht heeft onze partij ter gelegenheid van de jongste statenverkiezingen haar model provincieprogramma dan ook als een welzijnsprogram gepresenteerd. Deze stellingname dient nu evenwel een logisch vervolg te krijgen bij de komende raadsverkiezingen. Ja, zelfs mag worden gezegd, dat veel zaken waarvoor wij ons bij de statenverkiezingen sterk hebben gemaakt, op gemeentelijk vlak moeten worden gerealiseerd.

Uit de richtlijnen voor een gemeentelijk verkiezingsprogram blijkt dat ook. Uit de volle korf van welzijnswensen kiezen wij, mede met het oog op de industrialisatie, voor nader commentaar de zinsnede: „krachtige bestrijding van de verontreiniging van lucht, bodem en water; goede afvoerregeling voor huis- en industrievuil”.

GEMEENTELIJKE TAAK?

Mogelijk vraagt men zich af wat onze kleinste bestuurlijke eenheid, de gemeente, nu aan beleid kan en moet opbrengen bij een zo algemeen probleem als de bescherming van het milieu. Dit beleid lijkt een

programmapunt meer voor provinciale, maar in elk geval voor kamerverkiezingen. Vervuiling van lucht en water houdt niet bij de gemeentegrenzen stil. Industrieën of industriecomplexen, voorzover voor die vervuiling aansprakelijk, zijn economisch gewoonlijk van meer dan lokale betekenis. De vervuiling, te wijten aan de auto, is al zonder meer geen zaak die men aan het gemeentebestuur koppelt. Deze en andere overwegingen zouden de misvatting kunnen doen postvatten, dat men het voor de bestrijding van deze euvelen bestuurlijk hogerop moet zoeken. Toch kan er op gemeentelijk niveau om meer en om minder voor de hand liggende redenen een bijdrage worden geleverd aan de reinheid van ons milieu.

WELVAARTSAFVAL

De meest voor de hand liggende zaak is al in de richtlijnen hierboven genoemd: de verwerking van huis- en industrievuil. Een nijpend probleem, als men bedenkt dat de hoeveelheid huisvuil per inwoner in Nederland op het ogenblik al wordt geschat op 400 kg. per jaar, terwijl de stijgende welvaart dit cijfer gestaag zal doen toenemen. Daarnaast komt dan nog het industrievuil, waarvan 5% schadelijk of gevaarlijk is. De open vuilstortplaatsen bij vele gemeenten, vormen met hun stank, hun bij bepaalde weersomstandigheden hinderlijk scherpe rook, hun aantrekkingskracht voor ratten en hun vervuiling van de bodem en via deze van het water, zoal geen aanklacht tegen het gemeentebestuur dan toch een voortdurende morele druk op onze vertegenwoordigers in de raden om aan de oplossing van dit welvaartsprobleem een hoge prioriteit te geven. En wij, kiezers, zullen ons bewust moeten zijn, dat de dienst van de afvoer van ons welvaartsafval niet gratis door de kabouterijtjes geschiedt: val onze raadsleden niet te hard als zij U een verhoging van de reinigingsrechten opleggen. „De vervuiler betaalt”. Dit aan de wetgeving ten grondslag liggende beginsel geldt niet alleen de industrie, maar ook U!

ONZE AUTO EN KACHEL

Laten wij, voor wij aan onze natuurlijke neiging toegeven de vervuiling eenzijdig aan de industrie te wijten, nog even bij onszelf blijven. Het raakt steeds algemener bekend, dat onze auto en onze huisverwarming belangrijke bronnen van luchtverontreiniging zijn. Hoewel de bestrijding van de vervuilende werking die er van ons rijdend welvaartssymbool uitgaat, een landelijke, ja zelfs een internationale wettelijke regeling vraagt, kan blijkens ervaringen ook de gemeente haar steentje bijdragen. Een goede afwikkeling en doorstroming van het verkeer beperkt de productie van koolmonoxyde zeer. Zolang een landelijke wettelijke regeling voor het stellen van eisen aan onze huis-

verwarming nog niet voor handen is, kunnen door voorschriften in de sfeer van het gemeentelijke bouw- en woningtoezicht mogelijk een verzachtende invloed hebben. Ook bij de voorbereiding van stadsuitbreidingen kan door de juiste planning van hoog- en laagbouw, naar deskundigen verzekeren, gebruik worden gemaakt van de natuurlijke ventilatie, die de gunstige kant is van het veel beschimpde klimaat van ons land.

BELANGRIJKE SLEUTEL: DE HINDERWET

Ook om minder voor de hand liggende redenen — en daarop willen wij hier bij voorkeur de aandacht op vestigen — ligt in handen van het gemeentebestuur een belangrijke sleutel tot het beleid t.a.v. de luchtverontreiniging. Het wettelijke handvat, dat wij in Nederland voor dit beleid bezitten, is de Hinderwet. En deze wet geeft voor de meeste gevallen het gemeentebestuur — nader het College van B. en W. — de bevoegdheid een vergunning af te geven als een bedrijf (de wet spreekt van „inrichting”) geen „gevaar, schade of hinder” veroorzaakt. Zo dit wel het geval mocht zijn, is het College gerechtigd voorwaarden aan de vergunning te verbinden. Deze situatie nu is om meer dan een reden verre van bevredigend. Hopenlijk komt daaraan spoedig een eind. De parlementaire behandeling van de Wet inzake de luchtverontreiniging vordert goed.

De H.W. kwam tot stand in een tijd waarin de tegenwoordig onderkende gevaren voor het milieu zich nog niet zo massaal voordeden. Ze is in haar oorspronkelijke opzet dan ook bedoeld ter bescherming van de naaste omgeving. D.w.z. voor eenvoudige, technisch doorzichtige bedrijven. Het ambtelijke apparaat is, vooral in de kleinere plaatsen, gewoonlijk niet voldoende deskundig bewerktuigd om een onvolkomen wetgeving te hanteren voor de beteugeling van de huidige technisch ingewikkelde processen.

Voorts — en hier ligt een der kernbezwaren — kent de H.W. geen normen voor gevaar, schade en hinder. Het vaststellen van normen is een subjectieve zaak. Overigens ook een zaak, die niet voor elke streek of gemeente en voor elke soort verontreiniging uniform kan worden opgevat. Een en ander bergt daarom het gevaar in zich, dat een gemeentebestuur, in concurrentie met andere gemeenten bezig industriegeëdigden tot zich te trekken, de neiging heeft de welvaart wat zonniger te zien dan het welzijn. Een ander belangrijk technisch bezwaar tegen de H.W. is, dat krachtens haar, de „inrichting” als zodanig moeten worden beoordeeld. Ze geeft derhalve geen mogelijkheid het ophopende effect van vele kleine vervuilers direct tegen te gaan. Het beetje vervuiling, dat een nieuwe vestiging of bedrijfsuitbreiding op zichzelf aanvaardbaar maakt, kan de bekende druppel

zijn. Juist in de gebieden met vele kleinere bedrijven — en gaat het daarbij meestal niet om de kleinere gemeenten? — is dat gevaar groter dan in de streken met grootindustrie. De laatste blijken in toenemende mate effectievere bestrijdingsmethoden toe te passen. Een goede illustratie van het eerste is het bekende feit, dat ook deze winter weer de vele tuinderijen in het Westland met hun verwarmingsinstallaties de kritieke grens overschreden.

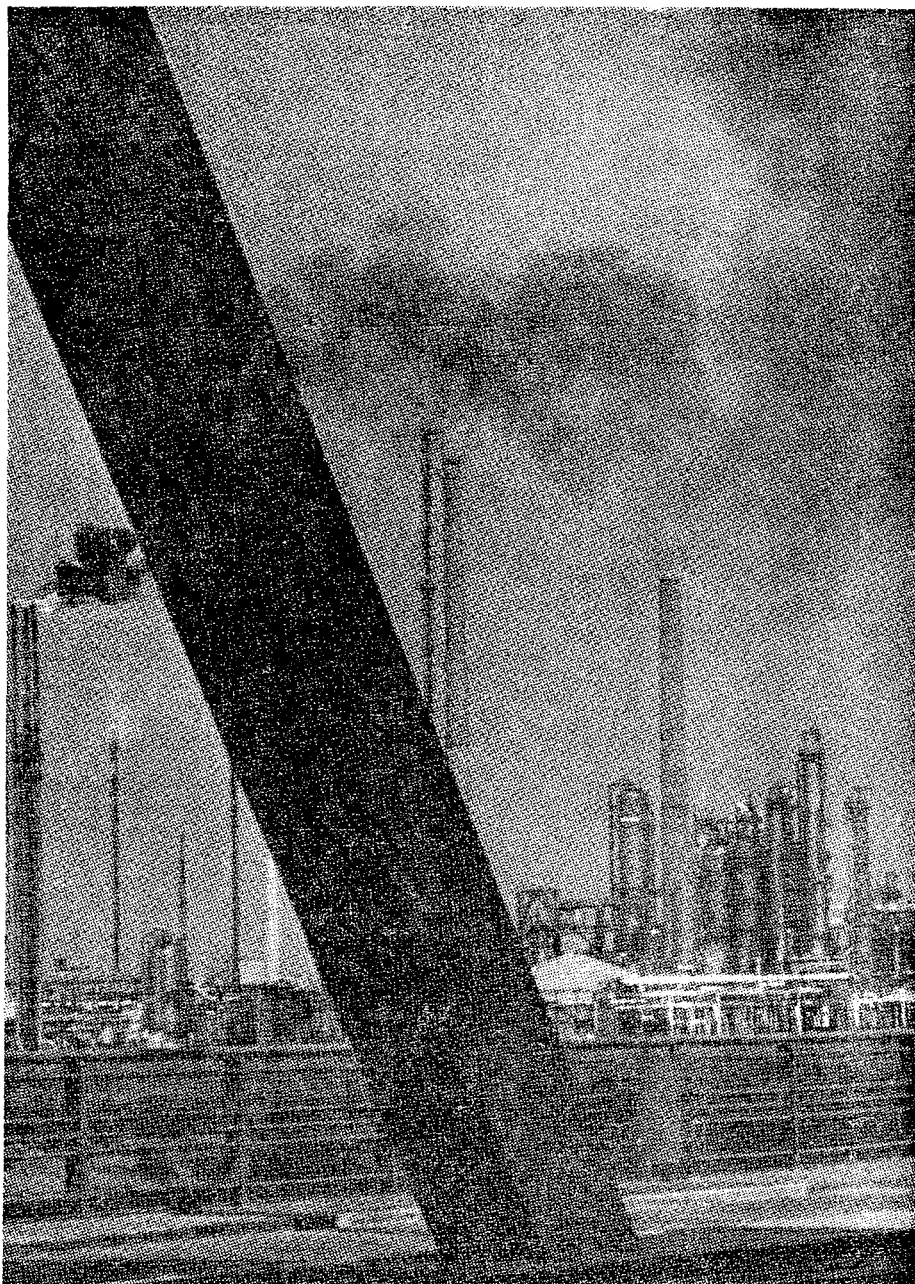
De procedure krachtens de H.W. is lang. Een duur van 5 à 6 maanden wordt als minimaal opgegeven. Om gemiste kansen van industrievestiging te voorkomen, is het geenszins ongebruikelijk, dat een bedrijf alvast met de bouw van het bedrijf mag beginnen. De inmiddels aangevangen onderhandelingen over de hinderwetsvoorwaarden kunnen daarenboven vaak pas met vrucht gevoerd worden als de installaties er staan. In veel gevallen kan de bedrijfsleiding pas bij vordering van de bouw bij benadering zeggen wat het vervuilingseffect zal zijn.

Zoals gezegd: de vergunning wordt door het College van B. en W. afgegeven. Nu willen wij geen onverdiend wantrouwen zaaien tegen deze colleges, maar het zal duidelijk zijn, dat — vooral indien de industriegrond is uitgegeven door een ver van de burgerij afstaand lichaam als een haven- of industrieschap — vaak voor de bevolking zeer belangrijke beslissingen worden onttrokken aan de publieke aandacht en controle. Ook politiek en bestuurlijk is een en ander dus weinig bevredigend.

AANVALLENDE INSTRUMENTEN

Wel moet hieraan worden toegevoegd, dat er gelukkig aan het beleid wat aanvullende „instrumenten” ter beschikking staan. Zo schrijft de H.W. zelf voor dat advies moet worden gevraagd aan de Inspecteur van de Volksgezondheid, belast met toezicht op de hygiëne van het milieu en aan het Districtshoofd van de Arbeidsinspectie. Naast deze voorgeschreven raadpleging van deskundigen, staan ook deskundigen vanwege de landelijke en provinciale overheid de gemeente ten dienste. Een bekende figuur in dit opzicht is het zgn. convenant. Dit is een regeling, gesloten tussen de rijksoverheid, het provinciaal bestuur en een gemeentebestuur, gewoonlijk inhoudende de afspraak, dat de drie partners elkaar zullen informeren en gezamenlijk hinderwetsvoorwaarden zullen formuleren. Gebruikelijk is dan dat de betrokken (groot-)industrie dit convenant met een officiële verklaring „belegd”, waarin het o.m. tijdige informatie en overleg belooft.

VERVOLG OP PAGINA 8

BENARDE VESTE

VERVOLG VAN PAGINA 7

Voorts kan nog gewezen worden op de in wezen simpele methode van het stellen van milieu-voorwaarden bij de uitgifte van de grond. Tenslotte noemen wij nog de mogelijkheid van gemeentelijke commissies of raden voor milieuverontreiniging. Deze mogelijkheid kan bv. goed worden verwerkelijkt in de vorm van een op grond van de gemeentewet in te stellen commissie van Advies en Bijstand voor het beoordelen van aanvragen uit hoofde van de H.W. Het aantrekkelijke van deze methode is, dat de gemeente zelf deskundigen en deskundig geachte geïnteresseerden uit de eigen burgerij betreft bij een hoogst belangrijke zaak en aldus een zekere openheid aan het bestuur geeft.

MORAAL VAN HET VERHAAL

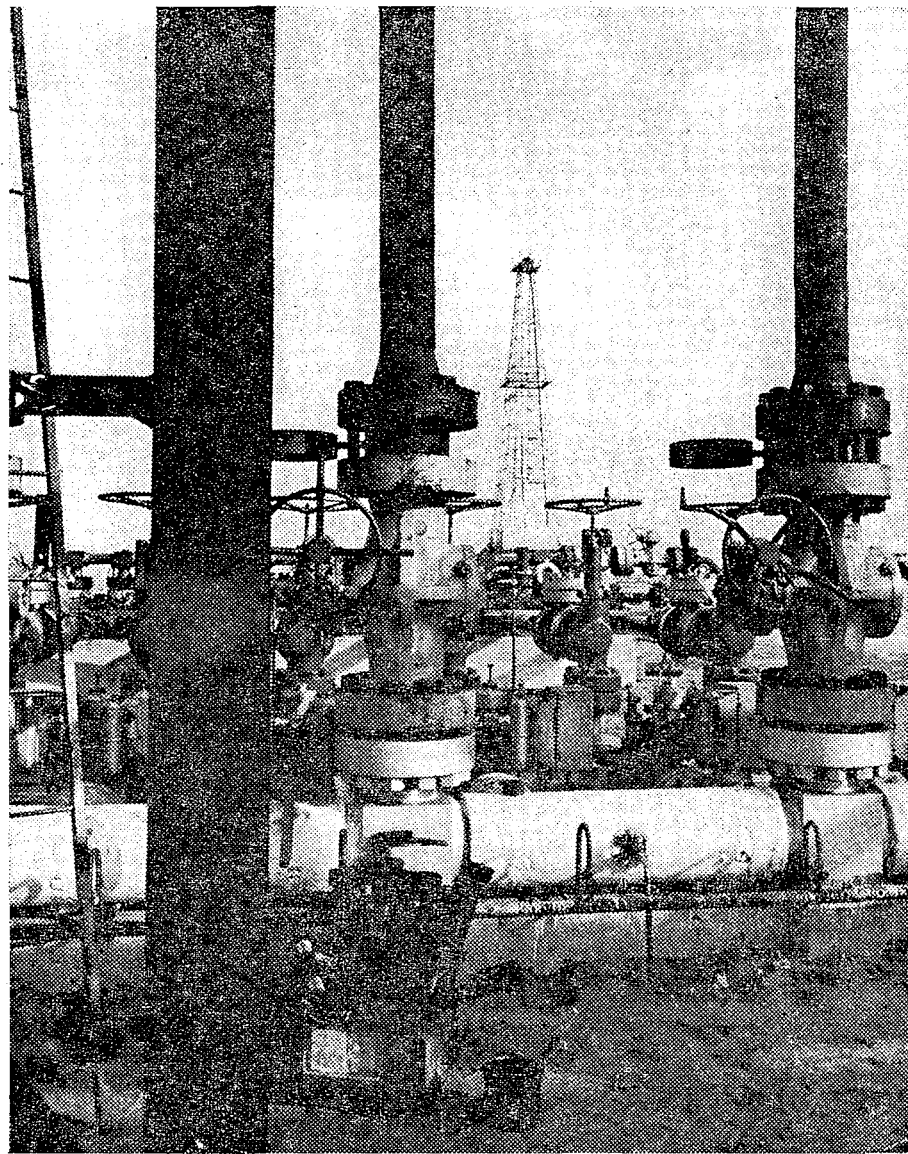
Wij noemden een en ander politiek en bestuurlijk weinig bevredigend. Een der belangrijkste vraagstukken van onze samenleving moet voorts nog door de kleinste bestuursseenheid met behulp van een onvolkomen wetgeving worden aangepakt.

Hoe onvolmaakter een wetgeving, hoe meer het aankomt op het beleid en op de beleidsfiguren. Des te meer ook is het zaak de aanvullende beleidsinstrumenten als boven genoemd (doch niet uitputtend opgesomd) optimaal te gebruiken. Om deze redenen vroegen wij duidelijk aandacht

voor de milieu-hygiëne bij de komende raadsverkiezingen.

Hoe belangrijk in dit opzicht de invloed van de publieke opinie — ook langs politieke kanalen geuit — kan zijn, bewijzen een tweetal recente voorbeelden. In de eerste plaats herinneren wij aan de actie te Amsterdam tegen de vestiging van Progil (of de actie terecht dan wel onterecht was, laten wij nu in het midden). Het tweede, nog recentere voorbeeld, betreft de vestiging van een olieraffinaderij aan de Westerschelde. Onder invloed van de kritiek — uitgebracht ook door de A.R.-fractie in de Zeeuwse Staten — op het feit, dat de aluminiumfabriek Péchiney zijn vestiging in het Sloe uitvoert zonder dat de gevolgen voor het milieu voldoende zijn overzien, is over het vervuilingseffect van genoemde raffinaderij reeds een rapport uitgebracht en publiek gemaakt, zonder dat over de vestiging definitief is beslist.

Waarmee we maar zeggen willen: kiesverenigingen let in de komende weken op milieuzaken! Een partij, die levensbeschouwelijk zoveel pretendeert als de onze, zal nooit in aandacht mogen verslappen voor het leven van de mens, zoals dat kan worden ontplooid in de goede en schone schepping, waarin hij is neergezet.

Invloed publieke opinie bij vestiging industrie kan belangrijk zijn.

PARTIJ IN DE ETHER

Op vrijdag 10 april j.l. hield drs. D. Th. Kuiper, lid van het dagelijks bestuur van de A.R.P., een radiotoespraak n.a.v. het concept-Program van Actie 1971-1975. Hij ging hierbij vooral in op zaken als vrijheid, gezag en democratie. Hieronder volgen enkele gedeelten uit deze toespraak. De complete tekst is verkrijgbaar op het partijsecretariaat. Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

'De A.R.P. heeft altijd weet gehad van de noodzaak, zowel van gezag als van vrijheid. Deze dubbele noodzaak brengt ook een zekere spanning met zich mee. Wij hebben nooit een absolute keuze willen maken voor het één ten koste van het ander. Gezag zonder vrijheid leidt tot dictatuur. Maar vrijheid zonder gezag leidt tot anarchie. Dictatuur en anarchie hebben trouwens meer met elkaar gemeen dan men wel eens

denkt. Zo doen beide groot onrecht aan de mens. En juist de mens dient centraal te staan in een christelijke, in een evangelische politiek. De mens is immers drager van het beeld van God. Bij menszijn hoort verantwoordelijkheid. Dat houdt in het dragen van verantwoordelijkheid, het afleggen van verantwoording en het vragen naar en het geven van antwoorden.

In sommige perioden, die tot het verleden behoren, heeft de A.R.P. wel eens te boek gestaan als een gezagspartij. Indien deze kenschets terecht was, dan moet geconstateerd worden dat de partij in dat geval van haar eigen uitgangspunten afgeweken zou zijn. Onze opvatting, dat alle mensen beeld dragers Gods zijn, relativeert immers alle menselijke verhoudingen, óók de gezagsverhoudingen. Verhoudingen tussen mensen — die voor God gelijk zijn — dienen kritisch getoetst te worden aan de bijbelse noties van gerechtigheid en naastenliefde. Oude Calvinisten in de 80-jarige oorlog hebben geweten

van het recht van opstand in gevallen van tirannie, die verdreven moest worden. Zij konden daarbij teruggrijpen op de onrust, ook over sociaal onrecht, der bijbelse profeten. Reformatie kan leiden tot revolutie. Omdat het laatste woord in de praktijk een aantal ongunstige bijbetekenissen heeft sluit ik me liever aan bij prof. Verkuyll die spreekt van de noodzaak van transformatie, de noodzaak van diepgaande vernieuwing en verandering der menselijke verhoudingen.

Een dergelijke transformatie van de samenleving kan in sommige gevallen gepaard gaan met grote schokken. Dat is onvermijdelijk, wanneer de samenlevingsverhoudingen versterkt zijn. Ze moeten dan terwille van de gerechtigheid opengebroken worden. Zij kan echter — en dat heeft de voorkeur — ook geleidelijk via een proces van voortdurende verandering verwezenlijkt worden. Absolute voorwaarde daartoe is dat op alle terreinen des levens' mogelijkheden en procedures aanwezig zijn, waarlangs de burgers het beleid kunnen beïnvloeden en veranderen.

Het overheidsgezag vindt zijn zin niet in zichzelf, maar in het dienen van de mens. Openheid, openbaarheid, inspraak en medezeggenschap in een vroeg stadium van beleidsvorming horen daarbij. Bovenstaande mensvisie komt tot uiting in vele onderdelen van ons programma. Het is nl. tevens een maatschappijvisie. De mens is immers pas echt mens samen met anderen, in de samenleving. Volgens ons behoren overheidsdocumenten — adviezen en rapporten — openbaar te zijn. Dat moet wettelijk worden geregeld. Discriminatie op grond van ras, sexe, geloof of politieke overtuiging is uit den boze. Onze economische orde dient zo ingericht te worden, dat de mensen ook verantwoordelijkheid kunnen dragen. De structuren mogen hun ontplooiing niet belemmeren en te kort doen. Wij

vinden dat de overheid hier een positieve taak heeft, met name in het licht van de grote veranderingen, die plaatsvinden. Men denke slechts aan fusies. Ook de kwestie van de milieuverontreiniging moet in dit licht gezien worden. De mens heeft ook een verantwoordelijkheid voor de schepping. 'Rentmeesterschap' noemden we dat vroeger.

Bij dat alles is het niet zo dat de overheid alléén alles moet doen. Krachtens haar uitgangspunt is de A.R. een voorstander van de ontplooiing van het particulier initiatief. Vrijwillige organisaties, zowel de van oudsher gevestigde als allerlei nieuwe actiegroepen, die als paddestoelen — soms zelfs met kabouters erop — uit de grond opschieten zijn een uiting van de verantwoordelijkheid van de mensen in de samenleving. De overheid moet deze activiteiten begroeten, ook al worden daardoor aan bestuurders andere en hogere eisen gesteld dan vroeger.

Drs. Kuiper zei, dat nastreven van democratisering niet mag worden tot democratisme. Ismen zijn altijd fout door hun eenzijdigheden. Als iets van de mensen komt, als er democratisch op staat, is dat nog niet zonder meer goed. Wat de mens wil is niet à priori goed. De overheid heeft tot taak mensen en groepen een grote mate van vrijheid te gunnen voor hun denkbeelden en alternatieven. Tevens echter zal zij een aantal instituten en structuren moeten beschermen waardoor het menszijn wordt gegarandeerd. Christelijke politiek, zoals de A.R.P. die wil bedrijven moet menselijke politiek zijn. De mens moet centraal staan, dat sluit 'verafgoding' van wat dan ook uit. Beginsel of partij of partijleiders zij allen worden gerelativeerd, zijnde menselijke zaken, instrumenten, die beoordeeld worden naar hun effectiviteit. 'Hoe de A.R.P. haar best wil doen een van die instrumenten te zijn, kunt u kritisch lezen in ons program.'

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING

DOOR MR. L. A. VAN SPLUNDER

De intergemeentelijke samenwerking is een zaak, die op papier al vrij oud is. Zeker, de laatste jaren is zij meer in de publiciteit gekomen, maar dat neemt toch niet weg, dat de oude gemeentewet van 1851 — die vandaag de dag nog geldt (waar blijft 't 2e deel van 't nieuwe voorontwerp, minister van binnenlandse zaken?) — daaraan al een tweetal artikelen wijdde. Het is wel duidelijk, dat er honderd jaar geleden aan samenwerking tussen gemeenten geen of weinig behoefte werd gevoeld. Om te beginnen was de taak van de overheid toen beperkt en vervolgens was men er veelal op uit de eigen boontjes zoveel mogelijk zelf te doppen.

Er moet bij verteld worden, dat de toestand tot 1931, het jaar waarin de gemeentewet op het stuk van de samenwerking ingrijpend gewijzigd werd, het samenwerken van gemeenten ook niet aanmoedigde. De herziening van 1931 bracht daarin een grondige verandering, waarbij allerlei formele kwesties (zoals goedkeuring, uittreding etc.) zo goed mogelijk werden geregeld.

In de bezettingsjaren hebben we nog even het Doelcorporatiebesluit 1941 gehad, maar dat is uiteraard met de bezetters van het toneel verdwenen. Een in 1946 uitgebracht rapport van de commissie Koelma (dat voorzag in de vorming van districten) heeft het niet verder dan de studeerkamer gebracht. Ik vind dat eigenlijk wel jammer, omdat het goed geweest zou zijn in een paar gebieden van Nederland wat ervaring op te doen met een districtsbestuur, waarbij ik met name denk aan een stedelijk- en aan een plattelandsgebied.

Kort daarna kregen we de wet gemeenschappelijke regelingen (van 1 april 1950), op basis waarvan een zeer groot aantal gemeenschappelijke regelingen is tot stand gekomen. Zelfs heeft men de wet gebruikt, om daarmee stads- en streekgewesten in het leven te roepen 1).

BREED TERREIN

In de nota bestuurlijke organisatie, die de minister en de staatssecretaris van binnenlandse zaken onlangs hebben doen uitgaan, wordt onder meer de gedachte geopperd de wet gemeenschappelijke regelingen verder uit te bouwen, speciaal met het oog op de gewestvorming. Op dit moment sprekend over intergemeentelijke samenwerking beweegt men zich op een breed terrein.

Op het gebied van de vleeskeuring, de schoolartsdienst, de warenkeuring, 't woonwagencentrum, 'n recreatieschap, de schoolverzorgingsdienst en eventueel een gewest (in oprichting), zal men in heel veel gevallen telkens weer met andere begrenzings van de regio te maken hebben. Het wordt tijd, dat aan deze bestuurlijke chaos een einde wordt gemaakt!

Eén van de taken van de nieuw te vormen gewesten is mijns inziens het onderbrengen van alle bestaande taken — waarvoor nu afzonderlijke regelingen in het leven zijn geroepen — bij één gewest. Daarmee moet gepaard gaan een 'herverkaveling' van de aangrenzende omgeving, want anders komt er niets van terecht. Toch zullen er altijd aparte regelingen moeten blijven bestaan, bijvoorbeeld die, welke zulke

Intergemeentelijke samenwerking, een breed terrein

specialistische belangen beogen, dat alleen om die reden een groot territoir nodig is.

We hebben tot dusver zonder verdere uitleg gesproken over een 'gemeenschappelijke regeling'. Wat is dat nu eigenlijk? Ik geloof, dat we deze term het best kunnen vertalen met 'publiekrechtelijke overeenkomst', dit wil zeggen een overeenkomst, toegesloten op het (voor de overheid speciaal) geldend publiek recht met — eventueel — een eigen rechtsgang. Conflicten over dit soort overeenkomsten komen dus niet bij de burgerlijke rechter, maar bij de Kroon.

SAMENWERKING NUTTIG

Nu is samenwerking een bijzonder nuttige zaak. Er zijn — ook in het gemeentelijk verband — zoveel grensoverschrijdende activiteiten, dat een goede coördinatie, c.q. coöperatie (is samenwerking) in veel gevallen onontbeerlijk is. Juist met het oog op het karakter van de gemeenschappelijke regeling (overeenkomst) is het echter gewenst eerst duidelijk met elkaar af te spreken: willen we wat samen gaan doen en zo ja, wat en eventueel in welke vorm? Doet men dat niet (of niet goed), dan zijn mislukkingen niet uitgesloten.

Gemeentebesturen zijn gemakkelijk bereid afspraken te maken om ontwikkelingsplannen, structuurplannen en wat dies meer zij, voor gezamenlijke rekening te laten samenstellen, maar het trekken van de nodige conclusies daaruit — bijvoorbeeld op het terrein van woningbouw, recreatie en werkgelegenheid, alsmede de fasering in de uitvoering — kost vaak pijn en moeite.

Op dit punt moet de start niet onduidelijk zijn en moet ook bij het begin geregeld worden wie in deze gevallen de knopen gaat doorhakken.

NIEUWE TAKEN

Nieuwe taken voor de gewesten zouden mijns inziens ook nog kunnen liggen op het gebied van de distributie van gas, water en elektriciteit 2).

Een ander belangrijk punt (ik gun ook graag andere gemeenten een eigen politiekorps!) is de gewestelijke politie, waarvoor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in het zogenaamde Rode boekje onlangs een uitstekend pleidooi heeft gehouden.

Uit deze voorbeelden blijkt, dat gewestvorming niet gepaard behoeft te gaan met afbraak van de gemeenten. Als het goed is — en zo ziet ook de commissie-Verdam het 3) — zal het zwaarder maken van het gewest op den duur ten koste van de provincie gaan.

We moeten uiteindelijk wel blijven vasthouden aan het beginsel van drie bestuurslagen; een vierde laag zou het Nederlands openbaar bestuur onnodig ingewikkeld en ondoorzichtig maken.

Tenslotte: bij intergemeentelijke samenwerking komt het ook aan op de mentaliteit van de bestuurders. En ook daarom — ik spreek niet helemaal zonder ervaring — zeg ik nog eens: begin met goede afspraken. Als 't puntje bij 't paaltje komt, kun je dan zeggen: „Pacta sunt servanda” 4).

1) Zie mijn artikel in „de Magistratuur” van januari/februari 1970 over „bestuurlijke organisatie in discussie”.

2) Omdat dit een gecompliceerde zaak is (vaak is de produktie nog in één hand met de distributie) wordt hier volstaan met de aanduiding van de mogelijkheid.

3) Zie het rapport „Bestuurlijke vormgeving” van de werkgroep van het college van advies van de A.R.P., gepubliceerd in A.R.-Staatkunde van 10 oktober 1969.

4) Overeenkomsten moeten worden nageleefd.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

De redactie vroeg mij een 'Notitie' te schrijven over de financiën van de gemeenten. Dat is niet zo'n eenvoudige zaak. Wat zal het de gemiddelde lezer interesseren hoe de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten geregeld is?

En toch is die financiële verhouding de zenuw van de gemeentefinanciën. Helaas is die zenuw ontstoken, zodat zij niet al te best functioneert. De meeste gemeenten klagen dat zij te weinig geld krijgen. De grootste gemeenten zijn ook de grootste klagers: Zij hebben dan ook de grootste tekorten op hun begrotingen.

Zo heeft Amsterdam een begrotingstekort van f 115 miljoen, Rotterdam van 68 miljoen gulden. De derde grote stad Den Haag blijft met slechts tien miljoen gulden tekort gelukkig ver bij haar twee grotere zusters achter. Maar als de financiën in de komende jaren niet ruimer gaan vloeien, dan zal Den Haag wanneer het zijn ambitieuze plannen tot stadsverbetering en tot drastische oplossing van het verkeersvraagstuk gaat uitvoeren, in dezelfde situatie komen als Amsterdam en Rotterdam.

Alleen al de gemeentelijke vervoersdiensten in de grote steden aan de Maas en aan het IJ leveren jaarlijks een exploitatiekort op van enkele tientallen miljoenen.

Tekorten mag niet van de regering. Ook de grote steden niet. De regering gaat helpen heeft ze beloofd. Ze zal

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

DE FINANCIËN VAN DE GEMEENTE

haar woord waarmaken. O ja, zo is die regering wel. Maar ze helpt de grootsten ten koste van de kleineren.

Dat is natuurlijk niet zo moeilijk. De grootsten zullen geholpen worden uit het Gemeentefonds, dat is de pot waarin een bepaald percentage van de rijksbelastingen wordt gestort en waar alle gemeenten het grootste deel van hun geldmiddelen uit krijgen. Wat men nu de een meer geeft, krijgen de anderen minder. Op het ogenblik krijgt

een gemeente als Dordrecht, Ede of Leeuwarden een uitkering van f 158,— per inwoner.

Maar de drie grootste gemeenten krijgen per inwoner f 223,27. Nu gaat de regering helpen en wil Amsterdam f 39,54 per inwoner meer geven, dat is een slordige 32 miljoen gulden.

Rotterdam en Den Haag moeten het met minder doen nl. met een extraatje van slechts f 28,09 per inwoner. Maar Dordrecht, Ede en Leeuwarden krijgen lang zo veel niet want dan zou de pot d.i. het Gemeentefonds leegraken en dat mag natuurlijk niet.

Zulke gemeenten moeten het dan ook doen met ruim zeven en een halve gulden per inwoner meer. Gemeenten tussen 20.000 en 50.000 inwoners, zoals Gouda krijgen weer wat meer nl. ongeveer f 13, —per inwoner.

Gemeenten beneden 10.000 inwoners krijgen allemaal minder dan ze nu hebben. Alleen voor gemeenten beneden 2.000 inwoners wordt dat verlies gecompenseerd.

Het is een nogal ingewikkelde zaak met die financiële verhouding. De gemeenten zijn er dan ook nog lang niet van overtuigd, dat die zenuw nu goed gaat werken.

Waarom moet Ermelo of Middelburg mee betalen aan de tekorten van de Rotterdamse tram of aan de subsidies die Amsterdam met milde hand uitdeelt?

Waarom de kosten, dus de tekorten van het openbaar vervoer, niet ten laste gebracht van de rijksbegroting waar de tekorten van de N.S. tenslotte ook terecht komen?

De gemeenten hebben het geld uit het Gemeentefonds hard nodig. Wat zij er mee doen?

Een belangrijk deel wordt gebruikt voor het onderwijs. Een ander deel gaat naar maatschappelijke zorg, naar volkshuisvesting, krotopruijing, sport en recreatie, straten, pleinen, plantsoenen, rioleringen enz. De gemeente heft wel straatbelasting, maar daar kan het onderhoud niet uit betaald worden, evenmin als de reinigingsdienst kan draaien op de opbrengst van een huisvuilbelasting.

Dat zou trouwens niet mogen ook. De burger maakt zich in de regel geen kopzorg over de gemeentefinanciën en daar heeft hij nog gelijk in ook. Maar hij moet wel begrijpen, dat ook een gemeenteschoorsteen niet roken kan als er niet voldoende brandstof is.

Laat hij dus niet te gauw klagen als bepaalde tarieven of rechten na jaren wat worden verhoogd.

Ik betaal toch belasting, zegt de burger.

Akkoord! Laat hij dan in zijn kiesvereniging pleiten voor een duidelijke uitspraak in het Program van Actie over de verdeling van de belastingen ten gunste van de gemeenten.

INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

De volgende brochures over actuele problemen zijn verkrijgbaar op het partijsecretariaat:

A.R. Staatskunde: conferentienummer, 131 pag.; prijs f 3,50; bestelnummer: 227.

Inhoud: nota over 'vorming en inrichting van stads- en streekgewesten'; nota over 'Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa'; nota over 'geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden'; studie van mr. P. J. A. Idenburg over 'Buitenlands beleid nieuwe stijl'; bijdragen ter discussie van jhr. mr. M. W. C. de Jonge, M. H. von Meyenfeldt en H. Volten over 'Vrede-Oorlog-Defensiebeleid?'; nota over 'Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid'.

Bestuurlijke vormgeving: brochure van 36 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 228.

De brochure bevat het preadvies van een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders, voor een op 13 oktober 1969 gehouden openbare partijconferentie over bestuurlijke vormgeving. Tevens is opgenomen de openingsrede van prof. mr. P. J. Verdam op de conferentie en een nabeschouwing over de conferentie van mr. W. Blanken.

Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten: brochure van 44 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 229.

In deze nota van een werkgroep van het College van Advies komt vooral het verschijnsel aan de orde van de zich uitbreidende bevolkingskernen en de toenemende vervlechting van deze kernen in één ruimtelijk kader. Een aantal bijlagen is opgenomen o.a. over de inter-gemeentelijke samenwerking in de regio Gouda, over criteria voor de afgrenzing van (stads)gewesten en over een planprocedure ontwikkelingsplan.

Defensiepolitiek als buitenlandse politiek: brochure van 16 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 230.

De nota van een werkgroep van het College

van Advies behandelt aspecten van de defensieproblematiek in het bijzonder met betrekking tot Europa. In dit verband komen ter sprake: Europese kernmacht, het Duitse vraagstuk, de Oost-West-verhouding, nucleaire middelen, territoriale verdediging, organisatie en personeelsopbouw van de krijgsmacht.

Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid: brochure van 39 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 231.

Deze nota van een werkgroep van het College van Advies bevat o.a. uiteenzettingen over volkshuisvesting en arbeidsmarkt; over het werkloosheidsvraagstuk en het verband met de technologische ontwikkeling over doelstellingen en aspecten van het arbeidsmarktbeleid. In dit kader krijgen o.a. aandacht: regionale politiek, buitenlandse arbeidskrachten, onderwijs en arbeidsmarkt, gehuwde vrouw en arbeidsproces.

De vrijheidsstraf: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 232.

De werkgroep 'Gevangeniswezen' van het College van Advies stelde deze nota samen. Op een aantal aspecten en facetten van de vrijheidsstraf wordt nader ingegaan.

Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 233.

Deze nota van een commissie van het College van Advies geeft feitelijke informatie over de mogelijkheden en effecten van het geweldloze verzet in de moderne samenleving. De commissie voegt een aantal conclusies en suggesties aan de nota toe.

Publikaties zijn te bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, onder vermelding van het bij iedere uitgave behorende bestelnummer.

DE ARJOS: EEN PAPAGAAI?

Nee, dat niet, al zijn er mensen die dat denken. Arjosleden zijn geen napraters.

Het zijn jongeren (tot 30 jaar) die hun eigen mening niet onder stoelen of banken steken.

Ze zijn geboeid door het elan waarmee een evangelische partij politiek bedrijven moet.

Ze houden zich in groepsverband of individueel bezig met de vraagstukken van deze tijd.

Tijd of geen tijd, sluit je nu aan bij de Arjos. Stuur snel onderstaande coupon in. Stort de f 7.50. Je krijgt dan ook maandelijks Op Wiek (het Arjosblad), dat boordevol met puntige artikelen staat. Bovendien word je op de hoogte gehouden van landelijke, provinciale en evt. plaatselijke activiteiten.

NAAM

STRAAT

PLAATS

'N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is dé remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c. Uw Apotheeker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

G. Vogler & Co. n.v.

Mauritsweg 49, Rotterdam.
Tel. 010 - 137878 en 129652.

GROND- EN HULPSTOFFEN
voor de keramische industrie.

TOESLAGSTOFFEN
voor lichtbeton.

WEGENBOUWMATERIALEN

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

**periodieken
boeken en
handelsdrukwerk**

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
 utrecht

DE GEMEENTEN EN DE ALGEMENE BIJSTANDSWET

DOOR M. PAATS

Indonesische journalisten die bij hun verkenning van Nederland op de hoogte gebracht werden van de stand van zaken bij de sociale verzekeringen en voorzieningen vielen van de ene verbazing in de andere. Wat geweldig, maar ook wat onoverzichtelijk.

Onoverzichtelijk, want in de loop van tientallen jaren is de sociale zorg met stukjes en beetjes uitgebreid, waardoor het totaal van de sociale voorzieningen het uiterlijk van een lappendeken heeft gekregen. Geweldig, maar het bleek dat nog niet ieder onder deze deken een warm plekje kon vinden. Daarom trad in 1965 de Algemene Bijstandswet in werking.

Iedere Nederlander is nu verzekerd van een bestaansminimum. De Armenwet van 1912 zegt, dat ondersteuning kan worden verleend, de A.B.W. dat bijstand wordt verleend. Een gunst is een recht geworden.

GEMEENTELIJK NIVEAU

Dat de uitvoering van deze wet geschiedt op plaatselijk niveau, vloeit voort uit haar aard. Weliswaar spreekt artikel 1 kwasi-objectief van „de noodzakelijke kosten van het bestaan”, maar in het tweede lid van dit artikel staat dat de bijstand wordt afgestemd op de omstandigheden en mogelijkheden van persoon en gezin. Door het individualiserend karakter van de A.B.W. is een beoordeling ter plaatse dringend gewenst. De (niet-onvermijdelijke maar wel begrijpelijke) financiële consequenties voor de gemeenten vormen de schaduwzijde van deze noodzakelijkheid.

Want niet alleen dat ongeveer 20% van de bijstand voor rekening van de gemeenten blijft, de uitkering van de 80% gebeurt op basis van de uitgaven van vroeger jaren, waardoor — ondanks de toepassing van een correctiefactor — voor gemeenten met een snelle toename van de bijstandsuitgaven een sluitende begroting steeds meer tot de onmogelijkheden gaat behoren.

Als norm voor de bijstandsverlening moeten de gemeenten allereerst hanteren het begrip „noodzakelijke kosten van het bestaan”. Bij de omzetting van dit criterium in bedragen komen de moeilijkheden. Wat „noodzakelijk” is wordt mede bepaald door iemands omgeving. Er zijn gemeenten (geweest?) die in plaats van het bestaan lezen (lazen) zijn bestaan. De bijstandbehoevende kreeg dan een percentage van zijn laatst verdiende salaris. Aan het individualiserende karakter van de bijstandswet wordt dan volledig recht gedaan, maar de prikkel om weer aan het arbeidsproces te gaan deelnemen wordt voor sommigen weggenomen als de bijstand aanzienlijk meer bedraagt dan het wettelijk minimumloon (thans bruto f 145,80). De beruchte ministeriële circulaire van vorig jaar was waarschijnlijk een schot voor de boeg voor deze gemeenten.

MINIMUM LOON

Het minimumloon is een gegeven dat bij de bijstandsverlening een belangrijke rol speelt. Duidelijk is dat een bedrag toereikend voor de noodzakelijke kosten van het bestaan nauwelijks lager kan zijn dan

dit minimum. Het welvaartsvastmaken van het minimumloon is dus niet alleen van belang voor de laagstbetaalde loontrekkers, want — nogmaals — wat noodzakelijk is, wordt in belangrijke mate bepaald door de omringende welvaart. Mede in verband met het laatste mag ook niet voorbijgegaan worden aan de omstandigheden waarin iemand leeft of geleefd heeft. De kloof tussen het laatst ontvangen bedrag en de normuitkering kan te groot zijn. Daarom zal in tal van gemeenten een richtlijn ten aanzien van een individuele toelage bestaan van de volgende strekking:

Aan cliënten voor wie de overgang naar de bijstandsverlening in verband met hun vorige financiële situatie en hun leefpatroon, te groot wordt geacht, kan een individueel vast te stellen toelage worden toegekend, eventueel geleidelijk aflopend.

Een dergelijke toelage kan bijvoorbeeld gegeven worden aan de weduwe van een fabrikant die na de dood van haar man tot de ontdekking komt dat er meer schuld dan vermogen is.

VERANTWOORDELIJKHEID

Bij de uitvoering van de A.B.W. moet het uitvoeringsorgaan ook letten op het betoonde besef van verantwoordelijkheid. De moeilijkheid is meestal niet om vast te stellen of dit besef al dan niet aanwezig is (hoewel ook hier soms sprake kan zijn van minder toerekeningsvatbaar), maar om te besluiten dat een heel gezin de dupe wordt van het gemis aan verantwoordelijkheidsbesef van het gezinshoofd. Of wat te doen met een bejaard echtpaar dat in een vervallen woninkje huist, geen kans ziet in de eigen gemeente een bejaardenwoning te bemachtigen en dan zich in een andere gemeente bij een woningbouwvereniging meldt voor een flat in de premie-verhuursector. De vereniging wijst een woning toe en de dag na de verhuizing dient het echtpaar een aanvraag in voor periodieke bijstand, dat wil dus zeggen de

basisnorm plus een voor hen ongekend hoge huishuur. Bijstand weigeren? Het echtpaar verzekert nog liever alleen droog brood te eten dan weer terug te gaan.

Juist ten aanzien van dergelijke situaties kan men bij kapper en aan stamtafel horen: ze doen maar! De Sociale Diensten staan ook aan veel kritiek bloot met betrekking tot de bijzondere bijstand: televisietoestellen voor hen die verstoken zijn van sociale contacten, auto's voor gehandicapten en verhuiskosten. Wat is luxe, wat noodzakelijk? Veel bijstandsbemtenaren verwerven zich een aardige kennis van prijzen en kwaliteit van vloerbedekking, gordijnen en meubilair. Lang niet elke invalide die erom vraagt, krijgt ook een auto. Een revalidatieteam brengt een uitvoerig rapport uit voordat de beslissing valt. Ook hier spelen de individuele omstandigheden een grote rol. Een gezin met jonge kinderen zal eerder aanspraak kunnen maken op een geiser dan een gezond bejaard echtpaar dat z'n hele leven lang de handen met koud water heeft gewassen en het scheer- en afwaswater in de ketel op de juiste temperatuur bracht.

Natuurlijk wordt van de A.B.W. misbruik gemaakt, waarvan niet? Dat de gemeenten daartegen optreden is noodzakelijk. Regelmatige controle door de bijstandsbemtenaren is een eerste vereiste. Aan de andere kant zijn er ook nog — vooral bejaarde — mensen die van hun recht geen gebruik maken. Ook hier ligt een taak voor de gemeenten. Informatie over de A.B.W. en openbaarmaking van de normen zijn nu morele plicht en worden — als de wijziging van de bijstandswet is goedgekeurd — wettelijke plicht. Uit een folder over de bijstand, het maatschappelijk werk en de sociale werkplaatsen volgt het gedeelte dat betrekking heeft op de bijstandsverlening.

RECHT OP REDELIJK BESTAAN

Iedereen weet natuurlijk wel dat de Gemeentelijke Sociale Dienst iets met de bij-

standswet te maken heeft. Een heleboel mensen denken echter nog steeds dat die bijstandswet iets is voor het geval dat je geen droge korst brood meer hebt. Niets is minder waar! De Algemene Bijstandswet (om hem eens officieel bij de naam te noemen), gaat ervan uit, dat elke Nederlander een redelijk bestaan moet kunnen hebben.

Daarvoor is onder meer geld nodig. Als iemand nu om een of andere reden niet over voldoende geldmiddelen kan beschikken om een redelijk bestaan te kunnen leiden, dan is het de plicht van de overheid om die middelen aan te vullen. In normale gevallen gaat dat om mensen, die bijvoorbeeld alleen van hun aow moeten leven of om mensen die helemaal geen inkomen hebben; ook zijn er veel mensen die in een bejaardencentrum wonen of verpleegd worden in de een of andere inrichting, waarvan ze de kosten niet zelf kunnen betalen. In al dergelijke gevallen kunt u bij de GSD terecht. Verderop in deze uitgave vindt u een lijstje van basisuitkeringen. U kunt aan de hand daarvan zelf uitrekenen of u eventueel voor financiële bijstand in aanmerking komt. Behalve deze algemeen bekende vorm van bijstand, zijn er ook gevallen waarvan u misschien nog niet wist, dat ze voor financiële steun in aanmerking komen. We bedoelen de gevallen van mensen die normaal goed in hun levensbehoefte kunnen voorzien, maar die plotseling voor feiten worden gesteld waardoor ze dat niet meer kunnen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de noodzakelijke vervanging van de moeder in een huisgezin. Het komt zelfs voor dat welgestelde mensen buiten hun schuld ineens voor grote financiële moeilijkheden staan. En ook dan is er de GSD, die samen met u de moeilijkheden gaat bekijken en er iets aan probeert te doen.

Ten slotte zijn er nog tal van andere zaken, waarbij de GSD bemiddelt of zelfs rechtstreeks een oplossing biedt; vrijstelling van luister- en kijkgeld bijvoorbeeld of toelating tot de ziekenfondspremie voor bejaarden. Als u twijfelt of een bepaalde moeilijkheid al of niet door ons zou kunnen worden opgelost, komt u dan gerust eens praten. U kunt ervan verzekerd zijn, dat wij uw zaak strikt vertrouwelijk behandelen.

Geprobeerd is voor ieder verstaanbare taal te gebruiken.

Enkele van de Indonesische journalisten waarover in het begin van dit artikel gesproken werd, vroegen onafhankelijk van elkaar of de mens in Nederland nu gelukkiger was dan vroeger. Een moeilijk te beantwoorden vraag. Een garantie voor het geluk is sociale zekerheid niet, een voorwaarde misschien zelfs ook niet, zij schept wel de mogelijkheid tot meer geluk. Dat is belangrijk genoeg voor elk gemeentebestuur om de uitvoering van de ABW als een essentieel deel van haar taak te zien.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeeld van slechts * 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde, Postbus 349, Leiden.

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN

FIRMA

T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

12 NG 18 april 1970

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

OVERIJSEL

Fa. H. J. WIBBELING & ZONN GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESEL SERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

FRIESLAND

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114. JOURE

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

„Het Westerhonk“ te Monster, roept ook uw hulp in!

„HET WESTERHONK“ is een moderne, protestants christelijke inrichting voor geestelijk gehandicapten. Rustig, vriendelijk oord met grote en kleine mensen, die juist Uw goede zorgen zo nodig hebben.

„HET WESTERHONK“ Hun honk. Ook Uw honk? Dat hopen wij van ganser harte.

„HET WESTERHONK“ ligt dicht bij het strand en heeft goede busverbindingen met o.a. Rotterdam en Den Haag voor ontspanning op niveau na een mooie en verantwoordelijke dagtaak.

Voor onze nieuwe paviljoens zoeken wij:
gediplomeerde verpleegsters (diploma Z);
leerling-verplegenden voor opl. dipl. Z. (mnl. + vri.)

17 jaar en ouder, mulodiploma, Inas, huishoudschool of gelijkwaardig diploma.

Mocht U nog geen 17 jaar zijn dan kunt U geplaatst worden in de vooropleiding. Bent U niet in het bezit van één van de genoemde diploma's, dan kunt U wel aangesteld worden, maar dient U de cursus Algemene Ontwikkeling leerling-verpleegster te volgen.

Het salaris voor 17 jarigen en ouder bedraagt f 265,53 netto per maand met volledig pension. Er is voor iedereen een leuke kamer. Wij betalen twee keer per maand de reis naar huis plus de aanschaf van eerste dienstkleeding. Over de rest praten wij graag eens met U. Ons hoofd van de verplegingsdienst is gaarne bereid U mondeling of schriftelijk inlichtingen te verstrekken: Telefoon (01749) 2821.

Sollicitaties, uitsluitend schriftelijk, te richten aan
de Geneesheer-Directeur van „Het Westerhonk“ Monster

ZEELAND

Bouwmaterialen

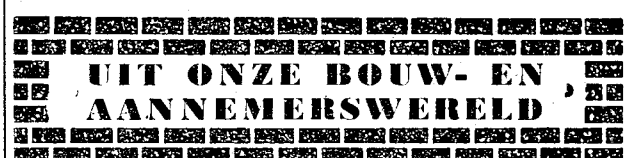
TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

S'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZONN'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOLD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

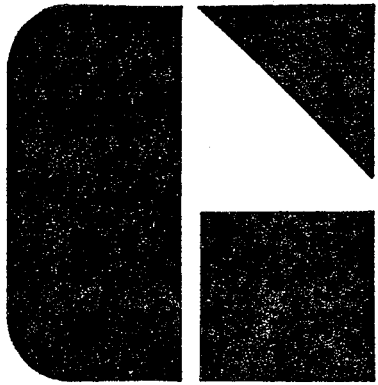
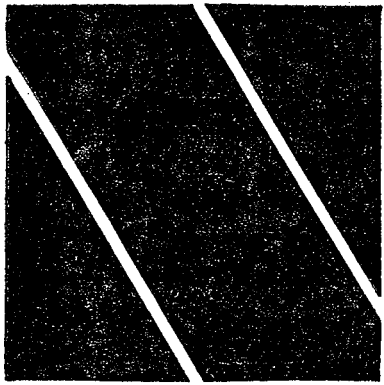
GRONINGEN

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Benidictstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Heijplein 9 - Westerstraat 138 - Spreeuwenspark 3 - Ribstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 17

25 april 1970

HET VRAAGSTUK VAN DE FLEXIBLE RESPONSE

Afgezien van een aantal belangrijke wetsontwerpen is er verleden week in de Tweede Kamer ook een interpellatie aan de orde geweest. Na het debat een aantal maanden geleden heeft de heer Imkamp van D'66, opnieuw gebruik makende van de daartoe bestaande mogelijkheid, concrete vragen gesteld met betrekking tot de inzet van tactische atoomwapens.

De A.R. fractie heeft zich in de fractie zeer uitvoerig hiermee beziggehouden. Uiteraard - het is een zaak van zeer bijzondere betekenis. Het gaat om meer dan om louter militaire problemen. Toch was het de vraag of bij deze gelegenheid, in de vorm van een wat verwarde vraagstelling van interpellant dit probleem eigenlijk wel grondig en verantwoord besproken kon worden. Deze interpellatie immers gaf elke spreker slechts 10 minuten de tijd - behalve de interpellant die 25 minuten toegemeten kreeg.

De fractie besloot wel zich niet afzijdig te houden van dit brandende probleem. Dat was naar haar oordeel niet verantwoord.

De A.R. woordvoerder, de heer Walburg, stelde dat de fractie van oordeel was dat het heden niet de geschikte gelegenheid was om nu uitvoerig stil te staan bij vragen die niet enkel vanuit militair-technisch oogpunt beschouwd van het juiste gewicht zijn, maar die tevens en volkenrechtelijk maar bovenal ethisch voor de netelig-

ste beslissingen plaatsen, welke genomen kunnen worden.

„Aan de noodzaak om het eigen land en ruimer het vrije Westen te verdedigen, twijfelt uiteraard niemand onzer. Helaas hebben de middelen, welke thans mede tegen de vijand kunnen worden ingezet een dergelijk afschuwelijk karakter verkregen, dat de toekomst der ganse mensheid van het niet bezigen dezer wapens afhankelijk lijkt te worden en het probleem zich voordoet of hun gebruik niet de menselijke maat overschrijdt. Vast staat dat geen mogelijkheid mag worden verzuimd om de kans op een fatale ontwikkeling zo ver mogelijk terug te dringen. Het is daarom dat onze fractie heeft aangedrongen op een Regeringsnota aangaande de moeilijkheden en onzekerheden rondom het benutten van tactische kernwapens als eerste tegen een agressor. Zij wenst er geen ongewisheid over te laten bestaan dat door haar de gevaren van misverstand bij de vijand en van escalatie hoog worden aangeslagen en dat de ethische verantwoordelijkheid terzake van een militaire strategie voor haar heel zwaar weegt. Derhalve is zij bereid aanzienlijke offers te brengen om de conventionele bewapening dusdanig op peil te houden dat de atoomdrempel niet gevaarlijk laag komt te liggen en zelfs niet de schijn wordt gewekt als zou een lichtvaardig dreigen met nucleair geweld onder verontachtzaming van zedelijke bedenkingen worden gekozen. De fractie stelt een Nota temeer op prijs daar zij ook een bezinning kan veroorloven

op nieuwere ontwikkelingen in de moderne oorlogsvoering.

Ons geen ogenblik ontveinzend, dat in deze wereld voorshands krachtige bewapening onontbeerlijk zal wezen, zijn wij van mening dat steeds opnieuw normatieve toetsing geboden blijft. Juist omdat wij deze van zulk een overheersende betekenis achten, zij thans met deze enkele woorden volstaan.”

Minister *Den Toom* (V.V.D.) heeft wel, terecht, toegezegd aan de heer Walburg, dat als er wijzigingen worden aangebracht in de strategie van het gebruik van tactische atoom-

wapens, hij hierover in de toelichting bij de defensiebegroting 1971 nadere mededelingen zal doen.

De Kamer heeft tenslotte na dit debat met overgrote meerderheid een drietal D'66 moties op dit punt duidelijk afgewezen:

— inschakeling van particuliere instituten bij deze besluitvorming.
— onder alle omstandigheden de atoomwapens in laatste instantie slechts te gebruiken bij duidelijk falen van de conventionele afweer
— alle in Nederland opgeslagen atomaire wapens moeten worden verwijderd.

ONZE GELUKWENSEN VOOR KONINGIN JULIANA, DIE OP DONDERDAG 30 APRIL HAAR VERJAARDAG HOOPT TE VIEREN

Geurt's Conservenfabriek C.V. Dodewaard

De fijnste fruitproducten
uit de Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk:
JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN
OP SAP - ETC.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 69 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

IN DIT NUMMER:

staat op pagina 2 nieuws uit de Kamer van de afgelopen weken.

Op pagina 3 informatie over stemmen bij volmacht.

Op pagina 4 wordt uiteengezet wat de kadercursussen van de partij inhouden.

Prof. Kooijmans schrijft op pagina 5 over de amendementen van de Arjosraad op het Concept-Program van Actie, op pagina 6 een verslag van de Arjosraad.

Een militaire medewerker schrijft op pag. 7 over oefengelegenheid voor de landmacht.

Hoe de Statenverkiezingen Drenthe werden voorbereid kunt u lezen op pagina 9.

Op pagina 10 het tweede en laatste artikel over „De Portugese koloniën”.

Pagina 11 geeft informatie over een deze week verschijnend Arjos-bulletin.

DE TWEEDE KAMER IN DE AFGELOPEN WEKEN

Er waren twee belangrijke zaken aan de orde. Na 10 jaar *commissie-Verdam* - de nieuwe A.R. commissaris van de provincie Utrecht - is onder leiding van de *minister van Justitie, Polak (V.V.D.)* een aantal stappen gezet op de weg naar verdere democratisering van het bedrijfsleven. Het ene ontwerp had betrekking op de voorschriften over de inhoud van de jaarverslagen van de onderneming; het andere ontwerp ging over de uitbreiding van het enquêterecht ook t.b.v. de werknemers.

Er liggen nog meer maatregelen in het verschiet op dit terrein. Er ligt reeds een ontwerp dat de wet op de ondernemingsraden sterk vernieuwt, terwijl een wetsontwerp op komst is dat het ondernemingsrecht herzielt, waarin met name de inspraak van de werknemers in eigen bedrijf aan de orde zal zijn. Het kabinet-De Jong werkt haar program 1967 met betrekking tot de vernieuwing van het ondernemingsrecht wel af.

WAARDERING

Er was - ook van de zijde van de oppositie - duidelijk waardering voor beide ontwerpen.

Mr. van den Bergh (P.v.d.A.) vond weliswaar dat een en ander niet helemaal ver genoeg ging, maar hij constateerde dat er toch een goede aanloop is genomen naar meer openheid, waarop de heer Rietkerk (V.V.D.) later repliceerde dat met deze voorstellen het kabinet bewees niet conservatief

te zijn. De heer Kikkert (C.H.U.) zei het nog wat sterker: het kabinet is niet uitgeblust. De Kamer kan nauwelijks het tempo bijhouden om „de oogst” 1967-1971 bij te houden.

Dr. Boertien (A.R.) legde er de nadruk op dat de ondernemingen in deze tijd hoe langer hoe meer hun sociale functie moesten herkrijgen. De mens wordt als mens te veel en te vaak in het bedrijf voorbijgezien. En het is via een wet duidelijk mogelijk het accent opnieuw te leggen op de factor arbeid. Het G.P.V. bij monde van de heer Jongeling aarzelden sterk - met name met betrekking tot de uitgebreide enquête-rechten. Het is de vraag of de werknemer hierdoor inderdaad wel mondiger zou worden.

Bij dit wetsontwerp (enquête-recht) was het de heer Rietkerk (V.V.D.) die het enquête-recht wilde uitbreiden. Niet alleen de vakcentrales (C.N.V. en N.K.V. b.v.) maar ook de categorale vakbonden moeten dezelfde rechten hebben als de vakcentrales.

De C.H.U. en de A.R. aarzelden zeer sterk, evenals de K.V.P. Immers, de vakcentrales kunnen fungeren als een zeef voor de vakbonden, zodat niet al te snel een beroep op het enquête-recht zal worden gedaan. Te meer omdat het toch mogelijk blijft via justitie (de procureur generaal) een enquête te realiseren. Ook de V.V.D.-minister bleek van dit laatste volledig overtuigd te zijn - hij wees het amendement van zijn partijgenoot af.

De heer Boertien die met betrekking tot het wetsontwerp „voorschriften inzake de jaarrekeningen” voorstelde ook de cijfers en posten van het voorgaande jaar te vermelden, kreeg in beginsel fiat van de Kamer - ook de P.v.d.A. was vóór - en dat van de minister.

Er zijn bijzonder veel amendementen - voor het merendeel vaak technische - ingediend. Deze week zal de beslissing daarover vallen.

DEMOCRATISERING ONDERWIJS

Het tweede belangrijke onderwerp was de nota van de onderwijsbewindslieden Veringa (K.V.P.) en Grosheide (A.R.) inzake de democratisering van het onderwijs.

De P.v.d.A. voerde een felle oppositie: „wij zijn bar teleurgesteld over de inhoud. De nota blijft ver beneden de maat. Een te voeren beleid is hierin niet te vinden”. Overigens: alle fracties waren teleurgesteld over het feit dat zoveel oude cijfers (soms uit 1960!) waren gebruikt.

Men vond dit een „schrikbarend” te kort aan gegevens (Schuring - C.H.U.). Minister Veringa hield met argumenten vol dat de Kamer er te veel van had verwacht. Het is nooit de bedoeling geweest om een beleidsnota te produceren. Het is wel duidelijk een

discussienota. Parlement en kabinet moeten op basis van dit stuk tot concretisering komen.

Men doet dit tegenwoordig meer. De minister van C.R.M. b.v. ten aanzien van het sportbeleid. Dit heeft zeker zin als er dan ook tenslotte conclusies worden getrokken of in de vorm van aanvaarde moties of in de vorm van ministeriële toezeggingen!

De heer Van Bennekom (A.R.) wees er de bewindslieden op dat het nu noodzakelijk is geworden de scheiding tussen kleuteronderwijs en basisonderwijs („lagere scholen”) met spoed moet vervallen. De hoofdfase van de opvoeding ligt tussen 4 en 12 jaar, zodat het basisonderwijs met de 4-jarige leeftijd behoort te beginnen.

De 6-jarige leeftijd is niet een natuurlijke scheiding meer.

Hij vroeg ook indringend naar de achtergebleven „opvoeding van opvoeders”. Er is in de nota bedroevend weinig te vinden over de gewenste opleiding van het onderwijzend personeel! Waarop de staatssecretaris Grosheide mededeelde dat er in elk geval op korte termijn met een ongedeelde 3-jarige onderwijzersopleiding wordt begonnen.

Bovendien zal een aantal experimenten aanvangen bij de pedagogische academies („kweekscholen”).

Overigens deelde minister Veringa toch een aantal bijzondere feiten mee: — vanaf 1958 is er een duidelijke verbetering te constateren in het totale wetenschappelijk onderwijs; de doorstromingskarren zijn met 60 % toegenomen.

— de helft van de studenten is afkomstig uit gezinnen met een inkomen beneden f 20.000,— 's jaars.

MIDDENSCHOOL

Staatssecretaris Grosheide wil in 1971 - dat betekent alvast een claim op het beleid van het nieuwe kabinet! - een aantal verschillende experimenten op het onderwijsterrein uitvoeren. Met name de start van een „midden-school”, een uit onderwijskringen zelf opgekomen gedachte. Een schoolvorm na het basisonderwijs met een gemeenschappelijk basisjaar voor de gehele leeftijdsgroep en een geleidelijk toenemende differentiatie naar vak en niveau in het tweede jaar.

De V.V.D. was daar niet voor in: „de spankracht van de mensen bij het onderwijs laat dat niet meer toe!” Waarmee hij aantoonde dat hij niet een groot vertrouwen heeft in het onderwijzend personeel nu er uit deze kringen zelf deze gedachte ontstaan is.

Het was geen flitsende, bijzonder boeiende Kamerweek. Maar wel uitermate belangrijk voor de toekomst van de bevolking.

KAMER- LEDEN VRAGEN - MINISTERS ANT- WOORDEN

VENNOOTSRECHT

Wanneer komt nu toch een wetsontwerp inzake de herziening van het vennootschapsrecht, vroeg mr. Biesheuvel.

Bij de kabinetsformatie 1967 heeft de A.R.-fractie gesteld dat een herziening een zaak van beslissende betekenis is! Justitieminister Polak (V.V.D.) antwoordde: het wetsontwerp is al bij de Raad van State.

Wij hopen, dat de Raad van State nu bijzonder snel zal reageren.

DRIEKLANK TE VEENWOUDEN

Het vormingsinstituut te Veenwouden is subsidiabel, maar dreigt gesloten te worden omdat er geen eigen middelen meer zijn - ook geen wonder na een drietal jaren - en het rijkssubsidie nog steeds niet is afgekomen.

Wat doet de minister, vraagt mej. Van Leeuwen.

Minister Klompé doet alles wat mogelijk zal zijn, maar... voor 1970 ontbreken haar de gelden! Voor 1971 is het bovendien afwachten - aldus haar antwoord.

PRIJZEN STOOKOLIE TUINBOUW

De heer Zijlstra constateert een prijsverhoging sedert 1969 van stookolie waardoor een gemiddeld tuinbouwbedrijf rond 4.000 meter meer onkosten heeft.

Is het niet mogelijk deze prijsverhogingen over een aantal jaren op meer evenredige wijze over de verbruikers te verdelen?

Het enige dat minister Nelissen kon toezeggen is dat hij er op zal toezien, dat mogelijke prijsverlagen straks ook zullen worden gerealiseerd. Op de oorzaken van de prijsstijgingen is praktisch geen invloed uit te oefenen: wintertijd - vrachtprijzen etc.

FOLDERS MODELLEN REVOLVERS EN PISTOLEN

De heer Boertien e.a., vroegen of het aanbieden van dit soort folders in strijd is met de wapenwet.

Nee, zegt de minister van Justitie, het zijn louter speelgoedrevolvers en -pistolen. Dat is ook te zien vanwege de fantasiekleuren. Maar op de folder zijn die fantasiekleuren echter niet aangebracht. Zo wordt de cliëntèle bovendien „vernacheld”!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GEMEENTERAADS- VERKIEZINGEN

WOENSDAG 3 JUNI 1970

Woensdag 3 juni 1970 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden in het gehele land. Op diezelfde dag vinden in het Rijnmondgebied tevens de verkiezingen voor de Rijnmondraad plaats. Het gaat om de vraag: wie zullen in de komende vier jaren de eigen gemeente, de eigen regio besturen. Een belangrijke zaak voor de betreffende burgers, de inwoners. Het is dan ook een goede zaak nu reeds de datum — woensdag 3 juni 1970 — te noteren en de gelegenheid open te houden om naar de stembus te gaan.

Kunt u niet zelf naar het stemlokaal — bijvoorbeeld wegens vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte e.d. — laat dan bij volmacht voor u stemmen. Indien u op woensdag, 3 juni a.s. niet zelf naar de stembus kunt gaan, dan is woensdag, 20 mei a.s. voor u een datum om te noteren. Woensdag, 20 mei a.s. is de laatste dag waarop men een aanvraagformulier om bij volmacht voor zich te laten stemmen geheel ingevuld kan inleveren op de gemeentesecretarie van de eigen woonplaats. De formulieren, model K4-1, zijn verkrijgbaar op de gemeentesecretarie en ook bij de bestuursleden van uw kiesvereniging kunt u terecht. Uw formulier levert u ingevuld in op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag, 21 april j.l. in het kiezersregister bent opgenomen. Behalve uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook die van uw gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening op het formulier plaatsen.

Als gemachtigde kan voor u optreden:

- de echtgenoot, echtgenote;
- een der bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- een der aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager;
- een huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

De gemachtigde moet op de dag van de kandidaatstelling, dus dinsdag, 21 april a.s., zelf ook ingeschreven staan in een kiezersregister.

De gemachtigde mag in een andere gemeente dan uw eigen gemeente wonen. Hij moet dan echter wanneer hij bij volmacht voor u stemt, die stem komen uitbrengen op een stembureau in uw gemeente.

Voor eventuele nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot de gemeentesecretarie en uiteraard tot de bestuursleden van uw kiesvereniging.

Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

De volmachtgever is niet meer bevoegd

de volmacht in te trekken of zelf alsnog persoonlijk aan de stemming deel te nemen.

Zoals aangegeven, is de kring van gemachtigden beperkt.

Voor bepaalde personen mag echter iedereen bij volmacht stemmen. De beperking van het verwantschapsvereiste geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is overgenomen, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers e.d.

Voor deze personen geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier, model K4-2. Voor het Rijnmondgebied geldt, dat wanneer u, zowel voor uw eigen gemeenteraad als voor de Rijnmondraad, bij volmacht wilt laten stemmen, dit aangevraagd kan worden door middel van één formulier model K4-1; in betreffende gevallen één formulier model K4-2.

Uw gemachtigde ontvangt daarna ook slechts één volmachtlegitimatiekaart om voor u voor beide verkiezingen te stemmen.

U weet: iedere stem telt.

Een zetel meer of minder kan afhangen van één stem.

Laat geen stem verloren gaan.

CONFERENTIE 30 MEI A.S.

Op zaterdag 30 mei a.s. belegt het Centraal Comité een openbare conferentie over bezinning en staatsrechtelijke vernieuwing. Deze conferentie wordt gehouden in het kader van de uitvoering van de resolutie van het Partij Convent van 8 november 1969 in de vorm van een openbare gedachtenwisseling over deze zaken.

Twee werkgroepen hebben elk een discussierapport opgesteld. Beide rapporten, zowel van de bezinningswerkgroep als van de werkgroep staatsrechtelijke vernieuwing zullen begin volgende maand worden gepubliceerd.

De conferentie, welke geopend wordt door de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, wordt gehouden in hotel Gooiland te Hilversum van 9.45 uur tot ± 17.00 uur. Na bespreking in secties en beantwoording van vragen en opmerkingen uit de secties, volgt discussie in de plenaire vergadering met een forum onder leiding van de conferentievoorzitter prof. mr. P. H. Kooijmans en verder bestaande uit mr. A. M. Donner, drs. D. Th. Kuiper, J. Smallembroek en dr. A. Vermaat.

Aanmeldingen voor deelname aan de conferentie kunnen schriftelijk gericht worden aan het partijsecretariaat, dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Toegangsbezoeken worden verstrekt voorzover de plaatsruimte dit toelaat. De deelnemingskosten bedragen f 9,— per persoon (inclusief consumpties en lunch).

EN DAARNA

DOOR H. ALGRA

Wij zijn dankbaar voor de verlossing van ons volk uit de greep van het Nationaal-Socialisme.

Die verlossing vond plaats, doordat de geweldige militaire kracht van Duitsland het toch ten langen leste moest verliezen tegen de aanvallen uit het oosten en het westen. Zonder die militaire nederlaag zou de verlossing, menselijk gesproken, niet mogelijk zijn geweest. Het was niet gemakkelijk, Duitsland militair te verslaan. Het heeft jaren gekost. Het kon alleen door een geweldige inspanning en het heeft veel bloed gekost.

Tijdens de bezetting is er op velerlei manier 'weerstand' geboden. Ook dat verzet heeft een hoge prijs moeten betalen. Vele verzetsmensen hebben de vrijheid niet beleefd, en elk jaar, op de vierde mei, herinneren wij ons hun graven, hun namen, en soms ook méér. Hun motieven en hun offers.

Bij dat verzet, zijn kracht en zijn vertrouwen, speelde een grote rol, dat achter elke actie een termijnbevestiging werd gezien: tot de bevrijding komt. Wij vergeten wel eens, dat de stelligheid, waarmee de bevrijding werd verwacht, het verzet stimuleerde en in

bepaalde opzichten ook zin gaf. Stel eens een ogenblik, dat Duitsland de wereld militair had verslagen, dat Rusland was uitgeschakeld, en Amerika gedwongen was tot een vrede, waarbij het Europa prijs gaf aan het nationaal-socialisme, dan waren wij met ons verzet gekomen in een naar de mens gesproken uitzichtloze situatie. Dan waren wij beland bij de gedachte: wij zullen de bevrijding niet beleven en onze kinderen waarschijnlijk ook niet. Dan had de vijand de handen vrij gehad, dan waren de Nederlanders misschien overgeplaatst naar de Oekraïne. In elk geval zou het nietsontziende nationaal-socialisme dan tot de uiterste consequentie en met de zwaarste druk de geestelijke vrijheid hebben vernietigd.

Dat zijn geen fantasieën, die buiten de werkelijkheid staan. Wij kunnen vergelijken met een andere dictatuur, die van de communisten. Hoe staat het met de vrijheid in Hongarije, wat is er in Tsjecho-Slowakije gebeurd ondanks het geweldloze verzet, en waar zijn de Esten en de Letten gebleven? De moderne anti-christelijke dictatuur doet denken aan wat in Openbaringen XIII staat, en dat geldt zowel van de fascistische als van de communistische dictatuur. Zij maakt het verzet in feite uitzichtloos, als de macht van de dictatuur niet met geweld kan worden gebroken. Daarom was het voor het verzet van 1940-1945 zo belangrijk, dat we geen ogenblik twijfelden aan de nederlaag van Duitsland en dus rekenden op de bevrijding, die komen zou en die wij hoopten te beleven.

De bevrijding is gekomen dóór zware strijd. Zij reed op de rupsbanden van de tanks. Maar — de vrijheid is gekomen op het gebed. Er is om de bevrijding gebeden, dag aan dag. En die gebeden zijn verhoord. Hier scheen ons 't water te overstromen.

Daar werden wij bedreigd door 't vuur, Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen Verlossend ons te goeder uur.

Dat is uit Ps. 66, een echte bevrijdingspsalm.

En nu een vraag. Wie danken wij het eerst? De mensen of God? Voor een Christen is dat geen vraag. Allereerst en bovenal danken wij God en daarna brengen wij dank aan hen, die God wilde gebruiken om ons te bevrijden. Zo spreekt de christelijke dankbaarheid.

Samen met het gehele Nederlandse volk wordt de bevrijding herdacht, die 25 jaar geleden een feit werd. Maar bij die herdenking mag die éne stem niet ontbreken, moet zij telkens weer dóórklinken, de stem, die dank brengt aan God, die in Zijn genade ook ons volk gedacht. Die stem zal klinken in de kerken, zij zal gehoord worden voor de radio, zij mag ook niet ontbreken, waar het volk herdenkt. Dat is mee onze verantwoordelijkheid.

In het volgende nummer hopen wij volop aandacht aan de bevrijding te schenken, met name door personen uit de partij, die met het verzet vrijwel alles te maken hebben gehad.

H.A.

KADERCURSUS 1969-1970 DE SCHROEVEN MOETEN LOSSER

DOOR P. VAN TELLINGEN

Bovengenoemde uitdrukking werd door partijvoorzitter Veerman gebruikt, toen hij een 30-tal kadercursisten toesprak op hun eerste conferentie in november 1969. En met deze uitdrukking wilde hij aangeven dat anti-revolutionairen minder prat moeten gaan op hun zekerheden, en afstand moeten doen van starre schema's, die een goede politiek kunnen tegenhouden. Het is een citaat dat één van de doelstellingen van de A.R. kadercursus weergeeft, nl. het wegnemen van vooroordelen tegenover een vernieuwingsgezinde politiek.

WAAROM KADERCURSUS

Maar uiteraard is dat niet de enige doelstelling van de kadercursus. Het is meer een bijkomende stelling, die voortvloeit uit de hoofddoelstelling. En deze is, de cursisten een inzicht te geven in de politiek van de A.R.P. om daar mee in de praktijk, in de verschillende afdelingen iets te gaan doen. De deelnemers aan de kadercursus worden niet opgeleid tot (toekomstige) partijbonzen, die op bevel hun lesje van de kadercursus kunnen afdraaien en als marionetten vanuit Den Haag worden geleid. Nee, aan reeds zittende kaderleden en geïnteresseerde partijleden wordt een stuk vorming meegegeven, met de bedoeling zelfstandig en kritisch te leren denken over actuele politieke problemen. De cursus doet een beroep op de eigen creativiteit van de deelnemers. Van de cursisten wordt verwacht, dat zij met de verworven kennis in de partij aan de slag gaan.

De resultaten van een drietal kadercursussen zijn zeer positief te noemen. Vele oud-cursisten zijn nu actief in de partij en zijn enthousiast over de gevolgde kadercursus. Ook de cursisten van de kadercursus 1969-1970 zijn vol lof over de vorming, die zij hebben ontvangen.

INFORMATIE

De kadercursus draait eigenlijk om Goudzwaard's boekje 'Grote taak voor kleine mensen'. De elf hoofdstukken worden als taken ter bestudering aanbevolen. Bij een aantal hoofdstukken wordt een taak gevoegd, die schriftelijk bij de cursusleiding wordt ingeleverd. De cursisten ontvangen alle uitgaven van de partij ter bestudering en een literatuurlijst, als nader studiemateriaal voor de te bestuderen taken. De cursus telt een tweetal drie-daagse bijeenkomsten, waar over de cursusstof wordt gediscussieerd en waar andere belangrijke politieke problemen worden besproken met A.R.politici. Voor de laatste maal werd zo'n bijeenkomst georganiseerd van 1 tot 4 april j.l. in de Drieburg te Driebergen.

Zo'n bijeenkomst betekent voor de deelnemers geen vakantie. Van 's ochtends 9 uur tot 's avonds 11 uur is men actief bezig, met slechts korte pauzes daartussen. Er wordt stevig gediscussieerd, maar ook hard gelachen. Dit laatste verlevendigt een discussie. Naast de informatie en de discussie werden twee ochtenden besteed aan de spreekvaardigheid. Niet omdat de cursisten nu direct grote vergaderingen zouden moeten toespreken, maar om hen te trainen in het overbrengen aan

anderen van verworven kennis en inzichten. Daarbij is ook de kunst van het debatteren ter sprake gekomen.

CONFERENTIE

De laatstgehouden conferentie had een goede start, niet alleen vanwege het feit, dat de secretaris van onze partij als volbloed Rotterdammer zijn liefde voor Feijenoord aan het T.V. toestel samen met de cursisten beleed.

Of het gunstige resultaat van de voetbalmatch hem zo inspireerde, dat hij op creatieve wijze de conferentie opende, blijft verscholen.

De woensdagavond werd gevuld met een discussie met drs. B. Goudzwaard, die een tweetal hoofdstukken van zijn boekje en daarbij terugontvangen schriftelijke taken van de cursisten behandelde.

Zijn voortreffelijke betogen kregen veel lof. Een der Friese cursisten, die met verdriet constateerde dat zijn geestelijke leiders in Friesland schijnbaar deze benaderingswijze zich nog niet eigen hadden gemaakt, constateerde, dat Goudzwaard beter dominee in Friesland had kunnen worden dan professor in Toronto!

Naast Goudzwaard heeft dr. W. de Kwaadsteniet de cursisten nader geïnformeerd over 'het managen van de partij', daarbij geassisteerd door de heer D. Corporaal. Het duo 'Dick en ik', om met de Kwaadsteniet te spreken, gaf, gelardeerd met provocerende opmerkingen als aanzet voor een pittige discussie, veel informatie over de organisatie van de A.R.P.

Met de Kwaadsteniet werd ook gediscussieerd over de staatsrechtelijke vernieuwingen.

Zeer informatief was ook een gesprek met minister Bakker, die een stuk openheid in de praktijk bracht door achtergrondinformatie aan de cursisten te verschaffen over de totstandkoming van een regeringsbeleid. Daarbij werd ook het kabinetsbeleid en met name het beleid van de departementen, waarvoor minister Bakker verantwoordelijk is, uitvoerig besproken.

Er bestaan veel misverstanden over verkiezingsonderzoeken en opinieanalyses. Drs. Noordzij heeft via een discussie en een daartoe geschreven les inzage aan de cursisten over dit onderwerp verschaft. Vandaar dat ook de cursisten dit program in hoofdlijnen besproken hebben. Over de uitkomsten van deze discussie is vrijdagavond uitvoerig met prof. mr. P. H. Kooijmans en dr. A. Veerman gesproken. Kritisch en open, en daarom vruchtbaar.

De conferentie werd besloten met een gesprek met drs. D. Th. Kuiper over de politieke stromingen van deze tijd. Daarbij kwamen de partijpolitieke ontwikkelingen ook ter sprake. De discussie over de politieke stromingen werd gevoerd aan de hand van een opdracht, die de cursisten hadden moeten inleveren. In deze opdracht stonden enkele citaten van verschillende politieke stromingen. Dit laatste moesten de cursisten min of meer 'raden'.

Als er onder u mensen zijn die hun hoofd schudden over de vernieuwingsdrift van met name A.R. jongeren, dan moeten zij bedenken, dat dr. A. Kuiper deze vernieuwingsdrift ook al kende. Eén van zijn citaten werd door een gedeelte van de cursisten toebedeeld aan een communist of een socialist.

SUCCES

De conferentie van 1 tot 4 april, als onderdeel van de kadercursus 1969/70 bleek een succes. De cursisten van dit seizoen komen uit alle delen van het land en hebben de meest uiteenlopende beroepen: arts, landbouwer, administratief of technisch medewerker, onderwijzer, studente, huisvrouw etc. U zult denken dat er dan communicatiestoornissen optreden gezien deze verschillen. U laat u misschien wijsmaken, dat de afstand tussen onze 'achterban' en de voorlopers te groot is om te overbruggen. U vreest en wantrouwt misschien uw voorleiden.

Als u dan kennis neemt van de resultaten van de kadercursus vallen deze gedachten weg. Er blijven natuurlijk verschillen. Maar de kadercursussen, en zeker de laatste, tonen aan, dat door discussie, door een wederzijdse beïnvloeding en door kennismaking met politici veel misverstanden en vooroordelen wegvallen.

U zult zeggen: er moet meer gedaan worden aan vormings- en kaderwerk. Daar kan mee ingestemd worden. Maar de A.R.P. is al blij, dat, dankzij de inspanningen van veel A.R.P. leden en sympathisanten, waardoor het jubileumfonds ontstaan is, in ieder geval een landelijke kadercursus gehouden kan worden. Met succes.

Brede partijconferentie van 13 en 14 februari j.l. Ook hier leverden kadercursisten hun inbreng.

OP DE GEWELDLOZE VUIST MET DE ARJOS

DOOR PROF. MR. P. H. KOOIJMANS

De Arjosraad heeft zich op 11 april j.l. intensief bezig gehouden met het ontwerp-Program van Actie en daarover op resolute wijze het zijne gezegd. Een aantal van deze opmerkingen (in de vorm van amendementen opgesteld) hebben betrekking op het veiligheidsbeleid. Omdat ik de indruk heb dat de discussie zich de komende weken in belangrijke mate op dit punt zal concentreren, wil ik graag nu reeds op het door de Arjosraad gestelde nader ingaan.

De grondtoon van het door de Arjosraad gestelde herken ik, spreekt mij ook aan. Wanneer in het concept-program gesteld wordt dat een daadwerkelijk gebruik van de moderne massavernietigingswapens zedelijk onaanvaardbaar moet worden geacht, dan zegt de Arjosraad: dit gaat ons niet ver genoeg, ook de dreiging met NBC-wapens is zedelijk ongeoorloofd. Tot op zekere hoogte kan ik daar inkomen: ik vind die dreiging evenmin ethisch vlekkeloos en het is een zaak waar we ons nooit gelaten bij mogen neerleggen. Ik voeg er alleen de vraag aan toe: als we van deze dreiging afzien, is de situatie die dan ontstaat ethisch zoveel aanvaardbaarder? Als in dat geval de kansen op conflicten (met 'conventionele' middelen) gevoerd toenemen door het wegvallen van de stabiliteit, die 'het evenwicht der verschrikking' nu eenmaal meegebracht heeft — en ik geef graag toe dat het een horribele stabiliteit is — dan ben ik daar nog niet zo zeker van. Maar als de Arjosraad zegt dat Nederland dient te streven naar een nieuwe structuur voor het samenleven der volkeren waarin de veiligheid niet langer steunt op het 'evenwicht der verschrikking', dan zeg ik graag: akkoord.

VRAGEN

Ik meen dat ik het zelf ook vaak zo heb gesteld. De Arjosraad trekt evenwel nog verdergaande consequenties uit zijn standpunt. Hij doet een aantal concrete voorstellen en meent dat de NAVO als inbreng voor een Europese veiligheidsconferentie dient aan te bieden:

1. de publieke belofte nooit als eerste NBC-wapens te gebruiken in een gewapend conflict.
2. stopzetting van de aanmaak van NBC-wapens en vernietiging van de in W.-Europa bestaande voorraden van deze wapens.
3. evenredige vermindering van de conventionele bewapening.
4. het sluiten van een niet-aanvalsverdrag tussen NAVO en Warschaupact, alsmede de vorming van regionale organisaties voor Europa.

En hier rijzen nu bij mij enkele vragen. Als ik het goed zie dan gaat het bij onder 1 en 2 genoemde om eenzijdige handelingen van de NAVO, die verricht moeten worden, onafhankelijk van de vraag of het Warschaupact bereid is aan de totstandkoming van de onder 3 en 4 genoemde wederkerige regelingen mee te werken. Dat is de consequentie van het eerder ingenomen

standpunt dat de dreiging met NBC-wapens ethisch ontoelaatbaar is. Met andere woorden het gaat niet om een pakket dat als zodanig te aanvaarden of te verwerpen is.

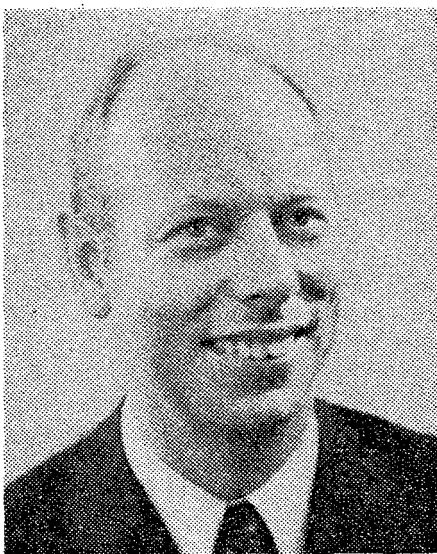
Allereerst komt bij mij dan de vraag op, waarom de Sovjet-Unie dan nog aan onderhandelingen zou gaan deelnemen. Op de verleden jaar van NAVO-zijde gedane uitnodiging om te spreken over een evenredige vermindering van de conventionele bewapening heeft zij nog nimmer gereageerd. Een grote bereidwilligheid te dien aanzien is dus niet gebleken. Dat zij de NAVO het onder 1 en 2 genoemde in dank zal afnemen, daar van ben ik overigens heilig overtuigd. Maar als zij dat zo zonder meer al kan krijgen, waarom zou zij dan nog ter conferentietafel tijgen? Door haar grote conventionele overmacht zou zij onbetwist heer en meester zijn in Europa.

Overigens, de Sovjet-Unie dringt al jaren aan op een (zelfs wederkerige) verklaring niet als eerste van kernwapens gebruik te zullen maken.

Dat is wel te verklaren ook, omdat dit haar een enorm strategisch overwicht zou opleveren. Zelf behoeft zij immers — ook in de huidige situatie al niet — als eerste deze wapens te gebruiken, omdat zij ons conventioneel verre de baas is. Zelfs wanneer wij onze conventionele bewapening sterk zouden opvoeren, zouden wij dat nooit helemaal kunnen evenaren, vanwege de geografische omstandigheden. Het is de NAVO die — in geval van een uit de hand lopend conflict — naar alle waarschijnlijkheid het eerst naar de kernwapens zal moeten grijpen of een verlies zal moeten accepteren. Dat is op zichzelf een afschuwelijke zaak. Maar dat is precies de reden waarom van westelijke zijde altijd is gesteld: wij kunnen zulk een verklaring van niet-eerst-gebruik eerst afgeven als we 'die nieuwe structuur voor het samenleven der volkeren, waarin de veiligheid niet langer steunt op het evenwicht der verschrikking' hebben gerealiseerd. En dan kan men met goed recht stellen: dat legt dan juist op het Westen de morele plicht (want die wordt het eerst met het afschuwelijke alternatief geconfronteerd) om met kracht initiatieven te ontwikkelen voor zo'n nieuwe structuur en men kan ook stellen dat deze plicht tot dusverre door het Westen te weinig ernstig is genomen. Maar dan blijft zulk een verklaring van niet-eerst-gebruik integraal onderdeel van een pakket van maatregelen die tezamen die nieuwe structuur moeten terugbrengen.

BEREID TOT CONSEQUENTIES?

Wat ik echter aan de Arjosraad zou willen vragen is dit: Bent u bereid de consequenties van uw standpunt te aanvaarden, consequenties die kunnen bestaan uit het komen te vallen van West-Europa binnen de invloedssfeer van de Sovjet-Unie? Dat behoeft niet te betekenen een situatie als in de DDR of als in Tsjecho-Slowakije, het kan ook zijn een tweede Finland, of alle mogelijke gradaties tussen het een en het ander. En bent u bereid —

want het is hoogst onwaarschijnlijk dat alle NAVO-partners dit standpunt zouden delen — de consequenties te aanvaarden van een niettemin atomair bewapend blijvend Frankrijk, van een zich mogelijk atomair bewapenend Duitsland in zulk een West-Europa, want dat kan er allemaal aan vastzitten? Er zijn mensen, die zozeer overtuigd zijn van de onzedelijkheid van de dreiging met kernwapens, dat zij — althans wat ons land betreft — bereid zijn alle consequenties van hun standpunt te aanvaarden. Dat kan ik respecteren, ik het er zelfs eerbied voor al deel ik hun opvatting niet, omdat ik niet geloof dat het tot een verbetering van de situatie leidt, want ik ben doodsbang voor een verdeeld en verbrokken West-Europa.

DOEL OF MIDDEL?

En dat brengt mij bij mijn tweede vraag: indien het geheel of een deel der NAVO-partners niet bereid is tot de door de Arjosraad voorgestelde opstelling, welke weg zou dan door Nederland bewandeld moeten worden, voor welke weg zou dan de A.R.-fractie (want dat bedoelt het Program van Actie, we pinnen er de fractie op vast) zich sterk moeten maken? Want laten we eerlijk zijn: het moet als vaststaand worden aangenomen dat een aantal NAVO-landen deze opstelling niet zal accepteren: Amerika niet, omdat W.-Europa daarmee onverdedigbaar zou zijn geworden (het zou W.-Europa in dat geval moeten loslaten), maar ook Frankrijk niet en ook de Bondsrepubliek naar alle waarschijnlijkheid niet. De enige consequentie lijkt te zijn dat Nederland dan uit de NAVO zou moeten treden en dat de A.R.-fractie daarop zou moeten aandringen, evenals gesuggereerd wordt voor het geval een totalitair blijvend Griekenland en Portugal niet uit de NAVO zouden worden gestoten. En mijn vraag is: wil de Arjosraad dit? Zo ja, laat hij dit dan uitdrukkelijk zeggen. Men begrijpe mij goed: als doelstelling kan ik het door de Arjosraad opgesomde punt voor punt aanvaarden. Maar de Arjosraad ziet dit alles als middel en daar rijzen bij mij de twijfels.

KERNELEMENT

Het kern-element zit in zekere zin in de slotzin van het betreffende amendement: 'De geloofwaardigheid van onze vredespolitiek dient mede zichtbaar te worden gemaakt door binnen NAVO-verband de participatie aan de kernwapenstrategie te beëindigen'. Maar is dat werkelijk zo? Wordt in een tijd, waarin beide partijen ervan overtuigd zijn dat de kernwapens onbruikbaar zijn als middel om politieke doeleinden te verwerkelijken, doch alleen maar geschikt om elkaar van politieke avonturen te weerhouden, vredespolitiek ongeloofwaardig? Een naar mijn mening oprechte vredespolitiek zoals de Ost-politik van Brandt is alleen maar denkbaar tegen de achtergrond van die 'kernwapenstrategie'. Zou zij zonder die achtergrond — indien al mogelijk — geloofwaardiger zijn? (We kunnen de situatie van 20 jaar geleden toen Adenauer kostbare kansen voor een oplossing van het Duitse vraagstuk voorbij liet gaan, niet herhalen).

Mijn laatste vraag aan de Arjosraad is: verzelfstandigt u de NBC-wapens niet te veel? Gaat u er niet te veel vanuit dat alleen de NBC-wapens verantwoordelijk zijn voor de inderdaad mensonwaardige — in de zin van met de waardigheid van de mens strijdige — situatie van dit ogenblik? Moet niet juist het bestaan van die NBC-wapens ons behulpzaam zijn om eindelijk die structuur, waarnaar u ook verlangt, te verwezenlijken en de wortel — oorlog en geweld als middel om politieke doeleinden te realiseren — uit te rukken? Niet dat daarmee het bestaan van en de dreiging met kernwapens gerechtvaardigd zou worden. Maar wel moet het het schok-effect hebben, dat ons over de drempel heen kan helpen. Het gaat er immers uiteindelijk om om de oorlog als middel tot beslechting van internationale conflicten uit te bannen. En daar vinden we elkaar dan weer.

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD“

Holwerda-Zonen

Dokkum
05190 - 2292

Lelystad
03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

DE ARJOS EN DE CONCEPT-PROGRAM VAN ACTIE

DOOR H. WESTSTRATE

Op zaterdag 11 april heeft de Arjosraad, het parlement van de Arjos, zich bezig gehouden met het ontwerp-Program van Actie van de A.R.P. De Arjosraadsleden hebben zich intensief bezig gehouden met dit ontwerp-Program. De provinciale fracties hebben diverse avonden besteed aan het bestuderen van de vele hoofdstukken, die het ontwerp telt. Er is heel wat werk verzet voordat er aan de bespreking kon worden begonnen. Dat vele werk resulteerde in de indiening door de fracties van ongeveer honderd amendementen op het ontwerp.

De behandeling van een dergelijke hoeveelheid amendementen is beslist geen eenvoudig karwei. Niettemin mag gezegd worden, dat de Arjos-raad, onder voorzitterschap van Tineke Lodders-Elfferich, dit karwei uitstekend geklaard heeft. Na een vergadering, die van 10 tot 17 uur duurde waren alle amendementen behandeld. Van de honderd werden er vijftig door de raad overgenomen. Daarnaast werd nog een drietal resoluties besproken, in stemming gebracht en aangenomen. Er was waardering en kritiek op het concept-Program.

Uiteraard is in de Arjosraad over de voorstellen van de verschillende provincies druk gediscussieerd. De gemoeiden laaiden soms nog wel eens hoog op. Sommige amendementen werden met kleine meerderheid aangenomen of verworpen. Unaniem werd een resolutie, ingediend door het dagelijks bestuur van de Arjos, aangenomen. Deze resolutie staat op deze pagina afgedrukt.

AFZIEN VAN N.B.C.-WAPENS

De paragrafen uit het ontwerp-program over buitenlands beleid, internationale rechtsorde, veiligheidsbeleid en verdediging kregen bijzonder veel aandacht. Vooral de Noordhollandse fractie had van deze hoofdstukken nogal wat werk gemaakt. Een amendement van Hans de Boer, Arjosvoorzitter en Aart Platteel, voorzitter van de buitenlandse commissie van de jongerenorganisatie, was een van de belangrijkste op dit punt. In dit amendement wordt gezegd, dat Nederland met andere landen moet afzien van het gebruik van nucleaire en bacteriologische en chemische wapens (NBC-wapens). In het amendement wordt gesteld, dat in het ontwerp-program de alinea, waarin wordt gezegd, dat het niet aanvaardbaar is dat het westen afziet van NBC-wapens, moet worden geschrapt. De Navo zal volgens dit amendement publiekelijk de belofte moeten geven nooit als eerste NBC-wapens te gebruiken in een gewapend conflict. De aanmaak van deze wapens zal moeten worden stopgezet en de bestaande voorraden van West-Europa dienen te worden vernietigd. De conventionele bewapening moet evenredig verminderd worden. Ook zal een niet-aanvalsverdrag met de Warschaupact-landen moeten worden gesloten.

Ook werd aangenomen een amendement waarin staat dat de V.N. in interne conflicten moeten kunnen ingrijpen

als de strijdende partijen zich schuldig maken aan massamoord. Ter uitvoering van de universele verklaring van de Rechten van de Mens moeten de V.N. een strafrechtbank instellen, die staten en personen berecht, die zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid. Tevens werd er een voorstel aangenomen dat pleitte voor alternatieve dienstplicht voor jongens en meisjes. Een staatscommissie dient een en ander op korte termijn uit te werken. Wat het buitenlands beleid betreft ging de raad akkoord met een voorstel om in het ontwerp-Program op te nemen, dat Nederland in het buitenlands beleid actief gebruik moet maken van de grotere vrijheid van handelen, die de kleinere landen is gelaten door het gestadig losser worden van de banden binnen de grote machtsblokken. Nederland zou hierin samen kunnen werken met landen, die in een gelijke situatie zijn, waarbij gedacht kan worden aan Zweden en Joegoslavië.

De raad meende dat, waar in de inleiding gesproken wordt over samenwerking met andere partijen, de zin waarin staat, dat dit met name geldt voor de beide andere chr. partijen, dient te vervallen.

DEPARTEMENT VOOR ONTWIKKELINGSHULP

Gewenst is de instelling van een apart departement voor ontwikkelingshulp, aldus een amendement, dat werd aangenomen. Ook werd aangenomen, dat voor de arme landen in de wereld ieder jaar tien procent van de groei van het nationaal inkomen moet worden gereserveerd. De Arjosraad was ook van mening, dat een groter deel van de Nederlandse ontwikkelingshulp via V.N. organen moet worden gegeven. De aanbevelingen van de V.N.-organen

Tineke Lodders-Elfferich

m.b.t. de bijdrage moet voor de hulpverlenende landen als minimum gelden, aldus de Arjosraad.

In het hoofdstuk verdediging wenst de Arjosraad in het Program van Actie opgenomen te zien, dat er bij wet een erecode voor ambtenaren wordt vastgesteld t.a.v. hun houding tegenover een eventuele bezetter. Ook moet worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor geweldloze defensie en of daartoe trainingsmogelijkheden bestaan. De hoofdstukken 11, 12, 13 en 14 van het ontwerp-program betreffende de onderwerpen economische orde, financieel beleid, economisch beleid en

industriebeleid, kregen nogal wat kritiek uit de raad te horen. Er werd hierover levendig gediscussieerd. Ten slotte werd hierover een resolutie aangenomen, die tot strekking heeft dat deze hoofdstukken worden herschreven. Deze hoofdstukken tonen volgens de resolutie geen duidelijke visie en sluiten onvoldoende aan bij de inzichten, die tot uiting komen in het sectierapport over het sociaal-economisch beleid van de brede partijconferentie van 13 en 14 februari jl. en het rapport van de groep van 'Achtien' over de economische macht van de onderneming. Bij stemming over deze resolutie bleken er nogal wat blanco-stemmers te zijn.

NOORDEN DES LANDS

Zuid-Holland diende een herschreven hoofdstuk over de volkshuisvesting in, dat echter maar gedeeltelijk door de raad werd overgenomen. Een punt dat weer veel discussie deed ontstaan was de resolutie van Groningen, ondersteunt door Friesland en Drente, waarin werd gepleit voor verbetering van de sociaal-economische toestand van het Noorden des lands. Uiteindelijk werd deze motie ongewijzigd door de grote meerderheid van de raad aanvaard. De noordelijke Arjossers pleitten voor een verbetering op zeer korte termijn van de sociaal-economische toestand in het noorden, dat is bittere noodzaak.

Er moet een bundeling van krachten worden gestimuleerd door een krachtig acquisitie-apparaat op te bouwen. De overheid moet deelnemen in bedrijven, die economisch in het slop zijn geraakt, maar die voor de werkgelegenheid nog zijn te redden. Extra contingenten woningwetwoningen moeten worden toegewezen, gekoppeld aan industrievestigingen. Verbindingen van en naar het noorden moeten worden verbeterd. Rijksdiensten zouden moeten worden overgeplaatst naar het noorden. Onderwijs spreiding- en verbetering moet worden bevorderd. De premiereregeling voor industrievestiging moet worden aangepast.

BEJAARDENBELEID

Ook over de hoofdstukken onderwijs, jeugd, sport, recreatie en cultuur werden diverse voorstellen aangenomen. Het hoofdstuk maatschappelijk werk kreeg ook ruime aandacht. Voorgesteld werd een afzonderlijke paragraaf bejaardenbeleid aan het Program van Actie toe te voegen. Als inleiding dient daarin volgens de Arjosraad te worden opgenomen: 'De bejaarden hebben recht op een eigen plaats in de samenleving. Zij dienen mee te beslissen inzake voor hen te treffen voorzieningen en regelingen. Hiertoe dient een Nationale Bejaardenraad te worden ingesteld.'

Deze raad zou dan tot taak moeten hebben het opstellen van prioriteiten en advisering van de overheid over de belangrijkste voorzieningen op het terrein van het bejaardenwerk. Verder coördinatie van activiteiten op dit gebied waarbij ook bijzondere aandacht moet zijn voor particulier initiatief en vrijwilligerswerk.

RESOLUTIE ARJOSRAAD AANVAARD OP 11 APRIL 1970 TE UTRECHT

De Arjosraad, 11 april 1970 te Utrecht bijeen, heeft zich uitvoerig beraden op het Concept-Program van Actie van de A.R.P.

De raad stemt in vele opzichten in met de intentie die uit het concept-program spreekt. Het concept-program dient echter niet de functie te hebben van een visie-program, maar behoort concrete beleidsdoelen aan te geven.

De raad meent dat dit in het concept onvoldoende is gebeurd.

Op zich aansprekbare standpunten staan te veel verscholen in vaag aandoende formuleringen waardoor het geheel te weinig de geest ademt van het elan waarmee een evangelische volkspartij politiek bedrijft.

Met name denkt de raad aan het gestelde in de paragrafen veiligheidsbeleid, verdediging, ontwikkelingsbeleid en volkshuisvesting. De raad mist voorts concreet na te streven structuurverbeteringen in het noorden des lands, en acht daarnaast het gestelde inzake de werkende jongeren te summier.

De gevraagde concretisering klemmt te meer daar het programma mee is bedoeld als basis voor een met C.H.U. en K.V.P. op te stellen urgentieprogramma.

Op het Partij Convent van 8 november 1969 is uitgesproken dat het convent van 12 en 13 juni 1970 de voorwaarden dient vast te stellen waaraan een urgentieprogramma van de 3 christelijke partijen dient te voldoen.

De raad acht het daarom noodzakelijk dat het Centraal Comité van de A.R.P. het Partij Convent op korte termijn bedoelde voorwaarden aanbiedt, waarbij het aangeven van prioriteiten met een nadere uitwerking van de financiële verantwoording onontbeerlijk is.

In het kader hiervan spreekt de raad uit dat gezien de vele wensen in het ontwerp Program van Actie 1971-1975 in elk geval de teruggave van de nominale progressie voor de komende kabinetsperiode niet mogelijk is.

OEFENGELEGENHEID VOOR KONINKLIJKE LANDMACHT

(Van een militaire medewerker)

In de laatste maanden is veel geschreven over het vraagstuk van de oefengelegenheid voor de Koninklijke Landmacht. De nota Schut-Haex, die op 20 oktober 1969 ter behandeling is aangeboden aan de Tweede Kamer met de bedoeling de situering van nieuwe terreinen voor militair gebruik te regelen, heeft veel reacties uitgelokt.

In de nota bevestigt de regering een in het verleden genomen besluit tot inrichting van vier regionale oefenterreinen, elk ca. 3000 ha groot. Zij kiest voor het Lauwerszeegebied, de Harskamp en Oirschot, na uitgebreide studie en onderzoek waarbij o.m. de Rijks Planologische Commissie betrokken is geweest. De plaats van het vierde terrein zal nog nader worden vastgesteld.

De reacties zijn voor de landmacht over het algemeen teleurstellend geweest. De indruk, die achterblijft, is dat het vraagstuk van de veiligheid wordt verdrongen door lokale, recreatieve en culturele belangen. Terecht krijgen deze laatste, zeker in een dichtbevolkt land als het onze, veel aandacht. Maar een verabsolutering, van welk belang ook, kan schadelijke gevolgen hebben.

VOORGESCHIEDENIS

De indruk, dat plaatselijke belangen een te centrale plaats innemen, wordt versterkt door een blik te werpen op de voorgeschiedenis. De behoefte aan oefengelegenheid is immers al door het kabinet-Cals vastgesteld en neergelegd in de Tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland (1966). Daarin staat onder meer:

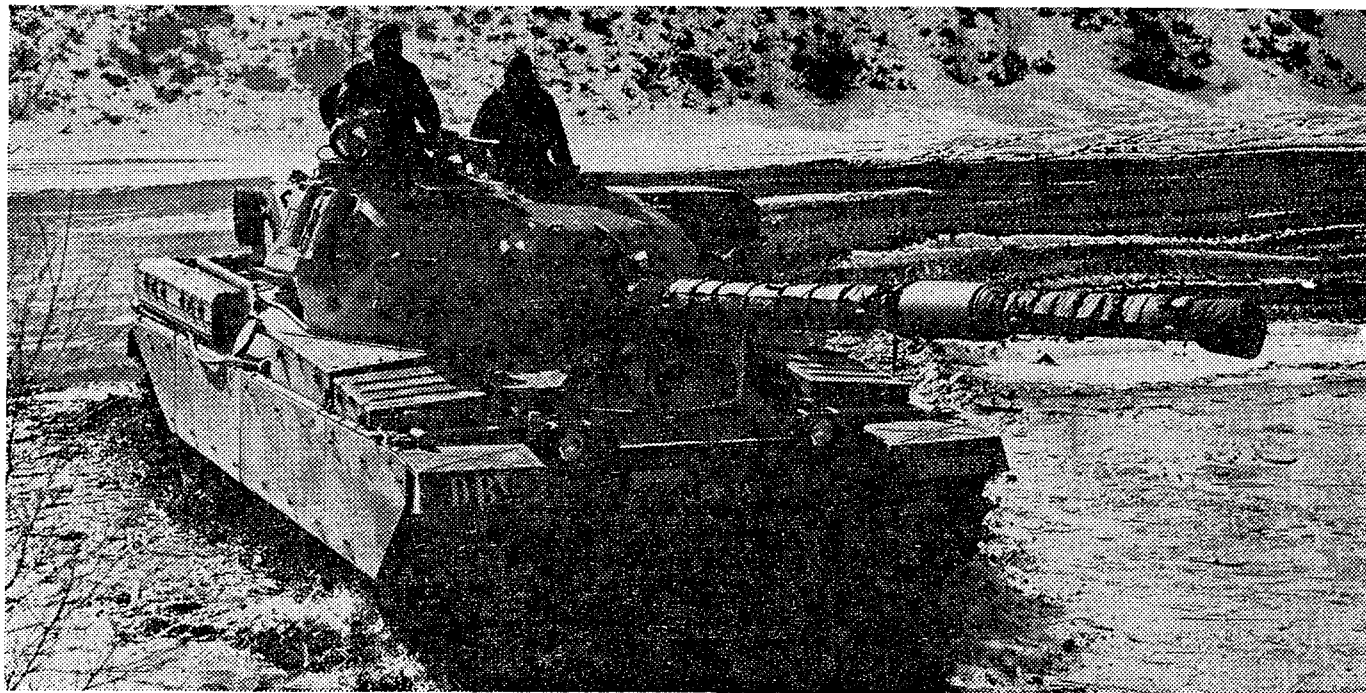
„De behoefte aan oefenterreinen wordt voor een belangrijk gedeelte bepaald door de opleiding met gepantserde voertuigen. Naast de zgn. eenheids-oefenterreinen voor kleine eenheden van ca. 250 ha (de EOT'n) zijn voor compagnies- of eskadrons-oefeningen terreinen nodig van minimaal 1000 ha en voor bataljons-oefeningen terreinen van circa 3000 ha.”

En voorts:

„Wanneer rekening wordt gehouden met de mogelijkheden die deze laatste oefenmogelijkheden bieden, alsmede met de noodzaak om de beschikbare terreinen maximaal te gebruiken, zijn voor de compagnies-, eskadrons- en bataljons-oefeningen vier regionale oefenterreinen nodig van ca. 3000 ha.”

De Nota inzake het NAVO- en het defensiebeleid (1968), waarin staat dat over het Lauwerszeegebied al een beslissing is genomen, vermeldt voorts: „nog in beschouwing is of en waar terreinen in het Noorden, het Midden en Zuiden (Noord-Brabant) van het land kunnen worden aangewezen en verworven.”

De nota Schut-Haex is dus bepaald niet uit de lucht komen vallen en het is in zeker opzicht verwonderlijk dat het vraagstuk van de oefengelegenheid pas het laatste jaar zo in de belangstelling staat. De kritische reacties - die doen vermoeden dat de nota zoals die thans voorligt niet zal worden aange-

nomen - maken het intussen gewenst het grote probleem waarvoor de landmacht in deze tijd staat, nog eens aan de orde te stellen.

Wat is de situatie? De laatste jaren zijn miljarden guldens geïnvesteerd in een krijgsmachtdeel, dat qua uitrusting - ook al ontbreken nog enkele belangrijke wapensystemen zoals gemechaniseerd luchtdoelgeschut - een vergelijking met andere legers glansrijk kan doorstaan. Maar mogelijkheden om het personeel in grotere verbanden vertrouwd te maken met deze moderne uitrusting ontbreken in Nederland geheel, en dit geldt zowel voor de dienstplichtige als voor het beroepskader.

De bestaande oefenterreinen dateren grotendeels van voor de tweede wereldoorlog. Zij zijn te klein geworden, nu de landmacht van een in hoofdzaak te voet opererend apparaat is omgebouwd tot een volledig gemotoriseerd en gemechaniseerd instrument, bestemd om in verspreide verbanden snel op te treden over grotere afstanden.

Vaak wordt uit het oog verloren, welke wijzigingen de nucleaire middelen hebben gebracht in de gevechtsoverring. Net als bij het moderne voetbal - de strijd om de Europacup levert schitterende voorbeelden - wordt het verdedigende gevecht nu beweeglijk en in de ruimte gevoerd. Grote troepenconcentraties zijn ontoelaatbaar. Het kernwapen dwingt tot spreiding. Vooral bewegingsruimte en snelheid zijn van belang.

HOG EISEN

De moderne vechtwijze stelt hoge eisen aan het personeel, zowel op het niveau van de uitvoering als op dat van de leiding. Maar in Nederland ontbreken de mogelijkheden om in compagnies- en bataljonsverband de grondbeginselen van het moderne gevecht te leren, en ook om in grotere verbanden als brigade en divisie deze grondbeginselen toe te passen. Het is goed het hier gemaakte onderscheid vast te houden.

De nota-Schut-Haex spitst zich toe op de oefengelegenheid voor compagnieën en bataljons. De militaire criteria voor het aantal en de omvang der benodigde oefenterreinen zijn o.a.: het aantal te oefenen eenheden; het gewenste aantal oefeningen per eenheid; een voor pantservoertuigen geschikte bodemstructuur. Voorts zo mogelijk een situering nabij de locatie van gemechaniseerde eenheden in het Noorden (Assen - Steenwijkerwold), Midden (Ermelo - Arnhem) en Zuiden (Eindhoven - De Bosch). Dit beperkt het kostbare (en voor het overige verkeer belemmerend werkende) vervoer van pantservoertuigen tot een minimum. Deze factoren hebben alle een rol gespeeld bij de totstandkoming van de nota, evenals een aantal niet-militaire overwegingen op het gebied van woonmilieu, recreatie, natuurbescherming, landbouwbelangen enz.

De nota heeft een storm van protest opgeroepen, niet alleen bij de bevolking van de betrokken gebieden, maar ook bijv. bij Kamerleden.

PLAN - KIKKERT

Ook aan tegenvoorstellen heeft het niet ontbroken. Eén daarvan is zo langzamerhand bekend als „het plan Kikkert” en voorziet in de inrichting van een oefenterrein in Oost-Groningen, gepaard aan de verplaatsing van een brigade en werkplaatsen naar die streek, hetgeen tevens een belangrijke impuls aan de regionale ontwikkeling zou kunnen geven. Een ander voorstel, het plan Walburg, richt zich op de creatie van oefengelegenheid op een zandstrook in het Waddengebied.

Wanneer aan de eisen van bodemstructuur en afmetingen kan worden voldaan, zien beide plannen er uitstekend uit. Voor de Koninklijke Landmacht maakt het niet zoveel uit, waar de oefenterreinen komen, als ze er maar komen. Daaraan moet wel worden toegevoegd, dat ook het realisatietijdstip van de tegenvoorstellen van veel belang is. Het tekort aan oefengelegenheid bestaat al enige tijd en verdient snel te worden aangepakt.

In dit opzicht moet de voorkeur wel uitgaan naar de in de nota gezochte oplossing. Daar immers gaat het zowel bij de Harskamp als met betrekking tot Oirschot om een vergroting van het bestaande militaire terrein, die in betrekkelijk korte tijd te verwezenlijken is.

BRIGADES EN DIVISIES

De oefengelegenheid voor brigades en divisies werd al genoemd. In de nota Schut-Haex komt dit aspect niet uit de verf. Op dit moment is de situatie dat de brigades jaarlijks op zeer beperkte schaal kunnen oefenen op Westduitse terreinen.

Maar de geboden mogelijkheden zijn te gering om werkelijk nuttig effect te hebben. Bovendien geldt voor deze eenheden in het bijzonder, dat oefenen op een oefenterrein weinig zinvol is. Het is vrijwel onmogelijk onder zo vertrouwde omstandigheden - de terreinen zijn continu in gebruik en de tanks hebben diepe sporen gegraven - de soldaat en de leiding te confronteren met de steeds wisselende omstandigheden, waarmee zij in tijd van oorlog te maken krijgen.

Dergelijke oefeningen moeten bij voorkeur buiten de oefenterreinen worden gehouden. Dat kan in ons land natuurlijk slechts in zeer beperkte mate. Wij moeten ons dus richten op de mogelijkheden die er zijn in het buitenland.

Te denken valt bijv. aan het meedoen met grote oefeningen van onze Duitse, Engelse en Amerikaanse bondgenoten, waarvan de grotere verbanden dikwijls niet op volle sterkte zijn. Zelfstandige oefeningen in de Noordduitse laagvlakte, met name in ons operatiegebied in tijd van oorlog, vormen een andere mogelijkheid. In de praktijk is bewezen, dat dergelijke oefeningen daar heel goed zijn te houden.

VERVOLG OP PAGINA 8

VERVOLG VAN PAGINA 7

Intensivering van oefeningen in groter verband zal de slagvaardigheid van ons legerkorps zeker ten goede komen. Wij mogen ons niet te veel tot het kleine werk bepalen. Een ander gevolg kan zijn, dat de behoefte aan oefengelegenheid in Nederland kan worden beperkt en dat met minder dan de thans gevraagde vier terreinen kan worden volstaan.

VAARDIGHEID

De nota Schut-Haex wacht op behandeling. Op het moment dat wij dit schrijven is het voorlopig verslag van de Tweede Kamer nog niet gepubliceerd, maar de vooruitzichten voor de landmacht lijken niet gunstig. De vraag is, of men voldoende beseft welke belangen hier op het spel staan. Het gaat om de vaardigheid van het personeel. Voorzover niet vanzelfsprekend is, dat hieraan grote betekenis moet worden toegekend, heeft het jongste deel van prof. L. de Jong's seriewerk, over de gebeurtenissen in de meidagen van 1940, het belang nog weer eens onderstreept. Een tekort aan vaardigheid, dat zo duidelijk zichtbaar wordt, maakt ook onze op-

stelling in het verband van de bondgenootschappelijke strategie, de flexibele response, ongeloofwaardiger en doet derhalve afbreuk aan de ernst, waarmede wij naar het voorkomen van oorlog streven. De nota over de situering van nieuwe terreinen voor militaire doeleinden heeft zeker de verdienste dit duidelijk te stellen:

„In de nieuwe strategie ligt het accent op het voorkomen en beheersen van crises en incidenten. Dit betekent dat aan de preventieve waarde van de Koninklijke Landmacht hoge eisen moeten worden gesteld. Deze waarde hangt, behalve van de uitrusting met modern materiaal, in hoge mate af van de geoefendheid in vredetijd. Een grote vaardigheid in het beweeglijk optreden over grotere afstanden impliceert de aanwezigheid van daartoe geschikte oefenterreinen. Door het beschikken over en het intensief gebruiken van deze oefenterreinen kan bovendien voorkomen worden, dat bij sommige militairen het gevoel van leegloop wegens te weinig oefenen ontstaat. Het scheppen van bewegingsruimte op adequate oefenterreinen is derhalve van zodanig groot belang voor de waarde van de Nederlandse N.A.V.O.-bijdrage, dat het als een kernprobleem van het defensiebeleid moet worden aangemerkt.”

TUCHT BIJ NOODWACHTEN GEEN STRAF OP ZONDAG

Nadat in 1959 de noodwachtplicht was ingevoerd, is met dit instituut in de praktijk de nodige ervaring opgedaan. Daarbij bleek, dat nadere regelingen noodzakelijk waren met name op het terrein van de tuchthandhaving bij de noodwachters. Voor de vrijwilligers, die uit gemeenschapszin en besef van burgerplicht hun krachten gaven aan de bescherming bevolking, bestond geen directe behoefte aan een regeling betreffende de tucht.

Ten aanzien van degenen, die door middel van de noodwachtplicht zouden worden ingelijfd als noodwachters, moest echter rekening gehouden worden met de mogelijkheid, dat enkelen van hen zich niet goedschiks aan de uit die inlijving voortvloeiende verplichtingen zouden onderwerpen. Bij herhaling had de heer Walburg er in voorgaande jaren reeds op aangedrongen, dat het tuchtrecht bij de wet geregeld zou worden.

Bij de plenaire behandeling van het wetsontwerp - vorige week - wees de heer Walburg er dan ook op, dat bij de noodwachtplichtigen orde en regel moest bestaan. De wettelijke regeling als zodanig juichte hij toe, omdat daaronder een ieder valt, of hij nu een vrijwillige of een aangewezen noodwachter is. Wil de B.B. in buitengewone omstandigheden haar zware taak goed vervullen, dan zal tuchthandhaving mogelijk moeten zijn, niet om de mensen onaangenaam te zijn, maar om het leven in zo'n eenheid inderdaad leefbaar te houden. De grote massa van onze noodwachters en noodwachtplichtigen zal haar taak ongetwijfeld met toewijding en opoffering

Tj. Walburg

van eigen belangen verrichten. Er zijn echter ook negatieve elementen en het zou gevaarlijk zijn als zij zonder meer met hun destructief werk hun gang zouden kunnen gaan.

Een hoofdpunt is, dat de „noodwachters-ambtenaren-strafopleggers” een zeer gedegen cursus in het tuchtrecht ontvangen. Het is in de praktijk niet eenvoudig een tot straffen bevoegde meerdere te zijn. Daarvoor is grondige kennis van straf- en tuchtrecht nodig alsmede een waterdicht voorschrift.

Met instemming vermeldde de heer Walburg, dat de straf van strenge afzondering uit het w.o. gelicht was. Deze straf past niet meer in onze tijd. Gaarne zou hij ook zien, dat de straffen op zondag of tijdens het weekend zouden verdwijnen. Dit soort straffen wekt meer de wrok en de haat op, dan dat het tot verbetering leidt, terwijl tuchtrecht juist tot verbetering moet voeren.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”,

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

HOE IN DRENTHE WERD GEWERKT VOOR STATEN VERKIEZINGEN

DOOR A. HULSHOF

Toen op 18 maart j.l. de uitslag van de gehouden Provinciale Statenverkiezingen bekend werd, bleek dat de A.R. Partij in Drenthe een goede stembus had gehad. Men wist de mooie cijfers van 1967 te handhaven. Sterker nog, A.R. Drenthe haalde een half procent meer stemmen dan in 1967. Dit bracht ons tot de vraag: „Hoe hebben ze het daar in Drenthe gefikst met elkaar?” Wij legden deze vraag voor aan de secretaris van het provinciaal comité van A.R. Kiesverenigingen in Drenthe, de heer A. Hulshof te Assen. In bijgaand artikel kunt u lezen hoe men in Drenthe te werk ging.

De verkiezingsactie in Drenthe valt eigenlijk in drieën uiteen: het A.R. provincieprogramma 1970—1974, de kandidatenlijst en tenslotte de propaganda. Op 31 mei 1969 hield het Provinciaal Comité met de afgevaardigden van de 60 kiesverenigingen en vier Statencentrales een buitengewone vergadering om te spreken over de a.s. Provinciale Statenverkiezingen.

Met een overweldigende meerderheid spraken de kiesverenigingen en Statencentrales uit, dat aan de komende verkiezingen de A.R.P. in Drenthe moest uitkomen met een eigen lijst en een eigen programma.

Na de zomermaanden zijn we toen al vlug aan het werk getogen met de voorbereidende werkzaamheden. Begonnen werd met de samenstellingen van een zestal commissies, die de volgende onderwerpen voor het verkiezingsprogramma te behandelen kregen: 1. Economische ontwikkeling; 2. Sociale zaken en volksgezondheid; 3. Cultuur, Sport- en Jeugdwerk; 4. Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en recreatie; 5. Het Drents ARJOS-Verband, dat het geheel kritisch onder de loupe zal nemen.

ARJOS

De ARJOS is van meet af aan zeer nauw bij de gehele verkiezingsactiviteiten betrokken geweest. Zoals bekend heeft de Drentse ARJOS twee afgevaardigden in het Provinciaal Comité, waarvan één persoon tevens lid van het moderamen.

Hierna werden vijf van de zeven zittende Statenleden schriftelijk gevraagd, of zij een eventuele nieuwe kandidatuur voor een volgende zittingsperiode al dan niet ambiëren. Allen reageerden positief. Twee van de zeven Statenleden, de heren Th. Brouwer te Assen en mr. J. A. Krans te Meppel, kwamen reglementair niet voor een nieuwe periode in aanmerking, omdat zij op de dag van de kandidaatstelling de 64-jarige leeftijd waren gepasseerd. Verder werd een ontwerp-procedure kandidaatstelling aan de orde gesteld. In een vergadering van het Provinciaal Comité met afgevaardigden van Kiesverenigingen en Statencentrales werd dit ontwerp vrijwel ongewijzigd overgenomen. Hierin werd bepaald, dat uit elk der

Statencentrales tenminste één kandidaat op een verkiesbare plaats moest komen.

De nummers 1 t/m 12 van de vier in te dienen kandidatenlijsten zijn in alle vier kieskringen gelijk, met dien verstande, dat de volgorde van de nummers 2 t/m 6 door elke Statencentrale wordt bepaald, evenals de aanvulling van de plaatsen 13 t/m 20. De volgorde van de nummers 7 t/m 12 wordt bepaald door stemming in de kiesverenigingen.

KIESVERENIGINGEN

Tot 1 november werden de kiesverenigingen in de gelegenheid gesteld bij het Provinciaal Comité een groslijst in te dienen van ten hoogste 15 namen voor de bezetting van de eerste 12 plaatsen op de kandidatenlijst. Aan de hand van de binnengekomen groslijsten heeft daarna het Provinciaal Comité een advies samengesteld voor de kiesverenigingen van 15 namen, voor plaatsen 1 t/m 12 op de kandidatenlijst.

Intussen waren ook de zes ingestelde commissies voor het ontwerp- en verkiezingsprogramma met hun werk klaar, zodat de Drentse kiesverenigingen omstreeks medio november het advies van het Provinciaal Comité van de 15 namen voor de eerste 12 plaatsen, met het ontwerp verkiezingsprogramma in de bus kregen. Voor 7 december, zo werd afgesproken, moesten de stemmen en de beraadslagingen in de kiesverenigingen plaats hebben. Medio december werd de uitslag van de gehouden stemmen door een daartoe ingestelde commissie uitgerekend volgens het systeem van de commissie Beumer c.s., waarbij de uitslag van de stemmen plaats-voor-plaats wordt vastgesteld.

STATENCENTRALES

Nadat deze uitslag door het Provinciaal Comité officieel was vastgesteld, kregen de Statencentrales tot ongeveer medio januari gelegenheid om in een vergadering met afgevaardigden van de kiesverenigingen de volgorde van de plaatsen 2 t/m 6 vast te stellen en om de kandidatenlijst aan te vullen met de plaatsen 13 t/m 20.

Tevens werden op deze vergaderingen de ingediende amendementen door de kiesverenigingen op het ontwerp-provincieprogramma behandeld.

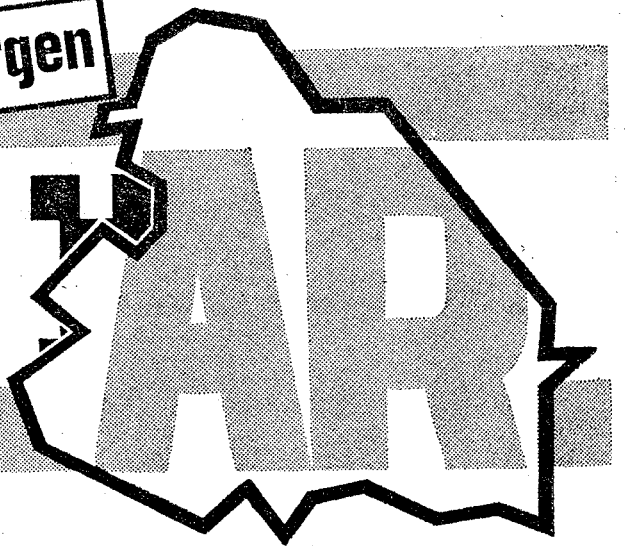
Op zaterdag 17 januari vergaderde het Provinciaal Comité met afgevaardigden van kiesverenigingen en Statencentrales om de kandidatenlijsten in de vier kieskringen en het verkiezingsprogramma 1970—1971 officieel te bekrachtigen. Als lijsttrekker werd unaniem aangewezen de heer J. Oosterhof te Diever, voorzitter van de Drentse C.B.T.B. en reeds ruim 20 jaar Statenlid.

VROUWENCOMITÉ

Tussen de bedrijven door was er echter ook al veel ander werk verzet. Het A.R. Vrouwencomité, onder aanvoering van de dames A. R. van Dellen en W. Schuiling, hadden in Drenthe op drie bijeenkomsten de A.R. Vrouwen gemobiliseerd. Op alle drie bijeenkomsten - waarvoor veel belangstelling was - werd „de troep” geïnspecteerd door de landelijke presidente, mej. J. van Leeuwen te Zoetermeer, lid van de Tweede Kamer der

goede morgen

DRENTHE
STEMT
VANDAAG
LIJST 3 No.1

Propagandavlaggetje

Staten-Generaal. Ook het provinciaal organisatiecomité - de provinciale propagandacub, onder leiding van de heer J. Bakker te Assen met als actieve sekretaris de heer J. van Noord te Dwingeloo, geassisteerd door drs. R. L. Hoornstra te Meppel, was in actie gekomen. Op 3 januari werd te Hoogeveen een conferentie belegd voor onderwijskrachten in Drenthe, waar de landelijke partijvoorzitter, dr. A. Veerman, een hele dag met zijn oud-collega's praatte over „waarom en hoe vandaag christelijke politiek”. Verder besloot het Provinciaal Comité, op advies van het Provinciaal Organisatie Comité, de A.R. Eerste en Tweede Kamerfractie uit te nodigen voor een tweedaags werkbezoek aan Drenthe, en wel op 5 en 6 maart.

Het Provinciaal Organisatie Comité had inmiddels ook reeds een heel schema opgezet voor de propaganda- en verkiezingsactiviteiten: Een grote provinciale verkiezingsbijeenkomst, vier centrale verkiezingsbijeenkomsten met als sprekers A.R. bewindslieden en/of ministers en verder 25 zgn. presentatie-bijeenkomsten, verdeeld over vier groepen, waarop de kandidaten op de eerste 12 plaatsen zich presenteren aan de kiezers en waarop een zittend Statenlid een tien-minuten-speech houdt over de titel van het verkiezingsprogramma „Welzijnbeleid”. Al deze voorstellen werden door het Provinciaal Comité graag overgenomen.

START

Zaterdag 21 februari: „Bellevue te Assen. A.R. Drenthe staat in de startblokken”, zo schreef een provinciaal dagblad: Dr. A. Veerman, de landelijke partijvoorzitter, gaf het startschot. Hij hield een gloedvolle toespraak en verleende het A.R. provincieprogramma 1970—1974 het predicaat: progressief. Een volle zaal was er getuige van. Lijstaanvoerder Oosterhuis riep de aanwezigen toe: „De A.R.P. in Drenthe verwacht, dat u allen uw plicht doet”. Tot het Drentse kiezerskorps zei hij: „De A.R. rekent op u!” En Drenthe heeft zijn best gedaan. Het verkiezingsprogramma trok de aandacht. Enkele middelbare scholen - niet allemaal prot. christelijke -

vroegen om een aantal exemplaren om dit te behandelen bij het vak staatsinrichting.

Het programma werd op populaire wijze weergegeven in een zgn. mini-krant, die in heel Drenthe huis-aan-huis werd verspreid.

En aan de vooravond van de verkiezingsdag, of liever gezegd in de nacht van 17 op 18 maart werden in heel Drenthe huis-aan-huis vlaggetjes verspreid (of in de voortuintjes geplant) met als opschrift: „Goede morgen. Drenthe stemt vandaag lijst 3 nr. 1 - A.R.”

Zoals gezegd, de uitslag was verblijdend, hoewel er geen zetelwinst in zat. Jammer was, dat de C.H.U. haar zesde zetel moest afstaan.

Mede, doordat iedereen op zijn of haar wijze, op het platteland en in de grotere plaatsen op zijn of haar post was, kon dit resultaat bereikt worden. En passant boekten enkele kiesverenigingen nog een aantal nieuwe leden.

„Waar rook is, is ook vuur”, zei de secretaris van de kiesvereniging in Veenhuizen en gaf 11 nieuwe leden door.

NA DE VERKIEZINGEN

Toen na de verkiezingen de nieuw gekozen A.R. Statenleden bijeen kwamen, deelde lijstaanvoerder Oosterhuis mee, dat hij, na rijp beraad, in verband met zijn leeftijd (59) besloten had niet in aanmerking te willen komen voor een eventuele kandidatuur voor het lidmaatschap van het College van Gedeputeerde Staten. Hij wilde deze post graag beschikbaar stellen aan een jongere kracht. Een beslissing, die in Drenthe werd betreurd, maar tegelijkertijd werd begrepen en diep gerespecteerd. Unaniem werd toen een beroep gedaan op de heer J. Hollenbeek Brouwer te Assen.

Graag zou ik dit verhaal willen besluiten met namens het Provinciaal Comité in Drenthe allen dank te brengen voor het vele werk, dat zij in deze verkiezingsstrijd hebben verzet voor de zaak van de christelijke politiek; het Drentse volk ten baet.

DE PORTUGESE KOLONIËN

DOOR G. VAN DER MEER

Het antwoord van Portugal op het streven van nationalistische bewegingen in Angola en Mozambique om gelijkberechtiging was fel afwijzend. In het begin van de zestiger jaren kwamen deze bewegingen tot de conclusie dat de enige oplossing was het met geweld trachten onafhankelijk te worden.

Het is moeilijk een overzicht van de strijd te krijgen en het is ook niet de bedoeling van dit artikel. Wel is bekend, dat in Mozambique het Frelimo grote gebieden onder controle heeft (Cabo, Delgrado en Niassa).

In Angola draagt de strijd nog meer het karakter van een guerrilla. Het effect van de bevrijdingsbeweging zou groter kunnen zijn als er niet verschil in opvatting tussen deze bewegingen onderling zou bestaan.

De gelijkgerichte bevrijdingsbewegingen in de verschillende landen hebben zich aaneengesloten in overkoepelende organisaties. Ze vormen de P.A.I.G.C. uit Guinee, het Frelimo uit Mozambique en de M.P.L.A. uit Angola, de C.O.N.C.P., welke zich vooral bezighoudt met militair overleg en coördinatie van de internationale betrekkingen. Deze organisaties hebben weer nauwe contacten met gelijkgerichte bewegingen in Zuid-Afrika en Rhodesië.

Er tekent zich dus in Zuidelijk Afrika een tegenstelling af. Aan de ene kant staat een verblinde blanke minderheid welke een Afrikaanse meerderheid onmondig tracht te houden en die nauwe contacten onderhoudt met sommige westerse landen. Aan de andere kant staat een zwarte meerderheid welke voor hun gerechtvaardigde strijd om zelfstandigheid steun zoekt bij hen die willen steunen.

Tot nog toe vinden zij alleen steun bij de andere Afrikaanse staten en sommige communistische landen. Als de westerse landen hun houding niet snel wijzigen zullen zij het vertrouwen van de Afrikaanse volkeren in het gunstigste geval wel eens lange tijd kunnen verspelen. Het gevaar is echter levensgroot dat hier een strijd, die tot een wereldoorlog kan uitgroeien, ontstaat tussen de blanke have's en de zwarte have-nots. Wij staan nu voor de keus aan welke zijde wij zullen gaan staan.

HOUDING WESTERSE LANDEN

Terloops is de houding van de westerse landen al ter sprake gekomen. Hierbij komen we vanzelf bij de N.A.V.O. terecht, waar zoals bekend, ook Portugal lid van is. Portugal heeft geen eigen wapenindustrie, zodat zij voor hun koloniale strijd aangewezen zijn op wapenleveranties van andere landen. Een internationaal wapenembargo zou deze strijd dus onmogelijk kunnen maken. Hoe moeilijk dit is heeft iedereen bij de kwestie Biafra kunnen zien. Hoewel de lidstaten van de N.A.V.O. een selectief wapenembargo toepassen is het duidelijk, dat veel wapens die Portugal in N.A.V.O. verband nodig heeft en daarvoor verkrijgt in Afrika gebruikt worden.

Het boekje van S. Bosgra en Chr. van Krimpen 'Portugal en de N.A.T.O.' geeft een uitgebreid overzicht van welke wapens gebruikt worden, waar ze vandaan komen en hoe Portugal ze gekregen heeft.

Op dit moment worden in Afrika Lockheed P.V.-2 Harpoon en Lockheed P.-2V,

Neptune bommenwerpers ingezet, welke uit Nederland afkomstig zijn en via het Amerikaanse militaire hulpprogramma naar Portugal gebracht. Nederland is hier zowel betrokken geweest bij het overvliegen als bij de opleiding van de Portugese vliegers.

In N.A.V.O. kringen schijnt men nauwelijks bezwaren tegen de Portugese houding te hebben, hoewel slechts een zeer beperkt deel van de Portugese strijdkrachten in N.A.V.O. verband inzetbaar is. De uitspraak van de Portugese minister van Defensie na afloop van een N.A.V.O. bijeenkomst in Brussel spreekt boekdelen: 'op deze bijeenkomsten heeft men altijd alle begrip voor onze positie'.

NEDERLANDSE HOUDING

Iedereen herinnert zich nog wel hoe minister Luns in juni '68 na 'n bezoek aan Portugal over de Portugese premier Salazar zei: 'Ik ben erg blij dat ik de Portugese premier, Antonio Oliveira Salazar, heb ontmoet, die dit land de afgelopen veertig jaar met zoveel wijsheid heeft geregeerd'.

Na een rondreis door Mozambique op kosten van de Portugese regering verklaarde de ambassadeur dr. G. E. baron van Ittersum via een in Mozambique versijndend dagblad o.a.: 'Ik kan verklaren dat het werk dat de Portugezen hier doen buitengewoon is, zodat ik van harte hoop, dat zij hier voort zult gaan om dit gebied, dat volgens mij een grote toekomst tegemoet gaat, nog meer te ontwikkelen'.

Niets over het feit dat Portugal daar een wrede koloniale oorlog voert, zich aan

rassendiscriminatie schuldig maakt en tienduizenden Afrikanen verdreef uit het gebied van de Cabora-bassadam om plaats te maken voor Portugese kolonisten.

Het Nederlandse optreden in de V.N. ten aanzien van deze kwestie wordt gekenmerkt door het op zuiver formele gronden zich van stemming onthouden als er resoluties op tafel liggen. Dit ondanks het feit, dat Nederland niet instemt met de grondgedachte van het Portugese beleid. Door deze halfslachtige houding heeft Nederland in feite partij gekozen voor Portugal en tegen de bevrijdingsbewegingen.

Bij onze opstelling t.o.v. dit probleem moeten twee dingen meespelen nl. in de eerste plaats onze houding t.o.v. de Portugese politiek, welke tracht de Afrikaanse bevolking 'eronder' te houden en in de tweede plaats de zogenaamde driehoekshandel die industrialisatie en welvaart in het westen en armoede en ellende in Afrika gebracht heeft. West-Europa is nl. rijk geworden door de opzet van goedkope industrieproducten naar Afrika, de export van slaven naar Amerika en de verkoop in Europa van de produkten van de Amerikaanse plantages. Hier vanuit moeten wij onze positie t.o.v. Afrika bepalen.

Nederland zal zowel haar politiek t.o.v. Portugal als t.o.v. de bevrijdingsbewegingen moeten herzien.

HOUDING t.o.v. PORTUGAL

Aan Portugal dient onomwonden duidelijk gemaakt te worden dat Nederland het Portugese beleid volledig afwijst. Wij moeten uitgaan van het zelfbeschikkingsrecht van de Afrikaanse volken, zodat er geen

enkele motief kan gelden om deze gebieden als Portugese provincies te beschouwen.

Nederland zal hiertoe in overleg met Afrikaanse staten in de V.N. zelf het initiatief tot het indienen van resoluties moeten nemen.

Direct contact heeft Nederland met Portugal ook in N.A.V.O. verband. Het lid-zijn van Portugal maakt de N.A.V.O. volstrekt ongeloofwaardig als verdedigingsorganisatie van de westerse wereld. Dit land treedt alle begrippen over vrijheid en democratie met voeten. Als via N.A.V.O. verband Portugal niet binnen korte termijn gedwongen kan worden met de onafhankelijkheidsbewegingen om een tafel te gaan zitten, waarbij Portugal vooral de gedachte dat de Afrikaanse gebieden Portugese provincies zijn, moet opgeven, zal Nederland pogingen moeten ondernemen Portugal uit de N.A.V.O. te verwijderen en een totaal wapenembargo af te kondigen tegen Portugal.

BEVRIJDINGSBEWEGINGEN

Nederland zal daadwerkelijk de zijde van de onafhankelijkheidsbeweging moeten kiezen. Hierbij denken wij vooral aan de opbouw van de bevrijde gebieden.

In Mozambique is het Mozambique Instituut onder leiding van Janet Mondlane op dit terrein zeer actief. Voor de bevrijde gebieden worden vanuit Tanzania programma's opgezet voor onderwijs, gezondheidszorg en vluchtelingen hulp. Voor nadere inlichtingen over het Mozambique Instituut verwijs ik naar het artikel in Ned. Gedachten d.d. 29 november 1969 door ir. E. Voet.

Met deze programma's waarvoor enorme bedragen gemoeid zijn, heeft men veel succes bij de opbouw van het land. Dit instituut, dat de taken vervult die Portugal eeuwen liet liggen, zal Nederland openlijk moeten steunen, zowel financieel als via uitzending van deskundigen en het verschaffen van goederen.

Bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in februari 1969 toonde minister Udink zich huiverig om directe hulp te geven. Er is nu een omweg bedacht door f 100.000,— extra aan het V.N. fonds voor vluchtelingen ter beschikking te stellen. Het Mozambique Instituut is getipt dat zij om dit bedrag kunnen vragen.

Ook dit is weer een typisch voorbeeld van het formalistische standpunt wat Nederland altijd ingenomen heeft. Er is geen enkele doorslaggevend argument tegen het rechtstreeks geven van hulp aan het Mozambique Instituut waarbij het bedrag beslist hoger dan f 100.000,— mag zijn. Nederland zal ondubbelzinnig de zijde van de Afrikaanse bevrijdingsbeweging moeten kiezen tegen de Portugezen. Bij het conflict in Biafra richtte men zich naar het standpunt van de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid. Laat Nederland dan ook nu hun zijde kiezen.

LITERATUUR

S. Bosgra en A. Dijk - Angola, Mozambique en Guinee.

Rapport K.V.P. - Portugal.
S. Bosgra en Chr. van Krimpen - Portugal en de N.A.T.O.

Documentatiemap Tilburg - Mozambique.

Extra editie van Trouw in samenwerking met N.E.S.B.I.C. (dec. 1969).

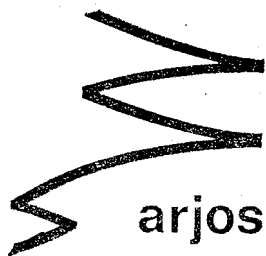
CAMBODJA GRIEKENLAND EN ANGOLA

DOOR M. M. G. KOOL

Cambodja, Griekenland, Angola. Het zijn enkele landen, die ter sprake komen in het deze week verschijnende bulletin van de Arjos. De werkgroep buitenland stelt regelmatig bulletins samen, waarin min of meer actuele informatie over buitenlandse problemen voorkomt. Hieronder volgt een overzicht van de inhoud van dit (tweede) bulletin.

Hoofdmoot vormt een uitvoerig artikel van Pieter van Essen onder de titel 'Angola en Mozambique: Vijf eeuwen slavernij'. Van Essen schetst in boeiende formuleringen de ontwikkelingen in de desbetreffende landen sinds 1483, toen de Portugezen voor het eerst de monding van de Kongo bereikten. In een inleiding wordt erop gewezen, dat nog steeds teveel mensen ervan overtuigd zijn dat de blanken in zuidelijk Afrika zitten om daar de christelijke beschaving over te brengen op de onderontwikkelde negers.

'Hoewel een steeds groter gedeelte van de westerse wereld langzamerhand begint door te krijgen dat verspreiding van de christelijke beschaving in Zuid-Afrika en Rhodesië blijkbaar synoniem is met onderdrukking en onmondig houden van een zwarte meerderheid, tracht de Portugese regering krampachtig de schijn op te houden, dat het in haar 'overzeese provincies' anders is. Daar is pas een vreedzame, multiraciale samenleving opgebouwd, waarop het woord discriminatie niet van toepassing is.' De schrijver van het artikel steekt zijn mening over de Portugese houding ten opzichte van de gebieden Angola en Mozambique niet onder stoelen of

Op deze pagina treft u een bijdrage aan van de Arjos n.a.v. de verschijning van een bulletin van de werkgroep buitenland van de Arjos. De inhoud van dit bulletin wordt hier globaal weergegeven.

banken. Duidelijk wordt uiteengezet waarom buitenlandse ondernemingen met open armen worden ontvangen in de Portugese koloniën. Er zijn immers ontzaglijke rijkdommen aan aardgas, ijzererts, nikkel, diamant en olie. Voor het aantrekken ervan hebben de Portugezen een plezierige formule: 'Een zodanige belasting heffen, dat investering niet onaantrekkelijk wordt, doch waarbij de Portugeze schatkist wel wat wijzer wordt.'

STUWDAM

Pieter van Essen wijst in zijn bijdrage op het allerbelangrijkste project in Mozambique, nl. het Cabora-Bassa-project, dat voorziet in de bouw van de op drie na grootste stuwdam ter wereld. Portugal heeft drie motieven voor de bouw ervan:

a) De dam zal als de grote stimulator moeten dienen van een drastische schaalvergroting van de Mozambikaanse economie;
b) Het ligt in de bedoeling, dat zich te zijner tijd 1 miljoen blanken in het gebied vestigen, zodat Portugal en Mozambique voor 'eeuwig' aan elkaar vastgeklonken worden;

c) De blanke heerschappij in het huidige Afrika zal verstevigd worden. Een belangrijk deel van de op te wekken energie zal immers via hoogspanningskabels naar Zuid-Afrika en Rhodesië worden geëxporteerd. Daardoor wordt de integratie van de door blanken overheerste landen duidelijk versterkt. Dit kan weer verstrekende consequenties hebben, want de blanken in Zuid-Afrika zullen een ondergraving van de Portugese posities in Angola en Mozambique als een directe ondergraving van hun eigen posities beschouwen.

Dit laatste punt is een zeer gevaarlijk facet, dat kleef aan investeren in Angola en Mozambique. Van Essen vreest, dat uiteindelijk de bevrijdingsbewegingen in die landen niet tegen Portugal, maar tegen Zuid-Afrika, West-Europa en de V.S. strijden.

COMMENTAREN

Van de hand van Aart Platteel zijn enkele commentaren op actuele situa-

ties in Cambodja, Guatemala en Griekenland.

Over Cambodja schrijft Platteel: 'Cambodja was tot voor kort een land, dat de kans liep buiten de strijd te blijven. Het voormalige staatshoofd, Prins Norodom Sihanouk, volgde een neutralistische politiek. Hij wilde zich noch bij het ene, noch bij het andere machtsblok aansluiten. Zijn politiek lijkt mislukt. Is dit verwonderlijk? Helaas niet. Zuidoost-Azië is nl. de speelbal van de grote mogendheden. Een gebied, waar de wereldmachten hun krachten uitproberen. Wie in dit gebied de euvelen moet neutraal te blijven, loopt groot gevaar tussen wal en schip te geraken.' Platteel vreest dat de oorlog in Zuidoost-Azië nog niet is afgelopen. Hij schrijft: 'Integendeel, de oorlog gaat nu pas goed beginnen.'

Een opvallende passage uit het commentaar over de moord op West-Duitslands ambassadeur Von Sprei handelt over de guerilla's. 'Wie zijn eigenlijk die guerilla's? Het zijn over het algemeen geen mensen uit de laagste milieu. De vele armen in Latijnsamerikaanse landen zijn apathisch. De meeste guerilla's zijn juist mensen uit de middenklasse en intellectuelen. Zij zien vaak duidelijker dan de gedupeerden zelf de grote ellende en proberen daar wat aan te doen. Vaak op manieren die wij afkeuren.'

De vrijlating van Theodorakis, door het Griekse kolonelsbewind is voor Platteel geen aanleiding tot optimisme. Naar zijn gevoel is de vrijlating een duidelijke geste om de publieke opinie te misleiden. 'Theodorakis is een bekend man, zowel als politicus, als artiest. Hoeveel minder bekende 'Theodorakissen' zuchten echter nog in de gevangnissen en in de folterkamers van de geheime politie?'

FAO

Ton Verbree verzorgde een derde bijdrage, welke in kort bestek de voedsel- en landbouworganisatie FAO voor de lezer verduidelijkt. Deze 'Food and Agriculture Organisation' is een der gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties. 'Zij heeft een eigen werkprogramma en begroting. De taak van de FAO is de verhoging van de voedings- en levensstandaard, de verbetering van produktie en distributie van voedsel en van alle andere produkten van landbouw, bosbouw en visserij en de bevordering van het welzijn van de plattelandsbevolking. Door middel van de FAO werken de regeringen van 119 landen samen.' De FAO staat momenteel flink in de belangstelling. In juni zal immers het tweede wereldvoedselcongres door de FAO worden uitgeschreven. Op de in Den Haag te houden conferentie, waar jongeren zich momenteel ook zeer intensief mee bezig houden, zal onder meer worden gesproken over het zgn. 'richtinggevende wereldplan' en een vijftal prioriteiten.

Tenslotte

Het aantrekkelijke van de bulletins van de werkgroep buitenland van de Arjos is de actualiteit, die tot lezen stimuleert. De artikelen zijn niet te lang. Het is een verheugend feit, dat velen uit Arjos en ARP van tijd tot tijd deze bulletins ontvangen.

U KUNT BESTELLEN

Na lezing van het nevenstaande overzicht bent u misschien geïnteresseerd om de publikatie zelf te hebben.

U kunt het volgende bestellen:
— Een abonnement op de bulletins. Ze verschijnen vijf keer per jaar. De prijs voor 1970 is vastgesteld op f 2,—. Bestelcode: 'B.W. 1970'.

— Bulletin nummer twee met bijdragen, zoals in het artikel vermeld. Prijs f 1,— per stuk. Bestelcode: 'Bulletin 2'.

— 'Angola en Mozambique: Vijf eeuwen slavernij.' Het artikel van Pieter van Essen als aparte documentatie. Prijs f 0,75 per stuk. Bestelcode: 'Angola'. Bestellingen zijn te plaatsen door storting van het verschuldigde bedrag op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag, onder vermelding van de bij uw keus behorende bestelcode.

GEMEENTE POLITIEK

Woensdag 3 juni 1970 is een belangrijke dag voor de Nederlandse gemeenten. Op die dag namelijk zijn de verkiezingen voor de gemeenteraad. De kiesgerechtigde inwoner van een gemeente, groot of klein, kan dan meebeslissen wie de komende vier jaar zijn plaats gaan besturen.

Nederlandse Gedachten van 18 april j.l. is praktisch geheel gewijd aan de gemeentepolitiek, zodat de lezer over een aantal facetten van het plaatselijk bestuur wordt geïnformeerd.

Op pagina 1 schrijft de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders over 'De gemeenten en hun grenzen'. De wethouder van Openbare Werken en Volkshuisvesting van Doorn, G. J. H. Griffioen schrijft op pagina 4 over woningbouw en sanering. Dr. P. J. Boukema belicht de taak van een gemeentebestuur op pagina 5.

Drs. H. van Ruller, raadslid van Amsterdam, schrijft op pagina 6 over inspraak, terwijl op pagina 7 drs. G. M. Kerkhof, raadslid van Middelburg schrijft over milieu-verontreiniging. De burgemeester van Hardenberg, mr. L. A. Splunder behandelt op pagina 9 de intergemeentelijke samenwerking en raadslid gaat op pagina 10 op de financiële positie van de gemeente in.

De heer M. Paats, wethouder van Alphen aan de Rijn schrijft op pagina 11 over de A.B.W. en de taak van de gemeente.

Dit nummer is nog verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De kosten per nummer bedragen f 0.30 per stuk.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

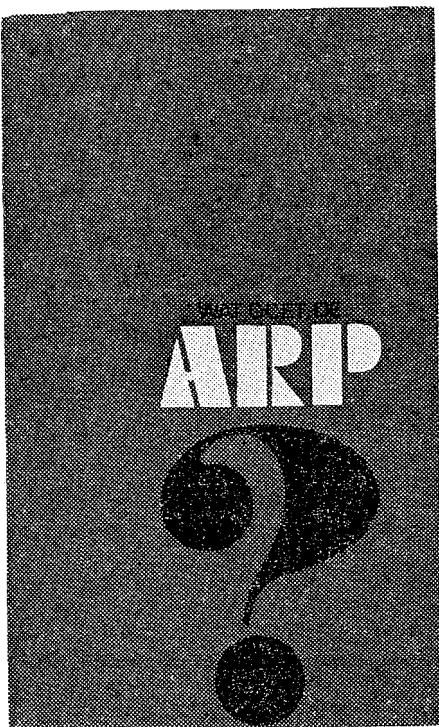
Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro. 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

WAT DOET DE A.R.P.?

„Wat doet de A.R.P.?“, is een uitgave van deze partij, waarin — kort samengevat — de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de A.R., standpunten van de A.R. Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van A.R. ministers en staatssecretarissen staan vermeld. Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de A.R.P. Het boekje is te bestellen door storting van f 2.50 op postgirorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van 'publikatie nr. 225'.

DEINT DE ARJOS MET DE MASSA MEE?

Nee, dat niet. Al zijn er mensen die dat denken.

De A.R.-jongeren volgen wel allerlei politieke bewegingen. Arjosleden (tot 30 jaar) proberen antwoorden te vinden op de vragen van deze tijd. Ze richten zich daarbij vaak kritisch tot de A.R.P., waarmee ze zich nauw verwant voelen. In veel plaatsen zijn actieve afdelingen. Maar ook telt de Arjos vele individuele leden. Doe ook iets met je ideeën. Sluit je aan bij de Arjos. Stuur snel onderstaande bon in.

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek“ (het Arjosblad) en andere informatie. De f 7,50 contributie voor de rest van dit jaar heb ik vandaag gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

BON STUREN NAAR : SECRETARIAAT ARJOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides“

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 366

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/b GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

ROTTERDAM

Lusthofstraat 27

Telefoon 122429 b.g.g. 131762

25

JAAR BEVRIJDING

NEDERLANDSE GEDACHTEN

2/9 mei 1970
26e jaargang nr. 18/19

DIT NUMMER

van Nederlandse Gedachten is in hoofdzaak gewijd aan de bezetting en de bevrijding die daarop volgde op 5 mei 1945.

Nu, 5 mei 1970, herdenken wij voor de 25e maal die bevrijding. In dit nummer geven enkele mensen weer wat de bevrijding inhield en vooral wat de bevrijding nu nog betekent voor hen die de oorlog beleefden en voor hen die de oorlog niet hebben meegemaakt.

Dr. A. Veerman schrijft op pag. 3 over „Vrijheid is een levenshouding; op die pagina ook H. Algra over „Misleiding of verleiding”. Drs. D. Th. Kuiper schrijft op pagina 5 over „1945-1970: Een stille omwenteling ook voor de A.R.P.”.

Op pag. 6 en 7 staat een gesprek dat H. Weststrate had met staatsraad J. Smallegen over de ondergrondse A.R.P., over de gesprekken die er gevoerd zijn en over de eerste na-oorlogse jaren en de rol van de A.R.P. daarin.

Frits de Zwerf (ds. F. Slomp) schrijft op pagina 9 over „Het verzet”; Wat bewoog de mensen om in het verzet te gaan?

Gerrit van Dongen, de nieuw-gekozen Arjosvoorzitter verwoordt op pagina 11 hoe de na-oorlogse generatie tegen de oorlog en de bevrijding aankijkt, „Vrij zijn om vrij te kunnen worden”.

Verder in dit nummer op pag. 4, „Stemmen bij volmacht”, op pag. 8 nieuws uit de Kamer, op pag. 10 een impressie van de Amerikaanse verkiezingscampagne in Brabant.

RADIO

Op vrijdag 8 mei heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.20-18.30 uur naar Hilv. II (298 m.).

VOLGENDE WEEK

verschijnt Nederlandse Gedachten niet. Wegens het aantal vrije dagen in deze weken is het technisch niet uitvoerbaar ons blad op tijd te laten verschijnen. Het volgende nummer verschijnt weer op 16 mei a.s.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES

BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

OPEN BARE CONFE RENTIE

Het Centraal Comité van de A.R.P. belegt op zaterdag 30 mei 1970 een openbare conferentie over bezinning en staatsrechtelijke vernieuwing. Deze conferentie wordt gehouden in het kader van de uitvoering van de resolutie van het Partij Convent van 8 november 1969 in de vorm van een openbare gedachtenwisseling over deze zaken.

Twee werkgroepen hebben zich in de afgelopen maanden met deze materie bezig gehouden. Een werkgroep bezinning, onder voorzitterschap van de heer J. Smallegen en een werkgroep staatsrechtelijke vernieuwing onder voorzitterschap van mr. A. M. Donner. Beide werkgroepen zijn gereedgekomen met elk een discussierapport. Beide rapporten zullen binnen tien dagen worden gepubliceerd in het mei-nummer van A.R. Staatskunde en zullen daarna als afzonderlijke brochures verschijnen. De conferentie zal worden geopend door partijvoorzitter dr. A. Veerman. Als conferentievoorzitter treedt op prof. mr. P. H. Kooijmans, ondervoorzitter van het Centraal Comité.

De plaats van samenkomst is hotel Gooiland te Hilversum. Opening te 9.45 uur; sluiting te ongeveer 17.00 uur. Na bespreking in secties en beantwoording van vragen en opmerkingen uit de secties, volgt algemene discussie in de plenaire vergadering met een forum onder leiding van conferentievoorzitter prof. Kooijmans en verder bestaande uit mr. A. M. Donner, drs. D. Th. Kuiper, J. Smallegen en dr. A. Vermaat.

Aanmeldingen voor deelname aan deze conferentie kunt u schriftelijk richten aan het partijsecretariaat, dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Toegangsbevisen worden verstrekt zolang de plaatsruimte dit toelaat. De deelnemingskosten bedragen f 9,— per persoon (inclusief consumpties en lunch); ter plaatse te voldoen voor de aanvang van de conferentie.

*** Zuidafrikaanse Verkiezingen

Op 22 april j.l. vonden in Zuid-Afrika parlementsverkiezingen plaats. Het ging om de bezetting van 166 zetels in de Volksraad, te vergelijken met onze Tweede Kamer. In totaal dongen 407 kandidaten van acht partijen naar de zetels. Verkiezingen vinden in Zuid-Afrika plaats volgens een districtenstelsel, zoals ook Engeland dat heeft. Met meer dan gewone belangstelling zijn de verkiezingen gevolgd. Niet alleen vanwege het feit, dat de verkiezingen een jaar vroeger plaatsvonden dan grondwettelijk is voorgeschreven, maar vooral vanwege het optreden van de Herstigte Nasionale Partij van dr. A. Hertzog.

Aan de verkiezingen konden ruim twee miljoen blanke Zuid-Afrikaners deelnemen, die ouder dan 18 jaar zijn. Niet-blanken hebben geen stemrecht. Bij hen, over hen en zonder hen wordt het land bestuurd.

Van de stemgerechtigden ging 74,36% (ruim anderhalf miljoen mensen) naar de stembus. In 1966 was het 70%.

De regeringspartij, de Nasionale Partij, behaalde 54,43% van de stemmen (58% in 1966); de grootste oppositiepartij, de Verenigde Partij, behaalde 37,23% van de stemmen (37% in 1966) en de andere in het parlement vertegenwoordigde oppositiepartij, de Progressieve Partij, 3,43% (3,1% in 1966). De partij van dr. A. Hertzog behaalde 3,56% van de stemmen, maar behaalde geen zetel in de Volksraad als gevolg van het districtenstelsel. De rest van de stemmen ging naar de overige partijen.

De uitslag van de verkiezingen behoeft geen aanleiding te geven tot overdreven optimisme. Weliswaar verloor de Nasionale Partij voor het eerst sinds 1948, maar neemt men de percentages van N.P. en Herstigte Nasionale Partij samen, dan zit men opnieuw op ongeveer 58% van het aantal stemmen.

De Verenigde Partij boekte procentueel geringe winst, maakte wat stemmental betreft een behoorlijke sprong naar voren en won 10 zetels. De Progressieve Partij boekte stemmenwinst. Winstpunt is, dat de ideeën van dr. Hertzog niet in brede kring weerklank hebben gevonden en dat er in ieder geval enige verschuivingen in het kiezerscorps hebben plaatsgevonden in een andere richting dan tot nu toe gebruikelijk was. Dit duidt er op, dat de blanken zich niet in een bepaalde filosofie hebben vastgebeten.

Tegenstanders van het apartheidsbeleid kunnen daaruit nieuwe moed putten om met élan hun ideeën te verkondigen voor een andere opbouw van de Zuidafrikaanse samenleving. Het ligt niet in de lijn van de verwachtingen, dat het beleid van Vorster c.s. wezenlijk zal veranderen. Gehoopt kan slechts worden, dat de Nasionale Partij enkele passen terug zal maken, waardoor op langere termijn ruimte wordt geschapen voor een ander beleid.

Vanuit Nederland zal de dialoog met de blanke Zuidafrikaners voortgezet moeten worden.

*** Hulpinspecteurs en -ontvangers

Hetgeen wij reeds vermoed hebben is thans bewaarheid. Het midden- en kleinbedrijf steekt vrij veel eigen geld in de verplichte sociale en fiscale administratie.

Zeker — ook wij zijn ervan overtuigd dat de klok op dit punt niet kan worden teruggedraaid in deze zin, dat de overheid de wettelijk opgelegde administratieve verplichtingen zou laten vervallen.

Wij hebben er ook begrip voor dat een goede administratie voor het midden- en kleinbedrijf van uitzonderlijke waarde is. Zonder dat kan de zelfstandige ondernemer in deze vrij turbulente tijd niet meekomen.

Het Economisch Instituut voor de Mid-denstand (E.I.M.) heeft een onderzoek ingesteld naar dit soort van administratiekosten. Voor bedrijven met een omzet van 150.000-3000.000 gulden maken dit soort van kosten ongeveer 20-30% van de totale administratiekosten uit. Voor de bedrijven in de dien-

stensector liggen deze kosten nog hoger.

Het grootste deel van de kosten komt ten laste van de omzetbelasting — globaal 15-20 percent. Merkwaardig was ook dat in percenten gerekend van de totale administratiekosten de met de omzetbelasting verband houdende kosten ongeveer gelijk liggen in alle omzetklassen.

M.a.w. in de hoogste omzetklassen liggen die kosten ongeveer gelijk aan die in de middenklasse.

Wij menen dat het tijd wordt, mee gelet op de bijzonder moeilijke positie van het midden- en kleinbedrijf dat de overheid constateert dat het niet meer gerechtvaardigd is al deze kosten ten laste van deze groep te brengen. Het zou een oplossing kunnen zijn een deel dier kosten te beschouwen als een voorschot op de betaling van een aanslag in de inkomstenbelasting. De ingestelde commissie van Soest zou deze suggestie in haar overwegingen eens behoren te betrekken.

*** Aantal leerlingen per lokaal

Staatssecretaris Grosheide heeft een besluit genomen waarover wij ons verheugen. Voortaan mag een klasselokaal voor de lagere scholen (basisonderwijs) niet een groter aantal leerlingen bevatten dan 40.

Tevoren was dit 48.

Door de verlaging van de leerlingenschaal bovendien tot 37 (voor de eerste onderwijzers tot een lager getal) per 1 augustus zal de gemiddelde klasbezetting ongeveer 30 bedragen.

Het gevolg van beide beslissingen is dat het normaliter mogelijk is de leer-

lingen op een zodanige wijze te verdelen, dat klassen met meer dan 40 leerlingen tot de uitzonderingen zullen kunnen gaan behoren. Wij hopen echter van harte — en het ziet er naar uit dat dit het geval zal zijn — dat als het nieuwe besluit inzake de verlaging van het maximum aantal leerlingen per lokaal aanleiding zou geven tot grote bezwaren er op ruimhartige wijze dispensatie zal worden verleend.

Wij zouden in dat verband gaarne op de hoogte worden gehouden van die praktijk inzake te verlenen dispensatie.

*** Waar blijft eindresultaat?

Sinds 1 januari is een groot aantal invoerrechten aan de buitengrenzen van het E.E.G. territorium verlaagd.

Niet alleen de invoerrechtenverlaging op basis van de zgn. Kennedyronde speelde mee. Ook verminderde de E.E.G. zelf — op eigen initiatief de invoerrechten op een groot aantal goederen, met name de grondstoffen. Het merkwaardige is toch wel, dat deze verlaagde invoerrechten kennelijk geen rol hebben gespeeld bij de vaststelling van de prijzen van de eindprodukten in Nederland, althans wij hebben daar in concreto niets van gemerkt.

Al was het slechts uit psychologische overwegingen: ten gunste van een verbeterde mentaliteit ten opzichte van een sterker wordende E.E.G. Maar ook overigens is het van belang te weten of deze verlaging al dan niet in de prijs van de produkten is verdisconteerd.

Wij menen, dat de consument er recht op heeft deze mist opgetrokken te zien. Aan schaalvergroting valt in deze periode niet te ontkomen — integendeel. Maar als het moet gaan ten koste van doorzichtigheid, is er bepaald iets mis dunkt ons.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

VRIJHEID IS EEN LEVENSHOUDING

DOOR DR. A. VEERMAN

Dit nummer van ons partijorgaan is gewijd aan bezetting en bevrijding.

Dat is goed. 1940-'45 heeft in ons volk diepe sporen achtergelaten. De littekens zijn bij velen nog zichtbaar.

En dan, 5 mei 1945, de vrijheid!

Toch is de nationale feestdag, jaarlijks zo goed als om de vijf jaar, een probleem geworden. Wij leven niet in een tijd van herdenkingen. Gaat u maar na. Ik kan nog uit mijn hoofd een aantal grote herdenkings-evenementen tussen '30 en '40 opsommen, aanzienlijk meer dan tussen '60 en '70. Maar het is niet aan te nemen, dat er in de laatste tien jaren minder mogelijkheden zijn geweest om „terug te blikken”.

Het ligt niet aan de dingen, maar aan de mensen. We worden overstelpt met altijd weer nieuwe indrukken, nieuwe ontwikkelingen, nieuwe mogelijkheden. De „media” laten onze aandacht niet met rust. We hollen voort naar de toekomst en hebben geen tijd om rustig te „herdenken”.

Ik schrijf dit niet als een boutade. We leven in een machtige tijd, in een „kantelend tijdperk” en onze opdracht is te kijken naar de toekomst, daarop voorbereid zijn, het nieuwe de juiste plaats geven in het leven en in ons denken.

Daarom is het begrijpelijk, dat velen - ik bedoel veel jonge mensen vooral - niet bijster geïnteresseerd zijn, wanneer wij hen vertellen van vroeger. Voor hen is de bevrijding alleen een stuk historie. Zeker de helft van de mensen in ons land heeft immers de bevrijding niet zelf bewust mee-

beleefd. Voor hen is het nauwelijks nog mogelijk de realiteit van onderdrukking en verzet en van de bevrijding mee te beleven. Zij ervoeren het niet „aan den lijve”, zoals zij de dingen van nu meemaken, intens. Want jonge mensen, en gelukkig ook ouderen, voelen zich vandaag meer dan ooit betrokken bij het lot van de wereld.

Onze kinderen luisteren wel naar onze verhalen („als vader en moeder daarover beginnen...”) meer geamuseerd dan geëngageerd.

Waar zij zich wel bij betrokken voelen - en terecht - dat is de tegenstelling tussen vrijheid en onvrijheid, zoals zij die vandaag in de wereld tegenkomen. Zij zien die tegenstelling daar, waar mensen op grond van hun huidskleur, hun ras - een woord, dat wij met pijn ons herinneren uit de tijd van '40 tot '45 - niet de kans krijgen zich vrij te ontplooien, maar worden achtergesteld, opzij gezet.

Zij zien die tegenstelling waar maatschappelijke verhoudingen het bezit bij weinigen brengen of houden, naast sociale ellende bij grote groepen van de bevolking. Armoede betekent onvrijheid.

Zij zien de onvrijheid, waar nog in onze aera koloniale verhoudingen voortbestaan en de roep om een eigen volksbestaan met geweld wordt onderdrukt.

In die situaties is de tegenstelling tussen vrijheid en onvrijheid actueel en behoren wij allen ons betrokken te weten, wij die uit eigen levenservaring er kennis van hebben, vooraan. De tyrannie verdrijven, die het hart doorwondt. Niet ons nationale hart, maar mensenharten.

Het gaat er immers om, dat mensen kunnen leven in de orde van God. Zij

zijn door hem geschapen tot vrijheid en verantwoordelijkheid, maar altijd weer is menselijk egoïsme en menselijke geldingsdrang bezig die orde te verstoren. Vrijheid is geen verworvenheid, geen onbedreigd bezit. Gezag en vrijheid zijn twee belangrijke schakelen, waar onze A.R. politiek om draait.

Als uitgangspunt, maar ook als doel. Wij moeten het gezag in steeds andere situaties goed doen functioneren, maar ook de vrijheid steeds weer verwerken. Democratie is geen bezit, maar een opdracht. '40-'45 is nog op een andere manier volstrukt actueel: totalitair denken, geestelijk absolutisme leeft weer sterker dan tevoren. Het is vandaag m.i. één van de grootste gevaren, die ons vrije, democratische staatsbestel bedreigen. Democratie houdt niet in het relativeren van eigen overtuiging. Zij houdt

wel in respect voor andere overtuigingen. Zij houdt met name in onze pluiforme samenleving ook in een wezenlijke bereidheid met anderen tot overleg te komen om samen tot het best mogelijke beleid te komen. Wanneer men het politieke panorama vandaag overziet, bemerkt men eer het tegendeel. Onze politiek is in de laatste jaren rijk aan tegenstellingen, aan gesloten fortificaties, van waaruit men in eigen zelfgenoegzaamheid anderen bestookt. In allerlei vormen, op diverse gronden snijdt men samenwerking met anderen bij voorbaat af. En ook intern zijn tegenstellingen vaak toegespitst, laat het ene standpunt geen ruimte voor het andere en komt men zo tot permanent separatisme. De periode 67-71 is in dat opzicht een triest geheel. Partijvernieuwing? Dat is gebleken in veel gevallen alleen maar een leus te zijn, waar eigen politieke doeleinden in verpakt werden. Democratie veronderstelt een hoog ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel voor het geheel. Vrijheid is verantwoordelijkheid; ieder voor zich en voor de ander, allen samen voor het geheel.

Het ging in dit artikel over allerlei vrijheid, met verschillende verschijningsvormen in verschillende situaties. Maar het ging fundamenteel om het zoeken naar één vrijheid, om één intentie - het staan in de vrijheid, waarmee Christus ons heeft vrijgemaakt. Vrij van de machten, vrij ook van onze machtsbegeerte. Vrijheid is geen verworvenheid, geen bezit. Vrijheid is een levenshouding en een opdracht, die steeds weer verwerkt lijkt moeten worden.

MISLEIDING OF VERLEIDING

DOOR H. ALGRA

De geschiedenis heeft donkere raadsels. Met een daarvan worden wij geconfronteerd in deze dagen van herdenking.

Niet zo lang na de Tweede Wereldoorlog zagen wij iets van de verwoestingen van de Duitse steden aan de Rijn. Ze waren inderdaad 'schwer mitgenommen'. Ja, zeiden wij, je kunt overal zien, dat het Duitse volk een hoge rekening gepresenteerd heeft gekregen voor wat het als volk heeft misdaan. Natuurlijk wekte dit reacties. Want ziet u, het Duitse volk had wel te onzaliger ure gekozen voor Hitler en het nationaal-socialisme, maar dat kwam, doordat het was misleid. Meer dan een Duitser heeft ons dat proberen uit te leggen. Al die geestdrift voor Hitler, al dat geweld, al die overgave aan de Führer en zijn program, dat kwam door misleiding. Door geraffineerde propaganda. Het volk was er als het ware ingelopen. Het was misleid, het was slachtoffer van de misleiding. Maar nu was het met een nachtmerrie wakker geworden en het had te doen, echt te doen met zichzelf. Wat een ellende was er gekomen over een arm verleid volk.

Dat hele Duitse verhaal is onzin.

In zeker opzicht zou men kunnen zeggen, dat zulk een verhaal over misleiding, als het waar was, een belediging zou zijn voor het Duitse volk. Een volk met een oude cultuur, het volk van Luther en Bach, van Schiller en Goethe, het volk van dichters en denkers, van Bodelschwing en van de Blumhardts, het volk met een leidende positie op vele terreinen van wetenschap. En dat volk zou er in tippelen, wanneer een misleider ze wat wijsmaakte, ze meenam op een pad, waarvan het niet wist, waar het op uit zou lopen?

Wij hebben de tijd meegemaakt, dat het nationaal-socialisme zijn grote veroveringen maakte. Wij hebben het met eigen ogen gezien en met onze oren gehoord. Niet alleen voor de radio hebben wij het gehoord, maar ook in het land zelf. En men kan het nationaal-socialisme veel verwijten, maar niet, dat het zijn beginselen en bedoelingen verheimelijkt. Jaren voordat Hitler aan de macht kwam, lezen wij in de Völkischer Beobachter, het dagblad, waarin de beginselen van de partij werden uitgedragen, al in volle duidelijkheid, waar het om ging. Ook wat de verhouding tot de Joden betreft. Wij lezen, dat de leer van de erfzonde alleen kon opkomen in de boezem van een zedelijk minderwaardig volk, zoals het Jodenvolk. Maar het Germaanse bloed is rein en de leer van de erfzonde is een belediging voor dat bloed.

Het zou niet moeilijk zijn, dit éne voorbeeld met heel veel andere, even duidelijk en even hard, te vermeerde-

ren. Het Duitse volk wist in alle steden en dorpen, waar het om ging. En de miljoenen volgden de hakenkruisvlag en zongen het Horst Wessellied. En die miljoenen wisten, waar het om ging. Zij kózen voor een nieuwe leer, zij kózen voor een nieuwe belijdenis.

Niet als slachtoffer van misleiding, maar als degenen, die gehoor gaven aan de stem der verleiding. Gehoor gaven, dat is het juiste woord.

En nu kunnen er allerlei feiten en omstandigheden worden aangevoerd, om te 'verklaren'. De nederlaag van 1918, de harde behandeling door de geallieerden (de blokkade werd nog maanden voortgezet, waardoor de honger na de capitulatie nog zwaarder werd; de krijgsgevangenen werden vaak langer dan een jaar vastgehouden) in het voorjaar van 1920 werd het land geteisterd door opstanden van de communisten en was het een volkomen burgeroorlog in het Ruhrgebied en werd München een tijdlang geteisterd door een communistisch schrikbewind. Zo is er veel te zeggen als 'verklaring'. Maar toch blijft ook dan het donkere raadsel, hoe een volk met zo'n geschiedenis gehoor kon geven aan deze stem der verleiding. Hoe aan de trotse Duitse universiteiten de hoogleraren in grote meerderheid capituleerden en hun hommage brachten aan de Führer bij elke universitaire plechtigheid. Hoe velen, die niet met de kerk hadden gebroken, deze leer aanvaardden en hoe ze ons bovendien de meest romantische en sentimentele verhalen deden over de Führer, die zo eenvoudig was, een kin-

dervriend, een dierenvriend, enz. In Vrij Nederland heeft men de vorige week nog kunnen lezen, hoe een jongen, een Nederlandse jongen, wiens vader voor het nationaal-socialisme had gekozen, de beelden van Hitler meedroeg als 'een bidprentje' en zelfs geloofde, dat dit portret de functie kon hebben van een amulet. Wat deze Nederlandse jongen vertelde, was bij ons uitzondering, maar in Duitsland was het normaal. Miljoenen Duitsers, die nu als 'tuchtige' huisvaders de zaken op orde houden, zijn allemaal in hun jeugd lid geweest van de Hitlerjugend en hebben de leer en de idealen van het Nationaal-socialisme ingedronken. Duizenden onderwijzers en leraren hebben de kinderen geleerd, dat de Joden het gevaar waren voor de wereld en in het bijzonder voor het Duitse volk. En het is allemaal gelóofd, en als een verlossende boodschap aanvaard.

Dat is de grote verleiding geweest, waarvoor een volk bezweek. Niet de misleiding, waarvan het het slachtoffer werd. Het volk in overgrote meerderheid kóós, en koos voor deze boodschap uit de afgrond, waarin de afval een vreselijke gestalte kreeg. Dit was mogelijk, bij dit volk. En daar zit een waarschuwing in voor vele volken. In diepste zin de waarschuwing, dat wie God verlaat en zijn Woord versmaadt, zich zelf daarmee openstelt voor een andere boodschap, die het naar het verderf voert. Zeven duivelen nemen bezit van het lege huis.

H. A.

VOLMACHTFORMULIEREN UITERLIJK WOENSDAG 20 MEI 1970 INLEVEREN

U hebt nu nog ruim twee weken de tijd om — wanneer u niet zelf in de gelegenheid bent om op woensdag 3 juni a.s. naar het stemlokaal te gaan — het zo te regelen, dat iemand anders voor u bij volmacht stemt.

Woensdag 20 mei a.s. is de laatste dag, waarop dit kan. En het is natuurlijk verstandig het niet op die laatste dag aan te laten komen.

U weet het: uw stem is van belang. Wie zullen in de komende vier jaren in de raad zitten; wie zullen in de volgende vierjarige periode uw gemeente, uw gebied besturen. Wordt dat mede door u bepaald? Of uitsluitend door anderen?

U hoeft niet naar de stembus. Er is geen opkomstplicht meer. Gelukkig niet. Vrije burgers kiezen als zij willen. En anders niet! Wij moeten alleen voor ons zelf wel in de gaten houden, dat niet stemmen ook een beslissing inhoudt. Deze beslissing namelijk: de beslissing over wie ons besturen zullen over te laten aan anderen. Dat kan zo uitpakken, dat het wordt zoals u zelf uiteindelijk toch ook het liefst zou willen. Het kan ook heel anders aflopen. Dat is het risico. Een risico, dat u — wat u zelf betreft — niet hoeft te lopen. Gaat u zelf naar het stemlokaal. En als u zelf niet kunt gaan, vraag een ander bij volmacht voor u te stemmen. Woensdag 3 juni a.s. dus gemeente-

raadsverkiezingen in het gehele land. In het Rijnmondgebied bovendien tegelijkertijd verkiezingen voor de Rijnmondraad. Noteer die datum.

Indien u niet zelf naar de stembus kunt gaan (bijvoorbeeld wegens vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte e.d.) dan is woensdag 20 mei a.s. voor u een datum om te noteren. Dat is de laatste dag, waarop u een aanvraagformulier om bij volmacht voor u te laten stemmen geheel ingevuld kunt inleveren op de gemeentesecretarie van uw eigen woonplaats.

De volmachtformulieren, model K 4-1, zijn verkrijgbaar op de gemeentesecretarie. Ook bij de bestuursleden van uw kiesvereniging kunt u uiteraard terecht.

Uw formulier levert u geheel ingevuld in op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 21 april jl. in het kiezersregister was opgenomen.

Naast uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook de gegevens van uw gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening op het formulier plaatsen.

Als gemachtigde kan voor u optreden:

- uw echtgenoot, echtgenote;
- een van uw bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- een van uw aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- de echtgenoot van uw schoonzuster en de echtgenote van uw zwager;
- een huisgenoot van u, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Het hierbij afgedrukte schematische overzicht laat u duidelijk zien wie allemaal door u als gemachtigde kunnen worden aangewezen. Uw gemachtigde moet op de dag van de kandidaatstelling, dus dinsdag 21 april jl. zelf ook ingeschreven hebben gestaan in een kiezersregister.

Uw gemachtigde mag in een andere gemeente dan uw eigen gemeente wonen. Hij moet dan echter, wanneer hij bij volmacht voor u stemt, die stem komen uitbrengen op een stembureau in uw gemeente.

Voor eventuele nadere inlichtingen kunt u zich altijd wenden tot de gemeentesecretarie en uiteraard tot de bestuursleden van uw kiesvereniging. Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aanmerken.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

U bent als volmachtgever niet meer bevoegd de volmacht in te trekken of zelf alsnog persoonlijk aan de stemming deel te nemen.

Zoals aangegeven, is de kring van gemachtigden beperkt.

Voor bepaalde personen echter mag iedereen bij volmacht stemmen. De beperking van het verwantschapsvereiste geldt namelijk niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn

afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers, e.d.

Voor deze personen geldt, dat gebruik gemaakt moet worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier, model K 4-2.

Voor het Rijnmondgebied geldt, dat wanneer u, zowel voor uw eigen gemeenteraad als voor de Rijnmondraad, bij volmacht wilt laten stemmen, dit aangevraagd kan worden door middel van één formulier model K 4-1 voor beide verkiezingen; in betreffende gevallen één formulier model K 4-2. In dit gebied mag een kiezer dus twee aanwijzingen als gemachtigde aanmerken zowel om voor de gemeenteraad als om voor de Rijnmondraad voor dezelfde twee volmachtgevers bij volmacht te stemmen.

De gemachtigde ontvangt in dit gebied én volmachtlegitimatiekaart om voor één volmachtlegitimatiekaart om voor zingen deel te nemen.

Ok hier geldt, dat uw gemachtigde in een andere gemeente mag wonen, maar dat hij dan de volmachtstem in uw gemeente moet komen uitbrengen.

Wanneer uw gemachtigde in een andere gemeente binnen het Rijnmondgebied woont, kan hij in zijn eigen gemeente voor u stemmen voor de Rijnmondraad, maar dan gaat de volmachtstem voor de gemeenteraad van uw woonplaats verloren.

Een voorbeeld. Spijkenisse en Rotterdam zijn twee gemeenten binnen het Rijnmondgebied. Stel: een volmachtgever woont in Spijkenisse; zijn gemachtigde in Rotterdam. De Rotterdamse gemachtigde van de volmachtgever in Spijkenisse mag in Rotterdam de volmachtstem voor de Rijnmondraadsverkiezingen uitbrengen. Maar dan gaat automatisch de volmachtstem voor de gemeenteraadsverkiezingen in Spijkenisse verloren. Immers, de ene volmachtlegitimatiekaart wordt bij het stemmen door het stembureau ingehouden. Gaat echter in het gegeven voorbeeld de Rotterdamse gemachtigde de volmachtstemmen uitbrengen in Spijkenisse, dan kan hij daar op de ene volmachtlegitimatiekaart de volmachtstem uitbrengen en voor de Rijnmondraad en voor de gemeenteraad van Spijkenisse. En dit moet dus bepaald worden aangeraden.

Wanneer echter de volmachtgever uit Spijkenisse alleen een Rotterdamse gemachtigde zou kunnen vinden, die evenwel slechts in Rotterdam een volmachtstem voor hem voor de Rijnmondraad kan uitbrengen, maar niet in de gelegenheid is naar Spijkenisse te gaan, dan moet die mogelijkheid toch maar worden aangegrepen. Dan wordt immers althans voor de Rijnmondraad een stem minder gemist.

Wij doen nogmaals een dringend beroep op u allen: ga zelf naar de stembus of laat een ander voor u bij volmacht stemmen.

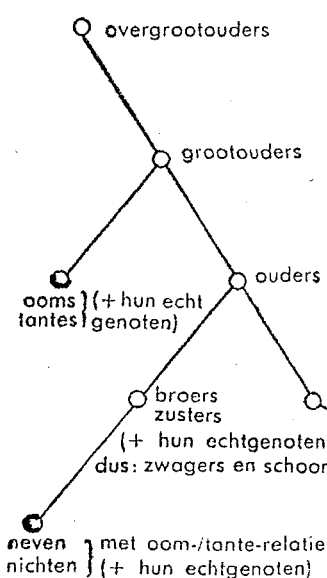
Een zetel in de raad meer of minder kan bij de verdeling blijken af te hangen van één enkele stem.

Laat dus géén enkele stem verloren gaan.

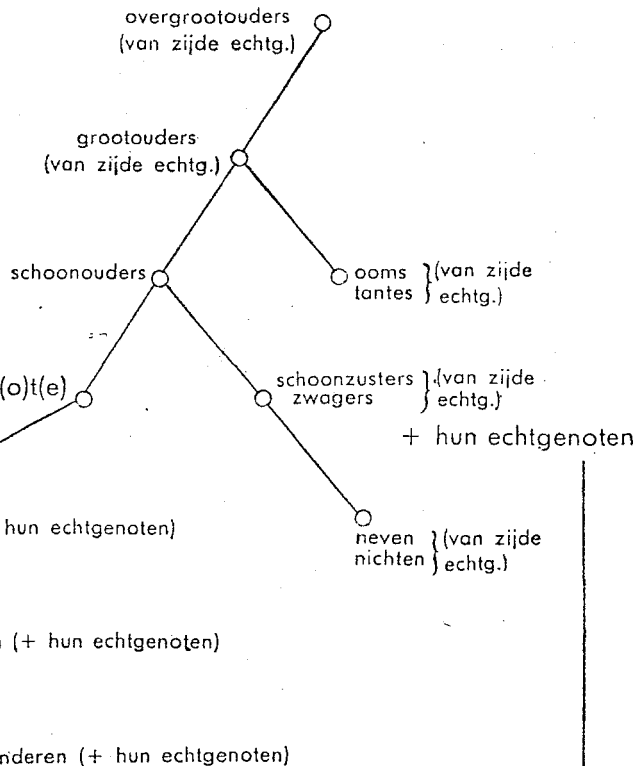
Ons verzoek: geef dit door aan anderen in uw omgeving. Bij voorbaat zijn wij erkentelijk voor uw medewerking.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

aanverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf op de plaats van „ik” stelt.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

1945-1970: EEN STILLE OMWENTELING OOK IN DE A.R.P.

DOOR DRS. D. TH. KUIPER

Toen na 1945 de Wederopbouw van Nederland ook in de politieke sector ter hand werd genomen, bracht dat voor uiteenlopende groepen als socialisten, katholieken en liberalen wel geen volledige nieuwbouw, maar wel een duidelijke modernisering met zich mee.

Weliswaar bestond er een zekere continuïteit tussen de vooroorlogse S.D.A.P., Rooms-Katholieke Staatspartij en Liberale Staatspartij enerzijds en de naoorlogse P.v.d.A., K.V.P. en V.V.D. anderzijds. De andere naamgeving duidde echter ook de pretentie van vernieuwing aan. Men wilde bewust een stuk vooroorlogs verleden de rug toekeren en gestalte geven aan een stuk vernieuwing in eigen kring, waarvoor de fundamenteen gelegd waren ten gevolge van in oorlogstijd opgedane ervaringen en denkbeelden.

Bij de protestantse partijen, met name bij de A.R.P., was er echter hoofdzakelijk sprake van een restauratie van het vooroorlogse. Weliswaar leefden er ook in haar jongere generatie, met name in de zgn. Trouw-groep, gedachten over een nieuwe Christelijke Volkspartij, die de vooroorlogse fouten en eenzijdigheden moest vermijden en herstellen.

Maar de man op wiens schouders de leidersmantel van Kuyper en Colijn was gevallen, Jan Schouten, die een natuurlijk gezag genoot dank zij zijn vlekkeloos oorlogsverleden en karaktervolle persoonlijkheid, riep deze gedachten een krachtig halt toe, voordat zij succes konden hebben. Hij was daarin een vertegenwoordiger van de generatie die in de A.R. de macht had: vóór de eeuwwisseling geboren, die nog wist wat het was om met de vijand slechts in de poort te spreken en die het pand der vaderen onbesmet wenste te bewaren. Men wist deze macht gezag, daar deze denkbeelden en idealen door de overgrote meerderheid van „ons volk” werden gedeeld.

HET BEELD GESCHOKT

Maar de omstandigheden, waaronder deze restauratie plaatsvond, verschilden voor de A.R.P. hemelsbreed van de vooroorlogse. Was er vóór 1940 sprake van een krachtig, eensgezind volksdeel, dat het hele volk ten baat een krachtige invloed had in 's lands vergaderzalen, ná 1945 werd dit beeld geschokt door interne en externe factoren.

Allereerst was daar de breuk tussen „synodalen” en „vrijgemaakten” in de belangrijkste religieuze groep, waarin de A.R. haar basis vond, de Gereformeerde Kerken. Zij kostte deze Kerken niet alleen 10 % van haar leden, maar vormde ook een psychische schok van de eerste orde. Bovendien schaadde deze felle broedertwist in oorlogstijd het image der neo-calvinisten bij de rest van de natie.

Na enige tijd kwam voorts aan het licht, dat het schisma niet tot de kerkelijke sector beperkt kon worden, maar doorging op „alle terreinen des

levens”, het politieke in de eerste plaats.

Het „ethisch conflict”, over de vraag of men in één partij kon samenwerken met mensen, die je in de kerk geschorst en „afgehouden” hadden, leidde tenslotte tot de oprichting van het G.P.V.

In de tweede plaats deed zich het feit voor, dat de A.R., die vanaf 1901 vrijwel onafgebroken in de regering hadden gezeten en maar liefst vier premiers - Kuyper, Heemskerk, Colijn, Gerbrandy - hadden voortgebracht, nu niet meer in het stuk voorkwamen. Het beeld van de door A.R. leiders beheerste coalitie lag in stukken, nu de katholieken de voltooiing van hun emancipatie aankondigden door andere boven de protestantse partners te verkiezen.

IN HET DEFENSIEF

Het beeld van de wederopgebouwde A.R.P. vertoonde zo enkele duidelijke barsten. Daaruit mag echter bepaald niet de conclusie worden getrokken, dat de A.R. als zodanig daardoor direct werd bedreigd. De reactie was over het algemeen een zich ingraven in de eigen stellingen. De A.R.P. ging in de oppositie tegen het Indonesië-beleid en de geleide sociaal-economische politiek. Men zette zich schrap tegen de aanval die de „doorbraak” op de christelijke organisaties deed. Daardoor werd echter wel een sfeer geschapen, waarin zelfgekozen isolement deelname verhinderde aan nieuwe ontwikkelingen in het denken over christelijk geloof en samenleving. Ook vernieuwingspogingen uit eigen kring ondernomen, werden bij voorbaat met wantrouwen bejegend. Om de vijand buiten de poort te houden, dienden de geleiden gesloten te blijven. De definitie van „vijfde kolonne” werd op deze wijze wel erg ruim. Men moest zich conformeren aan de stand van zaken, zoals de meerderheid van de bovengenoemde Trouwgroep deed door de verwerkelijking van de oorspronkelijke idealen uit te stellen, óf werd uitgeschakeld in een „scherven-gericht” zoals aan Thijs Booy en zijn Werkgemeenschap Gereformeerde Jongeren op een ander terrein des levens overkwam.

VERNIEUWINGSBEWEGINGEN

Vernieuwingsbewegingen trachten in de geschriften en denkbeelden van de stichters van de beweging de ijk te vinden, waarmee de verbastering en afdwaling van latere geslachten aangevoerd kan worden. De stichters van de A.R. hadden het streven gemeen om, vanuit de eigen groep, te komen tot een zo breed mogelijk beslag van Gods Woord op de Nederlandse en Europese samenleving. Maar ook de A.R. kent zijn „jonge” en „oude” Groen en zijn „jonge” en „oude” Kuyper. Stichters en volgelingen stonden steeds weer voor de keus om in gegeven situaties óf in het isolement het pand onbesmet te bewaren óf door samenwerking met anderen zoveel mogelijk van het ideaal te realiseren. Men kan de periode tussen 1910 en 1950 beschouwen als een periode, waarin een min of meer gearriveerde volksgroep getracht heeft om het midden tussen deze beide opties te bewaren. Al samenwerkend trachtte men het pand te bewaren. Pogingen als van

het denken van stichter Groen van Prinsterer.

Niettemin werd door de partijleiding de éénmaal begonnen heroriëntatie versneld. De opvolgers van Schouten, Berghuis (partij) en Bruins Slot (fractie) legden hier de basis voor hetgeen met name tot uiting kwam in een andere wijze van denken over de internationale politiek. De belangrijke rol, die met name Berghuis bij deze heroriëntatie gespeeld heeft, staat buiten kijf.

Toch moet benadrukt worden, dat hij slechts vorm gaf aan een ontwikkeling, die kon slagen omdat vele leidende anti-revolutionairen haar doormaakten.

Wij stuiten hier op één van de belangrijkste punten uit het recente A.R.-verleden. Gedoeld wordt op het verschijnsel, dat omstreeks 1960/65 vele leidende figuren op kerkelijk en politiek gebied een persoonlijke „stille omwenteling” doormaakten. De omstandigheid, dat ook diverse leden der jonge intelligentsia, die tot 1960 de „rechtse” oppositie tegen de heroriëntatie gesteund hadden, eveneens deze „stille omwenteling” meemaakten, is mogelijk één der oorzaken geweest van het in 1963/64 falen van „Verar”, de organisatie van Verontruste Anti-Revolutionairen.

Over de achtergronden en beweegredenen van deze „stille omwenteling” zijn nauwelijks gegevens beschikbaar. Bij de wat oudere deelnemers zullen de herinneringen en ervaringen uit de jaren 1930-1955, toen men zich, soms ondanks zichzelf, conformeerde aan de mannenbroeders-stijl, een rol gespeeld hebben. Ook een terugrijpen op de oorspronkelijke idealen van de Trouwgroep zal aanwezig geweest zijn. Bij de jongeren uit S.S.R.-kring bleef het verlangen leven naar een radicale aanpak vanuit evangelisch perspectief, maar kennelijk niet meer op de wat repristinerende wijze van vroeger. Bij zijn adhesies aan deze ontwikkeling beriep men zich met name op interpretaties van het denken van de „jonge” Kuyper en zijn tijdgenoten.

DOOR DE BOCHT ... EN VERDER?

Hoe dat ook zij, het doorzetten van deze heroriëntatie kwam juist op tijd om een niet onbelangrijk deel van de toen jonge generatie de hoop te geven, dat een streven naar verdergaande vernieuwing niet ijdel behoefde te zijn. En daarmee hebben we vermoedelijk één van de belangrijkste gevolgen van de effecten van de vernieuwingsidealen van 1945, voorzover het de A.R.P. betreft, in het vizier. Hun vertraagde uitvoering na 15 jaar had ten gevolge, dat de „wet van de stimulerende achterstand” er voor zorgde dat de A.R.P., beter dan de andere christelijke partijen, haar jongeren in de 60-er jaren wist vast te houden en te enthousiasmeren.

Een en ander resulteerde in een vernieuwingsgezinde aanbod bij de verkiezingen van 1967, dat in brede kring aansloeg. Het is echter paradoxaal en tragisch, dat een andere zaak die tot in de 60-er jaren als een nog niet gerealiseerde doelstelling van vernieuwing werd beschouwd, nl. een grotere samenwerking tussen christelijke partijen, nadien door allerlei oorzaken een twistappel is geworden. Het is bekend, dat de schrijver van dit artikel van mening is, dat deze oorzaken voldoende aanleiding zijn om de A.R.P. de nieuw-verworven eigen identiteit te laten behouden. Hij zou het echter zeer betreuren, indien een zich daarnaast ontwikkelende samenwerking op bepaalde punten met C.H.U. en K.V.P. „een breuk in de A.R.P. onvermijdelijk” zou maken, zoals een briefschrijver in Ned. Ged. van 14-3-1970 stelt. Zijns inziens zou immers in dat geval „de fundamentele structuur-kritische inslag van de A.R.P. ten offer” vallen aan een „pragmatisme, zoals dit bij de C.H.U. en K.V.P. naar voren komt”. De briefschrijver baseert dit onderscheid op een door hem aanwezig geacht verschil tussen de A.R., „vanouds een partij voor Christenen met een laagkerkelijke inslag” en de beide andere christelijke partijen, die zouden worden gekenmerkt door de „vanouds sterk hoogkerkelijke mentaliteit” en een „constantinische opvatting over het functioneren van het Christendom in de maatschappij”.

VERVOLG OP PAG. 8

Dr. W. P. Berghuis

Geelkerken (1926) om het accent meer te leggen op de samenwerking met andere christelijke groepen en van Schilder (1944) om de universaliteit van het eigene te benadrukken, brachten deze keuze voor het „midden” in gevaar. Beide tendenties deden zich echter ook ná 1950 in de A.R.P. gelden. Boeiend is, dat beide zich rechtvaardigen als poging om de universaliteit van het christelijk geloof te realiseren, maar dat de éne dit op „oecumenische”, de andere dit op „antithetische” wijze tracht te doen.

EEN STILLE OMWENTELING

In 1956 gaf Thijs Booy aan zijn „afscheid van jeugdland” het adagium „een stille omwenteling” mee. Daarmee wilde hij zeggen, dat er ondanks de verguizing, die hem en de zijnen vanaf 1946 ten deel was gevallen, een heleboel veranderingen op gang gekomen waren in de door hem geleide richting. Deze beeldspraak kan ook van toepassing geacht worden op de A.R.P., al maakten daar de zwaluwen later lente dan in de andere sectoren van het volksdeel.

Na 1952 - nadat Anema het signaal had gegeven voor toetreding van de A.R.P. tot de brede basis - werd o.l.v. Jelle („modern christelijk staatsmanschap”) Zijlstra een aanvang gemaakt met een langzame, politieke heroriëntatie, met name op het gebied van het economisch beleid. Als wij de geschiedenis van de '50-er jaren bezien, dan blijkt overigens deze omwenteling minder stil verlopen dan de naneef aanneemt. Met name tegen de samenwerking met de P.v.d.A. in één kabinet verzetten zich een krachtige groepering, die met name bestond uit leiders en volgelingen van de Wijsbegeerte der Wetsidee en reinisten en leden van de Studentenvereniging S.S.R. (met name van de Utrechtse Afdeling).

Het meest treffende document van deze „rechtse” vernieuwingsbeweging, die de universaliteit op antithetische wijze nastreefden, is wel Puchinger's brochure „Minister Zijlstra en de A.R. Partij”.

Men beriep zich bij zijn verzet met name op bepaalde interpretaties van

J. SMALLENBROEK: HET GING ER OM DAT WE NIET ALS EEN GEKREUKT VOLK UIT DE OORLOG KWAMEN

DOOR H. WESTSTRATE

'Zoudt u iets willen vertellen over de gesprekken, die er in de oorlog geweest zijn en over de plannen, die gemaakt zijn, hoe er in politiek opzicht gehandeld zou moeten worden na de oorlog?'

Deze vraag legde de redactie voor aan de heer J. Smallenbroek, nadat besloten was om in het nr. van 2 mei ruim aandacht te schenken aan de vijftienvingste verjaardag van de bevrijding. De idee was, dat in een politiek blad vooral aandacht moest worden gevraagd voor de politieke aspecten, die in het verzet meespeelden en met name aan de ideeën, die in de oorlog geboren werden over de inrichting van de samenleving na de oorlog.

Voor de beantwoording van deze vragen kwamen wij terecht bij de heer Smallenbroek, omdat hij een van die anti-revolutionairen is, die al in het begin van de oorlog werd betrokken in het politiek verzet. Natuurlijk kwam ook de houding van de A.R.P. in de eerste na-oorlogse jaren ter sprake, de opstelling van de partij in de Indonesische kwestie, het aanvankelijke standpunt t.a.v. West-Irian. Samengevat vooral de vraag: welke ontwikkeling maakte het denken in de A.R.P. door, bezien in het licht van wat er in de oorlog is besproken.

Juist ook voor deze vragen was de heer Smallenbroek de man om mee te gaan praten, omdat hij niet alleen in de oorlog nauw betrokken is geweest bij de illegaal voortbestaande partij en mee heeft gedaan met de gesprekken, die toen zijn gevoerd, maar ook maakte hij direct na de oorlog deel uit van de A.R. Tweede Kamerfractie, eerst als lid, later weer als lid en weer later als voorzitter. Hij heeft de ontwikkeling dus van zeer nabij meegemaakt, ook als tweede voorzitter van de partij. Een gesprek met de heer Smallenbroek over deze zaken is bijzonder boeiend en zeker ook leerzaam, vooral als je als gesprekspartner alles van de laatste oorlog voornamelijk van horen zeggen en uit boeken weet. Het is alleen jammer dat, gezien de beperkte ruimte in dit blad slechts een klein deel van wat er besproken is kan worden weergegeven. Dat deel van het gesprek, dat hieronder volgt spitst zich dan ook hoofdzakelijk toe op de politieke aspecten. Het blijkt tijdens het gesprek dat men juist in deze dagen de heer Smallenbroek toch wel weet te vinden om ter gelegenheid van 5 mei iets te vertellen, zodat hetgeen hier niet weergegeven wordt mogelijk de lezer op andere wijze zal bereiken.

A.R.P. IN BEGIN VAN DE OORLOG

'Toen de oorlog uitbrak in 1940, hebben de Duitsers de politieke partijen eerst hun gang laten gaan. De Tweede Kamer was geëindigd, maar de gemeentebesturen en ook de provinciale besturen functioneerden nog door, dat is pas geëindigd in september 1941. Toen werden ze 'genazificeerd'.

De A.R.P. heeft samen met de C.H.U. overal in het land grote vergaderingen gehouden, waar duizenden mensen kwamen.

De heer Smallenbroek herinnert zich een vergadering in augustus 1940 in de Amsterdamse Apollolhal. Er waren toen drie vergaderingen op één dag, daar spraken Colijn en Slotemaker. Prof. Rutgers leidde de vergaderingen (stampvol). Zij hebben in die begintijd heel veel van deze spreekbeurten vervuld. Dat was echter al gauw afgelopen. Er kwam een vergaderverbod. Evenals in de jaren dertig van de vorige eeuw, de tijd van de afscheiding, is men toen weer begonnen met huisbijeenkomsten. Die waren niet verboden. De anti-revolutionairen hielden al gauw veelvuldig van deze bijeenkomsten van maximaal twintig man. Spoedig werd aan deze vorm van samenkomsten centraal leiding gegeven. Aanvankelijk deed Colijn dit, hij trok het land door. Ook Schouten deed dit heel sterk. Colijn organiseerde zijn 'Twaalf apostelen'. Van Ruller legde overal 'contacten'. Laernoes zorgde voor het 'Persfonds' (voor 'werkloos' geworden journalisten).

Vrij kort daarna werd een grote groep anti-revolutionairen gearresteerd en eerst naar Schoorl en later naar Buchenwald gebracht. De arrestanten waren allemaal mensen, die leiding hadden gegeven aan de grote bijeenkomsten; praktisch de hele Tweede Kamerfractie was daarbij.

ONDERGRONDS

Merkwaardigerwijs werd Schouten niet gearresteerd. De heer Smallenbroek zegt: 'Ja, die waren zij vergeten, dat was een misverstand, terwijl Schouten fractievoorzitter was.

Colijn is naar Valkenburg gebracht en later naar Duitsland, waar hij ook is overleden.

Schouten, die was toen dus nog op vrije voeten, heeft, zeg maar, een ondergrondse partij georganiseerd'.

In 1941 werden de partijen verboden en de A.R.P. is toen ondergronds opgebouwd. De heer Smallenbroek was bij het uitbreken van de oorlog wethouder en waarnemend burgemeester van Elburg. Hij zat in de Gelderse partijorganisatie en hij heeft daardoor ook huisbijeenkomsten meegemaakt. In 1941 verhuisde hij naar Assen en ook daar

zat hij al snel weer in de partijwerkzaamheden.

Als Schouten in elke provincie, of eigenlijk elke Kamerkieskring, contactmensen aanstelt wordt Smallenbroek dat voor Drente. Het betekende met de mensen in de provincie regelmatig contact onderhouden. Daarnaast was er het contact van de provinciale contactmensen met Schouten. Voor de provincies Groningen, Friesland, Drente, Overijssel is Zwolle de vergaderplaats. Die breed opgezette ondergrondse organisatie heeft perfect gedraaid tot de spoorwegstaking in 1944, toen door het wegvallen van de verbindingen de reizen door het land onmogelijk werden. Toen Schouten gearresteerd werd, werd de leiding overgenomen door prof. Rutgers en Bijleveld. Na een half jaar werd Schouten weer vrij gelaten en nam hij de leiding weer over. Toen dr. Schouten weer werd gepakt en naar Duitsland werd gevoerd en ook prof. Rutgers verdween, heeft dr. Bruins Slot de laatste tijd de leiding gehad.

Wat is er nu in die jaren eigenlijk precies gebeurd?

De heer Smallenbroek: 'Het was een landelijke organisatie, met een soort top ook. Wij noemden dat het seniorenconvent. Aanvankelijk stond dit onder leiding van Schouten. In dat convent zaten Donner, die de K.P. hielp

bij overvallen op gevangenen, De Wilde, kwam daar ook veel, Hangelbroek, Meijerink meen ik, en dan Bijleveld en Rutgers, later Stapelkamp en Oranje.

De vergaderingen werden in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam gehouden'.

In dat seniorenconvent waren ook twee junioren opgenomen, Smallenbroek en Bruins Slot. 'Wij vonden dat prachtig', aldus de heer Smallenbroek, 'we vergaderden dan met de oude heren'. Zij waren gretige afnemers van 'gekraakte' bonnen, vooral bonnen voor sigaren!

Daarnaast was er ook een juniorenconvent. Dat was een groep, maar dan jongeren, die de vraagstukken besprak. Onder meer bepraatte men toen reeds hoe na de bevrijding de Tweede Kamerfractie moest worden gezuiverd en opnieuw moest worden opgezet. 'Wij spraken toen al over de kandidatenlijsten', zegt de heer Smallenbroek, 'en over burgemeestersbenoemingen! Er is weinig van terecht gekomen.'

Is het zo, dat in de ondergrondse partij gesproken werd over een andere politieke conceptie voor na de oorlog?

Er is zelfs een nieuw program van beginselen gemaakt en gedrukt in de oorlog. En dat is in brede kringen besproken. Wij waren van oordeel, althans in de groep-Trouw, dat wij na de oorlog moesten komen tot één prot. chr. partij. Daarover is ook met christelijke-historischen gesproken, ook met de oude Tilanus. Dat zou dan na de oorlog moeten beginnen met een federatie — zo mogelijk 'contact'. Dat hebben de latere doorbraak C.H.-ers verhindert.

Verder is er in die jaren gesproken over de taak van de overheid. De overheid is er het volk ten goede, zij moet de gerechtigheid handhaven en bevorderen. Dat betekent, zoals wij het nu zien, ook in mondiaal opzicht een taak. Denk aan het ontwikkelingswerk. De herziening van het ondernemingsrecht kwam ter sprake, de sociale wetgeving, de werkgelegenheid, de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie enz. Ruppert discussieerde met prof. Dooyeweerd, schriftelijk en mondeling over de bedrijfsorganisatie. Allerlei rapporten verschenen.

Er waren ook contacten tussen de A.R. en C.H.U. en maatschappelijke organisaties zoals het C.N.V., C.B.T.B., de N.C.R.V. en ook contacten met de kerken.'

NA DE OORLOG

Van de ideeën zoals die, met name ook in de Trouw-groep, leefden tijdens de oorlog kwam aanvankelijk niet veel tot uiting. Allereerst was daar het feit, dat Nederland niet overal tegelijk bevrijd

Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot

werd. Contacten ontbraken in het begin. Men wist van elkaar niet wat er ging gebeuren. In het zuiden ontstond de Nederlandse Volksbeweging, een beweging, die in het noorden, later, veel minder aansloeg. Aan de andere kant waren er, in het eerder dan het westen, bevrijde noorden anti-revolutionairen, die, omdat zij één prot. chr. partij wilden, het niet nodig vonden de kiesverenigingen weer op te richten.

In Hoofddorp zijn toen kort na de oorlog een drietal bijeenkomsten geweest. Daar kwam de A.R.P. weer bovengronds. Schouten was weer terug en hij had weer de leiding.

De heer Smallenbroek vertelt, dat daar op die bijeenkomsten de ideeën van de jongeren naar voren kwamen. Een voorbeeld: Men wilde de partij zuiveren en mensen, die zich niet al te flink hadden gedragen van leidende posten halen. Schouten was daar echter tegen. Hij zei: Dat moet niet van bovenaf gebeuren, maar vanuit de partij zelf. Plaatselijk moet men hier maatregelen nemen. Jullie aldus Schouten, zijn hier geweest tijdens de oorlog, ik niet, dan hadden jullie deze zaak maar moeten regelen.

De heer Smallenbroek benadrukt dat Schouten een groot gezag had en vooral, dat hij groot respect afdwong. Hoewel er verschillen van mening waren over diverse punten ging men achter Schouten staan.

'Hij was een man, waar je respect voor moest hebben, een moedig man met een groot geloof. Een man, die voor alles geschikt was om een illegale organisatie te leiden.

Dat feit heeft mee bepaald de houding van de A.R.P. in de eerste naoorlogse jaren. Wij waren als jongeren volgzamer dan de jongeren van nu. Dat is nu eenmaal een feit, aldus de heer Smallenbroek. Je had dat respect voor Schouten. Hij was een groot parlementariër. Zijn standpunt in de Indonesische kwestie, of men het ermee eens was of niet werd gerespecteerd, ook door tegenstanders, omdat men wist dat Schouten volkomen integer was."

INDONESISCHE KWESTIE

Over die Indonesische kwestie bestonden ook in de A.R.P. verschillende opvattingen. De heer Smallenbroek legt er echter de nadruk op, dat de mensen, die het niet met het partijstandpunt eens waren in de partij zijn gebleven. Door de kwestie Indonesië is het tijdperk tot ongeveer 1952 wel bepaald. De verkiezingen in 1946 en 1948 werden er door beheerst. De A.R.P. was in de oppositie, een rol, die haar niet lag na tientallen jaren deel te hebben uitgemaakt van de regering. Natuurlijk was ook de A.R.P. van mening, dat Indonesië te zijner tijd zelfstandig moest worden, maar dat moest geleidelijk gaan en niet langs de weg van de revolutie. En eerst moest er komen een herstel van recht en orde.

'We hebben', aldus de heer Smallenbroek, natuurlijk wel eens vergeten, dat een democratie in het westen, met name in Nederland, heel anders functioneert dan een 'democratie' in Indonesië. Je kunt maar niet een staatsinrichting, zoals wij die hier hebben overbrengen naar een volk daar'.

Verder heeft men zich in die tijd ook onvoldoende gerealiseerd dat het moeilijk is in een vreemd land, zelfs met een groot leger, iets te beginnen tegen een guerilla. In Vietnam ziet men nu hetzelfde.

Toen de Indonesische kwestie van de baan was heeft het vraagstuk van Nieuw Guinea natuurlijk nog heel wat jaren een rol gespeeld, zij het op veel kleinere schaal.

Ten aanzien van Nieuw-Guinea zegt de heer Smallenbroek: 'We kwamen tot het inzicht, dat het vraagstuk Nieuw-Guinea niet opgelost mocht (kon) worden met geweld. Amerika zou ons daarbij ook niet steunen. Want wanneer wij, via de weg van geweld, van militaire macht dat vraagstuk zouden willen oplossen, dan zou dat betekenen dat, dit ten nadele ging, niet van ons — in Nederland — maar van de bevolking van Nieuw-Guinea. Wij zagen hier alleen maar de weg om te komen tot een oplossing waarbij je het beste voor de papoea's zou kunnen bereiken; en niet via een oorlog met Indonesië. Dat is allemaal niet gelukt.

Maar het alternatief voor de oplossing, die toen tot stand is gebracht, dat was geweld. En dat kon niet, dat zou daar onjuist geweest zijn'.

ZWAAI

Het beleid van de Tweede Kamerfractie in deze zaak werd en wordt nogal eens gekenschetst als een reuzenzwaai. Dat verwijt richt zich dan nog al eens

tegen dr. Bruins Slot?

De heer Smallenbroek: 'Ik vind het beslist onjuist om hier alleen de naam van Bruins Slot te noemen. Als je namen noemt in de zaak van het Nieuw-Guineabeleid dan ook Zijlstra, Biesheuvel en Berghuis en ik ook. In wezen de gehele A.R. Tweede Kamerfractie, met uitzondering van Roosjens en Meulink.

Er was over deze zaak in wezen geen verschil van mening. Maar Bruins Slot was de woordvoerder, met Biesheuvel."

STICHTING '40-'45

'Er waren stromingen in ons land, die wilden, dat de illegaliteit ook na de oorlog nog een rol zou gaan spelen. Wij hebben altijd de oud-strijdersgedachte, ook in organisatorische vorm, verworpen. Wij waren van mening dat de taak van de ondergrondse beweging was geëindigd toen de bevrijding er was. Dat je dan weer via de normale wegen het politieke werk moest doen'.

'Ik heb mij altijd op het standpunt gesteld, dat er maar één ding is, dat de illegaliteit na de bevrijding moest doen, dat is het bevorderen van een goede verzorging van de slachtoffers van het verzet. Naar mijn mening is de Stichting '40-'45 geslaagd in een samenwerking van alle groeperingen.

De Stichting is opgericht door de Grote Adviescommissie der Illegaliteit. De Stichting werkt nauw samen met de overheid. De mensen, die lid waren van de Grote Adviescommissie komen om de vijf jaar nog bij elkaar. Dus ook dit jaar. Dr. Drees is de oudste. Vele leven niet meer — Schouten kwam daar ook.

EENHEID IN HET VERZET

'Men moet niet menen', aldus de heer Smallenbroek, 'dat het verzet een eenheid was in principiële zin. Het was een verdeeldheid in principiële zin, het sloot aan bij de situatie, die in ons land bestond. We hadden in Nederland te maken met een bezettende macht, die aanvankelijk mooi weer trachte te spelen. Maar zij, die het nationaal-socialisme, het fascisme kenden als een ideologie wisten, dat dit een anti-christelijke beschouwing was, met rassen-theorieën, bloed- en bodem theorieën enz. Je moest je daar principieel tegen verweren, je moest dat door hebben, in die zin, dat het ging van schakel tot schakel. Het begon met het tekenen van de jodenverklaring maar het eindigde met de deportatie van de joden naar de gaskamers. Zo was het op alle fronten'.

'Het verzet was maar een kleine groep, verdeeld over alle maatschappelijke lagen van de bevolking. Maar er was een hele goede samenwerking, zowel in de persoonlijke sfeer als in het werk, dat je te doen had. Daaruit zijn contacten overgebleven. Al voeg ik er direct aan toe dat zij, die het allemaal hebben meegemaakt er bijna nooit over praten, behalve dan nu in deze dagen."

SOCIALISME

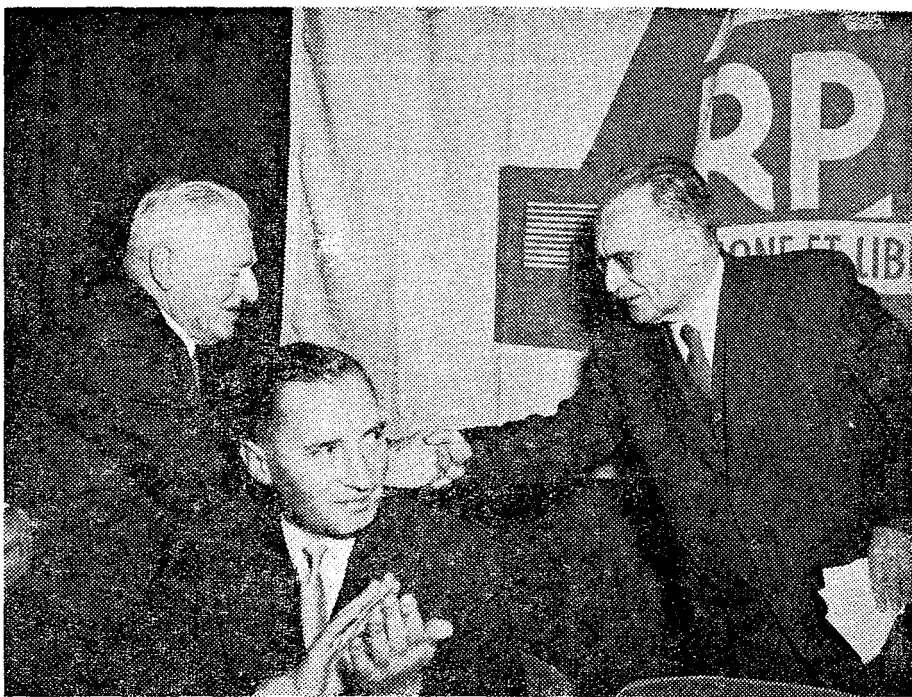
Door de oppositierol in de eerste naoorlogse jaren kwam de A.R.P. pas in 1952 in een kabinet. Dat betekende samenwerken met socialisten. Er is bij veel anti-revolutionairen dikwijls een weerstand, een angst voor samenwerking in die zin. Na de oorlog is dat gedeeltelijk nog zo. Is dat gekomen door het isolement in de naoorlogse jaren, want in de oorlog was men toch dichter bij elkaar gekomen?

De heer Smallenbroek meent, dat het anti-socialisme, dat er leeft in A.R. kring historisch is te verklaren. Het marxisme, het revolutionaire speelt een rol. Ook 1918, 1933, de muiterij op de Zeven Provinciën, en de nationale ontwapening hebben dit anti-gevoel versterkt.

'Tegen het einde van de dertiger jaren is deze zaak wat gekeerd'. Maar niet bij alle. Toen wel bij Gerbrandy.

'In de bezettingstijd waren wij, door de samenwerking met socialisten van dat anti-gevoelen af. Schouten werkte in die tijd, in de eerste jaren van het verzet, wekelijks samen met Vorrink en Wiardi Beckman, en Drees niet te vergeten'. De A.R.P., zowel als de S.D.A.P. hadden veel contacten in het land en werkten ook samen'. De heer Smallenbroek voegt hier aan toe, dat hij in de bijna twintig jaar als gedeputeerde van Drenthe heeft ervaren, dat op bestuursgebied altijd uitstekend is samen te werken met socialisten.

In de oorlog is de weerstand tegen de socialisten veranderd, maar dat betekent niet, dat dit toen ook bij 'de achterban' — een uitdrukking van Schouten — is veranderd. Het socialisme is trouwens ook veranderd, het anti-monarchale is

Schouten (l.) en Drees (r.) hier in de na-oorlogse jaren. Op de voorgrond Berghuis.

De illegale pers verscheen in grote oplage.

er b.v. af gegaan. Men stelde zich anders op.

Prof. Anema heeft dat indertijd goed gezien. Hij reikte hun de hand.

Een grote partij als de P.v.d.A zou ook niet blijvend in de oppositie moeten zitten. Constructief werken kan alleen, als men regeringsverantwoordelijkheid wil dragen. Maar men moet wel zelf willen, dat stelt de heer Smallenbroek voorop.

Naar zijn mening is oppositie echter iets wat je moet kunnen. De A.R.P. ligt het niet, die is gouvernementeel. Ook de P.v.d.A. is meer regeringspartij. Getuigen in de politiek is goed en nodig, maar alleen getuigen is niet genoeg. Het is ook dikwijls makkelijk, want als men klein is behoeft men niet de verantwoordelijkheid te dragen voor dat, wat men uitdraagt; men hoeft geen compromissen te sluiten.

Dat is ook het bezwaar, dat de heer Smallenbroek heeft tegen splintergroepen. Alleen getuigen in de politiek heeft op den duur geen zin.

HERDENKEN

Het herdenken van de bevrijding zegt de jeugd vandaag niet veel meer. De heer Smallenbroek verklaart dat uit

het feit, dat men het niet heeft meegeemaakt. Men kent de feiten, voorzover men ze kent, alleen uit boeken en van horen zeggen. Men weet niet wat terreur is. men weet niet wat het is wanneer men in het openbaar niet voor zijn mening uit kan komen. De jeugd is a-historisch. Vandaar ook de houding tegenover de defensie. Men is daar te makkelijk in „Wanneer je echter vijf jaar dat sadistisch systeem hebt meegemaakt, dan zie je de zaak anders. Dan zie ik het defensievraagstuk anders, hoewel ik ook de atoombom een verschrikkelijke zaak vind. Ik weet daar ook geen raad mee. We moeten onze jonge geestverwanten met begrip tegemoet treden; niet bevoogdend'.

DE PARTIJ

'Wij zijn in onze kring wel veranderd, maar dat is een ontwikkeling van de laatste jaren. Berghuis met wie ik bevriend ben vanaf 1933 — we waren toen in Kampen 'leerling' op de school van Reserve officieren — We hebben de oorlog en de bezettingstijd meegeemaakt, behalve de gijzelaars en gevangenisperiodes — en na de oorlog veel samen mogen werken — Berghuis

VERVOLG OP PAG. 8

heeft de Anti Rev. richting verder ontwikkeld. Wij zijn onze zelfverzekerdheid gelukkig kwijt. Met name tussen de beide wereldoorlogen was het zo: wij weten het precies, wij hebben beginselen, die zijn onaantastbaar. Dat is vandaag verdwenen. En daar ben ik er dankbaar voor. De jonge generatie zou het ook niet meer slikken'.

Wij hebben onze trekken ook wel thuis gekregen. De achteruitgang, met name in de politiek hangt daarmee samen'.

PRIMAIRE TAAK VERZET

De heer Smallenbroek besluit het gesprek met nadrukkelijk te wijzen op het primaire van de taak van het verzet.

'Je had een taak in dát heden, in die tijd. Want je moest toen op alle manieren trachten het Nederlandse volk voor te lichten. Hetzij in gesprekken, in vergaderingen, hetzij via de pers.

De illegale pers had overigens zeer grote oplagen. Het was -dacht ik - een goede zaak. Velen zijn er voor gevallen. Wij herdenken hen - terecht. Het ging er eigenlijk om, dat de Duitsers trachtten het volk geestelijk te breken. Daar moest je tegen waarschuwen. Het ging erom, dat we de oorlog niet uitkwamen als een gekreukt volk. Dat is de waarde van het verzet tegen het nationaal socialisme. Het was namelijk helemaal geen militaire oorlog het was een geestelijke oorlog. Het was vaak moeilijk. Er zijn heel wat eenvoudige mensen, die voor die zaak gestaan hebben.

'En nu heb ik iets vergeten. De mannen van het eerste uur. Zij die uit onze kring reeds spoedig zijn gearresteerd. Ik denk aan enigen uit Amsterdam. Roosjen (onze père noble) - hij begrijpt het!) en Nico Okma (ná de oorlog Prof. Okma - vanwege zijn verblijf in concentratiekampen ná de oorlog overleden) Zij met anderen hebben reeds kort na de capitulatie 1940 het initiatief genomen om in het openbaar te colporter, naar ik me herinner, met 'Nederland Waakzaam', een A.R. geschrift. Zo waren er meer, die door spoedige gevangenneming in het verzet weinig hebben kunnen doen. Zo ook Algra, enige jaren, maar na de bevrijding direct weer aan de slag. Ik meen dat zij ook waren in Hoofddorp in het Waterschapshuis!!

'Vandaag heet het gemakkelijker. Enerzijds is dat zo. De terreur, de angst van toen, is er niet meer. We zijn vrij. Het is anders maar niet altijd gemakkelijk. We mogen Biesheuvel en Veerman wel veel sterkte toewensen. Dat doe ik dan ook graag'.

VERVOLG VAN PAG. 5

Deze theorie lijkt in historisch perspectief onhoudbaar. Er zijn tijdstippen geweest, dat de K.V.P. en zelfs de C.H.U. fundamentele „structuur-critisch” waren dan de A.R.P. Wij mogen hopen, dat de rollen wat dit betreft verwisseld zijn. Als dat zo zou zijn, dan is dat geen gevolg van een constant aanwezige historische noodzaak, die de A.R. nu eenmaal progressiever doet zijn, maar van het grillige spel van de historische tendenties der „remmende voorsprong” en der „stimulerende achterstand”, waardoor eens progressieve groeperingen tijdelijk conservatiever worden en eens conservatieve vergelijkenderwijs progressiever. Het zou tragikomisch zijn als het terechte accentueren van de unieke universaliteit van het evangelie weer ten koste zo gaan van het samenwerken met anderen en nu, ter linkerzijde, tot een separatistisch „Evangelisch Alternatief” zou leiden. Een dergelijke „ontknoping” zou ook geen passend antwoord zijn op de recente verbreking van de anti-revolutionaire en gereformeerde traditie, die sinds 1900 elke vernieuwingspoging in een vroeg „schervengericht” smoorde. De anti-revolutionaire leiding der 60-er jaren, te beginnen met Berghuis, heeft immers degenen, die in de 60-er jaren vernieuwing in hun vaandel schreven, weinig kansen ongeduld gelaten. Ook dat was namelijk één der lessen, die zij uit het verleden hebben getrokken.

DE GRENZEN VERRUIMEN OF VERVAGEN

UIT DE KAMER

„Grensvervaging” is een begrip, waarmee we op allerlei terrein nog al eens worden geconfronteerd. En wel altijd tot onze vreugde! Maar met betrekking tot de gemeentelijke grenzen is de Kamer de laatste jaren met enige ferventie bezig „geprangde vesten” de ruimte te geven die ze dringend nodig hebben. Iedere maand en soms iedere week ligt er wel een grenswijzigingsvoorstel op onze tafel. Zo behandelden we op 16 april j.l. op dezelfde dag voorstellen inzake Sneek en het eiland Tholen.

Met Sneek was het een betrekkelijk eenvoudige zaak. Deze bloeiende Friese stad, aan alle zijden omgeven door de plattelandsgemeente Wymbritseradeel, heeft ruimte nodig voor woningbouw en industrievestiging. Daar was iedereen in de Kamer het wel over eens. De vraag was alleen: gaat het voorstel ver genoeg of te ver? Onze woordvoerder, de heer Van Bennekom, wees er op, dat hier tussen de betrokken gemeentebesturen een goed overleg is geweest: uit beide gemeentehuizen, op een steenworp afstand van elkaar gelegen, heeft men niet met stenen naar elkaar geworpen, maar getracht elkaar te vinden.

Tot op zekere hoogte was dat gelukt. Maar ten noorden (in de omgeving van Scharnegoutum en Loënge), wilde Wymbritseradeel iets minder ver gaan

dan het ontwerp en Sneek iets verder. De heer Van Bennekom en met hem de grote meerderheid van de Kamer vond dat de minister hier de juiste middenweg had gekozen. Iets moeilijker lag het in het gebied van de Houkesloot, ten oosten van Sneek, de verbindingsweg, met het Snekermeer. „Snits” wilde hier in het kader van de industrievestiging en de recreatie een grotere uitbreiding dan de minister het had toegedacht. En de heer Wiebenga (P.S.P.), bevreemd voor industrialisatie van dit aan natuurschoon zo rijke gebied, wilde de buikriem om Sneek wat nauwer toesnoeren en enkele boerderijen bij Wynbriteradeel laten. De grote meerderheid van de Kamer volgde hem niet en het ontwerp passeerde bijna ongehavend de eindstreep. Bijna, want een amendementje van de heer Dijkstra (D'66), er toe strekkende het gebied van de Grote Zoutpotten bij IJlst te laten, werd door de Kamer niet bestreden en toen door de minister overgenomen. Iets meer discussiestof leverde de herindeling van het eiland Tholen. Ook hier was de heer Van Bennekom onze woordvoerder. Hij wees er op, hoe met dit ontwerp de eindstreep werd bereikt van een zeer groot herindelingsplan: als de zeven gemeenten op Tholen tot één zijn verenigd - nadat eerst op Schouwen-Duiveland, Walcheren, Zuid-Beveland en in Zeeuws Vlaanderen drastische wijzigingen hebben plaats gegrepen - zullen van de 101 Zeeuwse gemeenten in 1970 er nog 30 zijn overgebleven.

De heer Van Bennekom was het met het voorstel eens, maar had ernstig bezwaar tegen de datum van ingang (1 september 1970). Als deze datum doorgang zou vinden, zouden de gemeenteraadsverkiezingen voor het nieuwe Tholen in de zomervakantie moeten plaats vinden, een wel zeer zware claim op de opkomststroom van de kiezers. Na 18 maart j.l. een gevaarlijke proef! Daarom stelde hij voor de datum van ingang te verschuiven naar 1 juni 1971; de gemeenteraadsverkiezingen kunnen dan in het late najaar plaatsvinden. Zijn suggestie werd gesteund door de heren Voogd (P.v.d.A.) en Tolman (C.H.U.). De heren werden prompt op hun wenken bediend: bij nota van wijziging kwam de minister, tot voldoening van de Tholenaren, aan hun wensen tegemoet.

De heer Van Bennekom wees voorts op de grote voordelen van een gezamenlijke aanpak van de problemen rondom woningbouw, werkgelegenheid, maatschappelijke en culturele voorzieningen en wat dies meer zij. Maar hij was niet blind voor de gevoelsargumenten en andere bezwaren die uit Thoolse kringen naar voren zijn gekomen. Daarbij wees hij vooral op de ietwat aparte positie van Oud-Vossemeer, dat met zijn 30 % Rooms-Katholieken een ietwat aparte positie inneemt in het geestelijk klimaat van Tholen.

Later, gesteund door de heer Wiegel (V.V.D.) en door minister Beernink, deed hij over de hoofden van de Kamer heen een klemmend beroep op de bestuurders van het nieuwe Tholen die rekening zullen moeten houden met de gerechtvaardigde verlangens van minderheden.

Het ontwerp werd tenslotte aanvaard; tegen stemden alleen de leden van de S.G.P. en twee leden van de C.H.U.-fractie. De heer Wiebenga boekte nog een klein succesje doordat een amendement van hem, mede door onze fractie ondersteund, door de minister werd overgenomen. Het beoogde de termijn, waartussen de gemeenteraad van het nieuwe Tholen aan het college van G.S. verslag moet uitbrengen over de wijze waarop zij gestalte hebben gegeven aan art. 61 van de gemeentewet, te verlengen van één tot twee jaar.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

- **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo
- **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens
- **Fourages en kunstmest**

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

NIEUWE BESTUURSLEDEN ARJOS

Drie nieuwe leden van het dagelijks bestuur konden tijdens de hoofdbestuursvergadering van de Arjos op zaterdag, 25 april j.l. worden verwelkomd. Op de jaarvergadering (7 mrt. j.l.) traden af Tineke Ladders-Elffrich, Bouwie Huiting en Aart Platteel. De leemtes zijn nu opgevuld. De nieuw-gekozen bestuursleden zijn Jur Stavast uit Hoogerveen, Ton van der Stoep uit Leerdam en Rien Weststrate uit Vlaardingen. Naast Hans de Boer, Gerrit van Dongen en Frits Kool zullen ze de komende tijd de Arjos dagelijks besturen.

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

HET VERZET

DOOR FRITS DE ZWERVER

De redactie heeft mij gevraagd een artikel te schrijven over het verzet. Ik wil trachten weer te geven, wat de drijfveer geweest is van hen, die zich aan dit werk gegeven hebben.

Het was in 1942. Ik preekte in Zwolle. Ik geloof, dat mijn thema was: „Sabotage christenplicht”. Mijn tekst was Exodus 1:15-21 en mijn punten: 1. Sabotage christenplicht; 2. Sabotage gezegend.

U weet nu, waar het over gaat. Vroedvrouwen kregen het bevel alle jongens van de Israëlieten te doden, maar zij saboteerden. Zij speelden met hun leven, maar zij werden gered en door God rijk gezegend. Zij hadden hun leven over voor Isrels God en voor Jezus, die komen zou. Bij het uitgaan van de kerk zette de gemeente, terwijl ik de preekstoel afklom, spontaan het „Wilhelmus” in. Wat was dat geweldig! Maar jongens en meisjes, je kunt het misschien niet begrijpen, het was een levensgevaarlijke daad. Ik voelde toen, in dit gezang, de bereidheid van de broeders en zusters om het offer te brengen. Veel Zwollenaren hebben ook in de jaren 1940-45 het offer van hun leven gebracht. Dit waren, niettegenstaande de spanning, mooie momenten. Ik zeg niet te veel. Het waren momenten, waar God ingreep en je arresteerde en je was nog blij ook.

KERKELIJKE VERGADERING

Een andere keer (ik was toen al ondergedoken en druk aan het organiseren), was er vergadering van de gereformeerde predikanten van Overijssel en de Noord-Veluwe. Het was geen illegale vergadering. Niet, dat onze vergaderingen illegaal waren; ze waren meer legaal dan een kerkelijke vergadering. Maar men noemde dat nu eenmaal zo. Ik zou de weleerwaarde broeders wat vertellen over het verzetswerk.

Voor de vergadering begon, zat ik met mijn vrouw boven in een vergaderzaaltje. Maar wie stak daar onbescheiden zijn neus om de hoek van de deur? Het was, naar ik meen, onze latere minister van Binnenlandse Zaken, de heer Smallenbroek. Hij was toen in opkomst. Hij had met anderen een „illegale” vergadering van de A.R. in een zaaltje er naast. Zonder excuus mompelde hij alleen maar: „O Frits, ben jij dat?” en ging zijns weegs, d.w.z. zij gingen praten over de A.R. die niet meer bestond en die toch wilde bestaan. Om kort te zijn: Ik werd een poosje later door vijf Hollandse S.D.-ers in de zaal geschopt, waar de predikanten vergaderden en toen begon het.

Voor hen stond vast: Hier, in dit gebouw, was een illegale vergadering. Mijn tas met bonkaarten was gevonden. Maar van wie was die tas? Niet van mij, want hij stond al in de zaal! Ondertussen waren de heren ook boven geweest. Daar zaten de heren „vroom” met de bijbel voor zich. „Wat zijn jullie voor een vergadering?”

„Een kerkelijke vergadering”, was het antwoord.

„Maar beneden is ook een kerkelijke vergadering. Hoe kan dat?”

Ze zeiden: „Ja, dat zit zo. U hebt wel eens van de zaak Schilder gehoord? Goed. Wij zijn pro Schilder en beneden zijn ze contra”.

’t Kan ook andersom geweest zijn, dat weet ik niet meer.

Ondertussen was beneden al de aandacht op mijn tas gericht. Die was niet van mij. Ik was handelaar in antieke meubelen. En ze geloofden het. Na twee uur lieten ze mij vrij. Door mijn fantasie werden ze boven ook gered.

U kent de geschiedenis van de bakker en de schenker. De schenker beloofde aan Jozef te zullen denken, maar hij vergat dat in zijn vreugde. Het ging mij als Jozef. Nooit heeft Smallenbroek er voor gezorgd dat ik een lintje kreeg en nooit, dat ik een plaats kreeg in de Staten-Generaal. En dat nog wel van een medeburger uit ’t „Olde Land”.

JAN SCHOUTEN

Maar alle gekheid op ’n stokje. Toen deed men z’n best om de A.R., die voor de Duitsers dood was, in leven te houden. Vooral de jongeren hadden hierin een groot aandeel. Behalve van Jan Schouten ging er van veel oudere kopstukken niet veel kracht uit. Ja, Jan Schouten was de „Petrus” van zijn tijd. Hij wist de „petra” onder zijn voeten en daarom ging hij door, zijn leven niet achtende... Ik heb tijdens mijn werk voor de onderduikers met Jan Schouten in Rotterdam gesproken. Ik ben bezield door hem om weer verder te gaan. Voor Jan Schouten was ook in de politiek de bijbel het handboek. Hij was de A.R.-radicaal. Luister eerst maar eens goed naar hem, vóór u zich radicaal noemt.

Een christenpoliticus moet, zoals Jan Schouten het deed, veel in de bijbel lezen. God spreekt met je, als je in moeilijkheden zit. Dat is in de bezettingstijd wel gebleken. Of je nu voor een kraak stond of een bevrijding uit de gevangenis of bijv. zelf in de gevangenis zit: God spreekt met je, als je het Hem vraagt. God spreekt met je, als je nu b.v. als minister voor heel moeilijke sociale kwesties staat. Dat heeft de oorlog ons weer eens geleerd. Als je in de gevangenis zit en je weet naar menselijke berekening, dat de dood komt, en je bent niet bang maar rustig en blij na ’t gebed, dan ervaar je: God is bij mij!

GODSDIENST EN POLITIEK

Verzetswerk was godsdienst en politiek allebei. Het was godsdienst in de

politiek. Het is m.i. zo’n grote dwaasheid om zelfs maar te denken, dat de christelijke partijen wel verdwijnen kunnen, dat de christelijke vakbeweging zijn tijd gehad heeft.

Is de les nog niet hard genoeg geweest, die God ons in de jaren 1940-45 heeft gegeven? Het Nationaal Socialisme met zijn volstrekt opportunisme, met opzij schuiven van alle wet en moraal, heeft naar een hel van ellende gevoerd.

„Wij hebben geen genade nodig”, riep Hitler... „wij, de krachtige oer-Germanen”. Wij, zo menen velen vandaag, hebben de Bijbel niet nodig in de politiek, in de vakbeweging en in de jeugdbeweging. In de menselijke existentie hebben we alles, naar men meent. Wordt mens en zo kun je alle mensen de hand geven. Dit relativisme maakt alles kapot. Met relativisme kun je niet leven en niet sterven. Ik ben er helemaal niet zo voor, dat we één grote christelijke partij krijgen. Ik ben bang dat het relativisme, dat naar ik meen ook onze partij is binnengeslopen, nog sterk gaat toenemen. De redactie van „Nederlandse Gedachten” vraagt me om „wat te willen schrijven over het verzet en wat de mensen in dat verzet bewoog om zich in te zetten voor de bevrijding van land en volk; wat er in hen omging bij de bevrijding en hoe zij zich voelden in de jaren daarna”.

NIET MILITAIR

Ik moet al dadelijk een aantekening maken bij de zin: „wat de mensen bewoog zich in te zetten voor de bevrijding...”. Dat was de inzet van het verzetswerk niet. ’t Was geen inzet voor de bevrijding, maar de machtige inzet om ons volk te bewaren voor de duivelse invloed van het Nationaal Socialisme. Het was een totalitaire duivelse geestelijke macht, die in een verijnde vorm werd aangeboden, die zijn klauwen uitstreekte naar ouderen en vooral naar onze jeugd. In Arbeidsdienstkampen moesten de jongens van 18 jaar een heropvoeding ondergaan, die hen in kadavergehoorzaam-

heid deed bukken voor deze macht. De illegale pers en het werk voor de onderduikers en dat van de Knokploegen bedoelden hetzelfde. Het was geen militair bezig zijn, maar de strijd voor de geestelijke volksgezondheid.

Ik had het vreselijke van de stelling „dat is goed wat nuttig is” al geproefd vóór 1940 in mijn werk in Duitsland, gezien hoe de mensen gedegradeerd werden tot een rang beneden die van slaven.

Weet u, wat het wonderlijke was? Toen ik, gestimuleerd door tante Riek (mevrouw Kuipers-Rietberg), het land door trok om een organisatie op te richten en ging vertellen, wat het Nationaal Socialisme is en wat wij moesten doen, was het alsof ik uitsprak, wat er in de harten van de mensen leefde.

Overal stond men dadelijk klaar om mee te werken en de gedachten verder te verspreiden. Een klein plantje werd door God zo maar een grote boom. De L.O. bestond al gauw van Dollart tot Sas van Gent.

De illegale pers steunde de L.O.-L.K.P. en omgekeerd. Wat bewoog de mensen tot het verzet? De liefde tot God en de liefde tot ons Vorstenhuis en de liefde tot onze jeugd. Velen wisten zich, ze begrepen zelf niet hde, door God „gevorderd” tot dit werk.

DOMPER

Ik kreeg na de bevrijding m’n eerste domper in de vergadering van hervormden, gereformeerden en anderen. Velen dáár wilden geen christelijke partij, maar een partij met humane ideeën onder het motto te strijden voor recht, gerechtigheid en naastenliefde. Ik was er ondersteboven van. De hoop, dat alle christenen zich rondom Gods Woord zouden scharen, om zo de geestelijke opbouw van ons volk ter hand te nemen, werd toen de bodem ingeslagen. We kregen een regering van „onbekwame” mannen. Wat een teleurstelling!

Ook had ik verwacht, dat onze mensen, de A.R., de C.H.U. en de R.K. zouden bewijzen mannen te zijn. geïnspireerd door Gods Geest. God had ons in de oorlog wel geleerd, dat je alleen maar politiek kan bedrijven met Hem. En nu zeg ik een hard woord. Velen van onze bekwame leiders uit het verzetswerk werden als onbekwaam aan de kant gezet tot grote schade van ons volk!

U zult het daar misschien niet mee eens zijn. Fiat. Maar u vraagt naar mijn overtuiging.

Bij de politie, bij de plaatselijke regeringen enz. enz. werden slappelingen gehandhaafd. Men meende aan de kous weer verder te kunnen breien, waar men ze in 1940 had laten liggen. Dat was de teleurstelling na 1945.

OFFER

Schuilkeldefiguren zijn ongeschikt tot regeren, want zij kennen het offer niet. Wie regeren wil, moet willen en kunnen offeren voor Gods zaak, voor het volk over grenzen heen, ook nu nog. Koningin Wilhelmina kende het offer, evenals Koningin Juliana en Prins Bernhard beiden het offer kennen. Tante Riek en met haar vele vrouwen en meisjes in het verzetswerk kenden het offer.

Bijbellezen en bidden behoren tot de uitrusting van de christenstaatsman. Mag ik u een goede raad geven?

Kom vóór elke vergadering van de Kamer als Christelijke fracties een half uur bijeen, lees de Bijbel en bidt: „O God, geef ons wijsheid”.

Een opmerking: Veel biddende mensen zijn echte humoristen en humor is zegen voor de ander en voor jezelf.

Koningin Wilhelmina weer terug in ons land

BRABANT VOERDE AMERIKAANSE CAMPAGNE

De Statenverkiezingen op 18 maart j.l. werden in een deel van Brabant op een andere dan de traditionele manier voorbereid. In het gebied van de kieskring Den Bosch (Brabant telt 2 van de 18 kieskringen nl. Tilburg en Den Bosch), werd op een enigszins Amerikaanse wijze de verkiezingscampagne gevoerd.

Deze campagne steunde op twee pijlers nl. het op originele wijze onder de aandacht van de kiezers brengen van het Statenprogramma, en van de lijstaanvoerder én op het pousieren van een aantal regionale kandidaten.

De aktie mag in grote lijnen geslaagd genoemd worden, al bleef het aantal zetels gelijk nl. 4 (2 A.R. en 2 C.H.). De Prot. Chr. Groep steeg van 3,8 zetels naar 4,3 zetels, waarmede de restzetel van vier jaar geleden thans een volle werd met een ruim overschot.

KOEKOEK

Bij de start had lijst 3 twee minpunten meegekregen, nl. het voor het eerst optreden van het G.P.V. en de zekerheid, dat ca. 1000 kiezers in 1966 per abuis op de Prot. lijst hadden gestemd. Op deze lijst kwam nl. een kandidaat voor met de toen favoriete naam Koekoeke. Alleen al in de stad Tilburg, waar deze overigens geachte burger volstrekt onbekend was, stemde 466 mensen op deze kandidaat. In totaal kreeg hij 1072 stemmen. Beide handicaps tesamen betekenden een achteruitgang van 0,5 %. Desondanks steeg de lijst met 0,1 %, hetgeen een aanwas inhoudt van 0,6 %. Andere verschuivingen daargelaten.

PROGRAM

Er werd gewerkt - voor het eerst in Brabant - met een uitgebreid provincieprogramma onder de titel „Werken voor Brabant”, waaraan de pers nogal wat aandacht heeft besteed. Met buttons, plakkers, ballonnen en lucifers voorzien van de beeltenis van de lijstaanvoerder - mr. J. N. Scholten - Andel - ging een enthousiaste groep vrijwilligers de boer op. Natuurlijk waren er ook meer traditionele middelen: affiches en folders (een hele goeie zelfs).

DE BUS

Het klapstuk was de verkiezingsbus, waarmee de lijsttrekker met een steeds groeiende groep vrijwilligers Brabant introk.

Hieraan besteedde de pers - ook buiten Brabant - veel aandacht. In feite was deze campagne de provinciale aktie met de meeste landelijke publiciteit. Er werden ook enkele verkiezingsvergaderingen gehouden, waarvan de debatavond tussen drs. Kloezen - lijsttrekker van D'66 - en mr. J. N. Scholten zeer veel belangstelling trok. De bezoekers hingen in de deuropening.

A.O.W.-ers KNOPEN 2250 METER TOUW

Deze campagne boeide met name jonge mensen, maar ook enkele A.O.W.-ers zaten bijna dagelijks in de bus ballonnen van een touwtje te voorzien. Gaandeweg groeide ook de groep niet-partijleden of unieleiden, die mee wilden doen.

Het staat wel vast, dat een flink aantal „losse” kiezers ditmaal op de Prot. lijst heeft gestemd; hetgeen overigens vier jaar geleden in het Land van Heusden en Altena ook reeds het geval was, toen de huidige lijstaan-

voerder met meer dan 6000 voorkeurstemmen in de Staten werd gekozen. Eveneens via een persoonlijke benadering.

VAN K.V.P. TOT S.G.P.

Bekend is ook, dat lijst 3 een aantal katholieke stemmen wist te verwerven met name van jongeren, die het programma en de aktie aanspraken.

Aan de andere kant voltrok zich ook hier het landelijke verschijnsel; een gering verlies aan de S.G.P.

Wat zijn nu de meer gedetailleerde resultaten van de gevoerde campagne, positief en negatief?

Allereerst het succes van de regionale kandidaten, respectievelijk de heer Padmos te Son, Praasterink te Helmond en Reyenga te Oss. Het betreft hier 3 raadsleden, waarvan de twee eerstgenoemden ook wethouder zijn. Alle drie overigens op een lijst gemeentebelangen. De aandacht van de plaatselijke kiezers was speciaal op deze kandidaten gevestigd via advertenties en folders. Succes bleef niet uit.

In Helmond	van 1,7 %	naar 2 %
In Oss	van 3 %	naar 4 %
In Son	van 3,3 %	naar 6,5 %

De campagne in Oss was het meest persoonlijk gevoerd door een huis-aan-huis brief van de heer Padmos.

CONCLUSIE

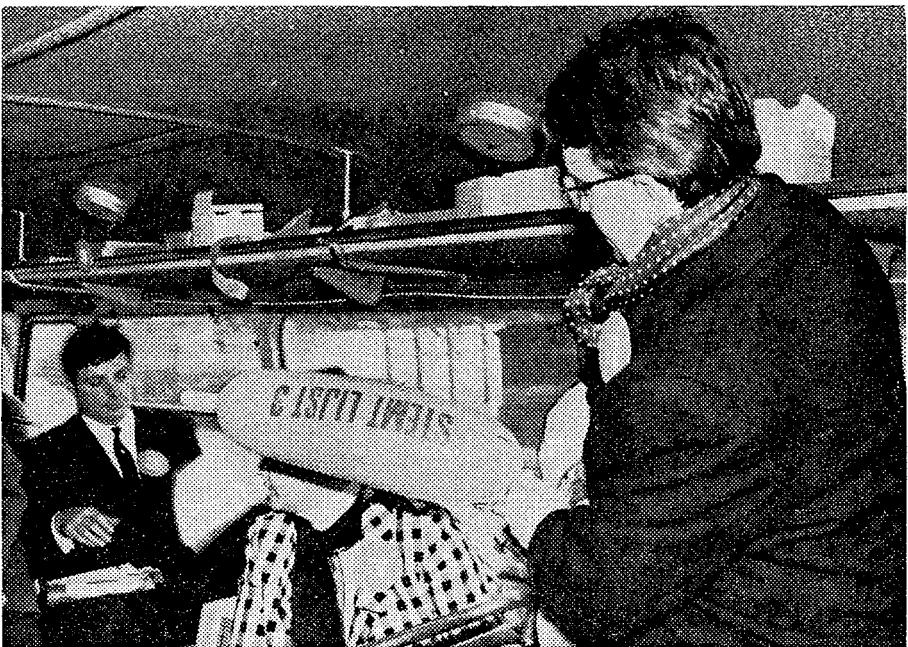
Persoonlijke benadering zeer waardevol!

Ook met de bus wierp men zich op een persoonlijke benadering, zij het

Een kakelbonte overjarige touringcar rondt het kerkpleintje van het versterkte stadje Megen; achterin de bus zit een 65-plusser blijmoedig ballonnen te vullen met meegebrachte lucht van boven de Moerdijk. Een man stapt uit en begint een geanimeerd gesprekje met een groepje passerende nonnen; een andere man deelt folders uit waarin een en ander wordt opgemerkt over levensbeschouwing en politiek en over wat er in de provincie allemaal nog zou moeten gebeuren; het wordt geïnteresseerd gelezen: met aandacht van politieke partijen is men niet erg verwend in het stadje; plaatselijk kent men een aantal groeperingen waarvan bedoelingen en onderscheid allen de inwoners duidelijk zijn en andere partijen zijn er niet; van deze partij had men nimmer vernomen.

Vereerd door de aandacht aan hen geschonken, zwaait men de bus weer uit, ondersteund door de plaatselijke jeugd, die nog een aantal prot. chr. ballonnen eist.

Op een vroege morgen, vlak voor de statenverkiezingen, schalt over het - duidelijk Vlaamse - marktplein van Den Bosch opgewekte muziek uit de bus met de - voor deze stad vertrouwenswekkende - paarse hoofdkleur. Onder het standbeeld van Jeroen Bosch, en op een steenworp afstand van (nou ja, voor een goede werper althans) de Kathedrale basiliek van St. Jan staat de grote, uit één stuk gehouden gestalte van dr. W. de Kwaadsteniet, de vroege Brabanders op noeste wijze folders toe te steken; uit zijn blik begrijpen ze dat er niets anders opzit dan de folders aan te pakken. De Bosschenaren zeggen op-

Lijsttrekker mr. J. M. Scholten op campagne

ook vluchtiger. Op markten en straten werden mensen even aangesproken, aan vele deuren werd een praatje gemaakt. Bij scholen werden honderden ballonnen uitgereikt, de jeugd vocht om de plakkers (voor tassen en brommers). Bij middelbare scholen werd het programma uitgedeeld en tevens aan geïnteresseerde passanten. Bejaardentehuizen en fabrieken werden bezocht ('s morgens om half zeven bij de fabriekspoort!). Op deze wijze werd een intensieve campagne gevoerd met een duidelijk resultaat.

BANG VOOR DE NAAM?

Er waren ook negatieve punten: de benaming van Prot. Chr. Groep stootte vele katholieken af en in gebieden, waar niet werd gewerkt, daalde lijst 3 niet zelden, met name ook door de vele thuisblijvers in de Prot. bolwerken.

AL MET AL

Al met al was het een campagne die de moeite waard was, vooral ook door het vele directe contact met de kiezer.

IMPRESSIES UIT BOURGONDIE

voert; dat gebeurt, ondanks alle ideeële beweringen, elders (zij het niet in die mate) ook; het bijzondere is, dat het als volstrekt legitiem wordt ervaren en dat een andere benadering van de politiek verwondering wekt.

Verwondering, maar ook wel interesse. En daar ligt misschien wel de grootste winst van deze campagne, waarbij AR en CH zich niet hebben opgeworpen als typische belangenbehartigers van de typisch protestantse (hollandse) streken, maar zich ook in de voor 90 % katholieke streken hebben gepresenteerd en hun benadering van de politieke vragen in de discussie hebben geworpen.

Daarmee zou ook een bijdrage geleverd kunnen zijn aan het gesprek tussen katholieken en protestanten over geloof en politiek; een gesprek dat, hier en daar ontloken sociologische en rekenkundige eenheden ten spijt, duidelijk nog moet beginnen, zo blijkt in deze streken.

Een gesprek dat gevoerd zal moeten worden aan de basis; een gesprek ook, dat zich niet uitsluitend zal moeten voltrekken tussen drie christenen die zich in de confessionele partijen bevinden.

Een ander winstpunt van de gevoerde campagne is, dat hier een bewuste poging is gedaan, de kiezer op te zoeken. Een vermoeiende bezigheid dunkt me, voor de lijsttrekker, maar ook een boeiende.

En met minder kun je eigenlijk in een moderne democratie niet toe.

Hartkamp

VRIJ ZIJN OM VRIJ TE KUNNEN WORDEN

DOOR GERRIT VAN DONGEN

Dit is het eerste en grote gebod,
dat wij antwoord geven aan God,
waar onze naaste is gebleven,
dat wij sterven voor het leven,
dat wij elkander niet verlaten,
dat wij uit liefde haten,
dit is de enige wet:

VERZET

Hoevelen zullen met de dichter Schulte-Nordholt vanuit dit eerste en grote gebod tot het antwoord van het verzet gekomen zijn? Hoevelen zullen tegen onrecht, rotheid en leugen hun felste protesten hebben laten klinken? Hoevelen zullen vanuit hun diepste verontwaardiging uit haat tegen alles wat gemeen en laag is de consequentie van hun eigen dood getrokken hebben? Het zijn de veelvouden van „De 18 Doden”. Het zijn de veelvouden van de graven der onbekende soldaten. Het zijn de veelvouden van al diegenen die wij op begraafplaats en in bidstond mogen herdenken.

VERZET

5 mei 1970: wij mogen even denken aan die talloos velen die hun leven in de waagschaal zetten om de enige wet, de wet der liefde, te gehoorzamen. Wij mogen - nee moeten - dankbaar zijn dat zij de fakkel van de vrijheid aan ons doorgegeven hebben. Dankbaar dat zij ons door hun dood geleerd hebben uit liefde te haten al datgene wat de mens tekort doet aan zijn volle menszijn. Al die doden vragen ook aan ons de consequentie te trekken: *verzet*.

UTOPIE: DOOD VERSTEEND TEKEN

5 mei 1970: één keer in de vijf jaar mogen we collectief de velen die voor deze utopische idealen vielen, herdenken. Het offer is een feit in de geschiedenis geworden. Hun ideaal is een dode letter in de historie; het is uitgroeit tot een gelegenheids-gedachtenis. Zij hebben een teken trachten te zetten: niet het teken 40-45, maar het teken der vrijheid. Door de vrijheid hebben de doden de werkelijke vrijheid mogen zien en hebben ons daarmee in de nieuwe ruimte gezet, waarin ook wij weer waarachtig vrij kunnen worden. Vrij zijn om vrij te kunnen worden, zoals Jaweh Israel uit het Egypte land gevoerd heeft en het volk in de ruimte zette, waar ze met Hem de vrijheid konden vinden.

De vrijheid bestaat niet: vrijheid is geen vast gegeven, ligt niet kant en klaar te wachten, maar moet telkens weer worden veroverd op de harde werkelijkheid van de wereld of zoals prof. dr. J. Sperna Weiland zegt: „De vrijheid is er niet en de vrijheid zal er ook niet zijn als een definitieve verworvenheid”. Voor de vrijheid staan vraagt steeds weer een nieuwe totale inzet. De doden worden niet verstaan door herdenken alleen, maar vooral door de aktie. De aktie tegen het onrecht overal in de wereld. De mens leeft in een paradoxale situatie, zegt Sartre; waar vrijheid is, is ook nog altijd onvrijheid. Dat is onze grote moeite. Dat heet ons menselijk-falen, de bijbel spreekt over de zonde,

waarin de existentie van ons mens-zijn verankerd ligt. In dit menselijk noodlot liggen we vast aan de kettingen: we zijn onvrij. De Christen weet dat hij vanuit die onvrijheid de vrijheid kan grijpen, omdat Christus de mens de droom der liefde gegeven heeft: „Uw jongelingen zullen gezichten zien en uw ouden zullen dromen dromen” (Hand. 2:17). De droom van het Kruis en de Opstanding waar de onvrijheid doorbroken werd en de vrijheid zeventiende. Dat was ook de droom van Martin Luther King en is de droom van Helder Camara, de Zuid-Amerikaanse bisschop, die zichzelf niet vrij kan zien als zijn medemens in onvrijheid moet leven.

De christen, die het teken van 25 jaar geleden verstaat, die van het evangelisch adagium van het Heil weet, ziet de samenhang die er bestaat tussen het eigen heil en het heil van de ander. „Als één lijdt, lijden alle leden” is niet alleen een ethische opdracht, het is ook een noodzakelijke realiteit. Ontwikkelingssamenwerking staat niet in het teken van de charitas, maar is ook bitter noodzakelijk voor het eigen zijn.

Ook hier geldt: to survive is to convive. De organische samenhang van onze samenleving is een noodzakelijke voorwaarde om de sprong naar de vrijheid te kunnen nemen. Dat is ook de bijbelse opdracht voor een Christelijke politiek: niet alleen de maag dient gevoed te worden, maar ook de benen, het hoofd en de armen. Alle leden behoren tot een lichaam. Een christen kan het niet verkroppen dat het welzijn van het ene lid ten koste van het welzijn van het andere lid gaat. Dan staat het hele lichaam in de onvrijheid.

Is de utopie van de doden een stenen teken geworden, of staat het ideaal nog als levend teken in de branding der wereldzeeën?

JONGEREN IN DE NIEUWE RUIMTE

Toen de doden hun doden begroeven, gloorde voor de levenden de nieuwe dag. Als een tabula rasa stond de nieuwe mens nog wat onwennig in de nieuwe ruimte. De balans was afgesloten: de credieten waren betaald. De mensen noemden de nieuwe ruimte vrijheid. Deze vrijheid was als een speelbal met prachtige kleuren, ongeschonden en gaaf. De mensen stelden regels op om het spel der vrijheid te kunnen spelen. De oude regels hadden afgedaan. De regels moesten zo zijn, dat niemand de bal stuk kon trappen, niemand mocht zich de bal toe-eigenen: het spel moest samenspel worden. Natuurlijk begrepen de nieuwe spelers, dat de regels zelf de vrijheid niet waren, maar de voorwaarden die tot de vrijheid moesten leiden. De vrijheden, die in het Handvest van de Verenigde Naties worden genoemd, de fundamentele rechten die de wet waarborgt, zij zijn de voorwaarde voor de vrijheid, zij zijn de vrijheid zelf niet.

25 jaar speelt de mens in de ruimte, die de doden hem gaven. Wat is het spelbeeld? Leiden de regels, normen en waarden naar de volle vrijheid? Hebben de miljoenen offers betekenis gehad voor een nieuwe wereld?

25-jarige jongeren betreden vandaag het stuk grond, waarvan zij in kerk, school en gezin geleerd hebben het met de totale inzet te verdedigen. Jongeren leren de spelregels die anderen gemaakt hebben. De jongeren willen meespelen, maar komen daarbij nauwelijks aan de bal. De ruimte wordt beheerst door de oudere generatie en niet door jeugdige voortvarendheid en durf. De bal der vrijheid wordt toegespeeld aan hen die geen acht slaan op de regels. De scheidsrechter wordt niet meer erkend. De tabula rasa is besmet. De creditzijde staat weer overvol als vroeger. Onze vrijheid betekent weer onvrijheid voor anderen. De bal wordt kapot getrapt - de jonge mens loopt uit het veld en stelt zich uit teleurstelling langs-zij op. Hij wil zijn vrijheid behouden en niet als slaaf deel uitmaken van de systemen. Systemen, waarvan hij vaak onbewust aanvoelt dat de vrijheid daarin tot schijnvrijheid wordt.

We leven in een sociaal-welvarende rechtstaat, waarin de eigen armoede grotendeels verdwenen is en de sociale pakketten de mens verzorgen van de wieg tot het graf. Er is een geordende ruimte opgebouwd, waarin de na-oorlogse mens rustig kan werken en leven. We kunnen dankbaar en tevreden zijn over het bereikte, maar al-

weer: dan maken we van onze doden een versteend teken i.p.v. het levende teken.

De jongeren voelen de na-oorlogse mentaliteit van het tevreden-zijn met het bereikte scherp aan. Zij hebben daar kritiek op, maar hebben niet de mogelijkheden en de kennis om het systeem fundamenteel te wijzigen. Hun idealisme wordt door de praxis kapot geslagen. Het idealisme verdwijnt, in een maatschappij waar geen ruimte is voor het waagstuk en het risico. Alles is geregeld; veiligheid, orde en gezag zijn slagwoorden van onze tijd. Bouwstenen waarmee velen denken de vrijheid te kunnen bewaren. Dan gaat het om een ander soort vrijheid, dan de vrijheid waarvoor Christus onze inzet vraagt. Orde en gezag zijn middelen die ook in dienst van de onvrijheid kunnen staan. Aan al het goeds van de sociale verworvenheden zit het gevaar van het nihilisme. De persoonlijke inzet wordt niet meer gevraagd. De burgerlijke levensveiligheid geeft een riant wijze van leven waarin carrière maken en geldverdiene belangrijke levensverzekeringen zijn. Voor de homo-ludens, de spelende mens, is geen plaats meer. Jongeren willen graag die spelende mens zijn, zij zoeken naar ruimte om te experimenteren met andere vormen.

In de geordende maatschappij zijn vrede, vrijheid, zekerheid spelregels die kunnen leiden naar de nieuwe vrijheid. In dezelfde maatschappij worden deze regels misbruikt en leiden naar de nieuwe onvrijheid.

De jonge mens loopt met zijn kop tegen de muur als hij de onvrijheid, de onvrede, en de onzekerheid in de wereld ontdekt. Hij ontdekt gevangene te zijn van het systeem, machtsblokken waar je niet doorheen kunt breken. Het is benauwend, het lijkt onwaarachtig en - wat meer is - infra-humaan.

ZOEKEN NAAR EEN UITWEG

Velen voelen zich in het wereld-labyrinth ongelukkig en kunnen de uitweg niet meer vinden. Jongeren zitten in een impasse.

De jonge mens komt op zijn weg de ellende van alles wat deze wereld te bieden heeft tegen: krottenellende, rassendiscriminatie, onderdrukking, oorlogsellende, honger. Hij voelt zich machteloos en laat zich meesleuren in de stroom van apathie en nihilisme. We hebben het gezien: de grootste groep wegblijvers bij de stembus waren de jongeren: zij stemden met hun voeten. De ouderen gingen om het bereikte te waarborgen - de jongeren zoeken een uitweg en zijn niet meer tevreden met de verworvenheden: zij bleven weg.

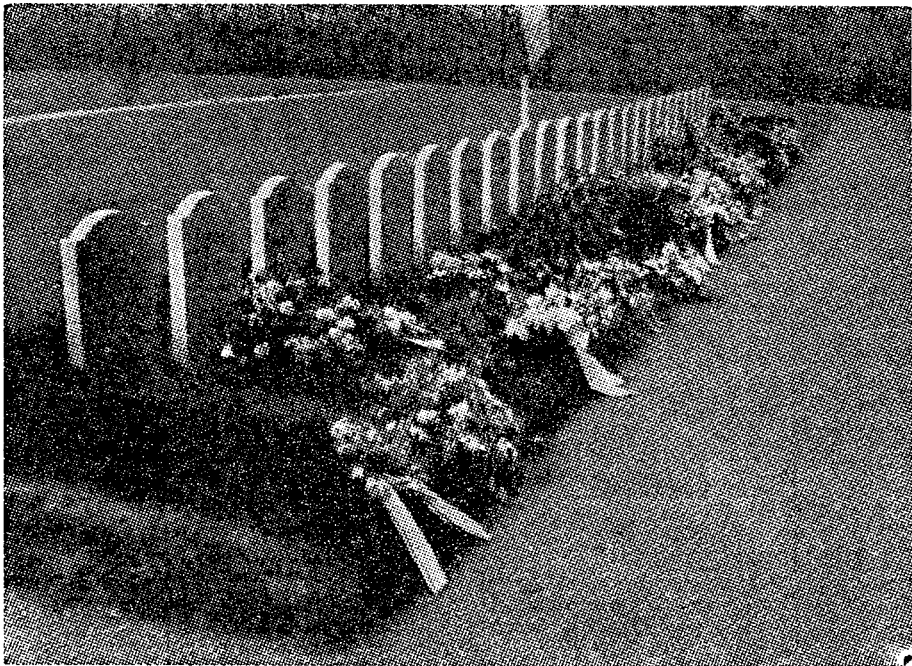
Dit conformisme door weg te blijven van de plaatsen waar het spel gespeeld wordt, wordt gelukkig ook door een grote groep jongeren gevoeld als verraad tegen de idealen en de utopie van de doden.

Er zijn plotselinge uitbarstingen van verzet tegen de geordende maatschappij. Het generatieconflict is niet het conflict van volwassenen en jongeren, maar in wezen het conflict van structuren, vrijheid en onvrijheid. Het is het conflict van de overgave. Ouderen ontbreekt het vaak aan het waagstuk der overgave. Overgave wil zeggen bereid zijn om wegen te bewandelen die risico's dragen, d.w.z. een radikaal einde maken aan de duivelse atoom-bewapening, het doorbreken van machtsblokken, het verzet tegen de onvrijheid steunen, ophouden met elke vorm van discriminatie, vechten tegen de honger ten koste van eigen belang. Dit alles vraagt overgave. Overgave is wereldwijd wakker wezen. Jongeren kunnen het niet accepteren dat de helft van de wereldbevolking met cola-doppen op school rekenen moeten leren, terwijl wij hier de video-recorder aanschaffen. Zo'n wereld kan geen vrije wereld zijn, maar in zo'n wereld heerst de onvrijheid.

In dit licht gezien zijn de jongeren-acties tekenen van overgave; zich vrij weten van structuren en in die vrijheid risico's durven dragen. Jongeren ontdekken dat zij in de ruimte naast de paupers uit Amerika, Afrika en Azië staan. Zij ontdekken, dat de atoombom de speelbal van de vrijheid is geworden. De jonge mens tekent protest aan, hij neemt de fakkel van 25 jaar geleden weer op en probeert door alle tegenslagen heen het vuur hoog en zichtbaar te houden.

Daarbij ontstaan wel eens kleine brandjes, maar die brandjes zijn nood-

VERVOLG OP PAGINA 12

zakelijk om de brandweerlieden te doen uitrukken teneinde grotere branden te voorkomen. De alarmacties van de jongeren werken: de alarmbel loeit en de spuitgasten maken zich gereed.

CHRISTELIJKE REVOLUTIE

25 jaar geleden hebben vele christenen in de voorhoede gestaan bij het bestrijden van de grote brand. Zij hebben uit hun bijbel het levende water gehaald. Toen hebben de christenen begrepen dat het christen-zijn een innens zware opgave is. Een christen moet voortdurend revolutionair zijn, d.w.z. hij moet voortdurend voor de vrijheid vechten omdat de onvrijheid van deze wereld is. Vanuit zijn christelijke visie mag hij niet tevreden zijn met het bereikte, met het bestaande. De Israëlieten hebben na onderdrukking een staat opgebouwd waar orde, wet en gezag het hoogste goed is geworden. De rabbi Jezus Christus komt als revolutionair de bestaande gevestigde orde omver gooien. Hij vraagt niet naar de spelregels, maar naar de geest waarin de mens de ander mens laat zijn.

Zo wordt ook van een christelijke partij gevraagd om het water voor de brand te putten uit de Bron: „ten-einde het evangelie aan de armen te brengen om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht te geven, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid” (Lucas 4: 18-19).

De Anti-Revolutionaire Partij heeft zich na de oorlog ontwikkeld als een partij, die de consequenties uit deze Bron, Die de Boodschap der Vrijheid verkondigt, wil aanvaarden. Het evangelie is voor haar het wapen tegen de revoluties van alle onvrijheden. De Revolutie van de Vrijheid zal in het program herkend moeten worden. Het verplichtend karakter van een Evangelische Volkspartij eist dit. Laat de partij in dit opzicht haar eigen identiteit, haar eigen karakter bewaren en doorgeven.

De opdracht van 5 mei 1970 voor de A.R.P.: Laat het teken niet ver-

stenen, maar houdt het levende teken voor ogen.

Op het zicht van die toekomst heeft een terugblik op 25 jaar werken aan vrijheid zin.

Holwerda-Zonen

Dokkum
05190 - 2292

Lelystad
03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

Prins N.V. - Dokkum

Metaalverwerkende industrie

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELN
- GEPROFIEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plastic-band brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

ARJOS EEN BOKS CLUB?

Nee, dat niet, al zijn er mensen die dat denken.

De A.R.-jongeren (tot 30 jaar) volgen in de Arjos politieke gebeurtenissen. Daarbij vinden ze het zo nu en dan nodig een vuist te maken. Ze richten zich met hun kritiek tot de A.R.P., waarmee ze zich nauw verwant voelen.

In veel plaatsen zijn actieve kernen. Er zijn ook veel individuele leden. Er zijn activiteiten te over. Daarom ben jij ook van harte welkom. Je was immers al lang van plan om mee te doen!

Stuur de onderstaande bon even in. En gireer de contributie

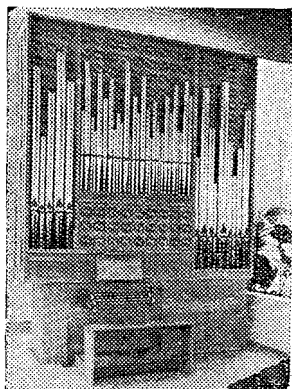
NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek” (het Arjosblad) en andere informatie. De f 7,50 contributie voor de resterende periode van dit jaar heb ik vandaag gestort op gironummer 127464 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

BON STUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW

ERNST

LEEFLANG

APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

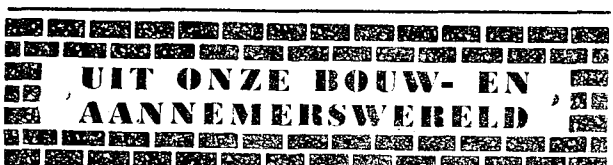
Uw adres voor recepties en partijen.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, IJOUR

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in ijsmateriaal, ijs en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertjen

WERKENDAM - TELEFOON 514

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwdan wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA

AANNEMERSBEDRIJF

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

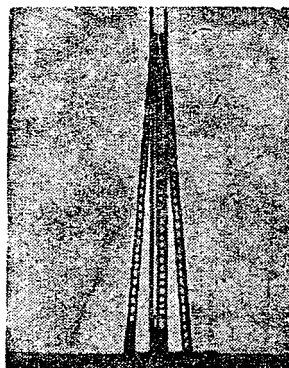
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN. BOUWBEDRIJF TE ZEIST

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakke, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

BOUWBEDRIJF VAN ESS

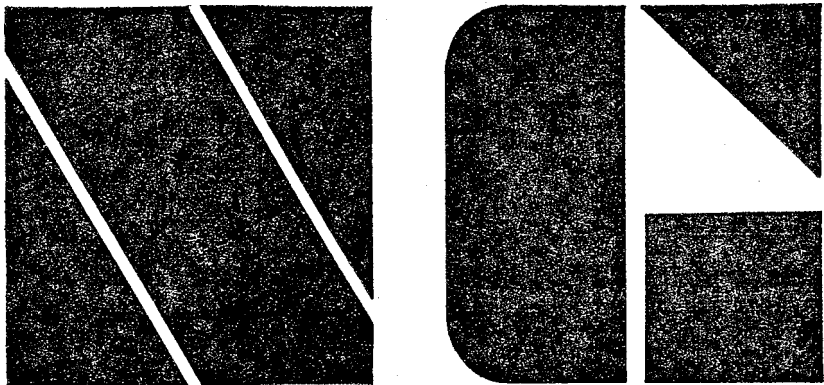
uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 20

16 mei 1970

EVANGELIE EN POLITIEK EN STAATKUNDIGE VERNIEUWING

Al geruime tijd bestaan er binnen de ARP tegengestelde opvattingen over het karakter van de partij en de houding, die zij moet aannemen ten opzichte van de andere politieke partijen, en met name de christelijke. Deze tegenstellingen leidden op het Partij Convent van 8 nov. 1969 onder meer tot de aannahme van een zinsnede in de resolutie, luidend:

„Nadere bezinning binnen alle gedingen van de partij over 't verplichtende karakter van het Evangelie voor het politiek handelen is noodzakelijk, gezien het proces van heroriëntatie waarin ook onze partij zich bevindt”.

Deze nadere bezinning heeft het Centraal Comité in het bijzonder gevraagd van een speciale partijcommissie, waarin het vertegenwoordigers van de diverse heersende opvattingen over de genoemde zaak heeft willen opnemen. De nota Evangelie en Politiek is de neerslag van het werk van deze 'Bezinningscommissie' die onder voorzitterschap stond van staatsraad J. Smallenbroek. Dit stuk verschijnt tegelijk met de nota Staatskundige Vernieuwing van een andere commissie, onder voorzitterschap van mr. A. M. Donner. Ook deze commissie was 'breed' samengesteld en van 'zwaar' gewicht. De twee commissies komen langs verschillende wegen tot soms zeer verwante conclusies. Daarom verschijnen hun respectievelijke werkstukken in hetzelfde nummer van Anti-Revolutionaire Staatskunde en dienen zij in die vorm als discussiemateriaal voor een brede partijconferentie, te houden op 30 mei a.s.

EVANGELIE EN POLITIEK

De nota Evangelie en Politiek geeft achtereenvolgens:

1. Een analyse van de al genoemde tegenstellingen binnen de ARP;
2. Een motivering van christelijke politiek;
3. Een verdediging van christelijke partijformatie en een behandeling van de voorwaarden waaraan zo'n formatie zal moeten voldoen.

De nota beschrijft drie stromingen, die op de partij een duidelijke invloed hebben. Het zijn:

- a. die christenen die de term christelijke politiek in zichzelf tegenstrijdig vinden; die de pretentie van het predikaat christelijk willen vermijden en zich daarom buiten de christelijke partijen bevinden;
- b. Voorts zijn er ook diegenen, die in de ontwikkelingen binnen de ARP in de jaren '60 een begin van het streven naar christelijke politiek meenden te herkennen maar die vooral in de laatste jaren zich teleurgesteld voelen daaromtrent.

c. De invloed van het politieke pragmatisme.

De pragmatische levenshouding als uitgangspunt voor het politiek handelen wijst de nota af. Zij onderkent de verdienste van 't pragmatisme als doorbreker van dogmatische standpunten, van starheid, maar ziet er ook een mogelijke 'geest van deze tijd' in.

De miskenning van christelijke politiek als zodanig is een houding die ook tegenover andere christelijk georganiseerde activiteiten aangenomen wordt. Zij leidt tot miskenning van christelijke organisaties in het algemeen en is een aan alle vormen daarvan over de wereld een gemeenschappelijke uitdaging.

De nota onderkent juist de noodzaak van christelijke politiek in een tijd van zo sterke vermeerdering, territoriale uitbreiding, samenhang en versnelling van de aan de gang zijnde processen. Zij beschouwt christelijke politiek als de enige te aanvaarden aanpak vanuit een allesomvattende visie op mens en maatschappij. Zo'n omvattende visie is voor de benadering van de ingewikkelde vraagstukken van nu noodzakelijk. Geen pragmatische behandeling kan daar ooit een samenhangende oplossing voor bieden.

Het zoeken naar deze omvattende visie, het pogen om vanuit deze conceptie naar de mate van onze krachten politiek te bedrijven, is bepaald geen besmette aangelegenheid die in strijd zou zijn met een evangelische levenshouding. De moeilijkheid is eerder andersom, dat de politiek zo vaak vanuit een niet-evangelische levenshouding bedreven is en bedreven wordt.

MACHT

De nota Evangelie en Politiek gaat hierbij in op de macht. De macht waarmee wij de geweldige processen van de hedendaagse maatschappij de baas moeten worden. Waarmee wij de schepping tot ontwikkeling moeten brengen. De macht ook waarmee wij zulke enorme misslagen kunnen begaan. Wij hebben die macht in handen gekregen en wanneer wij die niet goed gebruiken dan is het met onze bedoelingen fout gesteld. Waar de samenleving, nationaal en internationaal zulke wanhopige toestanden vertoont, is dat niet het gevolg van het feit, dat de mensheid niet anders heeft gekund, maar dat zij niet anders heeft gewild. In de wirwar van machtsrelaties die ons leven kenmerkt, is die van overheid tot onderdaan uniek, maar overigens even demonisch en sacraal als andere machtsrelaties. Het hangt er

maar vanaf of deze macht wordt ingezet om de bovengenoemde processen om te zetten, zodat aan eisen van gerechtigheid, vrijheid, verantwoordelijkheid en naastenliefde wordt voldaan, of niet. Als het publieke belang zo wordt behartigd, zal het gebruik van staatsmacht kunnen stroken met een evangelische gezindheid.

WIL EN POGEN

Zo kan politiek geweldig goede resultaten afwerpen. De nota verstaat onder christelijke politiek dan ook de wil en het pogen om de christelijke levensovertuiging en de christelijke gezindheid vorm en uitdrukking te geven op het terrein van de politiek. Zij slaat daartoe de rol van de overheid hoog aan. Zij erkent dat de christen niet het monopolie heeft, te weten wat die rol precies omvat, maar gelooft dat de Heilige Schrift ons oog daarvoor open houdt. Open ook voor de gerechtigheid die God hier besteld wil zien, voor vrijheid, vrede en solidariteit van de mensen, voor de leefbaarheid van de wereld. De nota ziet de grens van de overheidsmacht in de harten en gezindheid van de mensen maar erkent

VERVOLG OP PAG. 5

IN DIT NUMMER

Op pagina 2 een laatste herinnering aan het stemmen bij volmacht.

Artikel 13 en lichamelijk gehandicapte kinderen, zie pagina 4.

Op pagina 6 schrijft prof. Kooijmans over Cambodja.

Reacties op het artikel in N.G. van 25 april j.l. „Op de geweldloze vuist met de Arjos” staan op pagina 7 en 8.

Het Tweede Wereldvoedselcongres te Den Haag, zie pag. 9. Iets over Cuba, pag. 10. Lezers schrijven op pagina 11.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 69 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

CONFERENTIE OP 30 MEI A.S.

Voor belangstellenden bestaat nog de gelegenheid zich aan te melden voor deelneming aan de openbare partijconferentie over bezinning en staatsrechtelijke vernieuwing, welke de A.R.P. op zaterdag 30 mei a.s. belegt.

Voor deelname kunt u zich schriftelijk richten tot het partij-secretariaat, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag. Toegangsbevisen worden verstrekt zolang de plaatsruimte dit toelaat.

De deelnemingskosten bedragen f 9,— per persoon (inclusief consumpties en lunch); ter plaatse te voldoen voor de aanvang van de conferentie.

Zoals bekend wordt deze conferentie gehouden in het kader van de uitvoering van de resolutie van het Partij Convent van 8 november 1969 in de vorm van een openbare gedachtenwisseling over de betreffende zaken.

Een werkgroep bezinning, onder voorzitterschap van de heer J. Smallen-

broek en een werkgroep staatsrechtelijke vernieuwing, onder voorzitterschap van mr. A. M. Donner, hebben elk een discussierapport opgesteld.

Beide rapporten worden dezer dagen gepubliceerd in het mei-nummer van het maandblad A.R. Staatskunde.

De conferentie vindt plaats in Hotel Gooiland te Hilversum. Opening te 09.45 uur door partijvoorzitter dr. A. Veerman; sluiting te omstreeks 17.00 uur.

Na bespreking in secties en beantwoording van vragen en opmerkingen uit de secties volgt een algemene discussie in de plenaire vergadering met een forum onder leiding van prof. mr. P. H. Kooijmans, ondervoorzitter van het Centraal Comité. De andere forumleden zijn de heren mr. A. M. Donner, drs. D. Th. Kuiper, J. Smallenbroek en dr. A. Vermaat.

U bent welkom. Tijdige aanmelding wordt op prijs gesteld.

NOG MAAR EEN PAAR DAGEN VOOR 20 MEI 1970 ZORG DAT U OP TIJD BENT

U hebt nu nog maar een paar dagen de tijd om — wanneer u niet zelf in de gelegenheid bent om op woensdag 3 juni a.s. naar het stemlokaal te gaan — het zo te regelen, dat iemand anders voor u bij volmacht stemt.

Woensdag 20 mei a.s. is de laatste dag, waarop dit kan.

Zorg dat u op tijd bent.

VAN BELANG

U weet: uw stem is van belang. Wie zullen in de komende vier jaren in de raad zitten; wie zullen in de volgende vierjarige periode uw gemeente, uw gebied besturen? Wordt dat mede door u bepaald? Of uitsluitend door anderen?

U hoeft niet naar de stembus. Er is geen opkomstplicht meer. Gelukkig niet. Vrije burgers kiezen als zij willen. En anders niet! Wij moeten alleen voor ons zelf wel in de gaten houden, dat niet stemmen óók een beslissing inhoudt. Deze beslissing namelijk: de beslissing over wie ons besturen zullen over te laten aan anderen. Dat kan zo uitpakken, dat het wordt zoals u zelf uiteindelijk toch ook het liefst zou willen. Het kan ook heel anders aflopen. Dat is het risico. Een risico, dat u — wat u zelf betreft — niet hoeft te lopen. Gaat u zelf naar het stemlokaal. En als u zelf niet kunt gaan, vraag een ander bij volmacht voor u te stemmen. Woensdag 3 juni a.s. dus gemeente-

raadsverkiezingen in het gehele land. In het Rijnmondgebied bovendien tegelijkertijd verkiezingen voor de Rijnmondraad. Noteer die datum.

BIJ VOLMACHT

Indien u niet zelf naar de stembus kunt gaan (bijvoorbeeld wegens vakantie, verblijf elders, ouderdom, ziekte e.d.) dan is woensdag 20 mei a.s. voor u een belangrijke datum. Dat is de laatste dag, waarop u een aanvraagformulier om bij volmacht voor u te laten stemmen geheel ingevuld kunt inleveren op de gemeentesecretarie van uw eigen woonplaats.

De volmachtformulieren, model K 4-1,

zijn verkrijgbaar op de gemeentesecretarie. Ook bij de bestuursleden van uw kiesvereniging kunt u uiteraard terecht.

Uw formulier levert u geheel ingevuld in op de secretarie van de gemeente, waar u op dinsdag 21 april j.l. in het kiezersregister was opgenomen. Naast uw eigen gegevens als volmachtgever, moeten ook de gegevens van uw gemachtigde worden ingevuld. U en uw gemachtigde moeten beiden uw handtekening op het formulier plaatsen.

WIE?

Als gemachtigde kan voor u optreden:

- uw echtgenoot, echtgenote;
- een van uw bloedverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- een van uw aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
- de echtgenoot van uw schoonzuster en de echtgenote van uw zwager;
- een huisgenoot van u, die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

Het hierbij afgedrukte schematische overzicht laat u duidelijk zien wie allemaal door u als gemachtigde kunnen worden aangewezen. Uw gemachtigde moet op de dag van de kandidaatstelling, dus dinsdag 21 april j.l. zelf ook ingeschreven hebben gestaan in een kiezersregister.

Uw gemachtigde mag in een andere gemeente dan uw eigen gemeente wo-

nen. Hij moet dan echter, wanneer hij bij volmacht voor u stemt, die stem komen uitbrengen op een stembureau in uw gemeente.

Voor eventuele nadere inlichtingen kunt u zich altijd wenden tot de gemeentesecretarie en uiteraard tot de bestuursleden van uw kiesvereniging.

Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aanmerken.

De gemachtigde ontvangt voor het uitbrengen van de volmachtstem een volmachtlegitimatiekaart, welke tevens als oproepingskaart geldt.

U bent als volmachtgever niet meer bevoegd de volmacht in te trekken of zelf alsnog persoonlijk aan de stemming deel te nemen.

Zoals aangegeven is de kring van gemachtigden beperkt.

Voor bepaalde personen echter mag iedereen bij volmacht stemmen. De beperking van het verwantschapsvereiste geldt namelijk niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld: zeevarenden, schippers, vissers, e.d. Voor deze personen geldt, dat gebruik gemaakt met worden van een speciaal volmachtaanvraagformulier, model K 4-2.

RIJNMONDGEBIED

Voor het Rijnmondgebied geldt, dat wanneer u, zowel voor uw eigen gemeenteraad als voor de Rijnmondraad, bij volmacht wilt laten stemmen, dit aangevraagd kan worden door middel van één formulier model K 4-1 voor beide verkiezingen; in betreffende gevallen één formulier model K 4-2. In dit gebied mag een kiezer dus twee aanwijzingen als gemachtigde aanmerken zowel om voor de gemeenteraad als om voor de Rijnmondraad voor dezelfde twee volmachtgevers bij volmacht te stemmen.

De gemachtigde ontvangt in dit gebied één volmachtlegitimatiekaart om voor u aan beide verkiezingen deel te nemen.

Ook hier geldt, dat uw gemachtigde in een andere gemeente mag wonen, maar dat hij dan de volmachtstem in uw gemeente moet komen uitbrengen.

Wanneer uw gemachtigde in een andere gemeente binnen het Rijnmondgebied woont, kan hij in zijn eigen gemeente voor u stemmen voor de Rijnmondraad, maar dan gaat de volmachtstem voor de gemeenteraad van uw woonplaats verloren.

Een voorbeeld. Spijkenisse en Rotterdam zijn twee gemeenten binnen het Rijnmondgebied. Stel: een volmachtgever woont in Spijkenisse; zijn gemachtigde in Rotterdam. De Rotterdamse gemachtigde van de volmachtgever in Spijkenisse mag in Rotterdam de volmachtstem voor de Rijnmondraadsverkiezingen uitbrengen. Maar dan gaat automatisch de volmachtstem voor de gemeenteraadsverkiezingen in Spijkenisse verloren. Immers, de ene volmachtlegitimatiekaart wordt bij het stemmen door het stembureau ingehouden. Gaat echter in het gegeven voorbeeld de Rotterdamse gemachtigde de volmachtstemmen uitbrengen in Spijkenisse, dan kan hij daar op de ene volmachtlegitimatiekaart de volmachtstem uitbrengen en voor de Rijnmondraad en voor de gemeenteraad van Spijkenisse. En dit moet dus bepaald worden aangeraden.

Wanneer echter de volmachtgever uit Spijkenisse alleen een Rotterdamse gemachtigde zou kunnen vinden, die evenwel slechts in Rotterdam een volmachtstem voor hem voor de Rijnmondraad kan uitbrengen, maar niet in de gelegenheid is naar Spijkenisse te gaan, dan moet die mogelijkheid toch maar worden aangegrepen. Dan wordt immers althans voor de Rijnmondraad een stem minder gemist.

EEN STEM

Wij doen nogmaals — dit is de laatste aankondiging — een dringend beroep op u allen: ga zelf naar de stembus of laat een ander voor u bij volmacht stemmen.

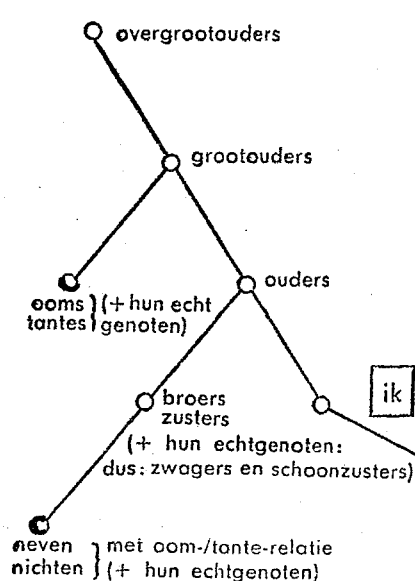
Een zetel in de raad meer of minder kan bij de verdeling blijken af te hangen van één enkele stem.

Laat dus géén enkele stem verloren gaan.

Ons verzoek: geef dit door aan anderen in uw omgeving. Bij voorbaat zijn wij erkentelijk voor uw medewerking.

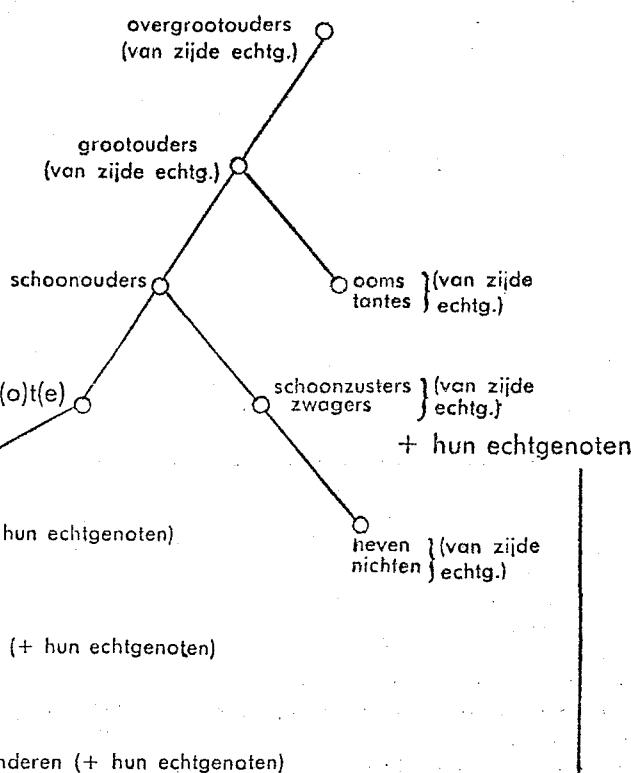
WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

bloedverwanten 1e t/m 3e graad

huisgenoten

aanverwanten 1e t/m 3e graad

n.l.: { de echtgenoot van een schoonzuster
de echtgenote van een zwager

Al degenen, die hier zijn aangeduid, mogen bij volmacht voor u stemmen, als u zichzelf

op de plaats van „ik” stelt.

★ ★ ★ CAMBODJA

De politieke oplossing in Vietnam lijkt weer verder verwijderd dan ooit. De oorlog heeft zich nu uitgebreid tot het grondgebied van Cambodja. De rede die president Nixon hield, ter rechtvaardiging van het overschrijden van de grens van Cambodja valt en in de V.S. en daarbuiten niet best. Het is te veel een eenzijdig militair spreken dat hier naar voren komt. Het zou de eer van de V.S. te na zijn, een oorlog te moeten verliezen. Dat is een opvallend facet van Nixons rede. De onrust in de V.S. neemt hand over hand toe. Ook daar is het antwoord van de overheid eenzijdig: Met militair geweld wordt het protest bestreden. Vier doden zullen, naar te vrezen is het sein worden voor toenemend geweld. De keerzijde van de medaille is, dat ook van de zijde van de Vietcong en van Noord-Vietnam hoegenaamd geen bereidheid tot een oplossing via de conferentietafel aanwezig is. De zaak lijkt op deze manier volledig vast te lopen: De Vietcong en de Noord-Vietnamezen zijn al jarenlang in Cambodja aanwezig; de Amerikanen en de Zuid-Vietnamezen hebben nu Cambodja's grenzen overschreden. Er is van beide kanten een toenemende tendens om de vastgelopen onderhan-

delingen door militaire actie te vervangen. Er moet een groot vraagteken worden gezet achter de overtuiging van de Amerikaanse militairen, dat de actie in Cambodja naar plaats en tijd beperkt zal blijven. (Niet verder dan 30 km en niet langer dan tot eind juni). De militaire adviseurs van opeenvolgende Amerikaanse presidenten zijn voortdurend te optimistisch geweest. Onze fractie heeft zich steeds op het standpunt gesteld, dat in Vietnam niet een militaire, maar een politieke oplossing moet worden gezocht. Daarin past niet de huidige escalatie. Hoe teleurstellend ook voor de militairen, men zal zich moeten realiseren, dat militaire acties in Vietnam te vaak zijn aangekondigd met de overwinning in het vooruitzicht. Terwijl het resultaat alleen een verbreding van het conflict was. Beide partijen zouden er wijs aan doen zich zo spoedig mogelijk uit Cambodja terug te trekken en aan de oproep van Oe Thant te voldoen, om de zaak langs de weg van onderhandelingen te regelen. Rusland en China hebben hier een even grote verantwoordelijkheid. Wie brengt de partijen bij elkaar? Zou het Oe Thant lukken?

★ ★ ★ KRAKERS

Er is vandaag een bijzondere belangstelling voor leegstaande woningen. Actiegroepen — voor het merendeel jongeren — protesteren tegen het feit, dat er eigenlijk overal in den lande woningen, soms langdurig, leegstaan, terwijl deze veelal bewoonbaar blijken te zijn. Dat laatste behoeft op zichzelf geen bezwaar te zijn. Immers een bepaalde 'reserve' aan leegstaande woningen in normale tijden is een acceptabele aangelegenheid, willen verhuizingen zich behoorlijk kunnen voltrekken. Maar de feitelijke situatie heeft ook een ander facet: er is nog steeds een belangrijke groep woningzoekenden waarvan er velen reeds langere tijd wachten op een woning.

In die omstandigheden moet tegen elkaar worden afgewogen wat belangrijker is: het hebben van een woningre-

serve of een (meestal) tijdelijk soelaas voor woningzoekenden. Waar dan nog bij komt, dat het ergerlijk is voor velen te moeten constateren, dat er huizen zijn die jaar en dag leeg blijven staan zonder (naar buiten althans) redelijke oogmerken.

Wij menen, dat het aanvaardbaar is dat actiegroepen zich richten op het opsporen van leegstaande panden, die toch te bewonen zijn. Maar het 'bezetten' of 'kraken' van deze woningen, dit recht in eigen hand te nemen is een onhoudbare zaak en een afkeurenswaardige zaak. De overheden zullen op dit punt naar onze mening met een duidelijke inschikkelijkheid echter wel spoedig naar wegen moeten zoeken de bestaande ontevredenheid tot een redelijke oplossing te brengen.

PARTIJ CONVENT

12 EN 13 JUNI A.S.

Op vrijdag 12 en zaterdag 13 juni a.s. wordt het voorjaars-Partij Convent in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum gehouden. Aanvang op vrijdag te 16.00 uur voortdurend tot 23.00 uur; aanvang op zaterdag te 9.00 uur.

Dit tweedaagse Partij Convent is nodig i.v.m. de behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 en de voorlopige vaststelling van dit program.

Daarnaast zijn diverse zaken aan de orde.

Na de openingstoespraak van de voorzitter zullen op vrijdag achtereenvolgens aan de orde komen de behandeling van de financiële stukken en de behandeling van de jaarverslagen over 1969 van het Centraal Comité, de Arjos, de dr. A. Kuypersstichting en de Kamerfracties. Vervolgens vindt bespreking plaats van de werkzaamheden van de A.R. Tweede Kamerfractie in het afgelopen jaar. Vooraf zal hiertoe een nota van de fractie worden rondgezonnen. De fractievoorzitter, mr. B. W. Biesheuvel, leidt de bespreking in met een korte toespraak.

De behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 zal nog op vrijdagavond aanvangen. Het is de bedoeling daarmede omstreeks 20.00 uur te beginnen. De behandeling ervan wordt op zaterdag voortgezet, totdat de voorlopige vaststelling heeft plaatsgevonden.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. Belangstellenden zijn derhalve welkom.

Voor een toegangsbewijs kan men zich wenden tot het partijsecretariaat, dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

De kosten voor het bijwonen van beide dagen bedragen f 15,—; voor één van beide dagen f 8,50.

Voor treinreizigers zijn treinreductiebonnen verkrijgbaar. Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de voorraad strekt, gelet op de ruimte, welke de vergaderzaal biedt.

HEEMSKERK EN HET EVENREDIG KIESRECHT

DOOR H. ALGRA

Theodorus Heemskerk was een staatsman van formaat met veel parlementaire ervaring. In april 1888 koos Ridderkerk hem voor het eerst in de Tweede Kamer. Vrijwel onafgebroken heeft hij voor verschillende districten zitting gehad, totdat hij in 1908 minister-president werd met als ambtgenoten o.a. Colijn en Talma. In 1917 schreef hij in Stemmen des Tijds een bijzonder instructief artikel over de Evenredige Vertegenwoordiging, die toen op komst was.

Tot die tijd gold het districtenstelsel en daarbij was de evenredige vertegenwoordiging ver te zoeken. In 1913 werd de rechtse coalitie verslagen en verloor de A.R. fractie ongeveer de helft van haar zetels, maar als men alle stemmen uit het gehele land bij elkaar telde, dan had de coalitie de meerderheid behaald. Vooral de R.K. Staatspartij kwam door het districtenstelsel niet aan haar trekken. In het zuiden had zij in een aantal districten een zó groot overwicht, dat sommige kandidaten er bij enkele kandidaatstelling kwamen. En in districten verder naar het noorden, waar de rechtse coalitie de meerderheid had, werd bij voorkeur geen R.K. kandidaat gesteld, omdat zulks tot anti-papistische reacties leidde. Toen de coalitie in de vorige eeuw eenmaal een R.K. kandidaat stelde in Delft, gingen de liberalen zich verzetten met de leuze, dat de stad, die het graf van Willem van Oranje binnen zijn muren had, toch niet de nagedachtenis van de grote Zwijger moest ontlenen, door een R.K. te kiezen. En, de R.K.-coalitiekandidaat werd verslagen. Het was geen wonder, dat met name de R.K. Staatspartij vóór het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging was. Maar ook de A.R.P. was er voor: in 1916 had zij het voor de Tweede Kamer in haar beginselprogramma opgenomen.

En nu het artikel van mr. Heemskerk. Hij is er van overtuigd, dat evenredige vertegenwoordiging er komt en wijdt een aantal belangwekkende beschouwingen aan de gevolgen van de invoering. Het belangrijkste gevolg zal zijn, dat de partijen niet meer in coalitieverband optrekken. Elke partij zal met een eigen lijst uitkomen. De wet verbiedt hoegenaamd niet, dat verschillende partijen samen één lijst indienen, maar in de praktijk zal het wel niet gebeuren. Elke partij kan er nu naar streven, om haar eigen karakter en program zó scherp en zó duidelijk mogelijk voorop te stellen. Dat heeft zijn voordelen, maar het kan ook schadelijk werken. Het kan er toe leiden, dat er geen aanwijsbare meerderheid komt in de Kamer en ook geen duidelijk oppositie.

'Om de kracht van het parlementaire leven niet te breken, zullen voorts de partijen, die krachtens hare beginselen en krachtens de eischen van het oogeblik tot onderlinge samenwerking in staat zijn, zoodanig overleg plegen, dat zij, hetzij als oppositie, hetzij als Kamermeerderheid, in de Kamer kunnen optreden.'

Want als dat niet gebeurt, als er niet een meerderheid komt met een wel omschreven politiek doel, dan komt er een of ander extra-parlementair kabinet. En dan is het parlementaire stelsel verzwakt en de medewerking van het volk tot de regering komt niet tot haar recht.

'Hooger staat een volk in zijn politieke ontwikkeling, beter vervult het zijn roeping, als het in staat blijkt een meerderheid met een wel omschreven bereikbaar staatkundig doel in het Parlement te brengen.'

Tegenover het kabinet-Cort van der Linden stond geen eigenlijke oppositie. En daardoor ontbrak, toen Heemskerk dit artikel schreef, naar zijn mening de stelselmatige en politieke controle. De controle, die er nog wel is, loopt vaak over de vraag, of de belangen van bepaalde groepen wel voldoende worden behartigd. Deze controle is wel nodig, en meer nodig, naarmate de regering meer zaken behartigt, 'maar deze controle blijft toch in haar geheel genomen beneden de roeping van de Staten-Generaal en de Regeering weet, dat in de Kamer geen 'politieke kracht zit'.

Heemskerk beschouwt het als hoogst wenselijk, dat ook bij het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging een duidelijke meerderheid als zodanig in de Kamer naar voren treedt, als resultaat van wat in het land door politieke partijen is tot stand gebracht op het gebied van een gemeenschappelijk program.

Dat betekent een grote taak voor de leidingen der politieke partijen. Die moeten niet alleen de eigen partij tot een harmonieuze samenwerking brengen, die gestalte krijgt in de kandidatenlijst, maar die moeten bovendien overleg plegen met andere partijen, vóór de verkiezingen.

Dat betekent, dat de taak en de positie van de partijleiding groter wordt dan voorheen.

Maar die partijleidingen moeten niet proberen, de fractie in de Tweede Kamer een leiding van buiten af op te dringen. Een partij in de Kamer, die van buiten de Kamer wordt geleid, wordt blijkens de ervaring niet voor vol aangezien.

'De leiding der partijen en de kracht tot die leiding moet dus in het Parlement aanwezig zijn.'

'Hoe meer de leiding der partijen ligt buiten de Kamer, des te zwakker wordt het Parlement.'

Het leek mij dienstig, uit dit artikel van Heemskerk iets mee te delen. Het werd geschreven in het najaar van 1917, vóórdat het Stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging werd ingevoerd.

En het merkwaardige is, dat er gedachten in worden ontwikkeld, die momenteel zo actueel zijn dan ooit.

ARTIKEL 13 EN DE LICHAMELIJK GEHANDICAPTE KINDEREN

DOOR J. A. VAN BENNEKOM

In 'Nederlandse Gedachten' van 14 februari j.l. stond een interessant artikel van drs. Koning over de financiële consequenties van het vervoer van gehandicapte kinderen naar voor hen geschikte scholen.

In haar commentaar kondigde de redactie aan, dat ik te zijner tijd op deze kwestie nader zou ingaan. Die tijd is nu gekomen: kort geleden heeft de Vaste Kamercommissie van Onderwijs en Wetenschappen het punt aan de orde gesteld in een onderhoud met staatssecretaris Grosheide.

Waarover gaat het eigenlijk? Artikel 13 van de Lageronderwijswet is ontstaan in een geheel andere tijd. In 1920 gold als een goed stuk 'sociale voorzie-

ning' wat nu door de tijd is achterhaald. Het vervoer van lichamelijke gehandicapte kinderen naar streekscholen plaatst de betrokken ouders dikwijls voor grote kosten, die wanneer b.v. van taxivervoer gebruik moet worden gemaakt soms f 150,- per maand kunnen bedragen.

Naar de huidige normen kan hier van een recht op vergoeding worden gesproken. De interpretatie van artikel 13, waarin van vergoeding der vervoerskosten wordt gesproken berust echter bij de gemeentebesturen en in dit opzicht is niet altijd sprake van een gelijke rechtsbedeling. Wat kan er nu gebeuren om het toch al grote leed voor ouders van gehandicapte kinderen niet nog zwaarder te maken?

In de betrokken commissievergadering hebben de heer Tilanus (C.H.U.) en ondergetekende met anderen deze zaak op tafel gebracht. De staatssecretaris erkende ten volle, dat ook op dit punt

een wijziging van de L.O.-wet noodzakelijk is. Hij wees er echter op dat voor gehandicapte kinderen zowel het 'afstandsbeginzel' als het 'draagkrachtbeginzel' anders wordt toegepast dan waar het 'normale' kinderen betreft. De inkomensgrenzen liggen voor de ouders veel gunstiger; afstand naar de voor het betrokken kind meest geschikte school wordt ook sterk in de berekening betrokken. De uitwerking van het artikel berust bij de gemeentebesturen en van die uitspraak kan men in beroep gaan bij Gedeputeerde Staten en vervolgens bij de Kroon. Ondergetekende suggereerde de staatssecretaris richtlijnen te doen uitgaan aan gemeentebesturen, waardoor een meer uniforme toepassing van artikel 13 mogelijk zou worden. In de praktijk vond de bewindsman dit echter moeilijk te realiseren, daar de Kroon de hoogste beroepsinstantie is en dan zou moeten oordelen over eigen suggesties aan lagere organen gegeven. En de Kroon is nogal eens 'redresserend' opgetreden bij een te karige interpretatie van enkele gemeentebesturen.

De bewindsman speelde even met de gedachte de beroepsprocedure te versnellen door het college van Gedeputeerde Staten uit te schakelen; ook op deze wijze zou een uniforme rechtsbedeling bevorderd kunnen worden. Hij zegde toe dat hij zich over het gehele vraagstuk nog eens wilde bezinnen en daarbij — uiteraard in overleg met zijn betrokken ambtgenoot — ook te willen overwegen in hoeverre de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten hier enige verbetering zou kunnen brengen.

Al met al heb ik de overtuiging dat

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

staatssecretaris Grosheide van het ontoereikende van de huidige regeling overtuigd is en zoekt naar een betere oplossing. Evenals ik ervan doordrongen ben dat de Kamer ook hier 'de vinger aan zijn pols' zal houden.

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER OP WALCHEREN

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubilair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.

DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Elsennoordlaan 2, Vrouwenpolder. Telefoon 01189-586.

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219-1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoeders

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2988
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

H. Struik en Zoon N.V. Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113-3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846-2156-2539 - Hardinxveld-Giesendam

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-1561 Telefoon 05750-3748

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404-13511

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

NIUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000-28886

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

SLUISSTRAAT 41 TELEFOON 05208-1259-1546

ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSE

Slidrecht - Holland

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894-218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

EVANGELIE EN POLITIEK STAATKUNDIGE VERNIEUWING

VERVOLG VAN PAG. 1

in christelijke politiek een opdracht en een machtig middel om gestalte te geven aan de hoop die wij op grond van het Evangelie voor wereld en mensheid blijven koesteren. Zo ziet zij ook de politiek als integrerend onderdeel van het christelijk leven.

Christelijke-partijformatie hoeft nog geen logische konsekwentie van dit standpunt te zijn, aldus de nota Evangelie en Politiek. Maar de samenstellers zien in de gegeven situatie wel de christelijke partij als het beste instrument om christelijke politiek te voeren. Zij signaleren ook de internationale betekenis van de christelijke partijen, als inspirerend voorbeeld waar in vele landen nu nog de christelijke kerken noodgedwongen de rol van een politieke groepering vervullen. In die rol kunnen de kerken echter niet veel meer doen dan getuigen en hier doet zich dan ook het gemis van christelijke partijen voelen. Zou het dus al onverstandig zijn, de bestaande instrumenten voor het voeren van christelijke politiek af te schaffen, internationaal is voor christelijke partijen nog een geweldig arbeidsveld voorhanden.

Verder stelt de nota nog aan de orde het bestaan van twee grote protestantse partijen, waarvan de reden duidelijk historisch en niet zozeer principieel is, terwijl de verschillen nu voornamelijk een kwestie van atmosfeer zijn. Voorts de theologische ontwikkelingen in de protestantse en katholieke werelden en de sterk gegroeide gemeenschappelijke oriëntatie in beide. Om deze redenen bepleit het rapport samenwerking van de christelijke partijen. Het ontzenuwt 'conservatieve' zowel als 'progressieve', religieuze zowel als politieke bezwaren daartegen. Wat de politieke bezwaren betreft, met name die, welke betrekking hebben op de coalitievorming met PvdA en VVD.

Wel worden duidelijk voorwaarden aangegeven voor de christelijke partijformatie. Een alleen tot getuigen geschikte minipartij wordt in onze omstandigheden ongewenst geacht. Aan de andere kant dient de christelijke groepering een zeer duidelijk christelijke politiek te voeren en nooit te verbleken tot een kleurloze centumpartij zoals wij die in Europa wel kennen. Deze voorwaarden begrenzen vanzelfsprekend ook de mogelijkheden tot samenwerking van de diverse christelijke partijen hier te lande.

STAATKUNDIGE VERNIEUWING

De nota Staatkundige Vernieuwing bespreekt de 'onduidelijkheid' in de Nederlandse politiek vanuit het functioneren, zowel van het partijwezen als van de staatsinstellingen. In onze situatie blijkt een verband te bestaan tussen deze twee functies. Zo heeft enerzijds ons parlementair stelsel, waarin de regering steunt op een meerderheid in het parlement, zijn konsekwenties voor het partijwezen en de opstelling die de partijen ten opzichte van elkaar behoren in te nemen. Anderzijds is de situatie in het partijwezen van het grootste belang voor het al of niet functioneren van het parlementair stelsel.

De 'onduidelijkheid' is volgens de nota voornamelijk gelegen, niet bij de partijen, maar in de maatschappelijke ont-

wikkelingen. Reden waarom de pragmatische benadering aanhang heeft gekregen. De verzorgingsstaat waarin wij leven kent een grote menigte politieke vraagstukken die niet zoals vroeger eenvoudig te klasseren zijn naar politieke hoofdlijnen in de trant van de schoolkwestie of het kiesrecht. Verband houdend met het verzorgend en besturend karakter van onze staat zijn deze vraagstukken zeer ingewikkeld van aard en hebben gewoonlijk een sterk technisch aspect. Zij hangen voorts meestal nauw samen.

De politieke bewegingsvrijheid is om die reden beperkt. Met de vele kostbare diensten die wij hebben opgezet zijn de zaken moeilijk van vandaag op morgen te veranderen. Zeker niet, nu ook de samenhang in internationaal verband zo is vergroot.

Tegen deze achtergronden moet de zo dikwijls gesignaleerde grote afstand tussen kiezer en gekozene, tussen bestuur en bestuurd worden gezien. De machteloosheid van de burger wordt niet veroorzaakt door botheid van de bestuurders die maar hun eigen gang zouden gaan, maar door de niet minder grote machteloosheid van de bestuurders, die langs vele raden van een geweldig apparaat iets tot stand moeten brengen. Wij moeten ons hoeden, aldus de nota, voor simplificaties, alsof we, als we maar wilden, alles net zo gemakkelijk zouden kunnen laten verlopen als honderd jaar geleden. De zaak ligt werkelijk niet zo eenvoudig, de problemen zijn uiterst ingewikkeld en we leven waarachtig niet in een gemeente van 6000 inwoners.

PRINCIPIEEL

De principiële tegenstellingen tussen de partijen beantwoorden niet meer goed aan de huidige problemen. Een principiële partijformatie achten de samenstellers van de nota echter ook en juist nu, noodzakelijk. Aantal, ingewikkeldheid en samenhang van de vraagstukken, en de voortdurende veranderingen eisen meer dan ooit een conceptie, die op langere termijn de wisselende programmatische keuzen kan omvatten.

In onze situatie ziet de nota Staatkundige Vernieuwing ook de samenwerking van partijen als een dringende noodzaak. Zij noemt de onmacht, die samenwerking te realiseren, in feite tragi-komisch, nu de oude geschilpunten zo in betekenis afnemen en het alternatief een uiteenvallen inhoudt.

De samenwerking van ARP, CHU en KVP wordt vanuit dit algemeen gezichtspunt positief beoordeeld. Wel wordt duidelijk gesteld dat het principiële uitgangspunt en de geheel eigen identiteit zwaar moeten wegen. Zwaarder dan de bedoeling, de meerderheid in het parlement te veroveren, wanneer dat wordt betaald met een verlies aan eigen gezicht. De samenwerking is gewenst, aldus de nota, mits uit programma en uitvoering daarvan de visioinaire, op de toekomst gerichte politiek naar voren komt.

Op het christelijk beginsel in de politiek gaat de nota ook in. Zij behandelt christelijke politiek als richtingwijzer en opdracht. Het werken aan die opdracht krijgt in dit verband het beeld

DR. GEELKERKEN VICE-VOORZITTER VAN DE RAAD VAN EUROPA

Wij feliciteren dr. N. G. Geelkerken van harte met zijn eervolle verkiezing met algehele stemmen, tot vice-voorzitter van de Raad van Europa. De Raad van Europa, deze grootste politieke organisatie op Europees terrein is, zou men kunnen stellen, de moeder geweest van het Europese Parlement. Als alle plaatsen vervuld zijn telt de Raad van Europa 296 parlementariërs. De Nederlandse delegatie telt 14 leden waarvan twee A.R.: dr. Berghuis en dr. Geelkerken.

De Raad van Europa houdt zich bezig met alle zaken die de vrije landen van Europa bezig houden en waarvan de meeste landen van West-Europa lid zijn. Alleen houdt de Raad zich niet bezig met militaire aangelegenheden.

Afgezien van een aantal plenaire zittingen in Straatsburg — minstens 3 maal per jaar gedurende ongeveer een week — telt deze Raad een groot aantal commissies, die veelvuldig bij elkaar komen ter voorbereiding van de discussies in de plenaire zittingen, voor het uitbrengen

van rapporten en adviezen aan de regeringen.

Dr. Geelkerken is lid van de volgende commissies: cultuur en opvoeding, landbouw, gezondheidszorg, ruimtelijke ordening, juridische vraagstukken en sociale zaken. Zes jaar geleden bekleedde ook een Nederlander het vice-presidentschap: dr. Patijn (P.v.d.A.) Dit jaar verkoos, de plenaire vergadering zoals gezegd, unaniem de heer Geelkerken als een van de acht vice-presidenten.

Zijn politieke taak is er niet gemakkelijker op geworden: veelvuldig in het buitenland actief zijn en toch de binnenlandse politiek, vooral voor wat zijn „portefeuilles" betreft, grondig blijven behartigen.

Overigens heeft hij in elk geval één belangrijke ervaring als voorzitter van een internationale organisatie reeds achter de rug: in 1967 was hij voorzitter van de Interparlementaire Beneluxraad.

Wij wensen hem veel wijsheid en kracht bij de uitoefening van zijn politieke activiteiten.

mee van het 'hozen in een lekkende boot'. Een beeld dat krachtsinspanning van allen en allen samen suggereert.

Het ideaal vraagt scherpe toespitsing, de werkelijkheid krachtige samenwerking. Het beeld is ook optimistisch en prikkelt tot aktiviteit door het weten van de Ander die achter de opdracht staat.

De nota stelt ook de samenwerking van de christelijke partijen met andere groeperingen aan de orde. De onovergankelijke houding van PvdA en VVD tegenover elkaar acht zij niet principieel gefundeerd, hoogmoedig en bekrompen. De verschillen tussen deze partijen zijn zeer betrekkelijk en vormen geen reden tot wederzijdse uitsluiting. De nota stelt zich wel op tegenover D'66.

In samenwerking met deze partij zien de samenstellers weinig perspectief, gelet op de noodzaak van principiële uitgangspunten en overkoepelende, langademige visie. Een samenhangende mens- en maatschappijvisie acht het rapport het enige tegengif tegen het altijd aanwezige gevaar van opportunisme dat bij een pragmatische aanpak wel extra groot moet zijn.

ANDER STELSEL ?

Gelet op de samenhang tussen ons parlementair stelsel en de situatie in het partijwezen en voorts op de gewenste samenwerking van de politieke partijen, stelt de nota de vraag, of niet een ander stelsel beter aan de heden-daagse problematiek recht zou doen. Het Zwitserse systeem, dat wij bij ons

merkwaardigerwijs bij de lagere overheid (Provinciale Staten, Gemeenteraad) kennen en waarin alle partijen geassocieerd optreden, zou volgens de samenstellers van de nota zeker overwogen kunnen worden voor het landsbestuur. De colleges van GS en B en W worden samengesteld op basis van evenredigheid aan de sterkte der verschillende fracties. Ons huidige regeersysteem van minderheid tegenover meerderheid sluit meer aan bij een twee-partijstelsel (Engels model). Voor dat laatste acht de nota in ons land de voorwaarden niet aanwezig, nog afgezien van de vraag of het een verbetering zou betekenen.

Tenslotte gaat de nota in op ons kiesstelsel. Een eventuele wijziging zien de samenstellers het liefst zich voltrekken in de richting van een gematigd districtenstelsel, vooral omdat dit de samenwerking van de partijen zal bevorderen. Met betrekking tot de voorstellen van de Commissie Duidelijkheid van de 'Achtien', die er onder meer toe strekken, de positie van het parlement ten opzichte van de regering te versterken, komen in de nota Staatkundige Vernieuwing voor en tegenstanders aan het woord. Men ontkomt niet aan de indruk dat de argumenten van de laatsten het zwaarst wegen. Vooral het gedeelte dat hier handelt over directe en indirecte democratie verdient aandacht in brede kring.

DE BESLISSING VAN EEN PRESIDENT

DOOR PROF. MR. P. H. KOOYMANS

Cambodja, tot voor kort wellicht de meest onbekende van de drie Indo-Chinese staten Vietnam, Laos en Cambodja, is plotseling voorpagina-nieuws van de eerste orde geworden. Sinds 1954, het jaar van de akkoorden van Genève waarmee het Franse koloniale regime werd uitgeluid had Cambodja een betrekkelijk vreedzaam bestaan geleid, een oase van rust naast de door militair geweld verscheurde buurstaten Vietnam en Laos. Voor een niet gering gedeelte had het land deze rust te danken aan de staatmanskunst van prins Norodom Sihanouk, wiens grote levensdoel het was Cambodja's neutraliteit zo goed en zo kwaad als het ging te handhaven. Daarvoor was inderdaad heel wat stuurmanskunst nodig. Want de strijd, op leven en dood aan gene zijde van de grens gevoerd, liet Cambodja niet onberoerd. Reeds in een vroeg stadium maakten Noord-Vietnam en de Vietcong van de grensstrook gebruik als uitwijkplaats en bevoorradingsbasis en reeds enkele malen hadden Amerikanen en Zuid-Vietnamezen de achtervolging van vluchtende tegenstanders op Cambodjaans grondgebied voortgezet.

BALANCEERKUNST

Juridisch had Sihanouk het volste recht gehad om tegen Noord-Vietnam en de Vietcong op te treden, doch hij realiseerde zich zeer wel dat zijn land daarmee in de Vietnamese oorlog betrokken zou worden en één blik op de name-loze ellende in het buurland was genoeg om hem ervan te overtuigen dat dit wel het laatste was wat hij wilde voor zijn volk. Hij koos derhalve voor een andere oplossing, weigerde iedere vorm van Amerikaanse hulp en verbrak zelfs de dipl. relatieke betrekkingen met dit land, terwijl hij er anderzijds voor zorgde dat de schending van de neutraliteit van zijn land door Noord-Vietnam en de Vietcong niet de spijten uitliep. Wanneer de politieke druk vanuit het Noorden, met name vanuit China, te groot werd, maakte hij v t voorzichtige toenaderingspogingen naar Amerika, waarmee gedurende het laatste jaar de diplomatieke betrekkingen weer werden hersteld. Aan deze voorzichtige en uitgekookte balanceerkunst kwam enige maanden geleden een eind, toen Sihanouk tijdens een reis door de wereld als staatshoofd werd gewipt.

Het nieuwe regime van de rechtse generaal Lon Nol was van geheel ander hout gesneden. Het besloot handelend op te treden tegen de schending van de Cambodjaanse neutraliteit door Noord-Vietnam, daarmee precies datgene ontkennend waarvoor Sihanouk nu juist altijd had gevreesd. Want Noord-Vietnam en de Vietcong, voor wie de bases in de grensstrook van levensbelang waren, lieten dit niet over hun kant gaan. Het nieuwe regime, dat zich al ommiddellijk stierf had gemaakt in de wereld door de zinloze en macabere slachtpartijen onder de Vietnamese grensbewoners, was tegen de goed-gedoopte Noord-Vietnamese troepen niet opgewassen en de val van de Cambodjaanse hoofdstad Phnom Penh leek een kwestie van dagen.

Op dat moment richtte de regering een verzoek om militaire steun tot de wereld. Nadat Frankrijk en Engeland ge-

Nixon

weigerd hadden en na een tijdlang ook Amerikaanse hulp onwaarschijnlijk had bleken, maakte president Nixon een dramatische rede voor de televisie op 30 april bekend, dat Amerikaanse troepen de grensstrook zouden zuiveren, omdat dit noodzakelijk zou zijn voor de veiligheid van de Amerikaanse troepen in Zuid-Vietnam. Het was deze presidentiële beslissing, die een golf van protest ontketende in eigen land en in de wereld. In eigen land leidde dit protest tot 4 doden bij onlusten aan de universiteit en tot het kraken in zijn voegen van Nixons eigen regering, die kennelijk niet geraadpleegd was.

Bij Amerika's bondgenoten was er, met uitzondering van Nederland zoals de onder-minister van buitenlandse zaken mededeelde, algemeen onbegrip voor de presidentiële beslissing.

NIXONS ALTERNATIEVEN

Wat kan Nixon tot zijn beslissing hebben gebracht? Laten we vooropstellen, dat hij formeel in een heleboel opzichten gelijk had; de Cambodjaanse neutraliteit werd manifest geschonden door Noord-Vietnam, het optreden van dit land in Cambodja was sinds het verdwijnen van Sihanouk en het optreden van het nieuwe regime drierster geworden, de onderhandelingen in Parijs waren tot nu toe niet erg overtuigend voor de vredeswil van de Noord-Vietnamezen en de Vietcong (op de rede n daartoe wordt thans niet ingegaan). Maar gelijk hebben is op zichzelf nog geen voldoende motivering voor politiek handelen. Nixon zelf deelde mee dat er drie alternatieven voor hem openstonden:

a. in de eerste plaats: niets doen. Het gevolg zou geweest kunnen zijn dat de regering Lon Nol ten val zou zijn gebracht en dat Cambodja communistisch zou zijn geworden; zelfs een terugkeer van Sihanouk zou deze in een afhankelijk positie hebben gebracht.

b. ten tweede: het geven van massale militaire steun aan de regering-Lon Nol. Dit was naar het oordeel van Nixon niet mogelijk en zou overigens Amerika in een tweede Vietnam hebben verwikkeld, waar het zich niet gemakkelijk uit zou hebben kunnen losmaken.

c. het derde alternatief was volgens de

president: het doorsteken naar de kern van het probleem: een beperkte actie, leidende tot zuivering van de grensstrook. Daarmee zou zijn voldaan aan zijn grootste zorg: bevelling van de Amerikaanse troepen in Zuid-Vietnam.

Het is echter grotelijks de vraag of dit derde alternatief reëel was, of het inderdaad bestond en of niet Nixon, door voor het derde te kiezen, in feite in het tweede terecht is gekomen.

De president heeft inmiddels uitdrukkelijk verklaard dat de ondernomen actie van beperkte omvang is en dat de Amerikaanse troepen vóór 30 juni het Cambodjaanse grondgebied zullen hebben verlaten. Is het echter aannemelijk dat dit vooruitzicht zal worden gerealiseerd? Stel dat de Amerikanen er inderdaad in slagen de Vietnamese bases in de Cambodjaanse grensstrook te vernietigen, wat zal er dan gebeuren indien zij teruggekeerd zijn naar Zuid-Vietnam? Het moet als hoogst onwaarschijnlijk worden geacht dat Cambodja zelf in staat zal zijn neutraliteit — die het overigens inmiddels verspeeld heeft — en onafhankelijkheid te garanderen. Als het tot de tanden gewaapt Zuid-Vietnam het al niet alleen kan bolwerken, hoeveel te minder dan het veel zwakkere Cambodja. Gevreesd moet dan ook worden dat thans ook Cambodja een strijdtonel zal worden en dat Amerika, wil het de consequenties uit de huidige actie trekken, voor langere tijd bij deze strijd betrokken zal zijn.

ZWAK

Het zwakke in Nixons verdediging van zijn handelwijze ligt wel in het feit, dat hij meende dat de kern van het probleem lag in het aanwezig zijn van de bases in de grensstrook. De kern van het probleem ligt evenwel in het hele karakter van de strijd, waarvan de aanwezigheid van de bases slechts een symptoom is. Het derde alternatief was geen alternatief; het ging slechts om twee keuzemogelijkheden. Dan kan worden toegegeven dat de keuze tussen de resterende twee alternatieven niet eenvoudig was. Dat Nixon voor de gewelddadige oplossing gekozen heeft kan evenwel op een aantal gronden betreurd worden. In de eerste plaats wijst de presidentiële beslissing erop dat Amerika nog steeds gelooft in de mogelijkheid van een militaire overwin-

ning. Naar mijn mening echter hebben de afgelopen 10 jaar onomstotelijk aangetoond dat een militaire overwinning — van welke partij ook — onmogelijk is, afgezien van de vraag, of die ooit een oplossing zou bieden.

Slechts via de weg der onderhandelingen kan een oplossing — die wellicht niet de door Amerika gewenste zal zijn — worden bereikt.

Bedenkelijker evenwel acht ik het feit dat in de rede van Nixon prestige-overwegingen een zo belangrijke rol speelden. Herhaalde malen merkte de president op dat het machtigste land ter wereld zich niet kan laten ringeloren. Hij zou liever het risico lopen niet herverkozen te worden dan te moeten aanschouwen dat Amerika een tweedetrangsmogedheid zou worden en zijn eerste nederlaag zou moeten incasseren in een trotse geschiedenis van 190 jaar. Dat is zuivere machtspolitieke taal van het oude stempel en van de meest verwerpelijke soort, hoe fraai het verder ook wordt aangekleed. Daaraan mag men de eigen mensen en andere volkeren niet offeren. Een tweede nadelig aspect is dat het conflict verder is uitgebreid en zo langzamerhand volledige Indo-Chinese trekken gaat aannemen.

Men kan zeggen dat dit meer in overeenstemming is met de realiteit, het maakt er de vooruitzichten voor een oplossing niet beter op, afgezien nog van de ellende die nu nieuwe groepen van de bevolking treft. Slechts een opnieuw bijeenkomen van de Geneefse conferentie zou thans nog zinvolle perspectieven bieden (in Parijs onderhandelt men nog maar over een deelprobleem), maar de kansen daarop lijken door het Amerikaanse optreden ook niet te zijn bevorderd. Of zou Nixon zulk een nieuw bijeenkomen door zijn beslissing juist hebben willen forceren? Het risico's, die hij dan nam, zijn echter wel bijzonder groot.

VERVREEMDING

Een bijkomend nadelig gevolg is dat Nixon Amerika's bondgenoten van zich heeft vervreemd en dat de reeds bestaande tegenstellingen binnen het Amerikaanse volk zijn verheerlijkt. Velen, die de president tot nog toe steunden, hebben zich tens op tegen hem gekeerd, zijn eigen adviseurs verkeren in een zeer moeilijke positie, een confrontatie met de Senaat dreigt.

Tenslotte heeft de door Nixon vorig jaar tijdens zijn reis naar Azië met zo veel ophef verkondigde, naar hem zelf genoemde doctrine, een fikse deuk gekregen. Deze Nixon-doctrine hield in dat Amerika minder de rol van politieagent zou gaan spelen, en dat de (Aziatische) regeringen verplicht waren zelf eventuele aanvallen te weerstaan; Amerika zou nog slechts bereid zijn tot economische en technische bijstand. De eerste maal echter dat het erop aankwam ging de doctrine niet op, hetgeen de vraag kan doen rijzen of de president zich van de consequentie ervan wel voldoende had gerealiseerd.

Amerika heeft vaker in Vietnam zijn militaire acties uitgebreid in de hoop daarmee een oplossing te forceren.

Tot nu toe is het daarin nimmer geslaagd en het moet betwijfeld worden of het nu wel zal lukken. Nu weet ik wel dat Nixon dit argument deze keer niet aanvoerde, doch dat het hem nu voornamelijk ging om de bescherming van de Amerikaanse militairen, maar daarmee werd toch wel erg op korte termijn geredeneerd. Als de actie van thans een langdurige uitbreiding van het conflict zou betekenen, draait dit argument zichzelf de nek om. De politieke wijsheid van zijn beslissing — nog afgezien van allerlei andere aspecten — moet daarom ernstig betwijfeld worden.

Wordt daarmee het andere alternatief — niets doen — aantrekkelijker? Dat is een vraag die nu niet in kort bestek kan worden beantwoord, omdat daarbij tal van andere elementen, die hier niet zijn genoemd, in het geding komen. Maar één ding staat vast: de dag waarop Sihanouk van zijn gezag werd beroofd, was een noodlottige dag voor Cambodja, Indo-China en Amerika.

DE KLEINE LANDEN VAN DE NAVO EN HUN NUCLEAIRE VRAAGSTUK

DOOR M. H. VON MEYENFELDT EN H. VOLTEN

Nederlandse Gedachten van 25 april 1970 opent de discussie over het veiligheidsbeleid. In het artikel „Op de geweldloze vuist met de ARJOS” schenkt prof. mr. P. H. Kooijmans aandacht aan opmerkingen van de Arjos-raad over dit beleid.

Hij richt daarbij de schijnwerper op enkele voorstellen die betrekking hebben op het bezit en gebruik van kernwapens zoals: de politieke belofte nooit als eerste NBC-wapens te gebruiken in een gewapend conflict en de stopzetting van de aanmaak van NBC-wapens en de vernietiging van de in West-Europa bestaande voorraden van deze wapens. De zienswijze van prof. Kooijmans, kort samengevat, is: dat dergelijke concrete maatregelen pas zijn te treffen als wij „een nieuwe structuur voor het samenleven der volkeren waarin veiligheid niet langer steunt op het evenwicht der verschrikking, hebben gerealiseerd”. De vraag is in hoeverre deze mening, juist in deze tijd, aanvaardbaar is als grondslag voor ons denken en handelen.

WAPENTECHNOLOGISCHE ONTWIKKELINGEN

Vooropgesteld zij dat ook wij als doel op internationaal politiek gebied zien: op langere termijn een internationale rechtsorde waarin oorlog als middel ter regeling van onderlinge geschillen uitgebannen is: op kortere termijn een veiligheidsstructuur die niet rust op het „evenwicht der verschrikking”. De vraag die ons bezig houdt is of wij - zonder dit doel uit het oog te verliezen - reeds nu concrete maatregelen kunnen nemen die de betekenis van de rol die massavernietigingswapens spelen in ons veiligheidssysteem, verminderen.

Is om een voorbeeld te noemen het afzien van het gebruik van kernwapens als een eerste reële stap op de weg naar het doel dat wij nastreven of betekent het een ontoelaatbare aantasting van de stabiliteit die het nucleaire evenwicht tussen Oost en West heeft teweeggebracht?

Voor dit laatste voert prof. Kooijmans sterke argumenten aan. Een beoordeling van de voorstellen van de ARJOS tegen de achtergrond van ontwikkelingen op wapentechnologisch gebied werpt echter een ander licht op de zaak.

Een punt ter illustratie.

In het onlangs, door het bekende Londense Instituut voor Strategische Studiën gepubliceerde „Strategisch Overzicht 1969” staat o.a. dat door de toenemende nauwkeurigheid van raket-systemen de „second strike capability” van zowel Rusland als Amerika dreigt te worden aangetast. Anders gezegd, technische ontwikkelingen lijken het mogelijk te maken dat de ene grootmacht de strategische nucleaire macht van de ander, in één klap kan uitschakelen. Wat dit betekent voor het machts-evenwicht behoeft geen toelichting.

Deze min of meer zelfstandige invloed van de techniek op de machtsverhoudingen tussen Oost en West en daarmee ook op het politiek gebeuren, verliezen wij te vaak uit het oog. Een voorsprong moet behouden blijven, een achterstand ingelopen. Een gevolg

is dat het machts-evenwicht op een steeds hoger technisch niveau wordt vastgesteld; een ander dat het machts-evenwicht kan worden verstoord met alle gevolgen van dien.

Dat zowel Amerika als Rusland zich bewust zijn van dit gevaar, mag blijken uit de bereidheid om samen te spreken over de mogelijkheid van wapenbeheersing en wapenvermindering (in groter verband te Genève; bilateraal te Wenen). Deze besprekingen zijn niet zonder resultaat gebleven. Te denken valt o.a. aan het verdrag om de verspreiding van kernwapens tegen te gaan.

Op grond van het voorgaande menen wij dat voorstellen die een beperking van het bezit en het gebruik van kernwapens beogen, geheel passen in het streven naar wapenbeheersing en wapenvermindering en dat zij, mits niet verzelfstandigd, de stabiliteit in de machtsrelaties tussen Oost en West bevorderen.

CONVENTIONELE KLOOF

Zijn de Arjos-voorstellen praktisch uitvoerbaar?

Deze vraag plaatst ons midden in de strategische „werkelijkheid”. Op militair gebied houden Oost en West elkaar in evenwicht. Maar de pijlers waarop dit rust zijn niet gelijkwaardig: het evenwicht is onevenwichtig.

De NAVO heeft namelijk op conventioneel gebied een achterstand op het Pact van Warschau. Daardoor vooral is de Atlantische Organisatie te zeer afhankelijk van de bereidheid als eerste gebruik te maken van kernwapens. Terzijde: Prof. Kooijmans uit deze bereidheid wel zeer positief, zeker in vergelijking met de minister van Defensie.

De minister legt de nadruk op het dreigen met kernwapens.

Onzekerheid bij de tegenpartij of conventioneel dan wel nucleair zal worden gereageerd, is een essentieel onderdeel van de afschrikingsstrategie. De mogelijkheid van een nucleaire reactie is aanwezig. Tot uitspraken omtrent een daadwerkelijk als eerste gebruiken laat hij zich niet verlokken, en dat is ook niet nodig zolang het centrale beleidspunt *crisisbeheersing* is.

De visie van prof. Kooijmans lijkt minder geruststellend, meer realistisch. Vooral omdat hij „een uit de hand lopend conflict” tot uitgangspunt neemt, stelt hij de *zekerheid* van een nucleaire reactie aan de orde. De duidelijkheid in de discussie over onze opstelling wordt daardoor zeker bevordert.

Terug naar het onevenwichtige evenwicht.

Het is in de eerste plaats zaak een beter inzicht te krijgen in de conventionele kloof; mede aan de hand daarvan kunnen wij onze mogelijkheden op het gebied van de kernwapens beter onder ogen zien. Wat de conventionele overmacht van het Warschau Pact betreft, zijn de volgende opmerkingen te maken:

1. Wij moeten ons hoeden voor overdrijving. De huidige gevechtskracht van de NAVO - in de rol van verdediger - is geen „quantité négligeable”. Het voert te ver hier de (objectieve) gegevens van het Londense Instituut voor Strategische Studiën te analyseren, maar deze cijfers leveren bepaald niet het beeld van een hopeloze situatie. Trouwens, binnen de NAVO is eerst kort geleden de studie in gang gezet omtrent de relatieve conventionele krachtsverhouding met het Warschau Pact.

2. Een toereikend conventioneel evenwicht is te verkrijgen zonder al te grote financiële offers.

Het gaat voor wat betreft de Europese NAVO-landen om tienden van procenten van het Nationaal Inkomen meer dan nu voor de veiligheid wordt uitgegeven.

Veel deskundigen zijn van oordeel dat de achterstand kan worden ingehaald (een andere vraag is of wij het *willen*), zonder de economische en maatschappelijke ontwikkelingen te verstoren. Terzijde: Een rationele handelwijze (en een goed punt voor het Program van Actie) is het aandringen bij onze bondgenoten Engeland en Frankrijk op de opheffing van hun voor het strategische machts-evenwicht niet-essentiële kernmachten, gepaard aan de verlegging van deze inspanning naar de conventionele sector.

3. Als prof. Kooijmans spreekt over de conventionele kloof, zegt hij dat wij

In N.G. van 25 april j.l. schreef prof. mr. P. H. Kooijmans een artikel „Op de geweldloze vuist met de Arjosraad”.

Op dit artikel ontvingen wij een tweetal reacties, te weten van de heren Von Meyenfeldt en Volten en van de heer Platteel.

Op deze pagina en de volgende kunt u lezen wat voor reacties het artikel van prof. Kooijmans heeft losgemaakt.

de conventionele kracht van het Oosten nooit kunnen evenaren „vanwege de geografische omstandigheden”. Wat hier wordt bedoeld is niet geheel duidelijk. Immers de haalbaarheid van conventionele pariteit wordt ook door andere factoren bepaald als b.v. technische en economische. Vaststaat dat tal van strategische factoren in ons voordeel zijn. Wel is het van belang de beschikbare krachten systematisch te ordenen en doelgericht aan te wenden. Daar mankeert binnen de NAVO nog wel het een en ander aan. Maar zouden wij er in slagen bestaande (in hoofdzaak structurele) tekortkomingen weg te werken, dan is het zonder meer duidelijk dat onze strategische positie veel sterker is dan die van het Warschau Pact.

Bijgaand staatje onderstreept enkele van onze mogelijkheden.

WP (zonder Rusland)	133	103
NAVO (alleen Europa)	512	301
WP (met Rusland)	563	344
NAVO (met N. Amerika)	1435	525

Natuurlijk is de geografische factor in ons nadeel. West-Europa is betrekkelijk ondiep en de lijnen die ons binden met Noord-Amerika zijn lang en kwetsbaar.

Maar of dit nadeel veel effect heeft, hangt af van aard, omvang en kwaliteit van de middelen die wij aanwenden om in voorkomend geval de tegenstander op te vangen, te stoppen en te keren.

Onze conclusie is dan ook dat van een hopeloze situatie absoluut geen sprake is.

De omvang van de conventionele kloof is onzeker en mogelijkheden om haar te overbruggen zijn aanwezig.

KEUZE

Welke betekenis heeft deze conclusie?

Prof. Kooijmans stelt als keuzemogelijkheden: dat de NAVO „- ingeval van een uit de hand lopend conflict - naar alle waarschijnlijkheid het eerst naar de kernwapens zal moeten grijpen of een verlies zal moeten accepteren”. Kernwapens of veiligheidsverlies.

In onze gedachtengang zijn er meer mogelijkheden zoals: het gebruik van adequate conventionele middelen en de toepassing van alternatieve verzetsvormen.

Een enkele opmerking.

Uitbreiding van het aantal keuzemogelijkheden verruimt de handelingsvrijheid van de Overheid en maakt het haar mogelijk in crisissituaties een meer flexibel beleid te voeren.

Conventionele pariteit - die zoals gezegd haalbaar is - kan de greep die massavernietigingswapens op ons hebben, lossen maken. Zij stelt ons in staat beperkingen te stellen aan het bezit (b.v. denuclearisatie van Europa tussen de Atlantische Oceaan en de Westgrens van Rusland) en gebruik (afzien van het gebruik als eerste van kernwapens) ook al is een nieuwe structuur voor het samenleven der volkeren nog niet gerealiseerd.

Het is zelfs de vraag of een dergelijke structuur ooit werkelijkheid zal worden als wij niet bereid zijn deze eerste stappen te doen.

Tenslotte verbetert conventionele pariteit stellig onze onderhandelingspositie bij het overleg met het Oostblok en maakt het gemakkelijker evenredige troepenreducties overeen te komen.

VERVOLG OP PAG. 8

DISCUSSIE OVER VEILIGHEIDS BELEID

DOOR A. PLATTEEL

Ons inziens is de keus niet: *Kernwapens of veiligheidsverlies*, maar *kernwapens of een adequate conventionele inspanning*. Zijn wij bereid ernst te maken met het terugdringen van de kernwapens en de daarvoor noodzakelijke offers - die overigens niet al te hoog zijn - te brengen? Zo ja, laten wij dat dan duidelijk in ons Program van Actie tot uitdrukking brengen, evenals de beperkingen die wij op kernwapengebied willen nastreven.

INVLOED BINNEN NAVO

Tot welke consequenties voert het hier vastgelegde standpunt? Gesteld dat het regeringsbeleid in deze richting zou worden omgebogen, zou de NAVO dan volgen? Wat is de invloed van een kleine bondgenoot als Nederland in deze organisatie? Deze vragen werpt Prof. Kooijmans ook op.

Wij zijn geneigd te zeggen, dat er in de eerste plaats op Nederland mede - en misschien juist op Nederland - de verantwoordelijkheid rust het denken over deze vraagstukken op gang te brengen en te stimuleren. Er is alle ruimte voor initiatieven, en in een bondgenootschappelijke organisatie, die zoals de NAVO slechts bij eenstemmigheid besluiten kan nemen, is steeds sprake van invloed.

Maar onze invloed strekt verder. Stikker vertelt in zijn memoires, hoe hij op zeker moment bemerkte, dat de Grote Drie in een voorbespreking de agenda van de NAVO-raad plachten door te nemen. Hij creëert dan, met Lange (Noorwegen) en Pearson (Canada), de Kleine Drie, die hetzelfde gaat doen. De bijdrage van de kleinere landen aan de besluitvorming heeft daarvan veel voordeel ondervonden. Thans, in het nucleaire vraagstuk, is er aanleiding te veronderstellen, dat Nederland stappen kan ondernemen tesamen met de Scandinavische landen en bijv. België. Een dergelijk blok zou zeker invloed hebben.

Vervolgens is het niet onwaarschijnlijk, dat de V.S. zich met de hierdoor geplaatste visie in aanzienlijke mate zullen kunnen verenigen. Deze mogelijkheid draagt de reële verantwoordelijkheid voor de nucleaire middelen en haar politieke leiders zijn zich daarvan naar onze indruk meer bewust dan menige Europese bewindsman. De geloofwaardigheid van een daadwerkelijke Amerikaanse inzet van kernwapens in Europa wordt steeds verder aangetast.

Het is geen toeval, dat juist vanuit de V.S. wordt aangedrongen op een Europese conventionele inspanning.

Tenslotte is op dit moment - bij de opstelling van het Program van Actie 1971-1975 - niet aan de orde, of als uiterste consequentie van onze zienswijze, indien de NAVO daarvan niets wil weten, een Nederlands uittreden op termijn zou dienen te volgen. Wij streven dit doel niet na.

Het gesprek in NAVO-verband moet nog worden geopend.

Het is niet nodig van de aanvang af boven dit gesprek de dreiging van ons uittreden te laten hangen.

In zijn artikel „Op de geweldloze vuist met Arjos” stelt prof. Kooijmans, dat hij de indruk heeft, dat de discussie zich de komende weken in belangrijke mate op het punt veiligheidsbeleid zal concentreren.

Ik geloof dat ook en ik ben er heel erg blij om. Juist een partij, die voorstaat een politiek te voeren vanuit het Evangelie, dient zich om dit punt wel heel sterk te bekommeren. Het gaat tenslotte om de toekomst van onze samenleving.

Ik ben blij, dat professor Kooymans zich kan vinden bij de grondtoon van onze amendementen. Ook hij vindt met het Program van Actie, dat het daadwerkelijk gebruik van de moderne massavernietigingswapens zedelijk onaanvaardbaar moet worden geacht. Professor Kooijmans zet dan echter een vraagteken bij de zin: Reeds de dreiging met het gebruik van N.B.C. wapens is een zedelijk ongeoorloofd middel. Hij vraagt zich nl. af of de situatie die is ontstaan na het afzien van die dreiging ethisch zoveel aanvaardbaarder is.

Ik geloof echter, dat het daar in de eerste plaats niet om gaat. Het zwakke punt in de redenatie is nl.: wel het gebruik van deze wapens moreel onaanvaardbaar achten, doch de dreiging met deze wapens willen handhaven, zij het voorlopig, om de stabiliteit niet te willen verstoren, is o.i. weinig overtuigend. Wie dreigt met wapens, kan naar mijn gevoel het gebruik niet uitsluiten, anders is die dreiging zinloos. Wanneer we niet bereid zijn om ook de dreiging met N.B.C. wapens te veroordelen, komen we nooit uit de „Teufelskreis” waarin we ons op dit moment bevinden.

De situatie waarin we ons zullen bevinden na het afzien van de dreiging, is naar ons gevoel ethisch meer aanvaardbaar dan de situatie van heden. Nu lopen wij iedere dag nog het gevaar te belanden in een nucleair conflict, dat het voortbestaan van de mens hoogst dubieus maakt. Wij menen, dat aan deze situatie een einde moet worden gemaakt. Dat neemt niet weg, dat onze methode ook haar risico's heeft, daarvan zijn wij zelfs overtuigd, maar de vraag die nu rijst is deze: welk risico is ethisch het meest aanvaardbaar?

ARIOSRAAD

Vervolgens plaatst prof. Kooijmans enige kritische kanttekeningen bij de consequenties die de Arjos-raad verder uit zijn standpunt trekt, nl. met name ten aanzien van:

1. de publieke belofte nooit als eerste N.B.C. wapens te gebruiken in een gewapend conflict.
2. stopzetting van de aanmaak van N.B.C. wapens en vernietiging van de in West-Europa bestaande voorraden van deze wapens.

Deze punten zijn tezamen met een evenredige vermindering van de conventionele bewapening en het sluiten van een niet-aanvalsverdrag tussen NAVO en Warschaupact genoemd door de Arjos-raad als inbreng voor een Europese veiligheidsconferentie van permanent karakter. Het gaat ons dus om de permanente veiligheidsconferentie, waarvoor de NAVO-partners inderdaad de punten 1 en 2 inbrengen,

uitgaande van het reeds eerder ingenomen standpunt nl. het afzien van de dreiging met N.B.C. wapens.

Professor Kooymans acht dit niet verstandig, want het zou de Russen slechts in de kaart spelen. Zij beschikken nl. over een groot conventioneel overwicht en zijn daardoor onbetwist heer en meester in Europa.

Uiteraard is ook de Arjos-raad zich bewust van het feit, dat de Sovjet-Unie in conventioneel opzicht sterker is dan wij. Toch geloof ik, dat dit voor ons niet het argument mag zijn om de balance op power niet te doorbreken. Ik ben er nl. van overtuigd, dat een eerste stap voor het doorbreken van de atomaire Teufelskreis van het Westen moet komen, ja alleen zelfs maar kan komen. Juist omdat het Westen voor het bestaan van kernwapens en andere massavernietigingswapens de grootste verantwoordelijkheid draagt.

De atoombom is door de Amerikanen het eerst gebruikt in de oorlog met Japan. Amerika heeft na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog geen poging gedaan afstand van de atoombom te doen om op die manier de Sovjet-Unie van de aanmaak van deze wapens te weerhouden. Van lieverlede ontstond op die manier de huidige balance of power niet te doorbreken. landen in 1949 de nucleaire afschrikingsstrategie hadden aanvaard. Men heeft nagelaten om een verdediging op te bouwen, die wel hecht was, doch niet gebaseerd op het grove en onaanvaardbare nucleaire systeem.

Er zijn momenteel geen tekenen die erop wijzen, dat er een tendens tot tweezijdige ontwapening is waar te nemen. Integendeel. Het non-proliferatieverdrag mag dan een stap op de goede weg zijn, het zal in de praktijk weinig betekenen, wanneer niet alle landen (zie Frankrijk en China) zich eraan houden.

PROBLEMEN

De situatie in de wereld is over het geheel genomen weinig rooskleurig. De toestand in Zuid-Oost-Azië verslechtert met de dag. De vraagstukken in Latijns-Amerika spitsen zich toe. De Verenigde Staten, het machtigste land ter wereld, raakt steeds meer in de ban van binnenlandse problemen, die zonder enige twijfel Amerika's kracht naar buiten zullen doen afnemen.

Ook in de communistische wereld zijn problemen te over. Het conflict Rusland/China en de interne problemen van de Sovjet-Unie op o.m. economisch gebied zijn daar voorbeelden van. Juist al deze interne en externe conflicten maken de kans op een wereldbrand groter. Juist daarom zijn nieuwe vredesinitiatieven noodzakelijk. Het staat voor mij als een paal boven water, dat de huidige situatie zich verder zal escaleren tenzij niet andere middelen dan de tot nu toe gefaalde ontwapeningsinitiatieven worden aangewend.

Professor Kooijmans spreekt over de consequenties van het standpunt van de Arjosraad. Hij spreekt allereerst van het gevaar, dat West-Europa valt binnen de invloedssfeer van de Sovjet-Unie. Nederland zou de positie in kunnen nemen van Finland of een positie die tussen die van Finland en pak weg Tsjechoslowakije en de D.D.R. inligt. Nu ben ik er persoonlijk nog niet zo heel erg zeker van, dat na het afzien op dreiging met kernwapens door het Westen, West-Europa, dus ook Nederland, binnen het bereik van de Sovjet-Russische invloedssfeer zal komen te

liggen. Dit zijn alleen maar thesen, waarvoor momenteel geen bewijs aanwezig is. Mocht de keus echter vallen tussen een nucleaire oorlog of het innemen van een positie zoals Finland, dan kies ik toch echt liever voor het laatste.

Trouwens, iets ergers dan massale vernietiging is niet denkbaar. De Arjosraad realiseert zich wel, dat haar standpunt risico's inhoudt en zij is zeker de laatste om een goed woord over te hebben voor het Sovjetrussische totalitaire systeem. Het gaat hierbij echter om meer. Het gaat om een poging de huidige vrieuze cirkel te doorbreken en zou het dan tevens niet mogelijk zijn, dat door deze houding ook de politiek van het Oostblok gaat veranderen. Het gaat er echter om, wie zet de eerste stap en naar mijn gevoel kan het Westen dat alleen maar doen.

De Arjosraad is zich bewust van het feit, dat niet alle NAVO-partners dit standpunt delen. Dit mag echter nimmer een argument zijn, om ons eigen standpunt maar in de ijskast te zetten. Ik dacht eerder, dat het daarom des te meer noodzakelijk is, om met klem te proberen steun voor ons standpunt te verwerven. Juist gezien het feit, dat we op het ogenblik zitten met een Frankrijk, dat atomair bewapend blijft, een zich mogelijk atomair bewapenend West-Duitsland. We weten nl. allen dat juist deze krachten zo gevaarlijk zijn voor een duurzame vrede. De tendens in West-Europa is ten aanzien van deze duurzame vrede bepaald niet gunstig te noemen. De Engelse conservatieve partij heeft „De Europese kernmacht” in haar verkiezingsvaandel staan. Zo'n kernmacht moet ten alle tijde voorkomen worden. Hiermee lig ik overigens geheel en al in de lijn van het concept Program van Actie, waarin staat dat voor een afzonderlijke Westeuropese kernmacht geen plaats is, omdat zij spanningverhogend zou werken.

Welnu, zoals de situatie er nu voor staat, is het gevaar voor een Westeuropese kernmacht reëel aanwezig. Een nu alleen maar uitspreken, dat kernwapens niet gebruikt mogen worden, is ontoereikend.

De bewapening gaat rustig door, de atoomdrempel wordt steeds lager. Juist daarom is het nu geboden, dat Nederland zich duidelijk op het standpunt stelt, zoals dat geformuleerd is in de punten 1 t/m 4 hierboven genoemd. Een verder gaan op de weg, die wij nu bewandelen, zal mede gezien de veranderde wereldsituatie, vroeg of laat tot een catastrofe moeten leiden.

Professor Kooijmans stelt verder in zijn artikel de vraag, wat er moet gebeuren wanneer de NAVO-partners geheel of gedeeltelijk niet bereid zijn de voorgestelde opstelling van de Arjosraad te accepteren. Hij twijfelt daar nl. in hoge mate aan. Ook wij zijn wel zo reëel om in te zien, dat veel landen en met name de door Prof. Kooijmans in zijn artikel genoemde landen ons niet zullen volgen, althans niet voetstoots. Hij stelt dan de vraag of de Arjosraad van mening is, dat wij nu uit de NAVO moeten treden. Ik dacht dat hij het antwoord evenwel zelf al geeft nl. door te citeren de zin: „De geloofwaardigheid van onze vredespolitiek dient mede zichtbaar te worden gemaakt door binnen NAVO-verband de participatie aan de kernwapenstrategie te beëindigen. Dit betekent dus niet een uittreden uit de NAVO, maar wel een duidelijk stellen, dat wij niet meer achter de kernwapenstrategie kunnen staan.

De NAVO kan echter, mits daartoe aangepast, een belangrijke tussenschakel vormen in een keten die Oost en West vreedzaam met elkaar moet verbinden.

Professor Kooijmans had deze vraag niet hoeven stellen, gezien ons latere amendement in dezelfde paragraaf over de structuur van de NAVO. Professor Kooijmans meent echter dat vredespolitiek best te voeren is in een situatie waarin men blijft steunen op de dreiging met kernwapens. Beide partijen zijn er nl. van overtuigd dat de kernwapens onbruikbaar zijn als middel om politieke doeleinden te verwirkelijken, doch alleen maar geschikt om elkaar van politieke avonturen te weerhouden.

VREDESPOLITIEK

Ik ben niet met professor Kooijmans eens ten aanzien van het feit dat in deze situatie wel vredespolitiek is te

VERVOLG OP PAG. 11

16 TOT 30 JUNI 1970

TWEEDE WERELD- VOEDSEL CONGRES IN DEN HAAG

DOOR M. N. G. KOOL

Op 16 juni a.s. hoopt koningin Juliana het tweede wereldvoedselcongres van de FAO te openen.

Dit congres zal van 16 t/m 30 juni in het nieuwe congresgebouw te Den Haag worden gehouden. Na de Koningin zal het woord gevoerd worden door de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Oe Thant, de Canadese oud-premier Lester Pearson, de oud-directeur van de FAO Lord Boyd-Ori en minister Udink.

Na het in 1963 te Washington georganiseerde eerste wereldvoedselcongres, dat niet zo'n groot succes was, valt thans Nederland de eer te beurt om de FAO te ontvangen.

FAO

De voedsel- en landbouworganisatie FAO (Food and Agriculture Organisation) is een der gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties. Ze houdt zich bezig met vraagstukken, die het wereldvoedselprobleem moeten oplossen. Zij doet dit op technische wijze: betere produktiemiddelen bevorderen, actie voeren voor opheffing van eiwitgebrek, strijd tegen verspilling en verlies van voedsel. Verder verleent de FAO hulp in de vorm van deskundigen die overal in de wereld werken om voedsel te produceren.

De FAO telt 121 lidstaten en twee geassocieerde leden. 5000 mensen werken in dienst van de FAO op vele plaatsen in de wereld. Sinds 1968 is onze landgenoot ir. A. H. Boerma directeur van de voedsel- en landbouworganisatie van de V.N.

Op verzoek van het eerste wereldvoedselcongres bereidde de FAO het 'Indicatieve Wereldplan voor de Ontwikkeling van de Landbouw (IWP) voor door informatie bijeen te brengen over alle aspecten van agrarische ontwikkeling. Tijdens het in juni te houden tweede congres zullen de discussies zich toespitsen op de uitkomsten van het IWP.

Het plan geeft aan welke de belangrijkste problemen op het gebied van de landbouw en voeding zullen zijn over een periode van twintig jaar. Een blauwdruk voor de toekomst is het niet. Het plan geeft enkele doelstellingen aan en de methodes en hulpmiddelen die nodig zijn om ze te bereiken. In de eerste plaats echter geeft het plan prioriteiten aan.

PRIORITEITEN

In 1969 zijn door de directeur-generaal van de FAO deze prioriteiten, zoals de FAO die voor zichzelf gesteld had, bekend gemaakt. De volgende vijf punten waren uitgezocht:

— *uitbreiding van het gebruik van graangewassen met hoge opbrengst;*

— *het mobiliseren van de menselijke arbeid voor de ontwikkeling van het platteland;*

— *actie voor opheffing van eiwitgebrek;*
— *strijd tegen verspilling en verlies van voedsel;*

— *verbetering van de deviezenvoorraad.*

Het programma van het congres zal erop gericht zijn de voornaamste aanwijzingen van het IWP en de concentratiepunten samen te brengen, richting te geven aan actie en een weg te vinden om hulpmiddelen te verkrijgen. Minister Lardinois zal, als voorzitter van het congres, 1500 afgevaardigden uit de lidstaten leiding moeten geven bij de discussies. Hieronder bevindt zich een 300-man sterke delegatie uit Nederland. Een groep jongeren uit diverse jongerenorganisaties houdt zich al gedurende enkele maanden met het FAO-congres bezig en heeft het voor elkaar gekregen, dat zij 80 jongeren naar het congres mag afvaardigen. Die 80 zullen dus deel uitmaken van de Nederlandse delegatie van 300 man. De jongeren hadden overigens liever gezien, dat het Nederlandse aandeel kleiner geweest zou zijn ten gunste van deelnemers uit ontwikkelingslanden, maar die beslissing kan helaas niet meer gewijzigd worden.

HONGERCONGRES

Het vorig jaar besloot het pas opgerichte NKIJ, het Nederlands Komitee voor Internationaal Jongerenwerk aan de voorbereiding van het tweede wereldvoedselcongres te gaan meewerken. In het NKIJ hebben de Nederlandse Jeugdgemeenschap, de Nederlandse Studentenraad en de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad elkaar gevonden en daardoor werken thans 77 jeugdorganisaties, waaronder de Arjos, aan een kritische begeleiding van het congres. Dankzij een subsidie van het ministerie van Landbouw konden grootse plannen worden opgezet. Naast de veertiendaagse verschijnende Hongerkrant, waarin veel informatie over de FAO en het congres voorkomt, werd op 11 april jl. in de RAI een Nationaal Jongerencongres gehouden.

Tijdens dit Hongercongres waar o.a. de Arjos met een uitgebreide leestuurstand aanwezig was zijn een aantal prioriteiten opgesteld, die de 80 man sterke jongerendelegatie op het juni-congres naar voren zullen gaan brengen en zullen verdedigen. Het werd duidelijk, dat de jongeren nadruk zullen leggen op politieke aspecten van ontwikkelingssamenwerking. In een van de prioriteiten stellen de jongeren, dat de FAO, zoals alle andere organisaties van de V.N. met haar politiek 'neutrale' opstelling uitsluitend heersende politieke stelsels steunt. Zij willen duidelijk maken, dat de FAO met deze opstelling het stempel draagt van de westerse economische orde op basis van een kapitalistische maatschappijvisie.

De FAO zal in haar activiteiten meer nadruk moeten leggen op structurele veranderingen, zowel in de ontwikkelingslanden als in de ontwikkelde landen. Enkele andere stellingen, die de jongeren zullen poneren, zijn:

— De zelfvoorzieningsgraad voor die landbouwproducten, die belangrijk zijn voor de economische groei van de ontwikkelingslanden, moet in de ontwikkelde landen omlaag.

— De verwerking van landbouwproducten uit de ontwikkelingslanden moet in die landen zelf plaats hebben.

— Bij associaties tussen de ontwikkelingslanden en de ontwikkelde landen dient het beginsel van wederkerigheid omgezet te worden in een voorkeurspositie voor alle ontwikkelingslanden.

— Voor marketing van produkten uit de ontwikkelingslanden dient in samenwerking met de FAO een marketingbureau te worden opgezet.

— Daar waar de groene revolutie en de sociale vooruitgang worden geblokkeerd door feodale verhoudingen en grootgrondbezit-verhoudingen dienen eerst sociale hervormingen te worden doorgevoerd.

— Bij ontwikkelingsprojecten moet niet slechts aandacht worden besteed aan economische en sociale aspecten, maar ook aan de ecologische aspecten.

BEVRIJDINGSBEWEGINGEN

En op o.a. deze prioriteiten zijn thans de ca. 80 jongeren duchtig aan het studeren. Het is echter nog niet zeker of zij alle 80 naar het congres toe mogen.

Tijdens het jongerenhongercongres is nl. een motie aangenomen, waarin geëist wordt, dat ook nog officiële delegaties van een aantal niet-VN-landen en bevrijdingsbewegingen voor het FAO-congres zullen worden uitgenodigd.

Met name worden genoemd de DDR, Noord-Korea, de Vietcong, Noord-Vietnam, de Chinese Volksrepubliek, de Black-Panther-beweging en de door de organisatie van Afrikaanse eenheid erkende bevrijdingsbewegingen in Afrika.

Mocht de FAO het totale aantal deelnemers aan het congres niet meer kunnen of willen verhogen, dan stelt de Nederlandse jongerendelegatie 40 van de 80 plaatsen ter beschikking.

Omdat het FAO-congres van uitermate veel belang zal worden, zijn in het hele land tal van werkgroepen bezig om zich in de materie wegwijs te maken. Sommige scholen zullen tijdens het congres een paar uur per dag besteden aan de bespreking van de gang van zaken op het congres.

En de 80 afgevaardigden beraden zich enkele week-ends over de op het van 16 t/m 30 juni te volgen werkpatroon.

Nog drie keer zal de Hongerkrant verschijnen. Jongeren kunnen nog een gratis abonnement aanvragen. Postbus 2057 te Amsterdam.

De belangstellende NG-lezer kan een paar exemplaren aanvragen bij het secretariaat van de Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De kranten worden dan gratis toegezonden.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

De Doctor Abraham Kuypersstichting

(HET WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT
VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ)

heeft een belangrijke taak bij het interpreteren van de feitelijke politieke en maatschappelijke ontwikkelingen en bij het zoeken van een passend antwoord daarop in de beleids sfeer. Daarbij valt het accent op het uitzetten van een beleid op langere termijn.

Het werk in de sector van advies en research geschiedt doorgaans in samenwerking met een brede groep personen, op wier deskundigheid en inventiviteit in commissies en werkgroepen veelvuldig een beroep wordt gedaan.

In een kleine, multidisciplinair samengestelde staf, thans bestaande uit twee juristen, een econoom, een chemicus en een politicoloog, ontstaat een vacature voor de

econoom

De stichting zou gaarne in contact komen met belangstellenden voor deze functie.

Gevraagd wordt: belangstelling voor de achtergronden van het politieke gebeuren, aanleg om in teamverband te werken, zich snel kunnen oriënteren in uiteenlopende onderwerpen, uitdrukkingsvaardigheid, bij voorkeur enige ervaring. Leeftijd tot omstreeks dertig jaar.

Aan sollicitanten zal eventueel gevraagd worden mee te werken aan een psychotechnisch onderzoek.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Doctor Abraham Kuypersstichting, Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag.

CUBA VOOR HET REGIME VAN FIDEL CASTRO

DOOR DRS. M. VAN DER SCHAFT

De Cuba goed kennende Amerikaanse professor Th. Draper stelt in z'n boek „Castro's Revolution, Myths and realities”, dat de Cubaanse revolutie in Europa werd „gemaakt” door Sartre en Simone de Beauvoir na een verblijf van enige weken in maart 1960 in Cuba, als vaststaande conclusie in Europa doorvertelden dat de Cubaanse revolutie de enig ware oplossing is voor de problemen van Latijns-Amerika.

In Nederland heeft Harry Mulisch, die twee maal een zeer korte periode op Cuba doorbracht, z'n eigen wensdromen bevestigd: „Cuba is de zonsopgang van onze eeuw”.

Deze personen die slechts zien wat Castro wenste, spreken duidelijk uit een utopische hoek. Het is in deze tijd van hersenspoeling een uitdaging om ook eens te zien naar de andere zijde, het andere Cuba.

Het feit dat thans bijna 10 % van de oorspronkelijk Cubaanse bevolking buiten Cuba leeft, waaronder in de V.S. vele geschoolde arbeiders, duizenden artsen en ander vakmanschap alsmede het feit dat van 1965—1969 ruim 150.000 Cubanen hun land zijn ontvlucht, d.w.z. recent 4000 per maand, geeft reden genoeg tot onbevangen denken. Evenzeer het feit dat er thans 20.000 politieke gevangenen in Cuba zijn, zoals prof. G. Kruijer vaststelde - waaronder bij Castro in ongenade gevallen mederevolutionairen van het eerste uur - maakt het interessant te zien naar het Cuba van vóór de revolutie en naar het heilsaspect van deze Castro-dictatuur.

GESCHIEDENIS

Cuba, het grootste eiland der Antillen, werd in 1492 door Columbus ontdekt, die in z'n logboek schreef: „Het zal niet moeilijk zijn goede Christenen van de bevolking te maken”. Deze missie die de zegen had van de Paus, was de voorbode van de Spaanse conquistadores, de veroveraars die op zoek naar edele metalen de Indiaanse bevolking tot slaven maakten, in dier voege dat thans geen spoor der Indianen is overgebleven. In hun plaats werden negerslaven aangevoerd. De huidige bevolking, groot 7½ miljoen, bestaat voor 75 % uit blanken van voornamelijk Spaanse origine en voor 25% uit een gemengde negerbevolking. Officieel bestaat in Cuba geen racisme, hoewel de Zwarte Panter Stokely Carmichael onlangs Cuba verliet omdat hij zich gediscrimineerd voelde.

Omdat in Cuba geen edele metalen werden gevonden, bleef het aan Spanje als strategisch object. In de 16e eeuw werd de tabakscultuur ingevoerd en in de 18e eeuw de suikercultuur, die van beslissende betekenis zou worden voor de economie van het land. Cuba was de laatste Spaanse kolonie die in Latijns Amerika onafhankelijk werd, hoewel de vrijheidsoorlogen het hevigste waren van het gehele continent. Na vele mislukte opstanden begon in 1868 de eerste georganiseerde vrijheidsoorlog die bloedig werd neergeslagen; in 1895 begon de tweede onder leiding van de dichter Jose Marti, die als martelaar de vader der natie, ook van de Fidelistas zou

worden. Diens lijfspreuk „Cuba libre” werd door hen overgenomen en de Castro-aanhangers zeggen het Marti in hun huidige ontberingen na: „De wijn is zuur, maar het is onze wijn”. De Cubaanse vrijheidstrijd genoot grote sympathie in de V.S., die ten slotte de strijd der Cubanen tegen Spanje in hun voordeel beslisten; 400.000 Cubanen sneuvelden in deze laatste strijd. In 1898 kwam er een Amerikaans militair bestuur. Zoals Josiah Strong het zegt in zijn boek „Our Country” speelde de Amerikaanse protestantse zending een pioniersrol in de buitenlandse politiek, die de Cubaanse bevolking tot ontwikkeling wilde brengen.

In 1902 werd Cuba de jure onafhankelijk; de facto werd het een Noord-Amerikaans protectoraat met een grondwet naar V.S.-democratisch model. Eerst onder F. D. Roosevelt zagen de V.S. in 1934 af van hun recht tot militaire interventie in Cuba, hoewel de militaire basis Guantanamo tot op heden behouden bleef. Economisch bleef Cuba van de V.S. en van de Cubaanse topklaag afhankelijk. Nog in de 50-er jaren zou de Amerikaanse ambassadeur in Havana de Cubaanse onderkoning worden genoemd. Cuba deelde hierdoor in de kenmerken van geheel Latijns-Amerika, dat sedert lang politiek onafhankelijk was, maar economisch voor een goed deel afhankelijk was van de V.S. Voor het huidige Cuba is daar de economische afhankelijkheid van Rusland voor in de plaats gekomen.

REGERINGSSYSTEEM

De Cubaanse regeringen in de eerste helft van deze eeuw kenmerkten zich door onrust en corruptie en kwamen veelal door staatsgrepen tot stand.

Onbevooroordeelde bronnen zijn van mening dat de V.S. in Cuba veel goeds tot stand hebben gebracht, door de aanleg van een infrastructuur, huizen, scholen, ziekenhuizen etc., terwijl het een democratisch bestuur heeft trachten te bevorderen. Het is voornamelijk de onderontwikkeltheid van het volk zelf geweest, die de V.S. in economische sleutelposities heeft gedrongen, daarbij uit eigen belang gestimuleerd door de machtige Cubaanse topklaag. Uit een oogpunt van rust en orde hebben de V.S. meermalen Cubaanse dictators (o.a. Palma en Machado) tot de orde geroepen. In 1933 had Cuba even een radicalistisch-revolutionaire studentenregering (de Authenticos) die zonder in het volk te rusten een overijde politieke en sociale revolutie trachtte te bevorderen. Batista, sergeant-schrijver en mulat, bracht in 1934 door een onverwachte staatsgreep orde en streefde daarna naar democratisering. Onder zijn leiding - in samenwerking met de omvangrijke communistische partij - kwam de *democratische Grondwet van 1940* tot stand, die de mensenrechten verdedigde, vrijheid van drukpers, vergadering en van politieke partijen formuleerde alsmede schoolplicht, minimumloon, sociale verzekeringen en vakantie regelde en daarnaast sociale gelijkheid en een program van landhervormingen voorstond.

Het was deze Grondwet van 1940 die Fidel Castro in 1953 tot z'n eerste revolutionaire daad inspireerde, toen hij tevergeefs het fort Moncada in Santiago de Cuba bestormde, waardoor de „Beweging van de 26e juli” ontstond.

Het was Batista die deze Grondwet

tot stand bracht en er - uit onmacht tevens - in de vijftiger jaren tenslotte niet naar handelde. Nog zeggen de Cubaanse communisten: „er zijn twee Batista's: de goede van 1940 en de slechte van de 50-er jaren”. In 1944 werd Batista verslagen en kwam een radicalistische regering Grau tot stand die met het hoofd in de wolken in korte tijd een andere economische orde trachtte te forceren. De ontuchtering bij het volk bleef niet uit, omdat dit bewind dat tot 1952 duurde, gekenmerkt werd door corruptie, inefficiency en een enorm wassend ambtenarenapparaat.

FIDEL CASTRO TEGEN BATISTA

In 1951 kwam een afsplitsing van de radicalistische partij tot stand - met Castro als lid - met als voornaamste doel de strijd tegen corruptie en sociale wanverhoudingen. Castro, jurist en zoon van een grootgrondbezitter, sloot zich als jongen reeds aan bij een revolutionaire groep, was geweldig ambitieus en trachtte o.a. rector van z'n studentenvereniging te worden. In 1952 nam Batista, die de verkiezingen vreesde, via een staatsgreep de macht aan zich, teneinde de „democratie te redden”. Vanwege de talrijke tegenstand, w.o. studentenrebellie, werd door hem een dictatuur gevestigd, hoewel Batista de Grondwet van 1940 in het achterhoofd hield. Hoewel hij het Amerikaanse belang steunde, greep hij ook enige malen ten gunste van de arbeiders en hun bedreigde lonen in. Batista had weinig tegenstand van de Communistische partij, aan wie hij de leiding der vakbonden liet.

Boris Goldenberg, een Cuba kenner, die in z'n naïviteit - zoals hij zelf zegt - met Castro's revolutionaire jeugdgroep samenwerkte, constateert in zijn uitstekende boek „Lateinamerika und die Kubanische revolution”, dat Batista langzamerhand meer vrijheid nastreefde. Nog in 1953 kon men in Cuba ongehinderd voor de televisie verklaren, dat leider Batista met de wapens ten val moest worden gebracht.

Zoals Castro na 1959 zou bewijzen is in een ontwikkelingsland een of andere vorm van dictatuur bijna noodzakelijke voorwaarde voor de economische groei. De ervaring met de radicalisten had geleerd, dat het Cubaanse volk nog niet rijp was voor een geforceerd nastreven van de Grondwet van 1940, dat „onrealistische manifest van een ideale wereld”, zoals Goldenberg het noemt.

De dictatuur van Batista had aanvankelijk tolerante trekken. Een proeve hiervan vormt het feit, dat Castro - na z'n mislukte aanval in 1953 tot 15 jaar gevangenisstraf veroordeeld - door Batista werd vrijgelaten. Het is ten slotte deze vrijlating geweest die Batista in 1959 ten val heeft gebracht. Immers na z'n vrijlating wist Castro naar Mexico te ontsnappen, van waaruit hij in december 1956 met 82 mederevolutionairen landde in de Sierra Maestra. Omdat z'n actie tegen Batista - met name bij de boerenbevolking - niet aansloeg, greep Castro gedisillusioneerd en teneinde raad naar het wapen van de terreur, hetwelk door Batista met een bloedige tegenterreur werd beantwoord. Cuba veranderde in een onveilige politiestaat.

De bevolking, het terrorisme moede, heeft zich in 1959 op Castro verlaten, die burgerlijke vrijheden en eerherstel van de Grondwet van 1940 beloofde.

Op deze pagina treft u een artikel aan, van de hand van drs. M. van der Schaft, over Cuba.

De heer Van der Schaft vroeg de redactie of plaatsing van deze bijdrage in N.G. mogelijk was. De redactie heeft gemeend het artikel op te kunnen nemen als zijnde een zienswijze op Cuba en de ontwikkelingen in dat land.

Uiteraard is het duidelijk dat de in dit artikel weergegeven visie voor rekening van de schrijver is.

RADICALISERING

Zonder tot ontmythologisering van de Castro-mythe over te gaan is aantoonbaar dat de dictatuur van Batista is omgezet in een dwangbewind van Fidel Castro, dat sinds 1961 van overtuigd marxistisch-totalitaire snit is geworden. Kansen de bijltjesdagen van januari 1959 nog geïnterpreteerd worden als een eliminatie van een schuldige oude orde, de wegzuivering daarna van vroegere medestanders en andere democratische krachten tonen aan, dat oppositie - die bij Batista nog wel mogelijk was - door Fidel Castro niet wordt getoleerd.

Ondanks de prestaties op het gebied van het onderwijs en de gezondheidszorg, zijn het vluchtelingenprobleem, de politieke gevangenschappen en de extreme nationalisaties, de gedwongen armoede, censuur en onvrijheid van het moment, alsmede de verspreiding van een guerilla-terreur over andere landen van Latijns Amerika, er een kwalijk bewijs van hoe radicalisme kan ontaarden.

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

**periodieken
boeken en
handeldrukwerk**

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

rotatie

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HAHBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2101

LEZERS SCHRIJVEN ONS.....

CAMBODIA

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie ARJOS heeft aan de volgende Amerikaanse organisaties de hieronder afgedrukte brief gestuurd. Students for Democratic Society, Chicago. Young Democratic Clubs of America, Washington D.C. Young Republican National Federation, Washington. Young Peoples Socialists League, New York. Young Socialist Alliance, New York. Young Calvinist Federation, Grand Rapids Mich.

Beste vrienden,

Op 5 mei 1970 heeft het Nederlandse volk herdacht, dat het 25 jaar geleden werd bevrijd van Duitse tirannie en overheersing. Aan de bevrijding en opbouw van West-Europa heeft 'w land een belangrijke en niet genoeg te waarderen bijdrage geleverd. Ook daaraan hebben wij op 5 mei in dankbaarheid willen terugdenken. In de huidige situatie staan wij er, gemeten naar maatstaven als hoogte van het inkomen per hoofd van de bevolking, gezondheidssituatie, democratische grondrechten, opleidingspeil en technische vooruitgang, uitstekend voor. Nederland behoort met z'n 13 miljoen inwoners tot de rijkste landen ter wereld.

In de politiek kan men het tot zijn belangrijkste taak rekenen deze situatie nog verder te verbeteren en uit te bouwen, dan wel op z'n minst de verworvenheden te handhaven. Een dergelijke politiek spreekt ons niet toe, en wij hopen dat u er ook zo over denkt. Wanneer wij in de, wat wij vrije, westerlijke wereld noemen, waarden willen hoog houden en beschermen, dan zullen dat waarden moeten zijn, die in confrontatie met het communisme wezenlijke inhoud blijken te hebben. Al te vaak reeds hebben wij moeten constateren, dat wat wij als onze westerse beschaving en onze waarden aanduiden, niet anders was dan behoudzucht, nationalisme en machtswellust.

Wij voor ons aanvaardden het christelijke geloof als begin- en eindpunt van onze politieke actie. Dat houdt naar ons inzicht in dat armen en hongerigen op ons moeten kunnen rekenen, ont-rechten ons aan hun zijde weten, de menselijke waardigheid voor ons onvervangbaar is en daarom elke discriminatie afgewezen dient te worden. Wij zullen een situatie naderbij dienen te brengen, waarin vrede en geluk hand in hand kunnen gaan. Dit bijbels toekomstperspectief dient ons handelen te bepalen.

Vanuit deze achtergrond kunnen wij de rol van uw land in Zuidoost-Azië niet begrijpen. De argumenten van uw president om Cambodja binnen te vallen, overtuigen niet. De hervatte bombardementen keuren wij met beslistheid af.

Echter het meest zijn wij ontzet over de uitspraak van mr. Nixon dat Amerika's trotse 190-jarige geschiedenis geen nederlaag verdraagt. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen, dat onze Amerikaanse generatiegenoten deze uitspraak onderschrijven. Wat is dit soort misplaatste trots anders dan puur nationalisme, waarvan de wereld al zoveel ellende ondervonden heeft?

Wanneer Amerika in de geest van mr. Nixons woorden een tweederangsmogendheid wordt, wanneer men zich terugtrekt uit landen waar men niet thuis hoort, dan is dat geen ramp. Uw land krijgt dan de unieke kans eerste-rangsmogendheid bij uitstek te worden door de armoede en de rassengelijkheid in eigen land te slechten, en de onderdrukte volken van Zuid-Amerika uitzicht op een menswaardig bestaan te geven. Dit kost dollars, de winst is niet in dollars uit te drukken.

Vurig hopen wij dat het Amerikaanse volk zelf, de oorlog in Vietnam niet langer neemt. En de jonge generatie vragen wij in hun partijen heftig te protesteren tegen de eskalatie, nu in Cambodja.

Uw reactie op onze brief zien wij graag tegemoet.

Hoogachtend,

Hans A. de Boer, voorzitter

OEFENTERREIN

Naar aanleiding van het artikel 'Oefengelegenheid voor de Koninklijke Landmacht', geschreven door 'een militaire medewerker' — waarom toch zo anoniem?? — wil ik graag het volgende opmerken:

'Brigades en Divisies'

De onder dit kopje aangehaalde methode de oefeningen van de K.L. te doen samenvallen met grote oefeningen van de NAVO-partners in West Duitsland, om zodoende de geoefendheid van de K.L. te vergroten, getuigt van een heldere kijk op de mogelijkheden. Ook de zelfstandige oefeningen op de uitgestrekte, dunbevolkte Noordduitse laagvlakte wordt aangehaald. Door een minder intensief gebruik, zullen deze gebieden lang niet in die mate vernield worden als de relatief kleine terreinen in Nederland (zelfs 4000 ha is nog klein!). Door zijn grote bevolkingsdichtheid kan Nederland *eigenlijk* helemaal geen gebieden missen voor de oefening van militaire gemechaniseerde eenheden.

'Voorgeschiedenis'

De onder dit kopje geplaatste opmerking, dat *plaatselijke* belangen een te centrale plaats innemen is sterk generaliserend. Dat de Eindhovenaren fel protesteerden is een normale zaak. Voor hen is Oirschot van te groot belang voor de recreatie om in beslag genomen te worden voor militaire doeleinden.

De in haar soort unieke natuurterreinen rond Harskamp tot militair oefenterrein te bestemmen zou *internationale* verontwaardiging oproepen. Hoe kan 'een militaire medewerker' dan toch stellen, dat hier plaatselijke belangen in het gedrang zouden komen? Dit getuigt volgens mij dan toch wel van een onbegrip voor de problemen welke hier liggen! Op de in Harskamp gehouden openbare hoorzitting is haarfijn uit de doeken gedaan *welke* belangen hier op het spel staan! De hier voorkomende unieke vegetatie en terreingesteldheid worden totaal verwoest als militaire voertuigen gaan oefenen! Het feit, dat een groot schietterrein in dit *prachtige* natuurgebied al aanwezig is, getuigt van een te weinig gevoeld verantwoordelijkheidsbesef van de betrokken instanties. Schietbanen kunnen overal aangelegd worden.

'Tweede nota ruimtelijke ordening'

Voor de noodzakelijke militaire oefen-

terreinen gingen de gedachten van het Kabinet Cals uit naar *marginale landbouwgronden*. Deze nota getuigt van een juist begrip voor de schaarste aan natuurgebied in Nederland. Waarom wordt dit niet aangehaald? Vergeten soms? Ik dacht dat dit punt juist van kardinaal belang is voor de gehele nota!!

De felle reacties van ongekend velen hebben verschillende oorzaken.

a. De geheimzinnigheid, waarmee de plannen van het Kabinet de Jong omgeven werden. Provinciale Staten en Gemeenteraden mochten *niet* ingelicht worden!! (Een militaire gewoonte? Dit heeft toch *niets* meer met democratie te maken!!).

b. De manier waarop de regering de Jong haar plannen aan de Kamer bekend maakte, wekte, terecht bij vele volksvertegenwoordigers grote wrevel op. De toon was iets te arrogant, de uitvoering van de plannen te weinig doordacht.

c. De belangrijkste reden van het felle protest is echter de steeds toenemende zorg over de verstoring van het natuurlijk evenwicht. We kunnen het ons nu eenmaal niet meer veroorloven nog meer bossen te kappen en zodoende bovengenoemd evenwicht nog verder te verstoren.

Voor de reiniging van onze sterk vervuilde lucht hebben we bossen nodig, voor het herstel van onze aangetaste zenuwen *stiltegebieden*. Deze laatste kunnen we alleen in de natuurgebieden vinden. Hieruit blijkt voldoende dat de mens niet door kan gaan roofofbouw te plegen op zijn omgeving. Begrijpt U dan nu de felle reacties van zovelen? Het gaat om hun leven en om het leven van hun kinderen. Niet alleen de uiteindelijke waanzin van een nieuwe oorlog (lees: atoomoorlog) kan een einde aan ons bestaan maken. Ook de vernietiging van land en lucht door de industriële mens bewerkstelligt hetzelfde, zij het op iets langere duur.

Dat Nederlandse Gedachten haar gedachten hier ook eens uitgebreid over late gaan!

Door het beleggen van openbare hoorzittingen gaven onze kamerleden blijk van het feit, dat het democratisch beginsel hen heilig is. Dat hetzelfde moge gelden, bij de beslissingen over onze laatste natuurgebieden. Dat bij Nederland de victorie moge beginnen in het jaar van de natuurbescherming 1970!!

Garderen

P. v.d. Born

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATENONDERNEMING
G. TERVEEN - GELEEN
Graaf Huylaan hoek Markt
Tel 0494 - 5888

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

N. Griffioen & Zonen
BAAMBRUGGE

Thermoshell huisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING

BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

16 mei 1970 NG 11

VERVOLG VAN PAG. 8

voeren. De vraag is evenwel of deze vredespolitiek effectief is. Hierboven is reeds gesteld, dat de ontwikkeling van moderne vernietigingswapens steeds verder doorgaat en daardoor tegelijkertijd de bewapening wordt opgevoerd. De vredespolitiek is dan vredespolitiek geworden, die ons steeds wel bepaalt bij de paradoxale situatie waarin wij leven, doch die nimmer de vicieuze cirkel doorbreekt. De escalatie gaat nl. door. Professor Kooijmans stelt verder, dat de Ost-politik van Brandt alleen maar denkbaar is tegen de achtergrond van de kernwapenstrategie. Prof. Kooijmans vraagt dan of zij zonder die achtergrond - indien al mogelijk - geloofwaardiger zou zijn. Mijn overtuiging is echter, dat het wel heel pover zou zijn, wanneer Brandt's politiek en alle andere pogingen, die het doel hebben om politieke ontspanning tussen Oost en West te bewerkstelligen, alleen maar kunnen slagen dank zij de balance of power. Natuurlijk bestaat het machtsevenwicht en binnen dat machtsevenwicht kunnen we aan vrede werken, maar die vrede blijft gewapende vrede. Een vrede die steunt op dreiging met de meest vreselijke wapens die de mensheid ooit gekend heeft. Het gevaar voor een catastrofe blijft, ook met eventuele successen voor Brandt, levensgroot bestaan. Daarvoor zijn er nog veel te veel conflictsituaties in de wereld over. Ik geloof echter, dat Brandt's politiek

meer kans van slagen heeft wanneer er bij het Westen tegelijkertijd een ontwikkeling aan de gang wordt gezet die uitloopt op een afzien van de dreiging met kernwapens. Juist gezien de positieve effecten, die dit voor een algehele ontspanning in Europa kunnen hebben. Tevens geloof ik ook, dat de Westduitse politiek daardoor aan geloofwaardigheid zou winnen.

NBC WAPENS

Tenslotte vraagt prof. Kooijmans de Arjosraad of zij de N.B.C. wapens niet teveel verzelfstandigt. De Arjosraad gaat er zijns inziens te veel vanuit dat de N.B.C. wapens verantwoordelijk zijn voor de mensonwaardige situatie van dit ogenblik. Prof. Kooijmans meent, dat juist het bestaan van die N.B.C. wapens ons behulpzaam moet zijn om eindelijk die structuur te verwezenlijken en de woltie-oorlog en geweld als middel om politieke doeleinden te realiseren - uit te rukken. Ik geloof echter niet, dat het juist is te stellen, dat de Arjosraad teveel de N.B.C. wapens verantwoordelijk stelt voor de huidige situatie. Het is nl. doorgewoone een feit, dat er in de wereld allerlei vreselijke dingen gebeuren, die omdat het machtsevenwicht bestaat, eenvoudig niet kunnen worden tegengegaan. Tsjechoslowakije is ten offer gevallen aan dat machts-evenwicht. Rusland kon z'n gang gaan, omdat het wist, dat de U.S.A. toch niet zouden ingrijpen. Hierdoor zouden nl. onvoorstelbare krachten

worden losgemaakt. Juist de statische situatie van vandaag moet doorbroken worden. Die wordt echter nu door de kernwapenstrategie in stand gehouden.

Ik geloof tevens niet, dat de kernwapenstrategie uiteindelijk dienstbaar kan zijn om de oorlog uit te bannen. Kernwapens zijn daartoe te immoreel. Trouwens, er zijn nu bepaald ook niet tekenen die daarop wijzen. De internationale situatie verslechtert eerder. Gelukkig is ook prof. Kooijmans er van overtuigd, dat de dreiging met kernwapens gerechtvaardigd zou worden door zijn stellingname. Het moet echter wel het schokeffect hebben om ons over de drempel heen te helpen. Hier ligt dacht ik juist het verschil. Het is mijn stellige overtuiging, dat wanneer men uitgaat van het onaanvaardbaar zijn van het gebruik van deze wapens, men ze ook niet kan en mag gebruiken als middel voor ontspanning. Daarvoor is dit middel eenvoudig niet geloofwaardig genoeg.

De Anti-Revolutionaire Partij is een partij, die haar politieke koers wil toetsen aan het evangelie. Dit evangelie gebiedt ons te zoeken naar nieuwe, betere structuren voor deze wereld. Nu is men hard op weg voorbereidingen te treffen de wereld te vernietigen. Ik dacht, dat wij moeten proberen andere wegen te vinden. Het afzien van gebruik van en dreiging met kernwapens zal het begin moeten zijn van een nieuwe koers.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

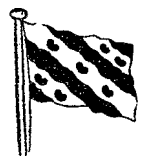

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF „SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX"
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

HOTEL „DE KROON"

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden" N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK
ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 363 en 221

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURN

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
Goud en ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING

als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

C. de Mooy & Zoon Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javestraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everstrenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Bulwer Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuvenpark 3 - Ribesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

•

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

•

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

•

Fourages en kunstmest

fijn! die ken ik

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

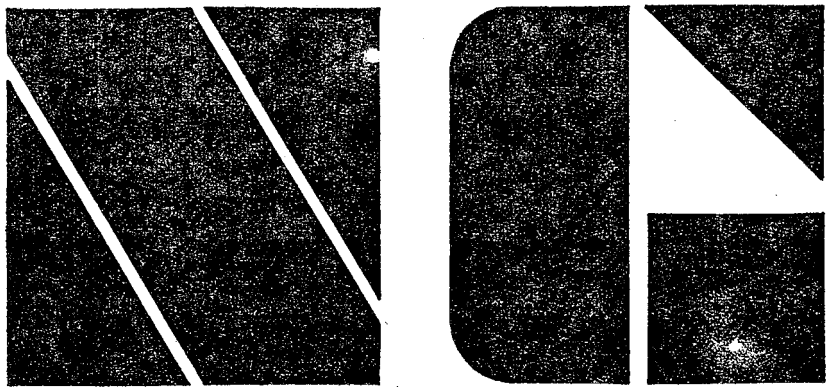

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Aligau, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 21

23 mei 1970

RAADSVERKIEZINGEN KWESTIE VAN VERTROUWEN

DOOR DR. A. VEERMAN

Ook de politiek heeft haar modes. Modewoorden en modeproblemen. Een mode, die heel snel kan veranderen.

Een paar jaar geleden draaide alles om de 'duidelijkheid'. In die zin dan, dat de christelijke partij en 'per definitie' onduidelijk waren. Als je daar je stem aan gaf, dan stemde je wel, maar je koos niet. Kiezen, echt kiezen deed je door je stem uit te brengen op... ja, op wie eigenlijk. De P.v.d.A. vond natuurlijk op haar; een stem die telt! De tegenstelling in de politiek was immers die tussen P.v.d.A. en V.V.D. Maar D'66 deed alle oude partijen in de ban en veroordeelde die tot de dood door ont-ploffing. Zij predikte een nieuwe politieke orde. Een orde, waarin in elk geval voor christelijke partijen evenmin plaats was.

Die probleemstelling is nu wel over. Het zeurt soms nog wat na. Maar de zware kanonnen zwijgen. Want de P.v.d.A. en D'66 beseffen maar al te goed, dat zij zelf in de ogen van de Nederlandse kiezer niet overmatig duidelijk zijn gebleken.

Deze hele problematiek komt op een heel eigen manier — niet terwille van goedkoop politiek succes, maar fundamenteel — aan de orde in de twee rapporten, waaraan de bezinningsconferentie op 30 mei a.s. zal zijn gewijd. Moet u vooral lezen! Wezenlijke vra-

gen van partijvorming en democratie komen daarin aan de orde. Na het boekje van de heer Goudzwaard van vorig jaar over de 'grote taak' hebt u hier weer twee publikaties, waarin we op de kern van de vraag vastgepind worden. Wat de zin is van christelijke partijformatie. Ook als u niet zo veel aan politiek doet, moet u deze lectuur toch lezen. Direct bestellen.

Wat heeft dit begin nu met de raadsverkiezingen te maken? Op 3 juni gaat u immers weer naar de stembus. Ja, gaat u vooral, en spoor ook anderen aan te gaan en zich niet bij de thuisblijvers aan te sluiten.

Wel, vooral bij gemeenteraadsverkiezingen hoort men wel eens de opmerking, dat het in de raad veelal niet om principiële maar om praktische problemen gaat. Die tegenstelling is verkeerd. Alle politiek, op elk niveau, mondt uit in praktische besluiten. En heel die besluitvorming is een samenhangend geheel, dat gedragen wordt door de overtuiging, die men heeft aangaande zin en doel van het mensenleven, de betekenis van het gezag van de overheid en haar opdracht in deze tijd en de waarde van de samenleving. Wie alleen afzonderlijke beslissingen ziet, alleen concrete doelen, ziet de gemeente en het gemeentelijk bestuur niet.

Natuurlijk mag en moet men in een gemeenteprogram ook afzonderlijke punten noemen. Er zijn in elke gemeente wel actuele zaken — in de een dit, in de ander dat — waarover men zich moet uitspreken. Maar wie kan overzien, welke zaken in een komende periode van vier jaar urgent zullen

worden? Daarom is niet minder belangrijk, dat het program blijk geeft van de geest, waarin men meent, dat in die komende periode het beleid gevoerd zal moeten worden. Dat is en kan dan niet anders zijn dan een zaak van vertrouwen.

Zogenaemde duidelijkheid, die zich moet manifesteren enkel en alleen in het opsommen van concrete verlangens moet wel tekort schieten. Zij betekent voor de verdere jaren een blanco volmacht aan het inzicht van de gekozene. Maar een program, dat aangeeft vanuit welke overtuiging, in welke geest het beleid gevoerd zal worden, naar menselijk vermogen, is geen blanco volmacht, maar een geclausuleerde. En onze clausule is: in het licht dat de Schrift geeft over mens en samenleving, overheid en burgerij.

Zo zien we het ook gebeuren. De raad neemt, als hoofd der gemeente, de grote beslissingen. De colleges zijn, als weerspiegeling van de raad, breed samengesteld. In tal van gemeenten zien we hoe sterk de invloed is van een krachtige overtuiging.

Dat is, wat in genoemde rapporten voor heel het politieke bedrijf wordt toegelicht. Politiek is primair niet een zaak van doelstellingen op kort zicht. Geen kortebaandraverij, geen sprint- en stuntwerk.

Politiek blijft een zaak van beginsel, van overtuiging en visie. En daarom voor de kiezer: een zaak van vertrouwen.

staatsrechtelijke vernieuwing zijn gepubliceerd in het pas verschenen meinum-
nummer van A.R. Staatskunde.

Voor deelname aan de conferentie kunt u zich richten tot het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Toegangsbe-
wijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte dit toelaat. De deelne-
mingskosten bedragen f 9.— per per-
soon (inclusief consumpties en lunch);
ter plaatse te voldoen voor de aanvang
van de conferentie.

U bent welkom.

PARTIJ CONVENT 12 EN 13 JUNI A.S.

Het voorjaars-Partij Convent wordt op vrijdag 12 en zaterdag 13 juni a.s. gehouden in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht. Aanvang op vrijdag te 16.00 uur tot 23.00 uur; aanvang op zaterdag te 9.00 uur.

Na de openingstoespraak van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, zullen op vrijdag aan de orde komen de behandeling van de financiële stukken en van de jaarverslagen 1969 van het Centraal Comité, de ARJOS, de dr. A. Kuypersichting en de Kamerfracties. Voor de bespreking van de werkzaamheden van de Tweede Kamerfractie in het afgelopen jaar zal een nota van de fractie worden toegezonden. Fractievoorzitter mr. B. W. Biesheuvel leidt de bespreking in met een korte toespraak.

De behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 zal op vrijdag zo mogelijk omstreeks 20.00 uur beginnen (tot 23.00 uur) en op zaterdag worden voortgezet, totdat de voorlopige vaststelling ervan heeft plaatsgevonden.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. U bent welkom.

Toegangsbe-
wijzen worden verstrekt
zolang de plaatsruimte dit toelaat. U
kunt zich daartoe schriftelijk richten tot
het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstr. 3,
Den Haag. De deelnemingskosten (in-
clusief consumpties en lunches) be-
dragen voor beide dagen f 15,—; voor
een van beide dagen f 8.50. Voor trein-
reizigers zijn treinreductiebonnen ver-
krijgbaar.

CONFERENTIE 30 MEI A.S.

Voor belangstellenden bestaat nog de gelegenheid zich aan te melden voor deelneming aan de openbare partijconferentie over bezinning en staatsrechtelijke vernieuwing, welke de A.R.P. zaterdag 30 mei belegt in Hotel Gooiland te Hilversum. Opening te 9.45 uur door de partijvoorzitter dr. A. Veerman; sluiting te ongeveer 17.00 uur.

Na bespreking in secties en beantwoording van vragen en opmerkingen uit de secties, volgt een algemene discussie in de plenaire vergadering met

een forum onder leiding van prof. mr. P. H. Kooijmans, ondervoorzitter van het Centraal Comité. De andere forumleden zijn de heren mr. A. M. Donner, drs. D. Th. Kuiper, J. Smal-
lenbroek en dr. A. Vermaat.

Deze conferentie wordt gehouden in het kader van de uitvoering van de resolutie van het Partij Convent d.d. 8 november 1969 in de vorm van een gedachtenwisseling over de genoemde zaken. De discussierapporten van de beide werkgroepen over bezinning en

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

WERKELIJKE VERNIEUWING IN OPEN SAMENWERKING

TE REALISEREN NA DE VERKIEZINGEN

De A.R. kiesverenigingen te Ouderkerk aan den IJssel en Berkenwoude hebben onder bovenvermelde titel een voorstel ter behandeling door het A.R. Partij Convent ingediend, hetwelk hieronder is opgenomen. Omdat wegens de toch al meer dan gevulde agenda een verantwoorde behandeling op het Partij Convent van 12 en 13 juni a.s. niet mogelijk zal zijn is overeengekomen, het voorstel op te nemen in Ned. Gedachten /A.R. Post, zulks om een discussie erover op gang te brengen. Ook zou het voorstel in de bespreking kunnen worden betrokken op de A.R. bezinningsconferentie van 30 mei 1970, vooral wellicht in de sectie „partijwezen”. Bij de discussie zijn vier hoofdzaken te onderscheiden, namelijk: I. Welk beleid? II. Met wie uit te voeren? III. Hoe te vernieuwen? en IV. Verdere besprekingen met C.H.U. en K.V.P. Deze 4 hoofdzaken worden hieronder nog nader toegelicht. Eerst volgt echter de tekst van het voorstel.

„Het Partij Convent, enz.; gezien zijn resoluties van 25 mei 1968 en 8 november 1969, de rapporten van de „18” en de verdere discussies over een eigen beleidsprogram, over een eventueel gezamenlijk urgentieprogram met de CHU en de KVP, alsmede over de uitvoering daarvan mogelijk ook in samenwerking met nog andere partijen;

overwegende:

- a. dat de vraag met wie samen te werken minder belangrijk is dan het beraad over de programs, dus dat een onderzoek inzake verdere partnerkeuze, op zichzelf bezien, tot een later stadium zou kunnen worden uitgesteld;
- b. dat dit uitstel thans echter niet verantwoord is, nu de A.R. discussies in belangrijke mate worden beheerst en geschaad door pleidooien en bezwaren inzake genoemde partnerkeuze, zulks in hoofdzaak wegens het feit, dat de PvdA en de VVD niet met elkaar in een kabinet zitting willen nemen en zij daardoor de Christelijke partijen voor een dwangkeus stellen;
- c. dat deze dwangkeus behalve ondemocratisch ook zonder wezenlijke inhoud is, aangezien de PvdA en de VVD principieel in 't geheel niet en zakelijk slechts gradueel verschillen;
- d. dat in A.R. kringen, bijv. ook door een bekend A.R. 1e Kamerlid op de laatste vergadering van de Kath. Werkgemeenschap in de PvdA d.d. 13 sep. 69, weliswaar wordt gesteld dat het streven naar politieke vernieuwing in hoge mate ongelooftwaardig wordt bij samenwerking met de VVD, en niet geloofwaardig zonder de PvdA, doch dat dit volstrekt onbewezen stellingen zijn;
- e. dat namelijk uit de praktijk van vele jaren blijkt, dat bijv. inzake de sociale wetgeving het weinig verschil gaf of naast de Chr. partijen de PvdA dan wel de VVD zitting had in de kabinetten, terwijl, om één belangrijk recent voorbeeld te noemen, inzake de herziening van het ondernemingsrecht, juist het tegendeel van 'ongelooftwaardig met de VVD' is gebleken;
- f. dat immers bij de kabinetsformatie 1967 namens de VVD terzake positieve medewerking is toegezegd en dat deze toezegging is waar gemaakt met de indiening, door een kabinet met de VVD, van het desbetreffend wetsontwerp van 6 okt. 69, hetwelk belangrijk verder gaat dan op grond van het rapport der commissie-Verdam en van het unaniem SER-advies van 19 sep. 69 mocht worden verwacht;

g. dat hiermede geen enkele voorkeur voor de VVD boven de PvdA wordt uitgesproken, doch dat beide partijen aanvaardbare regeringspartners zijn, mits en voorzover elkander niet uitsluitend;

h. dat echter, ondanks het zonder inhoud zijn van de dwangkeus, de PvdA en de VVD toch het negatieve succes hebben bereikt van mede de dienst in de A.R. Partij uit te maken, onder meer blijkend uit het vooral daarover discussiëren en uit verontrustende uitspraken als bijv. 'vertrouwen in A.R.P. als opgezegd beschouwen' (punt 13 AR-JOS-nota 1 nov. 69), 'van elke medewerking aan de verkiezingen onthouden' (notulen Partij Convent 31 mei 69, blz. 8) en: 'laten doorschemeren... afscheid van de partij zou hebben betekend' (Trouwverslag Partij Convent 8 nov. 69);

i. dat deze de A.R.-dienst uitmakende invloed nog verdergaand blijkt uit de open brief van de '69' van 31 okt. 69, er op neerkomend dat na de VVD nu ook de KVP moet worden afgewezen zolang de PvdA ook daarmee niet wil samenwerken, met daartegen terecht weer een vlamdend protest van één der A.R. nestoren: 'de A.R.-lijn niet door de PvdA te laten bepalen';

j. dat dergelijke tegenstellingen onder ons, over een keus zonder genoegzame inhoud, niet langer mogen voortduren, doch dat deze negatieve invloed van de PvdA en de VVD zo spoedig mogelijk definitief moet worden uitgeschakeld, mede ook omdat deze ons anders blijvend verdelende twistappel op eenvoudige eerlijke en bovendien echt vernieuwende wijze kan worden weggenomen;

k. dat immers, onder afwijzing van een exclusieve keus tussen de PvdA, de VVD en eventueel nog andere partijen, kan worden uitgesproken, dat de A.R. Partij zich op het standpunt stelt, als vaste lijn vóór en na de stembus, dat alle constructieve en voldoende representatieve partijen tot (zoveel mogelijk evenredige) deelneming aan de regering uitgenodigd dienen te worden, en dat zij de morele plicht hebben deze uitnodiging te aanvaarden, waarbij alleen die partij afvalt die zichzelf uitschakelt door 'neen' te zeggen en daarbij, ook na eventueel herhaalde aandrang, te volharden;

l. (facultatief) dat, om zonder bezwaar aan zulk een kabinet te kunnen deelnemen, hierbij de toevoeging behoort, dat iedere minister en elk kamerlid vrij blijft zijn standpunt steeds overeenkomstig de meningsvorming in eigen partij te bepalen;

m. dat de A.R. Partij derhalve wil trachten haar eigen beleidsprogram en eventueel een gezamenlijk urgentieprogram te helpen uitvoeren in een na de verkiezingen te realiseren open samenwerking;

n. (facultatief) dat voorts, mede ter verwezenlijking van het onder k en m gestelde, gestreefd dient te worden naar werkelijke vernieuwing, als omschreven in conclusie 3;

o. dat bij verdere samenspreking met de CHU en de KVP ook van het gestelde onder k en m en facultatief 1 en n dient te worden uitgegaan;

p. dat het goed is in deze heroriënterende bijdrage de strekking van het verdere overleg met de CHU en de KVP in conclusie 5 nog nader te omschrijven;

besluit tot het uitspreken van de volgende conclusies:

1. dat de Anti-Revolutionaire Partij, onder afwijzing van exclusief kiezen tussen de PvdA, de VVD en eventueel

nog andere partijen, zich op het standpunt stelt, als vaste lijn vóór en na de verkiezingen, dat alle constructieve en voldoende representatieve partijen pl.m. evenredig aan de regering behoren deel te nemen en daarom tot zitting nemen in het kabinet uitgenodigd dienen te worden;

2. dat de A.R. Partij derhalve wil trachten het eigen beleidsprogram en een eventueel gezamenlijk urgentieprogram te helpen uitvoeren in een na de verkiezingen te realiseren open samenwerking, waarbij alleen die partij(en) afvalt (afvallen), die onverhoopt zichzelf uitschakelt (uitschakelen) door het eerst 'neen' te zeggen en daarbij te volharden;

3. (facultatief, als bijdrage tot bezinning) dat voorts, mede om de verwezenlijking van het in de conclusies 1 en 2 gestelde mogelijk te maken, een nadere studie gewenst is over het recht van iedere minister en elk kamerlid, steeds openlijk zijn persoonlijk standpunt te bepalen in overeenstemming met de meningsvorming in eigen partij, doch met het gehouden zijn der ministers de meerderheidsbeslissingen van het kabinet resp. van de kamers te verdedigen resp. uit te voeren, **alsmede een nadere studie** inzake de volgende onder x, ij en z te noemen vernieuwingen ter vervanging van even zovele verouderde theorieën en gebruiken: x. gedetailleerde de fracties bindende 4-jarige regeringsprograms dienen te **worden vervangen door** beknopte de fracties niet bindende flexibele en eventueel na de kabinetsformatie op te stellen regeringsprograms, welke in overleg met de kamers tussentijds telkens kunnen worden bijgesteld naar de snel veranderende situaties, bijv. jaarlijks bij de begroting en wanneer zulks verder nodig is; ij. groepering in regeringspartijen en oppositie met het bezwaar van althans enigermate vooringenomen standpunt bepaling dient te **worden vervangen door** opbouwend kritische begeleiding van het regeringsbeleid door alle kamerleden, mede voor een goed gehalte van het overleg, waarbij elke zaak, ongeacht van welke minister afkomstig, op de eigen merites wordt beoordeeld; z. alternatieven als onaanvaardbaarheid, kabinetscrises en kamerontbindingen dienen te **worden vervangen door** het als regel gedurende de gehele 4-jarige periode voortzetten van de arbeid als kabinet en als individuele ministers, ook als de kamers op een bepaald punt een voorstel niet kunnen aanvaarden of dit wijzigen;

4. dat bij de verdere besprekingen met de CHU en de KVP, althans wat de A.R. inbreng betreft, van het gestelde in de conclusies 1, 2 en facultatief 3 dient te worden uitgegaan;

5. dat de A.R. Partij bij de onder 4 bedoelde besprekingen niet streeft naar een Nederlandse CDU, doch dat de contacten met de CHU wel mede mogen strekken tot het blijven streven naar hereniging van de reformatorische Christenen in één grote Protestants Christelijke Partij'.

TOELICHTING.

I. Welk beleid?

Over de inhoud van het eigen beleids- en gemeenschappelijk urgentieprogram worden door de genoemde kiesverenigingen geen voorstellen gedaan. In de aanhef worden de discussies er over geconstateerd, in de overweging a wordt dit onderdeel als het meest belangrijk erkend en in de overweging m en de ontwerp-conclusie 2 wordt zonder commentaar uitgegaan van het totstandkomen dezer programs

II. Met wie uit te voeren?

Dit is de kern van het voorstel en de hoofdreken tot het indienen ervan. Op dit punt hebben betrekking alle overwegingen behalve die onder 1 en n, alsmede de ontwerp-conclusies 1, 2, 4 en 5.

De kiesverenigingen bepleiten hierin een nieuwe vaste lijn. Tot nu toe bekeek de A.R.P. na de verkiezingen met welke partijen zij het program het best zou kunnen verwezenlijken. Een volstrekt eerlijk standpunt, maar bij de kiezers 'deed' deze afwachende opstelling het niet. De in ontwerp-conclusie 1 aanbevolen vaste lijn zal het ook electoraal beter doen. De kiezers weten dan wat zij in dit opzicht hebben aan de A.R.P.

Als de A.R.P. voorts steeds bereid is tot voor alle partijen evenredige deelname aan de regering, met ook programmatische gelijke voorwaarden, heeft zij aan onze medeverantwoordelijkheid voor de regeerbaarheid voldaan. Schakelen anderen zichzelf uit dan is dat hun zaak en niet de onze. Wegens het weigeren van anderen moesten wij ons echter niet van de vaste lijn en van een hoogstaand standpunt laten afbrengen. Hoofdzak is echter de P.v.d.A. en de V.V.D. niet langer de dienst (dwangkeus-discussie) in onze partij te laten uitmaken.

III. Hoe te vernieuwen?

Dit punt zou niet op zichzelf zijn voorgesteld, maar is een antwoord op vanzelfsprekende vragen als bijv. hoe het bij de nieuwe vaste lijn verder moet. Overwegen van de consequenties dus. Op dit punt hebben betrekking de overwegingen 1 en n en de ontwerp-conclusie 3.

Voorop staat het bewaren van de eigen A.R. identiteit. In optima forma vindt U dat in de ontwerp-conclusie 3, aanhef en onder letter z. In zoverre wordt gerekend op volle steun van ARJOS, Chr. radicalen en anderen, door wie van het opgaan in een bredere groepering verlies van eigen identiteit wordt gevreesd.

Met beknopte flexibele regeringsprograms (letter x) wordt niet een klein aantal onderwerpen bedoeld, doch dat de vele onderwerpen slechts in hoofdlijnen worden aangegeven. Wordt het regeringsprogram eventueel na de kabinetsformatie opgesteld dan vervalt voorts het de burgerij irriterende soms maandenlang touwtrekken met de fracties.

De verouderde begrippen van 70 jaren en langer geleden als (zie letter ij) regeringspartijen en oppositie zijn nu ook niet meer nodig. Vroeger b.v. de schoolstrijd met een fel pro en contra, nu bijv. de ontwikkelingshulp met alleen pro en de gemeenschappelijke zorg hoe deze hulp het best te realiseren. Geen problemen om (ook propagandistisch) over te vechten, doch om de (studie-)koppelen bij elkaar te steken en in goede teamgeest tussen minister en Kamercommissie tot verantwoorde oplossingen te komen. Dit geldt b.v. ook voor de fiscale en sociaal-economische problemen, mede in internationaal verband.

Tenslotte geven de aanhef en letter z van ontwerp-conclusie 3 ook voor 100 procent de door de commissie-duitelijkheid verlangde meerdere invloed der Tweede Kamer, echter zonder de nogal bestreden theorieën der commissie.

IV. Verdere besprekingen met C.H.U. en K.V.P.

Ontwerp-conclusie 4.

Zouden de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. eenparig het in de ontwerp-conclusies 1 en 2 gestelde standpunt innemen, dan zou er van de nieuwe vaste lijn zeker iets leidinggevend uitgaan, hetgeen gunstig zou werken voor de regeerbaarheid.

Ontwerp-conclusie 5.

Voor de K.V.P. geldt niet in alles hetzelfde als voor de C.H.U. De K.V.P. is een goed bevriende partij met in vele opzichten een gelijk inzicht, maar hereniging met de C.H.U. zou bovendien het wegnemen van een ernstige misstand zijn. Deze ook het dorpsleven bedervende misstand, dat we wel lid zijn van dezelfde stands- of vakorganisatie, dat we wel dezelfde scholen in stand houden en in verschillende gemeenten ook dezelfde kerk bezoeken, maar dat we politiek gescheiden zijn, ondanks ongeveer gelijke opvattingen.

Ouderkerk a. d. IJssel

C. J. van den Heuvel

★ ★ ★ PROGRAM VAN ACTIE

Het ontwerp Program van Actie 1971-1975 heeft in ruime mate de aandacht getrokken. Dat is een gelukkige zaak, want een ontwerp-program, dat geen stof tot discussie geeft is een mislukking.

Nu ontbreekt het in A.R.-kring niet spoedig aan discussiestof. Het debatteren zit de anti-revolutionairen in het bloed.

Bij vorige behandeling van programs is dat ook wel gebleken. Alleen speelde de discussie zich toen af achter gesloten deuren. Thans is het ontwerp direct in de openbaarheid gebracht en hebben alle leden het toegezonden gekregen. Die openbaarheid past een partij, die de discussie niet schuwt.

Natuurlijk is allerlei kritiek op het ontwerp mogelijk. En daar is ook in ruime mate gebruik van gemaakt. Met elkaar moeten wij ons inspannen er een zo goed mogelijk program van te maken. De partij is gebaat met goede kritiek, niet met kritiek van criticasters.

Overduidelijk is opnieuw gebleken, dat leden meedenken over de politieke zaken. Daarvan getuigen de honderden amendementen, die de kiesverenigingen bij de Kamercentrales hebben ingediend en die voor een groot deel zijn overgenomen door de Kamercentrales. Daarnaast zijn er de vele amendementen, die kiesverenigingen bij het Centraal Comité hebben ingediend, omdat de Kamercentrale deze niet overnam. Het Centraal Comité en het Partij Convent zullen een vette kluit hebben aan de behandeling van de amendementen.

De klacht is geuit, dat de kiesvereni-

gingen te weinig tijd kregen voor de behandeling van het ontwerp. Op 25 maart j.l. werd het ontwerp verzonden; op 22 april moesten de amendementen bij de Kamercentrales zijn. De Kamercentrales moesten daarna vergaderen en voor 12 mei de amendementen indienen.

Wij willen niet beweren, dat de termijn voor de kiesverenigingen lang is geweest.

Wel moet er op worden gewezen, dat het ontwerp-Program van Actie niet bij verrassing aan de kiesverenigingen is toegezonden.

De resolutie van het Partij Convent van 8 november 1969 was bekend. Deze resolutie is ook al aan alle kiesverenigingen toegezonden.

In het partijblad is reeds in december geschreven over het op handen zijnde ontwerp-program en het daarbij behorende tijdschema. Op 4 maart ontvingen de kiesverenigingen nog eens een brief met een tijdschema voor de behandeling van het ontwerp-program van Actie.

Iedere kiesvereniging kon tijdig maatregelen treffen voor de behandeling van het ontwerp. Dit is ook gebeurd door een aantal kiesverenigingen. Daarvan leggen de honderden ingediende amendementen getuigenis af. Laten wij het er over eens zijn, dat niemand iemand in de partij de mogelijkheid tot meepraten wil ontnemen. De kiesverenigingen zal nog in de maand juni worden bericht hoe het tijdschema voor de kandidaatstelling luidt, zodat de besturen weten waar ze aan toe zijn.

POLITIEKE PROPAGANDA

DOOR H. ALGRA

Er is een wezenlijk verschil tussen propaganda en reclame.

Beiden hebben als inhoud een aansporing of opwekking.

De propaganda zegt: „Kom ga met ons en doe als wij.”

De reclame adviseert: wordt onze klant, het is in uw belang. (en uiteraard ook in ons belang, maar dat behoeft niet apart vermeld te worden).

Een politieke partij werft geen klanten, maar leden en medestanders. Medestanders, waarvan zij in elk geval hoopt, dat zij hun stem zullen uitbrengen op de lijst van de partij.

De politieke propaganda kan worden gebracht in een reclameverpakking, waarbij experts hun deskundige medewerking verlenen. Maar reclame zonder meer mag het nooit worden. Er zijn landen, waar de politieke propaganda vrijwel uitsluitend verkiezingspropaganda is en dat is bij ons vroeger ook in sterke mate het geval geweest. Wij beschikken over notulenboeken van gemeentelijke kiesverenigingen waarvan de besturen noch de leden elkaar zagen, als het geen verkiezingsjaar was. En was het een verkiezingsjaar voor de gemeenteraad, dan werd er beraadslaagd, of men met één of meer eigen kandidaten zou uitkomen. Als het toch een kansloze zaak was, sloeg men ook wel eens over. Maar werden er wel kandidaten gesteld, dan moest er ook wat worden gedaan. Er werd b.v. een advertentie geplaatst, liefst met veel aanbevelende prominente er onder.

In sommige landen is de partij een onderneming, die een propagandamachine in bedrijf stelt als er verkiezingen zijn. Die machine werkt vrijwel op dezelfde manier als op het gebied van de commerciële reclame.

Wij begeren zulk een verwording van de politieke propaganda niet.

Wij begeren een propaganda, waarbij duidelijk en eerlijk wordt gezegd, waar het bij ons ten diepste om gaat. Alleen

op die manier wordt de propaganda een appèl op de harten der mensen.

Toen de 'oude Gispén' nog dominee was in Amsterdam, maakten sommigen er aanmerking op, dat er in de Jordaan geëvangeliiseerd werd met behulp van een draaiorgel, dat de melodieën van bekende christelijke liederen speelde. Moet het Evangelie nu op die manier gebracht worden, vroegen sommigen. Het doet er niet toe, schreef Gispén in de Bazuin of het met een draaiorgel gebeurt of op een andere manier; het mag er voor mij ingedanst worden, als het maar gebracht wordt.

De vorm, de verpakking, de methode, de middelen, ze kunnen variëren. Ze moeten passen in onze tijd. Velen kunnen wat leren van wat men van onze zijde in Noord-Brabant heeft gedaan voor de Staten-verkiezingen. Maar dat is niet het enige.

De AR-kiesvereniging van Hoogeveen heeft de uitslag voor diezelfde Staten-verkiezingen stembus voor stembus nagegaan. En zij heeft uitgezocht, in welke buurten of buurtschappen de zwakke plekken zitten. Het bestuur heeft de leden opgewekt, om zelf in eigen omgeving na te gaan, waar de boot misschien lekkage heeft en dan met de mensen te gaan praten, van wie men denkt, dat zij een steuntje in de rug nodig hebben.

Wij kennen van nabij een kiesvereniging, waar een sterke groep jonge propagandisten bij iedereen op bezoek komt van wie men denkt, dat hij of zij 'bij ons hoort'.

De eerste vraag is overal een vraag om geld.

Het is gebleken, dat dit psychologisch goed werkt, al zouden sommigen dat anders verwachten. Er komt iemand uit je eigen straat of buurt en die zegt: wij zouden graag iets van u willen hebben voor ons verkiezingsfonds, voor de propaganda van de ARP! Het is verrassend, dat er dan zoveel zijn, die 'zich niet willen onttrekken', ook al zijn ze misschien geen lid. En dan komen de vragen over eventuele volmachten of over vervoer. Maar dat is natuurlijk in een dorp, daar kan dat. Zei u dat? Dan is het mis. Het betreft een stad met tegen de 100.000 inwoners, waar dit gebeurt, bij vele honderden adressen.

Wij hebben dit allemaal geschreven in verband met de raadsverkiezingen. Het kan zijn, dat we er in een bepaalde gemeente gunstig voorstaan, b.v. doordat we een fractie hebben en een wethouder, die een goede naam heeft. De raadsverslagen worden nog wel gelezen en vele burgers weten u wel te vertellen welke raadsleden opvallen door hun onafhankelijkheid, hun doorzettingsvermogen, hun oorspronkelijkheid. De burgers houden wel van een terrier, die niet gemakkelijk loslaat.

Maar we hebben wel te bedenken, dat het tenslotte niet gaat om personen.

Dat in onze propaganda iets moet doorklinken van de beginselen, waarvan personen de dragers zijn. Ook de gemeenteraadsverkiezingen zijn de moeite waard.

Er zijn honderden AR kiesverenigingen in Nederland.

Heeft u als lid echt kunnen merken, dat uw kiesvereniging actief is voor de gemeenteraadsverkiezingen, ook door uw aandeel? Of wacht u af, of u iets zult merken?

PER AUTO NAAR DE STEMBUS

Verkiezingen op woensdag, 3 juni a.s.

Er is thans geen gelegenheid meer om van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen gebruik te maken. Blijft over de mogelijkheid zelf naar het stemlokaal te gaan. Op eigen gelegenheid of door zich er per auto door een ander te doen brengen.

Hier ligt nog een belangrijke taak voor elke kiesvereniging. De besturen zullen er plaatselijk zeker voor zorgen, dat deze zaak plaatselijk perfect geregeld is.

Het is prettig wanneer de leden het bestuur van hun kiesvereniging hierbij behulpzaam zijn door:

a. de aandacht te vestigen op personen, van wie zij weten of vermoeden, dat die zich niet op eigen gelegenheid ter stembus kunnen begeven (bv. bejaarden, zieken, gehandicapten e.d.) en

b. voorzover zij over een auto beschikken hun diensten aan te bieden.

In vele gemeenten is het halen en brengen van deze kiezers van hun huis naar het stemlokaal en terug reeds geregeld, of is men daarmee druk bezig.

Er is nog tijd om deze zaak overal in orde te brengen.

De stemmen van hen, die zich niet op eigen gelegenheid naar het stemlokaal kunnen begeven, mogen niet verloren gaan. Elke stem telt. De praktijk toont regelmatig aan, dat men door een enkele stem een zetel meer niet haalt. Daar is de partij ter plaatse dan voor een periode van vier jaar de dupe van.

Het is prettig wanneer de plaatselijke kiesvereniging zelf deze dienst aanbiedt aan hen, voor wie dit een oplossing zou zijn.

Overigens moeten zij, voor wie dit vervoer per auto nodig is, zich vrijmoedig tot het bestuur van hun kiesvereniging wenden met het verzoek deze dienst te willen verlenen. Men is er op voorbereid en men rekent daarop.

A.R. PARTIJ

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor een:

jonge medewerkster

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur MAVO (MULO)-opleiding.

Salaries afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De AOW-premie komt voor rekening van de A.R.P.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen 070-183060, toestel 5.

„DE ORANJEHOF“

PROTESTANTS TEHUIS VOOR DEBIELE
VOOGDIJKINDEREN
te HUIZEN N.H. zoekt

a. EEN LEIDSTER

Liefst in het bezit van diploma Kinderbescherming
A en B

b. ASSISTENT-LEIDSTER

enige ervaring gewenst

c. EEN 2e KOOKSTER

ter assistentie en vervanging.

Inas diploma strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties aan de directeur, Oranjeweeshuisstraat 5,
Huizen N.H., telefoon 02152-3495.

Fa. H. W. KLOOTS en Zn.

ALGEHELE VERZORGINGSTEHUIZEN VOOR
BEJAARDEN TE LOCHEM

vraagt voor spoedige indiensttreding:

a. VERPLEEGSTER

diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster)

b. VERPLEEGSTER

diploma B.

c. ZIEKENVERZORGSTERS

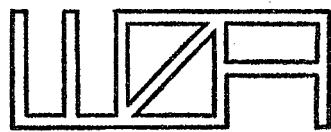
d. BEJAARDENHELPSTERS

(gediplomeerd)

e. LEERLING BEJAARDENHELPSTERS

Salariëring a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen.

Sollicitaties schriftelijk p.a. NIEUWEG 5 -
LOCHEM. Inlichtingen, tel. 05730 - 2226.

HET WILHELMINA ZIEKENHUIS TE ASSEN

vraagt

leerling- verplegenden

(mnl. of vrl.)

voor de opleidingen, die per 1 september en 1 december a.s. zullen starten.

* Om toegelaten te worden moet men in het bezit zijn van het diploma Mulo, Mavo of Inas, dan wel van een ander gelijkwaardig diploma.

* Min. leeftijd bij het begin van de opleiding 17 jaar en 7 mnd.

* Het salaris van een eerste-jaars leerling bedraagt f 376,75 per maand plus vrije kost, inwoning en bewassing.

* Tijdens de drie maanden durende pre-klinische opleiding, die in schoolverband wordt gegeven, verdient men reeds f 150,85 per maand plus vrije kost, inwoning en bewassing.

* De eerste aanschaf van het uniform komt voor rekening van het ziekenhuis.

* Voor bezoek aan ouderlijk huis wordt 2 x per maand een toelage verstrekt.

Zij, die nadere inlichtingen wensen, kunnen zich wenden tot de adj.-directrice Zr. T. A. Wiersum.

Spreekuur dagelijks van 3-4 uur.

Ook kan men schriftelijk solliciteren bij de directie, Zuidersingel 1, Assen.

VAKANTIE BOOTREIS BELGISCHE ARDENNEN

7 DAGEN
VARENDE
VAKANTIE
VREUGDE
langs de Belgische
Maas van Maastricht
naar Dinant v.v. met
ons luxe passagiers-
schip
'MARIANNA 4'

Prijzen: f 165,— tot
f 240,— per pers. per
week met volledige
verzorging. Benut
onze voordelige prij-
zen in voor- en na-
seizoen .

Inl. en gratis kleu-
renfolders bij:

BOONSTRA Hanzelaan 37
KAMPEN
Tel. 05202-2474

Het drama van de EINDTIJD

door
DR. ORAL ROBERTS

prijs f 3,50
te verkrijgen of te
bestellen bij

„HET BIJBELHUIS“
Apeldoornsestraat 2,
DEN HAAG,
telef. 635929. Giro 4420

RAAD DER GEMEENTE

„Aan het hoofd der gemeente staat een raad”. Zo staat het in niet mis te verstane termen in de Grondwet.

Het niettemin wijdverbreide misverstand, dat de burgemeester het hoofd van de gemeente zou zijn, is zeer hardnekkig. Maar nogmaals: de burgemeester is het hoofd niet; en ook de wethouders niet.

De Gemeentewet bepaalt nader: „Het bestuur van elke gemeente bestaat uit een raad, een college van burgemeester en wethouders en een burgemeester”.

Er zijn dus drie gemeentelijke bestuursorganen. De raad staat voorop. De burgemeester wordt in het geciteerde artikel tweemaal genoemd een keer samen met de wethouders en een keer alleen. Ten aanzien van bepaalde zaken zijn burgemeester en wethouders (B. en W.) samen bevoegd, in andere gevallen de burgemeester alleen. Aan het kiezen van burgemeesters zijn wij in ons land niet toe. De verkiezingen van de leden van de gemeenteraden staan vlak voor de deur: woensdag 3 juni a.s.

De raad vertegenwoordigt de gehele bevolking van de gemeente. Naast bestuursorgaan is de gemeenteraad volksvertegenwoordiging.

Er zijn in ons land, globaal aangeduid, zo'n negenhonderd gemeenten, met zeer uiteenlopende inwoneraantallen. De gemeenteraden tellen eveneens een gevarieerd aantal leden. Het aantal raadsleden varieert naar gelang het aantal inwoners. De kleinste gemeenten hebben een raad van zeven leden, de grootste gemeenten hebben een raad van vijfenveertig leden. Het aantal leden is in artikel 5 van de Gemeentewet nauwkeurig bepaald. Het opgenomen staatje, waarvoor de gegevens ontleend zijn aan de 'Statistiek der verkiezingen 1966' (Gemeenteraden, mei), geeft daar een duidelijk overzicht van. Uit het staatje blijkt, dat er in 1966, bij de laatstgehouden raadsverkiezingen dus, 941 gemeenten waren met in totaal — en dat zullen velen niet hebben gedacht 11.961 raadsleden.

De aantallen raadsleden nemen steeds met twee toe, naar gelang het aantal inwoners. Alleen wordt van zeven raadsleden de sprong gemaakt naar elf

GEMEENTEN

Gemeenten	aantal gemeenten	aantal raadsleden per gemeente	Totaal aantal raadsleden
3.000 zielen	282	7	1.974
3.000— 6.000	245	11	2.695
6.001— 10.000	158	13	2.054
10.001— 15.000	93	15	1.395
15.001— 20.000	55	17	935
20.001— 25.000	25	19	475
25.001— 30.000	19	21	399
30.001— 35.000	12	23	276
35.001— 40.000	5	25	125
40.001— 45.000	3	27	81
45.001— 50.000	6	29	174
50.001— 60.000	9	31	279
60.001— 70.000	4	33	132
70.001— 80.000	6	35	210
80.001—100.000	4	37	148
100.001—200.000	11	39	429
boven 200.000	4	45	180
	941		11.961

leden en van negenendertig naar vijfenveertig leden. Slechts vier gemeenten, nl. Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht hebben vijfenveertig raadsleden.

Het tweede staatje geeft een overzicht van de aantallen raadsleden per partij, volgens de gegevens van 1966. Uw stem maakt mede uit hoe de aantallen er op 3 juni 1970 zullen uitzien. De wethouders worden door de raad uit zijn midden benoemd. Het aantal wethouders varieert van twee tot zes, al naar gelang de grootte van de gemeente.

In gemeenten met meer dan 20.000 zielen, maar minder dan 100.000 zielen, kan de raad er naar eigen goedvinden drie of vier benoemen. In gemeenten met meer dan 100.000 zielen benoemt de raad, eveneens naar eigen goedvinden, vier, vijf of zes wethouders. Van deze bepalingen in artikel 66 van de Gemeentewet kan bij raadsbesluit — onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten — worden afgeweken, met dien verstande, dat er nooit minder dan twee wethouders zullen zijn. Er kunnen er wel eens meer dan zes zijn.

RAADSLEDEN

Partij	aantal raadsleden	waaronder vrouwen
A.R.P.	1.181	5
C.H.U.	1.243	29
S.G.P.	327	0
G.P.V.	40	0
K.V.P.	2.948	124
R.K.	1.887	42
V.V.D.	985	104
P.v.d.A.	2.209	214
P.S.P.	123	15
C.P.N.	133	8
B.P.	333	9
Overige	552	22
Totaal	11.961	572

De aantallen wethouders per partij zijn volgens de gegevens van 1966 in het derde staatje opgenomen.

WETHOUDERS

Partij	aantal wethouders	waaronder vrouwen
A.R.P.	273	0
C.H.U.	256	1
S.G.P.	44	0
G.P.V.	2	0
K.V.P.	536	2
R.K.	346	0
V.V.D.	143	7
P.v.d.A.	432	18
P.S.P.	0	0
C.P.N.	8	0
B.P.	2	0
Overige	80	0
Totaal	2.122	28

De binnenkort nieuw te kiezen gemeenteraden komen bijeen op de eerste dinsdag van september. Dat is ook de gewone tijd ter verkiezing van de wethouders.

Hoeveel wethouders er partij zullen gekozen worden hangt voor een groot deel af van de aantallen raadsleden per partij. Dat laatste hangt af van de keuze der kiezers; uw keus.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Prot. Chr. Internaat

Slotstraat 13 - CULEMBORG

Tel. 03450-2419

internaat voor jongens

die één der afdelingen van de scholengemeenschap „Koningin Wilhelmina College” willen bezoeken (Brugklas, Mavo, Havo, Atheneum).

Intensieve begeleiding van de studie door bevoegde krachten.

Belt of schrijft u voor nadere informatie of persoonlijk bezoek s.v.p. zo spoedig mogelijk.

Prospectus op aanvraag.

De Directeur C. BRUNT

GEWEST RIJN MOND

Bij wet van 5 november 1964 werd ingesteld een openbaar lichaam voor het gebied van de Rijnmond. In 1965 werden voor de eerste maal verkiezingen voor de Rijnmondraad gehouden. Voor de tweede maal gaan de kiezers in het Rijnmondgebied naar de stembus op woensdag 3 juni 1970. Deze kiezers kiezen dus op één dag hun gemeenteraad en de Rijnmondraad.

Het betreft de kiezers in 23 gemeenten, namelijk Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudenhorn, Poortugaal, Rhoon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkenisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwartewaal.

Het bestuur van Rijnmond bestaat uit een raad, een dagelijks bestuur en een voorzitter.

De Rijnmondraad bestaat uit 81 leden. De huidige zetelverdeling is als volgt:

A.R.P./C.H.U.	14
S.G.P.	2
K.V.P.	11
V.V.D.	9
P.v.d.A.	37
P.S.P.	3
C.P.N.	4
B.P.	1
—	81

Het dagelijks bestuur van Rijnmond bestaat uit de voorzitter en zes andere leden, die „Gecommitteerden” heten.

De voorzitter wordt door de Kroon benoemd voor de tijd van zes jaren. De eerste voorzitter van de Raad was mr. V. G. M. Marijnen (K.V.P.), die inmiddels burgemeester van 's-Gravenhage werd. Hij werd opgevolgd door de heer W. A. Fibbe (A.R.P.).

De gecommitteerden worden door de raad uit zijn midden benoemd.

De zetelverdeling is thans: 3 P.v.d.A., 1 P.C.G. (A.R.P./C.H.U.), 1 V.V.D. en 1 K.V.P.

Over Rijnmond, zijn structuur en bevoegdheden, is met name in het betreffende gebied in de afgelopen jaren bijzonder veel van gedachten gewisseld. Dat moest ook. Een nieuwe bestuursvorm moest zich gaan ontwikkelen. Daar is bij het tot stand brengen van de wet van 1964 ook op gerekend. Het is thans zover, dat de Rijnmondraad vorige week een aan de regering uit te brengen advies heeft vastgesteld met betrekking tot zijn meer definitieve structuur en bevoegdheden.

In dit nummer ontbreekt de ruimte om zowel op de betekenis van de gemeenteraden als op die van de Rijnmondraad nader in te gaan.

Het gaat in beide gevallen om bestuursorganen en volksvertegenwoordiging. Het is verstandig, waar wij een stem in het kapittel hebben, die stem te gebruiken.

Woensdag 3 juni a.s.: verkiezingen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage,

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

In de volgende vooropleiding voor het diploma ziekenverpleging B zijn nog plaatsen open voor

LEERL. VERPLEEGSTERS

en

LEERL. VERPLEGERS

**Christelijk
Sanatorium
Zeist**

- ★ Minimum leeftijd 17 jaar en 3 maanden.
- ★ Opleiding voor het Staatsdiploma B (Zenuwverpleging).
- ★ Salaris tijdens opleiding, 1e jaars f 405,67; 2e jaars f 435,66; 3e jaars f 494,56 per maand, boven kost en inwoning. Toeslag voor onregelmatige diensten 14%.
Gediplomeerden f 834,60 tot f 1.151,69 per maand + toeslag voor onregelmatige diensten.
- ★ Voor zusters met het diploma Zwakzinnigenzorg geldt een kortere opleidingsduur en een salariering van f 577,17 per maand, boven kost en inwoning.
- ★ Voor zusters met het A-diploma geldt een opleidingsduur van 1½ jaar en een salaris overeenkomend met dat van beginnend gediplomeerden.
- ★ Vakantie 17 werkdagen per jaar; vakantietoeslag 6%; vijfdaagse werkweek.
- ★ Reiskostenvergoeding naar huis 2 × per maand boven f 2,50.
- ★ Verstrekking eerste dienstkleding gratis.

AANMELDINGEN VOOR DE OPLEIDING TE RICHTEN TOT DE ADJUNCT-DIRECTRICE.

STICHTING 'HET HOOGELAND' TE BEEKBERGEN

vraagt voor haar tehuizen

enkele groepsleiders

Sollicitanten dienen meelevend lid van een prot. kerk te zijn, terwijl enige ervaring in het groepswerk aanbeveling verdient.
Salaris volgens Rijksregeling.

*Schriftelijke sollicitaties aan de
Algemeen Directeur der
Stichting
Loenenseweg 44 - Beekbergen
Telefoon 05761 - 1545*

DE N.H. DIACONESSEN INRICHTING TE MEPPEL

vraagt

een verpleegkundige

in de rang van waarnemend
eerste verplegende

voor haar afdelingen

**NEUROLOGIE,
ORTHOPAEDIE,
CHIRURGIE,
PEDIATRIE**

*SOLLICITATIES met opgave van uitvoerige referenties
te richten aan Zr. A. G. Glasbergen, Besturend Zuster,
Hoogeveenseweg 38, Meppel.*

Nog anderhalve week en dan gaan de stemgerechtigde inwoners van de ruim 900 gemeenten in ons land naar de stembus om nieuwe leden voor de gemeenteraden te kiezen. Daarom leek het de redactie van belang in dit nummer enkele vragen te stellen met betrekking tot het gemeentebestuur, zoals:

Hoe wordt men raadslid of wethouder?; hoe werkt een college van B. en W.?; hoe is het samenspel tussen raad en college?; hoeveel tijd kost het raadslidmaatschap?; wat zijn de taken van een wethouder?; hoe is het contact tussen het raadslid en de kiezers?

Deze vragen legden wij voor aan enkele A.R. gemeentebestuurders, te weten: mevr. mr. I. Geelkerken-Brusse, raadslid van de gemeente Leiden, en de heren G. J. H. Griffioen, wethouder van de gemeente Doorn (10.000 inwoners), A. P. Weeda, wethouder van de gemeente Vlaarding (80.000 inwoners) en A. de Zeeuw, raadslid van de gemeente Brummen (Gld.).

Hieronder volgt een beknopte weergave van de antwoorden, die deze vier gemeentebestuurders gaven.

Hoe wordt men raadslid?

Mevr. Geelkerken: „Wanneer men enige belangstelling heeft voor de „publieke zaak” en zich dus politiek oriënteert en deelneemt aan het werk van de plaatselijke afdeling van de politieke partij, waartoe men zich het meest voelt aangetrokken en waarvan men lid is, staat men, voor men het weet, op de lijst van kandidaten voor het raadslidmaatschap. Daarna is het een kwestie van tijd en belangstelling om in de raad te komen”.

TAAK RAADSLID

Wat is de taak van een raadslid?

Mevr. Geelkerken: „Het samen besturen met het college van B. en W. van een gemeente”.

De heer De Zeeuw: „Bij het worden van raadslid vervaagt het partijbelang. Het belang van de totale bevolking gaat voorop. Het zorgen voor een goed bestuur van de gemeente voor alle bewoners is hoofdzaak”.

Uit de raadsleden worden de wethouders gekozen. De wethouders blijven leden van de raad. Hoe wordt men nu wethouder?

De heer Weeda: „Voor de wethoudersverkiezing is er meestal onderling fractieberaad geweest. Je moet, zeker voor de meerderheid van de raad, acceptabel zijn. Allereerst zal je echter door de partij, die je kandidaat voor de raad heeft gesteld, zijn gepolst”.

De heer Griffioen: „Het college van B. en W. is het dagelijks bestuur van de gemeente. Het is daarom nodig dat het college de samenstelling van de raad zoveel mogelijk weerspiegelt. De deskundigheid van de kandidaten moet een belangrijke rol spelen. Desnoods moet men een veer laten t.a.v. een evenwichtige politieke samenstelling van het college. Het belang van de gemeente moet voorop staan”.

Het samenspel tussen de raad en het college werd door alle ondervraagden positief gewaardeerd. Het contact met de geestverwante wethouder of fractie is vrij intensief, omdat de wethouders de fractievergaderingen bijwonen. De wethouder peilt over verschillende vraagstukken en toekomstige plannen van B. en W. dikwijls eerst de leden van zijn fractie en hij houdt met die mening rekening bij het bepalen van zijn standpunt.

De heer Griffioen zegt: „De wethouder moet zichzelf beschouwen als de vertrouwensman, niet alleen van zijn eigen fractie, maar van de hele raad”. De heer Weeda beaamt dit en voegt daaraan toe: „Het kan wel eens gebeuren, dat men zich conformerend aan het collegebeleid, anders moet handelen dan de eigen fractie. Dat moet echter een uitzondering zijn”.

Hoe werkt het college van B. en W.?

De heer Weeda: „Het college is het dagelijks bestuur van de gemeente. Ieder lid heeft een aparte taak, maar het college is als totaliteit verantwoordelijk t.o.v. de raad. Het college dient een collegiaal beleid te voeren, waarbij burgemeester en wethouders ieder t.a.v. hun eigen taken hun beleid uitvoeren. In het college worden de diverse plannen en ideeën en de resultaten daarvan, dan ook uitvoerig besproken”.

WAT DOET EEN RAADSLID EN HOE WORDT JE WETHOUDER ?

DOOR H. WESTSTRATE

De heer Griffioen stipt aan, dat het college een goed werkend team moet zijn. Eénmaal per week wordt in de regel vergaderd om de lopende zaken te bespreken en de nodige beslissingen te nemen.

WAT DOET EEN WETHOUDER?

Heeft een wethouder bijzondere taken of bevoegdheden?

De heer Weeda: „Natuurlijk alles wat rijk en provincie niet regelen. Ik denk daarbij aan een evenwichtige uitbouw van de gemeente, goede woningen, de zorg voor goede groenvoorzieningen en voldoende parkeerplaatsen, voor goede verbindingen tussen de stadswijken, het saneren van een oude binnenstad en het creëren van een nieuw, modern stadshart. Ook de bevordering van de gemeenschapszin in de wijken is van belang. Scholen, gymnastiekzalen enz. moeten worden gebouwd. Dat alles in de wetenschap dat men niet verder kan springen dan de financiële polsstok lang is.”

De heer Griffioen noemt publieke werken en alle taken, die nodig zijn voor de goede functionering van de lokale

gemeenschap. Daarnaast zijn er de taken op het terrein van de welzijnsbehartiging en in de culturele sector. De gemeentelijke bemoeienis komt hier meestal tot uiting in subsidiëring van de activiteiten van het particulier initiatief.

Zijn er specifieke taken voor een wethouder?

De heer Griffioen: In verreweg de meeste gemeenten, behalve in de hele kleine, is er een portefeuilleverdeling tussen de leden van B. en W. De wethouders zijn dan in het bijzonder belast met de behartiging van speciale taken zoals b.v.: openbare werken, financiën of volksgezondheid.

Hoe vindt die portefeuilleverdeling plaats?

De heer Griffioen: De verdeling van de portefeuilles is een aangelegenheid van het college. In onderling overleg komt een verdeling tot stand. Daarbij spelen verschillende factoren een rol. De deskundigheid op bepaalde terreinen, de geschiktheid voor een bepaalde beleids-taak, de politieke 'zwaarte' van een bepaalde portefeuille. De heer Weeda: Ook de fracties, die de wethouders hebben 'geleverd', hebben hun gedachten over de portefeuilleverdeling i.v.m. de politieke 'zwaarte'. Het verdelen is een kwestie van geven en nemen en doseren.

Voor de heer Weeda is het wethouderschap een full-time job: Het aantal te behartigen taken is zo toegenomen, de ingewikkeldheid zo groot, dat men dit werk niet meer als een deeltaak kan uitvoeren.

Dat geldt uiteraard voor een plaats als Vlaarding. Voor de heer Griffioen ligt dit anders. In Doorn is het wethouderschap een taak, die wel veel tijd vergt, maar waar toch niet de hele week mee gemoeid is. Toch is de heer Griffioen twee dagen geheel bezig met zijn werk voor de gemeente. Daarnaast komt hij bijna iedere dag op het gemeentehuis om stukken te bezien en te tekenen. Dat afgezien van de commissievergaderingen en andere werkzaamheden, die veel avonden vergen.

De heer Weeda: De aanslag op de avonden en de weekeinden is zo groot geworden, dat aan steeds verdergaande delegatie van werkzaamheden aan medewerkers niet valt te ontkomen. Twee dingen verdienen volgens hem de aandacht: de grote lijnen van het beleid en de contacten met 'het leven in al zijn schakeringen'.

CONTACT MET KIEZERS

Hoe is het contact tussen raadsleden en de kiezers, kan dit contact verbeterd worden?

Mevr. Geelkerken; Contact is er altijd via de kiesverenigingen. Verder ligt het aan de onderwerpen, die in de raad worden behandeld. Ikzelf doe onderwijns en ik heb contact met praktisch alle christelijke en andere schoolbesturen in Leiden. Het directe contact kiezer-gekozene is beperkt tot de enkele 'moedige' burger die een raadslid durft op te bellen over een bepaalde kwestie. Het raadslid moet zelf contact zoeken,

maar het contact zou verbeterd kunnen worden.

De heer De Zeeuw: Contact is er via de kiesvereniging. Daarnaast is, vooral in een kleine plaats, er veel contact met de burgers, omdat iedereen je meestal wel kent. Op vergaderingen van diverse verenigingen schiet men je aan. Het gebeurt vaak, dat men met bepaalde kwesties naar je toekomt omdat men weet, dat je in de raad zitting hebt.

De heer De Zeeuw vindt, dat in een plaats als Brummen, die bestaat uit een groot aantal dorpschappen een dergelijk contact belangrijk is, omdat een raadslid met de belangen van alle inwoners rekening moet houden. Het voordeel van een kleine gemeenschap, waar men elkaar kent, is dan dat men elkaar ook makkelijker aanspreekt en er een nauwer contact tussen gemeentebestuur en burgerij bestaat dan in grote gemeenten.

Hoeveel tijd kost het raadslidmaatschap?

Mevr. Geelkerken: Dat ligt aan de onderwerpen die men te behandelen krijgt. Gemiddeld is het voor mij 10-12 uur per week. Op de vraag of een vrouw een typische inbreng in de raad heeft, zegt mevr. Geelkerken: Een vrouw brengt een eigen sfeer mee en zij heeft over het algemeen een meer directe benadering van de vraagstukken een meer praktische aanpak, maar of dit nu een typische inbreng is zou ik niet durven zeggen.

Wat de A.R.P. betreft gelooft mevr. Geelkerken, dat het aantal vrouwelijke raadsleden wel groter moet worden. Op het ogenblik zitten er voor de A.R.P. in het hele land slechts vijf vrouwen voor onze partij in de raad.

Weerstand tegen een vrouw op de kandidatenlijst is er volgens mevr. Geelkerken bijna niet meer.

DANKBAAR WERK?

Is het raadslidmaatschap een dankbare taak?

De heer De Zeeuw: Dat is moeilijk te zeggen. Als je na een bepaalde periode terugkijkt zeg je: er is toch meer gebeurd dan ik gedacht had. Maar aan de andere kant zijn er zoveel wensen, dat je niet kunt zeggen: ik ben helemaal tevreden. Hij voegt eraan toe: maar dat is misschien maar goed ook, want omdat er altijd wensen blijven is er de noodzaak en bereidheid om er voor te werken.

Mevr. Geelkerken: Het is een zeer fascinerende taak, maar bepaald geen dankbare. Veel van wat men zou willen doen stuit af op de financiën en men is voortdurend aan kritiek onderhevig. Lukt er dan eens iets dan is de voldoening echter ook zeer groot.

Er waren nog veel meer vragen, die wij stelden en die wij wilden stellen. De beperkte ruimte dwong ons het kort te houden. Vragen over de speciale problemen van een middelgrote industriestad als Vlaarding, of de vraagstukken die er liggen in een recreatieve gemeente als Doorn zijn blijven liggen. Ook de taakverdeling in de fracties, het houden van raadsvergaderingen enz. kwamen niet aan bod. Mogelijk kan hier later nog eens uitvoeriger op worden teruggekomen.

ADRESWIJZIGINGEN

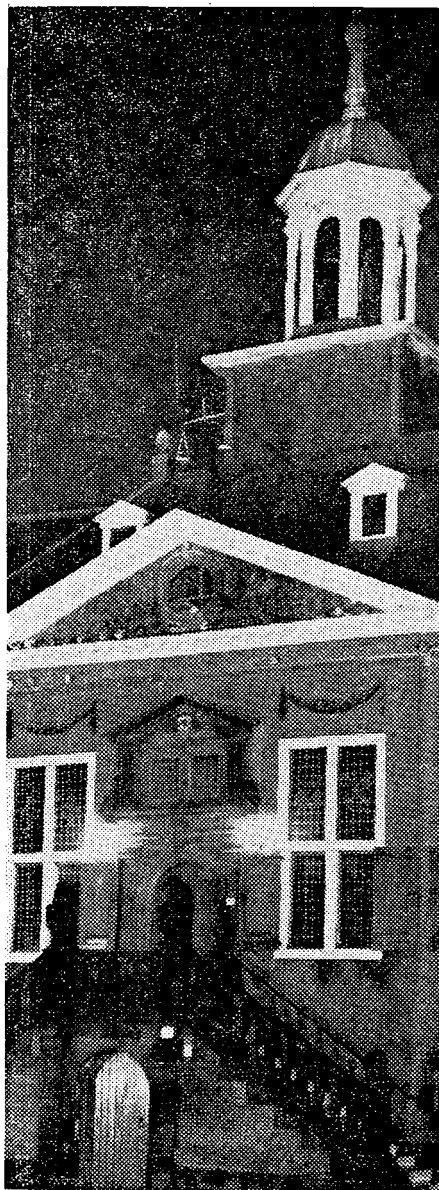
Wanneer u verhuist geef dan uw adreswijziging direct door aan

1. de secretaris van uw (oude) kiesvereniging;
2. het partijsecretariaat, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

U bent er dan van verzekerd, dat u

- a. in uw nieuwe woonplaats of in een andere stadswijk, weer gemakkelijk aansluiting hebt met uw nieuwe kiesvereniging;
- b. op uw nieuwe adres zo spoedig mogelijk het ledencontactorgaan A.R. Post of — wanneer u daarop geabonneerd bent — het weekblad „Nederlandse Gedachten” ontvangt.

Stadhuis Vlaarding

JOHANNES STICHTING

De Johannes Stichting te Huis ter Heide, Prot. Chr. centrum voor geestelijk gehandicapten, gelegen in het bosrijke gebied van Zeist, met goede verbindingen naar Amersfoort en Utrecht vraagt

ZIEKEN- HELP- STERS

die willen meewerken om voor onze patiënten een goed woon- en leefklimaat te scheppen. Ons centrum heeft een capaciteit van 440 bedden.

Onze gedachten gaan uit naar sollicitanten binnen de leeftijdsgrenzen van 18 tot 35 jaar.

Een minimum salaris van f 655,65 per maand; een vijfdaagse werkweek en een reiskostenvergoeding van tweemaal per maand zijn enkele voor u belangrijke punten.

Een korte sollicitatiebrief te richten aan de directeur is voldoende om een uitnodiging te ontvangen om kennis te komen maken. Onder telefoon (03463)-1343 kunt u desgewenst tussen 5-6 uur ook nadere inlichtingen krijgen.

In het
protestants-christelijk tehuis
voor chronisch zieken

„De Lichtenberg”
te Amersfoort

Is nog plaats voor **ENIGE MEISJES** die willen worden opgeleid tot

ziekenverzorgster

Minimum leeftijd 17 jaar. V.V.B.-opleiding strekt tot aanbeveling. Het tehuis heeft 120 bedden en is zeer fraai gelegen. Aanvang nieuwe cursus augustus a.s.

Sollicitaties en inlichtingen bij de adjunct-directrice, Utrechtseweg 293, Amersfoort. Telefoon (03490) 1.61.41.

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen.

IN DEZE VERZORGINGSFLATS ZIJN ONDERGEBRACHT

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzemenu op eigen kamer
 - Hulp in de huishouding
 - Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
 - Verwarming
 - Elektriciteit en waterleiding
 - Omroepsysteem
- Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,—, plus f 80,— per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekerveer)
- Dicht bij Burg. de Hoopark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind de sleutel tot uw huis”

STREEKZIEKENHUIS „PRINSES BEATRIX” TE GORINCHEM JONGELUI,

Zoals jullie ongetwijfeld wel weten is er een schrijnend tekort aan verplegend personeel.

Dat komt voornamelijk doordat de behoefte steeds groter wordt, maar ook omdat de gemiddelde huwelijksdatum met enige jaren is vervroegd.

Ook wij hebben daarom dringend behoefte niet alleen aan gediplomeerd personeel maar ook aan leerlingen, zowel mannelijk als vrouwelijk.

Indien u voor dit beroep wat voelt, laat eens even wat van u horen.

De vereiste minimum opleiding is Mulo of daarmee gelijkgesteld onderwijs.

Tijdens de leerperiode wordt een goed salaris betaald en de sociale voorzieningen zijn ook zeer goed.

De cursus in 1970 vangt aan op 1 september

Sollicitaties of informatie-aanvragen te richten aan de directrice van het streekziekenhuis „PRINSES BEATRIX”, Postbus 90 te Gorinchem. Telefoon 01830-3541.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

Dr. Kuiperstraat 3 - Den Haag

Daar zit de Arjos, daar worden de rebelse plannen van de jongeren uitgedroefd.
Daar kun je onderstaande coupon heensturen.
Want vele jongeren (tot dertig jaar) willen zich nog als lid aanmelden. Zij kwamen er alleen nog niet toe.
't Kost minder moeite dan je denkt.
Probeer het maar eens, als je durft.
Durf te ontdekken, dat de Arjos - de organisatie van kritische A.R. jongeren - schuimt en bruist van activiteiten.

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Ja, natuurlijk, ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek” het Arjosblad en andere informatie.

De f 7.50 contributie voor de resterende periode van dit jaar heb ik gestort op gironummer 127164, t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

COUPON OPSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS - Dr. KUYPERSTRAAT 3 - DEN HAAG.

Je kunt ook even opbellen: 070 - 18.39.60.

U.M. „WESTFRIESLAND” HOORN

biedt meer dan u denkt!
daar in hoorn geven ze boeken uit,
niet alleen goede boeken, maar ook
goedkope en goed verzorgde en nog op vele
gebieden ook. er komen binnenkort hippe
(over pop en haschisch en hippies)
en actuele boeken
(over lenin en ines armand).
wist u dat tarzan de eerste hippie was?
hier komen we nog op terug.
loop eens bij uw boekhandelaar — die
vriendelijke man — binnen en vraag eens naar
„westfriesland”. hij zal u zeggen,
dat zij het goed maken, daar in hoorn.

Van der Sluis' Stalen Meubelen N.V.

BEESDSEWEC 11 - CULEMBORG
Telefoon 03450 - 3244 (3 lijnen)

FABRIKANTEN VAN STALEN
MEUBELEN VOOR
INSTELLINGEN EN SCHOLEN

Zowel voor

recreatie of permanente bewoning

kunnen wij U veel bieden in
Overijssel en Drente. Vraagt U
ook eens geheel vrijblijvend on-
ze woninglijst.

Bemiddelingsbureau
in onroerende goederen

H. v. d. VEGTE Jr.

NIEUWENDIJK 37 ASSERSTRAAT 4
WIJHE GIETEN
TELEFOON 05702 - 1688

HOLLAND TYPING OFFICE

Damrak 44, Amsterdam-C, telefoon 224025-244625

STENCIL
OFFSET
LINTDRUK
VERTALINGEN
FOTOCOPIËN

MAATSCHAPPIJ ZANDBERGEN

zoekt voor haar behandelingstehu-
zen in Amersfoort en Hilversum voor
jongens en meisjes van 12 t/m 18
jaar enkele

GROEPSLEIDSTER EN GROEPSLEIDERS

In aanmerking komen zij die ten-
minste 23 jaar oud zijn en een
U.L.O.-diploma of een daarmee gelijk
te stellen ontwikkeling bezitten.

Beroepsopleiding en ervaring in het
jeugdwerk strekken tot aanbeveling.
Salariëring geschiedt volgens het
rapport Haeck.

Sollicitaties te richten aan de direc-
tie van de Maatschappij Zandbergen,
Bosweg 10, Amersfoort.
Telefoon 03490 - 13441.

Raf HiFi Stereo N.V. AMSTERDAM

RIJNSTRAAT 142 - TELEFOON 739103
Quad — Sony — JBL — Leak — Kei — Sansui — Tric — Ken-
wood — Lenco — Akai — Revox — Tandberg — AR — Dynaco

MAASSTRAAT 169 - TELEF. 426123
Braun — B & O — Saba — Wega
VOLLEDIG PROGRAMMA — EXCLUSIEVE VORMGEVINGEN

RIJNSTRAAT 139 - TELEFOON 713597
Stereo acht -
Cassette(s) recorders — (kleuren) T.V. — HiFi — Occasions

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN BOERDERIJEN ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en win-
kelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.

In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland in-
clusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen
VRIJE VESTIGING GEGARANDEERD.

Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT
TELEFOON 03484 - 409.

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken
als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13,
AMSTERDAM.
TELEFOON 020 - 23.25.40.

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	—	Coolsingel 83	—	Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	—	Spuistraat 9	—	Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	—	Oudegracht 121	—	Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	—	Jansstraat 23	—	Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	—	Meir 40	—	Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	—	Rechtestraat 36	—	Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	—	Herestraat 33	—	Telefoon 050 - 2.14.42

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4,
TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(VOOR GRAAN, MEEL,
KALK ENZ.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(BESTAND TEGEN ZUREN,
LOGEN ENZ.)

ALGEHEEL VERZORGINGSTEHUIS VOOR MINDER VALIDE BEJAARDEN HUIZE DE PAAS-EIK - LUNTEREN

VRAAGT

- a. verpleeg(st)er
met diploma A, B of A en B
- b. ziekenverzorgsters
- c. bejaardenverzorgsters
- d. bejaardenhelpsters
- e. leerling-
bejaardenhelpsters
- f. meisjes voor de
huishouding

SOLLICITATIES te richten aan J. A. Kloots,
Dingerlaan te Lunteren, telefoon 08388 - 2402

TE KOOP

RHENEN — PAARDEVELD 25

Mooi vrijstaand woonhuis met 1600 m2 tuin, direct te aanvaarden. f 75.000,—.

RHENEN — KANTILAAN 32

Helpt van een mooi dubbel herenhuis met c.v. f 60.000,—.

WAGENINGEN - HOOG — HARTENSEWEG 40

Zeer exclusief landhuis met zwembad en 5000 m2 tuin. f 270.000,—.

WAGENINGEN - HOOG — J. P. THIJSSENLAAN 68

Zeer exclusieve bungalow, zeer geschikt voor praktijk of dubbele bewoning. f 220.000,—.

LUNTEREN

Zeer mooie bos-bouwterreinen, groot ruim 7500 m2 tot een ha, eventueel groter. Per m2 f 9,—.

Bungalow met 6000 meter bos f 130.000,—.

HARSKAMP

Woonhuis (tussenwoning) met 3 slaapkamers. f 38.000,—.

EDE

Bungalow met 400 m2 bedrijfsruimte. f 148.000,—.

BENNEKOM

Leuke, kleine bungalow, 2 slaapkamers. 2 jaar oud. f 59.500,—.

BENNEKOM — MIDDENENG 44

Vrijstaand woonhuis met c.v., zeer goede stand. f 75.000,—.

WOLFHEZE

Winkelpand bij het station, zeer geschikt voor snackbar of manufacturen-zaak. f 85.000,—.

BENNEKOM — KRULWEG

Mooie vrijliggende bungalow met garage en voorzien van C.V. en mooie grote tuin, woon-eetkamer, 4 ev. 6 slaapkamers, douche. Aanvaarden overleg. Koopsom k.k. f 98.000,—.

BENNEKOM — HEELSUMSEWEG

Prachtige vrijliggende bungalow met mooie tuin en garage, geheel voorzien van C.V., grote L-vormige woon-eetkamer, mooie keuken, badkamer, 3 slaapkamers. Aanvaarden juli/augustus '70. Koopsom k.k. f 148.000,—.

BENNEKOM — SELTERSKAMPWEG

Zeer luxe en prachtig gelegen landhuis met grote garage en geheel mooi aangelegde tuin, met groot terras etc.

Grote salon met parket, royale hall met garderobe, luxe keuken, 3 slaapkamers met royale afmetingen, douche, 2de toilet, incl. stoffering. Aanvaarden in overleg. Koopsom k.k. f 170.000,—.

BENNEKOM — F. C. DONDERSTRAAT

Prachtige luxe bungalow met dubbele garage en grote mooie aangelegde tuin, bijzonder geschikt als kantoor, praktijkwoning, grote salon, luxe keuken, 5 slaapkamers, badkamer, douche, geheel zeer luxe afwerking, hardhouten kozijnen etc. Aanvaarden spoedig. Koopsom k.k. f 235.000,—.

Zie voor verdere informatie onze woningcatalogus, welke u gaarne op aanvraag wordt toegezonden en waarin objecten in de gehele Z.W.-Veluwe zijn opgenomen.

INLICHTINGEN EN BEMIDDELING bij:

Makelaarskantoor in onroerende goederen H. A. HARTMAN & ZOON
Bovenweg 2 en van Hoffenlaan 8, Tel. 08389 - 4287 en 5615, BENNEKOM.

VAKANTIE BINNEN DE GRENZEN

ZEILSCHOOL „DE STIPE“ a/h Sloterveer in Fr. Zeilcursus met voll. verzorging f 149,— p.p.p.w. Inl.: Meerweg 29a te Balk. Tel. 05140 - 2292 - 2089, na 20 juni 2450.

CAMPING „WESTERHEERDT“, Leek, tel. 05945-2059. Caravanverhuur - Veel recreatie - Goede voorzieningen.

ZEILSCHOOL CHAR-ELS, gevestigd in prachtige houtzaagmolen anno 1820 te IJlst, zeilcursussen met voll. pension f 169,- p.p.p.w. Zeilzwerttochten f 155,- p.w. Vraagt gratis folder. Snekerpad, Molen De Rad, IJlst. Tel. 05155-495. Ook voor camping, ligplaatsen, boothuur.

ZEIL MET ELAN

ZEILSCHOOL HOEVE „ELAN“

STIJLVOL, ROMANTISCH EN UITSTEKENDE ACCOMMODATIE.

VARENDE ZEILSCHOOL „ELAN“

(VOOR JONGE MENSEN)

U zwerft met uw zeilboot door geheel Friesland, vergezeld door een hotelschip, o.l.v. een ervaren instructeur. Speciale cursussen voor 10-16-jarigen, ouderen en echtparen. Vraagt prospectus aan C. Melis, Zeilschool „Elan“, Terhorne, telefoon 05668-280, b.g.g. 03406-2602.

DRENTE. IN DE LINNENWAGEN, centrum voor huifwagentoerisme. Verhuur van huifwagens per dag en per week. Inl. Brugstraat 2, Orvelte, tel. 05934-231.

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in **NEDERLAND, ENGELAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc.** Juli en aug. Huur plm. f 190,— p.w. N. G. Hinloopen, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518-51966.

In het mooie landschap tussen **DALFSEN-HEINO** is voor het hele seizoen nog vrij een riante, luxe vakantie-bungalow, met alle comfort. Centr. verwarmd. Telefoon 05709 - 223, Oranje-laan 25, DIEPENVEEN.

Israël zien

14 daagse jeugdkampeerreis door het Heilige Land v. f 760,—. Vertrek uit Nederland dinsdag 14 juli. Nog enkele plaatsen vrij. **HOLLAND ISRAËL TOURS**

MGR. v. STEELAAN 314, VOORBURG. TELEFOON 070 - 864479.

Te huur v.a. 18 juli op boerderij in O. Geld. nieuw ing.

VAKANTIEHUIS

Alle comfort aanw. Dicht bij bos in rust. omg. Inl. 08355-581.

DE LUTTE

Kom met vakantie of weekend naar

CAMPING „DE LUTT“

Een nieuwe camping met een ongekennd comfort. In de mooiste streek van Twente. Weekends te bezichtigen. Folders worden op aanvraag gratis toegezonden.

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT CAMPING „DE LUTT“ Tel. 05415-309. Beuningerstr. 20, De Lutte. Aan de Twente-route

MOOI HOLTEN (O.). Te huur voll. inger. 6-pers. BUNGALOWS. Vrij na 8/8. Bill. prijs. Jan Wiggers, Kolweg 14, Holten, tel. 05483-1356.

Pension BEUKENHORST, Aangeboden kamers met volledige verzorging of logies met ontbijt. **Zuiderzeestraatweg W 42, Doornspijk.** Telefoon 05258-401. Prospectus op aanvraag.

Te huur **GEMEUB. KAMERS** op boerderij en zomerhuisje aan de voet van de Lemelerberg, 6 km v. Ommen, in bosr. omg., nog vrij na 8/8 '70. Tel. 05723-229.

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

Wij beloven geen gouden bergen.

Wij zoeken **GEWONE MENSEN** die goed kunnen werken en die wij goed willen betalen, want wij hebben verplichtingen tegenover de 190 patiënten die ons hun vertrouwen hebben gegeven.

In de sector **verplegend personeel** hebben wij de volgende vacatures:

paviljoenshoofd

sub-paviljoenshoofd

Vereist is het bezit van het diploma Ziekenverpleging A en/of B.

In de sector **paramedisch personeel** kunnen wij plaatsen een

fysiotherapeut(e)

Vraagt U eens welke mogelijkheden wij U kunnen bieden. Ons adres: Burg. Wuiteweg 140, Drachten, telefoon (05120) 3041.

**VERPLEEG- EN
REACTIVERINGSCENTRUM
„BERTILLA“
TE DRACHTEN**

VAN DEN BORN TERSCHUUR

Telefoon (03426) 303, 306, 291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

KALVERMELK

Mekabo - Fokkabo

MENGVOEDERS

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

FOURAGES EN KUNSTMEST

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking
beschermde de versheid
van uw Wajang

INSTITUUT COOLSMA DRIEBERGEN

CHR. SCHOOL VOOR M.A.V.O.
voor jongens en meisjes
met een internaat voor meisjes

De school leidt op voor de diploma's MAVO-3 en MAVO-4. In het 4e leerjaar is nog een opleiding voor de MULO-diploma's A en B. Ieder kind krijgt zoveel mogelijk persoonlijke aandacht.

De school heeft interne en externe leerlingen. Er is geregeld contact tussen ouders en docenten en ook tussen internaat en school.

In het internaat is hulp en toezicht bij het huiswerk.

Verdere inlichtingen bij de directrice der school, Mej. S. Huitema, Anna Paulownalaan 187 te Zeist, telefoon 03404 - 17404 of 03438 - 3216 of 3314 en Mej. T. Schouten, directrice van het internaat, telefoon 03438 - 2700.

STICHTING

HERVORMDE INTERNATEN VOOR SCHIPPERSJEUGD

Centraal Station - kamer 50 - Amsterdam

Wegens uitbreiding en werktijdverkorting vragen wij voor onze (10) internaten voor schoolgaande schippersjeugd (leeftijd 7-17 jaar) te **AMSTERDAM - ROTTERDAM - ZWOLLE - TERNEUZEN**

a. LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor een groep kinderen op zich te nemen. Afhankelijk van de groep is een minimale leeftijd van 21-23 jaar vereist. Ervaring strekt tot aanbeveling.

b. ASS. LEIDSTERS

leeftijd tenminste 19 jaar.

- * prettige werkkring;
- * vakantie 6 weken per jaar;
- * salariering en arbeidsvoorwaarden volgens landelijke regeling.

Telefonische inlichtingen 020 - 67779.

Sollicitaties met vermelding voor welke plaats men solliciteert, aan bovenvermeld adres.

EMMEN

CHR. SCHOLENGEMEENSCHAP

Gevraagd voor de afdelingen Lyceum en H.A.V.O. met ingang van 1 augustus 1970

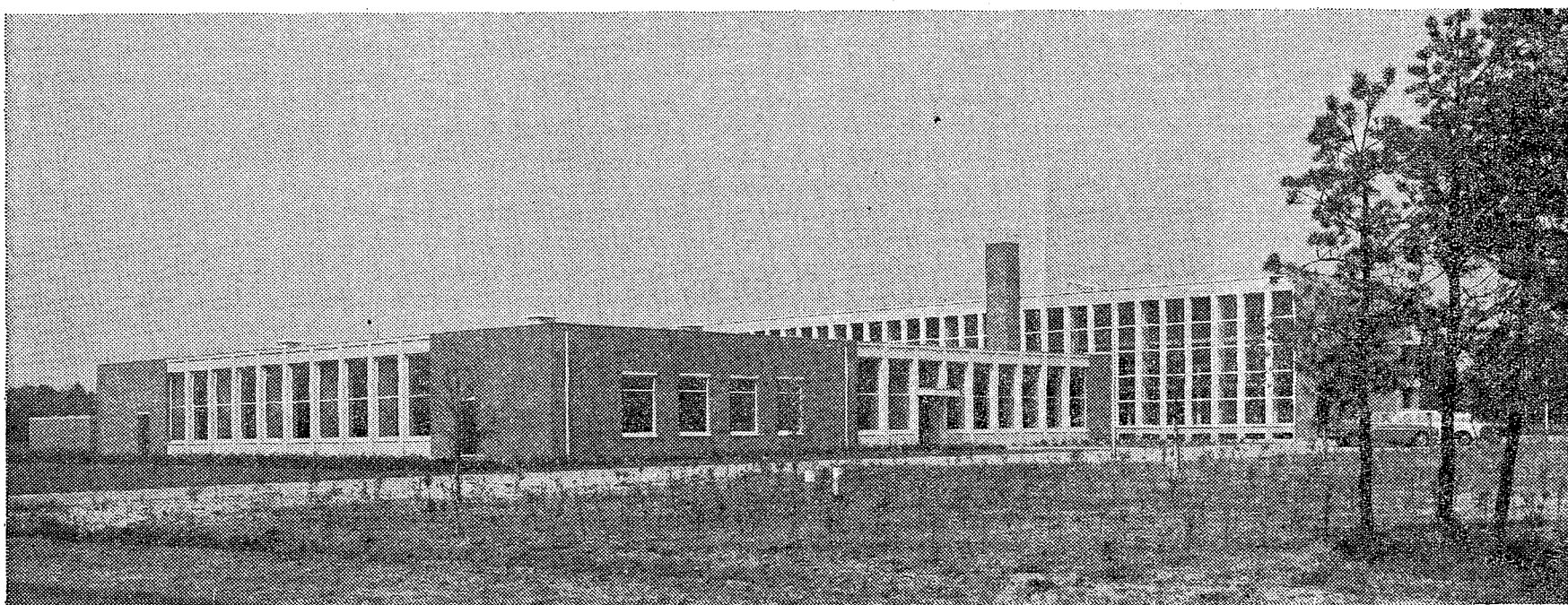
DOCENT(E)

a. FRANS	10 à 13 uren
b. AARDRIJKSKUNDE	5 uren
c. HANDELSWETENSCHAPPEN	11 à 15 uren
d. WISKUNDE	v.b. 1e graads
e. WISKUNDE	8 à 12 uren
f. MUZIEK	5 uren
g. BIOLOGIE	v.b.
h. BIOLOGIE	18 uren

Zij, die het christelijk onderwijs uit overtuiging dienen, worden uitgenodigd een aan het bestuur gerichte sollicitatie met vermelding van referenties en volledige gegevens te zenden aan de rector drs. J. de Wilde (die ook inlichtingen verstrekt), Baander 23 te Emmen. Telefoon 05910 - 11402 (school) of 12923 (thuis).

VISSER & SMIT'S	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
	AANNEMING MIJ NV	
		
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

IN BILTHOVEN

kunnen wij dit voorjaar aanbieden: een klein aantal

LUXE EENGEZINSWONINGEN in diverse types

gelegen direct bij centrum, station en de bossen.
Vrije vestiging.
Oplevering september 1970.

Laat u door ons deskundig voorlichten over deze huizen, over de financiering, over het fiscale aspect van de eigen woning. Koopsommen vanaf f 89.600,— vrij op naam, inclusief B.T.W.

Bemiddeling door makelaarskantoor in onroerende goederen:

J. F. BURGERSDIJK

Rubenslaan 36, BILTHOVEN.
Telefoon 030 - 787611*.

Buiten kantoor tijd óók 030 - 710920.

SERVICE-FLAT

„De Stadshaghen” Ommen

Aan de hoofdweg Zwolle-Ommen wordt de

Coöperatieve Serviceflat „De Stadshaghen” u.a.

reeds GEDEELTELIJK BEWOOND. MOMENTEEL zijn nog ENIGE flats BESCHIKBAAR, namelijk:

1-KAMERFLAT	f 33.000,—	3-KAMERFLAT	f 72.500,—
2-KAMERFLAT	f 56.000,—	GARAGE	f 4.750,—

In alle koopsommen is inclusief: de rente tot 1 januari 1970
Uitvoerige inlichtingen en prospectus worden u gaarne verstrekt door

H. BAKKER

Makelaar in onroerende goederen, lid N.B.M.
STATIONSWEI 17, OMMEN. TELEFOON 05291 - 1665.
MODELFLAT geopend maandag t.m. vrijdag van 9 - 12 en 2 - 5 uur.
Telefoon modelflat 05291 - 1032.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 22

30 mei 1970

A.R. KRITIEK OP BELEID V.S. VOORBARIG OORDEEL VAN KABINET

Niet alleen de vorige week — ook in de afgelopen jaren is van A.R. zijde vaak blijk gegeven van een kritische gezindheid jegens het beleid van de V.S. t.a.v. Vietnam. Terecht wees de heer Biesheuvel bij dit debat op het Vietnam-rapport van de partij van 1966. Het is boeiend te constateren dat dit rapport ook nu nog van een treffende actualiteit is. Zowel in analyse als in het voorzichtig suggereren van de gewenste beleidsrichting over de politieke herstructurering in Z.O. Azië — te beginnen aan de conferentietafel en niet op de slagvelden.

GEEN ANTI-AMERIKANISME

De heer Biesheuvel stelde duidelijk, dat die kritiek die de fractie toch overhoudt op dat Amerikaanse beleid niet voortkomt uit een anti-Amerikanisme!

Ook niet uit eenzijdigheid: door uitsluitend en alleen naar de V.S. te kijken. Men moet wel politieke oogkleppen van groteske omvang op hebben als men voor de dramatische en elke keer weer escalerende ontwikkelingen in Z.O. Azië alleen naar de V.S. zou zien, zoals de C.P.N. en de P.S.P.

Nietwaar — het ontbreekt evenzeer aan bereidheid bij machthebbers in Moskou en Peking om de enig goede weg te volgen: een conferentie van alle bij het conflict betrokkenen.

Ook de heer Den Uyl — aldus mr. Biesheuvel — heeft zich niet helemaal aan deze eenzijdigheid kunnen onttrekken, hoezeer hij ook oog heeft getoond voor de bezwaren van vestiging van communistische regimens in Z.O. Azië. En diezelfde eenzijdigheid, merkte de A.R. woordvoerder ook op, in een deel van de door hem ingediende motie. Hij zette het A.R. inzicht m.b.t. de problematiek van Z.O. Azië als volgt uiteen: In de eerste plaats zijn wij van mening, dat men de situatie niet moet beoordelen vanuit sentimenten van anti-Amerikanisme. Goede betrekkingen met de Verenigde Staten zijn voor ons land belangrijk; het is ook belangrijk onze invloed te doen gelden. De invloed van een klein land als het onze komt beter tot gelding — laten wij dat vanmiddag ook nog beseffen, terwijl wij met grote dingen bezig zijn — in een sfeer van begrip dan in een sfeer van wantrouwen en verkillig jegens de Verenigde Staten. Wij doen naar mijn mening de politiek van de Verenigde Staten onrecht aan, indien wij die bestempelen als oorlogszuchtig of kolonialistisch. Ik meen, dat de Vere-

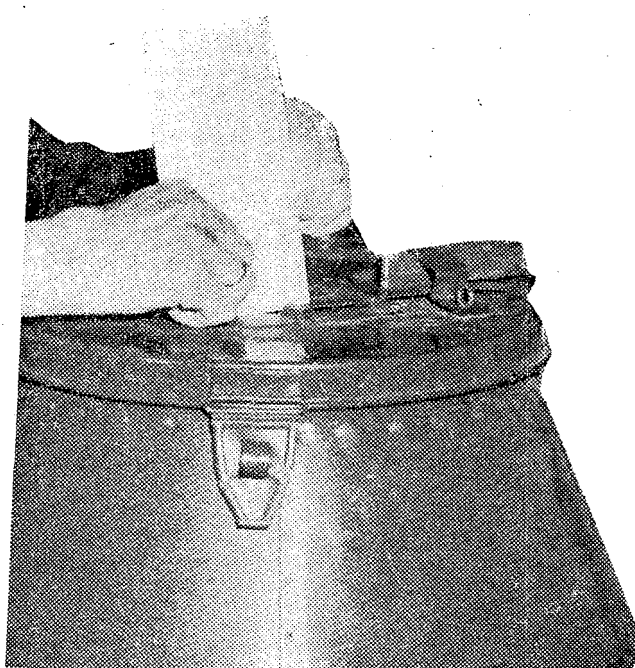
nigde Staten, wanneer zij betogen, dat zij op de bres staan voor de vrijheid van de volkeren met het oog op communistische agressie, oprecht bereid zijn te proberen die vrijheid te waarborgen.

De Verenigde Staten hebben lessen geleerd; zij hebben ook de les geleerd, dat agressie van kwaad tot erger voert. In dat opzicht moeten wij ook begrijpen, dat jongere volkeren er bepaald niet mee gebaat zijn, indien zij een prooi worden van communistische wereldmachten. Wat de Verenigde Staten, naar ik geloof, oprecht beogen, nl. het medewerken aan het een eigen weg volgen van de jongere volkeren, wordt door een andere factor doorkruist, nl. dat de Verenigde Staten in het beleid ten aanzien van Zuidoost-Azië in de afgelopen jaren onvoldoende oog hebben gehad voor één heel belangrijk aspect. Het is daar niet uitsluitend een strijd tegen het internationaal georganiseerde, agressieve communisme. Er is ook een ander belangrijk aspect, waarop de heer Den Uyl vanmiddag ook heeft gewezen en wel het begrijpelijke nationalisme van jongere volkeren. Als er één land in de wereld is, dat daarvoor juist begrip zou moeten hebben, dan zouden dat de Verenigde Staten van Amerika moeten zijn. Het zijn de Verenigde Staten geweest, die dat Nederland hebben voorgehouden, toen wij betrokken waren in de afwikkeling van ons koloniale verleden. Toen was dat het argument, dat telkens van de overkant van de Atlantische Oceaan ons werd voorgehouden. Wij moesten een open oog hebben voor het opkomende nationalisme, het hun eigen weg willen volgen van de jongere volken in de Derde Wereld. Dat is een punt van ernstige kritiek, dat wij op het beleid van de Verenigde Staten hadden en. Deze strijd in Zuidoost-Azië brengt ongewild en onbedoeld met zich mee, dat de Amerikaanse regering steun verleent aan frequent wisselende, vaak hebben nu het om Zuid-Oost Azië gaat uiterst labiele regeringen, die vaak tot stand komen op een wijze, die zich aan ons gezichtsveld onttrekt.

BEZORGDEHEID

Ik denk aan de recente staatsgreep, waardoor het nieuwe bewind in Cambodja te voorschijn is gekomen. Militaire escalaties maken het in zulk een situatie steeds erger, doordat het toch steeds meer een strijd dreigt te worden tussen de grote wereldmachten, een slopende strijd op de slagvelden in Zuidoost-Azië. Daarover bestaat in onze fractie bezorgdheid.

VERVOLG OP PAGINA 4

Woensdag 3 juni a.s. kunt u weer naar de stembus. Ditmaal om de leden van de gemeenteraden te kiezen. Voor de bewoners van het gewest Rijnmond komt daar nog het kiezen van de Rijnmondraadsleden bij. U mag gaan stemmen. Maak van die stem gebruik. Waarom? Lees pagina 2, 6, 8 en 11.

Op pagina 5 kunt u iets lezen over comptabiliteit en wat dat is.

Dr. H. Rebel, bioloog, medewerker van de Dr. A. Kuiperstichting, schrijft op pagina 7 een eerste artikel over ons voedsel en de hulpstoffen, die gebruikt worden om dat voedsel te fabriceren. Het zit lang niet allemaal zo fijn met ons dagelijks eten.

Op pagina 9 nieuws uit de Kamer, op pagina 10 iets over de Arjos.

RADIO

Vrijdag 5 juni a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.20-18.30 uur naar Hilversum II (298 m.).

Het Partij Convent op 12 en 13 juni a.s. zal via de radio de nodige aandacht krijgen.

N.C.R.V.-uitzendingen die de aandacht vragen:

Vrijdag 12 juni 18.40 uur Hier en Nu (Hilv. II).

Vrijdag 12 juni 21.30-22.00 uur, speciale uitzending.

Zaterdag 13 juni 11.40-11.55 uur Hilv. II.

Verslaggevers de heren J. Zindel en P. Hollaar.

12 EN 13 JUNI A.S. VOORJAARS PARTIJ CONVENT

Op vrijdag 12 juni en zaterdag 13 juni a.s. wordt het voorjaars-Partij Convent van de A.R.P. gehouden.

Opnieuw een belangrijke bijeenkomst van onze partij.

Diverse punten vragen de aandacht:

a. de openingstoespraak van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman;

b. de bespreking van de financiële stukken en van de jaarverslagen '69 van het Centraal Comité en Arjos, de Dr. A. Kuiperstichting en de Kamerfracties;

c. de bespreking van de werkzaamheden van de A.R. Tweede Kamerfractie, mede naar aanleiding van een vooraf toegezonden nota van de fractie, na een toespraak van de fractievoorzitter, mr. B. W. Biesheuvel;
Tenslotte een stellig tijd vergende zaak:

d. de behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1971-1975.

Aanvang van het Partij Convent op vrijdag te 16.00 uur tot 23.00 uur. Zo mogelijk vanaf ongeveer 20.00 uur behandeling van amendementen.

Aanvang op zaterdag te 9.00 uur, voortzetting tot het Program van Actie 1971-1975 voorlopig is vastgesteld.

Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte dit toelaat. U kunt zich daartoe schriftelijk richten tot het partijsecretariaat, dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage. De deelnemingskosten (inclusief consumpties en lunches) bedragen voor beide dagen f 15.—; voor een van beide dagen f 8.50.

Voor treinreizigers zijn treinreductiebonnen verkrijgbaar.

Het Partij Convent komt bijeen in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. U bent welkom.

RAADSVERKIEZINGEN

Het bestuur van elke gemeente bestaat uit een raad, een college van burgemeester en wethouders en een burgemeester. Drie gemeentelijke bestuursorganen dus. De raad staat voorop. Terecht. Aan het hoofd van de gemeente staat immers de raad.

De raad is bestuursorgaan en tevens vertegenwoordiging van de plaatselijke bevolking. De gemeenteraad staat het dichtst bij de kiezers, vooral in de niet zo grote gemeenten.

Hoe groter een gemeente, hoe groter het risico van een toenemende afstand tussen kiezers en gekozenen. Die afstand moet zo klein mogelijk gehouden worden.

OPENBAAR

Het is in ieder geval een belangrijke zaak, dat wettelijk bepaald is dat de raadsvergaderingen als regel openbaar zijn. De deuren worden alleen gesloten als een bepaald aantal raadsleden dit vraagt of als de voorzitter van de raad dit nodig keurt. Dan moet overigens eerst de vergadering nog beslissen of inderdaad met gesloten deuren zal worden beraadslaagd. Dit zijn uitzonderingsgevallen.

De burgers kunnen vrij op de publieke tribune plaatsnemen en de discussies uit de eerste hand volgen. Overigens zijn velen daartoe natuurlijk niet regelmatig in de gelegenheid. De verslaggeving door de pers is dus uitermate belangrijk. In de grotere gemeenten is een eigen voorlichtingsapparaat van de gemeente gewoon noodzakelijk.

Maar naast het voorgaande moet tevens worden opgemerkt, dat het tot het welzijn van de burger behoort, dat hij over zaken die hem aangaan ook kan meepraten. Dat moet mogelijk zijn om als verantwoordelijk mens te kunnen leven. Daarvan komt in de praktijk onvoldoende terecht. Het is de taak van de gemeentelijke overheid te trachten de mogelijkheden tot rechtstreekse inspraak voor de burger te vergroten. Voor de overheid geldt, dat de burger niet in eerste instantie naar haar, maar dat zij naar de burger zal moeten toekomen. Daarom zal in toenemende mate ook gewerkt moeten worden met hoorzittingen, discussie-avonden, voorlichtende vergaderingen enz. om de burgerij voor te lichten, te informeren en te doen meespreken.

Bovendien zal meer gebruik moeten worden gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om bepaalde bevoegdheden

van de gemeenteraad en van het college van burgemeester en wethouders over te dragen aan door de gemeenteraad in het leven te roepen commissies of raden uit de burgerij.

Een belangrijke zaak is ook, dat de fracties in de gemeenteraden zowel financieel als materieel in staat gesteld worden zich bij belangrijke onderwerpen te doen voorlichten door onafhankelijke deskundigen.

VERGADERINGEN

Hoe dikwijls komt de gemeenteraad bijeen? Het minimum-aantal is in de Gemeentewet neergelegd. De raad moet jaarlijks tenminste zesmaal vergaderen. En verder zo dikwijls de burgemeester, of burgemeester en wethouders het nodig vinden. En ook zo dikwijls als dit door drie leden (in gemeenten beneden de 20.000 zielen) of door een vijfde der leden (in de overige gemeenten) schriftelijk met opgave van redenen, wordt gevraagd. In grotere en zeer grote gemeenten komt de raad veel vaker bijeen; soms eenmaal in de twee weken, soms zelfs eenmaal per week.

De burgemeester bepaalt dag en uur der vergadering. De leden worden schriftelijk opgeroepen. Overigens zijn er, zeker in de grotere gemeenten, vaste dagen waarop de raad vergadert. Er zijn heel wat taken waarvoor het gemeentebestuur zich vandaag geplaatst ziet.

ERBIJ BETROKKEN

Het gemeentebestuur dient de belangen van de burgerij te behartigen. Het

beleid moet er op gericht zijn de burger zoveel mogelijk van de grotere welvaart te doen genieten. En hem beschermen tegen bezwarende gevolgen van de economische en industriële expansie.

Het gemeentebestuur zal moeten zorgen voor of medewerken aan voldoende werkgelegenheid, een goed woonklimaat, een goed winkelapparaat waarbij het midden- en kleinbedrijf goede kansen krijgt, voldoende recreatieve voorzieningen zoals perken, plantsoenen, speelvelden, sportvelden, zwembaden, gymnastieklokalen, goede voorzieningen op het gebied van de volksgezondheid, bestrijding van verontreiniging van lucht, bodem en water, goede vuilafvoerregeling, een juiste toepassing van de Algemene Bijstandswet, onderwijs, jeugdwerk en voorzieningen op het gebied van de culturele sector. Het gaat om zaken waarbij wij allen betrokken zijn. Wij behoeven niet naar de stembus. Als mondige burgers zullen wij evenwel onze verantwoordelijkheid voor de richting, waarin het beleid wordt gevoerd, mede willen gestalte geven.

WELKE KOERS?

Wat moeten wij? Waar koersen wij met onze samenleving naar toe? Op die vraag naar een kijk op de toekomst, naar een vaste lijn, willen wij een antwoord. Terecht. Het maakt nogal wat uit welke kijk je op het leven en samenleven hebt.

Er zijn mensen die dit onzin vinden. Zij menen, dat je steeds alleen prak-

tisch moet bekijken wat het beste is; nu eens zus, dan weer zo, zonder enige lijn. Wij bestrijden dat, want juist in onze tijd van snelle ontwikkeling, met veel veranderingen en in de toekomst waarschijnlijk nog snellere veranderingen is een visie op leven en samenleven onmisbaar; een duidelijk raam, duidelijke kaders waarin je je praktische maatregelen plaatst, ook al zullen wij ook die kaders regelmatig moeten bezien in nieuwe situaties en die in de steeds weer nieuwe tijd moeten bijstellen of vervangen. Je moet de ontwikkelingen niet over je heen laten komen, maar die sturen en proberen te beheersen vanuit je opvatting.

Voor de A.R.P. betekent dit, dat een beleid nodig is, waardoor gerechtigheid en naastenliefde in deze jaren meer gestalte krijgen in de nationale en internationale samenleving van de mensen. Voor een christelijke partij is het Evangelie van Jezus Christus het centrale uitgangspunt en de fundamentele inspiratiebron van het politieke handelen. Christelijke politiek is menselijke politiek. Het gaat er om ruimte voor ieder mens te scheppen. Voor een christelijke partij is het Evangelie een kracht, die het leven en samenleven wil vernieuwen en die inspireert tot een kritische instelling ten opzichte van een samenleving, waarin nog zoveel op z'n kop staat.

Daarom gaan wij naar de stembus.

Daarom kiezen wij.

Woensdag 3 juni 1970.

VERKIEZING RIJNMONDRAAD

1. M. H. L. Weststrate, Vlaardingen
2. drs. H. J. Viersen, Rotterdam.
3. mr. M. A. B. L. van Meeten, Rotterdam-Hoogvliet
4. C. Euser, Rhoon.
5. dr. W. de Kwaadsteniet, Rotterdam.
6. drs. F. L. Burger, Rotterdam.
7. A. Eijkenaar, Ridderkerk.
8. mr. A. J. Jansen, Rotterdam.
9. N. P. Kremer, Zuidland.
10. J. de Meer, Rotterdam.
11. L. L. Blok, Rotterdam.
12. A. van Wijngaarden, Capelle a.d. IJssel.
13. F. Streefkerk, Krimpen a.d. IJssel.

14. G. van Teylingen, Vlaardingen.
15. ds. A. J. Janssen, Rotterdam.
16. H. G. van Hoeven, Maassluis.
17. M. Eijkenaar, Schiedam.
18. mevr. J. Timmer-Kroef, Rotterdam.
19. T. M. van de Griend, Barendrecht.
20. S. Kuiper, Schiedam.
21. P. van Gemeren, Rotterdam.
22. H. van Geest, Zuidland.
23. W. F. van Spronsen, Brielle.
24. drs. P. B. R. de Geus, Maassluis.
25. P. Berghoef, Rotterdam.
26. A. Sonneveld, Schiedam.
27. drs. Th. Heukels, Capelle a.d. IJssel.
28. P. T. van der Pols, Zuidland.
29. J. W. van der Schalk, Rotterdam.
30. mej. F. de Jong, Rotterdam.

De P.C.G.-fractie is thans met 14 zetels de op een na grootste fractie in de Rijnmondraad, na de P.v.d.A.-fractie, welke 37 zetels bezet. Daarna volgen de fracties van de K.V.P. met 11, de V.V.D. met 9, de C.P.N. met 4, de P.S.P. met 3, de S.G.P. met 2 en de B.P. met één zetel. Totaal 81 zetels.

Wij hopen, dat zeer velen in het Rijnmondbied naar de stembus zullen gaan om niet alleen hun eigen gemeenteraad, maar tegelijk hun gezamenlijke Rijnmondraad te kiezen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

★ ★ ★ BELASTINGINSPECTEURS

De vereniging van inspecteurs van 's Rijks belastingen is al lang niet meer een belangen- en gezelligheidsvereniging. Dat vinden wij verheugend. Het intellect en de wijsheid van deze ambtenaren die jaar in jaar uit met duizenden burgers in aanraking komen waardoor zij mede gevormd worden, blijft niet meer binnenskamers of vervat in vertoogschriften aan de belastingkamers van gerechtshoven. Een werkgroep uit deze vereniging heeft onlangs een rapport uitgebracht over mogelijke vereenvoudiging in de inkomstenbelasting. Wij zijn met de bestudering van dit rapport nog niet klaar. Maar op basis van hetgeen wij hebben

'verwerkt' zijn wij tot de conclusie gekomen dat hun rapport bijzonder waardevol moet worden genoemd. Temeer omdat duidelijk blijkt dat hun vereenvoudigingsgedachten mede gebaseerd zijn naar aanleiding van geconstateerde knelpunten die zij constateerden naar aanleiding van de toepassing van de huidige wet.

Voor één onderdeel uit dit rapport hebben wij bijzonder waardering; de bespreking van het onderdeel: buitengewone belastingaftrek. Dit onderdeel zal zeker van groot nut zijn als bij de komende miljoenennota de staatssecretaris met een nieuwe regeling moet komen.

★ ★ ★ HET GEGEVEN WOORD

Wij ontkomen niet aan de indruk dat de militaire leiders in Amerika beginnen te twijfelen aan de militaire waarde van hun naar tijd en ruimte beperkt gehouden militaire actie in Cambodja. In dat verband zou het kabinet — zo menen wij — juist handelen — mee get op haar uitgangspunt bij haar beoordeling van het besluit van president Nixon — zo mogelijk met andere landen de Amerikaanse president tijdig te wij-

zen op de waarde van het gegeven woord. Alles dient te worden ingezet om te voorkomen dat op uitsluitend militaire argumenten tot een nieuwe escalatie zou worden besloten.

De gevolgen daarvan zouden hun uitwerking m.b.t. de moeilijker wordende positie in het Midden-Oosten thans zeker doen gevoelen.

PER AUTO NAAR DE STEMBUS

Over een paar dagen, woensdag 3 juni a.s., verkiezingen.

U weet: wat u doet heeft effect. Of u uw stem uitbrengt of niet.

Wanneer u niet stemt, maken anderen — zonder uw eigen positieve invloed — de dienst uit. Wanneer u wel naar het stemlokaal gaat telt uw stem positief voor de lijst, waarop u uw stem uitbrengt.

Uw stem telt. De praktijk bewijst regelmatig, dat een partij 'een-zetel-meer' mist door het tekortkomen van een enkele stem. Een andere partij profiteert daarvan dan natuurlijk.

Wanneer 'één-stem-te-kort' de lijst van uw partij treft, is zij daar voor een periode van vier jaar de dupe van. Het is dus de moeite waard naar de stembus te gaan om de hierboven genoemde redenen. Vandaar dat zij u vragen naar het stemlokaal te gaan, ook al valt u dit niet zo gemakkelijk.

Wanneer u niet op eigen gelegenheid naar de stembus kunt gaan (wij denken bijvoorbeeld aan bejaarden, zieken, gehandicapten e.d.), richt u zich dan vrijmoedig tot het bestuur van de plaatselijke A.R. kiesvereniging met het verzoek te willen zorgen voor vervoer per auto.

Hier ligt nog een belangrijke taak voor elke kiesvereniging. De besturen zullen er zeker voor zorgen, dat deze zaak plaatselijk perfect geregeld is.

Het is prettig wanneer de leden ook het bestuur van hun kiesvereniging hierbij behulpzaam willen zijn door:

- de aandacht te vestigen op personen, van wie zij weten of vermoeden, dat zij zich niet op eigen gelegenheid ter stembus kunnen begeven, en/of
- voorzover zij over een auto beschikken hun diensten aan te bieden.

In vele gemeenten hebben de kiesverenigingen het halen en brengen van deze kiezers van hun huis naar het stemlokaal en terug reeds geregeld of is men daarmee druk bezig.

Er is nog tijd om deze zaak overal in orde te brengen. De stemmen van hen, die niet op eigen gelegenheid naar het

stemlokaal kunnen gaan, mogen wij niet onnodig verliezen.

Het is prettig wanneer de plaatselijke kiesvereniging zelf deze dienst aanbiedt aan hen, voor wie dit een oplossing zou zijn.

**N.V. Rederijen
Haringhandel
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283**

A.R. PARTIJ EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor een:

jonge medewerkster

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur M.A.V.O.-(M.U.L.O.)-opleiding.

Salaris afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De A.O.W.-premie komt voor rekening van de A.R.P.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

THEOLOGISCHE ACHTERGROND

DOOR H. ALGRA

Niemand zal ontkennen, dat wijlen Prof. A. Anema een man van groot formaat was, ook in de politiek. Hij was doorkneed in staatsrechtelijke vraagstukken en in wat we zouden kunnen noemen de wijsbegeerte des rechts. Zijn studie over de staats- en rechtsleer van Augustinus is daarvan een prachtig voorbeeld. En toch, hij beschouwde het als een groot voorrecht, dat hij de theoloog Herman Bavink naast zich had in de Tweede Kamer. Daar had hij, zo vertelde hij wel eens, heel veel aan gehad. Anders had hij het eigenlijk niet kunnen doen, want er is altijd een theologische achtergrond bij de meningen, die aan de orde komen. We zouden ook kunnen zeggen: ze hebben altijd wat met onze confessie te maken en daarom zijn wij in zekere zin een confessionele partij, als men maar niet denkt aan enige binding aan welke kerkelijke confessie ook. En daarom wordt het ook begrijpelijk, als sommigen spreken van deconfessionalisering van Christelijke partijen. Daarmee wordt dan bedoeld, dat zulke partijen los raken van de kern van het Christelijk belijden, en alleen nog kunnen spreken van een bepaalde sfeer en een Christelijke inspiratie.

Dit wordt bijzonder duidelijk, als het gesprek gaat over de toekomst van staat en maatschappij. Ook sommige Christelijke politici denken daar optimistisch over, mits... Inderdaad, mits de christelijke politiek weet te bevorderen en te bereiken, dat de macht van de overheid wordt gebruikt om het gehele maatschappelijke bestel zó om te zetten, zó te veranderen, zó radicaal te veranderen, dat in een vernieuwde maatschappij de ware harmonie wordt gevonden, de tegenstellingen zijn verdwenen, het onrecht geen plaats meer heeft tussen de mensen en de groepen, met het blijde gevolg, dat iedere mens, hoe klein hij zij of groot, zijn volle en alzijdige ontplooiing vindt. Om die volle ontplooiing van elk menskind in een harmonieuze samenleving gaat het dan. Deze opvattingen worden beïnvloed

door de ontwikkeling van de technische wetenschap. Want op dat terrein leeft sterk de overtuiging, dat alle problemen er zijn, om opgelost te worden en dat elk probleem kan worden opgelost. De vraag is alleen, hoe lang het nog duurt.

Het is, alsof sommigen daardoor geïnspireerd worden tot de gedachte, dat ook op geestelijk terrein elk probleem kan worden opgelost, en dat het de onwil is, die zich verschuilt achter een betuiging van onvermogen.

Dit moge enerzijds samenhangen met wat de techniek ons suggereert, anderzijds heeft het ook te maken met bepaalde theologische en wijsgerige ontwikkelingen.

Daarbij gaat het om drie 'begrippen': schepping, evolutie en verlossing.

Om het eenvoudig te zeggen: volgens sommigen is de schepping continu, zij duurt voort in alle eeuwen; zij manifesteert zich voor het oog der wetenschap als evolutie; zij krijgt, in hoger licht gezien, als dominant de verlossing. Schepping, evolutie en verlossing worden zo een drieklank. Het is opmerkelijk, dat theologen uit de R.K. kerk en uit Protestantse kerken elkaar in deze opvatting vinden.

En in deze visie past het ook, dat we op weg zijn naar een maatschappij, waarin de harmonie het al meer en uiteindelijk wint van elke wanclank. Alleen, we moeten dan wel bedenken, dat wij het in onze handen hebben, en dat het onze verantwoordelijkheid is, die komende harmonieuze maatschappij te helpen bouwen. Maar in principe zit het er in.

Heel zacht gezegd, vinden we voor dit optimisme geen steun in de Bijbel. Want er ontbreekt één heel duidelijk bijbels element aan dit alles, nl. de radicale breuk door de zonde. De zonde is geen onvolkomenheid in een ontwikkelingsproces, geen tekort, dat nog moet worden aangevuld, maar een kwaad, het grote kwaad, waardoor het leven gaat naar het verderf, tenzij er een wonder gebeurt. Het wonder van de verlossing door het kruis van Jezus Christus.

Dat maakt, dat een christen alleen maar ootmoedig kan spreken over wat hij kan en wat hij zal doen. En mag doen.

Want hij heeft de brieven van Paulus gelezen. Het kan een goede zin hebben, wanneer bij de opening van een congres van een christelijke politieke partij 2 Thess. 2 wordt gelezen, om te weten, wat er in de wereldgeschiedenis en dus ook in de geschiedenis van vandaag aan de hand is.

Zoiets bewaart ons voor ongefundeerd optimisme, dat over de toekomst spreekt, alsof de harmonie en de vrede in de ontwikkeling der dingen, die tegelijk verlossing is, liggen opgesloten, zodat het latente alleen maar aan het licht moet komen, vooral door onze activiteit.

En als iemand dan dit hoofdstuk uit heeft, dan gaat hij verder en vindt in het volgende hoofdstuk deze vermaning: EN GIJ, BROEDERS, WORDT NIET MOEDE TE DOEN WAT GOED IS. Dat betekent leven uit de beloften, in gehoorzaamheid, en in het blijde vertrouwen, dat onze arbeid niet ijdel zal zijn in den Here. Daarin zit het nochtans van het geloof. Dat straalt ook door in elk christelijk politiek belijden.

dent van Amerika van 30 april. Prestige-overwegingen zullen dan geen enkele rol mogen spelen.

Onze bezorgdheid over de recente gebeurtenissen vindt ook haar grond in de aantasting van de politieke geloofwaardigheid van de V.S. in onze wereld van vandaag, in een wereld, waarin een land met een zo ingrijpende en beslissende invloed een uiterst belangrijke rol heeft te spelen in de internationale politiek. Ik denk aan de bittere noodzaak van bemiddeling, van verzoening in de brandhaarden van de wereld, b.v. ten aanzien van het Midden-Oosten. Wij hebben getracht ons te hoeden voor eenzijdigheid.

De heer Biesheuvel wees er op dat wij oog hebben voor de bijzonder zware verantwoordelijkheid, die de V.S. op zich hebben genomen, ook ten aanzien van de beveiliging.

OORDEEL REGERING

De heer Biesheuvel was het met de heer Schmelzer, die daarover een standpunt had medegedeeld buiten deze Kamer, wel eens, dat de verklaring destijds door de Minister-President gedaan als voorbarig zou moeten worden aangemerkt. Op z'n minst, zo voegde hij daaraan toe. Het begrip, dat ik afwisselend in hoofd- en bijzinnen vond, is bij onze fractie niet aanwezig. Bij ons overheerst bezorgdheid over het beleid op langere termijn.

Hij was daarnaast de regering erkentelijk voor de promptie reactie en voor de stappen ondernomen in Washington om de bezorgdheid tot uitdrukking te brengen over een eventuele hervatting van de bombardementen op Noord-Vietnam. Eveneens was hij de Regering erkentelijk voor de reeds in gang gezette actie om een aantal regeringen te benaderen ten einde te komen tot zinvolle initiatieven. En hij voegde de heer Luns toe:

„Ik zou hem met grote nadruk willen vragen dat met zijn van nature zo grote opgewektheid tegemoet te treden. De Minister beschikt internationaal over een zeer groot gezag en een zeer groot prestige. Laat hij hier op dezelfde wijze aan werken, zoals hij bezig is geweest met het Midden-Oosten, waarvoor ook grote waardering bij ons bestond. Laat hij ook volop de ruimte hebben om landen te zoeken, niet alleen in West-Europa, maar ook andere landen. Ik denk bijvoorbeeld aan het land, dat de beide ministers hebben bezocht, namelijk Roemenië, waar zij een voortreffelijke verstandhouding mee hebben.”

Ik kan daarom vandaag niet anders verklaren dan dat de aangevoerde motieven, door president Nixon op 30 april afgelegd, ons niet hebben overtuigd, zoals, naar ik heb begrepen, ook het geval is geweest met mijn collega, de heer Schmelzer, die al enige tijd geleden daaromtrent een verklaring heeft afgelegd. In sommige opzichten heeft de motivering ons verontrust. De kritiek en de bezorgdheid wegen bij ons zwaarder dan het begrip van de motieven. De bezorgdheid springt vooral naar voren door de sterk nationalistische getinte en gekleurde passages in de verklaring, die ons hier in Europa niet meer aanspreken en gelukkig ook vele Amerikanen niet. In plaats van dat nationalistische kader hadden wij zo gaarne gezien, dat een militair ingrijpende beslissing was geplaatst in een juist en noodzakelijk politiek kader.

Het belangrijkste militaire argument is, dunkt mij, de beveiliging van de flank van de Amerikaanse en Zuidvietnamese strijdkrachten. Hier onttrekt zich — wederom — zeer veel aan ons gezichtsveld.

SLEUTEL VAN OPLOSSING

De heer Biesheuvel stelde dat er mensen zijn in deze kamer — de heer Van der Spek b.v. — die de oplossing alleen en uitsluitend zoeken in het terugtrekken van de Amerikaanse troepen uit Zuidoost-Azië. Men pleit voor het abandonnement, het punt dat wij destijds, bij West-Irian, ook veel met elkaar hebben besproken. Naar mijn inzicht kunnen de V.S. Vietnam, Zuidoost-Azië, niet abandonneren. Wel zullen zij zich dienen terug te trekken uit Zuidoost-Azië. Het is voor een Westerse mogendheid in de moderne wereld van vandaag geen houdbare positie meer om in dat deel van de wereld deze plaats in te nemen. Deze terugtrekking zal echter dienen te geschieden op basis van politieke overeenstemming met alle daarbij betrokken landen en partijen.

Dit vereist medewerking, ook van Moskou, ook van Peking. Van de V.S. vereist het een politieke visie, die wij misten in de verklaring van de presi-

AFLOSSING VAN DE WACHT IN ZEELAND

Op de laatste vergadering van het Provinciaal Comité van A.R. kiesverenigingen in Zeeland heeft de heer J. A. van Bennekom de voorzittershamer neergelegd en overgegeven in handen van de heer J. C. Fossen uit Goes.

De heer Van Bennekom gaf gedurende 9 jaar leiding aan de A.R. partij in Zeeland en heeft in die tijd het aanzijn van de provincie Zeeland belangrijk zien veranderen. Door zijn lidmaatschap van Provinciale Staten heeft hij daaraan een werkzaam aandeel mogen hebben. Hij blijft vooralsnog zitting houden in de Provinciale Staten, zodat de band met het Provinciaal Comité nog niet geheel verbroken behoefde te worden.

De nieuwe voorzitter heeft in de betrekkelijk korte tijd dat hij deel uitmaakte van het Provinciaal Comité, het vertrouwen van een groot deel van A.R. Zeeland verworven, niet in het minst door zijn bescheiden, doch van grote kennis van zaken getuigende manier van optreden.

Wij wensen de heer Fossen veel sterkte en wijsheid toe in zijn nieuwe functie, die beslist niet gemakkelijk is. Wij

hebben echter goede moed, dat hij de partij in Zeeland in goede banen zal kunnen blijven leiden. Dat hij eens van zichzelf heeft gezegd, dat hij maar met één etiket beplakt wenste te worden en wel van het Christen zijn, is een voldoende waarborg, dat hij er zich van bewust is, dat hij dit werk niet in eigen kracht kan en ook niet in eigen kracht behoeft te doen.

Holwerda-Zonen

Dokkum
05190 - 2292

Lelystad
03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DR. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

COMPTABILITEIT, MAJESTEIT IS GEEN KLEINIGHEID

Het is woensdagavond 20 mei 12 uur 's avonds.

In de grote vergaderzaal van de Tweede Kamer zijn aanwezig: één minister, één voorzitter, twee stenografen, één griffier, één bode, en negen Kamerleden. De bode heeft zich zojuist verdienstelijk gemaakt door het kalenderbladje van de 20e mei weg te scheuren. Geen van de aanwezigen let er op. Er is namelijk een serieuze zaak aan de orde: de artikels-gewijze behandeling van de Comptabiliteitswet. Artikel na artikel van dit 101 artikelen tellende wetsontwerp passeert de hamer van de voorzitter en de meer dan 40 amendementen worden één voor één besproken, gewogen, aanbevolen of ontraden. Op de publieke tribunes is behalve de éne politieagent en de éne juffrouw van de garderobe niemand te zien. Begrijpelijk: want is het aantal mensen, dat in ons land werkelijk geïnteresseerd is in „comptabiliteit”, niet op de vingers van beide handen te tellen?

IJSBERG

Het werk, dat in de Tweede Kamer wordt verzet, heeft veel van een ijsberg weg. Negen tiende van dat werk onttrekt zich aan de waarneming. Wanneer het gaat om wetsontwerpen zoals de 'comptabiliteitswet', is echter zelfs die schatting van negen tiende nog aan de bescheiden kant. Het 'voorwerk', dat bij wetsontwerpen als deze moet wordt verzet, eer het rijp is voor publieke behandeling, is bepaald indrukwekkende te noemen. En wanneer dan dat uur der publieke behandeling aanbreekt, dan zijn aanwezig: één minister, één voorzitter ... en leest U nu het verhaal maar weer van yoren af aan.

Daarom is het goed, in een politiek orgaan als Nederlandse Gedachten eens één van die 'stille zwogers' naar voren te halen: de heer Kieft, voorzitter van de bijzondere Kamercommissie voor de behandeling van de Comptabiliteitswet. Bij behandelingen als deze blijkt namelijk, wat een Kamerlid werkelijk 'waard' is: of het een man is, die zich serieus ook in de meer 'ondankbare' klussen verdiept, ofwel iemand, die alleen te vinden is wanneer zich 'interessante' debatten voor doen, waarbij het nodige vuurwerk kan worden weggegeven. En reeds uit de verkiezing tot voorzitter van deze bijzondere commissie blijkt, dat de heer Kieft onder deze eerste categorie van Kamerleden thuis hoort.

WAT IS COMPTABILITEIT?

Dat is een vraag, die ook Koning Willem III eens aan een van zijn ambtenaren heeft gesteld. En die man wist niets beter te antwoorden dan wat ook boven dit artikelje staat 'Comptabiliteit, Majesteit, is geen kleinigheid'. De heer Kieft, die als eerste spreker in dit debat dit voorval vermeldde, maakt voor wat de betekenis en inhoud van de Comptabiliteitswet betreft een zeer interessante vergelijking met de Grondwet. Wat de Grondwet is voor het hele staatsbestel, zo zei hij, is de Comptabiliteitswet voor het financiële beleid. In de Comptabiliteitswet staat niet alleen scherp aangegeven, hoe de minister van Financiën moet begroten en hoe hij zijn boekhouding moet bijhouden, maar er staat ook in hoe zijn verantwoording moet zijn aan het parlement

en hoe de Algemene Rekenkamer - een uiterst belangrijk staatsorgaan, met de gezellige afkorting 'A.R.' - zowel de rechtmatigheid als de doelmatigheid van het gehele overheidsbeleid aan een onderzoek mag onderwerpen.

Een van de belangrijkste amendementen op dit wetsontwerp - ingediend door de heren Scholten en Kieft - was het amendement waarbij de minister van Financiën wordt verplicht, in de eerste helft van elk jaar een overzicht te geven van de op dat ogenblik bestaande begrotingssituatie: een afzonderlijk stuk verantwoording aan het parlement dus. Dit amendement is vooral zo belangrijk, omdat het de kamer de mogelijkheid geeft invloed uit te oefenen op de komende samenstelling van de begroting, en bovendien de minister van Financiën zo nodig te kapittelen over de omvang van de door hem ingediende 'suppletore begrotingen'.

Suppletore begrotingen zijn wetsontwerpen die eveneens weer in de Comptabiliteitswet worden geregeld. Het zijn wetsontwerpen, die eigenlijk niet meer behelzen dan een bepaalde wijziging in de cijfers van de oorspronkelijke ('Prinsjesdag')begroting. Als een kabinet meer wil uitgeven dan in die Prinsjesdagbegroting staat, moet het dus een suppletore - letterlijk: aanvullende - begroting indienen. En de ervaring heeft geleerd, dat de minister van Financiën zijn 'uitgaven' in de Miljoenennota meestal te laag raamt, zodat een reeks van begrotingsoverschrijdingen per suppletore begrotingen moeten worden goedgekeurd. Uiteraard kan daardoor de hele economische invloed van de begroting grondig worden verstoord: door veel van zulke suppletore begrotingen kan de gehele Rijksbegroting in een enorme inflatiehaard verkeren.

Daarom is zo'n tussentijds debat in de Kamer met de minister van Financiën alleszins op zijn plaats. En het siert de heer Witteveen, dat hij zijn aanvankelijke bezwaren tegen dit belangrijke

G. A. Kieft

amendement tijdens het Kamerdebat in feite geheel liet vallen.

GRABBELTON

Om te besluiten nu een kleine duik in de grabbelton van de overige wijzigingen, die mede door dit (geamendeerde) wetsontwerp in het leven worden geroepen.

I. De rol van de Algemene Rekenkamer is belangrijker geworden. De A.R. heeft in dit wetsontwerp veel meer opening gekregen om ook de efficiency, de doelmatigheid van het overheidsapparaat door te lichten. Alle bescheiden, die de A.R. daarvoor nodig heeft, moeten nu door de departementen aan haar worden overlegd. Een belangrijke wijziging!

II. Het onderscheid tussen 'gewone' en 'buitengewone' dienst in Rijksbegrotingen gaat vervallen. In plaats daarvan komt een veel helderder systeem, waarbij een onderscheid wordt gemaakt

tussen overheids-consumptie en overheids-investeringen.

III. In de komende begrotingen zal meer dan tot nu toe een plaats worden ingeruimd voor rangschikking van de uitgaven naar bepaalde 'prestaties'. (Om een voorbeeld te geven: alle uitgaven, die strekken tot bevordering van de regionale industrialisatie, worden uit de verschillende begrotingen bij elkaar geharkt en in een verzamelstaat weergegeven). Zulke 'prestatiebegrotingen' maken het veel gemakkelijker, een gehele Rijksbegroting te doorzien en overbodige uitgaven af te knippen.

IV. Een heel belangrijke toezegging van de minister aan het adres van de heer Kieft was, dat het kabinet bereid is een 'erflaters' nota voor te bereiden. Deze gedachte heeft de heer Kieft enige maanden geleden in 'Nederlandse Gedachten' gelanceerd: elk kabinet behoort, wanneer zijn einde nadert, aan zijn opvolger een - zo mogelijk publiek - inzicht te verschaffen in de op dat ogenblik bestaande begrotingssituatie en de in de nabije toekomst te verwachten ontwikkeling. Zo'n boedelbeschrijving is in elke democratie als een uiterst gewenste aangelegenheid te beschouwen.

V. Tenslotte is, door toedoen van een amendement Noteboom, ook uitdrukkelijk in de wet vastgesteld dat de Staten-Generaal de Algemene Rekenkamer kan verzoeken, een bepaald door haar gewenst doelmatigheidsonderzoek in te stellen.

Van amendementen als deze gaat niet alleen achteraf, maar ook vooraf een gunstige werking uit op de doelmatigheid van het gehele overheidsbeleid; een zaak die bij elke gezond-denkend kabinet en bij elke gezond-denkende Kamer voortdurend in de aandacht moet staan. Het gaat immers om het dure geld van de belastingbetalers!

„ANTI-REVOLUTIONAIRE STAATKUNDE”

Op de A.R. Partijconferentie van 30 mei a.s. zijn twee nota's aan de orde, namelijk „Evangelie en Politiek” en „Staatkundige Vernieuwing”.

Beide nota's zijn verschenen in het mei-nummer van „Anti-Revolutionaire Staatskunde”, het maandblad van de Dr. Abraham Kuypersstichting.

Behalve dit soort nota's biedt „Anti-Revolutionaire Staatskunde” voortdurend informatie over wat er in A.R. kring aan gedachten en ideeën leeft en groeit met betrekking tot de huidige en toekomstige maatschappelijke problemen.

Voor f 9,75 per jaar krijgt u dit alles gratis thuis. Vult u zelf maar in:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

abonneert zich op „Anti-Revolutionaire Staatskunde”

Deze bon Dr. Abraham Kuypersstichting
opsturen Dr. Kuypersstraat 5
aan: Den Haag

Nog sneller abonneert u zich telefonisch. Ons nummer: 070 - 116346.

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

'N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is dé remedie tegen
MOEHEID en GEBREK aan
EETLUST - Aangenaam van smaak!
Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

DE WAARDE VAN DE VOORKEUR STEM IN ONS KIESSTELSEL

DOOR E. TERMORSHUIZEN

Ons kiesstelsel bevat ondermeer de volgende wezenlijke elementen:

1. bij verkiezingen worden door politieke groeperingen **lijsten** met kandidaten ingediend;
2. de kiezer kan op het stembiljet zijn **voorkeur** voor een **bepaalde persoon** op een lijst tot uitdrukking brengen.

Hoewel er dus ruimte is voor een persoonlijk element tussen kiezer en kandidaat, wordt bij de propaganda voor verkiezingen door de politieke partijen veel gedaan de lijst en het lijstnummer in het 'vizier' van de kiezer te brengen. Op de verkiezingsaffiches staan de lijstnummers en de namen van de politieke partijen meestal opvallend vermeld, terwijl de namen van de lijstaanvoerders daarop meestal minder opvallend voorkomen. Overigens heeft onze partij één keer met een 'afbeelding' van Zijlstra gewerkt op een verkiezingsaffiche, waarbij dus de persoon een sterker accent kreeg.

Het is belangrijk dat de naam van een partij en haar lijstnummer zodanig gepresenteerd worden, dat de kiezer uit een scala van partijen onmiddellijk die partij en het lijstnummer in het oog krijgt, welke een bepaalde 'indruk' op hem heeft gemaakt. Daarbij wellicht gestimuleerd door de om de affiche heen gevoerde presentatie van wat die partij concreet wil.

Het massaal ophangen van affiches als teken van aanhang en van herkenning van een politieke partij worden onderschat.

VASTE AANHANG

Onderzoeken wijzen uit, dat een aanzienlijk deel van de kiezers, vanuit een bepaalde overtuiging, verwantschap, vertrouwen en/of vanuit instemming met het politieke beleid van een partij zich daaromheen groepeerd.

Elke partij beschikt over een kern van 'geheide' aanhangers.

Het accent ligt bij hen op het kiezen van 'hun' partij.

Het is blijkbaar een traditie, dat dan meestal ook op nummer één van de kandidatenlijst wordt gestemd.

BESCHIEDEN GEBRUIK MOGELIJKHEID

Om, naast keus voor een politieke partij een voorkeurstem uit te brengen op een bepaalde **kandidaat**, wordt slechts bescheiden gebruik gemaakt.

Waarschijnlijk ligt dit aan het feit, dat in de toewijzing van zetels bij de huidige regeling het uitbrengen van een voorkeurstem hoegenaamd geen effect sorteert. Zeer globaal weergegeven is deze regeling thans als volgt:

Wanneer op kandidaten van een lijst een aantal stemmen is uitgebracht dat tenminste **gelijk** is aan de **lijstkiesdeler** (dit is het quotiënt wat verkregen wordt door het aantal stemmen van een lijst te delen op het aantal toege-

kende zetels) worden deze kandidaten gekozen verklaard.

Van de kandidaten, die een hoger aantal stemmen dan de lijstkiesdeler hebben behaald (in de praktijk nummer één van de lijst) wordt het **overschot** aan stemmen naar de **volgorde** van de lijst **overgedragen** op de kandidaten, die de lijstkiesdeler niet hebben behaald.

De kandidaten, die door deze **overdracht** van stemmen de lijstkiesdeler halen worden eveneens gekozen verklaard.

Zijn er hierna nog aan de lijst toegewezen zetels over, dan wordt nagegaan of er kandidaten zijn - eventueel door stemoverdracht - die een aantal stemmen hebben behaald, dat ligt tussen de **helft** van de lijstkiesdeler en de gehele lijstkiesdeler. (artikel N. 14, N.15 en N.17 Kieswet).

Door deze regeling kunnen dus de aan de lijst toegewezen zetels in een **andere** volgorde worden toegewezen, dan de volgorde van de **lijst** aangeeft.

Deze 'doorbreking' werkt ook door in de volgorde van de niet-gekozenen.

Na de hierboven weergegeven toewijzing van zetels rangschikt het centraal stembureau ten aanzien van elke lijst de kandidaten in een zodanige volgorde, dat bovenaan komen te staan de kandidaten die het aantal stemmen, vereist om gekozen te worden, hebben behaald en dat vervolgens de kandidaten, die niet het vereiste aantal stemmen hebben behaald om gekozen te worden, zo worden gerangschikt, dat eerst de kandidaten komen die een aantal stemmen verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler en vervolgens de kandidaten in volgorde van het aantal behaalde stemmen, dat minder is dan de helft van de lijstkiesdeler (art. N. 19 Kieswet).

Voorkeurstemmen hebben dus niet alleen effect bij de eerste aanwijzing van gekozenen, maar ook bij latere aanwijzingen, bijvoorbeeld bij het ontstaan van een vacature.

GEEN EFFECT IN PRAKTIJK

din

De praktijk toont aan, dat het uitbrengen van voorkeurstemmen nagenoeg nimmer leidt tot een andere aanwijzing van de gekozenen, dan wanneer iedere

kiezer op nummer 1 van de kandidatenlijst zou hebben gestemd.

Dit betekent dus, dat het stemmen op een bepaalde **persoon**, een wezenlijk element in ons kiesstelsel, zo goed als geen gewicht in de schaal legt bij de huidige regeling.

KIESSTELSEL IN DISCUSSIE

Ons gehele staatkundig bestel is op het ogenblik zwaar in discussie.

Daarin wordt er onder andere op gewezen, dat wellicht door een andere indeling in kieskringen meer recht zou kunnen worden gedaan aan het persoonlijk element bij verkiezingen.

STAATSCOMMISSIE CALS-DONNER

In het eerste rapport van de staatscommissie inzake advies over de Grondwet en Kieswet (in de wandeling commissie Cals-Donner) worden twee mogelijkheden aangegeven om het uitbrengen van voorkeurstemmen meer effect toe te kennen.

De **eerste**: de **grens** van 50% van de lijstkiesdeler te verlagen.

De **tweede**: een kandidaat, die een stemmenaantal heeft verkregen van tenminste 50% van de lijstkiesdeler gekozen verklaren **onmiddellijk na diegenen die rechtstreeks - dus zonder overdracht van stemmen - de volledige lijstkiesdeler behaalden**.

De Staatscommissie stelt zich ten aanzien van een vergroting van de invloed van de kiezer positief op.

De commissie merkt in haar eerste rapport op, dat, naarmate de invloed van de kiezer groter wordt, de zeggenschap van de politieke partijen ten aanzien van de kandidatenlijsten - en daardoor de mogelijkheid om een evenwichtige samenstelling van de fracties in het parlement te verzekeren - vermindert.

Bovendien houdt een grotere kiezersinvloed in, dat onevenredig kleine groepen binnen de aanhang van een partij de verkiezing van een laag gerangschikte kandidaat kunnen bewerken. Gezien deze beide factoren beveelt de commissie geen **aanzienlijke** verandering in de regeling van de voorkeurstemmen aan.

OORDEEL STAATSCOMMISSIE

Samenvattend is de commissie van oordeel, dat een wijziging van de Kieswet aanbeveling verdient, waarbij het **percentage**, waarboven de voorkeurstemmen een sterker effect hebben, **verlaagd** wordt tot 25 en waarbij de kandidaten, die dit percentage hebben behaald **benoemd** en **gerangschikt** worden **na** de kandidaten die **rechtstreeks** de **volledige lijstkiesdeler** hebben behaald.

Hoewel de door de commissie genoemde bezwaren tegen de tweede mogelijkheid op zichzelf genomen gewicht hebben, kan bij een open en democratische procedure over de kandidaatstelling binnen de politieke partijen, in vele opzichten tegemoet gekomen worden aan de wensen van bepaalde groepen.

Juist een open beleid, mede gericht op het goed laten functioneren van een politieke partij als selectieapparaat kan er toe bijgedragen, dat 'buitenparlementaire acties' worden beperkt. Een **spontane** reactie van de kiezers dient echter eveneens werkelijk effect te hebben.

Nu de opkomstplicht is afgeschaft komt de bij velen levende apathie - het terechte of niet terechte daarvan buiten beschouwing latend - tegenover de politieke partijen tot uiting.

Hoewel het een eerste vereiste is alle mogelijkheden te benutten om de kiezers, die niet bij een politieke partij zijn aangesloten (circa 90% van de kiezers) voor de politiek te interesseren, dient ook de relatie kandidaat-kiezer en kiezer-gekozene tot uiting te komen, in de wijze waarop men door **persoonlijke voorkeur de mensen**, die de politiek van een partij dienen te 'maken' op een redelijker wijze kan kiezen.

In het huidige lijstenstelsel dienen de personen een groter accent te krijgen, in een tijd, waarin de politieke kopstukken - vaak buiten hun schuld - het contact met de kiezers dreigen te verliezen. Ook het 'opstoken' tot democratie behoort tot de taak van een politieke partij.

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN EN VOORKEURSTEMMEN

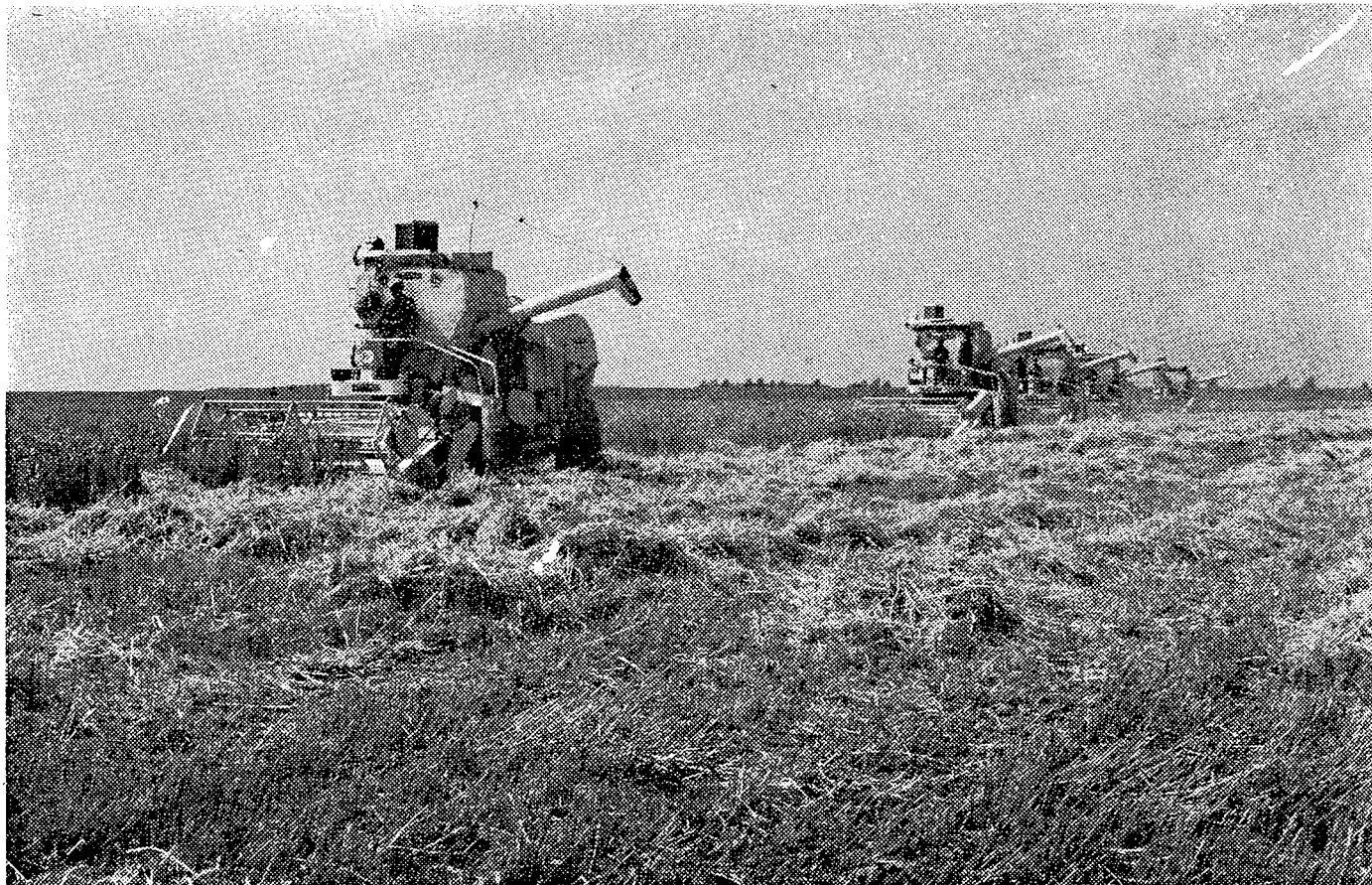
Aan de a.s. gemeenteraadsverkiezingen wordt in tal van gemeenten met combinaties van partijen deelgenomen. Het is duidelijk, dat in dergelijke gevallen bij de kandidaatstelling afspraken zijn gemaakt wat betreft de verdeling van de kansbiedende plaatsen, zo dat elke partij zo eerlijk mogelijk aan zijn trekken kan komen.

Wanneer van de kandidaten echter schriftelijk geëist zou worden, bij een eventuele verkiezing door middel van voorkeurstemmen de benoeming niet aan te nemen, omdat daardoor de gemaakte verdeelsleutel voor de bezetting van de zetels in het gedrang zou komen, dan is dit af te wijzen.

De toch al geringe invloed van de kiezer om met effect voor een bepaalde kandidaat een voorkeur uit te spreken zou dan geheel worden geëlimineerd. Democratisch is het, dat dan een andere gekozen kandidaat, die door **overdracht** van stemmen gekozen is verklaard, zijn plaats ter beschikking stelt aan de partijgenoot die door voorkeurstemmen is gekozen.

VOEDSEL EN HULPSTOFFEN

DOOR DR. H. REBEL

De hedendaagse maatschappij is op onafgebroken economische groei ingesteld. Het is daaraan dat een steeds groeiende bevolking voldoende werkgelegenheid, en een voortdurend toenemende welvaart te danken heeft. Dat de groeiende welvaart ook nevenverschijnselen vertoont, die er soms ernstig afbreuk aan doen, is bekend. Wij hoeven slechts te denken aan de milieuverontreiniging, aan het gemak en comfort, die steeds meer de gezonde functionering van het lichaam bedreigen, aan het lawaai, dat ons hindert, aan de snelheid van werken, leven en veranderen, die ons aanpassingsstoornissen bezorgen.

Een tamelijk onopvallend en wat terzijde staand neveneffect van de economische expansie is de toenemende verontreiniging van ons voedsel met hulpstoffen en andere chemicaliën. Sommige daarvan dienen voor het maken van geheel nieuwe produkten, andere voor het 'verbeteren van de kwaliteit' van bestaande. Beide functies zijn van wezenlijk belang voor de voortdurende vernieuwing en uitbreiding van de 'markt'. Voor het stimuleren van de vraag zorgt de reclame, of ook wel eenvoudig het inspirerende gemak dat de nieuwe produkten bieden.

De bedenkelijke consequenties van gemak kunnen wellicht geneutraliseerd worden als wij de (sportieve) inspanningen in de vrije tijd opvoeren. Is dat niet het geval, dan zal onze gezondheidstoestand, vooral op latere leeftijd, sterk van ons gemakkelijke bestaan te lijden hebben. De gevolgen daarvan doen zich typisch op lange termijn gelden. De gevolgen van de fabrikanteninitiatieven met betrekking tot ons voedsel zullen wellicht veel meer direct zijn, hoewel wij nu nog niet kunnen zeggen wat die gevolgen pre-

cies zullen zijn. Zij berusten op het feit, dat sinds korte tijd onafgebroken een kleine hoeveelheid stoffen in ons lichaam vertoeft die er volstrekt vreemd aan zijn. Zij passen niet in de spijsverteringsreacties en worden dus niet afgebroken. Vaak worden zij wel door het bloed in de darmwand opgenomen en soms op andere plaatsen afgezet. Sommige raken we ook nooit meer kwijt.

Laten we eens zien wat er zoal om wille van de economische groei en vernieuwing, en voor ons gemak, gebeurt met onze eet- en drinkwaren. Bij de voortbrenging begint men al eisen te stellen: er moet genoeg, en bij voortgaande consumptie, steeds meer zijn, van steeds betere kwaliteit. Ondertussen daalt ons areaal vruchtbare grond voortdurend. Om dezelfde economische redenen. De produktie per oppervlakte-eenheid moet dus nog sneller groeien dan de totaal geproduceerde hoeveelheid. Dat landbouw en veeteelt langzamerhand gewone industrieën worden kan natuurlijk geen enkel bezwaar ontmoeten. Maar het betekent wel, dat ook hoe langer hoe meer met alle middelen, hier het onderste uit de kan wordt gehaald.

GEFORCEERDE GROEI

Het gebruik van kunstmest is daartoe een eerste vereiste. Natuurlijk is de ontwikkeling van kunstmestpreparaten een zegen voor de mensheid. Men kan er tekorten aan voedingszouten in de bodem mee aanvullen of er een geheel gebrek mee opheffen. De zgn. eutrofiëring van oppervlaktewater, waarmee men aanduidt de overmatige algengroei, die van sloten, vaarten, boezems en meren een groene, stinkende brei maakt, waarin de vissen door zuurstofgebrek omkomen, wijst er echter al op dat van kunstmest inmiddels een al te overvloedig gebruik wordt gemaakt. Het is bekend dat onder zulke omstandigheden de groei van grassen en landbouwprodukten zeer sterk

en de opbrengst hoog kan zijn, maar dat dikwijls de kwaliteit, gemeten naar de aanwezigheid van enkele voor de mens noodzakelijke voedingscomponenten, minder is dan die van onder evenwichtige voedingscondities opgegroeid gewas.

Bij de veehouderij doet zich een vergelijkbare toestand voor. Die hangt trouwens ook samen met het feit, dat vleesproduktie eigenlijk alleen een veredeling van landbouwprodukten is, langs een tamelijk oneconomische weg. Voor eieren geldt hetzelfde. Slacht- en legdieren worden met steeds meer, of in steeds geconcentreerder vorm gebrachte landbouwprodukten gevoed, waarvan de kwaliteit, gelet op essentiële factoren, met de gestegen produktie eerder is verminderd dan beter geworden. Onder natuurlijke omstandigheden moeten dieren, die van plantaardig voedsel leven toch al grote hoeveelheden daarvan verwerken, o.a. omdat dit materiaal gewoonlijk vrij arm is aan lysine, een eiwitbouwsteen waaraan vlees rijk is. Een oorzaak bijvoorbeeld, waardoor de mens voor een deel van zijn menu op vlees is aangewezen. Hij heeft eenvoudig het darmkanaal niet voor de verwerking van grote hoeveelheden plantaardig materiaal. Men voegt nu aan plantaardig diervoeder eenvoudig de component lysine toe, in de vorm van dierlijke restprodukten (vismeei bv.) of als synthetisch bereide stof, alsook een groot aantal andere minimumcomponenten waarvoor het dier normaliter op plantaardige bronnen, direct of indirect, is aangewezen. Ik bedoel hier bijvoorbeeld vitaminen en mineralen (kalk o.a.). Nog gaat het de producenten niet hard genoeg, en de laatste tijd experimenteert men ook met toevoeging van groei- en geslachtshormonen, om nog snellere gewichtstoename, of eerder eieren, of vaker jongen te krijgen. Wij krijgen dus toch weer 'uit hun kracht' gegroeide dieren, met waarschijnlijk verminderde kwaliteit vlees. En wat de effecten van de in het vlees achtergebleven hormonen op het menselijk lichaam zullen zijn, speciaal op de lange duur, is een volledig open vraag.

BESTRIJDINGSMIDDELEN

Het opvoeren van de produktie en het stellen van steeds hogere kwaliteitseisen gaat verder gepaard met het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Bij planten zijn middelen tegen insectenvraat, tegen schimmel- en bacterieziekten, tegen onkruid en zelfs tegen vraat door grotere dieren (zaadetende vogels bv.) zeer in zwang. Niet alleen dult men geen produktieverliezen meer, maar ook moeten vrij onschuldige aantastingen achterwege blijven, die het uiterlijk van de gewassen schaden, vooral wanneer die in hun oorspronkelijke vorm verkocht worden. Op aardappels, groente en fruit is dit speciaal van toepassing.

De produktie van vlees is voor de intensivering ook sterk aangewezen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Hier betreft het vooral antibiotica, bacteriedodende middelen, afkomstig van gisten of schimmels, die aan kant-en-klaar voeder tegenwoordig vrijwel altijd zijn toegevoegd. Zij moeten er voor zorgen dat allerlei ziektes onder de dieren, zoals darmziekten, wondinfecties en dergelijke, achterwege blijven. Alleen de virusziekten laat men noodgedwongen op hun beloop, omdat er nog geen kruid tegen gewassen is.

Het direkte en nare gevolg van dit alles is, dat wij voortdurend met ons eten, met melk en melkprodukten en wellicht met andere dranken, restanten van insecticiden, fungiciden, herbiciden, antibiotica en wat dies meer zij, binnenkrijgen. Er zijn ongeruste geesten, die deze toestand met het veelvuldig voorkomen van kanker associëren.

Daar zijn allesbehalve duidelijke aanwijzingen voor. Maar er zijn ook allesbehalve duidelijke aanwijzingen voor het tegendeel. De kwestie is eenvoudig open. Bij nader onderzoek zullen ons vast en zeker onaangename verrassingen te wachten staan. Een voorbeeld:

Bij de oorlog in Vietnam spuit het Amerikaanse leger over akkers en bossen grote hoeveelheden herbiciden. De oppositie tegen deze moderne brand-schattingsmethode wordt gesust met de verklaring, dat de concentraties aan herbiciden, die op deze manier in de bodem en het oppervlaktewater van de 'behandelde' gebieden ontstaan, ruimschoots toelaatbaar zijn. Een volkomen willekeurig begrip, waarop ondertussen ook het Nederlandse controlesysteem op deze en andere gevaarlijke stoffen geheel en al berust. Nog maar kort geleden echter ontdekten enige mensen, dat zelfs in zeer kleine concentraties de gebruikte herbiciden nog misvorming van ongeboren dieren kunnen veroorzaken. En dat er in feite geen veilige grensconcentratie voor deze stoffen is aan te geven.

ANTIBIOTICA

Wat betreft de antibiotica zit er nog een ander uiterst bedenkelijk aspect aan deze situatie. Het onbeperkte en wijdverbreide gebruik van antibiotica moet wel regelrecht leiden tot het ontstaan van tegen deze stoffen resistente bacteriestammen, ook onder de voor ons gevaarlijke. De antibiotica zijn onze enige wapenen in de directe bestrijding van ziekteverwekkende bacteriën. Er zijn slechts een handvol van deze verbindingen bruikbaar (zij zijn ook niet helemaal ongevaarlijk) hoewel er nog altijd nieuwe worden ontdekt. Wij trekken dus een geweldige wissel op de toekomst door in de strijd tegen infectieziekten ons enige kruit op deze manier nat te laten worden. En te menen, dat wij wel weer anren zullen hebben tegen de tijd dat wij door nieuwe epidemische ziekten worden verrast. In ziekenhuizen heeft men al af en toe last van zeer hardnekkige microben, die van antibiotica kennelijk weinig hinder meer ondervinden. Bij schimmels komen wij een soortgelijk probleem tegen, waar de verwerking en afzet van produkten aan de orde zijn. Hierover de volgende keer.

PARTIJ IN DE ETHER

Vrijdag 22 mei j.l. hield de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van Verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders een radiotoespraak met als onderwerp de gemeenteraadsverkiezingen van 3 juni a.s. Hieronder volgen enkele gedeeltes uit deze toespraak.

De belangstelling voor de gemeentepolitiek was vroeger zeker groter dan nu. De afstand tussen burger en gemeentebestuur is steeds groter geworden. De heer Weststrate zei hiervan:

„De gemeentebesturen hebben vooral na de oorlog allerlei zaken moeten regelen, vaak ook in opdracht van het rijk, omdat dit nodig was. Er moesten regels zijn voor de toewijzing van woningen, voor het verstrekken van uitkeringen volgens de Algemene Bijstandswet, voor het verlenen van subsidies, voor de plaatsing in bejaardenhuizen en gaat u maar door. Er moesten huizen gebouwd worden. Er werden nieuwe wijken gebouwd en ik kan me begrijpen dat velen van u zich soms hebben afgevraagd waarom men zo laat aan winkels, aan speelplaatsen of aan plantsoenen of sportveldjes heeft gedacht.

Ik zou u kunnen uitleggen hoe moeilijk dat in vele gevallen voor de gemeenten is omdat zij meestal te weinig geld hadden. Misschien zegt u dan: Ja, maar als de gemeenteraad zelf wat wil dan is er altijd geld voor. En ik zou dan weer kunnen antwoorden dat wat de gemeenteraad wil niet voor hem zelf is, maar voor de burgerij. Zoals alle besluiten, regelingen de bedoeling hebben de belangen van de burgerij te behartigen.

GEEN CONTACT

Dat zou een heen en weer gepraat worden zonder eind. Kijk daar zit vandaag de moeilijkheid. Er is geen kontakt tussen u en de gemeenteraad. Men praat langs elkaar heen. Misschien is er helemaal geen gesprek meer, gelooft u het allemaal al lang. Maar daar komen we niet verder mee. De gemeenteraad is er om de belangen van de burgerij te behartigen. Daarvoor kiest u op woensdag 3 juni een nieuwe gemeenteraad. Maar als die gemeenteraad uw belangen behartigen zal, dan moeten de raadsleden ook weten wat uw belangen en wat uw behoeften zijn. Anders geeft de raad het geld uit aan op zichzelf wel nuttige dingen, maar had u het misschien veel liever besteed om al die kuilen en putten eens uit de straten te halen. De A.R.P. wil een beter contact tussen overheid en burgerij.

Maar de A.R.P. gaat verder. Voorlichten is goed maar er moet voor de burgerij ook gelegenheid zijn zelf mee te praten. En dus gaat het er niet alleen om dat de gemeente u voorlicht over wat zij gedaan heeft en waarom zij dat gedaan heeft maar veelmeer dat zij u inlicht over wat zij van plan is te gaan doen. Juist dan heeft meepraten betekenis.

MEEPRATEN

Neen, meepraten als de plannen nog in de maak zijn, daar gaat het om. Die gelegenheid moet het gemeentebestuur de burgerij geven. Als er nieuwe wijken gebouwd moeten worden, als het gaat om nieuwe woningen dan moet de gemeenteraad weten wat de verlangens

van de burgerij zijn. Dan zal daar op vergaderingen in de wijken over gesproken moeten worden. Alleen op die manier kan een gemeenteraad er achter komen of men inderdaad allemaal ééngesinswoningen wil of dat men even tevreden zou zijn met een flat als die maar wat meer kamers had bijv. vijf of zes. Dan zou de raad er achter kunnen komen of de bewoners wel zo gelukkig zijn met allerlei kleine snip-pertjes groen en of ze niet veel liever al die gazonnetjes in de straten zouden willen inruilen voor een flinke speelweide of een park voor de hele wijk.

Op die manier zou de A.R.P. het meespreken van de burgerij willen regelen. Als er saneringsplannen zijn dan moeten de bewoners daarin mee kunnen praten. Sommige mensen staan bij sanering direct met de slopershamer klaar. Maar men kan een wijk ook saneren d.i. gezondmaken door algehele verbetering van de wijk.

Vaak zijn de mensen aan hun buurt gehecht. Zij willen, daar graag blijven wonen mits de woningen worden opgeknapt, een douche krijgen bijv. en in

de buurt ruimte komt voor speelgelegenheid voor de kinderen en wat groen.

BURGERS INSCHAKELEN

De burgerij moet ingeschakeld worden: De gemeenteraad zal de burgerij de mogelijkheid moeten geven het hare te zeggen over het beleid. Dan zal de gemeente in het ene geval duidelijk moeten maken waarom zij goedkope woningen niet aan de burgers met lagere inkomens geeft en, in een ander geval waarom men de middenstand geen betere kansen geeft en in een derde geval waarom er zo weinig sportterreinen zijn.

De gemeenteraad heeft het recht allerlei zaken over te dragen aan commissies uit de burgerij die dan besluiten kunnen nemen of handelingen kunnen verrichten alsof zij gemeenteraad of b. en w. waren. Zulke commissies zou men kunnen belasten met bijv. het beheer en de exploitatie van sportvelden, een sporthal, gemeentelijke ziekenhuizen en verpleeghuizen, het verlenen van subsidies, de planning van scholen, het vaststellen van plannen voor het verbeteren van woonwijken.

Op die manier kan de belangstellende burger betrokken worden bij het echte bestuur van stad of dorp. Niet alleen adviserend maar ook echt besturend, dus verantwoordelijkheid dragend.

De A.R.P. wil er aan meewerken, hard aan meewerken dat er een goede samenspraak komt tussen burgers en gemeentebestuur.

De A.R.P. wil ook dat er ernst gemaakt wordt met de mogelijkheden die de wet biedt om de burger zelf ook verantwoordelijkheid te laten dragen.

De heer Weststrate wees erop dat gemeenten dikwijls samen moeten werken om verschillende belangen van de burger te behartigen. Daarom moet een gemeente openstaan voor samenwerking in regionaal verband. Die samenwerking neemt toe.

GEWEST RIJMOND

Naar aanleiding daarvan wees hij op het bestaan van het enige gewest in ons land tot nu toe waarvan het be-

stuur door de bevolking zelf wordt gekozen n.l. Rijnmond. De verkiezing voor de Rijnmondraad is ook op 3 juni. A.R. en C.H.U. werken daar samen als een groep en dus één lijst, n.l. lijst 2 van de P.C.G.

Ieder die voorstander is van een goed regionaal bestuur met behoud van sterke gemeenten zou op lijst 2 moeten stemmen.

De P.C.G. voelt niets voor opheffing van alle gemeenten en de vorming van één grote mammoethgemeente.

Sterke zelfstandige gemeenten blijven binnen het gewest nodig omdat de directe plaatselijke belangen het best door de gemeentebesturen behartigd kunnen worden, omdat die het dichtst bij de bevolking staan.

Maar dan op de manier zoals ik daarstraks heb uiteengezet. Misschien vraagt u waarom die A.R.P. zo opkomt voor het duidelijk meespreken van de burgerij. Omdat de A.R.P. de gevaren ziet van de huidige samenleving met zijn te grote bewondering voor techniek, produktie en economie.

Zij meent op grond van het evangelie dat de mens in de maatschappij moet kunnen leven als een mens met verantwoordelijkheid jegens God en de naaste, als burger met rechten en vrijheden. En dan moet die burger zelf kunnen meespreken.

Daarom pleit de A.R.P. voor vernieuwing van de sociale samenleving, voor harmonie tussen welvaart en welzijn, voor de mogelijkheid als mens d.i. beelddrager van God, te kunnen leven.

Ik wek u dan ook met nadruk op stemmen op de A.R. lijst of gecombineerde lijsten van de prot. chr. partijen.

Voor Rijnmond is dat lijst 2, voor uw eigen gemeente ziet u dat op uw stembiljet.

U hebt het recht uw raadsleden te kiezen, maak van dit recht gebruik!

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

DISCUSSIE

Blijkens mededeling op de voorpagina van het april-nummer is de discussie open gesteld. Gezien de grote hoeveelheid stof die dit program bevat zou ik mij willen beperken tot enige opmerkingen, of liever gezegd aanmerkingen. Dat wil dus niet zeggen dat ik het met de rest geheel eens ben.

Kiesstelsel

De huidige leeftijdsgrens voor het actief kiesrecht van 21 jaar vind ik reeds te laag. Ik ben van mening dat deze jongelui in het algemeen nog niet tot objectief oordelen in staat zijn. Dus in geen geval verdere verlaging.

Internationale rechtsorde

Toelating van communistisch China tot de V.N. zal deze organisatie nog verder doen afglijden tot een propagandamedium van het communisme. Reeds thans is er vrijwel geen sprake meer van eerlijke beslissingen.

De discriminatie

Dit woord wordt terecht en ten onrechte gebruikt. We moeten erkennen dat de verschillende rassen door God zijn geschapen. Het is een volledig natuurlijke zaak dat rasgenoten in een samenleving aan elkaar de voorkeur geven. Dit recht moet dan ook niet alleen worden toegekend aan de negers in Afrika, maar ook aan de blanke wereld.

De krijgsmacht

De dienstplichtigen die het geluk hebben niet te worden opgeroepen, dienen via een extra belasting over de vrijgestelde periode extra bij te dragen aan de defensielasten.

Suriname

Zonder meer uit het Koninkrijk laten treden.

Vermogensbelasting en z.g. speculatie-winst, successierechten

Hiervoor is in feite geen rechtsgrond aanwezig. Gerealiseerd moet worden dat een familie binnen 2 generaties door zuinigheid en vlijt zeer welgesteld kan worden. Dit is dan tot groot voordeel van de gehele economie. Moet toch niet worden afgestraft.

Democratisering van het onderwijs

De grote meerderheid van de serieuze studenten heeft daar weinig behoefte aan; wel de zeer linkse socialistische jeugd en de meelopers.

Het opheffen van discriminaties met betrekking tot de homofiele medemens. Laten we ons maar liever aan de Bijbel houden.

Ontwikkelingshulp

We behoeven hierin niet vooraan te lopen, vergeleken met de rest van de wereld. Een verstandig beleid is op zijn plaats. Uiteindelijk moeten wij ook de deltawerken financieren.

Zoals boven reeds door mij werd vermeld, heb ik volstaan met het maken van enige opmerkingen. Indien in dit blad een discussie op gang komt, dan zal ik deze met belangstelling volgen.

W. A. van Prooyen-Schuurman
Hendrik Ido Ambacht.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

DE TWEEDE KAMER

UIT HET CAMBODJADEBAT

De P.S.P. vroeg bij motie:

Regering, ontplooiactiviteiten teneinde te bereiken de *terugtrekking van Amerikaanse troepen in Cambodja*, benevens staking van de bombardementen in Noord-Vietnam.

Dezelfde groep vroeg:

Regering, bepleit bij de V.S. een snelle *terugtrekking van alle V.S. militairen uit geheel Z.O. Azië*.

De P.v.d.A., P.P.R., D'66, PSP. vroegen: Onder afkeuring van het militaire optreden van de V.S. in Cambodja, stel — regering — alles in het werk om de totstandkoming van een conferentie over Indo-China met deelneming van alle betrokken partijen te bevorderen.

De K.V.P. vroeg:

Wij zijn verontrust door de recente ontwikkeling. Alleen een internationaal gegarandeerde regeling — met terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit de landen — geeft een kans op een oplossing van het conflict. Open tegelijk een concreet perspectief voor herstel en opbouw in die landen. Regering:

1. Zet uw poging met kracht voort tot bevordering van duurzame vrede.

2. Bevorder de totstandkoming van een concreet perspectief voor sociaal en economisch herstel aldaar.

Geen A.R. motie, noch mede-ondertekening van andere.

Het lijkt niet onjuist de standpunten, die de verschillende fracties innamen inzake de trieste Cambodja oorlogsverbreiding samen te vatten in hun beoordeelung van de ingediende moties.

Waarbij moet worden opgemerkt, dat de A.R. fractie geen enkele behoefte had bij dit debat een motie in te dienen. De reden was gelegen in de overweging dat de fractie er de voorkeur aan gaf een betoog te houden. In het licht van vroegere ervaringen inzake internationale vraagstukken opgedaan is van een motie afgezien.

Het is gewenst dat de regering zo duidelijk mogelijk weet hoe de kaarten bij de fracties in de Kamer liggen. De heer Biesheuvel geloofde in de kracht van het argument. Meer in de kracht daarvan, dan in die van een motie. Ook wat dat betreft was er opgedane ervaring in het overleg tussen Kamer en Kabinet.

De motie van de P.S.P., die betrekking had op onmiddellijke terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Cambodja, werd gesteund door D'66, de C.P.N. en de Groep Aarden. Niet alle leden van de P.v.d.A. steunden deze motie: de buitenlandse deskundigen uit hun midden de heren Van der Stoep en Dankert waren ook tegen.

De overige leden stemden toch maar voor, omdat — zoals de heer Den Uyl zei: ter vermijding van de indruk dat wij tegen de zaken zouden zijn, die in de motie worden uitgedrukt.

De tweede P.S.P. motie vroeg zo ongeclausuleerd (zonder voorwaarden) om de terugtrekking van de Amerikaanse macht uit geheel Z.O. Azië, dat dit eerder een vergroting van oorlogsgevaar dan een verkleining inhield. Slechts de communisten steunden deze motie.

De A.R.fractie stemde daarom tegen omdat deze moties in feite een pleidooi voor het volstrekte abandonnement — afstoten — inhielden.

De heer Visser van D'66 zag in de motie van de K.V.P. deze kerngedachte: bereid nu reeds voor het herstel en de opbouw in die regio, ongeacht het karakter van de verschillende regeringen aldaar. En was bereid deze gedachte te steunen. In tegenstelling tot de P.S.P. en P.P.R. (Groep Aarden), omdat er niet een duidelijke stellingname was neergelegd in de richting van een veroordeling. Zij hadden het gevoel dat met die motie een poging werd gedaan het standpunt van Amerika te redden!

Tegen de P.v.d.A., D'66, P.S.P. en P.P.R. motie stemden de regeringsfracties en de overige fracties.

De A.R. was er tegen omdat de heer Den Uyl op het punt van 'afkeuring' eenzijdigheid betracht. Wil men een werkelijke oplossing dan moet men niet eenzijdig de verantwoordelijkheid leggen bij één der strijdende partijen in het gebied van Z.O. Azië. Dan behoort men zich even goed te richten tot de communistische landen. De V.V.D.-er — de Europeaan Berkhouter — was er ook tegen. Hij stelde,

mee gelet op de dialoog de dag tevoren, dat de motie Den Uyl eenzijdig en vooringenomen was, zodat een voorstemmen zou betekenen het 'met elkaar samenspreken' in de grond te boren.

Ook de heer Mommersteeg — K.V.P., die juist uit Vietnam terugkeerde, motiveerde het 'tegen'. Een eenzijdige veroordeling wordt te gemakkelijker nu de Nederlandse Tweede Kamer voor de situatie geen verantwoordelijkheid kan dragen en draagt. Hoezeer er bezorgdheid is en verontrusting en een voorbarige eerste reactie van Nederlandse minister-president — een eenzijdige instemming of een eenzijdige afkeuring van het militaire Amerikaanse optreden is uit de boze.

De C.H.U. volstond — bij monde van de heer Mellema — met een verklaring in eerste termijn. Te meer omdat uit vorige debatten over de Indo-China situatie — niemand laat zich graag voortdurend in de rug aanvallen. Toch is er zorg: op de lange duur zal de ontwikkeling waarschijnlijk geen bijdrage tot de oplossing leveren. Maar bij beslissingen die zo moeilijk liggen en waarbij zoveel factoren een rol spelen is een beoordeling vanuit één criterium niet juist.

KAMER LEDEN VRAGEN MINISTERS GEVEN ANTWOORD

CARAVANS

Verkoop van caravans en kampeerrustingen op zondag

De heer De Mooy vroeg of het wel juist is dat dit soort van verkopen onder de winkelsluitingswetbepalingen valt. Zo ja — doe er dan wat aan heer staatssecretaris, want hier ligt een stuk oneerlijke concurrentie.

Akkoord, deelt nu de staatssecretaris mee; ik zal zeer scherp letten op een juiste toepassing van de wet. De controle zal worden versterkt.

PGEM

Waarom toch een order in het buitenland geplaatst door de P.G.E.M. in Arnhem? vroeg de heer Goudzwaard aan minister Nelissen.

Ja — de elektrische centrales zijn autonoom bij het doen van bestellingen, aldus de minister. Maar ik houd de vinger aan de pols en heb een afspraak gemaakt met de elektriciteitsbedrijven als het gaat om bestelling van nieuwe produkten. Hetgeen, naar ons hart gesproken is, vooral omdat er nog geen sprake is van een 'Europese markt'!

TROS

Is het juist, zoals de TROS suggereert, dat haar eigenlijk onrecht is aangedaan bij de beoordeling van de vraag of deze omroepvereniging wel 250.000 leden heeft — vroeg de heer Schakel. Geen sprake van, aldus de minister. Het onderzoek is zeer nauwkeurig verricht en in gevallen van twijfel is ten gunste van de TROS gerekend. Ook als het ging om de 5 gulden contribuanten.

En bovendien: de TROS is wel degelijk ingelicht en heeft de beslissing niet via de pers moeten vernemen.

Trouwens: ook bij een onderzoek in 1966 is aan de TROS meegedeeld dat toen de zaak ook al niet helemaal klopte! — Aldus de minister.

ERMELO

De heer Van Bennekom e.a. vroegen aan minister Beernink of er nu eindelijk schot komt in de oplossing van het probleem: Ermelo-Nunspeet-Harderwijk. Er was immers toegezegd dat het betreffende w.o. voorjaar 1970 aan de Kamer zou worden aangeboden. Minister Beernink kon alleen antwoorden dat hij Gedeputeerde Staten van Gelderland wat onder druk zal zetten.

PENSIOEN

Vervroegd pensioen in de onderwereld

Wil de minister overwegen aan deze groep Nederlanders de kans te geven eerder dan hun 65e verjaardag met pensioen te gaan — vroegen de heren Van Bennekom en Schuring.

Veel schoolleiders en oudere docenten dreigen te bezwijken onder hun zware taak.

De wet laat dit nog niet toe zegt de Onderwijsminister. En op dit moment zie ik ook geen mogelijkheid dit te realiseren voor onderwijzers.

DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

De Kuyperstichting, het wetenschappelijk bureau van de Anti-Revolutionaire Partij, zoekt voor haar

BIBLIOTHEEK

contact met iemand, die tijdelijk wil helpen een achterstand weg te werken bij het coderen van nieuwe aanwinsten en tijdschriftartikelen.

Het kunnen hanteren van de U.D.C., met name de '3e groep' is daarvoor een vereiste.

Salaries en werktijden kunnen in nader overleg worden geregeld.

Sollicitaties kunnen gericht worden aan de directeur van de Doctor Abraham Kuyperstichting, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag. Telefonische inlichtingen worden gaarne verstrekt. Het nummer van de stichting is (070) 116346.

DE ARJOS STUDEERT NIET MEER IS DAT ZO?

DOOR M. N. G. KOOL

„De Arjos studeert niet meer. Hoe kan dat nog goed gaan.”

Dat is een verzuchting, die je nogal eens verneemt. Een verzuchting afkomstig van mensen, die de Arjos van vroeger jaren nog kennen: een rustige, studerende jongeren-groepering met een ongekenne drang de ouderen te volgen. Die tijden zijn vervlogen. De Arjos is onrustig en kent geen ongeremde drang meer om ouderen te volgen. Maar dat de studie verdwenen zou zijn, dat gaat net iets te ver.

Naast de talrijke plaatselijke groepen (sommigen noemen die groepen klubs) waar pittig over de zaakjes gesproken wordt, krijgen immers alle leden het Arjosblad Op Wiek.

Naast informatieve en opiniërende artikelen verwijst het blad vaak naar verdere literatuur en attendeert op nieuwe werkstukken vanuit of van buiten de organisatie. Een aanhoudende stroom bestellingen voor die literatuur wijst op de leeshonger van velen. Het positieve van deze ontwikkeling is, dat de opgedane kennis geen dood kapitaal wordt. Men doet er wat mee. Meningen worden niet onder stoelen of banken gestoken. De jongeren zijn mondig geworden.

IMPULSEN

Om de meningsvorming in de Arjos te stimuleren zijn op de hoofdbestuursvergadering van 25 april jl. impulsen gegeven voor de samenstelling van nieuwe werkstukken.

Op korte termijn is een kort pamflet te verwachten over het pragmatisme.

Kort voor de Provinciale Statenverkiezingen hebben de heren Biesheuvel en Goudzwaard zich uitgelaten over (of liever gezegd: tegen) het pragmatisme van D'66. De Arjos wil thans een bijdrage aan de discussie leveren.

Om in het naderende seizoen 1970/1971 beslagen ten ijs te kunnen komen zijn voor de plaatselijke actiekernen (klubs) een tweetal dokumentaties in voorbereiding. De problematiek van de Ruimtelijke Ordening wordt verwoord door een werkgroep uit Eindhoven, terwijl Sytze Ferwerda uit Amsterdam een documentatie over Reklassering zal vervaardigen.

In deze tijd verdwijnen taboes. Bij de jongeren leeft het idee dat er heel wat uit die taboe-sfeer gehaald moet worden. Daarom besloot het hoofdbestuur een tweetal werkgroepen te belasten met de formulering van een visie over onderwerpen als homofilie, abortus, seksualiteit en drugs-gebruik.

BIOCHEMIE

De jaarlijkse studieconferentie doet ons wat weemoedig aan de 'studie'-tijd terugdenken. Hij bestaat nog steeds. Het

thema van de konferentie 1970 (2 en 3 oktober) zal 'Biochemie' zijn. Dat heeft heel wat voor de politici te betekenen. Veel meer dan we beseffen. Daarom is prof. dr. L. Bosch uit Leiden thans, in samenwerking met een team van deskundigen, doende een voorbereidende brochure samen te stellen. Begin september verschijnt deze uitgave.

Tijdens de hoofdbestuursvergadering van 25 april zijn nog veel meer plannen gemaakt voor het nieuwe seizoen. Er komt een grootscheepse ledenwerfcampagne. Mede ter voorbereiding daarvan zal eind augustus begin september een zg. brede besturenconferentie worden gehouden.

De werkgroep buitenland heeft het plan opgevat om op 16 januari 1971 een conferentie over het Koninkrijksstatuut te beleggen. Dezelfde werkgroep heeft de moeilijke taak om van 3 t/m 6 september a.s. de 13e Protestantentconferentie te Rijswijk (Z.H.) te organiseren. Jaarlijks wordt een dergelijke conferentie gehouden voor jonge protestantse politici uit Europa (o.a. uit Noorwegen, Zweden, Finland, Zwitserland en Nederland) en dit jaar is Nederland organisator. Het thema 'Ontwikkelingssamenwerking' zal op die conferentie worden behandeld door een aantal deskundigen. Reeds toegezegd hebben minister B. J. Ulink en drs. J. P. Pronk.

Bij deze conferentie kan ook een dankbaar gebruik gemaakt worden van de

subgroep Ontwikkelingssamenwerking, die nu enige maanden functioneert. Thans bestudeert deze groep een drietal zeer belangwekkende rapporten nl. van Pearson, Jackson en Tinbergen.

CLASC

Nieuw zijn de contacten tussen de Arjos en de pas opgerichte Nederlandse solidariteitsafdeling van de Zuidamerikaanse vakbond CLASC. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt om het werk van CLASC te ondersteunen en te stimuleren.

Er zijn, zoals u kunt constateren de nodige plannen gesmeed. Vermoedelijk zal t.z.t. in Ned. Gedachten over veel van deze activiteiten wel wat te lezen zijn.

En dan hebben we nog niet gesproken over de te houden Arjos-raadsvergaderingen en de jaarlijkse algemene vergadering.

Wat dat zal worden is nog duister. Tot die tijd studeren wij op het aangekondigde leesvoer.

ZUIDERZEE VISSERS POOT- VERLOF EN HET BAALHOEK KANAAL

De oudere Zuiderzee vissers

De heren Walburg en Van Bennekom melden aan minister Bakker:

— enkele 10-tallen oudere Zuiderzee vissers ervaren het als onrecht dat zij geen schadevergoeding krijgen omdat zij voor 1 januari 1950 hun vergunning inleverden in tegenstelling tot collega's die dit na die datum deden.

— deze oudere vissers hebben toch ook hun saneringsbijdrage toen geleverd! — geef hun en hun knechts dan ook dezelfde rechten als de inleveraars na 1-1-1950.

— deze schrijnende gevallen onder de IJsselmeervissers moeten toch tot een eind worden gebracht.

Wij zijn zeer belangstellend naar een vlug en bevredigend antwoord.

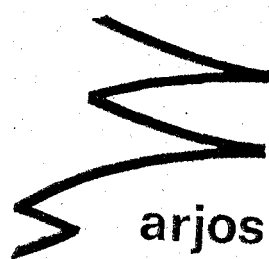
Poot- en zaaiverlof

De heer Walburg acht het noodzakelijk in verband met de uitermate slechte weersomstandigheden dienstplichtige militairen die hun werk in de landbouw hebben een aantal dagen poot- en zaaiverlof te geven. Binnen een week antwoordde de defensie minister dat onverwijld zes werkdagen zullen mogen worden gegeven door de commandanten — op een enkele uitzondering na.

Baalhoekkanaal

Nederland en België onderhandelen over de mogelijkheid tot aanleg van het Baalhoekkanaal. De heer Van Bennekom meent dat deze aangelegenheid óók bekeken moet worden door de Rijksplanologische commissie. Akkoord, zegt minister Schut, als de overeenstemming er komt zal breed overleg plaatsvinden waaronder de commissie, de provincie Zeeland en de betrokken gemeenten. Daarna bepaalt het kabinet eerst haar standpunt.

Verkoop van caravans e.a. sportartikelen op zondag

WIE VOLGT ?

Ja, wie volgt? Reeds enkele honderden jongeren besloten dit jaar om zich aan te melden als lid van de Arjos. Er is een klein beetje moed voor nodig om de onderstaande bon uit te knippen, in te vullen en op te sturen naar Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Toch zou je niet de eerste zijn.

Durf eens door te zetten. Zet de schaar er in. Ontdek wat de Arjos bezielt. Jongeren tot 30 jaar houden zich kritisch bezig met wat de Antirevolutionaire Partij doet of laat. Provinciaal en plaatselijk zijn er activiteiten. Voor jou is er ook nog wel een plaatsje om mee te doen. En heb je geen tijd om mee te doen, dan is het toch nog de moeite waard om je aan te sluiten.

Je ontvangt immers het Arjosblad Op Wiek en blijft zo op de hoogte van wat er in de jongerenorganisatie gebeurt.

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ja, ik volg. Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu in elk geval het maandblad Op Wiek, alsmede landelijke, provinciale en evt. plaatselijke informatie. De contributie van f 7.50 voor de resterende periode van 1970 heb ik heden gestort op gironummer 127164, t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Coupon insturen aan: ARIOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.
(Of bel even op: 070 - 183960).

Nog een paar dagen en de stembus is weer open. Voor de tweede maal dit jaar. Ging het de vorige maal om leden voor de Provinciale Staten op a.s. woensdag moeten in ongeveer 900 gemeenten nieuwe gemeenteraden worden gekozen.

Men zegt nog al eens - en het is waar ook - dat de gemeentebesturen het dichtst bij de burgerij staan, zodat de burgers het beleid van de gemeenteraad het best kunnen beoordelen. Men mag dus aannemen, dat de opkomst voor de gemeenteraadsverkiezingen op 3 juni belangrijk beter zal zijn dan bij de Statenverkiezingen. In een blad als het onze zal het verkiezingsparool altijd zijn en blijven: 'Stemt Anti-Revolutionair!' Voor gemeenteraadsverkiezingen is dat wat moeilijk omdat er in vele gemeenten (ruim 300 in elk geval) geen aparte A.R. lijst is. In tal van plaatsen werkt men nl. samen met de Christelijk-Historischen, soms ook in bond met de S.G.P. De leus kan dan zijn: Stemt op de Prot. Chr. lijst! Maar in plaatsen waar men ook samenwerkt met de K.V.P. kan men die leus weer niet gebruiken ook al wordt er in de R.K. kerk in Nederland vandaag misschien meer geprotesteerd dan in de protestantse kerken. De naam protestant alleen zegt trouwens weinig. Het is een negatieve naam. Hij zegt dat men niet rooms is, niet jood en niet mohammedaan.

Onze partij en andere partijen met haar willen een christelijke, een evangelische politiek voeren. Daarin onderscheidt onze partij zich van andere partijen als P.v.d.A., V.V.D., P.P.R., P.S.P., Binding Rechts en noemt u maar op. Dat verschil is uit de verkiezingsfolders niet steeds duidelijk af te lezen. Alle partijen vragen om opheffing van de woningnood, vele partijen pleiten voor meer inspraak van de burgerij, sommige partijen komen op voor een goede gezagshandhaving. De kiezer kan uit een groot aantal partijen kiezen. Zij dingen allemaal om zijn gunst, zij beloven allemaal rekening te zullen houden met zijn verlangens. Het lijkt erop alsof het toch allemaal één pot nat is. Waarom

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

IS HET ECHT WEL ALLEMAAL ÉÉN POT NAT?

zal men dan speciaal op de A.R. partij of op een christelijke partij stemmen? Omdat men dat van huis uit altijd gewend geweest is? Omdat het de minst slechte is, omdat de lijstaanvoerder wel een aardige kerel is of omdat de prot. chr. fractie het in de afgelopen vier jaar nog niet zo beroerd gedaan heeft? Het zijn allemaal acceptabele redenen, maar de voornaamste reden waarom ik op een christelijke partij stem moet toch zijn dat een politiek, die in het Evangelie van onze Heer Jezus Christus gefundeerd is, de beste garantie biedt, dat er een vaste lijn in het beleid is. Onze samenleving is een nogal ingewikkelde zaak. De belangen van de burger en van allerlei groepen

uit de bevolking lopen sterk uiteen, de tegenstellingen lijken soms onverzoeenlijk. De burgers of groepen van burgers dreigen daarvan de dupe te worden. Het echt mens zijn, het als verantwoordelijk mens kunnen leven, komt danig in de knel.

Het is gelukkig niet meer zo als vroeger, dat vele burgers in armoede voort moeten leven, o neen er wordt op allerlei manieren gezorgd. Maar de maatschappij en de overheid verzorgen zoveel en bedisselen dat zodanig, dat de burger zelf er nauwelijks meer aan te pas komt.

Hij wordt geleefd.

Alleen van het Evangelie uit kan daar tegenover stelling worden genomen. Want het Evangelie ziet de mens niet als nummer, als object van winstbejag, als speelbal van maatschappelijke krachten. De bijbel ziet de mens als beeldrager Gods, als mens met verantwoordelijkheid jegens God en de naaste, als mens met de opdracht om 'te bouwen te bewaren.' Christelijke politiek nu wil dat de overheid zulke omstandigheden schept dat de burger die taak ook inderdaad beleven kan, die verantwoordelijkheid ook metterdaad kan dragen.

Daarom zal christelijke politiek nooit genoegen mogen nemen met een beleid dat alleen excessen, buitensporigheden, voorkomt. Als het om woningbouw gaat, gaat het er niet om dat de burger een dak boven zijn hoofd heeft, maar dat hij een huis heeft. Een huis waarin hij met vrouw en kinderen echt leven kan zonder daarin door allerlei anderen gestoord te worden.

Christelijke politiek zal nooit tevreden mogen zijn met een uitvoering van bijv. de Algemene Bijstandswet die alleen maar zorgt dat de mensen niet verkommeren; christelijke politici of dat nu Kamerleden of gemeenteraadsleden zijn zullen moeten ijveren voor een sociaal beleid dat in staat stelt als volwaardig mens te leven.

Christelijke politiek met name zal alles moeten doen om de spanningen tussen welvaart en welzijn, tussen economie en techniek enerzijds en het menszijn anderzijds te verzachten, zo mogelijk te verzoenen.

Want het gaat erom dat de mens

inderdaad mens moet kunnen zijn. Een hoog loon is prachtig, maar als dat gepaard gaat met het moeten wonen in een onleefbare stad dan gaat die mens kapot, dan kan hij zijn verantwoordelijkheid niet meer dragen, dan gaat het gezin kapot, dan gaan de samenlevingsverbanden kapot, dan wordt de maatschappij een hel. Christelijke politiek zal alles doen om de samenleving, en daarin het leven van de burger, zo goed mogelijk te doen zijn.

Maar de overheid, ook de gemeenteraad, die hierin een belangrijke taak heeft door het scheppen van mogelijkheden en gunstige omstandigheden of het treffen van bepaalde voorzieningen, zal in dit verband nooit mogen optreden als de macht die het alleen weet en daardoor de ontplooiing van het leven belemmert doordat alles in een bepaalde richting wordt gestuurd of volgens een bepaald patroon moet gebeuren.

Daarom is volgende week woensdag het stemmen op de A.R. lijst zo belangrijk. Want wat ik hierboven zei geldt voor heel het gemeentelijk beleid. Het geldt voor de woningbouw en het huisvestingsbeleid, de sociale zorg en de sport, de recreatie en de handhaving van de openbare orde, de cultuur en de stadsontwikkeling, de werkgelegenheid en het onderwijs, de milieuhygiëne en de financiën. Stemmen op de A.R. of de prot. chr. kandidaten betekent dat ernst gemaakt zal worden met de vernieuwing van de maatschappij door de verzoening van de tegenstellingen van het Evangelie uit.

En - laat men dat niet vergeten - laten de burgers in de komende vier jaar de gemeenteraadsleden danig op de vingers zien of met die Evangelische politiek ook inderdaad ernst gemaakt wordt. In onze kiesverenigingen heeft men alle mogelijkheid tot inspraak.

Wat zijn de functies van religie, kunst en wetenschap ten opzichte van het gezin?

Is het gezin inderdaad knooppunt van alle relaties van het individu tot de maatschappij?

Wat zijn de aard en de gevolgen voor het gezin van de zich wijzigende man-vrouw verhouding?

Kan de inwilliging van de verlangens van de jeugd naar meer eerlijkheid en openheid, meer participatie en medebeslissing, meer vrijheid en „privacy” in het gezin, de traditionele rollen van de gezinsleden wijzigen?

Moet men de jeugd niet een voortdurende opvoeding (éducation permanente) geven ter voorbereiding op het eigen gezinsleven?

Over deze vragen discussieerden de deelnemers aan de tiende landelijke studiedag van de Nederlandse sectie der Europese Vrouwen Unie, die in Utrecht gehouden werd.

VERANDERINGEN

In de ochtendvergadering had de spreker, de heer C. G. Eckhart, hoofd van de afdeling internationale betrekkingen van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in zijn inleiding over Gezinsproblematiek in Europees verband de veranderingen in het algemeen maatschappijbeeld en in het bijzonder de gewijzigde positie van de vrouw aan de orde gesteld. De vooruitgang van de wetenschap, vooral de biologie, de automatisering, de industrialisatie en de verstedelijking, de daling van de zuigelingensterfte, de invloed van de massamedia, het zijn allemaal factoren, waardoor de vrouw mogelijkheden heeft gekregen om deel te

nemen aan het maatschappelijk leven op alle terreinen en uit te treden uit de beslotenheid van het gezin. Is de functie van het gezin hierdoor zodanig gewijzigd, dat de maatschappij de taak van het gezin heeft overgenomen?

Spr. schetste de ontwikkeling van het gezin, als de kern, van waaruit de verbandingen gaan naar de familie, het woon- en werkmilieu en naar de kerk tot de situatie, waarin het gezin een functie heeft, gelijk aan die van de familie, het wonen en werken, de kerk, de overheid en de organisatie. In een nog verdere toekomstvisie hebben al deze verschijnselen onderling maar weinig contact meer en kan het individu vrij een keuze maken. Bij de discussie hierover bleken de dames van mening te zijn, dat zij het gezin nog altijd zien als een kern, echter niet als een onlosmakelijk knooppunt, het moet meer een startpunt en klankbord zijn.

De opvoeding geschiedt van de eigen Christelijke levensovertuiging uit, in het gezin moet plaats zijn voor anderen, die in nood zijn. Man en vrouw dragen samen de verantwoordelijkheid voor de kinderen, die vooral mentaal

moeten voorbereid worden op het leven. De begeleiding van de jonge mens is wellicht langer, echter op een andere wijze en in een andere verhouding.

Ook internationaal spelen deze problemen. Uit de agenda's van internationale organisaties blijkt, dat men deze ontwikkeling ook daar volgt.

POLITIEKE TAAK VROUW

Zo is b.v. een van de thema's van de volgende Algemene Vergadering van de Europese Vrouwen Unie: 'de rol van de vrouw en haar politieke taak'. In E.E.G. verband zijn de z.g. 'gezins' ministers bijeen geweest om de sociaal-culturele maatregelen in de directe omgeving van het gezin, zoals de sociale dienstverlenende centra, kleuterdagverblijven e.d. te bespreken. Op een volgende vergadering zullen de problemen van de alleenstaande ouder met van hem afhankelijke kinderen aan de orde komen. In de studiegroepen van de Union Internationale Organisations familiaux werd gesproken over het plattelandsgesin, huwelijksvoorlichting enz. alles illustratie van de algemene belangstelling voor het

veranderende maatschappijbeeld.

JEUGD

Op grond van vele persoonlijke gesprekken met jeugdigen was de heer Eckhart niet negatief gestemd ten opzichte van de jeugd. Zowel bij ouderen als bij jongeren bestaat een groot onbehagen t.o. van de bestaande orde, van het manipuleren van de normen, van een schijn autoriteit, die men niet meer accepteert. Algemeen is het protest, maar excessen ontstaan veelal bij kleine groepen. Niet-demonstreren kan duiden op totale onverschilligheid.

De jeugd haat schijnheiligheid, is uit op echte waarden, is enthousiast voor ontwikkelingshulp. Ook in het gezin moet de jeugd eerlijkheid en mogelijkheid tot participatie vinden en leren omgaan met de vrijheid, die hem steeds meer gegeven wordt. De ouders moeten beseffen, dat opvoeden een heilige taak is, omdat het kind, schepsel Gods, hun in vertrouwen gegeven is.

ACTUELE UITDAGINGEN AAN DE CHRISTENHEID

Prof. dr. P. J. ROSCAM ABBING confronteert de lezer met problemen die de hedendaagse mens uitdagen: atheïsme, relativisme, humanisering, verzakelijking, welvaart, communisme, enz.

Een boek om mee te denken.

BOEKENCENTRUM NV DEN HAAG

In de boekhandel verkrijgbaar 2e dr. 13,75.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde. Postbus 349. Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Geref. Stichting tot Huisvesting en
Verzorging van Bejaarden te Leiden

HUIZE GROENHOVEN

roept sollicitanten op voor de volgende functies:

bejaardenverzorgsters

met ervaring en/of diploma, speciaal voor onze ziekenafdeling met 30 bedden.

bejaardenhelpsters

met ervaring en/of diploma

leerling- bejaardenhelpsters

Salarissen volgens de regeling Federatie, onregelmatigheidstoelage voor arbeid op andere dan normale tijden, interne personeelsleden kunnen wonen in een afzonderlijk modern zusterhuis, met lopende vakantieafspraken kan rekening worden gehouden.

Soll. te richten aan het Bestuur der Stichting Witte Rozenstraat 21, Leiden, incl. bij de Directie, telef. 01710 - 33693.

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Verpleeginrichting Dennenzicht te Baarn

vraagt voor het verplegen en verzorgen van chronisch zieke bejaarden:

- Verpleegster A of B
- Ziekenverzorgsters en bejaardenhelpsters
- Verpleeghulpen
- Huishoudelijke krachten
- Nachtzusters of hulpen

min. leeftijd 16 jaar.

Zij die straks van school gaan, kunnen nu reeds solliciteren.

Gehuwden kunnen ook solliciteren.
Tijden n.o.t.k.

Goed salaris - prettige werkring.

Inlichtingen en soll. aan de directie, Gerrit v. d. Veenlaan 12-14, Baarn. Tel. 02154-3109.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230. Oudekerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN. ENZ. ENZ.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

**Voor uw WASGOED
en uw STOOMGOED**

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURF

Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

**N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZON**

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW
GORTSTRAAT 29. VEENENDAAL. TEL. 08385-12720

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN

FIRMA

T. VIETS

Sergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

OVERIJSEL

Fa. H. J. WIBBELING & ZON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telel. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 23

6 juni 1970

UITSLAG GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

TENDENS STATENVERKIEZINGEN ZETTE DOOR

DOOR DR. A. VEERMAN

Het meest spectaculair van de verkiezingsuitslag zullen ongetwijfeld de resultaten van de kabouters zijn.

Toch is het geen nieuw verschijnsel. Het is een nieuwe vorm van de groep onbehagen en protest.

Opvallend is dat vooral de jonge partijen, als Boerenpartij, D'66, P.S.P. en P.P.R. aan de nieuwe groep hebben geofferd. Dat bewijst dat in die partijen ook een deel onbehagen-kiezers een plaats had gevonden.

Wat het algemene beeld betreft ligt de uitslag geheel in de lijn van de uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten in maart j.l. Het resultaat van de Partij van de Arbeid en aanverwanten viel toen duidelijk tegen; bij deze verkiezingen lijken ze nog meer tegen te vallen.

De uitslag voor de christelijke partijen heb ik toen bemoedigend genoemd; bij deze gemeenteraadsverkiezingen lijken deze partijen nog weer beter uit de bus te komen.

Opvallend is, dat samenwerkingsver-

banden in de nieuwe vormen van C.C.P. en PAK op deze kiezers geen grote indruk maken. Men ziet het kennelijk niet als een stuk nieuw elan.

In het algemeen is het zo, dat de bestaande constructieve partijen ook in de komende jaren weer de verantwoordelijkheid zullen moeten dragen. Er is wel een duidelijke stem van onlust. Naar ik meen moet men dit zien zeker ook tegen de achtergrond van de consumptiemaatschappij in onze samenleving.

Maar in elk geval is het van groot belang voor ons land, dat alle partijen, die verantwoordelijkheid zouden moeten dragen, zich dit ook volop bewust zijn.

Een geval apart is Amsterdam. De bestuurbaarheid van die stad zal bepaald een probleem zijn, of misschien blijven. De A.R. fractie heeft zich hier kunnen handhaven. De C.H. is belangrijk teruggelopen. Het is te hopen, dat ook in die kringen een nadere bezinning tot goede resultaten zal leiden.

BEZINNINGSCONFERENTIE

Zaterdag 30 mei j.l. is er in hotel Gooiland in Hilversum een bezinningsconferentie gehouden, georganiseerd door de A.R.P. Op deze conferentie waren twee rapporten in discussie n.l.: Evangelie en Politiek, samengesteld door een commissie onder voorzitterschap van de heer J. Smallenbroek en een Staatsrechtelijke Vernieuwing samengesteld door een commissie onder voorzitterschap van mr. A. M. Donner.

De conferentie werd geopend door dr. A. Veerman, partijvoorzitter, met een toespraak welke u kunt lezen op pagina 3.

De rapporten werden hierna in secties besproken. De verslagen van deze sectiebesprekingen kunt u lezen op de pagina's 4, 6 en 7. In de middagvergadering kwamen de sectierapporten aan de orde in een forumdiscussie onder leiding van mr. A. M. Donner. Verder hadden in dit forum zitting: mr. W. C. D. Hoogendijk, drs. D. Th. Kuiper, J. Smallenbroek en dr. A. J. Vermaat.

Prof. mr. P. H. Kooijmans die eerst het forum zou leiden was door ziekte verhinderd.

Een verslag van de plenaire vergadering vindt u op pagina 7 en 8.

GEMEENTERAADSVERKIEZING

De verkiezingen voor de gemeenteraad zijn weer achter de rug. In dit nummer kunnen wij niet uitgebreid meer op de uitslag van de verkiezingen ingaan. In het nummer van volgende week hopen wij nader in te gaan op de uitslag en op de conclusies die daar eventueel uit zijn te trekken.

Ook de verkiezingen voor de Rijnmondraad zullen dan worden

bekeken. De P.C.G. (A.R.P. en C.H.U.) in de Rijnmondraad kwam van 14 op 15 zetels. De prot. chr. partijen in Rijnmond handhaafde zich over het algemeen. In Rotterdam won de prot. chr. groep ook een zetel.

VERDER

Op pagina 2 kunt u lezen wat drs. B. Goudzwaard in de Tweede Kamer heeft gezegd tijdens het debat over de moeilijkheden bij het V.M.F. concern. In een volgend nummer hopen wij over dit debat meer te brengen.

Op pagina 5 geeft prof. dr. W. Albeda zijn visie op het pamflet van de christen-radicalen: Op weg naar de ontknopung.

Op pagina 9 en 10 schrijft dr. H. Rebel een tweede artikel over Voedsel en hulpstoffen.

Op pagina 11 schrijft prof. dr. P. H. Kooijmans een artikel n.a.v. het artikel van de heren Von Meyenfildt en Volten in N.G. van 16 mei j.l.

Actuele
uitgave

L. J. ANDRINGA

Gemeenterecht in de praktijk

252 blz., paperback f 18,75

Een onmisbare informatiebron over het gemeenterecht voor

- **gemeenteraadsleden**

- gemeente-ambtenaren
- geïnteresseerden in de gemeentepolitiek
- leveranciers van gemeenten, contractanten van gemeenten
- enz. enz.

Verkrijgbaar bij de boekhandel

 KOK-KAMPEN

PARTIJ CONVENT 12 EN 13 JUNI A.S.

Op vrijdag 12 juni en zaterdag 13 juni a.s. wordt het voorjaars-Partij Convent van de A.R.P. gehouden.

Opnieuw een belangrijke bijeenkomst van onze partij.

Diverse punten vragen de aandacht:

- a. de openingstoespraak van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman;
- b. de bespreking van de financiële stukken en van de jaarverslagen '69 van het Centraal Comité en Arjos, de Dr. A. Kuypersstichting en de Kamerfracties;
- c. de bespreking van de werkzaamheden van de A.R. Tweede Kamerfractie, mede naar aanleiding van een vooraf toegezonden nota van de fractievoorzitter, mr. B. W. Biesheuvel; Tenslotte een stellig tijd vergende zaak;
- d. de behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1971-1975.

Aanvang van het Partij Convent op vrijdag te 16.00 uur tot 23.00 uur. Zo mogelijk vanaf ongeveer 20.00 uur behandeling van amendementen.

Aanvang op zaterdag te 9.00 uur, voortzetting tot het Program van Actie 1971-1975 voorlopig is vastgesteld.

Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte dit toelaat. U kunt zich daartoe schriftelijk richten tot het partijsecretariaat, dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. De deelnemingskosten (inclusief consumpties en lunches) bedragen voor beide dagen f 15,-; voor een van beide dagen f 8.50. Voor treinreizigers zijn treinreductie-bonnen verkrijgbaar.

Het Partij Convent komt bijeen in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. U bent welkom.

V.M.F. ZAL VOORLOPIG WEL ZORGENKIND BLIJVEN

Hieronder volgt hetgeen drs. Goudzwaard, namens de A.R. fractie in eerste instantie heeft gezegd over de V.M.F.-taak. Volgende week meer hierover.

Het heeft wel lange tijd geduurd, eer de problemen rondom Werkspoor-Utrecht en de V.M.F. zijn uitgelopen op een standpuntbepaling van de zijde van de regering. Dat heeft vele maanden geduurd. In contrast daarmee is de termijn, waarop dit debat wordt gehouden, zeer kort; de beslissingen zijn in feite nog maar één dag oud. Wij hebben ons als fractie niet willen verzetten tegen dit debat, omdat wij begrijpen dat deze zaken terecht sterk leven. Aan de andere kant moet de regering niet verwachten, dat de Kamer — in ieder geval mijn fractie — al tot een afgewogen oordeel over deze gehele materie kan komen. Er is geen mondeling overleg in de vaste Commissie voor Economische Zaken geweest. Het debat van vandaag kan naar mijn mening niet meer zijn dan een eerste aftasting van de standpunten. Ik kom dan ook niet verder dan een voorlopige standpuntbepaling. Ik wil dan twee algemene punten vooropstellen, waarin zeker ook een positief element schuilt.

NIET GEÏSOLEERD

In de eerste plaats vind ik het juist, dat de regering het probleem van Werkspoor Utrecht niet geïsoleerd heeft gezien, maar heeft geplaatst tegen de achtergrond van de toekomst van het gehele concern. De Verenigde Machine Fabrieken is, dacht ik, niet een concern, dat goed geïntegreerd is gebleken. Het is geen hecht geheel geworden in de laatste jaren, ook al is er wat verbeterd. Dit betekent dat, wanneer wij een probleem als Werkspoor Utrecht geïsoleerd zouden bezien en alleen voor dat bedrijf een oplossing zouden proberen te zoeken, dan zonder een herstructurering van het concern als geheel toch de problemen op een bepaalde wijze zouden blijven voortbestaan.

In de tweede plaats achten wij het juist, dat de regering de steun die zij geeft primair richt op de onderdelen van het concern, die rendabel te maken zijn of in principe zijn. Zo heb ik het ten minste begrepen: de steunverlening van 30 mln. is gericht op Werkspoor Amsterdam en op de kunststofmachines van Stork-Hengelo. Ik geloof dat dit in zoverre juist is, dat het einddoel moet zijn het verkrijgen van een geïntegreerd, gezond concern, waar velen niet voortdurend worden geconfronteerd met de angst van in de toekomst werkloos te zullen worden. Wat dit betreft, meen ik, alles afwegend, dat de overheid het geduld van het personeel van Werkspoor Utrecht wel zeer lang op de proef heeft gesteld.

VRAAGTEKENS

Bij de uitwerking van wat de regering zich als oplossing voorstelt, zet ik

wel bepaalde vraagtekens. Ik ben door de brief van de minister ook niet op alle punten overtuigd. Ik wil drie punten in het kort bespreken, in de eerste plaats de 30 mln., in de tweede plaats de toekomst van Werkspoor Utrecht en in de derde plaats de toekomst van het V.M.F.-concern als geheel.

Het bedrag van 30 mln. is min of meer uit de lucht komen vallen. Ik zei al, dat het bedrag is gericht op een tweetal projecten. Moeten die projecten inderdaad rendabel worden geacht? Wanneer het antwoord hierop ontkenend zou zijn, vervalt eigenlijk de noodzaak tot de wijze waarop nu steun wordt verleend. Wanneer die projecten wel rendabel zijn, is m.i. een nadere motivering vereist, waarom geen bereidheid tot stimulering en financiering van de projecten buiten de overheids-sfeer is gevonden. Waarom is het bedrag 30 mln.? Is het een druppel op de gloeiende plaat, zoals ik heb gehoord, of heeft het inderdaad een reële betekenis, waardoor die twee projecten, Werkspoor Amsterdam en Stork Hengelo, van de grond kunnen komen? Is het bedrag een kredietgarantie of is het een verlening van geld à fonds perdu? Is hierover bij de Investeringsbank een advies ingewonnen? Zo ja, kunnen wij daarin dan, al of niet vertrouwelijk, nadere inzage in krijgen? Dit heb ik nodig om tot een afgewogen oordeel te komen.

Nu de toekomst van Werkspoor Utrecht. Ik kan erin komen, dat de regering zegt, dat ordergaranties voor een aantal jaren een te zware oplossing zou zijn, te zeer zou blokkeren. Ik verwijs ook naar wat in de brief van de minister staat, nl. dat uit gerichte onderzoeken van onafhankelijke instanties is gebleken dat ook bij een gewijzigde opzet geen perspectieven op rendabel maken van deze activiteiten aanwezig moeten worden geacht. Aan de andere kant zou ik echter willen vragen, of inderdaad afdoende is gebleken dat integratie van Werkspoor Utrecht met de N.V. Nederlandse Spoorwegen niet zou gelukken. Ik heb in krantenberichten gelezen, dat de directie er wel oren naar heeft. Ik neem aan, dat de Raad van Commissarissen een andere mening is toegedaan. De overnameprijs komt mij daarbij in herinnering. Ik meen mij uit vroegere stukken te herinneren, dat er bij de directie van de N.S. indertijd bereidheid bestond om Werkspoor Utrecht over te nemen, maar dat dit is afgestuit op de hoogte van de overnameprijs, welke door de directie te hoog zou zijn gevonden. Is dit waar? Ik vind namelijk dat, wanneer het gaat om een mogelijk behoud van blijvende werkgelegenheid in het kader van de N.S. voor een duizendtal mensen, de uiteindelijke hoogte van de overnameprijs niet in de weg mag staan. Dan zal de overheid op deze manier wellicht kunnen bijspringen. Ik zeg dit te meer — dit is met name gericht tot de staatssecretaris — omdat ik van mening was, dat de N.S. belang zou kunnen hebben bij die integratie. De plannen inzake een spoorwegnet tot in de steden bieden in dit opzicht een toekomstmogelijkheid.

Ook valt te denken aan de specifieke eisen die aan het Nederlandse treinmaterieel moeten worden gesteld: optreksnelheid e.d., terwijl bovendien de afhankelijkheid in de toekomst van buitenlandse afnemers een punt kan zijn. Ik wacht gaarne het nadere antwoord op deze vragen van de regering af. Uit dit oogpunt vind ik de eerste motie van de heer Wieldraaijer niet onredelijk.

Wanneer de regering mij ervan zou

DRUGS

Het mag dan zo zijn dat onze Nederlandse economie een verheugende ontwikkeling heeft doorgemaakt, over de oorzaak daarvan mag men, moet men zeker de wenkbrauwen fronsen. Deze ontwikkeling is gerealiseerd mede door het gebruik maken van drugs, van stimulerende middelen.

De inflatieperiode, die in 1967 en 1968 wat afleefde, is in 1969 duidelijk herleefd. De sterke loon- en prijsstijging bracht voor de loontrekkenden maar een minimumvoordeel: 0,7% meer reëel loon.

Als deze dreiging zich doorzet in de komende jaren zijn de gevolgen niet te overzien. Niet alleen een sterke groei van de werkloosheid zal zich openbaren. Daarnaast zal men ondervinden, dat er totaal willekeurige verschuivingen optreden in de inkomensverdeling. Verschuivingen die onrechtvaardig zijn, omdat de één meer ontvangt dan de ander zonder enige acceptabele grond. De sterken worden sterker en de zwakken 'armlastig', om een oude term te bezigen.

Inflatie werkt in wezen als stimuleren-

de middelen. Met geringe hoeveelheden beginnen, ongemerkt overgaan tot grotere hoeveelheden om tenslotte in een zekere verslaving terecht te komen. Wij beseffen heel wel, dat men in zekere zin de inflatie feitelijk heeft aanvaard voor bepaalde doeleinden. Met name om hiermee in Europa en in Nederland een sterkere economische groei en een volledige werkgelegenheid mogelijk te maken. Bijzondere grote ongelukken zijn er nog niet te constateren geweest — maar dat is dan óók een gevaar: het wennen aan de inflatie. De SER heeft in 1969 een heel duidelijk anti-inflatieadvies gegeven. De president van de Nederlandse Bank heeft — zonder één zondebok aan te wijzen — deze aangelegenheid nog eens zeer nadrukkelijk aan de orde gesteld. Wij staan naar onze overtuiging in dit land voor een kritische grens, nl. dat wij meer duidelijke prioriteiten moeten stellen, in de ook gerechvaardigde politieke wensen, teneinde ons niet te overeten. Het is een groot kwaad onder de zon van het nationale inkomen gezamenlijk — overheid, particulieren en bedrijfsleven — méér dan 100% te besteden.

ONAANGENAME VERRASSING

Van fracties, die een kabinet steunen mag men niet verwachten dat over de gehele linie één lijn wordt getrokken. De politieke situatie in ons land noodzaakt nog tot compromissen. Van tijd tot tijd is een verschillend oordeel over concrete aangelegenheden tussen deze fracties te constateren.

Naar onze overtuiging overigens een honorabele aangelegenheid.

Maar daarbij zullen deze fracties een belangrijk facet niet uit het oog mogen verliezen dunkt ons. Als er verschillend wordt geoordeeld over niet onbelangrijke vraagstukken is het minste, dat dan mag worden verlangd: een tijdige en open informatie hieromtrent door de fracties waarmee men samenwerkt. Verrassingen, die overvallen zijn ongewenst. Het gevaar gaat ontstaan dat het onderling vertrouwen wordt ondergraven.

De afgelopen week hebben wij tot

twee maal toe moeten constateren dat de VVD-fractie zonder voorkennis aan de andere regeringsfracties met de oppositie samenwerkte. De motie Voogd (PvdA) inzake de joodse oorlogsslachtoffers werd door de VVD volledig ondersteund en de heer Geurtsen (VVD) diende met de PvdA 'n belangrijk amendement in om het individueel stemrecht bij publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties (PBO) in te voeren.

Wij gaan niet zo ver te stellen, dat hieraan politieke betekenis moet worden gehecht in deze zin dat de liberalen (tegen het kabinet in) een hechterere samenwerking zouden zoeken met de socialisten. Maar elke politieke betekenis hieraan te ontnemen gaat ons ook te ver. Al was het maar door te constateren dat de gevolgde methode (geen tijdige en open informatie aan de andere regeringsfracties) niet moet worden herhaald. Zo is het wel.

overtuigen, dat er in dit vlak geen mogelijkheden zijn, dan zal zij zich uiteraard nader moeten oriënteren op de toekomstige plaatsingsmogelijkheden van het afvloeiende personeel. Ik zou, indien mogelijk, graag van de heer Roolvink iets vernemen over de personeelsopbouw bij Werkspoor Utrecht, zoals het aantal oudere werknemers, en ook, of een toekomstige sluiting van de afdeling rollend materieel ook voor andere bedrijven of onderdelen van het VMF-concern gevolgen zal hebben. Ik heb wel eens gehoord, dat ook de gieterijen het dan moeilijk zouden krijgen.

TOEKOMST

Tenslotte een enkel woord over de toekomst van het VMF-concern. Ik heb mijn aarzelingen hierover en ik heb begrepen, dat de president van de raad van bestuur, jonkheer Sikkinge, ook zijn aarzelingen hierover heeft. Hij heeft laten blijken, dat een steunverlening van f100 mln. pas enig uitzicht zou geven, en dan nog zo, dat de directie, de raad van bestuur daarvoor zelf een aanwendingsmogelijkheid voor zou moeten kunnen zoeken.

Ik zou niet op deze golf lengte willen gaan zitten. In de eerste plaats omdat ik vind, dat een bedrag van f30 mln. niet mag worden onderschat. Het betekent, dat elk Nederlands huisgezin f10 — van nu af aan — aan de VMF gaat afstaan.

In de tweede plaats geloof ik, dat het terecht een juist beginsel is bij steunverlening van overheidswege aan bedrijven, dat men deze koppelt aan een herstructurering plus een onderzoek naar de beheersstructuur. Het principe moet zijn, dat wij alleen steun mogen

en kunnen verlenen, wanneer er kans is op herstel van de rentabiliteit op redelijke termijn, maar ook, wanneer men met de instrumenten van de overheid naar een herstel van de rentabiliteit toe kan werken. Zij moeten daarvoor functioneel zijn; zij moeten daaraan meewerken.

Bovendien — dit wil ik niet onvermeld laten — heeft de reactie van de raad van bestuur van gisteren m.i. niet uitgemunt in evenwichtigheid.

Ook los hiervan is het de vraag, of op deze twee nieuwe projecten, die de regering nu mee gaat ondersteunen, de toekomst van het concern kan worden gebouwd. Moeten wij de oplossing op langere termijn niet meer zoeken in de richting van een oriëntatie op de gezamenlijke problemen in de metaal- en in de scheepsbouwindustrie. In het rapport-Keyzer — de heer Keyzer zal het niet onbekend zijn — is er al op gewezen, dat de scheepsbouwindustrie — scheepsbouwmotoren — een produktiewijze is, welke sterk is versnipperd, over tal van werven is verdeeld. Hiervoor zal een zeker saneringsplan moeten komen. In dit kader is het, meen ik, nuttig, ook de mogelijkheden die de VMF op dit punt kan bieden hierbij te betrekken. M.i. mag de VMF hier niet buiten staan, zullen mogelijkheden voor een afzet in de toekomst moeten worden gevonden. Is de minister bereid, deze gedachtenlijn nader te onderzoeken? Ziet hij een bepaalde manier van uitwerken hiervan? Het is in feite een uitwerking van het rapport van de commissie-Keyzer, als ik het goed zie.

Ik meen tenslotte, dat wij, alles met elkaar genomen, kunnen zeggen, dat de VMF voorlopig het zorgenkind zal blijven van zowel het kabinet als het parlement.

EEN PARTIJ DIE KLAAR IS MET HAAR PROBLEMEN IS RIJP VOOR VERSTARRING

Openingrede van dr. A. Veerman voor de conferentie bezinning en staatkundige vernieuwing, gehouden op zaterdag 30 mei 1970 in Hotel Gooiland te Hilversum.

Wij spreken van een bezinningsconferentie. Zulk een visitekaartje is nu eenmaal nodig. Maar in een van de rapporten wordt al gewaarschuwd voor eenzijdigheid. Bezinnen is geen opzichzelfstaande bezigheid; zij staat niet los van de actualiteit. Het is op zich al tekenend, dat wij een bezinningsconferentie direct in verbinding brengen met denken over ons uitgangspunt, over de zin van christelijke partijformatie e.d. Haast iets sacraals. Maar al te vaak ontmoet men bij onze mensen nog een tegenstelling tussen principiële en praktische politiek. Daarom: bezinnen is voor onze politiek pas werkelijk zinvol, pas compleet, wanneer wij ook toekomen aan de betekenis daarvan voor de actualiteit, voor de concrete problemen.

BENEDEN DE MAAT

Daarbij nog twee toepassingen. Ik meen dat wij in dit opzicht in ons contact met K.V.P. + C.H.U. eigenlijk beneden de maat zijn gebleven. Wij zijn daarbij begonnen met een gesprek over de kernvraag, een gesprek dat is uitgemond in het rapport van de Achtien: Evangelie en politiek. In dat gesprek kwamen wij tot de conclusie — terecht — dat wij bij die eerste vraag

niet konden blijven, maar dat wij moesten doorpraten over centrale politieke problemen uit deze tijd, omdat wij daaraan moesten toetsen of wij inderdaad op hetzelfde politieke spoor stonden. Zo is het gebeurd. Maar in die tijd, dat wij daarmee bezig waren, was er alle aanleiding die beginvragen aan de orde te blijven stellen, daarover door te praten en te spreken over de relatie tussen die beginvragen en de verdere programmatische punten. Want wij moeten ons geen illusies maken: de deconfessionalisering is geen incidenteel verschijnsel bij een of andere partij, maar iets van deze tijd — ook onder ons. De aanleiding is er nog — ook nu. Wij zouden zulk een gesprek alsnog met elkaar moeten voeren.

De tweede toepassing: Er zijn onder ons mensen, die zeggen, dat wij ons eerst eens terdege moeten bezinnen en dat we er nog niet aan toe zijn concrete antwoorden te geven en standpunten te bepalen over een aantal nieuwe, ons vaak overrompelende vragen. Dat is, naar ik meen, een verlegenheids-uitvlucht. Het is zeker zo, dat er problemen zijn, waarin het ons moeilijk valt een duidelijk standpunt in te nemen. Nieuwe problemen komen op ons af, een wereldbeeld en een mensbeeld is bezig te veranderen. Een nieuw ethos, een nieuw praktisch beleven van ons christen zijn in deze wereld is nodig. Ik vind het geen schande, niet met alle problemen klaar te zijn. Het is integendeel gewoon eerlijk, te zeggen dat ons standpunt veelszins voorlopig is. Maar aan de andere kant is het ook eis, zo'n (voorlopig) standpunt te kiezen. En dan moeten wij ons niet met een al te grote voorzichtigheid terugtrekken op oude bolwerken, wat men dan graag wel (ten onrechte) het principiële standpunt noemt. Dan moeten wij in het licht van de bijbel — zoals wij dit thans zien — nieuwe problemen niet angstvallig vermijden, maar eerlijk tegemoet treden.

Mijn tweede opmerking. De taak van een politieke partij is tweeledig: zij moet zich bezig houden met de grote lijnen van de ontwikkeling van de samenleving, met haar visie daarop, haar concepties, haar doelstellingen in groot perspectief. Zij moet zich ook bezig houden met concrete doelen op korte termijn. Juist door dit laatste is zij echt politieke partij. Een politieke partij wordt opgericht en bestaat met het doel het overheidsbeleid te beïnvloeden, hier en nu. Het is geen debatclub, geen pure bezinningsorganisatie, geen getuigenisverband het is een politieke partij. Het gaat om het beleid; dat moet een partij kritisch volgen, beïnvloeden en waar nodig willen ombuigen. Komt men daaraan niet toe, dan heeft men eigenlijk de politiek afgeschreven. Ik proef dat ook in de wijze waarop men vanuit eigen kring ook tegenwoordig een verkeerde scheiding maakt tussen partij en fractie. In die zin zijn onlangs enkele publikaties verschenen.

PARTIJ EN FRACTIE

Als ik het wat ongenueanceerd zeg: de fractie moet zich maar redden met de praktische politiek; zij moet maar de concrete situatie klaren. Compromissen andere handenvuilmakers zijn voor de fractie. De partij houdt zich bezig met grote lijnen, met perspectieven op langer zicht, met zuivere idealen.

Het is een oud probleem — die verhouding van partij en fractie. Meestal diende een scheiding om de fractie te beschermen tegen een al te opdringerige partij, die — zonder de directe verantwoordelijkheid voor de problemen te dragen — toch de fractie de wet zou willen voorschrijven. Nu lijkt de scheiding meer bedoeld om de partij — in de huidige onduidelijke, niet steeds plezierige situatie — te vrijwaren voor de verantwoordelijkheid voor het politiek beleid van de fractie.

Nogmaals, het is een oud probleem, waarvan de partij niet veel plezier beleefd heeft; eer een aantal kortsluitingen.

Maar op deze wijze scheiding maken tussen partij en fractie lijkt mij een bedenkelijke politieke manoeuvre. De fractie is een orgaan van de partij, de partij in het parlement. Terecht rekent de publieke opinie het optreden van de fractie in het parlement toe aan de partij. Zij treedt daar op, op naam van die partij, door haar gesteund en gestimuleerd. Situaties, waarbij de fractie zich in duidelijke vormen of wat onduidelijker distantieert van uitspraken van een partijcongres, doen tekort aan de geloofwaardigheid van de partij. En de partij, die zich distantieert van het beleid van de fractie, neemt de grond onder de voeten van de fractie weg.

SAMENSPEL

Hoe de verhouding van de partij en fractie wel moet zijn is niet in scherpe regels vast te leggen. Het is een samenspel, waarbij de fractie duidelijk een eigen bevoegdheid, eigen ruimte moet hebben, maar wel zich gelegen moet laten liggen aan wat de partij heeft uitgesproken, zowel in haar verkiezingsprogramma als ook in latere programmatische uitspraken. Aan de laatste is zij formeel wellicht niet gebonden, maar men mag verwachten, dat de partij en fractie een gemeenschappelijke voortgang in het denken zullen zoeken. Omgekeerd moet de partij in haar optreden en in haar stellingname zich niet losmaken van de politieke werkelijkheid waarin wij verkeren. Men bedrijft geen politiek in studeerkamer of laboratorium. Er is inderdaad in de christelijke politiek een spanningsverhouding. Een spanningsverhouding tussen de kracht van onze opdracht en de mogelijke verweteling; maar dat mag geen spanningsverhouding zijn tussen partij en fractie; het is een spanningsverhouding in de christelijke politiek als geheel; een spanning die ook leeft in ieder mens. Ten overvloede: partij en fractie hebben elk hun eigen specifieke opdracht, hun eigen verantwoordelijkheid. Die moeten zij over en weer erkennen. Met erkenning van ieders specifieke opdracht zullen zij met elkaar praten en elkaar wederkerig steunen en beïnvloeden. Zoals dat vandaag gelukkig ook regelmatig gebeurt. Een derde opmerking. Een belangrijk punt op deze conferentie — en ook in de rapporten — is inderdaad het punt van de samenwerking van de drie grotere christelijke partijen. De kern van alle bezwaren is voor en na — ook nu nog blijken allerlei uitingen — de beduchtheid (om het nog maar zacht uit te drukken), dat wij terecht zullen komen bij een

kleurloze centrumpositie. Ik weet niet wat wij daarover nog voor nieuws kunnen zeggen. Voor en na heeft de partij heel, heel duidelijk gezegd, die niet te willen. Ik mag toch vragen, dat wij serieus genomen worden in onze uitspraken, in onze bedoelingen en niet beoordeeld worden op grond van consequenties, die anderen vermoeden en vrezen, maar die wij zelf per se niet willen.

Onze partij heeft bij herhaling uitgesproken, dat zij vanuit het Evangelie kritisch wil staan tegenover de huidige samenleving en dat zij wil werken aan de vernieuwing daarvan. Zij richt zich op de toekomst en op de veranderingen, die door de nieuwe mogelijkheden en nieuwe ontwikkelingen vereist zijn. Met diepe erkenning van menselijke beperktheid en menselijk tekort, gelooft zij aan die opdracht te werken aan een vernieuwing van de samenleving. Zij wil geen politiek, die zich beperkt tot administreren en goed beheren van het ons toevertrouwde, maar politiek gedragen door een visie, een beeld dat zij vanuit het Evangelie draagt in het hart, hoe het zou moeten zijn.

NIET TERZIJD GAAN STAAN

Wij zijn ons bewust, dat op de weg van die politiek teleurstellingen niet uitblijven. Zo was er in het Centraal Comité in 1967 bepaald zulk een gevoel over de gang van zaken bij de kabinetsformatie van toen. Maar men zag geen andere weg en heeft de verantwoordelijkheid genomen en daar de consequenties van gedragen, loyaal en constructief. De kracht van (zeker) de christelijke politiek moet zijn, niet terzijde te gaan staan, niet gedesillusioneerd er de brui aan te geven, zolang dat niet kennelijk geboden is. Dat is niet alleen de kracht van christelijke politiek, het is ook genade in menselijke betrekkelijkheid elke dag opnieuw aan die politiek te mogen werken.

OPENHEID

De rapporten voor deze conferentie zijn getypeerd als discussiestukken. Deze conferentie is niet bedoeld om tot conclusies te komen en daarmee de discussie te sluiten. Een partij, die klaar is met zijn problemen, die is rijp voor verstarring. Ik hoop, dat wij het vandaag over veel zaken wel eens zullen blijken te zijn, dat wij op hetzelfde spoor zitten, maar dat wij zullen voortgaan met bezinning en discussie.

Ook in dit opzicht ben ik dankbaar voor de rapporten. De nuanceringen zitten er in. Die openen de mogelijkheid tot een goede discussie. De rapporten zijn geschreven met overtuiging, maar zonder krampachtigheid. Naar die openheid tegenover elkaar zullen wij ook vandaag moeten streven.

ACTUEEL!

Op weg
naar de
ontknoping

Christen-Radikaal pamflet
samengesteld door
Bas de Gaay Fortman
en Wim in 't Veld

Prijs f 4.75
Verkrijgbaar bij de
boekhandel en bij
de uitgever
KOK-KAMPEN

SECTIERAPPORT

STAATSRECHTELIJKE VERNIEUWING

Dr. P. J. Boukema, rapporteur van de sectie Staatsrechtelijke Vernieuwing, constateerde in de middagvergadering, dat zijn sectie gelukkig niet minder pluriform was dan de beide andere. Die pluriformiteit was zelfs zodanig, dat het hem onmogelijk was alle opvattingen en alle aangebrachte nuances weer te geven. Aan de hand van de drie vragen, die aan de sectie waren gesteld, gaf dr. Boukema een korte indruk van waar het in zijn sectie op is uitgedraaid. Als voorzitter van deze sectie trad op mr. J. H. Prins.

Op de vraag of ons huidige parlementaire stelsel een waarborg is voor het tot stand komen van een parlementaire meerderheid kwam in de sectie naar voren, dat die waarborgen niet aanwezig zijn hoewel dat niet expliciet gesteld werd. Op de wijze waarop die waarborgen dan geschapen zouden moeten worden ging men nogal uiteen.

DISTRICTENSTELSEL

Als voordelen van een districtenstelsel zag men een bevordering van de samenwerking tussen partijen. Zodoende wordt een meerderheidsvorming gestimuleerd. Bovendien kan de band tussen kiezer en gekozenen worden versterkt.

De nadelen tegen dit stelsel wogen echter zwaarder dan de voordelen. Via een achterdeur wordt n.l. een vrij hoge kiesdrempel ingevoerd. De kleine partijen zullen stemmenverlies krijgen en het stelsel bevoordeelt zodoende de grote partijen. Er kunnen moeilijkheden rijzen bij de indeling van de districten. Het stelsel werkt verstarrend. Bovendien vroeg men zich in de sectie af of het stelsel van tien of twaalf districten wel het gewenste effect zal hebben, met name wat betreft de band tussen kiezer en gekozenen.

Tenslotte meende men, dat het stelsel teveel in de hand werkt, dat kamerleden gaan optreden als behartigers van regionale belangen.

De meerderheid was dan ook niet voor een districtenstelsel van 10-12 districten.

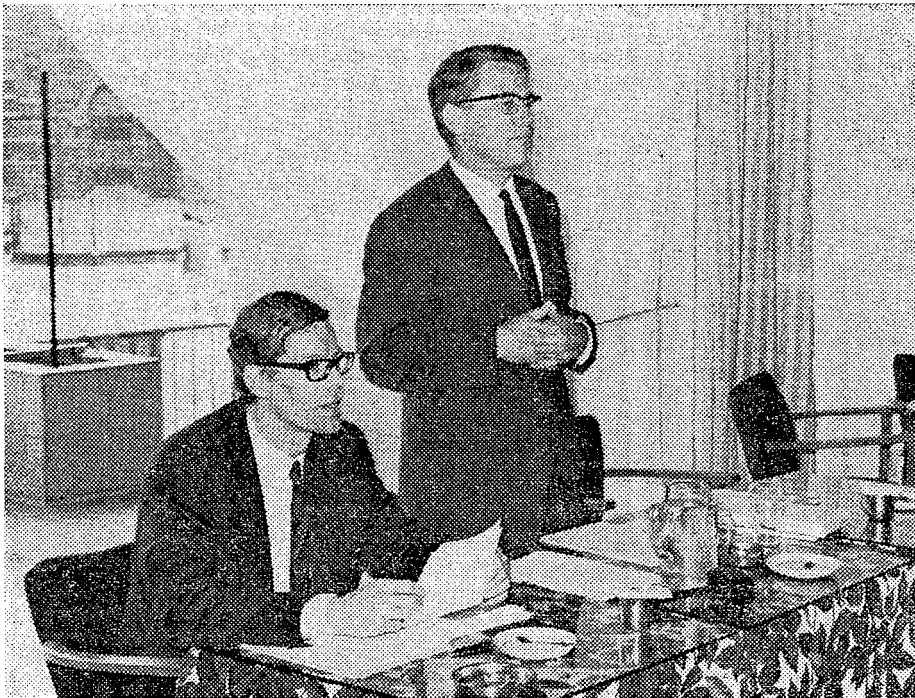
Een minderheid voelde er wel iets voor, waarbij enkelen wel iets zagen in het Duitse systeem (gecombineerd districtenstelsel en evenredige vertegenwoordiging).

KIESDREMPEL

T.a.v. de verhoging van de kiesdrempel bestond een vrij grote drempelvrees. De conclusie van de sectie was: géén drempel, tenzij men zich zou beperken tot een drempel van één procent. Voordelen zag de sectie nauwelijks. Nadelen achtte men, dat een verhoging vrij willekeurig zou zijn; de stimulans voor een meerderheidsvorming is uiterst gering; het maakt een zeer slechte indruk op de kiezers, alsof de grote partijen erop uit zijn zichzelf te bevoordelen.

Gesproken werd ook over de verkiezing van de kabinetsformateur, met dien verstande, dat een zo gekozen figuur vijftig procent van de stemmen zou moeten hebben.

Ook bij deze vraag zag de meerderheid van de sectie grote bezwaren. Vooral zag men moeilijkheden als de formateur niet de vijftig procent van de stemmen zou halen, of wanneer hij dat percentage wel zou halen, niet zou steunen op de meerderheid in het par-

Dr. P. J. Boukema (l.) en mr. J. H. Prins

lement, of uiteindelijk niet zou slagen in zijn poging een kabinet te formeren. Enkelen brachten hierbij naar voren, dat door de formateursverkiezing de positie van de kroon aanmerkelijk zou worden geschaad.

Ook de aanwijzing van de formateur door de Kamer, door enkelen gesuggerd, kreeg weinig steun. Van staatsrechtelijke vernieuwing t.a.v. dit punt, was in de sectie niet veel sprake.

Een belangrijk element in de discussie over vraag twee, de relatie tussen regering en parlement, was de mening van de sectie, dat het staatsrecht zich onvoldoende bezig houdt met het opvangen en reguleren van vernieuwingen in het maatschappelijk bestel.

Vanuit deze gedachtengang kwam ook weer naar voren de reeds oude en reeds lang in A.R. kring afgewezen gedachte aan een corporatieve kamer, waartoe men dan de Eerste kamer zou kunnen ombouwen.

Hiertegen werden zeer gegronde bezwaren aangevoerd, maar tot een uit-

eindelijke conclusie t.a.v. dit punt kwam men niet.

MACHTELOOS PARLEMENT

De vraag wat men zou moeten doen om de machteloosheid van het parlement, welke machteloosheid de sectie wel aanwezig achtte, weg te nemen werd niet beantwoord.

Oorzaken van die machteloosheid zijn: onvoldoende informatie van de Kamerleden; het feit dat veel te veel beslissingen buiten de Kamer worden genomen e.d.

Niet alleen de Kamer ziet zich geplaatst voor een machteloos toezien, ook de regering wordt geconfronteerd met het feit dat er beslissingen worden genomen op plaatsen waar zij het niet voor het zeggen heeft.

Om de machteloosheid op te heffen werd aanbevolen: steun voor de Kamerfracties; vermindering van de cumulatie van functies van de Kamerleden; een zich beperken van de Tweede

Kamer tot de grote lijnen en niet zich verliezen in details.

Bezwaar werd in de sectie gemaakt tegen een versterking van het parlement t.o.v. de regering, als dit zou gaan in de richting van de voorstellen van de Commissie Duidelijkheid. Dat zou namelijk leiden tot het verschijnsel dat het kabinet de zetbaas zou worden van het parlement, aldus een der deelnemers. (Een uiterst eerzaam beroep, aldus dr. Boukema).

In het rapport werd aandacht voor de ministerraad gemist. Met name werd de vraag gesteld of de selectieprocedure voor ministers geen verbetering behoeft, vooral als men die vergelijkt met de wijze waarop uiteindelijk de aanstelling van een commissie derde klasse ter Provinciale Griffie wordt voorbereid.

In de antwoorden op de vragen een en twee was, volgens dr. Boukema, weinig verband te bespeuren als men ziet, dat men bij vraag 1 weigert maatregelen te accepteren, die er toe kunnen leiden om te komen tot meerderheidsvorming terwijl men bij vraag 2 wel van mening is dat de positie van het parlement zwak is en versterkt dient te worden.

WEINIG VERBAND

In de sectie was men t.a.v. het Zwitserse systeem (vergelijkbaar met ons huidige systeem van provincies en gemeenten) wel bereid daar aandacht aan te besteden, maar dat toch op het eerste gezicht de nadelen het van de voordelen wonnen.

Gewezen werd op het effect, dat de verdeeldheid, die nu in de Kamer tot uiting komt, wordt verplaatst naar het kabinet. Een stuk van de controle, die nu in de Kamer wordt gerealiseerd, voor een groot deel door de oppositie, zal uit de openbaarheid verdwijnen.

Tenslotte concludeerde men, dat bij dit systeem de duidelijkheid in de politiek pas goed de nek zou zijn omgedraaid.

Een argument waarmee je elke tegenstander onder de grond ploegt, volgens dr. Boukema.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

db

Voor goed verzorgd drukwerk
DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (0750) 4218

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

PROF. DR. W. ALBEDA OVER: OP WEG NAAR DE ONTKNOPPING NIET WEGGAAN MAAR DOORGAAN

Toen de werkgroep van „Christen-radicalen” zich in 1967 presenteerde stelde zij zich ten doel, drie punten te realiseren:

- Een snelle hervorming van de huidige christelijke partijen tot organisaties met een radicaal en vooruitstrevend program.
- Samenwerking tussen dergelijke herschappen partijen en andere partijen of groeperingen, die zich radicaal en vooruitstrevend tonen.
- Gezamenlijke presentatie van al deze partijen en groeperingen tegenover de kiezers, met een gemeenschappelijk ontwerp-regeringsprogram en een lijst van kandidaatministers.

In een politiekpamflet,* onder redactie van Bas de Gaay Fortman en Wim in 't Veld, getuigt een aantal A.R.-radicalen en P.P.R.-leider Erik Jurgens van hun zorg, dat de beweging van deze Christen-radicalen doodgelopen is. De K.V.P.-radicalen vormden de P.P.R. De andere partners werden 'teruggeworpen op hun eigen partijen en of opgeslokt door het partij-apparaat of verdwenen weer even snel als ze opgekomen waren'. Inmiddels 'tekent zich een ontwikkeling af, die de radicalen van toen nooit gewild hebben, n.l. de opkomst van een Nederlandse C.D.U.' zonder dat de punten a., b. en c. zijn verwezenlijkt.

BELANGSTELLING

Vanaf het begin heb ik mij solidair verklaard met de doelstellingen der Christen-radicalen. Juist daarom heb ik dit pamflet met zoveel belangstelling gelezen. Het is goed, nu belangrijke beslissingen moeten vallen, de argumenten nog eens de revue te laten passeren, die ons toen dreven en ook nu nog drijven. Ieder A.R. heeft er recht op te weten wat bij een — actieve en enthousiaste groep — binnen haar gelederen leeft. Sytze Faber geeft dit goed weer. De A.R.-radicalen hebben nooit een afscheid gewild van de christelijke politiek. Wellicht namen zij die politiek zelfs serieuzer dan sommige anderen in de partij. Waarvan zij afscheid wilden en willen nemen, is van een bepaald type 'christelijke politiek'. Van 'christelijke politiek' die ont-aardt in een kleurloze centrumpolitiek. Die achter schone leuzen een politiek compromis ophoudt, dat de status quo alleen maar overeind houdt.

Feddema vraagt zich af of de A.R.P. nog te redden is. De teerling schijnt reeds geworpen. Men stevent unverforgen af op de C.D.U. en daarmee op een samenwerking met het 'burgerlijk christendom van K.V.P. en C.H.U. en het consumptief kapitalisme van de V.V.D.'.

De hoop, dat de A.R.P. zich zou omvormen tot een centrumpartij, welke die christenen zou weten te boeien, die zich niet vinden in de status quo, verkijnt. Mismoedig vraagt Feddema of de A.R.P. nog te redden is?

Ds. A. J. van Veen voert in een bijdrage, die een meer programmatisch karakter draagt een pleidooi voor een andere internationale koers voor Nederland. Een koers, die impliceert het

verlaten van de NATO en het niet langer vertrouwen op het inmorele kernwapen.

Erik Jurgens ziet in de P.P.R. het geweten van de A.R.P. Hij ziet in de samenwerking der drie christelijke partijen slechts een machtsstreven, dat meer 'op de wortels let', dan op de 'vruchten, waaraan men de boom kent'. Een werkelijk christelijk politiek belijden zou z.i. moeten leiden tot een meegaan met een progressief akkoord.

Wim Herstel pleit er voor dat de A.R.P. zich in de P.A.K. combinatie begeeft. In een interview met prof. Verkuyt zet deze uiteen, waarom de P.v.d.A. een meer geschikte regeringspartner is, dan de V.V.D. al ziet hij niet in, waarom de P.v.d.A. zijn 'dwaze uitspraak' deed t.a.v. de K.V.P.

Tenslotte stelt Bas de Gaay Fortman, dat wie linksaf wil slaan moet voorsorteren. Hij voert het pleit voor een 'linkse A.R.P.'.

Ik ben ervan bewust, dat ik door zo in enkele zinnen elk betoog samen te vatten, de schrijvers geen recht doe. Maar ik zou dan ook willen, dat u het pamflet zelf leest. De samenvatting is echter wel voldoende dunkt me, als aanleiding voor mijn betoog.

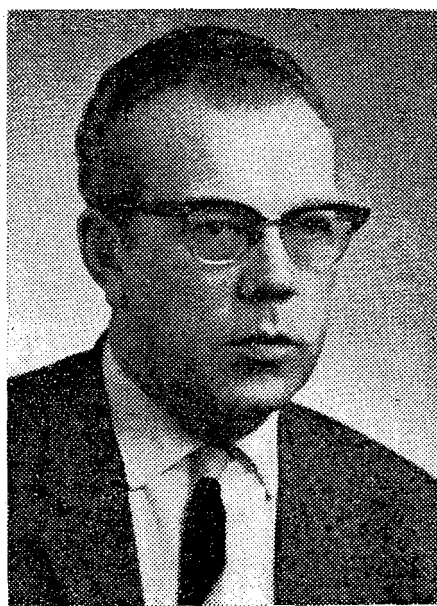
Tegen de bundel heb ik twee bezwaren. Het eerste is, dat ze als politiek pamflet in sterke mate onvolledig is. Het tweede is, dat ze te pessimistisch is.

POLITIEK IS MEER DAN GETUIGEN

Een politiek pamflet moet naast wenselijkheden ook mogelijkheden aangeven. Politiek is méér dan getuigen. Een bezwaar van de bundel vind ik, dat die mogelijkheden niet zijn onderzocht en zelfs niet zijn aangeduid. De schrijvers willen een alternatief voor een bundeling der drie christelijke partijen omdat zij vrezen, dat zo'n bundeling aangewezen is op de V.V.D. als partner en daarom slechts conservatief kan zijn of hoogstens een centrumpositie zal innemen. Deze vrees acht ik wel reëel. Het verleden heeft ons maar al te vaak getoond, dat vele christenen zich niet zozeer 'vreemdeling hier beneden' voelen, dat zij de status quo niet zouden beminnen. Juist daarom is de verleiding zo groot het maar met de verdedigers van die status quo aan te leggen. Maar nu het alternatief. Welke mogelijkheid is er een vooruitstrevend beleid te realiseren met P.v.d.A. en P.P.R.? Het gaat er steeds meer naar uitzien, dat die mogelijkheid er niet is.

Terecht wijst Verkuyt op de dwaze uitspraak van de P.v.d.A. tegenover de K.V.P. Persoonlijk heb ik lang gemeend, dat de P.v.d.A. daar in de praktijk wel op terug zou komen. Daarom heb ik nooit gevonden, dat samenwerking der drie christelijke partijen een 'groot akkoord' met de P.v.d.A. uitsloot.

Er komen steeds meer aanwijzingen, dat de P.v.d.A. in de onmogelijkheid verkeert terug te komen op deze uitspraak. Velen in die partij willen eens en voor altijd uitgemaakt zien, dat er met de K.V.P. niet meer samengewerkt wordt. Voor een deel is dat rancune

Prof. dr. W. Albeda

over de 'nacht van Schmelzer'. Begrijpelijk, maar rancune moet ooit weer eens overgaan. Maar daarbij komt, dat men de wezenlijke tegenstelling in de Nederlandse politiek acht tussen de V.V.D. en de P.v.d.A. Partijen, die in die tegenstelling niet duurzaam partij kiezen, moeten er eigenlijk helemaal niet zijn. De P.v.d.A. wil zulke partijen eenvoudig dwingen 'kleur te bekennen'. Dit laatste nu is politiek onaantvaardbaar. Een christelijke partij die zou erkennen, dat daar de wezenlijke scheidslijn ligt, kan zich beter opdelen in een V.V.D.- en een P.v.d.A.-helft. Christelijke partijen vinden nu eenmaal hun bestaansgrond in de overtuiging dat er een andere politieke mogelijkheid is dan liberalisme of socialisme (beide termen worden overigens met de dag vager). De vreemde situatie doet zich nu voor, dat de P.v.d.A., tenzij de kiezers in grote getale zich tot die partij wenden,

alleen maar zich zelf uitsluit als regeringspartij. Zij prepareert zich op een oppositierol in de toekomst en wordt daardoor als partner oninteressant zelfs voor diegenen, die als ik, liever met de P.v.d.A., dan met de V.V.D. zouden regeren.

GEEN ONNODIG PESSIMISME

In de bundel is het slechts Verkuyt, die de K.V.P. de 'benefit of the doubt' wil geven. Dit niet te doen lijkt me onnodig pessimisme. Het rapport van de 18, het kernprogram van de K.V.P. en het ontwerpprogram der C.H. zijn geen conservatieve stukken. Het kan best zijn, dat die partijen ondanks progressieve stukken toch weer een conservatief beleid gaan voeren. Maar het hoeft niet. Het is de moeite waard zich er voor in te zetten, dat die uitgesproken intenties worden gerealiseerd.

De strijd om binnen de christelijke partijen te streven naar een hechtere bezinning op de betekenis van het evangelie voor praktische politiek behoeft niet te worden gestaakt als de drie, A.R.P., C.H.U. en K.V.P. dichterbij elkaar komen. Veeleer moet zij dan pas goed beginnen! Het is irrealer er van uit te gaan, dat de A.R.P. al een „linkse” partij zou zijn die, als ze zich maar losmaakt uit de armen van de K.V.P. en de C.H.U., zich feilloos in progressieve zin zal ontwikkelen.

Het is evenzeer irrealer, er van uit te gaan, dat zo'n ontwikkeling en samengaan der drie uitgesloten zou zijn.

Ik zou de drie partijen gaarne het voordeel van de twijfel gunnen. Niet weggaan, maar doorgaan!

Op weg naar de ontkenning, uitgave Kok-Kampen. Prijs f 4.75.

DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

De Kuyperstichting, het wetenschappelijk bureau van de Anti-Revolutionaire Partij, zoekt voor haar

BIBLIOTHEEK

contact met iemand, die tijdelijk wil helpen een achterstand weg te werken bij het coderen van nieuwe aanwinsten en tijdschriftartikelen.

Het kunnen hanteren van de U.D.C., met name de '3e groep' is daarvoor een vereiste.

Salaris en werktijden kunnen in nader overleg worden geregeld.

Sollicitaties kunnen gericht worden aan de directeur van de Doctor Abraham Kuyperstichting, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag. Telefonische inlichtingen worden gaarne verstrekt. Het nummer van de stichting is (070) 116346.

SECTIE-RAPPORT PARTIJWEZEN

Discussie of partijwezen

De twee vragen, die in de sectie Partijwezen aan de orde waren, zijn onder leiding van drs. D. Th. Kuiper uitvoerig besproken. Daar de groep vrij klein was nam vrijwel iedereen aan de discussie deel. In de middagvergadering bracht mr. J. G. H. Krajenbrink verslag uit van hetgeen in de sectie naar voren kwam.

Is voor een doeltreffende functionering van het parlementaire stelsel een wijziging van het partijwezen noodzakelijk?, was de eerste vraag die aan de orde kwam. Vrij snel was men het er over eens, dat een bundeling, een samenwerking van partijen gewenst is.

TWEE-PARTIJEN

Een twee-partijstelsel leek de sectie om praktische redenen echter al onmogelijk. Er zijn namelijk diverse opvattingen over de richting van zo'n twee-partijstelsel.

Er wordt gesproken van de tegenstelling: socialisme-liberalisme. Daarnaast spreekt men van progressief en conservatief, terwijl ook de scheiding christelijk tegenover niet-christelijk wordt gehanteerd. Een twee-partijstelsel komt daarom niet van de grond, gezien de veelheid van richtingen waarin men de twee partijen wil indelen. De sectie meende, dat gesteld dat een twee-partijstelsel mogelijk zou zijn, dit wel een technische duidelijkheid zou betekenen, men zou kunnen kiezen tussen de één of de ander, maar het zou geen inhoudelijke duidelijkheid zijn. In de twee partijen zouden weer allerlei stromingen zijn, waardoor de discussie verplaatst zou worden tot binnen de partijen. In verband met het functioneren van de parlementaire democratie is een bundeling van de partijen echter wel gewenst.

De sectie kwam hierbij eigenlijk op het terrein van de staatsrechtelijke vernieuwing.

KIESDREMPEL EN DISTRICTENSTELSE

Om een bundeling te verkrijgen zou nl. een verhoging van de kiesdrempel en een gematigd districtenstelsel kunnen worden gebruikt. De sectie achtte deze middelen niet principieel verwerpelijk. Er wordt wel gezegd, dat hierdoor de democratie zou worden aangetast, maar men meende, dat dit toch wel een vrij relatief begrip was. Wanneer tast je de democratie aan? Door verhoging van de kiesdrempel zou wel het probleem van de kleinere partijen worden opgelost, maar de samenwerking tussen de partijen zal door deze ingreep niet worden bevorderd. Een gematigd districtenstelsel, waarin een verhoging van de kiesdrempel is gebouwd, kan echter volgens de sectie wel een stimulans zijn voor een samenwerking tussen de partijen, zowel als een oplossing van het probleem van de kleine partijen. Bij een keus tussen beide middelen voelde een grote meerderheid van de sectie in dat geval voor een gematigd districtenstelsel.

De sectie vond echter dat beide genoemde middelen slechts in uiterste gevallen moeten worden gebruikt. De samenwerking moet in eerste instantie uit de partijen voortkomen en niet te gauw moet gegrepen worden naar 'techniekjes' die die samenwerking zouden kunnen bevorderen.

Een groot gevaar in de huidige ont-

wikkelingen werd signaleerd als volgt: een verhoging van de kiesdrempel en een gematigd districtenstelsel worden gemakkelijk gebruikt, niet terwille van een beter werken van de democratie, maar om kunstmatig eigen machtspositie te versterken, om kunstmatig polarisatie te bewerkstelligen.

STEMBUSAKKOORD

In verband met vraag 2, waarin de diverse partijen aan de orde kwamen, sprak de sectie ook over het stembusakkoord. Met name werd daarbij gesproken over de voorstellen van de 'achtien'.

Hierbij kwam ook de verhouding ARP-CHU ter sprake. Sommigen waren van mening dat de CHU toch een wat bevoorrechte positie moet worden toegekend boven de KVP. De meerderheid was echter van mening, dat die nauwere band tussen de beide protestants-christelijke partijen in feite een begrip is uit de verleden tijd. Op nationaal niveau moet die bevoorrechte positie van de CHU niet meer worden nagestreefd, ook al niet gezien de afwijzende houding in het verleden van de CHU.

zelf.

T.a.v. de verhouding tussen de drie grote christelijke partijen was de sectie het in grote lijnen eens met het rapport Staatsrechtelijke Vernieuwing (pag. 156). Daar wordt gezegd, dat de drie partijen hebben te maken met een gelijksoortige problematiek, nl. 'hoe kunnen we de bijbelse noties laten werken als een ferment in de samenleving.'

EVENWICHTIGE DOSERING

Daarom is samenwerking voor de hand liggend en ook gewenst. Wel met de nodige restricties: geen mammoetpartij, eigen identiteit, ook van de diverse partijen, die uitkomt in een eigen program en eigen lijst. De sectie was van mening dat het probleem is, te komen tot een evenwichtige dosering van de mate van eigen identiteit en de mate waarin wij willen samenwerken.

De drie partijen moeten wel tot een urgentieprogram komen, maar daarbij de term klein regeerakkoord vermijden, want het is in feite een vorm van samenwerking, die via het groot regeerakkoord moet leiden tot een echt regeerakkoord.

De nadruk werd gelegd op het feit, dat we niet moeten suggereren, dat de ARP progressiever is dan de CHU of de KVP. Gezorgd moet worden; dat ieder der drie partijen een eigen voortstrevend program in elkaar zet, dat is geschreven op het lijf van de drie lijststrekkers.

En als dit lukt is de ons voorgeschotelde tegenstelling tussen PvdA en VVD minder belangrijk.

Trouwens D'66 plaatst ons weer voor een ander dilemma, zowel feitelijk als ideëel.

De meerderheid van de sectie legde er de nadruk op dat een samenwerking tussen de drie partijen alleen geldt voor een periode van vier jaar. Bij een volgende kabinetsformatie b.v. in 1975 wil men de samenwerkingsmogelijkheden weer geheel openhouden.

Bij de discussie in de sectie kwamen telkens naar voren de ontwerp-conclusies van de kiesverenigingen uit Ouderkerk a.d. IJssel en Berkenwoude, zoals die werden afgedrukt in Nederlandse Gedachten van 23 mei j.l.

SECTIERAPPORT BEZINNING

In de sectie Bezinning, waar de nota „Evangelië en Politiek” werd behandeld, is uitgebreid en soms zeer warmbloedig gediscussieerd. De sectie had als voorzitter mr. W. Aantjes, rapporteur was dr. H. Rebel.

Dr. Rebel (l.) en mr. Aantjes

In de sectie bestond veel waardering voor het rapport en een aantal deelnemers stemde in met wat in het rapport gesteld was. Hieronder volgt een overzicht van de kritische kanttekeningen die werden gemaakt.

Sterk werd door een aantal mensen naar voren gebracht, dat er meer eensgezindheid dient te zijn over wat de christelijke levensovertuiging en gezindheid in wezen zijn. Het gevaar bestaat, dat wij een duidelijke positie keuze ontlopen door verscheidenheid in opvattingen binnen de politiek als legitiem te accepteren.

Het evangelische uitgangspunt impliceert een wezenlijke distantie van de maatschappelijke orde. Christelijke politiek is in wezen solidair met al die mensen, die geen macht, geen bezit, geen ontplooiingsmogelijkheden bezitten.

Beslissend is niet wat ons uitgangspunt en ons programma is, maar wat wij doen voor de minsten van onze broeders.

Sommigen misten in het rapport in dit verband, de relatie christelijke politiek-christelijke toekomstverwachting. De nota neemt volgens hen te weinig afstand t.o.v. eigen standpunten uit het verleden, en t.o.v. het beleid, dat wij gevoerd hebben.

Er werd gevraagd of de A.R.P. niet zelf altijd een christelijk belangenpartij is geweest, terwijl in het rapport de belangenpartij, de deconfessionalisering en het pragmatisme wordt afgewezen? De politieke haalbaarheid, zoals die ook in de nota een achtergrondgedachte is, is zelf al een aanwijzing voor pragmatische inslag.

Sommigen leek de nota ook te optimistisch, gezien de secularisering, vermaterialisering en demoralisering van de samenleving. (Lege kerken, welvaartsroes, stijging sexbladenconsumptie)

De wereld gaat niet in de richting van Utopia. De tijd schijnt eerder neer te gaan zo werd gezegd. Het ambt van de overheid heeft in de nota 'Evangelië en Politiek' een te slap accent.

Instemming was er in de sectie met de paragraaf over het pragmatisme.

De vraag was: komt dit gezien de uitlatingen van prominente K.V.P.-ers niet in strijd met het kiezen voor samenwerking van de christelijke partijen.

Is bij de op zichzelf juiste slotconclusie niet teveel uitgegaan van de bestaande, zo gegroeide partijen. Bij het streven

CHRISTELIJKE POLITIEK BETEKENT DISTANTIE VAN BESTAANDE ORDE

Er komen in de besprekingen, die in de secties zijn gevoerd twee elementen naar voren, die om de voorrang strijden.

In de eerste sectie komt de vraag naar voren: wat willen wij met de christelijke partij, wat is haar roeping? Uit de beide andere secties springt meer het volgende eruit: de christelijke partij moet functioneren in een bepaald bestel waarin zij niet de enige partij is, maar een partij met andere; waar zij ook niet haar rol zelf kan uitzoeken. Die rol wordt bepaald door het systeem, door de samenleving.

Zo schetste de voorzitter van de plenaire vergadering, mr. A. M. Donner de centrale vragen, die uit de sectiebesprekingen naar voren kwamen.

In de eerste sectie, waarin bijna de helft van de aanwezigen was vertegenwoordigd, kwam volgens mr. Donner vooral de vraag op: moeten wij wel samenwerken? Met het oog op de duidelijkheid in de politiek trok men dat juist in twijfel.

In de beide andere secties heeft men het oog vooral gericht op het systeem, waarin het geheel moet functioneren. waarin het geheel moet functioneren en daar zei men: ja samenwerking natuurlijk, want anders zal de Nederlandse samenleving eenvoudig niet meer functioneren.

Mr. Donner geloofde, dat het goed is, dat deze beide aspecten, die voortdurend op elkaar inwerken, op de voorgrond kwamen.

Er zit een logisch verband in het feit dat in sectie 1 aan de orde kwam: wat willen wij als A.R.P., wat bedoelen wij, als we zeggen een christelijke partij te

naar een christelijke partij moeten wij een dialoog voeren met allen die een christelijke politiek voorstaan.

Christelijke politiek moet in zijn uitvoering herkenbaar zijn. Daardoor zal zij altijd een voorhoedepolitiek zijn, zo werd opgemerkt.

Zijn er ondertussen onder christenen geen verschillende denkstructuren aanwezig. Moeten wij het niet zonder verketting accepteren als dit leidt tot een verschillende partijkeuze?

De nota 'Evangelie en Politiek' wil tezeer allerlei christenen in een politiek verband onder één noemer brengen.

Een der sprekers in de sectie toonde zich teleurgesteld over het feit, dat wij blijkbaar niet meer over christelijke politiek kunnen spreken, zonder direct de samenwerking met K.V.P. en C.H.U. erbij te betrekken. Een ander meende, dat de nota meer ingaat op de vragen van de samenwerking met K.V.P. en C.H.U. dan op de opdracht, van de christelijke politiek tegenover de naakten en verdrukten.

Een der sprekers suggereerde zelfs t.a.v. de bestaande christelijke partijen een opsplitsing in een progressieve A.R.P. en een conservatieve C.H.U.

Sommigen wezen de samenwerking af, gezien hun oordeel over het huidige kabinet. Christelijke politiek is niet te combineren met een grote partij, aldus een der sprekers. Wie macht wil zal het woord christelijk onvermijdelijk devalueren. De keuze tussen mini-partij en centrumpartij is geen alternatief.

zijn? En dat daarnaast de vraag opkomt: wat voor consequenties heeft dat voor ons optreden in het partijwezen, moeten wij samenwerken? En tenslotte komt dan de vraag op: samenwerken, maar hoe? Moet dat door staatrechtelijke middelen bevorderd worden? Moet het parlementaire stelsel daarbij worden aanvaard, of moet er een ander stelsel komen?

LOGISCHE VOLGORDE

In deze vragen zit, aldus mr. Donner, een logische volgorde, maar hij gaf toe, dat deze volgorde ook omgekeerd kan worden. Dat zou dan iemand kunnen zijn, die pragmatisch is ingesteld. Zo iemand zou kunnen zeggen: Laten wij er eerst vanuit gaan welk staatkundig stelsel we hebben. Laten wij dan bekijken wat voor partijwezen daarbij behoort en laten wij tenslotte zien of daarin plaats is voor een christelijke partij.

Mr. Donner zag in de discussie drie groepen van vragen liggen. Ten eerste de vragen over de grondslagen. Daarbij komt aan de orde de vraag: als we zeggen te streven naar christelijke politiek, dan betekent dat, dat wij optreden als groep, die zegt: wij trekken uit het evangelie deze consequenties, of wij laten andere standpunten, die uit het evangelie deze consequenties en Wij erkennen daar de legitimiteit van desnoods, maar het zijn onze standpunten niet; of: wij menen, dat de getrokken consequenties noodzakelijk uit het evangelie voortvloeien en als die niet getrokken worden dan kan niet van een christelijke partij worden gesproken?

Voor elke christelijke politiek is noodzakelijk distantie van de bestaande orde. In verband daarmee is er de roeping om op te komen voor hen, die onder de voet dreigen te geraken. Is dat een centraal punt voor christelijke politiek?

CONSEQUENTIES

Als men die vragen vooropstelt vloeien daaruit een aantal consequenties voort met betrekking tot de vraag of er met andere christelijke partijen moet worden samengewerkt en hoe dat moet. Met deze vragen komt men al in de sectie partijwezen: waar de zaak wordt

Het forum

omgedraaid. Hier wordt niet gezegd: Als je een duidelijk geluid wilt geven, als je onmiskenbaar christelijk wilt zijn, hoe moet je dan optreden en met welk program moet je dan komen? De vraag wordt nu: hoe moet je je als partij organiseren en opstellen m.b.t. andere partijen, wil er geregeerd kunnen worden.

Ten derde komt dan het punt: is het geoorloofd om de samenwerking, als men die aanvaardt, met bepaalde midelen te bevorderen.

Daarbij speelt weer de vraag mee, wa is nu eigenlijk de functie van een partij. Verder komt dan aan de orde, hoe moet de verhouding zijn tussen regering en Kamer. Tenslotte en dat is een wanhoopsvraag, aldus mr. Donner, is er het punt, dat als het met het parlementaire stelsel allemaal niet meer lukt, als de versnippering door gaat, moeten we dat dan niet erkennen en moeten we dan niet overgaan op een ander stelsel.

In de forumdiscussie, die na deze inleiding volgde, kwamen de standpunten, die ook in de secties naar voren waren gebracht opnieuw aan de orde, zij het hier en daar wat uitgebreider en wat meer toegespitst.

Ook de leden van het forum lieten zich uiteraard in de discussie horen.

VOLKSPARTIJ

De heer J. Smallenbroek, voorzitter van de commissie, die het rapport over Evangelie en Politiek samenstelde, pleitte er voor, dat de A.R.P. een volkspartij moet zijn. Een dergelijke volkspartij zal alle geleidingen van 't volk omvatten. De heer Smallenbroek gaf toe, dat daardoor tegenstellingen van belangen kunnen ontstaan, maar hij was van mening dat een dergelijke partij de enige verband is, waarin men t.o.v. elkaar een beroep kan doen op het evangelie. Door dat gezamenlijke beroep kan men komen tot harmonie in de samenleving. De heer Smallenbroek meende, dat het woord harmonie beter met gerechtigheid kan worden verstaald.

De volkspartij zoals hij die wil kan dergelijke politieke vragen oplossen in tegenstelling tot een klassep partij. De heer Smallenbroek bedoelde daarbij beslist niet een CDU, zoals die in Duitsland bestaat.

Wel vond hij, dat de volkspartij zoals

Mr. A. M. Donner.

hij die zag in Europees verband een appél op het evangelie aan de orde moest stellen. De heer Smallenbroek verwees hierbij naar 't boekje van dr. Bruins Slot 'Kleine partij in grote wereld' waarin deze zaak bijzonder goed wordt uiteengezet, zijns inziens.

Hij benadrukte dat een evangelische volkspartij moet staan aan de kant van de zwakken en verdrukten.

Drs. D. Th. Kuiper, eveneens forumlid, zei, dat de dosering van de mate van eigen identiteit van de drie christelijke partijen en de mate van samenwerking evenwichtig moet zijn. Hij bepleitte een eigen program, een eigen lijst en eigen lijsttrekkers voor de drie partijen en een gezamenlijk beperkt duidelijk urgentieprogram.

Dr. A. J. Vermaat bestreed de suggestie uit de vergadering, als zouden de rapporten van de commissies naar de samenwerking zijn toegeschreven. Het ging in de commissie over de voorwaarden van de samenwerking.

Hij was het eens met de bezwaren dat in de rapporten nauwelijks over een programmatische uitwerking wordt gesproken.

Uit de zaal was t.a.v. dit punt gesuggerd, ook te praten met christenen uit andere partijen. Dr. Vermaat zag in deze suggestie wel iets.

Mr. W. C. P. Hoogendijk laakte de dikwijls denigrerende toon, die gebruikt wordt als men spreekt over de compromissen, die in de praktische politiek worden gesloten. Een compromis is niet steeds te vermijden. Bij het vernieuwen van de samenleving stoot men iedere keer weer op weerbarstige structuren. Er is een spanning tussen hetgeen men wil en hetgeen men kan. Er worden nogal eens beperkte resultaten bereikt. Maar ook al wordt slechts een deel van wat je wil gerealiseerd dan is dat aldus mr. Hoogendijk geen minne zaak. Dat kan ook positief worden gewaardeerd.

Nadrukkelijk werd vanuit de vergadering naar voren gebracht, dat een christelijke partij aan de zijde van de zwakken dient te staan, maar alleen dat is niet genoeg, deze notie moet worden ingevuld. De A.R.P. moet heel precies aangeven, dat de sterken een stuk van hun bezit en van hun positie zullen moeten laten vallen t.b.v. de zwakken. Dat moet in het nationale en mondiale vlak. De directeur van de onderneming zou in feite de medewerker van de jongste bediende moeten zijn. De leiding draagt verantwoordelijkheid ook voor de laagsten in de onderneming, maar ook het omgekeerde moet waar zijn.

Sommigen ging dit niet ver genoeg. Bepleit werd, door een der deelnemers, een scheiding der geesten, waarbij een christelijke progressieve partij gevormd zou moeten worden naast een christelijke conservatieve partij.

VERVOLG OP PAGINA 8

moeten zorgen, dat de structuren worden hersteld, maar wij moeten niet denken dat structurele fouten kunnen worden generen, er ontstaan steeds nieuwe. Wij moeten daarom aan de gang blijven. Wij bereiken het niet, maar wij moeten blijven ploegen.

Intussen, aldus mr. Donner, vraagt men terecht wat brengt dit standpunt mee? Uiteraard moeilijkheden, maar die mogen wij niet uit de weg gaan. Op deze punten zijn wij het eens op andere niet, daarom moeten wij met elkaar blijven praten en ons over die verschillen geen zorgen maken. Elkaar vasthouden is belangrijk.

Hoe moet het nu verder?, aldus mr. Donner. Er is de kwestie van de macht. Die macht is er op twee manieren. Er is de manier van het profeteren, van de zuiverheid van radicale christelijke politiek. Dit is een bepaalde manier van machtsvorming. Daarnaast is er de 'laagbidegrondse' manier van het vol-doende mensen bij elkaar krijgen om iets te verwezenlijken. Beide manieren zijn legitiem en horen in een christelijke partij thuis. Er is het gevaar dat de ene manier de andere gaat overwoekeren.

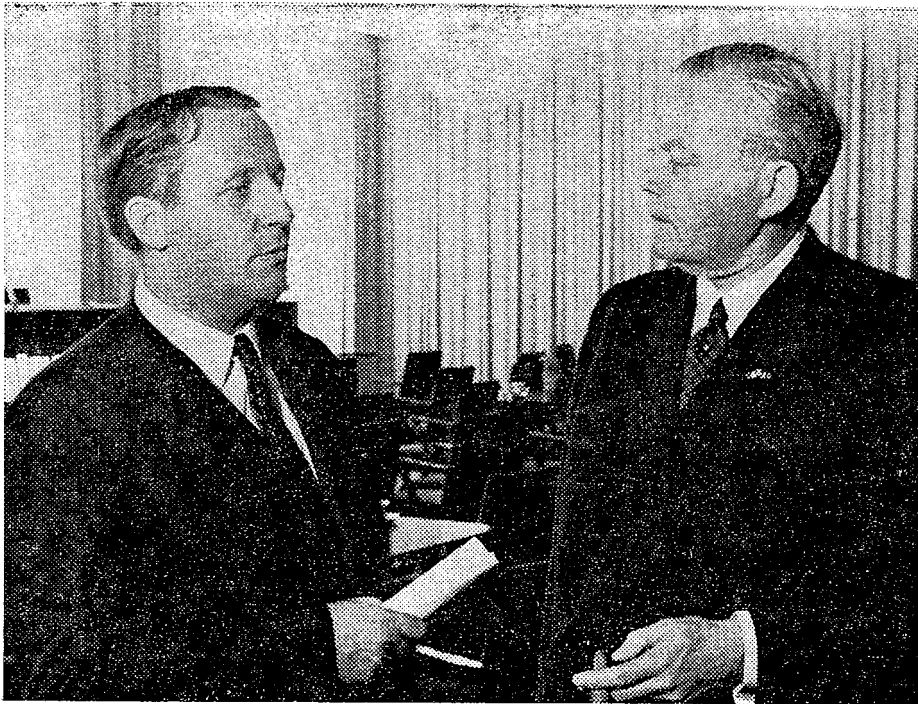
DISTANTIE

Mr. Donner wees erop dat er geen monopolie is op het evangelie. Wij moeten de scheiding der geesten niet zoeken in partijen en in het Nederlandse volk. Vanuit de christelijke politiek moeten wij ons distantiëren van de bestaande maatschappelijke orde, van de establishment. Wij moeten ons heil niet zoeken in de bestaande orde maar evenmin in een orde van de toekomst. Aan de andere kant is er een distantie, die uit den boze is, dat is de distantie tot de medemens. Het aanvaarden van elkaar als Gods schepsel geldt voor iedereen, geldt ook voor de meest conservatieve naaste.

Het gaat mis met christelijke politiek als die niet geïnspireerd is door liefde, door het houden van iedereen.

De directeur moet zich voor de laagste medewerker verantwoordelijk voelen, maar de laagste medewerker moet zich ook voor de directeur verantwoordelijk voelen, dat geldt in het algemeen, dat geldt ook voor de partij.

We moeten de dingen in de partij niet gaan verzakelijken. We moeten geen

Dr. A. Veerman (l.) en de heer J. Smallenbroek

tegenstellingen gaan maken tussen de fractie en de partij, of de partij en een bepaalde richting. Als de fractie deel neemt aan compromissen dan is dat geen aanleiding om meteen te zeggen dat is fout. Wij moeten niet gelijk zeggen, 'dat zijn zij', het is meestal zo, dat men moet zeggen, ik had het misschien een beetje anders gedaan, maar in wezen had het niet anders gekund. Wij moeten goed zien, dat als in deze dingen men de hand legt op het evangelie en op de naam christelijke politiek, dat het is als met heel ons christelijk leven, dat het ingaat in onze samenleving, die aan alle kanten gebrekkelijk is, waar wij tekort schieten. Het is niet zo dat wij kunnen zeggen: 'O er worden compromissen gesloten, dat is een tekort aan ons christen-zijn.' Als wij eerlijk zijn dan moeten wij zeggen dat christen-zijn helaas het karakter draagt van een compromis. Elke keer mogen wij proberen het beter te doen maar dan is het toch weer een compromis.

DE DRAAD VASTHOUDEN

In dat opzicht hoopte mr. Donner, dat men uit elkaar zou gaan met het besef dat men het nog lang niet

weet. Daarom moeten wij nog verder met elkaar gaan.

Bij alle verscheidenheid meende hij dat toch wel de indruk mocht worden uitgesproken, dat al weet je dan niet hoe het nou precies verder moet het niet zo is, dat wij de draad al kwijt zijn.

Integendeel die draad willen wij niet loslaten. Mr. Donner besloot met een opmerking die gemaakt was in de discussie over calvinistisch en doopsgezind staatsrecht.

Hij legde de vergadering de vraag voor of uit de discussie niet de conclusie zou kunnen worden getrokken dat er in het Nederlands calvinisme toch altijd gezeten heeft en dat bleek ook nu weer een vrij sterke doopsgezindheid.

Een dergelijke scheiding, vonden anderen, kan geen doel zijn. Wel werd erkend, dat bij een kritische opstelling van de partij een dergelijke scheiding een gevolg kan zijn. Een scheiding der geesten mag echter geen doel zijn in zichzelf.

STATIONSRESTAURATIE

Een der deelnemers zag de samenwerking tussen de drie christelijke partijen als een gesprek dat begonnen is in de stationsrestaurant, maar waarvan de deelnemers van lieverlee in de trein zijn verdaagd. Die trein sukkelt nu maar voort zonder te stoppen en als hij stopt is dat niet op een station zodat men als fatsoenlijke Nederlanders niet kan uitstappen. Hij verzuchtte dat de voortgaande samenwerking de doodsteek is voor het A.R. elan.

BEZIG MET ONSZELF

Mr. Donner concludeerde aan het eind van de vergadering, dat 'wij deze middag bezig geweest zijn met onszelf'. Als eerste punt was het een bezinning op de eigen partij, wat die moet doen en hoe die in de wereld heeft te staan. Dat heeft de discussie in grote mate bepaald.

Dat de christelijke partij geen belangenpartij is, daarover zijn wij het allemaal eens, aldus mr. Donner. Algemene overeenstemming concludeerde de voorzitter, was er over het punt wat christelijke politiek zou moeten zijn: zorgen voor diegenen, die zitten in de hoeken waar de slagen vallen. Wij

VERKIEZINGS MATERIAAL

Het partijsecretariaat zal gaarne van de kiesverenigingen ontvangen een drietal sets van het plaatselijk gebruikte verkiezingsmateriaal voor de gehouden gemeenteraadsverkiezingen.

Het is de moeite waard te kunnen beschikken over dit materiaal, mede omdat dit ideeën kan opleveren voor de verkiezingscampagne 1971 voor de Tweede Kamer.

Voor de medewerking van de kiesverenigingssecretarissen zeggen wij hen bij voorbaat hartelijk dank.

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
driif 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

rotatie

Prins N.V.-Dokkum

Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELLEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

8 NG 6 juni 1970

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.
De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.
Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

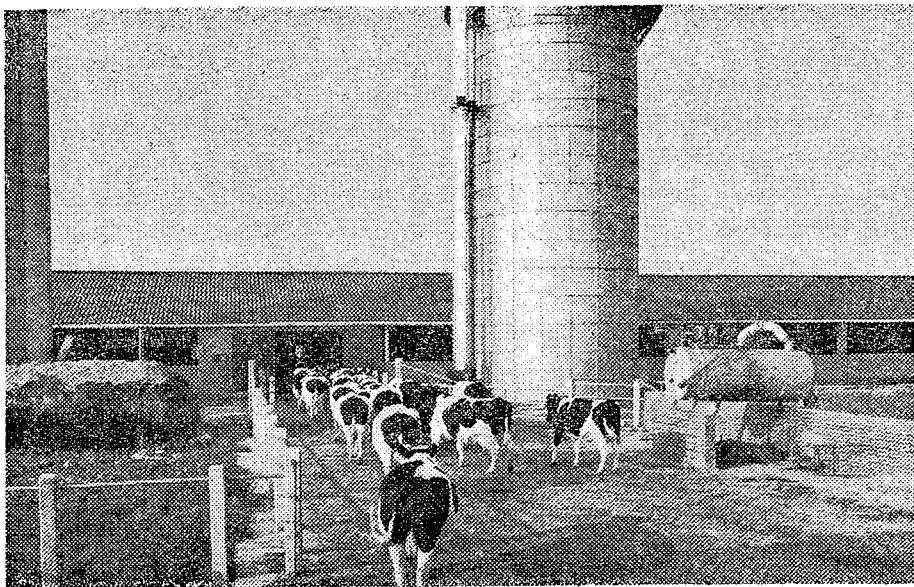
woonplaats: _____

datum: _____

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL - Tel. 05990-2004

VOEDSEL EN HULPSTOFFEN

DOOR DR. H. REBEL

Oogst en slacht als slot van de voortbrengingsfase leveren voor wat wij hier behandelen weinig stof tot vermelding. Dieren worden nog altijd mechanisch afgemaakt en het feit, dat dit meer en meer in reine, goed geoutilleerde ruimten gebeurt, is verheugend. Bij planten komen we al eens chemicaliën tegen in deze fase. Ik denk aan het doden van aardappelloof voor de oogst. Kleine hoeveelheden van de herbiciden die hierbij gebruikt worden, komen natuurlijk ook in de aardappelknol terecht. Opnieuw zien wij de vrijmoedige probeersels van fabrikanten. Zijn deze stoffen eenmaal in de handel en leiden zij tot een of andere kostenbesparing, dan moet ook iedereen na verloop van tijd ze gaan gebruiken. Wat voor soort besparing hier in het geding is, schijnt er niet toe te doen. Hoe goed het gebruik van hulpstoffen hier zakelijk is gemotiveerd, biologisch zijn de gevolgen wellicht niet, maar misschien ook wel zeer bedenkelijk. Niemand die het weet,

servering zijn daarin de belangrijkste fasen.

De opslag van dierlijke produkten als zodanig, levert weinig op voor dit reëlaas. Opslag is altijd van zeer korte duur en gebeurt onder koeling, voor langere tijd eventueel in diepvries. Ik doel hier op vlees, vis, gevogelte, eieren en melk. Plantaardige materialen verdienen hier iets meer de aandacht. Zij hebben gewoonlijk een wat hogere zuurgraad dan dierlijk materiaal, waardoor niet, zoals bij vlees, bacteriën de meeste kans krijgen voor ontwikkeling, maar schimmels. Bacteriën groeien meestal sneller dan schimmels en worden in het algemeen veel gevaarlijker geacht. Plantenprodukten kunnen dan ook voor korte tijd vaak zonder speciale voorzorgen worden bewaard. Vele worden ook direkt, hetzij geconsumeerd, hetzij bewerkt voor later gebruik. Een aantal produkten zijn speciaal aangewezen voor opslag op langere termijn. Dan worden voorzieningen getroffen, waarvan sommigen in dit verband aandacht verdienen.

Granen, aardappelen en fruit zijn typische bewaarvruchten. In graansilo's worden niet alleen vochtigheid en temperatuur gereguleerd, maar daarin

maakt men ook wel gebruik van ethyleenoxide, een gas dat schimmelgroei voorkomt en waarschijnlijk ook kieming. De kieming van aardappels wordt voorkomen door bespuiting met groeistoffen. Maar in zo'n concentratie dat ze een averechts effect hebben. Wij weten alweer niet of deze stoffen of hun omzettingsprodukten misschien bij langdurig verblijf in ons lichaam schade veroorzaken.

FRUIT

Fruit slaat men tegenwoordig gekoeld op, in een stikstof-atmosfeer. Een volkomen onschuldige werkwijze, hetgeen des te plezieriger is, daar fruit, d.w.z. gaaf fruit, toch al per definitie met een laag insecticide en fungicide is bedekt. De laatste tijd is men aan het experimenteren met een schimmeldodend middel, pimaricine, in een emulsie waarvan het fruit wordt gedompeld en waarvan een dun laagje een effectieve en langdurige bescherming biedt tegen bederf door schimmels (bv. gewoon rot).

Ook hier zijn de twee ernstige bedenkingen geldig die wij eerder neerschreven bij de antibiotica. Volkomen onbekend is wat op lange termijn de voort-

durende aanwezigheid van kleine doses pimaricine in ons lichaam uitwerkt. En in de tweede plaats is dit produkt tot nog toe het enige selectieve, zeer werkzame en althans vrij onschuldig lijkende, schimmeldodende middel waarover wij beschikken. Als wij straks deze stof overal verspreiden (de bedoeling is dat ook vleeswaren er mee behandeld gaan worden, op kaas wordt het al veel toegepast), en het op grote schaal in ons lichaam krijgen, dan zouden wij dit unieke middel wel weer eens snel kwijt kunnen zijn door de ontwikkeling van schimmelrassen, die er tegen bestand zijn. Wat we dan moeten doen tegen bv. huidziekten, die door dit type micro-organismen worden veroorzaakt? Of in andere gevallen waarin schimmels een serieus gevaar vormen, vooral nu gebleken is dat sommige schimmels zeer gevaarlijk kunnen zijn voor mens en dier?

Wel, we vertrouwen er maar weer op dat voor pimaricine opvolgers zullen worden gevonden. We passen die dan nog vaker toe, krijgen er nog meer van binnen en werken ze nog sneller de wereld uit. We zoeken dan nog koortsachtiger naar weer nieuwe vervangers,

VERVOLG OP PAGINA 10

VERWERKING

Vervolgen wij het proces verder. Dan komt nu de verwerking van het voedsel aan bod. Opslag, bewerking en con-

Opslag van fruit.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage,

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

enzovoort. Een roekeloos draaimolen-avontuur.

De bewerking van ons voedsel laat het meest bonte spectrum zien van toepassingen van hulpstoffen. De onvolledigheid van mijn verhaal moet wel vooral hier tot uiting komen. Want wat is hier niet allemaal mogelijk ter 'verbetering' van de kwaliteit van de produkten en ter verhoging van het gemak?

Op de belangrijkste eigenschappen wordt natuurlijk het meest ingehaakt. Die zijn: uiterlijk, geur, smaak en 'toestand'. Met dat laatste bedoel ik een verzameling kenmerken zoals vloeibaarheid, smeugigheid, fijne verdeling en dergelijke.

Het uiterlijk is heel belangrijk. Het oog wil het een en ander. Het heeft ook zijn wensen voor wat zich binnen de verpakking bevindt. Men heeft bijvoorbeeld van soja-eiwit een soort 'kunstvlees' gemaakt, dat terecht niet met de naam 'vlees' wordt aangeduid, maar er opvallend veel van weg heeft. Het soja-eiwit is een egale, sponsachtige massa. Wil die de suggestie van vlees wekken, dan moet er ten minste een vezelachtige structuur in worden aangebracht. Daarvoor worden warmtebehandelingen en hulpstoffen gebruikt, waarop ik hier niet nader kan ingaan. Verder is het oorspronkelijk produkt tamelijk smakeloos en bleekwit. Men voegt er dan ook een hele compositie van smaakstoffen aan toe, afgestemd op ham-, bacon-, rundvlees- of ander karakter, plus de daarmee overeenkomende kleurstoffen.

Zo moet ook brood en gebak tegenwoordig langer dan normaal zacht, vochtig en sponsachtig blijven. Daarvoor zijn vochtaantrekkende en emulgerende stoffen nodig, die niet zonder meer als ongevaarlijk zijn te beschouwen. Zij worden echter eenvoudig in de handel gebracht. Zoals gewoonlijk laat men ze toe na een kortlopend giftigheidsonderzoek. Daarna gelden slechts beperkende bepalingen; de controle vindt vertraagd plaats en is pas-sief.

KLEUR

De kleur van voedingsprodukten is geweldig belangrijk voor het stimuleren van de verkoop. Er zijn dan ook eigenlijk niet veel bewerkte produkten meer, die niet op de een of andere wijze bijgekleurd zijn. De synthetische kleurstoffen, die men daarvoor ge-

bruikt zijn vrijwel altijd 'toegelaten'. Op dezelfde manier als ik zoëven beschreef. Hoogst zelden zijn zij onderzocht op hun werking op lange termijn. Toch zou het best eens kunnen zijn dat er meer van deze kleurstoffen zijn die werken zoals enkele tientallen jaren geleden ontdekt werd van het botergeel. Die stof bleek destijds kankerwekkend te zijn, lang nadat hij voor de kleuring van vetten was toege-laten. Sindsdien heeft men ook wel weer naar plantaardige, normaal in de voedselketen thuishorende kleurstoffen teruggegrepen (voor olies, vetten en kaas bv.), maar niet zelden worden die verbindingen toch weer aangevuld met aan ons lichaam volstrekt vreemde stoffen. Het zijn die laatste vooral, waarvan het voortdurend gebruik riskant lijkt. Maar juist die zijn wijd en zijd in zwang. Van 'vruchte' sappen, limonades, snoepgoed, jams, vla's en gebak tot goedkope 'zalm' in blik en 'kunstvlees' komen wij met deze stoffen in aanraking. Het is triest te bedenken, dat wij allemaal, om die primitieve voorkeuren voor onbelangrijke uiterlijke eigenschappen, op zo'n riskante manier in de maling worden genomen. Wij zijn vrijwel vergeten dat kaas, behalve in de voorzomer, eigenlijk nagenoeg wit is, en dat sinaasappels, naar hun eigen kleur, weinig van citroenen verschillen. Dat wij van iets met een mokkasmaak ook verwachten

dat het er bruin uitziet, is vanzelfsprekend. Als regel kunnen wij er echter zeker van zijn, dat het bruin dat wij opeten, geen koffiebruin is.

GEUR EN SMAAK

En hier raken wij het aangrenzend gebied. Dat van het andere 'uiterlijk', van geur en smaak. De situatie lijkt hier uit een oogpunt van gezondheid veel gunstiger dan bij de kleurstoffen. De laatste zijn gewoonlijk goedkope, synthetische vervangingsmiddelen voor de ingewikkelde natuurprodukten. Geur- en ook smaakstoffen zijn echter bijna altijd dezelfde verbindingen die

ook in de natuur voorkomen. Men is er trouwens op uit de smaak- en geurstofmengsels, de 'composities' zoals ze heten, meer en meer op de natuurlijke smaakstof- en geursamenstellingen af te stemmen. Dat kan ook goed omdat deze stoffen zich veel beter dan de kleurstoffen lenen voor identificatie in het natuurlijke materiaal, en voor synthetische bereiding, hoewel ze in kleinere hoeveelheden voorkomen. Soms in zeer kleine hoeveelheden. Zo is er een boteraroma ontdekt dat het karakter van de botergeur in sterke mate bepaalt maar waarvan in boter slechts ongeveer een milligram per duizend kilogram voorkomt.

Voor dit verhaal zijn in elk geval geur- en smaakstoffen van weinig belang. Wel worden zij wijd en zijd toegepast. Men legt zich zelfs toe op de bereiding van geheel synthetische eindprodukten als soepen, dranken enzovoort. Maar ik tracht hier het accent te leggen op stoffen die vreemd zijn aan de natuurlijke voedselketen, die daar niet in passen en daar niet uit afkomstig zijn. Als zodanig kunnen wij deze categorie zo goed als geheel laten rusten. Alleen op een smaakversterker kom ik nog terug.

In het slotartikel zal ik trachten, de bewerking en conservering af te handelen, nog iets over verpakking te zeggen en de controle op het gebruik van hulpstoffen te be-zien.

WILT U OOK WEL EENS WETEN WAT DE ARJOS BEZIELT?

Lees dan Op Wiek, het Arjosblad !

Interviews, pittige standpuntbepalingen en informatie vormen maandelijks de inhoud van Op Wiek.

De abonnementsprijs bedraagt f 8.— per jaar.

Wanneer u zich via onderstaande bon abonneert krijgt u maandelijks Op Wiek.

(De rekening wordt u door de drukker van het blad aangeboden).

Arjosleden ontvangen het blad gratis. Jongeren (tot 30 jaar) kunnen zich nog steeds als lid aanmelden. Stort f 7.50 op gironummer 127164 t.n.v.

Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „lidmaatschap 1970" en stuur onderstaande bon ingevuld op. Dan komt de rest vanzelf in orde.

Je zult dan stellig ontdekken, dat de Arjos schuimt en bruist van activiteit. Schrijf snel je girootje uit.

COUPON

NAAM:

STRAAT:

WOONPLAATS:

— wenst zich met ingang van heden te abonneren op het Arjosblad *)
Op Wiek

— zal gaarne een proefnummer van Op Wiek ontvangen

— geeft zich op als lid van de Arjos

*) doorhalen wat niet van toepassing is.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTR. 3
DEN HAAG (of bel op: 070 - 183960).

A.R. PARTIJ

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor een:

jonge medewerkster

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur M.A.V.O.-(M.U.L.O.)-opleiding.

Salaris afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De A.O.W.-premie komt voor rekening van de A.R.P.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3,
's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen
070 - 183960, toestel 5.

ROL VAN NUCLEAIRE WAPENS IN VEILIGHEIDS STRUCTUUR TERUG DRINGEN

DOOR PROF. P. H. KOOIJMANS

De heren Von Meyenfeldt en Volten hebben nog een antwoord van mij te goed op hun artikel in Nederlandse Gedachten van 16 mei j.l. Hun opvattingen winnen overigens nog aan belang omdat zij ook tot uitdrukking komen in een geheel herschreven veiligheidsparagraaf voor het Program van Actie, als amendement ingediend en te behandelen op het aanstaande Partij Convent. Omdat ik vrees dat de discussie daarover op het Convent niet alle elementen van dit amendement volledig tot zijn recht zal doen komen, stel ik het op prijs mijnerzijds de gedachtenwisseling in Nederlandse Gedachten voort te zetten.

Allereerst wil ik trachten de in het artikel van 16 mei neergelegde gedachtengang samen te vatten.

De heren von Meyenfeldt en Volten achten het gebruik van kernwapens zedelijk onaanvaardbaar doch zijn bovendien niet al te zeer gerust op de stabiliteit die 'het evenwicht der verschrikking' verzekert, dit met name door de ontwikkelingen op wapentechnologisch gebied van de laatste tijd, die de 'pat-situatie' van de laatste jaren op losse schroeven zou kunnen zetten. Daarom willen zij de rol van de kernwapens terugdringen in hier voege dat beide partijen (doch in ieder geval het Westen) de verklaring zullen afleggen dat zij niet als eerste van kernwapens gebruik zullen maken.

Dat kan echter eerst dan geschieden (en dat is naar mijn oordeel het grote verschil met de voorstellen, zoals die zijn gedaan door de Arjosraad), indien het strategisch evenwicht op een andere wijze is verzekerd, nl. door pariteit, gelijkwaardigheid in de conventionele sector. Daarnaast dient er veel meer aandacht te worden geschonken aan alternatieve verzetsmethoden.

TUSSENSTATION

Als tussenstation op de weg naar een nieuwe veiligheidsstructuur zien de beide auteurs dus de volgende situatie: indien onverhoopt een conflict tussen Oost en West gewelddadige vormen aanneemt, heeft althans het Westen zich er toe verplicht niet als eerste kernwapens te gebruiken en *het houdt* deze belofte. Het Westen heeft deze verplichting zonder al te grote gevaren voor de eigen veiligheid op zich kunnen nemen, omdat conventioneel beide partijen tegen elkaar zijn opgewassen.

Mocht niettemin de krijgskans zich tegen ons keren dan grijpen wij niet in laatste instantie toch nog naar het

kernwapen, maar wij laten ons desnoods bezetten, doch zijn dan in geen dele weerloos, omdat de vormen van alternatief verzet allang zijn voorbereid en geoefend.

Dit tussenstation wordt echter onbereikbaar naarmate het Westen minder bereid is zich inspanningen in de sfeer van de conventionele bewapening te getroosten en de beide schrijvers laken deze afnemende offerbereidheid dan ook ten scherpste. Zij menen overigens dat die conventionele pariteit bepaald geen ondragelijke offers van ons vraagt. In plaats daarvan zakken wij echter steeds meer terug in het vertrouwen op de stabiliteit die het nucleaire evenwicht verschaft, maar op een kwade dag zou kunnen blijken dat dit evenwicht die stabiliteit niet meer verzekert, omdat de pat-situatie is doorbroken.

Laat ik beginnen met te zeggen dat in de zojuist geschilderde gedachtengang volstrekt logisch, volstrekt consistent en consequent vind. Het is een waardevolle poging om de magische cirkel van het evenwicht der verschrikking te doorbreken, zonder dat de stabiliteit en de status quo, zoals deze in de laatste decennia zijn gegroeid, op losse schroeven worden gezet. Als ik er niettemin bezwaren tegen ontwikkel dat is dat niet, omdat ik de gekozen oplossing politiek of strategisch onverantwoord zou vinden. Mijn bezwaren zijn van andere aard.

CONVENTIONELE POLITIEK

Het kernpunt van de gehele gedachtengang is de conventionele pariteit. Nu laat ik geheel buiten beschouwing of de conventionele achterstand die wij in de loop der jaren hebben opgelopen, op zo eenvoudige wijze kan worden ingehaald, als de beide schrijvers suggereren. De opvattingen daaromtrent lopen nog al uiteen; vast staat echter dat het nooit serieus is geprobeerd en daarom gun ik de auteurs gaarne in dit opzicht het voordeel van de twijfel. In ieder geval maken zij wel duidelijk dat — wil 'er sprake zijn van een serieuze poging — de defensie hoge prioriteit zal moeten hebben.

Waar ik evenwel een vraagteken bij zou willen zetten is niet bij de financiële kosten, maar bij de psychologische kosten. Wij — en daarmee bedoel ik alle landen van West-Europa — zouden tegen wil en dank meegesleurd kunnen worden in een conventionele bewapeningswedloop, die op zijn beurt een nieuwe koude oorlog-mentaliteit in het leven zou kunnen roepen. Want is het aannemelijk dat de andere kant ons rustig naar die conventionele pariteit zou laten toewerken, overtuigd van onze goede bedoelingen? Is het niet veel waarschijnlijker dat zij zal trachten de conventionele voorsprong te behouden, met hoe grote offers dit ook gepaard zal moeten gaan? Wantrouwen en angst over en weer zullen kunnen toenemen en beide partijen zullen hun

conventionele defensie-inspanningen laten bepalen door die van de ander met als gevolg de bekende bewapeningsspiraal, nu in de conventionele sector.

CRISIS-BEHEERSING

Ik begrijp dat ik nu moet verklaren waarom dit alles niet zou gelden voor een verhoging van de defensie-inspanningen in de conventionele sector, waar ik zelf voorstander van ben. Naar mijn mening is verbetering van het conventionele apparaat noodzakelijk voor de *crisis-beheersing*. Indien de kernwapens één voordeel hebben opgeleverd, dan is het wel dat beide partijen overtuigd zijn van de zinloosheid van een nucleaire krachtmeting, zolang de 'second strike capability' gehandhaafd blijft (dit geef ik de heren Von Meyenfeldt en Volten toe), terwijl ook, als daaraan niet is voldaan, zulk een krachtmeting toch verre van aantrekkelijk is. We hoeven dan ook niet zozeer bevreesd te zijn voor een opzettelijk ontketende oorlog als wel voor een uit de hand lopen van bepaalde crises. Conventionele middelen nu zijn noodzakelijk om zulk een uit de hand gelopen crisis gedurende een aantal dagen beperkt te houden, tijdens welke periode getracht kan worden de zaak weer in de hand te krijgen. Voor die periode nu moet de conventionele bewapening toereikend zijn, want als wij in een vroeg stadium naar kernwapens zouden moeten grijpen dus de nucleaire drempel zou worden overschreden, zouden de gevolgen moeilijk meer zijn te overzien. En ik acht het grotelijks de vraag of onze conventionele bewapening nog aan die eis voldoet. De functie van de conventionele inspanningen, waar ik om vraag, is dus een andere dan die waarvan de beide schrijvers voorstander zijn en speelt zich bijgevolg ook af in andere psychologische context: want de andere partij heeft evenzeer belang bij die crisisbeheersing en bij een niet te vroeg uitgroeien van de crisis tot een nucleair conflict. En zelfs dan maak ik mij nog ernstig zorgen over de reactie die zulk een verhoging van de conventionele inspanning bij de andere partij kan oproepen, terwijl zij toch beperkter zal zijn dan bij een streven naar conventionele pariteit het geval zal zijn.

Wanneer de beide schrijvers stellen dat conventionele pariteit onze onderhandelingspositie bij het overleg met het oostblok zou verbeteren en het gemakkelijker zou maken evenredige troepenreducties overeen te komen, ben ik geneigd dit te onderschrijven indien die conventionele pariteit nu een feit zou zijn. Maar aangezien we haar eerst nog moeten verwezenlijken, vrees ik dat deze stelling wel eens in haar tegendeel zou kunnen veranderen.

In het voorgaande heb ik dan nog helemaal buiten beschouwing gelaten de eventuele psychologische weerstanden die een streven naar conventionele

pariteit bij de bevolking in de West-Europese landen zou veroorzaken. Ik geef toe dat dit argument niet doorslaggevend mag zijn, maar ik ben toch wel blij dat onze bevolking minder gemakkelijk te militariseren is dan elders, al is dit vaak maar schijn want gemilitariseerd wordt er toch.

Ik ben het overigens helemaal eens met de schrijvers dat het van het allergrootste belang is de rol van de nucleaire wapens in de veiligheidsstructuur terug te dringen, doch ik vraag mij af of de weg daarheen moet leiden via de conventionele pariteit en niet eerder via regels van wapenbeheersing en de opbouw van andere garanties dan die van het militaire evenwicht, kortom via het creëren van (politieke) voorwaarden, waaronder van het gebruik van en de dreiging met kernwapens kan worden afgezien.

Want — dit even terzijde — het gebruik van kernwapens als tweede is voor mij zedelijk even onaanvaardbaar als het gebruik als eerste. Juridisch mag dat gebruik als tweede dan wellicht gerechtvaardigd zijn, ethisch verandert dat aan de situatie niets.

Maar dat maakt de opdracht om de ban te doorbreken, dan ook des te klemmender en dat juist op een klein land als Nederland als verantwoordelijkheid rust het denken over deze vraagstukken op gang te brengen en te

Prof. Kooijmans

stimuleren onderschrijf ik gaarne, doch dan eerder in een politieke dan in een militaire context.

IRREËEL

Nog één slotopmerking. De schrijvers merken op dat een rationele handelwijze zou zijn het aandringen bij onze bondgenoten Engeland en Frankrijk op de opheffing van hun voor het strategische Evenals zij maak ik mij ernstig zorgen over de verlaging van de atoomdrempel, die het gevolg is van de Britse en Franse handelwijze en ik deel hun inzicht dat de kernmachten van deze beide landen niet essentieel zijn voor het strategische machtsevenwicht.

Maar dat is niet het punt, naar mijn oordeel. Engeland en Frankrijk zijn — in weerwil van alle druk die reeds op hen is uitgeoefend — niet bereid van hun kernmacht afstand te doen, omdat deze kernmacht — hoe weinig zij ook voorstelt en hoe kostbaar zij ook is — hun de status van grote mogendheid verschaft. Dat moge niet erg reëel zijn (voor de instandhouding van de Franse kernmacht, de "force de frappe" komt daar in ieder geval nog een strategische overweging bij), maar prestige-overwegingen zijn nu eenmaal vaak erg irrefeel. Rationeel zou de opheffing van deze kernmachten zeker zijn. Maar het irrationele prevaleert hier en beter dan wat ook illustreert dit de ingewikkeldheid van de gehele problematiek. Machtsevenwicht niet essentiële kernmachten, gepaard aan de verlegging van deze inspanning naar de conventionele sector.

Verpleeginrichting Dennenzicht te Baarn

vraagt voor het verplegen en verzorgen
van chronisch zieke bejaarden:

- Verpleegster A of B
- Ziekenverzorgsters en
bejaardenhelpsters
- Verpleeghulpen

min. leeftijd 16 jaar.
Zij die straks van school gaan, kunnen
nu reeds solliciteren.

- Huishoudelijke krachten
- Nachtzusters of hulpen

GEHUWDE KUNNEN OOK
SOLLICITEREN.

Tijden n.o.t.k.

Goed salaris - prettige werkring.

INLICHTINGEN en soll. aan de directie, Ger-
rit v.d. Veenlaan 12-14, Baarn. Tel. 02154-3109.

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

TELEFOON 05219 - 1647 (4 lijnen)

*Een krachtige schakel bij de aan- en
verkoop van uw ruwvoerders*

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

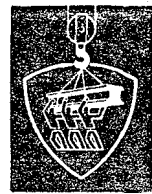
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Jan Lingen's Betonindustrie N.V.
Betoncentrale „Papendrecht” N.V.
VEERDAM 29, PAPENDRECHT

Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON
FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakke, gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF 2671

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in bouwmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TEL. 514

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

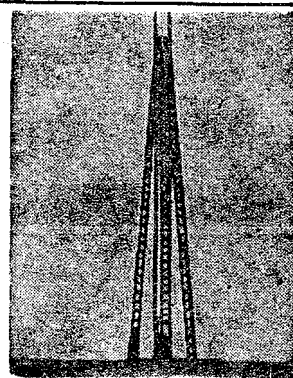
Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

AMSTERDAM

Postbus 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 40
Jan Everaertstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 20
Gulden Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribbestraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken*

TELEFOON 05983 - 366

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

• **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoerders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

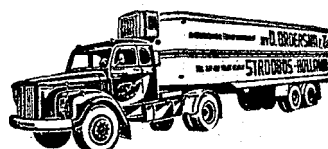
• **Fourages en kunstmest**

ZOETERMEERS ROEM de fijnste margarine GEBR. VAN DER SPEK N.V.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

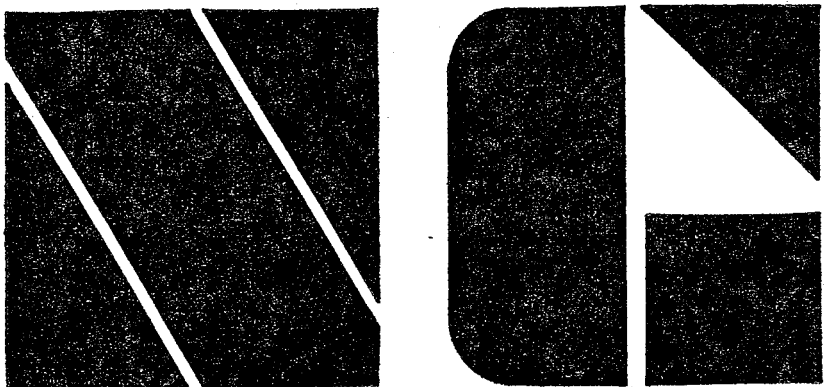

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

• Regelmatische groepagediensten naar en van geheel West-
Duitsland, o.a. ook Bodensee, Aligau, München.
• Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
• Behandeling douane-formaliteiten
• Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland
omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 24

13 juni 1970

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 1970

HET FALEN DER ALTERNATIEVEN

DOOR DRS. D. Th. KUIPER

Nu de kruitdamp van de eerste verkiezingscommentaren is opgetrokken, lijkt het tijd om het politieke slagveld dat na de strijd is achtergebleven, nader te inspecteren. Daarbij dient voorop gesteld te worden, dat bij de toespelingen, die hieronder t.a.v. de landelijke verhoudingen gemaakt worden, geen waarde gehecht mag worden aan de door de diverse partijen behaalde percentages. Wel kan geprobeerd worden om, los van die percentages, uit de te constateren tendenties conclusies van landelijke aard te trekken.

OPKOMST

De belangrijkste verkiezingsuitslag lijkt wel het opkomstcijfer te zijn. De door velen uitgesproken verwachting, dat de opkomst nu beter zou zijn, omdat de gemeentepolitiek dichterbij de kiezers zou staan, werd niet bewaarheid. Kwam bij de P.S.-verkiezingen in maart jl. 68% der kiezers op, dit percentage daalde nu tot 66,6.

Tabel I laat echter wel een opmerkelijke wijziging zien in de samenstelling van het opkomstcijfer. In de kleinere en plattelandsgemeenten kwam men beter op dan in de grotere steden juist slechter dan drie maanden geleden. Aan te nemen valt dat de christelijke partijen hier een licht voordeel aan te danken hebben, aangezien zij in de grote steden minder vertegenwoordigd zijn.

Overigens dient men zich af te vragen wat dit gegeven betekent voor een beleid, dat de betrokkenheid van de burgers wenst te vergroten. Moet men niet voorzichtig zijn met het ontstaan

UITSLAGEN VAN 165 GEMEENTEN

7,3 miljoen inwoners, 57 pct. van Nederland

	Raad 1966 perc.	Staten 1970 perc.	Raad 1970 perc.	stemmen
Totaal	100,0	100,0	100,0	2875.075
KVP	15,3	11,8	11,9	341.197
ARP	1,7	1,8	1,8	53.304
CHU	2,1	1,9	2,1	59.416
CCP	20,5	18,3	18,8	540.049
totaal	39,6	33,8	34,6	993.966
PvdA	17,5	17,8	16,3	467.728
PSP	3,8	1,5	1,3	37.377
PPR	0,0	1,1	0,9	25.201
PAK	11,3	11,5	10,8	311.961
totaal	32,6	31,9	29,3	842.267
VVD	11,7	13,4	13,2	379.178
D'66	0,3	8,8	7,0	202.071
CPN	4,4	5,7	6,0	171.713
SGP	1,1	1,5	1,7	49.378
GPV	0,6	1,0	1,1	31.595
BP	6,6	1,1	0,8	22.117
Overigen	3,1	2,8	6,3	182.790

van mammoeth-gemeenten en in plaats daarvan eerder streven naar een groot aantal gewesten, die een aantal boven-gemeentelijke taken behartigen, waarbinnen niet al te grote gemeenten kunnen functioneren?

PARTIJEN

Het 'hardste', meest voor generalisering in aanmerking komende vergelijkingsmateriaal treffen we aan in de uitslagen van 165 gemeenten, die in totaal 57% van Nederlands inwoners tellen. De andere 43% woonden in gemeenten,

waar de ingediende lijsten zo weinig in verband te brengen waren met de landelijke partijen, dat vergelijking onmogelijk was. Dat gold — traditioneel — voor de benedenmoerdijkse gemeenten, hetgeen tot gevolg heeft, dat in Tabel 2 vermoedelijk de KVP ondervertegenwoordigd is en het PAK-cijfer te geflatteerd is. Wanneer we de recente cijfers vergelijken met die van drie maanden geleden (dat is het beste, want in beide gevallen ontbrak de opkomstplicht), maar daarbij de raadsverkiezingen van vier jaar geleden betrekken dan kunnen de volgende globale conclusies worden getrokken.

1. Voortgaand en vergroot verlies voor P.v.d.A.-PSP-PPR-PAK.
2. Afbroekeling D'66.
3. Licht herstel voor KVP-ARP-CHU-CCP.
4. Lichte teruggang van de winst der VVD.
5. Lichte winst voor SGP-GPV.
6. Verdwijning Boeren Partij.
7. Voortgezette winst CPN.

VERVOLG OP PAG. 2

IN DIT NUMMER

een beschouwing over de uitslag van de op 3 juni j.l. gehouden gemeenteraadsverkiezingen, door drs. D. Th. Kuiper:
Het falen der alternatieven.

Op pagina 4 een beschouwing over de uitslagen van de Rijnmondraadsverkiezingen. De Protestants-Christelijke Groep (A.R.P.-C.H.U.) won daar een zetel.

Op dezelfde pagina een overzicht van de verdeling per partij en per provincie van de zetels van Gedeputeerde Staten.

Het rapport van de commissie-Biesheuvel over de overheidsvoorzichting is dinsdag j.l. uitgekomen en aangeboden aan minister-president De Jong. De commissie zegt in haar rapport, dat het beginsel van geheimhouding moet worden vervangen door het principe van openbaarheid. Het rapport heeft dan ook als naam meegekregen „Openbaarheid, openheid. Op pagina 5 een korte indruk van het wetsontwerp Openbaarheid van bestuur, dat de kern van het rapport uitmaakt. In Nederlandse Gedachten van 27 juni a.s. hopen wij een uitvoerige beschouwing over dit belangrijke rapport te plaatsen.

Dr. H. Rebel schrijft op pagina 6 en 7 een slotartikel over ons voedsel en de hulpstoffen, die gebruikt worden bij de samenstelling van ons voedselpakket. Er dreigt gevaar en dat gevaar wordt vergroot door de waanzin van de consumptiedwang, wat zet ons er toe aan steeds meer te gebruiken als we genoeg hebben?

Op pagina 10 en 11 schrijft mr. A. Herstel over de rechtspositie van de dienstplichtige militairen. Op pagina 9 gaat de heer M. H. L. Weststrate in op de gemeenteraads- en Rijnmondraadsverkiezingen en wat er moet worden gedaan in de komende bestuursperiode met name door de A.R.P.

RADIO

Op vrijdag 19 juni a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan naar Hilv. II (298 m.) van 18.20—18.30 uur.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

HOE DE KIEZERS OPKWAMEN

TABEL 1

	Staten 1970		Raad 1970	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen
Plattelandsgemeenten	74,4	1.185.280	76,9	1.218.856
Verstedelijkte plattelandsgem.	68,8	867.735	73,3	918.669
Forensengemeenten	69,1	437.194	66,2	420.834
Steden (tot 100.000 inw.)	67,3	1.313.006	64,7	1.253.685
Grote steden	63,6	1.489.406	57,6	1.300.460
Nederland	68,0	5.292.621	66,6	5.112.504

De Kabouters niet alleen meer op straat, maar ook in de raad.

PAK-D'66: DE ALTERNATIEVEN

In vergelijking met de P.S.-verkiezingen verloren de PAK-partijen tesamen en apart 2,5% in drie maanden, de P.v.d.A. het meeste. PSP en PPR verloren echter ook. Voor de PSP betekende dat een voortgezette decimering, haar dagen lijken geteld. Voor de PPR betekende het echter een ombuiging in neergaande lijn. D'66 toont eenzelfde tendentie. Vergelijken met de toch al teleurstellende Statenverkiezingen verloor deze partij maar liefst 1,8%. Leedvermaak om de afbrokkeling der ont-ploffers is niet op zijn plaats. Wel kan gehoopt worden, dat men de Nederlandse politiek reëler zal gaan bekijken. Bij beide 'proef'-verkiezingen van dit voorjaar is immers gebleken, dat wat de kiezers ook mogen denken over de bestaande partijen, zij de 'alternatieven' daarvoor niet hebben wensen te steunen.

Voor een prognose voor 1971 is tabel 3 nog interessanter. In de plaatsen waar een PAK-D'66 lijst uitkwam is in drie maanden 5% verloren (A). Waar een Kabouterlijst van de partij was liep het verlies voor PAK en D'66 op tot 7,2% (B). En waar DS'70 (zelf 2,3%) deelnam aan de strijd culmineerde het verlies in niet minder dan 10% der stemmen in drie maanden (C).

Indien DS'70 en Kabouterpartij in 1971 aan de Kamerverkiezingen zouden meedoen, dan kan dit — gecombineerd met de aanval van de CPN — een grote bedreiging vormen voor PAK en D'66. Vooropgesteld natuurlijk, dat de kiezers zich bij landelijke verkiezingen net zo gedragen als bij gemeentelijke, hetgeen bepaald niet zeker is.

CHRISTELIJKE PARTIJEN

Het is op het eerste gezicht moeilijk te zeggen, hoe de drie christelijke partijen het afzonderlijk gedaan hebben. Uit

tabel 1 blijkt dat 60% van hun stemmen werd uitgebracht op PCG (AR-CHU) en CCP (AR-CHU-KVP) lijsten. Uit de cijfers blijkt dat de drie partijen apart en tesamen zich vergeleken met drie maanden geleden tenminste handhaven en in een beduidend aantal gevallen lichte, maar duidelijke winst boeken. Vergelijken met de raadsverkiezingen van 1966 wisten A.R. en CHU zich zelfs geheel te handhaven, maar moest de KVP een gevoelige veer laten van 3,4%. Wanneer men het beeld van de plaatselijke uitslagen bekijkt dan wordt globaal de eerste indruk bevestigd, dat waar ARP apart of in PCG verband optrok sprake was van handhaving of winst in zetels, vergeleken met vier jaar geleden. Waar een CCP-lijst optrad moest men tenminste het verlies van de KVP incasseren, hetgeen op de totaaluitslag van deze gemeenten natuurlijk zeer deprimerend werkt. Op deze tendenties bestaan overigens uitzonderingen. De indruk bestaat tevens dat daar waar een CCP-lijst optrad AR en CHU lichte verliezen leden naar GPV en SGP.

CONCLUSIE

Indien we, met inachtneming van alle aangebrachte reserves, enkele conclusies willen trekken dan kan een aantal punten genoemd worden.

1. Het streven naar partijvernieuwing, zoals dat sinds 1968 in steeds toenemende mate gemonopoliseerd werd door de 'enge' 'progressieve' concentratie is op democratische wijze voorlopig doodgelopen. Men zal moeten hopen, dat deze partijen — die nog steeds niet op meer dan 25% der stemmers kunnen rekenen — niet zullen volharden in deze doodlopende weg, maar dat zij zich bij de vorming van een toekomstige

ge regeringscombinatie, geleerd door de ervaring, constructief zullen opstellen.

Dan zou er sprake kunnen zijn van wezenlijke partijvernieuwing.

2. De drie christelijke partijen blijven aanzienlijke steun der stemmers ondervinden, ondanks de gevoelige verliezen van de KVP, vergeleken met vier jaar geleden. Het electorale beeld bevestigt de juistheid van het totnu toe gevoerde beleid der ARP. Indien elk der christelijke partijen in komende kamerverkiezingen met een eigen lijst en haar eigen 'profiel' uit komt, met daarnaast een gemeenschappelijk urgentieprogramma — waarin het streven naar een gezamenlijk beleid uitkomt — lijkt de kans het grootst dat zij tegemoet kunnen komen aan het verlangen van vele kiezers naar een constructief, vernieuwingsgezind beleid. Voorwaarde daartoe is uiteraard dat de uitvoering van een dergelijk beleid op drieërlei wijze gewaarborgd is: in de eigen programma's, de personen van de drie lijstaanvoerders en het gemeenschappelijke urgentieprogramma. Daarvoor moet de komende maanden hard gewerkt worden, want aan de andere kant hebben de beide verkiezingsuitslagen der laatste maanden nu ook weer geen lauweren voortgebracht, waarop gerust zou kunnen worden. Met name de omstandigheid, dat het wegvallen van de opkomstplicht ten gevolge heeft gehad dat de kiezers beneden de 30 jaar en die van de minst verstedelijkte gebieden het trouwst zijn opgekomen blijkt een relatief voordeel voor de christelijke partijen te zijn. Dat houdt echter in dat in de andere groepen kiezers nog vele stemmen gewonnen zullen moeten worden.

3. De VVD lijkt nu zijn maximale positie onder de kiezers wel gevestigd te hebben en heeft vergeleken met de P.S.-verkiezingen zelfs enkele tienden van procenten verloren. Afgewacht moet worden of deze partij zich nu verder muisstijl zal houden in de hoop straks te kunnen profiteren van de non-coöperatieve houding van de PAK-partijen of dat zij vermeende machtspositie op onaanvaardbare wijze zal trachten uit te buiten.

De floating vote — de kiezers die per verkiezing van partij wisselen — heeft zich verplaatst. Velen van hen zullen thuis zijn gebleven, hetgeen de Boeren Partij de nekslag kan hebben gegeven. Het feit dat vele bewuste vlottende kiezers, die wel zijn opgekomen, uit ten dele respectabele motieven hun stemmen aan protestpartijen als Kabouterpartij en CPN hebben gegeven, zij een teken aan de wand voor de andere partijen. Het lijkt struisvogelpolitiek om deze verschijnselen alleen maar te bagatelliseren.

TABEL 3

A: GEMEENTEN MET COMB. PAK-D'66

Vergelijkend overzicht van 17 gemeenten*) met 293.983 inwoners, waar de combinatie PAK-D'66 aan de verkiezingen heeft deelgenomen.

Totaal aantal stemmen 89027.

	Staten 1970 perc.	Raad 1970 perc.
PAK	21,2	—
D'66	9,1	—
PAK-D'66	30,3	25,3
Chr. Part.	49,1	46,5
VVD	15,4	16,4
CPN	2,1	1,9
Overigen	3,1	9,9
Totaal	100	100

*) Hilversum - Oostdongeradeel - Harderwijk - Benschop - Driebergen - Leersum - Loenen - Mijdrecht - Renswoude - Vinkeveen - Vleuten/De Meern - Weesp - Boskoop - De Lier - Nieuwkoop - Geldrop - Veldhoven.

B: GEMEENTEN MET KABOUTERS

Vergelijkend overzicht van 12 gemeenten*) met 2.666.709 inwoners, waar de „Kabouterpartij” aan de verkiezingen heeft deelgenomen.

Totaal aantal stemmen 1.042.065.

	Staten 1970 perc.	Raad 1970 perc.
Kab. part.	—	5,2
Chr. Part.	27,8	26,5
PAK	37,2	33,1
VVD	13,6	12,9
D'66	10,3	7,2
CPN	9,0	7,4
Overigen	2,1	7,7
Totaal	100	100

*) Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Leeuwarden - Schiedam - Leiden - Vlaardingen - Arnhem - Sneek - Alkmaar - Lichtenvoorde - Castricum.

C: GEMEENTEN MET DS'70

Vergelijkend overzicht van 11 gemeenten*) met 2.059.693 inwoners, waar DS'70 aan de verkiezingen heeft deelgenomen.

Totaal aantal stemmen 798.032.

	Staten 1970 perc.	Raad 1970 perc.
DS'70	—	2,3
PAK	36,6	30,3
Chr. Part.	28,1	28,2
VVD	12,2	11,4
D'66	10,9	7,2
CPN	10,2	9,8
Overigen	2,0	10,8
Totaal	100	100

*) Amsterdam - Rotterdam - Eindhoven - Leiden - Vlaardingen - Ermelo - Rhenen - Zeist - Capelle a. d. IJssel - Gorinchem - Leiderdorp.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

'N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.

Uw Apotheker of Drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE

ZAANDAM

WOUDA 'ZADEN

ORANJEWUOD

Vraagt nieuwe prijscourant

244 05130-2141 - Gronau

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN NOODWONINGEN SCHOLEN EN KERKEN DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.

HAHBO HARDINXVELD

HOUBOUW

FEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

DE TWEEDE NAAM

DOOR H. ALGRA

Al langer dan een eeuw heeft onze partij twee namen. Officieel is het nog altijd de Antirevolutionaire of Christelijk Historische richting, die in onze partij gestalte heeft gekregen.

In vroegere commentaren over het Program van Beginselen werd daar nog al uitvoerig op ingegaan en Groen heeft er reeds veel over geschreven. Ook over de eerste naam, die aanleiding heeft gegeven tot veel misverstand. Als een vriend van paradoxen heeft Groen eens geschreven: „Reeds in 1831 wist ik, dat er een *antirevolutionaire* revolutie kan zijn.” (Ned. Ged. dl V. pag. 354)

En in 1854 schreef De Costa aan Groen:

„Doch ook wanneer wij onzen afkeer van revolutiën bepalen tot die van 1789 en de met 1789 in dezelfde lijn van ontwikkeling en voortgang liggende, dan ook nog zijn wij, naar ik meen, nog geen volstrekte antirevolutionairen. Wij zijn het voorzeker niet in eennigen reactionairen of contra- (dat is toch eigenlijk in het Latijn niets anders dan in het Grieks anti-) revolutionairen geest. Bij al onzen wettigen afkeer van de beginsels der evengenoemde Staatsomwentelingen, zijn wij het voorwaar niet, die de misbruiken, de verouderde of afgeschafte toestanden, den stand van zaken, in één woord, van vóór 1795 en 1789 terug zouden wenschen, of de wijze van regeeren en ons constitutiestelsel van vóór 1848.”

Ook de tweede naam: Christelijk-historisch kan aanleiding geven tot misverstand, vooral als men hem in verband brengt met het adagium van Groen: Daar staat geschreven en daar is geschied.

Daaruit ontstaat soms het misverstand, dat er twee **even oorspronkelijke** bronnen zijn, waaruit wij putten: de Bijbel

en de geschiedenis. En dat is natuurlijk helemaal fout. De Bijbel heeft voor ons altijd hèt gezag gehad, dat beslag legt op ons leven. Het Woord van God is het licht op ons pad. Maar de geschiedenis is de gang van zaken in de tijd, in sterke mate gemaakt door zondige mensen. Het is een verhaal van dwaling en afval, van genade en bekering. En óver die geschiedenis gaat de kritiek van het Woord van God.

Toch heeft het zin, de historie bij elk gesprek over beginsel en doelstelling van de partij in het geding te brengen. Om meer dan één reden.

In de eerste plaats, het meest voor de hand liggend en dagelijks in de praktijk van betekenis, is het feit, dat spreken zo licht wordt tot het uiten van kreten, van weinig oorspronkelijke kreten, van modekreten zo men wil, als iemand niet weet, hoe en waarom de dingen zijn geworden en gemaakt, zoals ze nu zijn. Zonder kennis van de geschiedenis ontgaat iemand zin en doel van wat bestaat. Een heel duidelijk voorbeeld is het volgende. Sommigen menen, dat ons constitutioneel staatsbestel grondig moet worden herzien. Er zou een tweede Thorbecke moeten komen, al zou het niet beslist een liberale Thorbecke behoeven te zijn, die ons aan dat nieuwe staatsbestel zou helpen, zoals Jan Rudolph dat deed in 1848 en daarna (Grondwet, gemeentewet, provinciale wet). Wat zien we nu evenwel? Zodra men begint te concretiseren, is het niet alleen een kwestie van zoveel hoofden, zoveel zinnen, maar bij niet weinigen is het niet veel meer dan het verhaal, de kreet zouden wij nog liever zeggen, dat wij iets moeten hebben als in Engeland, Canada en de Verenigde Staten (een twee-partijstelsel) of iets als in West-Duitsland (het kiezen van een minister-president door het parlement).

Heel weinig straakt in zulke verklaringen en suggesties het besef door, dat Nederland een staatsbestel heeft met een eigen karakteristiek, die samenhangt met de historie. Dat wij daarom kunnen spreken van eigen **nationale** instellingen, die wij niet moeten ver-

vangen door kopieën van wat in het buitenland min of meer schijnt te voldoen.

Maar in de tweede plaats is er nog een andere reden, in wezen belangrijker. Dan bedoelen wij met de historische factor de karakteristiek van de partij, dat wij hebben leren verstaan, hoe het leven van een volk een worsteling vertoont tussen waarheid en dwaling, een slingering tussen geloof en ongelooft.

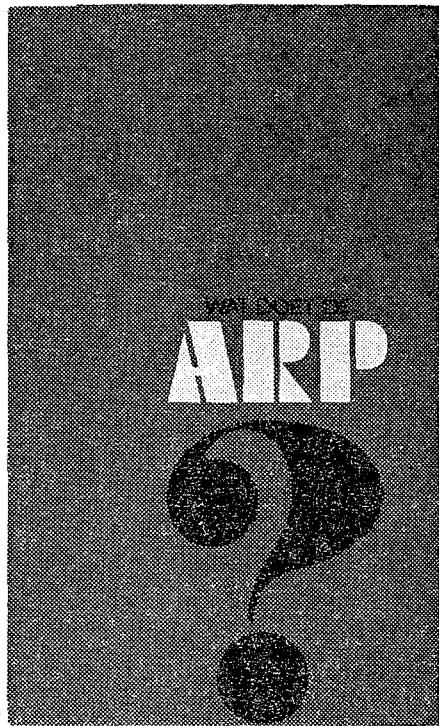
En dat het dus helemaal verkeerd is, het beslissende woord toe te kennen aan de 'ontwikkeling', de dynamische, de snelle ontwikkeling van deze tijd.

Die zgn. ontwikkeling is niet een autonoom gebeuren, dat buiten ons om plaats heeft, geen tram, die voorbijrijdt, en waarop wij moeten proberen met een koene sprong een plaats te krijgen om mee te kunnen rijden. Die zgn. ontwikkeling is hedendaagse geschiedenis, door mensen gemaakt, zoals alle geschiedenis. In die hedendaagse geschiedenis doen mensen soms nieuwe dingen, en heel vaak ook oude dingen, waarover vroeger strijd is geweest. Wie die strijd kent, weet iets te herkennen. Weet ook, wat er principieel in het geding is.

Laat ik maar weer een voorbeeld noemen. Een halve eeuw geleden, in de zomer van 1920, heeft Patrimonium een landelijke vergadering belegd, waar ds. J. C. Sikkel (later genoemd 'de oude Sikkel') heeft gerefereerd over socialisatie, toen de leuze van de socialist. Alle principiële vragen over het recht van de staat, de vrijheid van de burger, de eigenstandigheid van het economisch leven, het recht van de sociaal-zwakkere, kwamen toen al heel principieel aan de orde. Ik denk dat niet zo héél veel anti-revolutionairen ooit van dit alles hebben gehoord. En toch betekent bestudering van wat Sikkel eenmaal zei en voorstelde, een verwonderd herkennen van wat nu aan de orde komt en als nieuw wordt voorgesteld.

Zonder historische zin en zonder kennis van de historie is geen nationale politiek mogelijk. Daarom is de naam Christelijk-historisch altijd actueel.

WAT DOET DE A.R.P. ?

„Wat doet de A.R.P. ? is een uitgave van deze partij, waarin - kort samengevat - de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de Anti-Revolutionaire Partij, standpunten van de Anti-Revolutionaire Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van Anti-Revolutionaire ministers en staatssecretarissen staan vermeld.

Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de Anti-Revolutionaire Partij.

Het boekje is te bestellen door storting van f 2,50 op postgirorekening 89673 ten name van Anti-Revolutionaire Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van 'Publikatie nr. 225'.

Naast daden ook woorden

E. MÜLLER - Gesprek over het geloof

De schrijver probeert mensen van deze eeuw inzicht te geven in de grondgedachten van het christelijk geloof. **Ter sprake komen: wegen om God te zoeken, vragen rondom de bijbel, de rol van het kwaad, waarom de kerk? enz.**

Boekencentrum N.V. Den Haag

In de boekhandel verkrijgbaar.

f 5,—

A.R. PARTIJ

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor een:

jonge medewerkster

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur M.A.V.O.-(M.U.L.O.)-opleiding.

Salaris afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De A.O.W.-premie komt voor rekening van de A.R.P.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

RIJNMONDRAAD

De uitslag van de verkiezingen voor de Rijnmondraad — op dezelfde dag als de gemeenteraadsverkiezingen — was gunstig voor de P.C.G., de prot. chr. groep, gevormd door A.R.P. en C.H.U. in dit gebied. In het gewest Rijnmond liggen 23 gemeenten, namelijk Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudenhorn, Poortugaal, Rhoon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkenisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwarte-waal.

In de hierbij afgedrukte tabel zijn opgenomen de stemmenaantallen, percentages en zeteltallen van de Rijnmondraadsverkiezingen van 1965, van de Statenverkiezingen van maart jl. en van de Rijnmondraadsverkiezingen van 3 juni jl. De P.C.G. percentages liepen van 17,1 ná 17,1 naar 17,2%. Het resultaat was

een zetel winst. In de oude raad hadden 7 A.R.- en 7 C.H.-raadsleden plaats; in de nieuwe raad 8 A.R. en 7 C.H. De S.G.P. won eveneens een zetel, evenals de V.V.D. en de C.P.N. D'66 doet haar intrede in de Rijnmondraad met 7 leden, terwijl eveneens de heer Van Mierlo met een individuele eenmanslijst juist voldoende stemmen behaalde om een zetel in te nemen. Hij zal mede geprofiteerd hebben van de landelijke bekendheid van zijn naamgenoot van D'66, waarschijnlijk ten dele ten koste van D'66, welke partij van 10,6% in maart jl. terugliep naar 9,0% op 3 juni jl.

De P.v.d.A. verloor zes zetels, de K.V.P. drie zetels, de P.S.P. twee zetels en de B.P. verloor haar enige zetel. In de oude raad waren acht partijen vertegenwoordigd, in de nieuwe negen partijen. De B.P. verdween; D'66 en Van Mierlo kwamen erbij.

Het gesprek over de samenstelling van het college van gecommiteerden komt thans op gang. Daarin is thans de zetelverdeling als volgt: 3 P.v.d.A., 1 P.C.G., 1 K.V.P., 1 V.V.D.

	Stemmen			Percentages			Zetels		
	Raad 1965	Staten 1970	Raad 1970	Raad 1965	Staten 1970	Raad 1970	Raad 1965	Staten 1970 ¹⁾	Raad 1970
P.v.d.A.	243.838	164.229	141.722	44,2	37,6	36,2	37	32	31
P.C.G.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(A.R.P./C.H.U.)	94.453	74.809	67.222	17,1	17,1	17,2	14	15	15
K.V.P.	72.939	41.093	39.072	13,2	9,4	10,0	11	8	8
V.V.D.	58.429	47.888	45.812	10,6	11,0	11,7	9	9	10
C.P.N.	28.124	23.125	22.740	5,1	5,3	5,8	4	4	5
P.S.P.	23.452	9.189	8.469	4,3	2,1	2,2	3	1	1
S.G.P.	16.225	14.622	15.740	2,9	3,3	4,0	2	2	3
B.P.	10.268	3.832	2.518	1,9	0,9	0,6	1	0	0
D'66	—	46.154	35.060	—	10,6	9,0	—	9	7
Lijst v. Mierlo	—	—	4.514	—	—	1,2	—	—	1
Lijst Nauman	—	—	547	—	—	0,1	—	—	0
G.P.V.	4.102	4.116	3.633	0,7	0,9	0,9	—	—	0
P.P.R.	—	6.756	4.442	—	1,5	1,1	—	1	0
Overigen	—	1.451	—	—	0,3	—	—	—	—
	551.830	437.264	391.491	100,0	100,0	100,0	81	81	81

¹⁾ Zetelverdeling, zoals die geweest zou zijn, wanneer de voor de verkiezingen van de Provinciale Staten uitgebrachte stemmen, zouden zijn uitgebracht voor de Rijnmondraad.

GEDEPUTEERDE STATEN

In de colleges van Gedeputeerde Staten hebben, zoals reeds uit de persberichten bekend is, enkele verschuivingen plaatsgevonden. De hierbij afgedrukte tabel geeft een overzicht van de stand van zaken per partij en per provincie in 1966 en thans.

De A.R.P. heeft in Gelderland haar Gedeputeerde-zetel moeten prijsgeven ten gunste van de V.V.D. In Noord-Holland is ditmaal een C.H.U.-gedeputeerde gekozen in de A.R.-vacature.

De A.R.P. kwam dus van 10 op 8 zetels en de C.H.U. van 8 op 9 zetels.

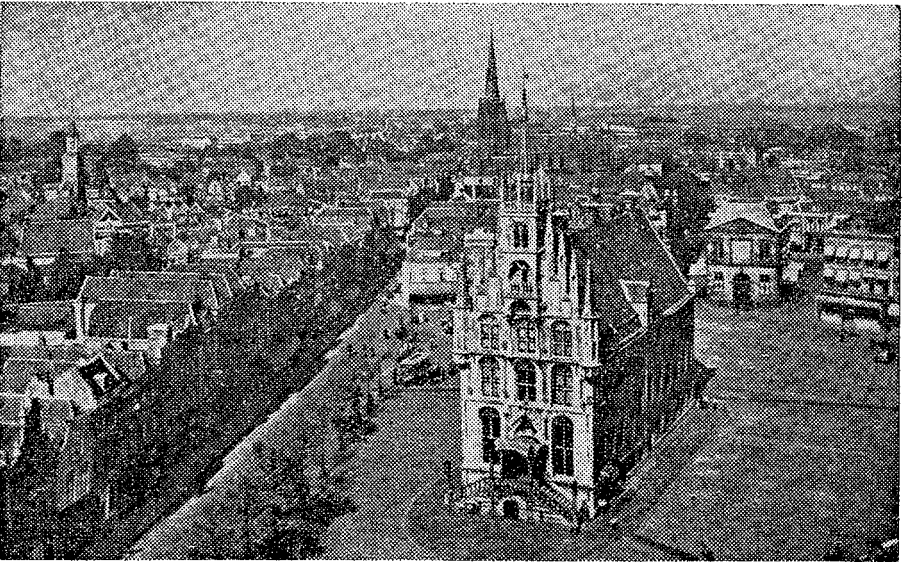
De K.V.P. verloor in totaal 4 zetels; in Drente aan de P.v.d.A., in Utrecht aan de V.V.D., in Noord-Holland aan de C.P.N. en in Zeeland aan de V.V.D.

De P.v.d.A. verloor twee zetels en won er één. Nettoverlies één zetel. In Groningen ging een zetel naar de C.P.N., in Friesland een zetel naar de V.V.D.

De V.V.D. won vier zetels en kwam van drie op zeven zetels.

De C.P.N. won voor het eerst twee Gedeputeerde-zetels.

	A.R.P. 1966	A.R.P. 1970	C.H.U. 1966	C.H.U. 1970	K.V.P. 1966	K.V.P. 1970	P.v.d.A. 1966	P.v.d.A. 1970	V.V.D. 1966	V.V.D. 1970	C.P.N. 1966	C.P.N. 1970	Totaal 1966	Totaal 1970
Groningen	1	1	1	1	0	0	4	3	0	0	0	1	6	6
Friesland	2	2	1	1	0	0	3	2	0	1	0	0	6	6
Drenthe	1	1	1	1	1	0	2	3	1	1	0	0	6	6
Overijssel	1	1	1	1	2	2	2	2	0	0	0	0	6	6
Gelderland	1	0	1	1	2	2	2	2	0	1	0	0	6	6
Utrecht	1	1	1	1	2	1	2	2	0	1	0	0	6	6
Noord-Holland	1	0	0	1	2	1	2	2	1	1	0	1	6	6
Zuid-Holland	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	0	0	6	6
Zeeland	1	1	1	1	2	1	2	2	0	1	0	0	6	6
Noord-Brabant	—	—	—	—	5	5	1	1	0	0	0	0	6	6
Limburg	—	—	—	—	5	5	1	1	0	0	0	0	6	6
Totaal	10	8	8	9	22	18	23	22	3	7	0	2	66	66

Stadhuis te Gouda

„ANTI-REVOLUTIONAIRE STAATKUNDE”

De veelbesproken nota's „Evangelië en Politiek” en „Staatkundige vernieuwing”, zijn verschenen in het mei-nummer van „Anti-Revolutionaire Staatskunde”, het maandblad van de Dr. Abraham Kuiperstichting.

Behalve dit soort nota's biedt „Anti-Revolutionaire Staatskunde” voortdurend informatie over wat er in A.R. kring aan gedachten en ideeën leeft en groeit met betrekking tot de huidige en toekomstige maatschappelijke problemen.

Voor f 9,75 per jaar krijgt u dit alles gratis thuis. Vult u zelf maar in:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

abonneert zich op „Anti-Revolutionaire Staatskunde”

Deze bon Dr. Abraham Kuiperstichting
opsturen Dr. Kuiperstraat 5
aan: Den Haag

Nog sneller abonneert u zich telefonisch. Ons nummer. 070 - 116346.

GEEN GEHEIMHOUDING MAAR ALS BEGINSEL OPENBAARHEID

RAPPORT COMMISSIE-BIESHEUVEL

„Openbaarheid, openheid”, zo heeft de commissie „Heroriëntatie overheidsvoorlichting”, die in september 1968 werd ingesteld, haar rapport genoemd, dat zij dinsdag j.l. aan de minister-president heeft aangeboden.

De commissie, onder voorzitterschap van mr. B. W. Biesheuvel, kreeg bij haar installatie door minister-president De Jong de opdracht, de regering te adviseren over de maatschappelijke functie van de overheidsvoorlichting en de openheid van de bestuursdienst. In de opdracht was tevens inbegrepen een voorbereiding van een standpunt voor de regering, over een wettelijk omschreven recht op informatie.

De commissie zegt in de inleiding, dat het rapport „een voldragen gedachtengang aanbiedt over de wenselijkheid van vervanging van het thans geldende geheimhoudingsbeginsel door het beginsel, dat uitgaat van openbaarheid”.

De consequenties van de toepassing van het openbaarheidsbeginsel voor alle terreinen van het overheidshandelen konden door de commissie niet diepgaand worden bestudeerd, maar de commissie is van mening dat de „witte plekken niet talrijk zijn” zodat het haar alleszins verantwoord leek een formulering te geven van een wettelijke regeling „betreffende het functioneren in openbaarheid van de centrale overheid”.

WETSONTWERP OPENBAARHEID VAN BESTUUR

Een belangrijk deel van het rapport vormt dan ook een ontwerp van wet openbaarheid van bestuur. De commissie is van mening, dat dit wetsontwerp zich leent voor spoedige indiening bij de Staten-Generaal. „Zij dringt bij de regering met kracht op dit laatste aan”. De commissie wil tevens de instelling van een „raad voor de openbaarheid”. Daarmee wordt bedoeld een adviescollege, dat de uitvoering van de wet openbaarheid van bestuur kan begeleiden.

In de ontwerp-memorie van toelichting op het ontwerp van wet staat „dat het bestuur, met name in de laatste tientallen jaren, in versneld tempo veel veranderingen heeft ondergaan door factoren als uitbreiding van het aantal bestuursstaken, internationalisering, gebruik van wetenschappelijke deskundigheid”. De commissie zegt, dat het bestuur daardoor „ongrijpbaar” is geworden voor de burger hoewel het opleidingsniveau ook snel is gestegen en de mogelijkheden tot communicatie zijn toegenomen. Door de laatstgenoemde factoren wordt anderzijds wellicht een grotere behoefte geconstateerd aan informatie over, inzicht in en invloed op het bestuur. Door de communicatiemedia is de discussie over het overheidsbeleid bovendien niet meer beperkt tot het parlement. De toegenomen mogelijkheid tot communicatie is ook belangrijk voor hen die moeten besturen, aldus de commissie. Het bestuur moet door allerlei oorzaken steeds dieper ingrijpen in het leven van de individuele burgers. Snelle

Mr. B. W. Biesheuvel (l.) en premier De Jong bij de installatie van de commissie.

standpuntbepalingen zijn vereist. Dit zijn factoren, die het van belang maken de mening van de burgers ter zake zo vroeg mogelijk te kennen.

DEMOCRATISCHER

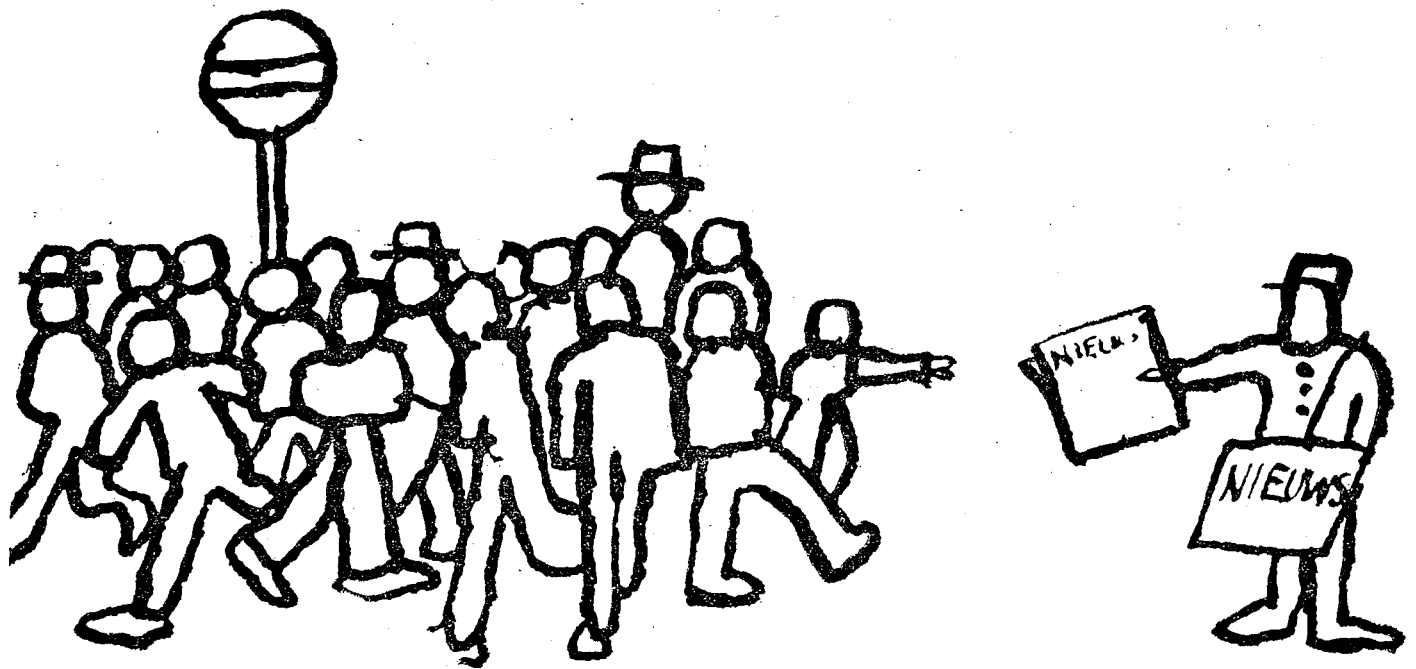
„Het openbaarheidsbeginsel kan leiden tot een beter en meer democratische bestuursvoering in Nederland”. Openbaarheid geeft minder kans op „onnodige verrassingen, misverstanden, verzetshoudingen en frustraties” van de kant van de burgers. Openbaarheid zal volgens de commissie meebrengen, dat de burger een groter inzicht krijgt op hetgeen de overheid doet. „Hij zal wellicht meer met de bestuurders gaan meedenken. Hij zal meer ervaring krijgen in het afwegen van belangen. Hij zal actiever deelnemen aan de publieke zaak. Hij zal zich wellicht meer betrokken voelen bij het politieke proces. Hij zal minder gekweld worden door machteloosheid”. Het kenmerkende van het rapport is het beginsel van openbaarheid zei mr. Biesheuvel dinsdag bij de aanbieding van het rapport. In deze keuze ligt een

principeel verschil met het geen tot dusver regel is. Nu is het zo dat in de vele regelingen van de centrale overheid een geheimhoudingsclausule is opgenomen waarop bepaalde uitzonderingen zijn gemaakt voor openbaarmaking. Het reglement van orde van de ministerraad en het rijksambtenarenreglement zijn pakkende voorbeelden van de huidige praktijk, aldus de voorzitter van de commissie.

RECHT OP INFORMATIE

Het ontwerp van wet stelt voor een regeling voor de openbaarheid van het gevoerde bestuur van de centrale overheid. Er is actieve en passieve openbaarmaking. De actieve openbaarmaking heeft plaats op initiatief van de overheid zelf. In het ontwerp is de verplichting opgenomen, dat de overheid besluiten, houdende algemene verbindende regels openbaar moet maken. Ook het gevoerde bestuur en bestuursvoornemens, zodra met het oog op een goede en democratische

Illustratie uit het rapport.

bestuursvoering opinievorming daarover van belang is, moeten openbaar worden gemaakt. De passieve openbaarheid betekent, dat de burgers „recht op informatie” hebben. Er is een verplichting voor de overheid in het ontwerp opgenomen tot inwilliging van verzoeken om informatie.

Er zijn enkele uitzonderingen op de verplichting actieve en passieve informatie te geven. Afgeweken kan worden van het beginsel van openbaarmaking in een aantal gevallen b.v. als: de eenheid van de Kroon naar buiten in gevaar zou komen; de veiligheid van de staat zou kunnen worden geschaad; de goede betrekkingen van Nederland met vreemde mogendheden zouden kunnen worden geschaad.

GEEN PRIMEURRECHT PARLEMENT

Het zogenoemde primeurrecht van het parlement wordt door de in het wetsontwerp voorgestelde regeling ondergraven. De traditionele opvatting, die aan Staten-Generaal het recht toekent als eersten kennis te nemen van mededelingen van de regering is in de praktijk al onhoudbaar gebleken, mee door de ontwikkelingen na de tweede wereldoorlog, vooral onder druk van de pers en een mondiger wordend volk, de overheidsvoorlichting, de opkomst van de massamedia enz.

Het primeurrecht is volgens de commissie voor de werking van het parlement niet essentieel. Het primeurrecht voor het parlement brengt tevens mee, dat het recht op informatie voor de burger illusoir wordt.

Het recht op informatie aan de burger betekent niet, dat alle informatie kosteloos moet gebeuren. Het openbaarheidsbeginsel brengt mee, dat het recht op informatie niet gefrustreerd mag worden door het berekenen van hoge rechten. Maar wel moet worden bedacht, dat het voldoen van verzoeken om informatie omvangrijke en kostbare werkzaamheden mee kan brengen. Het lijkt de commissie redelijk voor het verschaffen van informatie voor een zuiver particulier, soms commercieel doel de belanghebbende te laten betalen voor (eventueel een deel van) de daaraan verbonden kosten.

KABINETSFORMATIE

Hoewel niet behorend tot haar opdracht, heeft de commissie zich ook gebogen over de openbaarheid bij kabinetsformaties. De commissie bepleit een zo groot mogelijke openbaarheid van alles wat er rond de kabinetsformaties gebeurt. De vorming van een kabinet is een publieke zaak. Informatie over een kabinet-inwording is noodzakelijk ter informatie van de burger.

De commissie is van mening, dat het voorlichtingsbeleid van de overheid beter moet worden gecoördineerd. De minister-president moet zorg dragen voor die coördinatie. Een deel van de commissie meent, dat een aparte staatssecretaris voor de voorlichting zou moeten worden aangesteld, maar de meerderheid van de commissie voelt niet voor een staatssecretaris.

DE WAANZIN VAN DE CONSUMPTIEDWANG

DOOR DR. H. REBEL

De vorige keer ben ik met de smaakstoffen geëindigd. Er zijn nog twee zaken die ik hierbij wil noemen, ter illustratie van de gevaren die ook aan smaakstoffen kunnen zijn verbonden. Helemaal juist spreek ik dan niet, want ik doel hier voor een van de twee op een smaakversterker, het mononatriumglutamaat. Een stof van natuurlijke oorsprong, passend in ons spijsverteringsmechanisme. Toch hebben grote doses, zo is onlangs gebleken, een gevaarlijk neveneffect op het menselijk lichaam. De stof kan dan namelijk hersenletsel teweeg brengen bij nog niet geboren kinderen. Wij moeten dat in elk geval als waarschijnlijk aan nemen op grond van dierproeven. Ondertussen maken we een druk gebruik van deze verbinding, die de werkzame component van soepen-aroma's en bouillonsmaakstof is, en die in vaste vorm in vleeskruident is verwerkt. Deze opmerking illustreert hoe voorzichtig we zelfs met natuurprodukten moeten omspringen. Overdosering kan al gevaarlijk worden. Hetgeen tijdens een rage in vitaminen, vlak na hun ontdekking, al duidelijk was geworden. Het is onbekend of dat ook voor de eigenlijke smaak en reukstoffen of voor enkele daarvan geldt.

ZOETMIDDELEN

Het tweede smaakprobleem dat ik noem is dat van de zoetmiddelen. Wij hebben in en sinds de oorlog de synthetische zoetstoffen zien opkomen. De laatste jaren steeg het verbruik ervan enorm, vooral in frisdranken. We moesten natuurlijk steeds meer frisdranken naar binnen werken en we hoefden daar nu niet meer dik van te worden, vandaar. Uit het voorgaande valt al te vermoeden dat frisdranken, behalve uit water, eigenlijk alleen uit hulpstoffen zijn samengesteld. Dat wil zeggen, voor het overgrote deel. De soorten die de aanduiding vruchten-drank mogen voeren, zijn nog gedeeltelijk uit vruchtesappen bereid. Voor het kleinste deel gewoonlijk. De rest is een compositie van reuk- en smaakstoffen, kleurstoffen, eventueel troebelingsmiddelen en zoetstoffen. In principe, zolang nog geen effecten op lange duur van al deze toevoegsels bekend zijn, lijkt het gebruik van frisdranken dus één van de bij uitstek riskante zaken. Het risico werd pas levensgroot zichtbaar toen onlangs de toevoeging van de zoetstof natriumcyclamaat aan alle levensmiddelen verboden moest worden. Omdat het omzettingsprodukt cyclohexylamine dat in het lichaam ontstaat, kanker van onder andere de urineblaas bleek te kunnen veroorzaken. Het aloude saccharine uit de oorlogsjaren treedt nu als plaatsvervanger op. Of dit ook, en bij voorkeur in combinatie met andere hulpstoffen, op de lange duur onschuldig is, is niet zeker te zeggen.

Belangrijke hulpstoffen zijn ook de verdikkingsmiddelen en de emulgatoren. Zij bepalen de 'toestand' (smeuigheid e.d.) van veel ingrediënten in ons voedselpakket. Emulgatoren zijn stof-

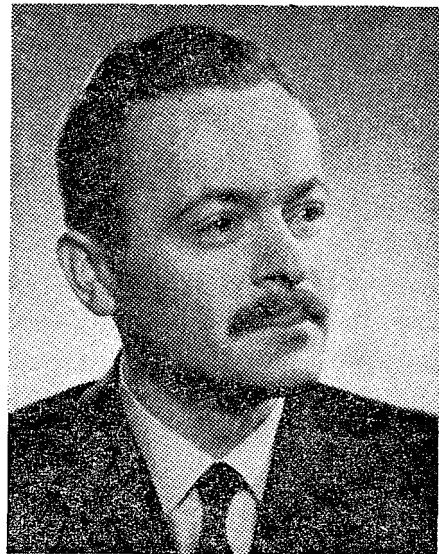
fen die vetten, die van zichzelf niet in water oplossen, met water tot een heel fijne verdeling brengen. De uiterst fijne druppeltjes die dan ontstaan, blijven in het water zweven en ogenschijnlijk lost het vet op. Omgekeerd lost ook, met behulp van een emulgator, water op in vet. De eerste situatie is kenmerkend voor zeep, de meest bekende emulgator. Water neemt vetachtig vuil alleen op als er zeep in zit. Over de sterk gestimuleerde vervanging van zeep door andere wasmiddelen kan ik hier niet uitweiden hoewel de meesten van ons met de afwas en het 'schone' etensgerei voortdurend resten van wasmiddelen op de huid en ook naar binnen krijgen. Deze zaak is geen echte voedselkwestie. Wij moeten hier meer letten op het tweede type emulgatoren. Het type dat gebruikt wordt om water in vetten op te lossen. Daarmee worden onze slasausen en mayonaises gefabriceerd, alsook de margarines, bakkerscrèmes en dergelijke. De affaire met een plantemargarine van een jaar of acht geleden heeft geleerd dat ook hier door de fabrikanten onverantwoorde risico's zijn genomen. Sindsdien heeft men zich, wat deze emulgatoren betreft, weer meer tot natuurprodukten gewend. Of de lucht boven dit gebied nu volmaakt

schoon is, waag ik te betwijfelen, maar dan meer op grond van vermoedens en ervaring, dan van feiten.

Boven de verdikkingsmiddelen is de lucht pertinent niet schoon. Er zijn er nogal wat ontwikkeld de laatste jaren, dikwijls op basis van cellulose. Van een veelgebruikte van deze cellulose-verbindingen, die in instantpuddingen, tandpasta's, ijs en andere produkten brede toepassing vindt, is gevonden, dat zij bij ratten kanker in het spijsverteringskanaal kan veroorzaken, wanneer langdurig grote doses aan deze dieren worden opgevoerd. Misschien zullen wij nooit langdurig grote doses van deze stoffen binnen krijgen, maar wie zegt dat wij niet gevoeliger zijn dan ratten? We hoeven maar aan de softenonaffaire te denken om de mogelijkheid daarvan altijd aanwezig te zien. In die affaire waren veel te weinig dierproeven gedaan en uit de resultaten was toch maar de conclusie 'veilig' getrokken.

CONSERVERING

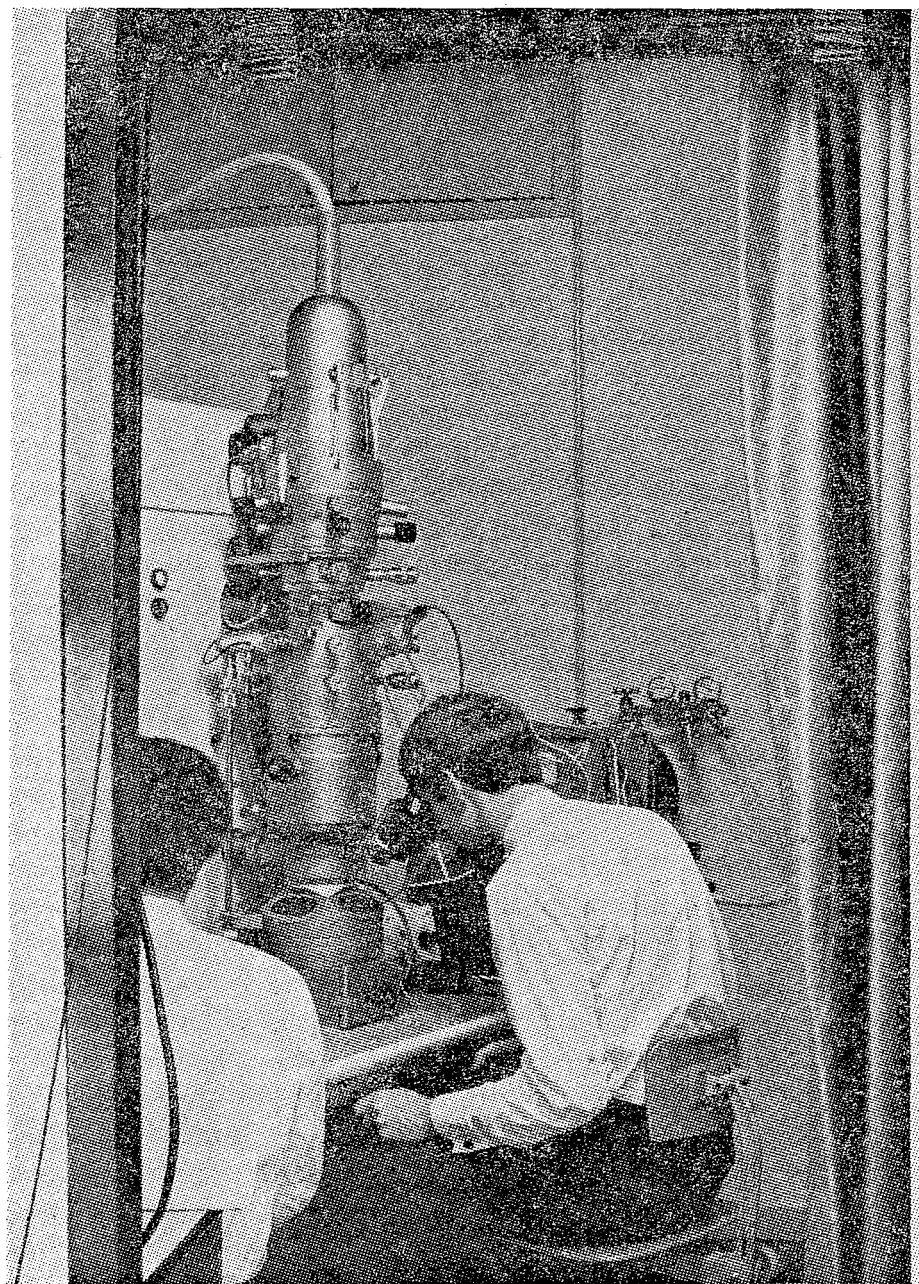
Besteden wij nu enige aandacht aan de conservering van voedsel. Aangezien voedsel, zeker in de streken met gematigd klimaat waarin wij leven, niet continu geproduceerd kan worden, zijn wij aangewezen op bewaring van

allerlei produkten, ook in bewerkte vorm. Als de waren waarom het gaat niet hard, droog, dan wel zeer zuur zijn, hebben we daarvoor conserveringsmiddelen nodig. Vroeger was het zuurmaken of sterk zouten van de produkten de aangewezen weg. Nu gebruikt men andere chemicaliën, naast hittebehandeling, evacuering en bevriezing. Het natriumbenzoaat is een al heel lang bij ingeblikte waren toegepast middel. Het lijkt daarom dat we het als ongevaarlijk kunnen beschouwen. Het hele inblikprocédé ziet er op zichzelf vrij gunstig uit, gelet op het punt van aandacht in dit artikel. Natuurlijk worden er net als bij andere voedingswaren, soms kleur- of kleurophaalmiddelen, eventueel smaakversterker (vleesprodukten) toegevoegd. Maar wij zullen verder aan deze werkwijze geen aandacht geven. Ook het hoogst moderne en mits zonder hulpstoffen toegepast, zonder meer voortreffelijke procédé van het vriesdrogen laten wij hier buiten beschouwing.

STRALING

Alleen een conserveringswijze die de laatste tijd opkomt, wil ik aanstippen. Het is de behandeling met radio-actieve straling van meestal al verpakte en dus geheel bewerkte produkten. De staatssecretaris van Volksgezondheid heeft kortgeleden een aantal bestraalde voedingsmiddelen voor consumptie vrijgegeven. Dat duidt erop dat de onderzoeken die nu naar de schadelijke werking van bestraling zijn verricht, die schadelijke werking niet hebben aangetoond. Wil dat zeggen dat de kust nu veilig is? Ik meen vooralsnog: nee. Dat is, let wel, mijn persoonlijke mening, die geen betere pretendeert te zijn dan die van de adviseurs van de staatssecretaris. Ik weet het een en ander, weinig eigenlijk, van wat er bij bestraling gebeurt. Ik ben ervan overtuigd dat er, ten eerste, in het materiaal van levende oorsprong vele onbekende, wellicht ook gevaarlijke verbindingen worden gevormd, zij het in kleine hoeveelheden. Immers, over een onderzoekstermijn van enige jaren wordt geen schadelijk bijverschijnsel geconstateerd. In de tweede plaats zullen van sommige elementen de atomen voor een klein deel zelf radio-actief worden. En ook die elementen hebben wij nodig. Zij verlaten ons lichaam

soms pas na zeer lange tijd. Het gaat hier om spoortjes radio-activiteit en om zeer kleine concentraties aan gevaarlijke verbindingen. Maar over een tijd wordt misschien een groot deel van onze voedingsmiddelen bestraald. En dan konden wij wel eens onvriendelijke gevolgen van ontstane bijprodukten ondervinden. Dan kon ook wel eens een merkbaar deel van ons dieet radio-actief worden.

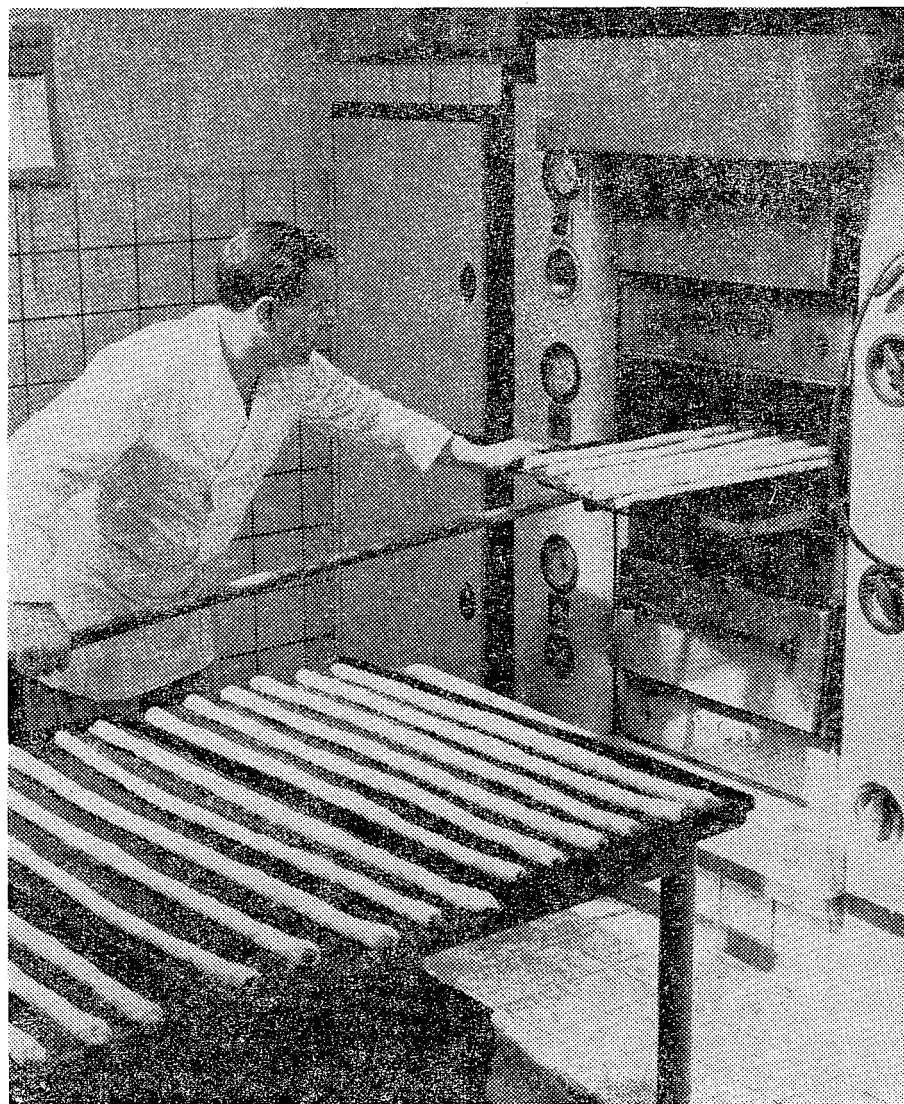
De gevaren van radio-activiteit zijn genoegzaam bekend. Wij kunnen er dan ook uitsluitend mee leven, doordat de in de natuur aanwezige radio-activiteit zo geweldig goed verspreid is. Wij worden eigenlijk alleen merkbaar door kosmische straling getroffen. En daar zijn we vanouds op ingesteld. Met de gevaarlijke ophoping van splijtstof, die ons al de fall-out bezorgd heeft en die een uiterst precair afvalprobleem heeft geschapen — waarvan wij ons op ongehoord riskante wijze afmaken door dumping — gaan wij nu op ons zelf verder experimenteren. De voorraden kunnen toch niet ongebruikt blijven liggen. Integendeel, ook hier moet expansie zijn. De industrie komt met initiatieven. En de staat zegt toch altijd: ja, maar... En we moeten tenslotte het oude, beproefde durven verlaten. Wij kunnen er in elk geval niet bij blijven staan. Ik meen echter, dat onderzoek naar de risico's hier niet lang genoeg kan duren. En erg lang heeft het niet geduurd, dat is wel zeker.

VERPAKKING

Over het laatste stadium van de voedselproductie: verpakking en uitstalling, zal ik kort zijn. Hoewel er vanuit ons gezichtspunt wel wat over te vertellen valt. Verpakking is een rage geworden. Een typisch voorbeeld van een verkwisting, een over de balk gooien van een teveel. Een teveel aan strokarton, waarvan de afvalpulp zeer nodig de Waddenzee ingepompt moet worden. Een teveel aan papier, waarvoor de bossen in steeds sneller tempo de grond uit getrokken moeten worden met gigantische hoeveelheden kunstmest. Met alle gevolgen voor het oppervlaktewater. Een overproductie aan aluminium voor het 'zilver'papier.

Maar dat zou desnoods weer omgesmolten kunnen worden. Een geweldig overschot aan bijprodukten van de olie-industrie, waaruit de plastics gemaakt worden. Praktisch, maar onverteerbaar voor de natuur en heel moeilijk te vernietigen. Plastic afval is typisch materiaal voor vuilverbranding. Dat zal ons dan ook op enorme hoeveelheden rookgassen, roet en wat de PVC betreft, ook op zoutzuurgas en andere chloorhoudende gassen in de lucht komen te staan. Maar voedsel blijft in plastic zo heerlijk lang vers. Weinigen weten helaas dat in alle soepele pastics weekmakende stoffen zitten die in vetten oplossen. In vetten van gebak (probeer het met speculaas: het resultaat is weerszinwekkend) en ook in dat van vlees en vleeswaren en melk en in spijsolies.

Naar de effecten hiervan op het dierlijke organisme is bij mijn weten nooit onderzoek gedaan. Men neemt van de

weekmakers aan dat zij inert zijn, dat wil zeggen, dat zij helemaal niets doen. Ik zou het niet durven beamen, dat is alles wat ik erover zou willen zeggen. Ik beperk mij nu verder. Ik zou nog kunnen verhalen van reducerende stoffen die kleurverlies door zuurstofopname moeten voorkomen (op uitgesteld vlees bijvoorbeeld), of juist reducerende stoffen daar waar bleiking gewenst is (bij meelbloem, koffiemelk etc.). Het allerbelangrijkste levensmiddel, water, waarvan iedere Nederlander wel weet hoe slecht het in de Randstad al is, verdient een navenant verhaal. Maar het is teveel om op in te gaan.

CONTROLE

Hoe vindt nu de controle op dit alles plaats? Wel, alles is in principe geoorloofd, mits het niet te gek wordt. Er moet dus geen schade, om niet te

zeggen definitieve schade aan het menselijk of dierlijk organisme worden veroorzaakt. Of het op die manier niet te gek wordt, wordt met een vrij grote mate van willekeur, zo ongeveer met de 'natte vinger' bepaald. En de Keuringsdiensten van Waren, zestien gemeentelijke organen met een provinciale actieradius, zien toe op de naleving van de beperkingen die er zijn gesteld. Zij zijn verantwoordelijk aan de minister via de inspectie van de volksgezondheid. In werkelijkheid hebben zij een grote autonomie en bestaan zonder officiële coördinatie naast elkaar. Internationaal moet de afstemming van bepalingen nog groeien. Nederland is vrij 'liberaal', Frankrijk zeer streng. Belangrijker is, dat de controle achteraf plaatsvindt. Vrijwel alles wordt eerst 'toegelaten', tot schade is gebleken. De fabrikanten zijn wel zo wijs de lancering van hun 'vindingen' enigszins voor te bereiden. Zij liggen dan

ook geweldig op de Keuringsdiensten voor. Dat spreekt des te duidelijker wanneer we bedenken dat een kleine driekwart van de levensmiddelen die wij nu gebruiken, tien jaar geleden nog niet 'bestond' in zijn huidige vorm. Onder die omstandigheid is het natuurlijk gemakkelijk om 'in goede harmonie' met Keuringsdiensten samen te werken en ze 'alle steun te verlenen'.

Wanneer schade door hulpstoffen is geconstateerd, wordt eerst 'vastgesteld' of die schade een ernstig, essentieel karakter heeft of niet. In het tweede geval wordt dan gewoonlijk een tolerantie 'ingesteld'. Een concentratie, waarbeneden wij de toevoeging in kwestie zonder schade kunnen verdragen.

Langdurig? Een leven lang? Ook als ongeboren vrucht? Of juist als bejaarde? Ook samen met die talloos veel andere stoffen die wij zonder schade 'tolereren'? Niemand die daar een zinnig woord over kan zeggen.

Wat in feite ter discussie staat is de waanzin van de consumptiedrang, consumptiedwang zou ik haast zeggen, die langzamerhand een wezenstrek van onze economische orde wordt. En daarmee zijn we weer bij ons uitgangspunt terug.

Waarom laten wij ons in deze mallemolen meesleuren? Waarom zullen wij ons dat ook verder laten doen? Ik hecht grote waarde aan onze technische en wetenschappelijke kennis, die ons wellicht in staat kan stellen, de hele wereldbevolking van eten te voorzien.

Maar wat is de geheimzinnige macht die ons ertoe aanzet, steeds meer te gebruiken, als we genoeg hebben, en steeds hoger eisen te stellen aan wat goed is? Wie sleurt ons de draaikolk van levensgevaarlijke bedreigingen in? Ik stel het boud. Maar er is uiteindelijk ook veel meer aan de hand, dat hier ten nauwste mee samenhangt. Het voedsel is maar één facet van onze wijdbegrensde, maar zo subtiële en kwetsbare 'biosfeer', het samenspel van alle factoren die ons levensmilieu bepalen. Het zal de vraag zijn of wij de algehele en drastische verstoring daarvan door onze ongebreidelde en steeds sneller voortijlende getalsvermeerdering, dan wel de rooibouw die wij op vele onderdelen plegen, zullen overleven. Dat is het sluipende gevaar van onze tijd.

HET BEELD DER VADEREN

DEINING IN UTRECHT

In 1920 waren de loon- en salarisverhogingen aan de orde van de dag. Een halve eeuw geleden had men te kampen met stijgende prijzen en de lonen moesten daaraan worden aangepast. Er werd toen misschien minder over getheoretiseerd, maar de zaak was wel ernstig. In verschillende gemeenten kwam het gemeentebestuur tot een salarisverhoging, die, voor het eerst, en vaak onder hevige tegenstand van de socialisten in de raad, mede bestond in het invoeren van een kinderbijslag.

B. en W. van Utrecht kwamen ook met een voorstel tot verhoging van de salarissen van de ambtenaren ter secretarie. Algemeen was men er over eens, dat het een flinke verbetering werd en de kinderbijslag zou er ook wel komen. Maar het dagelijks bestuur had in zijn toelichting één ding gezegd, dat een storm van verzet ontketende. B. en W. zeiden nl.: wij vinden een flinke salarisverbetering urgent, maar een andere wijziging is o.i. ook noodzakelijk. Wij vinden, aldus B. en W., dat de ambtenaren te kort werken. In een ganse week werken zij maar 39 uur. Dat is

historisch wel verklaarbaar (op sommige Rijkskantoren b.v. werden de commiezen niet eerder dan des morgens om tien uur verwacht, zo omstreeks 1870) maar het past niet meer in deze tijd, ook gelet op de werktijden van het andere gemeentepersoneel, de mensen van de reiniging b.v.

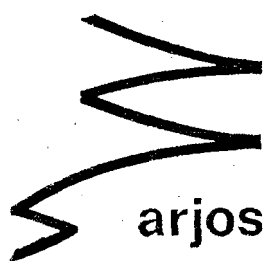
Nu willen wij, aldus B. en W., de matigheid betrachten. Als deze nieuwe salarisregeling een feit wordt, dan zullen de heren voortaan 42 uren per week ten kantore moeten zijn. En wij zeggen er bij, dat wij in ons achterhoofd hebben, dat het eigenlijk 45 uren moeten zijn, al willen wij voorshands zó ver niet gaan.

Dit voornemen wekte een storm van verzet. Maar zij, die in verzet kwamen, ook de raadsleden, moesten natuurlijk wel motiveren, waarom 42 uren een onmenselijke, of in elk geval een bedenkelijke taak was. Want B. en W. vonden, dat zoveel uren achter het bureau of de lessenaar net zo goed te realiseren waren als een gelijk aantal uren in andere takken van gemeentedienst. En in die andere takken werkten men trouwens langer dan 42 uur.

Toen kwamen twee raadsleden met een gelijkkluidend bezwaar: Een ambtenaar moet tijd hebben, om des avonds te kunnen studeren. Niet alleen tijd, maar ook voldoende kracht en energie. Daarom moet de gemeente het secretariaat-personeel niet zó uitbuiten, door ze 42 uur te laten werken, dat ze in de avond moede nederzitten en geen lust meer hebben tot de boeken en tijdschriften zich leergierig te wenden.

Het woord uitbuiten werd letterlijk gebruikt in dit verband. En deze weergave van de toenmalige feiten is een zwakke afspiegeling van de forse commentaren, geladen met satire, die toen in de pers verschenen op dit argument.

OP WIEK HET ARJOSBLAD

Dat verschijnt maandelijks. Maar dat weet u wel. Weet u ook, dat u zich kunt abonneren? Acht gulden per jaar is toch niet te duur! Allerlei informatie over de jongerenorganisatie van de ARP is dat geld wel waard. Probeert u het eens uit. Uw aanmeldingsformulier hebben we hieronder afgedrukt. (Over betaling hoeft u zich nog niet druk te maken. De uitgeverij zal u t.z.t. een rekening zenden). Jongeren (tot 30 jaar), die zich als lid van de Arjos aanmelden, krijgen Op Wiek gratis. Geïnteresseerd om mee te doen aan het werk van de Arjos? Stort f 7.50 op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „lidmaatschap 1970" en stuur onderstaande bon ingevuld op. Schrijf snel je grootje uit.

NAAM:

STRAAT:

WOONPLAATS:

- wenst zich met ingang van heden te abonneren op het Arjosblad *
- zal gaarne een proefnummer van Op Wiek ontvangen
- geeft zich op als lid van de Arjos
- * doorhalen wat niet van toepassing is.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG (of bel op: 070 - 183960).

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen".

naam:

adres:

woonplaats:

datum:

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

CHRISTELIJKE POLITIEK IS: DIENEN

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

„Een goed programma? O dat kan best, zal wel waar wezen. Maar maakt u het waar? Daar gaat het om.”

„Voor de verkiezingen? Nee hou het dan maar. Dacht je dat ik voor dat zootje ging stemmen. Ze laten een gewoon mens immers toch verrekken.”

„Hé die foto dat bent u zelf. Nou da's tenminste fideel dat u zelf die folder komt brengen. Meestal hoor of zie je van de heren op het groene kussen niets.”

Zomaar drie opmerkingen uit een hele reeks die we te horen kregen toen we in een nogal persoonlijke verkiezingsactie een kleine tienduizend kaarten met de foto van de lijsttrekker (spijt me voor u meneer maar hij lijkt echt, zei een dame) en enkele markante punten uit het program erop uitreikten. Inderdaad uitreikten. Bellen aan de deur en overhandigen, uitdelen in winkelcentra, op de weekmarkt, bij het aangaan van werven en fabrieken, enz. Telkens met de aanbeveling op lijst twee te stemmen. Dat alles gesteund door korte en naar wij althans meenden kernachtige speechjes.

Over het resultaat van zo'n actie valt weinig te zeggen. Alleen was het verheugend dat waar die acties gevoerd werden (Rijnmond, Rotterdam en Vlaardingen) de verkiezingsuitslagen gunstig waren. Zetelwinst of een hoger percentage dan in 1966. Opmerkelijk was voorts dat vrijwel niemand de aangeboden kaart weigerde en dat er nagenoeg geen één op straat terecht kwam. Men nam er vluchtig kennis van of las hem aandachtig, maar steeds ging de kaart in de zak of in de boodschappentas. Men gooide hem niet weg.

PERSOONLIJK CONTACT

Eerste les uit deze actie: het persoonlijk contact, al is het nog zo kort, wordt op prijs gesteld. Natuurlijk werden er allerlei opmerkingen gemaakt. Waren christelijke partijen nou wel nodig? Wat was nu eigenlijk christelijke politiek? Als je het kort probeerde uit te leggen kon het je overkomen dat iemand dan vroeg 'Is de politiek van Roolvink Christelijke politiek? christelijk?'

Velen haalden er hun schouders over op. Maar daaronder waren er ook die zeiden 'nou ja eerlijk is eerlijk, die antirevolutionairen maken er misschien nog wel wat van'. Waar je dan op dat ogenblik dankbaar acte van nam. Erg dankbaar soms, want als je drie dagen lang van 's morgens voor zevenen bij de fabriekspoort tot 's avonds in een bejaardenhuis contact hebt met de kiezers, dan kom je als politicus, om het even van welke partij, niet bepaald hooggestemd thuis. Het is zowel lichamelijk als geestelijk een zwaar karwei. Maar naar mijn mening een noodzakelijk karwei en ook een uitermate nuttig karwei.

Vermoedelijk is het wegblijven van 30 tot 40 pct. van de kiezers voor sociologen en politicologen. Er zullen wel de nodige studies verschijnen over het waarom van het wegblijven. Wie zoals wij enkele dagen actief onder de kiezers is bezig geweest heeft daar geen behoefte meer aan. Hij heeft zijn les geleerd. Hij heeft ervaren dat de

kiezer helemaal niet geïnteresseerd is omdat hij van het politieke beleid niets begrijpt, omdat de bedoelingen van de politieke partijen in gemeenteraden, provinciale staten en Tweede Kamer doorgewoond niet overkomen.

Die sporthal en dat sportterrein, die nieuwe school en dat prachtige bestemmingsplan, die voorzieningen op cultureel en sociaal terrein zal de kiezer wel aanvaarden, maar interesseren doet het hem maar matig, want het wordt toch allemaal op het raadhuis bedisseld en naar zijn mening wordt niet gevraagd. En dan gelooft hij het wel en dan laat het hem siberisch of hij van de hond of van de kater gebeten wordt. Waarom komen de dames en heren van de gemeenteraad niet eens kijken naar de rotzooi in de oudere wijken waar de gaten ontstaan door het slopen van huizen, vuilnisbellen worden. Waarom wordt bij de sanering niet naar de mening van de bewoners gevraagd, waarom wordt er niet meer geld besteed aan het repareren van de straten die er vaak erbarmelijk bij liggen? En ga zo maar door. 'De drie vragen in het begin van dit artikel, hoe gevarieerd ook, komen met vele andere vragen op uit dezelfde achtergrond, nl. die van het niet-geïnteresseerd zijn, het niet geloven van de programma's, het gevoel van onmacht, het zijn van een pion in het raadhuisspel.

LES

DE LES DIE WIJ ALS A.R., SPECIAAL ALS A.R., uit deze verkiezing moeten trekken is dat wij op de kortst mogelijke termijn het contact met de kiezer moeten herstellen, moeten versterken. Dat dit voor andere politieke partijen ook geldt is helemaal niet

interessant. Een partij die zich evangelisch noemt, een partij die het opneemt voor het werkelijk menszijn in deze vertechniseerde samenleving, kan er niet onderuit een levend contact te onderhouden met de kiezer, de mens waar het om gaat.

Op de partijconferentie over het provincieprogram is het al gezegd dat het lid-zijn van provinciale staten of van een gemeenteraad een zware opgave is en in onze dynamische tijd nog zwaarder zal worden.

Maakt u het waar, vragen de kiezers. En heel wat kiezers vragen dat nadrukkelijk aan ons de anti-revolutionairen, die pretenderen een evangelische politiek te willen voeren. Maakt u het waar?

Laten al onze raads- en statenleden zich die vraag voor gesteld houden. De kiezer zal er ons aan houden. Als wij falen zal hij dat a.r. zoutvat wegwerpen en daarmee ook misschien het zout van het evangelie zelf dat door ons falen, naar zijn mening nergens toe dient.

In ons model-provincieprogram en in de richtlijnen voor een gemeenteprogram hebben wij als a.r. de voorlichting en de inspraak van de burger duidelijk voorop gesteld. Die woorden zullen in de komende vier jaren door onze daden moeten worden bezegeld. Daar kijkt de kiezer naar uit. Hoe dat moet?

Ook dat is aangegeven. Voorlichting is niet alleen een zaak voor B. en W., maar ook voor de fracties zelf. Zij moeten zorgen voor een voortdurend contact met de kiezers. Eenmaal per jaar een vergadering van de kiesvereniging, waar dan de fractie opdraaft, is niet voldoende. De raadsleden zullen 'alleen of in vereniging' de burgers moeten voorlichten over het hoe en waarom van wat er gaat gebeuren. Gaat gebeuren, niet alleen van wat er reeds gebeurd of besloten is. Zij zullen zich in voortdurende contacten op de hoogte moeten stellen van wat er onder de burgerij aan wensen en verlangens leeft. Zij zullen daarbij ook de moed moeten hebben om bepaalde dingen af te wijzen maar dan gemotiveerd en met kennis van zaken.

OP DE HOOGTE ZIJN

Maar zullen de raadsleden en voor statenleden geldt hetzelfde, daartoe in staat zijn, dan zullen zij zelf terdege

op de hoogte moeten zijn van wat er in de gemeentelijke of provinciale keuken gebrouwen wordt. Dan zal men tegenover de voorstellen van Gedeputeerde Staten of van B. en W. waar nodig alternatieven moeten kunnen stellen. Die mogelijkheid is er vandaag niet. Een voorstel van B. en W. of van G.S. is gebaseerd op de adviezen van de gemeentelijke of provinciale diensten. Maar dat is één advies, dat biedt geen alternatieven, geen andere oplossingen. Daarom hebben wij als partij bepleit dat de raadsfracties of statenfracties financieel in de gelegenheid moeten worden gesteld zich onafhankelijk van de overheidsdiensten deskundig te laten voorlichten. Dan alleen bestaat de kans dat er verantwoorde alternatieven komen. En dan alleen zal de discussie in de gemeenteraden weer interessant worden, omdat het dan een echte discussie is waarin verantwoord gekozen kan worden.

Dat zal een van de eerste dingen moeten zijn waarover a.r.-raadsleden in de gemeenteraden met voorstellen, met initiatieven moeten komen. Of het college van B en W dat leuk vindt is niet interessant, evenmin of een bevriende wethouder dat afraadt of dat een prov. planologische dienst een dienst voor stadsontwikkeling, een huisvestingsbureau of een afdeling voor culturele zaken bezwaren maakt.

Als het ons ernst is — en wij zeggen dat toch telkens weer — dat wij op basis van het Evangelie de samenleving willen vernieuwen dan zullen wij als bestuurders van gemeente en provincie in nauw contact met de burgerij door de schouders onder moeten zetten. Dan zullen wij en niet de ambtenaren, niet de technici het schetsplan voor die vernieuwing moeten maken. Dat wij daarbij gaarne gebruik zullen maken van de vakbekwaamheid van onze diensten, met name bij de uitvoering, is vanzelfsprekend.

Werkelijk besturen, werkelijk voorlichten en inlichten, dat is de taak voor het raadslid en het statenlid van 1970.

De burger bij het bestuur betrekken kan door de instelling van zgn. functionele commissies en raden waarbij aan burgers-niet raadsleden door de gemeenteraad bevoegdheden kunnen worden gegeven dan wel overgedragen van de raad zelf of van het college van B en W. Die mogelijkheid biedt de wet reeds een aantal jaren, maar er wordt nagenoeg geen gebruik van gemaakt. In gevallen waarin men het wel doet is het vaak in een zodanige verdunning dat het dragen van verantwoordelijkheid door de burger toch nog weinig om het lijf heeft. En dan heeft de hele zaak weinig of geen effect.

INITIATIEVEN

Nogmaals als het ons ernst is met ons program dan zullen wij als a.r. de nodige initiatieven moeten ontwikkelen. En laat men daarbij goed beseffen dat andere politieke partijen ons dat niet steeds in dank zullen afnemen

Van socialistische zijde pleit men ook voor deze functionele commissies, maar in hun conceptie is het aantal raadsleden in die commissies zo groot dat van een werkelijke verantwoordelijkheid van de burger nog geen sprake is. Als het ons ernst is met de vernieu-

VERVOLG OP PAG. 11

DIENTSP LICHTIGE MILITAIREN EN HUN RECHTSPOSITIE

DOOR MR. A. HERSTEL

Er gaan weinig dagen voorbij, dat de kranten niet een of ander bericht geven, waarin het gaat over democratisering binnen een bepaald samenlevingsverband. De roep om inspraak is algemeen, naast het verlangen, om inspraak, om democratisering verwerkelijkt te zien, bestaat ook duidelijk inzicht in welke richting het betreffende verband zich zal dienen te ontwikkelen, welke doeleinden moeten worden nagestreefd.

Ook het leger ontkomt niet aan aanvallen op zijn structuur, de gang van zaken in de krijgsmacht wordt van alle zijden bekritiseerd. Zeer regelmatig wordt men met die kritiek via de communicatiemedie geconfronteerd.

Een kritische houding ten opzichte van het leger is niet een modern verschijnsel. Integendeel! Zolang er soldaten zijn geweest zal er „gekankerd” zijn, en de Nederlandse militair heeft zich in het koor der kankeraars zeker niet onbetuigd gelaten. Maar de kritiek werd geuit in de huiselijke kring en in het gesprek met lotgenoten. Overigens was Jan Soldaat een min of meer meegaand figuur, die zich misschien soms probeerde te „drukken”, maar als het er op aan kwam zijn mond hield. Dat was hem trouwens maar geraden ook, want ongezoeten kritiek op een even weinig flauwe manier geuit, kon hem gemakkelijk moeilijkheden opleveren.

In die situatie zit beweging.

Vroeger ging een Nederlandse jongen, die zijn dienstplicht moest vervullen, gewapend met de kennis over zijn militaire apparaat, die hij van zijn vader, van zijn broers of van anderen had verkregen, naar de plaats van eerste opkomst en liet zich inlijven. (Dit woord alleen al houdt iets in van „onderwerping”). Hij wist, dat hij gedurende een geruime tijd zijn land moest dienen en dat die dienst gepaard zou gaan met vele ongemakken — weinig geld, eten wat de pot schaft, weinig vrije tijd, ondergeschiktheid, kans op vrij strenge straffen, het verrichten van werkzaamheden, waarvan hij het nut niet steeds zou inzien. Hij wist echter ook uit de „sterke” dienstverhalen van familieleden of kennissen, dat het verblijf in het leger toch ook een bepaalde aantrekkelijkheid had. De legersfeer had iets ondefinieerbaars, dat niet steeds als onaangenaam werd ervaren.

SOLDAATJE SPELEN

Zo speelde de Hollandse jongen soldaatje. Hij accepteerde veel, bezag zijn eigen situatie met de nodige humor en gevoel voor betrekkelijkheid en kankerde er lustig op los. Daarnaast raakte hij niet uitgepraat over zijn dienstplicht.

Ongetwijfeld zijn er nog wel jongelui,

die op vorenomschreven wijze hun dienstdienst doorkomen, zonder dat ze zich groepen voelen om de barricaden te bestijgen om aan tal van toestanden, die ze als onjuist, onredelijk of onzinnig hebben ervaren, een einde te maken.

Er zijn echter ook andere militairen, die zich minder gemakkelijk voegen in het militaire gareel. Het accepteren van de status quo ligt hen niet.

Voor de noodzaak een stuk kostbare tijd aan het vaderland op te offeren kunnen ze wel begrip opbrengen, maar daar houdt het dan ook wel mee op. Ze vinden het onverteerbaar, dat de vergoeding, die de gemiddelde militair voor zijn diensten krijgt, meer in de zakgeldsfeer dan in de loonsfeer ligt. Zij vinden het ronduit belachelijk, dat een militair voor vrij onschuldige inbreuken op de krijgsmacht een straf kan oplopen, die hij in de burgermaatschappij pas zou krijgen, wanneer hij bij herhaling met de strafrechter in aanraking zou zijn gekomen. En dit wordt nog merkwaardiger, wanneer die straf wordt opgelegd door één strafbevoegde meerdere, een officier en dat die straf direct wordt ondergaan zonder redelijke appeltermijn.

Dezelfde dienstplichtige militairen menen, dat er tal van gebieden zijn, waar plaats zou zijn voor inspraak van de dienstplichtige en vrijwillig dienende militairen en waar aan die inspraak ook een redelijke vorm en inhoud zou kunnen worden gegeven. Het verschil tussen deze militairen, die gerichte en gefundeerde kritiek hebben op het legerleven en de hiervoor genoemde lieden, met een weinig bepaald gevoel van onbehagen vervuld, is, dat de eersten hun kritiek uiten op de plaatsen en bij de instanties, waar deze effect kan sorteren.

KRITIEK

Er bestond en bestaat kritiek op vele punten in het leger. Men kan het verlanglijstje ten aanzien van de rechtspositie van de (dienstplichtig)

militair erg lang maken. Naast de punten, die hiervoor reeds werden genoemd — soldij, krijgsmacht en inspraak — kunnen de volgende genoemd worden:

- *Het eindeloze koperpoetsen werd door velen als zinloze tijdpassering beschouwd.*

- *Het vervoer van militairen in speciale treinen, die vaak niet tot het modernste materieel van de NS waren samengesteld, achtte men veelal — om een modewoord te gebruiken — discriminerend.*

- *Het niet mogen dragen van burgerkleding na dienstdienst buiten de week-ends vond men onjuist.*

- *De frequentie en de tijdstippen van de appels werden als onnodig lastig gezien.*

Met betrekking tot deze vier punten kan gezegd worden, dat deze kritiek grotendeels tot het verleden behoort. Veranderingen ten goede zijn aangebracht.

Er is echter meer, waarin verbetering moet komen.

- *Studiemogelijkheden kunnen voor dienstplichtigen ruimer zijn.*

- *De arbeidstijd van de dienstplichtige militair is — ondanks het feit, dat velen denken, dat de militair zijn tijd in ledigheid doorbrengt — voor verkorting vatbaar.*

- *Hoewel de beloning van dienstplichtigen reeds aanzienlijk is verhoogd, is verdere verbetering mogelijk en wenselijk.*

Bij voorbeeld ook ten aanzien van bijzondere oefeningen etc.

- *De huisvesting van de militairen in de meeste Nederlandse kazernes zou verbeterd kunnen worden.*

- *De laatste tijd komt de wens naar voren tot het mogelijk maken van politieke discussies in de kazerne.*

Er waren en zijn wensen, er was en is kritiek.

Er zijn nu kanalen, waardoor die wensen en die kritiek komen op de plaatsen waar ze thuis horen. Tot voor enkele jaren stond het leger — en daarmee vooral de dienstplichtige mili-

tairen — in een sterk geïsoleerde positie. Voor actie was geen ruimte. Het leger stond buiten de maatschappij, een niet-militair was een „burger”.

De vergelijking met de universitaire gemeenschappen die zich ook gedurende eeuwen in een isolement hebben bevonden, dringt zich op. Ook daar is maatschappelijke actie een verschijnsel van het laatste decennium, voorzover die actie betrekking heeft op het universitaire leven zelf.

V.V.D.M.

In 1966 werd de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, de VVDM opgericht. Deze pressiegroep, waarin de jongeren zich verenigden, die zich niet voetstoots neerlegden bij de status quo in het leger, trok ten strijde tegen de strakke structuur van het leger. Met succes!

De VVDM boekte resultaten en droeg ongetwijfeld bij tot het ontstaan van een voorzichtige verandering in de mentaliteit in dienst. Concrete punten — zie hiervoor — verbeterden door, althans mede door de bemoeienis van de VVDM.

De VVDM timmert aan de weg en het is de legerleiding nauwelijks meer mogelijk, om een bepaalde maatregel te treffen of een bepaalde toestand te laten voortduren zonder dat dit openlijk door de VVDM wordt besproken of bekritiseerd.

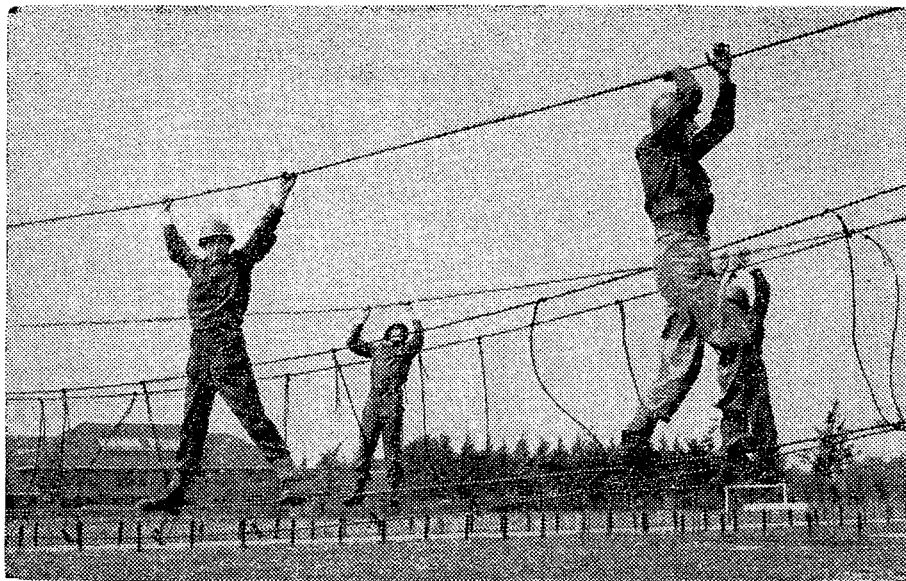
Nu is het zeker niet zo, dat van „hogerhand” geen belangstelling zou bestaan voor de rechtstoestand van de dienstplichtige militair. Reeds in 1952 werd door de voorzitter van de Nationale Raad Welzijn Militairen, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, een commissie ingesteld, welke zich zou gaan bezig houden met de bestudering van de rechtsbasis van de sociale zorg voor de dienstplichtige en daarmee gelijk te stellen militair. Daarbij kwam de rechtspositie uiteraard ook aan de orde. Deze commissie bracht in 1960 haar eindrapport uit.

Een belangrijke conclusie van dat rapport was, dat een beroepsmogelijkheid moest worden geschapen, om de rechtszekerheid zo veel mogelijk te garanderen.

De Minister van Defensie is daaraan inmiddels tegemoet gekomen door een wetsontwerp bij de Staten-Generaal in te dienen, houdende regelen betreffende de rechtstoestand van de dienstplichtige militairen van de krijgsmacht. In dit ontwerp wordt de dienstplichtige in artikel 4 een beroepsrecht toegekend tegen beslissingen, die hem rechtstreeks treffen in zijn belang. De verdere uitwerking van de beroepsprocedure zal bij algemene maatregel van bestuur worden geregeld. Dit geldt ook voor voorschriften betreffende verschillende rechtspositionele onderwerpen, die in artikel 2 zijn opgesomd, zoals opleiding, bevordering, verlof en bewegingsvrijheid, bezoldiging etc.

In het voorlopig verslag, d.d. 3 februari 1970 — de bijzondere kamercommissie hoorde het Overlegorgaan van de drie vakcentrales en de VVDM — wordt nogal wat kritiek geuit op het ontwerp.

VERVOLG OP PAG. 11

en ook op het tempo, waarin de bewindsman van Defensie deze kwestie afhandelt. Het beroepsrecht zou te beperkt zijn, het zou voor de gemiddelde dienstplichtige te moeilijk zijn van dit recht gebruik te maken.

Een wettelijke grond voor inspraak ontbreekt in het ontwerp en de sinds enige tijd werkende contactcommissies krijgen evenmin een wettelijke basis in het ontwerp. Deze kritiek komt mij niet onredelijk voor.

Overigens is het verheugend, dat de regeling van de rechtstoestand van de dienstplichtigen nu in een belangrijke fase is aangeland.

De indiening van het wetsontwerp, waarvan de uitwerking in algemene maatregelen van bestuur, wanneer het ontwerp eenmaal wet zal zijn geworden, nog wel geruime tijd zal vergen, werd nog voorafgegaan door een ander belangrijk gebeuren, n.l. de instelling van contactcommissies in de Koninklijke Landmacht. Eind november 1968 deed Minister den Toom een beschikking uitgaan inzake het overleg met de VVDM. Kort daarop besloot dezelfde bewindsman tot de instelling van contactcommissies, met het doel het bevorderen van een goede communicatie op informele basis tussen commandant

en dienstplichtigen door middel van een open gedachtenwisseling. Het onderling vertrouwen zou daardoor kunnen worden versterkt. De contactcommissie zou op geen enkele manier de beslissingsbevoegdheid en de verantwoordelijkheid van de commandant kunnen aantasten. De beschrijving van de wijze waarop de contactcommissies worden samengesteld, hoe de verkiezing is geregeld etc. zou te ver voeren. Belangrijk is, dat een belangrijke stap op de weg naar de vermaatschappelijking van het leger is gezet. Toch was deze stap voor velen nog te klein. De VVDM had en heeft bezwaren tegen het 'informele' karakter van de besprekingen in de contactcommissie. Van echte inspraak en medeverantwoordelijkheid is geen sprake. In de Nieuwe Linie van 11 januari 1969 werd de ontwerpregeling inzake de contactcommissies een 'doekje voor het bloeden' genoemd. Het middel zou erger zijn dan de kwaal, omdat het doel zou zijn het verzekeren van de status quo.

Overigens verklaarde Minister den Toom op 4 november 1969 in de Kamer, dat het de moeite waard is, ondanks kritiek op de werking van de contactcommissies, daarmede door te gaan. Er bestonden, zo verklaarde toen de minister, plannen om ook bij Marine en Luchtmacht te komen tot nadere gespreksmogelijkheden. Resumerend kan het volgende gesteld worden:

1. De kritische houding van (met name) de jongeren ten opzichte van bestaande kaders blijkt ook in het leger te bestaan.
2. Het leger wordt o.m. door kritische jongeren uit het isolement getrokken.

3. De rechtspositie van de dienstplichtig militair kan nog in veel opzichten verbeterd worden.

4. Mede door de activiteit van de VVDM is al een klimaatsverbetering en een mentaliteitsverandering ingetreden.

5. Het overleg tussen departement en VVDM is geregeld bij ministeriële beschikking.

6. Er zijn contactcommissies ingesteld bij de K.L., waarin het gesprek tussen commandanten en lagere militairen op gang is gekomen.

7. Er is een wetsontwerp Rechtstoestand dienstplichtige militairen.

Tot slot zij nog het volgende opgemerkt:

Een jongeman, die een vrij lange periode van zijn jeugd jaren, in militaire dienst doorbrengt, heeft er recht op, dat zijn 'offer' aan de gemeenschap niet groter wordt gemaakt dan nodig is. Dit betekent, dat hij als dienstplichtig militair zoveel mogelijk in de situatie verkeert, die vergelijkbaar is met die in de burgermaatschappij. Anderzijds moeten we ook oog hebben voor het bijzonder karakter van de krijgsmacht. Het leger is een organisatie, die zich voorbereidt op een taak, waarvan ieder weldenkend mens hoopt, dat die niet actief behoeft te worden vervuld. (Daarbij zie ik even voorbij aan het preventieve effect van het bestaan van het leger op zichzelf). Dat leger is bovendien voor het overgrote deel samengesteld uit mensen, die niet vrijwillig in die organisatie zijn gekomen.

Het oorlogsbedrijf vergt in het bijzonder een strakke hiërarchische organisatie, het eist discipline. Het gaat immers direct om mensenlevens. Een ander klemt temeer, omdat het leger niet bestaat uit vrijwilligers.

Als het leger onverhoopt aan zijn actieve taakvervulling zou toekomen, dan moet er onder alle omstandigheden duidelijkheid zijn. Duidelijkheid voor de militair omtrent zijn rechtspositie, maar ook duidelijkheid voor de leiding. Inspraak en discussie is dan uitgesloten. Er moet snel worden beslist en direct worden gehandeld. Het lijkt me niet onredelijk, dat deze situatie in vredetijd of liever in de voorbereidingsfase wordt „beoefend” om maar een dienstterm te gebruiken. Zou hier een stuk communicatiestoornis, een deel van het misverstand liggen, die de partijen somtijds in de discussie rond deze materie feller tegenover elkaar doen staan dan nodig zou zijn.

wing van de samenleving, als wij willen streven naar een samenleving waarin de burger echt zijn verantwoordelijkheid als mens jegens God en de naaste kan beleven, dan zal de gemeentepolitiek ook voor de burger weer zinvol en begrijpelijk worden. Dan zal hij zich weer voor de politiek gaan interesseren, omdat hij dan weer leert beseffen dat het echt zijn zaak is. Daarmee zullen wij als a.r.-raadsleden, al of niet in verband van een prot.-chr. groepering, een hoop werk op de hals halen.

Dan zullen wij vechten voor betere financiën.

Dan zullen wij het niet nemen dat de woningbouw stagneert doordat de goedkeuring van het bestemmingsplan uitblijft, omdat ergens in een provinciale hoofdstad de deskundige planologen zitten te dubben over de breedte van een straat of een trottoir of over de vraag of een bepaald blok woningen misschien toch niet beter wat kan worden opgeschoven of gedraaid. Dan zullen wij ons verzetten telkens

wanneer blijkt dat gemeentelijke woningbedrijven of woningbouwcorporaties woningen met lage huren blijven toewijzen aan mensen die gezien hun inkomen makkelijk een huis met een hogere huur kunnen bewonen.

Dan zullen wij als fractie de staf moeten breken over een woningbouwbeleid dat geen rekening houdt met de vraag naar woningen met meer kamers dan bijv. vier.

Dan zullen wij, ja dan zullen wij tegen nog veel meer dingen misschien protest aantekenen en dan zullen wij hartschtelijk voor allerlei andere voorzichten pleiten.

DUIDELIJKER

Dan zullen wij vermoedelijk nog wel eens op weerstand stuiten, dan zal men ons wellicht wel eens wat minder vriendelijk bejegenen. Maar ons gezicht als partij, als fractie, zal er duidelijker door worden. De kiezer zal ons gaan begrijpen. En misschien, we zeggen het heel voorzichtig, misschien dringt het dan ook tot hem door dat het Evangelie werkelijk een kracht is die de samenleving vernieuwt. Als dat het resultaat van ons werken zou mogen zijn, dan... Laten wij dan om de genade bidden dat wij ootmoedig het hoofd mogen buigen en belijden „wie ben ik dat ik daaraan heb mogen meewerken”. Christelijke politiek is en zal altijd moeten blijven: dienen!

JAARLIJKSE STUDIEDAG

NEDERLANDSE EQUIPE VAN DE EUROPESE UNIE VAN CHRISTEN-DEMOCRATEN (EUCD)

Anti-revolutionaire partij — Christelijk-historische Unie — Katholieke Volkspartij

Zaterdag 20 juni

Scheveningen

EUROPA'S ROEPING IN EEN NIEUWE WERELD

Inleiders: minister Udink : Europa en de „derde wereld”
dr. C. Boertien : West- en Oost-Europa
drs. Th. E. Westerterp : Europese partijvorming

korte inleidingen — groepsdiscussie — forumvergadering (sluiting 17.00 uur)

Deelname staat open voor leden van ARP, CHU en KVP. Geen kosten.

Aanmelden vóór 15 juni bij: Secretariaat Nederlandse Equipe EUCD, Mauritskade 25, Den Haag, telefoon 070-180800.

Ondergetekende:

Adres:

Woonplaats:

lid van de ARP/CHU/KVP

zal deelnemen aan de studiedag van de Nederlandse Equipe van de EUCD over het thema „EUROPA'S ROEPING IN EEN NIEUWE WERELD” op zaterdag 20 juni a.s. en zal wel/niet aan de lunch deelnemen 1)

Zijn/haar belangstelling voor de groepsdiscussie gaat in het bijzonder uit naar het onderwerp:

- Europa en de „derde wereld” (minister Udink) 1)
- West- en Oost-Europa (Boertien) 1)
- Europese partijvorming (Westerterp) 1)

1) Gelieve door te halen wat niet van toepassing is.

..... (datum) (handtekening)

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten,
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLE-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN ENZ ENZ.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveensweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

-BAILEY- CONSTRUCTIE- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

12 NG 13 juni 1970

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telefoon Rotterdam 113333 (010)

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN - DEKENS
TAFELKLEDEN - STOELN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

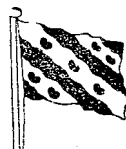
W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504

Telefoon 05180 363 en 221

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

ZEELAND

Bouwmaterialen

Keukens

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

M. VAN REIJN'S

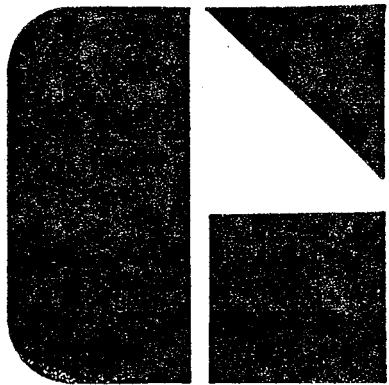
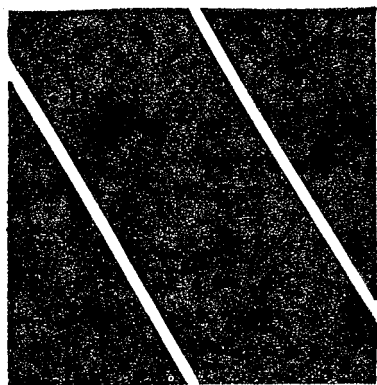
LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

ROTTERDAM

Lusthofstraat 27

Telefoon 122429 b.g.g. 131762

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 25

20 juni 1970

CONVENT

DOOR DR. A. VEERMAN

Twee punten, van onze jongste Partij Convent hebben in de publiciteit vrijwel alle aandacht opgeëist:

Het bedanken als lid van de partij door een aantal radicalen en het uitsel van de vaststelling van de paragraaf uit ons concept-program over de internationale veiligheid.

Intussen werden in urenlang vergaderen heel wat paragrafen afgewerkt. Mij lijkt een uiting van waardering voor hen, die daaraan volhardend bleven meewerken, toch ook op haar plaats. Maar ik begrijp, dat de beide genoemde punten ook hier aandacht verdienen.

Waarop is het voor de bedankers ten aanzien van de partij stukgelopen? Niet op de zakelijke inhoud van het programma. Ik neem aan, dat er op onderdelen daarvan ook wel kritiek bestond. Maar die kritiek is voor hen niet het breekpunt geweest. Ik geloof, dat met hen over een goede politiek, open voor de toekomst, gericht op vernieuwing van de samenleving vanuit het Evangelie, overeenstemming te vinden zou zijn.

Het breekpunt was de samenwerking met de K.V.P., een partij, waarin de betrokkenen geen enkel vertrouwen voor een goede politieke lijn hebben. Dat wantrouwen vindt vooral zijn oorzaak in de houding van de K.V.P. in oktober 1966 tegenover het kabinet-Cals en in de breuk van de K.V.P. met die leden die nu de P.P.R. vormen. Daaroverheen zien wij allerlei andere gelijksoortige symptomen. Een grote rol speelt ook, dat de P.v.d.A. in haar resolutie van januari 1969 de K.V.P. in de ban heeft gedaan.

Daar ligt het breekpunt. Want de partij, begon in 1967 al gesprekken met de beide andere christelijke partijen over hun onderlinge relatie, zowel wat uitgangspunt als wat de praktische politiek betreft. In rapporten bleek, dat daarin heel duidelijk raakvlakken liggen. Er is bij de drie partijen een groter openheid gegroeid, jegens andere partijen, maar ook jegens elkaar. Er dringen zich problemen op in deze tijd, ten aanzien waarvan zij samen naar een antwoord zouden kunnen en dan ook zouden moeten zoeken vanuit het Goddelijk Woord. Zo zijn er nieuwe vormen van samenwerking aan het groeien, waarover onze partij zich positief heeft uitgesproken, in resoluties van mei 1968 en november 1969. En nu in het program.

Op dat punt is het misgegaan. En dat verdriet ons. Want in onze partij is het besef heel levend, dat wij in deze zo veranderende wereld opnieuw gestalte moeten geven aan de christelijke politiek. Daarover gaat de discussie in onze partij. Ik denk aan gehouden conferenties, en ook aan het laatste Partij Convent (al was de tijd daar nu eenmaal krap en daardoor de mo-

gelijkheid beperkt): de partij, in al haar uitingen, blijkt zich bewust te zijn van de noodzaak zich te bezinnen op de inhoud van haar opdracht, haar evangelische roeping. Daar kunnen wij geen man en geen vrouw bij missen. Maar, zeg ik er direct bij, dat is ook geen exclusieve taak van anti-revolutionairen. Wij moeten dat gesprek tevens voeren met anderen, die dat ook willen.

Zo willen wij samen bezig zijn. Zoals ook nog op het Partij Convent gezegd is: met reserves, met een eigen gezicht, een eigen inbreng, maar positief. Op die formule zouden wij elkaar moeten kunnen vinden. Ook hen, die nu hun lidmaatschap beëindigen.

Het zal immers ook hen pijn doen, na zoveel jaren van samen optrekken.

Dan het uitsel van de vaststelling van de veiligheidsparagraaf. De discussie, in grote bewogenheid gevoerd, maakte duidelijk dat het gesprek hierover, dat in onze partij op gang is gekomen, door moet gaan. Door moet gaan, eerst om het programartikel nog eens te overzien, maar zeker ook daarna nog.

Dat kan ook; er is een basis voor. Het ontwerp-program geeft duidelijk een gemeenschappelijk uitgangspunt aan: de overtuiging, dat de moderne massavernietigingswapens de maat van de mens te buiten gaan; dat onze grootste zorg moet zijn, ze uit het politiek bedrijf uit te bannen. Het verschil gaat over de wegen, die daartoe zullen kunnen en moeten leiden. Er zijn er onder ons, die zozeer onder de indruk zijn van de enorme verantwoordelijkheid van zichzelf, van onze partij, van ons land voor de onvoorstelbare verschrikking van die wapens, dat zij die verantwoordelijk-

heid volstrekt afwijzen, kome wat komt.

Er zijn er, die evenzeer vanuit zulk een enorme verantwoordelijkheid leven, maar deze vooral ook betrekken op het lot van de wereld en zich mee daarvoor aansprakelijk achten. En die zoeken naar de weg, waarlangs het gebruik van die wapens ook door anderen kan worden voorkomen.

Daarvoor zal die commissie moeten dienen, dat wij met elkaar de nood, waarin wij verkeren zien. En aanvaarden, dat wij vanuit die nood zoeken naar een antwoord, ieder in volle overtuiging. Ik geloof, dat er over deze zaak geen breuk mag komen. Daarvoor is de situatie, waarin wij op dit punt verkeren, te aangrijpend.

*Vormingscentrum
„De Klencke”*

OOSTERHESSELEN

1 - 8 augustus 1970:

**ZOMERWEEK
VOOR MOEDERS
MET
KINDEREN**

Inlichtingen bij de administratie van het centrum,
Klenkerweg 13 te Oosterhesselen.
Telefoon 05248 - 229.

IN DIT NUMMER

kunt u lezen wat er op het Partij Convent van 12 en 13 juni j.l. gebeurt is.

De behandeling van het ontwerp-Program van Actie is, door de lange discussie over de veiligheidsparagraaf en het bedanken van een aantal leden, niet helemaal afgewerkt. Op het na-jaars-convent zullen de paragrafen 6 en 7 en de paragrafen 20 - 29 behandeld worden.

De toespraken van dr. Veerman en mr. Biesheuvel, zullen binnenkort in druk verschijnen. Op pag. 3 en 5 kunt u lezen, zij het beknopt weergegeven, wat zij hebben betoogd.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

VERKLARING DRS. J. P. FEDDEMA

Vandaag hoopten we de trein, die vorig jaar door het besluit van het Partij Convent een halfjaar is stilgezet, zij het wel in principe over de wissel op het verkeerde spoor, weer in het goede spoor te krijgen; dat hebt u voorzitter en u partij niet gewild.

We weten nu waar we terecht zullen komen, namelijk bij hetzelfde station als de vorige keer toen wij zo enthousiast over de Berghuis-koers en de solidariteitsverklaring met het kabinet Cals/Vondeling ook na de nacht van Schmelzer zo geestdriftig de verkiezingen ingingen.

Deze lijn is nu voor goed losgelaten, terwijl bovendien een tweede spijststemmerschap onvermijdelijk is. Ik geloof in de mogelijkheid van evangelische politiek. U weet dat, maar gezien de ervaringen van de laatste jaren ben ik tot de overtuiging gekomen, dat evangelische politiek in de huidige

confessionele partijen niet tot zijn recht kan komen.

Toch blijf ik geloven in een evangelische voorhoedepartij zoals Berghuis die voor ogen stond, maar gezien de fatale beslissing van vandaag, die een bekrachtiging is van een volkomen ongeloofwaardige koers van de partij, zijn wij genoodzaakt vandaag vanaf dit moment het lidmaatschap op te zeggen, met een weemoedig — of in gereformeerde termen — met een dolerend gevoel.

Wij kunnen dit niet meer voor onze verantwoordelijkheid nemen. Het leek ons juist het reeds nu te zeggen omdat het als we nu door blijven vechten voor de amendementen, wij ons toch als tweederangs Partij Conventleden zouden voelen.

J. P. Feddema, namens onder meer:
P. Bouma, C. van Dijk, E. Andriessen,
W. G. F. van Vliet, J. Geersing.

VERKLARING DS. H. SCHUT

Tekst van de verklaring van ds. H. Schut, afgelegd op het Partij Convent d.d. 13 juni 1970.

1. Het punt kernbewapening gezien vanuit Gods beloften en geboden is in het program van een christelijke partij als de A.R.P. van alles-beheersende betekenis.
2. Dit punt heeft op dit Partij Convent niet tot besluitvorming geleid, maar zal besproken worden in een zgn. open gesprek.
3. Dit gesprek kan alleen dan waarachtig en wezenlijk open zijn, als er van te voren geen eenzijdige suggererende inbreng is van de kant van het moderamen A.R.P. (gezamenlijk urgentieprogram).

4. Aan deze mijns inziens vanzelfsprekende en eerlijke voorwaarde voor een open gesprek werd door moderamen en Convent niet voldaan. Daarmee ben ik voor een gewetensbeslissing komen te staan.
5. Daarnaast valt het besluit tot programmatische samenwerking met K.V.P. en C.H.U. van gisteravond 12 juni niet los te zien van de moderamen-opvatting over de zogenaamde openheid van het gesprek.
6. Ook tegen dit besluit heb ik de meest ernstige bezwaren. Op grond van één en ander kan ik mijn lidmaatschap van de A.R.P. niet handhaven en bedank ik bij deze.

Ds. H. Schut

TE KOOP

IN

DE LIER

(WESTLAND)

LUXE

HERENHUIZEN

MET

**GARAGE EN C.V.
KOOPSOM v.a. f 80.000**

Indeling: woonkamer 31 m², 4 slaapkamers, badkamer, ruime hobbyzolder. Achterzijde grenzend aan breed vaarwater.

AANNEMERSBEDRIJF

C. BOERS

WOUDSEWEG 21 A - DEN HOORN
Tel. 01738 - 368

De A.R. Kiesvereniging „Nederland en Oranje” te Breda, heeft met diepe bewogenheid kennis genomen van het overlijden van haar vroegere voorzitter, de heer

IR. A. SMID

Zijn grote belangstelling en activiteit die hij destijds in het politieke gebeuren in Breda heeft ontplooid, gedenken wij nog steeds met grote dankbaarheid.

„Christus Koning”, ook op het politieke terrein, was voor hem een leidraad, waarmee hij ook ons wist te bezielen.

Moge dit mede zijn vrouw tot troost zijn.

Het Bestuur

Met grote verslagenheid vernamen wij dat door zijn Heiland is opgenomen onze oudvoorzitter

IR. A. SMID

Als voorzitter en vriend was hij gedurende een aantal jaren de stuwende kracht voor het werk van de A.R.P. in onze Kamercentrale. Bedroefd over zijn heengaan, zijn wij dankbaar met hem te hebben mogen samenwerken.

Moge zijn echtgenote de kracht ontvangen dit zware verlies te dragen.

Het bestuur van de A.R.-Kamercentrale Tilburg
C. D. van Oosten, voorz.
Drs. J. de Geus, secr.

's-Gravenmoer, 14 juni 1970

Het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen geeft met verslagenheid kennis van het plotseling overlijden van het oud-lid van zijn dagelijks bestuur

IR. A. SMID

TE LELYSTAD

Zijn wijze van werken in het bestuur van onze partij en zijn inzet voor christelijke politiek vormden voortdurend een stimulans.

Thans heeft de Heer der wereld hem opgeroepen tot hoger dienst. Mevrouw Smid wensen wij de zegen toe van Hem, die slechts waarlijk kan troosten.

Het Centraal Comité
Dr. A. Veerman, voorzitter
Dr. W. de Kwaadsteniet, secretaris

Den Haag, 16 juni 1970

De Anti-Revolutionaire Tweede Kamerfractie geeft met verslagenheid en ontroering kennis van het plotseling overlijden van haar wetenschappelijk medewerker

DRS. J. A. DIRKSEN

Eensgeestes met de motieven en idealen van de christelijke politiek heeft hij met diepe overtuiging en grote toewijding het werk van onze fractie gediend.

Wij gedenken hem en zijn werk met dankbaarheid en bidden om Gods genade voor zijn vrouw en kinderen.

Namens de A.R. Tweede Kamerfractie
B. W. Biesheuvel, voorzitter
G. A. Kieft, secretaris

**Herstellingsoordvereniging
Dennenheuvel**

Welk meisje van plm. 17 jaar wil als

**huishoudelijk
assistente**

in een bijzonder mooi gelegen herstellingsoord werken?

Bij ons verblijven ongeveer 29 niet-bedlegerige patiënten.

Wij bieden een goed salaris, je kunt in- of extern komen.

Sollicitaties te richten aan:
de directrice van het Herstellingsoord
„Overbosch”, Soestdijkerstraatweg
102 te Hilversum. Tel. 02150 - 55300.

EEN PARTIJ KAN NIET ZONDER EEN ZEKERE SPANNING

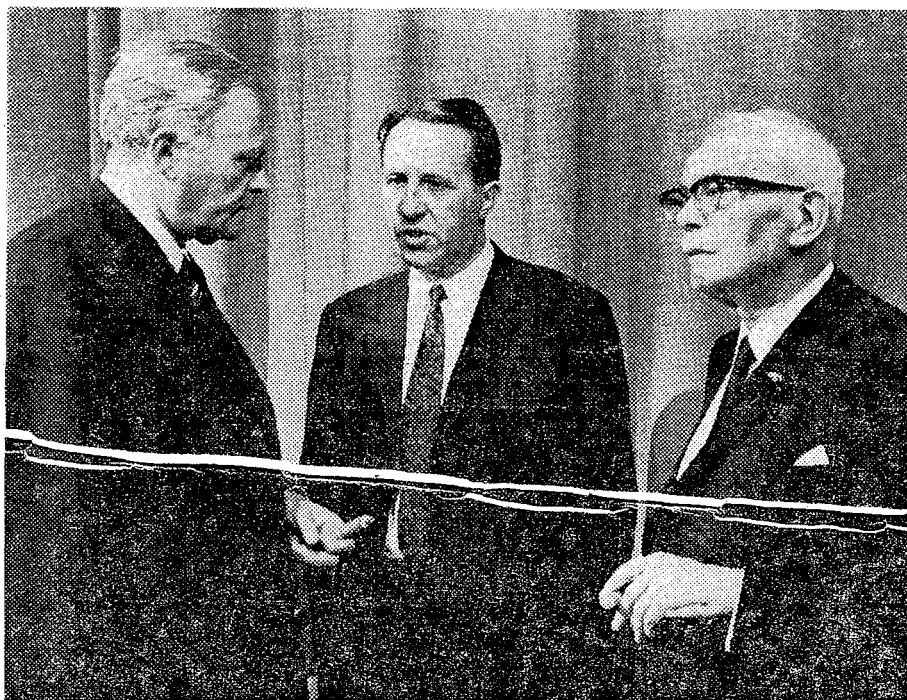
„Een politieke partij kan niet zonder een zekere spanning mits goed beleefd en goed verwerkt”, aldus dr. A. Veerman in zijn openings-toespraak tot het Partij Convent. Wie de term evangelische volkspartij gebruikt, gebruikt al een aanduiding, waar die spannings-verhouding helemaal inzit. Enerzijds geeft deze term namelijk aan, dat die partij mensen omvat, die op dat evangelie aanspreekbaar zijn. Maar tegelijkertijd dwingt het evangelie tot een duidelijke keuze, een duidelijke beslissing in het leven van alle dag, ook in de politiek.

Die keus, aldus dr. Veerman, kan tot scheiding leiden. De geloofwaardigheid van een christelijke partij is in beide gevallen in het geding.

SPANNING

„Zo is er meer. Spanning tussen ideaal en werkelijkheid, tussen persoonlijke verantwoordelijkheid en gemeenschapszorg, tussen wat zou moeten en wat kan. Ik erken graag, dat die spanning veel van mensen kan vergen, veel spunkracht eist. Bijna té veel. Ik er-vaar dat, als mensen soms zeggen — en het is me vaak genoeg gezegd: Er moet maar eens een eind aan komen. Men proeft het ook, wanneer er, m.i. te gemakkelijk gesproken wordt van een scheiding der geesten. Een partij kan door zulk een spanning kapot gaan; maar evenzeer kan ze ten onder gaan aan de eenzijdigheid, aan het gemis aan zulk 'n creatieve spanning. Wij moeten het ons niet te gemakkelijk maken: kiezen, onze koers bepalen — en elkaar niet loslaten vanwege alles, wat ons bindt.”

Voorhoedebeweging, partij, fractie. Denkers, werkers, wachters, dat zijn drie rollen in de partij, die echter niet identiek zijn met personen of groepen. Zij leven in ieder, hoogstens met accentverschillen. Een partij als geheel moet betrokken zijn bij het denken over de toekomst, bij het opstellen van programs en bij het uitvoeren daarvan in de praktische politiek.

V.l.n.r. J. Smullenbroek, dr. A. Veerman, mr. A. B. Roosjen.

CONTACT

Bij die uitvoering kan de visie op de toekomst, op het ideaal niet gemist worden, ook in dit bezig zijn kan en mag spanning zitten.

Op de drie genoemde niveau's heeft de partij contacten met anderen, met name met de beide andere christelijke partijen. Contact is er in de sfeer van de bezinning. Het gesprek wordt daar dieper en zinvoller door.

Samenwerking is ook zinvol op het niveau van de partij. Dr. Veerman noemde hierbij het gemeenschappelijk kernprogram, waaraan deze zomer gaat gewerkt worden.

Ook op het terrein van de fractie is er contact.

In welke mate en in welke vorm dit contact er zal zijn, daarvoor is geen formule te geven. Een dosering hiervan is niet wetenschappelijk vast te stellen en kan op elk niveau wisselen.

De gehouden verkiezingen zijn in dat opzicht een proef geweest, aldus de partijvoorzitter. Voor de A.R.P. zijn die

verkiezingen geen groot succes geweest, maar toch ook niet onbevredigend. Wat de samenwerking betreft zijn er uit die verkiezingen conclusies te trekken. Men blijft zich toch primair verbonden voelen met de eigen partij. Daar waar wij met een eigen lijst uitkwamen is het resultaat relatief iets beter geweest. Dat geldt voor alle drie de christelijke partijen. Men wil zijn eigen partij herkennen. Het is bekend, aldus dr. Veerman dat een opstelling met een eigen lijst, eigen program en eigen presentatie, maar ook een gemeenschappelijk urgentieprogram er bij de drie partijen voor zit.

PARTIJEN

Het woord bemoedigend kan voor de verkiezingen wel gelden voor de christelijke partijen, maar niet voor alle anderen. Den Uyl en Aarden gaan verder in een opstelling, waarvan zij het falen hebben gezien. De muren die zij hebben gebouwd stutten zij. Alleen afbreken zou ruimte geven.

Alleen de V.V.D. is duidelijk aan de winnende hand geweest en zij wil dat weten. Dat is de laatste weken wel gebleken, aldus de heer Veerman.

De voorzitter wees erop, dat de christelijke partijen steeds is gezegd te moeten kiezen.

Wij bedoelen en pretenderen zelf iets te zijn en dat heette dan onduidelijk. Langzamerhand is het besef gegroeid, dat die onduidelijkheid wel eens ergens anders zou kunnen liggen. Niemand weet meer wat de P.v.d.A. of D'66 voorstelt.

De heer Veerman zei, dat de A.R.P. steeds heeft gezegd, dat hij zich zou uitspreken op basis van concrete programs. Die gaan nu komen. Een grondige analyse van die programs zal nodig zijn, zodat wij duidelijk kunnen zeggen welke punten ons toespreken en welke niet. Door zo'n analyse kan ook onze eigen positie weer beter uit de verf komen. Voor de volgende kabinetsperiode weet iedereen wat hij van ons kan verwachten aan standpunten in het te voeren overleg.

IN MEMORIAM

DRS. J. A. DIRKSEN

Vanmorgen nog ontving ik 'n brief van Jan Dirksen, de wetenschappelijke medewerker van het eerste uur van de A.R. fractie, waarin hij ons schreef dat hij goede hoop had op een spoedige beterschap. Diezelfde morgen deelde zijn vrouw ons mee dat haar man was overleden. Nooit meer zal de fractie in haar geheel, noch zullen de leden van de fractie in de gelegenheid zijn hem om advies te vragen op de vele terreinen die hij beheerste. Hem te vragen of hij zijn kijk op een in de Kamer aanhangig onderwerp op papier wilde zetten ter voorbereiding van het debat. Je deed nooit tevergeefs een beroep op hem — hoe druk hij het had. Hij zei ja en deed het. Hoeveel hand- en spandiensten hij daarnaast verrichtte ten behoeve van de partij en fractie besef je pas in zijn volle omvang ná zijn heengaan, waarbij ook aan de vergetelheid moet worden ontruikt het feit, dat hij in geval van persoonlijke moeilijkheden waarin anderen verkeerden bereid én in staat was wezenlijk te helpen. Wezenlijk, omdat hij een warm geloof had in de Christus der Schriften.

De God van Abraham, Izaäk en Jacob sterke zijn vrouw en zijn beide kinderen.

16 juni 1970

G. A. Kieft,
secretaris A.R.fractie

IN MEMORIAM

IR. A. SMID

Met grote ontsteltenis namen wij kennis van het onverwacht verscheiden van de heer ir. A. Smid te Lelystad.

Actief geweest in de ARJOS, verloochende hij de politiek niet na ommekeer van de jaren der jeugd. Hij werd voorzitter van het bestuur van de Kamerkiekring Tilburg en dit orgaan vaardigde hem af naar het Centraal Comité, waarin hij enkele jaren deel uitmaakte van het moderamen. Deze functies moest hij neerleggen toen hij Brabant verliet.

In de jaren van politieke activiteit heeft hij zich doen kennen als een trouw en betrouwbaar man, die zich nimmer onttrok aan de op hem rustende verplichtingen. Hij sprak niet gemakkelijk en had het er voor zichzelf ook niet altijd even licht mee, maar hij ontving een spreekbeurt niet wanneer een beroep op hem werd gedaan. Met voorzichtigheid, die een politiek man siert, wist hij vastberaden de weg te gaan, die als goed was uitgezet. Zijn rustige wijsheid is een bouwende factor geweest in ons politieke werk.

Dit alles moet in de verleden tijd gezet worden nu hij is opgeroepen. Wij begrijpen het niet. Ook is het ons niet mogelijk het verdriet te peilen van haar, die alleen achter blijft. Wij kunnen haar slechts de verzekering geven, dat wij er iets van meebelevan. Moge de Heer, in wiens dienst ir. Smid zich wist, genadig troosten, waar onze woorden spoedig te veel zijn.

C. D. van Oosten

A.R. PARTIJ

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor

twee jonge medewerkers

Gedacht wordt aan zelfstandige meisjes van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functies op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur M.A.V.O.-(M.U.L.O.)-opleiding.

Salaries afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De A.O.W.-premie komt voor rekening van de A.R.P. Met vakantie-afspraken wordt rekening gehouden.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4,
TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

Flatgebouw 185 m²

OP EERSTE STAND IN DEN HAAG
te koop aangeboden

een uitzonderlijk fraaie hoekflat, gelegen op de derde en tevens hoogste etage (lift aanwezig). De flat bevat een getimmerde garderobe met toilet, marmeren vloer (15 m²), hal, eetkamer met marmeren vloer (30 m²), salon met open haard, vaste tegelvloer (25 m²), keuken met Italiaanse tegelvloer (27 m²), compleet ingericht met vaatwasmachine, compleet met koel- en vrieskast, oven, kookplaten, disposal, servieskosten enz. Extra berging.
Dubbele slaapkamer (30 m²) met vast tapijt, garderobekasten, luxe ingerichte badkamer met ingebouwd bad, 2 wastafels, toilet (daglicht). Het geheel bevindt zich in een perfecte staat, niet van nieuw te onderscheiden, en wordt aangeboden met de complete, smaakvolle stoffering, markiezen, verlichtings-apparatuur, dubbele beglazing, fraaie kastpartijen van in totaal ca. 18 meter, enz.
In het sousterrain is een extra berging en logeerkamer met toilet.
Parkeer- en stallingsruimte aanwezig.
Het zeer gunstig gelegen representatieve gebouw heeft een centrale verwarming en warmwater-installatie en ten dienste van de bewoners een huismeester en een inwonende huisknecht.

KOOPSOM f 325.000 k.k.

Inlichtingen: brieven onder no. 1011 bureau van dit blad.

ALGEMEEL VERZORGINGSTEHUIS
VOOR MINDER VALIDE BEJAARDEN

HUIZE DE PAAS-EIK - LUNTEREN

VRAAGT

- a. verpleeg(st)er
met diploma A, B of A en B
- b. ziekenverzorgsters
- c. bejaardenverzorgsters
- d. bejaardenhelpsters
- e. leerling-
bejaardenhelpsters
- f. meisjes voor de
huishouding

SOLLICITATIES te richten aan J. A. Kloots,
Dingerlaan te Lunteren, telefoon 08388 - 2402

TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN BOERDERIJEN ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en winkelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.

In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland
inclusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen

VRIJE VESTIGING GEGARANDEERD

Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT

TELEFOON 03484 - 409.

NIEUWE WEGEN VOOR TOEKOMST MOETEN WORDEN GEBAAAND

„De komende tien jaar zullen wij in snel tempo de maatschappij zien veranderen. Een maatschappij, waarin actieve, mondige, medelinkende en medebeslissende burgers zullen leven.

De groepen in onze samenleving, die vandaag nog in de knel zitten, zullen straks ruim baan moeten krijgen om zich, al naar hun aanleg en kunnen, tenvolle te ontwikkelen.

De barrières, waardoor thans velen verhinderd worden tot volle ontplooiing van hun talenten te komen, zullen moeten worden geslecht, nieuwe wegen voor hun toekomst moeten worden gebaad”.

Bovenstaande woorden sprak mr. B. W. Biesheuvel, fractievoorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie in zijn toespraak tot het Partij Convent vrijdag 12 juni j.l.

We moeten, omdat dat onze opdracht is, en we willen, omdat wij ons tenvolle willen inzetten. Onze taak is te werken naar een wereld waarin volgens de profeet Jesaja de woestijn zal bloeien als een roos.

Tevoren had mr. Biesheuvel erop gewezen, dat er grote verschuivingen optreden in binnen- en buitenland. In de wereldpolitiek hebben de machtsverhoudingen zich radicaal gewijzigd. Europa is hier nog slechts toeschouwer.

In eigen land komen wij hoe langer hoe meer te leven in een industriële samenleving waar wij vaak nog geen raad mee weten. Er zijn verschuivingen in denken en normen in de politiek, maar ook in de kerken, in de cultuur en in het gezinsleven.

LEEFMILIEU

De toekomst van hen, die het jaar 2000 zullen binnentreden is onze verantwoordelijkheid, aldus mr. Biesheuvel. Hij waarschuwde, dat als wij niet oppassen, wij binnen enkele tientallen jaren ons leefmilieu zo onherroepelijk hebben bedorven, dat de levensvoorwaarden voor de na ons komende generaties worden aangetast.

Ook de lichamelijke gezondheid van de jeugd is een zaak, die grote aandacht verdient.

Op het gebied van het buitenlands beleid constateerde mr. Biesheuvel, dat er een jungle van argwaan bestaat tussen de beide supermachten Amerika en de Sovjet-Unie. Hun politieke handelen wordt beheerst door angst en wantrouwen.

Met al hun mogelijkheden zijn de beide landen niet in staat de wereldproblemen en de vraagstukken in eigen huis met visie en durf op te lossen.

Het is een grote tragedie, dat beide mogelijkheden vandaag niet beschikken over leiders, die met open ogen en oren de nieuwe tijd tegemoet treden.

T.a.v. het Midden-Oosten wees de heer Biesheuvel op de levensgevaarlijke situatie waarin Israël zich bevindt. Hij signaleerde de vestiging van de machtspositie in dit deel van de wereld door de Sovjet-Unie. Hij achtte het onbegrijpelijk, dat velen in Nederland en in West-Europa deze dreigende ontwikkeling stilzwijgend aan zich voorbij laten gaan.

JONGEREN

Onze samenleving heeft te lang in dood tijd verkeerd. De drang naar vernieuwing van rechts- en maatschappijverhoudingen komt voort uit onlustgevoelens over die sameleving. De jongeren

zijn sterk betrokken bij wat gebeurt in deze wereld; het onrecht, de tegenstellingen tussen rijk en arm, de wreedheid van de oorlog, de passiviteit en de consumentenmentaliteit van de meeste mensen.

De jongeren lopen vooraan, zij eisen 'inspraak' op allerlei gebied. Wij moeten voor die ontwikkelingen open oog hebben, aldus mr. Biesheuvel. Hij juichte buitenparlementaire acties, zoals die van jongeren in de Haagse Schilderswijk en acties tegen lucht en waterverontreiniging toe. Dit soort acties betekent dat de jongeren als mondige burgers willen meewerken aan de vorming van het regeringsbeleid en de parlementariërs met hun neus op de feiten willen drukken.

BUITENPARLEMENTAIRE ACTIES

Buitenparlementaire acties, die ontlaan in geweld moeten echter worden afgekeurd, omdat zij de vrijheid van anderen in gevaar brengen. De versterking van de arbeidsrechtelijke positie van de werknemer in en t.o.v. de onderneming is een zaak van groot gewicht. Mr. Biesheuvel drong er bij minister Nelissen op aan voort te maken met de uitvoering van de motie-Goudzwaard tot instelling van een college van onderzoek naar fusies. Over de andere partijen in Nederland zei de heer Biesheuvel, dat het alternatief, dat D'66 meende te kunnen bieden bezig is vast te lopen. Deze partij is in 1970 nog in haar eigen problematiek van '66 blijven steken.

POLITIEKE PARTIJEN

Het wenkend perspectief van een PAK, dat een progressieve meerderheid zou kunnen vormen, zoals de heer Den Uyl op zijn partijraad heeft voorgesteld, is volgens de heer Biesheuvel ongeloofwaardig. De rekensom ontbreekt. De heer Den Uyl lonkte weer eens naar de ARP en hij beriep zich op Lanser 'naar wie hij tegenwoordig meer luistert dan naar Kloos', aldus de heer Biesheuvel.

De heer Lanser heeft echter in een interview gezegd, dat hij het dom vindt van de P.v.d.A. om niet met de K.V.P. te willen samenwerken, aldus mr. Biesheuvel 'De heer Den Uyl, een gevangene van een domme partijresolutie, is daarmee weer een illusie armer'.

T.a.v. de V.V.D. merkte de fractievoorzitter op dat de heer Geertsema blij is,

Foto boven v.l.n.r.: mr. B. W. Biesheuvel, prof. mr. P. H. Kooijmans, dr. W. de Kwaadsteniet. Foto onder: Mej. J. van Leeuwen, drs. D. Th. Kuiper.

dat het in de V.V.D. geen 'rotzooi' is. Een partij die naar vernieuwing streeft mag evenwel best koken en gisten. Dat kan ook wijzen op vitaliteit, op bruisend leven. Ik bespeur dat in de A.R.P. gelukkig volop.

Het had de heer Biesheuvel verbaasd en sommigen geïrriteerd dat de liberale woordvoerder Geurtsen met verbluffend gemak buiten de drie regeringspartners om zaken met de P.v.d.A. deed. De heer Biesheuvel wees erop, dat hij indertijd bij de gebeurtenissen rondom de belastingcorrectie de heer Geertsema voortdurend op de hoogte heeft gehouden.

„Sommigen menen, dat de V.V.D.-fractie zich meer vrijheid gaat veroorloven na de resultaten van de verkiezingen van dit jaar.

Zou dat het geval zijn, dan is voor de drie confessionele fracties waakzaamheid geboden. Hetzelfde zou dan ook gelden voor onze geestverwante ministers in het Kabinet bij de nog te nemen be-

Vormingscentrum 'De Klencke' OOSTERHESSELEN.

1-8 augustus 1970:

zomerweek voor moeders met kinderen

Inlichtingen bij de administratie van het centrum, Klenkerweg 13 te Oosterhesselen. Tel. 05248-229.

Het drama van de EINDTIJD

door
DR. ORAL ROBERTS

prijs f 3,50

te verkrijgen of te bestellen bij

„HET BIJBELHUIS”

Apeldoornselaan 2,

DEN HAAG,

telef. 635929. Giro 4420

Juwelen, goud en zilver in- en verkoop

H. W. DAMES

Kruisstraat 19, Tel. 023 - 320431 Haarlem
(bij de Ridderstraat)

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030)-511541

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

Te huur v.a. 1 aug. op boerderij in O. Geld. nieuw inger.
VAKANTIEHUIS

ook enorm geschikt voor de weekenden. Alle comfort
aanw. Dicht bij bos in rust. omg. Inl. 08355 - 1581.

CHRISTINE HERMINESCHOOL
Scholengemeenschap voor Christelijk Huishoud- en
Nijverheidsonderwijs en leraressenopleiding.
Steenbeekstraat 7 - ZETTEN - Tel. 08880 - 1858
Gevraagd per 1 augustus a.s.:

- LERARES/LERAAR AVO
- LERARES/LERAAR
BIOLOGIE
- LERARES N XXI
- LERARES/LERAAR
HANDENARBEID

Inlichtingen en sollicitaties aan de directrice, Mej. B. H.
Obbink, binnen tien dagen na verschijning van dit blad.
Zetten is centraal gelegen (plm. 8 km ten z.o. van Wage-
ningen).
Medewerking voor het verkrijgen van woonruimte wordt
verleend.

WAT SLOOTS VERZORGT WORDT GOED BEZORGD

4 x per dag ASSEN - GRONINGEN
dagelijks GEHEEL NEDERLAND
Dr. A. F. Philipsweg 6 - Telefoon 05920 - 12259

KERKMEUBELN

Firma W. C. A. KOCKEN

UTRECHT - VLASSTRAAT 28 - 32
TELEFOON 030 - 713691

VISSER ELECTROTECHNIEK N.V.

Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244

50 JAAR ELEKTROTECHNIEK

In prima boter en kaas steeds de baas.
Alle soorten groot en klein
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. VAN HOUWELINGEN MOORDRECHT

TELEFOON 305 (01827)
WETERINGSTRAAT 4

Stichting Hervormde Internaten voor
Scheepersjeugd.
Centraal Station, kamer 50, Amsterdam.

Wegens uitbreiding en werktijdverkorting, vragen
wij voor onze (10) internaten voor schoolgaande
scheepersjeugd (leeftijd 7 - 17 jaar) te Amsterdam
- Rotterdam - Zwolle - Terneuzen

A. LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor een groep kinderen
op zich te nemen. Afhankelijk van de groep is een
minimale leeftijd van 21-23 jaar vereist. Ervaring
strekt tot aanbeveling.

B. ASSISTENT-LEIDSTERS

leeftijd tenminste 19 jaar.

- prettige werkkkring
- vakantie 6 weken per jaar
- salariering en arbeidsvoorwaarden volgens lande-
lijke regeling.

Telefonische inlichtingen 020 - 67779.
Sollicitaties (met vermelding voor welke plaats men
solliciteert) aan bovenvermeld adres.

HOLLAND TYPING OFFICE

STENCIL
OFFSET
LINTDRUK
VERTALINGEN
FOTOCOPIEën

Damrak 44, Amsterdam-C, tel. 224025 - 244625

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor
debiele jongens en meisjes kan
worden geplaatst een

(LEERLING) KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als
bij wat oudere kinderen. Positief
Chr. levensopvatting.

Eigen opleidingen voor de diplo-
ma's Kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en ar-
beidsvoorwaarden. Verkorte 5-
daagse werkweek. Aantrekkelijke
omgeving.

Ervaren krachten worden gehono-
reerd overeenkomstig opleiding en
diensttijd.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne
spoedig aan de directeur.

Raf HiFi Stereo N.V. AMSTERDAM

RIJNSTRAAT 142 - TELEFOON 739103

Quad - Sony - JBL - Leak - Kei - Sansui - Tric - Ken-
wood - Lenco - Akai - Revox - Tandberg - AR - Dynaco

MAASSTRAAT 169 - TELEF. 426123

Braun - B & O - Saba - Wega
VOLLEDIG PROGRAMMA - EXCLUSIEVE VORMGEVINGEN

RIJNSTRAAT 139 - TELEFOON 713597

Stereo acht -
Cassette(s) recorders - (kleuren) T.V. - HiFi - Occasions

Verpleeginrichting 'BEUKENBURG'

GROENEKAN (Utr.) - Telefoon 03461 - 1359

Vraagt:

VERPLEEGSTER

Diploma A en/of B.
Eventueel bereid de leiding op zich te
nemen.

Intern. Salaris na overeenkomst.
Gevorderde leeftijd geen bezwaar.

Sollicitaties schriftelijk of telefonisch op boven-
vermeld adres.

Stichting Hervormde Internaten voor Scheepersjeugd

Centraal Station, Kamer 50, Amsterdam

Voor onze internaten voor schoolgaande kinderen
„GERBEN DE JONG” te Rotterdam (35 meisjes van
12 tot 17 jaar) en „PRINSES MARGRIET III” te
ZWOLLE (60 jongens en meisjes van 7 tot 12 jaar)
vragen wij een

HOOFDLEIDSTER

die in staat is mede leiding te geven aan kinderen en
medewerksters en de directrice bij afwezigheid kan
vervangen.

Voor deze boeiende werkkkring vragen wij een ER-
VAREN KRACHT.

Leeftijd tenminste 25 jaar. Prettige werkkkring.

Vakantie 6 weken per jaar.

Salariering en arbeidsvoorwaarden volgens de lan-
delijke regeling.

Sollicitaties te richten aan bovenstaand adres.
Telefonische inlichtingen 020 - 67770.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking
bescherm de versheid
van uw Wajang

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cur-
sus Burgerschapkunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van
alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van
slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr NG
bij Stichting Burgerschapkunde. Postbus 349.
Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen
bij bovenstaand adres.

HET VAN EEGHENHUIS

zorgt er voor dat u in alle rust
van de zomer
en het najaar kunt genieten!

U bent altijd van harte welkom in dit prachtige

Doopsgezind Broederschapshuis te Aardenburg

Gelegen in een uniek stukje natuur.

Een comfortabel huis (centrale verwarming en
warm water op alle kamers), in een land rijk
aan historie en natuurschoon.

Vraagt inlichtingen:

VAN EEGHENHUIS,
Herendreef 67, Aardenburg.
Telefoon (01177) 259.

WIJ MOETEN ONS HOEDEN VOOR MAKKELIJKE WEG

Naar aanleiding van het bedanken voor de partij van enkele leden vrijdagavond heeft het moderamen vrijdagnacht een verklaring uitgegeven, die hiernaast staat afgedrukt.

In de vergadering van zaterdagmorgen gaf dr. Veerman gelegenheid tot een korte discussie naar aanleiding van deze verklaring. Prof. dr. W. Albada betreurde het weggaan van drs. Feddema c.s. Hij meende, dat de partij hen niet kon missen. De heer Albada zei, dat een voortzetting van de band met de V.V.D. niet irrealistisch is, maar weggaan is je 'neerleggen bij een dergelijke gang van zaken.

Daarom meende hij, dat men in de partij moet blijven. Een progressief beleid is niet te verwezenlijken zonder de christelijke partijen, 'dat is eenvoudig een kwestie van neuzentellen', aldus prof. Albada.

Sommigen, aldus Albada, zijn blij met het weggaan van de radicalen en zij betreuren het dat er niet meer zijn gegaan. Prof. Albada waarschuwde, dat de partij bewaard moge blijven voor dit soort rust. Hij merkte op, dat de A.R.P. haar radicalen houdt en dat zij dat nog zal merken. Prof. Albada vroeg aan dr. Veerman en mr. Biesheuvel, dat samenwerking tussen de drie christelijke partijen niet automatisch behoeft te betekenen een kiezen voor de V.V.D.

JA-MITS

Arjosvoorzitter Hans de Boer uitte zijn teleurstelling en die van de Arjos over het verlaten van de partij van een aantal leden. De reden van het bedanken sprak hem wel toe, de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. heeft ook in de Arjos bedenkingen. Voor de Arjos was er echter geen reden tot vertrek. Principieel heeft de Arjos zich niet verzet tegen bepaalde vormen van samenwerking. De Arjos heeft steeds gezegd, dat samenwerking mogelijk was: dat hield in een ja-mits, hoewel het soms meer leek op een nee-tenzij. Nochtans-ja, aldus Hans de Boer.

Hij meende, dat, waar de A.R.P. meedoet aan de verkiezingen voor '71 met eigen lijst, eigen lijstaanvoerder en eigen campagne, het op te stellen urgentieprogramma omgeven met deze voorwaarden het voordeel van de twijfel niet mag worden onthouden.

Een tweede reden om te blijven voor de Arjos is, dat de partij door dr. Berghuis op een nieuwe weg is gezet. De huidige voorzitter zet die weg voort. Het gaan op die weg is mogelijk vanuit het herverstaan van het evangelie, aldus De Boer.

Dat evangelie leert ons ook elkaar vast te houden. 'De een achte de ander uitnemender dan zichzelf' ligt ons niet zo. Het eigen gelijk moet niet zo op de troon worden gezet.

De Boer zei, dat de 1500 Arjossers hopen te blijven. Zij geven vertrouwen, maar men moet niet denken 'de lastposten zijn weg'. 'Wij verkiezen het verblijven in het spanningsveld van woord en daad, geloof en twijfel, boven het zonder tegenspraak tegen elkaar getuigen van enkelingen'

Prof. dr. J. Verkuyl sprak samenwerking tussen de drie christelijke partijen wel aan in deze tijd van oecumene,

maar dat wilde volgens hem nog niet zeggen, dat a priori de drie partijen het ook over het programma eens zouden zijn. Hij betuigde adhesie aan wat prof. Albada had gezegd. Op grond van vergelijking van concrete programma's kan worden bekeken of samenwerking mogelijk is. Een urgentieprogramma achtte hij dan ook voorbarig.

CHRISTELIJKE VOLKSPARTIJ

Mr. P. J. A. Idenburg merkte op, dat hoewel hij het bedanken betreurde hij begrip ervoor kon opbrengen. Hij meende, dat de A.R.P. een lijn van distantie t.o.v. de V.V.D. moet voeren. Dat dit moeilijk is gezien de houding van de P.v.d.A. tegenover de K.V.P. begreep hij.

Idenburg zei, dat de A.R.P. een taak heeft als christelijke volkspartij. Zij heeft een rol in de zaak van het komen tot een progressieve christelijke partij.

Ook de heer H. J. Lips sloot zich aan bij hetgeen van de zijde van de Arjos was gezegd. Hij drong erop aan de zaak van de samenwerking aan het einde van een vierjarige regeringsperiode opnieuw te bezien.

De heer P. Berghoef verklaarde, dat het bedanken niet nodig was geweest. De verklaring van het moderamen vond hij juist. De heer K. Tuinstra wees erop, dat er dreigt te worden vergeten dat er al eerder stappen op de weg naar de samenwerking zijn gezet. Ds. H. Schut vond de verklaring van het moderamen duidelijk en onduide-

Prof. dr. J. Verkuyl tijdens de discussie.

lijk. Hij wist niet waar hij aan toe was. Drs. D. Th. Kuiper vond, dat de ideale A.R.P. niet moet worden vergeleken met de feitelijke K.V.P. Hij zag in het rapport-Steenkamp perspectief.

Kuiper zei met beide benen in de A.R.P. te blijven staan, omdat hij deze partij van alle slechte politieke instrumenten nog de beste vond.

BLIJVEN

De heer J. Lanser was het eens met

Kuiper. Hij zei, dat de rol van de radicalen een stuk vitaliteit in de A.R.P. heeft gebracht. De ontwikkeling in de partij geeft geen reden tot verlaten. Hij zou het waarderen als de bedankers zouden blijven. Zij hebben het met dit besluit nog moeilijk en wij hebben hen nodig, aldus de heer Lanser.

De heer W. Meyer besloot de discussie met te zeggen dat het weggaan van twintig man betreurd kon worden, maar dat er ook op gelet moest worden, dat er vele anderen weggaan. In antwoord op een desbetreffende vraag van prof. Albada, zei dr. Veerman dat door de samenwerking automatisch naar de V.V.D. zouden terecht komen. Dat mag niet. Daarvoor dient de samenwerking niet. Dr. Veerman zei in zijn antwoord, dat hij zich goed bewust was, dat de partij de laatste jaren niet de gemakkelijkste weg was gegaan.

Velen hebben moeite gehad met de presentatie van de radicalen, maar zij zijn essentieel voor de partij. Terecht is er de laatste jaren door de partij geluisterd naar de jeugd. Hij onderstreepte hetgeen Hans de Boer gezegd had over de samenwerking: ja-mits. Maar men moet niet mits blijven zeggen, want dan wordt men onoprecht.

Het gesprek met de K.V.P. en de C.H.U. moet doorgaan, zei de partijvoorzitter.

We zullen de consequenties van het voortgaan op deze weg moeten nemen. Als partij moeten we ons hoeden voor de makkelijke weg. De partij moet de spanningen, die er in leven bereid zijn in zich op te nemen.

De heer Biesheuvel wees erop, dat er met ernst studie gemaakt moet worden van de programma's van V.V.D., P.v.d.A. en D'66. Eerst moeten de programma's bekeken worden. Van een automatisch samengaan met de V.V.D. is geen sprake, maar het betekent ook geen uitsluiting, van die partij aldus mr. Biesheuvel in antwoord op een vraag van prof. Albada.

VERKLARING MODERAMEN

Tekst van de verklaring van het moderamen, uitgegeven tijdens het Partij Convent van 12 en 13 juni 1970.

Het moderamen van de A.R.P. legt naar aanleiding van het bedanken als lid van de partij door enkele leden de volgende verklaring af.

Het moderamen brengt in herinnering, dat over de partijpolitieke samenwerking op het Partij Convent van 8 november 1969 een beslissing is genomen. Ter uitvoering deze beslissing, die aan bepaalde voorwaarden gebonden was, is een brede en diepgaande discussie in de verschillende partijorganen welbewust bevorderd. De uitkomst van deze discussie is neergelegd in de voorwaarden voor een gemeenschappelijk urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P., zoals deze aan het Partij Convent zijn voorgelegd. Sinds het laatste Partij Convent hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan, welke het zouden wettigen terug te komen op het

daar genomen besluit te streven naar een gemeenschappelijk urgentieprogramma met C.H.U. en K.V.P.

Het moderamen betreurt het, dat enkele leden op grond van hun standpunt over de partijpolitieke samenwerking, nu besloten hebben als lid van de partij te bedanken.

De A.R.P. heeft in de afgelopen jaren een koers willen uitzetten, waardoor vanuit de Evangelische uitgangspunten door middel van een eigentijds beleid gewerkt kan worden aan vernieuwing van de samenleving. Velen in de partij hebben op deze wijze de mogelijkheid gezien om opnieuw gestalte te geven aan christelijke politiek.

Het moderamen spreekt de verwachting uit, dat het overgrote deel van hen, die de afgelopen jaren hun bijdrage hebben geleverd aan het denken in de A.R.P. ook in de toekomst hun krachten aan de vernieuwing van partij en samenleving zullen blijven geven.

„DE ORANJEHOF“

PROTESTANTS TEHUIS VOOR DEBIELE
VOOGDIJKINDEREN
te HUIZEN N.H. zoekt

a. EEN LEIDSTER

Liefst in het bezit van diploma Kinderbescherming
A en B

b. ASSISTENT-LEIDSTER

enige ervaring gewenst

c. EEN 2e KOOKSTER

ter assistentie en vervanging.

INAS-diploma strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties aan de directeur,
Oranjeweeshuisstraat 5, Huizen (N.-H.)
telefoon 02152 - 3495.

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en type; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen.

IN DEZE VERZORGINGSFLATS ZIJN ONDERGEBRACHT

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzemenu op eigen kamer
 - Hulp in de huishouding
 - Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
 - Verwarming
 - Elektriciteit en waterleiding
 - Omroepsysteem
- Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,—, plus f 80,— per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekmeer)
- Dicht bij Burg. De Hooppark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 · SNEEK · TELEFOON 05150-3785

„Bos en Wind de sleutel tot uw huis”

STICHTING 'HET HOOGELAND' TE BEEKBERGEN

vraagt in verband met uitbreiding van het Jongenshuis
„De Beele” in Voorst

a. Huishoudelijke assistenten

b. Assistent in de linnenkamer

Salaris volgens rijksregeling.

Schriftelijke sollicitaties aan de Algemeen Directeur der
Stichting, Loenenseweg 44, Beekbergen, tel. 05766-1545.

VOORWAARDEN GEZAMENLIJKE URGENTIEPROGRAM

INLEIDING

In de resolutie, aanvaard door het partijconvent van 28 mei 1968, werd de wenselijkheid tot uiting gebracht tot een bepaalde mate van samenwerking te komen tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Deze drie partijen aanvaardden immers elk voor zich de opdracht, vanuit de bijbel te komen tot een vernieuwingsgezinnd beleid in een veranderende samenleving.

De resolutie van 8 november 1969 heeft als consequentie daarvan zich uitgesproken voor:

a. voortgaande bezinning op het verplichtend karakter van het Evangelie voor de politiek;

b. het opstellen van een eigen program voor de periode 1971-1975;

c. het aangeven van de voorwaarden, waaraan een gemeenschappelijk urgentieprogram van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. behoort te voldoen.

Uit de interne bezinning, zoals die — ten gevolge van de resolutie van 8 november 1969 — de afgelopen maanden heeft plaatsgehad naar aanleiding van de nota's 'Evangelie en Politiek' en 'Staatkundige vernieuwing' is duidelijk naar voren gekomen dat het om vele redenen gewenst is, dat de A.R.P. zijn eigen organisatie en identiteit behoudt. De herkenbaarheid van elke partij brengt met zich mede, dat elke partij met een eigen program en een eigen lijst aan de komende Kamerverkiezingen zal deelnemen.

Een belangrijk stuk gemeenschappelijk streven naar vernieuwing van de samenleving zal tot uiting kunnen en moeten komen in een gemeenschappelijk urgentieprogram. Zulk een program zal mede toetssteen en uitgangspunt vormen voor samenwerking met andere vernieuwingsgezinde partijen in Nederland, een samenwerking, die uiteraard op basis van wederkerigheid zal moeten plaatsvinden.

In zulk een gemeenschappelijk program zal naar het oordeel van de A.R.P. moeten doorklinken een mentaliteit van vernieuwingsgezindheid geleid door het Evangelie. Daaraan wijdt dit stuk de eerste paragrafen. Vervolgens geeft dit stuk een beschouwing over de financiële situatie en mogelijkheden, mede gezien de mentaliteit van ons volk. Tenslotte mondt dit uit in het vermelden van een aantal prioriteiten.

1. INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN

Het program zal onze opdracht dienen te honoreren om mede te werken aan de oplossing van de grote problemen, die de wereldpolitiek beheersen: de tegenstellingen tussen oost en west; tussen arm en rijk; en tussen mensen van verschillende rassen.

— Inzake de tegenstelling tussen rijk en arm bevat ons eigen program een belangrijke paragraaf over ontwikkelingssamenwerking. Het kent aan dit beleidspunt een hoge prioriteit toe.

— Elke vorm van discriminatie zal in het gemeenschappelijk urgentieprogram ondubbelzinnig afgewezen dienen te worden.

— Inzake de tegenstelling oost-west en de daarmee samenhangende afschuwelijke dreiging van de moderne massavernietigingswapens zal het beleid over een brede linie gericht moeten zijn op ontspanning; op het tegengaan van het denken vanuit versterkte machtsblokken; op het zoeken en gebruiken van mogelijkheden om de tegenstellingen te overbruggen. Wanneer ons land zich als consequentie van dit streven extra

financiële offers zou moeten getroosten, dan is de A.R.P. bereid deze consequentie te aanvaarden.

— Ons programma aanvaardt ook als consequentie van dit streven, dat wij ons belangrijke inspanningen zullen moeten getroosten op het gebied van de conventionele bewapening, ten einde aldus de kans op het gebruik van massavernietigingswapenen tot het uiterste te beperken.

2. BINNENLANDSE POLITIEK

Het gemeenschappelijk urgentieprogram zal zich moeten richten op het bewerkstelligen van een geïntegreerd welzijnsbeleid, democratisering van de samenlevingsverhoudingen en zorg van de overheid voor het zwakke.

— Een geïntegreerd welzijnsbeleid vergt een kritische benadering van de consumptiemaatschappij, die gekenmerkt wordt door overwaardering van de economische groei en door een ongebreidelde vrijheid terzake van het particuliere bestedingspatroon. De leefbaarheid van het milieu en een harmonische ordening van de samenleving mogen daaraan niet ondergeschikt worden gemaakt.

— Het totstandbrengen van nieuwe democratische structuren voor bedrijfsleven, onderwijs en de staatkundige verhoudingen verdienen hoge prioriteit. Wat de staatkundige verhoudingen betreft gaat de A.R.P. uit van de centrale betekenis van een goed functionerend overheidsgezag. Democratisering zal dienen plaats te vinden binnen het kader van dit gezag, dat zijn opdracht, de samenleving te beschermen en te leiden, niet mag prijsgeven.

In de komende kabinetsperiode zullen ook belangrijke grondwettelijke vraagstukken en vragen ten aanzien van het kiesstelsel aan de orde komen, waarin het urgentieprogram tot een keuze zal moeten komen.

— De ontwikkeling van de samenleving heeft tot gevolg, dat telkens andere bevolkingsgroepen in de knel (kunnen) raken. Het urgentieprogram zal dit moeten honoreren, o.m. door op dit ogenblik bijzondere aandacht te besteden aan: a) bejaarden en invaliden; b) het midden- en kleinbedrijf; c) de achtergebleven groepen in het onderwijs; d) vermindering van inkomens- en vermogensverschillen.

3. DE FINANCIERING

In de paragrafen één en twee is de nadruk gelegd op de mentaliteit, die uit een gemeenschappelijk urgentieprogram naar voren zal moeten springen. Daar moeten financiële consequenties aan verbonden worden.

De financiële verantwoording, die aan het concept-program was toegevoegd en waarvan de wezenlijke gedachten in dit stuk terugkeren, stelde dan ook reeds dat in de komende vierjarige periode een verdere stijging van de overheidsuitgaven onvermijdelijk zal zijn. Twee factoren beperken op het ogenblik de mogelijkheden:

A) de ruimte, die geboden wordt door de toeneming van het nationale inkomen;

B) de wijze, waarop deze ruimte in onze economische orde, rekening houdend met de mentaliteit van ons volk, wordt verdeeld.

Wat de verdeling van de onder A) genoemde ruimte betreft moeten wij er van uitgaan, dat

a) de premielasten voor de sociale voorzieningen met tenminste één procent per jaar zullen stijgen;

b) het aandeel in het nationale inkomen van de investeringen niet fundamenteel zal mogen worden aangetast;

c) circa 2/3 van de ter beschikking komende begrotingsruimte nodig zal zijn voor de zogenaamde autonome stijging van de overheidsuitgaven.

Het urgentieprogram zal ten aanzien van de verdeling van de ruimte van een kritische instelling dienen blijk te geven. Het zal de noodzaak tot uitbreiding van de publieke voorzieningen dienen te bezien in samenhang met de mogelijkheden tot verruiming van de private consumptie. In het kader van een verantwoord welzijnsbeleid mag de eis van een belangrijke stijging van het voor consumptie beschikbare reële inkomen niet worden aanvaard, wanneer daardoor belangrijke openbare voorzieningen, die voor de leefbaarheid van ons land onontbeerlijk zijn, in het gedrang komen. De bescherming van zwakke groepen in onze samenleving, nationaal en mondiaal, stelt eveneens grenzen aan de mogelijkheden tot een verantwoorde uitbreiding van de particuliere consumptie.

Een dergelijk beleid is slechts mogelijk, indien het voldoende steun vindt

in de opvattingen van het volk. Een vernieuwingsgezinnd beleid zal zich ook op de beïnvloeding van de gezindheid van het volk moeten richten.

Nader overleg tussen werkgevers en werknemers in de SER zal noodzakelijk zijn.

De overheid van haar kant zal een rechtvaardiger verdeling van het nationale inkomen, met name rekening houdend met de minst draagkrachtigen, dienen te bevorderen. Zij zal niet mogen terugschrikken voor ingrijpende maatregelen, indien daardoor de efficiency en doorzichtigheid van het overheidsapparaat zelf kunnen worden bevorderd. Wij denken daarbij aan een kritisch bezien van in de loop der jaren gegroeide taken, het signaleren van dubblures en met name ook inschakelen van particuliere management- en organisatiebureaus.

Wat het belastingbeleid van de overheid betreft herhalen wij de aanbevelingen uit de financiële verantwoording:

1. Voor de periode 1971-1975 zal de reële progressie van de belastingdruk niet moeten worden teruggegeven, hetgeen reeds een jaarlijkse stijging in de belastingdruk van tegen de 1/2% impliceert.

2. In het program wordt ook genoemd: enige verhoging van belastingen op niet-uit-arbeid verworven inkomen. Voorts is de A.R.P. bereid ook een verhoging van de omzetbelasting (met compensatie voor de minst-draagkrachtigen uit de algemene middelen) te aanvaarden, rekening houdende met concurrentieverhoudingen in internationaal verband en een verantwoord prijsbeleid.

3. De A.R.P. bepleit periodieke aanpassing van de belastingtarieven aan mogelijke waardevermindering van de munteenheid; dienen de overige doelstellingen van het overheidsbeleid daardoor niet te worden aangetast.

4. PRIORITEITEN

De A.R.P. zou bij de besteding van de op deze wijze beschikbare ruimte twee groepen van prioriteiten willen onderscheiden, waarvan de eerste groep de hoogste orde heeft. Voor beide zal een snellere uitgavenstijging moeten of mogen worden aanvaard dan overeenkomt met de stijging van het nationaal product:

— Ontwikkelingshulp; het program verlangt hiervoor een jaarlijkse stijging, welke overeenkomt met 10% van de structurele toeneming van de totale rijksuitgaven.

— Volkshuisvesting en krotopruiming. Het A.R. program verlangt ook in dit opzicht ruimte voor een krachtig beleid. Het legt met name de nadruk op een sociaal woningbeleid ten behoeve van de sociaal zwakste groepen van ons volk (individuele huursubsidies, doorstroming, krotopruiming).

— Maatregelen ten behoeve van de sociaal zwakke groepen, met name invaliden, en van de economisch zwakke groepen, met name kleine zelfstandigen.

— Versterking van de gemeentefinanciën, mede ten behoeve van het werkelijken van een welzijnsbeleid.

— Handhaving van een verantwoord defensie-inspanning.

— Regionaal beleid (stimulering).

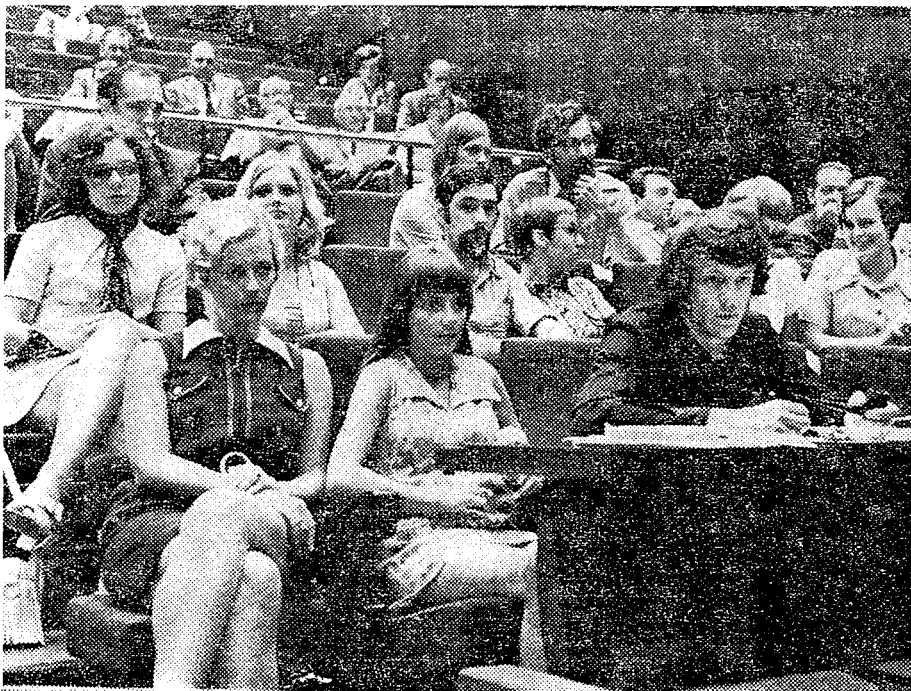
— Verdere sociale maatregelen (bejaarden).

— Onderwijs (werkende jeugd).

— Steun aan bedrijfstakken.

— Krachtige bestrijding van milieuverontreiniging.

De medewerkers van het partijsecretariaat.

Handel en Industrie

**J. F. VAN DRIEL
EN ZOON N.V.**

**SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN
TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN**
Venneperweg 467, telefoon 02526-2293,
Nieuw Vennepe.

- BRILLEN
- HOORTOESTELLEN
- CONTACTLENZEN

EIKENDAL

Onbetwist DE specialist
BERGSTRAAT 12 - WAGENINGEN
TELEFOON 08370-2038.

**BOUWCOMBINATIE N.V. DUBBELDAM en P. M.
DE GRAAF** is begonnen met de bouw van

5 TRIANGEL-BUNGALOWS

TE

Barendrecht-Smitshoek

met prachtig uitzicht over polderlandschap.

Ind. beneden: 3 slaapk., badk., toilet, woonruimten,
vestibule, hal met open trappenhuis, bergk.,
garage.

1e verd.: grote kamer met muziek-, eet-, kook-,
en zithoek, ontbijtbar en loggia.

2e verd.: t.v.-hobbyhoek.

Informatie te verkrijgen en maquette te zien ten
kantore van

N.V. SOCIUS — ONROEREND GOED
Dorpsstraat 137, BARENDRECHT. Tel. 01806 - 4606
Telefoon 01806-4928 (na kantooruren).

**GRONDBOORBEDRIJF
WESSEMIUS N.V.**

EMMEN - TELEFOON 05912-1237.

GRONDBORINGEN - BRONBEMALINGEN
NORTONPUTTEN - WATERVOORZIENINGEN.

**JAN VAN LINGEN'S
BETON-
INDUSTRIE N.V.**

Veerdam 29 - telefoon (01850) 50123-50134
PAPENDRECHT.

UW INTERIEUR

*smaakvol
en gezellig
ingericht en
toch niet duur*

Fa. W. van TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

**FA. DE REK EN HORSMAN
FABRIEK
VAN
SCHEEPSLIJEREN**

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01808 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**LAK- EN
VERFINDUSTRIE**

v/h P. WERRE & CO.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG
Telefoon 633923 (3 lijnen)

BETONFABRIEK

DEN BOER

OPGERICHT 1883

**NIEUW LEKKERLAND
ZUID-HOLLAND**

Tel. 01848 - 202

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en Transportbedrijf

**N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR**

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577.

SCHUILING GIETRIJENBODIGDHEDEN NV

 BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01808 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN
EN FAUTEUILS, ARMLEGGERS.
KAPPEN - REGELS - STIJLEN, enz. enz.**

LANDBOUWMECHANISATIEBEDRIJF

FA. K. ELLENS

**LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ TRACTOREN**

Eggestraat 3, tel. 05276-2400,
NAGELE (N.O.P.)

**OOSTERBAAN
&
LE COINTRE NV**

GOES

Telefoon (01100) 7555 *

DRUKKERS

UITGEVERS

**AL 69 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties**

BOUWMATERIALEN

KEUKENS

**TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK**

**TIELSA
PRISMA**

A. de Jager-Tolhoek N.V.

SHOWROOMS: GOES EN MIDDELBURG.

VOOR AL UW DRUKWERK

**DRUKKERIJ
DE WINTER & HOFWEGEN**

Lambertusstraat 55 - Rotterdam -
telefoon 122054.

**U.M. „WESTFRIESLAND”
HOORN**

biedt meer dan u denkt!
daar in hoorn geven ze boeken uit,
niet alleen goede boeken, maar ook
goedkope en goed verzorgde en nog op vele
gebieden ook. er komen binnenkort hippe
(over pop en haschisch en hippies)
en actuele boeken
(over lenin en ines armand).
wist u dat tarzan de eerste hippie was?
hier komen we nog op terug.
loop eens bij uw boekhandelaar — die
vriendelijke man — binnen en vraag eens naar
„westfriesland”. hij zal u zeggen,
dat zij het goed maken, daar in hoorn.

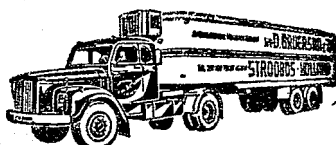
Handel en Industrie

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN
tel. 01726-2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN
omtrent de vele mogelijkheden tot
snel- en rechtstreeks vervoer

- ★ Regelmatische groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

TELECOMMUNICATIE INDUSTRIE

RADIO BECKER N.V.

EXPERTS OP HET GEBIED VAN
SCHEEPSELEKTRONICA

- * Scheepsradiotelefoons
- * Echoloden
- * Radar
- * Marifoons
- * Automatische piloten
- * Alarmsystemen

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404-13511.

HOUTHANDEL EN

KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457-1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

PRINS N.V. DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- * WIELEN
voor automobielen en andere
voertuigen
- * KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- * GEPROFILEERDE BUIZEN
- * GASFLESSEN EN ANDERE
DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN
LEEWARDEN
TEL. 24467-24468.

UW ADRES VOOR
recepties en partijen

RIVEL

FABRIEK VAN

RIJWIELEN

EN

AUTOPEDS

Surhuisterveen - telefoon 05124-1545.

W. Visser & Zn. NV

Scheepswerf-
Motorenherstelplaats

Ankerpad 2
Telefoon 02230-16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Uw vertrouwde bemidde-
ling bij aan- of verkoop
van onroerende goederen.
Eveneens huur en verhuur.
Landelijk werkzaam.
Georiënteerd op grote ob-
jecten.

Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR M. C. WILBRINK

LID N.B.M.

Dorpsstraat 94 - BEEKBERGEN
Tel. 05766 - 1397.

KRANTEN
PERIODIEKEN
BOEKEN
KLEUREN-
ROTATIE
HANDELS-
DRUKWERK

LIBERTAS DRUKKERIJ

UTRECHT — DRIFT 13
TELEFOON 19446
OOK DIT BLAD WORDT
ER GEDRUKT

N.V. AANNEMINGS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD WERKENDAM

Sasdijk 34 - Postbus 8 - telefoon 1444.

- ♦ BAGGERWERKEN
- ♦ GRONDWERKEN
- ♦ RIJSWERKEN

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1

TEL. 01100-5540

6995-6996

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers,
o.a. voor autoportieren, gevelletters,
graveerwerken

ZUID NED. NAAMPLATEN
ONDERNEMING G. TER VEEN
GELEEN
WINKEL- EN SHOWROOM
Graaf Huyllaan 3
Tel. 04494 - 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15 Tel. 04494-5888.

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken
als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13,
AMSTERDAM.
TELEFOON 020 - 23.25.40

U KUNT ZICH OOK WENDEN TOT:

ROTTERDAM	—	Coolsingel 83	—	Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	—	Spuistraat 9	—	Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	—	Oudegracht 121	—	Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	—	Jansstraat 23	—	Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	—	Meir 40	—	Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	—	Rechtestraat 36	—	Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	—	Herestraat 33	—	Telefoon 050 - 2.14.42

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

VISSER & SMIT'S

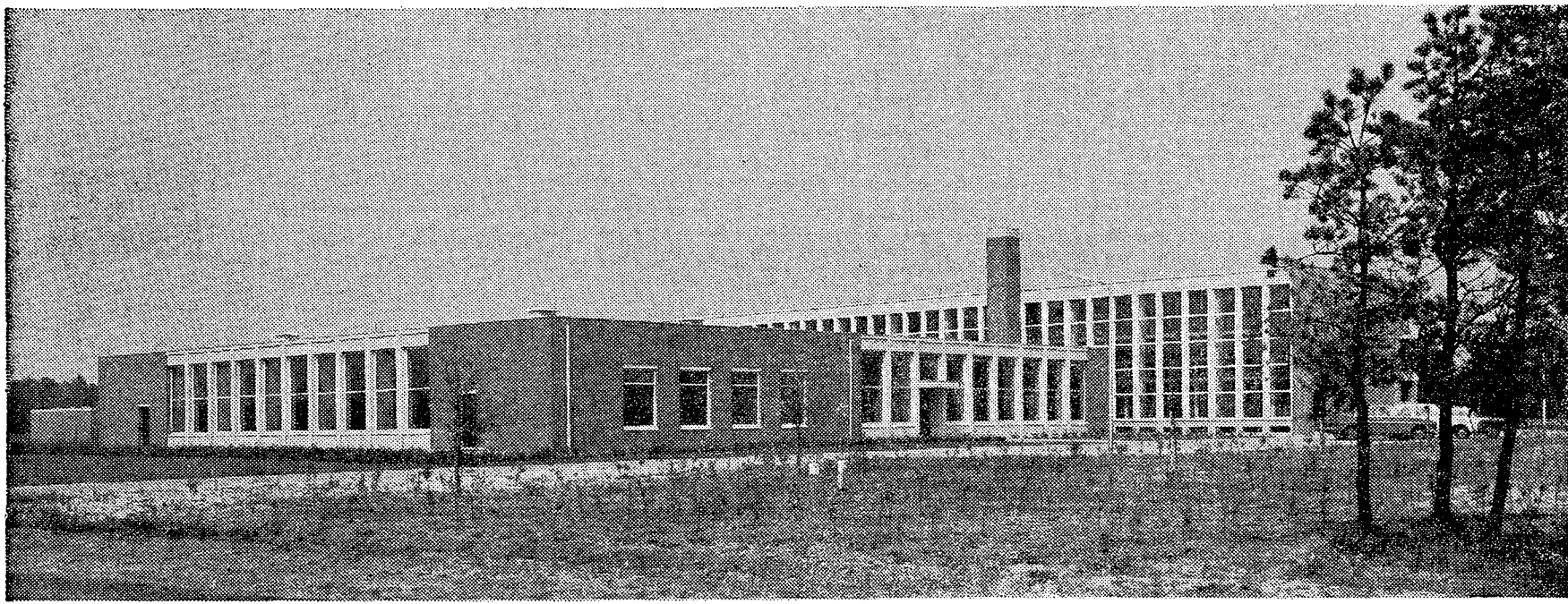
PAPENDRECHT

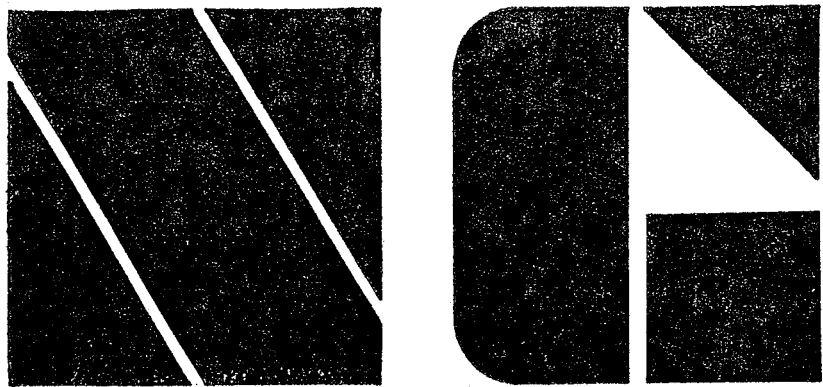
AANNEMING MIJ NV

01850-51044

POMPSTATION HUIJBERGEN

ZINKERS GRONDBORINGEN

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 26

27 juni 1970

KABINET EN RAPPORT COMMISSIE-BIESHEUVEL

OPENBAARHEID MET VREES EN BEVEN

Het rapport van de Commissie heroriëntatie overheidsvoorlichting (commissie-Biesheuvel) is onmiddellijk na zijn verschijnen goed ontvangen door een van de partijen, die er het meest bij betrokken is, de publiciteitsorganen. De commentaren in de pers waren in het algemeen zeer lovend.

Ook de minister-president sprak zich bij het in ontvangst nemen van het rapport, op 9 juni, waarderend uit. Maar hij maakte het belangrijke voorbehoud dat er nog veel gestudeerd zal moeten worden. De aanvankelijke reserves werden bevestigd na afloop van het kabinetsberaad op de twaalfde juni. Volgens de NRC van 13 juni deelde de minister-president mee, dat de aanbevelingen van het rapport voor zover de voorlichting in het geding is tamelijk vlug gerealiseerd kunnen worden. „Anders is het gesteld met de aanbevelingen op bestuurlijk en staatsrechtelijk terrein die de commissie heeft gedaan. Die vragen een stuurgroep om de uitvoeringsregelingen voor te bereiden. Met name op het stuk van het staatsrecht zal aan verscheidene organen advies moeten worden gevraagd”. Aldus de minister-president.

Als het de kant uitgaat, die de minister-president volgens het bericht aangaf, gebeurt precies waarvoor de commissie bevreemd was en waarvoor zij in haar rapport gewaarschuwd heeft: waar het omgaat, de invoering van een

recht op informatie, wordt op de lange baan geschoven; een aantal bijkomstigheden - weliswaar zeer belangrijke - in de sfeer van de voorlichting worden doorgevoerd. In de rede, waarmee de minister-president de commissie in het najaar van 1968 instelde, heeft hij de noodzaak van verdergaande democratisering enkele malen fors onderstreept. De commissie heeft deze noodzaak als uitgangspunt genomen en daarop haar voorstellen geënt: principiële openbaarheid in plaats van het thans geldende beginsel van geheimhouding-met-uitzonderingen. Zonder erkenning van dit uitgangspunt is verbetering van de voorlichting nauwelijks anders dan een wat minder onvolmaakt verloopende bevoogding. De kinderen blijven onmondig; vader doet alleen wat minder nors. Het is er de commissie in de eerste plaats om begonnen dat wettelijk vastligt, wanneer en in welke mate aan de burgers informatie wordt verstrekt. Zo'n wettelijke regeling is vereist, want hoezeer de openheid ook met de mond wordt beleden, zonder wettelijke garanties is er geen enkele zekerheid, dat de openheid ook in praktijk wordt gebracht.

OEFENTERREINEN

Een goed voorbeeld levert de gang van zaken bij de aanwijzing van nieuwe militaire oefenterreinen. Bij de voorbereiding van de besluitvorming hierover zijn dingen gebeurd, die men in deze tijd niet meer voor mogelijk zou houden. In de tweede nota over de ruimtelijke ordening (1966) deelde het toenmalige kabinet mee, dat zou worden gezocht naar vier regionale oefenterreinen van elk 3000 ha groot. In oktober 1968 informeerde het toenmalige Twee-

de Kamerlid Westerhout (PvdA) bij de regering, of het juist was, dat bepaalde oefenterreinen (hij noemde een viertal) zouden worden aangewezen.

Pas in februari 1969 werd op deze vragen geantwoord. Ten aanzien van het oefenterrein in de Lauwerszee klonk het antwoord bevestigend; dat de Lauwerszee zou worden aangewezen was trouwens al bekend. Ten aanzien van Havelte klonk het antwoord ontkennend. Verder hield de regering zich op de vlakte. Westerhout had ook nog gevraagd of de Kamer kon worden ingelicht voordat de beslissing zou worden genomen. Het antwoord hierop luidde ontkennend.

In april kwam een jongeman in Emmeloord erachter, dat 't Kuinderbos zou worden bestemd voor militair schietterrein. Hij lichtte de kranten in. Half april meldde De Volkskrant dat ook oefenterreinen Harskamp en Oirschot zouden worden vergroot tot ongeveer 3000 ha. In de omgeving van de betrokken terreinen ontstond enorme deining. De ene gemeente na de andere protesteerde. Eind mei zond minister Schut een nota naar de betrokken gemeentebesturen; in juni en juli werden de besturen op zijn departement gehoord. In oktober verscheen dan eindelijk de nota waarop de Kamer later vernietigende kritiek zou oefenen.

Men kan zich afvragen wat er zou zijn gebeurd, indien de zaak in april niet was uitgelekt. Want het verhaal is nog niet uit. Naderhand is gebleken dat Gedeputeerde Staten van Gelderland reeds in september 1968 bij geruchte te weten kwamen wat met de Harskamp zou gebeuren. Zij namen contact op met minister Schut, kregen te horen wat de bedoeling was en werden bezworen de zaak geheim te houden. Zij

hielden hun mond, lichtten de betrokken gemeentebesturen (Barneveld en Ede) niet in, zodat De Volkskrant half april terecht kon schrijven: 'De gemeenten weten van niets.'

Met het Kuinderbos was het niet anders. In februari 1969 hoorde een wethouder van de gemeente Noordoostpolder tijdens een bezoek op het provinciehuis te Zwolle toevallig van een lid van GS (die ook weer via een niet-officieel kanaal op de hoogte was gekomen), welke plannen de regering koesterde ten aanzien van het Kuinderbos. B. en W. van Noordoostpolder raakten in rep en roer, stelden een bezwaarschrift op, lichtten de raad vertrouwelijk in, brachten een bezoek aan Den Haag om te protesteren, en kregen eveneens geheimhouding opgelegd. Zij hielden zich daaraan totdat op 1 april genoemde jongeman, volgens de kranten via Haagse bronnen, achter de plannen kwam en, anders dan het gemeentebestuur van NOP, de zaak aan de grote klok hing.

En terwijl zich dit alles in het najaar van 1968 en het voorjaar van 1969 achter de schermen in de Haagse regeringsgebouwen, de Overijsselse en Gelderse provinciehuizen en het Emmeloordse gemeentehuis afspeelde, stelde een volksvertegenwoordiger vragen, moest maandenlang op een antwoord wachten en toen het antwoord eindelijk kwam was het nietszeggend.

WETTELIJKE REGELING

Deze geschiedenis is hier daarom zo uitvoerig weergegeven omdat uit geen ander voorbeeld zo goed duidelijk wordt, wat er met de openheid mis is en hoe het allemaal wel zou moeten gaan. De bestuurders hebben natuurlijk een grote verantwoordelijkheid, zij dienen juiste beslissingen te nemen. Maar gaat deze verantwoordelijkheid zover dat beslissingen worden genomen over de hoofden van de betrokkenen heen? Dat belanghebbenden door de overheid voor voldongen feiten worden gesteld?

De commissie-Biesheuvel heeft deze vraag met een beslist neen beantwoord. Zij heeft beseft dat aan alle inspraak informatie voorafgaat. Zonder informatie is de vorming van een gefundeerd oordeel immers niet mogelijk. Zij heeft tenslotte die informatieplicht aan wettelijke regels willen binden. Uit het voorbeeld van de oefenterreinen is de noodzaak daarvan duidelijk gebleken. De commissie heeft de wettelijke regeling uit praktische overwegingen vooralsnog tot organen van de centrale overheid willen bespreken. Zij meent evenwel dat ook voor lagere overheidsorganen een wettelijke informatieplicht moet worden ingevoerd. Uit het voorbeeld van de oefenterreinen blijkt dat dit geen overbodige luxe is. Het lijkt wel of bestuurders, van hoog tot laag, geheimhouding in het bloed zit... Zoals gezegd, momenteel is geheimhouding regel en openbaarheid uitzondering. De commissie wil dit omkeren: openbaarheid regel, geheimhouding uitzondering. In haar wetsontwerp betreft zij beide polen van de informatieketen, de informatie-verstrekker en de informatie-ontvanger, in dit geval de overheid en de burgers.

VERVOLG OP PAGINA 5

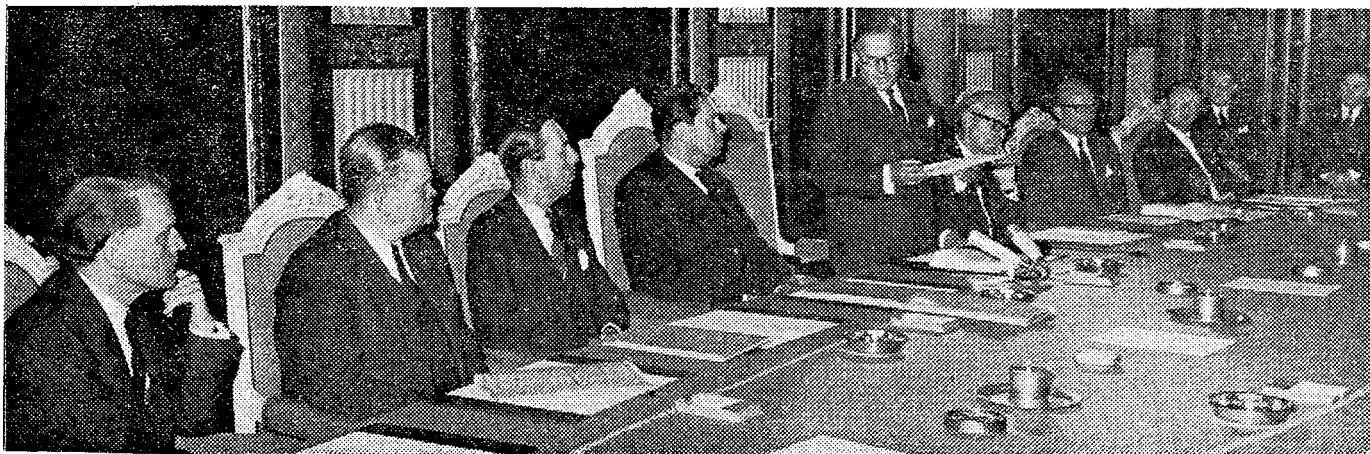
Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 69 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

Commissie-Biesheuvel bij de installatie

BRIEF AAN ALLE A.R. RADIKALEN

Naar aanleiding van het gebeurde op het A.R. Partij Convent van 12 en 13 juli jl., hebben wij behoefte om degenen die zich de laatste jaren met ons hebben ingezet voor de vernieuwing van de A.R.P. op de hoogte te stellen van de overwegingen, die ons ertoe brengen om het alleszins zinvol te vinden onze gemeenschappelijke doeleinden en idealen in en door middel van de A.R.P. te blijven nastreven.

Het zal weinigen ontgaan zijn, dat er binnen de kring van hen, die getooid waren met de naam van A.R.-radikaal gedurende het afgelopen jaar vrij diepgaande verschillen in opvatting ontstaan waren over de beste manier om deze doeleinden te bereiken. Deze verschillen kwamen o.a. reeds in februari jl., tot uiting toen vijf leden van de K.V.P. en vijf leden van de A.R.P. (Albeda, De Graaf, Idenburg, A. G. Smallenbroek en Verkuyll) zich in een brief tot hun partijbesturen wendden, waarin zij een beperkte samenwerking tussen christelijke partijen niet afwezen, mits aan een aantal voorwaarden betreffende bezinning, programma, en uitvoering zou worden voldaan. De genoemde verschillen in opvattingen vonden tenslotte hun bezegeling in een op 23 mei jl. te Amersfoort

unaniem genomen besluit de A.R.-radikalen niet meer als groepering te laten optreden, maar aan ieder individueel de vrijheid te laten zijn inzichten naar voren te brengen. Wij betreuren het dat enkele partijen aanleiding hebben gezien om voor het lidmaatschap van de A.R. te bedanken. Hoewel wij hun motieven respecteren delen wij deze niet. Wij spreken de hoop uit dat alle betrokkenen de soms negatieve kanten voor de onderlinge verhoudingen, die verbonden kunnen zijn aan een dergelijke gebeurtenis, zullen willen vermijden. Onzerzijds hebben wij de behoefte om als A.R.-radikalen onze visie op de partijverhoudingen te geven.

1. Het streven van de A.R.-radikalen is in de eerste plaats gericht op vernieuwing van de A.R.P. Dit is geen monopolie van de A.R.-radikalen. Een van de redenen die wij hebben om niet weg te gaan maar door te gaan is juist de wetenschap dat in allerlei organen en geledingen van de partij dit streven weerklank vindt. Hoewel wij in de A.R. een stuk vernieuwingsstreven herkennen, wensen wij evenzeer de opvatting af te wijzen, dat onze partij hierin een monopoliepositie zou bezitten. Dat geldt zowel

ten aanzien van de andere christelijke partijen, als ten aanzien van christenen in andere partijen.

2. Door het gesprek met C.H.U. en K.V.P. zijn de A.R.-radikalen geconfronteerd met de vraag of deze samenwerking hun streven niet doorkruist. Wij hebben kritiek op belangrijke gebeurtenissen uit een vrij recent verleden van K.V.P. en C.H.U. Maar we hadden evenzeer kritiek op een iets minder recent verleden van onze eigen partij, zoals wij overigens nog steeds allerminst kritiekloos staan tegenover het huidige optreden van de A.R.P. Voorts willen wij stellen dat, evenals de A.R.P. zich vernieuwd heeft, dit met de andere partijen ook het geval kan zijn. Zoals in bovengenoemde brief van 10 A.R. en K.V.P.-leden staat, zijn wij van mening dat op zichzelf een vorm van samenwerking tussen de drie christelijke partijen positief gewaardeerd moet worden, mits elk der partijen aan een aantal voorwaarden voldoet.

Onze mening is dat de recente programma's van C.H.U. en K.V.P. deze mogelijkheid aantonen en zo voldaan wordt aan een der genoemde voorwaarden. Wij spreken hierbij dan wel de verwachting uit dat in de nabije toekomst ook andere punten uit deze brief, waarbij wij met name denken aan de belangrijkste personen die de drie partijen zullen presenteren, gerealiseerd zullen worden.

In het licht van bovenstaande zaken kunnen wij akkoord gaan met de besluiten die het A.R. Partijconvent heeft genomen inzake de docering tussen eigen identiteit en mate van samenwerking. Drie partijen, drie lijsten, drie lijstaanvoerders, drie identiteiten. Maar daarnaast een belangrijk stuk gemeenschappelijk streven in de vorm van een urgentieprogramma. Een urgentieprogramma dat in dit najaar uiteraard aan een kritische beschouwing onderworpen zal moeten worden.

3. Wanneer de drie christelijke partijen apart en tezamen het komende jaar slagen in een vernieuwingsgezinde en eigentijdse opstelling dan zou inderdaad een belangrijk stuk vernieuwing in de Nederlandse politiek gerealiseerd zijn. Dan gaat het immers niet alleen om een keuze van deze partijen voor andere partijen, maar evenzeer om een keuze van laatstgenoemde partijen voor de christelijke partijen. Wij zijn tegenstanders van een lood om oud ijzer theorie. Maar wij zijn evenzeer tegenstanders van een destructieve ontploffingstheorie en de daaruit voortvloeiende versplintering, zoals wij die om ons heen zien. En wij wensen ons tenslotte te verzetten tegen de Verelendungspolitiek, die partijen als P.v.d.A. en P.P.R. lijken te voeren jegens de christelijke partijen, in het bijzonder jegens de K.V.P. Wij wensen dat deze drie partijen vernieuwingsgezinde partijen zullen zijn. Uit alle verkiezingsuitslagen van de laatste jaren is immers gebleken dat een vooruitstrevende combinatie zonder de drie christelijke partijen een rekenkundige illusie is. Wij zouden wensen dat een partij als de P.v.d.A. niet blijft omzien in wrok, maar zich richt op de toekomst. Dat betekent voor haar een zware verantwoordelijkheid, die men slechts ten dele naar de christelijke partijen kan terugwijzen. Tenslotte spreken wij de verwachting uit dat zeer vele A.R.-radikalen op bovengenoemde wijze met ons zullen blijven streven naar een stuk vernieuwing in de A.R.P. en de Nederlandse politiek, dat werkelijk zoden aan de

dijk zet. Een dergelijk streven zal echter kritische zin en geduld, fantasie en loyaliteit vergen.

Prof. dr. W. Albeda, Rotterdam; drs. M. Beinema, Middelburg; drs. B. Beumer, Midwolda; mr. W. Blanken, Wassenaar; dr. P. J. Boukema, Amstelveen; J. Buddingh', Amsterdam; L. de Graaf, Utrecht; mr. J. Hollander, Aerdenhout; mr. P. J. A. Idenburg, Den Haag; drs. D. Th. Kuiper, Amsterdam; mr. J. P. Miedema, Winsum; mr. J. N. Scholten, Andel; mr. A. G. Smallenbroek, Bunrik; dr. A. J. Vermaat, Voorthuizen

Correspondentieadres:
mr. A. G. Smallenbroek
Koningin Wilhelminastraat 9
Bunnik

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HAHBO
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Holwerda-Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

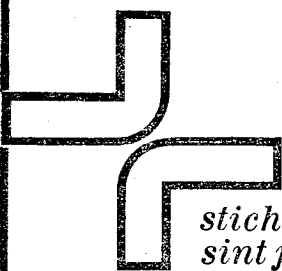
Meubeltransporten

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan jeq ue uouq uapexij[re]zou' eja azuo (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

*stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren*

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

Een belangrijk facet in dit nieuwe geheel is het Verpleeghuis "Hooglaren", waar geestelijk gestoorde bejaarden worden verpleegd. Er bestaat nu behoefte aan een

**secretaresse
voor de directie**

Hebt u interesse voor deze goed gehonoreerde baan in een niet commerciële sfeer? In een prachtige omgeving, toch zo dicht bij Amsterdam? Schrijf dan even aan de directrice, Femnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 34 41.

KABINETSWISSELING

Waarom de Britse Labourpartij de verkiezingsstrijd duidelijk heeft verloren, is, zolang daarnaar geen concreet onderzoek is ingesteld, nog niet uit te maken. Naar onze wijze van zien zal een der oorzaken geweest zijn, dat de kiezer vóór de verkiezingen, zich niet een keus wilde laten opdringen door al dan niet wetenschappelijke verkiezingsonderzoekresultaten. Waaraan de kiezer groot gelijk had. De macht is nu in andere bewindhebbershanden gelegd: de conservatieve partij. Enerzijds mag men verwachten, dat nu de kans wat groter is op het binnentreden van Engeland in de E.E.G., al zullen de onderhandelingen dienaangaande, die 30 juni beginnen, verre van gemakkelijk zijn. Een versterking van de E.E.G. zouden

wij op zichzelf toejuichen. In zoverre is er sprake van verheugenis over de verkiezingsuitslag. Anderzijds is er ook reden tot vrees met betrekking tot het komende bewind. De aandrang nl. om te proberen in Europa een eigen kernmacht (atoombewapening) op te bouwen is versterkt door de verkiezingsuitslag. Deze vrees wordt groter nu in Duitsland, na onlangs gehouden verkiezingen, de oppositiepartij daar versterkt uit de bus is gekomen. In zoverre is er grote aarzeling de Engelse kabinetswisseling te waarderen. Voorshands overweegt die vrees. Nu er gelukkig sprake is van een niet onbelangrijk begin van een oplossing van het vredesvraagstuk, zou de opbouw van een eigen Europese atoombewapening daarvoor de doodsteek kunnen betekenen.

RECHTGEZET

Even voor de behandeling van de rijksbegroting Suriname en de Nederlandse Antillen had de Tweede Kamer de beschikking over een artikel van prof. Linneman. De schrijver attendeerde er ondermeer op dat op deze begroting een aantal artikelen prijken die - omdat in die gevallen er geen sprake was van ontwikkelingshulp - niet op de begroting thuishoorden. De suggestie was daarmee gewekt dat een aantal niet onbelangrijke bedragen die eigenlijk behoorden te drukken op de gewone dienst ten laste van de ontwikkelingshulpbedragen werden betaald, waardoor de totale grootte van de ontwikkelingshulp ten onrechte zou zijn.

De vice minister-president, minister Bakker heeft onlangs in een mondeling overleg met de vaste commissie voor de betrekkingen met Suriname en de Antillen deze gewekte suggestie duidelijk van de hand gewezen.

Veel van deze door prof. Linneman genoemde artikelen en ook de kosten van het bestuur worden niet tot ont-

wikkelingshulp gerekend.

Bovendien bij de begrotingen van Landbouw en Financiën zijn nog belangrijke bedragen ondergebracht die evenmin ten laste van de ontwikkelingshulp komen. Ook van de kosten van belangrijke taken die Nederland voor de beide andere landen verricht, zoals defensie en buitenlandse betrekkingen worden evenmin ten laste van Suriname en van de Antillen gebracht. Wanneer het gaat om bijdragen die Nederland ter beschikking stelt voor culturele objecten in beide andere landen van het Koninkrijk wordt dit wel tot ontwikkelingshulp gerekend.

Dat laatste is naar onze mening niet onjuist. Voor de eigen identiteitsvorming van deze koninkrijkslanden zijn deze bijdragen immers van groot belang.

Wij menen, dat minister en Kamer er goed aan hebben gedaan de onrustwekkende suggesties van prof. Linneman op deze wijze uit te bannen.

De realisatie van ontwikkelingshulp is hiermee niet gediend.

MONUMENTENZORG

In verband met een vrij groot aantal bezorgde brieven over de uitvoering van de monumentenzorg heeft de A.R. fractie uit de Tweede Kamer deze aan gelegenheid met de betrokken minister besproken.

Kamer en minister gingen daarbij terecht uit van de grote waarde van deze wet die probeert ten behoeve van het nageslacht waardevolle gebouwen en historische stads- en dorpskernen te bewaren.

Maar de toepassing moet zeer zorgvuldig geschieden. Het raakt immers de toevallige eigenaar die althans voor een deel de lasten van monumentenzorg in zijn vermogen of inkomen moet opvangen. Met name is een niet gemakkelijk te verteren zaak dat de afdoening van beroepszaken en bezwaarschriften zolang op zich laat wachten.

De rechtszekerheid is hier bij in het geding.

Men zal er ook voor moeten oppassen dat 'het oog' op het terrein van monumentenzorg niet wijder is dan de financiële buidel. Dat brengt niet gewenste financiële consequenties mee voor de eigenaren.

De minister heeft op deze punten een soepel beleid toegezegd - ook met betrekking tot de financiële kant.

Wij zijn daarvoor erkentelijk, maar zullen de ontwikkeling blijven volgen. Waarbij wij de staatsecretaris van Financiën gaarne onder zijn aandacht brengen dat hij een soortgelijke fiscale verlichting als bij landgoederen, die onder de natuurschoonwet vallen het geval is, ook zou willen realiseren voor de zaken van de monumentenwet.

A.R. PARTIJ

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Op het partijsecretariaat is plaats voor

twee jonge medewerkers

Gedacht wordt aan zelfstandige meisjes van ongeveer 16 tot 18 jaar, aan wie uiteenlopende taken kunnen worden toevertrouwd.

Verantwoordelijkheidsgevoel is van belang voor deze aantrekkelijke functies op een middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt samengewerkt.

Bij voorkeur M.A.V.O.-(M.U.L.O.)-opleiding.

Salaries afhankelijk van opleiding en leeftijd.

De A.O.W.-premie komt voor rekening van de A.R.P. Met vakantie-afspraken wordt rekening gehouden.

Sollicitaties aan secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

HET ATOOMWAPEN

DOOR H. ALGRA

Het atoomwapen is niet door de duivel aan mensen ter beschikking gesteld, maar het is door mensen zelf uitgevonden en gemaakt. En er zijn mensen, die nu weten, hoe zij zo'n wapen moeten maken. Dat heeft verstrekende consequenties.

Onlangs sprak een dominee in zijn preek over welke wonderen er zouden kunnen gebeuren, als alle volken en staten ernst gingen maken met het Goddelijk gebod de liefde. Dan zou bijv. het wonder gebeuren, dat Amerika en Rusland en China heel hun beschikbare voorraad aan atoombommen zouden laten zinken ergens diep in een der oceanen.

In zo'n idealistische wens wordt evenwel één feit over het hoofd gezien: als al die atoombommen weg zijn, blijft de mogelijkheid, dat er morgen nieuwe worden gemaakt. Misschien diep in het geheim. Want de geschiedenis kan niet worden teruggedraaid tot het punt, dat de mensen alleen nog maar 'traditionele wapens' kenden. Zoals torpedo's en napalmbommen en vlammenwerpers.

Zelfs als het wonder zou gebeuren, dat de reeds bestaande atoomwapenen werden vernietigd, dan waren wij er niet. Want het vermogen om ze te maken kan niet worden vernietigd. De wereld moet er altijd rekening mee houden, in goede en kwade dagen, dat de mensen iets kunnen doen, waardoor we nog even ver zijn als te voren.

Dat is de eerste moeilijkheid, waarmee we hebben te maken, en waarbij we hebben te bedenken, dat het vermogen, om dit wapen gereed te maken, in principe evenzeer bestaat voor China als voor Taiwan, voor Amerika als voor Cuba. Er is tussen de verschillende landen alleen relatief en praktisch verschil, maar in de kern van de zaak is het vervaardigen van dit wapen overall mogelijk, waar de wil daartoe bittere en kwade ernst wordt.

De wereld beschikt over het atoomwapen en zal er potentieel altijd over blijven beschikken.

Dus is het niet zinvol, te vragen, dat de staten, die momenteel over dit wapen beschikken, b.v. China en Rusland en Amerika, het zullen 'afschaffen'.

De vraag is, of zij het willen gebruiken. Zij hebben het, en zij zullen het altijd opnieuw hebben, zodra zij het willen hebben.

Het is hoogst waarschijnlijk, dat zij het in de situatie, waarin wij nu leven, niet durven gebruiken.

Er is een parallel met de strijdgassen. In de eerste wereldoorlog werden zij, in beperkte mate gebruikt. En daarna, vooral na 1930, is in Nederland een ontwapeningspropaganda gevoerd in deze zin, dat men zei: de volgende oorlog is een zo vreselijke zaak, dat wij beter kunnen ontwapenen. Want bij een volgende oorlog zullen de bevolkingen van de grote steden worden vergast. Vooral prof. Van Embden van de Vrijzinnig Democratische Bond heeft daarover gesproken en geschreven. En deze politieke partij koos (tijdelijk) voor de nationale ontwapening. Toen de tweede wereldoorlog uitbrak, en Nederland nog neutraal was, kon-

den we zien, dat in Londen iedereen met een tasje liep, waarin een gasmasker zat. De conductrices op de tram en de bus en de politieagenten op straat, ze hadden allemaal het gasmasker bij zich. Er zou immers plotseling gasalarm kunnen worden gegeven.

Zowel Duitsland als Amerika beschikte over dit wapen. Het is bekend, dat de Amerikanen het vooral in de laatste fase van hun opmars in de richting van de Elbe gereed hadden, dag en nacht, voor het geval, dat de geheel in het nauw gedreven Hitler het zou gaan gebruiken. Dan zou meteen het lot van Berlijn bezegeld worden. Maar zelfs in de grootste benauwdheid heeft Duitsland het niet gebruikt. Het wilde het niet gebruiken, omdat het niet durfde. Het durfde niet uit vrees voor vergelding met hetzelfde wapen.

Geldt hetzelfde nu van het atoomwapen? Wij weten het niet, maar de waarschijnlijkheid is groot.

Nu denken sommigen, dat het dan maar het beste is, dat het zelfs als bevrijding van een nachtmerrie zou worden beleefd, als allen, die momenteel over dit wapen beschikken, plechtig samen zouden verklaren, dat zij het in geen enkele situatie zullen gebruiken. Een gemeenschappelijke verklaring dus van Rusland, Amerika en China.

Is de situatie zo, dat zulk een gemeenschappelijke verklaring momenteel politiek mogelijk is? Wij geloven het niet. Een verwijzing naar het wantrouwen tussen Rusland en China is al voldoende, om zulk een hoop op een gemeenschappelijke verklaring nu maar niet te koesteren.

Eerst nadat dit alles is vastgesteld, komt de vraag aan de orde, of het een stap in de gewenste richting is, als één der bezitters van dit wapen, onafhankelijk van wat anderen, die over hetzelfde wapen beschikken, gaat verklaren, dat hij voor zich heeft besloten, het wapen, waarover hij beschikt, nooit te zullen gebruiken. Zal dat er toe leiden, dat de anderen dan dit schone voorbeeld volgen en hetzelfde zeggen? En zal de een het dan van de ander onvoorwaardelijk geloven? Wij geloven, dat de laatste vraag vooralsnog niet hoeft te worden beantwoord, omdat er geen mogelijkheid bestaat, dat de voorlaatste vraag bevestigend kan worden beantwoord. Tussen beide vragen is wel verband. Want een verklaring is niet voldoende, nodig is ook, dat zij door de andere partij onvoorwaardelijk wordt geloofd. En wie, om maar het duidelijkste geval te noemen, denkt dat China als bezitter van dit wapen, zou geloven dat een verklaring van Rusland en Amerika een oprechte en betrouwbare verklaring zou zijn, waarop ook China zijn beleid zou kunnen bouwen, staat wel geheel buiten de werkelijkheid en heeft nooit enige kennis opgedaan van de leer en de bedoelingen van het Chinese communisme.

Het is een verkeerde aanpak, als men begint te spreken over verwerpelijke doctrines over het atomaire evenwicht en wat er mee samenhangt, welke doctrines men dan goddeloos pleegt te noemen. Elk gesprek over dit vreselijke vraagstuk moet beginnen met de feiten onder de ogen te zien.

En een paar van die feiten hebben wij in herinnering gebracht.

SPORTIEF BEROEP SPORTIEF GEHONOREERD

De minister van Binnenlandse Zaken en zijn staatssecretaris hebben op het punt van de gewestvorming de opvatting, dat deze belangrijke zaak — versterking van de positie van de regio — van de grond moet komen via de sinds jaar en dag bestaande wet op de gemeenschappelijke regelingen. M.a.w.: de zo noodzakelijke samenwerking van onder op stimuleren. De A.R. fractie — in het voetspoor van prof. Verdam — meent, dat het initiatief niet uitsluitend bij de gemeenten moet worden gelegd. Het resultaat zou dan zowel regionaal als functioneel beperkt blijven. Het is nodig een juiste mate van uniformiteit te scheppen ter wille van de doorzichtigheid van het bestuur.

Vandaar dat de heer Schakel krachtig aandrang om een gewestwet in te dienen, waarbij dan wel moest vaststaan, dat er tussen de gemeente, de provincie en het rijk geen vierde bestuurslaag mocht ontstaan.

De tijd van de wet gemeenschappelijke regelingen is gepasseerd. De oppositie stond voor een groot deel ook op dit standpunt. Dat standpunt was ook in hun motie, met een aantal andere wensen, neergelegd. Tot een botsing tussen kabinet en Kamer is het niet gekomen. Naar onze overtuiging een goede zaak. De vorming van gewesten als grotere bestuurlijke eenheden is een te groot goed om het kind met het badwater weg te gooien.

Zowel de heer Schakel als de oppositie bij monde van de heer Van Thijn, hebben het hunne daartoe bijgedragen. Evengoed trouwens als de bewindslieden hun best gedaan hadden de spanningen niet te vergroten: wij zullen een slagvaardig beleid voeren en onze opvattingen komen in de praktijk zeer dicht bij de opvatting van de A.R. fractie.

De heer Schakel deed daarna een sportief beroep op de heer Van Thijn om zijn motie niet in stemming te brengen. De toezeggingen van de bewindslieden waren van dien aard, dat het voor de A.R. fractie uit moreel en ethisch oogpunt moeilijk was vóór de motie te stemmen.

De oppositie was sportief. De stemming werd uitgesteld totdat het kabinet zijn woorden met daden zou bewijzen door indiening van het bedoelde wetsontwerp. Deze aangehouden motie legt daarmee een extra druk op beide bewindslieden de A.R. fractie niet van zich te vervreemden. Het grote belang van een goed van de grond komen van de gewestvorming weegt voor de Kamer zwaar.

EEN GRAPJE?

(Mevrouw Van Someren-Downer meende het grote aantal stemmen op de kabouters in Amsterdam als een „grapje" te mogen beschouwen).

Er is een stad aan de Rotte
Een dame, in 't spreken een vlotte,
Zij sloeg echter door
Het kabouterdom-koor
Als „een grapje" te mogen bespotten.

VAN DOREN

Natuurzuivere
King pepermunt
is een rondje
fris
energie

N.V. HANDELSKWEKERIJ

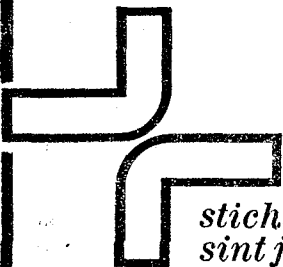
„Fides"

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3769
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting.

De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

In het najaar, de streefdatum is 1 oktober a.s., wordt er een Algemene Psychiatrische Afdeling geopend, een nieuwe Gooise functie. Deze nieuwe afdeling, uiterst modern wat betreft de leiding en de opzet, biedt aantrekkelijke mogelijkheden voor

1e verpleegkundige A

(diploma A + B) in de rang van subhoofd

1e verpleegkundigen

(diploma B of A + B)

verpleegkundigen A

(diploma B)

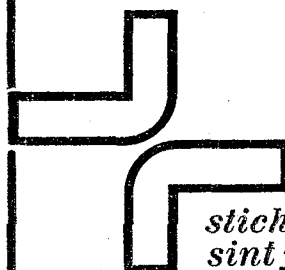
gedipl. ziekenverzorgsters

gedipl. verpleegkundigen

met Z-aantekening

die door het nieuwe worden geboeid; medewerkers met eigen initiatief en inbreng, die nog lang niet tevreden zijn met wat ze nu hebben bereikt. Als u interesse hebt voor deze uitdaging, als u ook graag werkt in een prachtige omgeving (toch zo dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice, Femnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting.

De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

1 september a.s. kunt u starten met de

opleiding voor het diploma ziekenverpleging A

Op deze data vangt de préklinische opleiding aan die 3 maanden duurt; de totale studieduur is 3½ jaar. Nog afgezien van uw beroepsinteresse is het financieel gezien lang niet gek; tijdens de drie maanden vooropleiding krijgt u f70.- zakgeld per maand plus vrije kost en inwoning. Reiskosten naar huis boven f2.50 worden eens per 14 dagen vergoed.

Hoe kunt u deelnemen?

Uw vooropleiding moet MAVO-4 of bijv. INAS, AOLV enz. Uw leeftijd tenminste 17 jaar en 6 maanden.

De inwoning is zonder meer plezierig geregeld. U woont in een prachtige omgeving en Amsterdam is vlakbij. De theoretische opleiding geschiedt in de nieuwe, goed geoutilleerde school. Na de 3 maanden préklinische periode krijgt u een aanvangssalaris van f376,75 per maand plus vrije kost en inwoning. En dat is nog maar het begin, want de promotiekansen zijn uitstekend.

Graag uw aanmelding (wacht maar niet te lang) bij de directie van Stichting Ziekenhuis St Jan-Hooglaren, Femnesserweg 14 te Laren (NH).

Illustratie uit het rapport

VERVOLG VAN PAGINA 1

De overheid wordt in het wetsvoorstel een plicht tot actieve openbaarmaking opgelegd. Iedere minister wordt verplicht tot het openbaar maken van

a. door hem of onder zijn verantwoordelijkheid genomen besluiten, houdende algemeen verbindende regels, zodra deze zijn genomen;
b. het overige door hem of onder zijn verantwoordelijkheid gevoerde bestuur, zomede bestuursvoornemens, hetzij in afgeronde, hetzij in voorlopige vorm, zodra met het oog op een goede en democratische bestuursvoering opinievorming daaromtrent van belang is;
c. adviezen, ter voorbereiding van het bestuur door niet ambtelijke adviesinstanties uitgebracht, zodra deze zijn ontvangen.

De burger krijgt in het wetsontwerp het recht, informatie te vragen aan de overheidsorganen. Dergelijke verzoeken worden in beginsel ingewilligd.

GEHEIMHOUDING

Openbaarheid regel, geheimhouding uitzondering. Van de plicht tot openbaarmaking kan worden afgeweken voor zover openbaarmaking

a. de eenheid van de Kroon naar buiten in gevaar zou brengen;
b. de veiligheid van de staat zou kunnen schaden;
c. de goede betrekkingen van Nederland met vreemde mogendheden zou kunnen schaden;
d. de economische of financiële belangen van de staat in ernstige mate zou kunnen schaden;
e. de opsporing van strafbare feiten in ernstige mate zou kunnen belemmeren;
f. bij de aangelegenheid betrokken personen of derden onevenredig in hun belangen zou kunnen bevoordelen of schaden.

Bij passieve openbaarmaking (dus openbaarmaking op verzoek) kan bovendien van openbaarmaking worden afgeweken indien

a. het verzoek betrekking heeft op een aangelegenheid ten aanzien waarvan de besluitvorming nog niet is afgerond;
b. het verzoek betrekking heeft op documenten waarvan de inhoud in al of niet gewijzigde vorm in documenten van latere datum is opgenomen (deze bepaling maakt het mogelijk, kladstukken of onrijpe stukken, waarvan de inhoud in stukken van latere datum is overgenomen, buiten de openbaarheid te houden, zulks ter bescherming van de belangen van de ambtenaar die het stuk heeft opgesteld).

Uit de vermelde geheimhoudingsgronden blijkt, dat twijfel over openbaarmaking of geheimhouding niet is uitgesloten. Afweging van tegenstrijdige belangen zal ook hier plaats moeten hebben. Indien informatieverzoekende burgers nul op het rekest krijgen en menen dat hun verzoek ten onrechte is afgewezen, zullen zij, volgens het wetsontwerp van de commissie, bij de Kroon (Raad van State) in beroep kunnen gaan.

Tegen deze beroepsmogelijkheid zou wellicht bezwaar kunnen worden ingebracht. De Raad van State werkt momenteel voor een belangrijk deel (het

opstellen van adviezen over wetsontwerpen en algemene maatregelen van bestuur) in het geheim.

De indruk bestaat dat de Raad continuering van deze geheimhouding op prijs stelt. De commissie-Biesheuvel meent evenwel dat ook de adviezen van Raad van State openbaar moeten worden gemaakt. Men zou zich kunnen afvragen of een instantie die voor een deel van haar arbeid door de aanbevelingen van de commissie wordt 'belaagd' het meest aangewezen beroepsorgaan is.

Maar wat dan wel? In Zweden, dat ook het openbaarheidsbeginsel hanteert, is beroep mogelijk op een ombudsman. De commissie-Biesheuvel had ook voor ons land iets dergelijks kunnen voorstellen. Maar Nederland kent geen ombudsman; nu al is gebleken dat aan de instelling van een dergelijk orgaan veel haken en ogen kleven, er bestaan uiteenlopende meningen wat dit betreft. De commissie heeft zich in de discussie over de wenselijkheid van een ombudsman niet willen begeven, maar aansluiting gezocht bij de bestaande procedure van administratief beroep.

VERANTWOORDELIJKHEID

Het kan duidelijk zijn dat naarmate de openbaarheid van het overheidshandelen toeneemt, ook de bijdragen die de ambtenaren aan het overheidsbeleid leveren in toenemende mate naar buiten komt. De commissie heeft aan dit verschijnsel en aan de ermee samenhangende ministeriële verantwoordelijkheid veel aandacht geschonken. Staatsrechtelijk wordt een departement, ook al telt het duizenden ambtenaren, gerepresenteerd door één persoon, de verantwoordelijke minister. Maar in feite gebeurt natuurlijk op zo'n departement heel veel waarvan de minister geen weet heeft en ook niet kan hebben. Reeds nu komen allerlei dingen zonder medeweten van de minister in de openbaarheid, en dat doet geen pijn, want de Nederlandse ambtenaren onderscheiden zich door verantwoordelijkheidsbesef en zullen er in de regel voor waken, naar buiten toe de positie van de minister te ondergraven.

Juist op grond van dit laatste vindt de commissie openbaarheid van het ambtelijk handelen verantwoord. En mochten ambtenaren al eens buiten hun boekje gaan - wat de commissie niet verwacht, -, dan biedt openbaarheid betere mogelijkheden, dit kwaad te keren dan wanneer een en ander zich in het geheim afspeelt.

De commissie concludeert dan ook, dat openbaarheid van het bestuur het beginsel van de ministeriële verantwoordelijkheid niet aantast, maar integendeel tot een betere realisering daarvan kan bijdragen.

De commissie is evenmin van mening dat de ambtenaar kwetsbaarder wordt na invoering van het beginsel van openbaarheid. In de eerste plaats - er is al op gewezen - kenmerken de ambtenaren zich door hun verantwoordelijkheidsbesef. In de tweede plaats is er geen man overboord als een te goeder trouw zijnde ambtenaar eens een fout maakt. Wij moeten maar ver-

draagzaam zijn, iedereen kan zich vergissen. In de derde plaats heeft de ambtenaar in ons land een hecht verankerde rechtspositie; het moet wel erg mis met hem zijn, als zijn positie gevaar loopt.

De commissie doet in haar rapport nog een groot aantal andere voorstellen. De meerderheid meent dat de minister-president het voorlichtingsbeleid dient te coördineren, een minderheid wenst daarvoor een aparte bewindsman. Verder wordt gesteld dat het parlement geen recht van primeur heeft op kennisneming van informatie die van regeringswege wordt verstrekt. Voorts wordt een verdergaande openbaarheid van de kabinetsformatie bepleit.

Zeer uitvoerig wordt ingegaan op de praktijk van de overheidsvoorlichting: de taakvervulling van de overheidsvoorlichtingsdiensten, de werkwijze van de voorlichtingsraad, het zelfstandig gebruik van radio en televisie door de overheid, de inhoud van de Nederlandse Staatscourant, de presentatie van de Handelingen der Staten-Generaal, public relations als overheidsactiviteit, de toekomstige mogelijkheden voor informatieverwerking en - verschaaffing en tenslotte de voorlichting over het buitenlands beleid in eigen land en de voorlichting over en de presentatie van Nederland in het buitenland.

Voor al de verwezenlijking van de voorstellen ten aanzien van de praktijk van de overheidsvoorlichting zal kosten meebrengen: uitbreiding van de departementale voorlichtingsdiensten, een

WAT HET KABINET NU MOET TONEN IS MOED MEER NIET

betere bewerktuiging van departementale registratuur-afdelingen, de inrichting van departementale leeszalen ten behoeve van het publiek, opleiding en bijscholing van voorlichtingsambtenaren en van andere ambtenaren die daarvoor in aanmerking komen, de uitgave van een vereenvoudigde staatsalmanak die de burgers wegwijst kan maken in het overheidsapparaat, instelling van een raad voor de openbaarheid, wijzigingen in de inhoud van de Nederlandse Staatscourant, enz.

MOED NODIG

Wij komen terug bij het (eerste) standpunt van het kabinet. Afgaande op de mededelingen na afloop van de ministerraad van 12 juni is de regering eerder bereid, kostbare maatregelen te nemen dan de principiële weg die de commissie haar heeft gewezen, in te slaan. Als men erop let, dat dit kabinet beperking van de uitgaven als belangrijke norm hanteert en tegelijk zonder meer bereid is, geldvragende maatregelen op het gebied van de voorlichtingspraktijk te nemen, dan zou deze voortvarendheid als uiting van goede wil kunnen worden uitgelegd. Maar de gulheid op materiële gebied moet waarschijnlijk ook dienen als compensatie voor de terughoudendheid op het principiële vlak. En dan moet de waardering minder positief zijn.

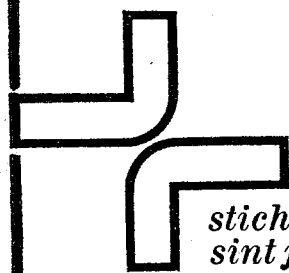
Het beginsel van openbaarheid is echter niet met geld af te kopen. Het hoge woord zal er toch een keertje uit moeten. Er zullen altijd wel onzekerheden blijven; alle consequenties van invoering van het beginsel van openbaarheid zijn niet te voorzien. Maar het rapport van de commissie heeft wel zoveel mogelijk consequenties aangewezen en op grond van diepgaand onderzoek is de commissie tot haar positieve aanbevelingen gekomen. Wat het kabinet nu moet tonen is moed, meer niet. Moed om een beslissing te nemen die een aantal ambtenaren wellicht tegenstaat, maar ontegenzeggelijk in het belang is van de burgers. En voor die burgers is die overheid er per slot van rekening, niet voor zichzelf.

POLITIEKE PARTIJEN

Politieke partijen kunnen goed werk doen, door invoering van de commissievoorstellen met kracht te bepleiten. Maar het pleidooi klinkt natuurlijk niet geloofwaardig wanneer ook zijzelf blijvend allerlei zaken verbergen. Partijen beweren, in het algemeen belang te werken. Maar talrijke partij-organen onttrekken zich aan de openbaarheid. Dit geldt in het bijzonder voor de partijbesturen. Ook voltrekken zich allerlei procedures in het geheim; te denken valt bijvoorbeeld aan de kandidaatstelling. Als kandidaten bezwaar hebben tegen onderdelen van het partijprogramma krijgen de partijleden het niet te horen, laat staan de kiezers. Het beeld van de kat in de zak ligt voor de hand. Als partijen zich druk maken om overheidssubsidie zullen zij bereid moeten zijn, hun financiële gegevens openbaar te maken.

Kamerfracties zijn geen partij-organen en de kabinetsformatie is formeel geen aangelegenheid van politieke partijen. Maar een partij die opkomt voor openbaarheid kan niet doen alsof ten aanzien van deze zaken de neus bloedt. Het zou wel een wrange grap zijn als de partijen die bij de afgelopen Staten- en raadsverkiezingen zo luid om openbaarheid en inspraak hebben geroepen, bij de komende kamerverkiezingen, als zij zelf aan de beurt zijn, de kaarten op tafel te leggen, uit hun daden laten blijken dat dit alles niet voor hen geldt. Een partijwet, die openbaarheid van de politieke partijen verplichtend zou voorschrijven, is niet beslist noodzakelijk. De openbaarheid van en de democratie binnen de partijen hebben zich de afgelopen jaren gunstig ontwikkeld. Bevredigend is de situatie nog niet. Ze moet dat echter wel worden, op straffe van de ongeloofwaardigheid van een pleidooi voor een goede zaak, de openbaarheid van het overheidsbestuur.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

In het complex Hooglaren te Blaricum zijn er nu aantrekkelijke mogelijkheden voor een

assistente - mentrix

die meer ambieert dan een een-recht-een-averecht baan in de geijkte ziekenhuissfeer.

Als u belangstelling hebt voor deze boeiende functie in een prachtige omgeving (toch dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice,

Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

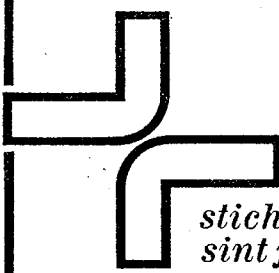
Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

Een belangrijk facet in dit nieuwe geheel is het Verpleegtehuis "Hooglaren", waar geestelijk gestoorde bejaarden worden verpleegd.

Er wordt daar een interessante werkring geboden aan

hoofd van de physio-therapeutische afdeling

hoofdverpleegkundige (diploma A + B)

1e verpleegkundige (diploma A of B)

verpleegkundigen (diploma A of B)

Als u belangstelling hebt voor een veel voldoening schenkende functie in een prachtige omgeving (toch dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice, Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

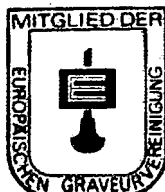
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-
O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

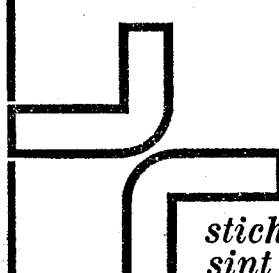
NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz. Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

In het Algemeen Ziekenhuis St Jan-Hooglaren zijn er nu aantrekkelijke mogelijkheden voor

huishoudelijke assistente

voor de klasse-afdeling

huishoudelijke assistente

voor de kraam-afdeling

assistent(e)

voor het centraal beddenmagazijn

keukenhulp

Als u prijs stelt op een prettige baan met een goed salaris, als u graag werkt in een prachtige omgeving (toch dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice, Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

REVOLUTIE EN GERECHTIGHEID NOTA 1969

Nota van de Raad voor de zaken van overheid en samenleving van de Ned. Herv. Kerk.

Op basis van bijbelse noties wordt een visie op de gerechtigheid ontwikkeld. Een uitdaging voor mens, christen en kerkgemeenschap.

Voor gesprekskringen zeer aan te bevelen.

BOEKENCENTRUM n.v. Den Haag

In de boekhandel verkrijgbaar

3.60

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

 stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

In het complex Hooglaren te Blaricum zijn er nu aantrekkelijke mogelijkheden voor een

hoofd linnenkamer

huishoudelijke assistent(e)

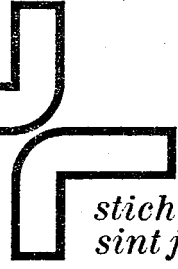
voor de eetzaal

hoofd garderobediens assistent(e)

voor de garderobediens

Als u belangstelling hebt voor een goed betaalde baan in een prachtige omgeving, toch zo dicht bij Amsterdam, schrijf dan even aan de directrice, Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

 stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

Aantrekkelijke baan voor

kleuterleidster

die naar nóg meer voldoening zoekt....

Voor onze kinderafdeling vragen wij een kleuterleidster die bereid is naast het bezighouden van de kinderen enig verzorgend werk te verrichten.

In een heel andere sfeer dan van de kleuterschool vindt u een taak die heel veel voldoening schenkt en bovendien aantrekkelijk wordt gehonoreerd.

Als u belangstelling hebt, dan graag uw sollicitatie aan de directrice van het St Jan Ziekenhuis, Eemnesserweg 14 te Laren (NH).

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

 stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting. De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

In het Algemeen Ziekenhuis St Jan - Hooglaren is er behoefte aan

verpleegkundigen

voor de chirurgische afdeling

Als u belangstelling hebt voor een veel voldoening schenkende functie in een prachtige omgeving (toch dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice, Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

GELDERLAND

**Aannemersbedrijf
G. Mulder Pzn. n.v.**

**NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
cic.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telet. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

**E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf**

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

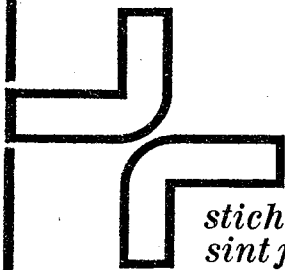
FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

*Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel*

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting.

De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

Het Algemeen Ziekenhuis St Jan-Hooglaren beschikt sinds kort over een nieuwe kraam-afdeling. Hypermodern ingericht, geheel naar de eisen des tijds. Afgezien nog van uw ideële opvattingen moet het werken in deze volmaakt geoutilleerde afdeling u wel bijzonder aantrekken. Wij hebben aantrekkelijke mogelijkheden voor

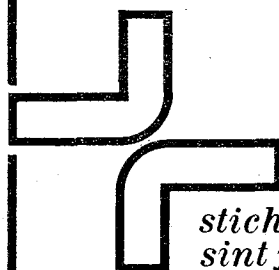
1e verpleegkundige A (diploma A + B)
voor de baby/couveusekamer

verpleegkundigen (diploma A of B)
voor de kraam-afdeling

verpleegkundigen
die de kraam-aantekening willen behalen.

Als u belangstelling hebt voor een veel voldoening schenkende functie in een prachtige omgeving (toch dicht bij Amsterdam), schrijf dan even aan de directrice, Eemnesserweg 14 te Laren (NH) of bel voor inlichtingen (02153) 3441.

Uit een fusie van het Ziekenhuis St Jan te Laren en het Ziekenhuis Hooglaren te Blaricum, is ontstaan de

**stichting ziekenhuis
sint jan + hooglaren**

Een algemeen ziekenhuis met 250 bedden en een verpleeghuis met 160 bedden. Er is nu een sterk geheel ontstaan met alle faciliteiten daarvan, o.a. de mogelijkheid voor externe huisvesting.

De stichting verkeert nu in een dynamische ontwikkeling; het op de toekomst gerichte beleid is zeer vooruitstrevend. De sfeer in de beide huizen is bijzonder plezierig en collegiaal. Ieder wordt op zijn of haar juiste waarde geschat; door het progressief sociale beleid is inspraak een realiteit.

**Ben je 17 jaar en heb je tenminste
3 jaar vervolgonderwijs genoten?**

**Durf je het aan om het leven van
zieke mensen blijder en lichter te maken?**

*Dan ben je waarschijnlijk geknipt voor onze
nieuwe opleiding voor:*

ziekenverzorger of ziekenverzorgster

Die opleiding start op 1 september a.s. Daarvoor vragen wij enthousiaste jonge mensen die een baan met veel voldoening zoeken. Een baan waar je veel van jezelf in kunt leggen. Omdat toewijding doorslaggevend is, kan er voor de opleiding worden volstaan met lager onderwijs en tenminste 3 jaar vervolgonderwijs.

De cursus begint met een vooropleiding van 8 weken, de gehele opleiding duurt 2 jaar. Buiten vrije kost en inwoning krijg je tijdens de 8 weken vooropleiding f 70,- zakgeld per maand. Daarna een maandsalaris van f 524,25 plus onregelmatigheidstoeslag, voor kost en inwoning wordt er dan een gering bedrag afgetrokken. Je hebt een 5-daagse werkweek en 17 dagen vakantie. Het eerste uniformpakket is gratis en tweemaal per maand wordt er reiskostenvergoeding naar huis gegeven.

De lessen worden gehouden in een moderne, goed geoutilleerde school, midden in de bossen. Inwoning, ook voor jongens, is mogelijk. En ga eens even na, je zit in een prachtige omgeving en toch dicht bij de grote steden.

Vraag eens inlichtingen, wat let je?

Die worden graag en uitvoerig verstrekt door verpleegkundig directeur M. Veelo van het Verpleegtehuis "Hoog-Laren" of door E. Malestein, hoofd van de opleiding ziekenverzorging. Bel (02153) 33 41. Komen praten kan natuurlijk ook en breng dan gerust je vader of moeder mee.

Wil je liever even schrijven? Uitstekend, doe dat dan aan de directrice van de Stichting Ziekenhuis St Jan-Hooglaren, p/a Ziekenhuis Hooglaren, Blaricum (post Laren N.H.).

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

fijn! die ken ik

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341